Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygos

lietuvių kalba:

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1–3 giesmės
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo *(3 tomai)*
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īšopaniṣada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi
Kelionė į savęs atradimą
Anapus gimimo ir mirties
Tobuli klausimai, tobuli atsakymai

anglų kalba:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam, 1–10 giesmės
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īšopaniṣad
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
The Path of Perfection
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Transcendental Teachings of Prahlāda Mahārāja
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
The Journey of Self-Discovery
Life Comes From Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
A Second Chance
Message of Godhead
Žurnalas „Back to Godhead“ *(pradininkas)*

Śrīmad-Bhāgavatam, Fourth Canto, Part One (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bendrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON
Raugyklos g. 23–1, 01140, Vilnius
tel. +370–5-2135218
www.gauranga.lt

ISKCON
Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370–37–222574
krsna.info@gmail.com
www.nitaigauracandra.lt

Kauno Vedų kultūros centras
Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370–37–360710
info@veducentras.lt
www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:
Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

Tekstas © 2012 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.
Iliustracijos © The Bhaktivedanta Book Trust,
The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com
www.bbt.se

ISBN 978–91–7149–665–2

Turinys

Pratarmė *xiii*
Leidėjų žodis *xvii*

PIRMAS SKYRIUS
Manu dukterų kilmės medis **1**

Trys Svāyambhuvos Manu dukros 1
Ākūti pagimdo Yajñą 4
Yajñai su Dakṣiṇa gimsta dvylika sūnų 7
Pūrṇimos palikuonių aprašymas 10
Atris Munis ir Anasūyā griežtai tramdo kūną 13
Brahmā, Viṣṇu ir Śiva aplanko Atrį Munį 16
Trys dievai palaimina Atrį Munį 21
Gimsta didis mistikas Dattātreya 23
Vasiṣṭha susilaukia septynių sūnų, ypatingos doros išminčių 26
Kardamos Munio palikuonys apgyvendina visatą 29
Nara-Nārāyaṇai apsireiškus džiūgauja visas pasaulis 31
Keturiasdešimt devyni ugnies dievai 36

ANTRAS SKYRIUS
Dakṣa prakeikia Viešpatį Śivą **41**

Viešpats Śiva – viso pasaulio dvasinis mokytojas 42
Dakṣa užsigauna dėl Viešpaties Śivos elgesio 45
Dakṣa smerkia Viešpatį Śivą 46
Dakṣa prakeikia Viešpatį Śivą 51
Nandīśvara prakeikia Dakṣą 53
Bhṛgu prakeikia Viešpaties Śivos sekėjus 58
Viešpats Śiva palieka aukojimo vietą 65
Pusdieviai išsiskirsto po savo buveines 67

TREČIAS SKYRIUS
Viešpaties Śivos ir Satī pokalbis **69**
Nesantaika tarp Dakṣos ir Viešpaties Śivos 69
Dakṣa pradeda didingą aukojimą 70
Satī nori keliauti į aukojimą 73
Moterys negali sutraukyti materialaus prisirišimo pančių 76
Śiva prisimena tulžingus Dakṣos žodžius 80
Dakṣa didžiuojasi savo materialiomis savybėmis 84
Dakṣa pavydi aukštos Śivos padėties 86
Śiva su tyra sąmone lenkiasi Vāsudevai 89
Śiva duoda patarimą Satī 92

KETVIRTAS SKYRIUS
Satī palieka kūną **95**
Satī negali apsispręsti 95
Satī palieka savo vyrą 98
Dakṣos tylėjimas užgauna Satī 101
Satī smerkia savo tėvą 103
Śivos valia yra šventa 108
Atstumiančios Śivos savybės 110
Satī pripažįsta savo kūną netinkamu 114
Dvasiškai susivokusių asmenybių turtai 117
Satī panyra į mistinės *yogos* transą 120
Satī paliktą kūną praryja ugnis 124
Dakṣa nevertas brahmano vardo 127
Bhṛgu Munis sukuria pusdievius Ṛbhu 129

PENKTAS SKYRIUS
Dakṣos aukojimo sužlugdymas **131**
Śiva baisingai supyksta 131
Sukuriamas siaubingas juodas demonas 133
Śivos kariauna seka paskui siaubūną 135
Viešpaties Śivos atliekamas naikinimo šokis 138
Aukojimo arenos nusiaubimas 141
Vīrabhadra nukerta Dakṣai galvą 146

ŠEŠTAS SKYRIUS

Brahmā numaldo Viešpaties Šivos rūstybę **149**

Žyniai ir pusdieviai kreipiasi į Viešpatį Brahmą 149
Viešpačiui Šivai lengva įtikti 151
Kailāsos aprašymas 154
Ežeras, kuriame maudydavosi Satī 160
Rojaus mergelės pramogauja šventose upėse 161
Rojaus gyventojų orlaiviai 163
Śiva šventųjų bendrijoje 168
Viešpats Śiva – visų mąstytojų viršiausiasis 172
Viešpats Brahmā kreipiasi į Śivą 174
Nusidėjėliai pateks į šiurpinančias pragaro planetas 177
Piktavaliams apvaizda jau lėmė mirtį 180
Vaiṣṇavų negali paklaidinti *māyā* 182
Šiam amžiui rekomenduojamas aukojimas 185

SEPTINTAS SKYRIUS

Dakṣa užbaigia aukojimą **187**

Viešpaties Brahmos žodžiai nuramina Śivą 187
Dakṣai pritaisoma ožio galva 192
Dakṣos širdis apsivalo 193
Dakṣos maldos Viešpačiui Śivai 195
Brahmanai pasiruošia atnašauti aukas 199
Pasirodo Viešpats Nārāyaṇa 201
Visi garbina Viešpatį Viṣṇu 204
Dakṣa su didžiausia pagarba kalba Viešpačiui maldas 206
Neįveikiama sąlygotos būties tvirtovė 209
Neįveikiami iliuzinės energijos burtai 212
Viṣṇu pavidalas džiugina širdį ir akį 215
Protas palyginamas su drambliu 218
Viṣṇu – dorybės *guṇos* prieglobstis 225
Pusdieviai prašo kad Viṣṇu juos apsaugotų 228
Žmogaus gyvybės formos privalumas 231
Viešpats Viṣṇu yra viskas 233
Viešpaties šventojo vardo kartojimas 235

Supersiela – nuo nieko nepriklausomas pasaulio įvykių liudytojas 238
Brahmano pažinimas 240
Dakṣa tvirtai pasuka religijos keliu 244

AŠTUNTAS SKYRIUS
Dhruva Mahārāja palieka namus ir išeina į mišką 247
Brahmos sūnūs *brahmacāriai* 247
Bedievystė taip pat yra Brahmos sūnus 248
Svāyambhuvos Manu palikuonys 251
Suruci įžeidžia Dhruvą Mahārāją 254
Dhruva palieka rūmus 256
Dhruvos motinos patarimas 259
Prieglobstis prie Viešpaties lotosinių pėdų 262
Didis išminčius Nārada nustemba 265
Gyvosios esybės gyvenimą lemia jos praeities poelgiai 268
Ištrūkimas iš neišmanymo tamsybės 271
Dhruva stokoja brahmanams būdingo nuolankumo 274
Išmintingas Nārada Munio patarimas 278
Šventa Madhuvanos giraitė 280
Dievo Asmuo yra meditacijos tikslas 283
Viešpats yra asmenybė 286
Danguje sklendžiantys tobuli žmonės 290
Tulasī lapelius Kṛṣṇa labai brangina 294
Viešpaties garbinimui būtini apeiginiai reikmenys 297
Dhruva Mahārāja pasiekia Madhuvanos giraitę 300
Nārada Munis moko karalių 304
Svarbu vykdyti dvasinio mokytojo nurodymus 306
Dhruva Mahārāja pavergia Aukščiausiąjį Viešpatį 311
Viešpats nuramina pusdievius 316

DEVINTAS SKYRIUS
Dhruva Mahārāja sugrįžta namo 319
Viešpats apsireiškia Dhruvai 320

Dhruva maldomis kreipiasi į Viešpatį 322
Viešpats yra tarsi troškimų medis 329
Gyvųjų esybių įvairovė 335
Viešpačiui Viṣṇu atitenka atnašaujamos aukos 338
Viešpats sveikina Dhruvą 343
Dhruvai dovanojama Šiaurinė žvaigždė 345
Viešpats Viṣṇu grįžta į Savo buveinę 350
Dhruvai gėda dėl savo materialių troškimų 352
Viešpaties lotosinių pėdų prieglobstis 356
Valdovas Uttānapāda laiko save didžiausiu niekšu 364
Dhruva susitinka su savo tėvu 367
Sunīti buvo iškilaus didvyrio motina 371
Karalystės sostinės aprašymas 373
Dhruva karūnuojamas imperatoriumi 381

DEŠIMTAS SKYRIUS
Dhruva Mahārāja susiremia su yakṣais **385**

Dhruvos brolis žūna nuo *yakṣos* rankos 386
Nirtingi *yakṣai* įrodo savo didvyriškumą ir narsą 390
Dhruvos paleistų strėlių lietus 393
Šėtoniški demonų kerai 396

VIENUOLIKTAS SKYRIUS
Svāyambhuva Manu pataria Dhruvai Mahārājai nutraukti kautynes **401**

Dhruvos strėlės sukelia sumaištį priešo gretose 403
Svāyambhuva Manu duoda gerą nurodymą 406
Materialaus pasaulio kūrimas 412
Viešpats, įsikūnijęs amžino laiko pavidalu 419
Gimimo ir mirties priežastis yra Aukščiausiasis 424
Pyktis yra didžiausias dvasinio tobulėjimo priešas 431

DVYLIKTAS SKYRIUS
Dhruva Mahārāja sugrįžta pas Dievą **435**

Kuvera kreipiasi į Dhruvą Mahārāją 435

Kuvera žada patenkinti bet kurį Dhruvos troškimą 440
Dhruva atlieka daug apeiginių aukojimų 444
Karalystės gyventojai laikė Dhruvą savo tėvu 447
Dhruva Mahāraja išeina į mišką 451
Viṣṇu palydovai pasirodo Dhruvai 456
Nanda ir Sunanda kreipiasi į Dhruvą 459
Dhruva ruošiasi skrydžiui transcendentiniu orlaiviu 464
Dhruva prisimena savo vargšę motiną 467
Nārada apdainuoja Dhruvos šlovę 476
Bhaktams patinka klausytis pasakojimų apie Dhruvą 480
Pasakojimas apie Dhruvą Mahārāją yra iškiliausia išmintis 486

TRYLIKTAS SKYRIUS
Dhruvos Mahārājos ainiai **489**
Vidura teiraujasi apie Pracetus 490
Dhruvos sūnus Utkala nenori perimti sostą 493
Vatsara tampa Žemės valdovu 496
Išminčiai prakeikia karalių Veną 500
Karalius Aṅga sumano atlikti didelį aukojimą 504
Karalius Aṅga atnašauja auką Viṣṇu 510
Vena – Mirties anūkas 513
Karalius Aṅga išeina iš namų 518

KETURIOLIKTAS SKYRIUS
Karaliaus Venos gyvenimo istorija **521**
Vena karūnuojamas karaliumi 522
Karalius Vena uždraudžia bet kokias religines apeigas 524
Didieji išminčiai kreipiasi į karalių Veną 530
Doringo valdovo savybės 533
Karaliaus Venos atsakymas brahmanams 538
Išminčiai pasmerkia karalių Veną myriop 542
Sunīthā išsaugo Venos palaikus 545
Bāhuka gimsta iš Venos šlaunų 551

PENKIOLIKTAS SKYRIUS
Karaliaus Pṛthu gimimas ir žengimas į sostą **555**
Iš Venos rankų gimsta vaikinas ir mergina 555
Sėkmės deivė apsireiškia Arci pavidalu 558
Karalius Pṛthu žengia į sostą 561
Karalius Pṛthu kreipiasi į dainius 566

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS
Dainiai šlovina karalių Pṛthu **571**
Dainiai toliau šlovina karalių 571
Karalius Pṛthu griežtai baus bedievius 575
Karalius Pṛthu – viso, kas yra Žemėje, globėjas 578
Karalius Pṛthu visais atžvilgiais bus panašus į ugnį 581
Karalius gerbs visas moteris 585
Karalius surengs šimtą aukojimų 592

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS
Mahārāja Pṛthu užsirūstina ant Žemės **595**
Valdiniai kenčia nuo bado 600
Žemė sprunka nuo karaliaus Pṛthu 603
Karve pasivertusi Žemė kreipiasi į karalių 605
Karaliaus Pṛthu atsakymas Žemei 608
Pṛthu Mahārāja atrodo tarsi patsai Yamarāja 613
Žemės malda 614
Viešpats, apsireiškęs pirminio šerno pavidalu 620

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS
Mahārāja Pṛthu melžia Žemę **623**
Žemė mėgina įtikinti karalių 623
Neatsidavę Dievui žmonės vartoja grūdus 627
Žemė išpildo karaliaus pageidavimą 631
Pusdieviai iš Žemės išmelžia nektaro 635
Demonai iš Žemės išmelžia kraujo 640
Žemė visiems duoda reikiamo maisto 642

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

Karalius Pṛthu rengia šimtą žirgo aukojimų 647

Viṣṇu dalyvauja karaliaus Pṛthu aukojimuose 648
Karalius Pṛthu apdovanojamas įvairiomis dovanomis 653
Indra pagrobia aukojimui skirtą žirgą 655
Indra nusimeta savo netikrą apdarą 659
Indra persirengia įvairiais *sannyāsiais* 664
Viešpats Brahmā sustabdo aukojimą 667
Net ir pusdieviai turi nepageidaujamų troškimų 671
Karalius Pṛthu sudaro su Indra taiką 676

Priedai

Apie autorių 681
Cituoti šaltiniai 683
Žodynėlis 685
Kaip tarti sanskritą 697
Sanskrito posmų rodyklė 701
Cituotų posmų rodyklė 719
Abėcėlinė-dalykinė rodyklė 723

Pratarmė

Žmogus turėtų žinoti, ko labiausiai stinga šiuolaikinei visuomenei. Ko gi jai stinga? Praėjo tie laikai, kai geografinės sienos griežtai skirstė žmoniją į pavienes šalis ir bendruomenes. Žmonių visuomenė dabar ne taip užsisklendusi, kaip viduramžiais, pasaulyje ryškėja tendencija jungtis į bendrą valstybę, vieningą visuomenę. Pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, tokie dvasinio komunizmo idealai didesniu ar mažesniu mastu grindžiami visos žmonių bendruomenės, teisingiau sakant, visos gyvų būtybių energijos vienovės idėja. Didieji mąstytojai regi būtinybę visuotinai įsigalėti šiai ideologijai. „Śrīmad-Bhāgavatam“ idėjos puikiausiai gali patenkinti žmonijos poreikį vienytis. Ji prasideda Vedāntos filosofijos aforizmu *janmādy asya yataḥ,* keliančiu vienovės idealą.

Mūsų laikais žmonija vaduojasi iš užmaršties tamsumų. Visame pasaulyje sparčiai žengiama į priekį, kuriama vis daugiau materialių patogumų, plėtojami švietimas ir ekonomika. Tačiau visuomenės organizme tebėra nepašalinta pūliuojanti rakštis, todėl dėl menkiausios dingsties kyla vis nauji aštrūs konfliktai. Būtina surasti kelią į taiką, draugystę ir klestėjimą, kurių siektų bendro tikslo vienijama žmonija. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pajėgi įgyvendinti šį uždavinį, nes ji formuoja kultūrą, kurios tikslas – visos žmonijos dvasinis atgimimas.

Norint pakeisti demonišką visuomenės veidą, „Śrīmad-Bhāgavatam“ studijas būtina įtraukti į mokyklų ir universitetų mokymo programas, kaip tai, remdamasis savo patirtimi, rekomendavo didis bhaktas* Prahlāda Mahārāja:

> *kaumāra ācaret prājño dharmān bhāgavatān iha*
> *durlabhaṁ mānuṣaṁ janma tad apy adhruvam artha-dam*
> (SB 7.6.1)

Žmonių visuomenės susipriešinimą sąlygoja tvirtų principų stoka bedieviškoje civilizacijoje. Tačiau Visagalis Dievas egzistuoja. Iš Jo viskas kyla, į Jį viskas remiasi ir Jame randa atilsį. Materialistinis mokslas dėjo nepa-

* *bhaktas* – Viešpačiui atsidavęs Jo pasekėjas.

kankamai pastangų, kad aptiktų pirminį kūrinijos šaltinį, tačiau toks esaties šaltinis neabejotinai egzistuoja. „Śrīmad-Bhāgavatam“, arba puikioji „Bhāgavatam“, labai argumentuotai, autoritetingai nušviečia šį klausimą.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai transcendentinio mokslo veikalas, leidžiantis pažinti ne tiktai pirminį visa ko šaltinį, bet ir suvokti, kas mus su juo sieja. Jis teigia, kad mūsų priedermė yra tobulinti žmonių visuomenę remiantis tobulomis žiniomis. Šis įspūdingas veikalas parašytas sanskrito kalba, tačiau dabar skaitytojas gali susipažinti su išsamiu jo vertimu į anglų kalbą. Tereikia atidžiai jį perskaityti, ir tobulai suvoksime Dievą, pažinsime tiek daug, kad pajėgsime atremti visų ateistų puolimus. Bet svarbiausia tai, kad perskaitę šį veikalą Dievo realumu nesunkiai įtikinsime ir šalia mūsų esančius žmones.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ prasideda nuo apibūdinimo, kas yra pirminė priežastis. Tai yra autoritetingas „Vedānta-sūtros“ komentaras, kurį parašė tas pats autorius – Śrīla Vyāsadeva. Pirmose devyniose giesmėse jis padeda skaitytojui nuosekliai suvokti Dievą ir galų gale pasiekti aukščiausiąją Jo pažinimo pakopą. Vienintelis reikalavimas studijuojant šią didžią transcendentinės išminties knygą – skaityti ją nuosekliai, puslapis po puslapio, nesistengiant paskubomis ją perbėgti, kaip tai daroma skaitant įprastas knygas. Reikia atidžiai, vieną po kito studijuoti visus jos skyrius. Kiekviename skyriuje pateikiami originalūs sanskrito tekstai, jų lotyniška transliteracija, pažodinis vertimas, kiekvieno posmo vertimas ir komentarai. Taigi sudarant knygą pasirūpinta, kad baigęs skaityti pirmąsias devynias jos giesmes skaitytojas taptų Dievą pažinusia siela.

Dešimtoji giesmė skiriasi nuo pirmųjų devynių tuo, kad joje tiesiogiai aprašyti Dievo Asmens Śrī Kṛṣṇos transcendentiniai darbai. Tiems, kurie nesusipažino su pirmosiomis devyniomis giesmėmis, gilesnioji dešimtosios giesmės prasmė bus nesuprantama. Visą knygą sudaro dvylika giesmių, ir geriausia skaityti ją iš eilės, nedidelėmis dalimis.

Turiu pripažinti, kad verčiant „Śrīmad-Bhāgavatam“ galbūt ne viskas pavyko, ir vis dėlto tikiuosi, kad nepaisydami kai kurių trūkumų mąstantys žmonės ir visuomenės vadovai gerai įvertins šio veikalo pasirodymą. Tokios vilties įkvepia šie „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.5.11) žodžiai:

tad-vāg-visargo janatāgha-viplavo
yasmin prati-ślokam abaddhavaty api
nāmāny anantasya yaśo 'ṅkitāni yac
chṛṇvanti gāyanti gṛṇanti sādhavaḥ

„Visai kas kita kūriniai, kurių puslapiuose gausu pasakojimų, aukštinančių transcendentinius neribotojo Aukščiausiojo Viešpaties vardus, šlovę,

pavidalus ir žaidimus. Transcendentiniai jų žodžiai skirti sukelti perversmą paklydusios ir dorą praradusios civilizacijos gyvenime. Tokių transcendentinių kūrinių, tegu jie būtų ir netobulos formos, klausosi, juos gieda ir pripažįsta nepriekaištingai tyri ir dori žmonės.“

Oṁ tat sat

A. C. Bhaktivedānta Svamis

Leidėjų žodis

„Bhāgavata Purāṇa“ skaisti tartum saulė. Ji nušvito virš horizonto tuojau po to, kai Viešpats Kṛṣṇa, o paskui Jį religija, išmintis ir kita, pasitraukė į Savo buveinę. Ir tie, kurių akis aptemdė tirštos neišmanymo miglos, tvyrančios šiame Kali amžiuje, iš šios Purāṇos pasisems šviesos“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.3.43).

Amžinoji Indijos išmintis, sudėta į senuosius sanskrito tekstus Vedas, aprėpia visas žmogaus pažinimo sritis. Nuo amžių Vedos buvo perduodamos iš lūpų į lūpas, ir tik prieš penkis tūkstančius metų jas užrašė Śrīla Vyāsadeva, literatūrinis Dievo įsikūnijimas. Sudaręs Vedas, Vyāsadeva jų esmę išdėstė aforizmais, kurie pagarsėjo „Vedānta-sūtrų“ vardu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (arba „Bhāgavata Purāṇa“) – tai „Vedānta-sūtrų“ komentaras, kurį parašė Vyāsadeva. Šią knygą jis sudarė savo dvasinio mokytojo Nārados Munio nurodymu, jau pasiekęs dvasios brandą. „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuri dar vadinama „prinokusiu Vedų raštų medžio vaisiumi“, yra išsamus, autoritetingas, geriausiai Vedų išmintį perteikiantis veikalas.

Sudaręs „Bhāgavatam“, Vyāsa perteikė šio kūrinio santrauką sūnui, išminčiui Śukadevai Gosvāmiui. Śukadeva Gosvāmis savo ruožtu persakė visą „Bhāgavatam“ Mahārājai Parīkṣitui. Tai įvyko šventųjų išminčių susirinkime Gangos pakrantėje, prie Hastināpuros miesto (dabartinis Delis). Mahārāja Parīkṣitas buvo pasaulio imperatorius ir didis *rājarṣis* (šventasis karalius). Prieš savaitę įspėtas apie savo mirtį, jis paliko karalystę ir pasitraukė prie Gangos, kur paskutinėmis gyvenimo dienomis pasninkavo ir patyrė dvasios prašviesėjimą. „Bhāgavatam“ pradžioje imperatorius Parīkṣitas kreipiasi į Śukadevą Gosvāmį, pateikdamas jam labai prasmingą klausimą: „Tu esi didžių šventųjų ir bhaktų dvasinis mokytojas. Aš nuolankiai prašau tavęs nurodyti, kokiu keliu turi eiti tobulumo siekiantis žmogus, ypač tas, kuris stovi ant mirties slenksčio. Ką jis turi girdėti, ką kalbėti, ką atminti ir garbinti, ir ko jam nederėtų daryti? Paaiškink man visa tai.“

Ištisas septynias dienas, iki pat Mahārājos Parīkṣito mirties, išminčiai įdėmiai klausėsi Śukadevos Gosvāmio atsakymų į šiuos ir kitus valdovo klausimus. Karalius Parīkṣitas domėjosi viskuo – nuo asmenybės prigimties iki

visatos kilmės dalykų. Išminčius Sūta Gosvāmis taip pat dalyvavo susirinkime, kur pirmą kartą Śukadeva Gosvāmis persakė „Śrīmad-Bhāgavatam“, ir vėliau pakartojo jos posmus Naimiṣāraṇyos miško išminčiams. Išminčiai, rūpindamiesi žmonijos dvasine gerove, susirinko į Naimiṣāraṇyą atlikti ilgalaikių aukojimų, kad nuslopintų naikinamą prasidedančio Kali amžiaus poveikį. Išminčių prašomas išdėstyti Vedų išminties esmę, Sūta Gosvāmis iš atminties pakartojo visus aštuoniolika tūkstančių „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų, kuriuos Mahārāja Parīkṣitas išklausė iš Śukadevos Gosvāmio lūpų.

Skaitytojas susipažįsta su Mahārājos Parīkṣito klausimais ir Śukadevos Gosvāmio atsakymais, kuriuos persako Sūta Gosvāmis. Sūta Gosvāmis kartais ir pats tiesiogiai atsako į Naimiṣāraṇyos išminčių vardu kalbančio Śaunakos Ṛṣio klausimus. Taigi skaitytojas tolygiai girdi du dialogus: Mahārājos Parīkṣito bei Śukadevos Gosvāmio pokalbį Gangos pakrantėje ir Sūtos Gosvāmio bei išminčių atstovo Śaunakos Ṛṣio pokalbį Naimiṣāraṇyos miške. Be to, į savo pamokymus karaliui Parīkṣitui Śukadeva Gosvāmis neretai įterpia istorinių epizodų bei ilgų ištraukų iš filosofinių pokalbių tarp tokių didžių sielų, kaip Nārada Munis ir Vasudeva. Žinodamas „Bhāgavatam“ priešistorę, skaitytojas nesunkiai susigaudys iš įvairių šaltinių paimtų dialogų ir įvykių pynėje. Tekste svarbiausia ne chronologinė tvarka, o filosofinė išmintis, todėl pakanka tik atidžiai skaityti, kad suprasti svarbiausias „Śrīmad-Bhāgavatam“ mintis.

Šio leidinio vertėjai lygina „Bhāgavatam“ su ledinuku, kurio kiekvienas krislelis vienodai gardus, taigi saldų „Bhāgavatam“ nektarą galima patirti skaitant bet kurį šio kūrinio tomą. Tačiau rimtam skaitytojui, jau patyrusiam „Bhāgavatam“ skonį, rekomenduojame grįžti prie pirmosios giesmės ir perskaityti knygą nuosekliai, giesmė po giesmės.

Pastarasis „Bhāgavatam“ vertimas – tai pirmasis pilnas šios vertingos knygos leidimas lietuvių kalba, jis pateiktas su išsamiais komentarais ir yra prieinamas plačiajai visuomenei. Pirmosios devynios giesmės ir dalis dešimtosios yra Jo Dieviškosios Kilnybės A.C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos įtempto darbo ir didelio atsidavimo rezultatas. Knygos autorius – Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos įkūrėjas-ācārya, vienas žymiausių Indijos filosofinės ir religinės minties skelbėjų ir propaguotojų. Puikiai mokėdamas sanskritą ir išmanydamas Vedų kultūrą bei idėjas, taip pat įvertindamas šiuolaikines visuomenės tradicijas, jis pateikė Vakarų skaitytojui nepakartojamą šio ryškaus Indijos klasikos kūrinio vertimą. Śrīlai Prabhupādai pasitraukus iš šio pasaulio 1977 metais, jo monumentalų darbą pratęsė mokiniai – Hṛdayananda dāsa Gosvāmis ir Gopīparāṇadhana dāsa. Jie pabaigė versti likusias „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmes ir parengė jų komentarus.

Veikalas bus įdomus skaitytojams daugeliu atžvilgių. Tiems, kuriuos domina senosios Indijos civilizacijos ištakos, jis gali būti neišsenkantis informacijos šaltinis visais aspektais. Lyginamosios filosofijos ir religijos specialistams „Bhāgavatam“ leis geriau suvokti Indijos dvasinio paveldo esmę. Sociologai ir antropologai šiame kūrinyje atras praktinių pavyzdžių iš taikingos, moksliškai sutvarkytos Vedų civilizacijos, susipažins su visuomene, kurios institucijų vienybės pagrindą sudarė gerai išugdyta dvasinė pasaulėjauta. Literatūros tyrinėtojai skaitys jį kaip didį poezijos šedevrą. Studijuojantiems psichologiją ši knyga atskleis svarbius sąmonės prigimties bei žmogaus elgsenos aspektus, suteiks platesnių galimybių filosofinei asmenybės analizei. Ir pagaliau dvasinės tiesos ieškotojams „Bhāgavatam“ bus nesudėtingas ir parankus vadovas siekiant aukščiausio savo asmenybės ir Absoliučios Tiesos išmanymo. Mes tikimės, kad šis „Bhaktivedanta Book Trust“ leidyklos parengtas daugiatomis veikalas ilgam užims svarbią vietą intelektualiniame, kultūriniame ir dvasiniame mūsų amžininko gyvenime.

Leidėjai

PIRMAS SKYRIUS

Manu dukterų kilmės medis

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
मनोस्तु शतरूपायां तिस्रः कन्याश्च जज्ञिरे ।
आकूतिर्देवहूतिश्च प्रसूतिरिति विश्रुताः ॥१॥

maitreya uvāca
manos tu śatarūpāyāṁ tisraḥ kanyāś ca jajñire
ākūtir devahūtiś ca prasūtir iti viśrutāḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *manoḥ tu* – Svāyambhuva Manu; *śatarūpāyām* – su žmona Šatarūpā; *tisraḥ* – tris; *kanyāḥ ca* – dukras taip pat; *jajñire* – pradėjo; *ākūtiḥ* – vardu Ākūti; *devahūtiḥ* – vardu Devahūti; *ca* – taip pat; *prasūtiḥ* – vardu Prasūti; *iti* – tokiu būdu; *viśrutāḥ* – gerai žinomas.

Śrī Maitreya tarė: Svāyambhuva Manu su žmona Šatarūpa susilaukė trijų dukterų: Ākūti, Devahūti ir Prasūti.

Komentaras: Visų pirma norėčiau išreikšti giliausią pagarbą savo dvasiniam mokytojui Oṁ Viṣṇupādai Śrī Śrīmad Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui Gosvāmiui Prabhupādai, kurio nurodymu aš, Bhaktivedhanta, ėmiausi šio titaniško darbo – parašyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentarą. Jo malone aš baigiau tris giesmes ir dabar imuosi ketvirtosios. Su Jo dieviškuoju palaiminimu aš pagarbiai lenkiuosi Viešpačiui Caitanyai, kuris prieš penkis šimtus metų davė pradžią Kṛṣṇos sąmonės, *bhagavata-dharmos,* judėjimui. Su Jo palaiminimu aš lenkiuosi šešiems Gosvāmiams ir dieviškajai porai Rādhai ir Kṛṣṇai, kurie drauge su piemenaičiais bei *gopėmis* per amžių amžius linksmai leidžia dienas Vṛndāvanoje (Vrajabhūmyje). Pagarbiai lenkiuosi ir visiems Aukščiausiojo Viešpaties bhaktams bei amžiniems Jo tarnams.

Ketvirtą „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmę sudaro trisdešimt vienas skyrius, pasakojantys apie antrąjį pasaulio kūrimo etapą, kurį įgyvendino Brahmā ir Manu. Tikrasis materialaus pasaulio kūrėjas yra Pats Aukščiausiasis Viešpats. Tai Jis išjudina materiją. Materijai sujudus Viešpaties paliepimu darbo imasi Brahmā – visatos pirmagimis. Jis kuria planetų sistemas, jų gyventojus ir gausina jų skaičių per savo palikuonis Manu bei kitus gyvųjų esybių protėvius, kurie nuosekliai vykdo Aukščiausiojo Viešpaties valią. Pirmame ketvirtosios giesmės skyriuje pasakojama apie tris Svāyambhuvos Manu dukras ir jų palikuonis. Tolesniuose šešiuose skyriuose kalbama apie karaliaus Dakṣos surengtą aukojimą ir nesėkmingą jo baigtį. Kiti penki skyriai skirti Mahārājos Dhruvos gyvenimo istorijai. Likusieji vienuolika skyrių aprašo karaliaus Pṛthu žygius ir pagaliau paskutiniai aštuoneri pasakoja apie valdovus Pracetus.

Pirmame šio skyriaus posme sakoma, kad Svāyambhuva Manu turėjęs tris dukras: Ākūti, Devahūti ir Prasūti. Apie vieną jų, Devahūti, jos vyrą Kardamą Munį bei sūnų Kapilą Munį jau pasakota trečiojoje giesmėje. Pastarajame skyriuje pasakojama apie vyresniosios Manu dukros Ākūti palikuonis. Svāyambhuva Manu buvo Brahmos sūnus. Nors Brahmā turėjo daug sūnų, pirmasis paminimas jo sūnaus Manu vardas, nes Manu buvo iškilus Viešpaties tarnas. Posme vartojamas žodis *ca* nurodo, kad be dukrų Svāyambhuva Manu turėjo dar ir du sūnus.

2 TEKSTAS

आकूतिं रुचये प्रादादपि भ्रातृमतीं नृपः ।
पुत्रिकाधर्ममाश्रित्य शतरूपानुमोदितः ॥ २ ॥

ākūtiṁ rucaye prādād api bhrātṛmatīṁ nṛpaḥ
putrikā-dharmam āśritya śatarūpānumoditaḥ

ākūtim – Ākūti; *rucaye* – didžiajam išminčiui Ruciui; *prādāt* – atidavė; *api* – nors; *bhrātṛ-matīm* – dukrą, turinčią brolį; *nṛpaḥ* – karalius; *putrikā* – gaus jiems gimusį sūnų; *dharmam* – religinėse apeigose; *āśritya* – radęs prieglobstį; *śatarūpā* – Svāyambhuvos Manu žmonai; *anumoditaḥ* – pritarus.

Nors Ākūti turėjo du brolius, jos tėvas karalius Svāyambhuva Manu, pasitaręs su savo žmona Śatarūpa, atidavė dukrą į žmonas Prajāpačiui Ruciui su sąlyga, kad jiems gimęs sūnus atiteks jam.

Komentaras: Kartais sūnaus neturintis tėvas sutinka atiduoti savo dukrą į žmonas su sąlyga, kad jai gimęs berniukas taps jo sūnumi ir paveldėtoju. Toks sandėris vadinamas *putrikā-dharma.* Net jei žmona negali padovanoti vyrui sūnaus, jo galima susilaukti įvykdžius religines apeigas. Tačiau Manu iškelta sąlyga ypatinga – jis turi du sūnus, bet vis tiek atiduodamas Prajāpačiui Ruciui į žmonas savo dukrą pareikalauja jų sūnaus. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura savo komentare rašo, kad karalius Manu žinojo, jog iš Ākūti įsčių gims patsai Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jis troško, kad Aukščiausiasis Viešpats taptų jo sūnumi bei vaikaičiu, todėl, nors turėjo net du sūnus, nutarė įsisūnyti Ākūti vaiką. Manu yra žmonijos įstatymų kūrėjas ir, kadangi jis pats atliko *putrikā-dharmą,* jo pavyzdžiu gali sekti visi žmonės. Taigi net turėdamas sūnų vyras gali pareikalauti dukros vaiko mainais už sutikimą ją ištekinti. Tokia yra Śrīlos Jīvos Gosvāmio nuomonė.

3 TEKSTAS

प्रजापतिः स भगवान् रुचिस्तस्यामजीजनत् ।
मिथुनं ब्रह्मवर्चस्वी परमेण समाधिना ॥ ३ ॥

prajāpatiḥ sa bhagavān rucis tasyām ajījanat
mithunaṁ brahma-varcasvī parameṇa samādhinā

prajāpatiḥ – tas, kuriam patikėta pradėti palikuonis; *saḥ* – jis; *bhagavān* – pats turtingiausias; *ruciḥ* – didis išminčius Rucis; *tasyām* – jos įsčiose; *ajījanat* – pradėjo; *mithunam* – porą; *brahma-varcasvī* – pasižymintis didžiule dvasine galia; *parameṇa* – didžiule galia; *samādhinā* – transe.

Neribotomis brahmano galiomis pasižymintis Rucis, kuriam buvo patikėta tapti vienu iš gyvųjų esybių protėvių, Ākūti įsčiose pradėjo sūnų ir dukrą.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *brahma-varcasvī.* Rucis buvo brahmanas ir griežtai laikėsi brahmanui nustatytų pareigų. „Bhagavad-gītos“ teigimu, brahmanas turi valdyti jusles ir mintis, rūpintis fizine ir dvasine švara, gilinti savo dvasines ir materialias žinias, būti paprastas ir teisingas, tikėti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir t.t. Brahmanas turi pasižymėti daugeliu savybių, o pastarasis posmas byloja, kad Rucis griežtai laikėsi visų brahmanui keliamų reikalavimų, tad neatsitiktinai čia jis pavadintas *brahma-*

varcasvī. Iš brahmano šeimos kilusį, bet brahmano priedermių nevykdantį žmogų, Vedų žodynas apibūdina žodžiais *brahma-bandhu. Brahma-bandhu* gretinamas su *śūdromis* ir moterimis. Neatsitiktinai „Bhāgavatam“ sakoma, jog Vyāsadeva parašė „Mahābhāratą“ būtent *strī-śūdra-brahma-bandhu. Strī* – tai moteris, *śūdra* – žemiausiojo civilizuotos visuomenės luomo atstovas, o *brahma-bandhu* – brahmano palikuonis, nesilaikantis brahmano gyvenimo normų. Vedų požiūriu, šių trijų kategorijų žmonėms trūksta intelekto studijuoti Vedas. Vedos skirtos tiems, kurie išsiugdė brahmano dorybes. Šis ribojimas paremtas ne sektantiškais prietarais, o atitikimo kvalifikaciniams reikalavimams kriterijumi. Neišsiugdžius brahmano ypatybių neįmanoma suvokti Vedų raštų. Labai liūdna, kad dažnai jokių brahmano ypatybių neturintys ir *bona fide* dvasinio mokytojo tinkamai neparengti žmonės imasi komentuoti Vedų raštus – „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir kitas *Purāṇas* – nes tokie žmonės nepajėgūs atskleisti šių raštų esmės. Rucis yra tikras brahmanas, todėl šiame posme vadinamas *brahma-varcasvī* – „pasižymintis visomis brahmano galiomis“.

4 TEKSTAS

यस्तयोः पुरुषः साक्षाद्विष्णुर्यज्ञस्वरूपधृक् ।
या स्त्री सा दक्षिणा भूतेरंशभूतानपायिनी ॥ ४ ॥

yas tayoḥ puruṣaḥ sākṣād viṣṇur yajña-svarūpa-dhṛk
yā strī sā dakṣiṇā bhūter aṁśa-bhūtānapāyinī

yaḥ – tas, kuris; *tayoḥ* – iš jų; *puruṣaḥ* – vyras; *sākṣāt* – tiesiogiai; *viṣṇuḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *yajña* – Yajña; *svarūpa-dhṛk* – įgijęs šį pavidalą; *yā* – kita; *strī* – moteris; *sā* – ji; *dakṣiṇā* – Dakṣiṇā; *bhūteḥ* – sėkmės deivės; *aṁśa-bhūtā* – pilnutinė ekspansija; *anapāyinī* – negali būti atskirta.

Berniukas, vienas iš dviejų Ākūti gimusių kūdikių, buvo tiesioginis Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas. Tėvai jį pavadino Yajña – vienu iš Viešpaties Viṣṇu vardų. Kitas jos kūdikis, mergaitė, buvo dalinis sėkmės deivės Lakṣmi, amžinos Viešpaties Viṣṇu sutuoktinės, įsikūnijimas.

Komentaras: Sėkmės deivė Lakṣmī yra amžina Viešpaties Viṣṇu sutuoktinė. Posme sakoma, kad amžinoji pora – Viešpats ir Lakṣmī drauge atėjo į šį pasaulį per Ākūti įsčias. Kaip teigia daugelis dvasios autoritetų (*nārāyaṇaḥ paro 'vyaktāt*), nei Viešpačiui, nei Jo sutuoktinei negalioja materialaus

pasaulio dėsniai. Jų amžini savitarpio santykiai nekinta, todėl Yajña, Ākūti pagimdytas berniukas, po kurio laiko vedė sėkmės deivę.

5 TEKSTAS

आनिन्ये स्वगृहं पुत्र्याः पुत्रं विततरोचिषम् ।
स्वायम्भुवो मुदा युक्तो रुचिर्जग्राह दक्षिणाम् ॥ ५॥

āninye sva-gṛhaṁ putryāḥ putraṁ vitata-rociṣam
svāyambhuvo mudā yukto rucir jagrāha dakṣiṇām

āninye – atnešė į; *sva-gṛham* – savo namus; *putryāḥ* – dukrai gimusį; *putram* – sūnų; *vitata-rociṣam* – labai galingą; *svāyambhuvaḥ* – Manu vardu Svāyambhuva; *mudā* – labai patenkintas; *yuktaḥ* – juo; *ruciḥ* – didis išminčius Rucis; *jagrāha* – pasiliko; *dakṣiṇām* – dukrą vardu Dakṣiṇą.

Laimingas Svāyambhuva Manu parsinešė namo nuostabiai gražų berniuką Yajñą, o jo žentui Ruciui liko dukrelė Dakṣiṇā.

Komentaras: Svāyambhuva Manu labai džiaugėsi, kad dukrai Ākūti gimė berniukas ir mergaitė. Jis nenorėjo skaudinti žento atimdamas vienintelį kūdikį, taigi žinia apie tai, kad dukrai gimė berniukas ir mergaitė, labai jį nudžiugino. Tesėdamas pažadą Rucis atidavė sūnų Svāyambhuvai Manu, o sau pasiliko mergaitę, kurią pavadino Dakṣiṇa. Yajña – vienas iš Viešpaties Viṣṇu vardų. Viṣṇu vadinamas Yajña todėl, kad yra Vedų valdovas. Šis vardas kildinamas iš žodžio *yajuṣāṁ patiḥ* – aukojimų Viešpats. „Yajur Vedoje“ apibūdinama apeiginė praktika ir nurodoma, kaip atlikti *yajñas,* kurios visos galiausiai yra skirtos Aukščiausiajam Viešpačiui, Viṣṇu. Neveltui „Bhagavad-gītoje“ (3.9) pasakyta: *yajñārthāt karmaṇaḥ* – žmogus privalo veikti, bet jo veikla turi būti skirta Yajñai, t.y. Viṣṇu. Kai jis negalvoja apie Aukščiausiąjį Viešpatį ir veikia siekdamas savų tikslų, kitaip sakant, nepraktikuoja pasiaukojimo tarnystės, jo veiksmai sukuria vienokias ar kitokias (geras arba blogas) pasekmes. Jei mūsų darbai nesutampa su Aukščiausiojo Viešpaties valia, t.y. jei mes veikiame be Kṛṣṇos sąmonės, mums tenka atsakomybė už savo poelgius. Bet kurį veiksmą lydi pasekmės. Pasekmių nesukuria tik Yajñai skirtas veiksmas. Taigi kai žmogus skiria savo darbus Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Yajñai, jis nepakliūva į materijos nelaisvę, nes Vedose ir „Bhagavad-gītoje“ skelbiama, kad Vedų studijų ir vediškosios apeiginės praktikos tikslas yra Aukščiausiojo Dievo Asmens,

Kṛṣṇos, pažinimas. Bet kurį darbą turėtume atlikti galvodami apie Kṛṣṇą – taip išvengsime materialaus veiksmo sukuriamų pasekmių.

6 TEKSTAS

तां कामयानां भगवानुवाह यजुषां पतिः ।
तुष्टायां तोषमापन्नोऽजनयद् द्वादशात्मजान् ॥ ६ ॥

tāṁ kāmayānāṁ bhagavān uvāha yajuṣāṁ patiḥ
tuṣṭāyāṁ toṣam āpanno 'janayad dvādaśātmajān

tām – jos; *kāmayānām* – trokštantis; *bhagavān* – Viešpats; *uvāha* – vedė; *yajuṣām* – visų aukojimų; *patiḥ* – valdovas; *tuṣṭāyām* – Savo žmonos, kuri buvo labai patenkinta, įsčiose; *toṣam* – didžiulį malonumą; *āpannaḥ* – gavusi; *ajanayat* – pagimdė; *dvādaśa* – dvylika; *ātmajān* – sūnų.

Netrukus apeiginių aukojimų (yajños) Viešpats vedė Dakṣiṇą, aistringai troškusią ištekėti už Aukščiausiojo Dievo Asmens. Laimingi sutuoktiniai susilaukė dvylikos vaikų.

Komentaras: Gražiai sugyvenantys vyras ir žmona dažnai vadinami Lakṣmī ir Nārāyaṇa, lyginant juos su Viešpačiu ir sėkmės deive, nes Lakṣmī ir Nārāyaṇa amžinai gyvena laimingoje santuokoje. Tiek žmona, tiek ir vyras turėtų būti patenkinti vienas kitu. Moralinių pamokymų knygoje „Cāṇakya-ślokoje“ Cāṇakya Paṇḍitas rašo, kad jei žmona ir vyras yra laimingi drauge, jų namus aplanko sėkmės deivė. Kitaip sakant, jei vyras ir žmona gyvena santarvėje, jie susilaukia dorų vaikų ir jų namus apeina skurdas. Vedų visuomenėje moterys auklėtos taip, kad santuokoje nesiskųstų gyvenimu, o iš vyro reikalaujama rūpintis žmona – jis atsakingas už tai, kad namuose netrūktų maisto, kad žmona turėtų papuošalų ir gražių drabužių. Kai vyras ir žmona patenkinti vienas kitu, jiems gimsta puikūs vaikai. Toks yra taikos ir santarvės Žemėje principas. Deja, šiame Kali amžiuje nėra nei idealių vyrų, nei idealių žmonų, todėl jų vaikai tampa našta visuomenei ir apie taiką bei gerovę šiandieniniame pasaulyje galima tik pasvajoti.

7 TEKSTAS

तोषः प्रतोषः सन्तोषो भद्रः शान्तिरिडस्पतिः ।
इध्मः कविर्विभुः स्वह्नः सुदेवो रोचनो द्विषट् ॥ ७ ॥

toṣaḥ pratoṣaḥ santoṣo bhadraḥ śāntir iḍaspatiḥ
idhmaḥ kavir vibhuḥ svahnaḥ sudevo rocano dvi-ṣaṭ

toṣaḥ – Toṣa; *pratoṣaḥ* – Pratoṣa; *santoṣaḥ* – Santoṣa; *bhadraḥ* – Bhadra; *śāntiḥ* – Śāntis; *iḍaspatiḥ* – Iḍaspatis; *idhmaḥ* – Idhma; *kaviḥ* – Kavis; *vibhuḥ* – Vibhu; *svahnaḥ* – Svahna; *sudevaḥ* – Sudeva; *rocanaḥ* – Rocana; *dvi-ṣaṭ* – dvylika.

Yajñai su Dakṣiṇa gimė dvylika sūnų: Toṣa, Pratoṣa, Santoṣa, Bhadra, Śāntis, Iḍaspatis, Idhma, Kavis, Vibhu, Svahna, Sudeva ir Rocana.

8 TEKSTAS

तुषिता नाम ते देवा आसन् स्वायम्भुवान्तरे ।
मरीचिमिश्रा ऋषयो यज्ञः सुरगणेश्वरः ॥ ८ ॥

tuṣitā nāma te devā āsan svāyambhuvāntare
marīci-miśrā ṛṣayo yajñaḥ sura-gaṇeśvaraḥ

tuṣitāḥ – priklausantys Tuṣitams; *nāma* – vardu; *te* – visi jie; *devāḥ* – pusdieviais; *āsan* – tapo; *svāyambhuva* – vardu Manu; *antare* – tuo metu; *marīci-miśrāḥ* – su Marīciu priešakyje; *ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai; *yajñaḥ* – Viešpaties Viṣṇu įsikūnijimas; *sura-gaṇa-īśvaraḥ* – pusdievių valdovas.

Valdant Svāyambhuvai Manu visi Yajños ir Dakṣiṇos sūnūs tapo pusdieviais Tuṣitais. Marīcis tapo vyriausiuoju iš septynių ṛṣių, o Yajña – pusdievių valdovu Indra.

Komentaras: Svāyambhuvos Manu viešpatavimo laikais iš pusdievių Tuṣitų, taip pat Marīcio vadovaujamų išminčių bei pusdievių valdovo Yajños palikuonių kilo šešios gyvųjų esybių rūšys, kurios ėmė sparčiai gausinti savo giminę, kad pagal Viešpaties valią apgyvendintų visatą. Šioms gyvųjų esybių rūšims priskirtini *manu, devos, manu-putros, aṁśāvatāros, sureśvaros* ir *ṛṣiai.* Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas Yajña tapo pusdievių valdovu Indra.

9 TEKSTAS

प्रियव्रतोत्तानपादौ मनुपुत्रौ महौजसौ ।
तत्पुत्रपौत्रनप्तॄणामनुवृत्तं तदन्तरम् ॥ ९ ॥

priyavratottānapādau manu-putrau mahaujasau
tat-putra-pautra-naptṝṇām anuvṛttaṁ tad-antaram

priyavrata – Priyavrata; *uttānapādau* – Uttānapāda; *manu-putrau* – Manu sūnūs; *mahā-ojasau* – labai įtakingi ir galingi; *tat* – jų; *putra* – sūnūs; *pautra* – vaikaičiai; *naptṝṇām* – dukros vaikaičiai; *anuvṛttam* – kiti; *tat-antaram* – šio Manu valdymo laikotarpyje.

Du Svāyambhuvos Manu sūnūs Priyavrata ir Uttānapāda tapo galingais valdovais. Svāyambhuvai Manu valdant jo sūnų vaikai bei vaikaičiai pasklido po visus tris pasaulius.

10 TEKSTAS

देवहूतिमदात्तात कर्दमायात्मजां मनुः ।
तत्सम्बन्धि श्रुतप्रायं भवता गदतो मम ॥१०॥

devahūtim adāt tāta kardamāyātmajāṁ manuḥ
tat-sambandhi śruta-prāyaṁ bhavatā gadato mama

devahūtim – Devahūti; *adāt* – atidavė; *tāta* – mielas sūnau; *kardamāya* – didžiajam išminčiui Kardamai; *ātmajām* – dukrą; *manuḥ* – Viešpats Svāyambhuva Manu; *tat-sambandhi* – apie tai; *śruta-prāyam* – išgirsta beveik viskas; *bhavatā* – tau; *gadataḥ* – papasakota; *mama* – mano.

Mielas sūnau, savo mylimą dukrą Devahūti Svāyambhuva Manu atidavė į žmonas Kardamai Muniui. Aš jau pasakojau tau apie Devahūti ir Kardamą Munį, taigi beveik viską apie juos žinai.

11 TEKSTAS

दक्षाय ब्रह्मपुत्राय प्रसूतिं भगवान्मनुः ।
प्रायच्छद्यत्कृतः सर्गस्त्रिलोक्यां विततो महान् ॥११॥

dakṣāya brahma-putrāya prasūtiṁ bhagavān manuḥ
prāyacchad yat-kṛtaḥ sargas tri-lokyāṁ vitato mahān

dakṣāya – Prajāpačiui Dakṣai; *brahma-putrāya* – Viešpaties Brahmos sūnui; *prasūtim* – Prasūti; *bhagavān* – didi asmenybė; *manuḥ* – Svāyambhuva Manu; *prāyacchat* – atidavė; *yat-kṛtaḥ* – kurio veiklos dėka; *sargaḥ* – kūrinija; *tri-lokyām* – po tris pasaulius; *vitataḥ* – išsiskleidė; *mahān* – labai.

Savo dukrą Prasūti Svāyambhuva Manu ištekino už Brahmos sūnaus Dakṣos, vieno iš gyvųjų esybių protėvių, kurio palikuonys pasklido po visus tris pasaulius.

12 TEKSTAS

यः कर्दमसुताः प्रोक्ता नव ब्रह्मर्षिपत्नयः ।
तासां प्रसूतिप्रसवं प्रोच्यमानं निबोध मे ॥१२॥

yāḥ kardama-sutāḥ proktā nava brahmarṣi-patnayaḥ
tāsāṁ prasūti-prasavaṁ procyamānaṁ nibodha me

yāḥ – tos, kurios; *kardama-sutāḥ* – Kardamos dukros; *proktāḥ* – paminėtos; *nava* – devynių; *brahma-ṛṣi* – didžiųjų išminčių, turinčių dvasinį žinojimą; *patnayaḥ* – žmonos; *tāsām* – jų; *prasūti-prasavam* – sūnų ir vaikaičių kartas; *procyamānam* – aprašant; *nibodha* – pamėgink suprasti; *me* – man.

Pasakojau tau ir apie devynias Kardamos Munio dukras, ištekintas už devynių išminčių. Todėl dabar pasiklausyk apie jų palikuonis.

Komentaras: Apie tai, kaip Kardama Munis kartu su Devahūti susilaukė devynių dukterų, kurias vėliau atidavė į žmonas didiesiems išminčiams - Marīciui, Atriui, Vasiṣṭhai ir kitiems, buvo papasakota trečiojoje giesmėje.

13 TEKSTAS

पत्नी मरीचेस्तु कला सुषुवे कर्दमात्मजा ।
कश्यपं पूर्णिमानं च ययोरापूरितं जगत् ॥१३॥

patnī marīces tu kalā suṣuve kardamātmajā
kaśyapaṁ pūrṇimānaṁ ca yayor āpūritaṁ jagat

patnī – žmona; *marīceḥ* – išminčiaus vardu Marīcis; *tu* – taip pat; *kalā* – vardu Kalā; *suṣuve* – pagimdė; *kardama-ātmajā* – Kardamos Munio dukra; *kaśyapam* – vardu Kaśyapa; *pūrṇimānam ca* – vardu Pūrṇimā; *yayoḥ* – jų; *āpūritam* – pasklido po visą; *jagat* – pasaulį.

Kardamos Munio dukra vardu Kalā, ištekėjusi už Marīcio, pagimdė du vaikus – Kaśyapą ir Pūrṇimą, o jų palikuonys pasklido po visą pasaulį.

14 TEKSTAS

पूर्णिमासूत विरजं विश्वगं च परन्तप ।
देवकुल्यां हरेः पादशौचाद्याभूत्सरिद्दिवः ॥१४॥

pūrṇimāsūta virajaṁ viśvagaṁ ca parantapa
devakulyāṁ hareḥ pāda- śaucād yābhūt sarid divaḥ

pūrṇimā – Pūrṇimā; *asūta* – pradėjo; *virajam* – sūnų vardu Viraja; *viśvagam ca* – ir vardu Viśvaga; *param-tapa* – o priešų naikintojau; *devakulyām* – dukrą vardu Devakulyą; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *pāda-śaucāt* – vandeniu, kuris nuplovė Jo lotosines pėdas; *yā* – ji; *abhūt* – tapo; *sarit divaḥ* – transcendentiniu Gangos vandeniu.

Brangus Vidura, Marīcio ir Kalos sūnui Pūrṇimai gimė trys vaikai: Viraja, Viśvaga ir Devakulyā. Devakulyā – vanduo, nutekėjęs Dievo Asmens lotosinėmis pėdomis, vėliau tapo rojaus planetose savo vandenis plukdančia Ganga.

Komentaras: Posme vardijami vieno iš Kalos sūnų Pūrṇimos palikuonys. Plačiau apie juos pasakojama šeštojoje giesmėje. Posme taip pat sakoma, kad Devakulyā yra Gangos, atitekančios į Žemę iš rojaus planetų, deivė. Ganga laikoma šventa, nes jos vandenys palytėjo Aukščiausiojo Dievo Asmens, Hari, lotosines pėdas.

15 TEKSTAS

अत्रेः पत्न्यनसूया त्रीअज्ञे सुयशसः सुतान् ।
दत्तं दुर्वाससं सोममात्मेशब्रह्मसम्भवान् ॥१५॥

atreḥ patny anasūyā trīñ jajñe suyaśasaḥ sutān
dattaṁ durvāsasaṁ somam ātmeśa-brahma-sambhavān

atreḥ – Atrio Munio; *patnī* – žmona; *anasūyā* – vardu Anasūyā; *trīn* – tris; *jajñe* – pagimdė; *su-yaśasaḥ* – gerai žinomus; *sutān* – sūnus; *dattam* – Dattātreyą; *durvāsasam* – Durvāsą; *somam* – Somą (Mėnulio dievą); *ātma* – Supersielos; *īśa* – Viešpaties Śivos; *brahma* – Viešpaties Brahmos; *sambhavān* – įsikūnijimus.

Atrio Munio žmona Anasūyā pagimdė tris šlovingus sūnus – Somą, Dattātreyą ir Durvāsą, kurie buvo daliniai Viešpaties Viṣṇu, Viešpaties Śivos ir Viešpaties Brahmos įsikūnijimai. Soma buvo dalinis Viešpaties Brahmos, Dattātreya – dalinis Viešpaties Viṣṇu, o Durvāsā – dalinis Viešpaties Śivos įsikūnijimas.

Komentaras: Posme sakoma: *ātma-īśa-brahma-sambhavān. Ātma* – tai Supersiela, arba Viṣṇu, *īśa* – Viešpats Śiva, o *brahma* – keturgalvis Viešpats Brahmā. Trys Anasuyos sūnūs: Dattātreya, Durvāsā ir Soma – nužengė į pasaulį šių trijų pusdievių daliniais įsikūnijimais. *Ātma* neskirtina pusdievių arba gyvųjų esybių kategorijai, nes Jis yra Viṣṇu. Neatsitiktinai Viṣṇu vadinamas *vibhinnāṁśa-bhūtānām.* Supersiela, Viṣṇu – tai tėvas, pradėjęs visas gyvąsias esybes, taip pat Brahmą ir Viešpatį Śivą. Galima ir kita žodžio *ātma* interpretacija: Dattātreyos pavidalu įsikūnijo pirmapradė priežastis – visų *ātmų,* t. y. visų gyvųjų būtybių sielų, Supersiela. Apie tai liudija ir čia vartojamas žodis *aṁśa* (neatsiejama dalelė).

„Bhagavad-gītoje“ individualios sielos taip pat vadinamos Aukščiausiojo Dievo Asmens, Supersielos, dalelėmis, kodėl tad Dattātreyos negalima būtų laikyti viena tokių dalelių? Posme dalelėmis vadinami tiek Viešpats Śiva, tiek Viešpats Brahmā, tai kodėl nepriskiriame visų trijų pusdievių paprastų individualių sielų kategorijai? Atsakymas į šį klausimą paprastas: todėl, kad visi Viṣṇu skleidiniai ir visos paprastos gyvosios esybės, be jokių abejonių, yra Aukščiausiojo Viešpaties neatsiejamos dalelytės. Nė viena jų neprilygsta Viešpačiui, tačiau ir tarp Viešpaties neatsiejamų dalelių egzistuoja skirstymas į atskiras kategorijas. „Varāha Purāṇoje“ gerai paaiškinta, kad vienos Viešpaties dalelės skiriamos *svāṁśos,* o kitos – *vibhinnāṁśos* kategorijoms. *Vibhinnāṁśos* kategorijai priklausančios dalelės yra *jīvos,* o *svāṁśos* kategorijai priklausančios dalelės – *viṣṇu-tattva.* Tarp tam tikros kategorijos *jīvų,* t.y. atsietinių Viešpaties dalelyčių (*vibhinnāṁśų*), taip pat egzistuoja gradacija. Šis klausimas nušviestas „Viṣṇu Purāṇoje“, kur sakoma, kad dalis Aukščiausiojo Viešpaties individualių dalelyčių yra veikiamos išorinės energijos, iliuzijos (*māyos*). Iliuzijos užburtos individualios

dalelytės klajoja po visą Viešpaties kūriniją (todėl jos ir vadinamos *sarvagata*) ir patiria materialios būties kančias. Iš jų poelgių ir jas valdančių materialios gamtos *guņų* galima spręsti apie tai, kaip giliai jos panirusios į materialios būties tamsybę. Pavyzdžiui, dorybėje gyvenančios *jīvos* kenčia mažiau negu *jīvos,* kurias veikia neišmanymo *guņa.* Tačiau visose gyvosiose esybėse iš prigimties glūdi grynoji Kṛṣņos sąmonė, nes kiekviena iš jų yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelytė. Dieviškoji sąmonė būdinga ir Jo dalelėms. Gyvosios esybės padėtį lemia jos sąmonės užterštumo materija laipsnis. „Vedānta-sūtroje“ įvairių kategorijų gyvosios esybės lyginamos su žvakėmis ir žibintais, skleidžiančiais skirtingos galios šviesą. Visos elektros lemputės šviečia, tačiau vienų galia prilygsta tūkstančiui žvakių, kitų – penkiems šimtams žvakių, trečių – šimtui, ketvirtų – penkiasdešimčiai ir t.t. Šviesa yra esminė elektros lempučių savybė, tačiau jų išspinduliuojamos šviesos galingumas nevienodas. Lygiai taip skiriasi ir Brahmano pasireiškimo formos. Aukščiausiojo Viešpaties skleidiniai, *viṣņu-svārūśos,* kitaip sakant, Viṣņu įsikūnijimai, yra tarsi tos lemputės. Ši analogija taikytina ir Viešpačiui Śivai, tačiau Viešpats Kṛṣņa yra pirminis šviesos šaltinis, spinduliuojantis stipriausios galios šviesą. *Viṣņu-tattvos* šviesos ryškumas sudaro devyniasdešimt keturis procentus pirminio šviesos šaltinio ryškumo, *śiva-tattvos* - aštuoniasdešimt keturis, o Viešpaties Brahmos – septyniasdešimt aštuonis. Gyvosios esybės priklauso tai pačiai kategorijai, kaip ir Brahmā, tačiau sąlygotame būvyje jos šviečia dar blausiau. Brahmanas reiškiasi įvairiomis formomis, ir tai neginčijamas faktas. Žodžiai *ātmeśa-brahma-sambhavān* nurodo, kad Dattātreya buvo tiesioginis Viṣņu skleidinys, o Durvāsā bei Soma - daliniai Viešpaties Śivos ir Viešpaties Brahmos įsikūnijimai.

16 TEKSTAS

विदुर उवाच
अत्रेर्गृहे सुरश्रेष्ठाः स्थित्युत्पत्त्यन्तहेतवः ।
किञ्चिच्चिकीर्षवो जाता एतदाख्याहि मे गुरो ॥१६॥

vidura uvāca
atrer gṛhe sura-śreṣṭhāḥ sthity-utpatty-anta-hetavaḥ
kiñcic cikīrṣavo jātā etad ākhyāhi me guro

viduraḥ uvāca – Śrī Vidura paklausė; *atreḥ gṛhe* – Atrio namuose; *sura-śreṣṭhāḥ* – vyresnieji pusdieviai; *sthiti* – kūrimo; *utpatti* – palaikymo; *anta* –

naikinimo; *hetavaḥ* – priežastys; *kiñcit* – ką; *cikīrṣavaḥ* – norėdami padaryti; *jātāḥ* – apsireiškė; *etat* – tai; *ākhyāhi* – papasakok; *me* – man; *guro* – brangus dvasinis mokytojau.

Po šių Maitreyos žodžių Vidura paklausė: Brangus mokytojau, kodėl visi trys dievai – Brahmā, Viṣṇu ir Śiva, kurie sukuria kosminį pasaulį, jį palaiko ir naikina – atėjo į pasaulį iš Atrio Munio žmonos įsčių?

Komentaras: Viduros smalsumas yra visiškai suprantamas, nes jam tapo aišku, kad Supersiela, Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva atėjo į šį pasaulį per Atrio Munio žmonos, Anasūyos, įsčias su labai svarbia misija. Antraip, kam jiems reikėjo apsireikšti tokiu būdu?

17 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
ब्रह्मणा चोदितः सृष्टावत्रिर्ब्रह्मविदां वरः ।
सह पत्न्या ययावृक्षं कुलाद्रिं तपसि स्थितः ॥१७॥

maitreya uvāca
brahmaṇā coditaḥ sṛṣṭāv atrir brahma-vidāṁ varaḥ
saha patnyā yayāv ṛkṣaṁ kulādriṁ tapasi sthitaḥ

maitreyaḥ uvāca – Śrī Maitreya Ṛṣis tarė; *brahmaṇā* – Viešpaties Brahmos; *coditaḥ* – įkvėptas; *sṛṣṭau* – sukūrimui; *atriḥ* – Atris; *brahma-vidām* – asmenybių, įgijusių dvasinį žinojimą; *varaḥ* – vadovas; *saha* – su; *patnyā* – žmona; *yayau* – išėjo; *ṛkṣam* – prie Ṛkṣos vardu vadinamo kalno; *kula-adrim* – didžiulio kalno; *tapasi* – tramdyti kūną; *sthitaḥ* – pasiliko.

Maitreya tarė: Kai Viešpats Brahmā paliepė Atriui Muniui vesti Anusūyą ir susilaukti gausaus būrio palikuonių, Atris Munis su žmona iškeliavo į slėnį Ṛkṣos kalno papėdėje ir ėmėsi griežtai tramdyti kūną.

18 TEKSTAS

तस्मिन् प्रसूनस्तबकपलाशाशोककानने ।
वार्भिः स्रवद्भिरुद्घुष्टे निर्विन्ध्यायाः समन्ततः ॥१८॥

tasmin prasūna-stabaka- palāśāśoka-kānane
vārbhiḥ sravadbhir udghuṣṭe nirvindhyāyāḥ samantataḥ

tasmin – šiame; *prasūna-stabaka* – gausybė gėlių; *palāśa – palaśos* medžiai; *aśoka – aśokos* medžiai; *kānane* – miško sode; *vārbhiḥ* – vandens; *sravadbhiḥ* – tekančio; *udghuṣṭe* – garsais; *nirvindhyāyāḥ* – Nirvindhyos upės; *samantataḥ* – visur.

Ṛkṣos slėnyje teka Nirvindhyos upė. Jos pakrantėse keroja aśokos medžiai bei krūmai, nuberti palaśos gėlėmis, girdėti krioklio šniokštimas. Į šią nuostabią vietą ir atėjo sutuoktiniai.

19 TEKSTAS

प्राणायामेन संयम्य मनो वर्षशतं मुनिः ।
अतिष्ठदेकपादेन निर्द्वन्द्वोऽनिलभोजनः ॥१९॥

prāṇāyāmena saṁyamya mano varṣa-śataṁ muniḥ
atiṣṭhad eka-pādena nirdvandvo 'nila-bhojanaḥ

prāṇāyāmena – kvėpavimo pratimų pagalba; *saṁyamya* – tramdė; *manaḥ* – protą; *varṣa-śatam* – šimtą metų; *muniḥ* – didis išminčius; *atiṣṭhat* – būdamas ten; *eka-pādena* – stovėdamas ant vienos kojos; *nirdvandvaḥ* – išvengęs visų priešybių; *anila* – oru; *bhojanaḥ* – maitindamasis.

Čia yogos kvėpavimo pratybomis didis išminčius pasiekė proto ramybę ir pažabojo potraukius. Jis tramdė kūną stovėdamas ant vienos kojos ir gyvastį palaikydamas vien oru. Taip jis išstovėjo šimtą metų.

20 TEKSTAS

शरणं तं प्रपद्येऽहं य एव जगदीश्वरः ।
प्रजामात्मसमां मह्यं प्रयच्छत्विति चिन्तयन् ॥२०॥

śaraṇaṁ taṁ prapadye 'haṁ ya eva jagad-īśvaraḥ
prajām ātma-samāṁ mahyaṁ prayacchatv iti cintayan

śaraṇam – atradau prieglobstį; *tam* – Jam; *prapadye* – atsiduodu; *aham* – aš; *yaḥ* – tam, kuris; *eva* – be abejonės; *jagat-īśvaraḥ* – visatos valdovas;

prajām – sūnų; *ātma-samām* – prilygstantį Jam Pačiam; *mahyam* – man; *prayacchatu* – Jis duotų; *iti* – taip; *cintayan* – galvojo.

Mintyse jis prašė Viešpaties, kuriame atrado prieglobstį, būti maloningu ir dovanoti sūnų, kuris prilygtų pačiam Viešpačiui.

Komentaras: Posmas liudija, kad didis išminčius Atris Munis neturėjo mintyse aiškaus Aukščiausiojo Dievo Asmens suvokimo. Be abejonės, jis buvo skaitęs Vedas ir žinojo, kad egzistuoja Aukščiausiasis Viešpats – visatos kūrėjas, iš kurio randasi visa būtis, kuris palaiko visą kosminį pasaulį ir į kurį po sunaikinimo sugrįžta visas regimasis pasaulis. *Yato vā imāni bhūtāni* („Taittirīya Upaniṣada“ 3.1.1). Vedų mantros aprašo Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, taigi Atris Munis sutelkė mintis į jose apibūdintą Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir, nors nežinojo Jo vardo, meldė dovanoti jam sūnų, kuris prilygtų pačiam Viešpačiui. Pasiaukojimo tarnystės forma, kai ją praktikuojantis nežino Dievo vardo, aprašoma ir „Bhagavad-gītoje“. Viešpats sako, kad į Jį, prašydami įvykdyti jų norus, kreipiasi keturių kategorijų žmonės, praeituose gyvenimuose atlikę doringus darbus. Atris Munis troško turėti sūnų, kuris būtų panašus į Viešpatį, todėl jis nebuvo tyras bhaktas. Jis tarnavo Viešpačiui su išskaičiavimu, vildamasis, kad Dievas įvykdys jo materialų troškimą. Nors jis svajojo turėti į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį panašų sūnų, jo svajonė buvo materiali, nes jis troško, kad Jam gimtų ne Aukščiausiasis Viešpats, o į Jį panašus berniukas. Jei jis būtų svajojęs, kad jo sūnus būtų Aukščiausiasis Dievo Asmuo, jį būtų galima laikyti tyru, materialių troškimų neturinčiu bhaktu, nes jo troškimų objektas būtų Aukščiausioji Absoliuti Tiesa. Tačiau kadangi Atris Munis norėjo į Aukščiausiąjį panašaus vaiko, jo troškimas buvo materialus, taigi jis nebuvo tyras bhaktas.

21 TEKSTAS

तप्यमानं त्रिभुवनं प्राणायामैधसाग्निना ।
निर्गतेन मुनेर्मूर्ध्नः समीक्ष्य प्रभवस्त्रयः ॥२१॥

tapyamānaṁ tri-bhuvanaṁ prāṇāyāmaidhasāgninā
nirgatena muner mūrdhnaḥ samīkṣya prabhavas trayaḥ

tapyamānam – atliekant askezes; *tri-bhuvanam* – šie trys pasauliai; *prāṇāyāma* – kvėpavimo pratimų atlikimas; *edhasā* – kuras; *agninā* – ugnis; *nirgatena* – plykstelėjo iš; *muneḥ* – didžiojo išminčiaus; *mūrdhnaḥ* – vir-

šugalvio ; *samīkṣya* – regėjo; *prabhavaḥ trayaḥ* – trys svarbiausieji dievai (Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara).

Iš panirusio į asketizmo praktiką ir griežtai kvėpavimą tramdžiusio Atrio Munio viršugalvio plykstelėjo ryškus ugnies liežuvis, kurį regėjo trys svarbiausieji trijų pasaulių dievai.

Komentaras: Pasak Śrīlos Jīvos Gosvāmio, *pranāyamos* liepsna yra vidujai juntamas pasitenkinimas. Šią liepsną pastebėjo Supersiela, Viṣṇu, todėl ją pastebėjo ir Viešpats Brahmā bei Śiva. Kvėpavimo pratybos padėjo Atriui Muniui sutelkti mintis į Supersielą – visatos Viešpatį. Pasak „Bhagavad-gītos“, Vāsudeva yra visatos Viešpats (*vāsudevaḥ sarvam iti*), o Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva viešpatauja paklusdami Vāsudevos valiai. Todėl Vāsudevos valia asketiški Atrio Munio žygiai patraukė Viešpaties Brahmos bei Viešpaties Śivos dėmesį ir, kaip sakoma kitame posme, visi trys dievai nužengė su juo susitikti.

22 TEKSTAS

अप्सरोमुनिगन्धर्वसिद्धविद्याधरोरगैः ।
वितायमानयशसस्तदाश्रमपदं ययुः ॥२२॥

apsaro-muni-gandharva- siddha-vidyādharoragaiḥ
vitāyamāna-yaśasas tad-āśrama-padaṁ yayuḥ

apsaraḥ – dangaus mergelės; *muni* – didieji išminčiai; *gandharva* – *gandharvų* planetos gyventojai; *siddha* – Siddhalokos gyventojai; *vidyādhara* – kiti pusdieviai; *uragaiḥ* – Nāgalokos gyventojai; *vitāyamāna* – pasklidus; *yaśasaḥ* – šlovei; *tat* – jo; *āśrama-padam* – atsiskyrėlio buveinę; *yayuḥ* – atkeliavo.

Lydimi rojaus planetų gyventojų: dangaus mergelių, gandharvų, siddhų, vidyādharų ir nāgų – trys dievai nusileido prie Atrio Munio buveinės ir įžengė į savo asketiškais žygiais pagarsėjusio didžiojo išminčiaus āśramą.

Komentaras: Vedų raštai pataria mums ieškoti Aukščiausiojo Dievo Asmens – visatos valdovo, kurio rankose yra materialaus pasaulio kūrimo, tvermės ir naikinimo procesai, prieglobsčio. Jį vadina Supersiela, ir kai žmogus garbina Supersielą, Jos valiai paklusdami drauge su Viṣṇu jam apsireiškia ir Brahmā bei Śiva.

23 TEKSTAS

तत्प्रादुर्भावसंयोगविद्योतितमना मुनिः ।
उत्तिष्ठन्नेकपादेन ददर्श विबुधर्षभान् ॥२३॥

tat-prādurbhāva-saṁyoga- vidyotita-manā muniḥ
uttiṣṭhann eka-pādena dadarśa vibudharṣabhān

tat – jų; *prādurbhāva* – pasirodymas; *saṁyoga* – vienu metu; *vidyotita* – nušvitusio; *manāḥ* – proto; *muniḥ* – didis išminčius; *uttiṣṭhan* – pažadintas; *eka-pādena* – net ant vienos kojos; *dadarśa* – pamatė; *vibudha* – pusdievius; *ṛṣabhān* – didžias asmenybes.

Išminčius tebestovėjo ant vienos kojos, bet pamatęs besiartinančius tris dievus jis taip nudžiugo, kad suskubo jų pasitikti, nors viena koja judėti buvo labai sunku.

24 TEKSTAS

प्रणम्य दण्डवद्भूमावुपतस्थेऽर्हणाञ्जलिः ।
वृषहंससुपर्णस्थान् स्वैः स्वैश्चिह्नैश्च चिह्नितान् ॥२४॥

praṇamya daṇḍavad bhūmāv upatasthe 'rhaṇāñjaliḥ
vṛṣa-haṁsa-suparṇa-sthān svaiḥ svaiś cihnaiś ca cihnitān

praṇamya – išreikšdamas pagarbą; *daṇḍa-vat* – kaip lazda; *bhūmau* – ant žemės; *upatasthe* – krito; *arhaṇa* – visais garbinimo atributais; *añjaliḥ* – sudėjęs delnus; *vṛṣa* – jautis; *haṁsa* – gulbė; *suparṇa* – paukštis Garuḍa; *sthān* – esančius; *svaiḥ* – savo; *svaiḥ* – savo; *cihnaiḥ* – pagal simbolius; *ca* – ir; *cihnitān* – atpažino.

Vienas dievų sėdėjo ant jaučio ir laikė būgną, kitas – ant gulbės su kušos žolės kuokštu rankoje, o trečiasis – ant Garuḍos ir ant jo piršto sukosi diskas. Išminčius pasitiko juos maldomis ir išreiškė pagarbą išsitieseęs visu ūgiu ant žemės prie jų kojų.

Komentaras: Žodis *danda* reiškia „ilga lazda“, o *vat* – „panašus“. Pagarba vyresniajam reiškiama išsitiesus prieš jį visu ūgiu ant žemės. Ši pagarbos reiškimo forma vadinama *daṇḍavat.* Būtent taip Atris Ṛšis išreiškė pagarbą trims dievams. Dievus jis atpažino iš jų nešėjų ir simbolių rankose. Dievas,

atskridęs ant milžiniško erelio, Garuḍos, pečių ir laikęs diską, buvo Viṣṇu, kitas dievas, kurį atskraidino gulbė, su kuokštu kušos žolės rankoje buvo Brahmā, o trečiasis, atjojęs ant buliaus, su būgneliu *ḍamaru* rankoje, – Śiva. Pažinęs dievus iš simbolių ir jų nešėjų, Atris Ṛṣis pasitiko atvykėlius malda ir pagarbos ženklais.

25 TEKSTAS

कृपावलोकेन हसद्वदनेनोपलम्भितान् ।
तद्रोचिषा प्रतिहते निमील्य मुनिरक्षिणी ॥२५॥

kṛpāvalokena hasad- vadanenopalambhitān
tad-rociṣā pratihate nimīlya munir akṣiṇī

kṛpā-avalokena – palankiai žiūrintieji; *hasat* – besišypsantys; *vadanena* – veidai; *upalambhitān* – atrodė labai patenkinti; *tat* – jų; *rociṣā* – švytėjimas; *pratihate* – apakino; *nimīlya* – užmerkė; *muniḥ* – išminčius; *akṣiṇī* – savo akis.

Pajutęs trijų dievų prielankumą Atris Munis labai nudžiugo. Nuo dievų sklidęs švytėjimas apakino išminčių ir jis trumpam užsimerkė.

Komentaras: Kadangi dievai šypsojosi, išminčius suprato, kad atvykėliai patenkinti juo. Nuo dievų sklidęs švytėjimas akino, todėl jis trumpam užsimerkė.

26–27 TEKSTAI

चेतस्तत्प्रवणं युञ्जन्नस्तावीत्संहताञ्जलिः ।
श्लक्ष्णया सूक्तया वाचा सर्वलोकगरीयसः ॥२६॥

अत्रिरुवाच
विश्वोद्भवस्थितिलयेषु विभज्यमानै-
र्मायागुणैरनुयुगं विगृहीतदेहाः ।
ते ब्रह्मविष्णुगिरिशाः प्रणतोऽस्म्यहं व-
स्तेभ्यः क एव भवतां म इहोपहूतः ॥२७॥

etas tat-pravaṇaṁ yuñjann astāvīt saṁhatāñjaliḥ
ślakṣṇayā sūktayā vācā sarva-loka-garīyasaḥ

atrir uvāca
viśvodbhava-sthiti-layeṣu vibhajyamānair
māyā-guṇair anuyugaṁ vigṛhīta-dehāḥ
te brahma-viṣṇu-giriśāḥ praṇato 'smy ahaṁ vas
tebhyaḥ ka eva bhavatāṁ ma ihopahūtaḥ

cetaḥ – širdį; *tat-pravaṇam* – sutelkęs į juos; *yuñjan* – atliko; *astāvīt* – išsakė maldas; *saṁhata-añjaliḥ* – sudėjęs delnus; *ślakṣṇayā* – ekstazinių; *sūktayā* – maldų; *vācā* – žodžius; *sarva-loka* – visame pasaulyje; *garīyasaḥ* – gerbiamas; *atriḥ uvāca* – Atris tarė; *viśva* – visatos; *udbhava* – kūrimui; *sthiti* – palaikymui; *layeṣu* – sunaikinimui; *vibhajyamānaiḥ* – pasidalinę; *māyā-guṇaiḥ* – dėl gamtos *guṇų,* išorinės energijos; *anuyugam* – skirtingose epochose; *vigṛhīta* – įgavo; *dehāḥ* – kūnus; *te* – jie; *brahma* – Viešpats Brahmā; *viṣṇu* – Viešpats Viṣṇu; *giriśāḥ* – Viešpats Śiva; *praṇataḥ* – nusilenkęs; *asmi* – esu; *aham* – aš; *vaḥ* – jums; *tebhyaḥ* – iš jų; *kaḥ* – kas; *eva* – tikrai; *bhavatām* – iš jūsų; *me* – mano; *iha* – čia; *upahūtaḥ* – pašauktas.

Kadangi dievai jau seniai buvo pavergę jo širdį, jam šiaip ne taip pavyko suimti save į rankas ir sudėjęs delnus maldai jis prabilo į visatos valdovus maloniais žodžiais. Didis išminčius Atris tarė: O Viešpatie Brahmā, Viešpatie Viṣṇu ir Viešpatie Śiva, trijų materialios gamtos guṇų valdymui Jūs įgavote tris pavidalus. Jūs darote tai kaskart, kai prasideda naujas kosminio pasaulio kūrimo, tvermės ir naikinimo ciklas. Pagarbiai jums lenkiuosi ir prašau pasakyti, kurio iš jūsų trijų aš šaukiausi savo maldose.

Komentaras: Atris Ṛṣis šaukėsi Aukščiausiojo Dievo Asmens, *jagad-īśvaros* arba visatos valdovo. Viešpats turi egzistuoti dar prieš sukuriant pasaulį, antraip koks jis valdovas! Jei žmogus pastatė namą, vadinasi, jis egzistavo dar prieš namui atsirandant. Lygiai taip ir Aukščiausiasis Viešpats, visatos kūrėjas, turi egzistuoti transcendentinėje realybėje, anapus materialaus pasaulio *guṇų* veikimo ribų. Tačiau yra žinoma, jog Viṣṇu valdo dorybės *guṇą,* Brahmā – aistros *guṇą,* o Śiva – neišmanymo *guṇą.* Todėl Atris Munis klausė: „Vienas iš jūsų turėtų būti *jagad-īśvara*, visatos valdovas, tačiau, kadangi atėjote trise, nežinau, į kurį iš jūsų kreipiausi savo maldose. Jūs visi labai maloningi man, todėl prašau pasakyti, kuris iš jūsų esate visatos valdovas – *jagad-īśvara*?“ Atris Ṛṣis aiškiai nesuvokė Aukščiausiojo Viešpaties, Viṣṇu, visagalybės ribų, tačiau neabejojo, kad visatos valdovas nėra *māyos* kūrinys. Klausdamas dievų, kurio iš jų jis šaukęsis savo maldose, išminčius

tuo pačiu pripažino savo neišmanymą. Todėl jis tarė nužengusiems dievams: „Pasakykit, kuris iš jūsų yra transcendentinis visatos valdovas?“ Visi trys dievai negali būti Aukščiausiasis Viešpats, ir Aukščiausiasis yra vienas iš jų – dėl to jis neabejojo.

28 TEKSTAS

एको मयेह भगवान् विविधप्रधानै-
श्चित्तीकृतः प्रजननाय कथं नु यूयम् ।
अत्रागतास्तनुभृतां मनसोऽपि दूराद्
ब्रूत प्रसीदत महानिह विस्मयो मे ॥२८॥

eko mayeha bhagavān vividha-pradhānaiś
cittī-kṛtaḥ prajananāya kathaṁ nu yūyam
atrāgatās tanu-bhṛtāṁ manaso 'pi dūrād
brūta prasīdata mahān iha vismayo me

ekaḥ – viena; *mayā* – mano; *iha* – čia; *bhagavān* – didi asmenybė; *vividha* – skirtingais; *pradhānaiḥ* – atributais; *cittī-kṛtaḥ* – sutelkęs protą ; *prajananāya* – vaiko pradėjimui; *katham* – kodėl; *nu* – tačiau; *yūyam* – visi jūs; *atra* – čia; *āgatāḥ* – atsiradote; *tanu-bhṛtām* – įsikūnijusiųjų; *manasaḥ* – proto; *api* – nors; *dūrāt* – toli už ribų; *brūta* – prašau, paaiškinkite; *prasīdata* – būdami gailestingi man; *mahān* – labai didelė; *iha* – tai; *vismayaḥ* – abejonė; *me* – mano.

Trokšdamas sūnaus, kuris prilygtų Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, aš šaukiausi Aukščiausiojo Viešpaties ir galvojau tik apie Jį. Nors žmogaus protui Jis visiškai nesuvokiamas, šiandien aš išvydau Jus prieš save. Sakykite, kas atvedė Jus čia – esu visiškai suglumęs?

Komentaras: Atris Munis neabejojo, kad visatos valdovas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, todėl savo maldas skyrė vienabūčiam Aukščiausiajam Viešpačiui. Tačiau jo nuostabai, prieš jį stojo išsyk trys dievai.

29 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इति तस्य वचः श्रुत्वा त्रयस्ते विबुधर्षभाः ।
प्रत्याहुः श्लक्ष्णया वाचा प्रहस्य तमृषिं प्रभो ॥२९॥

maitreya uvāca
iti tasya vacaḥ śrutvā trayas te vibudharṣabhāḥ
pratyāhuḥ ślakṣṇayā vācā prahasya tam ṛṣiṁ prabho

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tarė; *iti* – taip; *tasya* – jo; *vacaḥ* – žodžius; *śrutvā* – išklausę; *trayaḥ te* – visi trys; *vibudha* – pusdieviai; *ṛṣabhāḥ* – svarbiausieji; *pratyāhuḥ* – atsakė; *ślakṣṇayā* – švelniais; *vācā* – balsais; *prahasya* – šypsodamiesi; *tam* – jam; *ṛṣim* – didžiam išminčiui; *prabho* – o garbusis.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Po šių Atrio Munio žodžių trys didieji dievai šiltai nusišypsojo ir švelniais balsais atsakė.

30 TEKSTAS

देवा ऊचुः
यथा कृतस्ते सङ्कल्पो भाव्यं तेनैव नान्यथा ।
सत्सङ्कल्पस्य ते ब्रह्मन् यद्वै ध्यायति ते वयम् ॥३०॥

devā ūcuḥ
yathā kṛtas te saṅkalpo bhāvyaṁ tenaiva nānyathā
sat-saṅkalpasya te brahman yad vai dhyāyati te vayam

devāḥ ūcuḥ – pusdieviai atsakė; *yathā* – kaip; *kṛtaḥ* – padaryta; *te* – tavo; *saṅkalpaḥ* – ryžtas; *bhāvyam* – turi būti atlikta; *tena eva* – taip; *na anyathā* – ne kitaip; *sat-saṅkalpasya* – tam, kuris niekada nepraranda ryžto; *te* – tau; *brahman* – brangus brahmane; *yat* – tas, kurį; *vai* – be abejonių; *dhyāyati* – medituoji; *te* – visi jie; *vayam* – esame mes.

Trys dievai tarė Atriui Muniui: Brangus brahmane, tavo ryžtas nepalaužiamas, tad tebūnie kaip tu nori. Mes visi trys esame tas asmuo, kurį meditavai, todėl atėjome pas tave visi drauge.

Komentaras: Atris Munis mąstė apie Dievo Asmenį, visatos valdovą, nors aiškiai neįsivaizdavo, kas Jis ir kaip atrodo. Visatos valdovu galima laikyti Mahā-Viṣṇu, kuriam iškvėpus atsiranda milijonai visatų, o įkvėpus jos sugrįžta atgal. Visatos valdovu galima laikyti ir Garbhodakaśāyī Viṣṇu, iš kurio bambos išaugo lotosas, o jame gimė Brahmā, kaip, beje, ir Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu – visų gyvųjų esybių Supersielą. Be to, visatos valdovais galima būtų laikyti ir Viešpatį Brahmą bei Viešpatį Śivą, vykdančius Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, mūsų visatos Viṣṇu, valią.

Viṣṇu yra visatos Viešpats, nes Jis ją palaiko. Brahmą bei Śivą taip pat galima laikyti visatos valdovais, nes Brahmā kuria planetų sistemas ir jų gyventojus, o Viešpats Śiva atėjus skirtam laikui sunaikina visatą. Kadangi Atris Munis nenurodė, kurį konkrečiai jis nori išvysti, jam apsireiškė visi trys dievai – Brahmā, Viṣṇu ir Viešpats Śiva. Jie tarė išminčiui: „Tu karštai troškai sūnaus, kuris niekuo nesiskirtų nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens, visatos valdovo, ir ryžtingai to siekei, tad teišsipildo tavo troškimas.“ Kitaip sakant, troškimų išsipildymą lemia pasiaukojimas garbinimo objektui. „Bhagavad-gītoje“ (9.25) sakoma: *yānti deva-vratā devān pitṝn yānti pitṛ-vratāḥ.* Jei žmogus prisiriša prie kokio nors pusdievio, jis keliauja į to pusdievio buveinę, jei jo širdis ir mintys priklauso *pitams* – protėviams, jis patenka į protėvių planetas, o jei jo širdį pavergia Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, jis pateks į Viešpaties Kṛṣṇos buveinę. Atris Munis neturėjo aiškios visatos valdovo sampratos, todėl jį aplankė visi trys visatą ir tris materialios gamtos *guṇas* valdantys dievai. Jis labai troško sūnaus ir Viešpaties malone šiam troškimui buvo lemta išsipildyti.

31 TEKSTAS

अथास्मदंशभूतास्ते आत्मजा लोकविश्रुताः ।
भवितारोऽङ्ग भद्रं ते विस्रप्स्यन्ति च ते यशः ॥३१॥

athāsmad-aṁśa-bhūtās te ātmajā loka-viśrutāḥ
bhavitāro 'ṅga bhadraṁ te visrapsyanti ca te yaśaḥ

atha – todėl; *asmat* – mūsų; *aṁśa-bhūtāḥ* – pilnutinės ekspansijos; *te* – tavo; *ātmajāḥ* – sūnūs; *loka-viśrutāḥ* – išgarsėję visame pasaulyje; *bhavitāraḥ* – gims; *aṅga* – didis išminčiau; *bhadram* – didžiulė malonė; *te* – tau; *visrapsyanti* – paskleis; *ca* – taip pat; *te* – tavo; *yaśaḥ* – šlovę.

Tu susilauksi sūnų, kurie iš dalies įkūnys mūsų dieviškąją galią ir, kadangi mes linkime tau visokeriopos sėkmės, jie išgarsins tavo vardą visame pasaulyje.

32 TEKSTAS

एवं कामवरं दत्त्वा प्रतिजग्मुः सुरेश्वराः ।
सभाजितास्तयोः सम्यग्दम्पत्योर्मिषतोस्ततः ॥३२॥

evaṁ kāma-varaṁ dattvā pratijagmuḥ sureśvarāḥ
sabhājitās tayoḥ samyag dampatyor miṣatos tataḥ

evam – taip; *kāma-varam* – trokštamus palaiminimus; *dattvā* – suteikę; *pratijagmuḥ* – sugrįžo; *sura-īśvarāḥ* – vyriausieji pusdieviai; *sabhājitāḥ* – kuriuos garbina; *tayoḥ* – kol jie; *samyak* – tobulai; *dampatyoḥ* – vyras su žmona; *miṣatoḥ* – stebėjo; *tataḥ* – iš ten.

Dovanoję Atriui Muniui šį palaiminimą, trys dievai Brahmā, Viṣṇu ir Śiva išnyko sutuoktiniams iš akių.

33 TEKSTAS

सोमोऽभूद् ब्रह्मणोंऽशेन दत्तो विष्णोस्तु योगवित् ।
दुर्वासाः शङ्करस्यांशो निबोधाङ्गिरसः प्रजाः ॥३३॥

somo 'bhūd brahmaṇo 'ṁśena datto viṣṇos tu yogavit
durvāsāḥ śaṅkarasyāṁśo nibodhāṅgirasaḥ prajāḥ

somaḥ – Mėnulio valdovas; *abhūt* – pasirodė; *brahmaṇaḥ* – Viešpaties Brahmos; *aṁśena* – dalinė ekspansija; *dattaḥ* – Dattātreya; *viṣṇoḥ* – Viṣṇu; *tu* – tačiau; *yoga-vit* – galingasis *yogas; durvāsāḥ* – Durvāsā; *śaṅkarasya aṁśaḥ* – dalinė Viešpaties Śivos ekspansija; *nibodha* – pasistenk suvokti; *aṅgirasaḥ* – didžiojo išminčiaus Aṅgiros; *prajāḥ* – palikuonis.

Netrukus Atriui Muniui su žmona gimė Mėnulio dievas – dalinis Brahmos įsikūnijimas, didis mistikas Dattātreya – dalinis Viṣṇu įsikūnijimas, ir Durvāsā – dalinis Šaṅkaros (Viešpaties Śivos) įsikūnijimas. O dabar papasakosiu tau apie gausius Aṅgiros palikuonis.

34 TEKSTAS

श्रद्धा त्वङ्गिरसः पत्नी चतस्रोऽसूत कन्यकाः ।
सिनीवाली कुहू राका चतुर्थ्यनुमतिस्तथा ॥३४॥

śraddhā tv aṅgirasaḥ patnī catasro 'sūta kanyakāḥ
sinīvālī kuhū rākā caturthy anumatis tathā

śraddhā – Śraddhā; *tu* – bet; *aṅgirasaḥ* – Aṅgiros Ṛṣio; *patnī* – žmona; *catasraḥ* – keturias; *asūta* – pagimdė; *kanyakāḥ* – dukras; *sinīvālī* – Sinīvālī; *kuhūḥ* – Kuhū; *rākā* – Rāką; *caturthī* – ketvirtąją; *anumatiḥ* – Anumati; *tathā* – taip pat.

Aṅgiros žmona Śradhā pagimdė keturias dukras – Sinīvālī, Kuhū, Rāką ir Anumati.

35 TEKSTAS

तत्पुत्रावपरावास्तां ख्यातौ स्वारोचिषेऽन्तरे ।
उतथ्यो भगवान् साक्षाद् ब्रह्मिष्ठश्च बृहस्पतिः ॥३५॥

tat-putrāv aparāv āstāṁ khyātau svārociṣe 'ntare
utathyo bhagavān sākṣād brahmiṣṭhaś ca bṛhaspatiḥ

tat – jo; *putrau* – sūnūs; *aparau* – kiti; *āstām* – gimė; *khyātau* – labai garsūs; *svārociṣe* – Svārociṣos epochoje; *antare* – Manu; *utathyaḥ* – Utathya; *bhagavān* – nepaprastai galingas; *sākṣāt* – betarpiškai; *brahmiṣṭhaḥ ca* – perpratęs dvasinį mokslą; *bṛhaspatiḥ* – Bṛhaspatis.

Taip pat jai gimė du sūnūs – Utathya ir mokytumu pagarsėjęs Bṛhaspatis.

36 TEKSTAS

पुलस्त्योऽजनयत्पत्न्यामगस्त्यं च हविर्भुवि ।
सोऽन्यजन्मनि दह्राग्निर्विश्रवाश्च महातपाः ॥३६॥

pulastyo 'janayat patnyām agastyaṁ ca havirbhuvi
so 'nya-janmani dahrāgnir viśravāś ca mahā-tapāḥ

pulastyaḥ – išminčius Pulastya; *ajanayat* – pradėjo; *patnyām* – savo žmonos įsčiose; *agastyam* – didį išminčių Agastyą; *ca* – taip pat; *havirbhuvi* – Havirbhū įsčiose; *saḥ* – jis (Agastya); *anya-janmani* – kitą gyvenimą; *dahra-agniḥ* – virškinimo ugnis; *viśravāḥ* – Viśravā; *ca* – ir; *mahā-tapāḥ* – labai galingas atliktų askezių dėka.

Su savo žmona Havirbhū Pulastya pradėjo sūnų vardu Agastya, kuris kitą gyvenimą tapo Dahrāgniu. Be jo Pulastya susilaukė dar vieno sūnaus – Viśravos, kuris buvo didis asketas ir šventasis.

37 TEKSTAS

तस्य यक्षपतिर्देवः कुबेरस्त्विडविडासुतः ।
रावणः कुम्भकर्णश्च तथान्यस्यां विभीषणः ॥३७॥

tasya yakṣa-patir devaḥ kuberas tv iḍaviḍā-sutaḥ
rāvaṇaḥ kumbhakarṇaś ca tathānyasyāṁ vibhīṣaṇaḥ

tasya – jo; *yakṣa-patiḥ* – *yakṣų* valdovas; *devaḥ* – pusdievis; *kuberaḥ* – Kuvera; *tu* – ir; *iḍaviḍā* – Iḍaviḍos; *sutaḥ* – sūnus; *rāvaṇaḥ* – Rāvaṇa; *kumbhakarṇaḥ* – Kumbhakarṇa; *ca* – taip pat; *tathā* – taip; *anyasyām* – kitos žmonos įsčiose; *vibhīṣaṇaḥ* – Vibhīṣaṇa.

Viśravā turėjo dvi žmonas. Pirmoji žmona Iḍaviḍā pagimdė yakṣų valdovą Kuverą, o antroji, Keśinī, – tris sūnus: Rāvaṇą, Kumbhakarṇą ir Vibhīṣaṇą.

38 TEKSTAS

पुलहस्य गतिर्भार्या त्रीनसूत सती सुतान् ।
कर्मश्रेष्ठं वरीयांसं सहिष्णुं च महामते ॥३८॥

pulahasya gatir bhāryā trīn asūta satī sutān
karmaśreṣṭhaṁ varīyāṁsaṁ sahiṣṇuṁ ca mahā-mate

pulahasya – Pulahos; *gatiḥ* – Gati; *bhāryā* – žmona; *trīn* – tris; *asūta* – pagimdė; *satī* – skaisti, *sutān* – sūnus; *karma-śreṣṭham* – išmanantį karminę veiklą; *varīyāṁsam* – visų gerbiamą; *sahiṣṇum* – labai pakantų; *ca* – taip pat; *mahā-mate* – o garbusis Vidura.

Išminčiaus Pulahos žmonai Gati gimė trys sūnūs: Karmaśreṣṭha, Varīyāna, Sahiṣṇu – ir visi jie tapo didžiais išminčiais.

Komentaras: Pulahos žmona Gati, penktoji Kardamos Munio dukra, buvo labai ištikima savo vyrui, o jos sūnūs dorybėmis nenusileido tėvui.

39 TEKSTAS

क्रतोरपि क्रिया भार्या वालखिल्यानसूयत ।
ऋषीन् षष्टिसहस्राणि ज्वलतो ब्रह्मतेजसा ॥३९॥

krator api kriyā bhāryā vālakhilyān asūyata
ṛṣīn ṣaṣṭi-sahasrāṇi jvalato brahma-tejasā

kratoḥ – didžiojo išminčiaus Kratu; *api* – taip pat; *kriyā* – Kriyā; *bhāryā* – žmona; *vālakhilyān* – prilygstančius Vālakhilyai; *asūyata* – pagimdė; *ṛṣīn* – išminčių; *ṣaṣṭi* – šešiasdešimt; *sahasrāṇi* – tūkstančių; *jvalataḥ* – skaisčiai spindinčių; *brahma-tejasā* – Brahmano švytėjimo dėka.

Kratu žmona Kriyā pagimdė šešiasdešimt tūkstančių didžių išminčių – Vālakhilyų. Jie gerai išmanė dvasinį mokslą ir jų kūnai skleidė dvasinio žinojimo šviesą.

Komentaras: Kriyā buvo šeštoji Kardamos Munio dukra. Ji pagimdė šešiasdešimt tūkstančių išminčių, vėliau pagarsėjusių Vālakhilyų vardu, nes visi jie atsisakė šeiminio gyvenimo ir tapo *vānaprasthomis.*

40 TEKSTAS

ऊर्जायां जज्ञिरे पुत्रा वसिष्ठस्य परन्तप ।
चित्रकेतुप्रधानास्ते सप्त ब्रह्मर्षयोऽमलाः ॥४०॥

ūrjāyāṁ jajñire putrā vasiṣṭhasya parantapa
citraketu-pradhānās te sapta brahmarṣayo 'malāḥ

ūrjāyām – Ūrjai; *jajñire* – gimė; *putrāḥ* – sūnūs; *vasiṣṭhasya* – didžiojo išminčiaus Vasiṣṭhos; *parantapa* – o didis; *citraketu* – Citraketu; *pradhānāḥ* – priešakyje; *te* – visi sūnūs; *sapta* – septyni; *brahma-ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai, apdovanoti dvasiniu žinojimu; *amalāḥ* – be nuodėmių.

Didis išminčius Vasiṣṭha kartu su žmona Ūrja, dar vadinama Arundhatī, susilaukė septynių sūnų – septynių didžių išminčių, pagarsėjusių ypatinga dora bei išmintimi, o svarbiausias tarp jų buvo Citraketu.

41 TEKSTAS

चित्रकेतुः सुरोचिश्च विरजा मित्र एव च ।
उल्बणो वसुभृद्यानो द्युमान् शक्त्यादयोऽपरे ॥४१॥

citraketuḥ surociś ca virajā mitra eva ca
ulbaṇo vasubhṛdyāno dyumān śakty-ādayo 'pare

citraketuḥ – Citraketu; *surociḥ ca* – ir Surocis; *virajāḥ* – Virajā; *mitraḥ* – Mitra; *eva* – taip pat; *ca* – ir; *ulbaṇaḥ* – Ulbaṇa; *vasubhṛdyānaḥ* – Vasubhṛdyāna; *dyumān* – Dyumānas; *śakti-ādayaḥ* – sūnūs, kurių svarbiausias buvo Śaktis; *apare* – kitos žmonos.

Šie septyni išminčiai vadinosi Citraketu, Surocis, Virajā, Mitra, Ulbaṇa, Vasubhṛdyāna ir Dyumānas. Antroji Vasiṣṭhos žmona taip pat pagimdė kelis vyro vertus sūnus.

Komentaras: Vasiṣṭhos žmona Ūrjā, dar vadinama Arundhatī, buvo devintoji Kardamos Munio dukra.

42 TEKSTAS

चित्तिस्त्वथर्वणः पत्नी लेभे पुत्रं धृतव्रतम् ।
दध्यञ्चमश्वशिरसं भृगोर्वंशं निबोध मे ॥४२॥

cittis tv atharvaṇaḥ patnī lebhe putraṁ dhṛta-vratam
dadhyañcam aśvaśirasaṁ bhṛgor vaṁśaṁ nibodha me

cittiḥ – Citti; *tu* – taip pat; *atharvaṇaḥ* – Atharvos; *patnī* – žmona; *lebhe* – susilaukė; *putram* – sūnaus; *dhṛta-vratam* – visiškai atsidėjusi įžadui; *dadhyañcam* – Dadhyañcos; *aśvaśirasam* – Aśvaśiros; *bhṛgoḥ vaṁśam* – Bhṛgu palikuonis; *nibodha* – pasistenk suprasti; *me* – iš manęs.

Išminčiaus Atharvos žmona, Citti, davusi griežčiausius Dadhyañcos įžadus, pagimdė sūnų vardu Aśvaśirā. Dabar aš tau papasakosiu apie išminčiaus Bhṛgu palikuonis.

Komentaras: Atharvos žmoną Citti dar vadina Śānti. Ji buvo aštuntoji Kardamos Munio dukra.

43 TEKSTAS

भृगुः ख्यात्यां महाभागः पत्न्यां पुत्रानजीजनत् ।
धातारं च विधातारं श्रियं च भगवत्पराम् ॥४३॥

bhṛguḥ khyātyāṁ mahā-bhāgaḥ patnyāṁ putrān ajījanat
dhātāraṁ ca vidhātāraṁ śriyaṁ ca bhagavat-parām

bhṛguḥ – didis išminčius Bhṛgu; *khyātyām* – savo žmonos Khyāti įsčiose; *mahā-bhāgaḥ* – labai sėkmingas; *patnyām* – žmonos įsčiose; *putrān* – sūnus; *ajījanat* – pradėjo; *dhātāram* – Dhātą; *ca* – ir; *vidhātāram* – Vidhātą; *śriyam* – dukrą vardu Śrī; *ca bhagavat-parām* – iškilnų Viešpaties bhaktą.

Išminčiui Bhṛgu nusišypsojo didžiulė sėkmė. Su žmona Khyāti jis susilaukė dviejų sūnų, Dhātos bei Vidhātos, ir dukros vardu Śrī, kuri buvo visa širdimi atsidavusi Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

44 TEKSTAS

आयतिं नियतिं चैव सुते मेरुस्तयोरदात् ।
ताभ्यां तयोरभवतां मृकण्डः प्राण एव च ॥४४॥

āyatiṁ niyatiṁ caiva sute merus tayor adāt
tābhyāṁ tayor abhavatāṁ mṛkaṇḍaḥ prāṇa eva ca

āyatim – Āyati; *niyatim* – Niyati; *ca eva* – taip pat; *sute* – dukras; *meruḥ* – išminčius Meru; *tayoḥ* – šiems dviems; *adāt* – atidavė į žmonas; *tābhyām* – joms; *tayoḥ* – abiem; *abhavatām* – gimė; *mṛkaṇḍaḥ* – Mṛkaṇḍa; *prāṇaḥ* – Prāṇa; *eva* – tikrai; *ca* – ir.

Išminčius Meru turėjo dvi dukras, Āyati ir Niyati, kurias ištekino už Dhātos ir Vidhātos. Āyati ir Niyati pagimdė du sūnus, Mṛkaṇḍą ir Prāṇą.

45 TEKSTAS

मार्कण्डेयो मृकण्डस्य प्राणाद्वेदशिरा मुनिः ।
कविश्च भार्गवो यस्य भगवानुशना सुतः ॥४५॥

mārkaṇḍeyo mṛkaṇḍasya prāṇād vedaśirā muniḥ
kaviś ca bhārgavo yasya bhagavān uśanā sutaḥ

mārkaṇḍeyaḥ – Mārkaṇḍeya; *mṛkaṇḍasya* – Mṛkaṇḍai; *prāṇāt* – Prāṇai; *vedaśirāḥ* – Vedaśirā; *muniḥ* – didis išminčius; *kaviḥ ca* – vardu Kavis; *bhārgavaḥ* – vardu Bhārgava; *yasya* – kurio; *bhagavān* – labai galingas; *uśanā* – Śukrācārya; *sutaḥ* – sūnus.

Mṛkaṇḍai gimė Mārkaṇḍeya Munis, o Prāṇai – išminčius Vedaśirā, kuris susilaukė sūnaus Uśanos (Śukrācāryos), dar žinomo Kavio vardu. Taigi Kavis taip pat yra vienas iš Bhṛgu palikuonių.

46–47 TEKSTAI

त एते मुनयः क्षत्तर्लोकान् सर्गैरभावयन् ।
एष कर्दमदौहित्रसन्तानः कथितस्तव ॥४६॥

शृण्वतः श्रद्दधानस्य सद्यः पापहरः परः ।
प्रसूतिं मानवीं दक्ष उपयेमे ह्यजात्मजः ॥४७॥

ta ete munayaḥ kṣattar lokān sargair abhāvayan
eṣa kardama-dauhitra- santānaḥ kathitas tava

śṛṇvataḥ śraddadhānasya sadyaḥ pāpa-haraḥ paraḥ
prasūtiṁ mānavīṁ dakṣa upayeme hy ajātmajaḥ

te – jie; *ete* – visi; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *kṣattaḥ* – o Vidura; *lokān* – tris pasaulius; *sargaiḥ* – savo palikuonimis; *abhāvayan* – užpildė; *eṣaḥ* – tai; *kardama* – išminčiaus Kardamos; *dauhitra* – vaikaičiai; *santānaḥ* – palikuonys; *kathitaḥ* – jau pasakojau; *tava* – tau; *śṛṇvataḥ* – klausantis; *śraddadhānasya* – su tikėjimu; *sadyaḥ* – tučtuojau; *pāpa-haraḥ* – sunaikinamos visos nuodėmės; *paraḥ* – didis; *prasūtim* – Prasūti; *mānavīm* – Manu dukrą; *dakṣaḥ* – valdovas Dakṣa; *upayeme* – vedė; *hi* – tikrai; *aja-ātmajaḥ* – Brahmos sūnus.

O Vidura, taip šių išminčių ir Kardamos Munio dukterų palikuonys pasklido po visą visatą. Tas, kuris tikėjimo kupina širdimi klausysis šio pasakojimo, nusiplaus visas nuodėmes. Antroji Manu dukra Prasūti ištekėjo už Brahmos sūnaus Dakṣos.

48 TEKSTAS

तस्यां ससर्ज दुहितॄः षोडशामललोचनाः ।
त्रयोदशादाद्धर्माय तथैकामग्नये विभुः ॥४८॥

tasyāṁ sasarja duhitṝḥ ṣoḍaśāmala-locanāḥ
trayodaśādād dharmāya tathaikām agnaye vibhuḥ

tasyām – joje; *sasarja* – pradėjo; *duhitṝḥ* – dukterų; *ṣoḍaśa* – šešiolika; *amala-locanāḥ* – lotosaakių; *trayodaśa* – trylika; *adāt* – atidavė; *dharmāya* – Dharmai; *tathā* – taip; *ekām* – vieną; *agnaye* – Agniui; *vibhuḥ* – Dakṣa.

Dakṣa su žmona Prasūti susilaukė šešiolikos nuostabaus grožio lotosaakių dukrų. Trylika iš jų jis atidavė į žmonas Dharmai, o vieną - Agniui.

49–52 TEKSTAI

पितृभ्य एकां युक्तेभ्यो भवायैकां भवच्छिदे ।
श्रद्धा मैत्री दया शान्तिस्तुष्टिः पुष्टिः क्रियोन्नतिः ॥४९॥

बुद्धिर्मेधा तितिक्षा ह्रीर्मूर्तिर्धर्मस्य पत्नयः ।
श्रद्धासूत शुभं मैत्री प्रसादमभयं दया ॥५०॥

शान्तिः सुखं मुदं तुष्टिः स्मयं पुष्टिरसूयत ।
योगं क्रियोन्नतिर्दर्पमर्थं बुद्धिरसूयत ॥५१॥

मेधा स्मृतिं तितिक्षा तु क्षेमं ह्रीः प्रश्रयं सुतम् ।
मूर्तिः सर्वगुणोत्पत्तिर्नरनारायणावृषी ॥५२॥

pitṛbhya ekāṁ yuktebhyo bhavāyaikāṁ bhava-cchide
śraddhā maitrī dayā śāntis tuṣṭiḥ puṣṭiḥ kriyonnatiḥ

buddhir medhā titikṣā hrīr mūrtir dharmasya patnayaḥ
śraddhāsūta śubhaṁ maitrī prasādam abhayaṁ dayā

śāntiḥ sukhaṁ mudaṁ tuṣṭiḥ smayaṁ puṣṭir asūyata
yogaṁ kriyonnatir darpam arthaṁ buddhir asūyata

medhā smṛtiṁ titikṣā tu kṣemaṁ hrīḥ praśrayaṁ sutam
mūrtiḥ sarva-guṇotpattir nara-nārāyaṇāv ṛṣī

pitṛbhyaḥ – *pitoms; ekām* – vieną dukrą; *yuktebhyaḥ* – susirinkusiems; *bhavāya* – Viešpačiui Śivai; *ekām* – vieną dukrą; *bhava-chide* – kuris išvaduoja iš materijos nelaisvės; *śraddhā, maitrī, dayā, śāntiḥ, tuṣṭiḥ, puṣṭiḥ, kriyā, unnatiḥ, buddhiḥ, medhā, titikṣā, hrīḥ, mūrtiḥ* – trylikos Dakṣos dukrų vardai; *dharmasya* – Dharmos; *patnayaḥ* – žmonos; *śraddhā* – Śradhā; *asūta* – pagimdė; *śubham* – Śubhą; *maitrī* – Maitrī; *prasādam* – Prasādą; *abhayam* – Abhayą; *dayā* – Dayā; *śāntiḥ* – Śānti; *sukham* – Sukhą; *mudam* – Mudą; *tuṣṭiḥ* – Tuṣṭi; *smayam* – Smayą; *puṣṭiḥ* – Puṣṭi; *asūyata* – pagimdė; *yogam* – Yogą; *kriyā* – Kriyā; *unnatiḥ* – Unnati; *darpam* – Darpą; *artham* – Arthą; *buddhiḥ* – Buddhi; *asūyata* – pagimdė; *medhā* – Medhā; *smṛtim* – Smṛtį; *titikṣā* – Titikṣā; *tu* – taip pat; *kṣemam* – Kṣemą; *hrīḥ* – Hrī; *praśrayam* – Praśrayą; *sutam* – sūnų; *mūrtiḥ* – Mūrti; *sarva-guṇa* – visų dorybių; *utpattiḥ* – šaltinis; *nara-nārāyaṇau* – Narą ir Nārāyaṇą; *ṛṣī* – du išminčius.

Vieną iš dviejų likusių dukrų jis išsiuntė į Pitṛloką, kur ji ir šiandien gyvena nežinodama vargo, o kitą atidavė į žmonas Viešpačiui Šivai, išvaduojančiam nusidėjėlius iš materijos nelaisvės. Už Dharmos Dakṣa ištekino trylika dukterų: Śraddhą, Maitrī, Dayą, Śānti, Tuṣṭi, Puṣṭi, Kriyą, Unnati, Buddhi, Medhą, Titikṣą, Hrī ir Mūrti. Jos pagimdė trylika sūnų: Śraddhai gimė Śubha, Maitrī – Prasāda, Dayai – Abhaya, Śānti – Sukha, Tuṣṭi – Muda, Puṣṭi – Smaya, Kriyai – Yoga, Unnati - Darpa, Buddhi – Artha, Medhai – Smṛti, Titikṣai – Kṣema, o Hrī – Praśraya. Mūrti – visų dorybių įsikūnijimas, pagimdė Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Śrī Nara-Nārāyaṇą.

53 TEKSTAS

यय्योर्जन्मन्यदो विश्वमभ्यनन्दत्सुनिर्वृतम् ।
मनांसि ककुभो वाताः प्रसेदुः सरितोऽद्रयः ॥५३॥

yayor janmany ado viśvam abhyanandat sunirvṛtam
manāṁsi kakubho vātāḥ praseduḥ sarito 'drayaḥ

yayoḥ – abiejų (Naros ir Nārāyaṇos); *janmani* – apsireiškimo dieną; *adaḥ* – ši; *viśvam* – visata; *abhyanandat* – tapo džiaugsminga; *su-nirvṛtam* – kupinas džiaugsmo; *manāṁsi* – kiekvieno protas; *kakubhaḥ* – pasaulio kryptys; *vātāḥ* – oras; *praseduḥ* – tapo malonūs; *saritaḥ* – upės; *adrayaḥ* – kalnai.

Nara-Nārāyaṇos apsireiškimo dieną džiūgavo visas pasaulis. Visų gyvųjų būtybių širdyse įsiviešpatavo taika ir ramybė, o gamta – dangus, upės, ir kalnai – sutvisko neapsakomu grožiu.

54–55 TEKSTAI

दिव्यवाद्यन्त तूर्याणि पेतुः कुसुमवृष्टयः ।
मुनयस्तुष्टुवुस्तुष्टा जगुर्गन्धर्वकिन्नराः ॥५४॥

नृत्यन्ति स्म स्त्रियो देव्य आसीत्परममङ्गलम् ।
देवा ब्रह्मादयः सर्वे उपतस्थुरभिष्टवैः ॥५५॥

divy avādyanta tūryāṇi petuḥ kusuma-vṛṣṭayaḥ
munayas tuṣṭuvus tuṣṭā jagur gandharva-kinnarāḥ

nṛtyanti sma striyo devya āsīt parama-maṅgalam
devā brahmādayaḥ sarve upatasthur abhiṣṭavaiḥ

divi – rojaus planetose; *avādyanta* – aidėjo; *tūryāṇi* – orkestras; *petuḥ* – jie bėrė; *kusuma* – gėlių; *vṛṣṭayaḥ* – lietų; *munayaḥ* – išminčiai; *tuṣṭuvuḥ* – giedojo Vedų maldas; *tuṣṭāḥ* – aprimę; *jaguḥ* – ėmė dainuoti; *gandharva – gandharvai; kinnarāḥ – kinnarai; nṛtyanti sma* – šoko; *striyaḥ* – kerinčio grožio mergelės; *devyaḥ* – rojaus planetų; *āsīt* – tapo matoma; *parama-maṅgalam* – aukščiausia sėkmė; *devāḥ* – pusdieviai; *brahma-ādayaḥ* – Brahmā ir kiti; *sarve* – visi; *upatasthuḥ* – šlovino; *abhiṣṭavaiḥ* – pagarbiai melsdamiesi.

Rojaus planetose suskambo muzika ir iš dangaus į žemę pabiro gėlės. Šventikai, vidinės ramybės nušviestais veidais, giedojo Vedų maldas. Rojaus gyventojai – gandharvai ir kinnarai – giedojo giesmes. Šoko kerinčio grožio rojaus planetų mergelės. Nara-Nārāyaṇos atėjimą į pasaulį lydėjo laimės ir sėkmės ženklai. Tą akimirką, kai Jie išvydo pasaulio šviesą, Brahmā ir kiti didieji pusdieviai ėmė melstis Viešpačiui.

56 TEKSTAS

देवा ऊचुः
यो मायया विरचितं निजयात्मनीदं
खे रूपभेदमिव तत्प्रतिचक्षणाय ।
एतेन धर्मसदने ऋषिमूर्तिनाद्य
प्रादुश्चकार पुरुषाय नमः परस्मै ॥५६॥

devā ūcuḥ
yo māyayā viracitaṁ nijayātmanīdaṁ
khe rūpa-bhedam iva tat-praticakṣaṇāya
etena dharma-sadane ṛṣi-mūrtinādya
prāduścakāra puruṣāya namaḥ parasmai

devāḥ – pusdieviai; *ūcuḥ* – tarė; *yaḥ* – kas; *māyayā* – išorinės energijos pagalba; *viracitam* – buvo sukurtas; *nijayā* – Jo Paties; *ātmani* – esantis Jame; *idam* – šis; *khe* – danguje; *rūpa-bhedam* – debesų virtinės; *iva* – tarytum; *tat* – Jo Paties; *praticakṣaṇāya* – kad atskleistų; *etena* – šiuo; *dharma-sadane* – Dharmos namuose; *ṛṣi-mūrtinā* – išminčiaus pavidalu; *adya* –

šiandien; *prāduścakāra* – apsireiškęs; *puruṣāya* – Dievo Asmeniui; *namaḥ* – su didžiausia pagarba lenkiamės; *parasmai* – Aukščiausiajam.

Pusdieviai kalbėjo: Su didžiausia pagarba lenkiamės transcendentiniam Dievo Asmeniui, kuris sukūrė šį kosminį pasaulį ir suteikė jam Savo išorinės energijos vaidmenį. Kosminis pasaulis glūdi Jame tarsi oras ir debesys – erdvėje. Ir štai šis Viešpats Nara-Nārāyaṇos Ṛṣio pavidalu apsireiškė Dharmos namuose.

Komentaras: Kosminis pasaulis – išorinės Aukščiausiojo Dievo Asmens energijos išraiška – yra Viešpaties visatos pavidalas. Kosminėje erdvėje sklendžia begalinė daugybė planetų. Kosminė erdvė sklidina oro, kuriame plauko įvairiaspalviai debesys ir kurio platybes kartais skrodžia lėktuvai. Kosminis pasaulis labai įvairus, tačiau jo įvairovė yra ne kas kita, kaip išorinės Aukščiausiojo Viešpaties energijos išraiška, o ši energija glūdi Jame. Suteikęs Savo energijai išreikštą pavidalą Viešpats Pats nužengė į iš Savo galių sukurtą pasaulį, kuris sykiu skiriasi nuo Jo ir yra Jam tapatus. Dabar Jam, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, apsireiškusiam šiame įvairovės nuspalvintame pasaulyje, pusdieviai reiškia savo pagarbą. Yra tokie filosofai, kurie vadina save nedualistais. Jie impersonalistiškai aiškina Aukščiausiąjį ir mano, jog pasaulio įvairovė yra iliuzinė. Tačiau pastarajame posme nedviprasmiškai pasakyta: *yo māyayā viracitam.* Tai reiškia, jog įvairovė, kurią matome aplinkiniame pasaulyje, yra Aukščiausiojo Dievo Asmens energijos apraiška. Kadangi Dievo energija tapati Dievui, Jo energijos sukurta įvairovė ne mažiau reali už Patį Viešpatį. Materijos objektai yra laikini, tačiau jokiu būdu neiliuziški. Jie yra dvasinio pasaulio objektų įvairovės atspindys. Posmo žodis *praticakṣaṇāya* („įvairovė egzistuoja“) apibūdina Aukščiausiojo Dievo Asmens, kuris įsikūnijo Nara-Nārāyaṇos pavidalu ir yra materialios gamtos įvairovės šaltinis, didybę.

57 TEKSTAS

सोऽयं स्थितिव्यतिकरोपशमाय सृष्टान्
सत्त्वेन नः सुरगणाननुमेयतत्त्वः ।
दृश्याददभ्रकरुणेन विलोकनेन
यच्छ्रीनिकेतममलं क्षिपतारविन्दम् ॥५७॥

so 'yaṁ sthiti-vyatikaropaśamāya sṛṣṭān
sattvena naḥ sura-gaṇān anumeya-tattvaḥ

dṛśyād adabhra-karuṇena vilokanena
yac chrī-niketam amalaṁ kṣipatāravindam

saḥ – tas; *ayam* – Jis; *sthiti* – sukurtojo pasaulio; *vyatikara* – negandas; *upaśamāya* – kad panaikintų; *sṛṣṭān* – sukūrė; *sattvena* – dorybės *guṇos* dėka; *naḥ* – mus; *sura-gaṇān* – pusdievius; *anumeya-tattvaḥ* – suvokiamas Vedų raštų pagalba; *dṛśyāt* – nukreipia; *adabhra-karuṇena* – maloningą; *vilokanena* – žvilgsnį; *yat* – kuris; *śrī-niketam* – sėkmės deivės buveinę; *amalam* – skaistųjį; *kṣipata* – pranoksta; *aravindam* – lotosą.

Mes meldžiame Aukščiausiąjį Viešpatį, kuris atsiskleidžia autoritetinguose Vedų raštuose ir kuris, trokšdamas apsaugoti kūriniją nuo negandų, dovanojo jai taiką ir gerovę, nukreipti į mus, pusdievius, Savo maloningą žvilgsnį, nustelbiantį skaisčiojo lotoso, sėkmės deivės buveinės, grožį.

Komentaras: Įstabūs materialios gamtos reiškiniai užgožia nuo mūsų pirminę kosminio pasaulio priežastį – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tarsi debesys ar dulkių stulpai užgožia dangų, saulę ir mėnulį. Atrasti regimojo kosminio pasaulio pirminę priežastį nepaprastai sunku, todėl mokslininkai materialistai mano, kad aukščiausioji būties priežastis yra pati gamta. Tačiau *šāstrose* – „Bhagavad-gītoje“ ir kituose autentiškuose Vedų raštuose – sakoma, kad šio nuostabaus kosminio pasaulio šaltinis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir kad norėdamas palaikyti joje tvarką ir apsireikšti dorybėje gyvenančioms gyvosioms būtybėms, Jis reguliariai nužengia į ją Pats. Viešpats yra kūrinijos sukūrimo ir sunaikinimo priežastis, ir todėl pusdieviai, norėdami pelnyti Viešpaties prielankumą, maldose prašė Jį apdovanoti juos Savo maloningu žvilgsniu.

58 TEKSTAS

एवं सुरगणैस्तात भगवन्तावभिष्टुतौ ।
लब्धावलोकैर्ययतुरर्चितौ गन्धमादनम् ॥५८॥

evaṁ sura-gaṇais tāta bhagavantāv abhiṣṭutau
labdhāvalokair yayatur arcitau gandhamādanam

evam – taip; *sura-gaṇaiḥ* – pusdievių; *tāta* – o Vidura; *bhagavantau* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *abhiṣṭutau* – pašlovintas; *labdha* – apdovanojęs; *avalokaiḥ* – (maloningu) žvilgsniu; *yayatuḥ* – iškeliavo; *arcitau* – garbinimo objektas; *gandha-mādanam* – į Gandhamādanos kalvą.

[Maitreya tarė:] O Vidura, maldomis pusdieviai šlovino Aukščiausiąjį Viešpatį, kuris įsikūnijo Nara-Nārāyaṇos pavidalu. Viešpats apdovanojo juos Savo maloningu žvilgsniu ir iškeliavo į Gandhamādanos kalvą.

59 TEKSTAS

ताविमौ वै भगवतो हरेरंशाविहागतौ ।
भारव्ययाय च भुवः कृष्णौ यदुकुरूद्वहौ ॥५९॥

tāv imau vai bhagavato harer aṁśāv ihāgatau
bhāra-vyayāya ca bhuvaḥ kṛṣṇau yadu-kurūdvahau

tau – abu; *imau* – šie; *vai* – tikrai; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *hareḥ* – Hari; *aṁśau* – daliniai skleidiniai; *iha* – čia (šioje visatoje); *āgatau* – apsireiškė; *bhāra-vyayāya* – kad palengvintų naštą; *ca* – ir; *bhuvaḥ* – pasaulio; *kṛṣṇau* – du Kṛṣṇos (Kṛṣṇa ir Arjuna); *yadu-kuru-udvahau* – geriausieji tarp Yadavų ir Kauravų.

Norėdamas palengvinti pasaulį užgulusią naštą dalinis Kṛṣṇos skleidinys Nara-Nārāyaṇa Ṛṣis, šįkart apsireiškė Yadavų ir Kauravų giminėse Kṛṣṇos ir Arjunos pavidalu.

Komentaras: Nārāyaṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, o Nara – Aukščiausiojo Dievo Asmens, Nārāyaṇos, dalelytė. Drauge ši energija ir energijos šaltinis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Maitreya sakė Vidurai, jog Nara, Nārāyaṇos dalelė, gimė Kauravų giminėje, o Nārāyaṇa, visavertis Kṛṣṇos skleidinys, norėdamas išgelbėti žmoniją nuo materialios būties kančių, nužengė Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, pavidalu. Kitaip sakant, Nārāyaṇa Ṛṣis įsikūnijo materialiame pasaulyje Kṛṣṇos ir Arjunos pavidalu.

60 TEKSTAS

स्वाहाभिमानिनश्चाग्नेरात्मजांस्त्रीनजीजनत् ।
पावकं पवमानं च शुचिं च हुतभोजनम् ॥६०॥

svāhābhimāninaś cāgner ātmajāṁs trīn ajījanat
pāvakaṁ pavamānaṁ ca śuciṁ ca huta-bhojanam

svāhā – Svāhā, Agnio žmona; *abhimāninaḥ* – ugnies dievo; *ca* – ir; *agneḥ* – Agnio; *ātmajān* – sūnus; *trīn* – tris; *ajījanat* – pagimdė; *pāvakam* – Pāvaką; *pavamānam ca* – ir Pavamāną; *śucim ca* – ir Śucį; *huta-bhojanam* – valgančius atnašaujamas aukas.

Ugnies dievas su savo žmona Svāha pradėjo tris sūnus: Pāvaką, Pavamāną ir Śučį, kurie yra gyvi į aukuro ugnį atnašaujamomis aukomis.

Komentaras: Papasakojęs apie trylikos Dakṣos dukrų, ištekėjusių už Dharmos, palikuonis, Maitreya prabilo apie keturioliktąją Dakṣos dukrą Svāhą ir tris jos sūnus. Deginamosiomis aukomis siekiama pelnyti pusdievių prielankumą. Aukas pusdievių vardu priima trys Agnio ir Svāhos sūnūs – Pāvaka, Pavamāna ir Śucis.

61 TEKSTAS

तेभ्योऽग्नयः समभवन् चत्वारिंशच्च पञ्च च ।
त एवैकोनपञ्चाशत्साकं पितृपितामहैः ॥६१॥

tebhyo 'gnayaḥ samabhavan catvāriṁśac ca pañca ca
ta evaikonapañcāśat sākaṁ pitṛ-pitāmahaiḥ

tebhyaḥ – iš jų; *agnayaḥ* – ugnies dievai; *samabhavan* – kilo; *catvāriṁśat* – keturiadešimt; *ca* – ir; *pañca* – penki; *ca* – ir; *te* – jie; *eva* – tikrai; *ekonapañcāśat* – keturiasdešimt devyni; *sākam* – kartu su; *pitṛ-pitāmahaiḥ* – tėvais ir seneliu.

Trys Agnio ir Svāhos sūnūs turėjo keturiasdešimt penkis vaikus, kurie taip pat tapo ugnies valdovais. Taigi iš viso, įskaitant tėvus ir senelį, yra keturiasdešimt devyni ugnies dievai.

Komentaras: Senelis, apie kurį kalbama posme, – tai Agnis, o sūnūs – Pāvaka, Pavamāna ir Śucis. Kartu su savo keturiasdešimt penkiais vaikaičiais visi jie – keturiasdešimt devyni pusdieviai – valdo ugnies stichiją.

62 TEKSTAS

वैतानिके कर्मणि यन्नामभिर्ब्रह्मवादिभिः ।
आग्नेय्य इष्टयो यज्ञे निरूप्यन्तेऽग्नयस्तु ते ॥६२॥

vaitānike karmaṇi yan- nāmabhir brahma-vādibhiḥ
āgneyya iṣṭayo yajñe nirūpyante 'gnayas tu te

vaitānike – aukų atnašavimo; *karmaṇi* – veikla; *yat* – šių ugnies dievų; *nāmabhiḥ* – vardu; *brahma-vādibhiḥ* – brahmanų impersonalistų; *āgneyyaḥ* – Agniui; *iṣṭayaḥ* – aukų; *yajñe* – atnašaujamų; *nirūpyante* – yra tikslas; *agnayaḥ* – keturiasdešimt devyni ugnies dievai; *tu* – bet; *te* – tie.

Šiems keturiasdešimt devyniems ugnies dievams ir skirtos deginamosios aukos, kurias pagal Vedų apeigyną atnašauja brahmanai impersonalistai.

Komentaras: Impersonalistams, atliekantiems Vedų aukojimus dėl materialios naudos, imponuoja ugnies dievai ir jiems jie ir atnašauja aukas. Posmas kaip tik ir kalba apie keturiasdešimt devynis ugnies dievus, kuriems aukas kelia brahmanai impersonalistai.

63 TEKSTAS

अग्निष्वात्ता बर्हिषदः सौम्याः पितर आज्यपाः ।
साग्नयोऽनग्नयस्तेषां पत्नी दाक्षायणी स्वधा ॥६३॥

agniṣvāttā barhiṣadaḥ saumyāḥ pitara ājyapāḥ
sāgnayo 'nagnayas teṣāṁ patnī dākṣāyaṇī svadhā

agniṣvāttāḥ – Agniṣvāttai; *barhiṣadaḥ* – Barhiṣadai; *saumyāḥ* – Saumyai; *pitaraḥ* – protėviai; *ājyapāḥ* – Ājyapai; *sa-agnayaḥ* – išteklius sau gaunantys per ugnį; *anagnayaḥ* – išteklius sau gaunantys ne per ugnį; *teṣām* – jų; *patnī* – žmona; *dākṣāyaṇī* – Dakṣos dukra; *svadhā* – Svadhā.

Agniṣvāttai, Barhiṣadai, Saumyai ir Ājyapai yra protėviai – pitai. Pitai skiriami į sāgnikus ir niragnikus. Jie visi yra vedę valdovo Dakṣos dukrą Svadhą.

64 TEKSTAS

तेभ्यो दधार कन्ये द्वे वयुनां धारिणीं स्वधा ।
उभे ते ब्रह्मवादिन्यौ ज्ञानविज्ञानपारगे ॥६४॥

tebhyo dadhāra kanye dve vayunāṁ dhāriṇīṁ svadhā
ubhe te brahma-vādinyau jñāna-vijñāna-pārage

tebhyaḥ – jiems; *dadhāra* – pagimdė; *kanye* – dukras; *dve* – dvi; *vayunām* – Vayuną; *dhāriṇīm* – Dhāriņī; *svadhā* – Svadhā; *ubhe* – jos abi; *te* – jos; *brahma-vādinyau* – impersonalistės; *jñāna-vijñāna-pāra-ge* – išmanančios tiek transcendentines tiesas, tiek Vedų išmintį.

Pitams į žmonas atiduota Svadhā pagimdė dvi dukras: Vayuną ir Dhāriņī. Abi jos buvo impersonalistės ir gerai išmanė tiek transcendentines tiesas, tiek ir Vedų išmintį.

65 TEKSTAS

भवस्य पत्नी तु सती भवं देवमनुव्रता ।
आत्मनः सदृशं पुत्रं न लेभे गुणशीलतः ॥६५॥

bhavasya patnī tu satī bhavaṁ devam anuvratā
ātmanaḥ sadṛśaṁ putraṁ na lebhe guṇa-śīlataḥ

bhavasya – Bhavos (Viešpaties Śivos); *patnī* – žmona; *tu* – tačiau; *satī* – vardu Satī; *bhavam* – Bhavai; *devam* – pusdieviui; *anuvratā* – ištikimai tarnavo; *ātmanaḥ* – sau pačiai; *sadṛśam* – prilygstančio; *putram* – sūnaus; *na lebhe* – nesusilaukė; *guṇa-śīlataḥ* – nors pasižymėjo geromis ypatybėmis.

Šešioliktoji Dakṣos dukra Satī tapo Viešpaties Śivos žmona. Satī ištikimai tarnavo savo vyrui, tačiau vaikų su juo nesusilaukė.

66 TEKSTAS

पितर्यप्रतिरूपे स्वे भवायानागसे रुषा ।
अप्रौढैवात्मनात्मानमजहाद्योगसंयुता ॥६६॥

pitary apratirūpe sve bhavāyānāgase ruṣā
aprauḍhaivātmanātmānam ajahād yoga-saṁyutā

pitari – kaip tėvas; *apratirūpe* – nepalankus; *sve* – jos pačios; *bhavāya* – Viešpaties Śivos atžvilgiu; *anāgase* – nekalto; *ruṣā* – pykčio sklidina; *aprauḍhā* – nesulaukusi brandos; *eva* – net; *ātmanā* – pati; *ātmānam* – kūną; *ajahāt* – paliko; *yoga-saṁyutā* – pasinaudojusi mistinėmis *yogos* galiomis.

Dėl to buvo kaltas Satī tėvas Dakṣa, kuris nuolat peikė Viešpatį Śivą, nors jam nebuvo dėl ko priekaištauti. Taigi dar nesulaukusi brandos Satī pasinaudojo savo mistinėmis yogos galiomis ir paliko kūną.

Komentaras: Nors Viešpats Śiva yra visų *yogų* mistikų globėjas, jis pats neturi namų. Satī buvo jauniausioji galingojo karaliaus Dakṣos dukra, tačiau Dakṣa buvo nepatenkintas, kad ji išsirinko sau į vyrus Viešpatį Śivą, ir kaskart jiems susitikus peikė ir koneveikė jos vyrą, nors Śivai nebuvo dėl ko priekaištauti.

Būtent ši aplinkybė ir lėmė tai, kad dar brandos nesulaukusi Satī pasinaudojo mistinės *yogos* galiomis ir paliko Dakṣos jai dovanotą kūną. Štai kodėl ji ir nesusilaukė vaikų.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti pirmąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Manu dukterų kilmės medis“.

ANTRAS SKYRIUS

Dakṣa prakeikia Viešpatį Śivą

1 TEKSTAS

विदुर उवाच
भवे शीलवतां श्रेष्ठे दक्षो दुहितृवत्सलः ।
विद्वेषमकरोत्कस्मादनादृत्यात्मजां सतीम् ॥ १ ॥

vidura uvāca
bhave śīlavatāṁ śreṣṭhe dakṣo duhitṛ-vatsalaḥ
vidveṣam akarot kasmād anādṛtyātmajāṁ satīm

viduraḥ uvāca – Vidura paklausė; *bhave* – Viešpačiui Śivai; *śīlavatām* – iš kilniausiųjų; *śreṣṭhe* – geriausiam; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *duhitṛ-vatsalaḥ* – be galo mylėjęs savo dukrą; *vidveṣam* – priešiškumą; *akarot* – rodė; *kasmāt* – kodėl; *anādṛtya* – paniekino; *ātmajām* – savo dukrą; *satīm* – Satī.

Vidura paklausė: Kodėl be galo mylėjęs Satī Dakṣa taip griežė dantį ant Viešpaties Śivos, kilniausiojo iš kilniausiųjų, ir kodėl ją paniekino?

Komentaras: Antrame ketvirtosios giesmės skyriuje pasakojama apie Dakṣos ir Viešpaties Śivos kivirčą, kilusį didžiojo aukojimo, kurį Dakṣa surengė norėdamas nuraminti visatos gyventojus, metu. Viešpats Śiva vienodai elgiasi su visomis gyvosiomis esybėmis ir niekam nejaučia priešiškumo, jam būdingos ir visos kitos dorybės, todėl posme jis vadinamas kilniausiu iš kilniausiųjų. Žodis *śiva* reiškia „visų palankiausias“. Viešpats Śiva neturi priešų, nes yra taikaus būdo ir jam svetimi žemiški malonumai. Jis netgi neturi namo ir gyvena po medžiu. Viešpats Śiva įkūnija kilnumą ir gailestingumą. Taigi kodėl savo mylimą dukrą atidavęs į žmonas kilniajam Śivai, Dakṣa jam buvo toks priešiškas, kad privertė savo dukrą ir Viešpaties Śivos žmoną Satī palikti kūną?

2 TEKSTAS

कस्तं चराचरगुरुं निर्वैरं शान्तविग्रहम् ।
आत्मारामं कथं द्वेष्टि जगतो दैवतं महत् ॥ २॥

kas taṁ carācara-guruṁ nirvairaṁ śānta-vigraham
ātmārāmaṁ kathaṁ dveṣṭi jagato daivataṁ mahat

kaḥ – kas (Dakṣa); *tam* – jo (Viešpaties Śivos); *cara-acara* – viso pasaulio (gyvųjų būtybių ir negyvosios materijos, negyvųjų daiktų); *gurum* – dvasinio mokytojo; *nirvairam* – niekam nejaučiančio priešiškumo; *śānta-vigraham* – taikingo būdo; *ātma-ārāmam* – atradusio pasitenkinimą vidujai; *katham* – kaip; *dveṣṭi* – nekentė; *jagataḥ* – visatos; *daivatam* – pusdievio; *mahat* – didžiojo.

Viešpats Śiva, viso pasaulio dvasinis mokytojas, niekam nejaučia priešiškumo, yra taikus ir visada viskuo patenkintas. Jis – iškiliausias iš visų pusdievių, tad kaip paaiškinti Dakṣos priešiškumą tokiai kilniai ir tauriai asmenybei?

Komentaras: Posme Viešpats Śiva pavadintas *carācara-guru* – viso, kas gyva ir negyva, dvasiniu mokytoju. Kartais jis vadinamas ir Bhūtanātha, „neišmanėlių garbinimo objektas“. Žodis *bhūta* priklausomai nuo konteksto gali reikšti ir šmėklas. Viešpats Śiva padeda dvasiškai atgimti ne tik doriesiems, bet ir šmėkloms bei demonams, todėl yra laikomas visų gyvųjų būtybių – tiek apsišvietusių *vaiṣṇavų,* tiek kvailų bei demoniškų būtybių – dvasiniu mokytoju. „Śrīmad-Bhāgavatam“, be kita ko, sakoma: *vaiṣṇavānāṁ yathā śambhuḥ* – Śambhu, Viešpats Śiva, yra iškiliausias iš *vaiṣṇavų.* Viena vertus, jį garbina kvaili ir demoniški žmonės, o kita vertus, jis yra tyriausias *vaiṣṇavas.* Viešpats Śiva yra vienos iš *sampradāyų, Rudra-sampradāyos,* pradininkas. Net jei Viešpats Śiva būtų mūsų priešas ar užsipliekstų pykčiu, kaip galima jausti priešiškumą tokiai iškiliai asmenybei? Todėl Vidura nustebęs klausia, kaip galėjo atsitikti, kad Viešpats Śiva užsitraukė kažkieno, juolab Dakṣos, nemalonę? Dakṣa juk nebuvo paprastas žmogus. Jis - *prajāpatis,* kuriam patikėta užduotis apgyvendinti pasaulį. Dakṣos dukros, visų pirma Satī, pasižymėjo kilniausiomis ypatybėmis. Žodis *satī* reiškia „skaisčiausioji“. Viešpaties Śivos žmona ir Dakṣos dukra Satī laikoma skaisčiausia iš moterų, tad nenuostabu, jog Vidura taip stebisi. „Dakṣa – tokia iškilni asmenybė, - manė jis, - be to, jis – Satī tėvas, o Viešpats Śiva – visų gyvųjų būtybių dvasinis mokytojas, tad kodėl jie tapo tokiais aršiais priešais, kad net skaisčiausiąją iš deivių Satī privertė palikti kuną?“

3 TEKSTAS

एतदाख्याहि मे ब्रह्मन् जामातुः श्वशुरस्य च ।
विद्वेषस्तु यतः प्राणांस्तत्यजे दुस्त्यजान् सती ॥ ३ ॥

etad ākhyāhi me brahman jāmātuḥ śvaśurasya ca
vidveṣas tu yataḥ prāṇāṁs tatyaje dustyajān satī

etat – taip; *ākhyāhi* – prašau, papasakok apie; *me* – man; *brahman* – o brahmane; *jāmātuḥ* – žento (Viešpaties Śivos); *śvaśurasya* – uošvio (Dakṣos); *ca* – ir; *vidveṣaḥ* – kivirčą; *tu* – apie tai; *yataḥ* – dėl ko; *prāṇān* – savo gyvybę; *tatyaje* – paliko; *dustyajān* – tai, ko neįmanoma palikti; *satī* – Satī.

O Maitreya, išsiskirti su šiuo pasauliu tikrai nelengva. Ar gali paaiškinti, kodėl uošvis su žentu susivaidijo taip aršiai, kad deivė Satī nutarė pasitraukti iš gyvenimo.

4 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
पुरा विश्वसृजां सत्रे समेताः परमर्षयः ।
तथामरगणाः सर्वे सानुगा मुनयोऽग्नयः ॥ ४ ॥

maitreya uvāca
purā viśva-sṛjāṁ satre sametāḥ paramarṣayaḥ
tathāmara-gaṇāḥ sarve sānugā munayo 'gnayaḥ

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tarė; *purā* – kitados (Svāyambhuvos Manu laikais); *viśva-sṛjām* – visatos kūrėjų; *satre* – aukojime; *sametāḥ* – susirinko; *parama-ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai; *tathā* – taip pat; *amara-gaṇāḥ* – pusdieviai; *sarve* – visi; *ca-anugāḥ* – su savo mokiniais ir sekėjais; *munayaḥ* – filosofai; *agnayaḥ* – ugnies dievai.

Išminčius Maitreya tarė: Kitados kosminio pasaulio valdovai surengė didžiulį aukojimą, į kurį suplaukė visi didieji išminčiai, filosofai, pusdieviai ir ugnies dievai drauge su savo mokiniais bei sekėjais.

Komentaras: Atsakydamas į Viduros klausimą išminčius Maitreya imasi aiškinti priežastis, lėmusias Viešpaties Śivos ir Dakṣos kivirčą, dėl kurio

iš gyvenimo pasitraukė deivė Satī. Tuo prasideda pasakojimas apie didįjį aukojimą, kurį surengė visatos valdovai Marīcis, Dakṣa ir Vasiṣṭha. Į didžiųjų *prajāpačių* surengtą aukojimą atvyko Indra, ugnies dievai ir kiti pusdieviai su savo palydovais. Jame dalyvavo ir Viešpats Brahmā bei Viešpats Śiva.

5 TEKSTAS

तत्र प्रविष्टमृषयो दृष्ट्वार्कमिव रोचिषा ।
भ्राजमानं वितिमिरं कुर्वन्तं तन्महत्सदः ॥ ५ ॥

tatra praviṣṭam ṛṣayo dṛṣṭvārkam iva rociṣā
bhrājamānaṁ vitimiraṁ kurvantaṁ tan mahat sadaḥ

tatra – ten; *praviṣṭam* – įžengus; *ṛṣayaḥ* – išminčiai; *dṛṣṭvā* – matydami; *arkam* – saulė; *iva* – tarsi; *rociṣā* – spindesiu; *bhrājamānam* – švytintį; *vitimiram* – neužtemdytą; *kurvantam* – darančiam; *tat* – šį; *mahat* – didįjį; *sadaḥ* – susirinkimą.

Kai vyriausiasis iš prajāpačių Dakṣa, kurio kūnas švytėjo it saulė, įžengė į didžiūnų susirinkimą, nušvito viskas aplink ir jo akivaizdoje susirinkimo dalyviai pasirodė menki ir nereikšmingi.

6 TEKSTAS

उदतिष्ठन् सदस्यास्ते स्वधिष्ण्येभ्यः सहाग्नयः ।
ऋते विरिञ्चां शर्वं च तद्भासाक्षिप्तचेतसः ॥ ६ ॥

udatiṣṭhan sadasyās te sva-dhiṣṇyebhyaḥ sahāgnayaḥ
ṛte viriñcāṁ śarvaṁ ca tad-bhāsākṣipta-cetasaḥ

udatiṣṭhan – pakilo; *sadasyāḥ* – susirinkimo dalyviai; *te* – jie; *sva-dhiṣṇyebhyaḥ* – iš savo vietų; *saha-agnayaḥ* – kartu su ugnies dievais; *ṛte* – išskyrus; *viriñcām* – Brahmą; *śarvam* – Śivą; *ca* – ir; *tat* – jo (Dakṣos); *bhāsa* – švytėjimo; *ākṣipta* – priblokšti; *cetasaḥ* – tie, kurių protai.

Priblokšti Dakṣos skleidžiamo švytėjimo, ugnies dievai ir kiti šio didžiojo aukojimo dalyviai iš pagarbos Dakṣai pakilo iš savo vietų. Sėdėti liko tik Viešpats Brahmā ir Śiva.

7 TEKSTAS

सदस्पतिभिर्दक्षो भगवान् साधु सत्कृतः ।
अजं लोकगुरुं नत्वा निषसाद तदाज्ञया ॥ ७ ॥

sadasas-patibhir dakṣo bhagavān sādhu sat-kṛtaḥ
ajaṁ loka-guruṁ natvā niṣasāda tad-ājñayā

sadasaḥ – susirinkimui; *patibhiḥ* – vadovaujančiųjų; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *bhagavān* – visų turtų savininkas; *sādhu* – deramai; *sat-kṛtaḥ* – pasveikintas; *ajam* – negimusiam (Brahmai); *loka-gurum* – visatos mokytojui; *natvā* – nusilenkęs; *niṣasāda* – atsisėdo; *tat-ājñayā* – jam (Brahmai) nurodžius.

Susirinkimui vadovavęs Viešpats Brahmā tinkamai pasveikino Dakṣą, o Dakṣa, nusilenkęs Viešpačiui Brahmai ir šiam nurodžius, sėdo į savo vietą.

8 TEKSTAS

प्राङ्निषण्णं मृडं दृष्ट्वा नामृष्यत्तदनादृतः ।
उवाच वामं चक्षुर्भ्यामभिवीक्ष्य दहन्निव ॥ ८ ॥

prāṅ-niṣaṇṇaṁ mṛḍaṁ dṛṣṭvā nāmṛṣyat tad-anādṛtaḥ
uvāca vāmaṁ cakṣurbhyām abhivīkṣya dahann iva

prāk – prieš; *niṣaṇṇam* – atsisėsdamas; *mṛḍam* – Viešpatį Śivą; *dṛṣṭvā* – pastebėjo; *na amṛṣyat* – nepakentė; *tat* – jo (Śivos); *anādṛtaḥ* – nepagerbtas; *uvāca* – tarė; *vāmam* – neteisus; *cakṣurbhyām* – abiem akim; *abhivīkṣya* – pažvelgė į; *dahan* – žaibuodamas; *iva* – tarsi.

Tačiau prieš atsisėsdamas Dakṣa pastebėjo, kad Viešpats Śiva nepakilo išreikšti jam pagarbos, ir smarkiai užsigavo. Dakṣą pagavo įsiūtis ir žaibuodamas akimis jis ėmė koneveikti Viešpatį Śivą.

Komentaras: Pagal papročius Dakṣos žentas Viešpats Śiva turėjo išreikšti uošviui pagarbą pakildamas iš vietos, kaip tai padarė kiti susirinkusieji. Bet Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva yra svarbiausieji pusdieviai, todėl jiedu svarbesni už Dakṣą. Tačiau Dakṣa, ir anksčiau nemėgęs Śivos už tai, kad šis dėvėjo skarmalus ir atrodė kaip elgeta, pasipiktino žento elgesiu ir smarkiai užsigavo.

9 TEKSTAS

श्रूयतां ब्रह्मर्षयो मे सहदेवाः सहाग्नयः ।
साधूनां ब्रुवतो वृत्तं नाज्ञानान्न च मत्सरात् ॥ ९ ॥

śrūyatāṁ brahmarṣayo me saha-devāḥ sahāgnayaḥ
sādhūnāṁ bruvato vṛttaṁ nājñānān na ca matsarāt

śrūyatām – išklausykite; *brahma-ṛṣayaḥ* – o išmintingiausieji brahmanai; *me* – mane; *saha-devāḥ* – o pusdieviai; *saha-agnayaḥ* – o ugnies dievai; *sādhūnām* – padoriam ir gerai išauklėtam žmogui; *bruvataḥ* – pasakojant; *vṛttam* – apie deramą elgseną; *na* – ne; *ajñānāt* – dėl neišmanymo; *na ca* – ir ne; *matsarāt* – dėl priešiškumo.

O išminčiai, brahmanai ir ugnies dievai, prašau mane išklausyti. Noriu tarti keletą žodžių apie tai, kaip derėtų elgtis padoriam ir gerai išauklėtam žmogui, ir nemanykit, kad pyktis aptemdė man protą.

Komentaras: Prieš mesdamas kaltinimus Viešpačiu Śivai, Dakṣa stengiasi taktiškai užbėgti už akių galimam susirinkusiųjų pasipiktinimui. Jis sakosi ketinantis kalbėti apie geras manieras, todėl, suprantama, jo žodžiai gali užgauti neišauklėtus išsišokėlius ir, galimas dalykas, nuvilti susirinkusiuosius, kurie nenori, kad jų akivaizdoje būtų įžeistas netgi neišauklėtas žmogus. Kitaip sakant, jis puikiausiai suvokia, jog ketina įžeisti nepriekaištingo būdo Viešpatį Śivą. O dėl priešiškumo, apie kurį kalba Dakṣa, jis visada juto priešiškumą Viešpačiui Śivai ir nesuvokė, kad būtent priešiškumas ir paskatino jį taip pasielgti. Nors Dakṣos žodžiai byloja apie aptemusį jo protą, norėdamas nuslėpti tikrąsias savo paskatas jis teigia esą jo lūpomis kalba ne pagieža ir įžūlumas.

10 TEKSTAS

अयं तु लोकपालानां यशोघ्नो निरपत्रपः ।
सद्भिराचरितः पन्था येन स्तब्धेन दूषितः ॥ १० ॥

ayaṁ tu loka-pālānāṁ yaśo-ghno nirapatrapaḥ
sadbhir ācaritaḥ panthā yena stabdhena dūṣitaḥ

ayam – jis (Śiva); *tu* – nors; *loka-pālānām* – visatos valdovų; *yaśaḥ-ghnaḥ* – suteršė gerą vardą; *nirapatrapaḥ* – begėdis; *sadbhiḥ* – išauklėti žmonės;

ācaritaḥ – kuriuo seka; *panthāḥ* – kelias; *yena* – jo (Śivos); *stabdhena* – to, kuris netinkamai elgiasi; *dūṣitaḥ* – išniekintas.

Śiva suteršė gerą visatos valdovo vardą ir pamynė taisykles, kurių laikosi išauklėti žmonės. Jis prarado bet kokią gėdą ir nebesuvokia, kaip dera elgtis.

Komentaras: Dakṣa norėjo įtikinti didžiųjų išminčių susirinkimą, kad vienas iš pusdievių, Śiva, savo nederamu elgesiu suteršė gerą pusdievių vardą, tačiau piktus Dakṣos žodžius Viešpačiui Śivai galima interpretuoti ir teigiama prasme. Jis pavadino Śivą *yaśo-ghna* – „suteršęs gerą vardą“. Tačiau šis žodis gali reikšti ir tai, kad Śivos šlovingumas nustelbė kitų gyvųjų būtybių šlovingumą. Kitas Dakṣos pavartotas žodis *nirapatrapa* taip pat turi dvi reikšmes: „netekęs gėdos“ ir „tų, kurie neturi kito prieglobsčio, užtarėjas“. Viešpatį Śivą dažnai vadina *bhūtų,* žemiausiųjų padarų, valdovu. Jie kreipiasi užtarimo į Viešpatį Śivą, nes jis visiems vienodai maloningas ir jam lengva įtikti. Neveltui jį vadina Āśutoṣa. Jis imasi globoti visus, kurie yra nepajėgūs tarnauti kitiems pusdieviams arba Viṣṇu. Taigi žodis *nirapatrapa* gali turėti ir šią prasmę.

11 TEKSTAS

एष मे शिष्यतां प्राप्तो यन्मे दुहितुरग्रहीत् ।
पाणिं विप्राग्निमुखतः सावित्र्या इव साधुवत् ॥११॥

eṣa me śiṣyatāṁ prāpto yan me duhitur agrahīt
pāṇiṁ viprāgni-mukhataḥ sāvitryā iva sādhuvat

eṣaḥ – jis (Śiva); *me* – man; *śiṣyatām* – pavaldžią padėtį; *prāptaḥ* – pripažino; *yat* – kadangi; *me duhituḥ* – mano dukros; *agrahīt* – jis gavo; *pāṇim* – ranką; *vipra-agni* – brahmanų ir ugnies; *mukhataḥ* – akivaizdoje; *sāvitryāḥ* – Gāyatrī; *iva* – prilygsta; *sādhuvat* – tarsi tikras doruolis.

Prie aukuro brahmanų akivaizdoje jis paėmė į žmonas mano dukrą ir tuo pačiu pripažino mano viršenybę. Vedęs mano dukrą, kuri prilygsta pačiai Gāyatrī, jis dėjosi tikru doruoliu.

Komentaras: Teigdamas, kad Viešpats Śiva dėjosi doruoliu, Dakṣa turi galvoje, jog neparodęs uošviui derančios pagarbos, Śiva pasielgė nedorai.

12 TEKSTAS

गृहीत्वा मृगशावाक्ष्याः पाणिं मर्कटलोचनः ।
प्रत्युत्थानाभिवादार्हे वाचाप्यकृत नोचितम् ॥१२॥

gṛhītvā mṛga-śāvākṣyāḥ pāṇiṁ markaṭa-locanaḥ
pratyutthānābhivādārhe vācāpy akṛta nocitam

gṛhītvā – gavęs; *mṛga-śāva* – elniuko; *akṣyaḥ* – turinčios akis; *pāṇim* – ranką; *markaṭa* – beždžionės; *locanaḥ* – tas, kurio akys kaip; *pratyutthāna* – pakylant iš savo vietos; *abhivāda* – pagarbos; *arhe* – man, kuris vertas; *vācā* – mandagiu žodžiu; *api* – netgi; *akṛta na* – jis neišreiškė; *ucitam* – pagarbos.

Šis akiplėša beždžionės akimis paėmęs į žmonas mano dukrą, kurios žvilgsnis nekaltas kaip elniuko, net nesiteikė pakilti iš vietos ir pasveikinti manęs mandagiu žodžiu.

13 TEKSTAS

लुप्तक्रियायाशुचये मानिने भिन्नसेतवे ।
अनिच्छन्नप्यदां बालां शूद्रायेवोशतीं गिरम् ॥१३॥

lupta-kriyāyāśucaye mānine bhinna-setave
anicchann apy adāṁ bālāṁ śūdrāyevośatīṁ giram

lupta-kriyāya – nesilaikančiam taisyklių; *aśucaye* – apskretėliui; *mānine* – išdidžiam; *bhinna-setave* – nepaisančiam padorumo taisyklių; *anicchan* – nenorėjau; *api* – nors; *adām* – atidaviau; *bālām* – savo dukrą; *śūdrāya* – *śūdrai; iva* – kaip; *uśatīm giram* – Vedų tiesas.

Neturėjau nė menkiausio noro atiduoti savo dukrą šiam neišmanėliui, nepaisančiam jokių padorumo taisyklių. Jis apskretęs nuo galvos iki kojų, nes nesilaiko paprasčiausių reikalavimų, ir vis dėlto man teko tai padaryti. Ištekinau ją prieš savo valią, kaip mokytojas, kuriam tenka Vedų tiesas aiškinti šūdrai.

Komentaras: Šūdroms draudžiama studijuoti Vedas, nes dėl savo apsileidimo jie neverti išgirsti Vedų pamokymus. Brahmaniškomis dorybėmis nepasižyminčiam žmogui Vedų raštus skaityti draudžiama. Tai tarsi draudimas neturintiems vidurinio išsilavinimo studijuoti teisę koledže arba universitete. Dakšos akimis, Šiva buvo apskretėlis ir todėl nevertas gerai išauklėtos, ypatingu grožiu apdovanotos skaisčiosios jo dukters Satī rankos. Apie tai

byloja posmo žodžiai *bhinna-setave* – „nesilaikantis Vedų priesakų ir etiketo normų“. Kitaip sakant, Dakšos nuomone, jo dukros santuoka su Śiva pati savaime buvo nusižengimas visuomenėje galiojančioms normoms.

14–15 TEKSTAI

प्रेतावासेषु घोरेषु प्रेतैर्भूतगणैर्वृतः ।
अटत्युन्मत्तवन्नग्नो व्युप्तकेशो हसन् रुदन् ॥१४॥

चिताभस्मकृतस्नानः प्रेतस्रङ्नरस्थिभूषणः ।
शिवापदेशो ह्यशिवो मत्तो मत्तजनप्रियः ।
पतिः प्रमथनाथानां तमोमात्रात्मकात्मनाम् ॥१५॥

pretāvāseṣu ghoreṣu pretair bhūta-gaṇair vṛtaḥ
aṭaty unmattavan nagno vyupta-keśo hasan rudan

citā-bhasma-kṛta-snānaḥ preta-sraṅ-nrasthi-bhūṣaṇaḥ
śivāpadeśo hy aśivo matto matta-jana-priyaḥ
patiḥ pramatha-nāthānāṁ tamo-mātrātmakātmanām

preta-āvāseṣu – vietose, kur deginami lavonai; *ghoreṣu* – siaubingas; *pretaiḥ* – *pretų; bhūta-gaṇaiḥ* – *bhūtų; vṛtaḥ* – lydimas; *aṭati* – jis bastosi; *unmattavat* – tarsi pamišėlis; *nagnaḥ* – nuogas; *vyupta-keśaḥ* – išsidraikiusiais plaukais; *hasan* – kvatodamas; *rudan* – šaukdamas; *citā* – laidojimo laužo; *bhasma* – pelenais; *kṛta-snānaḥ* – maudydamasis; *preta* – kaukolių; *srak* – girliandomis; *nṛ-asthi-bhūṣaṇaḥ* – pasipuošęs mirusių žmonių kaulais; *śiva-apadeśaḥ* – jis yra *šiva,* gera lemiantis, tik iš vardo; *hi* – kadangi; *aśivaḥ* – nešantis blogį; *mattaḥ* – beprotis; *matta-jana-priyaḥ* – labai brangus bepročiams; *patiḥ* – vedlys; *pramatha-nāthānām* – *pramathų* genties valdovų; *tamaḥ-mātra-ātmaka-ātmanām* – tų, kurie veikiami neišmanymo *guņos.*

Jis glaudžiasi nešvariose vietose, kur deginami lavonai, nuolat apsuptas šmėklų ir demonų. Jis vaikšto nuogas ir tarsi pamišėlis tai pratrūksta beprotiškai kvatoti, tai šaukia. Jis tepasi kūną kremacijos laužo pelenais, nesimaudo ir puošiasi kaukolių bei kaulų vėriniais. Koks jis Śiva – „gera lemiantis“? Iš tikrųjų jis – laukinis piktavalis padaras, neišmanėlių ir bepročių vedlys. Jiems jis labai brangus.

Komentaras: Reguliariai nesimaudantys žmonės turi daug bendra su vaiduokliais ir bepročiais. Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, kad Viešpats Śiva

priklauso būtent šiai gyvųjų būtybių kategorijai, nors iš tikrųjų geriausiai jo asmenybę atskleidžia jo vardas Śiva, nes jis yra be galo maloningas neišmanymo tamsoje tūnančioms būtybėms. Jis suteikia prieglobstį net apsileidusiems, retai besiprausiantiems girtuokliams. Viešpats Śiva toks gailestingas, kad rūpinasi tamsuoliais, padeda jiems atsitiesti, tobulėti ir įgyti dvasinių žinių. Dėl to, kad Viešpats Śiva imasi šio nedėkingo darbo, Vedos jį vadina gera lemiančiu. Bendraudamos su Viešpačiu Śiva net puolusios sielos gali dvasiškai apsivalyti. Kartais iškilūs žmonės bendrauja su atstumtaisiais, ir tai daro ne siekdami savanaudiškų tikslų, o tam, kad jiems padėtų. Dievo kūrinijoje gyvena daugybė gyvųjų būtybių; vienas jų valdo dorybės *guna,* kitas – aistra, o trečias – neišmanymas. Dvasinio lygmens pasiekusius ir Kṛṣṇą įsisąmoninusius *vaiṣṇavus* globoja Viešpats Višnu, tuos, kurie visa galva panirę į materialią veiklą, globoja Viešpats Brahmā, na o Viešpats Śiva yra toks maloningas, kad imasi globoti blogiau už gyvūnus besielgiančius tamsuolius. Todėl jį vadina gera lemiančiu (palankiu).

16 TEKSTAS

तस्मा उन्मादनाथाय नष्टशौचाय दुर्हृदे ।
दत्ता बत मया साध्वी चोदिते परमेष्ठिना ॥१६॥

tasmā unmāda-nāthāya naṣṭa-śaucāya durhṛde
dattā bata mayā sādhvī codite parameṣṭhinā

tasmai – jam; *unmāda-nāthāya* – šmėklų valdovui; *naṣṭa-śaucāya* – apsileidusiam; *durhṛde* – širdis, pilna bjaurasties; *dattā* – atiduota; *bata* – deja; *mayā* – mano; *sādhvī* – Satī; *codite* – paprašius; *parameṣṭhinā* – aukščiausiajam mokytojui (Brahmai).

Nors Śiva apsileidęs ir jo širdis pilna bjaurasties, Viešpaties Brahmos prašomas aš sutikau atiduoti jam savo skaisčios dukters ranką.

Komentaras: Tėvo pareiga surasti dukrai gerą vyrą iš panašių tradicijų besilaikančios šeimos, panašaus socialinio rato, panašaus požiūrio į švarą, į elgesio normas ir t.t. Dakṣa apgailestauja, kad tėvo Brahmos raginamas atidavė dukrą į žmonas Śivai, kuris, jo nuomone, buvo tamsus apskretėlis. Jis buvo taip įpykęs, kad nenorėjo pripažinti, jog šios santuokos norėjo jo tėvas. Brahmą jis posme vadina *parameṣṭhī* – „aukščiausias visatos mokytojas“. Pykčio apakintas jis kone išsižadėjo savo tėvo, Brahmos. Kitaip sakant,

Dakṣa apkaltino Brahmą netoliaregiškumu už tai, kad jis patarė atiduoti Satī į žmonas tokiam suskretėliui. Pyktis aptemdo protą ir Dakṣa, dusdamas pykčiu, apkaltino ne tik didįjį Viešpatį Śivą, bet metė priekaištą ir savo tėvui Viešpačiui Brahmai esą jis davė netikusį patarimą ištekinti dukrą už Viešpaties Śivos.

17 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
विनिन्द्यैवं स गिरिशमप्रतीपमवस्थितम् ।
दक्षोऽथाप उपस्पृश्य क्रुद्धः शप्तुं प्रचक्रमे ॥१७॥

maitreya uvāca
vinindyaivaṁ sa giriśam apratīpam avasthitam
dakṣo 'thāpa upaspṛśya kruddhaḥ śaptuṁ pracakrame

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *vinindya* – įžeidinėdamas; *evam* – taip; *saḥ* – jis (Dakṣa); *giriśam* – Śivą; *apratīpam* – be menkiausio priešiškumo; *avasthitam* – išlikusį; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *atha* – dabar; *apaḥ* – vandeniu; *upaspṛśya* – nusiplovė rankas ir išsiskalavo burną; *kruddhaḥ* – piktai; *śaptum* – prakeikinėti; *pracakrame* – pradėjo.

Išminčius Maitreya tęsė: Matydamas, kad Viešpats Śiva nepaiso jo žodžių ir sėdi kaip sėdėjęs, Dakṣa nusiplovė rankas, išsiskalavo burną ir prakeikė jį tokiais žodžiais.

18 TEKSTAS

अयं तु देवयजन इन्द्रोपेन्द्रादिभिर्भवः ।
सह भागं न लभतां देवैर्देवगणाधमः ॥१८॥

ayaṁ tu deva-yajana indropendrādibhir bhavaḥ
saha bhāgaṁ na labhatāṁ devair deva-gaṇādhamaḥ

ayam – šis; *tu* – bet; *deva-yajane* – aukojime pusdieviams; *indra-upendra-ādibhiḥ* – Indrai, Upendrai ir kitiems dalyvaujant; *bhavaḥ* – Śiva; *saha* – kartu su; *bhāgam* – dalies; *na* – ne; *labhatām* – turi gauti; *devaiḥ* – su pusdieviais; *deva-gaṇa-adhamaḥ* – žemiausiasis iš pusdievių.

Kiekvienam pusdieviui priklauso atnašų dalis, tačiau nuo šiol Viešpats Śiva, žemiausiasis iš pusdievių, jos netenka.

Komentaras: Dėl šio prakeiksmo Viešpats Śiva neteko savo dalies aukų, kurias pusdieviams atnašauja Vedose aprašytus aukojimus atliekantys šventikai. Komentuodamas šį epizodą Śrī Viśvanātha Cakravartis rašo, kad Dakṣos prakeiksmas atleido Viešpatį Śivą nuo nemalonios pareigos dalyvauti aukojimuose kartu su kitais pusdieviais, kurie buvo labai materialistiški. Viešpats Śiva yra iškiliausias Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktas ir jam nedera sėdėti ar valgyti kartu su materialių gėrybių ištroškusiais pusdieviais. Taigi Dakṣos prakeiksmas buvo savotiškas palaiminimas, kadangi jis leido Śivai išvengti materialistiškų pusdievių draugijos. Čia prisimintinas Gaurakišoros dāsos Bābādžio Mahārājos, kuris kartojo *mantrą* prie lauko tualeto, pavyzdys. Pas jį būriais traukė įkyrūs materialistiški žmonės ir trukdė jam kartoti Viešpaties vardus. Vengdamas jų bendrijos Gaurakišora dāsa Bābājis įsikūrė prie tualeto, kurį dėl baisaus dvoko materialistai lenkė iš tolo. Bet nepaisant to, kad gyveno nešvarioje vietoje, Gaurakišora dāsa Bābājis buvo toks iškilus Viešpaties tarnas, jog pats Jo Dieviškoji Kilnybė Śrī Viṣṇupāda Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatis Gosvāmis Mahārāja laikė jį savo dvasiniu mokytoju. Tai rodo, kad Viešpats Śiva nepaisė tam tikrų taisyklių tenorėdamas išvengti bendravimo su materialistais, kurie gali trukdyti jam praktikuoti pasiaukojimo tarnystę.

19 TEKSTAS

निषिध्यमानः स सदस्यमुख्यै-
र्दक्षो गिरित्राय विसृज्य शापम् ।
तस्माद्विनिष्क्रम्य विवृद्धमन्यु-
र्जगाम कौरव्य निजं निकेतनम् ॥१९॥

niṣidhyamānaḥ sa sadasya-mukhyair
dakṣo giritrāya visṛjya śāpam
tasmād viniṣkramya vivṛddha-manyur
jagāma kauravya nijaṁ niketanam

niṣidhyamānaḥ – atkalbinėjamas nuo to; *saḥ* – jis (Dakṣa); *sadasya-mukhyaiḥ* – aukojimo dalyvių; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *giritrāya* – Śivai; *visṛjya* – siuntė; *śāpam* – prakeiksmą; *tasmāt* – iš ten; *viniṣkramya* – išeidamas;

vivṛddha-manyuḥ – įtūžęs; *jagāma* – iškeliavo; *kauravya* – o Vidura; *nijam* – į savo; *niketanam* – namus.

Maitreya tęsė: Brangusis Vidura, nepaisydamas susirinkusiųjų į aukojimą prašymų, įtūžio pagautas Dakṣa prakeikė Viešpatį Śivą ir išvyko namo.

Komentaras: Pyktis pragaištingas net ir tokiai iškiliai asmenybei, kaip Dakṣa. Įtūžęs jis išėjo iš Brahmos vadovaujamo susirinkimo, kuriame dalyvavo didieji išminčiai, asketai ir šventieji. Susirinkusieji prašė jį pasilikti, tačiau iš pykčio pametęs galvą jis nepaklausė ir, jausdamasis pažemintas, išėjo iš šios palankios vietos. Puikybės dėl savo iškilios padėties apimtas, jis manė, kad jo žodis yra lemiamas. Posme sakoma, kad susirinkimo dalyviai, taip pat ir Viešpats Brahmā, ragino jį nusiraminti ir pasilikti. Tačiau pykčio apakintas, jis numojo ranka į visus prašymus ir išėjo. Štai koks aklo pykčio poveikis. Neatsitiktinai „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad norint pasiekti pažangą dvasiniame gyvenime reikia vengti trijų dalykų – geismo, pykčio ir aistros *guṇos.* Šis epizodas rodo, kad net tokia didi asmenybė, kaip Dakṣa, veikiama geismo, pykčio ir aistros, pameta galvą. Pats Dakṣos vardas byloja apie tai, kad jis puikiai išmanė materialią veiklą, tačiau priešiškumas iškilniam bhaktui, Śivai, atvėrė kelią į jo širdį šiems trims priešams: pykčiui, geismui ir aistrai. Štai kodėl Viešpats Caitanya pataria mums jokiu būdu nenusižengti *vaiṣṇavui.* Nusižengimas *vaiṣṇavui,* sakė jis, yra tarsi pasiutęs dramblys. Pasiutęs dramblys tampa nevaldomas ir gali pridaryti daug bėdos, lygiai taip ir iš *vaiṣṇavą* įžeidusio žmogaus gali tikėtis blogiausių dalykų.

20 TEKSTAS

विज्ञाय शापं गिरिशानुगाग्रणी-
नर्न्दीश्वरो रोषकषायदूषितः ।
दक्षाय शापं विससर्ज दारुणं
ये चान्वमोदंस्तदवाच्यतां द्विजाः ॥२०॥

vijñāya śāpaṁ giriśānugāgraṇīr
nandīśvaro roṣa-kaṣāya-dūṣitaḥ
dakṣāya śāpaṁ visasarja dāruṇaṁ
ye cānvamodaṁs tad-avācyatāṁ dvijāḥ

vijñāya – suprasdamas; *śāpam* – prakeiksmą; *giriśa* – Śivos; *anuga-agraṇīḥ* – vienas iš pačių artimiausių palydovų; *nandīśvaraḥ* – Nandīśvara; *roṣa* –

pykčio; *kaṣāya* – raudono; *dūṣitaḥ* – apakintas; *dakṣāya* – Dakṣai; *śāpam* – prakeiksmą; *visasarja* – siuntė; *dāruṇam* – rūstų; *ye* – tiems, kurie; *ca* – ir; *anvamodan* – pakentė; *tat-avācyatām* – Śivos prakeiksmą; *dvijāḥ* – brahmanams.

Išgirdęs Viešpačiui Śivai skirtą prakeiksmą vienas artimiausių jo palydovų Nandīśvara nejuokais supyko. Jo akys pasruvo krauju ir jis nutarė prakeikti Dakṣą bei visus susirinkime dalyvavusius brahmanus, kurių nepapiktino pikti Dakṣos žodžiai ir kurie nė piršto nepajudino, kad sukliudytų jam prakeikti Śivą.

Komentaras: Nuo seno dalis *vaiṣṇavų* neofitų ir *śivaitų* nesutaria tarpusavyje ir tiems nesutarimams nematyti galo. Galimas daiktas, kad Dakṣai ėmus koneveikti Viešpatį Śivą ir jį prakeikus kai kurie susirinkime dalyvavę brahmanai slapčia džiaugėsi, nes tarp jų yra nemėgstančių Viešpaties Śivos. Priešiški jų jausmai kyla iš Viešpaties Śivos didybės nesuvokimo. Nandīśvarą papiktino toks Dakṣos elgesys, tačiau kitaip nei Viešpats Śiva, kuris irgi dalyvavo susirinkime, jis pasidavė pykčiui. Viešpats Śiva pats galėjo prakeikti Dakṣą, bet nuleido įžeidimą tylomis, tačiau jo palydovas Nandīśvara neketino su tuo taikstytis. Be abejonės, sėdėti sudėjus rankas, kai įžeidžiamas mokytojas, būtų nederama, ir vis dėlto siųsti prakeiksmą susirinkime dalyvavusiems brahmanams nederėjo. Padėtis tapo išties komplikuota – ne tokio tvirto charakterio asmenybės užmiršo apie padorumą ir ėmė plūstis bei svaidytis prakeiksmais. Kitaip sakant, gyvenimas materialiame pasaulyje toks netvirtas ir nepastovus, kad pats Nandīśvara, Dakṣa ir daugelis kitų susirinkime dalyvavusių brahmanų pasidavė pykčio, įkaitinusio atmosferą, bangai.

21 TEKSTAS

य एतन्मर्त्यमुद्दिश्य भगवत्यप्रतिद्रुहि ।
द्रुह्यत्यज्ञः पृथग्दृष्टिस्तत्त्वतो विमुखो भवेत् ॥२१॥

ya etan martyam uddiśya bhagavaty apratidruhi
druhyaty ajñaḥ pṛthag-dṛṣṭis tattvato vimukho bhavet

yaḥ – kas (Dakṣa); *etat martyam* – šis kūnas; *uddiśya* – ryšium su; *bhagavati* – Śiva; *apratidruhi* – nejaučiančiam priešiškumo; *druhyati* – priešiškas; *ajñaḥ* – aptemusio proto; *pṛthak-dṛṣṭiḥ* – regintis priešingybes; *tattvataḥ* – transcendentines žinias; *vimukhaḥ* – praradusiu; *bhavet* – tegul tampa.

Kas iškėlė Dakṣą aukščiau visų ir apakintas pykčio paniekino Viešpatį Śivą, tam tikrai aptemo protas. Toks žmogus regi tik šio pasaulio priešingybes ir galų gale praras transcendentines žinias.

Komentaras: Pirmąjį prakeiksmą Nandīśvara siuntė stojusiems Dakṣos pusėn: Dakṣą remia visiški kvailiai, nes jį remdami jie tapatina save su kūnu. Kas remia transcendentinės išminties neturintį Dakṣą, pats ją praras. Dakṣa, anot Nandīśvaros, kaip ir visi save su kūnu tapatinantys materialistai, stengėsi išnaudoti visas kūno teikiamas galimybes, kad patirtų malonumą. Jis buvo bejėgiškai prisirišęs prie savo fizinio kūno ir prie visko, kas su juo susiję: žmonos, vaikų, namų, t.y. prie visko, tik ne prie sielos. Todėl Nandīśvara prakeikė visus, kurie palaikė Dakṣą, sakydamas, kad jie praras transcendentines žinias apie sielą, o tuo pačiu ir apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

22 TEKSTAS

गृहेषु कूटधर्मेषु सक्तो ग्राम्यसुखेच्छया ।
कर्मतन्त्रं वितनुते वेदवादविपन्नधीः ॥२२॥

gṛheṣu kūṭa-dharmeṣu sakto grāmya-sukhecchayā
karma-tantraṁ vitanute veda-vāda-vipanna-dhīḥ

gṛheṣu – šeiminiame gyvenime; *kūṭa-dharmeṣu* – apsimetant religingu; *saktaḥ* – paviliotas; *grāmya-sukha-icchayā* – materialios laimės troškimu; *karma-tantram* – karminę veiklą; *vitanute* – jis atlieka; *veda-vāda* – Vedų aiškinimu; *vipanna-dhīḥ* – prarastas intelektas.

Šeiminis gyvenimas, kai žmogus tik apsimeta religingu ir tetrokšta materialios laimės, o todėl domisi tą laimę žadančiu paviršutinišku Vedų aiškinimu, aptemdo jo protą ir prikausto prie karminės veikos, kuri tampa vieninteliu jo gyvenimo tikslu.

Komentaras: Su kūnu save tapatinantys žmonės yra prisirišę prie karminės veiklos, aprašytos Vedose. Pavyzdžiui, Vedose sakoma, kad žmonės, besilaikantys *cāturmāsyos* įžadų, eis į dangaus karalystę ir pelnys amžiną laimę. „Bhagavad-gītoje“ nurodyta, kad įmantriais Vedų žodžiais susižavi tie, kurie tapatina save su fiziniu kūnu. Rojaus malonumai yra jų svajonių viršūnė. Jie neturi nė mažiausio supratimo nei apie Dievo karalystę, kuri plyti už rojaus karalystės ribų, nei apie tai, kad ji yra pasiekiama, kitaip sakant, neturi transcendentinių žinių. Jie griežtai laikosi šeiminį gyvenimą

reglamentuojančių taisyklių, tikėdamiesi kitą gyvenimą patekti į Mėnulį ar kurią kitą rojaus planetą. Posme sakoma, jog jie yra bejėgiškai prisirišę prie *grāmya-sukhos* (materialios laimės) ir nieko nenutuokia apie amžiną ir kupiną palaimos dvasinį gyvenimą.

23 TEKSTAS

बुद्ध्या पराभिध्यायिन्या विस्मृतात्मगतिः पशुः ।
स्त्रीकामः सोऽस्त्वतितरां दक्षो बस्तमुखोऽचिरात् ॥२३॥

buddhyā parābhidhyāyinyā vismṛtātma-gatiḥ paśuḥ
strī-kāmaḥ so 'stv atitarāṁ dakṣo basta-mukho 'cirāt

buddhyā – intelektu; *para-abhidhyāyinyā* – laikydamas save kūnu; *vismṛta-ātma-gatiḥ* – pamiršo apie Viṣņu; *paśuḥ* – gyvulys; *strī-kāmaḥ* – trokštantis lytinio gyvenimo; *saḥ* – jis (Dakṣa); *astu* – tegul; *atitarām* – besaikis; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *basta-mukhaḥ* – ožio galva; *acirāt* – netrukus.

Dakṣos sąmonė yra grynai kūniška. Jis užmiršo apie viṣņu-pādą, arba viṣņu-gati, jam rūpi tiktai lytiniai malonumai, tad netrukus jo galvos vietoje puikuosis ožio galva.

24 TEKSTAS

विद्याबुद्धिरविद्यायां कर्ममय्यामसौ जडः ।
संसरन्त्विह ये चामुमनु शर्वावमानिनम् ॥२४॥

vidyā-buddhir avidyāyāṁ karmamayyām asau jaḍaḥ
saṁsarantv iha ye cāmum anu śarvāvamāninam

vidyā-buddhiḥ – materialūs mokslai ir mąstysena; *avidyāyām* – neišmanyme; *karma-mayyām* – kurio priežastis yra karminė veikla; *asau* – jis (Dakṣa); *jaḍaḥ* – kvailas; *saṁsarantu* – tegul jie gimsta vėl ir vėl; *iha* – čia, šiame pasaulyje; *ye* – kurie; *ca* – ir; *amum* – Dakṣa; *anu* – sekantys; *śarva* – Šivą; *avamāninam* – įžeidžia.

Neišmanėliai, kuriuos materialusis mokslas ir materiali mąstysena pavertė tokiais pat bukais, kaip bedvasė materija, skęsta karminėje veikloje. Jie sąmoningai įžeidė Viešpatį Šivą. Tegul jie niekada neištrūksta iš gimimų ir mirčių rato.

Komentaras: Pakanka trijų Nandīśvaros prakeiksmų, ir žmogus tampa kvailas kaip avinas, netenka dvasinių žinių ir tesiekia materialaus išsilavinimo, kuris yra tolygus neišmanymui. Ištaręs prakeiksmo žodžius Nandīśvara pasmerkė brahmanus amžinai suktis gimimo ir mirties rate, nes jie stojo Viešpatį Śivą įžeidusio Dakṣos pusėn.

25 TEKSTAS

गिरः श्रुतायाः पुष्पिण्या मधुगन्धेन भूरिणा ।
मथ्ना चोन्मथितात्मानः सम्मुह्यन्तु हरद्विषः ॥२५॥

giraḥ śrutāyāḥ puṣpiṇyā madhu-gandhena bhūriṇā
mathnā conmathitātmānaḥ sammuhyantu hara-dviṣaḥ

giraḥ – žodžiai; *śrutāyāḥ* – Vedų; *puṣpinyāḥ* – puošnūs; *madhu-gandhena* – dvelkiantys medumi; *bhūriṇā* – gausiai; *mathnā* – žavintys; *ca* – ir; *unmathita-ātmānaḥ* – kurių protai atbuko; *sammuhyantu* – tegul jie lieka prisirišę; *hara-dviṣaḥ* – priešiški Viešpačiui Śivai.

Tegul Viešpaties Śivos priešai, apduję nuo puošnios Vedų kalbos ir dosnių pažadų, amžinai vilks karminės veiklos grandines.

Komentaras: Vedų pažadai apie geresnį materialistinį gyvenimą aukštesniosiose materialaus pasaulio planetose posme pavadinti puošnia kalba ir palyginti su gėlėmis. Puošnūs gėlių žiedai kvepia, bet neilgai. Žiede yra medaus, bet jis greitai pasibaigia.

26 TEKSTAS

सर्वभक्षा द्विजा वृत्त्यै धृतविद्यातपोव्रताः ।
वित्तदेहेन्द्रियारामा याचका विचरन्त्विह ॥२६॥

sarva-bhakṣā dvijā vṛttyai dhṛta-vidyā-tapo-vratāḥ
vitta-dehendriyārāmā yācakā vicarantv iha

sarva-bhakṣāḥ – kurie valgo viską iš eilės; *dvijāḥ* – brahmanai; *vṛttyai* – kad užsidirbtų gyvenimui; *dhṛta-vidyā* – mokęsi; *tapaḥ* – tramdę kūną; *vratāḥ* – ir davę įžadus; *vitta* – pinigai; *deha* – kūnas; *indriya* – juslės; *ārāmāḥ* – patenkinimas; *yācakāḥ* – kaip elgetos; *vicarantu* – tegul jie klajoja; *iha* – čia.

Šie brahmanai mokosi, tramdo kūną ir duoda įžadus tenorėdami užsidirbti gyvenimui. Tegul nuo šiol jie neskirs, kas valgoma ir kas nevalgoma, tegul pelnosi duonai elgetaudami ir galvodami vien apie savo kūniškus poreikius.

Komentaras: Trečiasis Nandīśvaros prakeiksmas Dakṣos stojusiems ginti brahmanams visiškai išsipildė Kali amžiuje. Mūsų laikais „brahmanai“ nebesidomi Aukščiausiojo Brahmano pažinimu, nors pats žodis *brāhmaṇa* reiškia „pažinęs Brahmaną“. Be kita ko, „Vedānta-sūtroje“ teigiama: *athāto brahma-jijñāsā* – žmogaus gyvenimas skirtas patirti Aukščiausiąjį Brahmaną, Absoliučią Tiesą. Kitaip sakant, žmogaus kūnas mums duotas tam, kad pasiektume Brahmano lygį. Deja, šiuolaikiniai brahmanai, t.y. tie, kurie laiko save brahmanais pagal kilmę, nevykdo brahmanui nustatytų pareigų ir tuo pačiu trukdo jas vykdyti kitiems. „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītoje“ ir kituose Vedų raštuose nurodomos brahmano ypatybės. Brahmanas nėra pagal giminystės liniją paveldimas titulas ir vis dėlto, jei žmogus, kilęs ne iš brahmano, o pavyzdžiui, iš *śūdros* šeimos, *bona fide* dvasinio mokytojo vadovaujamas išsiugdo brahmanui būdingas ypatybes ir stengiasi vykdyti socialines brahmano funkcijas, kastiniai brahmanai ima protestuoti. Tokie brahmanai, ant kurių galvų krito Nandīśvaros prakeiksmas, degradavo iki tokio laipsnio, jog nebesuvokia, kas valgoma, o kas – ne. Jiems rūpi tik laikinas materialus kūnas ir jų šeima. Šios puolusios sąlygotos sielos nevertos brahmano vardo, tačiau Kali-yugoje jos dedasi brahmanais, o jei atsiranda žmogus, kuris siekia išsiugdyti brahmaniškas ypatybes, jie stoja jam skersai kelio. Tokia padėtis susiklostė Kali amžiuje. Caitanya Mahāprabhu griežtai smerkė šią praktiką. Rāmānandai Rāyai Jis sakė, kad nepriklausomai nuo to, ar žmogus kilęs iš brahmano, ar *śūdros* šeimos, ar jis vedęs, ar *sannyāsis,* kuris atsižadėjo pasaulio, jei jis išmano mokslą apie Kṛṣṇą, jį reikia laikyti dvasiniu mokytoju. Tarp Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu mokinių buvo daugybė „*śūdrų*“, pavyzdžiui, Haridāsa Ṭhākura ir Rāmānanda Rāya. Net artimiausi Viešpaties Caitanyos mokiniai Gosvāmiai savo laiku buvo brahmanų kastos atstumti, tačiau Caitanyos Mahāprabhu malone tapo aukščiausio lygio *vaiṣṇavais.*

27 TEKSTAS

तस्यैवं वदतः शापं श्रुत्वा द्विजकुलाय वै ।
भृगुः प्रत्यसृजच्छापं ब्रह्मदण्डं दुरत्ययम् ॥२७॥

tasyaivaṁ vadataḥ śāpaṁ śrutvā dvija-kulāya vai
bhṛguḥ pratyasṛjac chāpaṁ brahma-daṇḍaṁ duratyayam

tasya – jo (Nandīśvaros); *evam* – taip; *vadataḥ* – žodžiais; *śāpam* – prakeiksmą; *śrutvā* – išgirdęs; *dvija-kulāya* – brahmanams; *vai* – iš tikrųjų; *bhṛguḥ* – Bhṛgu; *pratyasṛjat* – siuntė; *śāpam* – prakeiksmą; *brahma-daṇḍam* – bausmė, siųsta brahmano; *duratyayam* – neįveikiama.

Kai Nandīśvara prakeikė savo titulą paveldėjusius brahmanus, išminčius Bhṛgu savo ruožtu siuntė siaubingą brahmano prakeiksmą Viešpaties Śivos pasekėjams.

Komentaras: Žodis *duratyaya* šiame posme vartojamas apibūdinti *brahma-daṇḍą,* t.y. brahmano prakeiksmą. Brahmano prakeiksmas turi nepaprastą galią – jis yra *duratyaya,* „neįveikiamas“. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako, niekas negali pasipriešinti griežtiems gamtos dėsniams. Lygiai taip niekas negali pasipriešinti ir brahmano prakeiksmui. Tačiau „Bhagavad-gītoje“ taip pat sakoma, kad materialiame pasaulyje prakeiksmai ir palaiminimai iš esmės mažai kuo skiriasi, nes tiek vieni, tiek kiti yra materialios energijos apraiška. „Caitanya-caritāmṛta“ pritaria minčiai, kad palaiminimas ir prakeiksmas materialiame pasaulyje nesiskiria, nes ir vienas, ir kitas yra materialūs. Kas nori nusiplauti materijos suteptį, turi ieškoti Aukščiausiojo Dievo Asmens prieglobsčio, sakoma „Bhagavad-gītoje“ (7.14): *māṁ eva ye prapadyante māyām etāṁ taranti te.* Geriausia išeitis – pakilti virš materialių palaiminimų ir prakeiksmų ir kreipusis pagalbos į Aukščiausiąjį Viešpatį Kṛṣṇą pasiekti transcendentinį būvį. Kas randa Kṛṣṇos prieglobstį, pasiekia dvasios ramybę. Niekas jų nenori prakeikti ir jie patys nesiunčia kitiems prakeiksmų. Tai būdingas transcendentinio būvio bruožas.

28 TEKSTAS

भवव्रतधरा ये च ये च तान् समनुव्रताः ।
पाषण्डिनस्ते भवन्तु सच्छास्त्रपरिपन्थिनः ॥२८॥

bhava-vrata-dharā ye ca ye ca tān samanuvratāḥ
pāṣaṇḍinas te bhavantu sac-chāstra-paripanthinaḥ

bhava-vrata-dharāḥ – duoda įžadus, norėdami patenkinti Viešpatį Śivą; *ye* – kas; *ca* – ir; *ye* – kas; *ca* – ir; *tān* – tokiu pavyzdžiu; *samanuvratāḥ* –

seka; *pāṣaṇḍinaḥ* – bedieviais; *te* – jie; *bhavantu* – tegul tampa; *sat-śāstra-paripanthinaḥ* – laužančiais transcendentinius šventraščių priesakus.

Kas duoda įžadus, kad pelnytų Viešpaties Śivos prielankumą, ir vadovaujasi jo pavyzdžiu, tas taps bedieviu ir ims laužyti transcendentinius šventraščių priesakus.

Komentaras: Neretai Viepaties Śivos garbintojai jį pamėgdžioja. Viešpats Śiva kadaise išgėrė nuodų okeaną ir jį imituodami kai kurie sekėjai vartoja *gānją* (marihuaną) bei kitus narkotikus. Pasak Bhṛgu Munio prakeiksmo, besielgiantieji kaip Viešpats Śiva arba jį imituojantieji taps bedieviais ir nusižengs Vedų reguliatyviesiems principams. Posme teigiama, kad svaigiąsias medžiagas vartojantys Viešpaties Śivos garbintojai taps *sac-chāstra-paripanthinaḥ* – „atmetantys *śāstrų,* šventraščių, teiginius“. Taip sakoma ir „Padma Purāṇoje“. Viešpats Śiva, vykdydamas Aukščiausiojo Dievo Asmens valią, dėl tam tikrų priežasčių skelbė impersonalizmą – *māyāvādos* filosofiją, lygiai kaip Viešpats Buda dėl tam tikrų priežasčių, kurios paaiškintos *śāstrose,* skelbė tuštumos doktriną.

Kartais dėl tam tikrų priežasčių iškyla būtinybė skelbti Vedų principams prieštaraujantį filosofinį mokymą. „Śiva Purāṇoje“ Viešpats Śiva pasakoja Pārvatī, kad Kali-yugoje įsikūnijęs brahmanu jis skelbs *māyāvādos* filosofiją. Taigi Viešpaties Śivos garbintojai kaip taisyklė yra ir *māyāvādos* filosofijos šalininkai. Pats Viešpats Śiva sako: *māyāvādam asac-chāstram. Asat-śāstra,* kaip teigia posmas, yra *māyāvādos,* impersonalizmo, mokymas, t.y. susiliejimo su Aukščiausiuoju doktrina. Bhṛgu Munio prakeikti Viešpaties Śivos garbintojai neišvengiamai tampa šios *asat-śāstros,* kurioje įrodinėjamas Aukščiausiojo Dievo Asmens impersonalumas, sekėjais. Tarp Viešpaties Śivos sekėjų yra ir žmonių, kurie labai demoniški ir nuodėmingi. „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir „Nārada-pañcarātra“ yra autoritetingi šventraščiai – *sat-śāstros,* t.y. šventraščiai, kurie nurodo žmogui Dievo pažinimo kelią, o *asat-śāstros* yra *sat-śāstrų* priešybė.

29 TEKSTAS

नष्टशौचा मूढधियो जटाभस्मास्थिधारिणः ।
विशन्तु शिवदीक्षायां यत्र दैवं सुरासवम् ॥२९॥

naṣṭa-śaucā mūḍha-dhiyo jaṭā-bhasmāsthi-dhāriṇaḥ
viśantu śiva-dīkṣāyāṁ yatra daivaṁ surāsavam

naṣṭa-śaucāḥ – nepaiso švaros; *mūḍha-dhiyaḥ* – kvailiai; *jaṭā-bhasma-asthi-dhāriṇaḥ* – nešioja ilgus plaukus, apsibarstę pelenais ir pasipuošę kaulais; *viśantu* – tampa tinkami; *śiva-dīkṣāyām* – Šivos garbinimo apeigoms; *yatra* – kur; *daivam* – dvasinga; *sura-āsavam* – alkoholis.

Davusiųjų įžadą garbinti Viešpatį Śivą kvailumui nėra ribų. Mėgdžiodami savo valdovą Viešpaties Šivos garbintojai nešioja ilgus plaukus ir gavę religinius įšventinimus ima svaigintis vynu ir valgyti mėsą.

Komentaras: Pasitaiko žmonių, kurie per savo kvailumą renkasi palaidą, netvarkingą gyvenimą: retai prausiasi, augina ilgus plaukus, geria vyną, valgo mėsą ir rūko *gānją* (marihuaną). Šie įpročiai pasiglemžia žmogaus transcendentinę išmintį. Gaunant įšventinimą ir Šivos mantrą atliekamos *mudrikāśṭakos* apeigos. Įšventinimą gaunantis garbintojas sėda ant vaginos, taip išreikšdamas savo troškimą pasiekti *nirvāṇą,* t.y. išnykti kaip individualybė. Religinių Viešpaties Šivos garbinimo apeigų metu vartojamas vynas ir palmių syvų raugas. „Śiva-āgamoje“, Viešpaties Šivos apeigyne, nurodyta, jog Viešpačiui Šivai reikia aukoti svaigalus.

30 TEKSTAS

ब्रह्म च ब्राह्मणांश्चैव यद्यूयं परिनिन्दथ ।
सेतुं विधारणं पुंसामतः पाषण्डमाश्रिताः ॥३०॥

brahma ca brāhmaṇāṁś caiva yad yūyaṁ parinindatha
setuṁ vidhāraṇaṁ puṁsām ataḥ pāṣaṇḍam āśritāḥ

brahma – prieš Vedas; *ca* – ir; *brāhmaṇān* – brahmanus; *ca* – ir; *eva* – neišvengiamai; *yat* – todėl, kad; *yūyam* – tu; *parinindatha* – piktžodžiauji; *setum* – Vedų priesakus; *vidhāraṇam* – palaikančius; *puṁsām* – žmoniją; *ataḥ* – todėl; *pāṣaṇḍam* – į bedievystę; *āśritāḥ* – atsivertei.

Bhṛgu Munis tęsė: Tu piktžodžiauji prieš Vedas ir Vedų priesakų besilaikančius brahmanus, o tai reiškia, kad jau atsivertei į bedievystę.

Komentaras: Prakeikdamas Nandīśvarą Bhṛgu Munis pasakė, kad Šivos garbintojai degraduos ir taps bedieviais. Tačiau jie jau ir taip nusirito iki ateizmo, kadangi piktžodžiavo prieš Vedas, iš kurių išaugo žmogiškoji civilizacija. Žmogiškosios civilizacijos pagrindą sudaro visuomenės skirstymas į keturis luomus: intelektualus, kariškius, materialinių gėrybių kūrėjus ir darbininkus. Kuriam luomui žmogus priklauso, lemia jo savybės. Vedos

nubrėžia žmogui gaires, padedančias dvasiškai tobulėti, pasiekti ekonominę gerovę ir reglamentuoja juslinių poreikių patenkinimą, kad galų gale jis nusiplautų materijos suteptį ir susivoktų dvasiškai (*ahaṁ brahmāsmi*). Kol gyvoji būtybė egzistuoja materialios sutepties sąlygomis, tol ji priversta klajoti iš kūno į kūną evoliucijos grandine – iš žemiausiųjų gyvybės formų (vandens gyvių) iki Brahmos. Tobuliausia gyvybės forma materialiame pasaulyje yra žmogus. Laikydamasis Vedų priesakų kitą gyvenimą žmogus pasiekia aukštesnę evoliucijos pakopą. Vedos yra šių priesakų motina, o Vedas išmanantis brahmanas – jų tėvas. Vadinasi, piktžodžiaudamas prieš Vedas ir brahmanus žmogus nusirita iki bedievio lygio. Kas netiki Vedomis ir pats susikuria religinį mokymą, apibrėžiamas sanskrito žodžiu *nāstika.* Śrī Caitanya Mahāprabhu budizmo sekėjus skyrė prie *nāstikų.* Norėdamas įtvirtinti smurto nenaudojimo doktriną Viešpats Buda išsižadėjo Vedų. Vėliau Śaṅkarācārya tapo budizmo duobkasiu Indijoje, išstūmė jį už šalies ribų. *Brahma ca brāhmaṇān,* teigiama posme. *Brahma* reiškia Vedas. *Ahaṁ brahmāsmi* reiškia „aš išmanau viską“. Vedos skelbia – tu esi Brahmanas, todėl laikyk save Brahmanu. Jei visuomenė atmeta *brahmą,* dvasinę Vedų išmintį, nepripažįsta dvasinius mokslus išmanančių žmonių, brahmanų, autoriteto, kyla klausimas, kas lieka iš civilizacijos? Kitaip sakant, Bhṛgu Munis sakė: „Bedieviais jūs tapsite ne dėl mano prakeiksmo. Jūs jau išpažįstate ateizmą, todėl esate pasmerkti.“

31 TEKSTAS

एष एव हि लोकानां शिवः पन्थाः सनातनः ।
यं पूर्वे चानुसन्तस्थुर्यत्प्रमाणं जनार्दनः ॥३१॥

eṣa eva hi lokānāṁ śivaḥ panthāḥ sanātanaḥ
yaṁ pūrve cānusantasthur yat-pramāṇaṁ janārdanaḥ

eṣaḥ – Vedos; *eva* – tikrai; *hi* – kadangi; *lokānām* – visiems žmonėms; *śivaḥ* – palankus; *panthāḥ* – kelias; *sanātanaḥ* – amžinas; *yam* – kuriuo (Vedų nubrėžtu keliu); *pūrve* – praeityje; *ca* – ir; *anusantasthuḥ* – nenukrypdami sekė; *yat* – kurio; *pramāṇam* – įrodymas; *janārdanaḥ* – Janārdana.

Vedos nustato amžinus reguliatyviuosius principus, kurių laikydamasi žmonija auga ir tobulėja. Šių principų griežtai laikytasi praeityje. Vedų nubrėžto kelio teisingumo įrodymas yra Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo Janārdana – visų gyvųjų esybių geradaris.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Aukščiausiasis Dievo Asmuo Kṛṣṇa teigia esąs visų gyvųjų esybių, nepriklausomai nuo jų fizinio pavidalo, tėvas. Visatoje egzistuoja 8 400 000 gyvybės formų ir Viešpats Kṛṣṇa teigia esąs visų jų tėvas. Gyvosios esybės yra neatsiejamos Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelės – Viešpaties vaikai ir rūpindamasis jų gerove Viešpats dovanojo jiems Vedas, kurių tikslas – nurodyti teisingą kelią gyvosioms esybėms, laikančioms save materialaus pasaulio valdovėmis. Vedas sukūrė ne žmonės, ne pusdieviai ir net ne pirma gyvoji būtybė visatoje, Brahmā. Neveltui jos vadinamos *apauruṣeya.* Brahmā nėra nei Vedų kūrėjas, nei jų autorius. Brahmā tėra viena iš materialaus pasaulio gyvųjų būtybių, todėl jis negali pats sukurti ar išsakyti Vedų. Materialiame pasaulyje visoms gyvosioms esybėms būdingi keturi trūkumai: jos klysta, neskiria realybės nuo iliuzijos, apgaudinėja ir turi netobulas jusles. Vedų kūrėjas gyvena ne materialiame pasaulyje. Todėl Vedas vadina *apauruṣeya.* Kiek toli siekia Vedų sukūrimo istorija, niekam nežinoma. Šiuolaikinis žmogus nežino visos pasaulio ir visatos istorijos, jis neturi tikslių duomenų apie daugiau nei trijų tūkstančių metų senumo istorinius įvykius. Tačiau Vedų sukūrimo istorijos niekas ir negali žinoti, nes jas parašė būtybė, gyvenanti už materialaus pasaulio ribų. Visos kitos pažinimo sistemos turi ydų, nes jos yra parašytos ar paskelbtos žodžiu šio materialaus pasaulio gyventojų – žmonių ir pusdievių. O štai „Bhagavad-gītā“ yra *apauruṣeya,* nes ji paskelbta ne materialaus pasaulio gyventojo, žmogaus ar pusdievio, lūpomis. Ją paskelbė Viešpats Kṛṣṇa, viešpataujantis virš materialaus pasaulio. Šią tiesą pripažįsta tokie iškilūs Vedų žinovai, kaip Śankarācārya, Rāmānujācārya, Madhvācārya ir kiti *ācāryos.* Śankarācārya laikėsi nuomonės, kad Nārāyaṇa ir Kṛṣṇa yra transcendentinės būtybės. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa taip pat skelbia: *ahaṁ sarvasya prabhavo mattaḥ sarvaṁ pravartate* – „Aš esu visa ko šaltinis, viskas kyla iš Manęs.“ Visa, kas gyva ir negyva materialiame pasaulyje, taip pat Brahmą, Śivą ir kitus pusdievius, sukūrė Viešpats, nes Jis yra būties pradžia. Kṛṣṇa taip pat sako, kad Jis Pats yra Vedų pažinimo tikslas (*vedaiś ca sarvair aham eva vedyaḥ*). Jis yra tikrasis *veda-vit* (Vedų žinovas) ir *vedānta-kṛt* (*Vedāntos* sudarytojas). Taigi Vedas sukūrė ne Brahma.

Pirmajame „Śrīmad-Bhāgavatam“ posme skelbiama: *tene brahma hṛdā* – Vedų išmintį per širdį Brahmā gavo iš Aukščiausiosios Absoliučios Tiesos, Dievo Asmens. Taigi Vedų išmintį paskelbė Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Janārdana. O tai geriausias įrodymas, kad Vedų išmintis neturi minėtų trūkumų – klaidų, iliuzijų, melo, netobulumo. Kaip tik dėl šios priežasties nuo neatmenamų laikų Brahmā ir kitos visatos gyvosios būtybės laikosi Vedų priesakų. Vedų priesakais pagrįstą vediškąją religiją nuo neatmenamų laikų išpažįsta aukštos dvasinės kultūros žmonės, gyvenantys Indi-

joje. Kada ir kokiomis aplinkybėmis susiformavo vediškoji religija, nežino niekas. Todėl ji yra *sanātana* (amžina), o piktžodžiaujantis prieš Vedas laikytinas bedieviu. Vedas vadina *setu,* tiltu. Siekiantysis atskleisti savo dvasinę prigimtį turi įveikti neišmanymo vandenyną. Vedos kaip tik ir yra tiltas per platųjį neišmanymo vandenyną.

Vedos aprašo visuomenės skirstymą į keturis luomus pagal žmonių ypatybes ir veiklos pobūdį. Tai grynai mokslinė sistema. Ji taip pat vadinama *sanātana,* nes neturi nei pradžios, nei pabaigos. *Varnāśramos* – visuomenės skirstymo į luomus, arba socialines grupes, *varṇas* ir *āśramus,* sistemos neįmanoma panaikinti. Bet kurioje visuomenėje yra žmonių, kuriuos domina dvasios ieškojimai ir filosofija, net jeigu jie ir vadina save ne brahmanais, o kitu vardu. Lygiai taip, bet kurioje visuomenėje egzistuoja kategorija žmonių, linkusių valdyti. Vedų visuomeninėje sistemoje karingos dvasios žmonės vadinti *kṣatriyais.* Bet kurioje visuomenėje yra žmonių, kuriuos domina vien ekonomika, verslas, pramonė ir pinigai. Ši žmonių kategorija yra *vaiśyai.* Egzistuoja dar viena žmonių kategorija, kuri negali pasigirti dideliu protu, neturi karingos dvasios ir verslumo. Vienintelis dalykas, kurį šie žmonės gerai išmano, yra tarnystė kitiems. Tokius žmones vadina *śūdromis* – darbininkais. Ši socialinė sistema yra *sanātana,* ji egzistuoja nuo neatmenamų laikų ir egzistuos per amžius. Jokia pasaulio jėga jos nesugriaus. *Sanātana-dharmos* sistema amžina, todėl gyvendamas pagal ją ir laikydamasis Vedų priesakų žmogus pasieks dvasinio gyvenimo aukštumas.

Posme teigiama, kad kitados didieji išminčiai gyveno griežtai pagal *varnāśrama-dharmos* sistemą. Taigi laikytis Vedų priesakų reiškia laikytis civilizuotoje visuomenėje priimtų elgesio normų, tačiau Viešpaties Šivos garbintojai, kurie girtauja, negali apsieiti be narkotikų ir sekso, nesiprausia ir rūko *gānją,* iš esmės nusižengia visoms priimtoms elgesio normoms. Apibendrinant reikia pasakyti, jog žmonės, atmetantys Vedų priesakus, yra gyvas Vedų mokymo teisingumo įrodymas, nes pamynę Vedų priesakus jie degraduoja iki gyvūnų lygio. Šie degradavę žmonės yra akivaizdus Vedų taisyklių pranašumo įrodymas.

32 TEKSTAS

तद् ब्रह्म परमं शुद्धं सतां वर्त्म सनातनम् ।
विगर्ह्य यात पाषण्डं दैवं वो यत्र भूतराट् ॥३२॥

tad brahma paramaṁ śuddhaṁ satāṁ vartma sanātanam
vigarhya yāta pāṣaṇḍaṁ daivaṁ vo yatra bhūta-rāṭ

tat – šį; *brahma* – Vedų; *paramam* – aukščiausią; *śuddham* – tyrą; *satām* – šventųjų asmenybių; *vartma* – kelią; *sanātanam* – amžiną; *vigarhya* – įžeidinėdami; *yāta* – tapsite; *pāṣaṇḍam* – bedieviais; *daivam* – dievybė; *vaḥ* – jūsų; *yatra* – kur; *bhūta-rāṭ* – *bhūtų* valdovas.

Vedos nurodo aukščiausią ir tyrą kelią, kurį renkasi šventieji, ir kadangi burnojate prieš jas, jūs, Bhūtapačio (Viešpaties Śivos) sekėjai, be abejonės, tapsite bedieviais.

Komentaras: Posme Viešpats Śiva pavadintas *bhūta-rāṭ. Bhūta* – tai vaiduoklis, šmėkla ir kitos materialios neišmanymo *guṇos* valdomos būtybės. Taigi žodis *bhūta-rāṭ* reiškia „tų, kuriuos valdo žemiausios materialios gamtos *guṇos,* valdovas“. Kita *bhūta* žodžio reikšmė – „gimęs“ arba „kas sukurta“. Taigi šia prasme Viešpats Śiva yra materialaus pasaulio tėvas. Tačiau pastarajame posme Bhṛgu Munis neabejotinai turi galvoje pirmąją žodžio reikšmę – „žemiausiųjų padarų valdovas“. Žemiausios klasės žmonių skiriamieji bruožai jau buvo nurodyti: jie nesiprausia, augina ilgus plaukus, vartoja narkotikus. Vediškoji gyvensena neabejotinai pranašesnė už *bhūta-rāṭ* garbintojų gyvenseną, nes dovanoja žmogui dvasinį gyvenimą, aukščiausiąjį amžiną būties principą, kuris ir sudaro žmogiškosios civilizacijos esmę. O tie, kurie menkina ar piktžodžiauja prieš Vedų priesakus, nusirita iki bedievystės.

33 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
तस्यैवं वदतः शापं भृगोः स भगवान् भवः ।
निश्चक्राम ततः किञ्चिद्विमना इव सानुगः ॥३३॥

maitreya uvāca
tasyaivaṁ vadataḥ śāpaṁ bhṛgoḥ sa bhagavān bhavaḥ
niścakrāma tataḥ kiñcid vimanā iva sānugaḥ

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *tasya* – jo; *evam* – toks; *vadataḥ* – ištartas; *śāpam* – prakeiksmas; *bhṛgoḥ* – Bhṛgu; *saḥ* – jis; *bhagavān* – visų turtų valdovas; *bhavaḥ* – Viešpats Śiva; *niścakrāma* – pakilo; *tataḥ* – iš ten; *kiñcit* – truputį; *vimanāḥ* – paniuręs; *iva* – tarsi; *sa-anugaḥ* – lydimas savo mokinių.

Išminčius Maitreya tarė: Kai Viešpaties Śivos palydovai ir Dakṣos bei Bhrgu šalininkai ėmė svaidytis prakeiksmais, Viešpaties Śivos veidas

apniuko. Netaręs nė žodžio jis pakilo ir išėjo iš aukojimo arenos, o paskui jį patraukė ir mokiniai.

Komentaras: Čia atsiskleidžia nepriekaištingas Viešpaties Śivos būdas. Viešpats Śiva yra iškiliausias iš *vaiṣṇavų.* Kai Viešpaties Śivos ir Dakṣos šalininkai ėmė svaidytis prakeiksmais, jis išliko ramus ir nepratarė nė žodžio. *Vaiṣṇavo* kantrybė neišsenkama. Viešpats Śiva yra iškiliausias iš *vaiṣṇavų,* jam būdingos didžiausios dorybės. Geriausiai tai įrodo pastaroji scena. Viešpaties Śivos veidas apniuko, nes Jis aiškiai matė, kad nei jo, nei Dakṣos šalininkų, tuščiai besisvaidančių prakeiksmais, dvasinis gyvenimas nedomina. Būdamas *vaiṣṇavu,* jis nelaiko vienų žmonių pranašesniais už kitus. „Bhagavad-gītoje“ (5.18) pasakyta: *paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ* – kas pažino tiesą, tas į visas gyvąsias būtybes žvelgia vienodomis akimis, nes regi jų dvasinę prigimtį. Viešpats Śiva pasišalino iš aukojimo arenos, nes tai buvo vienintelė išeitis sustabdyti besisvaidančius prakeiksmais jo tarną Nandīśvarą ir Bhṛgu Muną.

34 TEKSTAS

तेऽपि विश्वसृजः सत्रं सहस्रपरिवत्सरान् ।
संविधाय महेष्वास यत्रेज्य ऋषभो हरिः ॥३४॥

te 'pi viśva-sṛjaḥ satraṁ sahasra-parivatsarān
saṁvidhāya maheṣvāsa yatrejya ṛṣabho hariḥ

te – anie; *api* – netgi; *viśva-sṛjaḥ* – visatos gyventojų protėviai; *satram* – aukojimą; *sahasra* – tūkstantį; *parivatsarān* – metų; *saṁvidhāya* – vykdė; *maheṣvāsa* – o Vidura; *yatra* – kur; *ijyaḥ* – garbinimo objektas turėjo būti; *ṛṣabhaḥ* – visų pusdievių viešpataujanti Dievybė; *hariḥ* – Hari.

Išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, visatos gyventojų protėviai vykdė aukojimą tūkstantį metų, nes aukojimas yra geriausias Aukščiausiojo Viešpaties, Dievo Asmens, Hari, garbinimo būdas.

Komentaras: Posme aiškiai pasakyta, kad visatos gyventojų protėviai atnašaudami auką norėjo patenkinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. „Bhagavad-gītoje“ (5.29) Viešpats, be kita ko, sako: *bhoktāraṁ yajña-tapasām.* Neretai norėdami pasiekti tobulumą žmonės atnašauja aukas ir tramdo kūną, tačiau tikrasis aukojimo ir asketiškų žygių tikslas – suteikti džiaugsmą Aukščiausiajam Viešpačiui. Kas tramdo kūną ir atnašauja aukas galvodamas apie

save, yra *pāṣaṇḍis* (bedievis). O kas tai daro vardan Aukščiausiojo, vykdo Vedų priesakus. Susirinkusieji išminčiai atnašavo aukas tūkstantį metų.

35 TEKSTAS

आप्लुत्यावभृथं यत्र गङ्गा यमुनयान्विता ।
विरजेनात्मना सर्वे स्वं स्वं धाम ययुस्ततः ॥३५॥

āplutyāvabhṛthaṁ yatra gaṅgā yamunayānvitā
virajenātmanā sarve svaṁ svaṁ dhāma yayus tataḥ

āplutya – atlikę apsiplovimą; *avabhṛtham* – apsiplovimą, kuris atliekamas pasibaigus aukojimui; *yatra* – kur; *gaṅgā* – Gangos upė; *yamunayā* – su Yamunos upe; *anvitā* – susilieja; *virajena* – tyru; *ātmanā* – protu; *sarve* – visi; *svam svam* – į savo; *dhāma* – buveines; *yayuḥ* – patraukė; *tataḥ* – iš ten.

O lanku ir strėlėmis ginkluotas Vidura, baigę aukojimą pusdieviai atliko apsiplovimą Gangos ir Yamunos santakoje. Toks pasibaigus aukojimui atliekamas apsiplovimas vadinamas avabhṛtha-snāna. Švaria širdimi jie išsiskirstė po savo buveines.

Komentaras: Dakšai, o vėliau Viešpačiui Śivai pasišalinus iš aukojimo arenos, aukojimas buvo tęsiamas. Norėdami pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą, išminčiai vykdė jį dar daugelį metų. Śivos ir Dakšos pasišalinimas nesutrukdė jiems pabaigti aukojimo. Tai rodo, jog Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą galimą pelnyti ir negarbinant pusdievių, net ir tokių iškilių, kaip Viešpats Śiva arba Brahmā. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“ (7.20): *kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ prapadyante 'nya-devatāḥ* – skatinami geismo ir troškimų žmonės meldžiasi pusdieviams, nes viliasi gauti materialinių gėrybių. „Bhagavad-gītā“ pusdievių garbintojus apibūdina šiais žodžiais – *nāsti buddhiḥ,* „praradę nuovoką ir sveiką protą“. Tik tie, kurie prarado sveiką protą ir nuovoką, garbina pusdievius ir tikisi iš jų materialinių gėrybių. Žinoma, tai jokiu būdu nereiškia, jog pusdievius reikia niekinti, tačiau garbinti juos nėra prasmės. Jei žmogus yra doras ir sąžiningai tarnauja valstybei, jam nėra reikalo duoti kyšius valstybės tarnautojams. Kyšininkavimą draudžia įstatymas. Sąžiningas žmogus valdininkui kyšio neduos, tačiau tai nereiškia, jog jis valdininko negerbia. Lygiai taip ir praktikuojantieji transcendentinę meilės tarnystę Aukščiausiajam Viešpačiui nėra įpareigoti lenktis pusdieviams. Tačiau ir niekinti pusdievių nevalia. Kitame „Bhagavad-gītos“ (9.23) posme pasakyta: *ye*

'py anya-devatā-bhaktā yajante śraddhayānvitāḥ. Viešpats sako, jog garbinantys pusdievius tuo pačiu lenkiasi ir Jam, tačiau daro tai nusižengdami šventraščių įstatymams, *avidhi-pūrvakam.* Šventraščiai nurodo garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Galima sakyti, kad garbindamas pusdievius žmogus, nors ir netiesiogiai, garbina Dievo Asmenį, tačiau toks garbinimas prieštarauja šventraščių priesakams. Garbinantys Aukščiausiąjį Viešpatį sykiu tarnauja ir pusdieviams, nes pusdieviai yra visumos dalelytės. Jei laistysime medžio šaknis, vandens gaus ir šakos, ir lapai. Jei maisto gaus skrandis, pamaitinsime ir rankas, kojas, pirštus bei kitas kūno dalis. Lygiai taip, garbindami Aukščiausiąjį Dievo Asmenį mes atiduodame pagarbos duoklę ir pusdieviams, tačiau, jei garbinsime vien pusdievius, iki galo nepatenkinsime Aukščiausiojo Viešpaties. Šventraščiai nerekomenduoja garbinti pusdievius, nes pusdievių garbinimas yra nusižengimas šventraščių įstatymams.

Kali amžiuje aukojimai pusdieviams (*deva-yajña*) iš esmės yra neįgyvendinami, todėl „Śrīmad-Bhāgavatam" (11.5.32) mūsų amžiaus žmogui rekomenduoja vykdyti *saṅkīrtana-yajñą*: *yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyair yajanti hi sumedhasaḥ.* „Mūsų amžiuje išmintingas žmogus pasieks aukščiausią aukojimo tikslą kartodamas Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare." *Tasmin tuṣṭe jagad tuṣṭaḥ*: „Jei patenkintas Viešpats Viṣṇu, patenkinti yra ir pusdieviai – neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelės."

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti antrąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam" giesmės skyrių, pavadintą „Dakṣa prakeikia Viešpatį Śivą".

TREČIAS SKYRIUS

Viešpaties Śivos ir Satī pokalbis

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
सदा विद्विषतोरेवं कालो वै ध्रियमाणयोः ।
जामातुः श्वशुरस्यापि सुमहानतिचक्रमे ॥१॥

maitreya uvāca
sadā vidviṣator evaṁ kālo vai dhriyamāṇayoḥ
jāmātuḥ śvaśurasyāpi sumahān aticakrame

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *sadā* – nesiliaujanti; *vidviṣatoḥ* – nesantaika; *evam* – tokiu būdu; *kālaḥ* – laiko; *vai* – tikrai; *dhriyamāṇayoḥ* – buvo juntama; *jāmātuḥ* – uošvio; *śvaśurasya* – žento; *api* – netgi; *su-mahān* – daug; *aticakrame* – praėjo.

Maitreya tęsė: Praėjo daug metų, tačiau nesantaika tarp uošvio ir žento, tarp Dakṣos ir Viešpaties Śivos, neblėso.

Komentaras: Ankstesniame skyriuje Vidura teiravosi Maitreyos apie Viešpaties Śivos ir Dakṣos nesantaikos priežastį. Jam taip pat rūpėjo sužinoti, kodėl ši nesantaika tarp Dakṣos ir jo žento privertė Satī susideginti? Satī paliko kūną todėl, kad jos tėvas Dakṣa surengė naują aukojimą ir nepakvietė į jį Viešpaties Śivos. Nors paprastai aukojimai rengiami norint pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viṣṇu, prielankumą, į juos kviečiami ir pusdieviai, visų pirma Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva, taip pat kiti svarbūs pusdieviai – Indra bei Candra. Sakoma, kad aukojimas, jei jame nedalyvauja visi pusdieviai, neturi galios. Tačiau Dakṣa nepakvietė Viešpaties Śivos į naują aukojimą dėl tarp jų kilusios nesantaikos. Dakṣa buvo svarbiausias *prajāpatis* ir Viešpaties Brahmos sūnus. Jis užėmė aukštą padėtį ir labai ja didžiavosi.

2 TEKSTAS

यदाभिषिक्तो दक्षस्तु ब्रह्मणा परमेष्ठिना ।
प्रजापतीनां सर्वेषामाधिपत्ये स्मयोऽभवत् ॥ २॥

yadābhiṣikto dakṣas tu brahmaṇā parameṣṭhinā
prajāpatīnāṁ sarveṣām ādhipatye smayo 'bhavat

yadā – kai; *abhiṣiktaḥ* – paskirtas; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *tu* – nors; *brahmaṇā* – Brahmos; *parameṣṭhinā* – aukščiausiojo mokytojo; *prajāpatīnām – prajāpačių; sarveṣām* – visų; *ādhipatye* – vyriausiuoju; *smayaḥ* – išpuikėliu; *abhavat* – jis tapo.

Kai Viešpats Brahmā paskyrė Dakṣą vyriausiuoju iš prajāpačių, visatos gyvųjų būtybių protėvių, Dakṣa pasikėlė į puikybę.

Komentaras: Nors Dakṣa nekentė Viešpaties Śivos ir jam pavydėjo, Brahmā paskyrė Dakṣą svarbiausiuoju *prajāpačiu.* Dėl to Dakṣos puikybė dar labiau iškerojo. Užrietęs nosį dėl savo materialių laimėjimų žmogus gali ryžtis pačiam beprotiškiausiam žingsniui. Dakṣa taip pat vadovavosi savo klaidingo prestižo samprata. Apie tai pasakoja šis skyrius.

3 TEKSTAS

इष्ट्वा स वाजपेयेन ब्रह्मिष्ठानभिभूय च ।
बृहस्पतिसवं नाम समारेभे क्रतूत्तमम् ॥ ३॥

iṣṭvā sa vājapeyena brahmiṣṭhān abhibhūya ca
bṛhaspati-savaṁ nāma samārebhe kratūttamam

iṣṭvā – atlikęs; *saḥ* – jis (Dakṣa); *vājapeyena – vājapeyos* aukojimą; *brahmiṣṭhān* – Śivos ir jo sekėjų; *abhibhūya* – nepaisydamas; *ca* – ir; *bṛhaspati-savam – bṛhaspati-sava; nāma* - vadinamą; *samārebhe* – pradėjo; *kratu-uttamam* – geriausią iš aukojimų.

Būdamas visiškai tikras Viešpaties Brahmos parama Dakṣa pradėjo vājapeyos aukojimą. Jį atlikęs jis ėmėsi rengti kitą didį aukojimą, bṛhaspati-savą.

Komentaras: Vedose nurodyta, kad prieš imantis vykdyti *bṛhaspati-savą* aukojimą reikia atlikti *vājapeyos* aukojimą. Tačiau atlikdamas šiuos aukojimus Dakṣa paniekino iškilų bhaktą, Viešpatį Śivą. Pasak Vedų šventraščių, pusdieviai turi teisę dalyvauti *yajñose* ir pasiimti savąją atnašų dalį,

tačiau kai kurių pusdievių Dakṣa nepanoro pakviesti. Visi aukojimai skirti patenkinti Viešpatį Viṣṇu, tačiau Viešpats Viṣṇu neatsiejamas nuo Savo bhaktų. Brahmā, Viešpats Śiva ir kiti pusdieviai yra ištikimi Viešpaties Viṣṇu tarnai ir juos paniekinus neįmanoma pelnyti Viešpaties Viṣṇu prielankumo. Tačiau Dakṣai jo padėtis taip apsuko galvą, kad jis nepanoro pakviesti į aukojimą Viešpaties Brahmos ir Viešpaties Śivos. Auka patenkinus Viṣṇu, manė jis, neverta vargintis dėl Jo tarnų. Tačiau jis klydo, nes Viṣṇu nori, kad pirmiausia būtų patenkinti Jo tarnai, o tik po to jau Jis Pats. Viešpats Krsna sako: *mad-bhakta-pūjā-bhyadhika* – „Kas garbina mano bhaktą, yra iškilesnis už tą, kuris garbina Mane.“ „Śiva Purāṇoje“ taip pat sakoma, kad geriausia garbinimo forma yra Viṣṇu garbinimas, tačiau Krsnos bhaktų garbinimas pranoksta net Paties Viṣṇu garbinimą. Taigi nepakvietęs Śivos į aukojimą Dakṣa padarė didžiulę klaidą.

4 TEKSTAS

तस्मिन् ब्रह्मर्षयः सर्वे देवर्षिपितृदेवताः ।
आसन् कृतस्वस्त्ययनास्तत्पत्न्यश्च सभर्तृकाः ॥ ४ ॥

tasmin brahmarṣayaḥ sarve devarṣi-pitṛ-devatāḥ
āsan kṛta-svastyayanās tat-patnyaś ca sa-bhartṛkāḥ

tasmin – šiame (aukojime); *brahma-ṛṣayaḥ* – *brahmaṛṣiai; sarve* – visi; *devarṣi* – *devaṛṣiai; pitṛ* – protėviai; *devatāḥ* – pusdieviai; *āsan* - buvo; *kṛta-svasti-ayanāḥ* – buvo pasidabinusios papuošalais; *tat-patnyaḥ* – jų žmonos; *ca* – ir; *sa-bhartṛkāḥ* – su savo vyrais.

Į aukojimą iš visų visatos kampelių susirinko brahmaṛṣiai, didieji išminčiai, įvairūs pusdieviai, tarp jų ir pusdieviai iš protėvių planetų, o juos lydėjo papuošalais pasidabinusios žmonos.

Komentaras: Ištekėjusios moterys į įvairias apeigas – vedybų ceremonijas, aukojimus, *pūjas* ir t.t. – turėtų ateiti dėvėdamos prašmatnius drabužius bei papuošalus, pasigražinusios kosmetikos priemonėmis. Tai palankūs ženklai ir prisideda prie sėkmingos aukojimo baigties. Į didįjį *bṛhaspati-savos* aukojimą susirinko daugybė dangaus gyventojų su savo vyrais – *devaṛṣiais,* pusdieviais ir *rājaṛṣiais.* Posme pabrėžiama, kad moterys atvyko su savo vyrais, nes vyrui malonu matyti pasipuošusią žmoną. Brangūs pusdievių ir išminčių žmonų drabužiai bei papuošalai ir pakilus pusdievių bei išminčių ūpas sukūrė aukojimui palankią atmosferą.

5–7 TEKSTAI

तदुपश्रुत्य नभसि खेचराणां प्रजल्पताम् ।
सती दाक्षायणी देवी पितृयज्ञमहोत्सवम् ॥ ५ ॥

व्रजन्तीः सर्वतो दिग्भ्य उपदेववरस्त्रियः ।
विमानयानाः सप्रेष्ठा निष्ककण्ठीः सुवाससः ॥ ६ ॥

दृष्ट्वा स्वनिलयाभ्याशे लोलाक्षीर्मृष्टकुण्डलाः ।
पतिं भूतपतिं देवमौत्सुक्यादभ्यभाषत ॥ ७ ॥

tad upaśrutya nabhasi khe-carāṇāṁ prajalpatām
satī dākṣāyaṇī devī pitṛ-yajña-mahotsavam

vrajantīḥ sarvato digbhya upadeva-vara-striyaḥ
vimāna-yānāḥ sa-preṣṭhā niṣka-kaṇṭhīḥ suvāsasaḥ

dṛṣṭvā sva-nilayābhyāśe lolākṣīr mṛṣṭa-kuṇḍalāḥ
patiṁ bhūta-patiṁ devam autsukyād abhyabhāṣata

tat – tuomet; *upaśrutya* – girdėdama; *nabhasi* – danguje; *khe-carāṇām* – tų, kurie skriejo dangumi (*gandharvų*); *prajalpatām* – kalbas; *satī* – Satī; *dākṣāyaṇī* – Dakṣos dukra; *devī* – Śivos žmona; *pitṛ-yajña-mahā-utsavam* – didelę šventę, surengtą jos tėvo rengiamo aukojimo proga; *vrajantīḥ* – rinkosi į; *sarvataḥ* – iš visų; *digbhyaḥ* – pasaulio šalių; *upadeva-vara-striyaḥ* – puikiausios pusdievių žmonos; *vimāna-yānāḥ* – skraidančios savo erdvėlaiviais; *sa-preṣṭhāḥ* – kartu su savo vyrais; *niṣka-kaṇṭhīḥ* – pasidabinusios gražiais vėriniais su medalionais; *su-vāsasaḥ* – apsirėdžiusios puikiausiais drabužiais; *dṛṣṭvā* – matė; *sva-nilaya-abhyāśe* – netoliese jos namų; *lola-akṣīḥ* – nuostabiomis džiaugsmu švytinčiomis akimis; *mṛṣṭa-kuṇḍalāḥ* – gražiais auskarais; *patim* – savo vyrui; *bhūta-patim – bhūtų* valdovui; *devam* – pusdieviui; *autsukyāt* – apimta nenumaldomo noro; *abhyabhāṣata* – ji tarė.

Skaisčioji Dakṣos dukra Satī išgirdo, kaip skriedami pro šalį dangaus gyventojai kalbėjosi apie jos tėvo surengtą didį aukojimą. Ji matė, kaip virš jos namų skriejo nuostabios rojaus planetų gyventojų žmonos. Jų akys švytėjo džiaugsmu, jos buvo pasipuošusios prašmatniais rūbais, segėjo auskarus ir vėrinius su medalionais. Apimta nenumaldomo noro vykti į aukojimą Satī priėjo prie savo vyro, bhūtų valdovo, ir taip tarė.

Komentaras: Sprendžiant iš posmų, Viešpaties Śivos buveinė buvo ne mūsų planetoje, o kažkur kosmose. Antraip Satī nebūtų mačiusi erdvėlaivių,

kurie skrido į mūsų planetą iš visų pusių, ir girdėjusi jų keleivių pokalbių apie Dakṣos rengiamą didį aukojimą. Satī posmuose pavadinta Dākṣāyaṇī, nes ji – Dakṣos dukra. Čia minimi ir *upadeva-varai.* Tai žemesnieji pusdieviai – *gandharvai, kinnarai* ir *uragai,* kurie, iš esmės kalbant, yra ne pusdieviai, o savotiška tarpinė grandis tarp pusdievių ir žmonių. *Upadeva-varai* taip pat keliavo orlaiviais. Žodis *sva-nilayābhyāśe* nurodo, kad jie keliavo pro pat Satī namus. Posmuose detaliai aprašoma, kaip atrodė ir buvo apsirengusios dangaus gyventojų žmonos: jų akys žėrėjo, jos segėjo auskarus bei kitus akinamai spindinčius papuošalus ir buvo apsitaisiusios gražiausiais drabužiais. Dangaus gyventojos dėvėjo vėrinius su medalionais. Kartu su moterimis keliavo jų vyrai. Atvykėliai atrodė taip gražiai, kad Satī, Dākṣāyaṇī, taip pat panūdo pasipuošti ir kartu su vyru keliauti į aukojimą. Tai natūralus moters troškimas.

8 TEKSTAS

सत्युवाच
प्रजापतेस्ते श्वशुरस्य साम्प्रतं
निर्यापितो यज्ञमहोत्सवः किल ।
वयं च तत्राभिसराम वाम ते
यद्यर्थितामी विबुधा व्रजन्ति हि ॥ ८ ॥

saty uvaca
prajāpates te śvaśurasya sāmprataṁ
niryāpito yajña-mahotsavaḥ kila
vayaṁ ca tatrābhisarāma vāma te
yady arthitāmī vibudhā vrajanti hi

satī uvāca – Satī tarė; *prajāpateḥ* – Dakṣos; *te* – tavo; *śvaśurasya* – tavo uošvio; *sāmpratam* – dabar; *niryāpitaḥ* – pradėtas; *yajña-mahā-utsavaḥ* – didis aukojimas; *kila* – tikrai; *vayam* – mes; *ca* – ir; *tatra* – ten; *abhisarāma* – galime keliauti; *vāma* – o mano Viešpatie Śiva; *te* – tavo; *yadi* – jeigu; *arthitā* – noras; *amī* – šie; *vibudhāḥ* – pusdieviai; *vrajanti* – keliauja; *hi* – kadangi.

Satī tarė: Brangus Viešpatie Śiva, tavo uošvis rengia didingą aukojimą ir į jį dabar keliauja visi jo pakviesti pusdieviai. Jei nori, galime keliauti ir mes.

Komentaras: Satī žinojo apie savo tėvo ir vyro nesantaiką, ir vis dėlto prisipažino vyrui, Viešpačiui Śivai, norinti dalyvauti aukojime – juk jis rengiamas jos tėvo namuose ir į jį renkasi pusdieviai iš visos visatos. Tačiau savo troškimą Satī išreiškė netiesiogiai. Ji pasakė vyrui, kad jei jis norėtų vykti į aukojimą, ji keliautų kartu. Kitaip sakant, ji labai subtiliai leidžia suprasti vyrui apie savo troškimą.

9 TEKSTAS

तस्मिन् भगिन्यो मम भर्तृभिः स्वकै-
र्ध्रुवं गमिष्यन्ति सुहृद्दिदृक्षवः ।
अहं च तस्मिन् भवताभिकामये
सहोपनीतं परिबर्हमर्हितुम् ॥ ९ ॥

tasmin bhaginyo mama bhartṛbhiḥ svakair
dhruvaṁ gamiṣyanti suhṛd-didṛkṣavaḥ
ahaṁ ca tasmin bhavatābhikāmaye
sahopanītaṁ paribarham arhitum

tasmin – į šį aukojimą; *bhaginyaḥ* – seserys; *mama* – mano; *bhartṛbhiḥ* – su savo vyrais; *svakaiḥ* – savo pačių; *dhruvam* – būtinai; *gamiṣyanti* – atvyks; *suhṛt-didṛkṣavaḥ* – norėdamos pasimatyti su giminaičiais; *aham* – aš; *ca* – ir; *tasmin* – į šį susirinkimą; *bhavatā* – su tavimi (Viešpačiu Śiva); *abhikāmaye* – aš noriu; *saha* – su; *upanītam* – dovanotais; *paribarham* – papuošalais; *arhitum* – pasidabinti.

Neabejoju, kad į šį didingą aukojimą kartu su savo vyrais atvyks ir mano seserys, trokštančios pasimatyti su savo giminaičiais. Aš taip pat noriu pasidabinti tėvo dovanotais man papuošalais ir vykti ten su tavimi.

Komentaras: Troškimas mėgautis gyvenimu ir lankytis su vyru pobūviuose bei iškilmėse, susitikti su draugais ir giminaičiais segint brangius papuošalus ir vilkint prašmatnius rūbus moteriai yra įgimtas. Šis troškimas yra natūralus, nes moteris yra pagrindinis materialių malonumų šaltinis. Sanskrite moteris vadinama *strī,* o paraidžiui šis žodis reiškia „išplečianti materialių malonumų sferą“. Materialiame pasaulyje tarp vyro ir moters egzistuoja natūrali trauka – toks yra sąlygoto gyvenimo dėsnis. Dėl traukos kitos lyties atstovui materialios veiklos sfera, įskaitant būstą, turtą, vaikus bei draugus, vis plečiasi ir, užuot ribojęs savo materialius poreikius, žmogus vis

labiau klimpsta į materialių malonumų liūną. Tačiau Viešpaties Śivos negalima lyginti su paprastu žmogumi - neveltui jis vadinamas Śiva. Jo visiškai nevilioja materialūs malonumai, nors Brahmos valia jis buvo vedęs didžiojo *prajāpačio* Dakṣos dukterį, Satī. Viešpats Śiva neturėjo nė menkiausio noro eiti į Dakṣos surengtą aukojimą, tačiau Satī buvo moteris, maža to, didžio valdovo dukra, taigi jai buvo sunku atsispirti malonumams. Jai norėjosi pasisvečiuoti tėvo namuose, susitikti su seserimis ir džiugiai praleisti su jomis laiką. Ji neatsitiktinai posme sako, kad pasipuoš tėvo dovanotais papuošalais. Ji nesako, kad pasipuoš vyro dovanotais papuošalais, nes jos vyras buvo visiškai abejingas materialiems daiktams ir žmonai papuošalų bei prašmatnių rūbų nedovanojo. Viešpats Śiva nemokėjo puošti žmonos ir jo netraukė jokie pobūviai ar draugijos, nes visos jo mintys buvo nukreiptos į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir jis kiekvieną akimirką išgyveno ekstazinį džiaugsmą. Pagal vediškąsias tradicijas, mergina ištekinama su kraičiu. Satī ištekėdama taip pat gavo iš tėvo kraitį, kurį sudarė ir nemaža brangenybių. Vyras taip pat turi puošti žmoną, tačiau iš posmo paaiškėja, kad Satī vyras materialia prasme buvo tikras vargšas, negalėjo jos puošti, todėl Satī ketino išsidabinti tėvo dovanotais papuošalais. Jos laimei, Viešpats Śiva neatėmė jos papuošalų ir neišmainė į *gānją,* kaip elgiasi Śivą imituojantys ir *gānją* rūkantys Jo sekėjai. Už *gānją* jie pasirengę atiduoti visą namų turtą. Jie išparduoda visą žmonos turtą, kad galėtų nusipirkti cigarečių ir kitų svaiginamųjų medžiagų.

10 TEKSTAS

तत्र स्वसॄर्मे ननु भर्तृसम्मिता
मातृष्वसॄः क्लिन्नधियं च मातरम् ।
द्रक्ष्ये चिरोत्कण्ठमना महर्षिभि-
रुन्नीयमानं च मृडाध्वरध्वजम् ॥१०॥

tatra svasṝr me nanu bhartṛ-sammitā
mātṛ-ṣvasṝḥ klinna-dhiyaṁ ca mātaram
drakṣye cirotkaṇṭha-manā maharṣibhir
unnīyamānaṁ ca mṛḍādhvara-dhvajam

tatra – ten; *svasṝḥ* – seseris; *me* – mano; *nanu* – be abejo; *bhartṛ-sammitāḥ* – su savo vyrais; *mātṛ-svasṝḥ* – mano mamos seseris; *klinna-dhiyam* – mylinčias; *ca* – ir; *mātaram* – motiną; *drakṣye* – aš pamatysiu; *cira-utkaṇṭha-*

manāḥ – seniai noriu; *mahā-ṛṣibhiḥ* – didžių išminčių; *unnīyamānam* – atnašaujamą; *ca* – ir; *mṛḍa* – o Šiva; *adhvara* – aukojimą; *dhvajam* – vėliavas.

Ten susirinks mano bei mano mamos seserys su savo vyrais bei kiti mane mylintys giminaičiai ir aš norėčiau su jais pasimatyti. Mielasis vyre, ten plevens vėliavos ir didieji išminčiai atnašaus auką – aš be galo noriu vykti į šį aukojimą.

Komentaras: Kaip jau buvo sakyta, nesantaikos ledai tarp uošvio ir žento ilgai netirpo ir Satī jau senokai lankėsi tėvo namuose. Todėl ypatingai dabar, kai rengiamo aukojimo proga tėvo namuose susirinko jos seserys ir tetos, ją traukte traukė į tėvo namus. Kaip ir kiekvienai moteriai, jai norėjosi pasipuošti kaip seserys ir kartu su vyru vykti pas tėvą. Žinoma, ji nenorėjo keliauti ten viena.

11 TEKSTAS

त्वय्येतदाश्चर्यमजात्ममायया
विनिर्मितं भाति गुणत्रयात्मकम् ।
तथाप्यहं योषिदतत्त्ववित्त्व ते
दीना दिदृक्षे भव मे भवक्षितिम् ॥११॥

tvayy etad āścaryam ajātma-māyayā
vinirmitaṁ bhāti guṇa-trayātmakam
tathāpy ahaṁ yoṣid atattva-vic ca te
dīnā didṛkṣe bhava me bhava-kṣitim

tvayi – tavyje; *etat* – šis; *āścaryam* – nuostabus; *aja* – o Viešpatie Šiva; *ātma-māyayā* – Aukščiausiojo Viešpaties išorinės energijos; *vinirmitam* – sukurtas; *bhāti* – apsireiškia; *guṇa-traya-ātmakam* – trijų materialios gamtos *guṇų* sąveikoje; *tathā api* – net tai; *aham* – aš; *yoṣit* – moteris; *atattva-vit* – neišmanau tiesos; *ca* – ir; *te* – tavo; *dīnā* – silpna; *didṛkṣe* – aš noriu pamatyti; *bhava* – o Viešpatie Šiva; *me* – savo; *bhava-kṣitim* – gimimo vietą.

Šis išreikštasis kosmosas yra įstabus trijų materialiosios gamtos guņų, arba išorinės Aukščiausiojo Viešpaties energijos, tarpusavio sąveikos kūrinys. Tu puikiai tai suvoki, o aš – tik vargšė moteris ir tu žinai, kad apie tai nieko neišmanau. Todėl man labai norisi dar sykį apsilankyti ten, kur kažkada gimiau.

Komentaras: Dākṣāyaṇī, Satī, gerai žinojo, kad jos vyras, Viešpats Śiva, yra abejingas gundančiai žvilgančiam materialiam pasauliui, kuris atsirado iš trijų gamtos *guṇų* sąveikos, todėl ji pavadina vyrą *aja* – „tas, kuris išsivadavo iš gimimų ir mirčių rato“ arba „tas, kuris suvokė, kad siela nemari“. Ji sako: „Tu suvokei savo dvasinę prigimtį ir nebetapatini materialaus kosmoso apraiškos, kuri tėra iškreiptas atspindys, su tikrove. Tavęs netraukia pobūviai ir draugijos. Tu suvoki giminystės saitų iliuziškumą ir tokios sąvokos, kaip tėvas, motina ar sesuo, tau tėra vaidmenys, kurie tavęs nepančioja. Tačiau aš – vargšė moteris ir neišmanau dvasinio mokslo, todėl natūralu, kad man visi šie dalykai atrodo tikri.“ Tik neišmintingi žmonės šį iškreiptą dvasinio pasaulio atspindį laiko tikrove. Pakerėti išorinės energijos blizgesio jie mano, kad materialioji kūrinija yra reali, tačiau suvokusieji savo dvasinę prigimtį regi materialaus pasaulio iliuziškumą. Realybė egzistuoja kitur – dvasiniame pasaulyje. „Aš neišmanau dvasinių dalykų, – kalbėjo Satī. – Esu vargšė moteris, nes nesuvokiu tikros daiktų esmės. Man yra brangi vieta, kurioje gimiau, ir norėčiau ten nuvykti.“ „Bhāgavatam“ pasakyta, kad žmonės, prisirišusieji prie vietos, kurioje gimė, prie savo kūno ir t.t., niekuo negeresni už asilus ir karves. Satī, matyt, ne sykį girdėjo panašius žodžius iš savo vyro, Viešpaties Śivos, tačiau kaip moteris (*yoṣit*) negalėjo sutraukyti materialaus prisirišimo pančių. *Yoṣit* reiškia „teikiantis kitiems malonumą“, todėl moteris vadina *yoṣit.* Stojusiajam į dvasinio pažinimo kelią patariama riboti bendravimą su *yoṣit,* nes tapus žaisliuku *yoṣit* rankose užkertamas kelias į dvasinį pažinimą. „Bhāgavatam“ pasakyta: „Kas tampa žaisliuku moters rankose (*yoṣit-krīḍā-mṛgeṣu*), tas užkerta sau kelią į dvasinį pažinimą.“

12 TEKSTAS

पश्य प्रयान्तीरभवान्ययोषितो
ऽप्यलङ्कृताः कान्तसखा वरूथशः ।
यासां व्रजद्भिः शितिकण्ठ मण्डितं
नभो विमानैः कलहंसपाण्डुभिः ॥१२॥

paśya prayāntīr abhavānya-yoṣito
'py alaṅkṛtāḥ kānta-sakhā varūthaśaḥ
yāsāṁ vrajadbhiḥ śiti-kaṇṭha maṇḍitaṁ
nabho vimānaiḥ kala-haṁsa-pāṇḍubhiḥ

paśya – tik pažvelk; *prayāntīḥ* – vykstančios; *abhava* – o negimusis; *anya-yoṣitaḥ* – kitos moterys; *api* – tikrai; *alaṅkṛtāḥ* – pasipuošusios; *kānta-sakhāḥ* – su savo vyrais ir draugais; *varūthaśaḥ* – daugybė; *yāsām* – jų; *vrajadbhiḥ* – skrenda; *śiti-kaṇṭha* – o mėlynkakli; *maṇḍitam* – gražus; *nabhaḥ* – dangus; *vimānaiḥ* – orlaiviais; *kala-haṁsa* – gulbės; *pāṇḍubhiḥ* – baltos.

O negimusis, mėlynkakli, į šį aukojimą renkasi ne tik mano giminės, bet ir daugybė kitų gražiausiais drabužiais bei brangakmeniais pasipuošusių ir vyrų bei draugų lydimų moterų. Tik pažvelk į dangų – koks jis gražus, kai vienas paskui kitą jį skrodžia balti kaip gulbės erdvėlaiviai.

Komentaras: Šiame posme Satī pavadina Viešpatį Šivą *abhava,* negimusiuoju, nors paprastai jis vadinamas *bhava* – „tas, kuris gimė“. Rudra, Viešpats Šiva, gimė iš Viešpaties Brahmos, Svayambhū, tarpuakio. Brahma vadinamas Svayambhū todėl, kad gimė ne iš žmogaus ar kitos materialaus pasaulio gyvosios būtybės, o iš Viṣṇu bambos išaugusiame lotoso žiede. Kreipinį į Šivą *abhava* galime suprasti ir kaip „tas, kuris niekuomet nejuto materialių kančių.“ Satī norėjo atkreipti vyro dėmesį į tai, kad į jos tėvo surengtą aukojimą skuba net su juo giminystės ryšiais nesusiję žmonės, tai ką jau kalbėti apie ją, Satī, susaistytą su juo stiprių kraujo ryšių. Kitas posme pavartotas epitetas Šivai yra „mėlynkaklis“. Kadaise Viešpats Šiva išgėrė nuodų vandenyną – Šiva nenurijo jo, o laikė gerklėje, todėl jo kaklas pamėlynavo. Nuo to laiko jis ir vadinamas *nīlakaṇṭha* – mėlynkakliu. Viešpats Šiva išgėrė nuodų vandenyną rūpindamasis kitų būtybių gerove. Kai pusdieviai ir demonai plakė vandenyną, pirmiausiai jo paviršiuje išsiskyrė nuodai, kuriais galėjo apsinuodyti ne tokios galingos gyvosios būtybės, todėl Viešpats Šiva išgėrė visą vandenyną. Kitaip sakant, jei rūpindamasis kitomis gyvosiomis būtybėmis ir dėl jų aukodamasis jis išgėrė nuodus, tai ir dabar iš gailestingumo žmonai, kuri prašo kartu su ja aplankyti jos tėvo namus, jis turėtų patenkinti jos troškimą, net jei pats to nenori.

13 TEKSTAS

कथं सुतायाः पितृगेहकौतुकं
निशम्य देहः सुरवर्य नेङ्गते ।
अनाहुता अप्यभियन्ति सौहृदं
भर्तुर्गुरोर्देहकृतश्च केतनम् ॥१३॥

kathaṁ sutāyāḥ pitṛ-geha-kautukaṁ
niśamya dehaḥ sura-varya neṅgate
anāhutā apy abhiyanti sauhṛdaṁ
bhartur guror deha-kṛtaś ca ketanam

katham – kaip; *sutāyāḥ* – dukros; *pitṛ-geha-kautukam* – apie šventę jos tėvo namuose; *niśamya* – išgirdus; *dehaḥ* – kūnas; *sura-varya* – o iškiliausias tarp pusdievių; *na* – ne; *iṅgate* – susijaudinus; *anāhutāḥ* – nekviestas; *api* – netgi; *abhiyanti* – eina; *sauhṛdam* – draugas; *bhartuḥ* – vyro; *guroḥ* – dvasinio mokytojo; *deha-kṛtaḥ* – tėvo; *ca* – ir; *ketanam* – namus.

O iškiliausias tarp pusdievių, ar išgirdusi apie tėvo namuose rengiamas iškilmes dukra gali išlikti abejinga? Nesijaudink dėl to, kad manęs nepakvietė – į draugo, vyro, dvasinio mokytojo ar tėvo namus galima ateiti ir nekviestam.

14 TEKSTAS

तन्मे प्रसीदेदममर्त्य वाञ्छितं
कर्तुं भवान् कारुणिको बतार्हति ।
त्वयात्मनोऽर्धेऽहमदभ्रचक्षुषा
निरूपिता मानुगृहाण याचितः ॥१४॥

tan me prasīdedam amartya vāñchitaṁ
kartuṁ bhavān kāruṇiko batārhati
tvayātmano 'rdhe 'ham adabhra-cakṣuṣā
nirūpitā mānugṛhāṇa yācitaḥ

tat – todėl; *me* – būk man; *prasīda* – maloningas; *idam* – šį; *amartya* – o nemirtingasis viešpatie; *vāñchitam* – norą; *kartum* – padaryti; *bhavān* –Tavo malonė; *kāruṇikaḥ* – geras; *bata* – o valdove; *arhati* – gali; *tvayā* – tavimi; *ātmanaḥ* – tavo kūno; *ardhe* – puse; *aham* – aš; *adabhra-cakṣuṣā* – turintis visišką žinojimą; *nirūpitā* – esu; *mā* – man; *anugṛhāṇa* – prašau, būk geras; *yācitaḥ* – prašomas.

O nemirtingasis Śiva, būk man maloningas ir išpildyk mano norą. Ištekėjusi už tavęs tapau tavo antrąja puse, todėl būk geras, padaryk tai, ko tavęs prašau.

15 TEKSTAS

ऋषिरुवाच
एवं गिरित्रः प्रिययाभिभाषितः
प्रत्यभ्यधत्त प्रहसन् सुहृत्प्रियः ।
संस्मारितो मर्मभिदः कुवागिषून्
यानाह को विश्वसृजां समक्षतः ॥१५॥

ṛṣir uvaca
evaṁ giritraḥ priyayābhibhāṣitaḥ
pratyabhyadhatta prahasan suhṛt-priyaḥ
saṁsmārito marma-bhidaḥ kuvāg-iṣūn
yān āha ko viśva-sṛjāṁ samakṣataḥ

ṛṣiḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *evam* – taip; *giritraḥ* – Viešpats Śiva; *priyayā* – jo mylimai žmonai; *abhibhāṣitaḥ* – kuri kalbėjo jam; *pratyabhyadhatta* – atsakė; *prahasan* – šypsodamasis; *suhṛt-priyaḥ* – brangus giminaičiams; *saṁsmāritaḥ* – atmindamas; *marma-bhidaḥ* – širdį veriančius; *kuvāk-iṣūn* – tulžingus žodžius; *yān* – tuos (žodžius); *āha* – sakė; *kaḥ* – kas (Dakṣa); *viśva-sṛjām* – visatos kūrėjų; *samakṣataḥ* – akivaizdoje.

Didis išminčius Maitreya tarė: Po šių žmonos žodžių Viešpats Śiva, Kailāsos kalvos gelbėtojas, atsakė jai šypsodamasis, nors jam ausyse tebeskambėjo tulžingi, širdį veriantys Dakṣos žodžiai visatos tvarkos sergėtojų akivaizdoje.

Komentaras: Išgirdęs iš žmonos lūpų Dakṣos vardą Viešpats Śiva tuoj pat prisiminė šiurkščius jo žodžius, pasakytus visatos tvarkos sergėtojų akivaizdoje, ir, nors nusišypsojo nenorėdamas skaudinti žmonos, jo nuotaika apniuko. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad nei materialus džiaugsmas, nei kančia neišmuša išsivadavusios sielos iš vėžių, tai kodėl Śivą, kuris buvo išsivadavusi siela, taip paveikė Dakṣos žodžiai? Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura atsako taip. Viešpats Śiva yra *ātmārāma,* savo dvasinę prigimtį visiškai suvokusi siela, tačiau kadangi jis valdo materialią neišmanymo *guṇą, tamo-guną,* jam nėra visiškai svetimas materialaus džiaugsmo ir kančios potyris. Kančia ir džiaugsmas materialiame ir dvasiniame pasauliuose skiriasi tuo, kad dvasiniame pasaulyje tiek kančios, tiek džiaugsmo pasekmė kokybės prasme yra absoliuti. Taigi jei absoliučiame pasaulyje kas nors patiria kančią, tai toji kančia yra persmelkta palaimos. Pavyzdžiui, kartą dar vaikystėje, nubaustas mamos Yaśodos, Kṛṣṇa pravirko ir, nors jam iš

akių byrėjo ašaros, ši kančia nebuvo neišmanymo *guṇos* pasekmė, kadangi šis epizodas buvo nušviestas transcendentinės palaimos. Iš pažiūros, bendraudamas su *gopėmis* Kṛṣṇa suteikdavo joms daug kančių, tačiau iš tikrųjų jų tarpusavio santykiai sklidini neapsakomo transcendentinio džiaugsmo. Čia ir ryškėja takoskyra tarp materialaus ir dvasinio pasaulių. Materialus pasaulis yra iškreiptas dvasinio, absoliučiai tyro pasaulio atspindys. Dvasiniame pasaulyje viskas yra absoliučios prigimties, todėl net materialiu požiūriu skirtingi jausmai – malonumas ir kančia – suteikia jo gyventojams vien palaimą, o materialiame pasaulyje, kuriame viską palytėjo materialios gamtos *guṇos,* gyvosios būtybės patiria ir malonumą, ir kančią. Kadangi Viešpats Śiva valdo neišmanymo *guṇą,* Dakṣos žodžiai jį įskaudino, nors Jis ir yra dvasiškai susivokusi siela.

16 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
त्वयोदितं शोभनमेव शोभने
अनाहुता अप्यभियन्ति बन्धुषु ।
ते यद्यनुत्पादितदोषदृष्टयो
बलीयसानात्म्यमदेन मन्युना ॥१६॥

śrī-bhagavān uvaca
tvayoditaṁ śobhanam eva śobhane
anāhutā apy abhiyanti bandhuṣu
te yady anutpādita-doṣa-dṛṣṭayo
balīyasānātmya-madena manyunā

śrī-bhagavān uvāca – didis valdovas atsakė; *tvayā* – tavo; *uditam* – pasakyta; *śobhanam* – teisinga; *eva* – tikrai; *śobhane* – mano mieloji, nuostabioji žmona; *anāhutāḥ* – be kvietimo; *api* – net; *abhiyanti* – eina; *bandhuṣu* – tarp draugų; *te* – tie (draugai); *yadi* – jeigu; *anutpādita-doṣa-dṛṣṭayaḥ* – neieško trūkumų; balīyasā – dar svarbiau; *anātmya-madena* – dėl išdidumo, kylančio tapatinant save su kūnu; *manyunā* – dėl pykčio.

Didis valdovas atsakė: Mieloji, nuostabioji žmona, tikra tiesa, kad pas draugą galima ateiti ir nekviestam, bet tik tuo atveju, jei draugui akių nebado svečio trūkumai. Jei draugas tapatina save su kūnu, jis būtinai ras trūkumų ir pasitiks tave piktais žodžiais.

Komentaras: Viešpats Śiva žinojo, kad pamatęs dukrą Satī savo namuose Dakṣa, kuris tapatino save su kūnu ir dėl to buvo labai pasipūtęs, supyks ir iš jo lūpų pasipils kruša piktų ir negailestingų žodžių, nors Satī buvo niekuo neprasikaltus. Viešpats Śiva įspėjo žmoną, kad Dakṣa, kuris perdėm didžiavosi savo materialia padėtimi, supyks ant jos ir jai tėvo pyktis bus nepakeliamas, todėl jai nevertėtų ten eiti. Viešpats Śiva pats tai buvo patyręs. Nors jis niekuo neprasikalto, ant jo galvos pasipylė tulžingi Dakṣos žodžiai ir prakeiksmai.

17 TEKSTAS

विद्यातपोवित्तवपुर्वयःकुलैः
सतां गुणैः षड्भिरसत्तमेतरैः ।
स्मृतौ हतायां भृतमानदुर्दृशः
स्तब्धा न पश्यन्ति हि धाम भूयसाम् ॥१७॥

vidyā-tapo-vitta-vapur-vayaḥ-kulaiḥ
satāṁ guṇaiḥ ṣaḍbhir asattametaraiḥ
smṛtau hatāyāṁ bhṛta-māna-durdṛśaḥ
stabdhā na paśyanti hi dhāma bhūyasām

vidyā – išsilavinimas; *tapaḥ* – asketiškumas; *vitta* – turtai; *vapuḥ* – kūno grožis ir t.t.; *vayaḥ* – jaunystė; *kulaiḥ* – kilmingumas; *satām* – doringo žmogaus; *guṇaiḥ* – tokiomis savybėmis; *ṣaḍbhiḥ* – šešiomis; *asattama-itaraiḥ* – duoda priešingą rezultatą tiems, kurie nėra iškilios sielos; *smṛtau* – sveika nuovoka; *hatāyām* – prarasta; *bhṛta-māna-durdṛśaḥ* – išdidumo apakintas; *stabdhāḥ* – išdidus; *na* – ne; *paśyanti* – matydamas; *hi* – taip kaip; *dhāma* – didybė; *bhūyasām* – didžiųjų sielų.

Išsilavinimas, asketiškumas, turtai, grožis, jaunystė ir kilmingumas – šios šešios savybės yra iškilios sielos požymiai, bet, jei jomis apdovanotas žmogus pasiduoda puikybei, jis apanka, netenka sveikos nuovokos ir nesuvokia didžiųjų sielų didybės.

Komentaras: Dakṣa buvo išsilavinęs, turtingas, asketiškas, kilęs iš kilmingos giminės – kodėl tada jis pratrūko įtūžiu niekuo neprasikaltusiam žmogui? Užbėgdamas šiam klausimui už akių, Śiva paaiškina, kad jei žmogus, gimęs aristokratiškoje šeimoje, gavęs gerą išsilavinimą, apdovanotas grožiu ir turtais, pasikelia į puikybę, šios vertybės virsta blogiu. Pienas yra puikus maistas, tačiau paliestas nuodingos gyvatės jis virsta nuodais. Lygiai taip

ir materialios savybės: išsilavinimas, turtai, grožis ir aukšta kilmė – pačios savaime yra vertybė, tačiau piktavalio žmogaus rankose jos sukuria priešingas pasekmes. Cāṇakya Paṇḍitas pateikia kitą pavyzdį: gyvatė, net jei ji ir su brangakmeniu ant galvos, kelia baimę, nes ji yra gyvatė. Gyvatė nekenčia kitų gyvųjų esybių, net jei šios niekuo neprasikalto – tokia jos prigimtis. Ji gelia ne todėl, kad kažkas padarė jai ką bloga, o iš įpročio. Dakṣa buvo apdovanotas daugeliu iškilių savybių, tačiau jos buvo apnuodytos jo širdyje kerojusios puikybės ir pavydo. Todėl kartais dvasinę sąmonę, Kṛṣṇos sąmonę, puoselėjančiam žmogui materialios vertybės tampa žalingos. Kuntīdevī maldose Kṛṣṇai kreipėsi į Jį *akiñcana-gocaros* („lengvai pasiekiamas tiems, kurie neturi jokių materialių turtų“) vardu. Materialus skurdas yra privalumas puoselėjant Kṛṣṇos sąmonę, tačiau, jei žmogus visada galvoja apie savo amžiną ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, jis gali panaudoti materialias vertybes: išsilavinimą, grožį bei aukštą kilmę – Viešpaties tarnystei. Tuomet šios vertybės atneš jam naudos. Kitaip sakant, jei žmogus neįsisąmonina Kṛṣṇos, visos jo materialios vertybės yra nulis, tačiau kai prieš šį nulį atsiranda Aukščiausiasis Vienetas, jo vertybės išauga dešimteriopai. Kol nulio, net jei jų būtų šimtas, nepridėsime prie Aukščiausiojo Vieneto, jis taip ir liks tuščia vieta. Jei žmogus nepanaudoja savo materialių turtų bei talentų Kṛṣṇos sąmonei puoselėti, jie gali sukelti neigiamas pasekmes ir tapti nuopuolio priežastimi.

18 TEKSTAS

नैतादृशानां स्वजनव्यपेक्षया
गृहान् प्रतीयादनवस्थितात्मनाम् ।
येऽभ्यागतान् वक्रधियाभिचक्षते
आरोपितभ्रूभिरमर्षणाक्षिभिः ॥१८॥

naitādṛśānāṁ sva-jana-vyapekṣayā
gṛhān pratīyād anavasthitātmanām
ye ’bhyāgatān vakra-dhiyābhicakṣate
āropita-bhrūbhir amarṣaṇākṣibhiḥ

na – ne; *etādṛśānām* – kaip; *sva-jana* – giminaičių; *vyapekṣayā* – priklausomai nuo to; *gṛhān* – į namus; *pratīyāt* – turėtų eiti; *anavasthita* – netekusių pusiausvyros; *ātmanām* – proto; *ye* – kurie; *abhyāgatān* – svečius; *vakra-dhiyā* – šaltai pasitinka; *abhicakṣate* – žiūrėdami; *āropita-bhrūbhiḥ* – surauktais antakiais; *amarṣaṇa* – piktomis; *akṣibhiḥ* – akimis.

Nevertėtų eiti į namus pas vidinės pusiausvyros netekusį žmogų, kuris pasitinka svečią surauktais antakiais bei rūsčiu žvilgsniu, nei jei su tuo žmogumi sieja giminystės ryšiai ar draugystė.

Komentaras: Net ir žemiausiai puolęs žmogus nesielgia žiauriai su savo vaikais, žmona ar artimiausiais giminaičiais; netgi tigras yra švelnus savo vaikams. Visi gyvūnai rūpinasi savo vaikais. Satī buvo Dakṣos dukra, todėl buvo natūralu tikėtis, kad Dakṣa, kad ir koks žiaurus bei puolęs, pasitiks ją su džiaugsmu. Tačiau čia pavartotas žodis *anavasthita* nurodo, kad tokiu žmogumi negalima pasitikėti. Tigrai yra švelnūs savo vaikams, tačiau kartais juos suėda. Piktaviliškais žmonėmis negalima pasikliauti, nes jie nepastovūs. Tokiais žodžiais Śiva bandė atkalbėti Satī eiti į tėvo namus – iš jo negali tikėtis giminiškų jausmų ir eiti pas jį be kvietimo nederėtų.

19 TEKSTAS

तथारिभिर्न व्यथते शिलीमुखैः
शेतेऽर्दिताङ्गो हृदयेन दूयता ।
स्वानां यथा वक्रधियां दुरुक्तिभि-
र्दिवानिशं तप्यति मर्मताडितः ॥१९॥

tathāribhir na vyathate śilīmukhaiḥ
śete 'rditāṅgo hṛdayena dūyatā
svānāṁ yathā vakra-dhiyāṁ duruktibhir
divā-niśaṁ tapyati marma-tāḍitaḥ

tathā – taip; *aribhiḥ* – priešas; *na* – ne; *vyathate* – sužeidžia; *śilīmukhaiḥ* – strėlėmis; *śete* – pasilieka; *ardita* – įskaudinta; *aṅgaḥ* – dalis; *hṛdayena* – širdyje; *dūyatā* – kenčia; *svānām* – giminaičio; *yathā* – kaip; *vakra-dhiyām* – išdavikiškais; *duruktibhiḥ* – šiurkščiais žodžiais; *divā-niśam* – dieną ir naktį; *tapyati* – kenčia; *marma-tāḍitaḥ* – tas, kurio jausmai įskaudinti.

Viešpats Śiva tęsė: Priešo paleista strėlė suteikia mažiau skausmo negu šiurkštūs giminaičio žodžiai, nes žaizda, padaryta artimo žmogaus, drasko širdį ir dieną, ir naktį.

Komentaras: Matyt, Satī buvo nusprendusi eiti į tėvo namus ir, net jei tėvas pasitiktų ją šiurkščiais žodžiais, kantriai juos išklausyti, kaip sūnus kantriai išklauso tėvų priekaištus. Tačiau Viešpats Śiva sakė, kad geliantys tėvo

žodžiai jai taps nepakeliami. Tokia žmogaus psichologija. Kandūs priešo žodžiai žeidžia ne taip smarkiai, nes iš priešo visada tikiesi smūgio, tačiau nuo šiurkščių giminaičio žodžių širdis kraujuoja ir dieną, ir naktį. Kartais šios žaizdos tampa tokios nepakeliamos, kad žmogus nusižudo.

20 TEKSTAS

व्यक्तं त्वमुत्कृष्टगतेः प्रजापतेः
प्रियात्मजानामसि सुभ्रु मे मता ।
तथापि मानं न पितुः प्रपत्स्यसे
मदाश्रयात्कः परितप्यते यतः ॥२०॥

vyaktaṁ tvam utkṛṣṭa-gateḥ prajāpateḥ
priyātmajānām asi subhru me matā
tathāpi mānaṁ na pituḥ prapatsyase
mad-āśrayāt kaḥ paritapyate yataḥ

vyaktam – tai aišku; *tvam* – tu; *utkṛṣṭa-gateḥ* – nepriekaištingų manierų; *prajāpateḥ* – Prajāpačio Dakṣos; *priyā* – mylimiausia; *ātmajānām* – iš dukterų; *asi* – tu esi; *subhru* – o tu, gražiais antakiais; *me* – mano; *matā* – laikoma; *tathā api* – tačiau; *mānam* – pagarbos; *na* – ne; *pituḥ* – iš savo tėvo; *prapatsyase* – tu sulauksi; *mat-āśrayāt* – dėl ryšio su manimi; *kaḥ* – Dakṣa; *paritapyate* – būsi įskaudinta; *yataḥ* – kurio.

Mano brangioji, skaisčiaveide žmona, be abejonės, tu esi mylimiausia Dakṣos dukra, tačiau išvydęs tave savo namuose jis nenudžiugs, nes esi mano žmona, ir tau teks gailėtis, kad ištekėjai už manęs.

Komentaras: Viešpats Śiva bandė įtikinti Satī, kad net jei ji atvyktų į tėvo namus viena, be vyro, jos vis tiek šiltai nepasitiktų, nes ji yra Śivos žmona. Net jei ji keliaus pas tėvą viena, jos apsilankymas greičiausiai sukels blogas pasekmes. Todėl Viešpats Śiva netiesiogiai prašo jos nevykti į tėvo namus.

21 TEKSTAS

पापच्यमानेन हृदातुरेन्द्रियः
समृद्धिभिः पूरुषबुद्धिसाक्षिणाम् ।

अकल्प एषामधिरोढुमञ्जसा
परं पदं द्वेष्टि यथासुरा हरिम् ॥२१॥

pāpacyamānena hṛdāturendriyaḥ
samṛddhibhiḥ pūruṣa-buddhi-sākṣiṇām
akalpa eṣām adhiroḍhum añjasā
paraṁ padaṁ dveṣṭi yathāsurā harim

pāpacyamānena – degančia; *hṛdā* – širdimi; *ātura-indriyaḥ* – tas, kuris kenčia; *samṛddhibhiḥ* – dėl doruolio reputacijos ir t.t.; *pūruṣa-buddhi-sākṣiṇām* – tų, kurie nuolatos mąsto apie Aukščiausiąjį Viešpatį; *akalpaḥ* – negali; *eṣām* – iki tokių asmenybių; *adhiroḍhum* – pakilti; *añjasā* – greitai; *param* – tik; *padam* – lygmens; *dveṣṭi* – priešiškumas; *yathā* – kaip ir; *asurāḥ* – demonai; *harim* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Klaidingos savimonės valdomas žmogus nuolatos kenčia, jam neduoda ramybės nei protas, nei kūnas, todėl save pažinusių sielų didybė tesukelia jam pagiežą. Pats negalėdamas pasiekti jų dvasinio lygmens, jis tvinksta joms neapykanta, kaip demonai tvinksta neapykanta Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Komentaras: Šiame posme atskleidžiama tikroji nesantaikos tarp Śivos ir Dakṣos priežastis. Dakṣa negalėjo pakęsti Śivos už tai, kad Śiva, kaip vienos Aukščiausiojo Dievo Asmens savybių įsikūnijimas, užėmė labai aukštą padėtį ir turėjo tiesioginius saitus su Supersiela, ir todėl aukojimo metu Śivai buvo parodyta didesnė pagarba ir skirta pagarbesnė vieta negu Dakṣai. Be abejonės, buvo ir kitų priežasčių. Pasipūtėlis Dakṣa be galo pavydėjo aukštos Śivos padėties ir pyktis, pratrūkęs pamačius, kad Śiva nepakilo iš vietos jam įžengus, tebuvo išorinė jo širdyje pritvinkusio pavydo išraiška. Viešpats Śiva nuolat paniręs į meditaciją ir širdyje regi Supersielą – tai nurodo posmo žodžiai *pūruṣa-buddhi-sākṣiṇām.* Tie, kurių mintys nuolatos sutelktos į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, yra labai iškilios asmenybės – jų neįmanoma pamėgdžioti, juolab paprastam žmogui. Kai Dakṣa įžengė į aukojimo areną, Viešpats Śiva buvo mintimis paniręs į meditaciją, ir visiškai tikėtina, kad net nepastebėjo Dakṣos, tačiau Dakṣa pasinaudojo proga jį prakeikti, nes jo širdyje tvinko sena pavydo votis. Pažinusis savo prigimtį kitos gyvosios būtybės kūną laiko Aukščiausiojo Dievo Asmens šventykla, nes kiekvienos gyvosios būtybės širdyje Aukščiausiasis Viešpats glūdi Paramātmos pavidalu.

Rodydamas kitam žmogui pagarbą toks dvasiškai susivokęs žmogus iš tikrųjų rodo ją ne kūnui, o kūne gyvenančiam Aukščiausiajam Viešpačiui.

Taigi nuolat meditacijoje į Aukščiausiąjį Viešpatį paniręs žmogus visada reiškia Jam pagarbą. Tačiau Dakṣa, kuris nebuvo pasiekęs dvasinių aukštumų, manė, kad pagarba reiškiama materialiam kūnui, todėl, kai Viešpats Śiva neparodė pagarbos jo materialiam kūnui, be galo pasipiktino. Tokie žmonės, kaip Dakṣa, negali pasiekti Viešpaties Śivos bei kitų dvasiškai susivokusių asmenybių lygmens, todėl visada junta priešiškumą iškilniems Viešpaties bhaktams. Posme pateiktas labai vykęs pavyzdys. *Asurai* – demonai ir bedieviai – visada liepsnoja neapykanta Aukščiausiajam Viešpačiui ir dega troškimu Jį nužudyti. Net ir šiandien yra vadinamųjų mokslininkų, kurie imasi rašyti „Bhagavad-gītos“ komentarus, nors širdyje nekenčia Kṛṣṇos. Kai Kṛṣṇa sako: *man-manā bhava mad-bhaktaḥ* („Bhagavad-gītā“ 18.65) – „Visada galvok apie Mane, tapk Mano bhaktu, atsiduok Man“, šie „mokslininkai“ teigia, kad atsiduoti reikia ne Kṛṣṇai, o kažkam kitam. Jie tai daro iš neapykantos. *Asurai,* bedieviai ir demonai, be jokio pagrindo dega neapykanta Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Lygiai taip ir kvaili žmonės, neįstengiantys eiti dvasinės savivokos keliu, užuot rodę dvasiškai susivokusioms asmenybėms pagarbą, jų nekenčia, nors tam nėra jokio pagrindo.

22 TEKSTAS

प्रत्युद्गमप्रश्रयणाभिवादनं
विधीयते साधु मिथः सुमध्यमे ।
प्राज्ञैः परस्मै पुरुषाय चेतसा
गुहाशयायैव न देहमानिने ॥२२॥

pratyudgama-praśrayaṇābhivādanaṁ
vidhīyate sādhu mithaḥ sumadhyame
prājñaiḥ parasmai puruṣāya cetasā
guhā-śayāyaiva na deha-mānine

pratyudgama – pakilti iš savo vietos; *praśrayaṇa* – pasisveikinti; *abhivādanam* – nusilenkti; *vidhīyate* – skirta; *sādhu* – tinkama; *mithaḥ* – abipusiai; *su-madhyame* – mano brangi jaunoji žmona; *prājñaiḥ* – išminčiai; *parasmai* – Aukščiausiajam; *puruṣāya* – Supersielai; *cetasā* – intelektu; *guhā-śayāya* – gyvenančiai kūne; *eva* – tikrai; *na* – ne; *deha-mānine* – žmogui, tapatinančiam save su kūnu.

Mano brangi jaunoji žmona, be jokių abejonių, draugai ir giminaičiai turėtų rodyti vienas kitam pagarbą ir pasitikti vienas kitą pakildami bei

nusilenkdami. Tačiau pasiekusieji transcendenciją įgyja dvasinį intelektą ir pagarbą reiškia kūne gyvenančiai Supersielai, o ne su kūnu save tapatinančiam žmogui.

Komentaras: Čia galima paprieštarauti, kad Śivai vis dėlto derėjo parodyti tinkamą pagarbą Dakṣai, nes pastarasis buvo jo uošvis. Numatydamas tokį argumentą Viešpats Śiva sako, kad reikšdamas kitam žmogui pagarbą dvasinį lygmenį pasiekęs žmogus iš tiesų lenkiasi kiekvienos būtybės širdyje gyvenančiai Supersielai. Todėl *vaiṣṇavai* lenkiasi vienas kitam, ir netgi kai mokinys lenkiasi dvasiniam mokytojui, šis atsako jam tuo pačiu, kadangi lenkiamasi ne kūnui, o kūne gyvenančiai Supersielai. Dvasinis mokytojas taip pat išreiškia pagarbą mokinio kūne gyvenančiai Supersielai. Viešpats sako „Śrīmad-Bhāgavatam“, kad Viešpaties bhaktui reiškiamą pagarbą Jis vertina labiau už pagarbą Sau. Bhaktai netapatina savęs su kūnu, todėl reikšti pagarbą *vaiṣṇavui* – tai reikšti pagarbą pačiam Viṣṇu. Taip pat sakoma, kad sutikus *vaiṣṇavą* reikia tučtuojau nusilenkti, taip išreiškiant pagarbą jo širdyje gyvenančiai Supersielai. *Vaiṣṇavo* akimis, kūnas yra Viṣṇu buveinė ir kadangi Viešpats Śiva, būdamas Kṛṣṇos sąmonėje, jau išreiškė pagarbą Supersielai, galima tarti, kad jis išreiškė pagarbą ir Dakṣai, tapatinusiam save su kūnu. Lenktis Dakṣos kūnui nebuvo reikalo – Vedose apie tai nieko nerašoma.

23 TEKSTAS

सत्त्वं विशुद्धं वसुदेवशब्दितं
यदीयते तत्र पुमानपावृतः ।
सत्त्वे च तस्मिन् भगवान् वासुदेवो
ह्यधोक्षजो मे नमसा विधीयते ॥२३॥

sattvaṁ viśuddhaṁ vasudeva-śabditaṁ
yad īyate tatra pumān apāvṛtaḥ
sattve ca tasmin bhagavān vāsudevo
hy adhokṣajo me namasā vidhīyate

sattvam – sąmonė; *viśuddham* – tyra; *vasudeva* – Vasudeva; *śabditam* – vadinama; *yat* – todėl, kad; *īyate* – matomas; *tatra* – ten; *pumān* – Aukščiausiasis Asmuo; *apāvṛtaḥ* – be dangalų; *sattve* – sąmonėje; *ca* – ir; *tasmin* – šiame; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *vāsudevaḥ* – Vāsudeva; *hi* –

todėl, kad; *adhokṣajaḥ* – transcendentinis; *me* – mano; *namasā* – pagarbiai lenkiantis; *vidhīyate* – garbinamas.

Aš visada mintyse su tyra Kṛṣṇos sąmone lenkiuosi Viešpačiui Vāsudevai. Kṛṣṇos sąmonė yra tyra sąmonė ir ją išsiugdžius atsiveria Aukščiausiasis Dievo Asmuo Vāsudeva.

Komentaras: Gyvoji būtybė savo prigimtimi yra tyra. *Asaṅgo hy ayaṁ puruṣaḥ.* Vedų šventraščiuose parašyta, kad siela visada tyra, kad materija jos nesuteršia. Gyvoji būtybė tapatina sielą su kūnu dėl neišmanymo. Kai žmogus pasiekia Kṛṣṇos sąmonės lygmenį, tai reiškia, kad jis atgavo savo prigimtinį būvį (*śuddha-sattva*). Šis būvis yra transcendentiškas materialių *guṇų* atžvilgiu. Pasiekus *śuddha-sattvos* lygmenį nebelieka materialios sąmonės, nes atsiduriama Viešpaties vidinės galios sferoje. Pavyzdžiui, ugnyje geležis įkaista iki raudonumo ir, nors geležis tebėra geležis, ji įgauna dar ir ugnies savybių. Lygiai taip ir varinė viela, kuria leidžiama elektros srovė, jau nėra paprastas varis, nes perima elektros srovės savybes. „Bhagavad-gītoje“ (14.26) pasakyta, kad tas, kuris nuoširdžiai ir su atsidavimu tarnauja Viešpačiui, išsyk pasiekia tyro Brahmano lygmenį:

māṁ ca yo 'vyabhicāreṇa bhakti-yogena sevate
sa guṇān samatītyaitān brahma-bhūyāya kalpate

Taigi *śuddha-sattva,* kaip sakoma šiame posme, yra transcendentinis būvis, kuris sanskrite vadinamas *vasudeva.* Vasudeva – taip pat vardas žmogaus, per kurį Kṛṣṇa apsireiškia materialiame pasaulyje. Šiame posme teigiama, kad tyrumo būvis vadinamas *vasudeva* todėl, kad jį pasiekus mums atsiveria Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Vāsudeva. Norint pasiekti šį tyros tarnystės lygmenį, būtina griežtai laikytis visų pasiaukojimo tarnystės taisyklių ir neturėti troškimo užsiimti karmine veikla ar spekuliatyviąja filosofija siekiant materialios naudos.

Pakilęs į tyros pasiaukojimo tarnystės lygmenį žmogus tiesiog atlieka pareigą ir tarnauja Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Jis tarnauja Viešpačiui be jokių materialių išskaičiavimų ir jokios aplinkybės neprivers jo pasukti iš pasiaukojimo tarnystės kelio. Šis būvis vadinamas *śuddha-sattva,* arba *vasudeva,* nes jį pasiekęs bhaktas širdyje gali išvysti Aukščiausiąjį Asmenį Kṛṣṇą. Śrīla Jīva Gosvāmis aprašo *vasudevą* arba *śuddha-sattvą* „Bhagavat-sandarbhoje“. Jis paaiškina, kad žodžiai *aṣṭottara-śata* (108), kurie priduriami prie dvasinio mokytojo vardo, nurodo, kad jis visada yra *śuddha-sattvos* ar transcendentinio *vasudevos* būvio. Žodis *vasudeva* taip pat naudojamas kitais atvejais. Pavyzdžiui, *vasudeva* taip pat reiškia „visur esantis“ arba

„visa persmelkiantis“. Saulė, pavyzdžiui, taip pat yra vadinama *vasudeva-śabditam.* Žodis *vasudeva* gali būti vartojamas įvairiomis reikšmėmis, tačiau bet kuriuo atveju Vāsudevos vardas reiškia visa persmelkiantį lokalizuotą Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. „Bhagavad-gītoje“ (7.19) taip pat sakoma: *vāsudevaḥ sarvam iti.* Pažinti tiesą – tai pažinti Vāsudevą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, ir Jam atsiduoti. *Vasudeva* – tai sfera, kurioje atsiveria Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Vāsudeva. Kai žmogus išsivaduoja iš teršiamo materialios gamtos poveikio ir pasiekia tyros Kṛṣṇos sąmonės lygmenį, ar *vasudevos* būvį, jis išvysta Vāsudevą, Aukščiausiąjį Asmenį. Šis būvis dar vadinamas *kaivalya,* tyra sąmone. *Jñānaṁ sāttvikaṁ kaivalyam. Kaivalya* – tai žmogaus, išsiugdžiusio tyrą transcendentinį žinojimą, būvis. Taigi *vasudeva* yra *kaivalyos,* apie kurią be paliovos kalba impersonalistai, sinonimas. Impersonalistų suvokimas apie *kaivalyą* nėra aukščiausioji tiesos pažinimo pakopa, o Kṛṣṇos sąmonės filosofijos požiūriu, pasiekti *kaivalyą* reiškia pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Šioje tyros sąmonės būsenoje klausydamasis šventųjų vardų ir pasakojimų apie Viešpatį, juos kartodamas, nuolat galvodamas apie Viešpatį ir t.t., žmogus priartėja prie transcendentinio mokslo apie Kṛṣṇą esmės ir širdyje patiria Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Šiai praktikai vadovauja vidinė Aukščiausiojo Viešpaties energija.

Vidinės Viešpaties galios veikimas aprašomas posme ir žodžiu *apāvṛtaḥ* – „neužgožtas išorinių dangalų“. Kadangi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jo vardas, Jo pavidalas, savybės, atributai ir aplinka yra transcendentiniai ir nepavaldūs materialios gamtos poveikiui, jų neįmanoma suvokti materialiomis juslėmis. Tačiau, kai praktikuojant tyrą pasiaukojimo tarnystę, juslės palaipsniui apsivalo (*hṛṣīkeṇa hṛṣīkeśa-sevanaṁ bhaktir ucyate*) ir tampa tyros, žmogus ima regėti Kṛṣṇą, nes Jo nebeslepia jokia materijos skraistė. Kyla klausimas: kaip bhaktas gali įgyti tyrą regėjimą tebebūdamas tame pačiame materialiame kūne ir turėdamas materialias akis? Viešpats Caitanya, aiškindamas šį posmą, sako, kad pasiaukojimo tarnystė nuvalo dulkes nuo proto veidrodžio. Žvelgdamas į švarų veidrodį žmogus aiškiai mato savo veidą. Taip ir nuvalius proto veidrodį galima akis į akį labai aiškiai išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. „Bhagavad-gitoje“ (8.8) pasakyta: *abhyāsa-yoga-yuktena.* Vykdydamas savo priedermę ir praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę, *cetasā nānya-gāminā,* t.y. klausydamasis pasakojimų apie Dievą bei pasakodamas apie Jį ir kartodamas Jo vardus, visiškai panardinęs protą į *śravaṇaṁ kīrtanam* ir neleisdamas jam nuklysti niekur kitur, žmogus ima regėti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Viešpats Caitanya patvirtina, kad *bhakti-yogos* praktika, kurios pradžia – pasakojimų apie Viešpatį klausymasis ir Jo vardų kartojimas, apvalo širdį bei protą ir žmogus išvysta Aukščiausiojo Dievo Asmens veidą.

Viešpats Śiva sakė, kad širdimi ir mintimis jis visada su Vāsudeva, Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, taigi jis nepaliaujamai reiškia Jam savo pagarbą. Kitaip sakant, Viešpats Śiva yra nuolat paniręs į transą, *samādhi.* Pasiekti šios būsenos neįmanoma pagal savo norą – tam reikia Vāsudevos sutikimo, nes vidinė Aukščiausiojo energija paklūsta tik Jo valiai. Be abejonės, materiali energija taip pat pavaldi Viešpačiui, ir vis dėlto tiesioginiai Viešpaties norai įgyvendinami būtent per vidinę Jo energiją. Taigi Viešpats apsireiškia Savo bhaktui per Savo dvasinę energiją. „Bhagavad-gītoje“ (4.6) pasakyta *sambhavāmy ātma-māyayā. Ātma-māyayā* reiškia „vidinė galia“. Patenkintas transcendentine bhakto tarnyste Viešpats savo noru jam atsiveria ir šį transcendentinį vyksmą įgyvendina Jo vidinė galia. Bhaktas niekada nereikalaus Viešpaties jam apsireikšti – jis nesijaučia turįs teisę įsakyti Viešpačiui vykdyti jo norus, apsireikšti priešais jį ar šokti pagal jo dūdelę. Žinoma yra ir tokių, kurie reikalauja, kad Viešpats nužengtų ir imtų šokti prieš juos, tačiau Viešpats neprivalo vykdyti niekieno įsakymų. Jis apsireiškia tik su meile Jam tarnaujantiems bhaktams kai Pats to panori. Šiame posme neatsitiktinai pavartotas žodis *adhokṣaja,* pažymintis, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens neįmanoma pažinti materialiomis juslėmis. Viešpats neapsireiškia tiems, kurie bando Jį pažinti spekuliatyviais samprotavimais. Norint pažinti Aukščiausiąjį, reikia pažaboti jusles atitraukus jas nuo materialios veiklos, ir kam tai pavyksta padaryti, tam Viešpats apsireiškia per Savo vidinę energiją. Kai Aukščiausiasis Dievo Asmuo apsireiškia Savo tyram bhaktui, bhaktui tereikia pagarbiai Jam nusilenkti. Absoliuti Tiesa apsireiškia Savo bhaktui asmeniniu pavidalu, nes ji nėra beasmenė. Vāsudeva turi pavidalą, nes šiame posme pasakyta, kad Viešpačiui apsireiškus bhaktas išreiškia Jam pagarbą ir nusilenkia. Lenktis galima tiktai asmeniui, o ne kažkam, kuris neturi pavidalo. Filosofų *māyāvādžių* samprata apie beasmenį Vāsudevą tiesiog nepriimtina. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta *prapadyate* – atsiduoda. Atsiduoti galima asmeniui, o ne beasmenei nedualiai substancijai. Jei nėra asmens, negali būti ir kalbos apie nusilenkimą ir atsidavimą, nes nusilenkimas ir atsidavimas reikalauja objekto.

24 TEKSTAS

तत्ते निरीक्ष्यो न पितापि देहकृद्
दक्षो मम द्विट् तदनुव्रताश्च ये ।
यो विश्वसृग्यज्ञगतं वरोरु मा-
मनागसं दुर्वचसाकरोत्तिरः ॥२४॥

tat te nirīkṣyo na pitāpi deha-kṛd
dakṣo mama dviṭ tad-anuvratāś ca ye
yo viśvasṛg-yajña-gataṁ varoru mām
anāgasaṁ durvacasākarot tiraḥ

tat – todėl; *te* – tavo; *nirīkṣyaḥ* – turi būti matomas; *na* – ne; *pitā* – tavo tėvas; *api* – nors; *deha-kṛt* – dovanojo tau kūną; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *mama* – man; *dviṭ* – piktavalis; *tat-anuvratāḥ* – jo (Dakṣos) sekėjai; *ca* –ir; *ye* – kas; *yaḥ* – kas (Dakṣa); *viśva-sṛk* – Viśvasṛkų; *yajña-gatam* – būnant aukojime; *vara-ūru* – o Satī; *mām* – mane; *anāgasam* – nekaltą; *durvacasā* – negailestingais žodžiais; *akarot tiraḥ* – įžeidė.

Nors tėvas ir dovanojo tau kūną, tau nevertėtų eiti į jo namus, nes jis ir jo sekėjai iš pavydo negali manęs pakęsti. O deivių deive, iš neapykantos jis įžeidė mane negailestingais žodžiais, nors aš niekuo nenusikaltau.

Komentaras: Moteris turėtų vienodai gerbti tiek vyrą, tiek tėvą. Tėvas rūpinasi ja vaikystėje, o kai ji suauga, ja rūpinasi vyras. Taigi ji turi gerbti juos abu, ir vis dėlto tėvo padėtis yra ypatinga, nes jis davė jai kūną. Viešpats Śiva sako Satī: „Be abejonės, tu turi gerbti tėvą labiau negu mane, tačiau būk atsargi, nes nors jis ir davė tau kūną, jį gali ir atimti. Jis gali smarkiai įskaudinti tave kai jį susitiksi, nes tu esi susijusi su manimi santuokos ryšiais. O skaudūs giminaičio žodžiai baisesni už mirtį, ypač kai esi niekuo nenusikaltęs.“

25 TEKSTAS

यदि व्रजिष्यस्यतिहाय मद्वचो
भद्रं भवत्या न ततो भविष्यति ।
सम्भावितस्य स्वजनात्पराभवो
यदा स सद्यो मरणाय कल्पते ॥२५॥

yadi vrajiṣyasy atihāya mad-vaco
bhadraṁ bhavatyā na tato bhaviṣyati
sambhāvitasya sva-janāt parābhavo
yadā sa sadyo maraṇāya kalpate

yadi – jeigu; *vrajiṣyasi* – tu eisi; *atihāya* – nepaisant; *mat-vacaḥ* – mano žodžių; *bhadram* – geru; *bhavatyāḥ* – tau; *na* – ne; *tataḥ* – tuomet;

bhaviṣyati – taps; *sambhāvitasya* – pati garbingiausia; *sva-janāt* – tavo giminaičio; *parābhavaḥ* – įžeidimas; *yadā* – kai; *saḥ* – šis įžeidimas; *sadyaḥ* – tučtuojau; *maraṇāya* – mirčiai; *kalpate* – prilygs.

Jei vis dėlto nepaklausysi manęs ir nutarsi vykti pas tėvą, nieko gero nelauk. Tu esi visų gerbiama, todėl giminaičio įžeidimas tau bus baisesnis už mirtį.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti trečiąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Viešpaties Śivos ir Satī pokalbis“.

KETVIRTAS SKYRIUS

Satī palieka kūną

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
एतावदुक्त्वा विरराम शङ्करः
पत्न्यङ्गनाशं ह्युभयत्र चिन्तयन् ।
सुहृद्दिदृक्षुः परिशङ्किता भवान्
निष्क्रामती निर्विशती द्विधास सा ॥१॥

maitreya uvāca
etāvad uktvā virarāma śaṅkaraḥ
patny-aṅga-nāśaṁ hy ubhayatra cintayan
suhṛd-didṛkṣuḥ pariśaṅkitā bhavān
niṣkrāmatī nirviśatī dvidhāsa sā

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *etāvat* – tiek daug; *uktvā* – kalbėjęs; *virarāma* – nutilo; *śaṅkaraḥ* – Viešpats Śiva; *patnī-aṅga-nāśam* – jo žmonos kūno sunaikinimas; *hi* – kadangi; *ubhayatra* – abiem atvejais; *cintayan* – suprato; *suhṛt-didṛkṣuḥ* – norėjo pamatyti savo giminaičius; *pariśaṅkitā* – bijojo; *bhavāt* – Śivos; *niṣkrāmatī* – išeiti; *nirviśatī* – įeiti; *dvidhā* – dvejojanti; *āsa* – buvo; *sā* – ji (Satī).

Išminčius Maitreya tarė: Po šių žodžių regėdamas Satī sutrikimą Viešpats Śiva nutilo. Satī troško pasimatyti su į tėvo namus susirinkusiais giminaičiais, bet sykiu baiminosi, kad Viešpaties Śivos įspėjimas išsipildys. Negalėdama apsispręsti ji blaškėsi po kambarį tarsi švytuoklė.

Komentaras: Satī niekaip negalėjo apsispręsti, ar eiti į tėvo namus, ar paklausyti Viešpaties Śivos. Draskoma šių dviejų norų ji blaškėsi iš kampo į kampą tarsi laikrodžio švytuoklė.

2 TEKSTAS

सुहृद्दिदृक्षाप्रतिघातदुर्मनाः
स्नेहाद्रुदत्यश्रुकलातिविह्वला ।
भवं भवान्यप्रतिपूरुषं रुषा
प्रधक्ष्यतीवैक्षत जातवेपथुः ॥ २ ॥

suhṛd-didṛkṣā-pratighāta-durmanāḥ
snehād rudaty aśru-kalātivihvalā
bhavaṁ bhavāny apratipūruṣaṁ ruṣā
pradhakṣyatīvaikṣata jāta-vepathuḥ

suhṛt-didṛkṣā – norui pasimatyti su savo giminaičiais; *pratighāta* – kliūtį; *durmanāḥ* – graužiama širdgėlos; *snehāt* – iš meilės; *rudatī* – liejo; *aśru-kalā* – ašaras; *ativihvalā* – labai susikrimtusi; *bhavam* – Viešpatį Śivą; *bhavānī* – Satī; *aprati-pūruṣam* – neturintį sau lygių ir varžovų; *ruṣā* – netverdama pykčiu; *pradhakṣyatī* – ketintų sunaikinti; *iva* – tarsi; *aikṣata* – pažvelgė į; *jāta-vepathuḥ* – virpėdama.

Satī labai susikrimto, kad jai neleidžiama apsilankyti tėvo namuose ir pasimatyti su giminaičiais. Ji labai jų ilgėjosi ir apsipylė ašaromis. Iš nevilties visa virpėdama ji įsmeigė akis į savo nepaprastą vyrą – Viešpatį Śivą, tarsi ketintų savo žvilgsniu jį sudeginti.

Komentaras: Posmo žodis *apratipūruṣam* reiškia „neturintis sau lygių“. Viešpats Śiva neturi lygių materialiame pasaulyje savo nešališkumu. Satī žinojo, kad jos vyras nešališkas visoms gyvosioms būtybėms. Tai kodėl šįsyk jis buvo toks negailestingas savo žmonai ir neleido jai aplankyti tėvo namų? Skausmo draskoma širdimi ji pažvelgė į vyrą taip, tarsi savo žvilgsniu ketintų jį sunaikinti. Kitaip sakant, iš posmo plaukia, kad Satī ketino nusižudyti, nes Viešpats Śiva yra *ātmā* (*śiva* taip pat reiškia *ātmā*). Kita žodžio *apratipūruṣa* reikšmė – „neturintis varžovų“. Kadangi Satī nepavyko išpešti Viešpaties Śivos sutikimo, ji paleido į darbą stipriausią moters ginklą – ašaras, kurios priverčia bet kurį vyrą patenkinti žmonos prašymą.

3 TEKSTAS

ततो विनिःश्वस्य सती विहाय तं
शोकेन रोषेण च दूयता हृदा ।

पित्रोरगात्स्त्रैणविमूढधीर्गृहान्
प्रेम्णात्मनो योऽर्धमदात्सतां प्रियः ॥ ३ ॥

tato viniḥśvasya satī vihāya taṁ
śokena roṣeṇa ca dūyatā hṛdā
pitror agāt straiṇa-vimūḍha-dhīr gṛhān
premṇātmano yo 'rdham adāt satāṁ priyaḥ

tataḥ – tada; *viniḥśvasya* – sunkiai alsuodama; *satī* – Satī; *vihāya* – palikdama; *tam* – jį (Viešpatį Śivą); *śokena* – nuoskaudos; *roṣeṇa* – pykčio; *ca* – ir; *dūyatā* – kamuojama; *hṛdā* – širdimi; *pitroḥ* – tėvo; *agāt* – ji pasuko; *straiṇa* – jos moteriškos prigimties; *vimūḍha* – paklaidintas; *dhīḥ* – intelektas; *gṛhān* – į namus; *premṇā* – iš meilės; *ātmanaḥ* – savo kūno; *yaḥ* – kas; *ardham* – pusę; *adāt* – davė; *satām* – teisuolei; *priyaḥ* – brangiai.

Tada Satī paliko savo vyrą Viešpatį Śivą, iš meilės atidavusį jai pusę savo kūno, ir sunkiai alsuodama iš pykčio ir nuoskaudos pasuko į tėvo namus. Ji pasielgė neišmintingai savo moteriško silpnumo įtakota.

Komentaras: Pagal Vedose pateiktą šeimos sampratą, vyras atiduoda žmonai pusę savo kūno, o žmona vyrui savąją pusę. Kitaip sakant, vyras be žmonos yra nevisavertis, kaip ir žmona be vyro. Viešpatį Śivą ir Satī siejo Vedų priesakais grįsti santuokiniai ryšiai, bet dėl silpnumo moterys, kaip šiuo atveju tai ir nutiko Satī, dažnai yra perdėm prisirišusios prie tėvų namų. Šiame posme konkrečiai pasakyta, kad ji norėjo palikti Śivą, kuris buvo puikus vyras, dėl moteriško silpnumo. Kitaip sakant, moteriškas silpnumas pasireiškia net ir vedybiniuose santykiuose. Dažnai vyro ir žmonos išsiskyrimą lemia būtent moters elgesys, kitaip sakant, skyrybos įvyksta dėl moteriško silpnumo. Geriausia moteriai būti klusnia žmona. Tada šeimoje viešpataus taika ir santarvė. Tarp vyro ir žmonos pasitaiko nesutarimų – jų neišvengė net tokia puiki pora kaip Satī ir Viešpats Śiva, – tačiau dėl jų žmona neturėtų palikti vyro, kuris yra jos gynėjas ir globėjas. Jei ji taip pasielgia, tai tik dėl moteriško silpnumo.

4 TEKSTAS

तामन्वगच्छन्द्रुतविक्रमां सती-
मेकां त्रिनेत्रानुचराः सहस्रशः ।

सपार्षदयक्षा मणिमन्मदादयः
पुरोवृषेन्द्रास्तरसा गतव्यथाः ॥ ४ ॥

tām anvagacchan druta-vikramāṁ satīm
ekāṁ tri-netrānucarāḥ sahasraśaḥ
sa-pārṣada-yakṣā maṇiman-madādayaḥ
puro-vṛṣendrās tarasā gata-vyathāḥ

tām – ją (Satī); *anvagacchan* – lydėjo; *druta-vikramām* – greitai einančią; *satīm* – Satī; *ekām* – vieną; *tri-netra* – Viešpaties Śivos (triakio); *anucarāḥ* – sekėjų; *sahasraśaḥ* – tūkstančiai; *sa-pārṣada-yakṣāḥ* – lydimi jo svitos ir Yakšų; *maṇimat-mada-ādayaḥ* – Maṇimānas, Mada ir kiti; *puraḥ-vṛṣa-indrāḥ* – su jaučiu Nandžiu priešakyje; *tarasā* – greitai; *gata-vyathāḥ* – be baimės.

Pamatę, kad Satī viena paskubomis išėjo iš namų, tūkstančiai Viešpaties Śivos mokinių su Maṇimānu ir Mada priešakyje leidosi jai iš paskos. Jais pasekė Yakšai, o pirmųjų gretose atsidūrė Śivos jautis Nandis.

Komentaras: Satī išskubėjo tekina, kad vyras jos nesustabdytų, tačiau paskui ją nusekė tūkstančiai Viešpaties Śivos mokinių su Yakšais, Maṇimānu ir Mada priešakyje. Žodžiai *gata-vyathāḥ* šiame kontekste reiškia „be baimės“. Satī nerūpėjo, kad ji eina be palydos, todėl, galima sakyti, ji buvo bebaimė. Pažymėtinas posmo žodis *anucarāḥ,* kuris byloja, kad Viešpaties Śivos mokiniai dėl savo mokytojo buvo pasiruošę paaukoti viską. Visi jie suprato, kad Śiva nenori išleisti Satī vienos. *Anucarāḥ* reiškia „tie, kurie iš karto supranta savo valdovo ketinimus“.

5 TEKSTAS

तां सारिकाकन्दुकदर्पणाम्बुज-
श्वेतातपत्रव्यजनस्रगादिभिः ।
गीतायनैर्दुन्दुभिशङ्खवेणुभि-
र्वृषेन्द्रमारोप्य विटङ्किता ययुः ॥ ५ ॥

tāṁ sārikā-kanduka-darpaṇāmbuja-
śvetātapatra-vyajana-srag-ādibhiḥ
gītāyanair dundubhi-śaṅkha-veṇubhir
vṛṣendram āropya viṭaṅkitā yayuḥ

tām – ją (Satī); *sārikā* – kambarinis paukštelis; *kanduka* – kamuolys; *darpaṇa* – veidrodis; *ambuja* – lotosas; *śveta-ātapatra* – baltas skėtis; *vyajana* – vėduoklė; *srak* – girlianda; *ādibhiḥ* – ir kita; *gītā-ayanaiḥ* – skambant muzikai; *dundubhi* – būgnams; *śaṅkha* – kriauklėms; *veṇubhiḥ* – fleitoms; *vṛṣa-indram* – ant jaučio; *āropya* – užkėlę; *viṭaṅkitāḥ* – išpuošto; *yayuḥ* – jie ėjo.

Viešpaties Śivos mokiniai pasodino Satī ant jaučio nugaros ir įdavė jai į rankas jos numylėtinį paukštelį. Jie lydėjo ją nešini lotosu, veidrodžiu bei kitais jos džiaugsmui skirtais reikmenimis ir virš jos galvos laikė didžiulį baldakimą. Visa ši procesija, lydima muzikantų, kurie mušė būgnus, pūtė kriaukles ir ragus, iškilmingumu nenusileido tikroms karaliaus eitynėms.

6 TEKSTAS

आब्रह्मघोषोर्जितयज्ञवैशसं
विप्रर्षिजुष्टं विबुधैश्च सर्वशः ।
मृद्दार्वयःकाञ्चनदर्भचर्मभि-
र्निसृष्टभाण्डं यजनं समाविशत् ॥ ६ ॥

ābrahma-ghoṣorjita-yajña-vaiśasaṁ
viprarṣi-juṣṭaṁ vibudhaiś ca sarvaśaḥ
mṛd-dārv-ayaḥ-kāñcana-darbha-carmabhir
nisṛṣṭa-bhāṇḍaṁ yajanaṁ samāviśat

ā – iš visų pusių; *brahma-ghoṣa* – skambant Vedų himnams; *ūrjita* – papuoštas; *yajña* – aukojimas; *vaiśasam* – gyvūnų žudymas; *viprarṣi-juṣṭam* – į kurį susirinko didieji išminčiai; *vibudhaiḥ* – su pusdieviais; *ca* – ir; *sarvaśaḥ* – iš visų pusių; *mṛt* – molio; *dāru* – medžio; *ayaḥ* – geležies; *kāñcana* – aukso; *darbha – kuśos* žolė; *carmabhiḥ* – kailiais; *nisṛṣṭa* – padirbti iš; *bhāṇḍam* – aukojimui skirti gyvūnai ir indai; *yajanam* – aukojimą; *samāviśat* – įžengė.

Taip ji pasiekė tėvo namus, kur vyko aukojimas, ir įžengė į aukojimo areną, kur jau aidėjo Vedų himnai. Čia buvo susirinkę būriai didžių išminčių, brahmanų ir pusdievių, aplink aukurą stovėjo aukojimui skirti gyvūnai, rikiavosi galybė apeiginių molio, akmens ir aukso indų, gulėjo aukojimui reikalingi žolė ir kailiai.

Komentaras: Kai išminčiai ir brahmanai susirenka giedoti Vedų *mantras,* tarp jų dažnai užsimezga polemika dėl šventraščių doktrinos. Vieniems

išminčiams ir brahmanams ginčijantis, o kitiems giedant Vedų *mantras* aukojimo areną drebino transcendentiniai garso virpesiai. Transcendentiniai garso virpesiai supaprastintu pavidalu reiškiami transcendentine *mantra* Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rama, Hare Rama, Rama Rama, Hare Hare. Mūsų amžiuje vargu ar atsirastų žmogus, kuris gerai išmano Vedas, nes šiuolaikiniai žmonės yra itin nenuovokūs, tingūs ir nesėkmingi. Neveltui Viešpats Caitanya rekomendavo kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą,* tai rekomenduojama ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.5.32): *yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyair yajanti hi sumedhasaḥ.* Mūsų dienomis neįmanoma surinkti visų aukojimui būtinų reikmenų, nes žmonės nuskurdo ir nemoka Vedų *mantrų.* Todėl mūsų amžiaus žmonėms rekomenduojama susirinkus giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą.* Tai padės jiems pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens, nuolat apsupto palydovų, prielankumą. Netiesiogiai šiame „Bhāgavatam“ posme (11.5.32) užsimenama apie Viešpatį Caitanyą, kurį nuolat lydi Jo palydovai – Nityānanda, Advaita ir kiti. Toks yra šiame amžiuje rekomenduotinas *yajños* metodas.

Posme paminėti ir aukojimui skirti gyvūnai. Ta aplinkybė, kad gyvūnai buvo skirti aukoti, jokiu būdu nereiškia, kad juos suvarė nužudyti. *Yajñas* atliko į aukojimą susirinkę didieji išminčiai ir dvasiškai susivokusios sielos. Aukojant gyvūnus tikrinta šventikų dvasinė branda. Gyvūnų aukojimas yra tarsi šiuolaikinių mokslininkų atliekami bandymai su gyvūnais siekiant nustatyti vienokių ar kitokių vaistų veiksmingumą. Brahmanai, kuriems patikėdavo atlikti *yajñą,* buvo pasiekę labai aukštą dvasinio susivokimo lygį ir, kad įrodytų savo dvasinę brandą, jie atlikdavo deginamąją auką ir tokiu būdu ugnyje paaukotas senas gyvūnas atgydavo nauju kūnu. Taip tikrinta Vedų *mantrų* galia. Į aukavietę varomi gyvūnai nebuvo skirti žudymui ar maistui. Gyvūnų aukojimai nebuvo skerdyklų pakaitalas. Tikrasis aukojimų tikslas – patikrinti Vedų *mantrų* veiksmingumą ir dovanoti gyvūnui naują kūną. Aukojimo gyvūnai buvo skirti ne mėsai gauti, o Vedų *mantrų* galiai patikrinti.

7 TEKSTAS

तामागतां तत्र न कश्चनाद्रियद्
विमानितां यज्ञकृतो भयाज्जनः ।
ऋते स्वसॄर्वै जननीं च सादराः
प्रेमाश्रुकण्ठ्यः परिषस्वजुर्मुदा ॥ ७ ॥

tām āgatāṁ tatra na kaścanādriyad
vimānitāṁ yajña-kṛto bhayāj janaḥ
ṛte svasṝr vai jananīṁ ca sādarāḥ
premāśru-kaṇṭhyaḥ pariṣasvajur mudā

tām – ją (Satī); *āgatām* – atvykusią; *tatra* – ten; *na* – ne; *kaścana* – kas nors; *ādriyat* – pasitiko; *vimānitām* – neišreiškė pagarbos; *yajña-kṛtaḥ* – prieš aukojimo vykdytoją (Dakṣą); *bhayāt* – iš baimės; *janaḥ* – asmuo; *ṛte* – išskyrus; *svasṝḥ* – jos seseris; *vai* – iš tikrųjų; *jananīm* – motiną; *ca* – ir; *sa-ādarāḥ* – su pagarba; *prema-aśru-kaṇṭhyaḥ* – kurioms iš meilės akys pritvinko ašarų; *pariṣasvajuḥ* – apkabino; *mudā* – iš laimės spindinčiais veidais.

Kai Satī su palyda įžengė į aukojimo areną, iš baimės Dakṣai aukojimo dalyviai neparodė jai deramo svetingumo. Niekas į ją nė nepažvelgė, tik jos motina ir seserys pasitiko ją šiltais žodžiais, džiaugsmo ašarų pritvinkusiomis akimis ir iš laimės spindinčiais veidais.

Komentaras: Satī motina bei seserys negalėjo pasielgti kaip kiti aukojimo dalyviai ir užgniaužti savo jausmų Satī. Įgimto prieraišumo paskatintos jos pasitiko Satī su ašaromis akyse ir meiliai apkabino. Tai rodo, kad moterys iš prigimties yra labai jautrios širdies ir negali dirbtinai užgniaužti savo švelnumo ir meilės. Nors aukojime dalyvavusieji vyrai buvo mokyti brahmanai ir pusdieviai, jie bijojo Dakṣos, nuo kurio buvo priklausomi. Jie žinojo, kad pasveikinę Satī sukels Dakṣos nepasitenkinimą, ir tinkamai jos nepasitiko, nors širdis jiems sakė ką kita. Moterys iš prigimties yra jautrios širdies, o vyrai kartais būna labai kietaširdžiai.

8 TEKSTAS

सौदर्यसम्प्रश्नसमर्थवार्तया
मात्रा च मातृष्वसृभिश्च सादरम् ।
दत्तां सपर्यां वरमासनं च सा
नादत्त पित्राप्रतिनन्दिता सती ॥ ८ ॥

saudarya-sampraśna-samartha-vārtayā
mātrā ca mātṛ-ṣvasṛbhiś ca sādaram
dattāṁ saparyāṁ varam āsanaṁ ca sā
nādatta pitrāpratinanditā satī

saudarya – jos seserų; *sampraśna* – sveikinimų; *samartha* – tinkamų; *vārtayā* – antplūdžio; *mātrā* – jos motinos; *ca* – ir; *mātṛ-svasṛbhiḥ* – jos tetų; *ca* – ir; *sa-ādaram* – su pagarba; *dattām* – pareikšto; *saparyām* – garbinimo, pašlovinimo; *varam* – dovanų; *āsanam* – pasėsto; *ca* – ir; *sā* – ji (Satī); *na ādatta* – atsisakė; *pitrā* – jos tėvo; *apratinanditā* – nepasveikinta; *satī* – Satī.

Satī nieko neatsakė į motinos ir seserų sveikinimus, nepriėmė jų dovanų ir atsisakė sėstis, nes tėvas nepratarė jai nė žodžio, nepasitiko ir nepasiteiravo, kaip ji gyvena.

Komentaras: Satī neatsakė į seserų ir motinos sveikinimus, nes ją užgavo tėvo elgesys. Satī buvo jauniausias Dakṣos vaikas ir žinojo, kad yra tėvo numylėtinė. Bet dėl dukros saitų su Viešpačiu Śiva Dakṣa pamiršo savo meilę jai ir tai Satī labai įskaudino. Materialūs santykiai, kad ir kokie jie šilti ir švelnūs, nėra tvirti, nes grindžiami kūniška būties samprata. Pakanka menkiausios dingsties, kad jie nutrūktų. Paprasčiausias menkniekis gali sugriauti net ir artimiausių žmonių santykius.

9 TEKSTAS

अरुद्रभागं तमवेक्ष्य चाध्वरं
पित्रा च देवे कृतहेलनं विभौ ।
अनादृता यज्ञसदस्यधीश्वरी
चुकोप लोकानिव धक्ष्यती रुषा ॥ ९ ॥

arudra-bhāgaṁ tam avekṣya cādhvaraṁ
pitrā ca deve kṛta-helanaṁ vibhau
anādṛtā yajña-sadasy adhīśvarī
cukopa lokān iva dhakṣyatī ruṣā

arudra-bhāgam – be atnašų skirtų Viešpačiui Śivai; *tam* – tai; *avekṣya* – pastebėdama; *ca* – ir; *adhvaram* – aukojimo arena; *pitrā* – tėvo; *ca* – ir; *deve* – Viešpačiui Śivai; *kṛta-helanam* – panieka; *vibhau* – Viešpačiui; *anādṛtā* – nepasitikta; *yajña-sadasi* – aukojimo dalyvių; *adhīśvarī* – Satī; *cukopa* – įtūžo; *lokān* – keturiolika pasaulių; *iva* – lyg; *dhakṣyatī* – sudegindama; *ruṣā* – pykčiu.

Aukojimo metu Satī pastebėjo, kad jos vyrui, Viešpačiui Śivai, nebuvo atnašaujamos aukos. Jai tapo visiškai aišku, kad tėvas sąmoningai nepakvietė Viešpaties Śivos į aukojimą, o dabar savo elgesiu paniekino ir ją,

iškilią Šivos žmoną. Užsiplieskusi pykčiu ji pažvelgė į tėvą taip, tarsi norėtų jį sudeginti savo žvilgsniu.

Komentaras: Atnašaudamas deginamąją auką ir kartodamas Vedų *mantrą svāhā* žynys reiškia pagarbą pusdieviams, didiesiems išminčiams ir Pitāms, tarp jų – Viešpačiui Brahmai, Viešpačiui Šivai ir Viešpačiui Viṣṇu. Šiva yra vienas iš tų, kuriems pagal tradiciją reiškiama tokia pagarba, bet Satī aukojimo arenoje neišgirdo iš brahmanų lūpų *mantros,* kuria atnašaujamos aukos Viešpačiui Šivai: *namaḥ śivāya svāhā.* Ji neėmė giliai į širdį jai padarytos skriaudos, nes pati ryžosi nekviesta ateiti į tėvo namus, tačiau ji norėjo, kad jos vyras būtų tinkamai pagerbtas. Susitikimas su giminaičiais, seserimis ir motina nebuvo jai svarbiausias dalykas; į motinos ir seserų sveikinimus Satī nė neatkreipė dėmesio, nes jai iš galvos nėjo mintys apie jos vyro įžeidimą. Pamačiusi, kaip įžeistas jos vyras, Satī baisiai supyko ir pervėrė tėvą žvilgsniu, nuo kurio šis, rodės, užsiliepsnos.

10 TEKSTAS

जगर्ह सामर्षविपन्नया गिरा
शिवद्विषं धूमपथश्रमस्मयम् ।
स्वतेजसा भूतगणान् समुत्थितान्
निगृह्य देवी जगतोऽभिशृण्वतः ॥१०॥

jagarha sāmarṣa-vipannayā girā
śiva-dviṣaṁ dhūma-patha-śrama-smayam
sva-tejasā bhūta-gaṇān samutthitān
nigṛhya devī jagato 'bhiśṛṇvataḥ

jagarha – pradėjo smerkti; *sā* – ji; *amarṣa-vipannayā* – dėl pykčio neaiškiai ištartais; *girā* – žodžiais; *śiva-dviṣam* – Viešpaties Šivos priešą; *dhūma-patha* – aukojimais; *śrama* – rūpesčių keliančiais; *smayam* – besididžiuojantį; *sva-tejasā* – jos nurodymu; *bhūta-gaṇān* – šmėklos; *samutthitān* – pasirengusios (sužaloti Dakṣą); *nigṛhya* – liovėsi; *devī* – Satī; *jagataḥ* – visų akivaizdoje; *abhiśṛṇvataḥ* – girdėjo.

Viešpaties Šivos tarnai, šmėklos, buvo pasirengę suplėšyti Dakṣą į gabalus, bet Satī juos sulaikė. Pykčio ir apmaudo apimta ji ištarė smerkiančius žodžius tiems, kurie atnašauja aukas trokšdami mėgautis aukojimo vaisiais ir didžiuojasi atlikę daug laiko ir pastangų reikalaujančius

aukojimus, nors iš esmės tokie aukojimai yra niekam nereikalingi. O rūsčiausius žodžius Satī visų akivaizdoje skyrė savo tėvui.

Komentaras: Aukojimai atliekami visų pirma siekiant patenkinti Viṣṇu, kurį vadina Yajñeśa, nes būtent Jam skirti aukojimo vaisiai. Šį faktą patvirtina ir „Bhagavad-gita“ (5.29). Viešpats sako: *bhoktāraṁ yajña-tapasām.* Jis yra Tas, kuriam tenka visos aukos. To nežinodami menkesnės nuovokos žmonės atnašauja aukas siekdami vienokios ar kitokios materialinės naudos. Tokius, kaip Dakṣa ir jo sekėjai, aukoti skatina materialinių gėrybių troškimas ir noras panaudoti jas jusliniams malonumams. Posme tokie aukojimai smerkiami, nes yra beprasmiai kaip Sizifo darbas. Ši mintis patvirtinta ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Jei atnašaudamas aukas ir atlikdamas kitas Vedų rekomenduojamas karmines apeigas žmogus neišsiugdo meilės Viṣṇu, jo pastangos yra beprasmės. Kas išsiugdė meilę Viṣṇu, tas taip pat myli ir gerbia Viṣṇu tarnus. Viešpats Śiva laikomas iškiliausiu *vaiṣṇavu*: *vaiṣṇavānāṁ yathā śambhuḥ.* Todėl, kai Satī pamatė, kad didžiulius aukojimus atliekantis jos tėvas visiškai negerbia iškiliojo bhakto, Viešpaties Śivos, jai užvirė kraujas. Taip ir turėtų būti – kai įžeidinėjamas Viṣṇu arba *vaiṣṇavas,* nepykti negalima. Viešpats Caitanya visą gyvenimą mokė neprievartos ir nuolankumo, tačiau, kai Jagājus ir Mādhājus įžeidė Nityānandą, Jis užsirūstino ir ketino juos nužudyti. Kai piktžodžiaujama prieš Viṣṇu ar *vaiṣṇavą,* arba kai jie yra žeminami, su tuo negalima taikstytis. Narottama dāsa Ṭhākura yra pasakęs: *krodha bhakta-dveṣi jane.* Pyktis yra įgimta savybė ir ji gali mums neblogai pasitarnauti, jei nukreipsime jį į asmenį, kuris yra priešiškai nusiteikęs Aukščiausiojo Dievo Asmens ar Jo bhakto atžvilgiu. Viṣṇu arba *vaiṣṇavo* įžeidinėjimų toleruoti nevalia. Satī supyko ant savo tėvo, tačiau jos pyktis buvo visiškai pateisinamas, nes jos tėvas įžeidė iškilų *vaiṣṇavą.* Todėl Satī pyktis, nukreiptas prieš tėvą, yra vertas pagyrimo.

11 TEKSTAS

देव्युवाच
न यस्य लोकेऽस्त्यतिशायनः प्रिय-
स्तथाप्रियो देहभृतां प्रियात्मनः ।
तस्मिन् समस्तात्मनि मुक्तवैरके
ऋते भवन्तं कतमः प्रतीपयेत् ॥११॥

devy uvāca
na yasya loke 'sty atiśāyanaḥ priyas
tathāpriyo deha-bhṛtāṁ priyātmanaḥ
tasmin samastātmani mukta-vairake
ṛte bhavantaṁ katamaḥ pratīpayet

devī uvāca – palaimintoji deivė tarė; *na* – ne; *yasya* – kuriems; *loke* – materialiame pasaulyje; *asti* – yra; *atiśāyanaḥ* – neturintis varžovų; *priyaḥ* – brangus; *tathā* – toks; *apriyaḥ* – priešas; *deha-bhṛtām* – turintiems materialius kūnus; *priya-ātmanaḥ* – mylimiausias; *tasmin* – Viešpačiui Śivai; *samasta-ātmani* – iškiliai asmenybei; *mukta-vairake* – tam, kuris yra laisvas nuo priešiškumo; *ṛte* – išskyrus; *bhavantam* – tave; *katamaḥ* – kuris; *pratīpayet* – yra priešiškas.

Palaimintoji deivė tarė: Visos gyvosios esybės myli Śivą. Jam nėra lygių. Jis niekam nereiškia ypatingo prielankumo ir nieko nelaiko savo priešu. Tik tavo širdis gali tvinkti pagieža tokiai iškiliai asmenybei, kaip Viešpats Śiva, kuris niekam nejaučia priešiškumo.

Komentaras: „Bhagavad-gitoje" (9.29) Viešpats sako: *samo 'haṁ sarva-bhūteṣu*: „Aš vienodas visoms gyvosioms esybėms." Be to, Viešpats Śiva yra kokybinis Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, todėl iš esmės turi tas pačias savybes kaip Aukščiausiasis Viešpats. Jis, kaip ir pats Aukščiausiasis Viešpats, yra visiems lygus ir nieko nelaiko nei savo priešu, nei draugu, bet, jei būtybė yra piktavalė iš prigimties, ji gali tapti Viešpats Śivos priešu. Todėl Satī kaltina savo tėvą: „Tik tavo širdis gali tvinkti pagieža Viešpačiui Śivai, tik tu gali būti jo priešas." Kiti aukojime dalyvavę išminčiai ir mokyti brahmanai, nors ir priklausomi nuo Dakṣos, nebuvo nusiteikę priešiškai Viešpaties Śivos atžvilgiu. Tik toks žmogus, kaip Dakṣa, galėjo niršti ant Viešpaties Śivos. Tokia buvo Satī kaltinimo esmė.

12 TEKSTAS

दोषान् परेषां हि गुणेषु साधवो
गृह्णन्ति केचिन्न भवादृशो द्विज ।
गुणांश्च फल्गून् बहुलीकरिष्णवो
महत्तमास्तेष्वविदद्भवानघम् ॥१२॥

doṣān pareṣāṁ hi guṇeṣu sādhavo
gṛhṇanti kecin na bhavādṛśo dvija
guṇāṁś ca phalgūn bahulī-kariṣṇavo
mahattamās teṣv avidad bhavān agham

doṣān – trūkumus; *pareṣām* – kitų; *hi* – nes; *guṇeṣu* – šiose savybėse; *sādhavaḥ* – *sādhu; gṛhṇanti* – randa; *kecit* – kažkokius; *na* – ne; *bhavādṛśaḥ* – kaip tu; *dvija* – o dusyk gimęs; *guṇān* – savybes; *ca* – ir; *phalgūn* – menkas; *bahulī-kariṣṇavaḥ* – labai išaukština; *mahat-tamāḥ* – didžios asmenybės; *teṣu* – tarp jų; *avidat* – randi; *bhavān* – tu; *agham* – trūkumą.

O dusyk gimęs Dakṣa, tokiems, kaip tu, malonu ieškoti trūkumų kituose. Tačiau Viešpats Śiva užmerkia akis į kitų ydas. Jis ieško žmoguje dorybių ir jas aukština. Deja, net ir tokioje iškilioje sieloje tau pavyko įžvelgti ydų.

Komentaras: Kreipdamasi į karalių Dakṣą jo dukra Satī pavadina jį *dvija* – dusyk gimusiu. Prie dusyk gimusiųjų priskiriami aukštesnių luomų žmonės: brahmanai, *kṣatriyai* ir *vaiśyai.* Kitaip sakant, *dvija* nėra paprastas žmogus. Tai žmogus, kuris dvasinio mokytojo vadovaujamas išstudijavo Vedų raštus ir skiria gėrį nuo blogio. Todėl jis turėtų išmanyti logiką ir filosofiją. Dakṣos dukra Satī išsako labai įtikinamus argumentus. Iškilios asmenybės pastebi tik geriausius kitų bruožus. Tarsi bitės, kurios ieško gėlėje tik medaus ir nekreipia dėmesio į jos spalvą ar dyglius, iškilios asmenybės mato tik gerąsias kitų žmonių savybes ir nepastebi jų ydų. Tačiau tokių sielų labai reta. Tuo tarpu paprasti žmonės mato ir geras, ir blogas savybes.

Vis dėlto ir tarp nepaprastų bei iškilių asmenybių išlieka gradacija. Iškiliausias yra tas, kuris pastebi kitame net menkiausią dorybę ir ją aukština. Viešpats Śiva dar vadinamas Āśutoṣa – „tas, kuriam nesunku įtikti ir kuris niekam negaili palaiminimų.“ Kartą Viešpaties Śivos garbintojas paprašė Śivos suteikti jam gebėjimą vienu prisilietimu nukirsti bet kurios gyvosios būtybės galvą ir Viešpats Śiva suteikė jam šį palaiminimą. Nors garbintojo prašymas nebuvo pagirtinas, nes jis norėjo nužudyti savo priešą, Viešpats Śiva jį patenkino, atsižvelgęs į tai, kad šis jį garbino ir stengėsi jam kuo įmanydamas įtikti. Taigi jo ydą Viešpats Śiva iškėlė kaip nepaprastą dorybę. Satī metė tėvui kaltinimą: „Tu esi visiška Viešpaties Śivos priešingybė. Viešpats Śiva turi daugybę dorybių ir nė vienos ydos, bet tu vis tiek radai prie ko prikibti ir kuo jį apkaltinti. Jo dorybes tu laikai ydomis, todėl užuot tapęs išaukštinta siela, žemai puolei. Matydamas kituose tik gera žmogus tampa didžiadvasiu, o tu, nepagrįstai sumenkinęs kito dorybes, tapai žemiausiu iš žemiausiųjų.“

13 TEKSTAS

नाश्चर्यमेतद्यदसत्सु सर्वदा
महद्विनिन्दा कुणपात्मवादिषु ।
सेर्ष्यं महापूरुषपादपांसुभि-
र्निरस्ततेजःसु तदेव शोभनम् ॥१३॥

nāścaryam etad yad asatsu sarvadā
mahad-vinindā kuṇapātma-vādiṣu
serṣyaṁ mahāpūruṣa-pāda-pāṁsubhir
nirasta-tejaḥsu tad eva śobhanam

na – ne; *āścaryam* – nuostabu; *etat* – tai; *yat* – kas; *asatsu* – blogis; *sarvadā* – visada; *mahat-vinindā* – didžiųjų sielų išjuokimas; *kuṇapa-ātma-vādiṣu* – iš tų, kurie laiko negyvą kūną pačiu savimi; *sa-īrṣyam* – pavydas; *mahā-pūruṣa* – didžioms asmenybėms; *pāda-pāṁsubhiḥ* – dulkėmis nuo pėdų; *nirasta-tejaḥsu* – kurių šlovė blėsta; *tat* – tas; *eva* – tikrai; *śobhanam* – labai geras.

Nieko nuostabaus, kad su laikinu materialiu kūnu save tapatinantys žmonės visuomet išjuokia didžias sielas. Materialistų širdis griaužiantis pavydas pasitarnauja jiems tuo, kad nutiesia kelią į nuopuolį. Dulkės nuo didžių sielų pėdų visą jų didybę paverčia niekais.

Komentaras: Viskas priklauso nuo to, kiek tu gali paimti, vieni augalai nyksta karštuose saulės spinduliuose, o kiti klesti. Vadinasi, ne saulė, o pats augalas iš esmės lemia savo paties augimą ar nykimą. Lygiai taip ir dulkės nuo iškilių asmenybių lotosinių pėdų gali būti žmogui išganingos, bet gali ir pražudyti – *mahīyasāṁ pāda-rajo-'bhiṣekam.* Nusižengusieji didžios asmenybės lotosinėms pėdoms yra pasmerkti ir palaipsniui jie praranda visas kilniąsias savybes. Didi siela gali atleisti nusižengusiems, tačiau Kṛṣṇa neatleidžia nusižengimų didžios asmenybės lotosinių pėdų dulkėms. Kai saulės spinduliai kaitina galvą, karštį dar galima pakęsti, bet jis tampa nepakenčiamas, kai nuo saulės dega pėdos. Kas įžeidinėja bhaktus, tas ritasi vis žemiau, todėl negali liautis daręs nusižengimus didžios sielos pėdoms. Nusižengimus paprastai daro asmenys, kurie klaidingai tapatina save su laikinu kūnu. Karalius Dakṣa labai klydo tapatindamas savo kūną su siela. Jis nusižengė Viešpaties Śivos lotosinėms pėdoms, nes manė, kad jo kūnas, davęs pradžią Satī, buvo viršesnis už Viešpaties Śivos kūną. Menkesnės nuovokos žmonės dažnai daro šią klaidą ir veikia vadovaudamiesi kūniška būties

samprata, o tai lemia, kad jie daro dar daugiau nusižengimų didžių sielų lotosinėms pėdoms. Kūniška būties samprata besivadovaujantis žmogus priskirtinas tokių gyvūnų, kaip karvės ir asilai, kategorijai.

14 TEKSTAS

यद् द्व्यक्षरं नाम गिरेरितं नृणां
सकृत्प्रसङ्गादघमाशु हन्ति तत् ।
पवित्रकीर्तिं तमलङ्घ्यशासनं
भवानहो द्वेष्टि शिवं शिवेतरः ॥१४॥

yad dvy-akṣaraṁ nāma gireritaṁ nṛṇāṁ
sakṛt prasaṅgād agham āśu hanti tat
pavitra-kīrtiṁ tam alaṅghya-śāsanaṁ
bhavān aho dveṣṭi śivaṁ śivetaraḥ

yat – kuris; *dvi-akṣaram* – sudarytas iš dviejų skiemenų; *nāma* – pavadintas; *girā īritam* – tiesiog ištartas liežuviu; *nṛṇām* – žmonių; *sakṛt* – kartą; *prasaṅgāt* – iš širdies; *agham* – nuodėmingą veiklą; *āśu* – tučtuojau; *hanti* – sunaikina; *tat* – tai; *pavitra-kīrtim* – kurio reputacija nepriekaištinga; *tam* – jo; *alaṅghya-śāsanam* – nurodymą visada vykdo; *bhavān* – tu; *aho* – o; *dveṣṭi* – jauti pagiežą; *śivam* – Viešpaties Šivos atžvilgiu; *śiva-itaraḥ* – nepalankus.

Satī tęsė: Brangus tėve, iš neapykantos Viešpačiui Šivai tu darai didžiausią klaidą. Juk Šivos vardas, kurį sudaro du skiemenys „ši“ ir „va“, nuplauna visas žmogaus nuodėmes. Jo valia – šventa. Viešpaties Šivos širdis tyra ir niekas, išskyrus tave, jam nejaučia pagiežos.

Komentaras: Viešpats Śiva yra iškiliausia siela iš visų materialaus pasaulio gyvųjų esybių, todėl jo vardas Śiva žada sėkmę tiems, kurie tapatina save su kūnu. Jei tokie žmonės ima garbinti Viešpats Šivą, ilgainiui jie suvokia savo dvasinę prigimtį ir liaujasi tapatinęsi su materialiu kūnu. „Śiva“ reiškia *maṅgala* – žadantis sėkmę, gera lemiantis, palankus. Kūne gera lemianti yra siela. *Aham brahmāsmi*: „Esu Brahmanas“. Toks suvokimas yra išganingas. Kol nesuvokiame savo dvasinės tapatybės, nesuvokiame, kad esame siela, visi mūsų poelgiai žada tik bloga. „Śiva“ reiškia „gera lemiantis“, todėl Viešpaties Šivos garbintojai palengva prieina dvasinio susivokimo lygmenį,

ir vis dėlto to maža. Žmogaus gyvenimas pakrypsta palankia linkme tik tą akimirką, kai jis suvokia savo dvasinę tapatybę. Tačiau būtini tolimesni žingsniai – jam reikia suvokti savo ryšius su Aukščiausiąja Siela. Tikras Viešpaties Šivos garbintojas pasiekia dvasinio susivokimo lygmenį, bet, jei jam nestinga nuovokumo, jis nesitenkina suvokimu, kad yra dvasinė siela (*ahaṁ brahmāsmi*). Išmintingas žmogus turėtų eiti toliau Viešpats Šivos, kuris visada yra pasinėręs į mintis apie Vāsudevą, pėdomis. Kaip pirmiau sakyta, *sattvaṁ viśuddhaṁ vasudeva-śabditam*: Viešpats Šiva yra pasinėręs į nenutrūkstamą meditaciją į Vāsudevos, Šrī Kṛṣṇos, lotosines pėdas. Viešpaties Šivos iškilumas suvokiamas ėmus garbinti Viṣṇu, kadangi Viešpats Šiva sako „Šiva Purāṇoje“, kad aukščiausia garbinimo forma yra Viešpaties Viṣṇu garbinimas. Viešpats Šiva garbinamas todėl, kad jis yra iškiliausias Viešpaties Viṣṇu bhaktas. Suklystume manydami, kad Viešpats Šiva prilygsta Viešpačiui Viṣṇu. Taip manyti gali tik ateistas. Šią mintį patvirtina „Vaiṣṇavīya Purāṇa“, kurioje sakoma, kad Viṣṇu, arba Nārāyaṇa, yra absoliutus Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir nieko nederėtų laikyti Jam lygiu – net Viešpaties Šivos ar Viešpaties Brahmos, o ką jau kalbėti apie kitus pusdievius.

15 TEKSTAS

यत्पादपद्मं महतां मनोऽलिभि-
निर्षेवितं ब्रह्मरसासवार्थिभिः ।
लोकस्य यद्वर्षति चाशिषोऽर्थिन-
स्तस्मै भवान्द्रुह्यति विश्वबन्धवे ॥१५॥

yat-pāda-padmaṁ mahatāṁ mano-'libhir
niṣevitaṁ brahma-rasāsavārthibhiḥ
lokasya yad varṣati cāśiṣo 'rthinas
tasmai bhavān druhyati viśva-bandhave

yat-pāda-padmam – kurio lotosinės pėdos; *mahatām* – iškilių asmenybių; *manaḥ-alibhiḥ* – proto bitėmis; *niṣevitam* – užimtų; *brahma-rasa* – transcendentinės palaimos (*brahmānandos*); *āsava-arthibhiḥ* – nektaro paieškomis; *lokasya* – paprastų žmonių; *yat* – kuris; *varṣati* – jis patenkina; *ca* – ir; *āśiṣaḥ* – troškimus; *arthinaḥ* – ieškančių; *tasmai* – jo (Viešpačiui Šivai); *bhavān* – tu; *druhyati* – nekenti; *viśva-bandhave* – visų gyvųjų esybių visuose trijuose pasauliuose draugo.

Tu nekenti Viešpaties Śivos, kuris yra visų gyvųjų esybių visuose trijuose pasauliuose draugas. Jis patenkina visus paprastų žmonių troškimus ir laimina brahmānandos (transcendentinės palaimos) siekiančias iškilias asmenybes, nes jos panirusios į mintis apie jo lotosines pėdas.

Komentaras: Egzistuoja dvi žmonių kategorijos. Pirmajai priklauso materialinės gerovės siekiantys užkietėję materialistai. Jei materialistas garbina Viešpatį Śivą, visi jo norai išsipildo. Viešpats Śiva, kuriam nesunku įtikti, lengva ranka patenkina bet kokius troškimus, todėl paprasti žmonės linkę garbinti būtent jį. Antrajai kategorijai priklauso žmonės, nusivylę ir besibodintys materialistine gyvensena. Jie garbina Viešpatį Śivą siekdami išsivadavimo, apimančio ir nesitapatinimą su materija. Kas suvokia esąs ne materialus kūnas, o amžina siela, tas išsivaduoja iš neišmanymo pančių. Viešpats Śiva suteikia ir šią galimybę. Žmonės paprastai išpažįsta religiją siekdami ekonominės gerovės, tai yra norėdami praturtėti, ir tikėdami, kad pinigai padės jiems patenkinti savo jusles, tačiau nusivylę jie siekia dvasinės *brahmānandos* – susiliejimo su Aukščiausiuoju. Religija, materialinė gerovė, jusliniai malonumai ir išsivadavimas – tai keturi principai, kuriais grindžiamas materialus gyvenimas. Viešpats Śiva linki gero ir paprastam, ir dvasinių aukštumų pasiekusiam žmogui. Todėl nesantaika su Śiva Dakṣai nežadėjo nieko gero. Viešpačiui Śivai, iškiliausiam iš *vaiṣṇavų,* lenkiasi net *vaiṣṇavai,* kurie pranoksta ir paprastus žmonės, ir šio pasaulio didžiūnus. Viešpats Śiva yra ir paprastų žmonių, ir iškilių asmenybių, ir Viešpaties bhaktų draugas, todėl visi žmonės turėtų jį gerbti ir siekti santarvės su juo.

16 TEKSTAS

किं वा शिवाख्यमशिवं न विदुस्त्वदन्ये
ब्रह्मादयस्तमवकीर्य जटाः श्मशाने ।
तन्माल्यभस्मनृकपाल्यवसत्पिशाचै-
र्ये मूर्धभिर्दधति तच्चरणावसृष्टम् ॥१६॥

kiṁ vā śivākhyam aśivaṁ na vidus tvad anye
brahmādayas tam avakīrya jaṭāḥ śmaśāne
tan-mālya-bhasma-nṛkapāly avasat piśācair
ye mūrdhabhir dadhati tac-caraṇāvasṛṣṭam

kim vā – ar; *śiva-ākhyam* – vardu Śiva; *aśivam* – lemiantis bloga; *na viduḥ* – nežino; *tvat anye* – visi, išskyrus tave; *brahma-ādayaḥ* – Brahmā ir kiti; *tam* – jo (Viešpaties Śivos); *avakīrya* – išsidraikę; *jaṭāḥ* – susivėlę plaukai;

śmaśāne – krematoriume; *tat-mālya-bhasma-nṛ-kapālī* – to, kuris puošiasi girliandomis iš žmonių kaukolių ir barstosi pelenais; *avasat* – bendraujančio; *piśācaiḥ* – su demonais; *ye* – kurie; *mūrdhabhiḥ* – ant galvos; *dadhati* – deda; *tat-caraṇa-avasṛṣṭam* – nukritusias nuo jo lotosinių pėdų.

Nejau manai, kad už tave garbesni ir iškilesni pusdieviai, pavyzdžiui, Viešpats Brahmā, ne taip gerai kaip tu pažįsta nevalyvą būtybę vardu Śiva? Taip, tose vietose, kur deginami mirusieji, Śiva bendrauja su demonais. Jo susivėlę plaukai išsidraikę po visą kūną, jis puošiasi iš žmonių kaukolių suvertomis girliandomis ir trinasi kūną sudegintų lavonų pelenais, bet nepaisant šių atstumiančių savybių tokios iškilios asmenybės, kaip Brahmā, reiškia jam savo pagarbą ir pagarbiai sau ant galvos dedasi jo lotosinėms pėdoms aukotas gėles.

Komentaras: Neverta peikti tokios iškilios asmenybės, kaip Viešpats Śiva. Būtent tai ir sako Satī, norėdama pabrėžti savo vyro viršenybę. Pirma ji sakė: „Jūs vadinate Viešpatį Śivą lemiančiu bloga, nes Jis su demonais bastosi po mirusiųjų deginimo vietas, trina kūną mirusiųjų pelenais ir dėvi žmonių kaukolių girliandas. Tu nurodei nemažai jo ydų, bet nežinai, kad jis visada egzistuoja transcendentiniu lygmeniu. Nors jo išvaizda, rodos, lemia bloga, kodėl tokios asmenybės, kaip Brahmā, garbina dulkes nuo jo lotosinių pėdų ir pagarbiai deda sau ant galvos girliandas, kurias tu taip išpeikei?“ Kaip skaisti moteris ir Viešpaties Śivos žmona, Satī jautė privalanti įrodyti, kad Viešpats Śiva iš tikrųjų yra labai iškilni asmenybė, remiantis ne savo jausmais, o faktais. Viešpats Śiva nėra paprasta gyvoji esybė. Šią išvadą skelbia Vedų raštai. Jis nėra lygiavertis Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, bet jo negalima gretinti ir su paprastomis gyvosiomis esybėmis. Brahmos padėtį dažniausiai užima paprasta gyvoji esybė. Kai kada, kai nėra tinkamos gyvosios esybės, Brahmos pareigas eina vienas iš Viešpaties Viṣṇu skleidinių, tačiau paprastai šį postą užima labai doringa gyvoji esybė iš šios visatos. Taigi Viešpats Śiva pagal savo prigimtinę padėtį yra viršesnis už Viešpatį Brahmą, nors ir apsireiškė pasauliui Brahmos sūnumi. Posme pasakyta, kad net tokios asmenybės, kaip Brahmā, nesibodi Viešpaties Śivos lotosinių pėdų dulkių, pagarbiai priima tariamai suterštas gėles nuo jo pėdų. Ne mažiau jį gerbia ir Brahmos palikuonys, devyni didieji išminčiai (Marīcis, Atris, Bhṛgu ir kiti), nes jiems žinoma, kad Viešpats Śiva nėra paprasta gyvoji esybė.

Neretai Purāṇose teigiama, kad pusdieviai užima labai aukštą padėtį ir kone prilygsta Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, vis dėlto visi šventraščiai sutaria, kad tik Viešpats Viṣṇu yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Apibūdinant Viešpatį Śivą „Brahma-saṁhitoje“ pateikiama analogija su varške

ar jogurtu. Varškė nesiskiria nuo pieno. Kadangi varškė gaunama iš pieno, tam tikra prasme varškė yra pienas. Viešpats Śiva taip pat tam tikra prasme yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, tačiau, kita vertus, laikyti Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu Jo negalima, lygiai kaip varškė nelaikytina pienu, nors galima sakyti, kad ji yra pienas. Taip rašoma Vedose. Kai skaitome apie pusdievį, kuris pagal visus požymius yra viršesnis už Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, turime atminti, kad tas ar kitas pusdievis taip iškeliamas norint sudominti garbintoją. „Bhagavad-gītoje“ (9.25) sakoma, kad, jei žmogus nori garbinti pusdievį, jo širdyje glūdintis Aukščiausiasis Dievo Asmuo leidžia įsišaknyti vis didesniam prisirišimui prie šio pusdievio, kad žmogus galėtų patekti į jo buveinę. *Yānti deva-vratā devan.* Pusdievio garbintojas patenka į pusdievio buveinę, o Aukščiausiojo Dievo Asmens garbintojas patenka į dvasinę karalystę. Apie tai sakoma daugelyje Vedų raštų. Čia Satī šlovina Viešpatį Śivą iš dalies todėl, kad jis yra jos vyras, o iš dalies todėl, kad jis užima labai aukštą padėtį, žymiai aukštesnę nei paprasta gyvoji esybė ir net pats Viešpats Brahmā.

Viešpaties Śivos viršenybę pripažįsta pats Viešpats Brahmā, todėl Satī tėvas, Dakṣa, taip pat turėtų ją pripažinti. Būtent tai ir nori pasakyti Satī. Iš tikrųjų į savo tėvo namus ji atėjo ne tam, kad dalyvautų aukojime, nors prašydama vyro eiti drauge ji sakė norinti pasimatyti su seserimis ir motina. Tai tebuvo dingstis – giliai širdyje ji vylėsi įtikinti tėvą, Dakṣą, kad pykti ant Viešpaties Śivos yra kvaila. Tai buvo svarbiausias Satī tikslas. Tačiau supratusi, kad įtikinti tėvo nepavyks, Satī paliko savo kūną. Bet apie tai papasakos jau kiti posmai.

17 TEKSTAS

कर्णौ पिधाय निरयाद्यदकल्प ईशे
धर्मावितर्यसृणिभिर्नृभिरस्यमाने ।
छिन्द्यात्प्रसह्य रुशतीमसतीं प्रभुश्चे-
ज्जिह्वामसूनपि ततो विसृजेत्स धर्मः ॥१७॥

karṇau pidhāya nirayād yad akalpa īśe
dharmāvitary asṛṇibhir nṛbhir asyamāne
chindyāt prasahya ruśatīm asatīṁ prabhuś cej
jihvām asūn api tato visṛjet sa dharmaḥ

karṇau – abi ausis; *pidhāya* – užspaudus; *nirayāt* – reikia pasišalinti; *yat* – jei; *akalpaḥ* – negali; *īśe* – valdovas; *dharma-avitari* – religijos gynėjas;

asṛṇibhiḥ – neatsakingų; *nṛbhiḥ* – asmenų; *asyamāne* – juodinamas; *chindyāt* – jis turi nupjauti; *prasahya* – jėga; *ruśatīm* – juodinančio; *asatīm* – piktžodžiautojo; *prabhuḥ* – gali; *cet* – jei; *jihvām* – liežuvį; *asūn* – (savo) gyvybę; *api* – būtinai; *tataḥ* – tada; *visṛjet* – nutraukti; *saḥ* – toks; *dharmaḥ* – metodas.

Satī tęsė: Kieno ausis išgirsta, kaip juodinamas religijos valdovas ir gynėjas, tas turi tuoj pat nupjauti piktžodžiautojui liežuvį ir jį nudėti, o po to nusižudyti pats. Tačiau, jei tai neįmanoma, reikia užsikimšti ausis ir kuo greičiau pasišalinti.

Komentaras: Pasak Satī, iškilią asmenybę juodinantis žmogus laikytinas žemiausiu iš žemiausių. Tačiau Dakṣa galėtų remtis pačios Satī žodžiais ir sakyti, kad jis, kaip Prajāpatis, daugybės gyvųjų būtybių valdovas ir vienas iš didžiųjų visatos administratorių, taip pat užima labai aukštą padėtį. Todėl Satī, užuot peikusi jį, turėtų įvertinti jo dorybes. Reikia suprasti, kad Satī siekė ne juodinti, o ginti. Ji netgi privalėjo nupjauti liežuvį Dakṣai, piktžodžiavusiam prieš Viešpatį Śivą. Kitaip sakant, tą, kuris piktžodžiauja prieš religijos saugotoją Viešpatį Śivą, būtina nužudyti vietoje, o paskui derėtų nusižudyti pačiam. Tačiau Dakṣa buvo Satī tėvas, todėl Satī nutarė geriau nusižudyti pati ir tokiu būdu išpirkti didžiulę nuodėmę, kurią ji padarė klausydamasi Viešpačiui Śivai adresuotų šventvagysčių. Šis „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmas moko, kad mes jokiu būdu negalime toleruoti, kai mūsų akivaizdoje juodinama iškili asmenybė. Brahmanui nederėtų žudytis, nes tuomet jis bus atsakingas už brahmano nužudymą, todėl brahmanas privalo pasišalinti arba užsikimšti ausis, kad negirdėtų piktžodžiavimo. *Kṣatriyas* turi teisę nubausti bet kurį žmogų, todėl *kṣatriyas* privalo nedvejodamas nupjauti piktžodžiautojui liežuvį ir jį nužudyti. *Vaiśyai* ir *śūdros* turėtų tučtuojau palikti savo kūnus. Satī nutarė palikti kūną, nes laikė save *śūdra* arba *vaiśya.* Pasak „Bhagavad-gitos“ (9.32), moterys, darbininkai ir prekijai priklauso tai pačiai žmonių kategorijai (*striyo vaiśyās tathā śūdrāḥ*). Kadangi *vaiśyams* ir *śūdroms,* išgirdusiems burnojimą Viešpaties Śivos ar kitų iškilių asmenybių adresu, rekomenduojama nedelsiant palikti kūną, Satī nutarė nusižudyti.

18 TEKSTAS

अतस्त्वोत्पन्नमिदं कलेवरं
न धारयिष्ये शितिकण्ठगर्हिणः ।

जग्धस्य मोहाद्धि विशुद्धिमन्धसो
जुगुप्सितस्योद्धरणं प्रचक्षते ॥१८॥

atas tavotpannam idaṁ kalevaraṁ
na dhārayiṣye śiti-kaṇṭha-garhiṇaḥ
jagdhasya mohād dhi viśuddhim andhaso
jugupsitasyoddharaṇaṁ pracakṣate

ataḥ – todėl; *tava* – iš tavęs; *utpannam* – gauto; *idam* – šio; *kalevaram* – kūno; *na dhārayiṣye* – aš neturėsiu; *śiti-kaṇṭha-garhiṇaḥ* – to, kuris juodino Viešpatį Śivą; *jagdhasya* – suvalgyto; *mohāt* – per klaidą; *hi* – kadangi; *viśuddhim* – apvalymas; *andhasaḥ* – maisto; *jugupsitasya* – nuodingo; *uddharaṇam* – vėmimas; *pracakṣate* – pareiškiu.

Tu įžeidei Viešpatį Śivą, todėl aš atsisakau šio niekingo kūno, kurį tu davei. Apsinuodijus maistu geriausia jį išvemti.

Komentaras: Satī galėjo sunaikinti šimtus visatų drauge su jose gyvenančiais Dakṣomis, nes ji yra išorinės Viešpaties galios įsikūnijimas, tačiau norėdama apsaugoti vyrą nuo kaltinimų esą jis privertė savo žmoną Satī nužudyti Dakṣą, nes būdamas pavaldus jam pats neišdrįso to padaryti, ji nutarė palikti kūną.

19 TEKSTAS

न वेदवादाननुवर्तते मतिः
स्व एव लोके रमतो महामुनेः ।
यथा गतिर्देवमनुष्ययोः पृथक्
स्व एव धर्मे न परं क्षिपेत्स्थितः ॥१९॥

na veda-vādān anuvartate matiḥ
sva eva loke ramato mahā-muneḥ
yathā gatir deva-manuṣyayoḥ pṛthak
sva eva dharme na paraṁ kṣipet sthitaḥ

na – ne; *veda-vādān* – Vedų taisyklių ir nuostatų; *anuvartate* – laikosi; *matiḥ* – protas; *sve* – savo paties; *eva* – tikrai; *loke* – savyje; *ramataḥ* – semiasi džiaugsmo; *mahā-muneḥ* – iškilių transcendentalistų; *yathā* – kaip;

gatiḥ – kelias; *deva-manuṣyayoḥ* – žmonių ir pusdievių; *pṛthak* – atskirai; *sve* – savo paties; *eva* – vienas; *dharme* – nustatytomis pareigomis; *na* – ne; *param* – kito; *kṣipet* – turi kritikuoti; *sthitaḥ* – esantis.

Geriau vykdyti savo priedermę, nei peikti kitus. Iškilūs transcendentalistai kartais gali nusižengti Vedų priesakams, nes jiems nebūtina jų laikytis: pusdieviai skrieja erdve, o paprasti žmonės eina žeme.

Komentaras: Iš pažiūros, ir iškiliausio transcendentalisto, ir žemiausiai puolusios sąlygotos sielos elgesys niekuo nesiskiria. Iškiliam transcendentalistui Vedų priesakai neprivalomi: pusdieviai skrieja erdve virš džiunglių bei uolų, esančių žemės paviršiuje, o paprastas skraidyti nemokantis žmogus įveikia šias kliūtis pėstute. Nors visų mėgiamas Viešpats Śiva akivaizdžiai nesilaiko Vedų nuostatų, jų nesilaikymas jam neturi įtakos, bet, jei paprastas žmogus mėgins pamėgdžioti Viešpats Śivą, jis padarys neleistiną klaidą. Paprastas žmogus privalo laikytis visų Vedų taisyklių ir nuostatų, kurių nebūtina laikytis pasiekusiajam transcendentinį lygmenį. Dakṣa priekaištauja Viešpačiui Śivai, kad jis nesilaiko griežtų Vedų priesakų, bet Satī sako, kad jam nėra reikalo jų laikytis. Sakoma, kad tam, kuris yra galingas kaip saulė ar ugnis, nėra skirtumo tarp tyrumo ir sutepties. Saulės spinduliai išvalo pačias purviniausias vietas, kuriose atsidūręs paprastas žmogus būtinai susiteps. Nereikia imituoti Viešpaties Śivos – verčiau griežtai vykdyti savo priedermę ir niekada nejuodinti tokių iškilių asmenybių, kaip Viešpats Śiva.

20 TEKSTAS

कर्म प्रवृत्तं च निवृत्तमप्यृतं
वेदे विविच्योभयलिङ्गमाश्रितम् ।
विरोधि तद्यौगपदैककर्तरि
द्वयं तथा ब्रह्मणि कर्म नर्च्छति ॥२०॥

karma pravṛttaṁ ca nivṛttam apy ṛtaṁ
vede vivicyobhaya-liṅgam āśritam
virodhi tad yaugapadaika-kartari
dvayaṁ tathā brahmaṇi karma narcchati

karma – veikla; *pravṛttam* – prisirišusiems prie materialių malonumų; *ca* – ir; *nivṛttam* – neprisirišusiems prie materijos; *api* – tikrai; *ṛtam* –

išties; *vede* – Vedose; *vivicya* – išskiriami; *ubhaya-liṅgam* – abiejų požymiai; *āśritam* – nukreiptas; *virodhi* – prieštaringa; *tat* – tai; *yaugapada-eka-kartari* – vieno žmogaus dvejopa veikla; *dvayam* – dvi; *tathā* – taip; *brahmaṇi* – tie, kurie yra pasiekę transcendentinį lygmenį; *karma* – veiksmų; *na ṛcchati* – atsisako.

Vedos nurodo dvi veiklos rūšis – veiklą prisirišusiems prie materialių malonumų ir veiklą, skirtą jų atsižadėjusiems. Šias dvi veiklos rūšis renkasi dviejų rūšių žmonės su skirtingais polinkiais. Žmogus negali rinktis iškart abiejų veiklos rūšių, nes jos viena kitai prieštarauja. Bet transcendentinį lygmenį pasiekęs asmuo gali atsisakyti ir vienos, ir kitos veiklos.

Komentaras: Žmonių veikla pagal Vedų normas gyvenančioje visuomenėje skirta tam, kad sąlygota siela, kuri atėjo į materialų pasaulį džiaugtis jo teikiamais malonumais, galėtų vadovaudamasi atitinkamomis taisyklėmis patenkinti savo poreikius ir atsisakiusi materialių malonumų galiausiai pasiektų transcendentinį lygmenį. Keturi dvasiniai gyvenimo etapai (*brahmacarya, gṛhastha, vānaprastha* ir *sannyāsa*) leidžia žmogui palaipsniui priartėti prie transcendentinio lygmens. *Gṛhasthos,* šeimos žmogaus, pareigos ir drabužiai skiriasi nuo pasaulio atsižadėjusio *sannyāsio* pareigų ir drabužių. Žmogus negali vienu metu vykdyti abiem dvasinio gyvenimo etapams nustatytų pareigų. *Sannyāsis* negali elgtis kaip šeimos žmogus, o šeimos žmogus – kaip *sannyāsis.* Virš šių dviejų kategorijų žmonių (pasinėrusių į materialią veiklą ir jos atsižadėjusių) iškyla abiejų veiklos rūšių atžvilgiu transcendentiškas žmogus. Viešpats Śiva yra pasiekęs transcendentinį būvį, nes, kaip minėta pirmiau, mintimis jis visada yra pasinėręs į Viešpatį Vāsudevą. Todėl jam netaikytinos nei *gṛhasthos,* nei *sannyāsio* pareigos. Jis yra pasiekęs *paramahaṁsos,* dvasinio gyvenimo tobulybės, pakopą. Apie Viešpaties Śivos pasiektą transcendentinį būvį rašoma ir „Bhagavad-gītoje“ (2.52–53). „Bhagavad-gitoje“ paaiškinta, kad jei žmogus yra pasinėręs į transcendentinę tarnystę Viešpačiui, už kurią nelaukia jokio materialinio atlygio, jis yra pasiekęs transcendentinę pakopą. Toks žmogus nėra įpareigotas laikytis Vedų priesakų, įvairių Vedose pateiktų taisyklių ir nuostatų. Kas yra iškilęs aukščiau Vedų apeigyno reikalavimų, kurių laikomasi siekiant vienokių ar kitokių malonių, ir yra visa savo esybe pasinėręs į transcendentinius apmąstymus, t.y. į mintis apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį pasiaukojimo tarnystės dvasia, tas jau pasiekė ekstazinį *buddhi-yogos, samādhi,* būvį. Pasiekusiam šį būvį nebūtina vykdyti nei Vedų reglamentuojamos veiklos, kuria siekiama materialių malonumų, nei veiklos, kurios tikslas – materialaus pasaulio atsižadėjimas.

21 TEKSTAS

मा वः पदव्यः पितरस्मदास्थिता
या यज्ञशालासु न धूमवर्त्मभिः ।
तदन्नतृप्तैरसुभृद्भिरीडिता
अव्यक्तलिङ्गा अवधूतसेविताः ॥२१॥

mā vaḥ padavyaḥ pitar asmad-āsthitā
yā yajña-śālāsu na dhūma-vartmabhiḥ
tad-anna-tṛptair asu-bhṛdbhir īḍitā
avyakta-liṅgā avadhūta-sevitāḥ

mā – ne; *vaḥ* – tavo; *padavyaḥ* – turtai; *pitaḥ* – o tėve; *asmat-āsthitāḥ* – priklausantys mums; *yāḥ* – kurie (turtai); *yajña-śālāsu* – aukuro ugnyje; *na* – ne; *dhūma-vartmabhiḥ* – atnašaudami aukas; *tat-anna-tṛptaiḥ* – pasitenkina aukotu maistu; *asu-bhṛdbhiḥ* – tenkinantys kūniškus poreikius; *īḍitāḥ* – šlovinami; *avyakta-liṅgāḥ* – kurių priežastis neapreikšta; *avadhūta-sevitāḥ* – pasiekia dvasiškai susivokusios sielos.

Tėve, nei tu, nei tave liaupsinantys nė neįsivaizduojate, kokius turtus mes turime, nes tie, kurie savanaudiškai rengia prabangius aukojimus, tegalvoja apie tai, kaip patenkinti savo kūniškus poreikius, tai yra apie maistą, atnašautą kaip auką, o mes galime apreikšti savo turtus vos tik to panorėję. Tai pasiekiama tik iškilioms, pasaulio atsižadėjusioms ir dvasiškai susivokusioms asmenybėms.

Komentaras: Satī tėvas tarėsi esąs itin garbus ir turtingas asmuo, o jo dukros vyras – ne tik vargeta, bet ir netašytas stuobrys. Jos tėvui turbūt atrodė, kad, nors skaisčioji Satī buvo labai ištikima savo vyrui, jis, deja, buvo apgailėtinas. Norėdama tai paneigti, Satī sako, kad tokie materialistai, kaip Dakṣa ir jam meilikaujantys pakalikai, kuriems terūpėjo karminė veikla, negali suvokti jos vyro didybės. Jos vyras elgiasi visai kitaip. Jis valdo tokius turtus, kokius sunku ir įsivaizduoti, bet jų nedemonstruoja. Todėl jo turtai vadinami *avyakta* – „neapreikšti“. Bet prireikus vos panorėjęs Viešpats Śiva gali juos pademonstruoti ir neilgai trukus, kaip pranašaujama pastarajame posme, tai iš tikrųjų įvyks. Viešpaties Śivos turtus vertina tik tie, kurie atsižadėjo pasaulio ir puoselėja meilę Dievui, o ne juslinių malonumų siekiantys materialistai. Šie turtai teprieinami iškilioms asmenybėms, tokioms kaip Kumārai, Nārada ir Viešpats Śiva.

Šiame posme smerkiami Vedų apeigų vykdytojai. Jie pavadinti *dhūma-vartmabhiḥ* – „besimaitinantys aukoto maisto likučiais.“ Aukos maistas esti dviejų rūšių: maistas, paaukotas dievams karminių apeiginių aukojimų metu, ir maistas, paaukotas Viṣṇu, – jis pats geriausias. Nors Viṣṇu visada yra pagrindinė aukuro dievybė, atliekantieji karmines apeigas siekia įtikti kuriam nors iš pusdievių mainais tikėdamiesi materialių gėrybių. Tikrasis aukojimo tikslas – patenkinti Viešpatį Viṣṇu. Su šia intencija paaukoto maisto likučiai skatina pažangą pasiaukojimo tarnystės kelyje. Aukojant pusdieviams, o ne Viṣṇu, dvasinis tobulėjimas vyksta labai lėtai, todėl šiame posme jis smerkiamas. Viśvanātha Cakravartis lygina apeiginių aukojimų vykdytojus su varnomis, nes varnos su malonumu lesa į šiukšlyną išmestus maisto likučius. Satī pasmerkė ne tik Dakṣą, bet ir visus aukojime dalyvavusius brahmanus.

Satī nerūpėjo, ar karalius Dakṣa ir jam meilikaujantys pakalikai supras Viešpaties Śivos iškilumą – svarbiausia jai buvo pasakyti tėvui, kad jos vyras nėra vargšas. Ištikimoji Viešpaties Śivos žmona Satī apipila materialiomis malonėmis tuos, kurie garbina Viešpatį Śivą. Apie tai rašoma dešimtoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje. Neretai Viešpatį Śivą garbinantys žmonės yra turtingesni už Viešpaties Viṣṇu garbintojus, nes Durga, arba Satī, atsakinga už materialius pasaulio reikalus, norėdama pašlovinti Viešpatį Śivą, dovanoja jo garbintojams trokštamas materialines gėrybes. Viṣṇu garbintojų tikslas – dvasinis tobulėjimas, todėl neretai jie praranda savo materialius turtus. Apie visa tai išsamiai pasakojama dešimtoje giesmėje.

22 TEKSTAS

नैतेन देहेन हरे कृतागसो
देहोद्भवेनालमलं कुजन्मना ।
व्रीडा ममाभूत्कुजनप्रसङ्गत-
स्तज्जन्म धिग्यो महतामवद्यकृत् ॥२२॥

naitena dehena hare kṛtāgaso
dehodbhavenālam alaṁ kujanmanā
vrīḍā mamābhūt kujana-prasaṅgatas
taj janma dhig yo mahatām avadya-kṛt

na – ne; *etena* – su šiuo; *dehena* – kūnu; *hare* – Viešpačiui Śivai; *kṛta-āgasaḥ* – nusikaltus; *deha-udbhavena* – kūnu, kuriam pradžią davei tu;

alam alam – pakaks, pakaks; *ku-janmanā* – paniekos verto gimimo; *vrīḍā* – gėda; *mama* – mano; *abhūt* – buvo; *ku-jana-prasaṅgataḥ* – dėl giminystės su netikėliu; *tat janma* – ši gimimas; *dhik* – gėdingas; *yaḥ* – kas; *mahatām* – iškilioms asmenybėms; *avadya-kṛt* – nusikalto.

Tu nusikaltai Viešpaties Śivos lotosinėms pėdoms, ir man telieka apgailestauti, kad tu davei man kūną. Man labai gėda dėl mūsų giminystės ir aš nekenčiu savęs už tai, kad mano kūnas suteptas giminystės ryšiais su žmogumi, kuris nusikalto iškiliausios asmenybės lotosinėms pėdoms.

Komentaras: Viešpats Śiva yra iškiliausias Viešpaties Viṣṇu bhaktas. „Śrīmad-Bhāgavatam“ skelbia: *vaiṣṇavānāṁ yathā śambhuḥ.* Śambhu, Viešpats Śiva, yra iškiliausias iš visų Viešpaties Viṣṇu bhaktų. Ankstesniuose posmuose Satī nurodė, kad Viešpats Śiva visada yra transcendentiškas, nes jis yra pasiekęs grynąjį *vasudevos* būvį. Vasudeva – tai būvis, iš kurio randasi Kṛṣṇa, Vāsudeva, vadinasi, Viešpats Śiva yra iškiliausias Viešpaties Krsnos bhaktas, todėl Satī elgesys vertas pasigėrėjimo, nes niekam nevalia toleruoti Viešpaties Visnu ar Jo bhakto juodinimo. Satī sielojosi ne dėl savo artumo Viešpačiui Śivai, bet fizinės giminystės su Dakṣa, kuris nusikalto Viešpaties Śivos lotosinėms pėdoms. Ji jaučiasi esanti verta paniekos todėl, kad Dakṣa davė pradžią jos kūnui.

23 TEKSTAS

गोत्रं त्वदीयं भगवान् वृषध्वजो
दाक्षायणीत्याह यदा सुदुर्मनाः ।
व्यपेतनर्मस्मितमाशु तदाहं
व्युत्स्रक्ष्य एतत्कुणपं त्वदङ्गजम् ॥२३॥

gotraṁ tvadīyaṁ bhagavān vṛṣadhvajo
dākṣāyaṇīty āha yadā sudurmanāḥ
vyapeta-narma-smitam āśu tadāhaṁ
vyutsrakṣya etat kuṇapaṁ tvad-aṅgajam

gotram – artima giminystė; *tvadīyam* – tau; *bhagavān* – valdantis visus turtus; *vṛṣadhvajaḥ* – Viešpats Śiva; *dākṣāyaṇī* – Dākṣāyaṇī (Dakṣos dukra); *iti* – taip; *āha* – vadina; *yadā* – kai; *sudurmanāḥ* – užgula širdį; *vyapeta* – išnyksta; *narma-smitam* – mano linksmumas ir šypsena; *āśu* – išsyk; *tadā* –

tada; *aham* – aš; *vyutsrakṣye* – aš paliksiu; *etat* – šį (kūną); *kuṇapam* – negyvą kūną; *tvat-aṅga-jam* – pradėtą iš tavo kūno.

Kai Viešpats Śiva dėl artimos giminystės su tavimi pavadina mane Dākṣāyaṇī, man užgula širdį, dingsta šypsena ir veidas apsiniaukia. Man gėda, kad mano kūną – tą kaulų maišą, pradėjai tu. Todėl jo atsisakau.

Komentaras: Dākṣāyaṇī reiškia „karaliaus Dakṣos dukra“. Kartais besišnekučiuodamas su žmona Viešpats Śiva pavadindavo ją karaliaus Dakṣos dukra ir Satī iš gėdos nežinodavo kur dėti akis, nes jai tai primindavo apie giminystę su karaliumi Dakṣa, kuris buvo įasmenintas įžeidimas. Be jokio pagrindo įžeidęs iškilų bhaktą, Viešpatį Śivą, Dakṣa savo asmenyje įkūnijo pagiežą. Pakakdavo Satī išgirsti kreipinį *dākṣāyaṇī,* kuris primindavo jai apie giminystės ryšius su Dakṣa, ir ją apimdavo neviltis, nes jos kūnas tapo pagiežos, kuri griaužė jos tėvą, simboliu. Jos kūnas jai nuolat buvo kančių šaltinis, todėl ji nutarė jo atsikratyti.

24 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्यध्वरे दक्षमनूद्य शत्रुहन्
क्षितावुदीचीं निषसाद शान्तवाक् ।
स्पृष्ट्वा जलं पीतदुकूलसंवृता
निमील्य दृग्योगपथं समाविशत् ॥२४॥

maitreya uvāca
ity adhvare dakṣam anūdya śatru-han
kṣitāv udīcīṁ niṣasāda śānta-vāk
spṛṣṭvā jalaṁ pīta-dukūla-saṁvṛtā
nimīlya dṛg yoga-pathaṁ samāviśat

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *iti* – taip; *adhvare* – aukojimo arenoje; *dakṣam* – Dakṣai; *anūdya* – pasakiusi; *śatru-han* – O priešų naikintojau; *kṣitau* – ant žemės; *udīcīm* – veidu į šiaurę; *niṣasāda* – atsisėdo; *śānta-vāk* – tylomis; *spṛṣṭvā* – palietusi; *jalam* – vandenį; *pīta-dukūla-saṁvṛtā* – apsisiautusi geltonu apdaru; *nimīlya* – užmerkusi; *dṛk* – akis; *yoga-patham* – į mistinės *yogos* praktiką; *samāviśat* – susitelkė.

Išminčius Maitreya pasakojo Vidurai: O priešų naikintojau, po šių žodžių Satī, apsisiautusi šafrano spalvos apdaru, atsisėdo čia pat, aukojimo

arenoje, ant žemės veidu į šiaurę, apsišlakstė vandeniu, užsimerkė ir pasirengė panirti į mistinės yogos transą.

Komentaras: Sakoma, kad nusprendęs pasitraukti iš gyvenimo žmogus turi apsigaubti šafrano spalvos apdaru. Iš visko sprendžiant, Satī persirengė norėdama parodyti, kad ketina atsisakyti Dakṣos jai dovanoto kūno. Dakṣa buvo Satī tėvas, todėl, užuot nužudžiusi jį, Satī nutarė, kad geriausia išeitis – sunaikinti savo kūną, kuris buvo Dakṣos dalis. Taigi ji nusprendė atsikratyti Dakṣos jai dovanoto kūno pasinaudodama *yogos* metodu. Satī buvo Viešpaties Śivos žmona, o Viešpatį Śivą vadina Yogeśvara, geriausiuoju iš *yogų,* nes jis išmano visus mistinės *yogos* metodus, kuriuos, sprendžiant iš posmo, išmanė ir Satī. *Yogos* ji galėjo išmokti iš savo vyro arba savo tėvo, didžiojo karaliaus Dakṣos, namuose. *Yogos* tobulumą pasiekęs žmogus panorėjęs gali tuoj pat atsiskirti nuo kūno, t.y. nusimesti iš materijos pradų sudarytą apvalką. Tobulumą pasiekusiam *yogui* negalioja mirties laiką nulemiantys materialiosios būties dėsniai. Toks *yogas* pats gali pasirinkti kada palikti kūną. Visų pirma *yogas* išmoksta valdyti kūne cirkuliuojančius oro srautus. Įvaldęs šį meną jis gali pakelti sielą į viršugalvį – tada kūnas užsiliepsnoja ir *yogas,* ištrūkęs iš jo, keliauja pasirinkta kryptimi. Ši *yogos* sistema pripažįsta sielos buvimą ir tuo skiriasi nuo šiandieninės „jogos“, kuria siekiama išmokti valdyti organizmo ląsteles. Tikroji *yogos* sistema pripažįsta sielos persikūnijimą ir jos keliones iš vienos planetos į kitą. Sprendžiant iš Maitreyos žodžių Satī ketino perkelti savo sielą į kitą kūną arba keliauti į kitą visatos sferą.

25 TEKSTAS

कृत्वा समानावनिलौ जितासना
सोदानमुत्थाप्य च नाभिचक्रतः ।
शनैर्हृदि स्थाप्य धियोरसि स्थितं
कण्ठाद् भ्रुवोर्मध्यमनिन्दितानयत् ॥२५॥

kṛtvā samānāv anilau jitāsanā
sodānam utthāpya ca nābhi-cakrataḥ
śanair hṛdi sthāpya dhiyorasi sthitaṁ
kaṇṭhād bhruvor madhyam aninditānayat

kṛtvā – pasiekusi; *samānau* – pusiausvyrą; *anilau* – *prāṇos* ir *apānos* oro srovių; *jita-āsanā* – atsisėdusi tinkama poza; *sā* – Satī; *udānam* – gyvybės

orą; *utthāpya* – keldama; *ca* – ir; *nābhi-cakrataḥ* – bambos srityje; *śanaiḥ* – palengva; *hṛdi* – širdyje; *sthāpya* – sutelkusi; *dhiyā* – intelektu; *urasi* – link plaučių kanalo; *sthitam* – patalpintas; *kaṇṭhāt* – per gerklę; *bhruvoḥ* – antakių; *madhyam* – vidurin; *aninditā* – nepriekaištingoji (Satī); *ānayat* – pakėlė.

Atsisėdusi tinkama poza ji nukreipė gyvybės orą aukštyn į bambos sritį ir čia pasiekė jo srautų pusiausvyrą. Tada gyvybės orą drauge su intelektu ji palengva nukreipė į širdį, o iš ten per plaučių kanalą pakėlė tarp antakių.

Komentaras: Yogos praktika siekiama suvaldyti šešiais ratais (*ṣaṭ-cakra*) kūne cirkuliuojančius oro srautus. Oras iš pilvo apačios nukreipiamas link bambos, nuo bambos link širdies, nuo širdies link gerklės, nuo gerklės į tarp antakių esančią sritį, o iš ten į viršugalvio sritį. Tokia, keliais žodžiais, yra *yogos* praktikos esmė. Tačiau prieš pradedant praktikuoti tikrąją *yogos* sistemą būtina išmokti sėdėjimo pozų, nes jos padeda tinkamai atlikti kvėpavimo pratimus, kuriais suvaldomi aukštyn ir žemyn judantys oro srautai. Tai puikus metodas, kurio praktika leidžia pasiekti aukščiausią *yogos* tobulybės pakopą, tačiau jis nėra skirtas mūsų amžiui. Mūsų amžiuje niekas negali pasiekti šios *yogos* tobulumo, vis dėlto šiuolaikiniai žmonės praktikuoja tokias sėdėjimo pozas kaip savotišką mankštą. Šie fiziniai pratimai padeda pagerinti kraujo apytaką ir tokiu būdu palaikyti gerą fizinę formą, tačiau apsiribojant vien mankšta aukščiausios *yogos* tobulybės pakopos pasiekti neįmanoma. „Keśava-śruti“ aprašytas *yogos* metodas nurodo, kaip išmokti valdyti gyvybės jėgą ir persikūnyti iš vieno kūno į kitą ar patekti iš vienos vietos į kitą. Kitaip sakant, *yogos* praktika nėra skirta gerai sveikatai palaikyti. Bet kuris transcendentinis dvasinio pažinimo metodas gerina fizinę sveikatą, nes būtent dvasinė siela suteikia kūnui energijos. Dvasinei sielai atsiskyrus nuo materialaus kūno, kūnas išsyk pradeda irti. Bet kuri dvasinė praktika gerina žmogaus sveikatą net jam specialiai nesistengiant, tačiau tai visai nereiškia, kad aukščiausias *yogos* tikslas – gera fizinė forma. Aukščiausias *yogos* tikslas – padėti sielai pakilti į aukštesnę dvasinio tobulumo pakopą, išlaisvinti ją iš materijos pinklių. Vieni *yogai* siekia, kad siela nukeliautų į aukštutines planetų sistemas, kur gyvenimo lygis labai skiriasi nuo gyvenimo lygio mūsų planetoje ir kur yra geresnės sąlygos dvasinei savivokai: ilgesnis gyvenimas, daugiau materialių patogumų ir t.t., kiti siekia patekti į dvasinį pasaulį – į dvasines Vaikuṇṭhos planetas. *Bhakti-yogos* praktika leidžia sielai patekti tiesiai į dvasines planetas, kur gyvenimas amžinas, kupinas palaimos ir žinojimo, todėl *bhakti-yoga* yra laikoma aukščiausia *yogos* sistema.

26 TEKSTAS

एवं स्वदेहं महतां महीयसा
मुहुः समारोपितमङ्कमादरात् ।
जिहासती दक्षरुषा मनस्विनी
दधार गात्रेष्वनिलाग्निधारणाम् ॥२६॥

evaṁ sva-dehaṁ mahatāṁ mahīyasā
muhuḥ samāropitam aṅkam ādarāt
jihāsatī dakṣa-ruṣā manasvinī
dadhāra gātreṣv anilāgni-dhāraṇām

evam – taip; *sva-deham* – savo kūną; *mahatām* – didžiųjų išminčių; *mahīyasā* – garbinamam; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *samāropitam* – sėdėjo; *aṅkam* – ant kelių; *ādarāt* – pagarbiai; *jihāsatī* – norėdama palikti; *dakṣa-ruṣā* – supykusi ant Dakṣos; *manasvinī* – savo valia; *dadhāra* – nukreipė; *gātreṣu* – į kūno dalis; *anila-agni-dhāraṇām* – meditaciją į ugnį ir orą.

Norėdama palikti kūną, kurį išminčių ir šventųjų garbinamas Viešpats Śiva su didžiausia pagarba ir meile sodindavo sau ant kelių, įtūžusi ant tėvo Satī ėmė medituoti į ugninio oro srovę savo kūne.

Komentaras: Viešpats Śiva posme pavadintas iškiliausiu iš didžių sielų. Nors Satī kūną pradėjo Dakṣa, Viešpats Śiva dievino ją ir sodindavo sau ant kelių. Tai laikoma didžiuliu pagarbos ženklu. Taigi Satī kūnas nebuvo paprastas, bet vis dėlto ji nutarė jo atsisakyti, nes dėl giminystės su Dakṣa jis kėlė vien skausmą. Negailestingas Satī apsisprendimas turėtų tapti mums pavyzdžiu. Reikia būti itin apdairiam ir vengti bendrauti su tais, kurie negerbia vyresniųjų. Neveltui Vedų raštai nurodo šalintis ateistų bei nebhaktų ir stengtis bendrauti tik su bhaktais, nes bendravimas su pastaraisiais skatina dvasinę savivoką. Šis priesakas įsakmiai kartojamas daugelyje „Śrīmad-Bhāgavatam“ vietų: norintis ištrūkti iš materialiosios būties gniaužtų turi bendrauti su didžiomis sielomis, o norintis tęsti savo materialą egzistenciją gali ir toliau bendrauti su materialistiškais žmonėmis. Materialistinės gyvensenos pagrindas yra seksas. Todėl Vedų raštai smerkia priklausomybę nuo sekso ir bendravimą su žmonėmis, turintiems didelį potraukį lytiniams malonumams, nes bendravimas su jais trukdo dvasinei pažangai. O štai bendravimas su didžiomis sielomis, tyrais Viešpaties bhaktais, padeda pasiekti dvasinį lygmenį. Satīdevī nutarė atsikratyti Dakṣos

pradėto kūno ir persikelti į kitą kūną, kad niekas netemdytų jos santykių su Viešpačiu Śiva. Kaip žinia, kitą gyvenimą ji gims Pārvatī, Himalajų dukra, ir vėl ištekės už Viešpaties Śivos. Satī ir Viešpatį Śivą sieja amžini saitai, jų santykiai nenutrūksta net po to, kai Satī įgyja kitą kūną.

27 TEKSTAS

ततः स्वभर्तुश्चरणाम्बुजासवं
जगद्गुरोश्चिन्तयती न चापरम् ।
ददर्श देहो हतकल्मषः सती
सद्यः प्रजज्वाल समाधिजाग्निना ॥२७॥

tataḥ sva-bhartuś caraṇāmbujāsavaṁ
jagad-guroś cintayatī na cāparam
dadarśa deho hata-kalmaṣaḥ satī
sadyaḥ prajajvāla samādhijāgninā

tataḥ – ten; *sva-bhartuḥ* – savo vyro; *caraṇa-ambuja-āsavam* – į lotosinių pėdų nektarą; *jagat-guroḥ* – aukščiausiojo visatos dvasinio mokytojo; *cintayatī* – medituodama; *na* – ne; *ca* – ir; *aparam* – nieko (išskyrus savo vyrą); *dadarśa* – matė; *dehaḥ* – savo kūną; *hata-kalmaṣaḥ* – sunaikinusi nuodėmės pėdsakus; *satī* – Satī; *sadyaḥ* – netrukus; *prajajvāla* – sudegino; *samādhi-ja-agninā* – meditacijos įžiebta ugnimi.

Satī sutelkė mintis į savo vyro, Viešpaties Śivos, aukščiausiojo viso pasaulio dvasinio mokytojo, šventas lotosines pėdas. Taip ji nusiplovė paskutinius nuodėmės pėdsakus ir medituodama ugnies stichiją paliko kūną, kurį prarijo karšti ugnies liežuviai.

Komentaras: Satī galvojo tik apie savo vyro, Viešpaties Śivos, kuris yra vienas iš trijų didžiųjų materialų pasaulį valdančių Dievo įsikūnijimų, lotosines pėdas ir to pakako, kad ją užlietų nenusakomos palaimos banga ir ji pamirštų apie viską, kas susiję su jos kūnu. Žinoma, šis malonumas buvo materialus, nes vieną materialų kūną ji iškeitė į kitą, tačiau šis pavyzdys padeda geriau suprasti, kokį malonumą patiria bhaktas, visą savo dėmesį sutelkęs į Aukščiausiojo Viešpaties, Viṣṇu ar Kṛṣṇos, lotosines pėdas. Meditacija į Viešpaties lotosines pėdas sukelia tokią transcendentinę palaimą, kad, išskyrus transcendentinį Viešpaties pavidalą, pamirštama

apie viską pasaulyje. Tai yra aukščiausia *yogos samādhi* – ekstazės būsena. Posme sakoma, kad medituodama Satī nusiplovė visą suteptį. Apie kokią suteptį čia kalbama? Suteptis buvo tai, kad Satī tapatinosi su Dakṣos pradėtu kūnu, tačiau pasinėrusi į transą ji visiškai pamiršo apie savo giminystės saitus. Kitaip sakant, kai žmogus nutraukia visus fizinius saitus, siejančius jį su šiuo materialiu pasauliu ir pasirenka amžiną tarnystę Aukščiausiajam Viešpačiui, tai reiškia, kad visą jo materialių prisirišimų suteptį pasiglemžė karščiu alsuojanti transcendentinės ekstazės liepsna. Visai nebūtina, kad kūnas sudegtų tiesiogine prasme: jei žmogus pamiršta apie savo giminystės saitus materialiame pasaulyje ir ima įsisąmoninti savo dvasinę tapatybę, tai reiškia, kad karšta *yogos samādhi,* ekstazės, ugnis sudegino visą materialią suteptį. Tai aukščiausia *yogos* tobulybė. Jei žmogus dedasi didžiu *yogu,* bet nenutraukia saitų su materialiu pasauliu, jo negalima laikyti *bona fide yogu.* „Śrīmad-Bhāgavatam“ (2.4.15) pasakyta: *yat-kīrtanaṁ yat-smaraṇaṁ.* Tiesiog kartodamas šventąjį Aukščiausiojo Dievo Asmens vardą, atmindamas Kṛṣṇos lotosines pėdas ir melsdamasis Aukščiausiajam Dievo Asmeniui žmogus išsyk nusiplauna materijos suteptį, materialią būties sampratą, kuri sudega karštose ekstazės liepsnose. Tai atsitinka tučtuojau, akimirksniu.

Pasak Śrī Jīvos Gosvāmio, kai sakoma, kad Satī paliko kūną, turima galvoje, jog ji širdyje nutraukė su Dakṣa ją siejančius saitus. Śrī Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura savo komentaruose taip pat rašo, kad sudegus materialiam Satī kūnui ji, kaip išorinės galios valdovė, neįgijo dvasinio kūno, o tiesiog paliko Dakṣos pradėtą kūną ir persikėlė į kitą. Kiti komentatoriai rašo, kad ji išsyk atsidūrė Menakos, savo būsimos motinos, įsčiose. Taigi palikusi Dakṣos jai dovanotą kūną Satī akimirksniu atsidūrė kitame, geresniame, kūne, tačiau tai nereiškia, kad ji įgijo dvasinį kūną.

28 TEKSTAS

तत्पश्यतां खे भुवि चाद्भुतं महद्
हा हेति वादः सुमहानजायत ।
हन्त प्रिया दैवतमस्य देवी
जहावसून् केन सती प्रकोपिता ॥२८॥

tat paśyatāṁ khe bhuvi cādbhutaṁ mahad
hā heti vādaḥ sumahān ajāyata
hanta priyā daivatamasya devī
jahāv asūn kena satī prakopitā

tat – tai; *paśyatām* – iš tų, kurie matė; *khe* – danguje; *bhuvi* – žemėje; *ca* – ir; *adbhutam* – nuostabus; *mahat* – didis; *hā hā* – o! ak!; *iti* – taip; *vādaḥ* – šauksmas; *su-mahān* – kurtinantis; *ajāyata* – pasigirdo; *hanta* – deja; *priyā* – mylimoji; *daiva-tamasya* – garbiausiojo iš pusdievių (Viešpaties Śivos); *devī* – Satī; *jahau* – pasitraukė; *asūn* – iš gyvenimo; *kena* – Dakṣos; *satī* – Satī; *prakopitā* – supykdyta.

Kai pykčio pagauta Satī sunaikino savo kūną, visatą sudrebino kurtinantis šauksmas. Kodėl Satī, garbiausiojo iš pusdievių, Viešpats Śivos, žmona, tokiu būdu pasitraukė iš gyvenimo?

Komentaras: Įvairiose planetose gyvenusių pusdievių šauksmas sudrebino visatą todėl, kad Satī buvo iškiliausio iš karalių, Dakṣos, dukra ir iškiliausio iš pusdievių, Viešpaties Śivos, žmona. Kas galėjo ją taip supykdyti, kad ji nutarė palikti kūną? Didžiojo karaliaus dukra ir didžiojo pusdievio žmona Satī turėjo viską, apie ką tik galima pasvajoti, ir vis dėlto ji jautėsi nelaiminga ir pasitraukė iš gyvenimo. Tai išties nuostabą keliantis faktas. Visiškai laimingas nėra net pats turtingiausias materialiu požiūriu žmogus. Satī galėjo gauti iš tėvo arba iš vyro, didžiausiojo iš pusdievių, ką tik panorėjusi, bet ir ji nebuvo laiminga. Todėl „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.2.6) nurodo siekti tikrojo džiaugsmo (*yayātmā suprasīdati*), o *ātmā* (kūnas, protas ir siela) visišką laimę patiria tik pasinėrusi į pasiaukojimo tarnystę Absoliučiai Tiesai. *Sa vai puṁsāṁ paro dharmo yato bhaktir adhokṣaje. Adhokṣaja* – tai Absoliuti Tiesa. Visišką laimę suteikia tik neblėstanti meilė transcendentiniam Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Joks kitas būdas nepadės pasiekti visiškos laimės nei materialiame, nei jokiuose kituose pasauliuose.

29 TEKSTAS

अहो अनात्म्यं महदस्य पश्यत
प्रजापतेर्यस्य चराचरं प्रजाः ।
जहावसून् यद्विमतात्मजा सती
मनस्विनी मानमभीक्ष्णमर्हति ॥२९॥

aho anātmyaṁ mahad asya paśyata
prajāpater yasya carācaraṁ prajāḥ
jahāv asūn yad-vimatātmajā satī
manasvinī mānam abhīkṣṇam arhati

aho – o; *anātmyam* – panieka; *mahat* – didelė; *asya* – Dakṣos; *paśyata* – tik pažvelkit; *prajāpateḥ* – Prajāpačio; *yasya* – kurio; *cara-acaram* – visos gyvosios esybės; *prajāḥ* – atžalos; *jahau* – paliko; *asūn* – savo kūną; *yat* – kurio; *vimatā* – paženinta; *ātma-jā* – jo dukra; *satī* – Satī; *manasvinī* – savo valia; *mānam* – pagarbos; *abhīkṣṇam* – nuolatinės; *arhati* – verta.

Sunku patikėti, kad visų gyvųjų esybių globėjas Prajāpatis Dakṣa galėjo būti toks šiurkštus ir atsainus savo dukrai Satī, kuri buvo ne tik skaisti moteris, bet ir didi siela, kad ji ryžosi pasitraukti iš gyvenimo.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *anātmya.* Žodis *ātmya* reiškia „sielos gyvastis“, taigi neiginys čia nurodo, kad Dakṣa buvo vaikščiojantis negyvėlis. Jei tai nebūtų tiesa, argi jis galėtų taip pasielgti su savo tikra dukterimi Satī? Kaip Prajāpatis, gyvųjų esybių valdovas, Dakṣa turėjo rūpintis visokeriopa jų gerove. Todėl kyla klausimas, kaip jis galėjo paniekinti savo paties dukrą, kuri buvo iškili, skaisti moteris ir didi siela, tad nusipelnė savo tėvo pagarbos. Satī mirtis, į kurią ją pastūmėjo Dakṣos panieka, priblokė didžiuosius visatos pusdievius.

30 TEKSTAS

सोऽयं दुर्मर्षहृदयो ब्रह्मध्रुक्च
लोकेऽपकीर्तिं महतीमवाप्स्यति ।
यदङ्गजां स्वां पुरुषद्विड्युद्यतां
न प्रत्यषेधन्मृतयेऽपराधतः ॥३०॥

so 'yaṁ durmarṣa-hṛdayo brahma-dhruk ca
loke 'pakīrtiṁ mahatīm avāpsyati
yad-aṅgajāṁ svāṁ puruṣa-dviḍ udyatāṁ
na pratyaṣedhan mṛtaye 'parādhataḥ

saḥ – jis; *ayam* – šitas; *durmarṣa-hṛdayaḥ* – beširdis; *brahma-dhruk* – nevertas brahmano vardo; *ca* – ir; *loke* – pasaulyje; *apakīrtim* – nešlovės; *mahatīm* – didelės; *avāpsyati* – susilauks; *yat-aṅga-jām* – kurio dukra; *svām* – jo paties; *puruṣa-dviṭ* – Viešpaties Śivos priešas; *udyatām* – kuri ketino; *na pratyaṣedhat* – nesustabdė; *mṛtaye* – mirties; *aparādhataḥ* – dėl jo įžeidimų.

Toks beširdis žmogus yra nevertas brahmano vardo. Dakṣa užsitrauks nešlovę ir bus smerkiamas už tai, kad įžeidė dukrą ir nesukliudė jai

nusižudyti, taip pat už tai, kad dega neapykanta Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Komentaras: Apie Dakṣą posme sakoma, kad jis yra beširdis ir nevertas vadintis brahmanu. Kai kurių komentatorių nuomone, žodis *brahma-dhruk* reiškia „brahmano draugas“ ir yra žodžio *brahma-bandhu* sinonimas. *Brahma-bandhu* – tai brahmano šeimoje gimęs, bet brahmano savybių neturintis asmuo. Brahmanai paprastai yra labai geros širdies pakantūs žmonės, kadangi yra pažaboję jusles ir protą. Dakṣa negalėjo pasigirti pakantumu. Kai Dakṣos žentas, Viešpats Śiva, nepakilo iš vietos jo pasitikti tokiu būdu jo nepagerbdamas, Dakṣa taip supyko ir jo širdis tapo tokia kieta, kad jam buvo nė motais net mylimiausios dukters mirtis. Norėdama sutaikyti žentą ir uošvį Satī ryžosi nekviesta ateiti pas tėvą ir Dakṣai derėjo užmiršti apie ankstesnius nesutarimus ir tinkamai sutikti dukrą. Bet Dakṣa buvo žiaurios širdies žmogus, nevertas vadintis ariju arba brahmanu. Neveltui iki šiol jis minimas blogu žodžiu. Dakṣa reiškia „prityręs“. Šio vardo jis nusipelnė už tai, kad pradėjo šimtus tūkstančių atžalų. Pernelyg stipriai į seksą linkusio materialistiško žmogaus širdis taip surambėja, kad siekdamas atsiteisti už menkiausią pažeminimą jis gali nepaisyti net savo vaikų mirties.

31 TEKSTAS

वदत्येवं जने सत्या दृष्ट्वासुत्यागमद्भुतम् ।
दक्षं तत्पार्षदा हन्तुमुदतिष्ठन्नुदायुधाः ॥३१॥

vadaty evaṁ jane satyā dṛṣṭvāsu-tyāgam adbhutam
dakṣaṁ tat-pārṣadā hantum udatiṣṭhann udāyudhāḥ

vadati – kalbėjosi; *evam* – taip; *jane* – kol žmonės; *satyāḥ* – Satī; *dṛṣṭvā* – išvydę; *asu-tyāgam* – mirtį; *adbhutam* – įstabią; *dakṣam* – Dakṣą; *tat-pārṣadāḥ* – Viešpaties Śivos tarnai; *hantum* – nužudyti; *udatiṣṭhan* – stojo; *udāyudhāḥ* – pakėlę ginklus.

Kol žmonės kalbėjosi apie nepaprastą Satī mirtį, kurią ji pasirinko savo valia, tuo metu drauge su ja atėję tarnai nutarė nugalabyti Dakṣą ir apnuogino ginklus.

Komentaras: Satī atlydėję tarnai privalėjo apginti savo valdovo žmoną, tačiau, kadangi nesugebėjo to padaryti, nutarė padėti už ją galvas. bet prieš

tai jie norėjo nužudyti Dakṣą. Tarnų pareiga – ginti savo šeimininką, o jei to padaryti negali, turi mirti.

32 TEKSTAS

तेषामापततां वेगं निशाम्य भगवान् भृगुः ।
यज्ञघ्नघ्नेन यजुषा दक्षिणाग्नौ जुहाव ह ॥३२॥

teṣām āpatatāṁ vegaṁ niśāmya bhagavān bhṛguḥ
yajña-ghna-ghnena yajuṣā dakṣiṇāgnau juhāva ha

teṣām – tuos; *āpatatām* – kurie artinosi; *vegam* – akstinas; *niśāmya* – pamatęs; *bhagavān* – valdantis visus turtus; *bhṛguḥ* – Bhṛgu Munis; *yajña-ghna-ghnena* – kad nužudytų tuos, kurie sukliudė atlikti *yajñą; yajuṣā* – „Yajur Vedos“ himnais; *dakṣiṇa-agnau* – į pietinę aukuro ugnies pusę; *juhāva* – atnašavo auką; *ha* – tikrai.

Jie grėsmingai žengė į priekį, bet Bhṛgu Munis laiku pastebėjo pavojų ir paskubomis įpylęs į aukurą iš pietų pusės lydyto sviesto ištarė „Yajur Vedos“ mantras, kuriomis išdrįsusiuosius sutrukdyti yajñą pasmerkė mirti vietoje.

Komentaras: Čia aprašytas vienas iš stebuklingo nepaprastai galingų Vedų himnų poveikio pavyzdžių. Kali-yugoje nėra patyrusių *mantrų* giedotojų, todėl mūsų amžiuje Vedų rekomenduojami aukojimai uždrausti. Vienintelis aukojimas, kurį leidžiama atlikti mūsų amžiuje, yra Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas, nes šiandien neįmanoma surinkti aukojimui reikalingų lėšų, o juo labiau surasti patyrusius brahmanus, kurie gebėtų nepriekaištingai ištarti *mantras.*

33 TEKSTAS

अध्वर्युणा हूयमाने देवा उत्पेतुरोजसा ।
ऋभवो नाम तपसा सोमं प्राप्ताः सहस्रशः ॥३३॥

adhvaryuṇā hūyamāne devā utpetur ojasā
ṛbhavo nāma tapasā somaṁ prāptāḥ sahasraśaḥ

adhvaryuṇā – žyniui, Bhṛgu; *hūyamāne* – atnašavus auką; *devāḥ* – pusdieviai; *utpetuḥ* – pasirodė; *ojasā* – nepaprastai galingi; *ṛbhavaḥ* – Ṛbhu; *nāma* – vardu; *tapasā* – asketiškais žygiais; *somam* – Somą; *prāptāḥ* – pasiekusių; *sahasraśaḥ* – tūkstančiai.

Kai tik Bhṛgu Munis atnašavo ugniai auką, iš aukuro išniro tūkstančiai pusdievių Ṛbhu. Jie turėjo nepaprastų galių, kuriomis juos apdovanojo mėnulis, Soma.

Komentaras: Čia pasakyta, kad paaukojus deginamąją auką ir sukalbėjus „Yajur Vedos“ himnus iš aukuro ugnies išniro tūkstančiai pusdievių Ṛbhu. Tokie brahmanai, kaip Bhṛgu Munis, turėjo milžiniškų galių ir tiesiog Vedų *mantromis* galėjo sukurti galingus pusdievius. Vedų *mantros* yra žinomos ir šiandien, tačiau patyrusių giedotojų jau nebelikę. Tinkamai ištarus Vedų *mantras,* tokias kaip Gāyatrī arba *ṛg-mantrą,* gali išsipildyti bet koks troškimas. Tačiau Kali amžiuje Viešpats Caitanya rekomenduoja kartoti tik Hare Kṛṣṇa *mantrą,* nes ji padės pasiekti aukščiausią tobulumą.

34 TEKSTAS

तैरलातायुधैः सर्वे प्रमथाः सहगुह्यकाः ।
हन्यमाना दिशो भेजुरुशद्भिर्ब्रह्मतेजसा ॥३४॥

tair alātāyudhaiḥ sarve pramathāḥ saha-guhyakāḥ
hanyamānā diśo bhejur uśadbhir brahma-tejasā

taiḥ – jų; *alāta-āyudhaiḥ* – ginkluotų nuodėguliais; *sarve* – visos tos; *pramathāḥ* – šmėklos; *saha-guhyakāḥ* – kartu su Guhyakais; *hanyamānāḥ* – užpultos; *diśaḥ* – į skirtingas puses; *bhejuḥ* – spruko; *uśadbhiḥ* – spindinčių; *brahma-tejasā* – brahmaniškąja galia.

Kai nuodėguliais iš aukuro apsiginklavę pusdieviai Ṛbhu puolė šmėklas ir Guhyakus, Satī palyda kaip mat išsilakstė į šalis. Tokia yra brahma-tejas – brahmaniškoji galia.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *brahma-tejasā.* Kitados brahmanai buvo tokie galingi, kad panorėję ar ištarę Vedų *mantrą* galėjo daryti tikrus stebuklus. Tačiau mūsų nuopuolio amžiuje tokių brahmanų nebėra. Pasak „Pāñcarātrika-smṛti“, mūsų amžiuje gimę žmonės yra *śūdros,* kadangi brahmaniškoji kultūra yra prarasta. Bet, jei žmogus gilinasi į Kṛṣṇos

sąmonę, pagal *vaiṣṇavų smṛti* nuostatas jis laikytinas būsimu brahmanu ir jam būtina sudaryti visas sąlygas pasiekti aukščiausią tobulumą. Mūsų nuopuolio amžiuje aukščiausias tobulumas pasiekiamas tiesiog kartojant Hare Kṛṣṇa *mantrą.* To pakanka norint pasiekti visa tai, ką gali duoti kitų dvasinio pažinimo metodų praktika – štai kokią neįkainojamą dovaną mūsų amžiaus žmonėms dovanojo Viešpats Caitanya.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti ketvirtąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Satī palieka kūną“.

PENKTAS SKYRIUS

Dakṣos aukojimo sužlugdymas

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
भवो भवान्या निधनं प्रजापते-
रसत्कृताया अवगम्य नारदात् ।
स्वपार्षदसैन्यं च तदध्वरर्भुभि-
र्विद्रावितं क्रोधमपारमादधे ॥ १ ॥

maitreya uvāca
bhavo bhavānyā nidhanaṁ prajāpater
asat-kṛtāyā avagamya nāradāt
sva-pārṣada-sainyaṁ ca tad-adhvararbhubhir
vidrāvitaṁ krodham apāram ādadhe

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *bhavaḥ* – Viešpats Śiva; *bhavānyāḥ* – Satī; *nidhanam* – mirtį; *prajāpateḥ* – Prajāpačio Dakṣos; *asat-kṛtāyāḥ* – įžeistos; *avagamya* – išgirdęs apie; *nāradāt* – iš Nārados; *sva-pārṣada-sainyam* – jo svitos kariai; *ca* – ir; *tat-adhvara* – (kilusių iš) jo (Dakṣos) aukojimo; *ṛbhubhiḥ* – Ṛbhu; *vidrāvitam* – buvo išvaikyti; *krodham* – pyktį; *apāram* – baisingą; *ādadhe* – apreiškė.

Maitreya tarė: Sužinojęs iš Nārados, kad Prajāpačio Dakṣos įžeista jo žmona paliko kūną, o pusdieviai Ṛbhu išvaikė jo karius, Viešpats Śiva baisingai supyko.

Komentaras: Viešpats Śiva tikėjosi, kad jauniausioji Dakṣos dukra sugebės įtikinti tėvą Śivos ketinimų nuoširdumu ir padės ištirpdyti nesantarvės ledus. Tačiau Satī nepavyko jų sutaikyti. Maža to, Satī tėvas neparodė

dukrai deramo dėmesio ir paniekino ją, kai ši nekviesta pasirodė jo namuose. Satī yra materialios energijos įsikūnijimas ir valdo neribotas materialaus pasaulio kuriamąsias bei griaunamąsias jėgas, taigi ji pati puikiausiai galėjo sunaikinti savo tėvą. „Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad Satī gali kurti ir naikinti ištisas visatas. Nors Satī apdovanota nepaprastomis galiomis, ji nuolankiai, tarsi jo šešėlis, vykdo Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, valią. Satī pati galėjo nubausti Dakṣą, tačiau Dakṣa buvo jos tėvas ir ji jautėsi neturinti teisės taip pasielgti. Todėl, užuot suvedusi sąskaitas su Dakṣa, ji nutarė pati palikti tėvo jai dovanotą kūną, tačiau Dakṣa net nepamėgino jos sustabdyti.

Apie žmonos mirtį Viešpats Śiva sužinojo iš Nārados. Nārada visada pats praneša apie tokius svarbius įvykius, nes suvokia jų galimus padarinius. Sužinojus, kad jo skaisčioji žmona, Satī, pasitraukė iš gyvenimo, Viešpačiui Śivai užvirė kraujas. Nārada taip pat papasakojo jam, kaip sukalbėjęs „Yajur Vedos“ *mantras* Bhṛgu Munis sukūrė pusdievius Ṛbhu, kurie išvijo į aukojimą su Satī atvykusius jo karius. Śiva nutarė atkeršyti Dakṣai ir jį nužudyti, nes būtent Dakṣa buvo kaltas dėl Satī mirties.

2 TEKSTAS

क्रुद्धः सुदष्टौष्ठपुटः स धूर्जटि-
र्जटां तडिद्वह्निसटोग्ररोचिषम् ।
उत्कृत्य रुद्रः सहसोत्थितो हसन्
गम्भीरनादो विससर्ज तां भुवि ॥ २॥

kruddhaḥ sudaṣṭauṣṭha-puṭaḥ sa dhūr-jaṭir
jaṭāṁ taḍid-vahni-saṭogra-rociṣam
utkṛtya rudraḥ sahasotthito hasan
gambhīra-nādo visasarja tāṁ bhuvi

kruddhaḥ – baisingai įtūžęs; *su-daṣṭa-oṣṭha-puṭaḥ* – prikandęs lūpas; *saḥ* – jis (Viešpats Śiva); *dhūḥ-jaṭiḥ* – į kuokštą surištais plaukais; *jaṭām* – vieną plauką; *taḍit* – elektros; *vahni* – ugnies; *saṭā* – liepsna; *ugra* – siaubinga; *rociṣam* – ryški; *utkṛtya* – išrovęs; *rudraḥ* – Viešpats Śiva; *sahasā* – tuojau pat; *utthitaḥ* – pašokęs; *hasan* – nusikvatojęs; *gambhīra* – žemas; *nādaḥ* – garsas; *visasarja* – bloškė; *tām* – tą (plauką); *bhuvi* – žemėn.

Baisingai įtūžęs Viešpats Śiva kietai sučiaupė lūpas ir išsirovė plaukų sruogą, kuri tvykstelėjo tarsi žaibas, tarsi ugnies liežuvis. Tada pašokęs ant kojų, nusikvatojo kaip beprotis ir bloškė šią sruogą žemėn.

3 TEKSTAS

ततोऽतिकायस्तनुवा स्पृशन्दिवं
सहस्रबाहुर्घनरुक्त्रिसूर्यदृक् ।
करालदंष्ट्रो ज्वलदग्निमूर्धजः
कपालमाली विविधोद्यतायुधः ॥ ३ ॥

tato 'tikāyas tanuvā spṛśan divaṁ
sahasra-bāhur ghana-ruk tri-sūrya-dṛk
karāla-daṁṣṭro jvalad-agni-mūrdhajaḥ
kapāla-mālī vividhodyatāyudhaḥ

tataḥ – tuomet; *atikāyaḥ* – didi asmenybė (Vīrabhadra); *tanuvā* – savo kūnu; *spṛśan* – liesdama; *divam* – dangų; *sahasra* – tūkstantis; *bāhuḥ* – rankų; *ghana-ruk* – juodos spalvos; *tri-sūrya-dṛk* – švytinti, kaip trys saulės; *karāla-daṁṣṭraḥ* – grėsmingais dantimis; *jvalat-agni* – (panašiais į) liepsnojančią ugnį; *mūrdhajaḥ* – su plaukais ant galvos; *kapāla-mālī* – pasipuošusi žmogaus kaukolių vėriniu; *vividha* – skirtingų rūšių; *udyata* – pakėlė; *āyudhaḥ* – apsiginklavusi.

Toje vietoje, kur nukrito plaukai, tarsi iš po žemių išniro siaubingas juodas demonas, kuris galva siekė dangų ir švytėjo kaip trys saulės. Jis šiepė grėsmingus dantis, o plaukai ant jo galvos atrodė tarsi skaisčiai liepsnojanti ugnis. Kiekvienoje iš tūkstančio savo rankų baisūnas laikė vis kitokį ginklą, o ant jo kaklo kabojo žmogaus kaukolių vėrinys.

4 TEKSTAS

तं किं करोमीति गृणन्तमाह
बद्धाञ्जलिं भगवान् भूतनाथः ।
दक्षं सयज्ञं जहि मद्भटानां
त्वमग्रणी रुद्र भटांशको मे ॥ ४ ॥

taṁ kiṁ karomīti gṛṇantam āha
baddhāñjaliṁ bhagavān bhūta-nāthaḥ
dakṣaṁ sa-yajñaṁ jahi mad-bhaṭānāṁ
tvam agraṇī rudra bhaṭāṁśako me

tam – jam (Vīrabhadrai); *kim* – ką; *karomi* – turėčiau atlikti; *iti* – taip; *gṛṇantam* – paklaususiam; *āha* – įsakė; *baddha-añjalim* – sudėjusiam

delnus; *bhagavān* – visų turtų savininkas (Viešpats Śiva); *bhūta-nāthaḥ* – šmėklų valdovas; *dakṣam* – Dakšą; *sa-yajñam* – kartu su jo aukojimu; *jahi* – sunaikink; *mat-bhaṭānām* – visų mano palydovų; *tvam* – tu; *agraṇīḥ* – vadas; *rudra* – o Rudra; *bhaṭa* – o patyręs kovotojau; *aṁśakaḥ* – gimęs iš mano kūno; *me* – mano.

Sudėjęs delnus milžiniškas demonas sududeno: „Ko pageidausi, valdove?“ Tuomet Viešpats Śiva, dar vadinamas Bhūtanātha, paliepė jam: „Tu gimei iš mano kūno, todėl būsi mano karvedys. Keliauk į Dakšos aukojimą ir nužudyk Dakšą bei jo karius.“

Komentaras: Taip prasidėjo konkurencinė kova tarp *brahma-tejas* ir *śiva-tejas.* Pasitelkęs *brahma-tejas* (brahmaniškąsias galias) Bhṛgu Munis sukūrė pusdievius Ṛbhu, kurie išvijo iš aukojimo arenos Viešpaties Šivos karius. Sužinojęs apie tai Viešpats Śiva nutarė atkeršyti ir sukūrė juodą milžinišką demoną Vīrabhadrą. Kartais materialiame pasaulyje dorybės ir neišmanymo *guṇos* susigrumia. Tokia materialaus pasaulio esmė. Net doringas žmogus nėra apsaugotas nuo aistros ir neišmanymo *guṇų* ir bet kurią akimirką gali patekti į jų įtaką. Toks materialios gamtos dėsnis. Dvasiniame pasaulyje viešpatauja grynoji dorybė, *śuddha-sattva,* o materialiame pasaulyje dorybės grynuoju pavidalu nėra. Čia vyksta nuolatinės grumtynės tarp įvairių materijos jėgų. Viešpaties Šivos ir Bhṛgu Munio kivirčas, kilęs dėl Prajāpačio Dakšos elgesio, – ryškus materialios gamtos *guṇų* kovos pavyzdys.

5 TEKSTAS

आज्ञप्त एवं कुपितेन मन्युना
स देवदेवं परिचक्रमे विभुम् ।
मेनेतदात्मानमसङ्गरंहसा
महीयसां तात सहः सहिष्णुम् ॥ ५ ॥

ājñapta evaṁ kupitena manyunā
sa deva-devaṁ paricakrame vibhum
mene-tadātmānam asaṅga-raṁhasā
mahīyasāṁ tāta sahaḥ sahiṣṇum

ājñaptaḥ – gavęs įsakymą; *evam* – tokį; *kupitena* – įtūžęs; *manyunā* – Viešpaties Šivos (kuris yra pykčio įsikūnijimas); *saḥ* – jis (Vīrabhadra); *deva-devam* – to, kuriam lenkiasi pusdieviai; *paricakrame* – apėjo aplinkui;

vibhum – Viešpatį Śivą; *mene* – manydamas; *tadā* – tuo metu; *ātmānam* – esąs; *asaṅga-raṁhasā* – apdovanotas Viešpaties Śivos nežabota jėga; *mahīyasām* – pačio galingiausiojo; *tāta* – brangus Vidura; *sahaḥ* – jėga; *sahiṣṇum* – gebantis susidoroti su.

Maitreya tęsė: O Vidura, šis juodasis baisūnas buvo Aukščiausiojo Dievo Asmens pykčio įsikūnijimas, pasirengęs vykdyti bet kokį Viešpaties Śivos įsakymą. Jusdamas nežabotą jėgą, prieš kurią neatsilaikytų joks priešininkas, demonas apėjo ratą aplink Viešpatį Śivą taip išreikšdamas jam pagarbą.

6 TEKSTAS

अन्वीयमानः स तु रुद्रपार्षदै-
भृशं नदद्भिर्व्यनदत्सुभैरवम् ।
उद्यम्य शूलं जगदन्तकान्तकं
सम्प्राद्रवद्घोषणभूषणाङ्घ्रिः ॥ ६ ॥

anvīyamānaḥ sa tu rudra-pārṣadair
bhṛśaṁ nadadbhir vyanadat subhairavam
udyamya śūlaṁ jagad-antakāntakaṁ
samprādravad ghoṣaṇa-bhūṣaṇāṅghriḥ

anvīyamānaḥ – lydimas; *saḥ* – jis (Vīrabhadra); *tu* – nors; *rudra-pārṣadaiḥ* – Viešpaties Śivos kariaunos; *bhṛśam* – karingai; *nadadbhiḥ* – šūkaujančios; *vyanadat* – skambėjo; *su-bhairavam* – baisus; *udyamya* – nešantis; *śūlam* – trišakį; *jagat-antaka* – mirtį; *antakam* – žudantį; *samprādravat* – nuskubėjo į (Dakṣos aukojimą); *ghoṣaṇa* – griaudėdamas; *bhūṣaṇa-aṅghriḥ* – žvanguliais ant kojų.

Paskui šį siaubūną drebindama orą karingais šūksniais patraukė visa Viešpaties Śivos kariauna. Vīrabhadra spaudė rankoje grėsmingą trišakį, kuris mirtinai išgąsdintų pačią mirtį, o kai žengė, žvanguliai ant jo kojų griaudė tarsi griaustinis.

7 TEKSTAS

अथर्त्विजो यजमानः सदस्याः
ककुभ्युदीच्यां प्रसमीक्ष्य रेणुम् ।

तमः किमेतत्कुत एतद्रजोऽभू-
दिति द्विजा द्विजपत्न्यश्च दध्युः ॥ ७ ॥

athartvijo yajamānaḥ sadasyāḥ
kakubhy udīcyāṁ prasamīkṣya reṇum
tamaḥ kim etat kuta etad rajo 'bhūd
iti dvijā dvija-patnyaś ca dadhyuḥ

atha – tuo metu; *ṛtvijaḥ* – žyniai; *yajamānaḥ* – svarbiausias aukotojas (Dakṣa); *sadasyāḥ* – visi susirinkę aukojimo arenoje; *kakubhi udīcyām* – šiaurinėje pusėje; *prasamīkṣya* – išvydę; *reṇum* – dulkių debesį; *tamaḥ* – tamsą; *kim* – kas; *etat* – tai; *kutaḥ* – iš kur; *etat* – tos; *rajaḥ* – dulkės; *abhūt* – atsirado; *iti* – taip; *dvijāḥ* – brahmanai; *dvija-patnyaḥ* – brahmanų žmonos; *ca* – ir; *dadhyuḥ* – ėmė spėlioti.

O tuo metu aplink aukurą susibūrę žyniai, svarbiausiasis aukotojas Dakṣa ir brahmanai su žmonomis baisiausiai nustebo, kai staiga aptemo dangus. Supratę, kad dangų užtemdė dulkių sukeltas debesis, jie ne juokais sunerimo.

8 TEKSTAS

वाता न वान्ति न हि सन्ति दस्यवः
प्राचीनबर्हिर्जीवति होग्रदण्डः ।
गावो न काल्यन्त इदं कुतो रजो
लोकोऽधुना किं प्रलयाय कल्पते ॥ ८ ॥

vātā na vānti na hi santi dasyavaḥ
prācīna-barhir jīvati hogra-daṇḍaḥ
gāvo na kālyanta idaṁ kuto rajo
loko 'dhunā kiṁ pralayāya kalpate

vātāḥ – vėjai; *na vānti* – nepučia; *na* – nei; *hi* – todėl, kad; *santi* – gal tai; *dasyavaḥ* – plėšikai; *prācīna-barhiḥ* – senasis karalius Barhi; *jīvati* – gyvena; *ha* – vis dar; *ugra-daṇḍaḥ* – kuris griežtai nubaustų; *gāvaḥ* – karvės; *na kālyante* – nevaromos; *idam* – tos; *kutaḥ* – iš kur; *rajaḥ* – dulkės; *lokaḥ* – planeta; *adhunā* – dabar; *kim* – ar tai; *pralayāya* – sunaikinimui; *kalpate* – turėtų būti tinkama.

Jie ėmė spėlioti, kas galėjo sukelti audrą: „Vėjo nėra ir karvėms dar ne laikas grįžti iš ganyklų, ir vargu ar jį sukėlė plėšikai – šias žemes tebevaldo galingas karalius Barhis, ir jie neišvengtų jo bausmės. Tai iš kur šis dulkių debesis? Gal atėjo pasaulio pabaiga?“

Komentaras: Pastarajame posme atskirai vertėtų pažymėti frazę *prācīna-barhir jīvati.* Žemes, kuriose buvo surengtas aukojimas, valdė karalius Barhis. Nors nebejaunas, karalius buvo dar labai energingas ir galingas valdovas, todėl šalyje nebuvo sąlygų vagims ir plėšikams klestėti. Kitaip sakant, vagys, plėšikai, sukčiai ir kitos visuomenės atmatos tarpsta tiktai tokioje valstybėje ar karalystėje, kuri neturi galingo valdovo. Kai vagims teisingumo vardu atrišamos rankos, šalyje ramybė nebegalima. Viešpaties Šivos kariaunos sukeltas dulkių debesis, rodės, pranašavo pasaulio pabaigą. Kai ateina laikas sunaikinti materialų pasaulį, šio uždavinio imasi Viešpats Šiva, ir todėl tąsyk jo pradėtas žygis buvo labai panašus į pasaulio pabaigą.

9 TEKSTAS

प्रसूतिमिश्राः स्त्रिय उद्विग्नचित्ता
ऊचुर्विपाको वृजिनस्यैव तस्य ।
यत्पश्यन्तीनां दुहितॄणां प्रजेशः
सुतां सतीमवदध्यावनागाम् ॥ ९ ॥

prasūti-miśrāḥ striya udvigna-cittā
ūcur vipāko vṛjinasyaiva tasya
yat paśyantīnāṁ duhitṝṇāṁ prajeśaḥ
sutāṁ satīm avadadhyāv anāgām

prasūti-miśrāḥ – vadovaujamos Prasūti; *striyaḥ* – moterys; *udvigna-cittāḥ* – nejuokais susirūpinusios; *ūcuḥ* – kalbėjo; *vipākaḥ* – pavojus iškilo dėl; *vṛjinasya* – nuodėmingos veiklos; *eva* – iš tikrųjų; *tasya* – jo (Dakṣos); *yat* – kadangi; *paśyantīnām* – akivaizdoje; *duhitṝṇām* – jos seserų; *prajeśaḥ* – sukurtųjų būtybių valdovo (Dakṣos); *sutām* – dukra; *satīm* – Satī; *avadadhyau* – įžeista; *anāgām* – nekalta.

Dakṣos žmona Prasūti bei kitos aukojime dalyvavusios moterys ne juokais susirūpino ir ėmė kalbėtis: „Tai Dakṣa prišaukė nelaimę – ant jo sąžinės guli niekuo nekaltos Satī mirtis. Tik dėl jo kaltės Satī susidegino savo seserų akyse.“

Komentaras: Jautrios sielos Prasūti išsyk suprato, kad grėsmės debesį savo niekingu poelgiu prišaukė beširdis Prajāpatis Dakṣa. Dakṣa buvo toks kietaširdis, kad nepratarė nė žodžio, kad sulaikytų Satī nuo savižudybės jos seserų akivaizdoje. Satī motina suprato, kokį skausmą dukrai sukėlė žeminantys Dakṣos žodžiai. Dakṣa džiaugsmingai ir šiltai pasitiko į aukojimo iškilmes atvykusias dukras, tačiau Satī, savo jauniausiajai dukrai, buvo šaltas ir atsainus, nes ji buvo Viešpaties Śivos žmona. Satī motinai vėl prieš akis iškilo jauniausios dukters paveikslas ir ji nujautė artėjančią nelaimę. Ji žinojo, kad Dakṣai už savo poelgį teks sumokėti gyvybe.

10 TEKSTAS

यस्त्वन्तकाले व्युप्तजटाकलापः
स्वशूलसूच्यर्पितदिग्गजेन्द्रः ।
वितत्य नृत्यत्युदितास्त्रदोर्ध्वजा-
नुच्चाट्टहासस्तनयित्नुभिन्नदिक् ॥१०॥

yas tv anta-kāle vyupta-jaṭā-kalāpaḥ
sva-śūla-sūcy-arpita-dig-gajendraḥ
vitatya nṛtyaty uditāstra-dor-dhvajān
uccāṭṭa-hāsa-stanayitnu-bhinna-dik

yaḥ – kuris (Viešpats Śiva); *tu* – bet; *anta-kāle* – naikinimo metu; *vyupta* – išsidraikiusiais; *jaṭā-kalāpaḥ* – plaukais; *sva-śūla* – savo trišakio; *sūci* – antgaliais; *arpita* – pervertų; *dik-gajendraḥ* – pasaulio šalių valdovų; *vitatya* – svaidydamas; *nṛtyati* – šoka; *udita* – iškėlęs; *astra* – ginklus; *doḥ* – rankas; *dhvajān* – vėliavas; *ucca* – garsiai; *aṭṭa-hāsa* – kvatodamas; *stanayitnu* – kurtinančiu garsu; *bhinna* – atskirtos; *dik* – pasaulio šalys.

Visatos naikinimo metu Viešpats Śiva savo trišakiu perskrodžia pasaulio šalių valdovus. Išdidus, išsidraikiusiais plaukais jis šoka savo šokį ir šiurpiai kvatodamas svaido jų rankas tarsi vėliavas į visas puses, kaip griaustinis blaško po dangų debesis.

Komentaras: Gerai žinodama, koks galingas jos žentas, Viešpats Śiva, Prasūti pasakoja, kaip jis naikina pasaulį. Jos žodžiai liudija, kad Dakṣos galia nė iš tolo neprilygsta Viešpaties Śivos jėgai. Naikinimo metu Viešpats Śiva šoka purtydamas trišakį ir trypdamas kojomis planetų valdovų kūnus. Jo plaukai draikosi po visą dangų tarsi debesys, skubantys užtvindyti planetas

nepaliaujamomis liūtimis. Paskutiniame pasaulio naikinimo etape Viešpaties Śivos šokis sukelia tvaną, kuris apsemia visas visatos planetas. Śivos šokis vadinamas *pralaya,* naikinimo šokiu. Prasūti suprato, kad grėsmė pakibo ore ne vien dėl to, jog Dakṣa paniekino savo dukterį Satī – jis paniekino ir smarkiai užgavo Viešpaties Śivos garbę.

11 TEKSTAS

अमर्षयित्वा तमसह्यतेजसं
मन्युप्लुतं दुर्निरीक्ष्यं भ्रुकुट्या ।
करालदंष्ट्राभिरुदस्तभागणं
स्यात्स्वस्ति किं कोपयतो विधातुः ॥११॥

amarṣayitvā tam asahya-tejasaṁ
manyu-plutaṁ durnirīkṣyaṁ bhru-kuṭyā
karāla-daṁṣṭrābhir udasta-bhāgaṇaṁ
syāt svasti kiṁ kopayato vidhātuḥ

amarṣayitvā – sukėlus rūstybę; *tam* – jo (Viešpaties Śivos); *asahya-tejasam* – nepakeliamo švytėjimo; *manyu-plutam* – rūstybės; *durnirīkṣyam* – į kurią neįmanoma žiūrėti; *bhru-kuṭyā* – savo antakių judesiu; *karāla-daṁṣṭrābhiḥ* – siaubingais dantimis; *udasta-bhāgaṇam* – išvaikė dangaus šviesulius; *syāt* – turėtų būti; *svasti* – sėkmė; *kim* – kaip; *kopayataḥ* – iššaukus pyktį (Viešpaties Śivos); *vidhātuḥ* – Brahmai.

Milžiniška juoda žmogysta iššiepė savo baisius dantis. Nuo jos antakių kilstelėjimo dangaus šviesuliai akimoju išsilakstė ir išblėso nustelbti jos akinamo švytėjimo. Nuo jos rūstybės, kurią sukėlė gėdingas Dakṣos poelgis, niekur nepasislėptų net Dakṣos tėvas, Viešpats Brahmā.

12 TEKSTAS

बह्वेवमुद्विग्नदृशोच्यमाने
जनेन दक्षस्य मुहुर्महात्मनः ।
उत्पेतुरुत्पाततमाः सहस्रशो
भयावहा दिवि भूमौ च पर्यक् ॥१२॥

bahv evam udvigna-dṛśocyamāne
janena dakṣasya muhur mahātmanaḥ
utpetur utpātatamāḥ sahasraśo
bhayāvahā divi bhūmau ca paryak

bahu – daugelio; *evam* – taip; *udvigna-dṛśā* – sunerimusiais žvilgsniais; *ucyamāne* – kol apie tai buvo kalbama; *janena* – žmonių (susirinkusių į aukojimą); *dakṣasya* – Dakṣos; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *mahā-ātmanaḥ* – nesujaudinamo; *utpetuḥ* – atsirado; *utpāta-tamāḥ* – ryškiai matomų ženklų; *sahasraśaḥ* – tūkstančiai; *bhaya-āvahāḥ* – keliančių baimę; *divi* – danguje; *bhūmau* – žemėje; *ca* – ir; *paryak* – iš visų pusių.

Kol žmonės taip kalbėjo tarpusavy, Dakṣa visur – žemėje ir danguje – išvydo nelaimę pranašaujančius ženklus.

Komentaras: Posme Dakṣa pavadintas *mahātmā.* Komentatoriai skirtingai interpretuoja žodžio *mahātmā* reikšmę. Vīrarāghavos Ācāryos nuomone, *mahātmā* reiškia „nepalenkiamos valios žmogus“. Kitaip sakant, Dakṣa buvo toks nepalenkiamas, kad jo širdis nesuvirpėjo net tada, kai mylima dukra jo akyse ketino atsisveikinti su gyvenimu. Nepaisant nepalenkiamos valios, išvydęs su juoduoju demonu atsiradusius grėsmingus ženklus, jis labai sunerimo. Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura, komentuodamas šį posmą pažymi, kad jei žmogus neturi *mahātmos* (didžiadvasio) ypatybių, jis yra *durātma* (puolusi siela), net jeigu žmonės jį ir vadina *mahātma.* „Bhagavad-gītoje“ (9.13) pasakyta, kad *mahātmā* – tai tyraširdis Viešpaties bhaktas: *mahātmānas tu māṁ pārtha daivīṁ prakṛtim āśritāḥ. Mahātmā* visada yra valdomas Aukščiausiojo Dievo Asmens vidinės energijos, tad kyla klausimas, kaip toks piktavalis žmogus kaip Dakṣa gali būti *mahātma*? *Mahātmā* turi geriausias pusdievių ypatybes, todėl Dakṣa, kuris negalėjo jomis pasigirti, nebuvo vertas *mahātmos* vardo. Teisingiau būtų jį vadinti *durātma* – puolusia siela. Kalbant apie Dakṣą žodis *mahātmā* naudojamas posme ironiška prasme.

13 TEKSTAS

तावत्स रुद्रानुचरैर्महामखो
नानायुधैर्वामनकैरुदायुधैः ।
पिङ्गैः पिशङ्गैर्मकरोदराननैः
पर्याद्रवद्भिर्विदुरान्वरुध्यत ॥१३॥

tāvat sa rudrānucarair mahā-makho
nānāyudhair vāmanakair udāyudhaiḥ
piṅgaiḥ piśaṅgair makarodarānanaiḥ
paryādravadbhir vidurānvarudhyata

tāvat – labai greitai; *saḥ* – ta; *rudra-anucaraiḥ* – Viešpaties Śivos tarnų; *mahā-makhaḥ* – didžio aukojimo arena; *nānā* – įvairius; *āyudhaiḥ* – ginklus; *vāmanakaiḥ* – žemaūgių; *udāyudhaiḥ* – pakėlusių; *piṅgaiḥ* – tamsaus gymio; *piśaṅgaiḥ* – gelsvo gymio; *makara-udara-ānanaiḥ* – pilvais ir veidais, panašiais į ryklių; *paryādravadbhiḥ* – siautėjančių aplinkui; *vidura* – o Vidura; *anvarudhyata* – buvo apsupta.

Brangus Vidura, tada aukojimo areną apsupo žemaūgiai ir iki dantų ginkluoti Viešpaties Śivos tarnai. Tamsaus gelsvo gymio, jie atrodė kaip rykliai, jie siautėjo aplink aukavietę naikindami viską, kas pasitaikė po ranka.

14 TEKSTAS

केचिद्बभञ्जुः प्राग्वंशं पत्नीशालां तथापरे ।
सद आग्नीध्रशालां च तद्विहारं महानसम् ॥१४॥

kecid babhañjuḥ prāg-vaṁśaṁ patnī-śālāṁ tathāpare
sada āgnīdhra-śālāṁ ca tad-vihāraṁ mahānasam

kecit – kai kurie; *babhañjuḥ* – nugriovė; *prāk-vaṁśam* – aukojimo aukuro palapinę palaikančias atramas; *patnī-śālām* – moterims skirtas sparnas; *tathā* – taip pat; *apare* – kiti; *sadaḥ* – aukojimo arena; *āgnīdhra-śālām* – gyvenamosios patalpos žyniams; *ca* – ir; *tat-vihāram* – svarbiausiojo aukotojo namai; *mahā-anasam* – virtuvės patalpos.

Vieni jų nuvertė virš aukuro ištemptos palapinės atramas, kiti įsiveržė į moterims skirtą sparną, treti ėmė griauti aukojimo areną, likusieji suplūdo į virtuvę ir gyvenamąsias patalpas.

15 TEKSTAS

रुरुजुर्यज्ञपात्राणि तथैकेऽग्नीननाशयन् ।
कुण्डेष्वमूत्रयन् केचिद्बिभिदुर्वेदिमेखलाः ॥१५॥

rurujur yajña-pātrāṇi tathaike 'gnīn anāśayan
kuṇḍeṣv amūtrayan kecid bibhidur vedi-mekhalāḥ

rurujuḥ – sudaužė; *yajña-pātrāṇi* – aukojimui skirtus indus; *tathā* – taip; *eke* – kai kurie; *agnīn* – aukojimo laužus; *anāśayan* – užgesino; *kuṇḍeṣu* – aukojimo arenoje; *amūtrayan* – nusišlapino; *kecit* – kiti; *bibhiduḥ* – griovė; *vedi-mekhalāḥ* – aukojimo areną žymėjusį aptvarą.

Śivos tarnai sudaužė visus aukojimui skirtus indus, puolė gesinti aukuro ugnį, suardė aukojimo areną žymėjusį aptvarą ir ėmė joje šlapintis.

16 TEKSTAS

अबाधन्त मुनीनन्ये एके पत्नीरतर्जयन् ।
अपरे जगृहुर्देवान् प्रत्यासन्नान् पलायितान् ॥१६॥

abādhanta munīn anye eke patnīr atarjayan
apare jagṛhur devān pratyāsannān palāyitān

abādhanta – pastojo kelią; *munīn* – išminčiams; *anye* – kiti; *eke* – kai kurie; *patnīḥ* – moterims; *atarjayan* – grasino; *apare* – kiti; *jagṛhuḥ* – suėmė; *devān* – pusdievius; *pratyāsannān* – netoliese; *palāyitān* – bandžiusius pasprukti.

Vieni jų pastojo kelią iš aukojimo arenos skubėjusiems pasišalinti išminčiams, kiti grasino ten buvusioms moterims, o treti paėmė į nelaisvę iš palapinės bandžiusius pasprukti pusdievius.

17 TEKSTAS

भृगुं बबन्ध मणिमान् वीरभद्रः प्रजापतिम् ।
चण्डेशः पूषणं देवं भगं नन्दीश्वरोऽग्रहीत् ॥१७॥

bhṛguṁ babandha maṇimān vīrabhadraḥ prajāpatim
caṇḍeśaḥ pūṣaṇaṁ devaṁ bhagaṁ nandīśvaro 'grahīt

bhṛgum – Bhṛgu Muni; *babandha* – sulaikė; *maṇimān* – Maṇimānas; *vīrabhadraḥ* – Vīrabhadra; *prajāpatim* – Prajāpatį Dakṣą; *caṇḍeśaḥ* – Caṇ-

ḍeśa; *pūṣaṇam* – Pūṣą; *devam* – pusdievį; *bhagam* – Bhagą; *nandīśvaraḥ* – Nandīśvara; *agrahīt* – suėmė.

Viešpaties Śivos tarnas Maṇimānas sučiupo Bhṛgu Muni, juodasis demonas Vīrabhadra paėmė į nelaisvę Prajāpatį Dakṣą, Caṇḍeśa suėmė Pūṣą, o Nandīśvara – pusdievį Bhagą.

18 TEKSTAS

सर्व एवर्त्विजो दृष्ट्वा सदस्याः सदिवौकसः ।
तैरर्द्यमानाः सुभृशं ग्रावभिर्नैकधाद्रवन् ॥१८॥

sarva evartvijo dṛṣṭvā sadasyāḥ sa-divaukasaḥ
tair ardyamānāḥ subhṛśaṁ grāvabhir naikadhādravan

sarve – visi; *eva* – žinoma; *ṛtvijaḥ* – žyniai; *dṛṣṭvā* – išvydę; *sadasyāḥ* – visi aukojimo dalyviai; *sa-divaukasaḥ* – taip pat ir pusdieviai; *taiḥ* – dėl tų (akmenų); *ardyamānāḥ* – trikdomi; *su-bhṛśam* – nepaprastai; *grāvabhiḥ* – akmenų; *na ekadhā* – į įvairias puses; *adravan* – spruko.

Į žynius ir aukojimo dalyvius pasipylė akmenų kruša, sukėlusi jiems neapsakomas kančias. Išsigandę dėl savo gyvybės jie spruko kur įmanydami.

19 TEKSTAS

जुह्वतः स्रुवहस्तस्य श्मश्रूणि भगवान् भवः ।
भृगोर्लुलुञ्चे सदसि योऽहसच्छ्मश्रु दर्शयन् ॥१९॥

juhvataḥ sruva-hastasya śmaśrūṇi bhagavān bhavaḥ
bhṛgor luluñce sadasi yo 'hasac chmaśru darśayan

juhvataḥ – pilusiam į ugnį lydytą sviestą; *sruva-hastasya* – su aukojimo samčiu rankose; *śmaśrūṇi* – ūsus; *bhagavān* – visų turtų savininkas; *bhavaḥ* – Vīrabhadra; *bhṛgoḥ* – Bhṛgu Muniui; *luluñce* – nurovė; *sadasi* – visiems susirinkusiems matant; *yaḥ* – kuris (Bhṛgu Munis); *ahasat* – šyptelėjo; *śmaśru* – savo ūsus; *darśayan* – rodydamas.

Pripuolęs prie Bhṛgu, kuris aukojimo metu liejo į aukurą lydytą sviestą, Vīrabhadra išrovė jam ūsus.

20 TEKSTAS

भगस्य नेत्रे भगवान् पातितस्य रुषा भुवि ।
उज्जहार सदस्थोऽक्ष्णा यः शपन्तमसूसुचत् ॥२०॥

bhagasya netre bhagavān pātitasya ruṣā bhuvi
ujjahāra sada-stho 'kṣṇā yaḥ śapantam asūsucat

bhagasya – Bhagai; *netre* – abi akis; *bhagavān* – Vīrabhadra; *pātitasya* – parbloškęs; *ruṣā* – su baisiu įsiūčiu; *bhuvi* – ant žemės; *ujjahāra* – išlupo; *sada-sthaḥ* – Viśvasṛkų susirinkime; *akṣṇā* – antakių judesiais; *yaḥ* – kuris (Bhaga); *śapantam* – (Dakṣai) prakeikinėjant (Viešpatį Śivą); *asūsucat* – pritarė.

Po to jis sučiupo Bhagą, kurio antakiai pritariamai judėjo, kai Dakṣa siuntė prakeiksmus Viešpačiui Śivai, ir su baisiu įsiūčiu parbloškęs ant žemės išlupo jam akis.

21 TEKSTAS

पूष्णो ह्यपातयद्दन्तान् कालिङ्गस्य यथा बलः ।
शप्यमाने गरिमणि योऽहसद्दर्शयन्दतः ॥२१॥

pūṣṇo hy apātayad dantān kāliṅgasya yathā balaḥ
śapyamāne garimaṇi yo 'hasad darśayan dataḥ

pūṣṇaḥ – Pūṣai; *hi* – todėl, kad; *apātayat* – iššiepė; *dantān* – dantis; *kāliṅgasya* – karaliui Kaliṅgai; *yathā* – kaip; *balaḥ* – Baladeva; *śapyamāne* – tuo metu, kai prakeikinėjo; *garimaṇi* – Viešpatį Śivą; *yaḥ* – kuris (Pūṣā); *ahasat* – šypsojosi; *darśayan* – rodydamas; *dataḥ* – savo dantis.

Kaip per Aniruddhos vestuves žaisdamas kauliukais su Kaliṅgos valdovu Dantavakra Baladeva išmušė jam dantis, Vīrabhadra išmušė dantis Dakṣai, nes šis iššiepė juos siųsdamas prakeikimą Viešpačiui Śivai, o vėliau ir Pūṣai, kuris tąsyk iššiepė pritardamas Dakṣai.

Komentaras: Posme paminėtos Viešpaties Kṛṣṇos vaikaičio, Aniruddhos, vestuvės. Aniruddha pagrobė Dantavakros dukrą, ir už tai buvo paimtas į nelaisvę. Kai už pasikėsinimą pagrobti jį buvo rengiamasi nubausti, iš Dvārakos atžygiavo Balaramos vadovaujama kariuomenė ir tarp *kṣatriyų* užvirė kautynės. *Kṣatriyų* kovos anuomet buvo įprastas reiškinys, ypač per

vestuvių ceremonijas, kai jaunikiai norėjo įrodyti savo pranašumą. Kovinės dvasios *kṣatriyai* negalėjo gyventi be kautynių ir dažnai žūdavo ar būdavo sužeisti. Tačiau po kautynių priešininkai dažniausiai susitaikydavo. Taip nutiko ir Dakṣos rengiamos *yajños* metu. Kaip matome, Viešpaties Śivos kariai nubaudė Dakṣą, Bhṛgu Munį ir pusdievius Bhagą bei Pūṣpą, tačiau galų gale viskas baigėsi taikiai. Nors priešininkai buvo nusiteikę karingai, iš esmės vienas kitam jie nejautė priešiškumo. Jie buvo labai galingi ir troško pademonstruoti savo mistinius sugebėjimus bei Vedų *mantromis* įgytas galias, todėl Dakṣos surengtos *yajños* metu jie stojo į kovą ir parodė savo šaunumą.

22 TEKSTAS

आक्रम्योरसि दक्षस्य शितधारेण हेतिना ।
छिन्दन्नपि तदुद्धर्तुं नाशक्नोत्त्र्यम्बकस्तदा ॥२२॥

ākramyorasi dakṣasya śita-dhāreṇa hetinā
chindann api tad uddhartuṁ nāśaknot tryambakas tadā

ākramya – atsisėdęs; *urasi* – ant krūtinės; *dakṣasya* – Dakṣai; *śita-dhāreṇa* – užsimojęs aštriabriauniu; *hetinā* – ginklu; *chindan* – atkirsti; *api* – nors; *tat* – to (galvos); *uddhartum* – atskirti; *na aśaknot* – nepajėgė; *tri-ambakaḥ* – Vīrabhadra (turintis tris akis); *tadā* – vėliau.

Tada milžinas Vīrabhadra apžergė Dakṣos krūtinę ir užsimojęs savo aštriu ginklu pamėgino nukirsti jam galvą, bet ginklas nė neįsmigo.

23 TEKSTAS

शस्त्रैरस्त्रान्वितैरेवमनिर्भिन्नत्वचं हरः ।
विस्मयं परमापन्नो दध्यौ पशुपतिश्चिरम् ॥२३॥

śastrair astrānvitair evam anirbhinna-tvacaṁ haraḥ
vismayaṁ param āpanno dadhyau paśupatiś ciram

śastraiḥ – ginklais; *astra-anvitaiḥ* – himnais (*mantromis*); *evam* – net; *anirbhinna* – nebuvo įbrėžta; *tvacam* – oda; *haraḥ* – Vīrabhadra; *vismayam* – nuostabos; *param* – didžios; *āpannaḥ* – apimtas; *dadhyau* – mąstė; *paśupatiḥ* – Vīrabhadra; *ciram* – ilgai.

Ir užkeikimai, ir ginklai buvo bejėgiai prieš Dakṣą – ant jo kaklo neliko nė įbrėžimo, ir Vīrabhadra nebeišmanė ko griebtis.

24 TEKSTAS

दृष्ट्वा संज्ञपनं योगं पशूनां स पतिर्मखे ।
यजमानपशोः कस्य कायात्तेनाहरच्छिरः ॥२४॥

dṛṣṭvā saṁjñapanaṁ yogaṁ paśūnāṁ sa patir makhe
yajamāna-paśoḥ kasya kāyāt tenāharac chiraḥ

dṛṣṭvā – pastebėjęs; *saṁjñapanam* – gyvūnų žudymui aukojimo metu; *yogam* – įnagį; *paśūnām* – gyvūnams; *saḥ* – jis (Vīrabhadra); *patiḥ* – valdovas; *makhe* – aukojime; *yajamāna-paśoḥ* – buvo gyvūnu, atlikusiu svarbiausiojo aukotojo vaidmenį; *kasya* – Dakṣai; *kāyāt* – nuo kūno; *tena* – šiuo (įnagiu); *aharat* – nukirto; *śiraḥ* – jo galvą.

Staiga jo akis užkliuvo už medinio įnagio gyvūnui nudobti ir čiupęs jį Vīrabhadra nurėžė Dakṣos galvą.

Komentaras: Čia reikėtų pažymėti, kad gyvūnų žudymo įnagis buvo sukurtas ne tam, kad žmogus maitintųsi jų mėsa, o gyvūnų aukojimams atlikti. Aukojimui išrinktas gyvūnas aukojimo metu giedamų Vedų *mantrų* galia atgimdavo iš naujo. Gyvūnai buvo aukojami siekiant patikrinti Vedų *mantrų* galią, *yajños* buvo atliekamos siekiant įrodyti *mantrų* veiksmingumą. Šiais laikais fiziologijos laboratorijose taip pat eksperimentuojama su gyvūnais. Aukojamas gyvūnas buvo savotiškas patikrinimas, ar teisingai brahmanai taria Vedų himnus. Taip paaukotas gyvūnas nieko neprarasdavo. Paprastai aukoti buvo išrenkami nukaršę gyvūnai ir paaukoti jie atgimdavo jaunu kūnu. Taip būdavo tikrinamas Vedų *mantrų* veiksmingumas. Tačiau visų nuostabai Vīrabhadra panaudojo šią aukojimo priemonę ne gyvūnui nudobti, o Dakṣos galvai nukirsdinti.

25 TEKSTAS

साधुवादस्तदा तेषां कर्म तत्तस्य पश्यताम् ।
भूतप्रेतपिशाचानामन्येषां तद्विपर्ययः ॥२५॥

sādhu-vādas tadā teṣāṁ karma tat tasya paśyatām
bhūta-preta-piśācānāṁ anyeṣāṁ tad-viparyayaḥ

sādhu-vādaḥ – audringi pergalės šauksmai; *tadā* – tuo metu; *teṣām* – šių (Viešpaties Śivos tarnų); *karma* – veiksmą; *tat* – šį; *tasya* – jo (Vīrabhadros); *paśyatām* – mačiusių; *bhūta-preta-piśācānām* – *bhūtų* (šmėklų), *pretų* ir *piśācų; anyeṣām* – kiti (Dakṣos šalininkai); *tat-viparyayaḥ* – priešingai (šaukė iš nevilties).

Vīrabhadros triumfas sukėlė Viešpaties Śivos karių gretose tikrą džiaugsmą. Bhūtai, šmėklos ir demonai pratrūko audringais pergalės šauksmais, o aukojime dalyvavusieji brahmanai tuo metu apraudojo mirusį Dakṣą.

26 TEKSTAS

जुहावैतच्छिरस्तस्मिन्दक्षिणाग्नावमर्षितः ।
तद्देवयजनं दग्ध्वा प्रातिष्ठद्गुह्यकालयम् ॥२६॥

juhāvaitac chiras tasmin dakṣiṇāgnāv amarṣitaḥ
tad-deva-yajanaṁ dagdhvā prātiṣṭhad guhyakālayam

juhāva – atnašavo kaip auką; *etat* – šią; *śiraḥ* – galvą; *tasmin* – tuomet; *dakṣiṇa-agnau* – į aukojimo ugnį iš pietų pusės; *amarṣitaḥ* – Vīrabhadra su įniršiu; *tat* – Dakṣos; *deva-yajanam* – pusdieviams paruoštas aukų atnašas; *dagdhvā* – padegę; *prātiṣṭhat* – patraukė; *guhyaka-ālayam* – į Guhyakų buveinę (Kailāsą).

Vīrabhadra pakėlė Dakṣos galvą ir su įniršiu sviedė ją į aukurą pietų kryptimi – ji tapo atnaša. Taip nusiaubę aukojimo areną ir padegę ją Viešpaties Śivos tarnai patraukė atgal į savo valdovo buveinę, Kailāsą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti penktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dakṣos aukojimo sužlugdymas“.

ŠEŠTAS SKYRIUS

Brahmā numaldo Viešpaties Śivos rūstybę

1–2 TEKSTAI

मैत्रेय उवाच
अथ देवगणाः सर्वे रुद्रानीकैः पराजिताः ।
शूलपट्टिशनिस्त्रिंशगदापरिघमुद्गरैः ॥ १ ॥

सञ्छिन्नभिन्नसर्वाङ्गाः सर्त्विक्सभ्या भयाकुलाः ।
स्वयम्भुवे नमस्कृत्य कात्स्न्र्येनैतन्न्यवेदयन् ॥ २ ॥

maitreya uvāca
atha deva-gaṇāḥ sarve rudrānīkaiḥ parājitāḥ
śūla-paṭṭiśa-nistriṁśa- gadā-parigha-mudgaraiḥ

sañchinna-bhinna-sarvāṅgāḥ sartvik-sabhyā bhayākulāḥ
svayambhuve namaskṛtya kārtsnyenaitan nyavedayan

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *atha* – po to; *deva-gaṇāḥ* – pusdieviai; *sarve* – visi; *rudra-ānīkaiḥ* – Viešpaties Śivos karių; *parājitāḥ* – nugalėti; *śūla* – trišakis; *paṭṭiśa* – ietis su aštriu antgaliu; *nistriṁśa* – kardas; *gadā* – vėzdas; *parigha* – geležinė kuoka; *mudgaraiḥ* – kūjį primenantis ginklas; *sañchinna-bhinna-sarva-aṅgāḥ* – sužeistomis galūnėmis; *sartvik-sabhyāḥ* – su visais žyniais ir aukojimo dalyviais; *bhaya-ākulāḥ* – apimti didelės baimės; *svayambhuve* – Viešpačiui Brahmai; *namaskṛtya* – pagarbiai nusilenkę; *kārtsnyena* – išsamiai; *etat* – tai, kas atsitiko Dakṣos surengto aukojimo metu; *nyavedayan* – papasakojo.

Viešpaties Śivos karių trišakių bei kardų sužaloti ir iš baimės drebėdami pusdieviai, žyniai ir kiti aukojimo dalyviai nuskubėjo pas Viešpatį Brahmą. Išreiškę savo pagarbą nusilenkimu jie smulkiai apie viską papasakojo.

3 TEKSTAS

उपलभ्य पुरैवैतद्भगवानब्जसम्भवः ।
नारायणश्च विश्वात्मा न कस्याध्वरमीयतुः ॥ ३ ॥

upalabhya puraivaitad bhagavān abja-sambhavaḥ
nārāyaṇaś ca viśvātmā na kasyādhvaram īyatuḥ

upalabhya – žinodami; *purā* – iš anksto; *eva* – tikrai; *etat* – apie tai, kas turėjo įvykti Dakṣos surengto aukojimo metu; *bhagavān* – visų turtų savininkas; *abja-sambhavaḥ* – gimęs lotoso žiede (Viešpats Brahmā); *nārāyaṇaḥ* – Nārāyaṇa; *ca* – ir; *viśva-ātmā* – visos visatos Supersiela; *na* – ne; *kasya* – Dakṣos rengiamą; *adhvaram* – į aukojimą; *īyatuḥ* – nuvyko.

Viešpats Brahmā ir Viṣṇu iš anksto žinojo, kas turėjo įvykti Dakṣos surengto aukojimo metu, todėl į aukojimą nevyko.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (7.26) sako: *vedāhaṁ samatītāni vartamānāni cārjuna* – „Aš žinau, kas jau įvyko ir kas dar įvyks ateityje.“ Viešpats Viṣṇu yra visa žinantis, todėl iš anksto žinojo apie tai, kas įvyks Dakṣos surengtame aukojime. Numatydami, kuo baigsis didysis Dakṣos aukojimas, nei Nārāyaṇa, nei Viešpats Brahmā į jį neatvyko.

4 TEKSTAS

तदाकर्ण्य विभुः प्राह तेजीयसि कृतागसि ।
क्षेमाय तत्र सा भूयान्न प्रायेण बुभूषताम् ॥ ४ ॥

tad ākarṇya vibhuḥ prāha tejīyasi kṛtāgasi
kṣemāya tatra sā bhūyān na prāyeṇa bubhūṣatām

tat – tai, ką papasakojo pusdieviai ir kiti aukojimo dalyviai; *ākarṇya* – išklausęs; *vibhuḥ* – Viešpats Brahmā; *prāha* – atsakė; *tejīyasi* – didi asmenybė; *kṛta-āgasi* – buvo įžeista; *kṣemāya* – jūsų laimė; *tatra* – tokiu būdu; *sā* – tai; *bhūyāt na* – nepalanku; *prāyeṇa* – paprastai; *bubhūṣatām* – noras kad būtų.

Išklausęs pusdievių ir aukojimo dalyvių pasakojimą Viešpats Brahmā atsakė: „Joks aukojimas neatneš jums laimės, jei jo metu jūs koneveiksite didžią asmenybę ir įžeisite jos lotosines pėdas. Laimė nusigręžia nuo tų, kurie plūsta didžiūnus.

Komentaras: Viešpats Brahmā paaiškino pusdieviams, kad įžeidęs didį bhaktą, Viešpatį Śivą, Dakṣa prarado galimybę džiaugtis savo atlikto aukojimo vaisiais. Iš tikrųjų Dakṣai pasisekė, kad jis žuvo kautynių metu – jei nebūtų nužudytas, tai ir toliau įžeidinėtų didžiųjų asmenybių lotosines pėdas. Pasak Manu įstatymų, žmogžudys jo paties labui turi būti nubaustas mirties bausme, antraip jis gali nužudyti dar ne vieną žmogų, ir už tai jam teks atkentėti kituose gyvenimuose. Todėl karaliaus pareiga – pasmerkti žmogžudį myriop. Kai Viešpaties malone nusikaltėliai ir agresyvūs žmonės nužudomi, jiems tai išeina tik į naudą. Kitaip sakant, Viešpats Brahmā paaiškino pusdieviams, jog mirtis Dakṣai buvo išganinga.

5 TEKSTAS

अथापि यूयं कृतकिल्बिषा भवं
ये बर्हिषो भागभाजं परादुः ।
प्रसादयध्वं परिशुद्धचेतसा
क्षिप्रप्रसादं प्रगृहीताङ्घ्रिपद्मम् ॥ ५ ॥

athāpi yūyaṁ kṛta-kilbiṣā bhavaṁ
ye barhiṣo bhāga-bhājaṁ parāduḥ
prasādayadhvaṁ pariśuddha-cetasā
kṣipra-prasādaṁ pragṛhītāṅghri-padmam

atha api – vis tiktai; *yūyam* – visi jūs; *kṛta-kilbiṣāḥ* – nusikaltote; *bhavam* – Viešpačiui Śivai; *ye* – visi jūs; *barhiṣaḥ* – iš šio aukojimo; *bhāga-bhājam* – teisę gauti dalį aukų; *parāduḥ* – atėmę; *prasādayadhvam* – visi jūs turite pamaloninti; *pariśuddha-cetasā* – atmetę abejones, besąlygiškai; *kṣipra-prasādam* – malonė tučtuojau; *pragṛhīta-aṅghri-padmam* – suradus prieglobstį prie jo lotosinių pėdų.

Atėmę iš Śivos teisę į jo aukų dalį jūs nusikaltote jo lotosinėms pėdoms. Tačiau, jei nedelsdami nuoširdžiai pripažinsite savo kaltę ir pulsite jam po kojų, jis jums atleis.“

Komentaras: Viešpats Śiva dar vadinamas Āśutoṣa. *Āśu* reiškia „labai greitai“, o *toṣa* – „jaučiasi patenkintas“. Brahmā patarė pusdieviams prašyti Viešpatį Śivą atleidimo, o kadangi jam lengva įtikti, jie gali neabejoti, kad savo tikslą pasieks. Viešpats Brahmā gerai pažinojo Viešpatį Śivą ir nė kiek neabejojo, kad nuėję pas Śivą ir jam besąlygiškai atsidavę pusdieviai, nusikaltę jo lotosinėms pėdoms, išpirks savo kaltę.

6 TEKSTAS

आशासाना जीवितमध्वरस्य
लोकः सपालः कुपिते न यस्मिन् ।
तमाशु देवं प्रियया विहीनं
क्षमापयध्वं हृदि विद्धं दुरुक्तैः ॥ ६ ॥

āśāsānā jīvitam adhvarasya
lokaḥ sa-pālaḥ kupite na yasmin
tam āśu devaṁ priyayā vihīnaṁ
kṣamāpayadhvaṁ hṛdi viddhaṁ duruktaiḥ

āśāsānāḥ – norėdami paprašyti; *jīvitam* – metu; *adhvarasya* – šio aukojimo; *lokaḥ* – visos planetos; *sa-pālaḥ* – su jų valdovais; *kupite* – užsirūstinus; *na* – ne; *yasmin* – kuriam; *tam* – tai; *āśu* – išsyk; *devam* – Viešpaties Šivos; *priyayā* – savo mylimos žmonos; *vihīnam* – netekusio; *kṣamāpayadhvam* – prašykite jo atleidimo; *hṛdi* – savo širdyje; *viddham* – labai užgauto; *duruktaiḥ* – žiaurių žodžių.

Viešpats Brahmā priminė pusdieviams, kad Viešpaties Šivos galios beribės. Užsirūstinęs jis akimoju gali sunaikinti visas pasaulio planetas kartu su jų valdovais. Be to, pridūrė Viešpats Brahmā, Viešpats Šiva labai sielojosi netekęs savo mylimos žmonos ir jautėsi užgautas žiaurių Dakšos žodžių. Viešpats Brahma patarė jiems negaištant laiko vykti pas Viešpatį Šivą prašyti atleidimo.

7 TEKSTAS

नाहं न यज्ञो न च यूयमन्ये
ये देहभाजो मुनयश्च तत्त्वम् ।
विदुः प्रमाणं बलवीर्ययोर्वा
यस्यात्मतन्त्रस्य क उपायं विधित्सेत् ॥ ७ ॥

nāhaṁ na yajño na ca yūyam anye
ye deha-bhājo munayaś ca tattvam
viduḥ pramāṇaṁ bala-vīryayor vā
yasyātma-tantrasya ka upāyaṁ vidhitset

na – nei; *aham* – aš; *na* – nei; *yajñaḥ* – Indra; *na* – nei; *ca* – ir; *yūyam* – visi jūs; *anye* – kiti; *ye* – kas; *deha-bhājaḥ* – tie, kurie turi materialinius kūnus; *munayaḥ* – išminčiai; *ca* – ir; *tattvam* – tiesą; *viduḥ* – žinantys; *pramāṇam* – ribas; *bala-vīryayoḥ* – jėgos ir galybės; *vā* – arba; *yasya* – Viešpaties Śivos; *ātma-tantrasya* – Viešpaties Śivos, kuris nuo nieko nepriklauso; *kaḥ* – kokį; *upāyam* – būdą; *vidhitset* – norėtų sugalvoti.

Viešpats Brahmā sakė, kad niekas – nei jis pats, nei Indra, nei išminčiai, nei aukojimo dalyviai – iki galo nesuvokia Viešpaties Śivos galybės. Jei ją suvoktų, ar išdrįstų nusikalsti jo lotosinėms pėdoms?

Komentaras: Pataręs pusdieviams eiti pas Viešpatį Śivą prašyti atleidimo, Viešpats Brahmā taip pat nurodė, kaip suminkštinti jo širdį. Jokia sąlygota siela, sakė Brahmā, net jis pats ar kiti pusdieviai, nežino, kaip įtikti Viešpačiui Śivai, tačiau paskui pridūrė: „Kaip žinoma, pelnyti Viešpaties Śivos prielankumą nesudėtinga, todėl tiesiog pabandykime patenkinti jį nusilenkdami jo lotosinėms pėdoms.“

Visos priklausomos būtybės turėtų atsiduoti Aukščiausiajam. Apie tai kalba „Bhagavad-gītā“. Viešpats ragina mesti į šalį pačių prasimanytas pareigas ir visa siela atsiduoti Jam – tai apsaugos sąlygotas sielas nuo nuodėmingų poelgių padarinių. Posme Viešpats Brahmā pataria pusdieviams kreiptis į Viešpatį Śivą ir atsidavus jo lotosinėms pėdoms patikėti jam savo sielą, nes Viešpats Śiva yra labai gailestingas ir jo širdį bus nesunku suminkštinti.

8 TEKSTAS

स इत्थमादिश्य सुरानजस्तु तैः
समन्वितः पितृभिः सप्रजेशैः ।
ययौ स्वधिष्ण्यान्निलयं पुरद्विषः
कैलासमद्रिप्रवरं प्रियं प्रभोः ॥ ८ ॥

sa ittham ādiśya surān ajas tu taiḥ
samanvitaḥ pitṛbhiḥ sa-prajeśaiḥ
yayau sva-dhiṣṇyān nilayaṁ pura-dviṣaḥ
kailāsam adri-pravaraṁ priyaṁ prabhoḥ

saḥ – jis (Brahmā); *ittham* – tokius; *ādiśya* – davęs pamokymus; *surān* – pusdieviams; *ajaḥ* – Viešpats Brahmā; *tu* – po to; *taiḥ* – šie; *samanvitaḥ* – lydėjo;

pitṛbhiḥ – Pitomis; *sa-prajeśaiḥ* – kartu su gyvųjų esybių valdovais; *yayau* – patraukė; *sva-dhiṣṇyāt* – iš savo buveinės; *nilayam* – buveinę; *pura-dviṣaḥ* – Viešpaties Śivos; *kailāsam* – Kailāsą; *adri-pravaram* – geriausią tarp kalnų; *priyam* – brangią; *prabhoḥ* – valdovo (Śivos).

Taręs pusdieviams, Pitams ir gyvųjų esybių valdovams pamokomą žodį Viešpats Brahmā drauge su jais patraukė į Viešpaties Śivos buveinę Kailāsos kalne.

Komentaras: Tolesni keturiolika tekstų aprašo Viešpaties Śivos buveinę, Kailāsą.

9 TEKSTAS

जन्मौषधितपोमन्त्रयोगसिद्धैर्नरेतरैः ।
जुष्टं किन्नरगन्धर्वैरप्सरोभिर्वृतं सदा ॥ ९ ॥

janmauṣadhi-tapo-mantra- yoga-siddhair naretaraiḥ
juṣṭaṁ kinnara-gandharvair apsarobhir vṛtaṁ sadā

janma – gimimas; *auṣadhi* – vaistiniai augalai; *tapaḥ* – askezės; *mantra* – Vedų himnai; *yoga* – mistinės *yogos* praktika; *siddhaiḥ* – ir gyvosioms būtybėms, pasiekusioms tobulumą; *nara-itaraiḥ* – pusdieviams; *juṣṭam* – skirta mėgautis; *kinnara-gandharvaiḥ* – *kinnarų* ir *gandharvų; apsarobhiḥ* – *apsarų; vṛtam* – gausybė; *sadā* – visada.

Viešpaties Śivos buveinėje, Kailāsoje, gausiai veši augmenija ir vaistažolės. Tai šventa žemė, kurioje skamba Vedų himnai ir praktikuojama mistinė yoga. Čia gyvena nuo gimimo visas mistines galias turintys pusdieviai, taip pat kinnarai ir gandharvai su angeliško grožio žmonomis, apsaromis.

10 TEKSTAS

नानामणिमयैः शृङ्गैर्नानाधातुविचित्रितैः ।
नानाद्रुमलतागुल्मैर्नानामृगगणावृतैः ॥१०॥

nānā-maṇimayaiḥ śṛṅgair nānā-dhātu-vicitritaiḥ
nānā-druma-latā-gulmair nānā-mṛga-gaṇāvṛtaiḥ

nānā – įvairių rūšių; *maṇi* – brangakmenių; *mayaiḥ* – sudarytos iš; *śṛṅgaiḥ* – viršukalnės; *nānā-dhātu-vicitritaiḥ* – nubarstytos visokiais mineralais; *nānā* – įvairūs; *druma* – medžiai; *latā* – vijokliai; *gulmaiḥ* – augalai; *nānā* – įvairiausių; *mṛga-gaṇa* – elnių kaimenės; *āvṛtaiḥ* – ganosi.

Kailāsos viršukalnės nubarstytos brangakmeniais ir mineralais, o jos šlaituose žaliuoja vertingų rūšių medžiai ir augalai. Kalno viršūnėje ganosi gražuoliai elniai.

11 TEKSTAS

नानामलप्रस्रवणैर्नानाकन्दरसानुभिः ।
रमणं विहरन्तीनां रमणैः सिद्धयोषिताम् ॥११॥

nānāmala-prasravaṇair nānā-kandara-sānubhiḥ
ramaṇaṁ viharantīnāṁ ramaṇaiḥ siddha-yoṣitām

nānā – įvairūs; *amala* – skaidrūs; *prasravaṇaiḥ* – kriokliai; *nānā* – įvairiausios; *kandara* – olos; *sānubhiḥ* – su viršūnėmis; *ramaṇam* – teikia pasitenkinimą; *viharantīnām* – pramogaujančioms; *ramaṇaiḥ* – su savo mylimaisiais; *siddha-yoṣitām* – mistikų žmonoms.

Čia šniokščia gausybė krioklių, o neapsakomo grožio kalnų olose gyvena gražuolės mistikų žmonos.

12 TEKSTAS

मयूरकेकाभिरुतं मदान्धालिविमूर्च्छितम् ।
प्लावितै रक्तकण्ठानां कूजितैश्च पतत्त्रिणाम् ॥१२॥

mayūra-kekābhirutaṁ madāndhāli-vimūrcchitam
plāvitai rakta-kaṇṭhānāṁ kūjitaiś ca patattriṇām

mayūra – povų; *kekā* – klyksmų; *abhirutam* – aidas; *mada* – apsvaigimo; *andha* – apakintų; *ali* – bičių (dūzgimas); *vimūrcchitam* – skambėjo; *plāvitaiḥ* – kukavimas; *rakta-kaṇṭhānām* – gegučių; *kūjitaiḥ* – švilpavimas; *ca* – ir; *patattriṇām* – kitų paukščių.

Kailāsos priekalnėse nuolat aidi skardžiabalsių povų klyksmai, dūzgia bitės, kukuoja gegutės, švelniai vienas kitam antrindami švilpauja paukščiai.

13 TEKSTAS

आह्वयन्तमिवोद्धस्तैर्द्विजान् कामदुघैर्द्रुमैः ।
व्रजन्तमिव मातङ्गैर्गृणन्तमिव निर्झरैः ॥१३॥

āhvayantam ivoddhastair dvijān kāma-dughair drumaiḥ
vrajantam iva mātaṅgair gṛṇantam iva nirjharaiḥ

āhvayantam – kviečiančiais; *iva* – tarsi; *ut-hastaiḥ* – iškėlusiais rankas (šakas); *dvijān* – paukščius; *kāma-dughaiḥ* – išpildanti troškimus; *drumaiḥ* – su medžiais; *vrajantam* – siūbuojanti; *iva* – tarsi; *mātaṅgaiḥ* – drambliais; *gṛṇantam* – šniokščianti; *iva* – tarsi; *nirjharaiḥ* – kriokliais.

Aukšti medžiai dangun besistiebiančiomis šakomis tarsi moja kviesdami saldžiabalsius paukščius. Kai kalno atšlaitėmis žygiuoja dramblių kaimenė, kalnas, rodos siūbuoja į taktą su drambliais. O kai ausis pasiekia krioklių šniokštimas, rodos, gaudžia pati Kailāsa.

14–15 TEKSTAI

मन्दारैः पारिजातैश्च सरलैश्चोपशोभितम् ।
तमालैः शालतालैश्च कोविदारासनार्जुनैः ॥१४॥

चूतैः कदम्बैर्नीपैश्च नागपुन्नागचम्पकैः ।
पाटलाशोकबकुलैः कुन्दैः कुरबकैरपि ॥१५॥

mandāraiḥ pārijātaiś ca saralaiś copaśobhitam
tamālaiḥ śāla-tālaiś ca kovidārāsanārjunaiḥ

cūtaiḥ kadambair nīpaiś ca nāga-punnāga-campakaiḥ
pāṭalāśoka-bakulaiḥ kundaiḥ kurabakair api

mandāraiḥ – mandāros medžiai; *pārijātaiḥ – pārijātos* medžiai; *ca* – ir; *saralaiḥ – saralos* medžiai; *ca* – ir; *upaśobhitam* – puošia; *tamālaiḥ – tamālos*

medžiai; *śāla-tālaiḥ – śālo* ir *tālo* medžiai; *ca* – ir; *kovidāra-āsana-arjunaiḥ – kovidāros, āsanos* (*vijaya-sāros*), *arjunos* (*kāñcanārakos*) medžiai; *cūtaiḥ – cūtos* medžiai (mango porūšis); *kadambaiḥ – kadambos* medžiai; *nīpaiḥ – nīpo* medžiai (*dhūli-kadambos*); *ca* – ir; *nāga-punnāga-campakaiḥ – nāgos, punnāgos, campakos* medžiai; *pāṭala-aśoka-bakulaiḥ – pāṭalos, aśokos, bakulos* medžiai; *kundaiḥ – kundos* medžiai; *kurabakaiḥ – kurabakos* medžiai; *api* – taip pat.

Kailāsą puošia įvairūs medžiai: mandāros, pārijātos, saralos, tamālos, tālos, kovidāros, āsanos, arjunos, āmra-jāti (mango), kadambos, dhūli-kadambos, nāgos, punnāgos, campakos, pāṭalos, aśokos, bakulos, kundos ir kurabakos. Kalnas skęsta šių medžių žalumoje, o jų vainikai nuberti įstabaus kvapo žiedais.

16 TEKSTAS

स्वर्णार्णशतपत्रैश्च वररेणुकजातिभिः ।
कुब्जकैर्मल्लिकाभिश्च माधवीभिश्च मण्डितम् ॥१६॥

svarṇārṇa-śata-patraiś ca vara-reṇuka-jātibhiḥ
kubjakair mallikābhiś ca mādhavībhiś ca maṇḍitam

svarṇārṇa – aukso spalvos; *śata-patraiḥ* – lotosai; *ca* – ir; *vara-reṇuka-jātibhiḥ – varos, reṇukos* ir *mālatī* medžiai; *kubjakaiḥ – kubjakos* medžiai; *mallikābhiḥ – mallikos* medžiai; *ca* – ir; *mādhavībhiḥ – mādhavī* medžiai; *ca* – ir; *maṇḍitam* – puošia.

Čia taip pat žydi auksiniai lotosai, cinamonmedžiai,mālatī, kubjos, mallikos bei mādhavī.

17 TEKSTAS

पनसोदुम्बराश्वत्थप्लक्षन्यग्रोधहिङ्गुभिः ।
भूर्जैरोषधिभिः पूगै राजपूगैश्च जम्बुभिः ॥१७॥

panasodumbarāśvattha- plakṣa-nyagrodha-hiṅgubhiḥ
bhūrjair oṣadhibhiḥ pūgai rājapūgaiś ca jambubhiḥ

panasa-udumbara-aśvattha-plakṣa-nyagrodha-hiṅgubhiḥ – panasos medžiai (duonmedžiai), *udumbaros, aśvatthos, plakṣos, nyagrodhos* medžiai ir ferulos (augalai, iš kurių gaunama kvapioji ferula); *bhūrjaiḥ – bhūrjos* medžiai; *oṣadhibhiḥ* – betelio palmės (katekinės arekos); *pūgaiḥ – pūgos* medžiai; *rājapūgaiḥ – rājapūgos* medžiai; *ca* – ir; *jambubhiḥ – jambu* medžiai.

Kailāsoje taip pat auga katos, duonmedžiai, jularos, banjanai, plakṣos, nyagrodhos ir ferulos. Čia veši betelio palmės, bhūrja-patros, rājapūgos, gervuogės ir kiti augalai.

18 TEKSTAS

खर्जूराम्रातकाम्राद्यैः प्रियालमधुकेङ्गुदैः ।
द्रुमजातिभिरन्यैश्च राजितं वेणुकीचकैः ॥१८॥

kharjūrāmrātakāmrādyaiḥ priyāla-madhukeṅgudaiḥ
druma-jātibhir anyaiś ca rājitaṁ veṇu-kīcakaiḥ

kharjūra-āmrātaka-āmra-ādyaiḥ – kharjūros, āmrātakos, āmros ir kiti medžiai; *priyāla-madhuka-iṅgudaiḥ – priyālos, madhukos, iṅgudos* medžiai; *druma-jātibhiḥ* – skirtingi medžiai; *anyaiḥ* – kiti; *ca* – ir; *rājitam* – puošia; *veṇu-kīcakaiḥ – veṇu* (bambuko) ir *kīcakos* (tuščiavidurio bambuko) medžiai.

Kailāsos atšlaites puošia mango medžiai, priyālos, madhukos, iṅgudos, plonieji bambukai, kicākos ir daugybė kitų bambuko rūšių.

19–20 TEKSTAI

कुमुदोत्पलकह्लारशतपत्रवनर्द्धिभिः ।
नलिनीषु कलं कूजत्खगवृन्दोपशोभितम् ॥१९॥

मृगैः शाखामृगैः क्रोडैर्मृगेन्द्रैर्ऋक्षशल्यकैः ।
गवयैः शरभैर्व्याघ्रै रुरुभिर्महिषादिभिः ॥२०॥

kumudotpala-kahlāra- śatapatra-vanarddhibhiḥ
nalinīṣu kalaṁ kūjat- khaga-vṛndopaśobhitam

mṛgaiḥ śākhāmṛgaiḥ kroḍair mṛgendrair ṛkṣa-śalyakaiḥ
gavayaiḥ śarabhair vyāghrai rurubhir mahiṣādibhiḥ

kumuda – *kumudos; utpala* – *utpalos; kahlāra* – *kahlāros; śatapatra* – lotosais; *vana* – miškas; *ṛddhibhiḥ* – padengtuose; *nalinīṣu* – ežeruose; *kalam* – labai švelniai; *kūjat* – ulbančių; *khaga* – paukščių; *vṛnda* – grupės; *upaśobhitam* – papuoštas; *mṛgaiḥ* – elniais; *śākhā-mṛgaiḥ* – beždžionėmis; *kroḍaiḥ* – šernais; *mṛga-indraiḥ* – liūtais; *ṛkṣa-śalyakaiḥ* – *ṛkṣais* ir *śalyakais; gavayaiḥ* – laukinėmis karvėmis; *śarabhaiḥ* – laukiniais asilais; *vyāghraiḥ* – tigrais; *rurubhiḥ* – antilopėmis; *mahiṣa-ādibhiḥ* – buivolais ir kt.

Čia žydi kumudos, utpalos, śatapatros ir kitų rūšių lotosai. Miškas, juosiantis ežerėlius, kuriuose plauko nuostabiai ulbantys paukščiai, atrodo kaip puošnus sodas. Jo tankynėse be rūpesčių gyvena elniai, beždžionės, šernai, liūtai, ṛkṣai, šalyakai, laukinės karvės, laukiniai asilai, tigrai, antilopės, buivolai ir kiti gyvūnai.

21 TEKSTAS

कर्णान्त्रैकपदाश्वास्यैर्निर्जुष्टं वृकनाभिभिः ।
कदलीखण्डसंरुद्धनलिनीपुलिनश्रियम् ॥२१॥

karṇāntraikapadāśvāsyair nirjuṣṭaṁ vṛka-nābhibhiḥ
kadalī-khaṇḍa-saṁruddha- nalinī-pulina-śriyam

karṇāntra – *karṇāntrai; ekapada* – *ekapadai; aśvāsyaiḥ* – *aśvāsyai; nirjuṣṭam* – visiškai patenkinti; *vṛka-nābhibhiḥ* – *vṛkai* ir *nābhi,* arba *kāsturī* elniai; *kadalī* – bananmedžių; *khaṇḍa* – daugybe; *saṁruddha* – apsupta; *nalinī* – nedidelių ežerėlių, kuriuose auga daugybė lotosų; *pulina* – smėlėtais krantais; *śriyam* – nepaprasto grožio.

Po mišką laigo įvairių rūšių elniai: karṇāntrai, ekapadai, aśvāsyai, vṛkai ir kāsturī (muskusinės kabargos), o kalnų slėniuose tyvuliuojančių ežerėlių pakrantėse auga daugybė bananmedžių.

22 TEKSTAS

पर्यस्तं नन्दया सत्याः स्नानपुण्यतरोदया ।
विलोक्य भूतेशगिरिं विबुधा विस्मयं ययुः ॥२२॥

paryastaṁ nandayā satyāḥ snāna-puṇyatarodayā
vilokya bhūteśa-giriṁ vibudhā vismayaṁ yayuḥ

paryastam – apsuptas; *nandayā* – Nandos; *satyāḥ* – Satī; *snāna* – maudymusi; *puṇya-tara* – ypač pagardintu; *udayā* – vandeniu; *vilokya* – pamačius; *bhūta-īśa* – Bhūteśos (šmėklų valdovo, Viešpaties Śivos); *girim* – kalną; *vibudhāḥ* – pusdievius; *vismayam* – nuostaba; *yayuḥ* – apėmė.

Prie Kailāsos telkšo nedidelis Alakanandos ežeras, kuriame maudydavosi Satī, jo vandenys šventi. Kailāsą išvydusius pusdievius apstulbino nepakartojamas šios žemės grožis ir turtingumas.

Komentaras: Pasak „Śrī-Bhāgavata-candra-candrikos“ komentaro, ežere, kuriame maudėsi Satī, telkšojo Gangos vandenys. Kitaip sakant, Ganga teka per Kailāsa-parvatą. Tuo nereikėtų stebėtis, nes Gangos vandenys srūva nuo Viešpaties Śivos plaukų. Kadangi Ganga pirmiausia krenta ant Viešpaties Śivos galvos, o nuo jos į kitas visatos sritis, visiškai įmanoma, kad kvapieji ežero vandenys, kuriuose maudėsi Satī, atitekėjo iš Gangos.

23 TEKSTAS

दद्दृशुस्तत्र ते रम्यामलकां नाम वै पुरीम् ।
वनं सौगन्धिकं चापि यत्र तन्नाम पङ्कजम् ॥२३॥

dadṛśus tatra te ramyām alakāṁ nāma vai purīm
vanaṁ saugandhikaṁ cāpi yatra tan-nāma paṅkajam

dadṛśuḥ – pamatė; *tatra* – ten (Kailāsoje); *te* – jie (pusdieviai); *ramyām* – labai gražią; *alakām* – Alakā; *nāma* – žinomą kaip; *vai* – iš tikrųjų; *purīm* – buveinę; *vanam* – miškas; *saugandhikam* – Saugandhika; *ca* – ir; *api* – taip pat; *yatra* – toje vietoje, kuri; *tat-nāma* – pavadinta; *paṅkajam* – lotosų rūšys.

Nepaprasto grožio vieta, atsivėrusi pusdieviams, vadinasi Alakā. Ji yra Saugandhikos („kvapnusis“) miške. Miškas vadinamas taip todėl, kad jame auga gausybė lotosų.

Komentaras: Dar Alaką vadina Alakā-puriu. Taip pat vadinama ir Kuveros buveinė, tačiau Kuveros buveinės iš Kailāsos nematyti. Vadinasi, Alakos vietovė, apie kurią kalbama posme, ir Kuveros Alakā-puris yra dvi skirtingos vietovės. Pasak Vīrarāghavos Ācārjos, *alakā* reiškia „nepaprastai gražus“. Vietovėje, kurią išvydo pusdieviai, auga *saugandhikos* lotosai, skleidžiantys nepaprastą aromatą.

24 TEKSTAS

नन्दा चालकनन्दा च सरितौ बाह्यतः पुरः ।
तीर्थपादपदाम्भोजरजसातीव पावने ॥२४॥

nandā cālakanandā ca saritau bāhyataḥ puraḥ
tīrthapāda-padāmbhoja- rajasātīva pāvane

nandā – Nandā; *ca* – ir; *alakanandā* – Alakanandā; *ca* – ir; *saritau* – dvi upės; *bāhyataḥ* – anapus; *puraḥ* – miesto; *tīrtha-pāda* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *pada-ambhoja* – lotosinių pėdų; *rajasā* – dulkėmis; *atīva* – labai; *pāvane* – pašventintos.

Jie išvydo ir dvi upes, Nandą ir Alakanandą, kurių vandenis pašventino dulkės nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens, Govindos, lotosinių pėdų.

25 TEKSTAS

ययोः सुरस्त्रियः क्षत्तरवरुह्य स्वधिष्ण्यतः ।
क्रीडन्ति पुंसः सिञ्चन्त्यो विगाह्य रतिकर्शिताः ॥२५॥

yayoḥ sura-striyaḥ kṣattar avaruhya sva-dhiṣṇyataḥ
krīḍanti puṁsaḥ siñcantyo vigāhya rati-karśitāḥ

yayoḥ – abiejose upėse; *sura-striyaḥ* – rojaus mergelės kartu su savo vyrais; *kṣattaḥ* – o Vidura; *avaruhya* – nusileidžia; *sva-dhiṣṇyataḥ* – iš savo erdvėlaivių; *krīḍanti* – jos pramogauja; *puṁsaḥ* – savo vyrus; *siñcantyaḥ* – taško vandeniu; *vigāhya* – įbridus (į vandenį); *rati-karśitāḥ* – kurių pasitenkinimas sumažėjo.

Brangusis Kśatta, Vidura, prie šių upių savo erdvėlaiviais suskrenda rojaus mergelės su savo vyrais. Patenkinusios geismus jos brenda į upes ir linksmai taško savo vyrus vandeniu.

Komentaras: Posmas byloja, kad rojaus planetų mergelės erdvėlaiviais skrenda maudytis į Nandos ir Alakanandos upes, nes net ir jų nepalieka mintys apie lytinius malonumus. Reikia pažymėti, kad Nandos ir Alakanandos upių vandenys yra pašventinti dulkių nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinių pėdų. Kitaip sakant, Gangos vandenys yra šventi, nes

srūva nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens, Nārāyaṇos, pėdų, todėl vanduo ir visa kita, kas buvo panaudota Aukščiausiojo Dievo Asmens tarnystėje, laikytini šventais. Bet koks sąlytis su Viešpaties lotosinėmis pėdomis akimirksniu nuplauna materijos suteptį. Šiuo principu grindžiamos pasiaukojimo tarnystės normos.

Minčių apie lytinius malonumus užvaldytos rojaus planetų mergelės nusileidžia išsimaudyti šventose upėse ir pasitaškyti jose su savo vyrais. Šiame kontekste pažymėtini posmo žodžiai *rati-karśitāḥ,* kurie nurodo, kad po lytinių malonumų rojaus gyventojas apninka slogios mintys. Nors lytiniai malonumai jų akimis yra natūralus poreikis, jį patenkinusios dangaus gyventojos nesijaučia laimingos.

Atskirai vertėtų pažymėti ir žodį *tīrthapāda.* Tai vienas iš Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viešpaties Govindos, vardų. *Tīrtha* reiškia „šventa vieta“, o *pāda* – „Viešpaties lotosinės pėdos“. Žmonės traukia į šventas vietas norėdami nusiplauti nuodėmes. Kitaip sakant, atsidavimas Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, lotosinėms pėdoms savaime nuplauna visas nuodėmes. Viešpaties lotosines pėdas vadina *tīrtha-pāda* todėl, kad jų šešėlyje prieglobstį rado šimtai tūkstančių šventųjų, kurie savo pasirodymu pašventina piligrimų lankomas vietas. Didysis Gauḍīya-vaiṣṇavų-sampradāyos ācārya Śrīla Narottama dāsa Ṭhākura į šventas vietas keliauti nerekomenduoja. Kelionė neabejotinai yra varginantis užsiėmimas, todėl išmintingas žmogus susiras prieglobstį prie Govindos lotosinių pėdų ir tokiu būdu nusiplaus savo nuodėmes. *Tīrtha-pāda* vadinamas ir žmogus, visas savo mintis ir darbus paskyręs Govindos lotosinėms pėdoms; jam nėra jokio reikalo keliauti į šventas vietas, nes tarnauti Viešpaties lotosinėms pėdoms yra ne mažesnis gėris už kelionę į šventą vietą. Kad ir kur gyventų toks tyras, besąlygiškai Viešpatį tikintis bhaktas, ta vieta tampa šventa. *Tīrthī-kurvanti tīrthāni* (SB 1.13.10). Vien savo buvimu tyri bhaktai pašventina jų aplankytą vietą. Žemė, kuria žengia Viešpaties arba Jo tyro bhakto koja, išsyk tampa piligrimystės vieta. Kitaip sakant, kokiame visatos kampelyje begyventų visa savo esybe į tarnystę Viešpačiui pasinėręs bhaktas, ta vieta tampa šventa, todėl ten jis gali be jokių kliūčių tarnauti Viešpačiui, vykdydamas Jo valią.

26 TEKSTAS

यय़ोस्तत्स्नानविभ्रष्टनवकुङ्कुमपिञ्जरम् ।
वितृषोऽपि पिबन्त्यम्भः पाययन्तो गजा गजीः ॥२६॥

yayos tat-snāna-vibhraṣṭa- nava-kuṅkuma-piñjaram
vitṛṣo 'pi pibanty ambhaḥ pāyayanto gajā gajīḥ

yayoḥ – abiejose šiose upėse; *tat-snāna* – joms (rojaus mergelėms) išsimaudžius; *vibhraṣṭa* – nubirusių; *nava* – šviežių; *kuṅkuma* – nuo *kuṅkumos* miltelių; *piñjaram* – geltoną; *vitṛṣaḥ* – nors jų nekankina troškulys; *api* – net; *pibanti* – geria; *ambhaḥ* – vandenį; *pāyayantaḥ* – paskatinti gerti; *gajāḥ* – drambliai; *gajīḥ* – jų pačios.

Rojaus mergelėms nusimaudžius upėje jos vandenys, nuplovę kvapniąją kuńkumą, pagelsta. Kuńkumos kvapas privilioja dramblius su jų pačiomis. Subridę į upę jie maudosi ir geria jos vandenį, nors jų ir nekankina troškulys.

27 TEKSTAS

तारहेममहारत्नविमानशतसङ्कुलाम् ।
जुष्टां पुण्यजनस्त्रीभिर्यथा खं सतडिद्घनम् ॥२७॥

tāra-hema-mahāratna- vimāna-śata-saṅkulām
juṣṭāṁ puṇyajana-strībhir yathā khaṁ sataḍid-ghanam

tāra-hema – perlais ir auksu; *mahā-ratna* – brangakmeniais; *vimāna* – erdvėlaiviu; *śata* – šimtų; *saṅkulām* – pilnutėlis; *juṣṭām* – kuriuose buvo; *puṇyajana-strībhiḥ* – Yakṣų žmonos; *yathā* – kaip; *kham* – dangaus skliautas; *sa-taḍit-ghanam* – žaibo blyksniais ir debesimis.

Rojaus gyventojų erdvėlaiviai išdabinti perlais, auksu ir gausybe brangakmenių, o patys rojaus gyventojai panašūs į dangumi plaukiančius debesis, kurių grožį dar labiau išryškina dangaus skliautą nutvieskiantys žaibo blyksniai.

Komentaras: Erdvėlaiviai, apie kuriuos pasakojama posme, skiriasi nuo mums žinomų lėktuvų. Vedų raštuose, taip pat ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, dažnai aprašomi erdvėlaiviai (*vimānai*). Įvairių visatos planetų gyventojai naudojasi skirtingais erdvėlaiviais. Primityvius žemėje skraidančius lėktuvus į orą pakelia mechaniniu principu veikiantys varikliai, tačiau kitose planetose erdvėlaiviams nereikalingi varikliai – jie juda erdvėje *mantrų* galia. Rojaus planetų gyventojai skraido erdvėlaiviais keliaudami iš vienos planetos į kitą pramogos dėlei. Siddhalokos planetų gyventojai keliauja po

planetas be jokių skraidymo mechanizmų. Įstabius rojaus planetų gyventojų erdvėlaivius, kurie skraido danguje, posmas lygina su dangumi, jų keleivius – su debesimis, o nuostabaus grožio mergeles, rojaus gyventojų žmonas – su žaibo blyksniais. Kitaip sakant, erdvėlaiviai su keleiviais, iš rojaus planetų atskridę į Kailāsą, buvo nuostabus reginys.

28 TEKSTAS

हित्वा यक्षेश्वरपुरीं वनं सौगन्धिकं च तत् ।
द्रुमैः कामदुघैर्हृद्यं चित्रमाल्यफलच्छदैः ॥२८॥

hitvā yakṣeśvara-purīṁ vanaṁ saugandhikaṁ ca tat
drumaiḥ kāma-dughair hṛdyaṁ citra-mālya-phala-cchadaiḥ

hitvā – skrisdami virš; *yakṣa-īśvara* – Yakṣų valdovo (Kuveros); *purīm* – buveinė; *vanam* – miško; *saugandhikam* – vadinamo Saugandhika; *ca* – ir; *tat* – to; *drumaiḥ* – su medžiais; *kāma-dughaiḥ* – išpildančiais troškimus; *hṛdyam* – žavaus; *citra* – įvairiaspalviai; *mālya* – gėlės; *phala* – vaisiai; *chadaiḥ* – lapai.

Keliaudami į Kailāsą pusdieviai praskriejo virš Saugandhikos miško, kuriame gausu gėlių, vaismedžių ir troškimų medžių. Skriejant virš miško jiems prieš akis atsivėrė Yakṣeśvaros valdos.

Komentaras: Yakṣeśvarą dar vadina Kuvera. Jis yra pusdievių iždininkas. Apibūdinant Kuverą Vedų raštuose sakoma, kad jis yra pasakiškai turtingas. Posmas byloja, jog Kailāsa stūkso netoli Kuveros buveinės. Posme taip pat teigiama, jog Saugandhikos miške augo daugybė troškimų medžių. „Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad troškimų medžiai auga dvasiniame pasaulyje, visų pirma Viešpaties Kṛṣṇos buveinėje, Kṛṣṇalokoje. Tačiau sprendžiant iš šio posmo, Kṛṣṇos malone troškimų medžiai auga ir Viešpaties Śivos buveinėje, Kailāsoje. Šis faktas pabrėžia Kailāsos svarbą. Kailāsa beveik niekuo nenusileidžia Viešpaties Kṛṣṇos buveinei.

29 TEKSTAS

रक्तकण्ठखगानीकस्वरमण्डितषट्पदम् ।
कलहंसकुलप्रेष्ठं खरदण्डजलाशयम् ॥२९॥

rakta-kaṇṭha-khagānīka- svara-maṇḍita-ṣaṭpadam
kalahaṁsa-kula-preṣṭhaṁ kharadaṇḍa-jalāśayam

rakta – rausvais; *kaṇṭha* – kaklais; *khaga-anīka* – daugybės paukščių; *svara* – melodingais garsais; *maṇḍita* – papuošti; *ṣaṭ-padam* – bičių; *kalahaṁsa-kula* – gulbių pulkai; *preṣṭham* – labai brangus; *khara-daṇḍa* – lotosų; *jala-āśayam* – ežerai.

Šiame rojaus miške gyveno pulkai raudonkaklių paukščių. Miškas aidėjo nuo jų švelnaus čiauškėjimo ir bičių dūzgesio. Virš tvirtastiebiais lotosais apaugusių ežerų skardėjo gulbių balsai.

Komentaras: Saugandhikos miško grožį dar labiau išryškino jame tyvuliuojantys ežerai. Pasak posmo, Saugandhikos miške telkšančiuose ežeruose augo lotosai, o jų tankynėje žaidė gulbės, kurių šūksniai susiliejo su paukščių trelėmis ir bičių dūzgesiu. Galime tik įsivaizduoti, kokia nuostabi tai vieta, ir kaip pusdieviams buvo malonu virš jos skrieti. Žmonės žemėje yra įrengę daugybę parkų ir vaizdingų vietų, tačiau nė vienas jų nė iš tolo neprilygsta čia apibūdintos Kailāsos grožiui.

30 TEKSTAS

वनकुञ्जरसङ्घृष्टहरिचन्दनवायुना ।
अधि पुण्यजनस्त्रीणां मुहुरुन्मथयन्मनः ॥३०॥

vana-kuñjara-saṅghṛṣṭa- haricandana-vāyunā
adhi puṇyajana-strīṇāṁ muhur unmathayan manaḥ

vana-kuñjara – laukiniai drambliai; *saṅghṛṣṭa* – trynėsi į; *hari-candana* – santalmedžius; *vāyunā* – vėjelis; *adhi* – toliau; *puṇyajana-strīṇām* – Yakṣų žmonų; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *unmathayat* – jaudino; *manaḥ* – protus.

Gamtos grožis audrino ir laukinius dramblius, kurie kaimenėmis ganėsi santalmedžių miške. Lengvas vėjelis kėlė rojaus mergelių širdyse jaudulį ir žadino dar didesnę aistrą.

Komentaras: Materialistui atsidūrus nuostabaus grožio materialaus pasaulio kampelyje, jo širdyje išsyk nubunda lytinis geismas. Tai būdinga ne tiktai žmonėms, bet ir visoms materialaus pasaulio gyvosioms būtybėms, net aukštutinių planetų sistemų gyventojams. Kitaip nei materialiame pasaulyje, dvasinio pasaulio aplinka ten gyvenančių gyvųjų būtybių taip neveikia.

Dvasinio pasaulio moterys šimtus tūkstančių kartų gražesnės už materialaus pasaulio moteris, o ir gyvenimo sąlygos dvasiniame pasaulyje nesulyginamos su šio pasaulio gyvenimo sąlygomis. Vis dėlto, nors pati aplinka kviečia pasinerti į malonumus, dvasinio pasaulio gyventojų ji nesujaudina, nes jų dvasingos mintys krypsta į Viešpatį, į Jį šlovinančių himnų garsus. Viešpaties šlovinimas teikia jiems tokį didžiulį pasitenkinimą, kad visi kiti malonumai ir netgi lytinis malonumas, pats didžiausias malonumas materialiame pasaulyje, nublėsta. Kitaip sakant, nepaisant palankių aplinkos sąlygų Vaikuṇṭhos pasaulyje gyvosios būtybės neužsidega aistra. „Bhagavad-gītoje“ (2.59) sakoma: *paraṁ dṛṣṭvā nivartate* – Vaikuṇṭhos pasaulio gyventojai yra pasiekę tokias dvasines aukštumas, kad lytiniai malonumai jų nedomina.

31 TEKSTAS

वैदूर्यकृतसोपाना वाप्य उत्पलमालिनीः ।
प्राप्तं किम्पुरुषैर्दृष्ट्वा त आराद्ददृशुर्वटम् ॥३१॥

vaidūrya-kṛta-sopānā vāpya utpala-mālinīḥ
prāptaṁ kimpuruṣair dṛṣṭvā ta ārād dadṛśur vaṭam

vaidūrya-kṛta – padaryti iš *vaidūryos; sopānāḥ* – laiptai; *vāpyaḥ* – ežerus; *utpala* – lotosų; *mālinīḥ* – turinčius didelę galybę; *prāptam* – apgyvendintus; *kimpuruṣaiḥ* – Kimpuruṣų; *dṛṣṭvā* – pamatę; *te* – tie pusdieviai; *ārāt* – netoliese; *dadṛśuḥ* – pamatė; *vaṭam* – banjano medį.

Jie pamatė ir ghatas (maudykles), kurių laiptai, besileidžiantys į tankiai lotosais žydinčių ežerų vandenis, buvo iškalti iš vaidūrya-maṇi. Praskrieję virš jų pusdieviai prisiartino prie milžiniško banjano medžio.

32 TEKSTAS

स योजनशतोत्सेधः पादोनविटपायतः ।
पर्यक्कृताचलच्छायो निर्नीडस्तापवर्जितः ॥३२॥

sa yojana-śatotsedhaḥ pādona-viṭapāyataḥ
paryak-kṛtācala-cchāyo nirnīḍas tāpa-varjitaḥ

saḥ – šis banjano medis; *yojana-śata* – šimto *yojanų* (tūkstančio dviejų šimtų kilometrų); *utsedhaḥ* – aukščio; *pāda-ūna* – ketvirčiu mažesnis (devyni

šimtai kilometrų); *viṭapa* – šakomis; *āyataḥ* – išsidriekusiomis; *paryak* – į šalis; *kṛta* – padarė; *acala* – nejudančiu; *chāyaḥ* – šešėlį; *nirnīḍaḥ* – be paukščių lizdų; *tāpa-varjitaḥ* – vėsu.

Medžio aukštis siekė šimtą yojanų (1 200 kilometrų), jo šakos driekėsi septyniasdešimt penkias yojanas (900 kilometrų) į šalis. Medžio vainikas metė tankų šešėlį, kuriame visad buvo vėsu, bet čia nesigirdėjo paukščių balsų.

Komentaras: Paukščiai gyvena beveik visuose medžiuose ir vakare jiems parskridus į lizdus kyla baisus klegesys. Sprendžiant iš posmo, tame banjano medyje paukščiai nesuko lizdų, todėl jo paunksmėje viešpatavo tyla ir ramybė, buvo vėsu – sunku ir įsivaizduoti geresnę vietą meditacijai.

33 TEKSTAS

तस्मिन्महायोगमये मुमुक्षुशरणे सुराः ।
ददृशुः शिवमासीनं त्यक्तामर्षमिवान्तकम् ॥३३॥

tasmin mahā-yogamaye mumukṣu-śaraṇe surāḥ
dadṛśuḥ śivam āsīnaṁ tyaktāmarṣam ivāntakam

tasmin – po tuo medžiu; *mahā-yoga-maye* – paskatinusiu daugybę išminčių mediuoti į Aukščiausiąjį; *mumukṣu* – tų, kurie siekia išsivaduoti; *śaraṇe* – prieglobsčiu; *surāḥ* – pusdieviai; *dadṛśuḥ* – išvydo; *śivam* – Viešpatį Śivą; *āsīnam* – sėdint; *tyakta-amarṣam* – nebepykstantį; *iva* – kaip; *antakam* – amžinas laikas.

Po šiuo medžiu, kuris yogams mistikams dovanoja tobulybę, o paprastiems žmonėms – išvadavimą, pusdieviai išvydo sėdint Viešpatį Śivą. Jis buvo ramus ir nesujaudinamas kaip amžinas laikas ir jo veide nebuvo jokio pykčio.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *mahā-yogamaye.* Yoga – tai meditacija į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, o *mahā-yoga* – pasiaukojimo tarnystė Višnu. Mediuoti reiškia ką nors atsiminti – *smaraṇam.* Egzistuoja devynios pasiaukojimo tarnystės formos ir *smaraṇam* yra viena jų. Mediuojantis *yogas* atmintyje išlaiko Viešpaties Višnu paveikslą, t.y. regi Viešpatį tokiu pavidalu, kuris glūdi jo širdyje. Taigi po milžinišku banjano medžiu į Viešpatį Višnu meditavo daugybė bhaktų.

Sanskrito žodis *mahā* kildinamas iš afikso *mahat.* Afiksas *mahat* vartojamas tais atvejais, kai būtina nurodyti žmonių ar daiktų gausumą, taigi čia jis nurodo, kad po medžiu sėdėjo daugybė *yogų* ir bhaktų, kurie meditavo Viešpaties Viṣṇu pavidalą. Paprastai medituojantys Viešpaties Viṣṇu pavidalą siekia išsivaduoti iš materijos vergystės. Jie patenka į dvasinį pasaulį, į vieną iš Vaikuṇṭhos planetų. Išsivaduoti reiškia nusimesti materialios vergystės ar neišmanymo pančius. Materialiame pasaulyje mes gyvenimas iš gyvenimo kenčiame todėl, kad tapatiname save su kūnu. Išsivaduoti kaip tik ir reiškia atsikratyti šios kančias sukeliančios būties.

34 TEKSTAS

सनन्दनाद्यैर्महासिद्धैः शान्तैः संशान्तविग्रहम् ।
उपास्यमानं सख्या च भर्त्रा गुह्यकरक्षसाम् ॥३४॥

sanandanādyair mahā-siddhaiḥ śāntaiḥ saṁśānta-vigraham
upāsyamānaṁ sakhyā ca bhartrā guhyaka-rakṣasām

sanandana-ādyaiḥ – keturi Kumārai, vadovaujami Sanandanos; *mahā-siddhaiḥ* – išvaduotos sielos; *śāntaiḥ* – šventieji; *saṁśānta-vigraham* – rimtas ir šventumu spinduliuojantis Viešpats Śiva; *upāsyamānam* – šlovinamas; *sakhyā* – Kuveros; *ca* – ir; *bhartrā* – vado; *guhyaka-rakṣasām* – Guhyakų ir Rākṣasų.

Aplinkui Viešpatį Śivą sėdėjo Guhyakų vadas Kuvera, išvadavimą patyrusieji keturi Kumārai ir kiti išminčiai bei šventieji. Viešpaties Śivos veidas spindėjo nesudrumsčiama ramybe ir šventumu.

Komentaras: Pažymėtina, kad kartu su Viešpačiu Śiva sėdėjo keturi Kumārai, kurie nuo gimimo buvo išvaduotos sielos. Čia vertėtų prisiminti, kad Kumārams gimus tėvas paprašė jų vesti ir pagausinti ką tik sukurtos visatos gyventojų skaičių. Tačiau Kumārai atsisakė paklusti jo valiai ir Viešpats Brahmā labai užsirūstino. Iš jo rūstybės gimė Viešpats Śiva, Rudra. Taigi keturių Kumārų ir Viešpaties Śivos asmenybės tarpusavyje yra labai susijusios. O dėl pusdievių iždininko Kuveros, reikia pasakyti, kad jis yra pasakiškai turtingas. Kitaip sakant, Viešpaties Śivos ryšys su Kumārais ir Kuvera byloja apie tai, kad jam priklauso visi transcendentiniai ir materialūs turtai. Iš esmės kalbant, Viešpats Śiva yra Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, vienos iš materialios gamtos *guṇų* valdovas. Kitaip sakant, tai labai iškilni asmenybė.

35 TEKSTAS

विद्यातपोयोगपथमास्थितं तमधीश्वरम् ।
चरन्तं विश्वसुहृदं वात्सल्याल्लोकमङ्गलम् ॥३५॥

vidyā-tapo-yoga-patham āsthitaṁ tam adhīśvaram
carantaṁ viśva-suhṛdaṁ vātsalyāl loka-maṅgalam

vidyā – žinojimas; *tapaḥ* – savitvarda; *yoga-patham* – pasiaukojimo tarnystės kelias; *āsthitam* – esantį; *tam* – jį (Viešpatį Śivą); *adhīśvaram* – juslių valdovą; *carantam* – atliekantį (askezes ir t.t.); *viśva-suhṛdam* – viso pasaulio draugą; *vātsalyāt* – iš meilės; *loka-maṅgalam* – dovanojantį gėrį visiems.

Pusdieviams Viešpats Śiva buvo gyvas savitvardos, išminties, karminės veiklos ir kelio į tobulybę įsikūnijimas. Pasaulio draugas, kupinas meilės visam, kas gyva, jis dovanoja gėrį visiems.

Komentaras: Viešpats Śiva yra neprilygstamas asketas (*tapasvī*) ir didžiausias išminčius. Pasiaukojimo tarnystės Aukščiausiajam Dievo Asmeniui kelią gali rinktis tik tie, kurie yra gerai susipažinę su visomis veiklos formomis. Tobulas žinojimas apie pasiaukojimo tarnystės formas yra būtinas, jei norima tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui.

Viešpats Śiva posme pavadintas *adhīśvara. Īśvara* reiškia „valdovas“, o *adhīśvara* – „juslių valdovas“. Materija susitepusios juslės dažniausiai linksta prie juslinių malonumų. Tačiau, kai žmogus įgyja dvasinių žinių ir asketizmo praktika atsikrato materialių prisirišimų, jo juslės apsivalo ir pradeda tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Viešpats Śiva yra gyvas šios tobulybės įsikūnijimas. Neveltui šventraščiuose parašyta: *vaiṣṇavānāṁ yathā śambhuḥ* – Viešpats Śiva yra *vaiṣṇavas.* Jis savo pavyzdžiu moko sąlygotas sielas nuolat tarnauti Dievui, todėl čia jis pavadintas *loka-maṅgala* – „dovanojantis gėrį visoms sąlygotoms sieloms“.

36 TEKSTAS

लिङ्गं च तापसाभीष्टं भस्मदण्डजटाजिनम् ।
अङ्गेन सन्ध्याभ्ररुचा चन्द्रलेखां च बिभ्रतम् ॥३६॥

liṅgaṁ ca tāpasābhīṣṭaṁ bhasma-daṇḍa-jaṭājinam
aṅgena sandhyābhra-rucā candra-lekhāṁ ca bibhratam

liṅgam – ženklas; *ca* – ir; *tāpasa-abhīṣṭam* – kurio trokšta asketai *śivaitai; bhasma* – pelenai; *daṇḍa* – lazda; *jaṭā* – susivėlę plaukai; *ajinam* – antilopės kailis; *aṅgena* – jo kūnas; *sandhyā-ābhra* – rausvas; *rucā* – nuspalvintas; *candra-lekhām* – pusmėnulio pavidalo papuošalą; *ca* – ir; *bibhratam* – turėjo.

Śiva tramdė savo kūną sėdėdamas ant antilopės kailio. Jo kūnas buvo nubertas pelenų, ir jis atrodė tarsi debesis per saulėlydį. Jo plaukuose tviskėjo pusmėnulį simbolizuojantis papuošalas.

Komentaras: Viešpaties Śivos asketiškumas išoriškai nepanašus į *vaiṣṇavams* būdingą asketiškumą. Jis, be jokių abejonių, yra iškiliausias *vaiṣṇavas,* tačiau jo išorė ir elgsena yra savotiškas jaukas tam tikros kategorijos žmonėms, kurie nepajėgūs laikytis vaišnavizmo normų. Viešpaties Śivos sekėjai, *śivaitai,* dažnai rengiasi kaip jų valdovas, o neretai dar ir rūko ar vartoja narkotikus bei svaiginamąsias medžiagas. *Vaiṣṇavams* ši praktika yra visiškai nepriimtina.

37 TEKSTAS

उपविष्टं दर्भमय्यां बृस्यां ब्रह्म सनातनम् ।
नारदाय प्रवोचन्तं पृच्छते शृण्वतां सताम् ॥३७॥

upaviṣṭaṁ darbhamayyāṁ bṛsyāṁ brahma sanātanam
nāradāya pravocantaṁ pṛcchate śṛṇvatāṁ satām

upaviṣṭam – sėdėjo; *darbha-mayyām* – padaryto iš *darbhos,* arba šiaudų; *bṛsyām* – ant patiesalo; *brahma* – Absoliučią Tiesą; *sanātanam* – amžinas; *nāradāya* – Nāradai; *pravocantam* – pasakojantis; *pṛcchate* – klausinėjantis; *śṛṇvatām* – besiklausančių; *satām* – didžiųjų išminčių.

Jis sėdėjo ant šiaudinio patiesalo ir šnekučiavosi su išminčiais. Tarp jų buvo ir didis išminčius Nārada, kuriam Śiva kalbėjo apie Absoliučią Tiesą.

Komentaras: Viešpats sėdėjo pasitieses šiaudinį patiesalą – paprastai tokius patiesalus siekdami patirti Absoliučią Tiesą renkasi askezę praktikuojantys *yogai.* Posme nurodyta, jog Viešpats Śiva kalbėjosi su didžiu ir šlovingu išminčiumi Nārada, garsiu bhaktu. Nārada klausinėjo Viešpatį Śivą apie pasiaukojimo tarnystę, o Śiva, iškilus *vaiṣṇavas,* atsakinėjo į jo klausimus. Kitaip sakant, Viešpats Śiva su Nārada aptarinėjo Vedų mokymą, ir sprendžiant iš posmo jų pokalbio tema buvo pasiaukojimo tarnystė. Pažymėtina,

kad Viešpats Śiva įkūnija idealų mokytoją, o Nārada – idealų klausytoją ir mokinį. Vadinasi, mokymas apie *bhakti-yogą,* pasiaukojimo tarnystę, yra svarbiausioji Vedų mokymo tema.

38 TEKSTAS

कृत्वोरौ दक्षिणे सव्यं पादपद्मं च जानुनि ।
बाहुं प्रकोष्ठेऽक्षमालामासीनं तर्कमुद्रया ॥३८॥

kṛtvorau dakṣiṇe savyaṁ pāda-padmaṁ ca jānuni
bāhuṁ prakoṣṭhe 'kṣa-mālām āsīnaṁ tarka-mudrayā

kṛtvā – paguldęs; *ūrau* – klubo; *dakṣiṇe* – ant dešinio; *savyam* – kairiąją; *pāda-padmam* – lotosinę pėdą; *ca* – ir; *jānuni* – ant jo kelio; *bāhum* – ranką; *prakoṣṭhe* – dešinėje rankoje; *akṣa-mālām – rudrākṣos* karolius; *āsīnam* – sėdėjo; *tarka-mudrayā* – įrodymą simbolizuojančia *mudra.*

Kairioji Viešpaties Śivos koja gulėjo ant dešinio klubo, o kairioji ranka – ant kairiojo. Dešinėje rankoje jis laikė rudrākṣos karolius. Tokia sėdėjimo poza vadinasi vīrāsana. Viešpats Śiva sėdėjo vīrāsanos poza ir buvo pamokomai iškėlęs smilių.

Komentaras: Aṣṭāṅga-yogos sistemoje kalbamoji poza vadinama *vīrāsana. Yogos* praktiką sudaro aštuonios pakopos, pirmosios yra *yama, niyama* (savitvarda, tam tikrų apribojimų laikymasis), *āsana* (*yogos* pozų praktika) ir t.t. Be *vīrāsanos* egzistuoja ir kitos sėdėjimo pozos, pavyzdžiui, *padmāsana* ir *siddhāsana.* Tačiau galutinis *yogos* tikslas yra pažinti Supersielą, Viṣṇu, o ne mechaniškai praktikuoti minėtąsias *āsanas.* Viešpatį Šivą vadina *yogīśvara* (*yogų* valdovu), o Kṛṣṇą – *yogeśvara.* Yogīšvaros vardas byloja apie tai, kad Viešpats Śiva yra nepranokstamas *yogas,* o Yogeśvara – tai, kad Kṛṣṇa yra pasiekęs aukščiausią *yogos* tobulybę. Pažymėtinas ir posmo žodis *tarka-mudrā. Tarka-mudrā* – tai gestas, kai ranka pakelta, o smilius rodo į viršų. Šiuo gestu oratorius naudojasi norėdamas atkreipti savo klausytojų dėmesį į tai, ką sako. Gestas turi simbolinę prasmę.

39 TEKSTAS

तं ब्रह्मनिर्वाणसमाधिमाश्रितं
व्युपाश्रितं गिरिशं योगकक्षाम् ।

सलोकपाला मुनयो मनूना-
माद्यं मनुं प्राञ्जलयः प्रणेमुः ॥३९॥

taṁ brahma-nirvāṇa-samādhim āśritaṁ
vyupāśritaṁ giriśaṁ yoga-kakṣām
sa-loka-pālā munayo manūnām
ādyaṁ manuṁ prāñjalayaḥ praṇemuḥ

tam – jį (Viešpatį Śivą); *brahma-nirvāṇa – brahmānandos; samādhim* – transą; *āśritam* – panirusį į; *vyupāśritam* – atsirėmusį į; *giriśam* – Viešpačiui Śivai; *yoga-kakṣām* – kurio kairįjį kelią tvirtai laikė mazgu užrištas audinys; *sa-loka-pālāḥ* – kartu su pusdieviais (vadovaujant Indrai); *munayaḥ* – išminčiai; *manūnām* – visi mąstytojų; *ādyam* – viršiausiajam; *manum* – mąstytojui; *prāñjalayaḥ* – sudėję delnus; *praṇemuḥ* – pagarbiai nusilenkė.

Indra, o kartu su juo ir kiti pusdieviai bei išminčiai, sudėję delnus pagarbiai nusilenkė Viešpačiui Śivai – viršiausiajam iš visų išminčių. Šafrano apdaru apsigaubęs Viešpats Śiva skendėjo transe.

Komentaras: Pastarajame posme atskirai pažymėtinas žodis *brahmānanda.* Žodžio *brahmānanda,* arba *brahma-nirvāṇa,* prasmę paaiškina Prahlāda Mahārāja. *Brahmānanda* – tai būsena, kai žmogaus mintys krypsta tik į Adhokṣają, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris yra pasislėpęs nuo materialistų akių.

Aukščiausiojo Dievo Asmens būtis, vardas, pavidalas, ypatybės ir žaidimai nesuvokiami, nes Aukščiausiasis Viešpats yra transcendentinė ir materialisto protui sunkiai suvokiama būtybė. Materialistui Aukščiausiasis Dievo Asmuo tolimas ir nesuvokiamas, todėl jam Dievas yra miręs, nors iš tikrųjų Dievas visad egzistuoja Savo amžinu *sad-cid-ānanda-vigraha* pavidalu. Nuolatinė meditacija į Viešpaties pavidalą vadinama *samādhi,* ekstaze, transu. Paraidžiui žodis *samādhi* reiškia „dėmesio sukaupimas“. Taigi tas, kuriam pavyko sukaupti visas savo mintis į Dievo Asmenį ir nuolat Jį prisiminti, skendi transe ir patiria *brahma-nirvāṇos,* arba *brahmānandos,* palaimą. Sprendžiant iš posme išvardintų požymių, Viešpats Śiva kaip tik ir buvo pasinėręs į šią *brahmānandos* būseną.

Kitas posmo žodis, į kurį vertėtų atkreipti dėmesį, yra *yoga-kakṣām. Yoga-kakṣā* – meditacinė poza, kai kairysis klubas tvirtai perjuostas šafrano spalvos audiniu. Giliaprasmiai yra ir posmo žodžiai *manūnām ādyam* – „filosofas, giliai mąstantis žmogus“. Toks žmogus vadinamas *manu.* Viešpats Śiva čia pavadintas ir didžiausiu mąstytoju. Žinoma, tai nereiškia, jog

Viešpats Śiva tuščiai gaišta laiką beverčiams filosofiniams apmąstymams. Kaip nurodyta viename ankstesnių posmų, visos jo mintys sukasi apie tai, kaip ištraukti demonus iš nuodėmės liūno. Šventraščiuose rašoma, jog kai į Žemę nužengė Viešpats Caitanya, Sadāśiva įsikūnijo Advaitos Prabhu pavidalu, o Advaita Prabhu rūpinosi puolusiomis sąlygotomis sielomis ir visokeriopai stengėsi pastūmėti jas į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui Kṛṣṇai. Matydamas, kad žmonės pasinėrę į beprasmę veiklą, kuri tik prailgina jų materialią vergystę, Viešpats Śiva, įsikūnijęs Advaita Prabhu, kreipėsi į Aukščiausiąjį Viešpatį malda, prašydamas Jį nužengti Viešpaties Caitanyos pavidalu ir gelbėti tas paklydusias sielas. Iš esmės kalbant, Viešpats Caitanya nužengė Viešpaties Advaitos paprašytas. Be to, Viešpats Śiva pradėjo savo *sampradāyą,* t.y. *Rudra-sampradāyą.* Jis nuolat rūpinasi, kad visos puolusios sielos būtų išgelbėtos – apie tai liudija Viešpaties Advaitos Prabhu gyvenimas.

40 TEKSTAS

स तूपलभ्यागतमात्मयोनिं
सुरासुरेशैरभिवन्दिताङ्घ्रिः ।
उत्थाय चक्रे शिरसाभिवन्दन-
मर्हत्तमः कस्य यथैव विष्णुः ॥४०॥

sa tūpalabhyāgatam ātma-yoniṁ
surāsureśair abhivanditāṅghriḥ
utthāya cakre śirasābhivandanam
arhattamaḥ kasya yathaiva viṣṇuḥ

saḥ – Viešpats Śiva; *tu* – nors; *upalabhya* – pamatęs; *āgatam* – atvyko; *ātma-yonim* – Viešpats Brahmā; *sura-āsura-īśaiḥ* – geriausi iš pusdievių ir demonų; *abhivandita-aṅghriḥ* – kurio pėdas garbina; *utthāya* – pakildamas; *cakre* – išreikšdamas; *śirasā* – savo galva; *abhivandanam* – pagarbą; *arhattamaḥ* – kaip kitados Vāmanadeva; *kasya* – Kaśyapai; *yathā eva* – kaip; *viṣṇuḥ* – Viṣṇu.

Viešpaties Śivos lotosines pėdas garbina ir pusdieviai, ir demonai, nepaisant to, išvydęs tarp pusdievių Viešpatį Brahmą, Śiva išsyk pakilo ir išreiškė savo pagarbą nusilenkdamas ir rankomis paliesdamas jo lotosines pėdas, kaip kitados Vāmanadeva nusilenkė Kaśyapai Muniui.

Komentaras: Kaśyapa Munis priklausė gyvųjų būtybių kategorijai, tačiau jis turėjo transcendentinį sūnų, Vāmanadevą, Viṣṇu įsikūnijimą. Nors Viešpats Viṣṇu yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jis vis dėlto išreiškė savo pagarbą Kaśyapai Muniui. Lygiai taip Viešpats Kṛṣṇa, būdamas vaikas, lenkėsi Savo tėvams Nandai ir Yaśodai. Lygiai taip Kurukṣetros kautynių lauke Jis rankomis palietė Mahārājos Yudhiṣṭhiros pėdas, nes šis buvo vyresnis. Tai liudija, jog Dievo Asmuo, Viešpats Śiva ir kiti bhaktai, nepaisydami savo išaukštintos padėties, moko gyvąsias būtybes gerbti vyresniuosius. Viešpats Śiva pagarbiai nusilenkė Brahmai, kuris buvo jo tėvas, kaip kad Vāmana – savajam, Kaśyapai Muniui.

41 TEKSTAS

तथापरे सिद्धगणा महर्षिभि-
र्ये वै समन्तादनु नीललोहितम् ।
नमस्कृतः प्राह शशाङ्कशेखरं
कृतप्रणामं प्रहसन्निवात्मभूः ॥४१॥

tathāpare siddha-gaṇā maharṣibhir
ye vai samantād anu nīlalohitam
namaskṛtaḥ prāha śaśāṅka-śekharaṁ
kṛta-praṇāmaṁ prahasann ivātmabhūḥ

tathā – taip; *apare* – kiti; *siddha-gaṇāḥ – siddhos; mahā-ṛṣibhiḥ* – kartu su didžiais išminčiais; *ye* – kas; *vai* – tikrai; *samantāt* – iš visų pusių; *anu* – paskui; *nīlalohitam* – Viešpatį Śivą; *namaskṛtaḥ* – nusilenkus; *prāha* – tarė; *śaśāṅka-śekharam* – Viešpačiui Śivai; *kṛta-praṇāmam* – po to kai jam nusilenkė; *prahasan* – šypsodamasis; *iva* – kaip; *ātmabhūḥ* – Viešpats Brahmā.

Nārada ir kiti su Viešpačiu Śiva sėdėjusieji išminčiai taip pat pagarbiai nusilenkė Viešpačiui Brahmai. Viešpačiui Śivai, Nāradai ir kitiems išminčiams išreiškus savo pagarbą Viešpats Brahmā šypsodamasis kreipėsi į Viešpatį Śivą.

Komentaras: Viešpats Brahmā šypsojosi, nes žinojo, kad Viešpačiui Śivai lengva įtikti, bet lygiai taip pat lengva ir jį užrūstinti. Jis baiminosi, kad Dakṣos įžeisto ir neseniai žmonos netekusio Viešpaties Śivos rūstybė dar neatlėgo. Jis šypsojosi, norėdamas paslėpti savo baimę, ir kreipėsi į Viešpatį Śivą tokiais žodžiais.

42 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
जाने त्वामीशं विश्वस्य जगतो योनिबीजयोः ।
शक्तेः शिवस्य च परं यत्तद् ब्रह्म निरन्तरम् ॥४२॥

brahmovāca
jāne tvām īśaṁ viśvasya jagato yoni-bījayoḥ
śakteḥ śivasya ca paraṁ yat tad brahma nirantaram

brahmā uvāca – Viešpats Brahmā tarė; *jāne* – aš žinau; *tvām* – tu (Viešpats Śiva); *īśam* – valdovas; *viśvasya* – viso materialaus pasaulio; *jagataḥ* – kosminio pasaulio; *yoni-bījayoḥ* – motina ir tėvas; *śakteḥ* – galybės; *śivasya* – Śivos; *ca* – ir; *param* – Aukščiausiasis; *yat* – kuris; *tat* – tas; *brahma* – nekintantis; *nirantaram* – neturintis materialių savybių.

Viešpats Brahmā tarė: O Viešpatie Śiva, žinau, kad esi viso materialaus pasaulio valdovas, kosminio pasaulio tėvas ir motina, o sykiu ir Aukščiausiasis Brahmanas, viešpataujantis už kosminio pasaulio ribų. Tiek man žinoma apie tave.

Komentaras: Nors Viešpats Śiva labai pagarbiai sveikino Viešpatį Brahmą, pastarasis žinojo, jog Viešpats Śiva yra už jį pranašesnis. Apie Viešpaties Śivos didingumą rašoma „Brahma-saṁhitoje“, kur pasakyta, jog iš prigimties Viešpats Viṣṇu ir Viešpats Śiva yra tapatūs, ir vis dėlto Viešpats Śiva skiriasi nuo Viešpaties Viṣṇu. „Brahma-saṁhitā“ paaiškina šį faktą, remdamasi jogurto ir pieno pavyzdžiu. Iš esmės jogurtas ir pienas yra tapatūs, nes jogurtas gaminamas iš pieno.

43 TEKSTAS

त्वमेव भगवन्नेतच्छिवशक्त्योः स्वरूपयोः ।
विश्वं सृजसि पास्यत्सि क्रीडन्नूर्णपटो यथा ॥४३॥

tvam eva bhagavann etac chiva-śaktyoḥ svarūpayoḥ
viśvaṁ sṛjasi pāsy atsi krīḍann ūrṇa-paṭo yathā

tvam – tu; *eva* – tikrai; *bhagavan* – o mano valdove; *etat* – tai; *śiva-śaktyoḥ* – esantis savo gera lemiančioje energijoje; *svarūpayoḥ* – tavo ekspansijomis; *viśvam* – šią visatą; *sṛjasi* – sukuri; *pāsi* – palaikai; *atsi* – naikini; *krīḍan* – veikdamas; *ūrṇa-paṭaḥ* – voro suregztas voratinklis; *yathā* – tarsi.

Mano brangus valdove, įsikūnydamas įvairiais pavidalais tu kuri kosminį pasaulį, užtikrini jo tvermę ir galų gale sunaikini, kaip voras audžia, saugo ir suvynioja savo voratinklį.

Komentaras: Atskirai pažymėtinas posmo žodis *śiva-śakti. Śiva* reiškia „teikiantis gėrį“, o *śakti* – „energija“. Aukščiausiasis Viešpats valdo įvairias energijas ir jos visos teikia gėrį. Brahmā, Viṣṇu ir Maheśvara yra *guṇa-avatāros* – būtybės, įkūnijančios materialias ypatybes. Materialiame pasaulyje *guṇa-avatāros* traktuojamos skirtingai, tačiau jos visos teikia gėrį, nes yra kilusios iš aukščiausiojo gėrio šaltinio, nors kartais viena *guṇa* mums atrodo aukštesnė ar žemesnė už kitą. Neišmanymo *guṇa, tamo-guṇa,* laikoma žemiausia, tačiau iš esmės ir jinai nėra blogio šaltinis. Čia tiktų švietimo ir teisėsaugos ministerijų analogija. Abi įstaigos yra valstybinės. Paprastas valstybės pilietis gali neigiamai vertinti teisėsaugos ministeriją, tačiau valstybinių institucijų požiūriu ji ne mažiau svarbi už švietimo ministeriją, todėl valstybė finansuoja abi įstaigas, neišskirdama nė vienos iš jų.

44 TEKSTAS

त्वमेव धर्मार्थदुघाभिपत्तये
दक्षेण सूत्रेण ससर्जिथाध्वरम् ।
त्वयैव लोकेऽवसिताश्च सेतवो
यान् ब्राह्मणाः श्रद्दधते धृतव्रताः ॥४४॥

tvam eva dharmārtha-dughābhipattaye
dakṣeṇa sūtreṇa sasarjithādhvaram
tvayaiva loke 'vasitāś ca setavo
yān brāhmaṇāḥ śraddadhate dhṛta-vratāḥ

tvam – Jūsų Šviesybė; *eva* – tikrai; *dharma-artha-dugha* – gėrį, kurį teikia religija ir ekonomikos plėtra; *abhipattaye* – kad juos apgintum; *dakṣeṇa* – Dakṣos pagalba; *sūtreṇa* – padarei jį priežastimi; *sasarjitha* – sukūrei; *adhvaram* – aukojimus; *tvayā* – tavimi; *eva* – tikrai; *loke* – šiame pasaulyje; *avasitāḥ* – reguliuojami; *ca* – ir; *setavaḥ* - pagarba *varṇāśramos* institucijai; *yān* – kurią; *brāhmaṇāḥ* – brahmanai; *śraddadhate* – labai gerbia; *dhṛta-vratāḥ* – ir laikosi jos normų.

O valdove, Dakṣą pasirinkęs savo valios vykdytoju, tu įdiegei aukojimo praktiką, kuri gyvosioms būtybėms leidžia naudotis religinės veiklos ir ekonominės gerovės vaisiais. Tavo nustatyti įstatymai reikalauja gerbti

visuomenės sistemą, kurią sudaro keturios varņos ir āśramai. Neveltui brahmanai griežtai laikosi jos normų.

Komentaras: Keturių *varņų* ir *āśramų* visuomeninę sistemą sukūrė Pats Aukščiausiasis Viešpats, norėdamas, kad visuomeniniame ir religiniame žmonių gyvenime viešpatautų tvarka, todėl jos nevertėtų atsisakyti. Brahmanai, kaip patys išmintingiausi visuomenės atstovai, privalo griežtai laikytis šios sistemos normų. Kali amžiaus žmonių polinkis atsisakyti *varņų* bei *āśramų* ir sukurti neklasinę visuomenę yra neįgyvendinamas. Žmonėms nepavyks sukurti neklasinės visuomenės sunaikinus visuomeninius ir dvasinius luomus. Laikytis *varņāśramos* sistemos normų yra kiekvieno žmogaus pareiga, nes to iš jo nori kūrėjas. „Bhagavad-gītoje" Kṛṣṇa sako, kad tai Jis sukūrė keturis visuomenės luomus – brahmanus, *kṣatriyus, vaiśyus* ir *śūdras.* Žmonės turi gyventi laikydamiesi nustatytų *varņų* bei *āśramų* sistemos normų ir stengtis laimėti Viešpaties prielankumą tarnaudami Jam, kaip kūno dalys tarnauja visam kūnui. Aukščiausiojo Dievo Asmens *virāṭ-rūpa,* Viešpaties visatos pavidalas, yra kūnas, o brahmanai, *kṣatriyai, vaiśyai* ir *śūdros* – to kūno burna, rankos, pilvas ir kojos. Kol atskiros kūno dalys tarnauja visam kūnui, jis funkcionuoja normaliai, tačiau, jei žmonės liaujasi tarnavę visumai, jie praranda savo socialinį statusą ir degraduoja.

45 TEKSTAS

त्वं कर्मणां मङ्गल मङ्गलानां
कर्तुः स्वलोकं तनुषे स्वः परं वा ।
अमङ्गलानां च तमिस्रमुल्बणं
विपर्ययः केन तदेव कस्यचित् ॥४५॥

tvaṁ karmaṇāṁ maṅgala maṅgalānāṁ
kartuḥ sva-lokaṁ tanuṣe svaḥ paraṁ vā
amaṅgalānāṁ ca tamisram ulbaṇaṁ
viparyayaḥ kena tad eva kasyacit

tvam – Jūsų Šviesybė; *karmaṇām* – nurodytų pareigų; *maṅgala* – o gera lemiantis; *maṅgalānām* – gėrį; *kartuḥ* – kuriančiajam; *sva-lokam* – atitinkamas aukštesnes planetų sistemas; *tanuṣe* – išskleidi; *svaḥ* – rojaus planetas; *param* – transcendentinį pasaulį; *vā* – arba; *amaṅgalānām* – nelaimių priežastį; *ca* – ir; *tamisram* – vieną iš pragaro planetų; *ulbaṇam* – šiurpinančią; *viparyayaḥ* – priešingai; *kena* – kodėl; *tat eva* – tikrai tai; *kasyacit* – kažkam.

O gera lemiantis valdove, tavo valia kuriantieji gėrį patenka į rojaus ir dvasines Vaikuṇṭhos planetas arba susilieja su beasmeniu Brahmanu, o nusidėjėliai keliauja į šiurpias pragaro planetas. Tačiau kartais teisuoliai patenka į pragarą, o nusidėjėliai – į rojų, ir kodėl taip atsitinka, sunku pasakyti.

Komentaras: Aukščiausiąjį Dievo Asmenį kartais vadina aukščiausiąja valia. Viskas vyksta aukščiausiąja valia, todėl kartais ir sakoma, kad be aukščiausiosios valios nesujuda net žolės stiebelis. Paprastai teisuoliai patenka į aukščiausias visatos planetas, bhaktai keliauja į Vaikuṇṭhos planetas, dvasinį pasaulį, o filosofai impersonalistai susilieja su beasmeniu Brahmano švytėjimu. Tačiau, kaip rodo Ajāmilos pavyzdys, kartais ir nusidėjėliai, prieš mirtį ištarę Nārāyaṇos vardą, patenka į Vaikuṇṭhaloką. Ajāmila ištarė Nārāyaṇos vardą turėdamas galvoje savo sūnų Nārāyaṇą, tačiau Viešpats Nārāyaṇa išgirdo Ajāmilos šauksmą ir nepaisydamas jo nuodėmingos praeities pasiėmė į Vaikuṇṭhaloką. O štai Dakṣa buvo labai doringas valdovas, nuolat rengė aukojimus, tačiau dėl nedidelio kivirčo su Viešpačiu Śiva buvo griežtai nubaustas. Tai rodo, kad galutinį sprendimą dėl gyvosios būtybės likimo daro aukščiausioji valia – tai neabejotinas faktas. Todėl tyras bhaktas bet kuriomis aplinkybėmis paklūsta Viešpaties valiai ir nė kiek neabejoja, kad Viešpats nori jam tik gera.

tat te 'nukampāṁ susamīkṣamāṇo
bhuñjāna evātma-kṛtaṁ vipākam
hṛd-vāg-vapurbhir vidadhan namas te
jīveta yo mukti-pade sa dāya-bhāk
(SB 10.14.8)

Šiame posme kalbama apie tai, kad užgriuvus nelaimei bhaktas susiklosčiusias aplinkybes vertina kaip Aukščiausiojo Viešpaties malonę. Savo nelaimių priežastimi jis laiko praeities nuodėmes, todėl nesutrinka ir dar su didesniu įkvėpimu tarnauja Viešpačiui. Kas ir gėrį, ir blogį laiko Viešpaties malone ir nepaliaujamai tarnauja Viešpačiui, labiausiai nusipelno dvasinio pasaulio. Kitaip sakant, jam nėra jokių kliūčių ten sugrįžti.

46 TEKSTAS

न वै सतां त्वच्चरणार्पितात्मनां
भूतेषु सर्वेष्वभिपश्यतां तव ।

भूतानि चात्मन्यपृथग्ददृक्षतां
प्रायेण रोषोऽभिभवेद्यथा पशुम् ॥४६॥

na vai satāṁ tvac-caraṇārpitātmanāṁ
bhūteṣu sarveṣv abhipaśyatāṁ tava
bhūtāni cātmany apṛthag-didṛkṣatāṁ
prāyeṇa roṣo 'bhibhaved yathā paśum

na – ne; *vai* – nors; *satām* – bhaktų; *tvat-caraṇa-arpita-ātmanām* – tų, kurie pilnai atsidavė tavo lotosinėms pėdoms; *bhūteṣu* – tarp gyvųjų esybių; *sarveṣu* – visų rūšių; *abhipaśyatām* – tobulas matymas; *tava* – tavo; *bhūtāni* – gyvųjų būtybių; *ca* – ir; *ātmani* – Aukščiausiajame; *apṛthak* – vienovę; *didṛkṣatām* – tiems, kurie taip mato; *prāyeṇa* – beveik visada; *roṣaḥ* – pyktis; *abhibhavet* – pasitaiko; *yathā* – taip pat kaip; *paśum* – gyvūnams.

O Viešpatie, bhaktai, kurie visą savo gyvenimą ištikimai tarnauja tavo lotosinėms pėdoms, regi tave Paramātmos pavidalu visose gyvosiose būtybėse, todėl nedaro tarp jų skirtumų ir elgiasi su jomis vienodai. Jie nepasiduoda pykčiui kaip pasaulio vienovės neįžvelgiantys gyvūnai.

Komentaras: Kai Aukščiausiasis Viešpats užsirūstina ar nužudo demoną, materialiu požiūriu, Jo poelgius galima būtų vertinti kaip neprielankumo išraišką, tačiau dvasine prasme tariamas Viešpaties neprielankumas gyvajai būtybei irgi yra išganingas. Todėl tyri bhaktai vienodai vertina tiek Viešpaties pyktį, tiek Jo malonę ir suvokia, kad demonstruodamas Savo pyktį ar prielankumą Viešpats trokšta gėrio ir jiems, ir visiems žmonėms apskritai. Kad ir kas atsitiktų, bhaktas nesipiktina Viešpačiu ir nekaltina Jo šališkumu.

47 TEKSTAS

पृथग्धियः कर्मदृशो दुराशयाः
परोदयेनार्पितहृद्रुजोऽनिशम् ।
परान्दुरुक्तैर्वितुदन्त्यरुन्तुदा-
स्तान्मावधीद्दैववधान् भवद्विधः ॥४७॥

pṛthag-dhiyaḥ karma-dṛśo durāśayāḥ
parodayenārpita-hṛd-rujo 'niśam

parān duruktair vitudanty aruntudās
tān māvadhīd daiva-vadhān bhavad-vidhaḥ

pṛthak – skirtingai; *dhiyaḥ* – kurie mąsto; *karma* – karminę veiklą; *dṛśaḥ* – stebintys; *durāśayāḥ* – piktavaliai; *para-udayena* – kai kitiems šypsosi sėkmė; *arpita* – atsisakę; *hṛt* – širdis; *rujaḥ* – pyktis; *aniśam* – visada; *parān* – kiti; *duruktaiḥ* – šiurkščiais žodžiais; *vitudanti* – sukelia skausmą; *aruntudāḥ* – užgauliais žodžiai; *tān* – jiems; *mā* – ne; *avadhīt* – žudyti; *daiva* – apvaizdos; *vadhān* – jau nužudyti; *bhavat* – tu; *vidhaḥ* – tokiam kaip.

Žmonėms, kurie nemato vieningos pasaulio esmės, kuriems rūpi vien karminė veikla, piktavaliams, negalintiems pakęsti, kai artimui šypsosi sėkmė, ir dėl to besistengiantiems jį įskaudinti šiurkščiais ir užgauliais žodžiais, apvaizda jau lėmė mirtį. Todėl tokiai iškiliai asmenybei kaip tu neverta dar kartą jų žudyti.

Komentaras: Materialistiški naudos ieškantys ir į karminę veiklą pasinėrę žmonės negali ramiai miegoti, kai artimui puikiai klojasi. Pasaulyje daug pavyduolių, kurie neranda dvasios ramybės, nes yra prisirišę prie materialaus kūno ir nesuvokia savo dvasinės prigimties. Išimtį sudaro tik saujelė Kṛṣṇą įsisąmoninusių žmonių. Kadangi pavyduoliai neturi vidinės ramybės, iš esmės apvaizda jau lėmė jiems mirtį. Todėl Brahmā patarė Viešpačiui Śivai, dvasiškai susivokusiam *vaiṣṇavui,* nežudyti Dakṣos. Vienas iš *vaiṣṇavo* bruožų yra *para-duḥkha-duḥkhī.* Kad ir kas nutiktų, jis nesielvartauja dėl savęs, vienintelis dalykas, kuris jį liūdina, – artimo kančia. Todėl *vaiṣṇavas* neturėtų fiziškai arba moraliai kenkti kitoms gyvosioms būtybėms, bet, priešingai, turėtų užjausti artimą ir stengtis pažadinti jo Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas buvo sukurtas siekiant išlaisvinti viso pasaulio pavyduolius iš *māyos* letenų. Nepaisydami trukdžių, kuriuos kartais žmonės kuria bhaktams, šie nenuleidžia rankų ir kantriai skelbia Kṛṣṇos sąmonę. Viešpats Caitanya pataria:

tṛṇād api sunīcena taror api sahiṣṇunā
amāninā mānadena kīrtanīyaḥ sadā hariḥ

„Šventąjį Viešpaties vardą kartok nuolankioje dvasios būsenoje, laikydamas save žemesniu už gatvėje besivoliojantį šiaudą. Būk pakantesnis už medį, pamink puikybę ir pirmas rodyk pagarbą artimui. Tik taip nusiteikus galima be paliovos kartoti šventąjį Viešpaties vardą.“ („Śikṣāṣṭaka“ 3)

Vaiṣṇavas turi imti pavyzdį iš tokių *vaiṣṇavų,* kaip Haridāsa Ṭhākura, Nityānanda Prabhu arba Viešpats Jėzus Kristus. Kokia prasmė žudyti tuos,

kurie jau ir taip nužudyti? Tačiau vertėtų pažymėti, kad nors *vaiṣṇavas* pakenčia bet kokį įžeidimą sau, taikstytis su įžeidimais Viešpačiui Viṣṇu ar kitiems *vaiṣṇavams* jis neturėtų.

48 TEKSTAS

यस्मिन् यदा पुष्करनाभमायया
दुरन्तया स्पृष्टधियः पृथग्दृशः ।
कुर्वन्ति तत्र ह्यनुकम्पया कृपां
न साधवो दैवबलात्कृते क्रमम् ॥४८॥

yasmin yadā puṣkara-nābha-māyayā
durantayā spṛṣṭa-dhiyaḥ pṛthag-dṛśaḥ
kurvanti tatra hy anukampayā kṛpāṁ
na sādhavo daiva-balāt kṛte kramam

yasmin – kur nors; *yadā* – kai; *puṣkara-nābha-māyayā* – iliuzinės Puṣkaranābhos, Aukščiausiojo Dievo Asmens, energijos; *durantayā* – neįveikiamos; *spṛṣṭa-dhiyaḥ* – paklaidinti; *pṛthak-dṛśaḥ* – tie patys, kurie mato kitaip; *kurvanti* – daro; *tatra* – ten; *hi* – tikrai; *anukampayā* – jausdami užuojautą; *kṛpām* – malonę; *na* – niekada; *sādhavaḥ* – šventieji; *daiva-balāt* – apvaizdos; *kṛte* – nulemta; *kramam* – galios.

O Viešpatie, kai visagalės Aukščiausiojo Viešpaties iliuzinės energijos paklaidintas materialistas įžeidinėja šventą žmogų, šis praleidžia užgauliojimus pro ausis, nes užjaučia visas gyvąsias būtybes. Jis supranta, kad materialistai įžeidinėja kitus, nes juos valdo iliuzinė energija, todėl nerodo savo galių ir nesistengia keršyti.

Komentaras: Šventraščiuose teigiama, kad atlaidumas yra didžiausia *tapasvio,* švento žmogaus, puošmena. Dvasinio pasaulio istorijoje yra daug pavyzdžių, kai šventieji nesipriešino net neteisingai įžeidinėjami ir skriaudžiami, nors puikiausiai galėjo apsiginti. Štai Mahārāja Parīkṣitas nepelnytai prakeiktas berniuko brahmano, kurio poelgis sukėlė tėvui begalinį sielvartą, priėmė prakeiksmą kaip lemtį ir ėmė rengtis po septynių dienų jo laukusiai mirčiai. Mahārāja Parīkṣitas buvo imperatorius, turėjo didžiulę dvasinę galią ir neaprėpiamus materialius turtus, tačiau iš gailesčio berniukui ir pagarbos brahmanams, užuot gynęsis nuo prakeiksmo, nutarė su

juo susitaikyti. Mahārājai Parīkṣitui išminčiai patarė nesiimti atsakomųjų veiksmų, nes Kṛṣṇa norėjo, kad jis susitaikytų su jam skirta bausme ir tuo pačiu suteiktų progą Śukadevai Gosvāmiui paskelbti „Śrīmad-Bhāgavatam“. *Vaiṣṇavas* dėl savo artimo pasiryžęs iškęsti bet kokias negandas. Jeigu jis nedemonstruoja savo galybės, tai byloja ne apie jo silpnumą, o apie tai, kad vardan žmonijos gerovės jis pasiryžęs pakelti visus išbandymus.

49 TEKSTAS

भवांस्तु पुंसः परमस्य मायया
दुरन्तयास्पृष्टमतिः समस्तदृक् ।
तया हतात्मस्वनुकर्मचेतः-
स्वनुग्रहं कर्तुमिहार्हसि प्रभो ॥४९॥

bhavāṁs tu puṁsaḥ paramasya māyayā
durantayāspṛṣṭa-matiḥ samasta-dṛk
tayā hatātmasv anukarma-cetaḥsv
anugrahaṁ kartum ihārhasi prabho

bhavān – Jūsų Šviesybė; *tu* – tačiau; *puṁsaḥ* – asmenybės; *paramasya* – aukščiausias; *māyayā* – materialios energijos; *durantayā* – nepaprastai galingos; *aspṛṣṭa* – neįtakojamas; *matiḥ* – intelektas; *samasta-dṛk* – tas, kuris regi ir žino viską; *tayā* – tos pačios iliuzinės energijos; *hata-ātmasu* – paklaidintiems sielos gilumoje; *anukarma-cetaḥsu* – tiems, kurių širdis traukia karminė veikla; *anugraham* – gailestį; *kartum* – jausti; *iha* – šiuo atveju; *arhasi* – noras; *prabho* – o valdove.

O valdove, tavęs neklaidina neįveikiama Aukščiausiojo Dievo Asmens iliuzinė energija. Tu esi visa žinantis ir turėtum užjausti tuos, kuriuos paklaidino ši iliuzinė energija ir kurie yra bejėgiškai prisirišę prie karminės veiklos.

Komentaras: Vaiṣṇavo negali paklaidinti išorinė energija, nes jis yra pasinėręs į transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui. „Bhagavad-gītoje“ (7.14) Viešpats skelbia:

daivī hy eṣā guṇamayī mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante māyām etāṁ taranti te

„Nelengva įveikti Mano dievišką energiją, kurią sudaro trys materialios gamtos *guṇos,* tačiau tie, kurie atsidavė Man, lengvai ištrūksta iš jos nelaisvės.“ Užuot pykęs ant *māyos* paklaidintų žmonių, *vaiṣṇavas* turi jiems padėti, nes be *vaiṣṇavo* malonės jie nesugebės ištrūkti iš *māyos* gniaužtų. *Māyos* paklaidinti žmonės gali būti išgelbėti *vaiṣṇavo* malone.

vāñchā-kalpatarubhyaś ca kṛpā-sindhubhya eva ca
patitānāṁ pāvanebhyo vaiṣṇavebhyo namo namaḥ

„Reiškiu didžiausią pagarbą visiems *vaiṣṇavams,* Viešpaties bhaktams. Visa širdimi užjaučiantys puolusias sąlygotas sielas jie yra tarsi troškimų medžiai, galintys įgyvendinti bet kokį mūsų norą.“ Patekusios į iliuzinės energijos gniaužtus gyvosios būtybės prisiriša prie karminės veiklos, tačiau pamokslininkas *vaiṣṇavas* pažadina jų širdyse meilę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Śrī Kṛṣṇai.

50 TEKSTAS

कुर्वध्वरस्योद्धरणं हतस्य भोः
त्वयासमाप्तस्य मनो प्रजापतेः ।
न यत्र भागं तव भागिनो ददुः
कुयाजिनो येन मखो निनीयते ॥५०॥

kurv adhvarasyoddharaṇaṁ hatasya bhoḥ
tvayāsamāptasya mano prajāpateḥ
na yatra bhāgaṁ tava bhāgino daduḥ
kuyājino yena makho ninīyate

kuru – atlik; *adhvarasya* – aukojimą; *uddharaṇam* – užbaik pagal visas taisykles; *hatasya* – sunaikintą; *bhoḥ* – o; *tvayā* – tavo; *asamāptasya* – nebaigtą aukojimą; *mano* – o Viešpatie Śiva; *prajāpateḥ* – Mahārājos Dakṣos; *na* – ne; *yatra* – kur; *bhāgam* – dalies; *tava* – tavo; *bhāginaḥ* – verto gauti savo dalį; *daduḥ* – nedavė; *ku-yājinaḥ* – nedorėliai žyniai; *yena* – to, kuris duoda, dėka; *makhaḥ* – aukojimas; *ninīyate* – gauna atlygį.

O Viešpatie Śiva, tau teisėtai priklauso aukų dalis, nes tai tu dovanoji atlygį aukojančiajam. Nedorėliai žyniai atėmė iš tavęs teisėtą dalį, todėl tu nusiaubei aukavietę ir sužlugdei aukojimą. Užbaikime jį ir pasiimk sau skirtą dalį.

51 TEKSTAS

जीवताद्यजमानोऽयं प्रपद्येताक्षिणी भगः ।
भृगोः श्मश्रूणि रोहन्तु पूष्णो दन्ताश्च पूर्ववत् ॥५१॥

jīvatād yajamāno 'yaṁ prapadyetākṣiṇī bhagaḥ
bhṛgoḥ śmaśrūṇi rohantu pūṣṇo dantāś ca pūrvavat

jīvatāt – tegul gyvena; *yajamānaḥ* – aukojimo vykdytojas (Dakṣa); *ayam* – tai; *prapadyeta* – tegul susigrąžina; *akṣiṇī* – akis; *bhagaḥ* – Bhagadeva; *bhṛgoḥ* – išminčiui Bhṛgu; *śmaśrūṇi* – ūsai; *rohantu* – tegul vėl atauga; *pūṣṇaḥ* – Pūṣādevai; *dantāḥ* – dantų eilė; *ca* – ir; *pūrva-vat* – kaip anksčiau.

Brangus valdove, tegul karaliui Dakṣai, pradėjusiam šį aukojimą, tavo malone bus grąžinta gyvybė, Bhāgai – akys, Bhṛgu – ūsai, o Pūṣai – dantys.

52 TEKSTAS

देवानां भग्नगात्राणामृत्विजां चायुधाश्मभिः ।
भवतानुगृहीतानामाशु मन्योऽस्त्वनातुरम् ॥५२॥

devānāṁ bhagna-gātrāṇām ṛtvijāṁ cāyudhāśmabhiḥ
bhavatānugṛhītānām āśu manyo 'stv anāturam

devānām – pusdieviams; *bhagna-gātrāṇām* – kuriems sulaužytos rankos ir kojos; *ṛtvijām* – žyniams; *ca* – ir; *āyudha-aśmabhiḥ* – ginklais ir akmenimis; *bhavatā* – tavo; *anugṛhītānām* – palaimintiems; *āśu* – tuojau pat; *manyo* – o Viešpatie Śiva (apimtas pykčio); *astu* – tebūnie; *anāturam* – pagijimas nuo žaizdų.

O Viešpatie Śiva, tegul tavo malone išgyja pusdieviai ir žyniai, kuriems tavo kariai sutrupino rankas ir kojas.

53 TEKSTAS

एष ते रुद्र भागोऽस्तु यदुच्छिष्टोऽध्वरस्य वै ।
यज्ञस्ते रुद्र भागेन कल्पतामद्य यज्ञहन् ॥५३॥

eṣa te rudra bhāgo 'stu yad-ucchiṣṭo 'dhvarasya vai
yajñas te rudra bhāgena kalpatām adya yajña-han

eṣaḥ – tai; *te* – tavo; *rudra* – o Viešpatie Śiva; *bhāgaḥ* – dalis; *astu* – tebūnie; *yat* – visa tai; *ucchiṣṭaḥ* – kas yra likę; *adhvarasya* – aukojimo; *vai* – tikrai; *yajñaḥ* – aukojimas; *te* – tavo; *rudra* – o Rudra; *bhāgena* – dalimi; *kalpatām* – tebūnie užbaigtas; *adya* – šiandien; *yajña-han* – o aukojimo žlugdytojau.

O aukojimo žlugdytojau, pasiimki tau skirtą aukų dalį ir leiski užbaigti pradėtą aukojimą.

Komentaras: Aukojimas – tai apeiginis veiksmas, kuriuo norima pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą. Antrame pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam" giesmės skyriuje rašoma, kad žmogus turi stengtis suprasti, ar Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra patenkintas jo darbais. Kitaip sakant, galutinis mūsų visų poelgių tikslas yra Aukščiausiojo Dievo Asmens patenkinimas. Žmogus turėtų stengtis pelnyti Aukščiausiojo prielankumą lygiai kaip firmos darbuotojas stengiasi pelnyti jos vadovo ar savo šeimininko prielankumą. O kaip tai padaryti, nurodo Vedų šventraščiai. Veikla Aukščiausiojo Viešpaties prielankumui pelnyti vadinasi *yajña.* Kitaip sakant, *yajña* – veikla, atliekama vardan Aukščiausiojo Viešpaties. Reikia įsisąmoninti, kad bet kuris veiksmas, išskyrus *yajñą,* stumia mus į materijos nelaisvę. Ši mintis paaiškinta „Bhagavad-gītoje" (3.9): *yajñārthāt karmaṇo 'nyatra loko 'yaṁ karma-bandhanaḥ.* Žodžiai *karma-bandhanaḥ* reiškia, kad veiksmai, kuriais nesistengiama pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties Viṣṇu prielankumo, žmogų pančioja. Žmogus turi siekti patenkinti Dievą, o ne savo poreikius. Tokie veiksmai ir vadinasi *yajña.*

Pusdieviai tikėjosi, kad Dakṣai užbaigus aukojimą jie gaus *prasādo*s – Viṣṇu paaukoto maisto likučių. Viešpats Śiva, kuris irgi yra pusdievis, taip pat tikėjosi gauti savo *prasādos* dalį. Tačiau Dakṣa, įširdęs ant Viešpaties Śivos, nepakvietė jo į *yajñą* ir nedavė jam skirtos atnašų dalies. Viešpaties Śivos tarnams nusiaubus aukojimo areną, Viešpats Brahmā imasi raminti Śivą. Jis patikina, kad Śiva gaus savo *prasādos* dalį ir prašo atitaisyti aukojimo metu jo tarnų padarytą žalą.

„Bhagavad-gītoje" (3.11) rašoma, kad atlikdami *yajñas* mes patenkiname pusdievius. *Yajña* turi būti atliekama, nes pusdieviai nori gauti po *yajños* likusią savo *prasādos* dalį. Į materialią veiklą pasinėrę ir jusliniais malonumais gyvenantys žmonės būtinai turi vykdyti *yajñas,* antraip jų veiksmai juos supančios. Tai ir paskatino žmonijos pradininką Dakṣą rengti *yajñą.* Viešpats Śiva tikėjosi gauti jam priklausančią *prasādos* dalį, tačiau Dakṣa

nepakvietė jo į aukojimą, todėl ir įvyko šis nemalonus incidentas. Bet čia įsikišo Viešpats Brahmā ir viskas baigėsi sėkmingai.

Surengti aukojimą, *yajñą,* nėra taip paprasta, nes į ją turi būti pakviesti visi pusdieviai. Kali-yugoje žmonės neturi galimybių rengti tokių prašmatnių aukojimų, o juo labiau sukviesti į juos pusdievius. Todėl šiame amžiuje šventraščiai rekomenduoja: *yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyair yajanti hi sumedhasaḥ* (SB 11.5.32). Išmintingas žmogus turi suvokti, kad Kali-yugoje surengti Vedų aukojimą yra neįmanoma. Tačiau jei žmonės atsisakys *yajñų,* jie praras pusdievių prielankumą, sutriks tvarka, pagal kurią reguliariai keičiasi metų laikai, sumažės lietaus. Šias stichijas valdo pusdieviai, todėl vardan taikos ir klestėjimo visi mūsų epochoje gyvenantys išmintingi žmonės privalo vykdyti *sankīrtaṇa-yajñą,* t.y. giedoti šventuosius vardus – Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Mes turime kviestis svečius, kartu giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* ir vaišinti juos *prasāda. Sankīrtaṇa-yajña* suminkštins pusdievių širdis ir pasaulyje įsiviešpataus taika ir gerovė. Vedų apeigyno vykdymą apsunkina dar viena aplinkybė: jei aukojimo apeigas vykdantis asmuo nesugebės pelnyti bent vieno iš šimtų tūkstančių pusdievių prielankumo (kaip tai atsitiko per Dakṣos aukojimą, kai jis supykdė Viešpatį Šivą) jis prisišauks bėdą. Kali epochoje aukojimas yra labai supaprastintas – pakanka kartoti arba giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą,* ir Kṛṣṇa bus patenkintas, o drauge su juo ir pusdieviai.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti šeštąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Brahmā numaldo Viešpaties Šivos rūstybę“.

SEPTINTAS SKYRIUS

Dakṣa užbaigia aukojimą

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्यजेनानुनीतेन भवेन परितुष्यता ।
अभ्यधायि महाबाहो प्रहस्य श्रूयतामिति ॥ १ ॥

maitreya uvāca
ity ajenānunītena bhavena parituṣyatā
abhyadhāyi mahā-bāho prahasya śrūyatām iti

maitreyaḥ – Maitreya; *uvāca* – tarė; *iti* – taip; *ajena* – Viešpaties Brahmos; *anunītena* – nuramintas; *bhavena* – Viešpačiu Śiva; *parituṣyatā* – visiškai patenkintas; *abhyadhāyi* – atsakė; *mahā-bāho* – o Vidura; *prahasya* – šypsodamasis; *śrūyatām* – išklausyk; *iti* – tai.

Išminčius Maitreya tarė: O tvirtaranki Vidura, Viešpaties Brahmos žodžių nuramintas Viešpats Śiva taip atsakė į jo prašymą.

2 TEKSTAS

महादेव उवाच
नाघं प्रजेश बालानां वर्णये नानुचिन्तये ।
देवमायाभिभूतानां दण्डस्तत्र धृतो मया ॥ २ ॥

mahādeva uvāca
nāghaṁ prajeśa bālānāṁ varṇaye nānucintaye
deva-māyābhibhūtānāṁ daṇḍas tatra dhṛto mayā

mahādevaḥ – Viešpats Śiva; *uvāca* – tarė; *na* – ne; *agham* – įžeidimo; *prajāīśa* – o sukurtųjų būtybių valdove; *bālānām* – vaikų; *varṇaye* – paisau;

na – ne; *anucintaye* – aš manau; *deva-māyā* – išorinės Viešpaties energijos; *abhibhūtānām* – paklaidintų; *daṇḍaḥ* – lazda; *tatra* – ten; *dhṛtaḥ* – panaudota; *mayā* – mano.

Viešpats Śiva tarė: O tėve, Brahma, manęs neužgavo pusdievių nepagarba. Jie elgiasi kaip paiki vaikai, todėl į jų įžeidimus žiūriu pro pirštus. Nubaudžiau juos tenorėdamas pamokyti.

Komentaras: Bausmė esti dvejopa: nugalėtojo bausmė pralaimėjusiam priešui ir tėvo bausmė sūnui. Tarp šių dviejų bausmių yra milžiniškas skirtumas. Viešpats Śiva iš prigimties yra *vaiṣṇavas* – didis bhaktas. Tai liudija jau pats jo vardas – Āśutoṣa. Jis visada patenkintas, todėl nesupyko ir nieko nelaikė savo priešu. Viešpats Śiva yra geranoriškas visoms gyvosioms būtybėms ir niekam nelinki bloga. Jei kitąsyk Viešpats Śiva ką nors baudžia, jis tai daro tėviškai. Jis pro pirštus žvelgia į jam asmeniškai padarytus įžeidimus, ypač, jei jį įžeidžia pusdieviai.

3 TEKSTAS

प्रजापतेर्दग्धशीर्ष्णो भवत्वजमुखं शिरः ।
मित्रस्य चक्षुषेक्षेत भागं स्वं बर्हिषो भगः ॥ ३ ॥

prajāpater dagdha-śīrṣṇo bhavatv aja-mukhaṁ śiraḥ
mitrasya cakṣuṣekṣeta bhāgaṁ svaṁ barhiṣo bhagaḥ

prajāpateḥ – Prajāpačiui Dakṣai; *dagdha-śīrṣṇaḥ* – kurio galva virto pelenais; *bhavatu* – tebūnie; *aja-mukham* – su ožio snukiu; *śiraḥ* – galva; *mitrasya* – Mitros; *cakṣuṣā* – akimis; *īkṣeta* – tegul regi; *bhāgam* – dalį; *svam* – savo; *barhiṣaḥ* – atnašų; *bhagaḥ* – Bhaga.

Viešpats Śiva tęsė: Kadangi Dakṣos galva virto pelenais, nuo šiol jis turės ožio galvą, o pusdievis Bhaga regės savo atnašų dalį Mitros akimis.

4 TEKSTAS

पूषा तु यजमानस्य दद्भिर्जक्षतु पिष्टभुक् ।
देवाः प्रकृतसर्वाङ्गा ये म उच्छेषणं ददुः ॥ ४ ॥

pūṣā tu yajamānasya dadbhir jakṣatu piṣṭa-bhuk
devāḥ prakṛta-sarvāṅgā ye ma uccheṣaṇaṁ daduḥ

pūṣā – Pūṣā; *tu* – tačiau; *yajamānasya* – atlikusiojo aukojimą; *dadbhiḥ* – dantimis; *jakṣatu* – kramtys; *piṣṭa-bhuk* – pasisotins miltais; *devāḥ* – pusdieviai; *prakṛta* – tapo; *sarva-aṅgāḥ* – pilnutiniai; *ye* – kurie; *me* – man; *uccheṣaṇam* – aukų dalį; *daduḥ* – atidavė.

Pusdievis Pūṣā galės kramtyti maistą tik savo mokinių dantimis, o kai jų nebus šalia, jam teks pasisotinti maltų avinžirnių tešla. Pusdieviams, kurie sutiko atiduoti man mano aukų dalį, užgis visos žaizdos.

Komentaras: Pusdievis Pūṣā tapo priklausomas nuo mokinių – jie turėjo kramtyti už mokytoją maistą. Jei jų greta nebuvo, jam teko ryti su vandeniu sumaišytus avinžirnių miltus. Taigi Viešpats Śiva atleido Pūṣāi ne iki galo. Pusdievis neteko dantų ir negalėjo kramtyti, nes šaipėsi iš Viešpaties Śivos. Kitaip sakant, jis nebuvo vertas turėti dantis, nes iššiepė juos tyčiodamasis iš Śivos.

5 TEKSTAS

बाहुभ्यामश्विनोः पूष्णो हस्ताभ्यां कृतबाहवः ।
भवन्त्वध्वर्यवश्चान्ये बस्तश्मश्रुर्भृगुर्भवेत् ॥ ५ ॥

bāhubhyām aśvinoḥ pūṣṇo hastābhyāṁ kṛta-bāhavaḥ
bhavantv adhvaryavaś cānye basta-śmaśrur bhṛgur bhavet

bāhubhyām – abiem rankom; *aśvinoḥ* – Aśvinī-kumārų; *pūṣṇaḥ* – Pūṣos; *hastābhyām* – abiejų rankų plaštakomis; *kṛta-bāhavaḥ* – tie, kuriems reikalingos rankos; *bhavantu* – bus priversti; *adhvaryavaḥ* – žyniai; *ca* – ir; *anye* – kiti; *basta-śmaśruḥ* – ožio barzdą; *bhṛguḥ* – Bhṛgu; *bhavet* – turės.

Tie, kuriems buvo nukirstos rankos, galės darbuotis Aśvinī-kumārų rankomis, o netekusieji plaštakų naudosis Pūṣos rankomis. Žyniams taip pat teks naudotis Aśvinī-kumārų ar Pūṣos rankomis. O Bhṛgu smakrą puoš ožio barzda.

Komentaras: Karštam Dakṣos šalininkui Bhṛgu Muniui atiteko barzda nuo ožio galvos, kurią gavo Dakṣa. Epizodas su Dakṣos galvos pakeitimu liudija apie šiuolaikinės mokslo teorijos, kad psichinę veiklą stimuliuoja smegenys, nepagrįstumą. Dakṣos smegenys skyrėsi nuo ožio smegenų, tačiau gavęs naujas, ožio, smegenis Dakṣa liko tas pats asmuo. Tai rodo, kad individo sąmonė yra individualios sielos veiklos išdava. O smegenys – tai instrumentas, neturintis intelekto funkcijos. Iš tikrųjų, intelektas, protas ir sąmonė –

tai individualios sielos dalis. Skaitydami tolesnius posmus įsitikinsime, kad gavęs naują, ožio, galvą Dakṣa neprarado intelekto. Norėdamas pelnyti Viešpaties Śivos ir Viešpaties Viṣṇu prielankumą Dakṣa kalbės nuostabias maldas, kurių negali sukurti ožys. Tai rodo, kad intelekto šaltinis nėra smegenys: psichinė veikla tėra individualios sielos sąmonės raiškos forma. Vienintelis Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas kaip tik ir yra išgryninti sąmonę. Nesvarbu, kokias smegenis turi žmogus – jei jis atplėš savo sąmonę nuo materijos ir nukreips į Kṛṣṇą, jis pasieks gyvenimo tikslą. Taip „Bhagavad-gītoje“ sako Pats Viešpats: kad ir kaip žemai būtų puolusi gyvoji būtybė, ji pasieks aukščiausią tobulumą, jeigu išsiugdys Kṛṣṇos sąmonę. Tai reiškia, kad po fizinio kūno mirties Kṛṣṇą įsisąmoninusi būtybė sugrįš namo pas Dievą.

6 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
तदा सर्वाणि भूतानि श्रुत्वा मीढुष्टमोदितम् ।
परितुष्टात्मभिस्तात साधु साध्वित्यथाब्रुवन् ॥ ६ ॥

maitreya uvāca
tadā sarvāṇi bhūtāni śrutvā mīḍhuṣṭamoditam
parituṣṭātmabhis tāta sādhu sādhv ity athābruvan

maitreyaḥ – išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *tadā* – tada; *sarvāṇi* – visos; *bhūtāni* – asmenybės; *śrutvā* – išklausę; *mīḍhuḥ-ṭama* – dosniausio iš laimintojų (Viešpaties Śivos); *uditam* – žodžius; *parituṣṭa* – patenkinti; *ātmabhiḥ* – iš visos širdies; *tāta* – mano brangus Vidura; *sādhu sādhu* – bravo, bravo!; *iti* – taip; *atha abruvan* – kaip mes jau sakėme.

Didis išminčius Maitreya tarė: O Vidura, po šių dosniausiojo iš laimintojų Viešpaties Śivos žodžių visi susirinkusieji labai nudžiugo.

Komentaras: Pastarajame posme Viešpats Śiva pavadintas *mīdhuṣṭama* – dosniausiuoju iš laimintojų. Viešpats Śiva dar vadinamas Āśutoṣa. Šis vardas liudija, kad labai lengva pelnyti jo prielankumą, bet sykiu lengva ir užrūstinti. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad neišmintingi žmonės, tikėdamiesi materialios naudos, kreipiasi maldomis į pusdievius. Dažniausiai jie meldžiasi Viešpačiui Śivai, kuriam lengva įtikti ir kuris ilgai negalvojęs dovanoja

savo pasekėjams jų trokštamas materialines gėrybes. Todėl jis ir vadinamas *mīḍhuṣṭama* – dosniausiuoju iš laimintojų. Materialistams ne motais dvasiniai dalykai, jiems terūpi materialinės gėrybės.

Kartais Viešpats Śiva dovanoja ir aukščiausias dvasines vertybes. Pasakojama, kad kartą neturtingas brahmanas ėmė garbinti Viešpatį Śivą vildamasis praturtėti, ir Viešpats Śiva patarė jam kreiptis į Sanātaną Gosvāmį. Brahmanas nuėjo pas Sanātaną Gosvāmį ir pasakė, kad atėjo pas jį paklausęs Śivos patarimo, nes, pasak jo, Sanātana galįs duoti didžiausią brangenybę. Sanātana Gosvāmis turėjo filosofinį akmenį, kurį laikė šiukšlių krūvoje. Išklausęs vargšo brahmano prašymą Sanātana atidavė jam filosofinį akmenį ir brahmanas labai apsidžiaugė. Dabar jis aukso turės per akis – tereikia akmeniu paliesti geležį. Tačiau atsisveikinęs su Sanātana jis pagalvojo: „Jeigu filosofinis akmuo yra didžiausias turtas pasaulyje, kodėl Sanātana Gosvāmis jį laikė šiukšlėse?“ Brahmanas grįžo pas Gosvāmį ir paklausė: „Jei šis akmuo yra didžiausias turtas pasaulyje, kodėl tu jį laikei šiukšlių krūvoje?“ „Jis nėra didžiausias turtas, – atsakė Sanātana Gosvāmis. – Ar tu iš tikrųjų nori gauti didžiausią turtą?“ „O taip, pone, – atsakė brahmanas. – Būtent todėl Viešpats Śiva ir patarė man kreiptis į tave.“ Tada Sanātana Gosvāmis liepė jam išmesti filosofinį akmenį į greta telkšojusį tvenkinį ir sugrįžti. Neturtingas brahmanas padarė kaip lieptas, o kai sugrįžo, Sanātana Gosvāmis pasakė jam Hare Kṛṣṇa *mantrą.* Taip Viešpaties Śivos malone neturtingas brahmanas susitiko su iškiliu Viešpaties Kṛṣṇos bhaktu ir gavo įšventinimą išgirdęs iš jo lūpų *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

7 TEKSTAS

ततो मीढ्वांसमामन्त्र्य शुनासीराः सहर्षिभिः ।
भूयस्तद्देवयजनं समीढ्वद्वेधसो ययुः ॥ ७ ॥

tato mīḍhvāṁsam āmantrya śunāsīrāḥ saharṣibhiḥ
bhūyas tad deva-yajanaṁ sa-mīḍhvad-vedhaso yayuḥ

tataḥ – tada; *mīḍhvāṁsam* – Viešpatį Śivą; *āmantrya* – pakvietę; *śunāsīrāḥ* – pusdieviai, vadovaujami dangaus valdovo Indros; *saha ṛṣibhiḥ* – su visais didžiaisiais išminčiais, vadovaujamais Bhṛgu; *bhūyaḥ* – vėl; *tat* – į tą; *deva-yajanam* – vietą, kur garbino pusdievius; *sa-mīḍhvat* – su Viešpačiu Śiva; *vedhasaḥ* – su Viešpačiu Brahma; *yayuḥ* – patraukė.

Tada didžių išminčių vadovas Bhṛgu pakvietė Viešpatį Śivą atvykti į aukojimo areną, ir visi pusdieviai bei išminčiai, lydimi Viešpaties Śivos ir Viešpaties Brahmos, patraukė į didžiojo aukojimo vietą.

Komentaras: Viešpats Śiva buvo valdovo Dakṣos žlugusio aukojimo kaltininkas, todėl jame dalyvavę pusdieviai, tarp jų ir Viešpats Brahmā bei didieji išminčiai, paprašė Viešpatį Śivą atvykti į aukojimo areną ir užkurti aukurą. Paplitęs posakis: *śiva-hīna-yajña* – „Be Viešpaties Śivos dalyvavimo aukojimas nebus sėkmingas“. *Yajñeśvara,* aukščiausiasis aukojimų Viešpats, yra Viṣṇu, ir vis dėlto, kad *yajña* būtų sėkminga, joje taip pat turi dalyvauti ir Viešpaties Brahmos bei Viešpaties Śivos vadovaujami pusdieviai.

8 TEKSTAS

विधाय कात्स्न्र्येन च तद्यदाह भगवान् भवः ।
सन्दधुः कस्य कायेन सवनीयपशोः शिरः ॥ ८ ॥

vidhāya kārtsnyena ca tad yad āha bhagavān bhavaḥ
sandadhuḥ kasya kāyena savanīya-paśoḥ śiraḥ

vidhāya – padarę; *kārtsnyena* – viską; *ca* – ir; *tat* – tai; *yat* – ką; *āha* – liepė; *bhagavān* – Viešpats; *bhavaḥ* – Śiva; *sandadhuḥ* – sujungė; *kasya* – gyvojo (Dakṣos); *kāyena* – su kūnu; *savanīya* – kuris turėjo būti paaukotas; *paśoḥ* – gyvūno; *śiraḥ* – galvą.

Padarę viską, kaip liepė Viešpats Śiva, pusdieviai ir išminčiai sujungė Dakṣos kūną su aukojimui skirto gyvūno galva.

Komentaras: Šįsyk bijodami užrūstinti Viešpatį Śivą pusdievia ir didieji išminčiai elgėsi apdairiai ir tiksliai vykdė Śivos nurodymus. Posme aiškiai pasakyta, kad Dakṣos kūnas buvo sujungtas su gyvūno (ožio) galva.

9 TEKSTAS

सन्धीयमाने शिरसि दक्षो रुद्राभिवीक्षितः ।
सद्यः सुप्त इवोत्तस्थौ ददृशे चाग्रतो मृडम् ॥ ९ ॥

sandhīyamāne śirasi dakṣo rudrābhivīkṣitaḥ
sadyaḥ supta ivottasthau dadṛśe cāgrato mṛḍam

sandhīyamāne – apdovanotas; *śirasi* – galva; *dakṣaḥ* – valdovas Dakṣa; *rudra-abhivīkṣitaḥ* – stebint Rudrai (Viešpačiui Šivai); *sadyaḥ* – tuojau pat; *supte* – iš miego; *iva* – tarsi; *uttasthau* – pabudo; *dadṛśe* – išvydo; *ca* – taip pat; *agrataḥ* – priešais; *mṛḍam* – Viešpatį Šivą.

Kai prie valdovo Dakṣos kūno buvo pritaisyta gyvūno galva, jis atgijo ir atmerkęs akis prieš save išvydo Viešpatį Šivą.

Komentaras: Posme sakoma, kad Dakṣa nubudo tarsi pažadintas iš gilaus miego. Sanskrito kalba tai vadinama *supta ivottasthau.* Tai reiškia, kad nubudęs žmogus išsyk prisimena savo pareigas. Dakṣa buvo nužudytas, o jo galva įmesta į aukurą ir virto pelenais. Dakṣos kūnas gulėjo be gyvybės ženklų, bet kai Viešpaties Šivos malone jam buvo uždėta ožio galva, Dakṣa vėl atgavo sąmonę. Tai rodo, kad kiekvienos gyvosios būtybės sąmonė yra individuali. Pritaisius Dakṣai ožio galvą, iš esmės jis gavo naują kūną, tačiau, nepaisant fizinių pasikeitimų, jo sąmonė nepakito, nes gyvosios būtybės sąmonė yra unikali. Šis epizodas rodo ir tai, kad sąmonės lygis nepriklauso nuo fizinio kūno struktūros. Sąmonė keliauja iš vieno kūno į kitą kartu su siela. Tai patvirtina daugybė pavyzdžių iš Vedų laikų. Vienas tokių pavyzdžių – valdovo Mahārājos Bharatos, atgimusio elnio kūnu, istorija. Nors Bharata atgimė elniu, jo sąmonė nepakito. Jis prisiminė, kad praeitą gyvenimą buvo valdovas Bharata, ir suprato, kad elnio kūną gavo todėl, kad mirties akimirką galvojo apie elniuką. Net ir elnio kūne jis turėjo tą pačią sąmonę, kokią turėjo būdamas valdovo Bharatos kūne. Viešpaties nustatyta pasaulio tvarka yra nepriekaištinga ir pagal ją Kṛṣṇos sąmonę išsiugdęs žmogus kitą gyvenimą būtinai tampa iškilniu Kṛṣṇos bhaktu, net jei gauna ne žmogaus kūną.

10 TEKSTAS

तदा वृषध्वजद्वेषकलिलात्मा प्रजापतिः ।
शिवावलोकादभवच्छरद्ध्रद इवामलः ॥१०॥

tadā vṛṣadhvaja-dveṣa- kalilātmā prajāpatiḥ
śivāvalokād abhavac charad-dhrada ivāmalaḥ

tadā – tuomet; *vṛṣa-dhvaja* – Viešpats Šiva, jojantis ant buliaus; *dveṣa* – pavydu; *kalila-ātmā* – užteršta širdis; *prajāpatiḥ* – valdovas Dakṣa; *śiva* – Viešpats Šiva; *avalokāt* – jį išvydus; *abhavat* – tapo; *śarat* – rudenį; *hradaḥ* – ežeras; *iva* – tarsi; *amalaḥ* – apsivalęs.

Kai Dakṣa pamatė Viešpatį Śivą, kuris joja ant buliaus, priešiškumo Viešpačiui Śivai apnuodyta jo širdis išsyk apsivalė kaip ežero vanduo po rudens liūčių.

Komentaras: Tekstas paaiškina priežastis, dėl kurių Viešpats Śiva vadinamas gera lemiančiu. Kas pažvelgia į Viešpatį Śivą su pagarba ir atsidavimu, to širdis išsyk apsivalo. Valdovo Dakṣos širdis buvo suteršta priešiškumo Viešpačiui Śivai, tačiau, kai jis pažvelgė į Śivą su krisleliu meilės ir atsidavimo, ji išsyk apsivalė. Per liūčių sezoną vanduo tvenkiniuose susidrumsčia, tačiau po rudeninio lietaus ežerai bei tvenkiniai tampa tyri ir skaidrūs. Dakṣos širdis buvo užsiteršusi kaip ežeras liūčių sezonu, nes Dakṣa koneveikė Viešpatį Śivą ir už tai buvo žiauriai nubaustas. Tačiau atgavęs sąmonę ir su pagarba pažvelgęs į Viešpatį Śivą jis akimirksniu apsivalė.

11 TEKSTAS

भवस्तवाय कृतधीर्नाशक्नोदनुरागतः ।
औत्कण्ठ्याद्बाष्पकलया सम्परेतां सुतां स्मरन् ॥११॥

bhava-stavāya kṛta-dhīr nāśaknod anurāgataḥ
autkaṇṭhyād bāṣpa-kalayā samparetāṁ sutāṁ smaran

bhava-stavāya – kreiptis į Viešpatį Śivą maldomis; *kṛta-dhīḥ* – nepaisant to, kad nusprendė; *na* – niekada ne; *aśaknot* – sugebėjo; *anurāgataḥ* – išgyvendamas; *autkaṇṭhyāt* – dėl didelio troškimo; *bāṣpa-kalayā* – su ašaromis akyse; *samparetām* – mirusią; *sutām* – dukrą; *smaran* – prisiminęs.

Valdovas Dakṣa norėjo kreiptis į Viešpatį Śivą su malda, bet jam prieš akis iškilo žiauri jo dukros Satī mirties scena. Dakṣos akys pritvinko ašarų, iš netekties skausmo jam užgniaužė gerklę ir jis negalėjo pratarti nė žodžio.

12 TEKSTAS

कृच्छ्रात्संस्तभ्य च मनः प्रेमविह्वलितः सुधीः ।
शशंस निर्व्यलीकेन भावेनेशं प्रजापतिः ॥१२॥

kṛcchrāt saṁstabhya ca manaḥ prema-vihvalitaḥ sudhīḥ
śaśaṁsa nirvyalīkena bhāveneśaṁ prajāpatiḥ

kṛcchrāt – didelių pastangų dėka; *saṁstabhya* – nuraminęs; *ca* – taip pat; *manaḥ* – protą; *prema-vihvalitaḥ* – apimtas meilės ir švelnumo; *su-dhīḥ* – tas, kuris atsitokėjo; *śaśaṁsa* – ėmė melstis; *nirvyalīkena* – nuoširdžiai, didžiulę meilę; *bhāvena* – jausdamas; *īśam* – Viešpačiui Šivai; *prajāpatiḥ* – valdovas Dakṣa.

Tą akimirką valdovas Dakṣa, kurio širdį užliejo meilės ir švelnumo banga, visiškai atsitokėjo. Didelių pastangų dėka jis susitvardė ir atgavęs blaivų protą ėmė melstis Viešpačiui Šivai.

13 TEKSTAS

दक्ष उवाच
भूयाननुग्रह अहो भवता कृतो मे
दण्डस्त्वया मयि भृतो यदपि प्रलब्धः ।
न ब्रह्मबन्धुषु च वां भगवन्नवज्ञा
तुभ्यं हरेश्च कुत एव धृतव्रतेषु ॥१३॥

dakṣa uvāca
bhūyān anugraha aho bhavatā kṛto me
daṇḍas tvayā mayi bhṛto yad api pralabdhaḥ
na brahma-bandhuṣu ca vāṁ bhagavann avajñā
tubhyaṁ hareś ca kuta eva dhṛta-vrateṣu

dakṣaḥ – karalius Dakṣa; *uvāca* – tarė; *bhūyān* – beribė; *anugrahaḥ* – malonė; *aho* – deja; *bhavatā* – tavo; *kṛtaḥ* – suteikta; *me* – man; *daṇḍaḥ* – bausmė; *tvayā* – tavo; *mayi* – man; *bhṛtaḥ* – skirta; *yat api* – nors; *pralabdhaḥ* – nugalėtas; *na* – ne; *brahma-bandhuṣu* – netikusiam brahmanui; *ca* – taip pat; *vām* – jūs abu; *bhagavan* – mano valdove; *avajñā* – atsainumas; *tubhyam* – tavo; *hareḥ ca* – Viešpaties Viṣṇu; *kutaḥ* – ten kur; *eva* – tikrai; *dhṛta-vrateṣu* – tam, kuris atnašauja aukas.

Karalius Dakṣa tarė: O Viešpatie Śiva, nors aš sunkiai tau nusikaltau, tu esi toks maloningas, kad nenusigręžei nuo manęs. Maža to, pamokęs

mane tu padarei man didžiulę paslaugą. Tu ir Viešpats Viṣṇu niekada neatstumiate net menkiausių ir pasigailėjimo nevertų brahmanų, todėl aš nesistebiu, kad pasigailėjai manęs, atnašaujančio aukas.

Komentaras: Nors Dakṣa jautėsi nugalėtas, jis suvokė, kad jį nubaudęs Viešpats Śiva parodė didžiausią gailestingumą. Jis prisiminė, kad Viešpats Śiva ir Viešpats Viṣṇu niekada neatstumia brahmanų, net jei šie niekam tikę. Pagal vediškuosius papročius, brahmanų šeimose gimusiems žmonėms negalima skirti griežtos bausmės. Čia reikėtų prisiminti Arjunos elgesį su Aśvatthāma, kilmingo brahmano Droṇācāryos sūnumi. Jis padarė didžiulį nusikaltimą, nužudė miegančius Paṇḍavų sūnus, ir už tai jį pasmerkė net Pats Viešpats Kṛṣṇa, tačiau Arjuna jo pasigailėjo ir paliko jį gyvą, nes jis buvo brahmano sūnus. Pažymėtinas posmo žodis *brahma-bandhuṣu. Brahma-bandhu* vadinamas netinkamai besielgiantis brahmanų palikuonis. Toks asmuo laikytinas ne brahmanu, o *brahma-bandhu.* Dakṣa elgėsi kaip *brahma-bandhu.* Jis buvo iškilaus brahmano, Viešpaties Brahmos, sūnus, tačiau Viešpaties Śivos atžvilgiu jis elgėsi kaip brahmanui nepritinka, todėl posme prisipažįsta nesąs tikras brahmanas. Vis dėlto Viešpats Śiva bei Viešpats Viṣṇu kupini palankumo net ir netobuliems brahmanams. Viešpats Śiva nubaudė Dakṣą ne taip, kaip baudžiamas priešas. Jis nubaudė Dakṣą, kad šis atsitokėtų ir galėtų suvokti savo klaidą. Dakṣa šitai suprato ir todėl posme dėkoja Viešpačiui Kṛṣṇai (Viṣṇu) bei Viešpačiui Śivai už jų prielankumą puolusiems brahmanams ir jam pačiam. Nors Dakṣa buvo puolęs brahmanas, pagal duotą įžadą jis privalėjo rengti aukojimus. Jis turėjo užbaigti pradėtą aukojimą ir todėl ėmė melstis Viešpačiui Śivai.

14 TEKSTAS

विद्यातपोव्रतधरान्मुखतः स्म विप्रान्
ब्रह्मात्मतत्त्वमवितुं प्रथमं त्वमस्राक् ।
तद् ब्राह्मणान् परम सर्वविपत्सु पासि
पालः पशूनिव विभो प्रगृहीतदण्डः ॥१४॥

vidyā-tapo-vrata-dharān mukhataḥ sma viprān
brahmātma-tattvam avituṁ prathamaṁ tvam asrāk
tad brāhmaṇān parama sarva-vipatsu pāsi
pālaḥ paśūn iva vibho pragṛhīta-daṇḍaḥ

vidyā – mokymosi; *tapaḥ* – askezių; *vrata* – įžadų; *dharān* – pasekėjus; *mukhataḥ* – iš burnos; *sma* – buvo; *viprān* – brahmanus; *brahmā* – Viešpats Brahmā; *ātma-tattvam* – savęs pažinimo; *avitum* – skleisti; *prathamam* – pirmą; *tvam* – tave; *asrāk* – sukūrė; *tat* – todėl; *brāhmaṇān* – brahmanus; *parama* – o didysis; *sarva* – visus; *vipatsu* – pavojuose; *pāsi* – tu apsaugai; *pālaḥ* – kaip globėjas; *paśūn* – gyvulių; *iva* – tarsi; *vibho* – o didysis; *pragṛhīta* – paėmęs į ranką; *daṇḍaḥ* – lazdą.

O visagali Viešpatie Śiva, tu pirmasis gimei iš Viešpaties Brahmos burnos, kad apgintum brahmanus, atsidėjusius Vedų studijoms, įžadų bei asketizmo praktikai ir savęs pažinimui. Tu esi brahmanų globėjas ir patikimai gini brahmanams skirtus reguliatyviuosius principus, kaip piemenukas su lazda gina savo karves.

Komentaras: Svarbiausias žmogaus tikslas nepaisant jo padėties visuomenėje – laikantis Vedų *śāstrose* nurodytų reguliatyviųjų principų sutramdyti savo protą ir jusles. Viešpatį Śivą vadina *paśupati* todėl, kad jis globoja brandžios sąmonės gyvąsias būtybes, padėdamas joms gyventi pagal vediškąsias *varṇų* ir *āśramų* socialines normas. Žodis *paśu* turi dvi reikšmes: „žmogus“ ir „gyvūnas“. Posme teigiama, kad Viešpats Śiva yra visada pasirengęs apginti gyvūnus ir gyvūnų sąmonės lygio gyvąsias būtybes, kurios dar nepasiekė aukštesnės dvasinio tobulumo pakopos. Šventraščiuose taip pat teigiama, kad brahmanai atsirado iš Aukščiausiojo Viešpaties burnos. Pažymėtina, kad Dakṣa posme kreipiasi į Viešpatį Śivą kaip į Aukščiausiojo Viešpaties, Viṣṇu, atstovą. Vedų raštuose pasakyta, kad brahmanai radosi iš Viṣṇu visatos pavidalo burnos, *kṣatriyai* – iš Jo rankų, *vaiśyai* – iš juosmens, o *śūdros* – iš Jo kojų. Galva yra svarbiausia kūno dalis. Brahmanai gimė iš Aukščiausiojo Dievo Asmens burnos, kad rinktų aukas Viṣṇu garbinimui ir skelbtų Vedų tiesas. Viešpatį Śivą vadina *paśupati* – brahmanų ir kitų gyvųjų esybių globėju. Viešpats Śiva gina gyvąsias būtybes nuo tų, kurie nėra brahmanais, t.y. necivilizuotų žmonių, priešiškai nusiteikusių dvasinio tobulėjimo praktikos atžvilgiu.

Žodis *paśupati* nurodo, kad žmonės, prisirišę prie Vedų apeigyne nurodytos ritualinės praktikos ir nesuvokiantys Aukščiausiojo Dievo Asmens didybės, maža kuo skiriasi nuo gyvūnų. Pirmuosiuose „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmuose taip pat sakoma, kad, jei žmogus vykdo vediškąsias apeigas, tačiau neįsisąmonina Kṛṣṇos, jo apeiginė veikla yra beprasmis laiko švaistymas. Viešpats Śiva nutraukė Dakṣos surengtą *yajñą,* bausdamas jį už tai, kad nebuvo pakviestas joje dalyvauti ir taip paniekintas. Viešpats Śiva nubaudė Dakṣą kaip piemenukas lazda drausmina ganomus gyvulius.

Dažnai sakoma, kad piemuo be lazdos – ne piemuo, nes galvijai neturi gebėjimo logiškai mąstyti. Vienintelis jiems suprantamas argumentas yra lazda: *argumentum ad baculum.* Gyvūnų lygio žmonėms lazda taip pat reikalinga kaip drausminamoji priemonė, o štai aukštesnio sąmonės lygio žmones galima įtikinti remiantis sveiku protu, argumentais ir šventraščiais. Tie, kuriems aukščiausias tikslas yra vediškosios apeigos, kuriems nerūpi dvasinis tobulėjimas ir Kṛṣṇos sąmonė, maža kuo skiriasi nuo gyvūnų. Viešpaties Śivos pareiga – rūpintis jais ir prireikus sudrausminti, kaip jis sudrausmino Dakṣą.

15 TEKSTAS

योऽसौ मयाविदिततत्त्वदृशा सभायां
क्षिप्तो दुरुक्तिविशिखैर्विगणय्य तन्माम् ।
अर्वाक्पतन्तमर्हत्तमनिन्दयापाद्
दृष्ट्यार्द्रया स भगवान् स्वकृतेन तुष्येत् ॥१५॥

yo 'sau mayāvidita-tattva-dṛśā sabhāyāṁ
kṣipto durukti-viśikhair viganayya tan mām
arvāk patantam arhattama-nindayāpād
dṛṣṭyārdrayā sa bhagavān sva-kṛtena tuṣyet

yaḥ – kas; *asau* – tas; *mayā* – mano; *avidita-tattva* – nesuvokiančio tiesos; *dṛśā* – iš patirties; *sabhāyām* – susirinkime; *kṣiptaḥ* – buvai įžeistas; *durukti* – piktų žodžių; *viśikhaiḥ* – strėlėmis; *viganayya* – praleidai pro ausis; *tat* – tai; *mām* – mane; *arvāk* – žemyn; *patantam* – krentantį į pragarą; *arhat-tama* – garbingiausias; *nindayā* – dėl šmeižto; *apāt* – išgelbėjai; *dṛṣṭyā* – matydamas; *ārdrayā* – užjausdamas; *saḥ* – tas; *bhagavān* – Jūsų Šviesybė; *sva-kṛtena* – savo malone; *tuṣyet* – būk patenkintas.

Aš nesuvokiau tavo didybės, todėl visų aukojimo dalyvių akivaizdoje nusitaikiau į tave piktų žodžių strėlėmis, bet tu praleidai skaudžius įžeidimus pro ausis. Atsisakęs paklusti tau, garbingiausiam iš pusdievių, aš nutiesiau sau kelią į pragarą, tačiau tu pasigailėjai manęs skirdamas bausmę ir taip išgelbėjai mane nuo pragaišties. Tegul tavo paties malonė bus tavo džiaugsmo šaltinis, nes vargu ar mano žodžiai patenkins tave.

Komentaras: Paprastai nelaimę bhaktas suvokia kaip Viešpaties malonės išraišką. Už Viešpaties Śivos įžeidimą Dakṣa nusipelnė amžinai kentėti

pragare, tačiau Viešpats Śiva, pagailėjęs Dakṣos, nutarė jį nubausti ir taip suteikti galimybę išpirkti kaltę. Karalius Dakṣa tai suprato ir posme išreiškė Viešpačiui dėkingumą už tokį kilniaširdiškumą. Kartais tėvas baudžia savo vaiką, tačiau užaugęs ir subrendęs vaikas suvokia, kad tėvas baudė jį iš meilės. Dakṣa taip pat suvokė, kad Viešpats Śiva skyrė jam tokią bausmę iš gailestingumo, o tai jau tobulėjančios Kṛṣṇos sąmonės požymis. Kṛṣṇą įsisąmoninęs bhaktas dėl savo nelaimių niekada nekaltins Aukščiausiojo Dievo Asmens. Priešingai, užgriuvusias negandas jis suvokia kaip Viešpaties prielankumo ženklą. „Už savo nuodėmes nusipelniau kur kas didesnės bausmės ir pagal karmos dėsnį turėčiau kur kas labiau kentėti," – mano jis, – „tačiau Viešpats pasigailėjo manęs ir skyrė man tik simbolinę bausmę." Tokia nuostata skatina bhaktą dar labiau atsiduoti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir padeda ramia širdimi pasitikti tariamą bausmę.

16 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
क्षमाप्यैवं स मीढ्वांसं ब्रह्मणा चानुमन्त्रितः ।
कर्म सन्तानयामास सोपाध्यायर्त्विगादिभिः ॥१६॥

maitreya uvāca
kṣamāpyaivaṁ sa mīḍhvāṁsaṁ brahmaṇā cānumantritaḥ
karma santānayām āsa sopādhyāyartvig-ādibhiḥ

maitreyaḥ – išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *kṣamā* – atleidimą; *āpya* – gavęs; *evam* – taip; *saḥ* – karalius Dakṣa; *mīḍhvāṁsam* – Viešpaties Śivos; *brahmaṇā* – drauge su Viešpačiu Brahma; *ca* – taip pat; *anumantritaḥ* – gavęs leidimą; *karma* – aukojimą; *santānayām āsa* – atnaujino; *sa* – drauge su; *upādhyāya* – išminčiais; *ṛtvik* – žyniais; *ādibhiḥ* – ir kitais.

Didis išminčius Maitreya tarė: Gavęs Viešpaties Śivos atleidimą karalius Dakṣa drauge su didžiais išminčiais, žyniais bei kitais aukojimo dalyviais Viešpačiui Brahmai leidus atnaujino nebaigtą aukojimą.

17 TEKSTAS

वैष्णवं यज्ञसन्तत्यै त्रिकपालं द्विजोत्तमाः ।
पुरोडाशं निरवपन् वीरसंसर्गशुद्धये ॥१७॥

vaiṣṇavaṁ yajña-santatyai tri-kapālaṁ dvijottamāḥ
puroḍāśaṁ niravapan vīra-saṁsarga-śuddhaye

vaiṣṇavam – skirto Viešpačiui Viṣṇu arba Jo bhaktams; *yajña* – aukojimo; *santatyai* – atlikimui; *tri-kapālam* – trijų rūšių aukas; *dvija-uttamāḥ* – geriausias tarp brahmanų; *puroḍāśam* – auką, vadinamą *puroḍāśa; niravapan* – atnašavo; *vīra* – Vīrabhadra ir kiti Viešpaties Śivos tarnai; *saṁsarga* – suterštą (*doṣa*) dėl to, kad buvo jo palytėta; *śuddhaye* – siekiant apvalyti.

Prieš pradėdami aukojimą brahmanai apvalė aukojimo areną, kurią suteršė Vīrabhadra ir piktosios dvasios iš Viešpaties Śivos palydos. Tuomet jie atnašavo aukuro ugniai puroḍāśos auką.

Komentaras: Vīrabhadra bei kiti Viešpaties Śivos tarnai vadinami *vīromis* – piktosiomis dvasiomis. Jos suteršė aukojimo areną vien savo pasirodymu, maža to, ten jos šlapinosi ir tuštinosi. Todėl prieš atnaujinant nutrauktą aukojimą reikėjo apvalyti užterštą aukojimo areną sudėjus į aukurą *puroḍāśos* auką. *Viṣṇu-yajña,* aukojimas Viešpaties Viṣṇu patenkinimui, reikalauja nepriekaištingos švaros. Aukojimas Viešpačiui Viṣṇu nesilaikant švaros reikalavimų laikomas *sevāparādha.* Viešpaties Viṣṇu Dievybės garbinimas šventykloje taip pat laikomas *viṣṇu-yajña,* todėl brahmanai, besirūpinantys Viṣṇu šventyklose *arcanā-vidhi,* privalo laikytis griežčiausių švaros reikalavimų. Aukojimo reikmenys turi būti idealiai švarūs, tokios pat švaros reikia laikytis ir ruošiant aukojimui skirtą maistą. Aukojimo reikalavimai išdėstyti „Atsidavimo nektare“. Ten vardijami trisdešimt du nusižengimai garbinant Dievybes. Garbinančiajam Dievybes būtina laikytis griežčiausių higienos reikalavimų. Paprastai prieš atliekant bet kurias Vedų apeigas, aplinka apvaloma kartojant šventąjį Viešpaties Viṣṇu vardą. Kad ir koks užterštas išoriškai ar viduje būtų žmogus, pakanka jam pakartoti ar prisiminti šventąjį Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viṣṇu, vardą, ir jis išsyk apsivalo. Vīrabhadra ir kiti Viešpaties Śivos tarnai buvo suteršę aukojimo areną, todėl ją reikėjo apvalyti. Nors ten buvo pats Viešpats Śiva, kurį vadina visų palankiausiu, aukojimo areną buvo būtina apvalyti, nes į ją įsiveržę Śivos tarnai viską apvertė aukštyn kojomis. Ją apvalyti galėjo tiktai šventojo Viṣṇu vardo garsai. Viešpatį Viṣṇu vadina Trikapāla – galinčiu apvalyti visus tris pasaulius. Kitaip sakant, posme pripažįstama, kad Viešpaties Śivos sekėjai yra nevalyvos būtybės. Jie nesilaiko elementarių higienos taisyklių, retai prausiasi, nešioja ilgus plaukus ir rūko *gānją.* Žmogus su tokiais neigiamais įpročiais skirtinas demonų ir šmėklų kategorijai. Viešpaties Śivos palydovų pasirodymas suteršė aukojimo areną, todėl ją buvo būtina

apvalyti surengiant deginamąją *trikapālos* auką, kuria pelnomas Viešpaties Viṣṇu prielankumas.

18 TEKSTAS

अध्वर्युणात्तहविषा यजमानो विशाम्पते ।
धिया विशुद्धया दध्यौ तथा प्रादुरभूद्धरिः ॥१८॥

adhvaryuṇātta-haviṣā yajamāno viśāmpate
dhiyā viśuddhayā dadhyau tathā prādurabhūd dhariḥ

adhvaryuṇā – su „Yajur Veda“; *ātta* – paėmęs; *haviṣā* – lydyto sviesto; *yajamānaḥ* – karalius Dakṣa; *viśām-pate* – o Vidura; *dhiyā* – meditacijoje; *viśuddhayā* – šventoje; *dadhyau* – atnašavo; *tathā* – tučtuojau; *prāduḥ* – matomas; *abhūt* – tapo; *hariḥ* – Viešpats Hari.

Didis išminčius Maitreya tarė Vidurai: O Vidura, vos tik karalius Dakṣa pasinėrė į šventąją meditaciją ir ištaręs „Yajur Vedos“ mantras įpylė į aukurą lydyto sviesto, virš jo Savo pirminiu Nārāyaṇos pavidalu pasirodė Viešpats Viṣṇu.

Komentaras: Viešpats Viṣṇu yra visa persmelkiantis. Jei bhaktas laikosi šventraščiuose nurodytų reguliatyviųjų principų, ir su atsidavimo dvasia kartoja reikiamas *mantras,* pasinėręs į šventąją meditaciją jis gali pamatyti Viṣṇu. „Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad bhaktas meilės Dievui balzamu suvilgytomis akimis savo širdyje be perstojo regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Viešpats Śyāmasundara yra labai gailestingas Savo bhaktui.

19 TEKSTAS

तदा स्वप्रभया तेषां द्योतयन्त्या दिशो दश ।
मुष्णंस्तेज उपानीतस्तार्क्ष्येण स्तोत्रवाजिना ॥१९॥

tadā sva-prabhayā teṣāṁ dyotayantyā diśo daśa
muṣṇaṁs teja upānītas tārkṣyeṇa stotra-vājinā

tadā – tada; *sva-prabhayā* – Savo spindesiu; *teṣām* – visus juos; *dyotayantyā* – šviesa; *diśaḥ* – pasaulio krypčių; *daśa* – dešimt; *muṣṇan* – nustelbdamas;

tejaḥ – spindesį; *upānītaḥ* – atgabentas; *tārkṣyeṇa* – Garuḍos; *stotra-vājinā* – kurio sparnai vadinami Bṛhat ir Rathantara.

Viešpats Nārāyaṇa sėdėjo ant milžiniškais sparnais mosavusio Stotros, Garuḍos, pečių. Jam pasirodžius viskas aplinkui sutvisko ir nuo Jo sklidusi šviesa nustelbė netgi Brahmos bei kitų kilnių asmenybių spindesį.

Komentaras: Tolesnės dvi *ślokos* apibūdina Nārāyaṇą.

20 TEKSTAS

श्यामो हिरण्यरशनोऽर्ककिरीटजुष्टो
नीलालकभ्रमरमण्डितकुण्डलास्यः ।
शङ्खाब्जचक्रशरचापगदासिचर्म-
व्यग्रैर्हिरण्मयभुजैरिव कर्णिकारः ॥२०॥

śyāmo hiraṇya-raśano 'rka-kirīṭa-juṣṭo
nīlālaka-bhramara-maṇḍita-kuṇḍalāsyaḥ
śaṅkhābja-cakra-śara-cāpa-gadāsi-carma-
vyagrair hiraṇmaya-bhujair iva karṇikāraḥ

śyāmaḥ – tamsaus gymio; *hiraṇya-raśanaḥ* – aukso spalvos drabužiai; *arka-kirīṭa-juṣṭaḥ* – šalmas žaižaravo it saulė; *nīla-alaka* – plaukų garbanos spindėjo mėliu; *bhramara* – stambios juodosios bitės; *maṇḍita-kuṇḍala-āsyaḥ* – veidą puošė auskarai; *śaṅkha* – kriauklę; *abja* – lotosą; *cakra* – diską; *śara* – strėles; *cāpa* – lanką; *gadā* – vėzdą; *asi* – kardą; *carma* – skydą; *vyagraiḥ* – laikančios; *hiraṇmaya* – auksinės (apyrankės); *bhujaiḥ* – rankos; *iva* – kaip; *karṇikāraḥ* – žydintis medis.

Viešpaties Nārāyaṇos oda buvo tamsi, drabužiai tviskėjo aukso geltoniu, o šalmas žaižaravo it saulė. Jo garbanos spindėjo mėliu it juodosios bitės kailiukas, o veidą puošė auskarai. Jo keturios poros rankų buvo papuoštos aukso apyrankėmis. Jose Jis laikė kriauklę, diską, vėzdą, lotosą, strėlę, lanką, skydą ir kardą. Jo kūnas buvo tarsi įvairių žiedų nusėtas medis.

Komentaras: Posme sakoma, kad Viešpaties Viṣṇu veidas panašus į lotoso žiedą, virš kurio dūzgia bitės. Viešpaties Viṣṇu papuošalai panašūs į rausvais bei auksiniais tonais saulėtekio nuspalvintą ir tviskantį tarsi lydytas auksas dangų. Viešpats, kurio apsireiškimas Žemėje lyginamas su saulės patekėjimu, nužengia į šį pasaulį, kad jį apgintų. Aštuoniomis rankomis,

kurias šventraščiai lygina su lotoso žiedlapiais, Jis laiko ginklus, saugančius Jo bhaktus nuo priešų.

Keturiose rankose Viṣṇu paprastai laiko diską, vėzdą, kriauklę ir lotosą. Šie keturi atributai gali keisti savo vietą keturiose Viṣṇu rankose. Vėzdas ir diskas simbolizuoja bausmę, jie skirti demonams ir nusidėjėliams, o lotosu ir kriaukle Viešpats laimina bhaktus. Žmonės skiriami į dvi kategorijas: bhaktus ir demonus. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako, kad yra visada pasirengęs ginti bhaktus ir naikinti demonus (*paritrāṇāya sādhūnām*). Tiktai materialiame pasaulyje žmonės skiriami prie demonų ar bhaktų kategorijos, dvasiniame pasaulyje šie skirtumai neegzistuoja. Tai reiškia, kad Viešpats Viṣṇu yra tiek materialaus, tiek dvasinio pasaulių valdovas. Beveik visi materialaus pasaulio gyventojai turi demoniškos prigimties bruožų. Tačiau šiame pasaulyje gyvena ir bhaktai. Nors iš pažiūros jie gyvena šiapus, iš tikrųjų jie egzistuoja dvasinėje sferoje. Bhaktas visada egzistuoja anapus materialaus pasaulio ir Jį visuomet globoja Viešpats Viṣṇu.

21 TEKSTAS

वक्षस्यधिश्रितवधूर्वनमाल्युदार-
हासावलोककलया रमयंश्च विश्वम् ।
पार्श्वभ्रमद्व्यजनचामरराजहंसः
श्वेतातपत्रशशिनोपरि रज्यमानः ॥२१॥

vakṣasy adhiśrita-vadhūr vana-māly udāra-
hāsāvaloka-kalayā ramayaṁś ca viśvam
pārśva-bhramad-vyajana-cāmara-rāja-haṁsaḥ
śvetātapatra-śaśinopari rajyamānaḥ

vakṣasi – prie krūtinės; *adhiśrita* – prigludusi; *vadhūḥ* – moteris (sėkmės deivė, Lakṣmī); *vana-mālī* – papuoštas miško gėlių girlianda; *udāra* – nuostabus; *hāsa* – besišypsantis; *avaloka* – žvilgsnis; *kalayā* – nedidele dalele; *ramayan* – pakerintis; *ca* – ir; *viśvam* – visą pasaulį; *pārśva* – į puses; *bhramat* – švytuojanti; *vyajana-cāmara* – balta vėduoklė iš jako uodegos plaukų; *rāja-haṁsaḥ* – gulbė; *śveta-ātapatra-śaśinā* – baltas baldakimas, spindintis it mėnulis; *upari* – viršuje; *rajyamānaḥ* – atrodė nuostabus.

Nepaprastą Viešpaties Viṣṇu grožį dar labiau pabrėžė prie Jo krūtinės prigludusi sėkmės deivė ir kaklą puošianti girlianda. Jo veide švietė šypsena, pakerinti visą pasaulį, o ypač Jo bhaktus. Tarsi dvi baltos gulbės

Viṣṇu iš šonų švytravo baltos vėduoklės iš jako uodegos plaukų, o baltas baldakimas virš Jo galvos spindėjo it mėnulis.

Komentaras: Viešpaties Viṣṇu šypsena pakeri visą pasaulį. Ji žavi ne tik bhaktus, bet ir tuos, kurie nėra atsidavę Viešpačiui. Pastaruosiuose posmuose naudojamos puikios metaforos: vėduoklės, baldakimas virš Jo galvos, auskarai ir juodos Viešpaties garbanos lyginami su Saule, Mėnuliu, aštuonlapiu lotosu ir dūzgiančiomis juodosiomis bitėmis. Šie Viešpaties Viṣṇu atributai, taip pat kriauklė, diskas, vėzdas, lotosas, lankas, strėlės, skydas ir kardas Jo rankose papildė didingą Viešpaties Viṣṇu paveikslą, ir šis reginys pavergė į aukojimą susirinkusius pusdievius, taip pat ir Dakṣą bei Viešpatį Brahmą.

22 TEKSTAS

तमुपागतमालक्ष्य सर्वे सुरगणादयः ।
प्रणेमुः सहसोत्थाय ब्रह्मेन्द्रत्र्यक्षनायकाः ॥२२॥

tam upāgatam ālakṣya sarve sura-gaṇādayaḥ
praṇemuḥ sahasotthāya brahmendra-tryakṣa-nāyakāḥ

tam – Jį; *upāgatam* – pasirodant; *ālakṣya* – išvydę; *sarve* – visi; *sura-gaṇa-ādayaḥ* – pusdieviai ir kiti; *praṇemuḥ* – nusilenkė; *sahasā* – tuojau pat; *utthāya* – pakilę; *brahma* – Viešpačiu Brahma; *indra* – Viešpačiu Indra; *tri-akṣa* – Viešpačiu Śiva (turinčiu tris akis); *nāyakāḥ* – priešakyje su.

Išvydę Viešpatį Viṣṇu visi pusdieviai: Viešpats Brahmā, Viešpats Śiva, Gandharvai ir kiti aukojimo dalyviai – puolė ant žemės taip išreikšdami Jam savo pagarbą.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Viešpats Viṣṇu yra Aukščiausiasis Viešpats. Jo viršenybę pripažįsta ne tik pusdieviai, *gandharvai* ir paprastos gyvosios esybės, bet ir Viešpats Śiva bei Viešpats Brahmā. Vienoje maldoje sakoma: *yaṁ brahmā varuṇendra-rudra-marutāḥ* – Viešpatį Viṣṇu garbina visi pusdieviai. *Dhyānāvasthita-tad-gatena manasā paśyanti yaṁ yoginaḥ* – visas savo mintis *yogai* sutelkia į Viešpaties Viṣṇu pavidalą. Vadinasi Viešpačiui Viṣṇu lenkiasi ne tik pusdieviai ir *gandharvai,* bet ir Viešpats Śiva bei Viešpats Brahmā. *Tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ sadā paśyanti sūrayaḥ* – Viṣṇu yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Nors Viešpats Brahmā ankstes-

nėje maldoje aukščiausiuoju pavadino Viešpatį Śivą, Viešpačiui Viṣṇu pasirodžius Śiva taip pat puolė ant žemės, reikšdamas Jam savo pagarbą.

23 TEKSTAS

तत्तेजसा हतरुचः सन्नजिह्वाः ससाध्वसाः ।
मूर्ध्ना धृताञ्जलिपुटा उपतस्थुरधोक्षजम् ॥२३॥

tat-tejasā hata-rucaḥ sanna-jihvāḥ sa-sādhvasāḥ
mūrdhnā dhṛtāñjali-puṭā upatasthur adhokṣajam

tat-tejasā – akinantis spindėjimas, sklindantis nuo Jo kūno; *hata-rucaḥ* – nustelbė spindesį; *sanna-jihvāḥ* – nuščiuvę; *sa-sādhvasāḥ* – baimindamiesi Jo; *mūrdhnā* – galva; *dhṛta-añjali-puṭāḥ* – palietę rankomis galvas; *upatasthuḥ* – ėmė melstis; *adhokṣajam* – Adhokṣajai, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

iš Nārāyaṇos kūno sklidęs akinamas švytėjimas nustelbė aukojimo dalyvių spindesį ir visi susirinkusieji nuščiuvo. Apimti baimingos pagarbos pusdieviai rankomis palietė galvas ir susikaupė maldai Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Adhokṣajai.

24 TEKSTAS

अप्यर्वाग्वृत्तयो यस्य महि त्वात्मभुवादयः ।
यथामति गृणन्ति स्म कृतानुग्रहविग्रहम् ॥२४॥

apy arvāg-vṛttayo yasya mahi tv ātmabhuv-ādayaḥ
yathā-mati gṛṇanti sma kṛtānugraha-vigraham

api – vis dėlto; *arvāk-vṛttayaḥ* – pranoksta protinės veiklos ribas; *yasya* – kurio; *mahi* – didybė; *tu* – bet; *ātmabhū-ādayaḥ* – Brahmā ir kiti; *yathā-mati* – pagal savo sugebėjimus; *gṛṇanti sma* – ėmė melstis; *kṛta-anugraha* – Jo malone apsireiškusiam; *vigraham* – transcendentiniam pavidalui.

Nors beribė Aukščiausiojo Viešpaties didybė nesuvokiama net didžiojo Brahmos protui, Viešpaties malone pusdieviai išvydo Aukščiausiojo

Dievo Asmens transcendentinį pavidalą ir Jo malone kas kaip gebėjo su didžiausia pagarba ėmė kalbėti maldas.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, yra beribis ir niekas, net didingiausiasis pusdievis Brahmā, nepajėgus išvardinti visų Jo savybių. Pasak šventraščių, net Ananta, tiesioginis Viešpaties įsikūnijimas, turintis begalinę daugybę burnų, nuo neatmenamų laikų šlovina Viešpatį visomis savo burnomis ir vis negali užbaigti maldos. Paprastos gyvosios esybės nepajėgia suvokti ir išvardinti begalinių Aukščiausiojo Dievo Asmens savybių. Tačiau jos gali šlovinti Viešpatį maldomis ir tarnauti Jam pagal savo išgales, o troškimas tarnauti Viešpačiui plėtoja tas galimybes. *Sevonmukhe hi jihvādau* – tarnystė Viešpačiui prasideda nuo liežuvio panaudojimo, t.y. šventųjų vardų kartojimo. Kartodami Hare Kṛṣṇa *mantrą* mes tarnaujame Viešpačiui. Kita liežuvio funkcija – ragauti ir justi Viešpaties *prasādos* skonį. Beribiam mes pradedame tarnauti liežuviu ir siekiame tobulumo valgydami Viešpaties *prasādą* bei kartodami Jo šventuosius vardus. Viešpaties *prasāda* padeda sutramdyti juslinius organus. Liežuvis – sunkiausiai suvaldomas juslinis organas, nes jam būdingas nepasotinamas troškimas mėgautis. Jį traukia nesveikas maistas, ir tai neleidžia gyvajai esybei ištrūkti iš materialios būties nelaisvės. Gyvoji esybė per ilgą savo egzistavimą materialiame pasaulyje įvairiomis gyvybės formomis suvalgė tiek netikusio maisto, kad jos liežuvis yra nebevaldomas. Norint sutramdyti kitas jusles, būtina sutramdyti liežuvį kartojant šventąjį vardą ir valgant Viešpaties *prasādą.* Šventasis vardas yra vaistai, o *prasāda* – dieta. Tai ir yra tarnystės Viešpačiui pradžia, ir kuo daugiau Jam tarnausime, tuo daugiau Jis mums atsivers. Vis dėlto Viešpaties neįmanoma pažinti iki galo, kaip neįmanoma persisotinti tarnyste Jam.

25 TEKSTAS

दक्षो गृहीतार्हणसादनोत्तमं
यज्ञेश्वरं विश्वसृजां परं गुरुम् ।
सुनन्दनन्दाद्यनुगैर्वृतं मुदा
गृणन् प्रपेदे प्रयतः कृताञ्जलिः ॥२५॥

dakṣo gṛhītārhaṇa-sādanottamaṁ
yajñeśvaraṁ viśva-sṛjāṁ paraṁ gurum
sunanda-nandādy-anugair vṛtaṁ mudā
gṛṇan prapede prayataḥ kṛtāñjaliḥ

dakṣaḥ – Dakṣa; *gṛhīta* – priėmus; *arhaṇa* – tinkamą; *sādana-uttamam* – aukojimo indą; *yajña-īśvaram* – visų aukojimų Viešpačiui; *viśva-srjām* – visų *prajāpačių; param* – aukščiausiam; *gurum* – mokytojui; *sunanda-nanda-ādi-anugaiḥ* – tokių Viešpaties pasekėjų kaip Sunanda ir Nanda; *vṛtam* – supamas; *mudā* – su didžiausiu džiaugsmu; *grṇan* – pagarbiai melsdamasis; *prapede* – radęs prieglobstį; *prayataḥ* – pažabojęs protą; *kṛta-añjaliḥ* – suglaudęs delnus.

Kai Viešpats Viṣṇu priėmė į aukurą atnašautas aukas, prajāpatis Dakṣa su didžiausia pagarba ir džiaugsmu ėmė kalbėti Jam maldas. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visų aukojimų Viešpats ir prajāpačių mokytojas. Netgi Nanda ir Sunanda tarnauja Jam.

26 TEKSTAS

दक्ष उवाच
शुद्धं स्वधाम्न्युपरताखिलबुद्ध्यवस्थं
चिन्मात्रमेकमभयं प्रतिषिध्य मायाम् ।
तिष्ठंस्तयैव पुरुषत्वमुपेत्य तस्या-
मास्ते भवानपरिशुद्ध इवात्मतन्त्रः ॥२६॥

dakṣa uvāca
śuddhaṁ sva-dhāmny uparatākhila-buddhy-avastthaṁ
cin-mātram ekam abhayaṁ pratiṣidhya māyām
tiṣṭhaṁs tayaiva puruṣatvam upetya tasyām
āste bhavān apariśuddha ivātma-tantraḥ

dakṣaḥ – Dakṣa; *uvāca* – tarė; *śuddham* – tyroje; *sva-dhāmni* – Savo buveinėje; *uparata-akhila* – nukreiptas į priešingą pusę; *buddhi-avastham* – spekuliatyvaus proto būsena; *cit-mātram* – grynoji dvasia; *ekam* – vienas vienintelis; *abhayam* – bebaimis; *pratiṣidhya* – valdantis; *māyām* – materialią energiją; *tiṣṭhan* – esantis; *tayā* – su ja (Māya); *eva* – tikrai; *puruṣatvam* – prižiūrintis; *upetya* – nužengdamas į; *tasyām* – ją; *āste* – esi; *bhavān* – Jūsų Šviesybė; *apariśuddhaḥ* – netyras; *iva* – tarsi; *ātma-tantraḥ* – Pats Sau pakankamas.

Dakṣa kreipėsi į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį tokiais žodžiais: O Viešpatie, Tavo transcendentinė didybė nesuvokiama spekuliatyviam protui. Tu esi grynoji dvasia. Tau nepažįstama baimė, o materialioji energija

yra visiškoje Tavo valdžioje. Net tada, kai nužengi į materijos karalystę, Tu išlieki transcendentiškas jos atžvilgiu. Tavęs negali paliesti materijos suteptis, nes Tu esi Pats Sau pakankamas absoliutas.

27 TEKSTAS

ऋत्विज ऊचुः
तत्त्वं न ते वयमनञ्जन रुद्रशापात्
कर्मण्यवग्रहधियो भगवन् विदामः ।
धर्मोपलक्षणमिदं त्रिवृदध्वराख्यं
ज्ञातं यदर्थमधिदैवमदो व्यवस्थाः ॥२७॥

ṛtvija ūcuḥ
tattvaṁ na te vayam anañjana rudra-śāpāt
karmaṇy avagraha-dhiyo bhagavan vidāmaḥ
dharmopalakṣaṇam idaṁ trivṛd adhvarākhyaṁ
jñātaṁ yad-artham adhidaivam ado vyavasthāḥ

ṛtvijaḥ – žyniai; *ūcuḥ* – ėmė kalbėti; *tattvam* – tiesos; *na* – ne; *te* – apie Jūsų Šviesybę; *vayam* – visi mes; *anañjana* – nepasiekiamos materijos sutepčiai; *rudra* – Viešpats Śiva; *śāpāt* – jam prakeikus; *karmaṇi* – karminei veiklai; *avagraha* – perdaug linkę; *dhiyaḥ* – tokio intelekto; *bhagavan* – o Viešpatie; *vidāmaḥ* – pažinti; *dharma* – religiją; *upalakṣaṇam* – simbolizuoja; *idam* – tai; *tri-vṛt* – tris Vedų išminties sritis; *adhvara* – aukojimas; *ākhyam* – taip pavadintas; *jñātam* – mums žinomas; *yat* – kad; *artham* – dėl to; *adhidaivam* – pusdievių garbinimui; *adaḥ* – ši; *vyavasthāḥ* – tvarka.

Žyniai taip kreipėsi į Viešpatį: O Viešpatie, kurs esi nepasiekiamas materijos sutepčiai, Viešpaties Šivos tarnams prakeikus mus įtraukė karminės veiklos liūnas. Esame puolę, praradome net ir tas menkas žinias apie Tave, kurias turėjome. Užuot stengęsi pažinti Tave, mes aklai laikomės trijose Vedų išminties srityse išdėstytų taisyklių ir savo apeiginius veiksmus nepelnytai vadiname yajña. Neabejojame, jog tai Tu pasirūpinai, kad pusdieviai gautų savo atnašų dalį.

Komentaras: Kai kurie tekstai Vedas vadina *traiguṇya-viṣayā vedāḥ* (BG 2.45). Uolūs Vedų sekėjai dažnai prisiriša prie jose nurodytų apeiginių veiksmų. Šis prisirišimas trukdo *vedavādžiams* suvokti, kad galutinis Vedų

studijų tikslas yra Viešpaties Kṛṣṇos, arba Viṣṇu, pažinimas. Pažinti Kṛṣṇą, kuris yra aukščiau materialių *guṇų* poveikio, tegali tie, kurie įveikia materialias Vedų siūlomas pagundas. Neatsitiktinai posme žyniai kreipiasi į Viešpatį *anañjanos* („nepaliestas materijos sutepties“) vardu. „Bhagavadgītoje“ (2.42) Pats Kṛṣṇa kritiškai vertina neišmanėlius Vedų „žinovus“:

yām imāṁ puṣpitāṁ vācaṁ pravadanty avipaścitaḥ
veda-vāda-ratāḥ pārtha nānyad astīti vādinaḥ

„Neišmanėliai žavisi puošniais Vedų žodžiais ir yra įsitikinę, kad nieko nėra aukščiau jų.“

28 TEKSTAS

सदस्या ऊचुः
उत्पत्त्यध्वन्यशरण उरुक्लेशदुर्गेऽन्तकोग्र-
व्यालान्विष्टे विषयमृगतृष्यात्मगेहोरुभारः ।
द्वन्द्वश्वभ्रे खलमृगभये शोकदावेऽज्ञसार्थः
पादौकस्ते शरणद कदा याति कामोपसृष्टः ॥२८॥

sadasyā ūcuḥ
utpatty-adhvany aśaraṇa uru-kleśa-durge 'ntakogra-
vyālānviṣṭe viṣaya-mṛga-tṛṣy ātma-gehoru-bhāraḥ
dvandva-śvabhre khala-mṛga-bhaye śoka-dāve 'jña-sārthaḥ
pādaukas te śaraṇada kadā yāti kāmopasṛṣṭaḥ

sadasyāḥ – aukojimo dalyviai; *ūcuḥ* – tarė; *utpatti* – besikartojančių gimimų ir mirčių; *adhvani* – kelyje; *aśaraṇe* – neturėdami prieglobsčio; *uru* – didžiulis; *kleśa* – kankinantis; *durge* – šioje neįveikiamoje tvirtovėje; *antaka* – galas; *ugra* – nuožmių; *vyāla* – gyvačių; *anviṣṭe* – pilnoje; *viṣaya* – materiali laimė; *mṛga-tṛṣi* – miražas; *ātma* – kūnas; *geha* – namai; *uru* – sunki; *bhāraḥ* – našta; *dvandva* – dvejopas; *śvabhre* – „laimės“ ir „kančios“ smegduobes; *khala* – nuožmūs; *mṛga* – žvėrys; *bhaye* – bijodami; *śoka-dāve* – sielvarto gaisro; *ajña-sa-arthaḥ* – nenaudėliams reikalingas; *pāda-okaḥ* – Tavo lotosinių pėdų prieglobstis; *te* – Tave; *śaraṇa-da* – apsaugantį; *kadā* – kai; *yāti* – paliko; *kāma-upasṛṣṭaḥ* – draskomi įvairiausių troškimų.

Aukojimo dalyviai kreipėsi į Viešpatį: O Viešpatie, Tu vienintelė užuovėja šiame negandų pasaulyje! Šioje neįveikiamoje sąlygotos būties tvirto-

vėje kiekvieno mūsų tyko laikas kaip gyvatė, laukianti palankios progos mirtinam kirčiui. Materialus pasaulis knibždėte knibžda nuožmių žvėrių, pasirengusių bet kurią akimirką pulti žmogų, ir kiekviename žingsnyje čia galima įsmukti į tariamos laimės ir kančios smegduobes. Čia negęsta sielvarto gaisras ir žmogų nuolat gundo iliuzinės laimės miražai, bet jis niekur neranda prieglobsčio. Taip kvaili žmonės sukasi gimimų ir mirčių rate, vilkdami savo tariamų pareigų naštą, ir niekas nežino, kada jie pagaliau ras prieglobstį prie Tavo lotosinių pėdų.

Komentaras: Pasak posmo, Kṛṣṇos neįsisąmoninusių žmonių gyvenimas kupinas pavojų. Iš esmės kalbant, visų nelaimių svarbiausioji priežastis yra Kṛṣṇos užmarštis. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas išsikėlė sau tikslą padėti visoms kenčiančioms ir paklydusioms sieloms. Kṛṣṇos sąmonės misija teikia gėrį visai žmonijai, ir tie, kurie sekdami geriausiojo visų gyvųjų esybių draugo, Viešpaties Caitanyos, pavyzdžiu skiria jai visas savo jėgas, yra tikri žmonijos gelbėtojai.

29 TEKSTAS

रुद्र उवाच
तव वरद वराङ्घ्रावाशिषेहाखिलार्थे
ह्यपि मुनिभिरसक्तैरादरेणार्हणीये ।
यदि रचितधियं माविद्यलोकोऽपविद्धं
जपति न गणये तत्त्वत्परानुग्रहेण ॥२९॥

rudra uvāca
tava varada varāṅghrāv āśiṣehākhilārthe
hy api munibhir asaktair ādareṇārhaṇīye
yadi racita-dhiyaṁ māvidya-loko 'paviddhaṁ
japati na gaṇaye tat tvat-parānugraheṇa

rudraḥ uvāca – Viešpats Śiva tarė; *tava* – Tavo; *vara-da* – o aukščiausias geradari; *vara-aṅghrau* – brangiosios lotosinės pėdos; *āśiṣā* – troškimus; *iha* – materialiame pasaulyje; *akhila-arthe* – gali išpildyti; *hi api* – tikrai; *munibhiḥ* – išminčių; *asaktaiḥ* – išsivadavusių sielų; *ādareṇa* – rūpestingai; *arhaṇīye* – garbinamos; *yadi* – jeigu; *racita-dhiyam* – mintys sutelktos; *mā* – mane; *avidya-lokaḥ* – neišmanėliai; *apaviddham* – nevalyvumu;

japati – koneveikia; *na gaṇaye* – nevertinu; *tat* – to; *tvat-para-anugraheṇa* – iš užuojautos, primenančios Tavąją.

Viešpats Śiva tarė: O Viešpatie, mano protas ir sąmonė nuolat sutelkti į Tavo lotosines pėdas – visų palaiminimų ir troškimų išsipildymo šaltinį. Tai žinodami Tavo pėdoms lenkiasi visi didieji išminčiai, išsivadavusios sielos, nes jos išties to vertos. Dabar, kai mano mintys sutelktos į Tavo lotosines pėdas, man ne motais, kad kiti koneveikia mane prikišdami nevalyvumą. Jų kaltinimai manęs nejaudina. Aš jų gailiuosi ir jiems atleidžiu, nes ir Tu esi gailestingas visoms gyvosioms esybėms.

Komentaras: Viešpats Śiva čia gailisi užsirūstinęs ant Dakṣos ir neleidęs jam užbaigti aukojimo. Karalius Dakṣa apipylė Viešpatį Śivą įžeidimais ir dėl to Śiva užsirūstino ant jo ir nutraukė apeiginį aukojimą. Tačiau vėliau, kai nuraminę Viešpatį Śivą pusdieviai atnaujino *yajñą,* jis ėmė gailėtis dėl savo poelgio. Čia Śiva sako, kad visos jo mintys sutelktos į Aukščiausiojo Viešpaties, Viṣṇu, lotosines pėdas, todėl jo daugiau nebeužgauna smulkmeniški pavyduolių priekaištai dėl jo gyvenimo būdo. Sprendžiant iš Viešpaties Śivos žodžių, kol žmogus egzistuoja materialiu lygmeniu, jis neišvengs trijų materialios gamtos *guṇų* poveikio, tačiau nuo tos akimirkos, kai jis įsisąmonina Kṛṣṇą, materiali būtis jo nebeveikia. Taigi mūsų priedermė – visada atminti Kṛṣṇą ir visą savo laiką skirti transcendentinei meilės tarnystei Viešpačiui. Kai žmogus tarnauja Viešpačiui, Viešpats jį apsaugo nuo trijų materialios gamtos *guṇų* poveikio. Tai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“, kurioje sakoma, jog pasinėrus į transcendentinę tarnystę Viešpačiui pakylama virš materijai būdingų ypatybių ir pasiekiamas Brahmano pažinimo būvis, kuriame išnyksta troškimas mėgautis materialiais objektais. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pataria mums niekada neužmiršti Kṛṣṇos bei savo transcendentinio ryšio su Juo, ir šio patarimo turime nuosekliai laikytis. Sprendžiant iš Viešpaties Śivos žodžių, jis niekada neužmiršta Kṛṣṇos, todėl materija jo neveikia. Taigi vienintelis išsigelbėjimas – ir toliau tvirtai žengti Kṛṣṇos sąmonės keliu, kol visiškai nusiplausime materialios gamtos *guṇų* suteptį.

30 TEKSTAS

भृगुरुवाच
यन्मायया गहनयापहृतात्मबोधा
ब्रह्मादयस्तनुभृतस्तमसि स्वपन्तः ।

नात्मन्श्रितं तव विदन्त्यधुनापि तत्त्वं
सोऽयं प्रसीदतु भवान् प्रणतात्मबन्धुः ॥३०॥

bhṛgur uvāca
yan māyayā gahanayāpahṛtātma-bodhā
brahmādayas tanu-bhṛtas tamasi svapantaḥ
nātman-śritaṁ tava vidanty adhunāpi tattvaṁ
so 'yaṁ prasīdatu bhavān praṇatātma-bandhuḥ

bhṛguḥ uvāca – Śrī Bhṛgu tarė; *yat* – kas; *māyayā* – iliuzinės energijos; *gahanayā* – neįveikiamos; *apahṛta* – pagrobta; *ātma-bodhāḥ* – žinios apie prigimtinį būvį; *brahma-ādayaḥ* – Viešpats Brahmā ir kitos; *tanu-bhṛtaḥ* – įkūnytos gyvosios esybės; *tamasi* – iliuzijos tamsoje; *svapantaḥ* – glūdi; *na* – ne; *ātman* – gyvoje esybėje; *śritam* – esantį; *tava* – Tavo; *vidanti* – suvokia; *adhunā* – dabar; *api* – tikrai; *tattvam* – absoliučią padėtį; *saḥ* – Tu; *ayam* – tai; *prasīdatu* – būk maloningas; *bhavān* – Jūsų Šviesybė; *praṇata-ātma* – atsidavusiai sielai; *bandhuḥ* – draugas.

Śrī Bhṛgu tarė: O Viešpatie, visos gyvosios būtybės nuo aukščiausiosios, Viešpaties Brahmos, iki paprastos skruzdės yra neįveikiamos iliuzinės energijos burtų valdžioje, todėl nežino, koks jų prigimtinis būvis. Jos tapatina save su kūnu ir klaidžioja iliuzijos patamsiuose. Jos nesuvokia, kad Tu glūdi jų širdyse Supersielos pavidalu ir kad esi absoliutas. Tu – amžinas visų Tau atsidavusių sielų draugas ir globėjas, todėl meldžiame Tavęs – pasigailėk mūsų ir atleisk mums mūsų nusižengimus.

Komentaras: Bhṛgu Munis suvokė, kad Dakṣos surengto aukojimo metu visi aukojimo dalyviai, tarp jų Brahmā ir Viešpats Śiva, elgėsi nederamai. Paminėjęs Brahmą, viršiausią materialaus pasaulio gyvąją esybę, jis norėjo pabrėžti, kad, išskyrus Viṣṇu, visos kitos gyvosios esybės, taip pat Brahmā ir Viešpats Śiva, tapatina save su fiziniu kūnu ir yra materialios energijos burtų valdžioje. Tokia Bhṛgu Munio nuomonė. Tam, kuris tapatina save su fiziniu kūnu, labai sunku suvokti Supersielą arba Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Bhṛgu nelaikė savęs pranašesniu už Brahmą, todėl ir save priskyrė prie nusižengusiųjų. Neišmanėliai, sąlygotos sielos, priversti taikytis su tuo, kad yra visiškoje materijos valdžioje. Jų gyvenimas materialiame pasaulyje kupinas pavojų, ir vienintelis išganymas – atsiduoti Viṣṇu ir nepaliaujamai melsti Jo atleidimo. Siekdami išvadavimo turime pasikliauti tik besąlygine Viešpaties malone, o ne savo jėgomis. Taip mąsto Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus ir tai išmintingiausia nuostata materialiame pasaulyje. Viešpats

yra visų gyvųjų esybių draugas, tačiau pirmiausia Jis rūpinasi Jam atsidavusia siela. Taigi paprasčiausias būdas sąlygotai sielai išspręsti materialios būties problemas – atsiduoti Viešpačiui, o Jis pasirūpins, kaip apsaugoti atsidavusią Jam sielą nuo materialių *gunų* poveikio.

31 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
नैतत्स्वरूपं भवतोऽसौ पदार्थ-
भेदग्रहैः पुरुषो यावदीक्षेत् ।
ज्ञानस्य चार्थस्य गुणस्य चाश्रयो
मायामयाद्व्यतिरिक्तो मतस्त्वम् ॥३१॥

brahmovāca
naitat svarūpaṁ bhavato 'sau padārtha-
bheda-grahaiḥ puruṣo yāvad īkṣet
jñānasya cārthasya guṇasya cāśrayo
māyāmayād vyatirikto matas tvam

brahmā uvāca – Viešpats Brahmā tarė; *na* – ne; *etat* – šis; *svarūpam* – amžinas pavidalas; *bhavataḥ* – Tavo; *asau* – kitas; *pada-artha* – pažinimo būdas; *bheda* – skirtingas; *grahaiḥ* – įgavusi; *puruṣaḥ* – asmenybė; *yāvat* – tol, kol; *īkṣet* – nori matyti; *jñānasya* – pažinimo; *ca* – taip pat; *arthasya* – tikslo; *guṇasya* – pažinimo būdai; *ca* – taip pat; *āśrayaḥ* – pagrindas; *māyā-mayāt* – nuo to, kas sukurta materialios energijos; *vyatiriktaḥ* – skirtingas; *mataḥ* – esi; *tvam* – Tu.

Viešpats Brahmā tarė: O Viešpatie, jokie žmogaus išgalvoti pažinimo būdai nepadės jam perprasti Tavęs ir patirti Tavo amžino pavidalo. Empirinis pažinimas, jo priemonės ir tikslai materialūs, o Tu viešpatauji transcendentinėje tikrovėje, anapus materialaus pasaulio.

Komentaras: Šventraščiuose sakoma, kad Aukščiausiojo Viešpaties transcendentinis vardas, Jo bruožai, veikla ir atributai nesuvokiami materialiomis juslėmis. Bet kokios filosofų empirikų pastangos pažinti Absoliučią Tiesą pasikliaujant minties jėga pasmerktos nesėkmei, nes pažinimo metodas, tikslai ir priemonės, kuriomis jie siekia pažinti Absoliučią Tiesą, yra

materialūs. Viešpatį vadina *aprākṛta* – viešpataujančiu anapus materialaus pasaulio. Tai pripažįsta taip pat ir didis impersonalistas Śaṅkarācārya: *nārāyaṇaḥ paro 'vyaktād aṇḍam avyakta-sambhavam. Avyakta* (pirminė kūrinijos priežastis) glūdi už materialaus kosminio pasaulio ribų ir yra materialaus pasaulio atsiradimo šaltinis. Kadangi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Nārāyaṇa, viešpatauja transcendentinėje tikrovėje, nepasiekiamoje materialaus pasaulio gyventojui, pažinti Jį spekuliatyviosios filosofijos priemonėmis neįmanoma. Vienintelis būdas pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį yra transcendentinė Kṛṣṇos sąmonės praktika. Šį faktą patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (18.55): *bhaktyā mām abhijanati* – „Transcendentinį Viešpaties pavidalą tegali atskleisti pasiaukojimo tarnystė.“ Esminis skirtumas tarp impersonalistų ir personalistų yra tas, kad ribotu empirinio pažinimo metodu besinaudojantys impersonalistai negali net iš tolo prisiartinti prie Aukščiausiojo Dievo Asmens, tuo tarpu Viešpaties bhaktai savo transcendentine meilės tarnyste pelno Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą. *Sevonmukhe hi* – vertindamas bhakto pastangas Viešpats atsiskleidžia jam Pats. Materialistiškas žmogus nesuvoks Aukščiausiojo Viešpaties net jei Viešpats jam pasirodys. Todėl „Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa smerkia tokius materialistus ir vadina juos *mūḍhomis.* Žodis *mūḍha* reiškia „nenaudėlis“. „Gītoje“ sakoma: „Tik didžiausi nenaudėliai gali laikyti Viešpatį Kṛṣṇą paprastu žmogumi. Jie nė nenumano apie Viešpaties Kṛṣṇos didybę ir Jo transcendentines galias.“ Nieko nenutuokdami apie Viešpaties Kṛṣṇos transcendentinių galių egzistavimą impersonalistai šaiposi iš Jo asmeniškojo pavidalo, tačiau bhaktams tarnystės nuostata padeda suprasti, kad Jis yra Dievo Asmuo. Dešimtame „Bhagavad-gītos“ skyriuje Arjuna patvirtina, kad pažinti Viešpatį kaip asmenybę yra nepaprastai sunku.

32 TEKSTAS

इन्द्र उवाच
इदमप्यच्युत विश्वभावनं
वपुरानन्दकरं मनोदृशाम् ।
सुरविद्विट्क्षपणैरुदायुधै-
र्भुजदण्डैरुपपन्नमष्टभिः ॥३२॥

indra uvāca
idam apy acyuta viśva-bhāvanaṁ
vapur ānanda-karaṁ mano-dṛśām

sura-vidviṭ-kṣapaṇair udāyudhair
bhuja-daṇḍair upapannam aṣṭabhiḥ

indraḥ uvāca – karalius Indra tarė; *idam* – šis; *api* – tikrai; *acyuta* – o neklystantysis; *viśva-bhāvanam* – visos visatos labui; *vapuḥ* – transcendentinis pavidalas; *ānanda-karam* – džiaugsmo šaltinis; *manaḥ-dṛśām* – protui ir akims; *sura-vidviṭ* – tiems, kurie yra priešiški Tavo bhaktams; *kṣapaṇaiḥ* – bausmė; *ud-āyudhaiḥ* – laikančias ginklus; *bhuja-daṇḍaiḥ* – rankas; *upapannam* – turintis; *aṣṭabhiḥ* – aštuonias.

Karalius Indra tarė: O Viešpatie, rūpindamasis visatos gerove Tu nužengi į ją Savo transcendentiniu pavidalu – aštuoniarankis, su ginklu kiekvienoje rankoje. Tavo transcendentinis pavidalas džiugina širdį ir akį. Šiuo pavidalu Tu pasiryžęs nubausti priešiškumu bhaktams tvinkstančius demonus.

Komentaras: Apreikštuose šventraščiuose teigiama, jog paprastai Viešpats Viṣṇu nužengia į šį pasaulį keturrankiu pavidalu, tačiau Dakṣos surengtame aukojime Jis pasirodė aštuonrankis. Karalius Indra sako: „Mes įpratę regėti Tave keturrankiu pavidalu, tačiau aštuonrankis Tavo pavidalas toks pat realus kaip ir keturrankis.“ Prieš tai Viešpats Brahmā teigė, kad transcendentinis Viešpaties pavidalas nesuvokiamas juslėmis. Atsakydamas į jo žodžius karalius Indra nurodo, kad nors materialiomis juslėmis Viešpaties negalima suvokti, vis dėlto Jo darbai ir transcendentinis pavidalas yra pažinūs. Regėti įstabų Viešpaties pavidalą, būti Jo įstabių darbų liudininku ir gėrėtis Jo nepakartojamu grožiu gali net paprastas žmogus. Kartą, kai Viešpats Kṛṣṇa gyveno Vṛndāvanoje kaip šešerių septynerių metų berniukas, Vṛndāvaną užgriuvo liūtys ir jos gyventojai kreipėsi į Kṛṣṇą pagalbos. Kad apsaugotų Vṛndāvanos gyventojus, Viešpats iškėlė Govardhanos kalvą ir laikė ją mažuoju kairės rankos piršteliu septynias dienas, kol truko liūtys. Šis stebuklingas Viešpaties žygis turėtų įtikinti Jo visagalybe net labiausiai užkietėjusius materialistus, pasikliaujančius tik savo materialiomis juslėmis. Viešpaties darbai stebina net empirikus, tačiau impersonalistai atsisako tikėti Jo dieviškąja esme, nes vertina Viešpatį pagal savo žmogiškąjį mastelį. Kadangi nė vienas materialiame pasaulyje gyvenantis žmogus negali pakelti kalno to, jų manymu, negali padaryti ir Dievas. „Śrīmad-Bhāgavatam“ žodžius jie traktuoja kaip alegoriją ir interpretuoja juos remdamiesi savo suvokimu. Tačiau Viešpats iš tikrųjų iškėlė kalną visų Vṛndāvanos gyventojų akivaizdoje. Šį faktą patvirtina net tokie garbūs *ācāryos* ir Vedų raštų autoritetai, kaip Vyāsadeva ir Nārada. Visus pasakojimus apie Viešpaties darbus, Jo pramogas ir nepaprastas savybes reikia suprasti tiesiogiai,

tuomet net ir mes įstengsime suvokti Viešpatį. Posme karalius Indra sako: „Kad ir kokiu pavidalu Tu nužengi į šį pasaulį – aštuonrankis ar keturrankis – Tu visada išlieki toks, koks iš tikrųjų esi.“ Šie žodžiai yra neginčijama tiesa.

33 TEKSTAS

पत्न्य ऊचुः
यज्ञोऽयं तव यजनाय केन सृष्टो
विध्वस्तः पशुपतिनाद्य दक्षकोपात् ।
तं नस्त्वं शवशयनाभशान्तमेधं
यज्ञात्मन्नलिनरुचा दृशा पुनीहि ॥३३॥

patnya ūcuḥ
yajño 'yaṁ tava yajanāya kena sṛṣṭo
vidhvastaḥ paśupatināḍya dakṣa-kopāt
taṁ nas tvaṁ śava-śayanābha-śānta-medhaṁ
yajñātman nalina-rucā dṛśā punīhi

patnyaḥ ūcuḥ – aukojime dalyvavusių žynių žmonos tarė; *yajñaḥ* – aukojimas; *ayam* – šis; *tava* – Tave; *yajanāya* – garbinant; *kena* – Brahmos; *sṛṣṭaḥ* – surengtas; *vidhvastaḥ* – nusiaubtas; *paśupatinā* – Viešpaties Śivos; *adya* – šiandien; *dakṣa-kopāt* – užsirūstinusio ant Dakšos; *tam* – jį; *naḥ* – mūsų; *tvam* – Tu; *śava-śayana* – negyvi kūnai; *ābha* – tarsi; *śānta-medham* – sustingę aukojimui skirti gyvūnai; *yajña-ātman* – o aukojimų Viešpatie; *nalina* – lotosas; *rucā* – nuostabus; *dṛśā* – Savo žvilgsniu; *punīhi* – pašventinki.

Aukojime dalyvavusių žynių žmonos taip prabilo į Viešpatį: O Viešpatie, šį aukojimą surengė Brahmā, deja, užsirūstinęs ant Dakšos Viešpats Śiva nusiaubė aukojimo areną ir dėl jo rūstybės žuvo aukojimui skirti gyvūnai. Taigi visas paruošiamasis darbas nuėjo perniek. Apvalyki ir pašventinki išniekintą aukojimo areną Savo lotosinių akių žvilgsniu.

Komentaras: Per aukojimą gyvūnas buvo prikeliamas naujam gyvenimui – būtent toks buvo gyvūnų aukojimo tikslas. Naujo gyvenimo paaukotam gyvūnui suteikimas liudijo apie apeiginių *mantrų* veiksmingumą. Deja, kai Viešpaties Śivos tarnai nusiaubė aukojimo areną, dalis aukojimui skirtų gyvūnų žuvo (vienam jų buvo nupjauta galva, nes jos reikėjo Dakšai atgai-

vinti). Visur aplinkui tysojo negyvų gyvūnų kūnai, ir aukojimo arena tapo panaši į krematoriumą. Visos pastangos rengiant *yajñą* nuėjo perniek.

Posme žynių žmonos prašo Viešpatį Viṣṇu, galutinį tokių aukojimų tikslą, nukreipti Savo maloningą žvilgsnį į aukojimo areną, kad taip ją pašventinus būtų galima atnaujinti *yajñą.* Jų žodžius padiktavo įsitikinimas, kad gyvūnų negalima beprasmiškai žudyti. Gyvūnai buvo aukojami norint patikrinti *mantrų* veiksmingumą ir suteikti jiems naują kūną. Gyvūnų žudymas kitais tikslais, kaip tai padarė Viešpats Śiva, liepęs nužudyti ožį tik tam, kad Dakṣa atgautų galvą, yra nepateisinamas. Aukojamų gyvūnų prisikėlimas naujam gyvenimui visiems *yajños* dalyviams teikia džiaugsmą, tačiau šiame aukojime džiaugsmas buvo aptemdytas beprasmiškų skerdynių. Todėl žynių žmonos prašo Viešpatį Viṣṇu prikelti gyvūnus žvilgsniu, kad *yajña* vėl taptų džiaugsmingu įvykiu.

34 TEKSTAS

ऋषय ऊचुः
अनन्वितं ते भगवन् विचेष्टितं
यदात्मना चरसि हि कर्म नाज्यसे ।
विभूतये यत उपसेदुरीश्वरीं
न मन्यते स्वयमनुवर्ततीं भवान् ॥३४॥

ṛṣaya ūcuḥ
ananvitaṁ te bhagavan viceṣṭitaṁ
yad ātmanā carasi hi karma nājyase
vibhūtaye yata upasedur īśvarīṁ
na manyate svayam anuvartatīṁ bhavān

ṛṣayaḥ – išminčiai; *ūcuḥ* – malda kreipėsi; *ananvitam* – stebuklingi; *te* – Tavo; *bhagavan* – o visų turtų valdove; *viceṣṭitam* – žygiai; *yat* – kuriuos; *ātmanā* – pasitelkęs Savo galias; *carasi* – Tu atlieki; *hi* – tikrai; *karma* – prie šių žygių; *na ajyase* – Tu neprisirišęs; *vibhūtaye* – kad gauti jos malonę; *yataḥ* – kurios; *upaseduḥ* – garbinimo; *īśvarīm* – Lakṣmī, sėkmės deivės; *na manyate* – neprisirišęs; *svayam* – Tu Pats; *anuvartatīm* – prie Savo ištikimos tarnaitės (Lakṣmī); *bhavān* – Jūsų Šviesybe.

Išminčiai malda kreipėsi į Viešpatį: O Viešpatie, Tavo žygiai stebuklingi ir, nors jiems atlikti Tu pasitelki įvairias Savo galias, Tu nesi prie jų

prisirišęs. Tu nejauti prisirišimo net sėkmės deivei, kuriai lenkiasi pats Brahmā ir kiti didieji pusdieviai, maldomis siekiantys jos prielankumo.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad Viešpats Savo įstabiais žygiais nesiekia jokio konkretaus tikslo, maža to, Jis apskritai neįpareigotas veikti. Vis dėlto Jis imasi veikti, norėdamas parodyti pavyzdį žmonėms, ir Jo žygiai stebuklingi. Tačiau veikla nesupančioja Viešpaties prisirišimo saitais. *Na māṁ karmāṇi limpanti*: Viešpats daro stebuklus, bet išlieka neprisirišęs (BG 4.14). Viešpats Pats Sau pakankamas. Tai patvirtina ir šis posmas. Jame sakoma, kad sėkmės deivė, Lakṣmī, nenuilstamai tarnauja Viešpačiui, tačiau Viešpats prie jos nėra neprisirišęs. Siekdami pelnyti sėkmės deivės prielankumą, jai lenkiasi Pats Brahmā ir kiti didieji pusdieviai. Viešpačiui lenkiasi šimtai tūkstančių sėkmės deivių, tačiau ir jos nesupančioja Viešpaties prisirišimo saitais. Didieji išminčiai ypatingai išskiria šią Viešpaties savybę, liudijančią apie Jo transcendentiškumą. Šia transcendentine savybe Viešpats išsiskiria iš paprastų, prie savo doringos veiklos vaisių prisirišusių gyvųjų esybių.

35 TEKSTAS

सिद्धा ऊचुः
अयं त्वत्कथामृष्टपीयूषनद्यां
मनोवारणः क्लेशदावाग्निदग्धः ।
तृषार्तोऽवगाढो न सस्मार दावं
न निष्क्रामति ब्रह्मसम्पन्नवन्नः ॥३५॥

siddhā ūcuḥ
ayaṁ tvat-kathā-mṛṣṭa-pīyūṣa-nadyāṁ
mano-vāraṇaḥ kleśa-dāvāgni-dagdhaḥ
tṛṣārto 'vagāḍho na sasmāra dāvaṁ
na niṣkrāmati brahma-sampannavan naḥ

siddhāḥ – siddhos; ūcuḥ – malda kreipėsi; *ayam* – šių; *tvat-kathā* – Tavo žaidimų; *mṛṣṭa* – tyro; *pīyūṣa* – nektaro; *nadyām* – upėje; *manaḥ* – proto; *vāraṇaḥ* – dramblys; *kleśa* – kančios; *dāva-agni* – miško gaisro; *dagdhaḥ* – deginamas; *tṛṣā* – troškulio; *ārtaḥ* – kankinamas; *avagāḍhaḥ* – pasinėręs; *na sasmāra* – neprisimena; *dāvam* – miško gaisro arba kančių; *na niṣkrāmati* – nepasirodo; *brahma* – Absoliutu; *sampanna-vat* – tarsi susiliejus su; *naḥ* – mums.

Siddhos malda kreipėsi į Viešpatį: O Viešpatie, panirę į Tavo transcendentinių žaidimų nektaro upę mūsų protai rado atgaivą tarsi iš liepsnojančio miško ištrūkę ir vėsiame upės vandenyje apie baisias kančias užmiršę drambliai. Mes trokštame amžinai patirti šią transcendentinę palaimą, kuri nė kiek nemažesnė už susiliejimo su Absoliutu teikiamą malonumą.

Komentaras: Taip melsdamiesi sakė Siddhalokos gyventojai *siddhos,* apdovanoti aštuoniomis tobulomis materialiomis galiomis. Šiomis galiomis pasižymi visi Siddhalokos gyventojai, tačiau, sprendžiant iš jų žodžių, *siddhos* yra tyri bhaktai. Jų protai visada panirę į Viešpaties žaidimų nektaro upę. Pasakojimai apie Viešpaties žygius vadinasi *kṛṣṇa-katha.* Pasak Prahlados Mahārājos, tie, kurie visada maudosi Viešpaties žaidimų nektaro vandenyne, jau pasiekė išvadavimą ir jiems nebaisi materiali būtis. *Siddhos* teigė, kad paprastas žmogus išgyvena nuolatinį nerimą. Jie pateikė dramblio, kuris ištrūkęs iš liepsnojančio miško su palengvėjimu brenda į upę, pavyzdį. Kai materialios būties liepsnose kenčiantys žmonės pasiners į Viešpaties žaidimų nektaro upę, jie kaip mat pamirš apie visas jų materialios būties kančias. *Siddhos* yra abejingi karminei veiklai: jie nerengia aukojimų ir neturi materialių tikslų. Jie visada pasinėrę į pokalbius apie transcendentinius Viešpaties žaidimus, kurie teikia jiems beribį džiaugsmą ir išvaduoja iš tiek doringos, tiek nuodėmingos veiklos pančių. Tam, kuris yra pasinėręs į Kṛṣṇos sąmonę, nėra reikalo imtis doringos veiklos ar vykdyti aukojimus. Kṛṣṇos sąmonės praktika yra pati sau pakankama, nes ji apima visas Vedų šventraščiuose aukštinamas veiklos formas.

36 TEKSTAS

यजमान्युवाच
स्वागतं ते प्रसीदेश तुभ्यं नमः
श्रीनिवास श्रिया कान्तया त्राहि नः ।
त्वामृतेऽधीश नाङ्गैर्मखः शोभते
शीर्षहीनः कबन्धो यथा पुरुषः ॥३६॥

yajamāny uvāca
svāgataṁ te prasīdeśa tubhyaṁ namaḥ
śrīnivāsa śriyā kāntayā trāhi naḥ
tvām ṛte 'dhīśa nāṅgair makhaḥ śobhate
śīrṣa-hīnaḥ ka-bandho yathā puruṣaḥ

yajamānī – Dakṣos žmona; *uvāca* – malda kreipėsi; *su-āgatam* – gera lemiantis pasirodymas; *te* – Tavo; *prasīda* – būki patenkintas; *īśa* – mano Viešpatie; *tubhyam* – Tau; *namaḥ* – pagarbiai lenkiuosi; *śrīnivāsa* – o sėkmės deivės buveine; *śriyā* – kartu su Lakṣmī; *kāntayā* – Savo sutuoktine; *trāhi* – apsaugok; *naḥ* – mus; *tvām* – Tu; *ṛte* – be; *adhīśa* – o aukščiausias valdove; *na* – ne; *aṅgaiḥ* – kūno dalių; *makhaḥ* – aukojimo arena; *śobhate* – atrodo graži; *śīrṣa-hīnaḥ* – be galvos; *ka-bandhaḥ* – turintis tik kūną; *yathā* – kaip; *puruṣaḥ* – žmogus.

Dakṣos žmona kreipėsi į Viešpatį su tokia malda: Mano Viešpatie, mums nusišypsojo didelė laimė, kad Tu pasirodei aukojime. Su didžiausia pagarba lenkiuosi Tau ir meldžiuosi, kad aukojimas tau patiktų. Tu esi aukojimų puošmena – be Tavęs aukojimas kaip žmogus be galvos.

Komentaras: Viešpatį Viṣṇu dar vadina Yajñeśvara. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad kiekvienas žmogaus veiksmas turi tapti *viṣṇu-yajña,* kitaip sakant, veikla turi būti atliekama siekiant suteikti džiaugsmo Viešpačiui Viṣṇu. Jei Viṣṇu nėra patenkintas, bet kuris mūsų darbas ar poelgis tampa vergystės materialiame pasaulyje priežastimi. Šią tiesą posme patvirtina ir Dakṣos žmonos žodžiai: „Net pats prašmatniausias aukojimas, jei jame nedalyvauji Tu, yra toks pat nieko vertas kaip begalvis kūnas – puošk jį nepuošęs.“ Ši analogija tinka ir kalbant ir apie socialinį organizmą. Šiuolaikinis žmogus nepaprastai didžiuojasi materialistinės civilizacijos padaryta pažanga, tačiau iš tikrųjų šiuolaikinė civilizacija yra niekam tikęs begalvis kūnas. Civilizacijos laimėjimai nieko verti, jei ją sukūrę žmonės nėra įsisąmoninę Kṛṣṇą ir nieko nežino apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Viṣṇu. „Hari-bhakti-sudhodayoje“ (3.11) pasakyta:

bhagavad-bhakti-hīnasya jātiḥ śāstraṁ japas tapaḥ
aprāṇasyaiva dehasya maṇḍanaṁ loka-rañjanam

Šiame posme sakoma, kad mirus žmogui giminaičiai ir draugai, visų pirma žemesniuose visuomenės sluoksniuose, kiek įmanydami puošia mirusiojo kūną, o vėliau išpuoštas velionis nešamas procesijos priešakyje. Mirusiojo puošimas yra beprasmis darbas, nes gyvybės jėga jau yra pasitraukusi iš kūno. Lygiai taip, jei žmonės nėra įsisąmoninę Kṛṣṇos, aukšta jų kilmė, visuomeninė padėtis ar materialinė visuomenės pažanga – bereikšmiai blizgučiai ant lavono. Dakṣos žmona Prasūti buvo Svāyambhuvos Manu dukra, o jos sesuo Devahūti ištekėjo už Kardamos Munio ir tapo Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kapiladevos, motina. Taigi Prasūti buvo Viešpaties Viṣṇu teta. Ji kreipėsi į Viešpatį Viṣṇu kaip į mylimą sūnėną ir tetos teisėmis prašė

Jo ypatingo prielankumo. Pažymėtina ir tai, kad posme Prasūti šlovina ne tik Viešpatį, bet ir sėkmės deivę. Sėkmės deivė yra ypač prielanki tiems, kurie garbina Viešpatį Viṣṇu. Viešpatį Viṣṇu vadina *amṛta* – transcendentiniu. Pusdieviai, tarp jų Brahmā ir Viešpats Śiva, atėjo į šį pasaulį jau po to, kai jis buvo sukurtas. Tuo tarpu Viešpats Viṣṇu egzistavo dar prieš atsirandant visatai, todėl Jis ir vadinamas *amṛta. Vaiṣṇavai* kartu su Viešpačiu Viṣṇu garbina ir Jo vidinę energiją. Kitaip sakant, Dakṣos žmona, Prasūti, melsdamasi Viešpačiui prašė padaryti taip, kad žyniai, kurie buvo pasinėrę į karminę veiklą ir rengė aukojimą dėl materialios naudos, taptų *vaiṣṇavais.*

37 TEKSTAS

लोकपाला ऊचुः
दृष्टः किं नो दृग्भिरसद्ग्रहैस्त्वं
प्रत्यग्द्रष्टा दृश्यते येन विश्वम् ।
माया ह्येषा भवदीया हि भूमन्
यस्त्वं षष्ठः पञ्चभिर्भासि भूतैः ॥३७॥

lokapālā ūcuḥ
dṛṣṭaḥ kiṁ no dṛgbhir asad-grahais tvaṁ
pratyag-draṣṭā dṛśyate yena viśvam
māyā hy eṣā bhavadīyā hi bhūman
yas tvaṁ ṣaṣṭhaḥ pañcabhir bhāsi bhūtaiḥ

loka-pālāḥ – įvairių planetų valdovai; *ūcuḥ* – tarė; *dṛṣṭaḥ* – matomas; *kim* – ar; *naḥ* – mūsų; *dṛgbhiḥ* – materialiomis juslėmis; *asat-grahaiḥ* – apreiškiantis kosminį pasaulį; *tvam* – Tu; *pratyak-draṣṭā* – vidinis liudytojas; *dṛśyate* – matomas; *yena* – kurio; *viśvam* – visata; *māyā* – materialus pasaulis; *hi* – todėl, kad; *eṣā* – tai; *bhavadīyā* – Tavo; *hi* – tikrai; *bhūman* – o visatos valdove; *yaḥ* – kadangi; *tvam* – Tu; *ṣaṣṭhaḥ* – šeštas; *pañcabhiḥ* – su penkiais; *bhāsi* – apsireiški; *bhūtaiḥ* – pradais.

Įvairių planetų valdovai kreipėsi į Viešpatį tokiais žodžiais: O Viešpatie, mes tikime tik tuo, ką tiesiogiai patiriame, tačiau dabar nebežinome, ar iš tiesų regime Tave savo materialiomis juslėmis. Mūsų materialios juslės suvokia tik supantį kosminį pasaulį, kurį sudaro penki pradai, tačiau Tu egzistuoji už jo ribų. Tu esi šeštasis pradas, todėl mes laikome Tave materialaus pasaulio dariniu.

Komentaras: Visatos planetų valdovai, be abejonės, yra labai turtingi ir gana išpuikę, todėl jiems nelemta pažinti amžiną transcendentinį Viešpaties pavidalą. „Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad Viešpatį, Dievo Asmenį, regi tik tie, kurių akys suvilgytos meilės Dievui balzamu. Kuntī savo maldose („Bhāgavatam“ 1.8.26) taip pat sako, kad išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį tegali tie, kurie nesipuikuoja savo materialiais turtais (*akiñcana-gocaram*). Pasipūtėliai nesuvokia juos supančios tikrovės ir Absoliuti Tiesa jiems tiesiog nesuvokiama.

38 TEKSTAS

योगेश्वरा ऊचुः
प्रेयान्न तेऽन्योऽस्त्यमुतस्त्वयि प्रभो
विश्वात्मनीक्षेन्न पृथग्य आत्मनः ।
अथापि भक्त्येश तयोपधावता-
मनन्यवृत्त्यानुगृहाण वत्सल ॥३८॥

yogeśvarā ūcuḥ
preyān na te 'nyo 'sty amutas tvayi prabho
viśvātmanīkṣen na pṛthag ya ātmanaḥ
athāpi bhaktyeśa tayopadhāvatām
ananya-vṛttyānugṛhāṇa vatsala

yoga-īśvarāḥ – didieji mistikai; *ūcuḥ* – tarė; *preyān* – labai brangus; *na* – ne; *te* – Tu; *anyaḥ* – kitas; *asti* – egzistuoja; *amutaḥ* – iš kurio; *tvayi* – Tavyje; *prabho* – brangus Viešpatie; *viśva-ātmani* – visų gyvųjų esybių Supersieloje; *īkṣet* – regi; *na* – ne; *pṛthak* – skirtingas; *yaḥ* – kuris; *ātmanaḥ* – gyvosios esybės; *atha api* – dar labiau; *bhaktyā* – su atsidavimu; *īśa* – o Viešpatie; *tayā* – su šiuo; *upadhāvatām* – tiems, kurie garbina; *ananya-vṛttyā* – nuolatinė; *anugṛhāṇa* – malonė; *vatsala* – o maloningasis Viešpatie.

Didieji mistikai tarė: Brangus Viešpatie, tie, kurie žino, kad Tu esi Supersiela kiekvienos gyvosios esybės širdyje, ir todėl regi savo vienovę su Tavimi, tas neabejotinai yra Tau labai brangūs. Tavo širdis kupina ypatingo prielankumo visiems, kurie su atsidavimu Tau tarnauja ir laiko Tave savo valdovu, o save – Tavo tarnais. Iš Savo beribio gailestingumo Tu be paliovos rūpiniesi jų gerove.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo žodžių, monistai ir didieji mistikai laiko Aukščiausiąjį Viešpatį, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, vienabūte esybe. Tačiau vienabūtiškumo doktrina neturi nieko bendro su klaidinga gyvosios būtybės ir Aukščiausiojo Dievo Asmens absoliučios tapatybės idėja. Jų keliama monizmo doktrina remiasi amžinomis tiesomis, kurias skelbia „Bhagavad-gītā“ (7.17): *priyo hi jñānino 'tyartham aham sa ca mama priyaḥ.* Viešpats sako, kad žmonės, perpratę Kṛṣṇos sąmonės mokslo tiesas ir pasiekę transcendentinio pažinimo aukštumas, yra Jam labai brangūs ir Jis jiems labai brangus. Kas iš tiesų suvokia Dievo mokslą, tas supranta, jog gyvosios esybės priklauso Viešpaties aukštesniajai energijai. Apie tai kalbama septintame „Bhagavad-gītos“ skyriuje, kuriame Kṛṣṇa materiją vadina žemesniąja, o gyvąsias būtybes – aukštesniąja energija. Energija ir energijos šaltinis tapatingi, todėl energijai būdingos energijos šaltinio savybės. Tas, kuris suvokė Dievo Asmenį, įvairių Jo energijų prigimtį bei savo prigimtinį būvį, be jokių abejonių, Viešpačiui labai brangus. Tačiau dar prielankesnis Jis tam, kuris nuolat su meile ir atsidavimu galvoja apie Jį suprasdamas Jo didybę ir save suvokia kaip neatsiejamą Viešpaties dalelytę, amžiną tarną, net jei jam stinga žinių apie Aukščiausiąjį Asmenį. Pažymėtina, kad posme Viešpats pavadintas *vatsala.* Žodis *vatsala* reiškia „visada kupinas prielankumo“. Viešpats dažnai vadinamas *bhakta-vatsala,* tuo pabrėžiant, kad Jis visuomet maloningas bhaktams. Tačiau niekur Vedų raštuose Jis nevadinamas *jñāni-vatsala.*

39 TEKSTAS

जगदुद्भवस्थितिलयेषु दैवतो
बहुभिद्यमानगुणयात्ममायया ।
रचितात्मभेदमतये स्वसंस्थया
विनिवर्तितभ्रमगुणात्मने नमः ॥३९॥

jagad-udbhava-sthiti-layeṣu daivato
bahu-bhidyamāna-guṇayātma-māyayā
racitātma-bheda-mataye sva-saṁsthayā
vinivartita-bhrama-guṇātmane namaḥ

jagat – materialus pasaulis; *udbhava* – kūrimas; *sthiti* – palaikymas; *layeṣu* – naikinimas; *daivataḥ* – likimas; *bahu* – daugybė; *bhidyamāna* – įvairus; *guṇayā* – materialiomis savybėmis; *ātma-māyayā* – Jo materialios energijos;

racita – sukurtas; *ātma* – gyvosiose esybėse; *bheda-mataye* – kuris sukūrė įvairius polinkius; *sva-saṁsthayā* – Savo vidine galia; *vinivartita* – sustabdė; *bhrama* – sąveiką; *guṇa* – materialių savybių; *ātmane* – Jam, apsireiškusiam Savo asmens pavidalu; *namaḥ* – pagarbiai lenkiamės.

Mes pagarbiai lenkiamės Aukščiausiajam, kuris sukūrė daugybę įvairių gyvųjų esybių rūšių ir įdavė jas trijų materialios gamtos guņų, jas kuriančių, palaikančių ir naikinančių, valdžiai. Tačiau Jam Pačiam išorinė energija galios neturi. Egzistuojantis asmeniškuoju pirmapradžiu pavidalu Viešpats neturi nieko bendra su bet kokiomis materialių savybių apraiškomis, Jo neveikia ir iš klaidingos savimonės kylanti iliuzija.

Komentaras: Posme aptariami du klausimai: pirmasis – materialaus pasaulio sukūrimas, jo tvarumas bei naikinimas, ir antrasis – Viešpaties buveinė. Viešpaties buveinėje, Dievo karalystėje, kaip ir materialiame pasaulyje, egzistuoja kokybiniai skirtumai. Viešpaties buveinė, apie kurią kalbama posme, vadinasi Goloka. Golokai būdingi kokybiniai požymiai, tačiau dvasiniame pasaulyje jie reiškiasi ne kūrimo, tvarumo ar naikinimo plotmėje. Išorinės energijos viešpatavimo sferoje materialių objektų kūrimą, tvarumą ir naikinimą laiduoja trijų materialios gamtos *guņų* sąveika. Tačiau dvasiniame pasaulyje, Dievo karalystėje, šie procesai nevyksta, nes visiems dvasinio pasaulio objektams būdinga amžinatvė, sąmonė ir palaima. Kai kurie filosofai klaidingai suvokia Dievo Asmens apsireiškimo materialiame pasaulyje esmę. Jie mano, kad atėjęs į šį pasaulį Aukščiausiasis Viešpats, kaip ir kitos čia esančios gyvosios esybės, patenka į trijų materijos ypatybių nelaisvę. Tačiau tai yra visiškai klaidingas įsitikinimas. Posme aiškiai pasakyta, kad savo vidine galia Viešpats yra transcendentiškas bet kokių materialių ypatybių (*sva-saṁsthayā*) atžvilgiu. Analogišką teiginį randame ir „Bhagavad-gītoje“, kur Viešpats sako: „Aš nužengiu į šį pasaulį Savo vidine galia.“ Tiek vidinė, tiek išorinė Aukščiausiojo Viešpaties galia paklūsta Aukščiausiojo valiai, todėl Viešpačiui poveikio ji nedaro. Priešingai, visa būtis paklūsta Jo valiai. Norėdamas apreikšti Savo transcendentinius vardą, pavidalą, ypatybes, žaidimus ir atributus Viešpats pasitelkia į pagalbą Savo vidinę energiją. Vienas iš išorinės Viešpaties galios sukurtos būties įvairovės aspektų yra jos savybes valdantys pusdieviai, tarp jų Brahmā ir Viešpats Śiva. Pagal turimas materialias savybes žmonės linksta garbinti atitinkamą pusdievį. Tačiau žmogus, iškilęs aukščiau materialios gamtos *guņų* ir pasiekęs transcendentinį būvį, garbina tiktai Aukščiausiąjį Asmenį. „Bhagavad-gītoje“ aiškinama, kad tas, kuris atsidėjo Viešpaties tarnystei, iškart pakyla virš trijų materialios gamtos *guņų* apraiškų ir jų sąveikos. Apibendrinant išsakytas mintis galima teigti, kad sąlygotos sielos yra tarpusavyje sąveikau-

jančių materialių savybių, kurios ir yra energijos diferenciacijos priežastis, valdžioje. Tačiau dvasiniame pasaulyje garbinamas tik Aukščiausiasis Viešpats.

40 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच
नमस्ते श्रितसत्त्वाय धर्मादीनां च सूतये ।
निर्गुणाय च यत्काष्ठां नाहं वेदापरेऽपि च ॥४०॥

brahmovāca
namas te śrita-sattvāya dharmādīnāṁ ca sūtaye
nirguṇāya ca yat-kāṣṭhāṁ nāhaṁ vedāpare 'pi ca

brahma – įkūnytosios Vedos; *uvāca* – tarė; *namaḥ* – pagarbiai lenkiamės; *te* – Tau; *śrita-sattvāya* – dorybės *guṇos* prieglobsčiui; *dharma-ādīnām* – religijos, asketizmo ir įžadų; *ca* – ir; *sūtaye* – šaltiniui; *nirguṇāya* – transcendentiškas materijos savybėms; *ca* – ir; *yat* – kurio (Aukščiausiojo Viešpaties); *kāṣṭhām* – padėtį; *na* – ne; *aham* – aš; *veda* – žinau; *apare* – kiti; *api* – tikrai; *ca* – ir.

Įkūnytosios Vedos tarė: O Viešpatie, su didžiausia pagarba lenkiamės Tau, nes Tu esi dorybės guṇos prieglobstis ir religijos, asketizmo bei ištikimybės įžadams šaltinis. Tu transcendentiškas visų materijos savybių atžvilgiu ir niekas nesuvokia Tavęs ir Tavo didybės iki galo.

Komentaras: Materialųjį pasaulį valdo dieviškoji trejybė, kuriai paklūsta trys materijos savybės. Viešpats Viṣṇu yra atsakingas už dorybės *guṇą,* iš kurios plaukia religija, žinojimas, asketizmas, pasaulio atsižadėjimas, klestėjimas ir kitos savybės. Todėl vidinę ramybę, gerovę, žinojimą, pamaldumą pelno tik tos gyvosios esybės, kurios materialiajame pasaulyje yra veikiamos dorybės *gunos.* Jei gyvoji esybė pakliūva kitų dviejų *guṇų,* t.y. aistros ir neišmanymo, valdžion, pavojų kupinas jos sąlygotas gyvenimas tampa sunkiai pakeliamas. O Viešpats Viṣṇu savo prigimtimi yra *nirguṇa,* kitaip sakant, Jo būtis transcendentiška ir materialios *guṇos* Jo neveikia. Žodis *guṇa* reiškia „savybė“, o *nir* – „neigimas“. Tačiau tai nereiškia, jog Viešpats apskritai neturi jokių savybių. Viešpats pasižymi transcendentinėmis savybėmis, kurios leidžia Jam nužengti ir apreikšti pasauliui Savo žaidimus. Pozityviosios transcendentinės Viešpaties savybės – tai paslaptis, nesuvokiama nei studijuojantiems Vedas, nei tokiems didiems

pusdieviams, kaip Brahmā ir Śiva. Transcendentinės Viešpaties savybės atsiskleidžia tiktai bhaktams. Tai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“, kurioje sakoma, kad transcendentinė Aukščiausiojo Viešpaties didybė atsiskleidžia tik tiems, kurie atlieka pasiaukojimo tarnystę. Dorybės *guṇos* įtakojamiems žmonėms transcendentinis pažinimas pasiekiamas tik iš dalies, todėl „Bhagavad-gītoje“ patariama neapsiriboti dorybės būviu, o siekti aukštesnio tikslo. Vedų skelbiamos gyvenimo normos remiasi trimis materialios gamtos *guṇomis,* tačiau norėdamas pasiekti tyros ir paprastos dvasinės būties lygmenį žmogus turi pakilti virš trijų materijos savybių.

41 TEKSTAS

अग्निरुवाच
यत्तेजसाहं सुसमिद्धतेजा
हव्यं वहे स्वध्वर आज्यसिक्तम् ।
तं यज्ञियं पञ्चविधं च पञ्चभिः
स्विष्टं यजुर्भिः प्रणतोऽस्मि यज्ञम् ॥४१॥

agnir uvāca
yat-tejasāhaṁ susamiddha-tejā
havyaṁ vahe svadhvara ājya-siktam
taṁ yajñiyaṁ pañca-vidhaṁ ca pañcabhiḥ
sviṣṭaṁ yajurbhiḥ praṇato 'smi yajñam

agniḥ – ugnies dievas; *uvāca* – tarė; *yat-tejasā* – kurio švytėjimu; *aham* – aš; *su-samiddha-tejāḥ* – švytintis, tarsi liepsnojanti ugnis; *havyam* – aukas; *vahe* – aš priimu; *su-adhvare* – aukojimo metu; *ājya-siktam* – sumaišytas su sviestu; *tam* – tas; *yajñiyam* – aukojimo globėjas; *pañca-vidham* – penkias; *ca* – ir; *pañcabhiḥ* – penkių; *su-iṣṭam* – esi garbinimo objektas; *yajurbhiḥ* – Vedų himnų; *praṇataḥ* – pagarbiai lenkiuosi; *asmi* – aš; *yajñam* – Yajñai (Viṣṇu).

Ugnies dievas tarė: Brangus Viešpatie, su didžiausia pagarba lenkiuosi Tau, nes Tavo malone skleidžiu akinamą tarsi liepsnojanti ugnis švytėjimą ir gaunu man atnašaujamas su sviestu sumaišytas aukas. Penkių rūšių deginamosios aukos, apie kurias pasakoja „Yajur Veda“, – tai Tavo skirtingos energijos. Penkių rūšių Vedų himnai skirti šlovinti Tave, o aukojimas – tai Tu Pats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ yra nedviprasmiškai pasakyta, kad *yajña* skirta Viešpačiui Viṣṇu. Viešpats vadinamas tūkstančiu gerai žinomų vardų ir vienas Jo vardų yra Yajña. Vedose aiškiai sakoma, kad bet kuris mūsų veiksmas turi būti skirtas Yajñai, Viṣṇu. Veiksmai, kuriais siekiama kitų tikslų, tampa nelaisvės priežastimi. Vedų himnai skelbia, kad *yajña* yra kiekvieno žmogaus priedermė. Pasak *Upaniṣadų,* aukojimus būtina rengti keturis mėnesius trunkančio *cāturmāsyos* sezono metu, per mėnulio pilnatį. Aukojimo elementai yra ugnis, aukuras arba altorius, aukojamasis gyvulys ir *somos* gėrimas. Dar vienas būtinas aukojimo elementas – specialios ketureilės Vedų *mantros.* Viename Vedų himne apie aukojimo *mantras* pasakyta taip: *āśrāvayeti catur-akṣaraṁ astu śrauṣaḍ iti catur-akṣaraṁ yajeti dvābhyāṁ ye yajāmahaḥ.* Šios aukojimo *mantros* kalbamos pagal *śruti* ir *smṛti* raštų reikalavimus ir jų vienintelis tikslas – suteikti džiaugsmo Viešpačiui Viṣṇu. *Yajños* ir keturių socialinių bei dvasinių visuomenės luomų gyvenimą reguliuojantys principai leidžia materijos sąlygotiems ir prie fizinių malonumų prisirišusiems žmonėms sutraukyti nelaisvės pančius. „Viṣṇu Purāṇoje“ sakoma, jog aukas Viṣṇu atnašaujantis žmogus palengva artėja į išvadavimą. Todėl vienintelis žmogaus gyvenimo tikslas turėtų būti siekimas pelnyti Viešpaties Viṣṇu prielankumą. Tokia *yajños* esmė. Geriausias iš visų aukotojų yra tas, kuris įsisąmoninęs Kṛṣṇą skiria savo gyvenimą Kṛṣṇai, visų Viṣṇu pavidalų šaltiniui, ir stengiasi Jį patenkinti kasdien Jį garbindamas ir aukodamas *prasādą.* „Śrīmad-Bhāgavatam“ aiškiai nurodyta, kad mūsų dienomis, Kali amžiuje, vienintelis aukojimas, *yajña,* kurį galima sėkmingai įgyvendinti – tai *yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyaiḥ – mantros* Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare kartojimas. *Saṅkīrtana-yajña* aukojama priešais Viešpaties Caitanyos atvaizdą, o kitos *yajños* aukojamos Viešpaties Viṣṇu Dievybei. Taip nurodyta vienuoliktoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje. Maža to, *saṅkīrtana-yajña* parodo, kad Viešpats Caitanya Mahāprabhu yra ne kas kitas, o Pats Viṣṇu. Prieš daugelį amžių Viešpats Viṣṇu apsireiškė Dakṣos surengtame aukojime, lygiai taip Viešpats Caitanya nužengė mūsų epochoje kaip *saṅkīrtana-yajños* Viešpats.

42 TEKSTAS

देवा ऊचुः
पुरा कल्पापाये स्वकृतमुदरीकृत्य विकृतं
त्वमेवाद्यस्तस्मिन् सलिल उरगेन्द्राधिशयने ।

पुमान् शेषे सिद्धैर्हृदि विमृशिताध्यात्मपदविः
स एवाद्याक्ष्णोर्यः पथि चरसि भृत्यानवसि नः ॥४२॥

devā ūcuḥ
purā kalpāpāye sva-kṛtam udarī-kṛtya vikṛtaṁ
tvam evādyas tasmin salila uragendrādhiśayane
pumān śeṣe siddhair hṛdi vimṛśitādhyātma-padaviḥ
sa evādyākṣṇor yaḥ pathi carasi bhṛtyān avasi naḥ

devāḥ – pusdieviai; *ūcuḥ* – tarė; *purā* – kadaise; *kalpa-apāye* – *kalpos* naikinimo metu; *sva-kṛtam* – kilęs iš savęs; *udarī-kṛtya* – sutelkęs Savo pilve; *vikṛtam* – rezultatas; *tvam* – Tu; *eva* – tikrai; *ādyaḥ* – pirminis; *tasmin* – šiuose; *salile* – vandenyse; *uraga-indra* – ant Šešos; *adhiśayane* – guolio; *pumān* – asmenybė; *śeṣe* – ilsiesi; *siddhaiḥ* – išsivadavusios sielos (Sanaka ir kitos); *hṛdi* – širdyje; *vimṛśita* – medituoja; *adhyātma-padaviḥ* – filosofinių apmąstymų kelias; *saḥ* – Jis; *eva* – tikrai; *adya* – dabar; *akṣṇoḥ* – abiejų akių; *yaḥ* – kuris; *pathi* – kelyje; *carasi* – Tu judi; *bhṛtyān* – tarnus; *avasi* – apsaugoki; *naḥ* – mus.

Pusdieviai tarė: Brangus Viešpate, kadaise, visatos naikinimo metu, į Tave sugrįžo visos materialaus kosminio pasaulio energijos. Atėjus pasaulio pabaigai Sanaka ir kitos išsivadavusios sielos iš aukštutinių planetų sutelkė visas savo mintis į Tave ir pasinėrė į filosofinius apmąstymus. Todėl Tu ir esi pirminė gyvoji būtybė. Tu ilsiesi pasaulinio tvano vandenyse gulėdamas ant gyvatės Šešos. Šiandien Tu pasirodei mums, Savo tarnams, tad būki maloningas – apsaugoki mus nuo visų pavojų.

Komentaras: Šiame posme kalbama apie dalinį visatos sunaikinimą, kurio metu sunaikinamos tik žemutinės visatos planetos. Šis naikinimas vyksta užmigus Viešpačiui Brahmai. O aukštutinių planetų, pradedant nuo Maharlokos, Janalokos ir Tapolokos, naikinimo vandenys neužlieja. Sprendžiant iš šio posmo, Viešpats yra tikrasis visatos kūrėjas, nes materialų pasaulį kuriančios energijos randasi iš Jo kūno, o po sunaikinimo jos visos vėl sugrįžta į Viešpaties kūną ir kurį laiką glūdi Jo pilve.

Kita svarbi posmo mintis išsakyta pusdievių lūpomis: „Visi mes Tavo tarnai (*bhṛtyān*). Apsaugok mus nuo visų pavojų.“ Pusdieviai negali apsieiti be Višnu globos – jie nėra nepriklausomi. Neatsitiktinai Kṛṣṇa „Bhagavadgītoje“ smerkia pusdievių garbinimą, teigdamas, kad garbinti juos nėra jokio reikalo. Jis teigia, kad pusdievių prielankumo siekia tik neišmanėliai. Net jei žmogus turi materialių troškimų, užuot kreipęsis į pusdievius, jis turėtų kreiptis į Višnu. Pusdievių garbintojai nepasižymi dideliu protu.

Juk ir patys pusdieviai posme teigia: „Mes – Tavo amžini tarnai.“ Viešpaties tarnų nedomina nei karminė veikla, nei Vedų rekomenduojami aukojimai, nei abstrakčioji filosofija. Jie tiesiog tarnauja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui su meile ir atsidavimu, o Viešpats atsidėkodamas už tarnystę rūpinasi jų saugumu. Viešpats Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“: „Tiesiog atsiduok Man ir Aš apsaugosiu tave nuo visų tavo nuodėmių padarinių.“ Materialus pasaulis sutvarkytas taip, kad žmogus norom nenorom nusideda, ir kol jis nepaskirs savo gyvenimo tarnystei Viešpačiui, kentės už padarytas nuodėmes. Tačiau kas atsiduoda Viešpačiui ir pašvenčia savo gyvenimą Jo tarnystei, tas yra tiesiogiai Viešpaties globojamas. Tokiam žmogui negresia bausmė už padarytas nuodėmes, jo širdyje užgęsta tiek sąmoningi, tiek nesąmoningi nuodėmingi troškimai.

43 TEKSTAS

गन्धर्वा ऊचुः
अंशांशास्ते देव मरीच्यादय एते
ब्रह्मेन्द्राद्या देवगणा रुद्रपुरोगाः ।
क्रीडाभाण्डं विश्वमिदं यस्य विभूमन्
तस्मै नित्यं नाथ नमस्ते करवाम ॥४३॥

gandharvā ūcuḥ
aṁśāṁśās te deva marīcy-ādaya ete
brahmendrādyā deva-gaṇā rudra-purogāḥ
krīḍā-bhāṇḍaṁ viśvam idaṁ yasya vibhūman
tasmai nityaṁ nātha namas te karavāma

gandharvāḥ – *gandharvai; ūcuḥ* – tarė; *aṁśa-aṁśāḥ* – neatsiejamos Tavo kūno dalelės; *te* – Tavo; *deva* – brangus Viešpatie; *marīci-ādayaḥ* – Marīcis ir kiti didieji išminčiai; *ete* – šie; *brahma-indra-ādyāḥ* – su Brahmā ir Indra priešakyje; *deva-gaṇāḥ* – pusdieviai; *rudra-purogāḥ* – vadovaujami Viešpaties Śivos; *krīḍā-bhāṇḍam* – žaislas; *viśvam* – visa kūrinija; *idam* – ši; *yasya* – kurio; *vibhūman* – Aukščiausiasis Visagalis Viešpats; *tasmai* – Jam; *nityam* – visada; *nātha* – o Viešpatie; *namaḥ* – pagarbius nusilenkimus; *te* – Tau; *karavāma* – mes skiriame.

Gandharvai tarė: Brangus Viešpatie, Viešpats Śiva, Viešpats Brahmā, Indra, Marīcis ir kiti pusdieviai bei didieji išminčiai yra įvairios Tavo

kūno dalys. Tu esi aukščiausiasis ir visagalis, ir visa kūrinija yra tarsi žaislas Tavo rankose. Mes visada pripažįstame Tave Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir reiškiame Tau didžiausią pagarbą.

Komentaras: „Brahma-saṁhitoje“ sakoma, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Visatą valdo ištisas dievų panteonas, pradedant Brahma, Viešpačiu Śiva, Indra, Candra, baigiant žemutinių planetų sistemų valdovais, prezidentais, ministrais, karaliais, įvairių rangų atsakingais asmenimis bei vadovais. Iš esmės kiekvienas gali imti manyti esąs Dievas. Ši klaidinga savimana būdinga visiems materialaus pasaulio gyventojams. Iš tikrųjų Aukščiausiasis Viešpats yra Viṣṇu, tačiau Kṛṣṇa pranoksta net Viṣṇu, nes Viṣṇu yra pilnavertė Kṛṣṇos dalies dalis. Taip nurodo posmo žodis *aṁśāṁśāḥ,* kuris reiškia „neatsiejama neatsiejamos dalies dalis“. „Caitanya-caritāmṛtos“ posmuose taip pat pasakyta, kad iš dalinės Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijos skleidžiasi kitos dalinės ekspansijos. „Śrīmad-Bhāgavatam“ kalbama apie daugybinį Viṣṇu formų ir Jo sukurtų gyvųjų esybių egzistavimą. Viṣṇu ekspansijos vadinamos *svāṁśa* (dalinės ekspansijos), o gyvosios esybės – *vibhinnāṁśa.* Brahmā, Indra ir kiti pusdieviai savo aukštą padėtį dievų hierarchijoje pasiekė doringa veikla ir asketizmo praktika, tačiau tikrasis visų gyvųjų būtybių valdovas yra Viṣṇu, Kṛṣṇa. „Caitanya-caritāmṛta“ skelbia: *ekale īśvara kṛṣṇa, ara saba bhṛtya,* kad tikrasis ir vienintelis Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra Kṛṣṇa, o visos kitos esybės, net ir tos, kurios priklauso *viṣṇu-tattvos* kategorijai, o juo labiau paprastos gyvosios esybės, yra Kṛṣṇos tarnai. Viešpačiui tarnauja net ir tiesioginė Jo ekspansija – Baladeva. Visos gyvosios esybės buvo sukurtos tam, kad tarnautų Kṛṣṇai. Gandharvai posme pripažįsta, kad nors pusdieviai kartais dedasi aukščiausiąja būtybe, jokių teisių pretenduoti į šį vaidmenį jie neturi. Aukščiausioji valdžia yra Kṛṣṇos rankose. Taip teigiama „Śrīmad-Bhāgavatam“: *kṛṣṇas tu bhagavān svayam* – „Tiktai Kṛṣṇa laikytinas Aukščiausiuoju Viešpačiu.“ Šis teiginys rodo, jog garbindami Kṛṣṇą mes sykiu garbiname ir Jo neatsiejamas dalelytes lygiai kaip laistydami medžio šaknis mes tuo pačiu laistome ir jo šakas, lapus bei žiedus.

44 TEKSTAS

विद्याधरा ऊचुः
त्वन्माययार्थमभिपद्य कलेवरेऽस्मिन्
कृत्वा ममाहमिति दुर्मतिरुत्पथैः स्वैः ।

क्षिप्तोऽप्यसद्विषयलालस आत्ममोहं
युष्मत्कथामृतनिषेवक उद्व्युदस्येत् ॥४४॥

vidyādharā ūcuḥ
tvan-māyayārtham abhipadya kalevare 'smin
kṛtvā mamāham iti durmatir utpathaiḥ svaiḥ
kṣipto 'py asad-viṣaya-lālasa ātma-mohaṁ
yuṣmat-kathāmṛta-niṣevaka udvyudasyet

vidyādharāḥ – *vidyādharos; ūcuḥ* – tarė; *tvat-māyayā* – Tavo išorinės energijos; *artham* – žmogaus kūną; *abhipadya* – gavęs; *kalevare* – kūne; *asmin* – šiame; *kṛtvā* – klaidingai tapatinantis; *mama* – mano; *aham* – aš; *iti* – taip; *durmatiḥ* – neišmanėlis; *utpathaiḥ* – klaidingais keliais; *svaiḥ* – viso, kas savo; *kṣiptaḥ* – paklaidintas; *api* – net; *asat* – laikina; *viṣaya-lālasaḥ* – ieškantis laimės juslių objektuose; *ātma-moham* – tapatinimo savęs su kūnu iliuzija; *yuṣmat* – apie Tave; *kathā* – pasakojimų; *amṛta* – nektaro; *niṣevakaḥ* – patirdamas malonumą nuo; *ut* – iš tolo; *vyudasyet* – gali būti išvaduotas.

Vidyādharos tarė: Brangus Viešpatie, šį žmogaus kūną gyvoji esybė gauna tam, kad pasiektų aukščiausią tobulumą, tačiau pakliuvusi Tavo išorinės energijos, māyos, įtakon ji ima klaidingai tapatintis su fiziniu kūnu ir laikyti save materialios energijos kūriniu, todėl viliasi surasti laimę materialiuose džiaugsmuose. Paklydusi ji vaikosi laikinos iliuzinės laimės, tačiau Tavo transcendentinėje veikloje slypi tokia neregėta galia, kad klausydamasi pasakojimų apie Tavo veiklą ir pasakodama apie ją kitiems gyvoji esybė gali amžiams išsivaduoti iš iliuzijos.

Komentaras: Žmogaus gyvybės formą šventraščiai vadina *arthada,* nes žmogaus kūnas padeda jame įsikūnijusiai sielai pasiekti aukščiausią tobulumą. Prahlada Mahārāja sakė, kad žmogaus kūnas, nors ir laikinas, leidžia jame įsikūnijusiai sielai pasiekti aukščiausiąjį tikslą – tobulumą. Gimimas žmogumi gyvajai būtybei, evoliucionuojančiai nuo žemiausiųjų gyvybės formų, yra puiki proga išsivaduoti. Tačiau *māyos* įtaka yra tokia stipri, kad net gavę didžiausią dovaną, t.y. žmogaus kūną, mes užmirštame apie tikrąjį gyvenimo tikslą ir puolame ieškoti laikinos materialios laimės. Mes prisirišame prie daiktų, kuriems neišvengiamai lemta išnykti. Iliuzijos pradžių pradžia yra prisirišimas prie laikino fizinio kūno. Ištrūkti iš siaubingos sąlygotos būties nelaisvės tegali tie, kurie klausosi ir kartoja transcendentinį šventąjį Aukščiausiojo Viešpaties vardą: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

Žodžiai *yuṣmat-kathāmṛta-niṣevakaḥ* reiškia „tie, kurie mėgaujasi pasakojimų apie Tave nektaru.“ Kṛṣṇos žygius ir pamokymus išsamiausiai perteikia du kūriniai – „Bhagavad-gītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. „Bhagavad-gītoje“ skelbiami Kṛṣṇos nurodymai, o „Śrīmad-Bhāgavatam“ – pasakojimai, išimtinai susiję su Viešpačiu ir Jo bhaktais. Šiuose dviejuose ypatinguose Vedų kūriniuose glūdi nektariški Kṛṣṇos pamokymai. Tie, kurie propaguoja jų skelbiamas tiesas, be vargo ištrūksta iš iliuzinės sąlygotos būties liūno, į kurį mus įstūmė *māyā.* Būties iliuzija pasireiškia tuo, kad sąlygotoji siela net nesistengia suvokti savo dvasinės prigimties. Ją kur kas labiau domina jos išorinis kiautas, laikinas kūnas, kurio egzistencija tėra akimirka amžinybėje ir kuriam lemta išnykti. Persikūnijant iš vieno kūno į kitą keičiasi ir egzistavimo sąlygos, tačiau *māyos* užburta gyvoji esybė džiaugiasi gyvenimu, nepaisydama ją supančios aplinkos. Pastarasis *māyos* gebėjimas vadinamas *āvaraṇātmikā-śakti. Āvaraṇātmikā-śakti* burtai taip stipriai veikia gyvąją esybę, kad net ir baisiausiomis gyvenimo sąlygomis ji jaučiasi laiminga. Ji yra patenkinta net būdama kirmėle kitos gyvosios būtybės pilve ir tūnodama išmatose ar šlapime. Tai pavyzdys, kaip *māyā* aptemdo gyvosios būtybės sąmonę. Žmogaus kūnas suteikia gyvajai būtybei galimybę pažinti tiesą, ir tą, kuris nepasinaudojo šia galimybe, galima tik užjausti. Norint išsivaduoti iš iliuzijos, *māyos,* kerų reikia klausytis pasakojimų apie Kṛṣṇą. Viešpaties Caitanyos skelbiama dvasinė praktika nereikalauja atsisakyti dabartinio gyvenimo ir keisti socialinį statusą – tereikia iš patikimų šaltinių klausytis pasakojimų apie Kṛṣṇą ir skelbti Kṛṣṇos žodį. Jis kalbėjo: „Tapkite dvasiniais mokytojais. Jūsų priedermė – pasakoti apie Kṛṣṇą, skelbti Jo žodį kiekvienam, kurį sutiksite gyvenimo kelyje.“ Būtent šio tikslo siekia Tarptautinė Kṛṣṇos sąmonės bendrija. Mes neraginame norinčiųjų tapti mūsų bendrijos nariais atsisakyti savo gyvenimo. Priešingai, mes visus kviečiame kartu su mumis giedoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, nes žinome, kad ėmus kartoti šventąjį Viešpaties vardą ir klausytis pasakojimų apie Kṛṣṇą, žmogaus gyvenimas pasikeis, jis pamatys pasaulį naujomis akimis ir būtinai pasieks tikrąjį gyvenimo tikslą.

45 TEKSTAS

ब्राह्मणा ऊचुः
त्वं क्रतुस्त्वं हविस्त्वं हुताशः स्वयं
त्वं हि मन्त्रः समिद्दर्भपात्राणि च ।

त्वं सदस्यर्त्विजो दम्पती देवता
अग्निहोत्रं स्वधा सोम आज्यं पशुः ॥४५॥

brāhmaṇā ūcuḥ
tvaṁ kratus tvaṁ havis tvaṁ hutāśaḥ svayaṁ
tvaṁ hi mantraḥ samid-darbha-pātrāṇi ca
tvaṁ sadasyartvijo dampatī devatā
agnihotraṁ svadhā soma ājyaṁ paśuḥ

brāhmaṇāḥ – brahmanai; *ūcuḥ* – tarė; *tvam* – Tu; *kratuḥ* – aukojimo aktas; *tvam* – Tu; *haviḥ* – pilamas lydytas sviestas; *tvam* – Tu; *huta-āśaḥ* – ugnies; *svayam* – įkūnijimas; *tvam* – Tu; *hi* – tam; *mantraḥ* – Vedų himnai; *samit-darbha-pātrāṇi* – malkos, *kuśos* žolė ir aukojimo indai; *ca* – ir; *tvam* – Tu; *sadasya* – susirinkę; *ṛtvijaḥ* – žyniai; *dampatī* – pagrindinis asmuo aukojime ir jo žmona; *devatā* – pusdieviai; *agni-hotram* – šventos ugnies apeigos; *svadhā* – atnaša protėviams; *somaḥ – somos* augalas; *ājyam* – lydytas sviestas; *paśuḥ* – aukojamas gyvūnas.

Brahmanai tarė: Brangus Viešpatie, Tu esi patsai aukojimo aktas. Tu – į aukurą pilamas lydytas sviestas ir ugnis, Tu – Vedų himnai, lydintys aukojimą, Tu – malkos, liepsna, kušos žolė ir aukojimo indai, Tu – yajñą atliekantys žyniai, Indros vadovaujami pusdieviai ir aukojimo gyvūnas. Viskas, kas atnašaujama aukurui – Tai Tu Pats ar Tavo energija.

Komentaras: Ši malda iš dalies atspindi Viešpaties Višnu visabūtiškumą. „Višnu Purāṇoje“ Viešpats lyginamas su ugnimi, o Jo energijos – su šiluma ir šviesa. Joje sakomas, kad ugnis, degdama vienoje vietoje, visur skleidžia šilumą ir šviesą – taip ir visas regimasis pasaulis iš esmės yra iš Aukščiausiojo Dievo Asmens kylančių energijų pasireiškimo forma. Brahmanų teigimu, Viešpats Višnu Pats yra aukojimo aktas, Jis yra aukojimo ugnis, atnašos, lydytas sviestas, aukojimo reikmenys, aukojimo arena, aukuras ir *kušos* žolė. Jame glūdi visa būtis. Pastarieji brahmanų žodžiai patvirtina, jog *saṅkīrtana-yajña* – šventraščių rekomenduojama aukojimo forma mūsų epochai – niekuo nenusileidžia ankstesniais amžiais aukotoms *yajñoms.* Jei žmogus atlieka *saṅkīrtaną-yajñą,* t.y. kartoja *mantrą* Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, jam nebūtina atlikti brangias ir sudėtingas aukojimo apeigos, kurias rekomenduoja Vedos. Žodis *Hare* reiškia „Kṛṣṇos energija“, o *Kṛṣṇa* yra *višnu-tattva.* Kṛṣṇa ir Kṛṣṇos energija kartu sudaro visą būtį. Šiame amžiuje žmones išvargina Kali-yugos poveikis, todėl jie tiesiog nepajėgūs tinkamai pasirengti Vedų rekomenduojamiems aukojimams. Bet to ir nerei-

kia. Šventraščių teigimu, Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas atstoja visų rūšių *yajñas,* nes visas pasaulis – tai Kṛṣṇa ir Jo energija (Hare). Kṛṣṇa tapatus Savo energijoms ir, kadangi visa būtis yra Kṛṣṇos energijų pasireiškimo forma, mus supantis regimasis pasaulis – tai niekas kita, kaip tik Pats Kṛṣṇa. Tereikia pažvelgti į pasaulį iš Kṛṣṇos sąmonės pozicijų ir išvadavimas yra ranka pasiekiamas. Tačiau būtų klaidinga manyti, kad, jei Kṛṣṇa yra visabūtis, Jis neegzistuoja kaip asmenybė. Kṛṣṇa yra tobulas – Jis yra pati būtis ir drauge, pasitelkęs Savo energijas, išlieka individualybė. Tai patvirtina ir devintas „Bhagavad-gītos" skyrius, kur sakoma, kad Kṛṣṇa užpildo visatą tapdamas viskuo, ir vis dėlto Jis nėra viskas. Anot Viešpaties Caitanyos doktrinos, Jis yra tapatus būčiai ir sykiu skirtingas nuo jos.

46 TEKSTAS

त्वं पुरा गां रसाया महासूकरो
दंष्ट्रया पद्मिनीं वारणेन्द्रो यथा ।
स्तूयमानो नदँल्लीलया योगिभि-
र्व्युज्जहर्थ त्रयीगात्र यज्ञक्रतुः ॥४६॥

tvaṁ purā gāṁ rasāyā mahā-sūkaro
daṁṣṭrayā padminīṁ vāraṇendro yathā
stūyamāno nadal līlayā yogibhir
vyujjahartha trayī-gātra yajña-kratuḥ

tvam – Tu; *purā* – kitados; *gām* – Žemę; *rasāyāḥ* – iš vandenyno gelmių; *mahā-sūkaraḥ* – milžiniško Šerno pavidalu; *daṁṣṭrayā* – Savo iltimis; *padminīm* – lotosą; *vāraṇa-indraḥ* – dramblys; *yathā* – kaip; *stūyamānaḥ* – kuriam buvo siūlomos maldos; *nadan* – ištartos; *līlayā* – labai lengvai; *yogibhiḥ* – Sanakos ir kitų didžiųjų išminčių; *vyujjahartha* – pakėlei; *trayī-gātra* – o Vedų išminties įkūnijime; *yajña-kratuḥ* – įgijęs aukojimo pavidalą.

Brangus Viešpatie, Vedų išminties įkūnijime, kitados, praeitą epochą, Tu įsikūnijai milžiniško Šerno pavidalu ir pakėlei Žemę iš vandenyno gelmių tarsi dramblys savo straubliu pakelia iš ežero lotosą. Kai milžiniškas Šernas suriaumojo transcendentiniu balsu, pasauliui Jo balsas nuskambėjo kaip aukojimo himnas, o Sanaka ir kiti didieji išminčiai ėmė medituoti jį ir šlovinti Tave maldomis.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *traī-gātra.* Jis nurodo, kad Vedos – tai transcendentinis Viešpaties pavidalas. Dievybės, Viešpaties pavidalo

šventyklos altoriuje, garbinimas tolygus Vedų studijoms. Galima teigti, kad bhaktas puošdamas Radhos ir Kṛṣṇos Dievybes šventykloje studijuoja Vedų tiesas. Šventraščių teigimu, jei bhaktas neofitas lenkiasi Dievybei, jis jau suvokė Vedų išminties esmę. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (15.15): *vedaiś ca sarvair aham eva vedyah* – Vedų studijų tikslas yra Kṛṣṇos pažinimas. Vadinasi, kas garbina Krṣṇą ir Jam tarnauja, tas jau suvokė Vedose skelbiamas tiesas.

47 TEKSTAS

स प्रसीद त्वमस्माकमाकाङ्क्षतां
दर्शनं ते परिभ्रष्टसत्कर्मणाम् ।
कीर्त्यमाने नृभिर्नाम्नि यज्ञेश ते
यज्ञविघ्नाः क्षयं यान्ति तस्मै नमः ॥४७॥

sa prasīda tvam asmākam ākāṅkṣatāṁ
darśanaṁ te paribhraṣṭa-sat-karmaṇām
kīrtyamāne nṛbhir nāmni yajñeśa te
yajña-vighnāḥ kṣayaṁ yānti tasmai namaḥ

saḥ – ta pati asmenybė; *prasīda* – būki patenkintas; *tvam* – Tu; *asmākam* – mumis; *ākāṅkṣatām* – laukiančiais; *darśanam* – susitikimo; *te* – su Tavimi; *paribhraṣṭa* – puolusiais; *sat-karmaṇām* – kurio aukojimo atlikimas; *kīrtyamāne* – kartojamas; *nṛbhiḥ* – žmonių; *nāmni* – Tavo šventasis vardas; *yajña-īśa* – o aukojimo valdove; *te* – Tavo; *yajña-vighnāḥ* – kliūčių; *kṣayam* – panaikinimas; *yānti* – pasiekiamas; *tasmai* – Tau; *namaḥ* – pagarbiai lenkiamės.

Brangus Viešpatie, mes laukėme Tavęs, nes mums nepavyko tinkamai pagal Vedų apeigyno reikalavimus įvykdyti yajños, ir meldžiame Tavo malonės. Tas, kuris kartoja Tavo šventąjį vardą, gali įveikti visas kliūtis. Su didžiausia pagarba lenkiamės Tau, asmeniškai dalyvaujančiam šiame aukojime.

Komentaras: Žyniai brahmanai tikėjosi, kad aukojimą, kuriame dalyvauja Pats Viešpats Viṣṇu, jiems pavyks sėkmingai užbaigti. Posme brahmanai sako: „Jokios kliūtys nebaisios tam, kuris kartoja Tavo šventąjį vardą, bet šiandien Tu Pats esi su mumis.“ Viešpaties Śivos mokiniai bei sekėjai nutraukė Dakṣos surengtą aukojimą ir posme brahmanai už tai netiesiogiai juos smerkia. Tačiau, kadangi Viešpats Viṣṇu yra nuolatinis brah-

manų globėjas, Viešpaties Śivos tarnams nepavyko iki galo pasiekti savo tikslo. Sakoma, kad niekas nepakenks tam, kurį globoja Viešpats Kṛṣṇa, ir niekas neapgins to, kurį Kṛṣṇa nutarė nužudyti. Tai paliudija Rāvaṇos pavyzdys. Rāvaṇa buvo ištikimas Viešpaties Śivos tarnas, tačiau Viešpačiui Rāmacandrai nusprendus jį nužudyti Viešpats Śiva buvo bejėgis jį apginti. Jei koks pusdievis, net ir Pats Viešpats Śiva ar Viešpats Brahmā, sumano pakenkti bhaktui, Kṛṣṇa tuoj pat stoja jį ginti. O jei Kṛṣṇa sumano ką nors pražudyti, pavyzdžiui, Rāvaṇą ar Hiraṇyakaśipu, jo neišgelbės joks pusdievis.

48 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इति दक्षः कविर्यज्ञं भद्र रुद्राभिमर्शितम् ।
कीर्त्यमाने हृषीकेशे सन्निन्ये यज्ञभावने ॥४८॥

maitreya uvāca
iti dakṣaḥ kavir yajñaṁ bhadra rudrābhimarśitam
kīrtyamāne hṛṣīkeśe sanninye yajña-bhāvane

maitreyaḥ – Maitreya; *uvāca* – tarė; *iti* – taip; *dakṣaḥ* – Dakṣa; *kaviḥ* – kurio sąmonė tapo švari; *yajñam* – aukojimą; *bhadra* – o Vidura; *rudra-abhimarśitam* – kurį nuniokojo Vīrabhadra; *kīrtya-māne* – šlovinamas; *hṛṣīkeśe* – Hṛṣīkeśa (Viešpats Viṣṇu); *sanninye* – viską paruošė, kad pradėtų iš naujo; *yajña-bhāvane* – aukojimo globėjas.

Śri Maitreya tarė: Kai aukojimo dalyviai pašlovino Viešpatį Viṣṇu, Dakṣa, dabar jau švaria sąmone, davė nurodymą atnaujinti Viešpaties Śivos palydovų nuniokotą yajñą.

49 TEKSTAS

भगवान् स्वेन भागेन सर्वात्मा सर्वभागभुक् ।
दक्षं बभाष आभाष्य प्रीयमाण इवानघ ॥४९॥

bhagavān svena bhāgena sarvātmā sarva-bhāga-bhuk
dakṣaṁ babhāṣa ābhāṣya prīyamāṇa ivānagha

bhagavān – Viešpats Viṣṇu; *svena* – Savo; *bhāgena* – dalimi; *sarva-ātmā* – visų gyvųjų esybių Supersiela; *sarva-bhāga-bhuk* – besimėgaujantis visų

aukojimų vaisiais; *dakṣam* – į Dakṣą; *babhāṣe* – tarė; *ābhāṣya* – kreipdamasis; *prīyamāṇaḥ* – patenkintas; *iva* – kaip; *anagha* – o nuodėme nesusitepęs Vidura.

Maitreya tęsė: O nuodėme nesusitepęs Vidura, Viešpačiui Viṣṇu tenka visų aukojimų vaisiai. Tačiau būdamas visų gyvųjų esybių Supersiela Jis pasitenkino Jam skirta atnašų dalimi. Džiaugdamasis auka Viešpats maloniais žodžiais kreipėsi į Dakṣą.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (5.29) sakoma: *bhoktāraṁ yajña-tapasām* – aukščiausias aukojimų, asketizmo ir įžadų laikymosi objektas yra Viešpats Viṣṇu, Kṛṣṇa. Kṛṣṇa yra galutinis bet kokios žmogaus veiklos tikslas. Kas to nežino, gyvena iliuzijomis. Viešpats Viṣṇu yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, todėl Jam nieko netrūksta. Nors Viṣṇu yra Pats Sau pakankamas ir nuo nieko nepriklausomas, Jis neatstumia Jam atnašaujamos aukos, priimdamas ją iš draugiškumo. Todėl gavęs Savo aukų dalį Jis atrodė labai patenkintas ja. „Bhagavad-gītoje“ (9.26) pasakyta: *patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyaṁ yo me bhaktyā prayacchati* – jei bhaktas su meile ir atsidavimu paaukoja Viešpačiui lapelį, gėlę ar vandens, Viešpats su malonumu priima šią auką iš jo rankų. Viešpats Pats Sau pakankamas, Jam nieko iš mūsų nereikia, ir vis dėlto Jis neatstumia aukų, nes, kaip Supersiela, yra kupinas šilčiausių jausmų visoms gyvosioms esybėms. Svarbu ir tai, kad Viešpats Viṣṇu nesikėsina į pusdievių dalį. Viešpats Śiva, Viešpats Brahmā ir kiti pusdieviai turi savo dalį *yajñoje.* Ją turi ir Viešpats Viṣṇu. Atliekant aukojimą Viešpats Viṣṇu visada pasiima tik tai, kas Jam skirta, nesikėsindamas į kitų dalį. Savo laikysena Viešpats Viṣṇu parodė smerkiąs Dakṣos mėginimą atimti iš Viešpaties Śivos jo teisėtą dalį. Maitreya posme vadina Vidurą nesusitepusiu nuodėme, nes Vidura buvo tikras *vaiṣṇavas* ir visą savo gyvenimą niekada neįžeidė pusdievių. Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu *vaiṣṇavai* pripažįsta tik Viešpatį Viṣṇu, tačiau pusdievių neįžeidinėja. Jie visada rodo pusdieviams deramą pagarbą, o Viešpatį Śivą laiko geriausiu iš *vaiṣṇavų. Vaiṣṇavas* niekada neįžeis pusdievių, o pusdieviai savo ruožtu visada patenkinti *vaiṣṇavais* už jų besąlygišką atsidavimą Viešpačiui Viṣṇu.

50 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
अहं ब्रह्मा च शर्वश्च जगतः कारणं परम् ।
आत्मेश्वर उपद्रष्टा स्वयन्दृगविशेषणः ॥५०॥

śrī-bhagavān uvāca
ahaṁ brahmā ca śarvaś ca jagataḥ kāraṇaṁ param
ātmeśvara upadraṣṭā svayan-dṛg aviśeṣaṇaḥ

śrī-bhagavān – Viešpats Viṣṇu; *uvāca* – tarė; *aham* – Aš; *brahmā* – Brahmā; *ca* – ir; *śarvaḥ* – Viešpats Śiva; *ca* – ir; *jagataḥ* – materialaus pasaulio; *kāraṇam* – priežastis; *param* – aukščiausioji; *ātma-īśvaraḥ* – Supersiela; *upadraṣṭā* – liudytojas; *svayam-dṛk* – nepriklausomas; *aviśeṣaṇaḥ* – nėra skirtumo.

Atsakydamas į maldas Viešpats Viṣṇu taip tarė: Brahmā, Viešpats Śiva ir Aš drauge esame aukščiausioji materialaus pasaulio priežastis. Aš esu Supersiela – nuo nieko nepriklausomas pasaulio įvykių liudytojas. Tačiau beasmeniu aspektu Brahmā, Viešpats Śiva ir Aš nesiskiriame vienas nuo kito.

Komentaras: Viešpats Brahmā gimė iš transcendentinio Viešpaties Viṣṇu kūno, o Viešpats Śiva atsirado iš Brahmos kūno. Taigi Viešpats Viṣṇu yra pirmapradė priežastis. Vedose taip pat sakoma, kad kūrimo pradžioje, prieš atsirandant pasauliui, egzistavo tiktai Viṣṇu, Nārāyaṇa, tuomet dar nebuvo nei Brahmos, nei Śivos. Śaṅkarācārya patvirtina šį faktą sakydamas: *nārāyaṇaḥ paraḥ* – Nārāyaṇa, Viešpats Viṣṇu, yra būties šaltinis, jos esminė priežastis, o Brahmā ir Śiva atėjo į pasaulį, kai jis jau buvo sukurtas. Viešpats Viṣṇu posme pavadintas ir *ātmeśvara* – Supersiela, glūdinčia kiekvienos gyvosios būtybės širdyje. Jis vadovauja gyvosioms būtybėms duodamas nurodymus iš vidaus. Pirmuosiuose „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmuose pasakyta: *tene brahma hṛdā* – Viešpats sudėjo Savo išmintį į Viešpaties Brahmos širdį.

Viešpats Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“ (10.2): *aham ādir hi devānām* – Viešpats Viṣṇu, ar Kṛṣṇa, yra pirminė priežastis, iš kurios radosi Viešpats Brahmā, Viešpats Śiva ir kiti pusdieviai. Kitame „Bhagavad-gītos“ tekste (10.8) Kṛṣṇa teigia: *ahaṁ sarvasya prabhavaḥ* – „visa būtis kyla iš Manęs.“ Ši būties sąvoka aprėpia ir pusdievius. „Vedānta-sūtra“ antrina „Bhagavad-gītai“: *janmādy asya yataḥ.* Analogišką teiginį randame ir *Upaniṣadose*: *yato vā imāni bhūtāni jāyante* – būtis kyla iš Viešpaties Viṣṇu. Tai Jis palaiko kosminį pasaulį, o kai ateina skirtas laikas, pasitelkęs į pagalbą Savo energiją, jį sunaikina. Iš Viešpaties kylančios energijos, sąveikaudamos tarpusavyje, kuria ir naikina kosminį pasaulį. Taigi Viešpats sykiu yra ir priežastis, ir pasekmė. Bet kuri šiame pasaulyje pasireiškianti pasekmė yra Jo energijos sąveikos rezultatas, o kadangi energijos kyla iš Viešpaties, Jį pagrįstai galima vadinti pasaulio priežastimi ir jo pasekme. Pasaulyje įkūnytos Vieš-

paties energijos skiriasi viena nuo kitos ir sykiu yra tapačios. Vedos skelbia, kad visa būtis yra Brahmanas: *sarvaṁ khalv idaṁ brahma.* Absoliučiąja prasme, išskyrus Brahmaną, pasaulyje nieko nėra, todėl, be jokių abejonių, ir Viešpats Brahmā, ir Viešpats Śiva yra tapatūs Viešpačiui.

51 TEKSTAS

आत्ममायां समाविश्य सोऽहं गुणमयीं द्विज ।
सृजन् रक्षन् हरन् विश्वं दध्रे संज्ञां क्रियोचिताम् ॥५१॥

ātma-māyāṁ samāviśya so 'haṁ guṇamayīṁ dvija
sṛjan rakṣan haran viśvaṁ dadhre saṁjñāṁ kriyocitām

ātma-māyām – į Savo energiją; *samāviśya* – įžengęs; *saḥ* – Aš Pats; *aham* – Aš; *guṇa-mayīm* – sudarytą iš materialios gamtos *guṇų; dvi-ja* – o dusyk gimęs Dakṣa; *srjan* – kurdamas; *rakṣan* – palaikydamas; *haran* – naikindamas; *viśvam* – kosminį pasaulį; *dadhre* – aš paskatinu gimti; *saṁjñām* – vardas; *kriyā-ucitām* – atitinkantis veiklos pobūdį.

Viešpats tęsė: O Dakṣa Dvija, Aš esu pirminis Dievo Asmuo, tačiau kurdamas, palaikydamas ir naikindamas šį kosminį pasaulį Aš pasitelkiu į pagalbą Savo materialią energiją ir priklausomai nuo veiklos pobūdžio Mano apraiškos turi skirtingus vardus.

Komentaras: „Bhagavad-gītos“ (7.5) teigimu, – *jīva-bhūtāṁ mahā-bāho,* – pasaulis yra ne kas kita kaip energija, kylanti iš aukščiausiojo šaltinio – Aukščiausiojo Viešpaties, kuris, pasak kito „Bhagavad-gītos“ posmo, reiškiasi per aukštesniąsias ir žemesniąsias energijas. Aukštesniąją energiją įkūnija gyvosios esybės, kurios yra neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės ir kaip neatsiejamos Viešpaties dalelytės jos yra tapačios Pačiam Viešpačiui. Kitaip sakant, iš Viešpaties kylanti energija yra tapati Viešpačiui. Tačiau materialiame pasaulyje gyvąsias esybes, įsikūnijusias skirtingomis gyvybės formomis, veikia įvairios materialios gamtos savybės. Visatoje egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių. Kiekvieną gyvąją esybę gali veikti įvairios materialios gamtos savybės. Sąlygotos gyvosios esybės įsikūnija įvairiomis gyvybės formomis, tačiau pradžių pradžioje, pasaulio kūrimo priešaušryje, visatoje tebuvo viena esybė – Viešpats Viṣṇu. Visatos kūrimo tikslu buvo pradėtas Brahmā, o Viešpačiui Śivai buvo patikėtas jos naikinimas. Kalbant apie dvasinę visų į materialų pasaulį patekusių gyvųjų

būtybių prigimtį, reikia pabrėžti, kad gyvosios būtybės iš esmės yra neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelės, tačiau iš materialios gamtos jos paveldėjo įvairias savybes, todėl turi skirtingus vardus. Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva yra kokybiniai Viṣṇu įsikūnijimai, *guṇa-avatāros.* Pats Viṣṇu, kaip ir Viešpats Brahmā bei Śiva, valdo vieną iš materialių *guṇų,* dorybę, tad ir Viešpats Viṣṇu yra *guṇa-avatāra.* Iš esmės skirtingais vardais įvardijami įvairūs būties aspektai, tačiau pats būties šaltinis yra vienas.

52 TEKSTAS

तस्मिन् ब्रह्मण्यद्वितीये केवले परमात्मनि ।
ब्रह्मरुद्रौ च भूतानि भेदेनाज्ञोऽनुपश्यति ॥५२॥

tasmin brahmaṇy advitīye kevale paramātmani
brahma-rudrau ca bhūtāni bhedenājño 'nupaśyati

tasmin – Jį; *brahmaṇi* – Aukščiausiasis Brahmanas; *advitīye* – vienas; *kevale* – vienintelis; *parama-ātmani* – Supersiela; *brahma-rudrau* – ir Brahmā, ir Śiva; *ca* – ir; *bhūtāni* – gyvosios esybės; *bhedena* – savarankiškos; *ajñaḥ* – mažai išmanantis; *anupaśyati* – galvoja.

Viešpats tęsė: Neišmanėlis laiko Brahmą, Śivą bei kitus pusdievius savarankiškomis būtybėmis. Maža to, savarankiškos jam atrodo ir paprastos gyvosios esybės.

Komentaras: Nė viena gyvoji esybė, net pats Brahmā, nėra nepriklausoma. Visos jos skirtinos Aukščiausiojo Viešpaties paribio energijos kategorijai. Supersielos pavidalu glūdėdamas visų gyvųjų esybių, taip pat Viešpaties Brahmos ir Viešpaties Śivos, širdyse Aukščiausiasis Viešpats nurodo joms veiklos kryptį. Viešpaties valiai paklūsta visos gyvosios esybės. Tad netiesiogiai visos gyvosios esybės yra tapatingos Aukščiausiajam Asmeniui. Visų pirma tai pasakytina apie Brahmą ir Rudrą, kurie įkūnija dvi materialios gamtos *guṇas*, t.y. aistrą ir neišmanymą.

53 TEKSTAS

यथा पुमान्न स्वाङ्गेषु शिरःपाण्यादिषु क्वचित् ।
पारक्यबुद्धिं कुरुते एवं भूतेषु मत्परः ॥५३॥

yathā pumān na svāṅgeṣu śiraḥ-pāṇy-ādiṣu kvacit
pārakya-buddhiṁ kurute evaṁ bhūteṣu mat-paraḥ

yathā – kaip; *pumān* – asmenybė; *na* – ne; *sva-aṅgeṣu* – savo kūne; *śiraḥ-pāṇi-ādiṣu* – tarp galvos, rankų ir kitų kūno dalių; *kvacit* – kartais; *pārakya-buddhim* – skirtumą; *kurute* – mato; *evam* – taip; *bhūteṣu* – tarp gyvųjų esybių; *mat-paraḥ* – Mano bhaktas.

Nereikia didelio proto, kad suprastum, jog nei galva, nei bet kuri kita kūno dalis negali egzistuoti atskirta nuo kūno. Todėl Mano bhaktas viską, kas gyva ir negyva, sieja su visa persmelkiančiu Dievo Asmeniu, Viṣṇu.

Komentaras: Jei sunegaluoja vienas iš kūno organų, kovoti su negalavimais jam padeda visas organizmas. Lygiai taip bhaktas suvokia savo ir visų gyvųjų esybių vienovę. Šis supratimas pasireiškia jo užuojauta visoms sąlygotoms sieloms. „Bhagavad-gītā“ (5.18) skelbia: *paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ* – tiesą pažinęs žmogus vienodai žvelgia į visas sąlygotas gyvąsias būtybes. Bhaktai kupini užuojautos visoms sąlygotoms sieloms, todėl juos vadina *apārakya-buddhi.* Kadangi bhaktai pažino tiesą ir suvokė, kad kiekviena gyvoji esybė yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelytė, jie skelbia Kṛṣṇos sąmonės tiesas visam pasauliui ir linki laimės visoms gyvosioms esybėms. Sunegalavus vienam kūno organui, organizmas mobilizuoja visas savo jėgas, analogiškai elgiasi ir bhaktai, kurie rūpinasi kiekvienu Kṛṣṇą užmiršusiu materialistinės sąmonės žmogumi. Bhaktas rūpinasi, kad visos gyvosios esybės sugrįžtų namo pas Dievą – tuo pasireiškia jo nešališkumas visų gyvųjų esybių atžvilgiu.

54 TEKSTAS

त्रयाणामेकभावानां यो न पश्यति वै भिदाम् ।
सर्वभूतात्मनां ब्रह्मन् स शान्तिमधिगच्छति ॥५४॥

trayāṇām eka-bhāvānāṁ yo na paśyati vai bhidām
sarva-bhūtātmanāṁ brahman sa śāntim adhigacchati

trayāṇām – trijų; *eka-bhāvānām* – turinčių vieningą prigimtį; *yaḥ* – kas; *na paśyati* – nemato; *vai* – tikrai; *bhidām* – atsietumo; *sarva-bhūta-ātmanām* – nuo visų gyvųjų esybių Supersielos; *brahman* – o Dakṣa; *saḥ* – jis; *śāntim* – ramybę; *adhigacchati* – pasiekia.

Viešpats tęsė: Kas suvokia, kad Brahmā, Viṣṇu, Śiva ir kitos gyvosios esybės yra neatsiejamos nuo Aukščiausiojo, ir kas pažino Brahmaną, tas patirs niekam kitam neprieinamą dvasios ramybę.

Komentaras: Posme labai svarbūs du žodžiai: *trayāṇām* ir *bhidām.* Žodis *trayāṇām* reiškia „trys“ , t.y. Viešpats Brahmā, Viešpats Śiva ir Viešpats Viṣṇu, o žodis *bhidām* reiškia „skirtingas“. Brahmā, Śiva ir Viṣṇu yra trys individualios asmenybės, šia prasme jie skiriasi vienas nuo kito, tačiau visus juos sieja visa aprėpianti būties vienybė. Tokia vienovės ir skirtybės tuo pat metu doktrinos (*acintya-bhedābheda-tattvos*) esmė. „Brahma-saṁhitoje“ vienovės ir skirtybės tuo pat metu idėja iliustruojama pavyzdžiu apie jogurtą ir pieną, kurie tuo pačiu metu skiriasi ir nesiskiria vienas nuo kito. Iš esmės abu produktai yra pienas, tačiau jogurtas – tai jau kitos formos pienas. Kas siekia tikrosios dvasios ramybės, turi suprasti, kad visos gyvosios esybės, tarp jų Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva, yra neatsiejamos nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens. Nė vienas nesame nepriklausomi nuo Viešpaties. Visi mes – Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidiniai. Tai yra doktrinos apie vienybę įvairovėje pamatas. Tiek dvasinės, tiek materialios energijos reiškiasi įvairiomis formomis, bet jų pagrindas ir šaltinis vienas – Viṣṇu. Visa būtis yra Viṣṇu energijų plėtotės forma.

55 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
एवं भगवतादिष्टः प्रजापतिपतिर्हरिम् ।
अर्चित्वा क्रतुना स्वेन देवानुभयतोऽयजत् ॥५५॥

maitreya uvāca
evaṁ bhagavatādiṣṭaḥ prajāpati-patir harim
arcitvā kratunā svena devān ubhayato 'yajat

maitreyaḥ – Maitreya; *uvāca* – tarė; *evam* – taip; *bhagavatā* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *ādiṣṭaḥ* – pamokytas; *prajāpati-patiḥ* – Prajāpačių vadovas; *harim* – Hari; *arcitvā* – atlikęs garbinimą; *kratunā* – aukojimo apeigomis; *svena* – savo; *devān* – pusdievius; *ubhayataḥ* – atskirai; *ayajat* – pagerbė.

Išminčius Maitreya tarė: Prajāpačių vadovas Dakṣa, išklausęs Aukščiausiojo Dievo Asmens pamokymus, pagerbė Viešpatį Viṣṇu šventraščių nurodytomis aukojimo apeigomis. Paskui Dakṣa atskirai pagerbė Viešpatį Brahmą ir Viešpatį Śivą.

Komentaras: Pirmiausia viskas aukojama Viešpačiui Viṣṇu, o po to Jo *prasāda* paskirstoma pusdieviams. Šio papročio ir šiandien laikomasi Jagannāthos šventykloje Purio mieste. Aplink svarbiausią Jagannāthos šventyklą išsidėstė įvairių pusdievių šventyklos. Jiems kasdien atnešama Viešpačiui Jagannāthai paaukotos *prasādos.* Bhagālino dievybė garbinama siūlant jam Viešpaties Viṣṇu *prasādą.* Viešpaties Viṣṇu arba Viešpaties Jagannāthos *prasāda* siūloma ir Viešpaties Śivos dievybei garsiojoje Bhubanešvaro šventykloje. *Vaiṣṇavai* griežtai laikosi šios taisyklės – jie neniekina jokios gyvosios esybės, net menkiausios skruzdės. *Vaiṣṇavas* rodo pagarbą visoms esybėms pagal jų padėtį visuomenėje. Tačiau rodydamas pagarbą jis niekada nepamiršta centrinės būties figūros – Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos arba Viṣṇu. Dvasios aukštumų pasiekęs bhaktas visur regi sąsajas su Kṛṣṇa ir aiškiai suvokia, kad viskas priklauso nuo Krišnos. Tuo pasireiškia būties vienovės suvokimas.

56 TEKSTAS

रुद्रं च स्वेन भागेन ह्युपाधावत्समाहितः ।
कर्मणोदवसानेन सोमपानितरानपि ।
उदवस्य सहर्त्विग्भिः सस्नाववभृथं ततः ॥५६॥

rudraṁ ca svena bhāgena hy upādhāvat samāhitaḥ
karmaṇodavasānena somapān itarān api
udavasya sahartvigbhiḥ sasnāv avabhṛthaṁ tataḥ

rudram – Viešpatį Śivą; *ca* – ir; *svena* – jo; *bhāgena* – dalimi; *hi* – tada; *upādhāvat* – jis garbino; *samāhitaḥ* – sutelktu protu; *karmaṇā* – atlikdamas; *udavasānena* – baigiamąja dalimi; *soma-pān* – pusdievius; *itarān* – kitus; *api* – net; *udavasya* – pabaigęs; *saha* – kartu; *ṛtvigbhiḥ* – su žyniais; *sasnau* – atliko apsiplovimą; *avabhṛtham – avabhṛtha* apsiplovimą; *tataḥ* – tuomet.

Su didžiausia pagarba Dakṣa atidavė Viešpačiui Śivai jo atnašų dalį. Užbaigęs aukojimo apeigas jis paskirstė atnašas kitiems aukojime dalyvavusiems pusdieviams ir žmonėms. Kartu su žyniais įvykdęs šias savo pareigas, Dakṣa atliko apeiginį apsiplovimą ir patyrė visišką pasitenkinimą.

Komentaras: Dakṣa pagerbė Viešpatį Rudrą, Śivą, įteikdamas jam priklausiusių atnašų dalį. *Yajña* – tai Viṣṇu ir Viṣṇu paaukota *prasāda* turi būti dalinama visoms gyvosioms esybėms, taip pat ir Viešpačiui Śivai. Śrīdhara

Svāmis komentuoja pastarąją situaciją, sakydamas *svena bhāgena – yajños* likučiai turi atitekti pusdieviams ir kitoms gyvosioms esybėms.

57 TEKSTAS

तस्मा अप्यनुभावेन स्वेनैवावाप्तराधसे ।
धर्म एव मतिं दत्त्वा त्रिदशास्ते दिवं ययुः ॥५७॥

tasmā apy anubhāvena svenaivāvāpta-rādhase
dharma eva matiṁ dattvā tridaśās te divaṁ yayuḥ

tasmai – jam (Dakṣai); *api* – net; *anubhāvena* – auka pagarbinusiam Aukščiausiąjį Viešpatį; *svena* – savo; *eva* – tikrai; *avāpta-rādhase* – pasiekusiam tobulumą; *dharme* – religijoje; *eva* – tikrai; *matim* – intelektą; *dattvā* – suteikę; *tridaśāḥ* – pusdieviai; *te* – tie; *divam* – į rojaus planetas; *yayuḥ* – iškeliavo.

Auka pagarbinęs Aukščiausiąjį Viešpatį Viṣṇu, Dakṣa tvirtai pasuko religijos keliu ir visi aukojime dalyvavę pusdieviai prieš išsiskirstydami palaimino jį linkėdami pagausinti doringus darbus.

Komentaras: Nors Dakṣa buvo doringas ir griežtai laikėsi religijos normų, jis nekantriai laukė pusdievių palaiminimų. Taigi, didysis Dakṣos aukojimas baigėsi taikiai ir sėkmingai.

58 TEKSTAS

एवं दाक्षायणी हित्वा सती पूर्वकलेवरम् ।
जज्ञे हिमवतः क्षेत्रे मेनायामिति शुश्रुम ॥५८॥

evaṁ dākṣāyaṇī hitvā satī pūrva-kalevaram
jajñe himavataḥ kṣetre menāyām iti śuśruma

evam – taip; *dākṣāyaṇī* – Dakṣos dukra; *hitvā* – palikusi; *satī* – Satī; *pūrva-kalevaram* – savo ankstesnį kūną; *jajñe* – gimė; *himavataḥ* – Himalajų; *kṣetre* – žmonai; *menāyām* – Menai; *iti* – taip; *śuśruma* – aš girdėjau.

Maitreya tarė: Girdėjau, kad palikusi Dakṣos duotą kūną Dākṣāyaṇī (Dakṣos dukra) gimė Himalajų karalystėje Menos dukra. Taip byloja patikimi šaltiniai.

Komentaras: Menā, dar vadinama Menakā, yra Himalajų valdovo žmona.

59 TEKSTAS

तमेव दयितं भूय आवृङ्क्ते पतिमम्बिका ।
अनन्यभावैकगतिं शक्तिः सुप्तेव पूरुषम् ॥५९॥

tam eva dayitaṁ bhūya āvṛṅkte patim ambikā
ananya-bhāvaika-gatiṁ śaktiḥ supteva pūruṣam

tam – jį (Viešpatį Šivą); *eva* – tikrai; *dayitam* – mylimąjį; *bhūyaḥ* – vėl; *āvṛṅkte* – pripažino; *patim* – savo vyru; *ambikā* – Ambikā arba Satī; *ananya-bhāvā* – neprisirišusi prie nieko kito; *eka-gatim* – vienas tikslas; *śaktiḥ* – moteriškos (paribio ir išorinė) energijos; *suptā* – miegančios; *iva* – tarsi; *pūruṣam* – vyrą (Viešpatį Šivą, kaip Aukščiausiojo Viešpaties atstovą).

Ambikā (deivė Durgā), kitados vadinta Dākṣāyaṇī (Satī), vėl tapo Viešpaties Šivos žmona, lygiai kaip įvairios Aukščiausiojo Dievo Asmens energijos veikia naujame pasaulio kūrimo etape.

Komentaras: Pasak vienos iš Vedų mantrų, *parāsya śaktir vividhaiva śrūyate*: Aukščiausiasis Dievo Asmuo valdo įvairiausias energijas. *Śakti* yra moteriškasis pradas, o Viešpats yra *puruṣa* – vyras. Moteriškasis pradas, *śakti,* turi tarnauti vadovaujamas aukščiausiojo *puruṣos.* „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad visos gyvosios esybės skirtinos Aukščiausiojo Viešpaties paribio energijai. Vadinasi, gyvosios esybės priedermė – tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui. Durgā materialiame pasaulyje įkūnija tiek vidinę, tiek ir paribio energiją, o Viešpats Šiva atstovauja Aukščiausiajam Asmeniui. Viešpatį Šivą ir Ambiką, arba Durgą, sieja amžini saitai. Satī galėjo ištekėti tiktai už Viešpaties Šivos. O tai, kaip Viešpats Šiva vėl vedė Durgą, įsikūnijusią Himalajų dukros Himavatī pavidalu, kaip jiems gimė Kārttikeya – jau kita istorija.

60 TEKSTAS

एतद्भगवतः शम्भोः कर्म दक्षाध्वरद्रुहः ।
श्रुतं भागवताच्छिष्यादुद्धवान्मे बृहस्पतेः ॥६०॥

etad bhagavataḥ śambhoḥ karma dakṣādhvara-druhaḥ
śrutaṁ bhāgavatāc chiṣyād uddhavān me bṛhaspateḥ

etat – ši; *bhagavataḥ* – apie tą, kuriam priklauso visi turtai; *śambhoḥ* – Śambhu (Viešpatį Šivą); *karma* – istorija; *dakṣa-adhvara-druhaḥ* – kuris sužlugdė Dakṣos aukojimą; *śrutam* – buvo išgirsta; *bhāgavatāt* – iš iškilaus bhakto; *śiṣyāt* – iš mokinio; *uddhavāt* – iš Uddhavos; *me* – mano; *bṛhaspateḥ* – Bṛhaspačio.

Maitreya tarė: Mielas Vidura, šią istoriją apie tai, kaip Viešpats Šiva sužlugdė Daksos yajñą, man papasakojo Uddhava, iškilus bhaktas ir Bṛhaspačio mokinys.

61 TEKSTAS

इदं पवित्रं परमीशचेष्टितं
यशस्यमायुष्यमघौघमर्षणम् ।
यो नित्यदाकर्ण्य नरोऽनुकीर्तयेद्
धुनोत्यघं कौरव भक्तिभावतः ॥६१॥

idaṁ pavitraṁ param īśa-ceṣṭitaṁ
yaśasyam āyuṣyam aghaugha-marṣaṇam
yo nityadākarṇya naro 'nukīrtayed
dhunoty aghaṁ kaurava bhakti-bhāvataḥ

idam – šio; *pavitram* – tyro; *param* – aukščiausio; *īśa-ceṣṭitam* – Aukščiausiojo Viešpaties žaidimo; *yaśasyam* – šlovę; *āyuṣyam* – ilgą gyvenimą; *agha-ogha-marṣaṇam* – naikinančio nuodėmes; *yaḥ* – kas; *nityadā* – visada; *ākarṇya* – išklausęs; *naraḥ* – asmuo; *anukīrtayet* – turėtų perpasakoti; *dhunoti* – apsivalo; *agham* – nuo materijos sutepties; *kaurava* – o Kuru palikuoni; *bhakti-bhāvataḥ* – su tikėjimu ir atsidavimu.

Didis išminčius Maitreya baigė pasakojimą tokiais žodžiais: Kas su atsidavimu ir tikėjimu klausosi šios istorijos apie tai, kaip Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Viṣṇu, padėjo surengti yajñą Dakṣai, ir kas ją perpasakoja, būtinai nusiplaus visą materijos suteptį, o Kuru sūnau.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti septintąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dakṣa užbaigia aukojimą“.

AŠTUNTAS SKYRIUS

Dhruva Mahārāja palieka namus ir išeina į mišką

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
सनकाद्या नारदश्च ऋभुर्हंसोऽरुणिर्यतिः ।
नैते गृहान् ब्रह्मसुता ह्यावसन्नूर्ध्वरेतसः ॥ १ ॥

maitreya uvāca
sanakādyā nāradaś ca ṛbhur haṁso 'ruṇir yatiḥ
naite gṛhān brahma-sutā hy āvasann ūrdhva-retasaḥ

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *sanaka-ādyāḥ* – su Sanaka priešakyje; *nāradaḥ* – Nārada; *ca* – ir; *ṛbhuḥ* – Ṛbhu; *haṁsaḥ* – Haṁsa; *aruṇiḥ* – Aruṇis; *yatiḥ* – Yatis; *na* – ne; *ete* – visi šie; *gṛhān* – namie; *brahma-sutāḥ* – Brahmos sūnūs; *hi* – tikrai; *āvasan* – gyveno; *ūrdhva-retasaḥ* – tikri viengungiai.

Didis išminčius Maitreya tarė: Brahmos sūnūs – keturi didieji išminčiai Kumārai su Sanaka priešakyje, taip pat Nārada, Ṛbhu, Haṁsa, Aruṇis ir Yatis – neturėjo namų, nes buvo ūrdhva-retos, naiṣṭhika-brahmacāriai, laikėsi skaistos įžadų.

Komentaras: Brahmacaryos sistema visatoje gyva nuo tos dienos, kai gimė Brahmā. Visada būta žmonių (daugiausia vyrų), kurie nekūrė šeimos. Užuot leidę sėklai nutekėti žemyn, jie pakeldavo ją į viršų, į smegenis. Tokius *brahmacārius* vadina *ūrdhva-retasaḥ,* „keliantis į viršų“. Sėkla turi nepaprastą galią. Jei vyrui *yogos* praktikos priemonėmis pavyksta ją nukreipti į viršų, iki smegenų, jis gali pasiekti neįtikėtinų rezultatų – smarkiai pagerėja atmintis ir padidėja gyvenimo trukmė. *Yogai,* kuriems pavyko pakelti sėklą iki smegenų, gali atkakliai ir ryžtingai vykdyti bet kokias, net ir griežčiausias askezes, jie pajėgūs pasiekti aukščiausiąjį tobulumą ir net patekti į dvasinį pasaulį. Ryškiausiai skaistybės įžadų laikymąsi įkūnija keturi išminčiai Sanaka, Sanandana, Sanātana ir Sanat-kumāra, taip pat Nārada ir daugelis kitų.

Pažymėtina ir posmo frazė: *naite gṛhān hy āvasan* – „jie neturėjo namų“. Žodis *gṛha* turi dvi reikšmes – „namai“ ir „žmona“. Iš esmės kalbant, namai – tai visų pirma žmona, namai – tai ne kambarys ar namas. Kas gyvena su žmona, tas gyvena namie. Net jei *sannyāsis* ar *brahmacāris* ir turi gyvenamąją vietą (kambarį ar namus), negalima pasakyti, kad jis turi namus. Taigi frazė „neturėjo namų“ šiame kontekste reiškia, kad jie gyveno nevedę ir neišliedavo sėklos. Vyras gali išlieti sėklą tik tada, jei turi žmoną bei namus ir ketina susilaukti palikuonių. Priešingu atveju šventraščiai to nerekomenduoja. Daugelis laikėsi tokių skaistybės įžadų jau pasaulio kūrimo pradžioje. *Brahmacāriai* neturėjo palikuonių. Ankstesni skyriai pasakojo apie Viešpaties Brahmos palikuonis, kuriuos jam padovanojo viena iš Manu dukrų, Prasūti. Prasūti susilaukė kelių dukrų, viena iš jų buvo vardu Dākṣāyaṇī, arba Satī. Dingstis papasakoti apie Dakṣos *yajñą* kaip tik ir susijusi su Satī vardu. Šiame skyriuje Maitreya pasakoja apie Brahmos sūnų palikuonis. Brahmā turėjo daug sūnų, tačiau dalis jų, visų pirma Sanaka ir Nārada, nusprendė atsisakyti santuokos ir likti *brahmacāriais,* todėl Maitreyai nebuvo priežasčių pasakoti apie jų palikuonis.

2 TEKSTAS

मृषाधर्मस्य भार्यासीद्दम्भं मायां च शत्रुहन् ।
असूत मिथुनं तत्तु निर्ऋतिर्जगृहेऽप्रजः ॥ २ ॥

mṛṣādharmasya bhāryāsīd dambhaṁ māyāṁ ca śatru-han
asūta mithunaṁ tat tu nirṛtir jagṛhe 'prajaḥ

mṛṣā – Mṛṣā; *adharmasya* – Bedievystės; *bhāryā* – žmona; *āsīt* – buvo; *dambham* – Veidmainystę; *māyām* – Apgaulę; *ca* – ir; *śatru-han* – o priešų naikintojau; *asūta* – pagimdė; *mithunam* – sąjunga; *tat* – ši; *tu* – bet; *Nirṛtiḥ* – Nirṛti; *jagṛhe* – įvaikino; *aprajaḥ* – bevaikis.

Vienas Brahmai gimusių sūnų buvo vardu Bedievystė. Jo žmoną vadino Melu. Iš jų sąjungos gimė du demonai – Dambha (Veidmainystė) ir Māyā (Apgaulė). Dambhą ir Māyą įvaikino bevaikis demonas vardu Nirṛti.

Komentaras: Posme rašoma, kad Adharma (Bedievystė) taip pat buvo Brahmos sūnus. Jis vedė savo seserį Mṛṣą. Adharmos ir Mṛṣos santuoka davė pradžią lytiniams santykiams tarp brolio ir sesers. Šie prigimčiai prieštaraujantys lytiniai santykiai galimi visuomenėje tik tuomet, kai

joje viešpatauja Adharma, Bedievystė. Kurdamas pasaulį Brahmā susilaukė ne tik doringų sūnų (Sanakos, Sanātanos ir Nārados), bet ir demoniškos prigimties palikuonių: Nirṛti, Adharmos, Dambhos ir Melo. Brahmā sukūrė pasaulį su visomis jo apraiškomis. Yra žinoma, kad doringą Nārados gimimą lėmė geri ankstesnio gyvenimo darbai ir bendravimas su iškiliais bhaktais. Kitų Brahmos sūnų gimimą taip pat lėmė jų praeitis. Naujas gimimas nepanaikina karmos dėsnio galiojimo – prasidėjus naujam pasaulio kūrimo ciklui gyvoji esybė gimsta su ankstesniajame cikle susikurta karma. Nors gyvosios esybės yra Brahmos vaikai, o Brahmā – Aukščiausiojo Dievo Asmens kokybinis įsikūnijimas, jo vaikai gimsta turėdami pačias įvairiausias savybes ir polinkius, kuriuos nulemia jų karma.

3 TEKSTAS

तयोः समभवल्लोभो निकृतिश्च महामते ।
ताभ्यां क्रोधश्च हिंसा च यद् दुरुक्तिः स्वसा कलिः ॥ ३ ॥

tayoḥ samabhaval lobho nikṛtiś ca mahā-mate
tābhyāṁ krodhaś ca hiṁsā ca yad duruktiḥ svasā kaliḥ

tayoḥ – šie du; *samabhavat* – gimė; *lobhaḥ* – Godumas; *nikṛtiḥ* – Klasta; *ca* – ir; *mahā-mate* – o didi siela; *tābhyām* – iš judviejų; *krodhaḥ* – Pyktis; *ca* – ir; *hiṁsā* – Pagieža; *ca* – ir; *yat* – iš jų; *duruktiḥ* – Šiurkšti kalba; *svasā* – sesuo; *kaliḥ* – Kali.

Maitreya pasakė Vidurai: O didi siela, Dambha ir Māyā paleido į pasaulį Godumą ir Nikṛti (Klastą). Lobha ir Nikṛti susilaukė Krodhos (Pykčio) ir Hiṁsos (Pagiežos). O Krodha ir Hiṁsā dovanojo pasauliui Kali ir jo seserį Durukti (Šiurkščią kalbą).

4 TEKSTAS

दुरुक्तौ कलिराधत्त भयं मृत्युं च सत्तम ।
तयोश्च मिथुनं जज्ञे यातना निरयस्तथा ॥ ४ ॥

duruktau kalir ādhatta bhayaṁ mṛtyuṁ ca sattama
tayoś ca mithunaṁ jajñe yātanā nirayas tathā

duruktau – Durukti; *kaliḥ* – Kali; *ādhatta* – pradėjo; *bhayam* – Baimę; *mṛtyum* – Mirtį; *ca* – ir; *sat-tama* – o kilniausias iš kilniausiųjų; *tayoḥ* – šių; *ca* – ir; *mithunam* – iš sąjungos; *jajñe* – gimė; *yātanā* – Veriantis skausmas; *nirayaḥ* – Pragaras; *tathā* – be to.

O kilniausias iš kilniausiųjų, iš Kali ir Šiurkščios kalbos sąjungos gimė Mṛtyu (Mirtis) ir Bhīti (Baimė). O Mṛtyu ir Bhīti susilaukė Yātanos (Veriančio skausmo) ir Nirayos (Pragaro).

5 TEKSTAS

सङ्ग्रहेण मयाख्यातः प्रतिसर्गस्तवानघ ।
त्रिः श्रुत्वैतत्पुमान् पुण्यं विधुनोत्यात्मनो मलम् ॥ ५ ॥

saṅgraheṇa mayākhyātaḥ pratisargas tavānagha
triḥ śrutvaitat pumān puṇyaṁ vidhunoty ātmano malam

saṅgraheṇa – glaustai; *mayā* – mano; *ākhyātaḥ* – apibūdinta; *pratisargaḥ* – žūties priežastis; *tava* – tavo; *anagha* – o nepriekaištingasis; *triḥ* – tris kartus; *śrutvā* – išklausys; *etat* – šį pasakojimą; *pumān* – tas, kuris; *puṇyam* – dorybė; *vidhunoti* – nusiplaus; *ātmanaḥ* – nuo sielos; *malam* – suteptį.

O Vidura, aš glaustai apibūdinau tau pasaulio žūties priežastis. Kas išklausys šį pasakojimą tris kartus, pelnys dorybę ir nusiplaus nuo sielos nuodėmes.

Komentaras: Pasaulis gimsta iš dorybės, o žūva dėl Adharmos – Bedievystės. Tai svarbiausios jėgos, lemiančios materialaus pasaulio atsiradimą ir žūtį. Pasak posmo, pasaulį į pražūtį stumia Adharma, Bedievystė. Bedievystė ir Melas paleido į pasaulį Veidmainystę, Apgaulę, Godumą, Klastą, Pyktį, Pagiežą, Nesantarvę, Šiurkščią kalbą, Mirtį, Baimę, Veriantį skausmą ir Pragarą. Šie palikuonys posme pavadinti pasaulio žūties priežastimi. Doringam žmogui pasakojimas apie pasaulio žūties priežastis sukels neapykantą joms ir padės ryžtingiau žengti dorybės keliu. Kalbėdami apie dorybę mes turime galvoje širdies apvalymo procesą. Pasak Viešpaties Caitanyos, žmogus turi išvalyti sąmonės veidrodį nuo nešvarybių. Tai pirmasis žingsnis į išvadavimą. Posme rekomenduojamas analogiškas dvasinio tobulėjimo metodas. *Malam* reiškia „suteptis“. Mes turėtume išmokti bjaurėtis tuo, kas stumia pasaulį į pražūtį, visų pirma bedievyste ir apgaule, nes tai padės mums eiti dorybės keliu, padės išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę ir apsaugos nuo mirties, kuri pagal naikinimo dėsnius laukia mūsų kaskart, kai ateiname į

šį pasaulį. Mūsų gyvenimas – tai nenutrūkstama gimimų ir mirčių grandinė, tačiau pasirinkę išvadavimo kelią mes išsigelbėsime nuo nesibaigiančių kančių.

6 TEKSTAS

अथातः कीर्तये वंशं पुण्यकीर्तेः कुरूद्वह ।
स्वायम्भुवस्यापि मनोर्हरेरंशांशजन्मनः ॥ ६ ॥

athātaḥ kīrtaye vaṁśaṁ puṇya-kīrteḥ kurūdvaha
svāyambhuvasyāpi manor harer aṁśāṁśa-janmanaḥ

atha – dabar; *ataḥ* – po to; *kīrtaye* – aš papasakosiu; *vaṁśam* – apie dinastiją; *puṇya-kīrteḥ* – šlovingą savo doringa veikla; *kuru-udvaha* – o šauniausiasis iš Kuru; *svāyambhuvasya* – Svāyambhuvos; *api* – net; *manoḥ* – Manu; *hareḥ* – Dievo Asmens; *aṁśa* – pilnutinio skleidinio; *aṁśa* – dalies; *janmanaḥ* – gimusio iš.

Maitreya tęsė: O šauniausiasis iš Kuru ainių, aš papasakosiu tau apie Svāyambhuvos Manu, kurį pradėjo Aukščiausiojo Dievo Asmens visaverčio skleidinio dalis, palikuonis.

Komentaras: Viešpats Brahmā yra nepaprastų galių turintis Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidinys. Jis priklauso *jīva-tattvos* kategorijai, tačiau yra laikomas pilnutiniu Aukščiausiojo Viešpaties skleidiniu, nes Viešpats suteikė jam ypatingus įgaliojimus. Kartais, kai tarp gyvųjų esybių neatsiranda tinkamo kandidato eiti Brahmos pareigas, jo vietą užima Pats Aukščiausiasis Viešpats įsikūnydamas Brahmos pavidalu. Brahma yra pilnutinis Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidinys, o Svāyambhuva Manu – Brahmos sūnus. Kaip tik apie šio Manu palikuonis, pagarsėjusius doringais darbais, ir rengiasi kalbėti didis išminčius Maitreya. Prieš kalbėdamas apie doringus Brahmos palikuonis, Maitreya papasakojo apie nuodėmės palikuonis, įkūnijančius pyktį, pagiežą, įžeidžiamą kalbą, nesantaiką, baimę ir mirtį. Vadinasi, Dhruvos Mahārājos, doringiausiojo šioje visatoje valdovo, gyvenimo istoriją jis ėmėsi pasakoti neatsitiktinai.

7 TEKSTAS

प्रियव्रतोत्तानपादौ शतरूपापतेः सुतौ ।
वासुदेवस्य कलया रक्षायां जगतः स्थितौ ॥ ७ ॥

priyavratottānapādau śatarūpā-pateḥ sutau
vāsudevasya kalayā rakṣāyāṁ jagataḥ sthitau

priyavrata – Priyavrata; *uttānapādau* – Uttāpanāda; *śatarūpā-pateḥ* – karalienės Śatarūpos ir jos vyro Manu; *sutau* – du sūnūs; *vāsudevasya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *kalayā* – pilnutinio skleidinio; *rakṣāyām* – tam, kad gintų; *jagataḥ* – visatos; *sthitau* – palaikymui.

Svayambhuvos Manu žmona Śatarūpa pagimdė jam du sūnus, Uttānapādą ir Priyavratą. Jie buvo Aukščiausiojo Dievo Asmens, Vāsudevos, pilnutinio skleidinio palikuonys, todėl sugebėjo puikiai tvarkyti pasaulio valdymo reikalus, rūpinosi savo valdiniais ir juos gynė.

Komentaras: Posme sakoma, kad abu pasaulio valdovai – ir Uttānapāda, ir Priyavrata – skirtingai nei didysis valdovas Ṛṣabha, Paties Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas, buvo paprastos *jīvos,* iš Aukščiausiojo Viešpaties gavusios ypatingus įgaliojimus.

8 TEKSTAS

जाये उत्तानपादस्य सुनीतिः सुरुचिस्तयोः ।
सुरुचिः प्रेयसी पत्युर्नेतरा यत्सुतो ध्रुवः ॥ ८ ॥

jāye uttānapādasya sunītiḥ surucis tayoḥ
surucir preyasī patyur netarā yat-suto dhruvaḥ

jāye – dviejų žmonų; *uttānapādasya* – karaliaus Uttānapādos; *sunītiḥ* – Sunīti; *surucir* – Suruci; *tayoḥ* – iš jų; *surucir* – Suruci; *preyasī* – labai brangi; *patyuḥ* – vyrui; *na itarā* – ne kita; *yat* – kurios; *sutaḥ* – sūnus; *dhruvaḥ* – Dhruva.

Karalius Uttānapāda turėjo dvi žmonas, Sunīti ir Suruci. Suruci karalius be galo mylėjo, o Sunīti, Dhruvos motina, nebuvo jam itin prie širdies.

Komentaras: Didysis išminčius Maitreya panoro papasakoti apie doringųjų valdovų Uttānapādos ir Priyavratos darbus. Priyavrata buvo pirmasis Svāyambhuvos Manu sūnus, o Uttānapāda – antrasis, tačiau didysis Maitreya pradėjo savo pasakojimą nuo Uttānapādos sūnaus Dhruvos Mahārājos istorijos, nes nekantravo supažindinti klausytojus su kilniais jo darbais.

Bhaktams labai patinka Dhruvos Mahārājos gyvenimo istorija. Jo kilnūs darbai moko, kaip atsikratyti potraukio materialiems turtams ir kaip praktikuojant griežtą savitvardą bei laikantis įžadų patobulinti savo pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui. Klausantis pasakojimų apie kilnius Dhruvos darbus stiprėja mūsų tikėjimas. Šie pasakojimai padeda užmegzti tiesioginius ryšius su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, o tai savo ruožtu leidžia paspartinti dvasinę pažangą ir pasiekti transcendentinį pasiaukojimo tarnystės lygmenį. Istorija apie asketiškus Dhruvos Mahārājos žygius pažadina klausytojo širdyje norą siekti pasiaukojimo tarnystės.

9 TEKSTAS

एकदा सुरुचेः पुत्रमङ्कमारोप्य लालयन् ।
उत्तमं नारुरुक्षन्तं ध्रुवं राजाभ्यनन्दत ॥ ९ ॥

ekadā suruceḥ putram aṅkam āropya lālayan
uttamaṁ nārurukṣantaṁ dhruvaṁ rājābhyanandata

ekāda – kartą; *suruceḥ* – karalienės Suruci; *putram* – sūnų; *aṅkam* – ant kelių; *āropya* – pasisodinęs; *lālayan* – mylavo; *uttamam* – Uttamą; *na* – ne; *ārurukṣantam* – kai norėjo užsiropšti; *dhruvam* – Dhruva; *rājā* – karalius; *abhyanandata* – nudžiugo.

Kartą karalius Uttānapāda mylavo ant kelių Suruci sūnų, Uttamą. Tėvui ant kelių norėjo užsiropšti ir Dhruva Mahārāja, tačiau karaliaus jis nenudžiugino.

10 TEKSTAS

तथा चिकीर्षमाणं तं सपत्न्यास्तनयं ध्रुवम् ।
सुरुचिः शृण्वतो राज्ञः सेर्ष्यमाहातिगर्विता ॥१०॥

tathā cikīrṣamāṇaṁ taṁ sapatnyās tanayaṁ dhruvam
surucir śṛṇvato rājñaḥ serṣyam āhātigarvitā

tathā – taip; *cikīrṣamāṇam* – mažasis Dhruva, kuris bandė užsiropšti; *tam* – jam; *sa-patnyāḥ* – antros žmonos (Sunīti) ; *tanayam* – sūnui; *dhruvam* –

Dhruvai; *suruciḥ* – karalienė Suruci; *śṛṇvataḥ* – girdint; *rājñaḥ* – karaliui; *sa-īrṣyam* – pagiežingai; *āha* – tarė; *atigarvitā* – pernelyg pasipūtusi.

Kai mažasis Dhruva Mahārāja bandė užsiropšti tėvui ant kelių, pavydo apimta jo pamotė Suruci išdidžiai pareiškė Dhruvai – taip, kad jos žodžius girdėtų ir karalius.

Komentaras: Žinoma, karalius vienodai mylėjo abu savo sūnus, Dhruvą ir Uttamą, todėl kartu su Uttama jis norėjo pasisodinti ant kelių ir Dhruvą. Tačiau dėl prisirišimo prie karalienės Suruci jis bijojo atvirai parodyti savo jausmus Dhruvai Mahārājai. Suruci suprato, kokie jausmai kovoja karaliaus Uttānapādos širdyje, ir išdidžiai pradėjo kalbėti apie karaliaus meilę jai. Tokia moters prigimtis. Jei moteris pastebi vyro meilę ir ypatingą prielankumą jai, ji ima tuo piktnaudžiauti. Kaip matome, ši savybė būdinga net ir kilniosios Svāyambhuvos Manu šeimos atstovams. Peršasi išvada, kad moters prigimtis nesikeičia.

11 TEKSTAS

न वत्स नृपतेर्धिष्ण्यं भवानारोढुमर्हति ।
न गृहीतो मया यत्त्वं कुक्षावपि नृपात्मजः ॥११॥

na vatsa nṛpater dhiṣṇyaṁ bhavān āroḍhum arhati
na gṛhīto mayā yat tvaṁ kukṣāv api nṛpātmajaḥ

na – ne; *vatsa* – vaikeli; *nṛpateḥ* – ant karaliaus; *dhiṣṇyam* – sosto; *bhavān* – tu; *āroḍhum* – užsiropšti; *arhati* – nusipelnei; *na* – ne; *gṛhītaḥ* – priimtas; *mayā* – mano; *yat* – todėl, kad; *tvam* – tu; *kukṣau* – į įsčias; *api* – nors; *nṛpa-ātmajaḥ* – karaliaus sūnus.

Karalienė Suruci taip tarė Dhruvai Mahārājai: Vaikeli, tu nenusipelnei sėdėti nei karaliaus soste, nei jam ant kelių. Taip, tu irgi esi karaliaus sūnus, bet gimei ne iš mano įsčių, todėl neturi teisės sėdėti ant tėvo kelių.

Komentaras: Karalienė Suruci išdidžiai pareiškė Dhruvai Mahārājai, kad norint sėdėti ant karaliaus kelių arba karaliaus soste maža būti karaliaus sūnumi. Šios teisės nusipelno tiktai vaikas, atėjęs į šį pasaulį iš jos įsčių. Kitaip sakant, ji leido suprasti Dhruvai Mahārājai, kad nors karalius yra jo tėvas, jis yra neteisėtas karaliaus sūnus, nes jį pagimdė kita karalienė.

12 TEKSTAS

बालोऽसि बत नात्मानमन्यस्त्रीगर्भसम्भृतम् ।
नूनं वेद भवान् यस्य दुर्लभेऽर्थे मनोरथः ॥१२॥

bālo 'si bata nātmānam anya-strī-garbha-sambhṛtam
nūnaṁ veda bhavān yasya durlabhe 'rthe manorathaḥ

bālaḥ – vaikeli; *asi* – tu esi; *bata* – tačiau; *na* – ne; *ātmānam* – mano; *anya* – kitos; *strī* – moters; *garbha* – įsčių; *sambhṛtam* – gimęs iš; *nūnam* – tačiau; *veda* – pasistenk suprasti; *bhavān* – tu pats; *yasya* – kurio; *durlabhe* – nepasiekiamo; *arthe* – dalyko; *manaḥ-rathaḥ* – trokšti.

Vaikeli, tu dar nesupranti, kad tave pagimdžiau ne aš, o kita moteris, ir todėl nieko nelaimėsi. Suprask, tu trokšti to, kas neįmanoma.

Komentaras: Dhruva Mahārāja buvo dar visai vaikas ir, žinoma, jis mylėjo tėvą, bet nesuvokė, kad dviejų jo motinų padėtis skirtinga. Apie tai ir prabilo karalienė Suruci, sakydama, jog jis dar visai vaikas ir nesuvokia skirtumo tarp dviejų karalienių. Šie karalienės Suruci žodžiai – dar vienas jos puikybės pavyzdys.

13 TEKSTAS

तपसाराध्य पुरुषं तस्यैवानुग्रहेण मे ।
गर्भे त्वं साधयात्मानं यदीच्छसि नृपासनम् ॥१३॥

tapasārādhya puruṣaṁ tasyaivānugraheṇa me
garbhe tvaṁ sādhayātmānaṁ yadīcchasi nṛpāsanam

tapasā – askezėmis; *ārādhya* – patenkinęs; *puruṣam* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *tasya* – Jo; *eva* – tik; *anugraheṇa* – malone; *me* – mano; *garbhe* – įsčiose; *tvam* – tu; *sādhaya* – pasodinti; *ātmānam* – save; *yadi* – jeigu; *icchasi* – tu nori; *nṛpa-āsanam* – karaliaus soste.

Jei nori atsisėsti į karaliaus sostą, tau teks griežtai tramdyti kūną. Tu turi garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Nārāyaṇą, ir uoliu garbinimu pelnyti Jo prielankumą, o kai jį pelnysi, tau teks gimti dar kartą, bet jau iš mano įsčių.

Komentaras: Suruci taip tūžo ant Dhruvos Mahārājos, kad netiesiogiai pasiūlė jam atgimti nauju kūnu. Jos žodžiais, norėdamas atsisėsti į tėvo sostą, Dhruva Mahārāja pirma turi numirti, o po to gauti kūną iš jos įsčių.

14 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
मातुः सपत्न्याः स दुरुक्तिविद्धः
श्वसन् रुषा दण्डहतो यथाहिः ।
हित्वा मिषन्तं पितरं सन्नवाचं
जगाम मातुः प्ररुदन् सकाशम् ॥१४॥

maitreya uvāca
mātuḥ sapatnyāḥ sa durukti-viddhaḥ
śvasan ruṣā daṇḍa-hato yathāhiḥ
hitvā miṣantaṁ pitaraṁ sanna-vācaṁ
jagāma mātuḥ prarudan sakāśam

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *mātuḥ* – savo motinos; *sa-patnyāḥ* – antrosios žmonos; *saḥ* – jis; *durukti* – žiauriais žodžiais; *viddhaḥ* – užgautas; *śvasan* – sunkiai alsuodamas; *ruṣā* – iš apmaudo; *daṇḍa-hataḥ* – tarsi lazda užgauta; *yathā* – tarsi; *ahiḥ* – gyvatė; *hitvā* – palikdamas; *miṣantam* – tiesiog stebintį; *pitaram* – savo tėvą; *sanna-vācam* – tylomis; *jagāma* – nubėgo; *mātuḥ* – pas savo motiną; *prarudan* – verkdamas; *sakāśam* – netoliese.

Išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, žiaurių pamotės žodžių užgautas Dhruva Mahārāja tarsi lazda sužeista gyvatė iš apmaudo vos gaudė orą. Matydamas, kad tėvas tyli ir nedrįsta paprieštarauti mylimai žmonai, berniukas tučtuojau paliko rūmus ir nubėgo pas motiną.

15 TEKSTAS

तं निःश्वसन्तं स्फुरिताधरोष्ठं
सुनीतिरुत्सङ्ग उदूह्य बालम् ।

निशम्य तत्पौरमुखान्नितान्तं
सा विव्यथे यद्गदितं सपत्न्या ॥१५॥

taṁ niḥśvasantaṁ sphuritādharoṣṭhaṁ
sunītir utsaṅga udūhya bālam
niśamya tat-paura-mukhān nitāntaṁ
sā vivyathe yad gaditaṁ sapatnyā

tam – kurio; *niḥśvasantam* – sunkiai alsuojantį; *sphurita* – drebėjo; *adhara-oṣṭham* – viršutinė ir apatinė lūpos; *sunītiḥ* – karalienė Sunīti; *utsaṅge* – ant kelių; *udūhya* – pasodinusi; *bālam* – savo sūnų; *niśamya* – išklausius; *tat-paura-mukhāt* – iš kitų dvariškių lūpų; *nitāntam* – visus pasakojimus; *sā* – jai; *vivyathe* – skausmas surakino širdį; *yat* – tai, kas; *gaditam* – buvo papasakota; *sa-patnyā* – antrosios žmonos.

Kai Dhruva Mahārāja atbėgo pas motiną, jo lūpos drebėjo iš pykčio, o skruostais ritosi nuoskaudos ašaros. Karalienė Sunīti pakėlė berniuką ir pasisodino ant kelių. Užgaulius Suruci žodžius girdėję dvariškiai smulkiai papasakojo karalienei kas nutiko ir skausmas surakino jos širdį.

16 TEKSTAS

सोत्सृज्य धैर्यं विललाप शोक-
दावाग्निना दावलतेव बाला ।
वाक्यं सपत्न्याः स्मरती सरोज-
श्रिया दृशा बाष्पकलामुवाह ॥१६॥

sotsṛjya dhairyaṁ vilalāpa śoka-
dāvāgninā dāva-lateva bālā
vākyaṁ sapatnyāḥ smaratī saroja-
śriyā dṛśā bāṣpa-kalām uvāha

sā – ji; *utsṛjya* – negalėdama; *dhairyam* – pakęsti; *vilalāpa* – apgailestavo; *śoka-dāva-agninā* – sielvarto ugnyje; *dāva-latā iva* – kaip degantys lapai; *bālā* – moteris; *vākyam* – žodžius; *sa-patnyāḥ* – ištartus kitos žmonos; *smaratī* – prisiminusi; *saroja-śriyā* – veidas nuostabus kaip lotosas; *dṛśā* – pažvelgusi; *bāṣpa-kalām* – pasruvusi ašaromis; *uvāha* – prabilo.

Negalėdama pakelti skausmo Suruci davė valią jausmams. Ji degė iš nuoskaudos tarsi lapas liepsnojančiame miške. Antrosios karaliaus žmonos žodžiams skambant jos ausyse sielvartas išsiveržė iš jos krūtinės rauda ir per jos skaistų tarsi lotosas veidą pasruvo ašaros. Pagaliau trūkčiojančiu balsu Sunīti prabilo.

Komentaras: Nelaimės prislėgtas žmogus jaučiasi tarsi lapas liepsnojančiame miške. Būtent taip jautėsi Sunīti. Nuostabus it lotosas jos veidas papilkėjo, nudegintas kančios, kurią sukėlė žiaurūs varžovės įžeidimai.

17 TEKSTAS

दीर्घं श्वसन्ती वृजिनस्य पार-
मपश्यती बालकमाह बाला ।
मामङ्गलं तात परेषु मंस्था
भुङ्क्ते जनो यत्परदुःखदस्तत् ॥१७॥

dīrghaṁ śvasantī vṛjinasya pāram
apaśyatī bālakam āha bālā
māmaṅgalaṁ tāta pareṣu maṁsthā
bhuṅkte jano yat para-duḥkhadas tat

dīrgham – sunkiai; *śvasantī* – alsuodama; *vṛjinasya* – pavojaus; *pāram* – ribų; *apaśyatī* – nerasdama; *bālakam* – savo sūnui; *āha* – tarė; *bālā* – moteris; *mā* – tegul nebus; *amaṅgalam* – nelaimė; *tāta* – brangus sūnau; *pareṣu* – kitiems; *maṁsthāḥ* – troškimas; *bhuṅkte* – kentėjo; *janaḥ* – žmogus; *yat* – tai, ką; *para-duḥkhadaḥ* – linkęs sukelti skausmą kitiems; *tat* – tai.

Ji sunkiai alsavo ir nežinojo, kaip nuraminti sūnų. Nesumesdama ko griebtis, ji tarė: Sūneli, niekada nelinkėk kitiems bloga. Skausmas, kurį žmogus sukelia kitiems, būtinai atsigręš prieš jį patį.

18 TEKSTAS

सत्यं सुरुच्याभिहितं भवान्मे
यद् दुर्भगाया उदरे गृहीतः ।
स्तन्येन वृद्धश्च विलज्जते यां
भार्येति वा वोढुमिडस्पतिर्माम् ॥१८॥

satyaṁ surucyābhihitaṁ bhavān me
yad durbhagāyā udare gṛhītaḥ
stanyena vṛddhaś ca vilajjate yāṁ
bhāryeti vā voḍhum iḍaspatir mām

satyam – tiesa; *surucyā* – karalienės Suruci; *abhihitam* – pasakyta; *bhavān* – tau; *me* – iš manęs; *yat* – nes; *durbhagāyāḥ* – iš nesėkmingos; *udare* – įsčių; *gṛhītaḥ* – gimei; *stanyena* – krūtimi maitintas; *vṛddhaḥ ca* – užaugai; *vilajjate* – gėdijasi; *yām* – kuriai; *bhāryā* – žmonai; *iti* – taip; *vā* – arba; *voḍhum* – būti palankus; *iḍaḥ-patiḥ* – karalius; *mām* – man.

Sunīti kalbėjo: Sūneli, Suruci tau sakė tiesą, nes karalius, tavo tėvas, nelaiko manęs savo žmona, nelaiko net tarnaite – jis manęs gėdijasi būti palankus man. Todėl privalai susitaikyti su mintimi, kad tave pagimdė ir savo pienu maitino apgailėtina moteris.

19 TEKSTAS

आतिष्ठ तत्तात विमत्सरस्त्व-
मुक्तं समात्रापि यदव्यलीकम् ।
आराधयाधोक्षजपादपद्मं
यदीच्छसेऽध्यासनमुत्तमो यथा ॥१९॥

ātiṣṭha tat tāta vimatsaras tvam
uktaṁ samātrāpi yad avyalīkam
ārādhayādhokṣaja-pāda-padmaṁ
yadīcchase 'dhyāsanam uttamo yathā

ātiṣṭha – tiesiog atlik; *tat* – tai; *tāta* – mano brangus sūnau; *vimatsaraḥ* – be priešiškumo; *tvam* – tau; *uktam* – pasakyta; *samātrā api* – tavo pamotės; *yat* – kas tik; *avyalīkam* – visa tai tiesa; *ārādhaya* – tiesiog pradėk garbinti; *adhokṣaja* – Transcendentinio; *pāda-padmam* – lotosines pėdas; *yadi* – jeigu; *icchase* – trokšti; *adhyāsanam* – sėdėti kartu su; *uttamaḥ* – su savo netikru broliu; *yathā* – taip pat.

Kad ir kaip skaudu, sūnau, tavo pamotė Suruci sakė gryną tiesą. Jeigu tu nori atsisėsti į karaliaus sostą kaip tavo netikras brolis Uttama, nepyk ant savo pamotės, o paklausyk jos patarimo. Nedelsdamas pradėk garbinti Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosines pėdas.

Komentaras: Užgaulūs Suruci žodžiai posūniui buvo gryniausia teisybė, nes sėkmė gyvenime šypsosi tam, kuris pelno Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą. Žmogus planuoja, Dievas disponuoja. Dhruvos Mahārājos motina Sunīti pritarė jo pamotei, kad jis turėtų garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Iš esmės kalbant, Suruci žodžiai tapo Dhruvai Mahārājai tikru palaiminimu, nes jų paklausęs jis tapo iškilniu bhaktu.

20 TEKSTAS

यस्याङ्घ्रिपद्मं परिचर्य विश्व-
विभावनायात्तगुणाभिपत्तेः ।
अजोऽध्यतिष्ठत्खलु पारमेष्ठ्यं
पदं जितात्मश्वसनाभिवन्द्यम् ॥२०॥

yasyāṅghri-padmaṁ paricarya viśva-
vibhāvanāyātta-guṇābhipatteḥ
ajo 'dhyatiṣṭhat khalu pārameṣṭhyaṁ
padaṁ jitātma-śvasanābhivandyam

yasya – kurio; *aṅghri* – kojų; *padmam* – lotosines pėdas; *paricarya* – garbino; *viśva* – visatą; *vibhāvanāya* – tam, kad sukurtų; *ātta* – gavo; *guṇa-abhipatteḥ* – tam, kad taptų tinkamas; *ajaḥ* – negimusis (Viešpats Brahmā); *adhyatiṣṭhat* – užėmė padėtį; *khalu* – be abejonės; *pārameṣṭhyam* – aukščiausia padėtis visoje visatoje; *padam* – padėtis; *jita-ātma* – to, kuris sutramdė savo protą; *śvasana* – suvaldė gyvybės oro sroves; *abhivandyam* – garbinamas.

Sunīti tęsė: Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra toks didingas, kad tiesiog garbindamas Jo lotosines pėdas tavo prosenelis Viešpats Brahmā įgijo visatai kurti reikalingus sugebėjimus. Viešpats Brahmā negimsta ir yra visų visatos gyvųjų būtybių vadovas, tačiau už pasaulio vadovo galias jis turi būti dėkingas Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, kurį garbina netgi didieji yogai, sutramdę savo protą ir suvaldę gyvybės oro sroves.

Komentaras: Kalbėdama su sūnumi, Sunīti pasitelkia jo prosenelio Viešpaties Brahmos pavyzdį. Nors Viešpats Brahmā yra tokia pati gyvoji būtybė kaip ir kitos, savo asketiškais žygiais pelnęs Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą, jis užsitarnavo aukštą visatos kūrėjo postą. Norėdamas sėkmingai

darbuotis bet kurioje srityje žmogus turi ne tik atlikti rūsčias askezes, bet ir siekti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumo. Būtent tai turėjo omenyje Dhruvos Mahārājos pamotė. Tą patį posme jam pakartojo ir jo paties motina, Sunīti.

21 TEKSTAS

तथा मनुर्वो भगवान् पितामहो
यमेकमत्या पुरुदक्षिणैर्मखैः ।
इष्ट्वाभिपेदे दुरवापमन्यतो
भौमं सुखं दिव्यमथापवर्ग्यम् ॥२१॥

tathā manur vo bhagavān pitāmaho
yam eka-matyā puru-dakṣiṇair makhaiḥ
iṣṭvābhipede duravāpam anyato
bhaumaṁ sukhaṁ divyam athāpavargyam

tathā – lygiai taip; *manuḥ* – Svāyambhuva Manu; *vāḥ* – tavo; *bhagavān* – garbinamas; *pitāmahāḥ* – senelis; *yam* – kam; *ekamatyā* – tvirtai tikėdamas; *puru* – didžią; *dakṣiṇaiḥ* – labdarą; *makhaiḥ* – atnašaudamas aukas; *iṣṭvā* – garbindamas; *abhipede* – pasiekė; *duravāpam* – sunkiai pasiekiamus; *anyataḥ* – kitais būdais; *bhaumam* – materialią; *sukham* – laimę; *divyam* – dangišką; *atha* – vėliau; *āpavargyam* – išvadavimą.

Sunīti kalbėjo sūnui: Tavo senelis Svāyambhuva Manu šventai tikėjo ir garbino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, rengė didžiulius aukojimus ir dalino aukas, taip jis užsitarnavo Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą. Tokiais darbais Svāyambhuva Manu pelnė neregėtą materialią laimę, o vėliau ir išvadavimą, kuris nepasiekiamas garbinant pusdievius.

Komentaras: Sėkmės gyvenime matas yra materiali laimė, patiriama šį gyvenimą, ir išvadavimas po mirties. Sėkmę žmogui gali laiduoti tik Aukščiausiojo Dievo Asmens malonė. Žodžiai *eka-matyā* reiškia „sutelkęs visas savo mintis į Viešpatį“. Apie besąlyginę ištikimybę Aukščiausiajam Viešpačiui kalba „Bhagavad-gītā“, kuri šią ištikimybės Viešpačiui idėją išreiškia žodžiais *ananya-bhāk*. Posme kalbama ir apie tai, kad ji nepasiekiama kitais būdais. Čia turimas galvoje pusdievių garbinimas. Posme atskirai pažymėta, kad Manu pelnė savo turtus besąlygine ištikimybe Viešpačiui, kurią įrodė

transcendentine tarnyste. Šventraščių teigimu, žmogus, kuris vildamasis surasti laimę materialiame pasaulyje garbina pusdievius, yra susipykęs su protu. Net ir siekiant materialios laimės būtina visas savo mintis sutelkti į Aukščiausiąjį Viešpatį ir Jį garbinti. Garbindami Aukščiausiąjį Viešpatį savo tikslą gali pasiekti ir tie, kurie svajoja apie išvadavimą.

22 TEKSTAS

तमेव वत्साश्रय भृत्यवत्सलं
मुमुक्षुभिर्मृग्यपदाब्जपद्धतिम् ।
अनन्यभावे निजधर्मभाविते
मनस्यवस्थाप्य भजस्व पूरुषम् ॥२२॥

tam eva vatsāśraya bhṛtya-vatsalaṁ
mumukṣubhir mṛgya-padābja-paddhatim
ananya-bhāve nija-dharma-bhāvite
manasy avasthāpya bhajasva pūruṣam

tam – Jo; *eva* – taip pat; *vatsa* – brangus berniuk; *āśraya* – ieškok globos; *bhṛtya-vatsalam* – Aukščiausiojo Dievo Asmens, kuris labai gailestingas Savo bhaktams; *mumukṣubhiḥ* – taip tie, kurie siekia išvadavimo; *mṛgya* – turi ieškoti; *pada-abja* – lotosinių pėdų; *paddhatim* – metodas; *ananya-bhāve* – nekintamoje padėtyje; *nija-dharma-bhāvite* – savo prigimtiniame būvyje; *manasi* – protą; *avasthāpya* – sutelkęs į; *bhajasva* – nepaliaujamai tarnauk; *pūruṣam* – Aukščiausiąjį Asmenį.

Kaip ir kiti, brangus berniuk, ieškok Aukščiausiojo Dievo Asmens globos ir užtarimo, nes Jis labai gailestingas Savo bhaktams. Visi, kas siekia išvadavimo ir trokšta ištrūkti iš užburto gyvybės ir mirties rato, su atsidavimu tarnauja Viešpačiui ir ieško prieglobsčio prie Jo lotosinių pėdų. Vykdydamas savo priedermę ir apsivalęs dvasiškai, paskirk Aukščiausiajam Dievo Asmeniui savo širdį, nepaliaujamai Jam tarnauk ir nenukrypk nuo kelio.

Komentaras: Bhakti-yogos sistema, apie kurią karalienė Sunīti pasakoja sūnui, yra pripažintas Dievo pažinimo metodas. Žmogus puikiausiai gali vykdyti visas savo priedermes ir sykiu širdyje niekad neužmiršti Aukščiausiojo Dievo Asmens. Tą pačią mintį „Bhagavad-gītoje“ Arjunai kartoja Pats Viešpats: „Kovok, bet visada atmink Mane.“ Šie žodžiai turėtų

tapti kiekvieno nuoširdaus Kṛṣṇos sąmonės aukštumų siekiančio žmogaus devizu. Karalienė Sunīti, kalbėdama su sūnumi, teigė, jog Aukščiausiąjį Dievo Asmenį žmonės vadina *bhṛtya-vatsala,* nes, jų įsitikinimu, Viešpaties prielankumas Savo bhaktams yra beribis. Sunīti tarė: „Pamotės įskaudintas ir apsipylęs ašaromis tu atbėgai pas mane, bet aš tau niekuo negaliu padėti. Jei tu kreipsies pagalbos į Kṛṣṇą, įsitikinsi, jog Jo meilė ir švelnumas bhaktams pranoksta milijonų tokių kaip aš motinų meilę. Kṛṣṇa visada padeda bhaktui, net tada, kai niekas kitas jau nebegali padėti palengvinti jo kančias.“ Sykiu karalienė Sunīti įspėjo sūnų, jog Aukščiausiasis Dievo Asmuo nėra lengvai pasiekiamas ir kad didieji dvasios aukštumų pasiekę išminčiai taip pat stengiasi nors per žingsnį priartėti prie Jo. Patardama sūnui karalienė Sunīti neužmiršta, jog Dhruva Mahārāja dar visai mažas penkiametis berniukas ir jis neįstengs dvasiškai apsivalyti, jei pasirinktų *karma-kāṇḍos* kelią. Tuo tarpu *bhakti-yogos* metodas yra įkandamas bet kurio amžiaus žmogui, net ir vaikui, kuriam dar nėra penkerių. Tai išskirtinis *bhakti-yogos* bruožas. Taigi Sunīti patarė Dhruvai Mahārājai negaišti laiko pusdievių garbinimui bei kitoms dvasinės praktikos formoms, o kreiptis pagalbos tiesiai į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir pažadėjo, kad rezultatas pranoks visus jo lūkesčius. Kai žmogus leidžia Aukščiausiajam Dievo Asmeniui apsigyventi savo širdyje, jis nesusidurs su sunkumais savo gyvenimo kelyje ir jį visada lydės sėkmė.

23 TEKSTAS

नान्यं ततः पद्मपलाशलोचनाद्
दुःखच्छिदं ते मृगयामि कञ्चन ।
यो मृग्यते हस्तगृहीतपद्मया
श्रियेतरैरङ्ग विमृग्यमाणया ॥२३॥

nānyaṁ tataḥ padma-palāśa-locanād
duḥkha-cchidaṁ te mṛgayāmi kañcana
yo mṛgyate hasta-gṛhīta-padmayā
śriyetarair aṅga vimṛgyamāṇayā

na anyam – niekas kitas; *tataḥ* – todėl; *padma-palāśa-locanāt* – tik lotosaakis Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *duḥkha-chidam* – tas, kuris gali palengvinti kitų kančias; *te* – tavo; *mṛgayāmi* – aš ieškau; *kañcana* – ko nors

kito; *yaḥ* – kuri; *mṛgyate* – ieško; *hasta-gṛhīta-padmayā* – su lotoso žiedu rankoje; *śriyā* – sėkmės deivė; *itaraiḥ* – kitų; *aṅga* – brangus berniuk; *vimṛgyamāṇayā* – kuri garbinama.

O Dhruva, manau, kad niekas taip nepaguos tavęs nelaimėje ir tau nepadės, kaip lotosaakis Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Daugelis pusdievių, taip pat ir Viešpats Brahmā, laukia nesulaukia progos pelnyti sėkmės deivės prielankumą, tačiau pati sėkmės deivė su lotoso žiedu rankoje visada pasirengusi tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui.

Komentaras: Sunīti sako, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens ir pusdievių dovanojami palaiminimai toli gražu nėra lygiaverčiai. Kvailiai teigia, kad garbinti galima bet ką ir rezultatas bus tas pats. Tačiau tai netiesa. „Bhagavad-gītoje“ irgi teigiama, kad pusdievių dovanojamos gėrybės laikinos ir vilioja tik nenuovokius žmones. Kitaip sakant, pusdieviai negali dovanoti amžinos palaimos, nes patys yra šio materialaus pasaulio gyventojai, nors ir turi didžiules galias. Amžina ir nemirtinga kaip siela yra tik dvasinė palaima. Be to „Bhagavad-gītoje“ nurodyta, kad mintis garbinti pusdievius ateina tiktai tamsuoliams, tad nieko keista, kad Sunīti patarė sūnui ne siekti pusdievių malonės, o pagalbos ir paguodos nelaimėje kreiptis tiesiai į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Visos materialaus pasaulio gėrybės priklauso Aukščiausiajam Viešpačiui. Viešpats dalina jas žmonėms pasitelkęs į pagalbą įvairias Savo energijas, visų pirma sėkmės deivę. Todėl svajojantys apie materialius turtus stengiasi įtikti sėkmės deivei. Jai lenkiasi aukščiausias pareigybes visatoje einantys pusdieviai. Tačiau pati sėkmės deivė, Mahā-Lakṣmī, galvoja tik apie tai, kaip patenkinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Todėl kiekvienas, kuris imasi garbinti Aukščiausiąjį Viešpatį, tuo pačiu pelno ir sėkmės deivės prielankumą. Kalbamuoju laikotarpiu Dhruva Mahārāja siekė materialių turtų. Jo motina davė jam gerą patarimą, sakydama, kad geriausia materialius turtus pelnyti garbinant Aukščiausiąjį Viešpatį, o ne pusdievius.

Tyras bhaktas niekada nesikreips į Aukščiausiąjį Viešpatį prašydamas materialių gėrybių, tačiau, pasak „Bhagavad-gītos“, doringi žmonės net ir su materialiais prašymais kreipiasi tik į Viešpatį. Tie, kurie kreipiasi į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį vildamiesi materialaus atlygio, bendraudami su Aukščiausiuoju Viešpačiu ilgainiui dvasiškai apsivalo, užmiršta visus materialius troškimus ir ima gyventi dvasiškai. Visą materialią suteptį žmogus nusiplauna tik pasiekęs dvasinį būvį.

Būdama toliaregė moteris, Dhruvos motina Sunīti patarė sūnui garbinti tik Aukščiausiąjį Viešpatį. Posme ji pavadino Viešpatį lotosaakiu (*padma-*

palāśa-locanāt). Jei pavargęs žmogus pažvelgia į lotosą, jo nuovargio nelieka nė ženklo. Lygiai taip, kai nelaimės prislėgtas žmogus regi į lotosą panašų Viešpaties veidą jis išsyk užmiršta apie jį užgriuvusias nelaimes. Be to, lotoso žiedas yra vienas iš Viešpaties Višnu ir sėkmės deivės atributų. Tiems, kurie lenkiasi dieviškajai porai, sėkmės deivei ir Viešpačiui Višnu, nieko netrūksta, jiems nepažįstamas ir materialus skurdas. Viešpats šventraščiuose kartais vadinamas *śiva-viriñci-nutam.* Tai reiškia, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens, Nārāyaṇos, lotosinėms pėdoms lenkiasi net didieji pusdieviai Viešpats Śiva ir Viešpats Brahmā.

24 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
एवं सञ्जल्पितं मातुराकर्ण्यार्थागमं वचः ।
सन्नियम्यात्मनात्मानं निश्चक्राम पितुः पुरात् ॥२४॥

maitreya uvāca
evaṁ sañjalpitaṁ mātur ākarṇyārthāgamaṁ vacaḥ
sanniyamyātmanātmānaṁ niścakrāma pituḥ purāt

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *evam* – taip; *sañjalpitam* – pasakytus; *mātuḥ* – motinos; *ākarṇya* – išklausęs; *artha-āgamam* – tikslingus; *vacaḥ* – žodžius; *sanniyamya* – suvaldęs; *ātmanā* – protu; *ātmānam* – savąjį „Aš“; *niścakrāma* – paliko; *pituḥ* – tėvo; *purāt* – namus.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Sunīti patarimai sūnui, Dhruvai Mahārājai, buvo skirti padėti jam pasiekti užsibrėžtą tikslą. Kruopščiai viską apsvarstęs ir kupinas ryžto jis paliko tėvo namus.

Komentaras: Motiną ir sūnų iki ašarų įžeidė užgaulūs pamotės žodžiai ir tai, kad tėvas nė piršto nepajudino, kad apgintų sūnų. Tačiau ašaromis nieko nepakeisi – būtina ieškoti būdų, kaip palengvinti savo kančias. Taigi motina su sūnumi nutarė ieškoti prieglobsčio prie Viešpaties lotosinių pėdų, nes tai vienintelis būdas išspręsti visas materialias problemas. Pasak posmo, Dhruva Mahārāja paliko savo tėvo namus karalystės sostinėje, kad nuošalioje vietoje galėtų atsidėti Aukščiausiojo Dievo Asmens paieškoms. Ieškantiems dvasios ramybės šią išeitį siūlo ir Prahlāda Mahārāja: jo teigimu, reikia nusiplauti šeiminio gyvenimo suteptį ir pasitraukus į mišką pati-

kėti savo likimą Aukščiausiojo Dievo valiai. Gauḍīyos *vaiṣṇavams* tokiu mišku yra Vṛndos miškas, Vṛndāvana. Jei žmogus apsigyvena Vṛndāvanoje, patikėjęs savo sielą Vṛndāvaneśvarī, Śrīmati Rādharāṇī, globai, visos jo gyvenimo problemos nesunkiai išsisprendžia.

25 TEKSTAS

नारदस्तदुपाकर्ण्य ज्ञात्वा तस्य चिकीर्षितम् ।
स्पृष्ट्वा मूर्ध्न्यघघ्नेन पाणिना प्राह विस्मितः ॥२५॥

nāradas tad upākarṇya jñātvā tasya cikīrṣitam
spṛṣṭvā mūrdhany agha-ghnena pāṇinā prāha vismitaḥ

nāradaḥ – didis išminčius Nārada; *tat* – tai; *upākarṇya* – nugirdęs; *jñātvā* – ir žinodamas; *tasya* – jo (Dhruvos Mahārājos); *cikīrṣitam* – ketinimus; *spṛṣṭvā* – palietęs; *mūrdhani* – galvą; *agha-ghnena* – kuri sunaikina visas nuodėmes; *pāṇinā* – ranka; *prāha* – tarė; *vismitaḥ* – nustebęs.

Apie tai nugirdo didis išminčius Nārada ir Dhruvos istorija jį apstulbino, nes jis gerai suprato Dhruvos Mahārājos ketinimus. Išminčius surado Dhruvą ir palietęs jo galvą savo ranka, sunaikinančia visas nuodėmes, taip tarė.

Komentaras: Nārada nė negirdėjo Dhruvos Mahārājos ir jo motinos Sunīti pokalbio apie įvykius rūmuose, tad čia gali kilti klausimas, kaip Nārada sužinojo jo turinį? Atsakytume, kad Nārada yra *trikāla-jña*: jo galios beribės ir kaip Supersielai, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, visų gyvųjų būtybių širdys jam atviros kaip atversta knyga, jis žino, kas vyko praeityje, kas vyksta dabar ir kas atsitiks ateityje. Nārada suprato, kad Dhruva Mahārāja pasiryžęs žūtbūt pasiekti savo tikslą, todėl atskubėjo berniukui į pagalbą. Kaip tai atsitiko, galima paaiškinti labai paprastai: kai kiekvienos gyvosios esybės širdyje glūdintis Aukščiausiasis Dievo Asmuo suvokia, kad gyvoji esybė nuoširdžiai trokšta atsidėti pasiaukojimo tarnystei, Jis siunčia į pagalbą Savo atstovą. Šįkart norėdamas padėti Dhruvai Mahārājai Savo atstovu Jis pasirinko Nāradą. „Caitanya-caritāmṛtoje“ pasakyta: *guru-kṛṣṇa-prasāde pāya bhakti-latā-bīja* – teisę į pasiaukojimo tarnystę žmogus pelno dvasinio mokytojo ir Kṛṣṇos malone. Kṛṣṇa, Supersiela, atsižvelgdamas į Dhruvos Mahārājos ryžtingą nusiteikimą, nieko nelaukdamas atsiuntė Savo atstovą Nāradą, kad pastarasis suteiktų Dhruvai dvasinį įšventinimą.

26 TEKSTAS

अहो तेजः क्षत्रियाणां मानभङ्गममृष्यताम् ।
बालोऽप्ययं हृदा धत्ते यत्समातुरसद्वचः ॥२६॥

aho tejaḥ kṣatriyāṇāṁ māna-bhaṅgam amṛṣyatām
bālo 'py ayaṁ hṛdā dhatte yat samātur asad-vacaḥ

aho – kokia neįtikėtina; *tejaḥ* – dvasia; *kṣatriyāṇām* – *kṣatriyų; māna-bhaṅgam* – įžeidžiančius orumą; *amṛṣyatām* – nesugebėjo pakęsti; *bālaḥ* – visai dar vaikas; *api* – nors; *ayam* – tai; *hṛdā* – giliai į širdį; *dhatte* – priėmė; *yat* – tuos; *sa-mātuḥ* – pamotės; *asat* – nemalonius; *vacaḥ* – žodžius.

Neįtikėtina, kokia nepalenkiama kṣatriyų dvasia – jie neatleis net menkiausios užuominos, įžeidžiančios jų orumą. Juk berniukas visai dar vaikas, tačiau išgirdus pamotės užgauliojimus jam užvirė kraujas.

Komentaras: Kṣatriyų savybės apibūdintos „Bhagavad-gītoje“. Dvi svarbiausios jų savybės – savigarba ir ryžtas kautis iki galo. Akivaizdu, jog nuo pamotės įžeidimų užvirė Dhruvos Mahārājos gyslomis tekantis *kṣatriyo* kraujas. Jei šeimoje rūpestingai saugomos brahmanų, *kṣatriyų* arba *vaišyų* tradicijos, jų sūnūs ir vaikaičiai paveldi tą dvasią. Neatsitiktinai pagal Vedų normas gyvenančioje visuomenėje egzistavo *saṁskāra,* apsivalymo apeigų sistema, kurios nuosekliai laikėsi visi visuomenės nariai. Neatlikus tradicinių šeimos apsivalymo apeigų naujam jos nariui, jis degraduoja ir praranda teisę priklausyti savo protėvių luomui.

27 TEKSTAS

नारद उवाच
नाधुनाप्यवमानं ते सम्मानं वापि पुत्रक ।
लक्षयामः कुमारस्य सक्तस्य क्रीडनादिषु ॥२७॥

nārada uvāca
nādhunāpy avamānaṁ te sammānaṁ vāpi putraka
lakṣayāmaḥ kumārasya saktasya krīḍanādiṣu

nāradaḥ uvāca – didis išminčius Nārada tarė; *na* – ne; *adhunā* – dabar; *api* – nors; *avamānam* – įžeidimas; *te* – tau; *sammānam* – parodė pagarbą;

vā – arba; *api* – tikrai; *putraka* – brangus berniuk; *lakṣayāmaḥ* – aš matau; *kumārasya* – berniukus, tokius kaip tu; *saktasya* – kuriems rūpi; *krīḍana-ādiṣu* – žaidimai ir pramogos.

Didis išminčius Nārada tarė Dhruvai: Berniuk, tu dar vaikas, tavo bendra-amžiams terūpi pramogos ir išdaigos. Sakyk, kodėl tavo garbę taip užgavo pamotės žodžiai?

Komentaras: Paprastai, kai vaikas yra baramas, vadinamas nenaudėliu ar kvailiu, jis šypsodamas praleidžia įžeidimus pro ausis. Panašiai vaikas elgiasi ir girdėdamas pagyrimus. Tačiau Dhruva Mahārāja savo dvasia buvo tikras *kṣatriyas* ir negalėjo atleisti net menkiausio, užgaunančio *kṣatriyo* garbę jo pamotės įžeidimo.

28 TEKSTAS

विकल्पे विद्यमानेऽपि न ह्यसन्तोषहेतवः ।
पुंसो मोहमृते भिन्ना यल्लोके निजकर्मभिः ॥२८॥

vikalpe vidyamāne 'pi na hy asantoṣa-hetavaḥ
puṁso moham ṛte bhinnā yal loke nija-karmabhiḥ

vikalpe – kaita; *vidyamāne api* – nors egzistuoja; *na* – ne; *hi* – tikrai; *asantoṣa* – pasipiktinimo; *hetavaḥ* – priežastis; *puṁsaḥ* – žmonių; *moham ṛte* – nesuklaidintų; *bhinnāḥ* – atskirtų; *yat loke* – šiame pasaulyje; *nija-karmabhiḥ* – savo veiklos.

O Dhruva, tu neturi priežasčių piktintis net jei tau atrodo, kad pamotė užgavo tavo garbę. Toks pasipiktinimas tėra viena iš iliuzinės energijos apraiškų. Dabartinį gyvosios esybės gyvenimą lemia jos praeities poelgiai, todėl pasaulyje tokia gyvybės formų įvairovė – vienoms gyvosioms esybėms lemtos kančios, kitoms – džiaugsmai.

Komentaras: Vedose rašoma, kad gyvosios esybės sąlytis su materija nesukelia sutepties ir nedaro jai jokios įtakos. Kokį fizinį kūną ji gaus, lemia jos poelgiai ankstesniuose gyvenimuose. Žmogus, kuris suvokia, kad būdamas amžina gyvoji būtybė, siela, jis neturi nieko bendra nei su kančiomis, nei su džiaugsmais, jau yra pasiekęs išvadavimą. Tai patvirtinta „Bhagavad-gītoje“ (18.54): *brahma-bhūtaḥ prasannātmā* – kai žmogus pasiekia transcendentinį būvį, kančios ir troškimai jį apeina iš tolo. Nārada Ṛṣis pirmiausia norėjo priminti Dhruvai Mahārājai, kad jis dar visai vaikas, todėl neturėtų kreipti dėmesio nei į užgauliojimus, nei į liaupses. Bet jei jam užtenka proto atskirti

užgauliojimus nuo liaupsių, jis turi suprasti ir tai, kad žmogaus daliai išpuolanti garbė ar negarbė nulemta jo paties praeities poelgių. Todėl jokiomis aplinkybėmis jis neturėtų pasiduoti nei džiaugsmui, nei liūdesiui.

29 TEKSTAS

परितुष्येत्ततस्तात तावन्मात्रेण पूरुषः ।
दैवोपसादितं यावद्वीक्ष्येश्वरगतिं बुधः ॥२९॥

parituṣyet tatas tāta tāvan-mātreṇa pūruṣaḥ
daivopasāditaṁ yāvad vīkṣyeśvara-gatiṁ budhaḥ

parituṣyet – turi susitaikyti su; *tataḥ* – todėl; *tāta* – mano berniuk; *tāvat* – tokiomis; *mātreṇa* – ypatybėmis; *pūruṣaḥ* – asmuo; *daiva* – likimo; *upasāditam* – duotomis; *yāvat* – kaip; *vīkṣya* – matydamas; *īśvara-gatim* – Aukščiausiojo kelią; *budhaḥ* – tas, kuris protingas.

Kelias į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį išties nuostabus. Išmintingas žmogus turėtų pasirinkti šį kelią ir likti patenkintas viskuo, kas tenka jo daliai, suvokdamas, kad gera ir bloga jam lemta aukščiausiąja Viešpaties valia.

Komentaras: Didis išminčius Nārada patarė Dhruvai Mahārājai jokiomis aplinkybėmis nepulti į neviltį ir dėl nieko nesidžiaugti. Jis patarė Dhruvai Mahārājai susitaikyti su likimu. Bet kuris išmintingas žmogus privalo suprasti, kad skausmas ir džiaugsmas yra kūniškos būties sampratos rezultatas. Visų išmintingiausias yra tas, kuris atmetęs kūnišką būties sampratą egzistuoja transcendencijos lygmeniu. Maža to, bhaktas jo daliai tekusias negandas suvokia kaip Aukščiausiojo Viešpaties dovanas. Ištikus nelaimei jis suvokia tai kaip Dievo malonę ir reiškia Jam Savo dėkingumą ne tik mintyse, bet ir lenkdamas prieš Jį galvą. Taigi išmintingas žmogus niekuo ir niekada nesiskundžia ir pasikliauja Viešpaties malone.

30 TEKSTAS

अथ मात्रोपदिष्टेन योगेनावरुरुत्ससि ।
यत्प्रसादं स वै पुंसां दुराराध्यो मतो मम ॥३०॥

atha mātropadiṣṭena yogenāvarurutsasi
yat-prasādaṁ sa vai puṁsāṁ durārādhyo mato mama

atha – todėl; *mātrā* – savo motinos; *upadiṣṭena* – patartas; *yogena* – mistinės meditacijos dėka; *avarurutsasi* – nori tobulėti; *yat-prasādam* – kurio malonė; *saḥ* – tai; *vai* – tikrai; *puṁsām* – gyvosioms esybėms; *durārādhyaḥ* – labai sunku atlikti; *mataḥ* – nuomone; *mama* – mano.

Motinos patartas tu nutarei atsidėti mistinei meditacijai, kad pelnytum Viešpaties malonę, tačiau aš manau, kad toks asketiškas žygis neįmanomas paprastam žmogui. Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą pelnyti tikrai nelengva.

Komentaras: Praktikuoti *bhakti-yogą* sykiu ir sudėtinga, ir lengva. Aukščiausias dvasinis mokytojas, Śrī Nārada Munis, čia tikrina Dhruvos Mahārājos ryžtą atsidėti pasiaukojimo tarnystei. Tokį išbandymą išeina bet kuris, siekiantis įšventinimo. Paklusdamas Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai didis išminčius Nārada atėjo pas Dhruvą Mahārājį, norėdamas suteikti jam dvasinį įšventinimą, bet pirmiausia jis norėjo patikrinti jo ryžtą. Patirtis rodo, kad nuoširdžiam žmogui pasiaukojimo tarnystė nesunkiai įveikiama, tačiau ji tampa labai sunkia tam, kuriam trūksta ryžto ir nuoširdumo.

31 TEKSTAS

मुनयः पदवीं यस्य निःसङ्गेनोरुजन्मभिः ।
न विदुर्मृगयन्तोऽपि तीव्रयोगसमाधिना ॥३१॥

munayaḥ padavīṁ yasya niḥsaṅgenoru-janmabhiḥ
na vidur mṛgayanto 'pi tīvra-yoga-samādhinā

munayaḥ – didžių išminčių; *padavīm* – kelias; *yasya* – kurių; *niḥsaṅgena* – atsižadant pasaulio; *uru-janmabhiḥ* – po daugelio gyvenimų; *na* – niekada ne; *viduḥ* – suprato; *mṛgayantaḥ* – ieškodami; *api* – tikrai; *tīvra-yoga* – rūsčios askezės; *samādhinā* – panirus į transą.

Nārada Munis tęsė: Daugybė yogų mistikų, nepaveiktų materijos sutepties, daugybę gyvenimų ėjo šiuo keliu nuolat panirę į transą ir praktikavo įvairiausias askezes, tačiau, nepaisant to, jiems nepavyko pažinti Dievą.

32 TEKSTAS

अतो निवर्ततामेष निर्बन्धस्तव निष्फलः ।
यतिष्यति भवान् काले श्रेयसां समुपस्थिते ॥३२॥

ato nivartatām eṣa nirbandhas tava niṣphalaḥ
yatiṣyati bhavān kāle śreyasāṁ samupasthite

ataḥ – ateityje; *nivartatām* – tiesiog liaukis; *eṣaḥ* – šis; *nirbandhaḥ* – ryžtas; *tava* – tavo; *niṣphalaḥ* – bevaisis; *yatiṣyati* – tau reikės pabandyti ateityje; *bhavān* – tu pats; *kāle* – laikui bėgant; *śreyasām* – tokia galimybė; *samupasthite* – atsiras.

Todėl patarčiau tau, mielas berniuk, neieškoti laimės šiame kelyje – tu nieko nepeši. Verčiau grįžk namo. Kai paūgėsi, Viešpaties malone dar turėsi galimybę atsidėti mistinei yogai ir tada būsi pasirengęs ją praktikuoti.

Komentaras: Paprastai dvasinio tobulumo žmogus siekia paskutiniaisiais gyvenimo metais, būdamas gerai pasirengęs dvasiniam gyvenimui. Dėl šios priežasties Vedų socialinė sistema numato keturis žmogaus gyvenimo etapus. Gyvenimo pradžioje žmogus tampa mokiniu, *brahmacāriu,* ir vadovaujamas autoritetingo dvasinio mokytojo studijuoja Vedas. Po to jis sukuria šeimą ir vadovaudamasis Vedų nurodymais vykdo savo šeimynines pareigas. Vėliau šeimos žmogus tampa *vānaprastha* ir pagaliau, kai jau yra pasirengęs, atsižada šeiminio gyvenimo bei *vānaprasthos,* duoda *sannyāsos* įžadus ir visiškai atsideda pasiaukojimo tarnystei.

Paprastai žmonės mano, kad vaikystėje reikia džiaugtis gyvenimu, linksmintis ir žaisti, jaunystėje – maloniai leisti laiką merginų draugijoje, ir tik senatvėje, paskutiniaisiais gyvenimo metais, reikėtų atsidėti pasiaukojimo tarnystei arba mistinės *yogos* praktikai. Tačiau išties rimti bhaktai šios nuomonės nepalaiko. Didis išminčius Nārada savo patarimais Dhruvai Mahārājai mėgina jį išbandyti. Iš tikrųjų šventraščiuose teigiama, kad žmogus turi praktikuoti pasiaukojimo tarnystę visą gyvenimą. Patikrinti mokinį ir įsitikinti, ar jis nuoširdžiai trokšta dvasinio gyvenimo – dvasinio mokytojo pareiga. Tik įsitikinęs mokinio ketinimų nuoširdumu dvasinis mokytojas suteikia jam įšventinimą.

33 TEKSTAS

यस्य यद्दैवविहितं स तेन सुखदुःखयोः ।
आत्मानं तोषयन्देही तमसः पारमृच्छति ॥३३॥

yasya yad daiva-vihitaṁ sa tena sukha-duḥkhayoḥ
ātmānaṁ toṣayan dehī tamasaḥ pāram ṛcchati

yasya – kiekvienas; *yat* – tuo, kas; *daiva* – likimo; *vihitam* – skirta; *saḥ* – toks žmogus; *tena* – tuo; *sukha-duḥkhayoḥ* – džiaugsmu arba kančia; *ātmānam* – savasis „aš“; *toṣayan* – patenkintas; *dehī* – įkūnytoji siela; *tamasaḥ* – tamsos; *pāram* – į kitą pusę; *ṛcchati* – persikelia.

Ir džiaugsmo, ir kančios akimirką reikia išlikti ramiam, nes ir džiaugsmas, ir kančia aplanko mus Aukščiausiojo valia. Tas, kuris bet kuriomis aplinkybėmis išlieka patenkintas, be vargo iš neišmanymo tamsybės išeis į šviesą.

Komentaras: Gyvenimas materialiame pasaulyje turi dvi puses: šviesiąją – doringą veiklą ir tamsiąją – nuodėmingą karminę veiklą. Žmogaus, kuris neatlieka pasiaukojimo tarnystės, veiksmai tegali sukelti materialų džiaugsmą arba skausmą. Kai mums nusišypso materiali laimė, tai reiškia, kad mes naudojamės savo doringos veiklos vaisiais, ir jų kraitis tuštėja. O kai kenčiame, tai reiškia, kad mokame už savo nuodėmes. Jei iš neišmanymo patamsių norime ištrūkti į šviesą, užuot vaikęsi laikino džiaugsmo ir kančios šešėlių, turėtume susitaikyti su savo likimu, kuris mums skirtas Viešpaties valia. Kitaip sakant, jei mes tiesiog atsiduosime Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, mums pavyks išbristi iš šio materialios būties liūno.

34 TEKSTAS

गुणाधिकान्मुदं लिप्सेदनुक्रोशं गुणाधमात् ।
मैत्रीं समानादन्विच्छेन्न तापैरभिभूयते ॥३४॥

guṇādhikān mudaṁ lipsed anukrośaṁ guṇādhamāt
maitrīṁ samānād anvicchen na tāpair abhibhūyate

guṇa-adhikāt – tam, kuris labiau patyręs; *mudam* – džiaugsmą; *lipset* – turėtų jausti; *anukrośam* – užuojautą; *guṇa-adhamāt* – tam, kuris mažiau patyręs; *maitrīm* – draugystės; *samānāt* – su lygiu; *anvicchet* – turėtų norėti; *na* – ne; *tāpaiḥ* – bėdų; *abhibhūyate* – tampa apimtas.

Visi turėtume vadovautis šia taisykle: sutikęs labiau patyrusį džiaukis, sutikęs mažiau patyrusį būk jam gailestingas ir padėk, o sutikęs sau lygų draugauk. Tada mūsų nepalies trejopos šio materialaus pasaulio kančios.

Komentaras: Paprastai susidūrę su mus pranokstančiu žmogumi imame jam pavydėti, mažiau išmanantį ar patyrusį žeminame, o prieš sau lygų

giriamės savo laimėjimais. Toks elgesys iš esmės yra visų mūsų materialių nelaimių priežastis. Neatsitiktinai didis išminčius Nārada teigia, jog Viešpaties bhakto elgesys turi būti nepriekaištingas. Užuot pavydėję pranašesniam už save, turėtume džiaugtis, kad lemtis mus suvedė; užuot su panieka žvelgę į mažiau išmanantį ir patyrusį žmogų, turėtume būti jam gailestingesni ir padėti tobulėti, o užuot gyręsi prieš sau lygų, turėtume siekti jo draugystės. Be to, turime užjausti paprastus žmones, kurie kenčia, nes užmiršo Kṛṣṇą. Jei laikysimės šios svarbios taisyklės, būsime laimingi materialiame pasaulyje.

35 TEKSTAS

ध्रुव उवाच
सोऽयं शमो भगवता सुखदुःखहतात्मनाम् ।
दर्शितः कृपया पुंसां दुर्दर्शोऽस्मद्विधैस्तु यः ॥३५॥

dhruva uvāca
so 'yaṁ śamo bhagavatā sukha-duḥkha-hatātmanām
darśitaḥ kṛpayā puṁsāṁ durdarśo 'smad-vidhais tu yaḥ

dhruvaḥ uvāca – Dhruva Mahārāja tarė; *saḥ* – tai; *ayam* – ši; *śamaḥ* – proto ramybė; *bhagavatā* – Jūsų Šviesybės; *sukha-duḥkha* – džiaugsmas ir kančios; *hata-ātmanām* – tiems, kuriuos veikia; *darśitaḥ* – apreikšta; *kṛpayā* – malone; *puṁsām* – žmonėms; *durdarśaḥ* – labai sunkiai suvokiama; *asmat-vidhaiḥ* – tokioms asmenybėms, kaip aš pats; *tu* – bet; *yaḥ* – tai, ką tu sakei.

Dhruva Mahārāja tarė: O mano viešpatie, Nāradajī, tavo išmintingi patarimai, kaip rasti proto ramybę, kai širdį jaudrina žemiški džiaugsmai ir sielvartas, iš tiesų vertingi, tačiau aš esu toks neišmanėlis, kad mano širdyje jie nerado atgarsio.

Komentaras: Žmones galima skirti į kelias kategorijas. Viena jų – *akāmiai,* t.y. žmonės, neturintys materialių troškimų. Iš esmės žmogus negali neturėti jokių troškimų. Jis visada ko nors trokšta. Troškimų negalima išgyvendinti, žmogus visada turės arba materialių, arba dvasinių troškimų. Materialūs troškimai kyla kai žmogus nori patenkinti savo jusles. Jei žmogus pasiryžęs paaukoti viską, kad suteiktų džiaugsmo Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, jo troškimai laikytini dvasiniais. Didžio šventojo Nārados žodžiai nepasiekė Dhruvos širdies, nes jis nemanė galįs atsisakyti visų materialių troškimų,

kaip tai nurodė Nārada. Tačiau būtų klaidinga manyti, jog tas, kuris dar turi materialių troškimų, negali garbinti Aukščiausiojo Dievo Asmens. Tai pati svarbiausia pamoka iš Dhruvos gyvenimo istorijos. Jis atvirai sako, kad jo širdis pilna materialių troškimų. Jį stipriai užgavo žiaurūs pamotės žodžiai, tuo tarpu dvasios aukštumų pasiekęs žmogus vienodai abejingas tiek prakeiksmams, tiek pagyroms.

„Bhagavad-gītoje“ rašoma, jog dvasios aukštumų pasiekusio žmogaus nejaudina materialaus pasaulio priešybės. Tačiau Dhruva Mahārāja atvirai prisipažino negalįs pakilti virš materialios kančios ir džiaugsmo. Jis neabejojo Nārados pamokymų vertingumu, tačiau jautėsi negalįs jais vadovautis. Tad ar gali materialių troškimų kamuojamas žmogus garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį? Atsakymas į šį kausimą vienareikšmiškas: Viešpatį gali garbinti kiekvienas. *Bhakti-yogos,* t.y. Kṛṣṇos sąmonės praktikos, gali imtis net ir materialių troškimų turintis žmogus, nes Aukščiausiasis Viešpats Kṛṣṇa iš Savo gailestingumo išpildo bet kurį troškimą. Dhruvos Mahārājos gyvenimo istorija yra akivaizdus įrodymas, kad kiekvienas, net ir tas, kurio širdis kupina materialių troškimų, turi teisę garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

36 TEKSTAS

अथापि मेऽविनीतस्य क्षात्त्रं घोरमुपेयुषः ।
सुरुच्या दुर्वचोबाणैर्न भिन्ने श्रयते हृदि ॥३६॥

athāpi me 'vinītasya kṣāttraṁ ghoram upeyuṣaḥ
surucyā durvaco-bāṇair na bhinne śrayate hṛdi

atha api – todėl; *me* – mano; *avinītasya* – nenuolanki; *kṣāttram* – *kṣatriyo* dvasia; *ghoram* – nepakanti; *upeyuṣaḥ* – įgyta; *surucyāḥ* – karalienės Suruci; *durvacaḥ* – žiaurių žodžių; *bāṇaiḥ* – strėlėmis; *na* – ne; *bhinne* – pervertoje; *śrayate* – lieka; *hṛdi* – širdyje.

Brangus viešpatie, suprantu, kad atsisakydamas vykdyti tavo pamokymus elgiuosi įžūliai, tačiau nesu dėl to kaltas. Dėl visko kaltas mano gyslomis tekantis kṣatriyo kraujas. Žiaurūs pamotės Suruci žodžiai pervėrė mano širdį, ir ji negali išgirsti tavo neįkainojamų pamokymų.

Komentaras: Sakoma, kad širdis yra kaip molio ąsotis. Sudaužius ąsotį lieka šūkių krūva – jo nebesuklijuosi. Panašiai posme svarsto ir Dhruva Mahārāja. Jis sako Nāradai Muniui, kad žiaurūs pamotės žodžiai it aštrios strėlės sužeidė jo širdį ir kerštо troškimas užgožė visas mintis. Pamotė

pasakė Dhruvai, kad jis nevertas atsisėsti ne tik į sostą, bet ir ant tėvo kelių, nes jį pagimdė kita Mahārājos Uttanapādos žmona (Sunīti), kuriai karalius buvo abejingas. Kitaip sakant, Suruci buvo įsitikinusi, jog Dhruva neturi jokių teisių į sostą. Skaudūs pamotės žodžiai pakurstė Dhruvos Mahārājos troškimą tapti karaliumi ir valdyti planetą, kuri pranoktų net iškiliausio iš pusdievių, Viešpaties Brahmos, buveinę.

Dhruva Mahārāja užuolankomis primena didžiam išminčiui Nāradai, kad pagal prigimtį žmonės skirstomi į keturias kategorijas: brahmanus, *kṣatriyus, vaišyus* ir *śūdras.* Vienam luomui priklausančių žmonių būdas labai skiriasi nuo kito luomo žmonių būdo. Filosofinis požiūris į gyvenimą, kurį Nārada Munis stengėsi įskiepyti Dhruvai, artimas brahmanų prigimčiai ir svetimas *kṣatriyams.* Dhruva atvirai prisipažįsta stokojąs brahmanams būdingo nuolankumo. Todėl Nārados Munio patarimai jam nepriimtini.

Druvos Mahārājos žodžiai liudija, jog auklėjant vaiką būtina atsižvelgti į jo polinkius, antraip bus slopinamos jo prigimčiai būdingos savybės. Guru, dvasinio mokytojo, o ir apskritai, mokytojo pareiga – stebėti savo mokinio psichologinę raidą ir ugdyti jo prigimtį atitinkančius profesinius įgūdžius. *Kṣatriyo* auklėjimą gavusiam Dhruvai Mahārājai brahmaniškoji Nārados Munio filosofija buvo nepriimtina. Amerikoje man pačiam teko įsitikinti brahmanų ir *kṣatriyų* temperamentų nesuderinamumu. Amerikos jaunimas, kuriam skiepijamos *śūdrų* vertybės, stokoja kovingumo. Štai kodėl *kṣatriyų* temperamento neturintys Amerikos jaunuoliai mėgina išsisukti nuo karinės prievolės ir tai kelia didelį visuomenės nepasitenkinimą.

Tai, kad Amerikos jaunuoliams nebūdingas *kṣatriyų* temperamentas, dar nereiškia, kad jie gali pasigirti brahmaniškomis savybėmis. Jaunuolis, kuriam įskiepytos *śūdros* vertybės, viskuo nusivylęs dedasi prie hipių. Tačiau jei Amerikos jaunuoliai, kuriems metų metus skiepijamos žemiausios dvasiniu požiūriu *śūdrų* vertybės, jungsis prie Amerikoje plintančio Kṛṣṇos sąmonės judėjimo, jie turės galimybę išsiugdyti brahmaniškas savybes. Kitaip sakant, brahmaniškas savybes išsiugdyti gali kiekvienas, nes Kṛṣṇos sąmonės judėjimas atviras visiems. Šiuolaikinei visuomenei to labiausiai trūksta, nes mūsų dienomis iš esmės nėra nei tikrų brahmanų, nei *kṣatriyų.* Šiandien visuomenėje, kurioje dominuoja *śūdros,* išlikęs tik siauras *vaišyų* sluoksnis. Visuomenės skirstymas į brahmanų, *kṣatriyų, vaišyų* ir *śūdrų* luomus yra moksliškai pagrįstas. Socialiniame organizme brahmanams tenka galvos, *kṣatriyams* – rankų, *vaišyams* – pilvo, o *śūdroms* – kojų vaidmuo. Dabar iš šio organizmo telikusios kojos ir pilvas. Jis neturi nei rankų, nei galvos – visuomenė apversta aukštyn kojom. Todėl, jei norime, kad degradavusi visuomenė atgautų dvasingumą, joje būtina atgaivinti brahmaniškas savybes.

37 TEKSTAS

पदं त्रिभुवनोत्कृष्टं जिगीषोः साधु वर्त्म मे ।
ब्रूह्यस्मत्पितृभिर्ब्रह्मन्नन्यैरप्यनधिष्ठितम् ॥३७॥

padaṁ tri-bhuvanotkṛṣṭaṁ jigīṣoḥ sādhu vartma me
brūhy asmat-pitṛbhir brahmann anyair apy anadhiṣṭhitam

padam – posto; *tri-bhuvana* – trijuose pasauliuose; *utkṛṣṭam* – geriausio; *jigīṣoḥ* – trokštu; *sādhu* – dorą; *vartma* – kelią; *me* – man; *brūhi* – prašau nurodyk; *asmat* – mūsų; *pitṛbhiḥ* – protėvių, tėvo ir senelio; *brahman* – o didis brahmane; *anyaiḥ* – kitų; *api* – netgi; *anadhiṣṭhitam* – nepasiekto.

O mokytas brahmane, aš trokštu tapti tokiu valdovu, kokio iki manęs dar nebuvo visuose trijuose pasauliuose. Aš trokštu pranokti savo tėvąir senelį. Būk maloningas – nurodyk man dorą kelią, kuris nuvestų mane į mano gyvenimo tikslą.

Komentaras: Kadangi Druvai Mahārājai pasirodė nepriimtini Nārados Munio brahmaniški priesakai, kyla klausimas, kokių pamokymų iš Nārados Munio jis tikisi? Nelaukdamas šio klausimo Dhruva Mahārāja posme atskleidžia slapčiausius savo troškimus. Dhruvos Mahārājos tėvas buvo viso pasaulio imperatorius, o prosenelis, Viešpats Brahmā, – visatos kūrėjas. Druva Mahārāja atskleidžia savo troškimą valdyti tokią karalystę, kad apie ją pasvajotų net jo tėvas ir senelis. Jis atvirai prisipažįsta norįs karalystės, neturinčios sau lygių visuose trijuose pasauliuose, t.y. aukštutinėse, vidurio ir žemutinėse planetose. Aukščiausiąją valdžią visatoje turi Viešpats Brahmā, tačiau Dhruva Mahārāja norėjo pranokti net ir jį. Jis norėjo pasinaudoti galimybėmis, kurias suteikia bendravimas su Nārada Muniu, nes žinojo, kad, jei didis Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas Nārada Munis palaimins jį ir nurodys kelią į trokštamą tikslą, jis pelnys valdžią, kuri nepasiekiama niekam trijuose pasauliuose. Pasitaikius progai jis prašo Nāradajī padėti jam pasiekti šį tikslą. Dhruva Mahārāja svajojo pranokti patį Viešpatį Brahmą, ir iš esmės toks jo noras buvo neįgyvendinamas. Tačiau bhaktas, pelnęs Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą, gali pasiekti net ir nepasiekiamą tikslą.

Pažymėtina, kad Dhruva Mahārāja siekė savo tikslo kilniomis priemonėmis, o ne gudrybėmis ir apgaule. Jis nesivadovavo principu „tikslas pateisina priemones“. Kitaip sakant, įgyvendinti savo tikslus jis nori su Kṛṣṇos pritarimu. Tai būdingas bhakto bruožas: net jei jis trokšta materialų dalykų,

priims juos tik iš Kṛṣṇos rankų. Atmetęs Nārados Munio priesakus, Dhruva Mahārāja jautėsi nejaukiai, todėl jis apeliuoja į Nārados gailestingumą ir prašo nurodyti jam būdą, kaip įgyvendinti slapčiausius norus.

38 TEKSTAS

नूनं भवान् भगवतो योऽङ्गजः परमेष्ठिनः ।
वितुदन्नटते वीणां हिताय जगतोऽर्कवत् ॥३८॥

nūnaṁ bhavān bhagavato yo 'ṅgajaḥ parameṣṭhinaḥ
vitudann aṭate vīṇāṁ hitāya jagato 'rkavat

nūnam – tikrai; *bhavān* – Jūsų Kilnybe; *bhagavataḥ* – Viešpaties; *yaḥ* – tas, kuris; *aṅga-jaḥ* – gimęs iš kūno; *parameṣṭhinaḥ* – Viešpaties Brahmos; *vitudan* – grodamas; *aṭate* – visur keliauji; *vīṇām* – muzikiniu instrumentu; *hitāya* – vardan gerovės; *jagataḥ* – pasaulio; *arka-vat* – tarsi saulė.

O viešpatie, Viešpats Brahmā gali didžiuotis tokiu sūnumi, kaip tu. Tu klajoji po pasaulį grodamas savo muzikiniu instrumentu, vīṇa, rūpindamasis visatos gyventojų gerove. Tu tarsi saulė, kuri keliauja per visą visatą rūpindamasi visų gyvųjų būtybių gerove.

Komentaras: Nors dar visai vaikas, Dhruva Mahārāja išreiškė viltį, kad jam pavyks tapti valdovu, kurio karalystė savo turtais pranoks jo tėvo ir senelio valdas. Jis taip pat džiaugėsi, kad jam nusišypsojo laimė sutikti tokį iškilnų bhaktą, kaip Nārada, kurio vienintelis tikslas – skleisti pasauliui šviesą, kaip saulė skleidžia šilumą ir šviesą visų planetų gyventojams. Nārada Munis keliauja kilniausios labdaros tikslu – norėdamas suteikti gyvosioms būtybėms galimybę tapti Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktais. Dhruva Mahārāja nė kiek neabejoja, kad Nārada Munis įvykdys jo troškimą, kad ir koks netikėtas jis būtų.

Labai svarbus posme saulės pavyzdys. Saulė dosniai dalija savo spindulius visoms be išimties gyvosioms būtybėms. Kitaip sakant, Dhruva Mahārāja prašo Nāradą Munį, kad jis būtų gailestingas kaip saulė. Paminėjęs, kad Nārada keliauja po visatą rūpindamasis visų sąlygotų sielų gerove, Dhruva apeliuoja į Nārados gailestingumą ir prašo įgyvendinti jo troškimą. Dhruva Mahārāja buvo kupinas ryžto žūtbūt pasiekti savo tikslą. Dėl šio tikslo jis paliko šeimą ir išėjo iš tėvo rūmų.

39 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्युदाहृतमाकर्ण्य भगवान्नारदस्तदा ।
प्रीतः प्रत्याह तं बालं सद्वाक्यमनुकम्पया ॥३९॥

maitreya uvāca
ity udāhṛtam ākarṇya bhagavān nāradas tadā
prītaḥ pratyāha taṁ bālaṁ sad-vākyam anukampayā

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tęsė; *iti* – taip; *udāhṛtam* – pasakyta; *ākarṇya* – išklausęs; *bhagavān nāradaḥ* – didis išminčius Nārada; *tadā* – tuoj po to; *prītaḥ* – patenkintas; *pratyāha* – atsakė; *tam* – jam; *bālam* – berniukui; *sat-vākyam* – išmintingu patarimu; *anukampayā* – iš gailesčio.

Išminčius Maitreya tęsė: Po tokių Dhruvos Maharadžos žodžių didžiam išminčiui Nāradai Muniui pagailo berniuko ir iš besąlyginės malonės jis davė jam tokį išmintingą patarimą.

Komentaras: Kadangi didis išminčius Nārada yra iškiliausias dvasinis mokytojas, jo misija – kiekvienai sutiktai gyvajai būtybei dovanoti aukščiausiąjį gėrį. Dhruva Mahārāja buvo dar vaikas ir jo troškimas buvo vaikiškas, ir vis dėlto didžiajam išminčiui pagailo berniuko. Linkėdamas jam gero išminčius davė tokį patarimą.

40 TEKSTAS

नारद उवाच
जनन्याभिहितः पन्थाः स वै निःश्रेयसस्य ते ।
भगवान् वासुदेवस्तं भज तं प्रवणात्मना ॥४०॥

nārada uvāca
jananyābhihitaḥ panthāḥ sa vai niḥśreyasasya te
bhagavān vāsudevas taṁ bhaja taṁ pravaṇātmanā

nāradaḥ uvāca – išminčius Nārada tarė; *jananyā* – tavo motinos; *abhihitaḥ* – nurodytas; *panthāḥ* – kelias; *saḥ* – tas; *vai* – tikrai; *niḥśreyasasya* – aukščiausias gyvenimo tikslas; *te* – tau; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo;

vāsudevaḥ – Kṛṣṇa; *tam* – Jam; *bhaja* – tarnauk; *tam* – į Jį; *pravaṇa-ātmanā* – sutelkęs visą savo dėmesį.

Didis išminčius tarė Dhruvai Mahārājai: Tavo motina Sunīti patarė tau su atsidavimu tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui – būtent tai ir turi daryti. Todėl visa širdimi atsidėk pasiaukojimo tarnystei Viešpačiui.

Komentaras: Dhruva Mahārāja užsimojo valdyti karalystę, kuri savo didybe pranoktų net Viešpaties Brahmos valdas. Kadangi Viešpats Brahmā yra vyriausias iš visų pusdievių, jo valdžia visatoje yra aukščiausia. Tačiau Dhruva Mahārāja svajojo pranokti net ir Viešpatį Brahmą, taigi jis negalėjo pasiekti užsibrėžto tikslo garbindamas kurį nors iš pusdievių. „Bhagavadgītos“ žodžiais, pusdievių dovanojamos malonės laikinos. Dėl šios priežasties Nārada Munis paragino Dhruvą Mahārāją elgtis taip, kaip jam patarė motina, t.y. garbinti Kṛṣṇą, Vāsudevą. Kṛṣṇos malonė visada pranoksta bhakto lūkesčius. Ir Sunīti, ir Nārada Munis žinojo, jog niekas iš pusdievių negali išpildyti Dhruvos Mahārājos norų, todėl abu jie patarė berniukui praktikuoti pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui Kṛṣṇai.

Nāradą Munis posme pavadintas *bhagavānu,* nes išminčius, kaip ir Aukščiausiasis Viešpats, gali išpildyti bet kurį žmogaus troškimą. Išminčius buvo labai patenkintas Dhruva Mahārāja ir iškart galėjo jam dovanoti tai, ko šis prašė. Tačiau dvasinis mokytojas turi visai kitus uždavinius – jo pareiga pasirūpinti, kad mokinys praktikuotų visus *śāstrų* reikalavimus atitinkančią pasiaukojimo tarnystę. Lygiai taip pasielgė Kṛṣṇa, atsidūręs su Arjuna mūšio lauke. Jis galėjo parėdyti, kad Arjuna pergalę pelnytų net ginklo į rankas nepaėmęs, tačiau to nepadarė, priešingai, paragino Arjuną kautis. Lygiai taip Nārada Munis ragina Dhruvą Mahārāją imtis pasiaukojimo tarnystės ir tokiu būdu pasiekti užsibrėžtą tikslą.

41 TEKSTAS

धर्मार्थकाममोक्षाख्यं य इच्छेच्छ्रेय आत्मनः ।
एकं ह्येव हरेस्तत्र कारणं पादसेवनम् ॥४१॥

dharmārtha-kāma-mokṣākhyaṁ ya icchec chreya ātmanaḥ
ekaṁ hy eva hares tatra kāraṇaṁ pāda-sevanam

dharma-artha-kāma-mokṣa – keturi principai: religingumas, materiali gerovė, jusliniai malonumai ir išvadavimas; *ākhyam* – vadinamo; *yaḥ* – kas; *icchet* – gali trokšti; *śreyaḥ* – gyvenimo tikslo; *ātmanaḥ* – savojo „Aš“; *ekam*

hi eva – tik vieno; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *tatra* – tame; *kāraṇam* – priežastis; *pāda-sevanam* – garbindamas lotosines pėdas.

Kas trokšta džiaugtis religingumo vaisiais, svajoja apie materialią gerovę, juslinius malonumus ir išvadavimą, turi pasiaukojęs tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, nes garbindamas Jo lotosines pėdas įgyvendins visus savo siekius.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad pusdieviai teikia savo garbintojams malones tik su Aukščiausiojo Dievo Asmens leidimu. Neatsitiktinai pusdieviams skirtuose aukojimuose visada *nārāyaṇa-śilos* arba *śālagrāma-śilos* pavidalu dalyvauja Aukščiausiasis Viešpats ir stebi aukojimo eigą. Negavę Aukščiausiojo Viešpaties leidimo pusdieviai negali suteikti jokių malonių. Tad Nārada Munis ir sako, kad žmogus, net jei jis trokšta religingumo vaisių, materialinės gerovės, juslinių malonumų ir išvadavimo, turėtų kreiptis į Aukščiausiąjį Viešpatį, melstis Jam ir nusilenkęs prie Jo lotosinių pėdų prašyti patenkinti jo troškimus. Taip elgiasi kiekvienas išmintingas žmogus. Jei žmogus išmintingas, jis kreipiasi ne į pusdievius, o tiesiogiai į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris yra visų palaiminimų šaltinis.

„Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa teigia, jog religija nesiriboja vien apeiginiais veiksmais. Bet kuri religija, jei ji tikra, skatina žmogų atsiduoti Viešpaties lotosinėms pėdoms. Viešpačiui atsidavęs žmogus specialiai nesiekia materialios gerovės. Į tarnystę Viešpačiui pasinėręs bhaktas gauna visas galimybes patenkinti savo jusles. Prireikus Kṛṣṇa išpildo bet kurį jo troškimą. Kalbant apie išvadavimą, reikia turėti galvoje, jog Viešpaties tarnystei atsidėjusiam bhaktui nereikia atskirai stengtis pasiekti išvadavimą, nes jis jau yra išsivadavusi siela.

Taigi Nārada Munis paragino Dhruvą Mahārājį siekti Vāsudevos, Viešpaties Kṛṣṇos, prieglobsčio ir elgtis taip, kaip jam patarė motina, nes paklausęs jos patarimo jis įgyvendins savo troškimą. Pastarajame posme Nārada Munis pabrėžia, jog pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui yra vienintelis kelias. Kitaip sakant, pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui neturėtų atsisakyti net ir materialių troškimų apsėstas žmogus, nes tarnystė Viešpačiui dovanos jam visų jo troškimų išsipildymą.

42 TEKSTAS

तत्तात गच्छ भद्रं ते यमुनायास्तटं शुचि ।
पुण्यं मधुवनं यत्र सान्निध्यं नित्यदा हरेः ॥४२॥

tat tāta gaccha bhadraṁ te yamunāyās taṭaṁ śuci
puṇyaṁ madhuvanaṁ yatra sānnidhyaṁ nityadā hareḥ

tat – ta; *tāta* – mielas sūnau; *gaccha* – eik; *bhadram* – sėkmės; *te* – tau; *yamunāyāḥ* – Yamunos; *taṭam* – prie krantų; *śuci* – nusiplovęs visas nuodėmes; *puṇyam* – šventa; *madhu-vanam* – Madhuvana vadinama; *yatra* – kur; *sānnidhyam* – būdamas arčiau; *nityadā* – visada; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens.

Linkiu tau sėkmės, mielas berniuk. Eik į šventą Madhuvanos giraitę prie Yamunos krantų, kur nusiplausi visas nuodėmes, nes tas, kuris įžengia į šią giraitę, priartėja prie amžinai joje gyvenančio Aukščiausiojo Dievo Asmens.

Komentaras: Garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Dhruvai Mahārājai patarė ir Nārada Munis, ir jo motina Sunīti. Pastarajame posme Nārada Munis duoda konkrečius nurodymus, kaip elgtis, kad Aukščiausiojo Viešpaties garbinimas ilgai nelaukus atneštų trokštamą rezultatą. Jis patarė Dhruvai traukti į Madhuvano giraitę Yamunos pakrantėje ir ten garbinti Aukščiausiąjį Viešpatį sutelkus į Jį visas savo mintis.

Lankymasis šventose vietose paspartina bhakto dvasinę pažangą. Nors Viešpats Kṛṣṇa yra visabūtis, lengviausia prie Jo priartėti šventose vietose, nes čia gyvena didieji išminčiai. Viešpaties Kṛṣṇos žodžiais, Jis yra ten, kur Jo bhaktai šlovina Jo transcendentinius žygius. Indijoje gausu šventų vietų, o garsiausios jų yra Badarī-nārāyaṇa, Dvārakā, Rāmeśvara ir Jagannātha Puris. Šios šventos vietos vadinamos keturiomis *dhāmomis.* Žodis *dhāma* reiškia vietą, kurioje lengva pajusti Aukščiausiojo Viešpaties artumą. Norint patekti į Badarī-nārāyaṇą, reikia kirsti Hardvaro miestą, o Hardvaras reiškia „kelias, vedantis pas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį“. Be keturių *dhāmų* yra ir kitos šventos vietos: Prayāgas (Allahabadas), Mathurā ir t.t. Tačiau pati švenčiausia vieta Žemėje – Vṛndāvanos miestelis. Tiems, kurie dar nepasiekė dvasinio gyvenimo aukštumų, šventraščiai rekomenduoja gyventi šventose vietose ir ten praktikuoti pasiaukojimo tarnystę. Misionieriška veikla užsiimantis iškilus bhaktas, kokiu buvo Nārada Munis, gali tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui bet kur. Kartais jis nukeliauja net į pragaro planetas. Tačiau reikia turėti galvoje, kad net atsidūręs pragare Nārada Munis nepatiria kančių, nes visa savo esybe yra pasinėręs į atsakingą misiją – pasiaukojimo tarnystės tiesų skelbimą. Nārados Munio žodžiais, Madhuvanos giraitė, esanti netoli Vṛndāvanos Mathuros apygardoje, yra viena švenčiausių žemės vietų. Net ir šiandien ten gyvena daugybė šventųjų, pasinėrusių į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui.

Madhuvana yra viena iš dvylikos Vṛndāvanos apylinkėse esančių giraičių. Jų aplankyti suplaukia piligrimai iš visų Indijos kampelių. Penkios jų – Bhadravana, Bilvavana, Lauhavana, Bhāṇḍīravana ir Mahāvana yra rytiniame Yamunos krante, o likusios septynios giraitės: Madhuvana, Tālavana, Kumudavana, Bahulāvana, Kāmyavana, Khadiravana ir Vṛndāvana – vakariniame jos krante. Šiose giraitėse yra nemažai *ghātų* (maudyklų). Žemiau pateikiame visą jų sąrašą: 1) Avimukta, (2) Adhirūḍha, (3) Guhya-tīrtha, (4) Prayāga-tīrtha, (5) Kanakhala, (6) Tinduka-tīrtha, (7) Sūrya-tīrtha, (8) Vaṭasvāmī, (9) Dhruva-ghāṭa (Dhruva-ghāṭa, aplink kurią keroja nemažai vaismedžių ir žiedais nubarstytų medžių, garsėja tuo, kad greta jos ant nedidelės kalvos Dhruva Mahārāja meditavo Viešpatį ir griežtai tramdė kūną), (10) Ṛṣi-tīrtha, (11) Mokṣa-tīrtha, (12) Budha-tīrtha, (13) Gokarṇa, (14) Kṛṣṇagaṅgā, (15) Vaikuṇṭha, (16) Asi-kuṇḍa, (17) Catuḥ-sāmudrika-kūpa, (18) Akrūra-tīrtha (kai Akrura iškilmių vežimu vežė Kṛṣṇą ir Balaramą į Mathurą, visi trys išsimaudė būtent šioje *ghāṭoje*), (19) Yājñika-vipra-sthāna, (20) Kubjā-kūpa, (21) Raṅga-sthāla, (22) Mañcha-sthala, (23) Mallayuddha-sthāna ir (24) Daśāśvamedha.

43 TEKSTAS

स्नात्वानुसवनं तस्मिन् कालिन्द्याः सलिले शिवे ।
कृत्वोचितानि निवसन्नात्मनः कल्पितासनः ॥४३॥

snātvānusavanaṁ tasmin kālindyāḥ salile śive
kṛtvocitāni nivasann ātmanaḥ kalpitāsanaḥ

snātvā – išsimaudęs; *anusavanam* – tris kartus; *tasmin* – tuose; *kālindyāḥ* – Kālindī (Yamunos) upės; *salile* – vandenyse; *śive* – kuri labai šventa; *kṛtvā* – atlikdamas; *ucitāni* – tinkamą; *nivasan* – sėdėjimui; *ātmanaḥ* – sau; *kalpita-āsanaḥ* – paruošęs vietą sėdėjimui.

Nārada Munis tęsė: Mielas berniuk, triskart per dieną maudykis Yamunos, dar vadinamos Kālindī, upėje, nes jos šventas ir tyras vanduo apvalo nuo nuodėmių. Nusimaudęs imkis aṣṭāṅga-yogos pratybų, o jas pabaigęs sėsk ant āsanos (yogos pratyboms skirto patiesalo) ir sustink meditacijos poza.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Dhruva Mahārāja jau išmanė kaip praktikuoti aštuonialypę *yogą,* vadinamą *aṣṭāṅga-yoga.* Apie šią *yogos* sistemą galima pasiskaityti „Bhagavad-gītos, kokia ji yra“ skyriuje „Dhyāna-yoga“ (11–14 tekstai). Čia rašoma, kad *aṣṭāṅgą-yogą* praktikuojantis *yogas*

pirmiausia turi sutramdyti protą, po to sutelkti mintis į Viešpaties Viṣṇu pavidalą, aprašytą tolesniuose posmuose. Nārados Munio žodžiai aiškiai rodo, kad *aṣṭāṅga-yoga* nėra vien fizinės pratybos, svarbiausias jos tikslas – sutelkti mintis į Viṣṇu pavidalą. Prieš sėdantis ant *āsanos* (jos aprašymą taip pat rasime „Bhagavad-gītoje“), būtina kruopščiai nusiprausti pašventintu arba tiesiog švariu vandeniu. Apsiplovimą reikia atlikti triskart per dieną. Yamunos vanduo vaiskus bei tyras, todėl triskart per dieną nusimaudžius kūnas bus visiškai švarus. Tai viena iš priežasčių, kodėl Nārada Munis patarė Dhruvai Mahārājai įsikurti Yamunos pakrantėje. Maudymasis Yamunoje turėjo padėti jam rūpintis išorine švara, o asmeninė higiena yra vienas iš nuoseklios mistinės *yogos* praktikos elementų.

44 TEKSTAS

प्राणायामेन त्रिवृता प्राणेन्द्रियमनोमलम् ।
शनैर्व्युदस्याभिध्यायेन्मनसा गुरुणा गुरुम् ॥४४॥

prāṇāyāmena tri-vṛtā prāṇendriya-mano-malam
śanair vyudasyābhidhyāyen manasā guruṇā gurum

prāṇāyāmena – atlikdamas kvėpavimo pratimus; *tri-vṛtā* – trimis rekomenduojamais būdais; *prāṇa-indriya* – gyvybės oro srautus ir jusles; *manaḥ* – protą; *malam* – materijos suteptį; *śanaiḥ* – pamažu; *vyudasya* – nusiplaudamas; *abhidhyāyet* – sutelk mintis į; *manasā* – protu; *guruṇā* – netrikdomu; *gurum* – aukščiausiąjį dvasinį mokytoją, Kṛṣṇą.

Atsisėdęs ant patiesalo atlik trijų tipų kvėpavimo pratimus – taip išmoksi valdyti gyvybės oro srautus, protą ir jusles. Visiškai nusiplovęs materijos suteptį, apsiginkluok kantrybe ir sutelk mintis į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Šiame posme glaustai aprašyti visi *yogos* sistemos elementai ir ypač pabrėžta kvėpavimo pratimų, kurie padeda sutramdyti protą, svarba. Protas pagal prigimtį yra labai nepastovus ir neramus, o *yogos* kvėpavimo pratimai padeda jį sutramdyti. Šis minčių suvaldymo metodas buvo parankus žmonėms, kurie gyveno prieš milijonus metų, tais laikais, kai *yogos* praktikos ėmėsi Dhruva Mahārāja. Tačiau norint sutramdyti protą mūsų dienomis, mintis reikia sutelkti tiesiogiai į Viešpaties lotosines pėdas kartojant šventąjį Jo vardą. Tas, kuris kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą,* lengvai susikaupia girdėdamas šventąjį vardą ir pasineria į apmąstymus apie Viešpaties lotosines pėdas. Tokiu būdu žmogus lengvai pasiekia *samādhi* – transo

būseną. Ilgesnį laiką kartodami šventuosius Viešpaties vardus, kurie tapatūs pačiam Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, mes savaime pasineriame į apmąstymus apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Nārada Munis posme patarė Dhruvai Mahārājai mediuoti į aukščiausiąjį *guru,* pirminį dvasinį mokytoją. Pirminis dvasinis mokytojas yra Kṛṣṇa, neatsitiktinai Jį vadina *caitya-guru.* Tai vienas iš Supersielos, glūdinčios kiekvienos gyvosios būtybės širdyje, vardų. Pasak „Bhagavad-gītos“, Viešpats, Supersielos pavidalu glūdėdamas žmogaus širdyje, padeda jam iš vidaus ir atsiunčia dvasinį mokytoją, o pastarasis savo ruožtu padeda jam dvasiškai susivokti išoriniame pasaulyje. Dvasinis mokytojas yra *caitya-guru,* kiekvienos gyvosios būtybės širdyje glūdinčio dvasinio mokytojo, išorinė apraiška.

Metodas, kuris padeda atsikratyti minčių apie materialius objektus, vadinamas *pratyāhāra. Pratyāhāros* pratybos ilgainiui padeda išvengti materialių minčių ir materialios veiklos. Pastarajame posme vartojamas žodis *abhidhyāyet* reiškia, kad meditacija galima tiktai tuo atveju, jei pavyksta sukaupti mintis. Kitaip sakant, meditacija – tai vidinis susikaupimas, kurio objektas yra Viešpats. Ar vidinis susikaupimas pasiekiamas *aṣṭāṅga-yogos* pratybomis, ar pasinaudojus metodu, kurį *śāstros* rekomenduoja mūsų amžiui, tai yra nuolat kartojant šventąjį vardą, tikslas išlieka vienas – mediuoti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

45 TEKSTAS

प्रसादाभिमुखं शश्वत्प्रसन्नवदनेक्षणम् ।
सुनासं सुभ्रुवं चारुकपोलं सुरसुन्दरम् ॥४५॥

prasādābhimukhaṁ śaśvat prasanna-vadanekṣaṇam
sunāsaṁ subhruvaṁ cāru- kapolaṁ sura-sundaram

prasāda-abhimukham – visada pasirengęs dovanoti nepriežastinę malonę; *śaśvat* – visada; *prasanna* –malonus; *vadana* – burna; *īkṣaṇam* – žvilgsnis; *sunāsam* – daili nosis; *su-bhruvam* – dailūs antakiai; *cāru* – graži; *kapolam* – kakta; *sura* – pusdieviai; *sundaram* – graži išvaizda.

(Čia apibūdinamas Viešpaties pavidalas). Viešpaties veidas yra nepaprasto grožio ir be galo malonus. Jį regintiems bhaktams atrodo, kad Viešpats nebūna nepatenkintas, o Viešpats savo ruožtu visada pasirengęs dovanoti Savo bhaktams malonę. Jo akys, dailūs antakiai, nosies linija ir aukšta kakta stebina savo grožiu. Grožiu Jam neprilygsta nė vienas pusdievis!

Komentaras: Posme aiškiai pasakyta, kaip mediuoti Viešpaties pavidalą. Meditacija į beasmenį Brahmaną – tai šarlataniškas šiuolaikinių impersonalistų išsigalvojimas. Joks Vedų šventraštis nerekomenduoja mediuoti beasmenį Brahmaną. Kalbėdamas apie meditaciją „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa vartoja žodžius *mat-paraḥ,* kurie reiškia „susijęs su Manimi“. Bet kuris Viṣṇu pavidalas susijęs su Viešpačiu Kṛṣṇa, nes Viešpats Kṛṣṇa yra pirminis Viṣṇu. Atsiranda tokių, kurie mėgina mediuoti beasmenį Brahmaną, „Bhagavad-gītos“ apibūdintą žodžiu *avyakta,* „neišreikštybė“ arba „beasmenis“. Tačiau, kaip pabrėžia Pats Viešpats, padėtis tų, kuriems imponuoja beasmenis Viešpaties aspektas, nepavydėtina, nes neįmanoma sutelkti viso dėmesio į beasmenį Absoliuto aspektą. Savo mintis mes turime nukreipti į Viešpaties pavidalą, kurį pastarajame posme Nārada Munis apibūdino Dhruvai Mahārājai. Tolesni posmai pasakoja, kaip Dhruva Mahārāja pasiekė šios meditacijos tobulumą ir jo *yogos* praktiką vainikavo sėkmė.

46 TEKSTAS

तरुणं रमणीयाङ्गमरुणोष्ठेक्षणाधरम् ।
प्रणताश्रयणं नृम्णं शरण्यं करुणार्णवम् ॥४६॥

taruṇaṁ ramaṇīyāṅgam aruṇoṣṭhekṣaṇādharam
praṇatāśrayaṇaṁ nṛmṇaṁ śaraṇyaṁ karuṇārṇavam

taruṇam – jaunas; *ramaṇīya* – žavingos; *aṅgam* – visos kūno dalys; *aruṇa-oṣṭha* – lūpos purpurinės tarsi ryto žara; *īkṣaṇa-adharam* – tokios spalvos ir akys; *praṇata* – tas, kuris atsidavė; *āśrayaṇam* – prieglobstis atsidavusiai Jam sielai; *nṛmṇam* – transcendentiniai patrauklus; *śaraṇyam* – vertas būti atsidavusių Jam sielų valdovu; *karuṇā* – maloningas kaip; *arṇavam* – vandenynas.

Nārada Munis tęsė: Viešpaties kūnas spinduliuoja amžina jaunyste. Jo rankos, kojos ir kūno linijos nepriekaištingai tobulos, o Jo purpurinės lūpos ir akių baltymai – tarsi ryto žara. Jis visada pasirengęs suteikti prieglobstį ištikimai sielai, ir kiekvienas, kuriam nusišypsojo laimė regėti Viešpatį, patiria nenusakomą džiaugsmą. Viešpats yra malonės vandenynas ir išties vertas būti atsidavusių Jam sielų valdovu.

Komentaras: Priklausomybė nuo kito, viršesnio už save, yra dėsninga neišvengiamybė. Šiandien mes stengiamės ištikimai tarnauti visuomenei, tautai, liaudžiai, savo šeimai, valstybei ar vyriausybei. Priklausomybė yra neišvengiama, tačiau šiandieninė mūsų priklausomybė nuo aplinkinių yra tolima

nuo tobulybės, nes nei žmonės, nei institucijos, nuo kurių mes priklausome, nėra tobuli, o ir pati mūsų tarnystė žmonėms ar institucijoms toli gražu nėra tobulybės idealas, nes tarnaudamas žmogus visada turi savanaudiškų tikslų. Iš esmės materialiame pasaulyje niekas nėra vertas, kad jam būtų besąlygiškai paklūstama, ir niekas nėra pasirengęs kam nors besąlygiškai paklusti, jei to padaryti jo neverčia aplinkybės. Tačiau tarnystė Viešpačiui, apie kurią ir kalba Nārada Munis, yra visiškai savanoriška, ir Viešpats yra vertas tarnystės, kurią atlieka atsidavusi Jam siela. Tereikia gyvajai esybei išvysti neregėtą, amžina jaunyste spinduliuojančio Viešpaties grožį, ir jos širdyje savaime nubunda noras atsiduoti Viešpačiui.

Nārada Munis apibūdina čia ne kažkokį įsivaizduojamą Viešpaties pavidalą. Informacija apie Viešpaties išvaizdą pasiekia mus mokinių seka, *parampara.* Filosofai *māyāvādžiai* įrodinėja, kad medituojant mūsų vaizduotėje turėtų iškilti kažkoks neapibrėžtas Viešpaties paveikslas, tačiau Nārada Munis nieko panašaus čia nesako. Jis kalba apie Viešpatį remdamasis autoritetingais šaltiniais. Jis pats yra vienas iš dvasinių mokytojų, priklausančių mokinių sekai. Maža to, panorėjęs jis gali bet kada patekti į Vaikuṇṭhaloką ir išvysti Viešpatį savo akimis. Vadinasi, jo apibūdintas Viešpaties pavidalas nėra kažkoks vaizduotės kūrinys. Kartais man tenka pasakoti apie Viešpaties išvaizdą savo mokiniams, norintiems nutapyti Viešpaties paveikslą. Jų paveikslų taip pat nederėtų laikyti fantazijos vaisiumi. Aš apibūdinu Viešpatį remdamasis žiniomis, kurių pasisėmiau iš dvasinių mokinių sekos, ir jos sutampa su Nārados Munio, betarpiškai reginčio Viešpatį savo akimis, čia pateikiamu Viešpaties pavidalo aprašymu. Jei informacija apie Viešpaties išvaizdą yra autoritetinga, ant drobės perkeltas Viešpaties paveikslas nelaikytinas dailininko fantazijos vaisiumi.

47 TEKSTAS

श्रीवत्साङ्कं घनश्यामं पुरुषं वनमालिनम् ।
शङ्खचक्रगदापद्मैरभिव्यक्तचतुर्भुजम् ॥४७॥

śrīvatsāṅkaṁ ghana-śyāmaṁ puruṣaṁ vana-mālinam
śaṅkha-cakra-gadā-padmair abhivyakta-caturbhujam

śrīvatsa-aṅkam – Jo krūtinę puošia Šrīvatsos ženklas; *ghana-śyāmam* – tamsiai mėlynos spalvos; *puruṣam* – Aukščiausioji Asmenybė; *vana-mālinam* – su gėlių girlianda; *śaṅkha* – kriauklė; *cakra* – diskas; *gadā* – vėzdas; *padmaiḥ* – lotosas; *abhivyakta* – apsireiškęs; *catuḥ-bhujam* – keturrankiu pavidalu.

Viešpaties oda yra tamsiai mėlynos spalvos. Jo krūtinę puošia Śrīvatsos ženklas, žymintis sėkmės deivės sostą. Viešpats yra asmenybė. Jam ant kaklo kabo gėlių girlianda, Jis turi keturias rankas, kuriose (nuo apatinės kairiosios rankos) laiko kriauklę, diską, vėzdą ir lotosą.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *puruṣam.* Viešpats visuomet yra vyras, *puruṣa,* o ne moteris. Tad impersonalistai, kurie įsivaizduoja Viešpatį moters pavidalu, labai klysta. Prireikus Viešpats gali įsikūnyti moterimi, tačiau pirmapradžiu Savo pavidalu Jis yra vyras, *puruṣa.* Moteriškąjį Viešpaties pradą įkūnija Lakṣmī, Rādharāṇī, Sītā ir kitos sėkmės deivės. Sėkmės deivės yra Viešpaties tarnaitės ir, priešingai nei mano impersonalistai, nėra Pats Aukščiausiasis Asmuo. Viešpats Kṛṣṇa, įsikūnijęs Nārāyaṇos pavidalu, visad turi keturias rankas. Kai Arjuna Kurukṣetros mūšio lauke panoro išvysti Viešpaties visatos pavidalą, Viešpats pasirodė jam ir kaip keturrankis Nārāyaṇa. Dalis bhaktų mano, jog Kṛṣṇa yra Nārāyaṇos įsikūnijimas. Tačiau *Bhāgavatos* mokyklos sekėjų teigimu, kaip tik Nārāyaṇa yra viena Kṛṣṇos pasireiškimo formų.

48 TEKSTAS

किरीटिनं कुण्डलिनं केयूरवलयान्वितम् ।
कौस्तुभाभरणग्रीवं पीतकौशेयवाससम् ॥४८॥

kirīṭinaṁ kuṇḍalinaṁ keyūra-valayānvitam
kaustubhābharaṇa-grīvaṁ pīta-kauśeya-vāsasam

kirīṭinam – Viešpats dėvi brangakmeniais papuoštą šalmą; *kuṇḍalinam* – perlų auskarus; *keyūra* – brangakmeniais inklrustuotą vėrinį; *valaya-anvitam* – apyrankes su brangakmeniais; *kaustubha-ābharaṇa-grīvam* – Jo kaklą puošia Kaustubhos brangakmenis; *pīta-kauśeya-vāsasam* – ir Jis vilki geltono šilko rūbą.

Visas Aukščiausiojo Dievo Asmens kūnas išpuoštas brangakmeniais. Jis dėvi brangakmeniais nusagstytą šalmą, vėrinius ir apyrankes, ant Jo kaklo spindi Kaustubhos brangakmenis ir Jis vilki geltono šilko rūbą.

49 TEKSTAS

काञ्चीकलापपर्यस्तं लसत्काञ्चननूपुरम् ।
दर्शनीयतमं शान्तं मनोनयनवर्धनम् ॥४९॥

kāñcī-kalāpa-paryastaṁ lasat-kāñcana-nūpuram
darśanīyatamaṁ śāntaṁ mano-nayana-vardhanam

kāñcī-kalāpa – maži varpeliai; *paryastam* – aplinkui juosmenį; *lasat-kāñcana-nūpuram* – Jo lotosinės pėdos papuoštos auksiniais varpeliais; *darśanīya-tamam* – kerinti išvaizda; *śāntam* – Jis spinduliuoja amžina savitvarda bei vidine ramybe; *manaḥ-nayana-vardhanam* – be galo mielas akims ir protui.

Ant diržo, juosiančio Viešpaties taliją, kabo auksiniai varpeliai, tokie varpeliai puošia ir Jo lotosines pėdas. Jis toks gražus, kad nuo Jo neįmanoma atplėšti akių. Jis spinduliuoja amžina savitvarda bei vidine ramybe ir be galo mielas akims ir protui.

50 TEKSTAS

पद्भ्यां नखमणिश्रेण्या विलसद्भ्यां समर्चताम् ।
हृत्पद्मकर्णिकाधिष्ण्यमाक्रम्यात्मन्यवस्थितम् ॥५०॥

padbhyāṁ nakha-maṇi-śreṇyā vilasadbhyāṁ samarcatām
hṛt-padma-karṇikā-dhiṣṇyam ākramyātmany avasthitam

padbhyām – Jo lotosinėmis pėdomis; *nakha-maṇi-śreṇyā* – lotosinių pėdų nagų, primenančių brangakmenius, skleidžiamu švytėjimu; *vilasadbhyām* – spindinčios lotosinės pėdos; *samarcatām* – tie, kurie garbina jas; *hṛt-padma-karṇikā* – širdies lotose; *dhiṣṇyam* – stovintį; *ākramya* – suvokę; *ātmani* – širdyje; *avasthitam* – esantį.

Tikri yogai medituoja transcendentinį Viešpaties pavidalą. Jie regi Viešpatį, stovintį jų širdies lotose su spindinčiais tarsi brangakmeniai lotosinių pėdų nagais.

51 TEKSTAS

स्मयमानमभिध्यायेत्सानुरागावलोकनम् ।
नियतेनैकभूतेन मनसा वरदर्षभम् ॥५१॥

smayamānam abhidhyāyet sānurāgāvalokanam
niyatenaika-bhūtena manasā varadarṣabham

smayamānam – Viešpaties šypseną; *abhidhyāyet* – reikia mediuoti į Jį; *sa-anurāgā-avalokanam* – kuris žvelgia į bhaktus meilės kupinu žvilgsniu; *niyatena* – tokiu būdu, reguliariai; *eka-bhūtena* – ypač dėmesingai; *manasā* – protu; *varada-ṛṣabham* – reikia mediuoti geriausiąjį tarp tų, kurie laimina.

Viešpats visada šypsosi ir maloningai žvelgia į Savo bhaktą – tokį Viešpaties pavidalą turi nuolat regėti bhaktas. Taip pasinėręs į meditaciją bhaktas regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, visų palaiminimų šaltinį.

Komentaras: Atkreiptinas dėmesys į posmo žodį *niyatena,* nes jis pabrėžia, jog meditaciją praktikuoti būtina taip, kaip čia nurodyta. Yra nustatytos autoritetingos meditacijos į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį taisyklės ir jų negalima keisti, išrandant savas. Mediuojama laikantis autoritetingų *śāstrų* ir išmanančių žmonių nurodymų. Toks meditacijos metodas reikalauja sutelkti protą į Viešpatį ir nuolat mintyse regint Viešpaties pavidalą pasiekti transo būseną. Posme vartojamas žodis *eka-bhūtena,* kuris reiškia „su neblaškomu dėmesiu ir visiškai susikaupus“. Tam, kuris sukaupia visas savo mintis į šventraščių aprašytą Viešpaties pavidalą, nuopuolis negresia.

52 TEKSTAS

एवं भगवतो रूपं सुभद्रं ध्यायतो मनः ।
निर्वृत्या परया तूर्णं सम्पन्नं न निवर्तते ॥५२॥

evaṁ bhagavato rūpaṁ subhadraṁ dhyāyato manaḥ
nirvṛtyā parayā tūrṇaṁ sampannaṁ na nivartate

evam – taip; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *rūpam* – pavidalą; *su-bhadram* – gera lemiantį; *dhyāyataḥ* – mediuojant; *manaḥ* – protas; *nirvṛtyā* – nusiplovęs visą materijos suteptį; *parayā* – transcendentinis; *tūrṇam* – netrukus; *sampannam* – praturtintas; *na* – niekada; *nivartate* – nenupuola.

Kas taip mediuoja, sutelkęs savo mintis į visuomet gera lemiantį Viešpaties pavidalą, neilgai trukus nusiplauna visą materijos suteptį ir jo meditacija į Viešpatį tampa nenutrūkstama.

Komentaras: Nenutrūkstama meditacija, apie kurią kalba posmas, vadinama *samādhi,* transu. Pasak posmo, meditacija į Viešpaties pavidalą tampa nenutrūkstama, jei žmogus nuolat yra pasinėręs į transcendentinę

meilės tarnystę Viešpačiui. *Arcana-mārga* – pasiaukojimo tarnystės kelias, kurio svarbiausias elementas yra Dievybių garbinimas šventykloje pagal „Pāñcarātros“ sistemos taisykles, neleidžia bhaktui užmiršti Viešpaties, o tai ir yra *samādhi,* transas. Kas renkasi šią dvasinę praktiką ir nenukrypstamai tarnauja Viešpačiui, tas būtinai pasieks svarbiausią žmogaus gyvenimo tikslą.

53 TEKSTAS

जपश्च परमो गुह्यः श्रूयतां मे नृपात्मज ।
यं सप्तरात्रं प्रपठन् पुमान् पश्यति खेचरान् ॥५३॥

japaś ca paramo guhyaḥ śrūyatāṁ me nṛpātmaja
yaṁ sapta-rātraṁ prapaṭhan pumān paśyati khecarān

japaḥ ca – mantrą, kuri kartojama tuo metu; *paramaḥ* – nepaprastai; *guhyaḥ* – slaptą; *śrūyatām* – prašau, išklausyk; *me* – mane; *nṛpa-ātmaja* – o karalaiti; *yam* – kurią; *sapta-rātram* – septynias naktis; *prapaṭhan* – kartojant; *pumān* – asmuo; *paśyati* – gali išvysti; *khe-carān* – žmones, kurie keliauja erdve.

O karalaiti, dabar aš atskleisiu tau mantrą, kurią reikia kartoti medituojant. Tas, kuris susikaupęs septynias naktis kartoja šią mantrą, išvysta ore sklendžiančias tobulas būtybes.

Komentaras: Mūsų visatoje yra Siddhalokos planeta. Siddhalokos gyventojai nuo gimimo yra apdovanoti aštuoniomis *yogos* galiomis. Panorėję jie gali tapti mažesni už mažiausią, lengvesni už lengviausią, didesni už didžiausią, akimirksniu materializuoti norimus daiktus, sukurti planetą ir t.t. Tai tik dalis tų galimybių, kurias suteikia *yogos* galios. Apsivalymo praktika *laghimā-siddhi* leidžia *yogui* tapti lengvesniu už lengviausią, tad Siddhalokos gyventojai gali keliauti per erdvę be lėktuvų ir erdvėlaivių. Nārada Munis posme sako Dhruvai Mahārājai, kad medituojant į transcendentinį Viešpaties pavidalą ir kartojant jo atskleistą *mantrą* per septynias dienas įgyjama nepaprasta galia regėti danguje sklendžiančius Siddhalokos gyventojus. Nārada Munis posme vartoja žodį *guhyaḥ,* reiškiantį, jog *mantra,* kurią jis rengiasi atskleisti Dhruvai Mahārājai, yra slapta. Kitas paklaus: „Jei ši *mantra* slapta, kodėl ji atvirai skelbiama „Śrīmad-Bhāgavatam“ puslapiuose?“. Taip, šią *mantrą* galima perskaityti knygoje, tačiau veiksminga ji

yra tik tam, kuris ją išgirsta iš mokinių sekai atstovaujančio dvasinio mokytojo lūpų. Autoritetingų šventraščių teigimu, tai yra bet kokios *mantros* veiksmingumo sąlyga.

Posme taip pat kalbama ir apie kitą svarbų principą: *mantros* kartojimas yra būtinas meditacijos elementas. Pati paprasčiausia meditacijos forma mūsų amžiuje yra Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas. Kartojant Hare Kṛṣṇa *mantrą* prieš mūsų akis iškyla Kṛṣṇa, Rāma ir Jų energijos. Toks vidinis susikaupimas yra aukščiausia transo forma. Žinoma, tai nereiškia, kad kartodami Hare Kṛṣṇa *mantrą* mes turėtume žūtbūt siekti išvysti Viešpatį. Tai nebūtina, nes pagal visas taisykles, be įžeidimų, kartojant *mantrą* Viešpats mums pasirodys Pats. Todėl kartojant *mantrą* būtina sukaupti savo dėmesį į tariamos *mantros* garsus ir tada Viešpats Pats atsiskleis mums net jei specialiai nesistengsime Jo išvysti.

54 TEKSTAS

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
मन्त्रेणानेन देवस्य कुर्याद्द्रव्यमयीं बुधः ।
सपर्यां विविधैर्द्रव्यैर्देशकालविभागवित् ॥५४॥

oṁ namo bhagavate vāsudevāya
mantreṇānenа devasya kuryād dravyamayīṁ budhaḥ
saparyāṁ vividhair dravyair deśa-kāla-vibhāgavit

oṁ – o Viešpatie; *namaḥ* – aš pagarbiai lenkiuosi; *bhagavate* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *vāsudevāya* – Aukščiausiajam Viešpačiui, Vāsudevai; *mantreṇa* – šiuo himnu arba *mantra; anena* – tai; *devasya* – Viešpatį; *karyād* – būtina padaryti; *dravyamayīm* – fiziniu; *budhaḥ* – tas, kuris žino; *saparyām* – garbina, laikydamasis dvasinių autoritetų bei šventraščių priesakų; *vividhaiḥ* – įvairiais; *dravyaiḥ* – reikmenimis; *deśa* – atsižvelgiant į vietą; *kāla* – laiką; *vibhāga-vit* – tas, kuris žino skirtumus.

Oṁ namo bhagavate vāsudevāya. Garbinant Viešpatį Kṛṣṇą kartojama ši dvylikaskiemenė mantra. Viešpatį Kṛṣṇą garbinantis žmogus įsirengia altorių su Viešpaties fiziniu atvaizdu ir laikydamasis dvasios autoritetų bei šventraščių priesakų aukoja Dievybei gėles, vaisius bei įvairius valgius. Tačiau garbinant Viešpatį būtina atsižvelgti į vietą, laiką ir aplinkybes.

Komentaras: Mantra oṁ namo vāsudevāya vadinama *dvādaśākṣara-mantra.* Šią *mantrą* kartoja bhaktai, *vaiṣṇavai.* Ji prasideda *praṇava,* arba *oṁkāra.* Vedų priesakai draudžia *praṇava mantrą* kartoti ne brahmanams. Dhruva Mahārāja pagal gimimą buvo *kṣatriyas.* Jis prisipažino Nāradai Muniui, kad, kaip *kṣatriyas,* negalįs laikytis Nārados patarimo ugdyti brahmanams būdingą atsižadėjimą ir savitramdą. Nors Dhruva buvo *kṣatriyas,* Nārada Munis asmeniškai leido jam kartoti *praṇava oṁkārą.* Tai labai svarbus momentas. Indijoje kastiniai brahmanai priešinasi tam, kad ne brahmanų kilmės žemiausioms kastoms priklausantys žmonės kartotų *praṇava mantrą,* tačiau šis epizodas įtikinamai rodo, kad, jei mokinys įšventinimo į mokinius metu gavo *vaiṣṇava mantrą* ir garbina Dievybę pagal visus šventraščių keliamus reikalavimus, jis turi teisę kartoti *praṇava mantrą.* Pats Viešpats sako „Bhagavad-gītoje“, kad bet kuris, net ir pačios žemiausios kilmės žmogus, gali pasiekti aukščiausią tikslą, sugrįžti namo, atgal pas Dievą, jei pagal visas taisykles garbina Dievybes.

Nārada Munis posme kalba apie taisykles, pagal kurias žmogus turi išgirsti *mantrą* iš dvasinio mokytojo lūpų dešiniąja ausimi. Išgirstą *mantrą* jis turi kartoti garsiai arba pašnibždomis priešais Dievybę arba materialų Viešpaties atvaizdą. Žinoma, kai Viešpats įsikūnija šiuo pavidalu, Jo atvaizdas jau nebėra materialus. Pavyzdžiui, geležinį strypą įkišus į ugnį, jis įkaista iki raudonumo. Tai jau nebėra geležis tikrąją to žodžio prasme – strypas įgyja ugnies savybių. Tą patį galima pasakyti ir apie Viešpaties atvaizdą, kurį garbintojas išdrožia iš medžio, iškala akmenyje, išlieja iš metalo, pasigamina iš brangakmenio, nutapo drobėje arba sukuria savo vaizduotėje. Tai jau dvasinis, transcendentinis Viešpaties pavidalas. Maža išgirsti *mantrą* iš tikro dvasinio mokytojo, Nārados Munio arba vieno jo atstovų mokinių sekoje lūpų, reikia ją kartoti. Be to, bhaktas pagal savo išgales turi aukoti Dievybėms maistą iš lengvai jo gyvenamoje vietoje prieinamų produktų.

Viešpaties garbinimo metodas kartojant *mantrą* priešais Dievybės atvaizdą nėra taikomas šabloniškai. Jis gali kisti priklausomai nuo vietos ir aplinkybių. Posmas pabrėžia būtinybę garbintojui atsižvelgti į vietą, laiką ir aplinkybes. Mūsų Kṛṣṇos sąmonės judėjimas paplito visame pasaulyje ir įvairiuose judėjimo centruose mes įrengėme altorius su Dievybėmis. Kartais mūsų draugai iš Indijos dogmatiškai mus kritikuoja: „Jūs nepadarėte to, jūs nepadarėte šito.“ Tačiau jie užmiršta Nārados Munio žodžius apie tai, jog būtina atsižvelgti į laiką, vietą ir konkrečias aplinkybes, šiuos žodžius jis skiria didžiam *vaiṣṇavui* Dhruvai Mahārājai. Tai, kas tinka Indijai, ne visada priimtina Vakarų šalyse. Mūsų *ācāryų* tradicijai nepriklausantys žmonės, nenutuokiantys, kaip turėtų elgtis *ācārya,* visiškai nepagrįstai kritikuoja ISKCON'o veiklą už Indijos ribų. Juk šie kritikai nesugeba vykdyti misio-

nieriškos veiklos ir propaguoti Kṛṣṇos sąmonės. Pamokslininkas neišvengia rizikos ir priverstas atsižvelgti į laiką, vietą ir konkrečias aplinkybes. Jis turi teisę šiek tiek keisti garbinimo procedūrą. Pasak *śāstrų,* tai yra visiškai priimtina. Śrīmad Vīrarāghava Ācārya, priklausęs Rāmānujos *sampradāyai,* „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentare rašo, jog tam tikromis aplinkybėmis dvasinį įšventinimą galima suteikti net caṇḍālai – žmogui, kilusiam iš žemesnio net už *śūdras* socialinio sluoksnio. Norint tokius žmones paversti *vaiṣṇavais* galima pro pirštus žiūrėti į kai kuriuos formalumus ir šiek tiek nukrypti nuo nustatytos tvarkos.

Viešpats Caitanya pageidavo, kad Jo vardas būtų išgirstas visuose pasaulio kampeliuose. O ar gali Jo vardas būti išgirstas, jei mes atsisakysime misioniešiškos veiklos už Indijos ribų? Caitanyos Mahāprabhu religija – tai *bhāgavata-dharma.* Jis ypač pabrėžia *kṛṣṇa-kathos* – „Bhagavad-gītos“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ mokymo – svarbą. Jis ragina Indijoje gimusius žmones skelbti Viešpaties mokymą kitų šalių gyventojams, laikydamas tai labdaringa veikla – *para-upakāra.* Kalbėdamas apie „kitų šalių gyventojus“ jis turėjo galvoje ne tik žmones, kurie kaip du vandens lašai panašūs į Indijos brahmanus ir *kṣatriyus* ar į kastinius brahmanus, kurie laiko save brahmanais vien todėl, kad kilo iš brahmanų šeimos. Idėja, kad *vaiṣṇavų* religija turėtų likti išimtinai indų ar induizmo sekėjų privilegija, yra iš esmės neteisinga. Kiekvieną žmogų turėtume raginti tapti vaišnavizmo pasekėju. Toks Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas. Kṛṣṇos sąmonės tiesas galima skelbti net ir žmonėms, kurie kilo iš *caṇḍālų, mlecchų* ir *yavanų* šeimų. Ši idėja paskelbta ne kur nors kitur, o pačioje Indijoje. Ją suformulavo Śrīla Sanātana Gosvāmis knygoje „Hari-bhakti-vilāsa“, kuri skiriama *smṛti* raštams ir yra autoritetingas Vedų tradicijos vadovėlis, reglamentuojantis kasdieninį *vaiṣṇavų* gyvenimą. Sanātana Gosvāmis rašo, jog lygiai kaip bronza cheminės reakcijos metu susimaišiusi su gyvsidabriu gali tapti auksu, žmogus, gavęs *dīkṣą* (dvasinį įšventinimą), gali tapti *vaiṣṇavu.* Svarbu, kad įšventinimą suteiktų *bona fide* dvasinis mokytojas, priklausantis mokinių sekai ir gavęs iš savo pirmtako atitinkamus įgaliojimus. Šis procesas vadinamas *dīkṣā-vidhāna.* Viešpats Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ sako: *vyapāśritya* – „dvasinis mokytojas būtinas.“ *Dīkṣā-vidhāna* padės įsisąmoninti Kṛṣṇą viso pasaulio žmonėms.

55 TEKSTAS

सलिलैः शुचिभिर्माल्यैर्वन्यैर्मूलफलादिभिः ।
शस्ताङ्कुरांशुकैश्चार्चेत्तुलस्या प्रियया प्रभुम् ॥५५॥

salilaiḥ śucibhir mālyair vanyair mūla-phalādibhiḥ
śastāṅkurāmśukaiś cārcet tulasyā priyayā prabhum

salilaiḥ – vandenį; *śucibhiḥ* – gėlą; *mālyaiḥ* – girliandas; *vanyaiḥ* – miško gėlių; *mūla* – šaknis; *phala-ādibhiḥ* – įvairius augalus ir vaisius; *śasta* – šviežią žolę; *aṅkura* – pumpurus; *aṁśukaiḥ* – medžių (pavyzdžiui, *bhūrja*) žievę; *ca* – ir; *arcet* – turėtų garbinti aukojant; *tulasyā* – *tulasī* lapelius; *priyayā* – kurie labai brangūs Viešpačiui; *prabhum* – Viešpatį.

Viešpats garbinamas aukojant Jam gėlą vandenį, šviežių gėlių girliandas, miške augančias gėles, augalus bei vaisius , taip pat šviežią žolę, gėlių pumpurus ir medžių žievę. Jei leidžia galimybės, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui taip pat reikia aukoti ir tulasī lapelius, kuriuos Jis labai brangina.

Komentaras: Posme pabrėžiama, jog Aukščiausiasis Dievo Asmuo labai brangina *tulasī* lapelius, todėl bhaktai privalo pasirūpinti, kad kiekvienoje šventykloje ar centre, kur garbinamos Dievybės, jų netrūktų. Skelbdami Kṛṣṇos sąmonę Vakarų šalyse įsitikinome, kad *tulasī* lapelių čia gauti beveik neįmanoma. Aš labai dėkingas savo mokinei Śrīmatī Govindai dasī, kuri iš *tulasī* sėklų ėmėsi auginti šiuos medelius, ir Kṛṣṇos malone jai tai pavyko. *Tulasī* medeliai dabar sėkmingai auginami beveik visuose mūsų judėjimo centruose.

Tulasī medžio lapeliai – nepakeičiamas Aukščiausiojo Dievo Asmens garbinimo atributas. Posmo žodis *salilaiḥ* reiškia vandenį. Žinoma, Dhruva Mahārāja garbino Viešpatį prie Yamunos krantų. Yamunos ir Gangos vandenys šventi, todėl kai kurie *vaiṣṇavai* Indijoje kategoriškai teigia, jog garbinant Dievybes naudotinas tik Gangos ar Yamunos vanduo. Tačiau posme aiškiai pasakyta: *deśa-kāla,* atsižvelgiant į laiką ir vietą. Vakaruose nėra nei Yamunos, nei Gangos, todėl čia neįmanoma gauti vandens iš šių šventųjų upių. Bet ar tai reiškia, kad mes turime liautis garbinti Dievybę? Jokiu būdu ne. Žodis *salilaiḥ* reiškia, kad garbinimui galima naudoti bet kokį vandenį, svarbu kad jis būtų gėlas ir švarus. Tuomet jis yra tinkamas naudoti garbinant Dievybes. Kitus garbinimo atributus: girliandas, vaisius, daržoves – taip pat galima rasti vietoje. Viešpats džiaugiasi, kai Jam aukojami *tulasī* lapeliai, todėl *tulasī* medelius reikia auginti, jeigu tai įmanoma. Nārada Munis patarė Dhruvai Mahārājai garbinti Viešpatį, aukojant miško žiedus ir augalus. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa taip pat sako, jog aukoti Jam tinka vaisius, augalus, gėles ir t.t. Viešpačiui Vāsudevai turime aukoti tik tai, ką rekomenduoja posme didysis dvasios autoritetas Nārada Munis. Dievybėms negalima aukoti bet ko pagal savo užgaidas. Kadangi vaisiai ir augalai

auga bet kuriame pasaulio kampelyje, mes turėtume griežtai laikytis šios nesudėtingos taisyklės.

56 TEKSTAS

लब्ध्वा द्रव्यमयीमर्चां क्षित्यम्ब्वादिषु वार्चयेत् ।
आभृतात्मा मुनिः शान्तो यतवाङ् मितवन्यभुक् ॥५६॥

labdhvā dravyamayīm arcāṁ kṣity-ambv-ādiṣu vārcayet
ābhṛtātmā muniḥ śānto yata-vāṅ mita-vanya-bhuk

labdhvā – gavęs; *dravya-mayīm* – pagamintą iš materialių komponentų; *arcām* – Viešpaties atvaizdą, skirtą garbinimui; *kṣiti* – žemės; *ambu* – vandens; *ādiṣu* – pradedant nuo; *vā* – arba; *arcayet* – garbina; *ābhṛta-ātmā* – kuri suvaldžiusi savo jusles; *muniḥ* – didi asmenybė; *śāntaḥ* – ramiai; *yata-vāk* – pažabojusi paskatą kalbėti; *mita* – kukli; *vanya-bhuk* – valgydama tai, kas auga miške.

Galima garbinti Viešpaties atvaizdą, pagamintą iš materialių komponentų: žemės, vandens, dažų, medžio ar metalo. Gyvenant miške Jo atvaizdui pasigaminti tinka žemė ir vanduo, tačiau garbinant Viešpatį būtina laikytis mano aukščiau nurodytų taisyklių. Suvaldęs savo jusles bhaktas turi išlikti nuosaikus bei ramus ir pasitenkinti miške augančiais vaisiais ir augalais.

Komentaras: Bhaktas turi ne tik mediuoti Viešpaties paveikslą savo mintyse ir kartoti dvasinio mokytojo duotą *mantrą,* bet ir garbinti Viešpaties atvaizdą. Dievybės garbinimas yra būtinas dvasinės praktikos elementas. Impersonalistai visai be reikalo apsisunkina kelią mediuodami ir garbindami beasmenį Brahmaną. Jų pasirinktas kelias kupinas pavojų. Nārada Munis posme nepataria naudotis šiuo meditacijos ir Viešpaties garbinimo metodu, o siūlo Dhruvai Mahārājai iš žemės nusilipdyti Viešpaties atvaizdą ir jį garbinti. Jei džiunglėse gyvenantis žmogus neturi galimybės įsigyti Viešpaties skulptūros iš metalo, medžio ar akmens, geriausia išeitis – garbinti Viešpaties atvaizdą, nusilipdžius jį iš žemės, sumaišytos su vandeniu. Dievybei nebūtina aukoti ant ugnies gamintą maistą – aukojimui tinka ir paprasti vaisiai bei augalai, kurių galima rasti miške arba nusipirkti mieste. Bhaktas turėtų pasitenkinti tokiu maistu ir neturėtų pataikauti liežuviui. Bet jei įmanoma, reikia stengtis Dievybėms aukoti kuo geresnės kokybės vaisius ir augalus – nesvarbu, ar jie virti ar ne. Bhaktui labai svarbu jausti saiką (*mita-*

bhuk). Saikingumas – vienas iš svarbiausių bhakto bruožų. Tikras bhaktas neturi mėgstamiausių valgių ir tenkinasi tuo, ką jam Savo malone siunčia Viešpats.

57 TEKSTAS

स्वेच्छावतारचरितैरचिन्त्यनिजमायया ।
करिष्यत्युत्तमश्लोकस्तद्ध्यायेद् धृदयङ्गमम् ॥५७॥

svecchāvatāra-caritair acintya-nija-māyayā
kariṣyaty uttamaślokas tad dhyāyed dhṛdayaṅ-gamam

sva-icchā – Jo Paties aukščiausiąja valia; *avatāra* – įsikūnijimas; *caritaiḥ* – žygius; *acintya* – nesuvokiamus; *nija-māyayā* – Jo energijos dėka; *kariṣyati* – atlieka; *uttama-ślokaḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *tat* – tai; *dhyāyet* – dera medituoti; *hṛdayam-gamam* – labai patrauklius.

O Dhruva, ne tik garbink Dievybę ir triskart per dieną kartok mantrą, bet ir medituok transcendentinius Aukščiausiojo Dievo Asmens ir Jo įvairių įsikūnijimų, nužengusių Jo Paties valia Jo asmeninėms galioms talkininkaujant, žygius.

Komentaras: Śāstrose nurodytos devynios pasiaukojimo tarnystės formos: klausytis, kartoti, atminti, garbinti, tarnauti, aukoti Dievybei ir t.t. Nārada Munis pataria posme Dhruvai Mahārājai neapsiriboti meditacija į Viešpaties pavidalą, o prisiminti ir Jo transcendentinius žygius šiame pasaulyje. Filosofai *māyāvādžiai* Viešpaties įsikūnijimus priskiria paprastų gyvųjų esybių kategorijai, bet tai didelė klaida. Aukščiausiasis Viešpats įsikūnija ne todėl, kad Jį verčia tai daryti materialios gamtos dėsniai. Posme vartojamas žodis *svecchā,* kuris reiškia, kad Viešpats ateina į šį materialų pasaulį Savo valia. Sąlygota siela gauna jos karmą atitinkantį kūną prieš savo valią, pagal materialios gamtos dėsnius, kurie veikia paklusdami Aukščiausiojo Viešpaties valiai. Tuo tarpu Viešpats ateina į šį pasaulį ne materialios gamtos dėsnių verčiamas, o pasitelkęs Savo vidinę energiją ir įsikūnija tokiu pavidalu, kokį pasirenka Pats. Tuo Viešpats ir skiriasi nuo paprastų gyvųjų esybių. Gyvoji esybė įsikūnija vienokiu ar kitokiu pavidalu, pavyzdžiui, kiaule, ne savo noru, o materialios gamtos dėsnių verčiama. Tačiau kai Viešpats Kṛṣṇa įsikūnija šerno pavidalu, pastarasis Viešpaties pavidalas neturi nieko bendro su paprasta kiaule. Paprasta kiaulė net iš tolo negali

prilygti šernui milžinui – Varāha-avatārai, kuriuo įsikūnija Kṛṣṇa. Viešpaties nužengimo ir pasitraukimo iš šio pasaulio priežastys nesuvokiamos mūsų protui. „Bhagavad-gītoje“ aiškiai pasakyta, kad Viešpats nužengia į materialų pasaulį Savo vidine galia, kad apgintų Savo bhaktus ir susidorotų su tais, kurie nėra Jo bhaktai. Bhaktui nevalia užmiršti, kad Kṛṣṇos nužengimas į šį pasaulį negretintinas su paprasto žmogaus ar gyvūno gimimu. Įvairūs jo įsikūnijimai, tokie kaip Varāha-mūrti, arklio ar vėžlio pavidalu, yra Jo vidinės energijos pasireiškimo forma. „Brahma-saṁhitoje“ pasakyta: *ānanda-cinmaya-rasa-pratibhāvitābhiḥ* – Viešpaties įsikūnijimus žmogumi arba gyvūnu reikia suprasti teisingai. Jo nužengimas į šį pasaulį skiriasi nuo paprastos sąlygotos sielos gimimo, nes įgyti žmogaus, gyvūno ar pusdievio kūną ją verčia gamtos dėsniai. Gretinti Viešpatį su paprasta gyvąja būtybe yra tiesiog šventvagystė. Viešpats Caitanya Mahāprabhu *māyāvādžius* vadino šventvagiais, nes, jie mano, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir sąlygotos gyvosios esybės niekuo viena nuo kitos nesiskiria.

Nārada pataria Dhruvai atminti Viešpaties žygius, nes meditacija į Jo žygius tolygi meditacijai į Viešpaties pavidalą. Lygiai taip labai naudingas yra ir Hari, Govindos, Nārāyaṇos ir kitų šventųjų Viešpaties vardų kartojimas. Vis dėlto *śāstros* pabrėžia, jog mūsų epochoje svarbiausia meditacijos forma yra Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

58 TEKSTAS

परिचर्या भगवतो यावत्यः पूर्वसेविताः ।
ता मन्त्रहृदयेनैव प्रयुञ्ज्यान्मन्त्रमूर्तये ॥५८॥

paricaryā bhagavato yāvatyaḥ pūrva-sevitāḥ
tā mantra-hṛdayenaiva prayuñjyān mantra-mūrtaye

paricaryāḥ – tarnystę; *bhagavataḥ* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *yāvatyaḥ* – kaip nurodyta (kaip apibūdinta aukščiau); *pūrva-sevitāḥ* – rekomenduotą arba atliktą ankstesniųjų *ācāryų; tāḥ* – tie; *mantra* – himnais; *hṛdayena* – širdyje; *eva* – tikrai; *prayuñjyāt* – turėtų garbinti; *mantra-mūrtaye* – tą, kuris nesiskiria nuo *mantros.*

Garbinant Viešpatį reikėtų sekti tų bhaktų, kurie jau atliko tas pačias apeigas, pavyzdžiu. Dievo Asmenį galima garbinti ir širdyje kartojant Jam skirtą mantrą, nes ji tapati Viešpačiui.

Komentaras: Posme teigiama, jog garbintojas, neturintis galimybių lenktis Viešpaties Dievybei, gali įsivaizduoti Viešpaties pavidalą ir mintyse aukoti Jam tai, ką nurodo *śāstros* – gėles, *candanos* pastą, kriauklę, skėtį, *cāmarą,* vėduoklę ir t.t. Aukodamas mintyse jis gali kartoti dvylikaskiemenę mantrą: *oṁ namo bhagavate vāsudevaya.* Ši *mantra* tapati Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir, jei žmogus neturi visų apeiginių reikmenų, jis gali garbinti Viešpatį mintyse, kartodamas *mantrą.* Šiame kontekste prisimintinas epizodas iš „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ („Atsidavimo nektaro“) apie brahmaną, garbinusį Viešpatį mintyse. Kai šalia nėra būtinų apeiginių reikmenų, juos galima įsivaizduoti ir aukoti Dievybei mintyse kartojant *mantrą.* Pasiaukojimo tarnystės metodas yra labai veiksmingas ir suteikia žmogui plačias galimybes.

59–60 TEKSTAI

एवं कायेन मनसा वचसा च मनोगतम् ।
परिचर्यमाणो भगवान् भक्तिमत्परिचर्यया ॥५९॥

पुंसाममायिनां सम्यग्भजतां भाववर्धनः ।
श्रेयो दिशत्यभिमतं यद्धर्मादिषु देहिनाम् ॥६०॥

evaṁ kāyena manasā vacasā ca mano-gatam
paricaryamāṇo bhagavān bhaktimat-paricaryayā

puṁsām amāyināṁ samyag bhajatāṁ bhāva-vardhanaḥ
śreyo diśaty abhimataṁ yad dharmādiṣu dehinām

evam – taip; *kāyena* – kūnu; *manasā* – mintimis; *vacasā* – žodžiais; *ca* – ir; *manaḥ-gatam* – tiesiog galvodamas apie Viešpatį; *paricaryamāṇaḥ* – atlikdamas pasiaukojimo tarnystę; *bhagavān* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *bhakti-mat* – pagal pasiaukojimo tarnystės regulas; *paricaryayā* – garbinantis Viešpatį; *puṁsām* – bhakto; *amāyinām* – kuris yra nuoširdus ir rimtas; *samyak* – visiškai; *bhajatām* – atsidėjęs pasiaukojimo tarnystei; *bhāva-vardhanaḥ* – Viešpats, kuris pagilina bhakto ekstazę; *śreyaḥ* – aukščiausias tikslas; *diśati* – išpildo; *abhimatam* – troškimus; *yat* – kokie jie yra; *dharmādiṣu* – susijusius su dvasiniu gyvenimu ir materialine gerove; *dehinām* – sąlygotų sielų.

Kas nuoširdžiai su atsidavimu tarnauja Viešpačiui mintimis, žodžiais bei kūnu ir nenukrypstamai praktikuoja nustatytus dvasinius metodus, tam

Viešpats dovanoja viską, ko toks bhaktas trokšta. Net jei Viešpaties bhaktas siekia materialaus religingumo vaisių, svajoja apie materialinę gerovę, juslinius malonumus ir išsivadavimą iš materialaus pasaulio nelaisvės, jo troškimai išsipildys.

Komentaras: Pasiaukojimo tarnystės galimybės beribės. Praktikuojant pasiaukojimo tarnystę, Aukščiausiojo Dievo Asmens malone išsipildys visi mūsų troškimai. Sąlygotos sielos yra vergiškai prisirišusios prie materialaus pasaulio ir atlieka religines apeigas svajodamos apie materialų atlygį – *dharmą* ir *arthą.*

61 TEKSTAS

विरक्तश्चेन्द्रियरतौ भक्तियोगेन भूयसा ।
तं निरन्तरभावेन भजेताद्धा विमुक्तये ॥६१॥

viraktaś cendriya-ratau bhakti-yogena bhūyasā
taṁ nirantara-bhāvena bhajetāddhā vimuktaye

viraktaḥ ca – gyventi pilnai atsižadėjus; *indriya-ratau* – juslinių malonumų srityje; *bhakti-yogena* – pasiaukojimo tarnystės metodu; *bhūyasā* – labai rimtai; *tam* – Jam (Aukščiausiajam); *nirantara* – be perstojo, ištisą parą; *bhāvena* – pasiekęs aukščiausią ekstazės stadiją; *bhajeta* – turi garbinti; *addhā* – tiesiogiai; *vimuktaye* – kad pasiektų išsivadavimą.

Jei žmogus rimtai siekia išvadavimo, jis turi atsidėti transcendentinei meilės tarnystei ir ištisą parą išlikti pasinėrusiu į aukščiausią dvasinę ekstazę. Siekiant išsivaduoti, savaime suprantama, būtina atsiriboti nuo bet kokių juslinių malonumų.

Komentaras: Priklausomai nuo išsikeltų tikslų egzistuoja įvairūs tobulumo lygiai. Dauguma žmonių skirtini *karmių* kategorijai. *Karmis* gyvena jusliniais malonumais. Aukštesnę pakopą yra pasiekę *jñāniai,* trokštantys ištrūkti iš materijos nelaisvės. Juos pranoksta *yogai,* nes jie medituoja į Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosines pėdas. Tačiau niekas negali susilyginti su Viešpaties bhaktais, kurie pasinėrę į transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui ir nuolat išgyvena aukščiausią dvasinės ekstazės būseną.

Pastarajame posme Nārada Munis sako, kad jei Dhruva Mahārāja netrokšta juslinių malonumų, jis turėtų atsidėti transcendentinei meilės tarnystei Viešpačiui. *Apavargos,* išsivadavimo, kelias prasideda nuo *mokṣos,*

pirmos išsivadavimo pakopos. Pastarajame posme išskirtinas žodis *vimuktaye* – „išsivadavimo tikslais“. Vildamiesi surasti laimę materialiame pasaulyje žmonės dažnai svajoja patekti į aukštesniąsias materialios planetų sistemos planetas, kuriose juslinių malonumų galimybės žymiai platesnės, tačiau norintieji pelnyti tikrąjį išvadavimą, *mokṣą,* turėtų atsiriboti nuo šių troškimų. „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ šį atsiribojimą įvardija kaip *anyābhilāṣitā-śūnyam* – materialių juslinių malonumų troškimo nebuvimą. Tiems, kurie vis dar neatsisako įvairių materialaus gyvenimo džiaugsmų arba svajoja juos patirti kitose visatos planetose, siekti išvadavimo per *bhakti-yogą* nerekomenduojama. Tik tie, kuriems nebūdingas materialių džiaugsmų troškimas, yra apsivalę tiek, kad pajėgtų pagal visas taisykles praktikuoti *bhakti-yogą,* t.y. grynąją pasiaukojimo tarnystę. *Apavargos* kelyje iki pat *dharmos, arthos* ir *kāmos* stadijų žmogus veikia dėl juslinių malonumų. *Mokṣos,* impersonalaus išvadavimo, būvį pasiekęs žmogus siekia susilieti su Aukščiausiuoju, tačiau ir šis būvis yra savotiškas juslinis malonumas. Kai žmogus pasiekia už išvadavimą aukštesnę būseną, jis gali tiesiogiai bendrauti su Viešpačiu ir praktikuoti transcendentinę meilės tarnystę. Sanskrite ši stadija vadinama *vimukti.* Nārada Munis posme kreipiasi į tuos, kurie siekia būtent šios išsivadavimo formos, *vimukti,* ir pataria jiems atsidėti pasiaukojimo tarnystei.

62 TEKSTAS

इत्युक्तस्तं परिक्रम्य प्रणम्य च नृपार्भकः ।
ययौ मधुवनं पुण्यं हरेश्चरणचर्चितम् ॥६२॥

ity uktas taṁ parikramya praṇamya ca nṛpārbhakaḥ
yayau madhuvanaṁ puṇyaṁ hareś caraṇa-carcitam

iti – taip; *uktaḥ* – pasakyta; *tam* – jo (Nārados Munio); *parikramya* – apėjo aplink; *praṇamya* – pagarbiai nusilenkė; *ca* – taip pat; *nṛpa-arbhakaḥ* – karaliaus sūnus; *yayau* – patraukė į; *madhuvanam* – Madhuvanos giraitę Vṛndāvanoje; *puṇyam* – kuri yra gera lemianti ir šventa; *hareḥ* – Viešpaties; *caraṇa-carcitam* – pažymėtą Viešpaties Kṛṣṇos lotosinių pėdų.

Išklausęs didžio išminčiaus Nārados pamokymus karaliaus sūnus Dhruva Mahārāja apėjo aplink savo dvasinį mokytoją ratu ir pagarbiai nusilenkė. Po to jis patraukė į Madhuvaną, pašventintą Viešpaties Kṛṣṇos lotosinių pėdų.

63 TEKSTAS

तपोवनं गते तस्मिन् प्रविष्टोऽन्तःपुरं मुनिः ।
अर्हितार्हणको राज्ञा सुखासीन उवाच तम् ॥६३॥

tapo-vanaṁ gate tasmin praviṣṭo 'ntaḥ-puraṁ muniḥ
arhitārhaṇako rājñā sukhāsīna uvāca tam

tapaḥ-vanam – miško, kuriame Dhruva Mahāraja atliko askezes, takeliu; *gate* – atėjęs; *tasmin* – ten; *praviṣṭaḥ* – įžengęs; *antaḥ-puram* – rūmuose; *muniḥ* – didis išminčius Nārada; *arhita* – pagarbintas; *arhaṇakaḥ* – pagarbiu elgesiu; *rājñā* – karaliaus; *sukha-āsīnaḥ* – kai jis patogiai atsisėdo; *uvāca* – tarė; *tam* – jam (karaliui).

Kai Dhruva įžengė į Madhuvanos giraitę, kur ketino atsidėti pasiaukojimo tarnystei, didis išminčius Nārada nutarė, jog atėjo laikas aplankyti karalių ir pasižiūrėti, kaip jis gyvuoja. Nāradai peržengus rūmų slenkstį karalius pagarbiai jam nusilenkė, kaip dera sutinkant tokį svečią. Patogiai pasodintas didis išminčius Nārada prakalbo.

64 TEKSTAS

नारद उवाच
राजन् किं ध्यायसे दीर्घं मुखेन परिशुष्यता ।
किं वा न रिष्यते कामो धर्मो वार्थेन संयुतः ॥६४॥

nārada uvāca
rājan kiṁ dhyāyase dīrghaṁ mukhena pariśuṣyatā
kiṁ vā na riṣyate kāmo dharmo vārthena saṁyutaḥ

nāradaḥ uvāca – didis išminčius Nārada Munis paklausė; *rājan* – o valdove; *kim* – apie ką; *dhyāyase* – galvojai; *dīrgham* – labai ilgai; *mukhena* – tavo veidą; *pariśusyatā* – tarsi išdžiūvusį; *kim vā* – ar; *na* – ne; *riṣyate* – praradai; *kāmaḥ* – juslinius malonumus; *dharmaḥ* – religines apeigas; *vā* – arba; *arthena* – materialinę gerovę; *saṁyutaḥ* – kartu su.

Didis išminčius Nārada paklausė: O valdove, iš tavo paniurusio veido matau, kad jau ilgą laiką tave slegia sunkios mintys. Kas nutiko? Ar kas trukdo tau vykdyti religines apeigas, rūpintis savo gerove ar džiaugtis gyvenimu?

Komentaras: Žmonių bendruomenei būdingi keturi raidos lygiai: religinis gyvenimas, materialinės gerovės kūrimas, jusliniai malonumai ir išsivadavimas, kuris paprastai domina nežymią visuomenės dalį. Kalbėdamas su valdovu Nārada Munis nepaklausė, ar jis kiek nors priartėjo prie išsivadavimo. Jis tepasidomėjo valstybės valdymu, kurio tikslas yra trijų siekių (religingumo, materialinės gerovės ir juslinių malonumų) skatinimas. Paprastai šių siekių įgyvendinimu besirūpinantys žmonės išsivadavimu nesidomi, todėl kalbėdamas su valdovu Nārada Munis apie išsivadavimą neklausė. Išsivadavimu domisi tik tie, kurių nebedomina religinė apeiginė praktika, materialios gerovės kūrimas ir jusliniai malonumai.

65 TEKSTAS

राजोवाच
सुतो मे बालको ब्रह्मन् स्त्रैणेनाकरुणात्मना ।
निर्वासितः पञ्चवर्षः सह मात्रा महान् कविः ॥६५॥

rājovāca
suto me bālako brahman straiṇenākaruṇātmanā
nirvāsitaḥ pañca-varṣaḥ saha mātrā mahān kaviḥ

rājā uvāca – karalius atsakė; *sutaḥ* – sūnus; *me* – mano; *bālakaḥ* – mažas berniukas; *brahman* – o brahmane; *straiṇena* – to, kas pernelyg prisirišęs prie savo žmonos; *akaruṇā-ātmanā* – to, kieno širdis akmeninė, nejaučianti gailesčio kitiems; *nirvāsitaḥ* – atstumtas; *pañca-varṣaḥ* – nors berniukui tik penki metai; *saha* – su; *mātrā* – motina; *mahān* – didi asmenybė; *kaviḥ* – bhaktas.

Karalius atsakė: O geriausias iš brahmanų, esu labai prisirišęs prie savo žmonos ir nusiritau taip žemai, kad užmiršau apie gailestingumą kitiems, netgi savo penkiamečiam sūnui. Aš atstūmiau jį ir jo motiną, nors jis yra didi siela ir iškilus bhaktas.

Komentaras: Keli posmo žodžiai verti ypatingo dėmesio. Karalius sako, kad prisirišimas prie žmonos jo širdyje užgožė bet kokį gailestingumą. Tai pavyzdys, kuo baigiasi prisirišimas prie moters. Karalius turėjo dvi žmonas: Sunīti ir Suruci. Dėl begalinio prisirišimo prie antrosios žmonos karalius nuskriaudė Dhruvą. Dhruvai teko palikti tėvo namus ir tapti atsiskyrėliu. Karalius, žinoma, mylėjo savo sūnų, tačiau pernelyg didelis prisirišimas prie

antrosios žmonos neleido jam atvirai parodyti savo jausmų. Nārados kalbinamas valdovas prisipažino, kad ir Dhruvą Mahārāją, ir jo motiną Sunīti, jis, galima sakyti, išvijo iš namų. Dhruva Mahārāja išėjo į mišką, o jo motina, kurią valdovas atvirai ignoravo, irgi gyveno savotiškoje tremtyje. Valdovas gailėjosi atstūmęs penkiametį sūnų, nes tėvas neturi teisės palikti žmonos ir vaikų likimo valiai. Sąžinės priekaištų dėl savo žiaurumo griaužiamas valdovas atrodė paniuręs ir suvargęs. Pasak „Manu-smṛti“, vyrui nevalia palikti žmonos ir vaikų likimo valiai. Kartais vyrui tenka išeiti iš namų, nes žmona ir vaikai priešinasi jo valiai ir nesilaiko šeiminio gyvenimo taisyklių. Tačiau Dhruva Mahārāja buvo gerai išauklėtas ir klusnus vaikas. Maža to, jis buvo iškilus bhaktas. Tokio sūnaus tėvas jokiu būdu neturi teisės atstumti. Tėvas privalo rūpintis tokiu sūnumi, tačiau karalius buvo priverstas jį atstumti ir dėl to labai gailėjosi.

66 TEKSTAS

अप्यनाथं वने ब्रह्मन्मा स्मादन्त्यर्भकं वृकाः ।
श्रान्तं शयानं क्षुधितं परिम्लानमुखाम्बुजम् ॥६६॥

apy anātham vane brahman mā smādanty arbhakam vṛkāḥ
śrāntam śayānam kṣudhitam parimlāna-mukhāmbujam

api – tikrai; *anātham* – likęs be prieglobsčio; *vane* – miške; *brahman* – o brahmane; *mā* – jeigu ir ne; *sma* – ne; *adanti* – sudraskė; *arbhakam* – bejėgį berniuką; *vṛkāḥ* – vilkai; *śrāntam* – pavargusį; *śayānam* – gulintį; *kṣubhitam* – alkaną; *parimlāna* – išsekusį; *mukha-ambujam* – jo veidas, tarsi lotoso žiedas.

O brahmane, manęs nepalieka mintys, kad mano sūnaus, kurio veidas panašus į lotoso žiedą, tyko pavojai ir šalia nėra kas jį apgina. Gal jis išsekęs nuo bado, gal tįso paslikas miške ar negali atsiginti užpuolusių vilkų, kurie kėsinasi jį sudraskyti.

67 TEKSTAS

अहो मे बत दौरात्म्यं स्त्रीजितस्योपधारय ।
योऽङ्कं प्रेम्णारुरुक्षन्तं नाभ्यनन्दमसत्तमः ॥६७॥

aho me bata daurātmyaṁ strī-jitasyopadhāraya
yo 'ṅkaṁ premṇārurukṣantaṁ nābhyanandam asattamaḥ

aho – deja; *me* – mano; *bata* – tikrai; *daurātmyam* – žiaurumas; *strī-jitasya* – valdomo moters; *upadhāraya* – tik pagalvok apie mane šiuo atžvilgiu; *yaḥ* – kas; *aṅkam* – kelių; *premṇā* – iš meilės; *ārurukṣantam* –norėdamas užsiropšti ant; *na* – ne; *abhyanandam* – tinkamai priimtas; *asat-tamaḥ* – neįtikėtinai žiaurų.

Baisu pagalvoti, kokią valdžią man turi žmona! O, koks aš žiaurus! Iš meilės man sūnus norėjo užsilipti man ant kelių, o aš jo nė nepaglosčiau. Ar ne akmeninė mano širdis!

68 TEKSTAS

नारद उवाच
मा मा शुचः स्वतनयं देवगुप्तं विशाम्पते ।
तत्प्रभावमविज्ञाय प्रावृङ्क्ते यद्यशो जगत् ॥६८॥

nārada uvāca
mā mā śucaḥ sva-tanayaṁ deva-guptaṁ viśāmpate
tat-prabhāvam avijñāya prāvṛṅkte yad-yaśo jagat

nāradaḥ uvāca – didis išminčius Nārada tarė; *mā* – ne; *mā* – ne; *śucaḥ* – sielvartauk; *sva-tanayam* – dėl savo sūnaus; *deva-guptam* – jį patikimai saugo Viešpats; *viśām-pate* – o žmonijos valdove; *tat* – jo; *prabhāvam* – galios; *avijñāya* – nežinai; *prāvṛṅkte* – paplito; *yat* – kurio; *yaśaḥ* – šlovė; *jagat* – po visą pasaulį.

Didis išminčius Nārada atsakė: O valdove, nesisielok dėl savo sūnaus – jį patikimai saugo Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Tu net neįtari apie jo galią, tačiau garsas apie jį jau pasklido po visą pasaulį.

Komentaras: Girdėdami, kad didieji išminčiai ir Viešpaties bhaktai pasitraukia į mišką praktikuoti pasiaukojimo tarnystę ar meditaciją, kartais stebimės, kaip jie išgyvena miške atsidavę likimo valiai, kur negali tikėtis jokios pagalbos. Tačiau didis dvasios autoritetas Nārada Munis teigia, jog atsiskyrėlius patikimai saugo Aukščiausiasis Dievo Asmuo. *Śaraṇāgati,* atsidavimo Dievui, svarbiausias veiksnys yra tvirtas tikėjimas, kad Viešpačiui atsidavusiai sielai visur ir bet kuriomis aplinkybėmis garantuotas Aukščiausiojo

Dievo Asmens globėjiškas rūpestis. Tokią sielą Viešpats saugo ir niekada nepalieka jos likimo valiai. Mylintis tėvas Mahārāja Uttānapāda baiminosi, kad džiunglėse jo penkiamečio sūnaus tyko daugybė pavojų, tačiau Nārada Munis ramino jį, sakydamas: „Tu net neįtari, kokia galia apdovanotas tavo sūnus.“ Kas praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, niekada neliks neapsaugotas, kad ir kokiame visatos kampelyje beatsidurtų.

69 TEKSTAS

सुदुष्करं कर्म कृत्वा लोकपालैरपि प्रभुः ।
ऐष्यत्यचिरतो राजन् यशो विपुलयंस्तव ॥६९॥

suduṣkaraṁ karma kṛtvā loka-pālair api prabhuḥ
aiṣyaty acirato rājan yaśo vipulayaṁs tava

su-duṣkaram – neįgyvendinamą; *karma* – poelgį; *kṛtvā* – įvykdęs; *loka-pālaiḥ* – didžioms asmenybėms; *api* – netgi; *prabhuḥ* – kompetetingas; *aiṣyati* – sugrįš; *aciratah* – nedelsiant; *rājan* – o valdove; *yaśah* – šlovę; *vipulayan* – padaręs didžia; *tava* – tavo.

O valdove, tavo sūnus yra nepaprastas vaikas. Jis padarys tai, ko negali padaryti net didieji valdovai ir išminčiai. Neilgai trukus jis pasieks trokštamą tikslą ir sugrįš namo. Atmink mano žodį, jo dėka ir tavo šlovė pasklis po visą pasaulį.

Komentaras: Pastarajame posme Nārada Munis Dhruvą Mahārāją vadina *prabhu.* Paprastai taip tituluojamas Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Kai kuriems dvasiniams mokytojams suteikiamas Prabhupādos titulas. *Prabhu* reiškia „Aukščiausiasis Dievo Asmuo“, o *pada* – „padėtis“. Pagal *vaiṣṇavų* doktriną, dvasinis mokytojas atlieka Aukščiausiojo Dievo Asmens vaidmenį. Kitaip sakant, jis yra Aukščiausiojo Viešpaties *bona fide* atstovas. Dhruva Mahārāja posme pavadintas *prabhu,* todėl kad yra vienas iš *vaiṣṇavų ācāryų.* Žodis *prabhu* yra žodžio *svāmis* („juslių valdovas“) sinonimas. Paminėtinas dar vienas posmo žodis *suduṣkaram* – „sunkiai įgyvendinamas“. Kokį tikslą sau išsikėlė Dhruva Mahārāja? Jis išsikėlė sunkiausią gyvenimo tikslą – pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą, bet jis Dhruvai Mahārājai buvo pasiekiamas. Niekas nebūtų galėjęs išmušti jo iš pusiausvyros – jis buvo pasiryžęs pasiekti savo tikslą ir po to sugrįžti namo. Todėl kiekvienas bhaktas turėtų imti pavyzdį iš Dhruvos Mahārājos ir siekti pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą dar šį gyvenimą.

Labai ryžtingai siekdamas šio tikslo po mirties jis sugrįš namo, atgal pas Dievą. Toks yra aukščiausias žmogaus gyvenimo tikslas.

70 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इति देवर्षिणा प्रोक्तं विश्रुत्य जगतीपतिः ।
राजलक्ष्मीमनादृत्य पुत्रमेवान्वचिन्तयत् ॥७०॥

maitreya uvāca
iti devarṣiṇā proktaṁ viśrutya jagatī-patiḥ
rāja-lakṣmīm anādṛtya putram evānvacintayat

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *iti* – taip; *devarṣiṇā* – didžiam išminčiui Nāradai; *proktam* – papasakojus; *viśrutya* – išklausęs; *jagatī-patiḥ* – karalius; *rāja-lakṣmīm* – savo plačios karalystės turtais; *anādṛtya* – nesirūpindamas; *putram* – savo sūnų; *eva* – tikrai; *anvacintayat* – pradėjo galvoti apie jį.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Po pokalbio su Nārada Muniu niekaip negalėdamas užmiršti sūnaus Dhruvos, karalius Uttānapāda atsiribojo nuo visų savo karalystės, plačios ir turtingos kaip pati sėkmės deivė, valdymo reikalų.

71 TEKSTAS

तत्राभिषिक्तः प्रयतस्तामुपोष्य विभावरीम् ।
समाहितः पर्यचरदृष्यादेशेन पूरुषम् ॥७१॥

tatrābhiṣiktaḥ prayatas tām upoṣya vibhāvarīm
samāhitaḥ paryacarad ṛṣy-ādeśena pūruṣam

tatra – tuoj po to; *abhiṣiktaḥ* – nusimaudęs; *prayataḥ* – susikaupęs; *tām* – tą; *upoṣya* – pasninkavo; *vibhāvarīm* – naktį; *samāhitaḥ* – sutelkęs dėmesį; *paryacarat* – garbino; *ṛṣi* – didis išminčius Nārada; *ādeśena* – kaip patarė; *pūruṣam* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

O tuo tarpu Dhruva Mahārāja, pasiekęs Madhuvanos giraitę, nusimaudė Yamunoje ir labai susikaupęs visą naktį pasninkavo. Brėkštant, sekdamas

didžio išminčiaus Nārados patarimu, jis ėmė garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Svarbiausia posmo mintis yra ta, kad Dhruva Mahārāja griežtai laikėsi savo dvasinio mokytojo, didžio išminčiaus Nārados, patarimo. Śrīla Viśvanātha Cakravartis pataria siekiantiems sugrįžti pas Dievą griežtai vykdyti dvasinio mokytojo priesakus – tai kelias į tobulumą. Bhaktui nėra reikalo jaudintis dėl to, ar jam pavyks pasiekti savo tikslą, nes, jei jis laikosi dvasinio mokytojo priesakų, jis būtinai pasieks tobulumą. Svarbiausia tiksliai vykdyti dvasinio mokytojo valią. Patyręs dvasinis mokytojas duoda mokiniui specialiai jam skirtus nurodymus ir, jei mokinys vykdo dvasinio mokytojo valią, jis būtinai pasieks tobulumą.

72 TEKSTAS

त्रिरात्रान्ते त्रिरात्रान्ते कपित्थबदराशनः ।
आत्मवृत्त्यनुसारेण मासं निन्येऽर्चयन् हरिम् ॥७२॥

tri-rātrānte tri-rātrānte kapittha-badarāśanaḥ
ātma-vṛtty-anusāreṇa māsaṁ ninye 'rcayan harim

tri – trys; *rātra-ante* – nakties pabaigoje; *tri* – trys; *rātra-ante* – nakties pabaigoje; *kapittha-badara* – vaisiais ir uogomis; *aśanaḥ* – maitinosi; *ātma-vṛtti* – gyvybei palaikyti; *anusāreṇa* – tiek, kiek buvo būtina, minimumą; *māsam* – vienas mėnuo; *ninye* – praėjo; *arcayan* – garbino; *harim* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Pirmąjį mėnesį Dhruva Mahārāja maitinosi tik vaisiais ir uogomis. Jis valgė kartą per tris dienas – tik tiek, kiek būtina gyvybei palaikyti, ir visą kitą laiką garbino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Indijoje auga *kapitthos* gėlė, liaudyje dar vadinama *kayeta.* Lietuvių kalboje nėra jos pavadinimo, tačiau reikia pasakyti, jog žmonės jos vaisių nevalgo – jais minta tik laukinės beždžionės. Tačiau Dhruva Mahārāja malšino alkį būtent *kapitthos* vaisiais – ne todėl, kad jie būtų skanūs, o kad nemirtų badu. Organizmui maistas reikalingas, tačiau bhaktas neturėtų pataikauti savo liežuviui ir rinktis skanų maistą. „Bhagavadgītoje“ sakoma, kad valgyti reikia lygiai tiek, kiek tai yra būtina. Valgyti reikia ne savo malonumui, o kad organizmas nenusilptų. Dhruva Mahārāja yra *ācārya.* Griežtai tramdydamas kūną jis rodo mums pavyzdį, kaip teisingai praktikuoti pasiaukojimo tarnystę. Visi turėtume pasimokyti iš Dhruvos

Mahārājos gyvenimo. Skaitydami tolesnius posmus sužinosime apie išskirtinį Dhruvos Mahārājos asketizmą. Pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui nėra paprasta užduotis, tačiau šio amžiaus žmogui, norinčiam tapti Viešpaties *bona fide* bhaktu, Viešpats Caitanya iš Savo malonės gerokai ją palengvino. Jeigu mums stinga ryžto įgyvendinti pačius paprasčiausius Viešpaties Caitanyos priesakus, kyla klausimas, ar apskritai gali būti kalba apie pasiaukojimo tarnystę? Mūsų epochos žmonėms Dhruvos Mahārājos asketizmas yra neįgyvendinamas uždavinys, ir vis dėlto turime griežtai laikytis reguliatyviųjų principų; negalima ignoruoti dvasinio mokytojo nurodymų, nes tik laikydamasi jų sąlygota siela gali pasiekti išvadavimą. Kalbant apie mūsų bendriją, ISKCON'ą, reikia pasakyti, kad iš kiekvieno jos nario reikalaujame laikytis keturių reguliatyviųjų taisyklių, kasdien kartoti šešiolika *mantros* ratų su maldos vėriniu ir nepataikauti liežuviui – valgyti tiktai Viešpačiui paaukotą maistą (*prasādą*). Savaime suprantama, kad pasninko metu nuo maisto susilaiko tik Viešpaties garbintojas, o ne Pats Viešpats. Viešpačiui reikia aukoti kuo geresnį maistą, tačiau ne tam, kad vėliau patenkintum savo liežuvį. Mūsų gi maistas turėtų būti kuo paprastesnis, tačiau pakankamai maistingas, kad organizmas nenusilptų ir mes pajėgtumėme praktikuoti pasiaukojimo tarnystę.

Nereikėtų savęs pervertinti – mes nė iš tolo neprilygstame Dhruvai Mahārājai ir nė viena iš jo askezių vardan dvasinio tobulumo yra ne mūsų jėgoms, nes šiuolaikinis žmogus to nesugebėtų. Tačiau Viešpats Caitanya iš Savo malonės padarė visas įmanomas nuolaidas šio amžiaus žmogui. Todėl bent jau turime atminti, kad nesilaikant pasiaukojimo tarnystės praktikos reikalavimų mums nepavyks įgyvendinti savo misijos. Mūsų pareiga mokytis iš Dhruvos Mahārājos, kuris ryžtingai siekė užsibrėžto tikslo. Mes taip pat privalome ryžtingai siekti įgyvendinti savo pareigas pasiaukojimo tarnystės praktikoje dar šį gyvenimą ir neatidėlioti jų kitam gyvenimui.

73 TEKSTAS

द्वितीयं च तथा मासं षष्ठे षष्ठेऽर्भको दिने ।
तृणपर्णादिभिः शीर्णैः कृतान्नोऽभ्यर्चयन् विभुम् ॥७३॥

dvitīyaṁ ca tathā māsaṁ ṣaṣṭhe ṣaṣṭhe 'rbhako dine
tṛṇa-parṇādibhiḥ śīrṇaiḥ kṛtānno 'bhyarcayan vibhum

dvitīyam – kitą mėnesį; *ca* – taip pat; *tathā* – kaip paminėta aukščiau; *māsam* – mėnesį; *ṣaṣthe ṣaṣthe* – kas šešias dienas; *arbhakaḥ* – nekaltas vaikelis; *dine* – tomis dienomis; *tṛṇa-parṇa-ādibhiḥ* – žolę ir lapus; *śīrṇaiḥ* –

išdžiūvusius; *kṛta-annaḥ* – pasirinko maistui; *abhyarcayan* – ir toliau tęsė garbinimą; *vibhum* – Aukščiausiojo Dievo Asmens.

Antrą mėnesį Dhruva Mahārāja valgė sausą žolę bei lapus kartą per šešias dienas ir toliau garbino Viešpatį.

74 TEKSTAS

तृतीयं चानयन्मासं नवमे नवमेऽहनि ।
अब्भक्ष उत्तमश्लोकमुपाधावत्समाधिना ॥७४॥

tṛtīyaṁ cānayan māsaṁ navame navame 'hani
ab-bhakṣa uttamaślokam upādhāvat samādhinā

tṛtīyam – trečią mėnesį; *ca* – taip pat; *ānayan* – laikotarpyje; *māsam* – vieno mėnesio; *navame navame* – kas devynias; *ahani* – dienas; *ap-bhakṣaḥ* – vartojo tik vandenį; *uttama-ślokam* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, apdainuojamą gražiausiuose posmuose; *upādhāvat* – garbino; *samādhinā* – transo būsenoje.

Trečią mėnesį jis visai liovėsi valgęs ir buvo gyvas tik vandeniu, kurį gėrė kartą per devynias dienas. Visiškai paniręs į transo būseną jis garbino Aukščiausiąjį Viešpatį, apdainuojamą gražiausiuose posmuose.

75 TEKSTAS

चतुर्थमपि वै मासं द्वादशे द्वादशेऽहनि ।
वायुभक्षो जितश्वासो ध्यायन्देवमधारयत् ॥७५॥

caturtham api vai māsaṁ dvādaśe dvādaśe 'hani
vāyu-bhakṣo jita-śvāso dhyāyan devam adhārayat

caturtham – ketvirtą; *api* – taip pat; *vai* – tokiu pačiu būdu; *māsam* – mėnesį; *dvādaśe dvādaśe* – kas dvyliktą; *ahani* – dieną; *vāyu* – oru; *bhakṣaḥ* – maitindamasis; *jita-śvāsaḥ* – valdydamas kvėpavimą; *dhyāyan* – pasinėręs į meditaciją; *devam* – Aukščiausiąjį Viešpatį; *adhārayat* – garbino.

Ketvirtą mėnesį Dhruva Mahārāja išmoko suvaldyti kvėpavimą – įkvėpdavo oro kartą per dvylika dienų. Taip jis visiškai sutramdė protą ir pasinėręs į meditaciją toliau garbino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

76 TEKSTAS

पञ्चमे मास्यनुप्राप्ते जितश्वासो नृपात्मजः ।
ध्यायन् ब्रह्म पदैकेन तस्थौ स्थाणुरिवाचलः ॥७६॥

pañcame māsy anuprāpte jita-śvāso nṛpātmajaḥ
dhyāyan brahma padaikena tasthau sthāṇur ivācalaḥ

pañcame – penktą; *māsi* – mėnesį; *anuprāpte* – būdamas; *jita-śvāsaḥ* – vis dar valdydamas kvėpavimą; *nṛpa-ātmajaḥ* – karaliaus sūnus; *dhyāyan* – meditavo; *brahma* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *padā ekena* – ant vienos kojos; *tasthau* – stovėdamas; *sthāṇuḥ* – tarsi kolona; *ivā* – kaip; *acalaḥ* – nejudėdamas.

Prasidėjus penktam mėnesiui karaliaus sūnus, Dhruva Mahārāja, taip gerai valdė kvėpavimą, kad stovėjo ant vienos kojos nė nekrusteldamas, tarsi kolona, visas mintis nukreipęs į Parabrahmaną.

77 TEKSTAS

सर्वतो मन आकृष्य हृदि भूतेन्द्रियाशयम् ।
ध्यायन् भगवतो रूपं नाद्राक्षीत्किञ्चनापरम् ॥७७॥

sarvato mana ākṛṣya hṛdi bhūtendriyāśayam
dhyāyan bhagavato rūpaṁ nādrākṣīt kiñcanāparam

sarvataḥ – visais atžvilgiais; *manaḥ* – protą; *ākṛṣya* – sutelkęs; *hṛdi* – širdyje; *bhūta-indriya-āśayam* – vieta, kurioje prieglobstį rado juslės ir juslių objektai; *dhyāyan* – mediuodamas; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *rūpam* – pavidalą; *na adrākṣīt* – nematė; *kiñcana* – ko nors; *aparam* – kito.

Pažabojęs jusles ir juslių objektus jis sutelkė mintis į Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą, neleisdamas protui nukrypti į šalį.

Komentaras: Posmas puikiai atskleidžia meditacinės *yogos* metodiką. Mediuojant svarbiausia sutelkti mintis į Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą ir neleisti joms nukrypti į šalį. Klysta tie, kurie mano, jog lygiai taip pat galima mediuoti kažkokį beasmenį objektą. „Bhagavad-gītos“ žodžiais, meditacija į beasmenį Brahmaną yra beprasmis laiko švaistymas, nes ši meditacijos forma yra perdėm sudėtinga.

78 TEKSTAS

आधारं महदादीनां प्रधानपुरुषेश्वरम् ।
ब्रह्म धारयमाणस्य त्रयो लोकाश्चकम्पिरे ॥७८॥

ādhāraṁ mahad-ādīnāṁ pradhāna-puruṣeśvaram
brahma dhārayamāṇasya trayo lokāś cakampire

ādhāram – prieglobstį; *mahat-ādīnām* – materijos pradų visumos, vadinamos *mahat-tattva; pradhāna* – valdovą; *puruṣa-īśvaram* – visų gyvųjų esybių valdovą; *brahma* – Aukščiausiąjį Brahmaną, Dievo Asmenį; *dhārayamāṇasya* – patalpinęs širdyje; *trayaḥ* – trys planetų sistemos; *lokāḥ* – visos planetos; *cakampire* – ėmė drebėti.

Kai savo meditacija Dhruva Mahārāja pavergė Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, visų gyvųjų esybių valdovą, kosminio pasaulio prieglobstį, ėmė drebėti visi trys pasauliai.

Komentaras: Šiame posme svarbi reikšmė tenka žodžiui *brahma.* Brahmanas yra ne tik visų aukščiausias, jame glūdi beribės sklaidos galimybės. Kyla klausimas, kaip Dhruvai Mahārājai pavyko prisivilioti į savo širdį ir pavergti Brahmaną? Į šį klausimą labai tiksliai atsako Jīva Gosvāmis, kurio žodžiais, beasmenio Brahmano šaltinis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nes Savyje Jis talpina visus materialius ir dvasinius objektus, vadinasi, niekas negali Jo pranokti. „Bhagavad-gītoje“ Aukščiausiasis Viešpats irgi sako: „Aš esu beasmenio Brahmano pamatas.“ Daugeliui, ir visų pirma filosofams *māyāvādžiams,* atrodo, jog Brahmanas – visų didžiausiasis, nuolat besiskleidžianti substancija, tačiau remiantis šiame posme išsakyta nuomone bei Vedų šventraščiais, pavyzdžiui „Bhagavad-gīta“, Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra Brahmano pagrindas, kaip kad saulė yra jos skleidžiamų spindulių pagrindas. Neveltui Śrīla Jīva Gosvāmis nurodo, kad transcendentinis Viešpaties kūnas yra visa ko sėkla, kad Jis – Aukščiausias Brahmanas. Aukščiausiam Brahmanui įsiviešpatavus Dhruvos Mahārājos širdyje, Druva tapo sunkesniu už sunkiausią, todėl visi trys pasauliai ir dvasinis pasaulis ėmė drebėti.

Mahat-tattva (materialaus pasaulio pradų visybė) šventraščiuose apibrėžiama kaip visų visatų ir visų jose gyvenančių gyvųjų esybių šaltinis, tačiau pati *maha-tattva,* sujungusi savyje visas materijos stichijas ir dvasines būtybes, glūdi Brahmane. Šiame kontekste sakoma, kad Aukščiausias Brahmanas, Dievo Asmuo, yra *pradhānos* ir *puruṣos* valdovas. *Pradhāna* – tai subtilioji materijos stichija (eteris ir t.t.), o *puruṣa* – dvasinės kibirkštys,

sąlygotos gyvosios esybės, egzistuojančios subtiliosios materijos sferose. „Bhagavad-gīta“ šias kategorijas apibrėžia kaip *parā prakṛti* ir *aparā prakṛti.* Vadinasi, Kṛṣṇa, kuriam paklūsta abi *prakṛti* formos, yra ir *pradhānos,* ir *puruṣos* valdovas. Vedų himnuose Aukščiausiasis Brahmanas dar vadinamas *antaḥ-praviṣṭaḥ śāstā.* Tai reiškia, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo valdo visą pasaulį ir yra visa persmelkiantis. Šį teiginį patvirtinantį liudijimą skaitome ir „Brahma-saṁhitoje“ (5.35): *aṇḍāntara-stha-paramāṇu-cayāntara-stham* – Jis įėjo ne tik į visatas, bet ir į kiekvieną atomą. „Bhagavad-gītoje“ (10.42) Kṛṣṇa irgi sako: *viṣṭabhyāham idaṁ kṛtsnam* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo valdo viską, Savimi viską persmelkdamas. Kai Dhruva Mahārāja suėjo į sąlytį su Aukščiausiuoju Viešpačiu nuolat regėdamas Jį savo širdyje, jis specialiai nesistengdamas prilygo visų didžiausiajam, Brahmanui, ir jo kūnas taip apsunko, kad ėmė drebėti visas pasaulis. Kitaip sakant, tam, kuris visada mintimis susitelkęs į transcendentinį Kṛṣṇos pavidalą, nesunku savo darbais nustebinti pasaulį. „Bhagavad-gītos“ (6.47) žodžiais, tokia meditacija ir yra aukščiausias *yogos* tikslas. *Yoginām api sarveṣām*: *Bhakti-yogas,* kuris savo širdyje nuolat mąsto apie Kṛṣṇą ir yra pasinėręs į meilės tarnystę Jam, yra aukščiausias iš visų *yogų.* Paprasti *yogai* turi ypatingų materialių gebėjimų, vadinamųjų *aṣṭa-siddhi* (aštuonis tobulus *yogos* gebėjimus), tačiau tyras Viešpaties bhaktas gali pranokti bet kurį iš *yogų,* atlikdamas tai, ko įtakoje visa visata imtų drebėti.

79 TEKSTAS

यदैकपादेन स पार्थिवार्भक-
स्तस्थौ तदङ्गुष्ठनिपीडिता मही ।
ननाम तत्रार्धमिभेन्द्रधिष्ठिता
तरीव सव्येतरतः पदे पदे ॥७९॥

yadaika-pādena sa pārthivārbhakas
tasthau tad-aṅguṣṭha-nipīḍitā mahī
nanāma tatrārdham ibhendra-dhiṣṭhitā
tarīva savyetarataḥ pade pade

yadā – kai; *eka* – ant vienos; *pādena* – kojos; *saḥ* – Dhruva Mahārāja; *pārthiva* – karaliaus; *arbhakaḥ* – sūnus; *tasthau* – toliau stovėjo; *tat-aṅguṣṭha* – didžiuoju jo kojos pirštu; *nipīḍitā* – slegiama; *mahī* – Žemė; *nanāma* – pasviro; *tatra* – tuomet; *ardham* – pusė; *ibha-indra* – dramblių

karalius; *dhiṣṭhitā* – esantis; *tarī iva* – kaip valtis; *savya-itarataḥ* – kairėn ir dešinėn; *pade pade* – su kiekvienu žingsniu.

Kai karaliaus sūnus Dhruva Mahārāja nejudėdamas stovėjo ant vienos kojos, neišlaikiusi jo didžiojo kojos piršto slėgimo Žemė ėmė svirti, kaip pasvyra valtis treptelėjus joje plukdomam drambliui.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *pārthivārbhakaḥ* – „karaliaus sūnus“. Nors Dhruva Mahārāja buvo karaliaus sūnus, pamotė neleido jam užsilipti ant tėvo kelių. Tačiau kai Druva, suvokęs savo prigimtį, pasiekė pasiaukojimo tarnystės aukštumas, nuo jo didžiojo piršto slėgio Žemė ėmė svirti į šoną. Šis epizodas parodo, kuo skiriasi paprastas žmogus nuo Kṛṣṇą įsisąmoninusio žmogaus. Paprastą vaiką, net jei jis karaliaus sūnus, gali atstumti jo paties tėvas, tačiau kai tas pats žmogus visiškai pasineria į Kṛṣṇos sąmonę, spustelėjęs didžiuoju kojos pirštu jis gali apversti aukštyn kojom visą planetą.

Kai kam gali kilti abejonė: „Kaip galėjo Dhruva Mahārāja, kuris nesugebėjo net užsiropšti ant tėvo kelių, pažeisti visos planetos pusiausvyrą?“ Tačiau šį argumentą nesunku paneigti. Filosofiją išmanančiam žmogui nesunku čia atpažinti loginę klaidą – *nagna-mātṛką.* Pagal šią logiką išeitų, kad, jei vaikystėje mūsų motina vaikščiojo nuoga, ir suaugusi ji neturėtų dėvėti drabužių. Dhruvos Mahārājos pamotė, ko gero, taip pat svarstytų: „Kaip galėjo berniukas, kuriam aš neleidau užsiropšti ant tėvo kelių, padaryti tokį stebuklą – priversti susvyruoti Žemę?“ Ji turbūt labai nustebo sužinojusi, kad dėl nuolatinės Dhruvos meditacijos į širdyje glūdintį Aukščiausiąjį Dievo Asmenį susvyravo Žemė, kaip susvyruoja valtis, kai trepteli joje plukdomas dramblys.

80 TEKSTAS

तस्मिन्नभिध्यायति विश्वमात्मनो
द्वारं निरुध्यासुमनन्यया धिया ।
लोका निरुच्छ्वासनिपीडिता भृशं
सलोकपालाः शरणं ययुर्हरिम् ॥८०॥

tasminn abhidhyāyati viśvam ātmano
dvāraṁ nirudhyāsum ananyayā dhiyā
lokā nirucchvāsa-nipīḍitā bhṛśaṁ
sa-loka-pālāḥ śaraṇaṁ yayur harim

tasmin – Dhruva Mahārāja; *abhidhyāyati* – kai susitelkęs meditavo; *viśvam ātmanaḥ* – visos visatos kūną; *dvāram* – angos; *nirudhya* – užvertos; *asum* – gyvybės oras; *ananyayā* – nenukrypstanti į šalį; *dhiyā* – meditacija; *lokāḥ* – visos planetos; *nirucchvāsa* – liovėsi kvėpuoti; *nipīḍitāḥ* – todėl smaugiami dusulio; *bhṛśam* – labai greitai; *sa-loka-pālāḥ* – visi didieji pusdieviai iš įvairiausių planetų; *śaraṇam* – prieglobsčio; *yayuḥ* – kreipėsi; *harim* – į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Dhruvai Mahārājai pasinėrus į meditaciją visos jo kūno ertmės užsivėrė ir netrukus jis svoriu susilygino su Viešpačiu Viṣṇu, visybės sąmone. Tą akimirką sutriko visatos alsavimo ritmas ir smaugiami dusulio visų planetų sistemų didieji pusdieviai kreipėsi pagalbos į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Kai šimtas žmonių skrenda vienu lėktuvu, visi jie neprarasdami savo individualios tapatybės įgyja tūkstančio kilometrų per valandą skriejančio lainerio galingumą. Lygiai taip, kai atskiras energijos vienetas sąmoningai įsijungia į tarnystę energijos visybės šaltiniui, jis prisiliečia prie šios energijos ir įgyja energijos šaltinio galias. Ankstesniame posme kalbama apie tai, kad dvasinė praktika padėjo Dhruvai Mahārājai savo svoriu prilygti visuminiam sunkiui ir po jo kojomis ėmė svirti Žemė. Maža to, dėl dvasinės praktikos jo kūnas virto visuotiniu visatos kūnu, todėl, kai norėdamas sutelkti visas savo mintis į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Dhruva Mahārāja užvėrė savo kūno ertmes, visatos sudėtinės dalys – visos gyvosios esybės, taip pat ir didieji pusdieviai – ėmė dusti. Nesuprasdami, kas vyksta, jie kreipėsi į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį prašydami pagalbos.

Šis epizodas, kai Dhruva Mahārāja užvėrė visas kūno ertmes, o tuo pačiu ir visatos kvėpavimo takus, įrodo, kad bhakto tarnystė gali paveikti viso pasaulio žmones ir pastūmėti juos į pasiaukojimo tarnystės kelią. Vienas visiškai Kṛṣṇą įsisąmoninęs tyras bhaktas gali visuminę žmonijos sąmonę transformuoti į Kṛṣṇos sąmonę. Apie tai akivaizdžiai byloja Dhruvos Mahārājos pavyzdys.

81 TEKSTAS

देवा ऊचुः
नैवं विदामो भगवन् प्राणरोधं
चराचरस्याखिलसत्त्वधाम्नः ।

विधेहि तन्नो वृजिनाद्विमोक्षं
प्राप्ता वयं त्वां शरणं शरण्यम् ॥८१॥

devā ūcuḥ
naivaṁ vidāmo bhagavan prāṇa-rodhaṁ
carācarasyākhila-sattva-dhāmnaḥ
vidhehi tan no vṛjinād vimokṣaṁ
prāptā vayaṁ tvāṁ śaraṇaṁ śaraṇyam

devāḥ ūcuḥ – visi pusdieviai tarė; *na* – ne; *evam* – taip; *vidāmaḥ* – mes galime suprasti; *bhagavan* – o Dievo Asmuo; *prāṇa-rodham* – kaip nutiko, jog mes dūstame; *cara* – judančių; *acarasya* – nejudančių; *akhila* – visatos; *sattva* – būties; *dhāmnaḥ* – šaltinis; *vidhehi* – meldžiame, padėk; *tat* – todėl; *naḥ* – mus; *vṛjināt* – nuo pavojaus; *vimokṣam* – išvadavimo; *prāptāḥ* – siekiančius; *vayam* – visi mes; *tvām* – į Tave; *śaraṇam* – prieglobstis; *śaraṇyam* – tinkamas būti prieglobsčiu.

Pusdieviai tarė: O Viešpatie, Tu esi vienintelis visų judančių ir nejudančių gyvųjų esybių išsigelbėjimas. Jaučiame, kaip visos gyvosios esybės dūsta negaudamas oro. Taip anksčiau dar nėra buvę. Tu – paskutinė visų Tau atsidavusių sielų viltis, todėl meldžiame Tave gelbėti mus nuo šio pavojaus.

Komentaras: Nepaprastas galias, kurias Dhruva Mahārāja įgijo praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, pajuto net pusdieviai, kurie nieko panašaus dar nebuvo patyrę. Kai Dhruva Mahārāja liovėsi kvėpavęs, visas pasaulis ėmė dusti. Tai Aukščiausiasis Viešpats savo valia atima iš materialaus pasaulio esybių galimybę kvėpuoti, o dvasinio pasaulio esybėms ją suteikia. Visos materialios esybės yra išorinės Viešpaties energijos pasireiškimo forma, o dvasinės – Jo vidinės energijos pasireiškimo forma. Pusdieviai kreipėsi į aukščiausiąjį materialaus ir dvasinio pasaulių esybių Viešpatį klausdami, kodėl jiems taip sunku kvėpuoti. Aukščiausiasis Viešpats turi viršiausią valdžią, tik Jis gali išspręsti visas materialaus pasaulio problemas. Dvasiniame pasaulyje problemos neegzistuoja, tačiau materialiame pasaulyje jos kyla kiekviename žingsnyje. Kadangi Aukščiausiasis Viešpats yra ir materialaus, ir dvasinio pasaulių valdovas, ištikus bėdai geriausia pagalbos kreiptis tiesiogiai į Jį. Bhaktai visada pagalbos kreipiasi į Viešpatį, todėl net materialiame pasaulyje nepatiria kančių. *Viśvaṁ pūrṇa-sukhāyate* („Caitanya-candrāmṛta“): bhaktai gyvena be rūpesčių, nes visiškai atsidavė Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Šiame pasaulyje viskas bhaktui teikia

džiaugsmą, nes jis gali viską panaudoti transcendentinei meilės tarnystei Viešpačiui.

82 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
मा भैष्ट बालं तपसो दुरत्ययान्
निवर्तयिष्ये प्रतियात स्वधाम ।
यतो हि वः प्राणनिरोध आसी-
दौत्तानपादिर्मयि सङ्गतात्मा ॥८२॥

śrī-bhagavān uvāca
mā bhaiṣṭa bālaṁ tapaso duratyayān
nivartayiṣye pratiyāta sva-dhāma
yato hi vaḥ prāṇa-nirodha āsīd
auttānapādir mayi saṅgatātmā

śri-bhāgavan uvāca – Aukščiausiasis Dievo Asmuo atsakė; *mā bhaiṣṭa* – nebijokite; *bālam* – berniuko Dhruvos; *tapasaḥ* – jo rūsčių askezių dėka; *duratyayāt* – ryžtingai nusiteikusio; *nivartayiṣye* – Aš paprašysiu jį nutraukti tai; *pratiyāta* – jūs galite grįžti; *sva-dhāma* – į savo buveines; *yataḥ* – dėl kurio; *hi* – tikrai; *vaḥ* – jūsų; *prāṇa-nirodhaḥ* – gyvybės oro judėjimo sutrikimas; *āsīt* – nutiko; *auttānapādiḥ* – dėl karaliaus Uttānapādos sūnaus; *mayi* – į Mane; *saṅgata-ātmā* – visiškai panirusio mintimis į Mane.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo atsakydamas tarė: O pusdieviai, nurimkite. Tokią padėtį sukėlė griežtas karaliaus Uttānapādos sūnaus asketizmas ir ryžtas, su kuriuo jis medituoja Mane. Tai jis sutrikdė visatos alsavimo ritmą. Nurimkite ir keliaukite atgal į savo planetas. Aš nutrauksiu šio berniuko rūsčią askezę ir apsaugosiu jus nuo iškilusio pavojaus.

Komentaras: Šiame posme yra vartojamas žodis *saṅgatātmā,* kurį filosofai *māyāvādžiai* klaidingai interpretuoja teigdami, kad Dhruvos Mahārājos siela susiliejo su Aukščiausiąja Siela, Dievo Asmeniu. Pasak jų, šis žodis įrodo, jog dvasiškai tobulėdama individuali siela ilgainiui susilieja su Supersiela ir praranda individualios egzistencijos galimybę. Tačiau posme Aukščiausiasis Viešpats aiškiai sako, jog Dhruva Mahārāja mintimis pasinėrė į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį taip giliai, kad jo paties meditacija patraukė

Viešpaties – To, kuris įkūnija visatos sąmonę – dėmesį. Norėdamas nuraminti pusdievius, jis nutarė pats kreiptis į Dhruvą Mahārāją ir nutraukti jo rūsčią askezę. Taigi posmas jokiu būdu nepatvirtina filosofų *māyāvādžių* išvados, jog individuali siela susilieja su Supersiela. Priešingai, mes matome, kad Supersiela, Dievo Asmuo, ketina paraginti Dhruvą Mahārāją nutraukti griežtą asketizmo praktiką.

Patenkinęs Aukščiausiąjį Dievo Asmenį žmogus patenkina visus, lygiai kaip palaistęs medžio šaknis jis pasirūpina visu medžiu: ir jo šakomis, ir lapais. Visas pasaulis susidomi tuo, kuriam pavyko patraukti Aukščiausiojo Dievo Asmens dėmesį, nes Kṛṣṇa yra pasaulio pirminė priežastis. Visi pusdieviai išsigando, kad uždus, tačiau Aukščiausiasis Viešpats nuramino juos, sakydamas, kad Dhruva Mahārāja yra ištikimas Viešpaties bhaktas ir jis neketina pražudyti visų visatos gyvųjų esybių. Viešpaties bhaktas niekada nejaučia priešiškumo jokiai gyvajai esybei.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti aštuntąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dhruva Mahārāja palieka namus ir išeina į mišką“.

DEVINTAS SKYRIUS

Dhruva Mahārāja sugrįžta namo

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
त एवमुत्सन्नभया उरुक्रमे
कृतावनामाः प्रययुस्त्रिविष्टपम् ।
सहस्रशीर्षापि ततो गरुत्मता
मधोर्वनं भृत्यदिदृक्षया गतः ॥ १ ॥

maitreya uvāca
ta evam utsanna-bhayā urukrame
kṛtāvanāmāḥ prayayus tri-viṣṭapam
sahasraśīrṣāpi tato garutmatā
madhor vanaṁ bhṛtya-didṛkṣayā gataḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *te* – pusdieviai; *evam* – taip; *utsanna-bhayāḥ* – užmiršę visas baimes; *urukrame* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, kurio veiksmai nepaprasti; *kṛta-avanāmāḥ* – jie nusilenkė; *prayayuḥ* – jie sugrįžo; *tri-viṣṭapam* – į savo rojaus planetas; *sahasraśīrṣā api* – taip pat Dievo Asmuo, kurį vadina Sahasraśīrṣā; *tataḥ* – iš ten; *garutmatā* – sėdęs ant Garuḍos; *madhoḥ vanam* – į Madhuvanos giraitę; *bhṛtya* – tarnu; *didṛkṣayā* – norėdamas susitikti su; *gataḥ* – nuskriejo.

Didis išminčius Maitreya tarė Vidurai: Po tokių Aukščiausiojo Viešpaties žodžių pusdieviai užmiršo visas baimes ir žemai Jam nusilenkę sugrįžo į rojaus planetas, o Viešpats, kuris yra tapatus Sahasraśīrṣai (kitam Savo įsikūnijimui), norėdamas susitikti su Savo tarnu Dhruva sėdo ant Garuḍos ir nuskriejo į Madhuvanos giraitę.

Komentaras: Sahasraśīrṣā yra vienas iš Dievo Asmens, įsikūnijusio Garbhodakaśāyī Viṣṇu, vardų. Viešpats apsireiškė prieš Dhruvą Mahārāją Kṣī-

rodakaśāyī Viṣṇu pavidalu, tačiau Maitreya posme Jį vadina Sahasraśīrṣa Viṣṇu, nes pastarasis Jo įsikūnijimas tapatus Garbhodakaśāyī Viṣṇu. Śrīla Sanātana Gosvāmis „Bhāgavatāmṛtoje“ rašo, kad Dhruvai pasirodęs Viešpats Sahasraśīrṣā yra Viṣṇu įsikūnijimas, kurį vadina Pṛśnigarbha. Pṛśnigarbha sukūrė ir atidavė valdyti Dhruvai Mahārājai Dhruvalokos planetą.

2 TEKSTAS

स वै धिया योगविपाकतीव्रया
हृत्पद्मकोशे स्फुरितं तडित्प्रभम् ।
तिरोहितं सहसैवोपलक्ष्य
बहिःस्थितं तदवस्थं ददर्श ॥ २॥

sa vai dhiyā yoga-vipāka-tīvrayā
hṛt-padma-kośe sphuritaṁ taḍit-prabham
tirohitaṁ sahasaivopalakṣya
bahiḥ-sthitaṁ tad-avasthaṁ dadarśa

saḥ – Dhruva Mahārāja; *vai* – taip pat; *dhiyā* – meditacija; *yoga-vipāka-tīvrayā* – didelės pažangos *yogos* praktikoje dėka; *hṛt* – širdies; *padma-kośe* – lotose; *sphuritam* – apsireiškęs; *taḍit-prabham* – akinamas kaip žaibo blyksnis; *tirohitam* – išnyko; *sahasā* – staiga; *eva* – taip pat; *upalakṣya* – pastebėjo; *bahiḥ-sthitam* – esantį išorėje; *tat-avastham* – ta pačia poza; *dadarśa* – galėjo pamatyti.

Akinamas kaip žaibo blyksnis Viešpaties pavidalas, į kurį sutelkęs visas savo mintis meditavo didis yogas Dhruva Mahārāja, staiga išnyko. Dhruva sutriko ir jo meditacija nutrūko, bet kai tik atsimerkė, prieš save jis išvydo tą patį Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kurį ką tik regėjo širdyje.

Komentaras: Yogos meditacijos aukštumas pasiekęs Dhruva Mahārāja savo širdyje meditavo Dievo Asmens pavidalą. Kai Aukščiausiojo Viešpaties pavidalas netikėtai išnyko jo širdyje, Dhruva pamanė, jog Viešpats jį paliko. Jo meditacija nutrūko. Sutrikęs berniukas atsimerkė ir netikėtai priešais save išvydo tą patį Viešpaties pavidalą. „Brahma-saṁhitoje“ (5.38) sakoma: *premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena* – doringas žmogus, kuris pasiaukojamai tarnaudamas Viešpačiui išsiugdė Jam meilės jausmą, nuolat regi Jį transcendentiniu Śyāmasundaros pavidalu. Śyāmasundaros pavidalas, kurį savo širdyje regi bhaktas, nėra jo vaizduotės vaisius. Tam tikru momentu,

kai bhaktas jau pasiekia dvasinio gyvenimo brandą, jis savo akimis išvysta Śyāmasundarą, kurį praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę nuolat regėjo mintyse. Aukščiausiasis Viešpats yra Absoliutas, todėl Jo pavidalas, kurį širdyje regi bhaktas, Viešpaties Dievybė, kurią garbina šventykloje, ir Jo pirminis pavidalas, kuriuo Jis egzistuoja Vaikuṇṭhoje, Vṛndāvana-dhāmoje, niekuo nesiskiria.

3 TEKSTAS

तद्दर्शनेनागतसाध्वसः क्षिता-
ववन्दताङ्गं विनमय्य दण्डवत् ।
दृग्भ्यां प्रपश्यन् प्रपिबन्निवार्भक-
श्चुम्बन्निवास्येन भुजैरिवाश्लिषन् ॥ ३ ॥

tad-darśanenāgata-sādhvasaḥ kṣitāv
avandatāṅgaṁ vinamayya daṇḍavat
dṛgbhyāṁ prapaśyan prapibann ivārbhakaś
cumbann ivāsyena bhujair ivāśliṣan

tat-darśanena – išvydęs Viešpatį; *āgata-sādhvasaḥ* – Dhruva Mahārāja, suglumęs; *kṣitau* – ant žemės; *avandata* – išreiškė savo pagarbą; *aṅgam* – savo kūnu; *vinamayya* – išsitiesdamas visu ūgiu; *daṇḍavat* – kaip lazda; *dṛgbhyām* – akimis; *prapaśyan* – žvelgdamas į; *prapiban* – gerdamas; *iva* – tarsi; *arbhakaḥ* – berniukas; *cumban* – bučiuodamas; *iva* – tarsi; *āsyena* – lūpomis; *bhujaiḥ* – rankomis; *iva* – tarsi; *āśliṣan* – apkabindamas.

Išvydęs priešais save Viešpatį Dhruva Mahārāja suglumo. Norėdamas išreikšti Jam savo pagarbą berniukas nusilenkė išsitiesdamas visu ūgiu ant žemės ir jo širdį užliejo meilės Dievui banga. Apimtas ekstazės Druva negalėjo atplėšti savo žvilgsnio nuo Viešpaties, tarsi norėtų išgerti Jį akimis, bučiniais apipilti Viešpaties lotosines pėdas ir stipriai suspausti Jį glėbyje.

Komentaras: Išvydus priešais save Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Dhruvą Mahārājį apėmė dievobaiminga pagarba ir jaudulys, atrodė, kad savo žvilgsniu jis nori išgerti Viešpaties kūną savo akimis. Bhakto meilė Viešpačiui tokia stipri, kad jis nori nepaliaujamai bučiuoti bei spausti glėbyje Jo lotosines pėdas ir liesti Jo kojų pirštų galiukus. Sprendžiant iš posme aprašytos Dhruvos Mahārājos elgsenos tiesiogiai susidūrus su Viešpačiu,

akivaizdu, kad jo kūne pasireiškė visi aštuoni transcendentinės ekstazės požymiai.

4 TEKSTAS

स तं विवक्षन्तमतद्विदं हरि-
ज्ञात्वास्य सर्वस्य च हृद्यवस्थितः ।
कृताञ्जलिं ब्रह्ममयेन कम्बुना
पस्पर्श बालं कृपया कपोले ॥ ४ ॥

sa taṁ vivakṣantam atad-vidaṁ harir
jñātvāsya sarvasya ca hṛdy avasthitaḥ
kṛtāñjaliṁ brahmamayena kambunā
pasparśa bālaṁ kṛpayā kapole

saḥ – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *tam* – Dhruvą Mahārāją; *vivakṣantam* – norėjusį pašlovinti Jo savybes savo maldomis; *a-tat-vidam* – stokojantį patirties; *hariḥ* – Dievo Asmuo; *jñātvā* – suprato; *asya* – Dhruvos Mahārājos; *sarvasya* – kiekvieno; *ca* – ir; *hṛdi* – širdyje; *avasthitaḥ* – esantis; *kṛta-añjalim* – stovėjusio maldai sudėtais delnais; *brahma-mayena* – atitinkantis Vedų himnų žodžius; *kambunā* – Savo kriaukle; *pasparśa* – palietė; *bālam* – berniuko; *kṛpayā* – iš Savo besąlyginės malonės; *kapole* – kaktą.

Nors dar visai vaikas, Dhruva Mahārāja norėjo deramai pašlovinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tačiau patirties stoka neleido berniukui rasti maldai tinkamų žodžių. Aukščiausiasis Dievo Asmuo, glūdintis visų gyvųjų būtybių širdyse, puikiai suvokė keblią Dhruvos Mahārājos padėtį, ir iš Savo besąlyginės malonės kriaukle palietė Dhruvos Mahārājos, stovėjusio priešais Jį maldai sudėtais delnais, kaktą.

Komentaras: Kiekvienam bhaktui norisi apdainuoti transcendentines Viešpaties savybes. Bhaktai visada su malonumu klausosi pasakojimų apie transcendentines Jo savybes ir nekantrauja apie jas pasakoti kitiems, nors kartais kuklumas trukdo jiems tai padaryti. Tačiau visų gyvųjų būtybių širdyse glūdintis Viešpats suteikia bhaktui išmintį, kuri būtina norint apibūdinti Viešpatį. Todėl, kai bhaktas rašo arba kalba apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Viešpats, glūdėdamas jo širdyje, suranda tinkamus žodžius. Ši mintis patvirtinama dešimtame „Bhagavad-gītos“ skyriuje, kur teigiama, jog širdyje glūdintis Viešpats pataria į transcendentinę meilę pasinėrusiam

bhaktui, kaip geriau pasitarnauti. Matydamas, kad Dhruva Mahārāja sutrikęs ir dėl patirties stokos negali rasti tinkamų žodžių, Viešpats iš Savo besąlyginės malonės kriaukle palietė berniuko kaktą ir Dhruvą Mahārāją apėmė transcendentinis įkvėpimas. Transcendentinis įkvėpimas vadinamas *brahma-maya,* kadangi garsai, išeinantys iš transcendentinio įkvėpimo apimto žmogaus lūpų, yra tapatūs Vedų himnų garsams. Jie nieko bendro neturi su paprastais materialaus pasaulio garsais. Tad Hare Krṣṇa *mantros,* tegul ji ir užrašyta paprastomis raidėmis, negalima laikyti žemiška ar materialia.

5 TEKSTAS

स वै तदैव प्रतिपादितां गिरं
दैवीं परिज्ञातपरात्मनिर्णयः ।
तं भक्तिभावोऽभ्यगृणादसत्वरं
परिश्रुतोरुश्रवसं ध्रुवक्षितिः ॥ ५ ॥

sa vai tadaiva pratipāditāṁ giraṁ
daivīṁ parijñāta-parātma-nirṇayaḥ
taṁ bhakti-bhāvo 'bhyagṛṇād asatvaraṁ
pariśrutoru-śravasaṁ dhruva-kṣitiḥ

saḥ – Dhruva Mahārāja; *vai* – tikrai; *tadā* – tuomet; *eva* – tik ką; *pratipāditām* – gavęs; *giram* – kalbą; *daivīm* – transcendentines; *parijñāta* – suvokė; *para-ātma* – Supersielos; *nirṇayaḥ* – išvadas; *tam* – Viešpačiui; *bhakti-bhāvaḥ* – užimtas pasiaukojimo tarnyste; *abhyagṛṇāt* – meldėsi; *asatvaram* – nedarydamas skubotų išvadų; *pariśruta* – plačiai pasklidusi; *uru-śravasam* – kurio šlovė; *dhruva-kṣitiḥ* – Dhruva, kurio planeta išliks nesunaikinama.

Tą akimirką Druva Mahārāja, kuris vėliau gaus net pasaulio naikinimo metu išliksiančią planetą, suvokė Vedų esmę ir Absoliučią Tiesą bei Jos ryšį su gyvosiomis esybėmis. Laikydamas save Aukščiausiojo Viešpaties, kurio šlovei nėra ribų, tarnu Druva kreipėsi į Jį malda gerai apgalvojęs ir pasvėręs kiekvieną žodį.

Komentaras: Posme aptariamos kelios svarbios temos. Visų pirma čia kalbama apie tai, kad suvokęs Vedų išmintį mokinys ima suprasti, kaip Absoliuti Tiesa susijusi su materialia ir dvasine energijomis. Dhruva Mahārāja

nelankė mokyklos, neturėjo mokytojo, kuris paaiškintų jam Vedų esmę, tačiau kai vertindamas Dhruvos pastangas pasiaukojimo tarnystėje Viešpats apsireiškė prieš jį ir kriaukle palietė jo kaktą, jam atsiskleidė Vedų išminties esmė. Tai vienintelis būdas suvokti Vedas. Teorinės Vedų studijos yra bevaisės. Pasak Vedų, Vedų tiesas suvokia tik tas, kuris tvirtai tiki Aukščiausiąjį Viešpatį ir dvasinį mokytoją.

Tai patvirtina Dhruvos Mahārājos, kuris vykdydamas savo dvasinio mokytojo valią atsidėjo pasiaukojimo tarnystei Viešpačiui, pavyzdys. Matydamas ryžtingą bhakto norą siekti tikslo ir pasiryžimą įveikti bet kokius išbandymus Aukščiausiasis Viešpats Pats apsireiškė berniukui. Dhruva, kuris buvo dar visai vaikas, norėjo deramai pašlovinti Viešpatį, tačiau sutriko pajutęs, jog neturi reikiamų žinių. Bet, kai maloningasis Viešpats kriaukle prisilietė prie Dhruvos Mahārājos kaktos, berniukas suvokė giliausią Vedų prasmę. Vedų išminties pagrindas yra skirtumo tarp *jīvos* (individualios sielos) ir Paramātmos (Supersielos) suvokimas. Individuali siela savo prigimtimi yra Supersielos tarnas, todėl jos santykiai su Supersiela pagrįsti tarnyste – *bhakti-yoga* arba *bhakti-bhāva.* Dhruva Mahārāja kreipėsi į Viešpatį kaip bhaktas, o ne kaip filosofas impersonalistas. Apie tai posme byloja žodis *bhakti-bhāva.* Aukščiausiasis Dievo Asmuo, garsas apie kurį sklinda po visą pasaulį, yra vienintelis asmuo, kurį verta šlovinti. Dhruva Mahārāja troško paveldėti tėvo karalystę, tačiau jo tėvas nepanoro net pasisodinti sūnaus ant kelių. Ketindamas įgyvendinti Dhruvos svajonę Viešpats sukūrė planetą, kuri populiariai žinoma Šiaurinės žvaigždės vardu. Ši planeta, Dhruvaloka, nežūva netgi visatos naikinimo metu. Dhruva Mahārāja pasiekė savo tikslą tiktai todėl, kad nesikarščiuodamas, kantriai vykdė savo dvasinio mokytojo priesakus. Tai suteikė jam retą galimybę savo akimis išvysti Viešpatį. O dabar besąlygine Viešpaties malone jis sugebėjo parinkti tinkamus žodžius Viešpaties pašlovinimui. Norint kreiptis į Viešpatį ir deramai Jį pašlovinti būtina Paties Viešpaties malonė. Rašyti Viešpatį šlovinantį kūrinį tegali tas, kuris pelnė Jo besąlyginę malonę.

6 TEKSTAS

ध्रुव उवाच
योऽन्तः प्रविश्य मम वाचमिमां प्रसुप्तां
सञ्जीवयत्यखिलशक्तिधरः स्वधाम्ना ।
अन्यांश्च हस्तचरणश्रवणत्वगादीन्
प्राणान्नमो भगवते पुरुषाय तुभ्यम् ॥ ६ ॥

dhruva uvāca
yo 'ntaḥ praviśya mama vācam imāṁ prasuptāṁ
sañjīvayaty akhila-śakti-dharaḥ sva-dhāmnā
anyāṁś ca hasta-caraṇa-śravaṇa-tvag-ādīn
prāṇān namo bhagavate puruṣāya tubhyam

dhruvaḥ uvāca – Dhruva Mahārāja tarė; *yaḥ* – Aukščiausias Viešpats, kuris; *antaḥ* – vidun; *praviśya* – patekęs; *mama* – mano; *vācam* – žodžius; *imām* – visus šiuos; *prasuptām* – kurie yra neveiksnūs, negyvi; *sañjīvayati* – atgaivina; *akhila* – visuotinę; *śakti* – energiją; *dharaḥ* – valdydamas; *sva-dhāmnā* – Savo vidine galia; *anyān ca* – ir kitas kūno dalis taip pat; *hasta* – tokias kaip rankos; *caraṇa* – kojos; *śravaṇa* – ausys; *tvak* – oda; *ādīn* – ir taip toliau; *prāṇān* – gyvybės jėga; *namaḥ* – su didžiausia pagarba lenkiuosi; *bhagavate* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *puruṣāya* – Aukščiausiam Asmeniui; *tubhyam* – Tau.

Dhruva Mahārāja tarė: O visagali Viešpatie, apsigyvenęs mano širdyje Tu pažadinai visas mano miegojusias jusles: rankas, kojas, klausą, lytėjimo pojūtį, gyvybės jėgą, o visų svarbiausia – kalbą. Su didžiausia pagarba lenkiuosi Tau.

Komentaras: Kai Dhruva Mahārāja savo akimis išvydo Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir suvokė savo dvasinę prigimtį, jis išsyk pastebėjo pokyčius savyje. Jis suprato, kad iki tol gyvybės jėga ir visi jutimo organai buvo apmirę. Kol žmogus dar nėra pasiekęs dvasinio būvio, visos jo juslės, protas ir kiti kūno gebėjimai yra apmirę. Jis gyvena tarsi negyvėlis ar šmėkla. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura sukūrė dainą, kurioje kreipiasi į save patį: „O gyvoji esybe, nubusk! Kiek galima miegoti *māyos* glėbyje? Tau nusišypsojo reta sėkmė gimti žmogumi. Nubusk ir siek pažinti save.“ Vedos taip pat ragina: „Nubusk iš miego! Kelkis! Tu gavai retą dovaną – žmogaus kūną, ir dabar tavo pareiga yra pažinti save!“ Toks Vedų priesakas.

Dvasinis nušvitimas leido Dhruvai Mahārājai suvokti Vedų šventraščių prasmę, kitaip sakant, jis pats patyrė, jog Aukščiausiasis Viešpats nėra beasmenis, kad Jis – Aukščiausiasis Asmuo. Dhruva Mahārāja suvokė tai, kai tik jo materialios juslės dvasiškai atsinaujino. Jis suprato ilgą laiką miegojęs ir pajuto poreikį šlovinti Viešpatį Vedų priesakus atitinkančiais žodžiais. Pasaulietis negali deramai pašlovinti Aukščiausiojo Dievo Asmens ar kreiptis į Jį malda, nes Vedų prasmė jam nesuvokiama.

Pajutęs savyje pokyčius Dhruva Mahārāja išsyk suprato, kad jie įvyko besąlygine Viešpaties malone. Jis suprato, koks prielankus jam yra Viešpats ir pagarbiai Jam nusilenkė. Vidinės Viešpaties galios dėka jo protas ir

juslės dvasiškai atsinaujino. Žodis *sva-dhāmnā* šiame posme reiškia „dvasinės energijos dėka“. Dvasinį nušvitimą tegali sukelti Viešpaties dvasinės energijos malonė. Kartodami Hare Kṛṣṇa *mantrą* mes visų pirma kreipiamės į dvasinę Viešpaties energiją, Hare. Ši dvasinė energija ima veikti tada, kai gyvoji esybė pilnutinai atsiduoda Aukščiausiajam ir suvokia esanti amžinas Jo tarnas. Kai žmogus atsiduoda Aukščiausiajam Viešpačiui ir išreiškia pasiryžimą vykdyti Jo valią, tai vadinama *sevonmukha.* Nuo šios akimirkos dvasinė energija palengva atskleidžia jam Viešpatį.

Kreiptis į Viešpatį su malda ir Jį pašlovinti tegali tas, kuriam dvasinė energija atskleidžia Viešpaties veidą. Pasauliečių filosofinės doktrinos, poezija viso labo tėra tiesioginio ar netiesioginio materialios energijos veikimo išdava. Kai dvasinė energija įkvepia žmogui gyvybę, jo juslės apsivalo ir visa savo esybe jis atsideda tarnystei Viešpačiui. Tada jo rankos, kojos, ausys, liežuvis, protas, lyties organai, žodžiu, visos jo jutimo ir vykdomosios juslės dalyvauja tarnystėje Viešpačiui. Toks nušvitimą pasiekęs bhaktas nebeatlieka materialios veiklos, ji tampa jam visiškai neįdomi. Juslių apsivalymo ir jų įtraukimo į tarnystę Viešpačiui procesas vadinasi *bhakti,* pasiaukojimo tarnystė. Iš pradžių bhaktas tarnauja Viešpačiui vadovaujamas dvasinio mokytojo ir laikydamasis *śāstrų* nurodymų, tačiau ir dvasiškai susivokęs, kai tos pačios juslės apsivalo, jis nesiliauja tarnauti Viešpačiui. Skirtumas tik tas, kad pradžioje bhakto juslės funkcionuoja mechaniškai, o pasiekus dvasinį nušvitimą jos panaudojamos sąmoningai.

7 TEKSTAS

एकस्त्वमेव भगवन्निदमात्मशक्त्या
मायाख्ययोरुगुणया महदाद्यशेषम् ।
सृष्ट्वानुविश्य पुरुषस्तदसद्गुणेषु
नानेव दारुषु विभावसुवद्विभासि ॥ ७ ॥

ekas tvam eva bhagavann idam ātma-śaktyā
māyākhyayoru-guṇayā mahad-ādy-aśeṣam
sṛṣṭvānuviśya puruṣas tad-asad-guṇeṣu
nāneva dāruṣu vibhāvasuvad vibhāsi

ekaḥ – vienintelis; *tvam* – Tu; *eva* – tikrai; *bhagavan* – mano Viešpatie; *idam* – šį materialų pasaulį; *ātma-śaktyā* – Savo galia; *māyā-ākhyayā* – vadinama *māya; uru* – labai galinga; *guṇayā* – susidedančia iš gamtos

guṇų; mahat-ādi – mahat-tattvą ir t.t.; *aśeṣam* – begalinis; *sṛṣṭvā* – sukūręs; *anuviśya* – po to apsireiškęs; *puruṣaḥ* – Supersiela; *tat – māyos; asat-guṇeṣu* – tarp laikinų apraiškų; *nānā* – įvairiausiomis formomis; *iva* – kaip; *dāruṣu* – malkose; *vibhāvasu-vat* – kaip ugnis; *vibhāsi* – Tu apsireiški.

Mano Viešpatie, Tu esi vienintelis ir viršiausias valdovas, tačiau pasitelkęs į pagalbą Savo energijas Tu įsikūniji dvasiniame ir materialiame pasauliuose įvairiausiomis formomis. Savo išorine galia Tu sukuri mahat-tattvą, visybinę materialaus pasaulio energiją, ir po to apsireiški joje Supersielos pavidalu. Tu – Aukščiausiasis Asmuo ir manipuliuodamas laikinomis materialios gamtos guņomis sukuri įvairias apraiškas, kaip ugnis, kuri priklausomai nuo malkų formos, įgyja skirtingą pavidalą.

Komentaras: Dhruva Mahārāja suvokė, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo, įkūnija Savo valią pasitelkęs į pagalbą įvairias Savo energijas. Viešpats persmelkia visą būtį ne todėl, kad yra tuštuma ar beasmenė idėja, neturinti asmenybės bruožų, kaip mano filosofai *māyāvādžiai.* Vedų esmę perpratęs Dhruva Mahārāja čia teigia: „Savo energija Tu persmelki visą kosminį pasaulį.“ Energija, apie kurią čia kalbama, iš esmės yra dvasinė, tačiau ji tik laikinai veikia materialiame pasaulyje, todėl ją vadina *māya,* iliuzine energija. Kitaip sakant, visus, išskyrus bhaktus, veikia išorinė Viešpaties galia. Dhruva Mahārāja tai suvokė. Jis taip pat suprato, kad energija ir jos šaltinis yra viena ir tas pats, nes energija negali egzistuoti atskirai nuo jos šaltinio.

Pastarajame posme Dhruva Mahārāja kalba apie Paramātmą, arba Supersielą, – vieną iš Aukščiausiojo Dievo Asmens aspektų. Pirminė dvasinė Paramātmos energija išjudina materialią energiją ir tokiu būdu įkvėpia gyvybės jėgą negyvam fiziniam kūnui. Tuštumos doktrinos šalininkai mano, jog gyvybės požymiai fiziniame kūne pasireiškia susiklosčius tam tikroms materialioms sąlygoms, tačiau iš tikrųjų materialus fizinis kūnas savarankiškai funkcionuoti negali. Bet kuriam mechanizmui išjudinti reikalinga energija – elektros energija, garai ir t.t. Pastarajame posme teigiama, kad skirtinguose materialiuose kūnuose materiali energija veikia skirtingai. Ji tarsi ugnis, kurios išvaizda keičiasi priklausomai nuo malkų dydžio ir kokybės. Bhaktams ji tampa dvasinė, nes savo prigimtimi išorinė energija yra dvasinė, o ne materiali: *viṣṇu-śaktih parā proktā.* Ši pirminė energija suteikia bhaktui dvasinę jėgą, tuomet bhaktas visas savo jusles užima tarnyste Viešpačiui. Tačiau ta pati energijai, reikšdamasi kaip išorinė Viešpaties galia, skatina tuos, kurie nėra atsidavę Dievui, pasinerti į materialią veiklą ir siekti juslinių malonumų. Mes turime įsisąmoninti, kuo skiriasi

māyā ir *sva-dhāma*: *sva-dhāma* veikia bhaktus, o *māyā* – tuos, kurie neatsidavė Dievui.

8 TEKSTAS

त्वद्दत्तया वयुनयेदमचष्ट विश्वं
सुप्तप्रबुद्ध इव नाथ भवत्प्रपन्नः ।
तस्यापवर्ग्यशरणं तव पादमूलं
विस्मर्यते कृतविदा कथमार्तबन्धो ॥ ८ ॥

tvad-dattayā vayunayedam acaṣṭa viśvaṁ
supta-prabuddha iva nātha bhavat-prapannaḥ
tasyāpavargya-śaraṇaṁ tava pāda-mūlaṁ
vismaryate kṛta-vidā katham ārta-bandho

tvat-dattayā – Tavo suteikta; *vayunayā* – išmintimi; *idam* – tai; *acaṣṭa* – galėjo pamatyti; *viśvam* – visą visatą; *supta-prabuddhaḥ* – žmogus, pabudęs iš miego; *iva* – kaip; *nātha* – o Viešpatie; *bhavat-prapannaḥ* – Viešpats Brahmā, kuris yra atsidavęs Tau; *tasya* – jo; *āpavargya* – žmonių, kurie siekia išvadavimo; *śaraṇam* – prieglobstis; *tava* – Tavo; *pāda-mūlam* – lotosinės pėdos; *vismaryate* – gali būti užmirštos; *kṛta-vidā* – mokytų žmonių; *katham* – kaip; *ārta-bandho* – o kenčiančiųjų drauge.

O valdove, Tau visiškai paklūsta net pats Viešpats Brahmā. Pasaulio kūrimo priešaušryje Tu įdėjai į jo širdį išmintį, ir jis ėmė matyti bei suprasti visatos reiškinius, kaip žmogus, kuris nubudęs iš miego aiškiai prisimena, ką ir kaip turįs daryti. Tu esi vienintelis visų išsivadavimo siekiančių sielų prieglobstis ir visų kenčiančiųjų draugas. Kaip visiškai tiesą pažinęs žmogus galėtų nors akimirkai Tave užmiršti?

Komentaras: Kas atsidavė Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, niekada net akimirkai Jo neužmiršta. Bhaktas suvokia, jog besąlyginė Viešpaties malonė pranoksta visus jo lūkesčius. Jis net negali įsivaizduoti, kiek daug malonės jam Viešpats suteikė. Kuo daugiau bhaktas pasineria į pasiaukojimo tarnystę, tuo daugiau Viešpaties energija jį skatina tarnauti. „Bhagavadgītoje“ Viešpats teigia, kad tam, kuris Jį myli ir nuolat atlieka pasiaukojimo tarnystę, širdyje glūdintis Aukščiausiasis Dievo Asmuo dovanoja išmintį ir tolesnę dvasinio tobulėjimo galimybę. Viešpaties remiamas bhaktas nė akimirkai negali užmiršti Aukščiausiojo Dievo Asmens. Jis jaučiasi skolingas Viešpačiui už tai, kad iš Savo malonės Viešpats kaskart suteikia jam vis

daugiau jėgų ir galimybių gyventi dvasiškai. Didieji išminčiai ir šventieji, tokie, kaip Sanaka, Sanātana, Viešpats Brahmā, kuriems Savo malone Viešpats perteikė išmintį, suvokė pasaulyje vykstančių reiškinių esmę. Šią mintį iliustruoja posme pateiktas pavyzdys: iš pažiūros atrodo, kad dieną žmogus aktyviai veikia, tačiau, jei jis nėra pasiekęs dvasinio nušvitimo, iš tikrųjų jis miega. Dvasinio nušvitimo nepasiekęs žmogus naktį miega, o dieną vykdo savo pareigas. Tačiau, jei jis nevykdo savo dvasinių priedermių, jis gyvena lyg sapne. Dėl šios priežasties bhaktas niekada neužmiršta, kad yra skolingas Viešpačiui.

Dhruva Mahārāja vadina Viešpatį *ārta-bandhu* – kenčiančiųjų draugu. „Bhagavad-gītos“ žodžiais, žmogus ne vieną gyvenimą paaukoja griežčiausiai asketizmo praktikai, kol galų gale tapęs išminčiumi ir pažinęs tiesą atsiduoda Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Taigi filosofai *māyāvādžiai,* nenorintys atsiduoti Aukščiausiajai Asmenybei, nežino visos tiesos. Tik iki galo ją pažinęs bhaktas nė akimirkai neužmiršta, kam už tai turi būti dėkingas.

9 TEKSTAS

नूनं विमुष्टमतयस्तव मायया ते
ये त्वां भवाप्ययविमोक्षणमन्यहेतोः ।
अर्चन्ति कल्पकतरुं कुणपोपभोग्य-
मिच्छन्ति यत्स्पर्शजं निरयेऽपि नॄणाम् ॥ ९ ॥

nūnaṁ vimuṣṭa-matayas tava māyayā te
ye tvāṁ bhavāpyaya-vimokṣaṇam anya-hetoḥ
arcanti kalpaka-taruṁ kuṇapopabhogyam
icchanti yat sparśajaṁ niraye 'pi nṝṇām

nūnam – tikrai; *vimuṣṭa-matayaḥ* – netekę proto; *tava* – Tavo; *māyayā* – iliuzinės energijos valdomi; *te* – jie; *ye* – tie; *tvām* – Tave; *bhava* – nuo gimimo; *apyaya* – ir mirties; *vimokṣaṇam* – išvadavimo priežastį; *anya-hetoḥ* – kitais tikslais; *arcanti* – garbina; *kalpaka-tarum* – kuris esi tarsi troškimų medis; *kuṇapa* – šio negyvo kūno; *upabhogyam* – juslinių malonumų; *icchanti* – jie trokšta; *yat* – to, kas; *sparśa-jam* – gaunama lytėjimo dėka; *niraye* – pragare; *api* – netgi; *nṝṇām* – žmonėms.

Tie, kurie garbina Tave vildamiesi juslinių malonumų ir rūpinasi tik šiuo kaulų maišu, be jokių abejonių, yra Tavo iliuzinės energijos valdžioje. Tu tarsi troškimų medis gali išpildyti bet kurį norą ir dovanoti išvadavimą,

išgelbėjęs sielą iš gimimų ir mirčių gniaužtų. Tačiau tokie kvailiai, kaip aš, prašo Tavęs juslinių malonumų, kurie prieinami net pragare.

Komentaras: Dhruva Mahārāja atgailauja dėl to, kad atsidėjo tarnystei Viešpačiui trokšdamas materialios naudos. Šiame posme jis smerkia tokią nuostatą. Dėl materialios naudos ir juslinių malonumų Viešpatį garbina tik didžiausi neišmanėliai. Viešpats yra tarsi troškimų medis. Jis gali išpildyti bet kuriuos norus, tačiau paprastai žmonės nežino, kokių malonių reikėtų prašyti. Jusliniai, per lyutėjimą patiriami malonumai yra prieinami net kiaulėms ir šunims. Tokia laimė neverta nė sudilusio skatiko. Jei bhaktas garbina Viešpatį dėl tokių mažmožių, jis yra visiškas neišmanėlis.

10 TEKSTAS

या निर्वृतिस्तनुभृतां तव पादपद्म-
ध्यानाद्भवज्जनकथाश्रवणेन वा स्यात् ।
सा ब्रह्मणि स्वमहिमन्यपि नाथ मा भूत्
किं त्वन्तकासिलुलितात्पततां विमानात् ॥१०॥

yā nirvṛtis tanu-bhṛtāṁ tava pāda-padma-
dhyānād bhavaj-jana-kathā-śravaṇena vā syāt
sā brahmaṇi sva-mahimany api nātha mā bhūt
kiṁ tv antakāsi-lulitāt patatāṁ vimānāt

yā – ta; *nirvṛtiḥ* – palaima; *tanu-bhṛtām* – patiriama; *tava* – Tavo; *pāda-padma* – lotosines pėdas; *dhyānāt* – medituojant; *bhavat-jana* – iš Tavo artimų bhaktų; *kathā* – pasakojimų; *śravaṇena* – klausantis; *vā* – arba; *syāt* – atsiranda; *sā* – ši palaima; *brahmaṇi* – beasmeniame Brahmane; *sva-mahimani* – Savo didybėje; *api* – netgi; *nātha* – o Viešpatie; *mā* – niekada; *bhūt* – egzistuoja; *kim* – ką ir kalbėti apie; *tu* – tada; *antaka-asi* – mirties kardu; *lulitāt* – sunaikinama; *patatām* – tiems, kurie iškrito; *vimānāt* – iš savo erdvėlaivių.

O Viešpatie, transcendentinė palaima, patiriama medituojant į Tavo lotosines pėdas arba klausantis Tavo didybę šlovinančių tyrų bhaktų pasakojimų, yra tokia beribė, kad brahmānanda, patiriama tariamai ištirpus beasmeniame Brahmane ar susiliejus su Aukščiausiuoju, jai nė iš tolo neprilygsta. Jei net brahmānanda nublanksta prieš transcendentinę pasiaukojimo tarnystės palaimą, kokie menki tad yra laikini gyvenimo

džiaugsmai rojaus planetose, kuriuos bet kurią akimirką gali nukirsti grėsmingas laiko kardas! Kiekvienas, patekęs į rojaus planetas, anksčiau arba vėliau turės grįžti atgal.

Komentaras: Laimė, kurią *karmiai* suranda rojaus planetose, ir net *jñānių* bei *yogų* susiliejimo su beasmeniu Brahmanu džiaugsmas nė iš tolo neprilygsta transcendentinei palaimai, kurią patiria praktikuojantieji pasiaukojimo tarnystę, visų pirma *śravaṇaṁ* (klausymasis) ir *kīrtanam* (kartojimas). *Yogai* paprastai medituoja transcendentinį Viṣṇu pavidalą, o bhaktai ne tik medituoja Viešpatį, bet ir tiesiogiai Jam tarnauja. Ankstesniame posme vartojamas žodis *bhavāpyaya* – „gimimas ir mirtis“. Viešpats padeda žmogui ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato. Labai klysta tas, kuris kaip ir monistai mano, jog ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato reiškia įsilieti į Aukščiausiąjį Brahmaną. Čia aiškiai pasakyta, kad transcendentinė palaima, kurią patiria tyri bhaktai, praktikuojantys *śravaṇaṁ* ir *kīrtanam,* nesulyginama su *brahmānanda* – beasmene įsiliejimo į Absoliutą transcendentine palaima.

Karmių padėtis dar blogesnė. Jie svajoja patekti į rojaus planetų sistemas. „Bhagavad-gītoje“ (9.25) sakoma: *yānti deva-vratā devān* – tie, kurie garbina pusdievius, patenka į rojaus planetas. Tačiau kitur „Bhagavad-gītoje“ (9.21) taip pat pasakyta: *kṣīṇe puṇye martya-lokaṁ viśanti* – patekusios į aukštutines planetas ir išsėmusios doringų darbų kraitį gyvosios būtybės būtinai sugrįš į Žemę. Šia prasme jos panašios į šiuolaikinius astronautus, skrendančius į Mėnulį. Pasibaigus kuro atsargoms jie priversti sugrįžti į Žemę. Analogiškoje padėtyje yra ir tie, kurie pateko į aukštutines planetas vykdydami *yajñas* ir doringus darbus. *Antakāsi-lulitāt*: atėjus laikui virš žmogaus pakibęs laiko kardas smogia mirtiną smūgį ir atima iš jo visus rojaus džiaugsmus bei nubloškia atgal į kančių liūną. Dhruva Mahārāja suprato, kad pasiaukojimo tarnystė duoda žymiai daugiau nei susiliejimas su Absoliutu ar gyvenimas rojaus planetose. Pažymėtini posmo žodžiai *patatāṁ vimānāt. Vimāna* reiškia „erdvėlaivis“. Patekusieji į rojaus planetas yra tarsi erdvėlaiviai, kurie kurui pasibaigus krinta žemėn.

11 TEKSTAS

भक्तिं मुहुः प्रवहतां त्वयि मे प्रसङ्गो
भूयादनन्त महताममलाशयानाम् ।
येनाञ्जसोल्बणमुरुव्यसनं भवाब्धिं
नेष्ये भवद्गुणकथामृतपानमत्तः ॥११॥

bhaktiṁ muhuḥ pravahatāṁ tvayi me prasaṅgo
bhūyād ananta mahatām amalāśayānām
yenāñjasolbaṇam uru-vyasanaṁ bhavābdhiṁ
neṣye bhavad-guṇa-kathāmṛta-pāna-mattaḥ

bhaktim – pasiaukojimo tarnystę; *muhuḥ* – nuolat; *pravahatām* – su tais, kurie praktikuoja; *tvayi* – Tau; *me* – mano; *prasaṅgaḥ* – artimas bendravimas; *bhūyāt* – tebūnie; *ananta* – o beribis; *mahatām* – su didžiais bhaktais; *amala-āśayānām* – kurių širdys yra nepaliestos materialios sutepties; *yena* – ko dėka; *añjasā* – lengvai; *ulbaṇam* – pasibaisėtiną; *uru* – didžių; *vyasanam* – pilną pavojų; *bhava-abdhim* – materialios būties vandenyną; *neṣye* – aš įveiksiu; *bhavat* – Tavo; *guṇa* – transcendentinių savybių; *kathā* – žygių; *amṛta* – nektarą, amžiną; *pāna* – gerdamas; *mattaḥ* – pamišęs.

Dhruva Mahārāja tęsė: O beribis Viešpatie, suteik man galimybę bendrauti su iškilniais Tavo bhaktais, kurių transcendentinė meilės tarnystė Tau nesiliauja nė akimirkai kaip upės tekėjimas. Tokių bhaktų širdys yra nepaliestos materijos sutepties. Su atsidavimu Tau tarnaudamas aš neabejotinai įveiksiu materialios būties neišmanymo vandenyną, kurio paviršiuje tarsi liepsnų liežuviai siaučia negandos ir pavojai. Aš be vargo jį perskrosiu, nes mano širdyje nubudo nepasotinamas troškimas klausytis pasakojimų apie laikui nepaklūstančias Tavo transcendentines savybes ir žygius.

Komentaras: Šiame posme labai svarbūs Dhruvos Mahārājos žodžiai apie jo troškimą bendrauti su tyrais bhaktais. Be bendravimo su bhaktais transcendentinė tarnystė yra nevisavertė ir neteikia džiaugsmo. Tarptautinė Kṛṣṇos sąmonės bendrija įkurta tam, kad pasitarnautų šiam tikslui. Labai klysta tas, kuris tikisi įsisąmoninti Kṛṣṇą savo jėgomis, be Kṛṣṇos sąmonės bendrijos pagalbos, nes tai neįmanoma. Dhruvos Mahārājos žodžiai rodo, kad, jei žmogus nebendrauja su bhaktais, jo tarnystei trūksta brandumo ir ji maža kuo skiriasi nuo materialios veiklos. Viešpats sako: *satāṁ prasaṅgān mama vīrya-saṁvido bhavanti hṛt-karṇa-rasāyanāḥ* (SB 3.25.25). Tiktai tyrų bhaktų draugijoje Viešpaties Kṛṣṇos žodžiai įgyja visišką galią ir yra malonūs širdžiai ir klausai. Dhruva Mahārāja neslepia savo troškimo bendrauti su bhaktais. Toks bendravimas atliekant pasiaukojimo tarnystę yra tarsi niekada nesiliaujančios upės tekėjimas. Kṛṣṇos sąmonės bendrijoje mes tarnaujame Kṛṣṇai ištisą parą. Kiekvieną savo gyvenimo akimirką mes skiriame Viešpačiui – tai ir vadinama nepaliaujama pasiaukojimo tarnystės tėkme.

Filosofas *māyāvādis* čia prieštaraus: „Gal bendravimas su bhaktais ir

teikia džiaugsmą, bet kaip jūs ketinate įveikti materialios būties vandenyną?“ Dhruva Mahārāja atsako, jog tai visiškai nesunku. Jis nedviprasmiškai teigia, jog tas, kurį svaigina Viešpatį šlovinančių žodžių nektaras, be vargo įveiks neišmanymo vandenyną. *Bhavad-guṇa-kathā*: kas nuolat klausosi pasakojimų iš „Śrīmad Bhagavad-gītos“, „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Caitanya-caritāmṛtos“ ir nė neįsivaizduoja gyvenimo be jų kaip girtuoklis, neįsivaizduojantis gyvenimo be vyno, lengvai įveiks materialios būties neišmanymą. Materialaus neišmanymo vandenyną šventraščiai dažnai lygina su gaisru miške, tačiau pasinėrusio į pasiaukojimo tarnystę bhakto šis gaisras nebaugina. Nors materialus pasaulis paskendęs liepsnose, bhaktui jis atrodo sklidinas palaimos (*viśvaṁ pūrṇa-sukhāyate*).

Dhruvos Mahārājos maldos esmė yra ta, kad bhaktų draugijoje praktikuojama pasiaukojimo tarnystė padeda žengti toliau dvasinės pažangos keliu. Pasiekti transcendentinę Golokos Vṛndāvanos planetą galima tiktai pasiaukojimo tarnystės dėka, o į ją patekusi gyvoji būtybė ir toliau tarnauja Viešpačiui, nes pasiaukojimo tarnystė šiame pasaulyje niekuo nesiskiria nuo tarnystės dvasiniame pasaulyje. Pasiaukojimo tarnystės esmė nekintama. Šią mintį iliustruoja pavyzdys apie mango vaisių. Net ir žalias mango vaisius yra vertingas, tačiau sunokęs jis tampa dar skanesnis ir saldesnis. Pasiaukojimo tarnystė vadovaujant dvasiniam mokytojui ir laikantis *śāstrų* priesakų yra tarsi žalias mango vaisius, o pasiaukojimo tarnystė dvasiniame pasaulyje, kur bhaktas tiesiogiai bendrauja su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, yra prinokęs mango. Pasiaukojimo tarnystė materialiame ir dvasiniame pasaulyje iš principo yra viena ir tas pats. Skirtumas tik tas, kad pradinėse stadijose pasiaukojimo tarnystė dar nėra brandi, o padarius dvasinę pažangą tarnystė pasiekia brandą ir teikia didesnį pasitenkinimą. Pasiekti pasiaukojimo tarnystės brandą įmanoma tik bhaktų bendrijos dėka.

12 TEKSTAS

ते न स्मरन्त्यतितरां प्रियमीश मर्त्यं
ये चान्वदः सुतसुहृदगृहवित्तदाराः ।
ये त्वब्जनाभ भवदीयपदारविन्द-
सौगन्ध्यलुब्धहृदयेषु कृतप्रसङ्गाः ॥१२॥

te na smaranty atitarāṁ priyam īśa martyaṁ
ye cānv adaḥ suta-suhṛd-gṛha-vitta-dārāḥ
ye tv abja-nābha bhavadīya-padāravinda-
saugandhya-lubdha-hṛdayeṣu kṛta-prasaṅgāḥ

te – jie; *na* – niekada; *smaranti* – prisimena; *atitarām* – labai; *priyam* – brangų; *īśa* – o Viešpatie; *martyam* – materialų kūną; *ye* – kurie; *ca* – taip pat; *anu* – kas susiję; *adaḥ* – tai; *suta* – sūnus; *suhṛt* – draugus; *gṛha* – namą; *vitta* – turtus; *dārāḥ* – žmoną; *ye* – tie, kurie; *tu* – tuomet; *abja-nābha* – o Viešpatie, kurio bamba tarsi lotoso žiedas; *bhavadīya* – Tavo; *pada-aravinda* – lotosinių pėdų; *saugandhya* – aromatą; *lubdha* – pasiekė; *hṛdayeṣu* – su bhaktais, kurių širdys; *kṛta-prasaṅgāḥ* – bendrauja.

O Viešpatie, kurio bamba tarsi lotoso žiedas, jei žmogui nusišypso laimė sutikti tyrą bhaktą, kuris visa širdimi trokšta priartėti prie Tavo lotosinių pėdų, kad galėtų nepaliaujamai gerti jų aromatą, jis atsikrato prisirišimo prie materialaus kūno ir su juo susijusių dalykų: vaikų, draugų, namų, turto, žmonos – žodžiu, visko, kas taip brangu materialisto širdžiai. Iš tikrųjų, šie dalykai jam neberūpi.

Komentaras: Didžiausias pasiaukojimo tarnystės privalumas yra tas, kad klausydamiesi pasakojimų apie transcendentinius Viešpaties žygius, pasakodami apie juos bei juos šlovindami bhaktai patiria malonumą ir drauge tampa abejingi savo fiziniam kūnui. Tuo jie skiriasi nuo *yogų,* kurie nepajėgūs atsiriboti nuo kūno ir mano, jog dvasinį nušvitimą galima pasiekti fiziniais pratimais. Paprastai *yogai* nesidomi pasiaukojimo tarnyste, jiems svarbiau kvėpavimo pratimai. Tai rodo, kad visą dėmesį jie sutelkia į kūną. Tuo tarpu bhaktas, Dhruvos Mahārājos žodžiais, tampa abejingas fiziniam kūnui. Jis supranta, jog jo „aš“ nėra fizinis kūnas, todėl nuo pat pradžių negaišdamas laiko fiziniams pratimams ieško galimybės bendrauti su tyrais bhaktais ir toks bendravimas leidžia jam pranokti *yogus* dvasinio tobulėjimo kelyje. Bhaktas žino, kad jis nėra fizinis kūnas, todėl neprisiriša prie kūno teikiamos laimės ar kančių. Kūniški saitai su žmona ar vaikais, namais, banko sąskaita ir t.t. ir jų sukeliama materiali laimė bei kančia jam tampa nebeaktualūs. Toks yra pasiaukojimo tarnystės privalumas. Šį būvį pasiekia tik tas, kuris visa širdimi trokšta bendrauti su tyrais bhaktais, amžinai besimėgaujančiais nuostabiu Viešpaties lotosinių pėdų aromatu.

13 TEKSTAS

तिर्यङ्नगद्विजसरीसृपदेवदैत्य-
मर्त्यादिभिः परिचितं सदसद्विशेषम् ।
रूपं स्थविष्ठमज ते महदाद्यनेकं
नातः परं परम वेद्मि न यत्र वादः ॥१३॥

tiryaṅ-naga-dvija-sarīsṛpa-deva-daitya-
martyādibhiḥ paricitaṁ sad-asad-viśeṣam
rūpaṁ sthaviṣṭham aja te mahad-ādy-anekaṁ
nātaḥ paraṁ parama vedmi na yatra vādaḥ

tiryak – žvėrių; *naga* – medžių; *dvija* – paukščių; *sarīsṛpa* – roplių; *deva* – pusdievių; *daitya* – demonų; *martya-ādibhiḥ* – žmonių ir t.t.; *paricitam* – pripildytą; *sat-asat-viśeṣam* – įkūnytų ir neįkūnytų įvairove; *rūpam* – pavidalą; *sthaviṣṭham* – grubų visatos; *aja* – o negimęs; *te* – Tavo; *mahat-ādi* – sukurtą visybinės materialios energijos; *anekam* – įvairių priežasčių; *na* – ne; *ataḥ* – nuo šio; *param* – transcendentinio; *parama* – o Aukščiausiasis; *vedmi* – aš žinau; *na* – ne; *yatra* – kur; *vādaḥ* – apmąstymai ir spėlionės.

Mano Viešpatie, o aukščiausiasis negimęs valdove, aš žinau, kad įvairios gyvybės rūšys – žvėrys, medžiai, paukščiai, ropliai, pusdieviai ir žmonės – gyvena įvairiose visybinės materialios energijos sukurtos visatos planetose. Taip pat žinau, kad gyvosios būtybės egzistuoja įkūnytu ir neįkūnytu pavidalu, tačiau dabar prieš mano akis apsireiškusio aukščiausio transcendentinio pavidalo man dar neteko matyti. Šią akimirką mane paliko visos tuščios spėlionės.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako persmelkiantis visatą ir, nors būtis glūdinti Jame, Jis egzistuojąs anapus jos. Tą pačią mintį kartoja posme ir Dhruva Mahārāja. Jis teigia, jog prieš išvysdamas transcendentinį Viešpaties pavidalą jis buvo matęs tik materialias gyvybės formas, skirtinas 8 400 000 biologinių rūšių: vandens gyvius, paukščius, žvėris ir t.t. Iš tikrųjų pasiaukojimo tarnystės nepraktikuojantis žmogus negali pamatyti transcendentinio Viešpaties pavidalo. Ši mintis patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“ (18.55): *bhaktyā mām abhijānāti* – nė vienas tobulėjimo kelias, išskyrus pasiaukojimo tarnystę, neleidžia iki galo suvokti Absoliučios Tiesos, kurią visiškai įkūnija Aukščiausiasis Asmuo.

Dhruva Mahārāja lygina savo ankstesnį pasaulėvaizdį su išsamiu pasaulėvaizdžiu, kuris jam atsivėrė išvydus Aukščiausiąjį Viešpatį. Poreikis tarnauti yra prigimtinis gyvosios esybės bruožas, todėl, kol žmogus nesuvokia, jog verta tarnauti tik Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, jis tarnauja medžiams, ropliams, gyvūnams, žmonėms, pusdieviams ir t.t. Visi mes kam nors tarnaujame. Vieni tarnauja šunims, kiti – kambariniams augalams, treti – pusdieviams, ketvirti – žmonijai ar vyresnybei darbe, bet niekas netarnauja Kṛṣṇai. Ką jau kalbėti apie paprastus žmones, jei net ir toli pažengusieji dvasinio pažinimo prasme geriausiu atveju tarnauja *virāṭ-rūpai,* t.y. negalėdami pažinti Aukščiausiojo Viešpaties pavidalo garbina ir medituo-

ja tuštumą? Tačiau Dhruva Mahārāja nusipelnė Aukščiausiojo Viešpaties prielankumo. Kai Viešpats Savo kriaukle palietė jo kaktą, Dhruvai atsivėrė tiesa ir jis galėjo suprasti transcendentinį Viešpaties pavidalą. Dhruva Mahārāja prisipažįsta, kad iki tol buvo neišmanėlis, juolab jam tebuvo tik penkeri. Ar galėjo neišmanantis vaikas deramai įvertinti Viešpaties didybę, jei ne palaiminimas, kurį jam suteikė Aukščiausiasis, palietęs Dhruvos kaktą Savo kriaukle?

14 TEKSTAS

कल्पान्त एतदखिलं जठरेण गृह्णन्
शेते पुमान् स्वदृगनन्तसखस्तदङ्के ।
यन्नाभिसिन्धुरुहकाञ्चनलोकपद्म-
गर्भे द्युमान् भगवते प्रणतोऽस्मि तस्मै ॥१४॥

kalpānta etad akhilaṁ jaṭhareṇa gṛhṇan
śete pumān sva-dṛg ananta-sakhas tad-aṅke
yan-nābhi-sindhu-ruha-kāñcana-loka-padma-
garbhe dyumān bhagavate praṇato 'smi tasmai

kalpa-ante – epochos pabaigoje; *etat* – šią visatą; *akhilam* – visą; *jaṭhareṇa* – į pilvą; *gṛhṇan* – suėmęs; *śete* – atgula; *pumān* – Aukščiausiasis Asmuo; *sva-dṛk* – žvelgdamas į Save; *ananta* – beribės būtybės Šešos; *sakhaḥ* – lydimas; *tat-aṅke* – ant Jo kūno; *yat* – iš kurio; *nābhi* – bambos; *sindhu* – vandenynas; *ruha* – radosi; *kāñcana* – auksinė; *loka* – planeta; *padma* – lotoso; *garbhe* – žiede; *dyumān* – Viešpats Brahmā; *bhagavate* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *praṇataḥ* – pagarbiai besilenkiantis; *asmi* – aš esu; *tasmai* – Jam.

O Viešpatie, kiekvienos epochos pabaigoje visas regimasis pasaulis išnyksta Aukščiausiojo Dievo Asmens, Garbhodakaśāyī Viṣṇu, pilve. Garbhodakaśāyī Viṣṇu ilsisi ant Nāgos Šešos ir, kai ateina skirtas laikas, iš Jo bambos išdygsta auksinis lotosas, o jame gimsta Viešpats Brahmā. Aš žinau, kad Tu ir esi Tas Aukščiausiasis Viešpats, todėl žemai Tau lenkiuosi.

Komentaras: Dhruva Mahārāja iki galo suvokė Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Vedos skelbia: *yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātaṁ bhavati* – transcendentine besąlygine Viešpaties malone Jo bhaktui atsiveria Aukš-

čiausioji Tiesa ir bhaktas suvokia visą Viešpaties pasireiškimo formų įvairovę. Dhruva Mahārāja pažino ne tik Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, kurį regėjo savo akimis, bet ir kitus du Viešpaties įsikūnijimus – Garbhodakaśāyī Viṣṇu ir Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu (Mahā-Viṣṇu). Mahā-Viṣṇu taip apibūdinamas „Brahma-saṁhitoje“ (5.48):

yasyaika-niśvasita-kālam athāvalambya
jīvanti loma-vilajā jagad-aṇḍa-nāthāḥ
viṣṇur mahān sa iha yasya kalā-viśeṣo
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi

Kiekvienos epochos pabaigoje materialusis pasaulis sunaikinamas ir visa būtis atsiduria Garbhodakaśāyī Viṣṇu, besiilsinčio ant Nāgos Śeṣos (vieno iš Viešpaties įsikūnijimų), kūne.

Tiems, kurie nėra atsidavę Dievui, Viešpaties formų įvairovė ir Jo vaidmuo pasaulyje yra nesuvokiama. Kartais ateistai netikėdami klausia, kaip gali lotosas augti iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu bambos? *Śāstrų* teiginiai jų akimis yra gryniausias prasimanymas. Absoliuti Tiesa jiems tolima ir nesuvokiama, jie nepripažįsta šventraščių autoriteto. Neišmanymas dar labiau sutvirtina jų bedieviškus įsitikinimus. Jie nepajėgūs suvokti Aukščiausiojo Dievo Asmens. Tačiau bhaktas, kokiu buvo Dhruva Mahārāja, Viešpaties malone gali pažinti visą Jo įsikūnijimų įvairovę, Jo vaidmenį kūrinijoje. Vedos skelbia, kad Viešpaties didybę gali suvokti kiekvienas, jei pelnė nors kruopelytę Viešpaties malonės. Viešpaties malonės nepelniusieji metų metus gali postringauti apie Absoliučią Tiesą, tačiau nė per plauką prie Viešpaties nepriartės. Kitaip sakant, tik tas, kuriam nusišypsojo laimė sutikti bhaktą savo gyvenimo kelyje, gali suvokti transcendentinį pavidalą, dvasinio pasaulio ir dvasinės veiklos esmę.

15 TEKSTAS

त्वं नित्यमुक्तपरिशुद्धविबुद्ध आत्मा
कूटस्थ आदिपुरुषो भगवांस्त्र्यधीशः ।
यद्बुद्ध्यवस्थितिमखण्डितया स्वदृष्ट्या
द्रष्टा स्थितावधिमखो व्यतिरिक्त आस्से ॥१५॥

tvaṁ nitya-mukta-pariśuddha-vibuddha ātmā
kūṭa-stha ādi-puruṣo bhagavāṁs try-adhīśaḥ

yad-buddhy-avasthitim akhaṇḍitayā sva-dṛṣṭyā
draṣṭā sthitāv adhimakho vyatirikta āsse

tvam – Tu; *nitya* – amžinai; *mukta* – laisvas; *pariśuddha* – nesuteptas; *vibuddhaḥ* – kupinas žinojimo; *ātmā* – Supersiela; *kūṭa-sthaḥ* – nekintamas; *ādi* – pirminis; *puruṣaḥ* – asmuo; *bhagavān* – Viešpats, sklidinas šešių vertenybių; *tri-adhīśaḥ* – trijų *guṇų* valdovas; *yat* – iš kur; *buddhi* – intelektualinę veiklą; *avasthitim* – visų lygių; *akhaṇḍitayā* – akylu; *sva-dṛṣṭyā* – transcendentiniu matymu; *draṣṭā* – Tu stebi; *sthitau* – palaikai (visatos būtį); *adhimakhaḥ* – gauni atnašaujamas aukas; *vyatiriktaḥ* – skirtingai; *āsse* – esantis.

O Viešpatie, nuo Tavo akylo transcendentinio žvilgsnio negali pasislėpti jokia mintis. Tu amžinai laisvas ir visada egzistuoji grynosios dorybės lygmeniu įsikūnijęs nekintamu Supersielos pavidalu. Tu – pirminis Dievo Asmuo, pasižymintis šešiais tobulumais, Tu – amžinas trijų materialios gamtos guņų valdovas. Šiais bruožais Tu išsiskiri iš paprastų gyvųjų esybių. Viešpaties Viṣņu pavidalu tu palaikai visos visatos būtį ir gauni visas atnašaujamas aukas, tačiau nepaisant to Tu egzistuoji nesaistomas materialios visatos.

Komentaras: Ateistai, nenorintys pripažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens valdžios, dažnai sako: „Jei Dievas, Aukščiausiasis Asmuo, ateina į šį pasaulį ir vėl iš jo pasitraukia, jei užmiega ir vėl nubunda, kuo Jis skiriasi nuo paprastų gyvųjų esybių?“ Dhruva Mahārāja posme nubrėžia aiškią ribą tarp Aukščiausiojo Dievo Asmens ir paprastų gyvųjų esybių. Štai kokius skirtumus jis nurodo. Viešpats yra amžinai laisvas. Nužengęs į materialų pasaulį, Jis nepakliūva į trijų materialios gamtos *guņų* valdžią. Dėl šios priežasties Jį ir vadina *try-adīśa,* „trijų materialios gamtos *guņų* valdovu“. „Bhagavad-gītoje“ (7.14) sakoma: *daivī hy eṣā guṇamayī mama māyā duratyayā* – visos gyvosios esybės yra trijų materialios gamtos *guņų* valdžioje. Išorinė Viešpaties energija yra nepaprastai galinga, tačiau Viešpačiui, trijų materialios gamtos *guņų* valdovui, ji neturi nei tiesioginės, nei netiesioginės galios. Pasak „Śrī Išopaniṣados“, Jis visada išlieka nesuteptas. Jo negali paliesti materialaus pasaulio suteptis, todėl „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako, kad tik kvailiai ir nenaudėliai laiko Jį paprastu žmogumi, nes nežino, jog Jis yra *paraṁ bhāvam.* Žodžiai *paraṁ bhāvam* reiškia, kad Viešpats yra amžina transcendentinė būtybė ir niekada nesusitepa materija.

Kitas skirtumas tarp Viešpaties ir paprastos gyvosios esybės tas, kad paprasta gyvoji esybė amžinai klaidžioja neišmanymo patamsiais. Netgi ir dorybės *guņos* lygmenyje egzistuojančios gyvosios esybės daug ko nežino,

o Aukščiausiasis Dievo Asmuo žino viską: Jis pažįsta praeitį, dabartį bei ateitį ir mato, kas vyksta kiekvienos gyvosios esybės širdyje. Tai patvirtinama „Bhagavad-gītoje“ (*vedāhaṁ samatītāni*). Viešpats yra ne dvasinė dalelytė, o nekintama Aukščiausioji Siela, tuo tarpu gyvosios esybės yra Jo neatsiejamos dalelės. Gyvosios esybės ateina į materialų pasaulį verčiamos *daiva-māyos,* tuo tarpu Viešpats į jį nužengia tarpininkaujant vidinei Jo energijai, *ātma-māyai.* Be to, gyvųjų esybių egzistenciją sąlygoja laikas, kuriam būdingos praeities, dabarties ir ateities kategorijos. Sąlygota gyvosios esybės egzistencija prasideda gimimu ir baigiasi mirtimi. Tuo tarpu Viešpats yra *ādi-puruṣa* – pirminis asmuo. „Brahma-saṁhitoje“ Viešpats Brahmā reiškia savo pagarbą *ādi-puruṣai,* Govindai, bepradžiam pirminiam Viešpačiui, priešpriešindamas Jį sukurtajam materialiam pasauliui. „Vedānta“ skelbia: *janmādy asya yataḥ* – visa būtis kyla iš Aukščiausiojo, tačiau Jis Pats neturi pradžios. Jis sklidinas šešių vertenybių, todėl jokia gyvoji esybė Jam neprilygsta. Viešpats yra materialaus pasaulio valdovas, Jis – visų išmintingiausias, Jam nėra paslapčių. Viešpats palaiko sukurtą pasaulį ir sykiu yra nuošaly jo. Vedose („Kaṭha Upaniṣada“ 2.2.13) teigiama: *nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām* – Viešpats yra visų gyvųjų esybių maitintojas, o gyvosios esybės sukurtos Jam tarnauti ir atnašauti aukas, nes Jam teisėtai priklauso visi aukojimų vaisiai. Todėl kiekviena gyvoji esybė turi atsidėti pasiaukojimo tarnystei Viešpačiui ir skirti Jam savo gyvenimą, turtus, mintis bei kalbą. Pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui yra natūrali gyvosios esybės prigimčiai. Priežasčių vandenyne gulinčio Aukščiausiojo Dievo Asmens miegas ir paprastos gyvosios esybės miegas yra negretintini dalykai. Gyvoji esybė neprilygsta Viešpačiui jokiame būties lygmenyje. Filosofai *māyāvādžiai* niekaip negali su tuo susitaikyti, todėl jie ieško atsparos impersonalizmo ar tuštumos filosofinėse doktrinose.

16 TEKSTAS

यस्मिन् विरुद्धगतयो ह्यनिशं पतन्ति
विद्यादयो विविधशक्तय आनुपूर्व्यात् ।
तद् ब्रह्म विश्वभवमेकमनन्तमाद्य-
मानन्दमात्रमविकारमहं प्रपद्ये ॥१६॥

yasmin viruddha-gatayo hy aniśaṁ patanti
vidyādayo vividha-śaktaya ānupūrvyāt
tad brahma viśva-bhavam ekam anantam ādyam
ānanda-mātram avikāram ahaṁ prapadye

yasmin – kuriame; *viruddha-gatayaḥ* – priešingomis savybėmis pasižymintys; *hi* – tikrai; *aniśam* – visada; *patanti* – pasireiškia; *vidyā-ādayaḥ* – žinojimas ir neišmanymas; *vividha* – įvairios; *śaktayaḥ* – energijos; *ānupūrvyāt* – nuolat; *tat* – tam; *brahma* – Brahmanui; *viśva-bhavam* – materialios kūrinijos priežasčiai; *ekam* – vienam; *anantam* – beribiui; *ādyam* – pirminiam; *ānanda-mātram* – spinduliuojančiam palaima; *avikāram* – nekintamui; *aham* – aš; *prapadye* – pagarbiai lenkiuosi.

O Viešpatie, įsikūnijęs beasmenio Brahmano aspektu Tu apjungi du vienas kitam prieštaraujančius elementus: žinojimą ir neišmanymą. Tavo nesuskaičiuojamos energijos vienokiu ar kitokiu pavidalu veikia amžinai, tačiau tikrasis materialaus kosminio pasaulio šaltinis yra beasmenis Brahmanas, nedalomas, pirminis, nekintamas, beribis ir spinduliuojantis palaima. Pagarbiai Tau lenkiuosi, nes Tu ir esi tas beasmenis Brahmanas.

Komentaras: „Brahma-saṁhitoje“ teigiama, kad bekraštis, beasmenis Brahmanas – tai transcendentinio Govindos kūno skleidžiamas švytėjimas. Šioje beribėje Aukščiausiojo Dievo Asmens aureolėje plauko nesuskaičiuojama daugybė visatų, o jose glūdi begalė įvairiausių planetų. Nors pirminė visų priežasčių priežastis yra Aukščiausiasis Viešpats, tiesioginė materialaus pasaulio atsiradimo priežastis yra Jo beasmenė šviesa, Brahmanas. Todėl Dhruva Mahārāja reiškia nuolankią pagarbą beasmeniam Viešpaties aspektui. Tas, kam pavyksta patirti beasmenį Viešpaties aspektą, amžinai skendi *brahmānandoje,* kuri posme pavadinta dvasine palaima.

Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura aiškina, kad beasmenis Aukščiausiojo Viešpaties aspektas, Brahmanas, pritraukia tuos, kurie jau pasiekė dvasinio pažinimo aukštumas, tačiau dar nesuvokia Aukščiausiojo Viešpaties kaip Asmens savybių ir dvasinio pasaulio įvairovės. Juos vadina *jñāna-miśra-bhaktais* – bhaktais, kurių pasiaukojimo tarnystė sumišusi su empirinio pažinimo ambicijomis. Didžiulę pagarbą, kurią Dhruva Mahārāja jautė beasmeniam Aukščiausiojo aspektui, paaiškintina tuo, kad beasmenio Brahmano pažinimas yra dalinis Absoliučios Tiesos pažinimas.

Beasmenio Brahmano pažinimas – tai pirmas žingsnis į Absoliučios Tiesos pažinimą. Nors atrodo, kad Brahmanas neturi energijos, Jam būdinga ištisa energijų, kurias galima skirti prie žinojimo arba neišmanymo kategorijų, skalė. Tarpininkaujant šioms energijoms amžinai vienokiu ar kitokiu pavidalu egzistuoja *vidyā* ir *avidyā. Vidyā* ir *avidyā* tiksliai apibūdintos „Śrī Išopaniṣadoje“. Joje sakoma, kad dažnai dėl *avidyos,* t.y. kai trūksta žinių, atrodo, kad beasmenis Viešpaties aspektas yra Aukščiausia Absoliuti Tiesa. Tačiau asmeninio ir beasmenio Absoliučios Tiesos aspekto pažinimas priklauso nuo pasiaukojimo tarnystės lygmens. Intensyvėjant pasiau-

kojimo tarnystei mes vis labiau artėjame prie Absoliučios Tiesos, kuri iš pradžių, kai bandėme pažinti ją iš toli, mums atrodė beasmenė.

Paprasti, *avidyā-śakti* (*māyos*) paveikti žmonės nejaučia Dievui meilės ir neturi apie Jį jokių žinių. Tačiau, kai padaręs šiokią tokią dvasinę pažangą ir todėl vadinamas *jñāniu* žmogus eina toliau dvasinio tobulėjimo keliu, jis tampa *jñāna-miśra-bhaktu,* t.y. *bhaktu,* kurio meilė Dievui sumišusi su empiriniu pažinimu. Tobulėdamas *jñāna-miśra-bhaktas* suvokia, jog Absoliuti Tiesa yra Asmenybė, valdanti begalinę daugybę energijų. Pasiaukojimo tarnystės brandą pasiekęs žmogus suvokia Viešpatį ir Jo kuriamąją energiją, o suvokus Absoliučios Tiesos kuriamąją galią atsiskleidžia ir šešios Aukščiausiojo Dievo Asmens vertenybės. Pasiekęs dar aukštesnį pasiaukojimo tarnystės lygmenį bhaktas ima suprasti transcendentinius Viešpaties žaidimus. Tik pasiekus šią stadiją patiriama visa transcendentinės palaimos pilnatvė. Iliustruodamas bhakto kelią į tobulumą Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura pateikia pavyzdį apie į miestą traukiantį žmogų. Iš toli pamatęs savo kelionės tikslą keliautojas tegali suprasti, kad artinasi prie kažkokio miesto. Priėjęs arčiau jis jau įžvelgia šventyklų kupolus ir besiplaikstančias vėliavas. Tačiau įžengus pro miesto vartus jam prieš akis atsiveria gatvės, sodai, vandens telkiniai, turgūs su prekiautojais ir minios pirkėjų. Jis mato kino teatrus, šokančius ir pramogaujančius miestiečius. Tiktai įžengęs pro miesto vartus ir pasinėręs į miesto gyvenimą jis jaučiasi pasiekęs kelionės tikslą.

17 TEKSTAS

सत्याशिषो हि भगवंस्तव पादपद्म-
माशीस्तथानुभजतः पुरुषार्थमूर्तेः ।
अप्येवमर्य भगवान् परिपाति दीनान्
वाश्रेव वत्सकमनुग्रहकातरोऽस्मान् ॥१७॥

satyāśiṣo hi bhagavaṁs tava pāda-padmam
āśīs tathānubhajataḥ puruṣārtha-mūrteḥ
apy evam arya bhagavān paripāti dīnān
vāśreva vatsakam anugraha-kātaro 'smān

satya – tikras; *āśiṣaḥ* – palyginus su kitais palaiminimais; *hi* – tikrai; *bhagavan* – mano Viešpatie; *tava* – Tavo; *pāda-padmam* – lotosinės pėdos; *āśīḥ* – palaiminimas; *tathā* – tokiu būdu; *anubhajataḥ* – bhaktams; *puruṣa-artha* – tikro gyvenimo tikslo; *mūrteḥ* – įsikūnijimas; *api* – nors; *evam* –

tokiu būdu; *arya* – o Viešpatie; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *paripāti* – rūpiniesi; *dīnān* – dvasios skurdžiais; *vāśrā* – karvė; *iva* – kaip; *vatsakam* – veršeliu; *anugraha* – suteikti malonę; *kātaraḥ* – trokštantis; *asmān* – man.

O Aukščiausiasis Viešpatie, Tu esi aukščiausias visų palaiminimų įsikūnijimas. Todėl tas, kuris visa siela Tau atsideda ir pasineria į pasiaukojimo tarnystę neturėdamas jokių kitų troškimų, niekada neiškeis tarnystės Tavo lotosinėms pėdoms net į milžiniškos karalystės valdovo sostą. Tokia yra tarnystės Tavo lotosinėms pėdoms galia. Iš Savo nepriežastinės malonės Tu rūpiniesi kvailais ir nieko neišmanančiais Savo bhaktais, tokiais kaip aš, kaip karvė rūpinasi ką tik gimusiu veršiuku, maitindama jį savo pienu ir saugodama nuo pavojų.

Komentaras: Dhruva Mahārāja suprato, kad jo pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui nėra pilnavertė. Tyra pasiaukojimo tarnystė niekada neįgyja materialių formų ir jai svetima abstrakčioji filosofija bei karminė veikla. Todėl tyra pasiaukojimo tarnystė dar vadinama *ahaitukī,* „be išskaičiavimų“. Dhruva Mahārāja ėmė garbinti Viešpatį todėl, kad troško paveldėti tėvo karalystę. Tokie bhaktai, kurių širdyse tebėra materialių troškimų, negali savo akimis išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Todėl Dhruva Mahārāja buvo labai dėkingas Viešpačiui už tai, kad Jis parodė jam Savo besąlyginę malonę. Viešpats yra toks maloningas, kad ne tik patenkina bhaktų, kurie per savo neišmanymą siekia materialių gėrybių, troškimus, bet ir juos globoja, kaip karvė globoja ką tik gimusį veršiuką maitindama jį savo pienu. „Bhagavadgītoje“ pasakyta, kad tą, kuris visą savo laiką skiria pasiaukojimo tarnystei, Viešpats apdovanoja išmintimi, kad įveikęs visas kliūtis dvasiniame kelyje jis galų gale grįžtų pas Jį. Jei bhaktas yra nuoširdus, Kṛṣṇa Pats nurodys jam kelią. Net jei bhaktas nukryps į šalį, suklups ar padarys daug klaidų, Kṛṣṇa padės jam pasiekti pasiaukojimo tarnystės aukštumas.

Posme Dhruva Mahārāja vadina Viešpatį *puruṣārtha-mūrti* (aukščiausias gyvenimo tikslas). Įprastinė žodžio *puruṣārtha* reikšmė yra „religijos normų laikymasis ar Dievo garbinimas siekiant materialių gėrybių“. Žmogus prašo Dievą materialių gėrybių, norėdamas patenkinti savo jusles. Tačiau, kai jam nepavyksta įgyvendinti troškimų, jis nusivilia gyvenimu ir ima svajoti apie išvadavimą, t.y. nori ištrūkti iš materialios būties nelaisvės. Visos šios veiklos formos dažniausiai vadinamos *puruṣārtha.* Tačiau tikrasis gyvenimo tikslas – tai Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimas, ir tai vadinama *pañcama-puruṣārtha,* didžiausiu gyvenimo tikslu. Štai kodėl Viešpats Caitanya mokė mus neprašyti Viešpaties materialių turtų, šlovės ar geros žmonos. Viešpaties reikia prašyti tik galimybės atsidėti transcendentinei meilės tarnystei. Aiškiai suprasdamas, kad turi materialių troškimų,

Dhruva Mahārāja prašė Viešpatį apsaugoti jį nuo materialių pagundų, kad šios nepaklaidintų ir nesutrukdytų žengti pasiaukojimo tarnystės keliu.

18 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
अथाभिष्टुत एवं वै सत्सङ्कल्पेन धीमता ।
भृत्यानुरक्तो भगवान् प्रतिनन्द्येदमब्रवीत् ॥१८॥

maitreya uvāca
athābhiṣṭuta evaṁ vai sat-saṅkalpena dhīmatā
bhṛtyānurakto bhagavān pratinandyedam abravīt

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *atha* – po to; *abhiṣṭutaḥ* – pašlovintas; *evam* – tokiu būdu; *vai* – tikrai; *sat-saṅkalpena* – Dhruvos Mahārājos, kurio širdyje buvo tik geri ketinimai; *dhī-matā* – kadangi jis buvo labai protingas; *bhṛtya-anuraktaḥ* – labai maloningas bhaktams; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *pratinandya* – pasveikinęs jį; *idam* – taip; *abravīt* – tarė.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Brangus Vidura, kai kilniausių norų skatinamas Dhruva Mahārāja baigė savo maldą, Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo, visuomet be galo maloningas Savo bhaktams ir tarnams, sveikindamas jį tarė.

19 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
वेदाहं ते व्यवसितं हृदि राजन्यबालक ।
तत्प्रयच्छामि भद्रं ते दुरापमपि सुव्रत ॥१९॥

śrī-bhagavān uvāca
vedāhaṁ te vyavasitaṁ hṛdi rājanya-bālaka
tat prayacchāmi bhadraṁ te durāpam api suvrata

śrī-bhagavān uvāca – Dievo Asmuo tarė; *veda* – žinau; *aham* – Aš; *te* – tavo; *vyavasitam* – ryžtą; *hṛdi* – širdyje; *rājanya-bālaka* – o karaliaus sūnau; *tat* – tai; *prayacchāmi* – Aš suteiksiu tau; *bhadram* – telydi sėkmė; *te* – tave; *durāpam* – nors tai labai sunkiai pasiekiama; *api* – nepaisant to; *su-vrata* – tam, kuris įvykdei kilnius įžadus.

Dievo Asmuo tarė: Brangusis Dhruva, karaliaus sūnau, tu įvykdei savo kilnius įžadus ir Aš žinau tavo širdies troškimą. Nors tu trokšti šlovės ir tavo troškimas sunkiai įgyvendinamas, aš jį išpildysiu. Telydi tave sėkmė!

Komentaras: Viešpaties žodžiai „Te visur tave lydi sėkmė!“ byloja apie Jo begalinę malonę Savo bhaktui. Dhruva Mahārāja buvo labai išsigandęs, jog trokšdamas materialių malonių ėmėsi pasiaukojimo tarnystės, ir tai buvo kliūtimi pasiekti tyros meilės Dievui lygmenį. „Bhagavad-gītoje“ (2.44) pasakyta: *bhogaiśvarya-prasaktānām* – prie materialių malonumų prisirišę žmonės nejaučia potraukio pasiaukojimo tarnystei. Širdies gilumoje Dhruva Mahārāja troško valdyti karalystę, kuri būtų puikesnė ir platesnė už pačią Brahmaloką. Toks troškimas *kṣatriyui* yra visiškai natūralus. Dhruvai Mahārājai tebuvo penkeri metai ir jis turėjo vaikišką svajonę tapti didingesniu valdovu už savo tėvą, senelį ir net prosenelį. Jo tėvas, Uttānapāda, buvo Manu sūnus, o šis – Viešpaties Brahmos sūnus. Dhruva troško pranokti visus didžius savo protėvius. Viešpats žinojo Dhruvos naivų šlovės troškimą, bet ar galėjo Dhruva turėti valdžią, didesnę už tą, kuria apdovanotas Viešpats Brahmā?

Viešpats pažadėjo Dhruvai Mahārājai, kad jo meilė Jam neišblės. Viešpats nuramino Dhruvą sakydamas, kad vaikiškas materialus troškimas nenustelbs jo nuoširdaus troškimo tapti didžiu bhaktu. Paprastai Viešpats nedovanoja tyram bhaktui materialių malonių, net jei šis ir labai jų trokšta. Tačiau Dhruvos atveju Viešpats pasielgė kitaip. Viešpats žinojo, kad turi reikalą su didžiu bhaktu, kuriam jokie materialūs turtai nesutrukdys prisiminti Dievą ir neužgoš meilės Jam. Šis pavyzdys rodo, kad pasiaukojimo tarnystės aukštumas pasiekęs bhaktas gali gyventi apsuptas prabangos bei materialių malonumų ir tuo pačiu tarnauti Dievui niekada Jo neužmiršdamas. Vis dėlto Dhruvos Mahārājos atvejis – labai reta išimtis.

20–21 TEKSTAI

नान्यैरधिष्ठितं भद्र यद् भ्राजिष्णु ध्रुवक्षिति ।
यत्र ग्रहर्क्षताराणां ज्योतिषां चक्रमाहितम् ॥२०॥

मेढ्यां गोचक्रवत्स्थास्नु परस्तात्कल्पवासिनाम् ।
धर्मोऽग्निः कश्यपः शुक्रो मुनयो ये वनौकसः ।
चरन्ति दक्षिणीकृत्य भ्रमन्तो यत्सतारकाः ॥२१॥

nānyair adhiṣṭhitaṁ bhadra yad bhrājiṣṇu dhruva-kṣiti
yatra graharkṣa-tārāṇāṁ jyotiṣāṁ cakram āhitam

meḍhyāṁ go-cakravat sthāsnu parastāt kalpa-vāsinām
dharmo 'gniḥ kaśyapaḥ śukro munayo ye vanaukasaḥ
caranti dakṣiṇī-kṛtya bhramanto yat satārakāḥ

na – niekada; *anyaiḥ* – kitų; *adhiṣṭhitam* – buvo valdyta; *bhadra* – Mano berniuk; *yat* – kuri; *bhrājiṣṇu* – ryškiai švytinti; *dhruva-kṣiti* – žemė, kuri vadinama Dhruvaloka; *yatra* – kur; *graha* – planetų; *ṛkṣa* – žvaigždynų; *tārāṇām* – ir žvaigždžių; *jyotiṣām* – šviesuliais; *cakram* – ratas; *āhitam* – padarytas; *meḍhyām* – aplinkui centrinį stulpą; *go* – bulių; *cakra* – daug; *vat* – kaip; *sthāsnu* – pastovi; *parastāt* – anapus; *kalpa* – Brahmos dieną (epochą); *vāsinām* – gyvenančių; *dharmaḥ* – Dharma; *agniḥ* – Agnis; *kaśyapaḥ* – Kaśyapa; *śukraḥ* – Śukra; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *ye* – visi jie, kurie; *vana-okasaḥ* – gyvena miške; *caranti* – juda; *dakṣiṇī-kṛtya* – laikydamiesi iš kairės; *bhramantaḥ* – apeidami aplink; *yat* – kurią planetą; *satārakāḥ* – su visomis žvaigždėmis.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo tęsė: Mielas Dhruva, Aš padovanosiu tau švytinčią planetą, kurią žmonės vadina Šiaurine žvaigžde ir kuri nežūsta kartu su pasauliu pasibaigus Brahmos dienai. Ši planeta, iš visų pusių apsupta Saulės sistemų, planetų bei žvaigždžių, iki šiol neturėjo valdovo. Visi dangaus šviesuliai skrieja aplink ją ratu tarsi buliai, sukantys girnas. Laikydamosi Šiaurinei žvaigždei iš kairės aplink ją ratu skrodžia žvaigždės, kuriose gyvena Dharma, Agnis, Kaśyapa, Śukra bei kiti didieji išminčiai. Ši planeta išlieka netgi tada, kai sunaikinamos visos kitos visatos planetos.

Komentaras: Nors Šiaurinė žvaigždė egzistavo dar iki Dhruvos Mahārājos laikų, savo valdovo ji neturėjo. Visos kitos žvaigždės ir planetų sistemos skrieja aplink pačiame dangaus centre esančią Dhruvaloką, Šiaurinę žvaigždę, ratu tarsi girnas sukantys buliai. Dhruva troško tapti didingiausiu planetos valdovu ir, nors jo troškimas buvo vaikiškas, Viešpats jį patenkino. Iš meilės vaikui tėvas atiduotų jam viską, kad ir ko šis prašytų, net ir tai, ko nėra davęs niekam kitam. Būtent taip Mahārājai Dhruvai atiteko nepaprasta Dhruvalokos planeta. Svarbiausias jos ypatumas tas, kad ši planeta išlieka iki pat visos visatos sunaikinimo. Kai prasidėjus Brahmos nakčiai vyksta dalinis visatos naikinimas, ši planeta nežūva. Kitoks visatos naikinimas vyksta Brahmos gyvenimo pabaigoje. Brahmai mirus, išskirtinės gyvosios būtybės sugrįžta namo, atgal pas Dievą. Dhruva Mahārāja pri-

klauso šių būtybių kategorijai. Viešpats užtikrina Dhruvą, kad jo planeta nežus dalinio visatos naikinimo metu. O mirus Brahmai Dhruva Mahārāja pateks į Vaikuṇṭhalokos dvasinę planetą, esančią dvasiniame danguje. Šiuo klausimu Śrīla Viśvanatha Cakravartis Ṭhākura „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentare rašo, jog Dhruvaloka lygiavertė tokioms *lokoms,* kaip Švetadvīpa, Mathurā ir Dvārakā. Šios *lokos* amžinai egzistuoja Dievo karalystėje, apie kurią pasakojama „Bhagavad-gītoje“ (*tad dhāma paramam*) ir Vedose (*oṁ tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ sadā paśyanti sūrayaḥ*). Šventraščių žodžiai *parastāt kalpa-vāsinām* („transcendentinė planeta, kurioje gyvenimas tęsiasi materialiam pasauliui žuvus“) nurodo į Vaikuṇṭhos planetas. Kitaip sakant, Viešpats pažadėjo Dhruvai Mahārājai, kad jis pateks į Vaikuṇṭhaloką.

22 TEKSTAS

प्रस्थिते तु वनं पित्रा दत्त्वा गां धर्मसंश्रयः ।
षट्त्रिंशद्वर्षसाहस्रं रक्षिताव्याहतेन्द्रियः ॥२२॥

prasthite tu vanaṁ pitrā dattvā gāṁ dharma-saṁśrayaḥ
ṣaṭ-triṁśad-varṣa-sāhasraṁ rakṣitāvyāhatendriyaḥ

prasthite – išėjus; *tu* – bet; *vanam* – į mišką; *pitrā* – tavo tėvui; *dattvā* – atiduotas; *gām* – visas pasaulis; *dharma-saṁśrayaḥ* – religijos prieglobstyje; *ṣaṭ-triṁśat* – trisdešimt šešis; *varṣa* – metų; *sāhasram* – tūkstančius; *rakṣitā* – tu valdysi; *avyāhata* – liks stiprūs; *indriyaḥ* – juslių organai.

Prieš išeidamas į mišką tavo tėvas perleis tau sostą ir tu valdysi visą pasaulį trisdešimt šešis tūkstančius metų. Visi tavo juslių organai išliks tokie pat stiprūs ir jauni, kokie jie yra dabar. Tu niekada nepasensi.

Komentaras: Paprastai Satya-yugoje žmonės gyveno šimtą tūkstančių metų, taigi tuo metu būti valdovu trisdešimt šešis tūkstančius metų buvo visiškai realu.

23 TEKSTAS

त्वद्भ्रातर्युत्तमे नष्टे मृगयायां तु तन्मनाः ।
अन्वेषन्ती वनं माता दावाग्निं सा प्रवेक्ष्यति ॥२३॥

tvad-bhrātary uttame naṣṭe mṛgayāyāṁ tu tan-manāḥ
anveṣantī vanaṁ mātā dāvāgniṁ sā pravekṣyati

tvat – tavo; *bhrātari* – brolis; *uttame* – Uttama; *naṣṭe* – bus nužudytas; *mṛgayāyām* – medžioklėje; *tu* – tuomet; *tat-manāḥ* – skausmo ištikta; *anveṣantī* – ieškodama; *vanam* – miške; *mātā* – motina; *dāva-agnim* – į miško gaisrą; *sā* – ji; *pravekṣyati* – įžengs.

Viešpats tęsė: Vieną dieną tavo brolis Uttama išsirengs medžioti į mišką ir medžioklės įkarštyje žus. Praradusi protą iš sielvarto tavo pamotė Suruci išbėgs į mišką ieškoti jo kūno ir sudegs užsiliepsnojusiame miške.

Komentaras: Dhruva Mahārāja išsirengė į mišką ieškoti Aukščiausiojo Dievo Asmens, trokšdamas atkeršyti pamotei. Suruci įžeidė Druvą, kuris buvo ne paprastas žmogus, o didis *vaiṣṇavas.* Įžeidimas *vaiṣṇavo* lotosinėms pėdoms yra pats sunkiausias nusižengimas šiame pasaulyje, todėl Suruci buvo lemta prarasti sūnų ir iš sielvarto pasimaišius protui sudegti miško liepsnose. Viešpats papasakojo apie tai Dhruvai, nes žinojo, jog jis norėjo atkeršyti pamotei. Ši istorija yra gera pamoka: *vaiṣṇavo* negalima įžeisti. Tiesą sakant, be reikalo negalima įžeisti jokios gyvosios būtybės. Kai Suruci šiurkščiais žodžiais įžeidė Dhruvą, jis buvo dar visai vaikas. Ji, žinoma, nežinojo, kad Dhruva yra didis *vaiṣṇavas,* taigi ji įskaudino *vaiṣṇavą* to nežinodama. Net ir nesąmoningai pasitarnavus *vaiṣṇavui,* pelnomas dosnus atlygis, o jį įžeidus, nors ir nesąmoningai, nusipelnoma kančių. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra ypač prielankus *vaiṣṇavams.* Pasitarnaudami *vaiṣṇavams* mes džiuginame Aukščiausiąjį Viešpatį, o juos įskaudindami sukeliame Viešpaties nepasitenkinimą. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura viename iš aštuonių savo giesmės dvasiniam mokytojui posmų sako: *yasya prasādād bhagavat-prasādaḥ* – patenkindami dvasinį mokytoją, tyrą *vaiṣṇavą,* mes patenkiname ir Dievo Asmenį, o kai nuviliame dvasinį mokytoją, net nenutuokiame, kas mūsų laukia.

24 TEKSTAS

इष्ट्वा मां यज्ञहृदयं यज्ञैः पुष्कलदक्षिणैः ।
भुक्त्वा चेहाशिषः सत्या अन्ते मां संस्मरिष्यसि ॥२४॥

iṣṭvā māṁ yajña-hṛdayaṁ yajñaiḥ puṣkala-dakṣiṇaiḥ
bhuktvā cehāśiṣaḥ satyā ante māṁ saṁsmariṣyasi

iṣṭvā – garbindamas; *mām* – Mane; *yajña-hṛdayam* – visų aukojimų sielą; *yajñaiḥ* – didžiais aukojimais; *puṣkala-dakṣiṇaiḥ* – jų metu dosniai dalinama labdara; *bhuktvā* – pasidžiaugęs; *ca* – ir; *iha* – šiame pasaulyje; *āśiṣaḥ* – palaiminimais; *satyāḥ* – tikras; *ante* – pabaigoje; *mām* – Mane; *saṁsmariṣyasi* – sugebėsi prisiminti.

Viešpats tęsė: Aš esu visų aukojimų siela. Tu turėsi galimybę atlikti daugybę didžių aukojimų ir dosniai teikti labdarą. Aukojimais ir labdaringais darbais tu pelnysi laimę šiame gyvenime ir mirties akimirką sugebėsi prisiminti Mane.

Komentaras: Svarbiausia posme – Viešpaties nurodymas mirties akimirką atminti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. *Ante nārāyaṇa-smṛtiḥ*: jei mirties akimirką žmogus prisimena Nārāyaṇą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, jo dvasinė praktika buvo sėkminga. Nuolat atminti Viešpatį yra gana sunku, nes egzistuoja nemažai trukdžių, neleidžiančių sutelkti į Jį visų minčių, tačiau Pats Viešpats pažada Dhruvai Mahārājai, kad jo gyvenimas bus toks tyras, jog jis nė akimirkai neužmirš Viešpaties. Taigi Dhruva Mahārāja laimingai gyvens materialiame pasaulyje, tačiau laimę patirs ne tenkindamas jusles, o rengdamas didžius aukojimus, ir mirties akimirką atmins Aukščiausiąjį Viešpatį. Vedose rašoma, kad per didžius aukojimus reikia dalinti dovanas ne tik brahmanams, bet ir *kṣatriyams, vaiśyams* ir *śūdroms.* Pastarajame posme Viešpats patikina Dhruvą Mahārāją, kad jis turės galimybę atlikti tokius aukojimus. Tačiau Kali amžiuje didžiausias aukojimas vis dėlto yra *saṅkīrtana-yajña*. Krsnos sąmonės judėjimas buvo pradėtas siekiant mokyti žmones (ir mokytis patiems) nuosekliai vykdyti Dievo Asmens valią. Todėl, svarbiausia mūsų priedermė – dalyvauti *saṅkīrtana-yajñoje* ir be atvangos kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą.* Jei mes vykdysime šią priedermę, mirties akimirką mes atminsime Kṛṣṇą ir tokiu būdu pasieksime gyvenimo tikslą. Mūsų amžiuje *prasādos* dalijimas atstoja pinigines aukas. Šiandien nėra tokių turtuolių, kurie galėtų sau leisti dosniai šelpti skurstančius, bet tai ne bėda, nes *kṛṣṇa-prasādos* dalijimas mūsų laikais svarbesnis už skurstančiųjų šelpimą.

25 TEKSTAS

ततो गन्तासि मत्स्थानं सर्वलोकनमस्कृतम् ।
उपरिष्टादृषिभ्यस्त्वं यतो नावर्तते गतः ॥२५॥

tato gantāsi mat-sthānaṁ sarva-loka-namaskṛtam
upariṣṭād ṛṣibhyas tvaṁ yato nāvartate gataḥ

tataḥ – po to; *gantā asi* – tu keliausi; *mat-sthānam* – į Mano buveinę; *sarva-loka* – visų planetų sistemų (gyventojai); *namaḥ-kṛtam* – lenkia galvas; *upariṣṭāt* – esanti virš; *ṛṣibhyaḥ* – *ṛṣių* planetų sistemų; *tvam* – tu; *yataḥ* – iš ten; *na* – niekada; *āvartate* – sugrįši; *gataḥ* – ten nukeliavęs.

Aukščiausiasis Viešpats tęsė: O Dhruva, kai baigsis tavo materiali fizinė būtis ir ateis laikas atsisveikinti su šiuo pasauliu, tu iškeliausi į Mano planetą, prieš kurią lenkia galvas visų planetų sistemų gyventojai. Mano planeta yra virš septynių ṛṣių planetų. Pasiekęs ją tu jau niekada nesugrįši į materialų pasaulį.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *nāvartate.* Viešpats sako: „pasiekęs Mano buveinę, *mat-sthānam,* tu jau niekada nesugrįši į materialų pasaulį.“ Vadinasi Dhruvaloka, Šiaurinė žvaigždė, yra Viešpaties Viṣṇu buveinė materialiame pasaulyje. Dhruvalokoje ošia pieno okeanas, kuriame dunkso Švetadvīpos sala. Posme aiškiai nurodyta, kad Dhruvalokos planeta yra virš septynių *ṛṣių* planetų sistemų. Kadangi ši planeta priklauso Viṣṇulokų kategorijai, ją garbina kitų planetų sistemų gyventojai. Čia gali kilti klausimas, kas laukia Dhruvalokos po visatos sunaikinimo? Atsakyti į šį klausimą labai paprasta: Dhruvaloka, kaip ir kitos Vaikuṇṭhos planetos, esančios už mūsų visatos ribų, nežūva. Kalbėdamas šiuo klausimu Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura pabrėžia, kad žodis *nāvartate* šiame kontekste nurodo, jog Dhruvalokos planeta yra amžina.

26 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्यर्चितः स भगवानतिदिश्यात्मनः पदम् ।
बालस्य पश्यतो धाम स्वमगाद्गरुडध्वजः ॥२६॥

maitreya uvāca
ity arcitaḥ sa bhagavān atidiśyātmanaḥ padam
bālasya paśyato dhāma svam agād garuḍa-dhvajaḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tęsė; *iti* – tokiu būdu; *arcitaḥ* – pagerbtas ir pašlovintas; *saḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *bhagavān* – Dievo

Asmuo; *atidiśya* – dovanojęs; *ātmanaḥ* – Savo; *padam* – buveinę; *bālasya* – kol berniukas; *paśyataḥ* – žvelgė; *dhāma* – į Jo buveinę; *svam* – Savo; *agāt* – Jis sugrįžo; *garuḍa-dhvajaḥ* – Viešpats Viṣṇu, kurio vėliava pažymėta Garuḍos simboliu.

Didis išminčius Maitreya tarė: Dhruvos Mahārājos pagerbtas ir pašlovintas, Viešpats Viṣṇu dovanojo jam Savąją planetą ir lydimas berniuko žvilgsnio išskriejo ant Garuḍos į Savo buveinę.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Viešpats Viṣṇu dovanojo Dhruvai Mahārājai Savo Paties buveinę. Išsamiau Viešpaties buveinė apibūdinta „Bhagavad-gītoje“ (15.6): *yad gatvā na nivartante tad dhāma paramaṁ mama.*

27 TEKSTAS

सोऽपि सङ्कल्पजं विष्णोः पादसेवोपसादितम् ।
प्राप्य सङ्कल्पनिर्वाणं नातिप्रीतोऽभ्यगात्पुरम् ॥२७॥

so 'pi saṅkalpajaṁ viṣṇoḥ pāda-sevopasāditam
prāpya saṅkalpa-nirvāṇaṁ nātiprīto 'bhyagāt puram

saḥ – jis (Dhruva Mahārāja); *api* – nors; *saṅkalpa-jam* – trokštamą tikslą; *viṣṇoḥ* – Viešpaties Viṣṇu; *pāda-sevā* – tarnaudamas lotosinėms pėdoms; *upasāditam* – pasiekė; *prāpya* – pasiekęs; *saṅkalpa* – savo tikslą; *nirvāṇam* – pasitenkinimą; *na* – ne; *atiprītaḥ* – labai patenkintas; *abhyagāt* – jis sugrįžo; *puram* – namo.

Garbindamas Viešpaties lotosines pėdas atkaklusis Dhruva Mahārāja pasiekė savo tikslą, tačiau tikro džiaugsmo jis nejuto. Nusiminęs Dhruva sugrįžo namo.

Komentaras: Nārados Munio patartas Dhruva Mahārāja ėmėsi tarnauti Viešpačiui, garbinti Jo lotosines pėdas ir galų gale pasiekė savo tikslą. Troškimas pranokti tėvą, senelį ir prosenelį buvo vaikiška užgaida, suprantama tokiame amžiuje, tačiau Viešpats Viṣṇu, Auščiausiasis Dievo Asmuo, parodė Savo gerumą ir patenkino šį Dhruvos troškimą. Dhruva Mahārāja svajojo apie karalystę, pranoksiančią visas jo dinastijos atstovų iki tol valdytas. Todėl Viešpats dovanojo jam Savo planetą ir taip Dhruvos atkaklumas davė trokštamą vaisių. Tačiau sugrįžęs namo Dhruva Mahārāja tikro džiaugsmo nejuto, nes suvokė, jog tyram bhaktui nevalia prašyti Viešpaties

jokių malonių, o jis paprašė Viešpaties įvykdyti jo vaikišką užgaidą. Štai kodėl Dhruva visai nesidžiaugė, nors Viešpats ir įvykdė jo prašymą. Priešingai, berniukui buvo gėda, kad jis reikalavo iš Viešpaties įvykdyti jo norą, nes suprato pasielgęs netinkamai.

28 TEKSTAS

विदुर उवाच
सुदुर्लभं यत्परमं पदं हरे-
मायाविनस्तच्चरणार्चनार्जितम् ।
लब्ध्वाप्यसिद्धार्थमिवैकजन्मना
कथं स्वमात्मानममन्यतार्थवित् ॥२८॥

vidura uvāca
sudurlabhaṁ yat paramaṁ padaṁ harer
māyāvinas tac-caraṇārcanārjitam
labdhvāpy asiddhārtham ivaika-janmanā
kathaṁ svam ātmānam amanyatārtha-vit

viduraḥ uvāca – Vidura klausinėjo toliau; *sudurlabham* – labai retai; *yat* – kurią; *paramam* – aukščiausią; *padam* – padėtį; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *māyā-vinaḥ* – kupino meilės; *tat* – Jo; *caraṇa* – lotosines pėdas; *arcana* – garbinant; *arjitam* – pasiekė; *labdhvā* – pasiekęs; *api* – nors; *asiddha-artham* – neįgyvendinta; *iva* – tarsi; *eka-janmanā* – per vieną gyvenimą; *katham* – kodėl; *svam* – savo; *ātmānam* – širdyje; *amanyata* – jautėsi; *artha-vit* – išmintingas.

Śrī Vidura paklausė: O brahmane, Viešpaties buveinė sunkiai pasiekiama. Kelią į ją atverti tegali tyra pasiaukojimo tarnystė, kuria pelnomas visų gailestingiausiojo Viešpaties prielankumas. Nuoširdumu ir nepaprasta išmintimi Dhruvai Mahārājai pavyko tai pasiekti vos per vieną gyvenimą. Tad kas gi temdė jo džiaugsmą?

Komentaras: Šventasis Vidura posme pateikia labai svarbų klausimą. Pažymėtinas žodis *artha-vit,* apibūdinantis žmogų, gebantį skirti realybę nuo iliuzijos. *Artha-vit* yra *paramahaṁsos* sinonimas. *Paramahaṁsai* svarbiausia aktyvusis būties pradas. Kaip gulbė, girdoma skiestu pienu, sugeba išgerti pieną ir palikti nepaliestą vandenį, *paramahaṁsa* visur regi tai, kas svarbiausia, – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir nekreipia dėmesio į išori-

nius, materialius dalykus. Dhruva Mahārāja priklausė būtent šiai žmonių kategorijai. Nepaisant to, jis sugrįžo namo nejausdamas pasitenkinimo.

29 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
मातुः सपत्न्या वाग्बाणैर्हृदि विद्धस्तु तान् स्मरन् ।
नैच्छन्मुक्तिपतेर्मुक्तिं तस्मात्तापमुपेयिवान् ॥२९॥

maitreya uvāca
mātuḥ sapatnyā vāg-bāṇair hṛdi viddhas tu tān smaran
naicchan mukti-pater muktiṁ tasmāt tāpam upeyivān

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya atsakė; *mātuḥ* – motinos; *sapatnyāḥ* – antros žmonos; *vāk-bāṇaiḥ* – aštriais it strėlės žodžiais; *hṛdi* – širdimi; *viddhaḥ* – perverta; *tu* – tada; *tān* – visus juos; *smaran* – prisimindamas; *na* – ne; *aicchat* – troško (gauti); *mukti-pateḥ* – iš Viešpaties, kurio lotosinės pėdos dovanoja išvadavimą; *muktim* – išvadavimą; *tasmāt* – todėl; *tāpam* – širdgėlą; *upeyivān* – jis kentėjo.

Atsakydamas Maitreya taip tarė: Aštrūs it strėlės pamotės žodžiai užgavo Dhruvą iki pat širdies gelmių ir svarstydamas apie savo gyvenimo tikslą jis negalėjo atsikratyti įkyrių minčių apie jos netinkamą poelgį. Iš pradžių Dhruvai Mahārājai nerūpėjo išsivadavimas iš materialaus pasaulio nelaisvės, tačiau, kai pavergtas jo pasiaukojimo tarnyste jam apsireiškė Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Dhruvai buvo gėda dėl savo materialių troškimų.

Komentaras: Šį svarbų posmą analizuoja daugelis žinomų šventraščių komentatorių. Kodėl Dhruva Mahārāja nesidžiaugė, net ir po to kai pasiekė savo užsibrėžtą gyvenimo tikslą? Tyras bhaktas neturi materialių troškimų. Dauguma mūsų norų materialiame pasaulyje yra demoniški. Materialistiškas žmogus į aplinkinius žvelgia kaip į savo priešus, jo nepalieka mintis apie tai, kaip jiems atkeršyti, jis trokšta užsiropšti į valdžios viršūnę, tapti pirmuoju asmeniu materialiame pasaulyje, todėl kiekvieną jis vertina kaip savo varžovą. Šešioliktame „Bhagavad-gītos“ skyriuje tokia mąstysena vadinama demoniška. Tyras bhaktas nieko neprašo iš Viešpaties, jis tetrokšta būti uolus ir nuoširdus Viešpaties tarnas ir visiškai nesirūpina dėl savo ateities. „Mukunda-mālā-stotros“ autorius karalius Kulaśekhara kreipiasi į Viešpatį tokia malda: „Brangus Viešpatie, man nerūpi materialaus

pasaulio džiaugsmai, aš tetrokštu vieno – be atilsio tarnauti Tau.“ Viešpats Caitanya viename iš Savo „Šikṣāṣṭakos“ posmų antrina karaliui Kuleśakharai kreipdamasis į Viešpatį tokia malda: „O Viešpatie, Aš nesvajoju nei apie materialius turtus, nei apie materialistus pasekėjus, nenoriu mėgautis gražuole žmona. Tetrokštu vieno – visada, kad ir kiek kartų gimčiau, būti ištikimas Tavo tarnas.“ Viešpats Caitanya savo maldoje neprašo Viešpaties net *mukti,* išvadavimo.

Atsakydamas į Viduros klausimą posme Maitreya teigia, jog svajodamas atsiteisti su jį įžeidusia pamote Dhruva Mahārāja nė negalvojo apie *mukti* ir nenutuokė, kas tai yra. Todėl *mukti* (išvadavimo) jis nekėlė sau kaip gyvenimo tikslo. Tačiau tyras bhaktas irgi nesiekia išvadavimo. Tyras bhaktas patiki savo sielą Aukščiausiojo Viešpaties globai ir nereikalauja iš Viešpaties jokių malonių. Visa tai Dhruva Mahārāja suvokė tik tada, kai jam pasirodė Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nes tada jis pasiekė *vasudevos* būvį. Būdingas *vasudevos* būvio bruožas yra visiškas materialios sutepties nebuvimas, kitaip sakant, pasiekusio *vasudevos* būvį visiškai neveikia materialios gamtos *guṇos*: dorybė, aistra, neišmanymas. Todėl jis savo akimis regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Pasiekus *vasudevos* būvį galima pamatyti Dievą akis į akį, todėl Viešpats kartais vadinamas Vāsudeva.

Dhruva Mahārāja norėjo pasiekti tokias aukštumas, apie kurias galėtų pasvajoti net jo prosenelis – Viešpats Brahmā. Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, yra ypač prielankus Savo bhaktams, ypač tokiems kaip Dhruva Mahārāja, kuris būdamas penkiametis berniukas garbino Jį vienui vienas išėjęs į mišką. Tegu jo norai ir nebuvo visai nesavanaudiški, Viešpačiui tai ne itin svarbu. Jis vertina bhakto pastangas. Tačiau, jei bhaktas imasi pasiaukojimo tarnystės skatinamas pašalinių motyvų, Viešpats vienokiu ar kitokiu būdu tai sužino ir patenkina bhakto materialius troškimus. Tai viena iš ypatingų Viešpaties prielankumo bhaktui apraiškų.

Viešpats dovanojo Dhruvai Mahārājai Dhruvaloką, planetą, į kurią iki tol nebuvo įkėlusi kojos nė viena sąlygota siela. Joje neturėjo teisės apsigyventi net visatos valdovas Brahmā. Kai visatą ištinka kokia nors nelaimė, pusdieviai keliauja pas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, ir prašo Jo pagalbos nuo pieno vandenyno kranto. Taigi Viešpats įvykdė Dhruvos Mahārājos prašymą – dovanojo planetą, kurios jam pavydėtų net prosenelis Brahmā.

Posme Viešpats pavadintas *mukti-pati,* „tas, kurio lotosinės pėdos yra visų rūšių *mukti* šaltinis.“ *Mukti* yra penkių rūšių: *sāyujya, sārūpya, sālokya, sāmīpya* ir *sārṣṭi.* Iš penkių išsivadavimo rūšių, pasiekiamų visiems praktikuojantiems pasiaukojimo tarnystę, filosofai *māyāvādžiai* paprastai renkasi *sāyujyą.* Jie trokšta susilieti su Brahmanu, beasmeniu Viešpaties švytėjimu.

Tačiau daugelio filosofų nuomone, *sāyujya-mukti,* nors ir skiriama *mukti* rūšims, nėra išvadavimas tikrąja to žodžio prasme, nes šį būvį pasiekusi siela gali vėl pulti į materialų pasaulį. Apie tai byloja „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmas (10.2.32), kuriame sakoma: *patanty adhaḥ* – „jie vėl patiria nuopuolį“. Filosofas monistas asketizmo praktika pasiekia susiliejimo su beasmeniu Viešpaties švytėjimu būvį, tačiau siela yra gyva ir ji negali apsieiti be meilės. Susiliejęs su Viešpaties švytėjimu filosofas monistas neturi galimybių bendrauti su Viešpačiu ir Jam tarnauti. Todėl jis patiria nuopuolį, sugrįžta į materialų pasaulį, kur stengiasi realizuoti įgimtą tarnystės poreikį užsiimdamas pasaulietine labdaringa veikla – humanitarine pagalba, altruizmu ir filantropija. Istorija žino nemažai pavyzdžių, kai tokį nuopuolį patyrė net ir patys didžiausi *sannyāsiai māyāvādžiai.*

Dėl šios priežasties filosofai *vaiṣṇavai sayujya-mukti* nepripažįsta išvadavimu. *Mukti* jie apibrėžia kaip atsisakymą tarnauti *māyai* ir tarnystės poreikio realizavimą per meilę ir tarnystę Viešpačiui. Kalbėdamas šiuo klausimu Viešpats Caitanya pabrėžė, jog savo prigimtimi kiekviena gyvoji esybė yra Viešpaties tarnas. Tarnystė Viešpačiui yra tikroji *mukti* esmė. *Mukta,* išsivadavusi siela, yra tas, kuris atsiriboja nuo to, kas svetima jo prigimčiai ir sugrįžta į savo prigimtinį būvį. Ši mintis patvirtinama „Bhagavad-gītoje“: *mukta,* arba *brahma-bhūta,* vadintinas kiekvienas, kuris visa siela atsideda Viešpačiui ir su transcendentine meile Jam tarnauja. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad bhaktas pasiekia *brahma-bhūtos* būvį visiškai nusiplovęs materijos suteptį. Taip sakoma ir „Padma Purāṇoje“, kur *mukti* apibrėžiama kaip tarnystė Viešpačiui.

Didis išminčius Maitreya paaiškino, kad iš pradžių Dhruva Mahārāja apie tarnystę Viešpačiui negalvojo, vienintelis jo noras buvo pranokti savo prosenelį. Tokių siekių negalima pavadinti tarnyste Viešpačiui, greičiau tai tarnavimas savo juslėms. Gyvoji būtybė, net jei ji pasiekia Brahmos lygmenį, t.y. pasiekia aukščiausią padėtį materialiame pasaulyje, vis tiek lieka sąlygota siela. Śrīla Prabhodhānanda Sarasvatis teigia, kad tikros, grynosios pasiaukojimo tarnystės aukštumas pasiekusio žmogaus akimis Brahmā, Indra ar kiti didieji pusdieviai mažai kuo skiriasi nuo menko vabzdžio – vabzdys trokšta džiaugtis gyvenimu, o didieji pusdieviai Brahmā ir Indra taip pat trokšta viešpatauti materialiame pasaulyje.

Iš esmės kalbant, visi jusliniai malonumai yra siekimas viešpatauti materialiame pasaulyje. Visos sąlygotos sielos varžosi tarpusavyje dėl viešpatavimo materialiame pasaulyje. Šiuolaikiniai mokslininkai puikuojasi atradimais, kurie leidžia įveikti gamtos dėsnius. Tai jie vadina žmonijos pažanga. Žmonijos išsivystymo lygį jų manymu lemia tai, kiek žmogus pajėgus pasipriešinti gamtos dėsniams ir panaudoti juos savo naudai. Iš prad-

žių Dhruva Mahārāja buvo panašiai nusiteikęs. Jis norėjo valdyti materialų pasaulį ir pranokti Patį Viešpatį Brahmą. Neveltui kitur Vedų raštuose sakoma, kad, kai Pats Aukščiausiasis Viešpats pasirodė Dhruvai, Dhruva Mahārāja kiek pasvarstęs ir sugretinęs savo lūkesčius su galutiniu rezultatu suvokė, jog svajojo apie stiklo šukes, o vietoje jų gavo deimantų saują. Vos pamatęs priešais save Aukščiausiąjį Dievo Asmenį jis išsyk suprato, kokios niekingos buvo jo svajonėsapie turtingą karalystę ir norą nušluostyti nosį pačiam Viešpačiui Brahmai.

Savo akimis išvydęs Viešpatį Dhruva Mahārāja pasiekė *vasudevos* būvį ir visiškai apsivalė nuo materijos sutepties. Jam tapo nejauku pagalvojus, ko jis prašė ir ką gavo. Jam buvo gėda, kad po to, kai paliko tėvo rūmus ir gavęs Nārados Munio įšventinimą į mokinius apsigyveno Madhuvanos giraitėje, širdies gilumoje jis tebesvajojo apie kerštą ir aukštą padėtį materialiame pasaulyje. Todėl visiškai suprantama, kodėl džiaugsmą išgirdus Viešpaties pažadą įvykdyti visus jo troškimus nustelbė liūdesys.

Kai Dhruva Mahārāja savo akimis išvydo Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, troškimas atsiteisti su pamote ir tapti materialaus pasaulio valdovu jo širdyje išblėso, tačiau visų gailestingiausiasis Viešpats žinojo apie ankstesnius Dhruvos norus. Kreipdamasis į Dhruvą Jis ištarė žodį *vedāham,* nes kai Dhruva Mahārāja norėjo materialių vertybių, Viešpats glūdėjo jo širdyje, tad žinojo apie jo slapčiausius troškimus. Viešpats skaito visas mūsų mintis. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“: *vedāhaṁ samatītāni.*

Viešpats įvykdė visus Dhruvos Mahārājos norus. Jis numaldė jo kerštą troškimą pažadėjęs nubausti pamotę ir jos sūnų, suteikė Dhruvai galimybę pranokti savo prosenelį ir tuo pat metu pažadėjo amžiną gyvenimą Dhruvalokos planetoje. Nors Dhruva Mahārāja nė nesvajojo patekti į šią amžiną planetą, Krsnai buvo įdomu kaip Dhruva elgsis gavęs neribotą valdžią materialiajame pasaulyje. Todėl Jis davė jam galimybę valdyti pasaulį trisdešimt šešis tūkstančius metų nesirūpinant dėl senatvės negalių, surengti daugybę didžių aukojimų ir tokiu būdu pelnyti garbiausio materialaus pasaulio valdovo šlovę. Viešpats numatė, kad Dhruva Mahārāja galų gale atsisakys šių materialių džiaugsmų ir pateks į dvasinį pasaulį, kuriame yra ir Dhruvaloka.

30 TEKSTAS

ध्रुव उवाच
समाधिना नैकभवेन यत्पदं
विदुः सनन्दादय ऊर्ध्वरेतसः ।

मासैरहं षड्भिरमुष्य पादयो-
श्छायामुपेत्यापगतः पृथङ्मतिः ॥३०॥

dhruva uvāca
samādhinā naika-bhavena yat padaṁ
viduḥ sanandādaya ūrdhva-retasaḥ
māsair ahaṁ ṣaḍbhir amuṣya pādayoś
chāyām upetyāpagataḥ pṛthaṅ-matiḥ

dhruvaḥ uvāca – Dhruva Mahārāja tarė; *samādhinā* – panirus į *yogos* transą; *na* – niekada; *eka-bhavena* – per vieną gyvenimą; *yat* – kokią; *padam* – padėtį; *viduḥ* – suvokė; *sananda-ādayaḥ* – keturi *brahmacāriai* su Sanandana priešakyje; *ūrdhva-retasaḥ* – griežtai paisę skaistybės įžadų; *māsaiḥ* – per mėnesius; *aham* – aš; *ṣaḍbhiḥ* – šešis; *amuṣya* – Jo; *pādayoḥ* – lotosinių pėdų; *chāyām* – prieglobstį; *upetya* – pasiekęs; *apagataḥ* – puoliau; *pṛthak-matiḥ* – mano mintys buvo sutelktos ne į Viešpatį.

Dhruva Mahārāja svarstė: Atrasti prieglobstį Aukščiausiojo lotosinių pėdų šešėlyje toli gražu nėra taip paprasta. Net Sanandanos vadovaujamiems didiems brahmacāriams aṣṭāṅga-yogos pratybomis pasiekus transą teko nugyventi ne vieną gyvenimą, kol jie atrado prieglobstį prie Jo lotosinių pėdų. Man tai pavyko padaryti vos per šešis mėnesius, bet mano troškimai ir Viešpaties valia išsiskyrė, todėl aš netekau to, ką buvau pasiekęs.

Komentaras: Pastarajame posme Dhruva Mahārāja pats aiškina savo nepasitenkinimo priežastis. Iš pradžių jis kalba apie tai, kaip sunku užsitarnauti teisę išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Net tokie šventieji, kaip keturi garsieji *brahmacāriai* su Sanandana priešakyje (Sanandana, Sanaka, Sanātana ir Sanat-kumāra) daugelį gyvenimų turėjo praktikuoti *yogą* transo būsenoje, kad galėtų išvysti Aukščiausiąjį Viešpatį. Dhruvai Mahārājai pavyko tai padaryti per šešis pasiaukojimo tarnystės mėnesius. Jis tikėjosi, kad jam neteks ilgiau laukti ir Viešpats iškart jį pasiims į Savo buveinę. Kai tai neįvyko, Dhruva Mahārāja suvokė, kad Viešpats davė jam galimybę valdyti pasaulį trisdešimt šešis tūkstančius metų todėl, kad imdamasis pasiaukojimo tarnystės praktikos Dhruva buvo paveiktas materialios energijos ir siekė atkeršyti pamotei bei užimti savo tėvo sostą. Dhruva Mahārāja negalėjo sau atleisti už savo svajones viešpatauti materialiame pasaulyje ir norą keršyti kitoms gyvosioms esybėms.

31 TEKSTAS

अहो बत ममानात्म्यं मन्दभाग्यस्य पश्यत ।
भवच्छिदः पादमूलं गत्वा याचे यदन्तवत् ॥३१॥

aho bata mamānātmyaṁ manda-bhāgyasya paśyata
bhava-cchidaḥ pāda-mūlaṁ gatvā yāce yad antavat

aho – o; *bata* – deja; *mama* – mano; *anātmyam* – kūnišką sampratą; *manda-bhāgyasya* – nelaimingiausio iš nelaimingiausiųjų; *paśyata* – pažiūrėkite; *bhava* – materialią būtį; *chidaḥ* – Viešpaties, kuris geba nutraukti; *pāda-mūlam* – lotosines pėdas; *gatvā* – pasiekęs; *yāce* – aš prašiau; *yat* – to, kas; *anta-vat* – laikina.

Tik pažvelkit į mane, nelaimingiausią iš nelaimingiausiųjų! Gimimo ir mirties pančius akimirksniu sutraukančio Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinės pėdos man buvo ranka pasiekiamos, bet kaip tikras žioplys aš paprašiau Jo laikinų malonių.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *anātmyam. Ātmā* reiškia „siela“, o *anātmya* – „nieko nenutuokiant apie sielą“. Śrīla Ṛṣabhadeva, kalbėdamas su sūnumis, nurodė, jog iki žmogus pažįsta *ātmą,* t.y. iki perpranta savo dvasinę esmę, kad ir ką jis darytų, visi jo poelgiai kyla iš neišmanymo ir neduoda nieko, išskyrus pralaimėjimo kartėlį. Dhruva Mahārāja sielojosi dėl savo nesėkmės. Jis kreipėsi į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, į tą, kuris visuomet gali suteikti Savo bhaktui didžiausią malonę – galimybę ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato. Tokios malonės negali suteikti joks pusdievis, bet per savo kvailumą jis paprašė Viešpaties laikinų dalykų. Kai Hiraṇyakaśipu paprašė Viešpaties Brahmos dovanoti jam nemirtingumą, Viešpats Brahmā atsakė negalįs to padaryti, nes pats esąs mirtingas. Taigi nemirtingumą, arba tikrąją laisvę, laisvę nebūti mirtinguoju, negimti ir nemirti, tegali dovanoti Pats Aukščiausiasis Viešpats, Dievo Asmuo. *Hariṁ vinā na sṛtiṁ taranti*: nemirtingumo dovaną, galimybę ištrūkti iš užburto gimimų ir mirčių rato tegali suteikti Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Hari. Neatsitiktinai vienas Aukščiausiojo Viešpaties epitetų yra *bhavat-cchit.* Krsnos sąmonės praktikos pagrindą sudaranti vaišnavizmo filosofija draudžia bhaktui turėti materialių siekių. Bhaktas *vaiṣṇavas* turi būti *anyābhilāṣitā-śūnya,* kitaip sakant, abejingas tiek materialios karminės veiklos vaisiams, tiek spekuliatyviajai filosofijai. Didis *vaiṣṇavas* Nārada Munis atskleidė Dhruvai Mahārājai *mantrą oṁ namo bhagavate vāsudevāya.* Šią *mantrą* vadiname

viṣṇu-mantra, nes ją kartojantis patenka į Viṣṇulokas. Dhruva Mahārāja gailisi, kad gavęs iš *vaiṣṇavo viṣṇu-mantrą* neatsisakė minčių apie materialias malones. Tai buvo viena iš berniuko nusivylimo priežasčių. Nors besąlygine Viešpaties malone *viṣṇu-mantra* pasirodė veiksminga, Dhruva Mahārāja keikia save už tai, kad praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę iš kvailumo neatsisakė savo materialistinių troškimų. Kitaip sakant, praktikuojančiam Kṛṣṇos sąmonę, pasiaukojimo tarnystę, nevalia sau kelti materialių tikslų, kad vėliau kaip Dhruvai Mahārājai netektų dėl to gailėtis.

32 TEKSTAS

मतिर्विदूषिता देवैः पतद्भिरसहिष्णुभिः ।
यो नारदवचस्तथ्यं नाग्राहिषमसत्तमः ॥३२॥

matir vidūṣitā devaiḥ patadbhir asahiṣṇubhiḥ
yo nārada-vacas tathyaṁ nāgrāhiṣam asattamaḥ

matiḥ – protas; *vidūṣitā* – aptemdytas; *devaiḥ* – pusdievių; *patadbhiḥ* – kurie patirs nuopuolį; *asahiṣṇubhiḥ* – kurie yra nepakantūs; *yaḥ* – aš, kuris; *nārada* – didžiojo išminčiaus Nārados; *vacaḥ* – pamokymų; *tathyam* – tiesos; *na* – ne; *agrāhiṣam* – galėjau suvokti; *asat-tamaḥ* – niekam tikęs.

Visi aukštutinėse planetose gyvenantys pusdieviai anksčiau ar vėliau patirs nuopuolį, todėl jie pavydėjo man, kuris pasiaukojimo tarnyste pelnė teisę pakilti į Vaikuṇṭhaloką. Šie nepakantūs pusdieviai aptemdė man protą, ir aš tinkamai nepasinaudojau išganingais išminčiaus Nārados pamokymais.

Komentaras: Vedų raštuose randame daug pavyzdžių, kai pusdieviai iš baimės prarasti valdžią rojaus planetose ne juokais susirūpina, kai kas nors iš žmonių imasi griežtos asketizmo praktikos. Jie žino, jog negali amžinai džiaugtis gyvenimu rojaus planetose, kaip tai liudijama devintame „Bhagavad-gītos“ skyriuje: *kṣīṇe puṇye martya-lokaṁ viśanti.* Kṛṣṇa sako, kad pasibaigus doringų darbų kraičiui aukštutinėse planetų sistemose gyvenantys pusdieviai yra priversti sugrįžti į Žemę.

Kaip žinia, pusdieviai yra atsakingi už įvairias organizmo funkcijas. Iš esmės kalbant, mes net mirktelėti patys negalime – viskas yra pusdievių kontroliuojama. Dhruva Mahārāja nutarė, jog pusdieviai, pavydėdami jam sėkmės pasiaukojimo tarnystės kelyje, susimokė ir atėmė jam protą, todėl

jis atsisakė vykdyti savo dvasinio mokytojo, didžiojo *vaiṣṇavo* Nārados Munio, priesakus. Dhruva Mahārāja teisė save už tai, kad ignoravo dvasinio mokytojo žodžius. „Ko tu imi į širdį, kad pamotė tave peikia ar giria?“ – klausė jo Nārada Munis. Jo žodžiais, Dhruva dar vaikas ir aplinkinių reakcija, jų liaupsės ar priekaištai jam turėtų būti nė motais. Tačiau Dhruva Mahārāja ryžtingai siekė Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumo, todėl Nārada patarė jam sugrįžti namo ir, kai subręs, imtis pasiaukojimo tarnystės. Dhruva Mahārāja keikė save už tai, kad nepaklausė Nārados Munio patarimo ir, trokšdamas atkeršyti pamotei bei pelnyti tėvo karalystę, ketino žūt būt įgyvendinti savo materialius tikslus.

Dhruva Mahārāja negalėjo sau atleisti, kad neįsiklausė į dvasinio mokytojo nurodymus. Nenoras paklusti dvasinio mokytojo valiai sujaukė jo sąmonę, tačiau Viešpats yra toks gailestingas, kad vertindamas Dhruvos Mahārājos pasiaukojimo tarnystę pažadėjo berniukui, jog jis pasieks aukščiausiąjį gyvenimo tikslą, kurį pasiekti svajoja visi *vaiṣṇavai.*

33 TEKSTAS

दैवीं मायामुपाश्रित्य प्रसुप्त इव भिन्नदृक् ।
तप्ये द्वितीयेऽप्यसति भ्रातृभ्रातृव्यहृद्रुजा ॥३३॥

daivīṁ māyām upāśritya prasupta iva bhinna-dṛk
tapye dvitīye 'py asati bhrātṛ-bhrātṛvya-hṛd-rujā

daivīm – Dievo Asmens; *māyām* – iliuzinės energijos; *upāśritya* – prieglobstį radęs; *prasuptaḥ* – sapnuodamas miego metu; *iva* – tarsi; *bhinna-dṛk* – dualizmo paveiktu žvilgsniu; *tapye* – aš sielvartavau; *dvitīye* – iliuzinėje energijoje; *api* – nors; *asati* – laikinai; *bhrātṛ* – brolis; *bhrātṛvya* – priešas; *hṛt* – širdyje; *rujā* – sielvartu.

Dhruva Mahārāja apgailestavo: Iliuzinės energijos kerų apraizgytas aš nesuvokiau tikrosios dalykų esmės ir miegojau iliuzijos glėbyje. Paveiktas pasaulio dualizmo žvelgiau į savo brolį kaip į priešą, o mano širdį vėrė skausmas, kai nesusivokdamas tikrovėje maniau: „Tai mano priešai“.

Komentaras: Tiesa bhaktui atsiveria tik tada, kai Viešpaties malone jis ima teisingai vertinti gyvenimą. Žmogus, kuris materialiame pasaulyje vienus laiko savo draugais, kitus priešais, miega atviromis akimis. Mums miegant

iš susikaupusių įspūdžių mūsų pasąmonė lipdo laikinus ir efemeriškus vaizdinius, tačiau užtenka mums atmerkti akis ir jie bemat išnyksta. Materialus gyvenimas – tai sapnas atmerktomis akimis, kai mums dingojasi, kad vieni yra mūsų priešai, kiti – draugai. Taip yra todėl, kad mes nieko neišmanome apie sielą ir Supersielą. Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmis sako, jog „gėris“ ir „blogis“ materialiame pasaulyje ir mūsų materialioje sąmonėje yra tapačios kategorijos. Skirtumai tarp „gėrio“ ir „blogio“ – žmonių vaizduotės vaisius. Iš tikrųjų visos gyvosios esybės yra Dievo vaikai, Jo paribio energijos kūriniai. Materialios gamtos *guņų* veikiami mes skirtingai vertiname aplinkinius, dvasines kibirkštis. Tačiau tai tėra sapnas atviromis akimis. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, jog tiesą pažinęs žmogus vienodai žvelgia į mokytą brahmaną, dramblį, šunį ar *caṇḍālą.* Jis nekreipia dėmesio į išorinius, fizinius skirtumus ir kiekvienoje gyvojoje esybėje visų pirma įžvelgia sielą. Tiesą pažinęs žmogus suvokia, kad materialus kūnas tėra penkių materijos pradų derinys. Šia prasme žmogaus kūnas niekuo nesiskiria nuo pusdievio. Dvasiniu požiūriu visi esame dvasios kibirkštys, neatsiejamos Aukščiausiosios Dvasios – Dievo dalelytės. Ir dvasinė, ir materiali gyvųjų esybių prigimtis yra vienoda, tačiau dėl iliuzinės energijos poveikio mes skirstome aplinkinius į draugus ir priešus. Todėl Dhruva Mahārāja ir sako: *daivīṁ māyām upāśritya* – jo paklydimo priežastis buvo materialiosios, iliuzinės energijos poveikis.

34 TEKSTAS

मयैतत्प्रार्थितं व्यर्थं चिकित्सेव गतायुषि ।
प्रसाद्य जगदात्मानं तपसा दुष्प्रसादनम् ।
भवच्छिदमयाचेऽहं भवं भाग्यविवर्जितः ॥३४॥

mayaitat prārthitaṁ vyarthaṁ cikitseva gatāyuṣi
prasādya jagad-ātmānaṁ tapasā duṣprasādanam
bhava-cchidam ayāce 'haṁ bhavaṁ bhāgya-vivarjitaḥ

mayā – mano; *etat* – tai; *prārthitam* – prašyta; *vyartham* – nenaudingas; *cikitsā* – gydymas; *iva* – kaip; *gata* – pasibaigė; *āyuṣi* – tam, kurio gyvenimas; *prasādya* – patenkinęs; *jagat-ātmānam* – visatos sielą; *tapasā* – asketiškumu; *duṣprasādanam* – tą, kurio prielankumą nelengva pelnyti; *bhava-chidam* – Dievo Asmenį, kuris gali nutraukti sąsajas su gimimu ir mirtimi; *ayāce* – prašiau; *aham* – aš; *bhavam* – pasikartojančių gimimų ir mirčių; *bhāgya* – sėkmės; *vivarjitaḥ* – netekęs.

Pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą tikrai nelengva, ir kai man tai pavyko, paprašiau Viešpaties, visos visatos Supersielos, tik beverčių dalykų. Aš pasielgiau kaip žmogus, mėginantis išgydyti numirėlį. Vargas man! Susitikęs su Pačiu Aukščiausiuoju Viešpačiu, kuris gali nutraukti sąsajas su gimimu ir mirtimi, aš pats paprašiau Jo to nedaryti.

Komentaras: Kartais bhaktas praktikuoja pasiaukojimo meilės tarnystę Viešpačiui vildamasis materialaus atlygio. Apskritai kalbant, tai prieštarauja pasiaukojimo tarnystės principams. Žinoma, kai kurie bhaktai taip pasielgia iš kvailumo, tačiau Dhruva Mahārāja labai gailisi dėl tokio savo elgesio.

35 TEKSTAS

स्वाराज्यं यच्छतो मौढ्यान्मानो मे भिक्षितो बत ।
ईश्वरात्क्षीणपुण्येन फलीकारानिवाधनः ॥३५॥

svārājyaṁ yacchato mauḍhyān māno me bhikṣito bata
īśvarāt kṣīṇa-puṇyena phalī-kārān ivādhanaḥ

svārājyam – pasiaukojimo tarnystę Jam; *yacchataḥ* – iš Viešpaties, kuris ketino dovanoti man; *mauḍhyāt* – dėl kvailumo; *mānaḥ* – žemiškų turtų; *me* – mano; *bhikṣitaḥ* – buvo prašyta; *bata* – deja; *īśvarāt* – iš didžio imperatoriaus; *kṣīṇa* – išseko; *puṇyena* – kurio doringa veikla; *phalī-kārān* – iškultų ryžių trupinių; *iva* – kaip; *adhanaḥ* – vargeta.

Viešpats ketino dovanoti man teisę būti Jo tarnu, o aš pasirinkau žemišką pripažinimą, turtus ir šlovę. Dėl to kaltas mano neregėtas kvailumas ir nepakankamas doringų darbų kraitis. Aš pasielgiau kaip tas vargeta, kuris pelnęs imperatoriaus prielankumą ir galėjęs gauti iš jo ko širdis geidžia, iš neišmanymo paprašė jo tik iškultų ryžių trupinių.

Komentaras: Didelė reikšmė tenka pastarojo posmo žodžiui *svārājyam* – „visiška nepriklausomybė“. Sąlygota siela iki galo nesuvokia šios sąvokos prasmės. Visiška nepriklausomybė pasiekiama tik sugrįžus į savo prigimtinį būvį. Gyvoji esybė, neatsiejama Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelytė, iš tikrųjų nepriklausoma yra tada, kai patiki savo likimą Viešpaties valiai. Savo likimą Viešpačiui patikėjusi gyvoji esybė yra tarsi nerūpestingai žaidžiantis vaikas, kurį akylai saugo tėvai. Sąlygotosios sielos nepriklausomybė reiškiasi ne jos pastangomis įveikti *māyos* kuriamas kliūtis, o atsidavimu

Kṛṣṇai. Materialiame pasaulyje visiškos nepriklausomybės siekiame stengdamiesi įveikti *māyos* mums kuriamas kliūtis. Tai vadinama kova už būvį. Tačiau tikrai laisva gyvoji esybė tampa tik tada, kai atsigręžia į Viešpatį ir vėl ima Jam tarnauti. Visi patekusieji į Vaikuṇṭhos planetas arba į Goloką Vṛndāvaną tarnauja Viešpačiui laisva valia. Šis savanoriškas pasirinkimas suteikia visišką valios laisvę, o materiali valdžia, kurią mes klaidingai suvokiame kaip nepriklausomybę, iš tikrųjų yra visiška laisvės priešingybė. Istorija žino nemažai pavyzdžių, kai garsūs politikos lyderiai kovojo už nepriklausomybę, tačiau kai ji buvo pasiekta, žmonių pečius užgulė dar didesnė priklausomybės našta. Gyvoji esybė nesuras laimės kovodama materialiame pasaulyje už nepriklausomybę. Štai kodėl mes turime atsiduoti Viešpaties lotosinėms pėdoms ir tapę Jo tarnais atlikti savo amžiną prigimtinę priedermę.

Dhruva Mahārāja priekaištauja sau už tai, kad svajojo turtais ir valdžia pranokti savo prosenelį Viešpatį Brahmą. Kreipdamasis į Viešpatį materialių malonių, jis pasielgė kaip tas vargeta, kuris galingojo imperatoriaus paprašė sutrupėjusių ryžių saujelę. Kitaip sakant, tas, kuris su meile tarnauja Viešpačiui, neturėtų Jo prašyti materialinių gėrybių. Materialinėmis gėrybėmis žmogų aprūpina išorinė energija, veikianti pagal griežtai nustatytus dėsnius. Tyri bhaktai prašo Viešpaties vienintelio dalyko – galimybės Jam pasitarnauti. Tokia gelminė asmens laisvės ir nepriklausomybės esmė. Jei dar turime kitokių troškimų, vadinasi, sėkmė nusisuko nuo mūsų.

36 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
न वै मुकुन्दस्य पदारविन्दयो
रजोजुषस्तात भवादृशा जनाः ।
वाञ्छन्ति तद्दास्यमृतेऽर्थमात्मनो
यदृच्छया लब्धमनःसमृद्धयः ॥३६॥

maitreya uvāca
na vai mukundasya padāravindayo
rajo-juṣas tāta bhavādṛśā janāḥ
vāñchanti tad-dāsyam ṛte 'rtham ātmano
yadṛcchayā labdha-manaḥ-samṛddhayaḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tęsė; *na* – niekada; *vai* – tikrai; *mukundasya* – Viešpaties, kuris dovanoja išsivadavimą; *pada-aravindayoḥ* –

lotosinių pėdų; *rajaḥ-juṣaḥ* – tie, kurie trokšta dulkių nuo; *tāta* – brangus Vidura; *bhavādṛśāḥ* – tokie kaip tu; *janāḥ* – žmonės; *vāñchanti* – trokšta; *tat* – Jam; *dāsyam* – tarnauti; *ṛte* – be; *artham* – naudos; *ātmanaḥ* – sau; *yadṛcchayā* – savaime; *labdha* – tuo, kas pasiekiama; *manaḥ-samṛddhayaḥ* – laiko save turtingais.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, tokie žmonės, kaip tu, tyri bhaktai, suradę prieglobstį prie Mukundos (išvadavimą dovanojančio Aukščiausiojo Dievo Asmens) lotosinių pėdų, labiau už viską pasaulyje brangina Viešpaties lotosinių pėdų nektarą. Jie suranda savo laimę tarnaudami Viešpaties lotosinėms pėdoms. Kad ir kas jiems nutiktų, jie jaučiasi laimingi ir niekad neprašo Viešpaties materialinių gėrybių.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako esąs aukščiausias džiaugsmo subjektas, kad Jam, kaip aukščiausiajam valdovui, priklauso visa, kas gyva ir negyva Jo sukurtajame pasaulyje, ir kad Jis yra geriausias visų gyvųjų esybių draugas. Kas gerai įsisąmonina šias tiesas, visada ir bet kuriomis aplinkybėmis jaučiasi laimingas. Tyras bhaktas nesiekia materialinės gerovės jokia galima jos forma. Kas kita – *karmiai, jñāniai* ir *yogai,* kuriems rūpi tik jų asmeninė laimė. *Karmiai* dirba iki devinto prakaito, nes trokšta materialios gerovės. *Jñāniai* griežtai tramdo savo kūną, svajodami apie išvadavimą, o *yogai* atlieka alinančius *yogos* pratimus, kad įgytų stebuklingų mistinių galių. Tačiau bhaktas netrokšta nei mistinės galios, nei išvadavimo, nei materialių turtų. Bhaktas visada laimingas, kai turi galimybę be perstojo tarnauti Viešpačiui. Viešpaties pėdas šventraščiai lygina su lotosu, kurio žiedas nusėtas šafrano spalvos žiedadulkėmis. Bhaktas be paliovos mėgaujasi Viešpaties lotosinių pėdų nektaru. Paragauti šio dieviškojo nektaro tegali tas, kuris atsikratė visų materialių troškimų. Reikia praktikuoti pasiaukojimo tarnystę nekreipiant dėmesio į materialias aplinkybes. Toks materialių troškimų nebuvimas ir abejingumas materialinei gerovei vadinamas *niṣkāma.* Tačiau *niṣkāma* netraktuotina, kaip visų troškimų atsisakymas. Atsisakyti visų troškimų neįmanoma. Gyvoji esybė yra amžina ir negali atsisakyti visų troškimų. Gyvoji esybė negali išvengti troškimų, nes troškimai yra gyvybės požymis. Kai šventraščiuose rašoma apie būtinybę atsikratyti troškimų, turimi galvoje troškimai patirti juslinius malonumus. Bhaktas turi įgyti tokią sąmonės būseną, kuri vadinama *niḥspṛha* ir yra palankus fonas praktikuoti pasiaukojimo tarnystę. Iš tikrųjų mūsų materialios būties sąlygos yra iš anksto nulemtos. Bhaktas turėtų pasitenkinti tomis gyvenimo sąlygomis, kuriose jis atsidūrė Viešpaties valia. Apie tai byloja „Śrī Īśopaniṣada“: *tena tyaktena bhuñjīthāḥ.* Toks nusiteikimas padeda daugiau laiko skirti Kṛṣṇos sąmonės praktikai.

37 TEKSTAS

आकर्ण्यात्मजमायान्तं सम्परेत्य यथागतम् ।
राजा न श्रद्दधे भद्रमभद्रस्य कुतो मम ॥३७॥

ākarṇyātma-jam āyāntaṁ samparetya yathāgatam
rājā na śraddadhe bhadram abhadrasya kuto mama

ākarṇya – išgirdęs apie; *ātma-jam* – savo sūnaus; *āyāntam* – sugrįžimą; *samparetya* – po mirties; *yathā* – tarsi; *āgatam* – sugrįžimą; *rājā* – karalius Uttānapāda; *na* – ne; *śraddadhe* – patikėjo; *bhadram* – laimė; *abhadrasya* – niekšingo; *kutaḥ* – iš kur; *mama* – mano.

Išgirdęs, kad sūnus Dhruva grįžta namo, karalius Uttānapāda negalėjo patikėti savo ausimis – tai buvo lygiai taip neįtikėtina, kaip sūnaus prisikėlimas iš numirusiųjų. Karalius laikė save didžiausiu niekšu, kuriam negali nusišypsoti tokia laimė.

Komentaras: Kai penkiametis Dhruva Mahārāja išėjo į mišką, ketindamas ten atgailauti ir tramdyti kūną, karalius negalėjo patikėti, jog tokio amžiaus berniukas išgyvens gūdžiame miške. Jis jau neabejojo, kad Dhruvos nėra tarp gyvųjų, todėl išgirdęs naujieną, kad Dhruva Mahārāja keliauja namo, nepatikėjo savo ausimis. Jam ši naujiena pasirodė tokia pat neįtikinama, kaip naujiena apie žmogaus sugrįžimą iš mirusiųjų karalystės. Kai Dhruva Mahārāja paliko savo gimtuosius namus, karalius Uttānapāda dėl visko kaltino tik save ir laikė save didžiausiu niekšu. Net jei žmogus ir galėtų grįžti iš mirusiųjų karalystės, tai tik ne jo sūnus, manė karalius, nes save jis laikė didžiausiu niekšu, o niekšas nevertas tokios laimės.

38 TEKSTAS

श्रद्धाय वाक्यं देवर्षेर्हर्षवेगेन धर्षितः ।
वार्ताहर्तुरतिप्रीतो हारं प्रादान्महाधनम् ॥३८॥

śraddhāya vākyaṁ devarṣer harṣa-vegena dharṣitaḥ
vārtā-hartur atiprīto hāraṁ prādān mahā-dhanam

śraddhāya – patikėjęs; *vākyam* – žodžiais; *devarṣeḥ* – didžiojo išminčiaus Nārados; *harṣa-vegena* – džiaugsmo; *dharṣitaḥ* – apimtas; *vārtā-hartuḥ* – pasiuntiniu, kuris atnešė žinią; *atiprītaḥ* – labai patenkintas; *hāram* – perlų vėrinį; *prādāt* – padovanojo; *mahā-dhanam* – labai vertingą.

Nors iš pradžių karalius nepatikėjo žinią atnešusiu pasiuntiniu, išmin-čiaus Nārados žodžiais nepatikėti jis negalėjo. Iš džiaugsmo Uttānapāda tučtuojau padovanojo pasiuntiniui vertingą vėrinį.

39–40 TEKSTAI

सदश्वं रथमारुह्य कार्तस्वरपरिष्कृतम् ।
ब्राह्मणैः कुलवृद्धैश्च पर्यस्तोऽमात्यबन्धुभिः ॥३९॥

शङ्खदुन्दुभिनादेन ब्रह्मघोषेण वेणुभिः ।
निश्चक्राम पुरात्तूर्णमात्मजाभीक्षणोत्सुकः ॥४०॥

sad-aśvaṁ ratham āruhya kārtasvara-pariṣkṛtam
brāhmaṇaiḥ kula-vṛddhaiś ca paryasto 'mātya-bandhubhiḥ

śaṅkha-dundubhi-nādena brahma-ghoṣeṇa veṇubhiḥ
niścakrāma purāt tūrṇam ātmajābhīkṣaṇotsukaḥ

sat-aśvam – pakinkytą puikiais žirgais; *ratham* – iškilmių vežimą; *āruhya* – sėdęs į; *kārtasvara-pariṣkṛtam* – auksu išdabintą; *brāhmaṇaiḥ* – brahmanais; *kula-vṛddhaiḥ* – kartu su vyresniaisiais šeimos nariais; *ca* – taip pat; *paryastaḥ* – apsuptyje; *amātya* – ministrų, dvariškių; *bandhubhiḥ* – ir draugų; *śaṅkha* – kriauklių; *dundubhi* – ir litaurų; *nādena* – garsais; *brahma-ghoṣeṇa* – skambant Vedų *mantroms; veṇubhiḥ* – fleitų; *niścakrāma* – jis išvyko; *purāt* – iš miesto; *tūrṇam* – skubėdamas; *ātma-ja* – sūnų; *abhīkṣaṇa* – pamatyti; *utsukaḥ* – nekantraudamas.

Degdamas nekantrumu išvysti pradingusį sūnų karalius Uttānapāda sėdo į puikiais žirgais kinkytą ir auksu išdabintą iškilmių vežimą ir lydi-mas mokytų brahmanų, giminės vyresniųjų, ministrų, dvariškių ir arti-miausių draugų išskubėjo iš miesto. Iškilmingą karaliaus procesiją lydėjo gera lemiantis kriauklių gausmas, litaurų dūžiai, fleitų garsai, skambėjo sėkmę pranašaujančios Vedų mantros.

41 TEKSTAS

सुनीतिः सुरुचिश्चास्य महिष्यौ रुक्मभूषिते ।
आरुह्य शिबिकां सार्धमुत्तमेनाभिजग्मतुः ॥४१॥

sunītiḥ suruciś cāsya mahiṣyau rukma-bhūṣite
āruhya śibikāṁ sārdham uttamenābhijagmatuḥ

sunītiḥ – karalienė Sunīti; *surucih* – karalienė Suruci; *ca* – taip pat; *asya* – karaliaus; *mahiṣyau* – žmonos; *rukma-bhūṣite* – pasidabinusios auksiniais papuošalais; *āruhya* – sėdo; *śibikām* – ant palankino; *sārdham* – kartu su; *uttamena* – Uttama, kitu karaliaus sūnumi; *abhijagmatuḥ* – iškeliavo paskui.

Prie procesijos prisijungė abi karaliaus Uttānapādos žmonos, Sunīti ir Suruci, bei antrasis jo sūnus, Uttama. Karalienės keliavo palankinu.

Komentaras: Nuo to laiko, kai Dhruva Mahārāja paliko rūmus, valdovą griaužė sielvartas ir jo skausmą galėjo šiek tiek numaldyti užuojautos kupini šventojo išminčiaus Nārados žodžiai. Kadangi rūmuose paslapčių nebuvo, karalius žinojo, kaip džiaugėsi karalienė Sunīti ir kaip sielojosi karalienė Suruci. Ir vis dėlto, kai naujiena apie Dhruvos Mahārājos sugrįžimą pasiekė rūmus, Sunīti, būdama iškilaus *vaiṣṇavo* motina, iš užuojautos Suruci pakvietė ją kartu su sūnumi Uttama į savo palankiną. Šis karalienės Sunīti gestas rodo iškilaus *vaiṣṇavo* Dhruvos Mahārājos motinos kilnumą.

42–43 TEKSTAI

तं दृष्ट्वोपवनाभ्याश आयान्तं तरसा रथात् ।
अवरुह्य नृपस्तूर्णमासाद्य प्रेमविह्वलः ॥४२॥

परिरेभेऽङ्गजं दोर्भ्यां दीर्घोत्कण्ठमनाः श्वसन् ।
विष्वक्सेनाङ्घ्रिसंस्पर्शहताशेषाघबन्धनम् ॥४३॥

taṁ dṛṣṭvopavanābhyāśa āyāntaṁ tarasā rathāt
avaruhya nṛpas tūrṇam āsādya prema-vihvalaḥ

parirebhe 'ṅgajaṁ dorbhyāṁ dīrghotkaṇṭha-manāḥ śvasan
viṣvaksenāṅghri-saṁsparśa- hatāśeṣāgha-bandhanam

tam – jį (Dhruvą Mahārāją); *dṛṣṭvā* – pamatęs; *upavana* – miškelio; *abhyāśe* – netoliese; *āyāntam* – grįžtantį; *tarasā* – paskubomis; *rathāt* – iš vežimo; *avaruhya* – iššoko; *nṛpaḥ* – karalius; *tūrṇam* – tučtuojau; *āsādya* – priartėjęs; *prema* – meilės; *vihvalaḥ* – apimtas; *parirebhe* – jis apkabino; *aṅga-jam* – savo sūnų; *dorbhyām* – rankomis; *dīrgha* – ilgą laiką; *utkaṇṭha* – nerimavo;

manāḥ – karalius, kurio protas; *śvasan* – sunkiai kvėpuodamas; *viṣvaksena* – Viešpaties; *aṅghri* – lotosinių pėdų; *saṁsparśa* – prisilietimu; *hata* – buvo sunaikinti; *aśeṣa* – begalinės; *agha* – materialios sutepties; *bandhanam* – pančiai.

Išvydęs Dhruvą Mahārājį, žingsniuojantį netoliese žaliavusio miškelio pakraščiu, karalius Uttānapāda iššoko iš vežimo ir tekinas puolė prie sūnaus. Kaip ilgai jis laukė šios akimirkos! Sunkiai kvėpuodamas iš susijaudinimo, jis švelniai apglėbė seniai matytą sūnų ir prispaudė prie krūtinės. Tačiau Dhruva Mahārāja buvo jau buvo kitoks, nei anksčiau. Prisilietimas prie Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinių pėdų pašventino jį ir nuplovė materialią suteptį.

44 TEKSTAS

अथाजिघ्रन्मुहुर्मूर्ध्नि शीतैर्नयनवारिभिः ।
स्नापयामास तनयं जातोद्दाममनोरथः ॥४४॥

athājighran muhur mūrdhni śītair nayana-vāribhiḥ
snāpayām āsa tanayaṁ jātoddāma-manorathaḥ

atha – po to; *ājighran* – uostė; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *mūrdhni* – galvą; *śītaiḥ* – šaltu; *nayana* – iš akių; *vāribhiḥ* – vandeniu; *snāpayām āsa* – jis maudė; *tanayam* – sūnų; *jāta* – išsipildžius; *uddāma* – didžiam; *manaḥ-rathaḥ* – jo troškimui.

Išsiilgęs sūnaus karalius Uttānapāda ilgai glaudė prie krūtinės sūnaus galvą ir gėrė jo plaukų kvapą, o iš jo akių ant Dhruvos krito šaltos kaip ledas ašaros.

Komentaras: Paprastai žmonės verkia dėl dviejų priežasčių. Išsipildžius svajonei iš akių byra šaltos ir malonios džiaugsmo ašaros, o ištikus nelaimei jos degina kaip ugnis.

45 TEKSTAS

अभिवन्द्य पितुः पादावाशीर्भिश्चाभिमन्त्रितः ।
ननाम मातरौ शीर्ष्णा सत्कृतः सज्ञनाग्रणीः ॥४५॥

abhivandya pituḥ pādāv āśīrbhiś cābhimantritaḥ
nanāma mātarau śīrṣṇā sat-kṛtaḥ saj-janāgraṇīḥ

abhivandya – išreikšdamas pagarbą; *pituḥ* – savo tėvo; *pādau* – pėdoms; *āśīrbhiḥ* – palaiminimus; *ca* – ir; *abhimantritaḥ* – kai jam davė; *nanāma* – jis nusilenkė; *mātarau* – abiem savo motinoms; *śīrṣṇā* – galva; *sat-kṛtaḥ* – garbingai priimtas; *sat-jana* – iš iškilniųjų; *agraṇīḥ* – iškiliausias.

Iškiliausias iš iškilniųjų Dhruva Mahārāja pirmiausiai nusilenkė prie tėvo kojų. Atsakęs į karaliaus klausimus berniukas nusilenkė į kojas abiem savo motinoms.

Komentaras: Čia nenoromis kyla klausimas, kodėl Dhruva Mahārāja nusilenkdamas pagerbė ne tiktai savo tikrąją motiną, bet ir pamotę, kurios įskaudintas pasitraukė iš namų. Atsakytume, kad susidūręs akis į akį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir pasiekęs dvasinį tobulumą Dhruva Mahārāja apsivalė nuo materialių troškimų sutepties. Bhaktas vienodai vertina įžeidimus ir liaupsinimus materialiame pasaulyje. Viešpaties Caitanyos žodžiais, norint praktikuoti pasiaukojimo tarnystę, reikia būti kantresniam už medį ir nuolankesniam už gatvėje trypiamą šiaudą. Neveltui pastarajame posme Dhruva Mahārāja pavadintas *saj-janāgraṇīḥ* – iškiliausiu iš iškilniųjų. Tyras bhaktas pasižymi ypatingu kilnumu ir niekam nejaučia priešiškumo. Aplinkinių skirstymas į draugus ir priešus – būdingas materialaus pasaulio bruožas. Dvasiniame pasaulyje, absoliučioje tikrovėje, nieko panašaus nėra.

46 TEKSTAS

सुरुचिस्तं समुत्थाप्य पादावनतमर्भकम् ।
परिष्वज्याह जीवेति बाष्पगद्गदया गिरा ॥४६॥

surucis taṁ samutthāpya pādāvanatam arbhakam
pariṣvajyāha jīveti bāṣpa-gadgadayā girā

suruciḥ – Suruci; *tam* – jį; *samutthāpya* – pakėlusi; *pāda-avanatam* – nusilenkusį jos pėdoms; *arbhakam* – nekaltą vaiką; *pariṣvajya* – apkabinusi; *āha* – ji tarė; *jīva* – tebūnie ilgas tavo gyvenimas; *iti* – taip; *bāṣpa* – su ašaromis; *gadgadayā* – trūkčiojančiu; *girā* – balsu.

Jaunesnioji Dhruvos Mahārājos motina, Suruci, matydama, kaip kilnusis berniukas lenkiasi jai į kojas, bemat jį pakėlė ir apkabinusi su ašaromis akyse palaimino: „Tebūnie ilgas tavo gyvenimas, sūneli!“

47 TEKSTAS

यस्य प्रसन्नो भगवान् गुणैर्मैत्र्यादिभिर्हरिः ।
तस्मै नमन्ति भूतानि निम्नमाप इव स्वयम् ॥४७॥

yasya prasanno bhagavān guṇair maitry-ādibhir hariḥ
tasmai namanti bhūtāni nimnam āpa iva svayam

yasya – kiekvienam, kuriuo; *prasannaḥ* – patenkintas; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *guṇaiḥ* – savybėmis; *maitrī-ādibhiḥ* – draugyste ir t.t.; *hariḥ* – Viešpats Hari; *tasmai* – jam; *namanti* – reiškia pagarbą; *bhūtāni* – visos gyvosios esybės; *nimnam* – į žemumą; *āpaḥ* – vanduo; *iva* – kaip; *svayam* – savaime.

Tam, kuris draugiškai bendraudamas su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu įgijo transcendentines dorybes, lenkiasi visos gyvosios esybės, kaip vanduo savaime teka į žemumą.

Komentaras: Analizuojant ankstesnį posmą gali kilti klausimas, kodėl Suruci, kurios priešiškumas Dhruvai Mahārājai buvo akivaizdus, palaimino jį linkėdama ilgai gyventi. Kitaip sakant, net piktoji pamotė linkėjo berniukui gero. Atsakymą į šį klausimą randame pastarajame posme. Dhruvą Mahārāją palaimino Pats Viešpats, todėl jo transcendentinės dorybės kėlė visų aplinkinių pasigėrėjimą. Noromis nenoromis žmonės gėrėjosi berniuku, linkėjo jam tik gero ir linkėjimai liejosi jiems iš širdies taip pat laisvai, kaip vanduo srūva į žemumą. Viešpaties bhaktas nereikalauja jį garbinti, tačiau kur jis benukeliautų, žmonės neraginami šlovina jį ir reiškia savo pagarbą. Pasak Śrīnivāsos Ācāryos, šeši Vṛndāvanos Gosvāmiai yra gerbiami visoje visatoje, nes bhaktas, pelnęs Aukščiausiojo Dievo Asmens, visos būties šaltinio, prielankumą, tuo pačiu pelno ir kiekvieno prielankumą, todėl visi reiškia jam pagarbą.

48 TEKSTAS

उत्तमश्च ध्रुवश्चोभावन्योन्यं प्रेमविह्वलौ ।
अङ्गसङ्गादुत्पुलकावस्रौघं मुहुरूहतुः ॥४८॥

uttamaś ca dhruvaś cobhāv anyonyaṁ prema-vihvalau
aṅga-saṅgād utpulakāv asraughaṁ muhur ūhatuḥ

uttamaḥ ca – ir Uttama; *dhruvaḥ ca* – ir Dhruva; *ubhau* – abu; *anyonyam* – vienas kitą; *prema-vihvalau* – kupini meilės; *aṅga-saṅgāt* – apkabinus;

utpulakau – plaukai pasišiaušė; *asra* – ašarų; *ogham* – lietus; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *ūhatuḥ* – jie apsikabindavo.

Paskui Dhruva apsikabino su broliu Uttama. Jų akys pritvinko ašarų ir, kai jie spaudė vienas kitą glėby, iš meilės bei švelnių jausmų plaukai ant jų kūnų pasišiaušė.

49 TEKSTAS

सुनीतिरस्य जननी प्राणेभ्योऽपि प्रियं सुतम् ।
उपगुह्य जहावाधिं तदङ्गस्पर्शनिर्वृता ॥४९॥

sunītir asya jananī prāṇebhyo 'pi priyaṁ sutam
upaguhya jahāv ādhiṁ tad-aṅga-sparśa-nirvṛtā

sunītiḥ – Sunīti, tikroji Dhruvos Mahārājos motina; *asya* – jo; *jananī* – motina; *prāṇebhyaḥ* – už gyvybės orą; *api* – netgi; *priyam* – brangesnį; *sutam* – sūnų; *upaguhya* – apkabinusi; *jahau* – užmiršo; *ādhim* – visą širdgėlą; *tat-aṅga* – jo kūną; *sparśa* – palietusi; *nirvṛtā* – tapo laiminga.

Suspaudusi savo glėby gležną Dhruvos Mahārājos, kuris jai buvo brangesnis už gyvenimą, kūnelį jo motina Sunīti iš laimės užmiršo visą savo materialią širdgėlą.

50 TEKSTAS

पयः स्तनाभ्यां सुस्राव नेत्रजैः सलिलैः शिवैः ।
तदाभिषिच्यमानाभ्यां वीर वीरसुवो मुहुः ॥५०॥

payaḥ stanābhyāṁ susrāva netra-jaiḥ salilaiḥ śivaiḥ
tadābhiṣicyamānābhyāṁ vīra vīra-suvo muhuḥ

payaḥ – pienas; *stanānhyām* – iš abiejų krūtų; *susrāva* – ėmė tekėti; *netra-jaiḥ* – iš akių; *salilaiḥ* – ašaromis; *śivaiḥ* – palankus; *tadā* – tuomet; *abhiṣicyamānābhyām* – permirkęs; *vīra* – brangus Vidura; *vīra-suvaḥ* – motinos, kuri pagimdė didvyrį; *muhuḥ* – nuolatos.

O Vidura, Sunīti buvo iškilaus didvyrio motina. Ašaros tekėjo jai iš akių, iš krūtų sruvo pienas, ir netrukus Dhruva Mahārāja buvo visas permirkęs. Tai buvo gera pranašaujantis ženklas.

Komentaras: Instaliuojant Dievybes, Jos plaunamos pienu, jogurtu ir vandeniu. Šis ritualas vadinasi *abhiṣeka.* Pastarajame posme sakoma, kad mylinčios motinos Sunīti ašaros buvo geras ženklas. Jis pranašavo, jog artimiausioje ateityje Dhruva Mahārāja paveldės tėvo sostą. Dhruva Mahārāja išėjo iš namų, kai tėvas atsisakė pasisodinti jį ant kelių. Tąsyk Dhruva Mahārāja davė sau priesaiką nesugrįžti namo, kol jam neatiteks sostas. Ši *abhiṣekos* ceremonija, kurią atliko mylinti motina, bylojo apie tai, kad Mahārājos Uttānapādos sostas atiteks Dhruvai.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad pastarajame posme Dhruvos Mahārājos motina Sunīti pavadinta *vīra-sū* – iškilaus didvyrio motina. Pasaulyje daug didvyrių, tačiau nė vienas iš jų nė neprilygsta Dhruvai Mahārājai, kuris buvo ne tik galingas planetos valdovas, bet ir iškilus bhaktas. Bet kuris bhaktas laikytinas didvyriu, nes jam pavyko įveikti *māyą* ir ištrūkti iš jos valdžios. Viešpats Caitanya kartą paklausė Rāmānandos Rāyos: koks žmogus šiame pasaulyje pelnė didžiausią šlovę? Rāmānanda Rāya atsakė, kad garsiausiu žmogumi laikytinas iškilus Viešpaties bhaktas.

51 TEKSTAS

तां शशंसुर्जना राज्ञीं दिष्ट्या ते पुत्र आर्तिहा ।
प्रतिलब्धश्चिरं नष्टो रक्षिता मण्डलं भुवः ॥५१॥

tāṁ śaśaṁsur janā rājñīṁ diṣṭyā te putra ārti-hā
pratilabdhaś ciraṁ naṣṭo rakṣitā maṇḍalaṁ bhuvaḥ

tām – Sunīti; *śaśaṁsuḥ* – gyrė ir sveikino; *janāḥ* – žmonės; *rājñīm* – karalienę; *diṣṭyā* – laimei; *te* – tavo; *putraḥ* – sūnus; *ārti-hā* – išvaduos tave nuo visų kančių; *pratilabdhaḥ* – dabar sugrįžo; *ciram* – seniai; *naṣṭaḥ* – pradingęs; *rakṣitā* – apsaugos; *maṇḍalam* – rutulį; *bhuvaḥ* – žemės.

Dvariškiai ėmė girti ir sveikinti karalienę Sunīti: O karaliene, tavo mylimas sūnus taip seniai išėjo iš namų, kad tu jau nesitikėjai jo išvysti, bet štai tavo laimei jis sugrįžo namo. Neabejojame, kad jis gyvens ilgus metus ir visada tavimi rūpinsis, todėl daugiau tu nematysi vargo.

52 TEKSTAS

अभ्यर्चितस्त्वया नूनं भगवान् प्रणतार्तिहा ।
यदनुध्यायिनो धीरा मृत्युं जिग्युः सुदुर्जयम् ॥५२॥

abhyarcitas tvayā nūnaṁ bhagavān praṇatārti-hā
yad-anudhyāyino dhīrā mṛtyuṁ jigyuḥ sudurjayam

abhyarcitaḥ – garbintas; *tvayā* – tavo; *nūnam* – tačiau; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *praṇata-ārti-hā* – kuris gelbėja Savo bhaktus nuo didžiausių pavojų; *yat* – Jį; *anudhyāyinaḥ* – be paliovos mediuodami; *dhīrāḥ* – didieji šventieji; *mṛtyum* – mirtį; *jigyuḥ* – įveikė; *sudurjayam* – ją įveikti labai nelengva.

O karaliene, tu turbūt garbinai Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris gelbėja Savo bhaktus nuo didžiausių pavojų. Be paliovos Jį mediuojantys ištrūksta iš užburto gimimų ir mirčių rato. Pasiekti šią tobulybę išties nelengva.

Komentaras: Netekusi sūnaus karalienė Sunīti be paliovos meditavo Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris apsaugo Savo bhaktą nuo visų pavojų. Kol Dhruva Mahārāja pasitraukęs iš namų griežtai tramdė savo kūną Madhuvanos giraitėje, jo motina meldėsi Aukščiausiajam Viešpačiui, prašydama apsaugoti Dhruvą ir pasirūpinti jo gerove. Taigi Aukščiausiąjį Viešpatį garbino ne tik sūnus, bet ir motina, ir abu nusipelnė Jo aukščiausios malonės. Pažymėtinas posme vartojamas būdvardis *sudurjayam,* kuris šiame kontekste reiškia, jog mirtis yra neįveikiama. Dingus Dhruvai Mahārājai jo tėvas buvo įsitikinęs, jog sūnus žuvo. Jei ne Viešpaties įsikišimas, penkiametis karalaitis, atsidūręs vienui vienas gūdžioje girioje, neišvengiamai žūtų. Tačiau Aukščiausiojo Dievo Asmens malone jis ne tik nežuvo, bet ir pasiekė aukščiausiąjį tobulumą.

53 TEKSTAS

लाल्यमानं जनैरेवं ध्रुवं सभ्रातरं नृपः ।
आरोप्य करिणीं हृष्टः स्तूयमानोऽविशत्पुरम् ॥५३॥

lālyamānaṁ janair evaṁ dhruvaṁ sabhrātaraṁ nṛpaḥ
āropya kariṇīṁ hṛṣṭaḥ stūyamāno 'viśat puram

lālyamānam – kurį šlovino; *janaiḥ* – žmonės; *evam* – taip; *dhruvam* – Mahārājį Dhruvą; *sa-bhrātaram* – kartu su jo broliu; *nṛpaḥ* – karalius; *āropya* – pasodino; *kariṇīm* – ant dramblės nugaros; *hṛṣṭaḥ* – džiugus; *stūyamānaḥ* – pašlovintas; *aviśat* – sugrįžo; *puram* – į savo sostinę.

Išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, visiems aplinkui šlovinant Dhruvą Mahārājį, laimingas karalius užkėlė sūndrauge su jo broliu ant dramblės nugaros ir procesija patraukė atgal į sostinę, kur ją pasitiko ir sveikino marga jos gyventojų minia.

54 TEKSTAS

तत्र तत्रोपसङ्कॢप्तैर्लसन्मकरतोरणैः ।
सवृन्दैः कदलीस्तम्भैः पूगपोतैश्च तद्विधैः ॥५४॥

tatra tatropasaṅklptair lasan-makara-toraṇaiḥ
savṛndaiḥ kadalī-stambhaiḥ pūga-potaiś ca tad-vidhaiḥ

tatra tatra – čia ir ten; *upasaṅklptaiḥ* – iškilo; *lasat* – spindinčios; *makara* – ryklio formos; *toraṇaiḥ* – arkos; *sa-vṛndaiḥ* – su daugybe vaisių ir žiedų; *kadalī* – bananmedžių; *stambhaiḥ* – kolonos; *pūga-potaiḥ* – jaunų betelio palmių; *ca* – ir; *tat-vidhaiḥ* – tokio tipo.

Miestą puošė eilės bananmedžių, nuo kurių kekėmis sviro vaisiai ir žiedai ir betelio palmės – jų lapais bei šakomis buvo išpuoštas visas miestas. Mieste iškilo daugybė ryklio formos arkų.

Komentaras: Iškilmingos ceremonijos, kurių metu miesto gyventojai puošia namus ir gatves žaliais betelio ir kokoso palmių lapais, bananmedžiais, vaisiais, lapais ir žiedais, Indijoje rengiamos nuo žilos senovės. Karalius Uttānapāda nutarė surengti prašmatnią savo sūnaus, didžiojo Dhruvos Mahārājos, sutikimo šventę ir miestiečiai džiaugsmingai dalyvavo iškilmėse.

55 TEKSTAS

चूतपल्लववासःस्रङ्मुक्तादामविलम्बिभिः ।
उपस्कृतं प्रतिद्वारमपां कुम्भैः सदीपकैः ॥५५॥

cūta-pallava-vāsaḥ-sraṅ- muktā-dāma-vilambibhiḥ
upaskṛtaṁ prati-dvāram apāṁ kumbhaiḥ sadīpakaiḥ

cūta-pallava – mango lapais; *vāsaḥ* – audiniais; *srak* – gėlių girliandomis; *muktā-dāma* – perlų gijomis; *vilambibhiḥ* – kabančiomis; *upaskṛtam* –

išdabinti; *prati-dvāram* – prie kiekvienų vartų; *apām* – pilni vandens; *kumbhaiḥ* – ąsočiai; *sa-dīpakaiḥ* – degančios lempelės.

Prie kiekvienų vartų degė lempelės, stovėjo dideli margaspalviais audiniais, perlų gijomis, gėlių girliandomis ir mango lapais išdabinti ąsočiai su vandeniu.

56 TEKSTAS

प्राकारैर्गोपुरागारैः शातकुम्भपरिच्छदैः ।
सर्वतोऽलङ्कृतं श्रीमद्विमानशिखरद्युभिः ॥५६॥

prākārair gopurāgāraiḥ śātakumbha-paricchadaiḥ
sarvato 'laṅkṛtaṁ śrīmad- vimāna-śikhara-dyubhiḥ

prākāraiḥ – miesto sienos; *gopura* – miesto vartai; *āgāraiḥ* – ir namai; *śātakumbha* – auksiniais; *paricchadaiḥ* – papuošalais; *sarvataḥ* – visur; *alaṅkṛtam* – nukabinėti; *śrīmat* – puikių, brangių; *vimāna* – erdvėlaivių; *śikhara* – kupolai; *dyubhiḥ* – tviskėjo.

Didingi karalystės sostinės rūmai, miesto vartai ir jį supančios gynybinės sienos iškilmių proga buvo nukabinėti aukso papuošalais. Akinamai tviskėjo rūmų stogai, bokštų smailės ir virš miesto sklandžiusių nuostabių erdvėlaivių kupolai.

Komentaras: Śrīmad Vijayadhvaja Tīrthos nuomone, erdvėlaiviais, apie kuriuos kalbama posme, į iškilmes iš aukštutinių planetų sistemų atskrido pusdieviai, norėdami pasveikinti Dhruvą Mahārājį sugrįžus į tėvo namus ir jį palaiminti. Sprendžiant iš posme pateikto aprašymo, auksu išpuošti miesto kupolai ir erdvėlaivių bokšteliai saulės šviesoje akinamai spindėjo. Posmas liudija, kaip epocha, kurioje gyveno Dhruva Mahārāja, skyrėsi nuo mūsų dienų. Anuomet erdvėlaiviai gaminti ne iš aliuminio, o iš aukso. Vien ši detalė leidžia suvokti, kaip prabangiai Dhruvos Mahārājos laikais gyveno žmonės ir kaip jų gyvenimas skyrėsi nuo skurdžios šių laikų tikrovės.

57 TEKSTAS

मृष्टचत्वररथ्याट्टमार्गं चन्दनचर्चितम् ।
लाजाक्षतैः पुष्पफलैस्तण्डुलैर्बलिभिर्युतम् ॥५७॥

mṛṣṭa-catvara-rathyāṭṭa- mārgaṁ candana-carcitam
lājākṣataiḥ puṣpa-phalais taṇḍulair balibhir yutam

mṛṣṭa – spindėjo švara; *catvara* – keturkampės aikštės; *rathyā* – vieškeliai; *aṭṭa* – pakylos sėdėjimui; *mārgam* – gatvelės; *candana* – santalmedžių vandeniu; *carcitam* – apšlakstyti; *lāja* – kepintais ryžiais; *akṣataiḥ* – ir miežiais; *puṣpa* – gėlėmis; *phalaiḥ* – ir vaisiais; *taṇḍulaiḥ* – ryžių grūdais; *balibhiḥ* – apeiginės dovanos; *yutam* – aprūpinti.

Miesto aikštės, gatvės ir skersgatviai, taip pat gatvių sankryžose įrengtos pakylos sėdėti buvo apšlakstyti santalmedžių vandeniu ir spindėjo švara. Norėdami pašventinti miestą, jo gyventojai gatves nubarstė ryžiais ir miežiais, gėlėmis, vaisiais ir kitomis apeiginėmis dovanomis.

58–59 TEKSTAI

ध्रुवाय पथि दृष्टाय तत्र तत्र पुरस्त्रियः ।
सिद्धार्थाक्षतदध्यम्बुदूर्वापुष्पफलानि च ॥५८॥

उपजह्रुः प्रयुञ्जाना वात्सल्यादाशिषः सतीः ।
शृण्वंस्तद्बल्गुगीतानि प्राविशद्भवनं पितुः ॥५९॥

dhruvāya pathi dṛṣṭāya tatra tatra pura-striyaḥ
siddhārthākṣata-dadhy-ambu- dūrvā-puṣpa-phalāni ca

upajahruḥ prayuñjānā vātsalyād āśiṣaḥ satīḥ
śṛṇvaṁs tad-valgu-gītāni prāviśad bhavanaṁ pituḥ

dhruvāya – Dhruvą; *pathi* – gatvėje; *dṛṣṭāya* – pamatytą; *tatra tatra* – šen bei ten; *pura-striyaḥ* – namų šeimininkės; *siddhārtha* – baltas garstyčių sėklas; *akṣata* – miežius; *dadhi* – rūgpienį; *ambu* – vandenį; *dūrvā* – šviežią žolę; *puṣpa* – gėles; *phalāni* – vaisius; *ca* – ir; *upajahruḥ* – jos bėrė; *prayuñjānāḥ* – tardamos; *vātsalyāt* – iš meilės ir švelnumo; *āśiṣaḥ* – palaiminimus; *satīḥ* – doringų moterų; *śṛṇvan* – girdėdamas; *tat* – jų; *valgu* – labai malonias; *gītāni* – giesmes; *prāviśat* – jis įžengė į; *bhavanam* – rūmus; *pituḥ* – savo tėvo.

Kai Dhruva Mahārāja važiavo miesto gatvėmis, norėdamos pamatyti karalaitį iš gretimų namų abejose gatvės pusėse susirinko doringos miesto gyventojos. Apimtos motiniškų jausmų moterys laimino berniuką berdamos ant jo baltas garstyčių sėklas, miežius, šviežią žolę, vaisius ir gėles,

šlakstydamos vandeniu ir rūgpieniu. Taip lydimas melodingų miesto moterų giesmių Dhruva Mahārāja įžengė į savo tėvo rūmus.

60 TEKSTAS

महामणिव्रातमये स तस्मिन् भवनोत्तमे ।
लालितो नितरां पित्रा न्यवसद्दिवि देववत् ॥६०॥

mahāmaṇi-vrātamaye sa tasmin bhavanottame
lālito nitarāṁ pitrā nyavasad divi devavat

mahā-maṇi – brangiųjų akmenų; *vrāta* – daugybe; *maye* – išdabintuose; *saḥ* – jis (Dhruva Mahārāja); *tasmin* – šiuose; *bhavana-uttame* – geriausiuose rūmuose; *lālitaḥ* – auginamas; *nitarām* – visada; *pitrā* – tėvo; *nyavasat* – gyveno ten; *divi* – aukštutinėse planetų sistemose; *deva-vat* – kaip pusdieviai.

Dhruva Mahārāja vėl apsigyveno tėvo rūmuose, kurių sienos buvo išdabintos vertingais brangakmeniais. Tėvo mylimas ir globojamas jis leido dienas rūmuose kaip pusdievis aukštutinėse planetose.

61 TEKSTAS

पयःफेननिभाः शय्या दान्ता रुक्मपरिच्छदाः ।
आसनानि महार्हाणि यत्र रौक्मा उपस्कराः ॥६१॥

payaḥ-phena-nibhāḥ śayyā dāntā rukma-paricchadāḥ
āsanāni mahārhāṇi yatra raukmā upaskarāḥ

payaḥ – pieno; *phena* – putą; *nibhāḥ* – panašūs į; *śayyāḥ* – patalai; *dāntāḥ* – padirbtos iš dramblio kaulo; *rukma* – auksu; *paricchadāḥ* – inkrustuotos; *āsanāni* – kėdės, suolai, krėslai; *mahā-arhāṇi* – labai brangūs; *yatra* – kur; *raukmāḥ* – aukso; *upaskarāḥ* – baldai.

Patalai rūmuose buvo balti ir švelnūs tarsi pieno puta, lovos buvo padirbtos iš dramblio kaulo ir inkrustuotos auksu, o kėdės, suolai, krėslai ir kiti baldai lieti iš gryno aukso.

62 TEKSTAS

यत्र स्फटिककुड्येषु महामारकतेषु च ।
मणिप्रदीपा आभान्ति ललनारत्नसंयुताः ॥६२॥

yatra sphaṭika-kuḍyeṣu mahā-mārakateṣu ca
maṇi-pradīpā ābhānti lalanā-ratna-saṁyutāḥ

yatra – kur; *sphaṭika* – marmuro; *kuḍyeṣu* – sienose; *mahā-mārakateṣu* – išpuoštose mozaikomis iš safyrų ir kitų brangakmenių; *ca* – ir; *maṇi-pradīpāḥ* – žibintai padirbti brangakmenių; *ābhānti* – žėrėjo; *lalanā* – dailių moterų figūrų; *ratna* – pagamintų iš brangakmenių; *saṁyutāḥ* – rankose laikomi.

Karaliaus rūmus juosė marmuro sienos, puoštos mozaikomis iš safyrų ir kitų brangakmenių. Mozaikos vaizdavo dailias moteris, laikančias rankose uždegtus žibintus, kurie taip pat buvo padirbti iš brangakmenių.

Komentaras: Karaliaus Uttānapādos rūmų aprašymas leidžia mums įsivaizduoti, kaip žmonės gyveno prieš šimtus tūkstančių metų, gerokai prieš tai, kai buvo parašyta „Śrīmad-Bhāgavatam“. Įvertinant tai, kad Dhruva Mahārāja valdė karalystę trisdešimt šešis tūkstančius metų, jis gyveno Satya-yugoje, kai žmogaus gyvenimo trukmė sudarė šimtą tūkstančių metų. Duomenų apie tai, kokia gyvenimo trukmė buvo kiekvienoje iš keturių *yugų,* randame Vedų raštuose. Satya-yugoje žmonės gyveno vidutiniškai šimtą tūkstančių metų, Tretā-yugoje – dešimt tūkstančių metų, Dvāpara-yugoje – tūkstantį metų, o mūsų laikais, Kali-yugoje, gyvenimo trukmė sumažėjo iki šimto metų. Kiekvienoje *yugoje* žmogaus gyvenimo trukmė sumažėja devyniasdešimt procentų: nuo šimto tūkstančių iki dešimties tūkstančių, vėliau – nuo dešimties tūkstančių iki tūkstančio, ir pagaliau – nuo tūkstančio iki šimto metų.

Gerai žinoma, jog Dhruva Mahārāja buvo Viešpaties Brahmos provaikis, tai reiškia, jog jis gyveno pirmoje Satya-yugoje, skaičiuojant nuo pasaulio sukūrimo. Pasak „Bhagavad-gītos“, per vieną Viešpaties Brahmos dieną praslenka daug Satya-yugų. Vedų duomenimis, mes gyvename dvidešimt aštuntojoje *maha-yugoje.* Vadinasi, Dhruva Mahārāja gyveno prieš daugel milijonų metų, tačiau Dhruvos tėvo karaliaus Uttānapādos rūmų aprašymas visiškai paneigia įsivaizdavimą, kad išsivysčiusi civilizacija Žemėje atsiradusi vos prieš keturiasdešimt ar penkiasdešimt tūkstančių metų. Puošnios rūmų sienos, panašios į tas, kurios juosė karaliaus Uttānapādos rūmus,

buvo statomos dar visai neseniai, Mogolų laikais. Tie, kam teko lankytis Raudonajame forte Delio mieste, turbūt pastebėjo, kad jo rūmų sienos yra dengtos marmuru ir kitados jos buvo išpuoštos brangakmeniais. Britų valdymo laikais brangakmeniai buvo išimti ir atsidūrė Britanijos muziejuje.

Senovėje apie žmogaus turtus buvo sprendžiama iš to, kiek jis turi brangakmenių, marmuro, šilko, dramblio kaulo, aukso, sidabro ir kitų vertingų gamtos išteklių. Valstybės ekonominį išsivystymo lygį lėmė ne automobilių kiekis. Visuomenės klestėjimo kriterijus yra ne gamybos įmonių kiekis, o gamtiniai ištekliai ir natūralių produktų atsargos, kuriuos žmonėms dovanojo Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kad jie visą savo laiką galėtų skirti dvasiniam tobulėjimui ir įgyvendintų savo gyvenimo misiją.

Į posmą galima pažiūrėti dar vienu aspektu: Dhruvos Mahārājos tėvas Uttānapāda neilgai trukus paliks mėgstamus rūmus ir pasitrauks į mišką, kad paskutines savo gyvenimo dienas skirtų dvasiniam tobulėjimui. Taigi remdamiesi „Śrīmad-Bhāgavatam“ informacija, galime nuodugniai palyginti šiuolaikinės ir kitų epochų – Satya-yugos, Treta-yugos ir Dvapara-yugos – civilizacijų skirtumus.

63 TEKSTAS

उद्यानानि च रम्याणि विचित्रैरमरद्रुमैः ।
कूजद्विहङ्गमिथुनैर्गायन्मत्तमधुव्रतैः ॥६३॥

udyānāni ca ramyāṇi vicitrair amara-drumaiḥ
kūjad-vihaṅga-mithunair gāyan-matta-madhuvrataiḥ

udyānāni – sodai; *ca* – taip pat; *ramyāṇi* – nuostabūs; *vicitraiḥ* – įvairiausiais; *amara-drumaiḥ* – su medžiais iš rojaus planetų; *kūja* – čiulbantys; *dvihaṅga* – paukščiai; *mithunaiḥ* – poromis sutūpę; *gāyat* – dūzgė; *matta* – apsvaigusios; *madhu-vrataiḥ* – kamanės.

Karaliaus rūmus supo sodai, kuriuose augo medžiai iš rojaus planetų. Sodai skambėjo nuo ant šakų poromis sutūpusių paukščių trelių ir malonaus apsvaigusių kamanių dūzgimo.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *amara-drumaiḥ* – „iš rojaus planetų pargabenti medžiai“. Rojaus planetas vadina *amaralokomis,* t.y. planetomis, kuriose mirtis vėluoja. Rojaus planetose gyvenimas trunka dešimt tūkstančių metų, o pusdievių diena – šešis Žemės mėnesius. Išgyvenę rojaus

planetose ištisus mėnesius, metus ir dešimtis tūkstančių metų pagal rojaus kalendorių ir išsėmę savo gerą karmą pusdieviai priversti sugrįžti į Žemę. Taip skelbia Vedos. Rojaus planetose daug tūkstančių metų gyvena ne tik žmonės, bet ir medžiai. Tai nenuostabu, nes ir mūsų Žemėje kai kurie medžiai gyvena tūkstančius metų. Kadangi aukštutinėse planetose gyvenimas trunka ilgai, savaime suprantama, daugel tūkstančių metų gyvena ir medžiai. Dažnai vertingiausi medžiai būdavo persodinami ir patekdavo į kitas visatos sritis. Medžiai persodinami ir mūsų laikais.

Viename iš „Śrīmad-Bhāgavatam“ epizodų pasakojama, kaip Viešpats Kṛṣṇa kartu su savo žmona Satyabhāma išvyko į rojaus planetas ir parsigabeno iš ten į Žemę amžinai žydintį *pārijātos* medį. Dėl *pārijātos* tarp pusdievių ir Kṛṣṇos netgi kilo kautynės. Nuo tada *pārijātos* medis augo Viešpaties Kṛṣṇos rūmuose, kuriuos Jis padovanojo karalienei Satyabhāmai. Rojaus medžių vaisiai ir žiedai pasižymi nepaprastu aromatu ir skoniu. Iš pastarojo posmo galima spręsti, kad Mahārājos Uttānapādos rūmuose augo nemažai tokių medžių.

64 TEKSTAS

वाप्यो वैदूर्यसोपानाः पद्मोत्पलकुमुद्वतीः ।
हंसकारण्डवकुलैर्जुष्टाश्चक्राह्वसारसैः ॥६४॥

vāpyo vaidūrya-sopānāḥ padmotpala-kumud-vatīḥ
haṁsa-kāraṇḍava-kulair juṣṭāś cakrāhva-sārasaiḥ

vāpyaḥ – tvenkiniai; *vaidūrya* – su smaragdiniais; *sopānāḥ* – laiptais; *padma* – lotosų; *utpala* – mėlynų lotosų; *kumut-vatīḥ* – pilni lelijų; *haṁsa* – gulbių; *kāraṇḍava* – ir ančių; *kulaiḥ* – pulkai; *juṣṭāḥ* – gyveno; *cakrāhva* – *cakravākos* (žąsys); *sārasaiḥ* – ir gervės.

Smaragdiniai rūmų laiptai leidosi prie tvenkinių, kuriuose augo įvairiaspalviai lotosai ir lelijos. Tvenkiniuose gyveno gulbės, kāraṇḍavos, cakravākos, gervės ir kiti kilmingi paukščiai.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, rūmus supo ne tik pievelės ir sodai, kuriuose augo įvairūs medžiai, bet ir nedideli dirbtiniai tvenkiniai, apaugę įvairiaspalviais lotosais ir lelijomis. Į tvenkinius leidosi laiptai, išpuošti smaragdais ir kitais brangakmeniais. Prie tvenkinių buvo įrengtos vaizdingos pavėsinės, o pakrančių sąžalynuose gyveno gulbės, *cakravākos, kāraṇḍavos,*

gervės ir kiti kilmingi paukščiai. Skirtingai nei varnos, šie kilmingi paukščiai vengia šiukšlynų ir kitų nešvarių vietų. Skaitant pastaruosius posmus, nesunku įsivaizduoti, kokia švari ir sveika buvo įstabiosios Mahārājos Uttānapādos karalystės sostinės aplinka.

65 TEKSTAS

उत्तानपादो राजर्षिः प्रभावं तनयस्य तम् ।
श्रुत्वा दृष्ट्वाद्भुततमं प्रपेदे विस्मयं परम् ॥६५॥

uttānapādo rājarṣiḥ prabhāvaṁ tanayasya tam
śrutvā dṛṣṭvādbhutatamaṁ prapede vismayaṁ param

uttānapādaḥ – karalius Uttānapāda; *rāja-ṛṣiḥ* – didis šventasis karalius; *prabhāvam* – įtaką; *tanayasya* – sūnaus; *tam* – apie tai; *śrutvā* – klausydamas; *dṛṣṭvā* – matydamas; *adbhuta* – nuostabų; *tamam* – labiausiai; *prapede* – džiūgavo; *vismayam* – nuostaba; *param* – aukščiausia.

Klausydamasis apie šlovingus Dhruvos Mahārājos žygius ir savo akimis matydamas, kokią šlovę ir pagarbą Dhruva pelnė tarp žmonių, šventasis karalius Uttānapāda negalėjo atsidžiaugti savo nepaprastu sūnumi, nes jo darbai išties buvo nepaprasti.

Komentaras: Dhruvai Mahārājai atliekant griežtas askezes miške, žinia apie jo nepaprastus žygius pasiekė karalių Uttānapādą. Tuo metu valdovo sūnui Dhruvai Mahārājai buvo vos penkeri, bet nepaisant savo amžiaus jis pasitraukė į mišką ir atsisakęs visų žemiškų malonumų ėmėsi pasiaukojimo tarnystės. Jo asketiški žygiai ir pasiaukojimo tarnystė stebino visus, tad nenuostabu, kad sugrįžęs namo, jis tapo labai populiarus tarp valdinių. Visiems buvo aišku, kad Viešpaties malone berniukas atliko tikrą žygdarbį. Nėra pasaulyje laimingesnio žmogaus už tėvą, kuris gali didžiuotis šauniais savo sūnaus žygiais. Mahārāja Uttānapāda buvo ne paprastas valdovas, o šventasis karalius, *rājaṛṣis.* Kitados Žemės planetą valdydavo vienas karalius, *rājaṛṣis.* Būsimajam valdovui nuo vaikystės buvo skiepijamos doringos savybės, todėl valdovai nesavanaudiškai rūpinosi savo valdinių gerove. Būsimi valdovai buvo tinkamai auklėjami ir gaudavo gerą išsilavinimą. Pasak „Bhagavad-gītos“, Dievo mokslą, arba žinias apie pasiaukojimo tarnystės *yogą,* aprašytą šiame didingame kūrinyje, pirmasis išgirdo šventasis Saulės valdovas, kuris savo ruožtu perteikė jį karaliams *kṣatriyams* iš saulės ir mėnulio dinastijų. Kai valstybei vadovauja šventas valdovas, dorai gyvena

ir valstybės piliečiai ir niekas nedrumsčia jų laimės, nes toks valdovas patenkina visus jų poreikius – tiek dvasinius, tiek materialius.

66 TEKSTAS

वीक्ष्योढवयसं तं च प्रकृतीनां च सम्मतम् ।
अनुरक्तप्रजं राजा ध्रुवं चक्रे भुवः पतिम् ॥६६॥

vīkṣyoḍha-vayasaṁ taṁ ca prakṛtīnāṁ ca sammatam
anurakta-prajaṁ rājā dhruvaṁ cakre bhuvaḥ patim

vīkṣya – pamatęs; *ūḍha-vayasam* – subrendęs; *tam* – Dhruva; *ca* – ir; *prakṛtīnām* – ministrams; *ca* – taip pat; *sammatam* – pritariant; *anurakta* – mylimas; *prajam* – žmonių; *rājā* – karalius; *dhruvam* – Dhruvą Mahārāją; *cakre* – karūnavo; *bhuvaḥ* – planetos; *patim* – valdovu.

Viską gerai pasvėręs karalius Uttānapāda nutarė, jog Dhruva Mahārāja jau pasirengęs valdyti karalystę. Matydamas žmonių meilę savo sūnui ir vyriausiems patarėjams pritarus jis karūnavo Dhruvą planetos valdovu.

Komentaras: Pastarasis posmas paneigia gajų klaidingą įsitikinimą, kad senovėje egzistavusi monarchinė valdymo forma buvo autoritarinė. Posmas liudija, kad karalius Uttānapāda buvo *rājarṣis* ir kad prieš perduodamas planetos valdovo sostą mylimam sūnui Dhruvai jis pirmiausia pasitarė su savo patarėjais, atsižvelgė į žmonių nuomonę ir asmeniškai įsitikino tuo, kad Dhruva pasižymi valdovui būtinomis savybėmis. Tik tada jis karūnavo Dhruvą, patikėdamas jam valdyti pasaulį.

Jei pasaulio reikalus tvarko toks iškilus *vaiṣṇavas,* kaip Dhruva Mahārāja, valdiniai jaučiasi tokie laimingi, kad net sunku įsivaizduoti ir apsakyti. Net ir šiandien, jeigu visi žmonės įsisąmonintų Kṛṣṇą, šiuolaikinė demokratinė valstybė taptų rojumi Žemėje. Jei visi žmonės Žemėje įsisąmonintų Kṛṣṇą, valdovu jie išsirinktų į Dhruvą Mahārāją panašų žmogų. Jei valstybei vadovautų toks didis *vaiṣṇavas,* tai išspręstų visas bedievių valdovų sukeltas problemas. Mūsų dienomis įvairių šalių jaunimas trokšta nuversti savo valdovus, tačiau, jei valstybei nevadovaus tokie žmonės, kaip Dhruva Mahārāja, visuomenei vyriausybės pakeitimas nieko neduos, nes žmonės, kurie trokšta valdžios ir yra pasiryžę išsikovoti ją bet kokiomis priemonėmis, niekada nesirūpina valdinių gerove. Tokie žmonės rūpinasi tik savo padėties visuomenėje išsaugojimu ir finansine nauda, o galvoti apie valdinių gerovę jiems paprasčiausiai nėra kada.

67 TEKSTAS

आत्मानं च प्रवयसमाकलय्य विशाम्पतिः ।
वनं विरक्तः प्रातिष्ठद्विमृशन्नात्मनो गतिम् ॥६७॥

ātmānaṁ ca pravayasam ākalayya viśāmpatiḥ
vanaṁ viraktaḥ prātiṣṭhad vimṛśann ātmano gatim

ātmānam – savo; *ca* – taip pat; *pravayasam* – amžių; *ākalayya* – įvertinęs; *viśāmpatiḥ* – karalius Uttānapāda; *vanam* – į mišką; *viraktaḥ* – neprisirišęs; *prātiṣṭhat* – išėjo; *vimṛśan* – mąstydamas apie; *ātmanaḥ* – savo sielos; *gatim* – išvadavimą.

Įvertinęs savo amžių ir nutaręs, kad jam atėjo laikas pasirūpinti siela, karalius Uttānapāda nusišalino nuo žemiškų reikalų ir išėjo į mišką.

Komentaras: Karalius Uttānapāda pasielgė kaip dera tikram *rājarṣiui.* Jis buvo viso pasaulio valdovas, jam priklausė pasakiški turtai, o prisirišimas prie valdžios ir turtų yra vienas stipriausių. Mūsų laikais politikai, nors jų valdžia menka, lyginant su valdžia, kurią turėjo Mahārāja Uttānapāda ir kiti didieji valdovai, tapę valstybės vadovais taip prisiriša prie savo krėslo, kad laikosi jo įsikibę iki pat mirties arba kol jo nepraranda politiniams priešininkams surengus sąmokslą. Visi mato, jog dabartiniai Indijos politikai lieka poste iki pat mirties. Senovėje valdovai ir karaliai laikėsi kitų papročių. Apie tai ir byloja karaliaus Uttānapādos poelgis. Karalius Uttānapāda paliko rūmus ir šeimą iš karto po to, kai iškilusis jo sūnus Dhruva Mahārāja pakilo į sostą. Istorija žino tūkstančius pavyzdžių, kai garbaus amžiaus sulaukę valdovai palikdavo karalystę ir pasitraukdavo į mišką praktikuoti asketizmo. Asketizmas yra žmogaus priedermė. Mahārāja Dhruva tramdė kūną vaikystėje, o jo tėvas Mahārāja Uttānapāda ėmėsi asketizmo praktikos senatvėje. Mūsų laikais žmonės jau nesugeba palikti namų ir pasitraukę į mišką ten tramdyti savo kūną. Tačiau šiandien bet kurio amžiaus žmogus gali tapti Kṛṣṇos sąmonės judėjimo nariu ir atlikti nesudėtingas askezes – susilaikyti nuo draudžiamų lytinių santykių, svaiginamųjų medžiagų vartojimo, azartinių žaidimų, mėsos valgymo ir reguliariai maldos karoliais kartoti šešiolika Hare Kṛṣṇa *mantros* ratų. Laikydamasis šių nesudėtingų taisyklių žmogus nesunkiai ištrūks iš materialaus pasaulio vergystės.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti devintąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dhruva Mahārāja sugrįžta namo“.

DEŠIMTAS SKYRIUS

Dhruva Mahārāja susiremia su yakṣais

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
प्रजापतेर्दुहितरं शिशुमारस्य वै ध्रुवः ।
उपयेमे भ्रमिं नाम तत्सुतौ कल्पवत्सरौ ॥ १ ॥

maitreya uvāca
prajāpater duhitaraṁ śiśumārasya vai dhruvaḥ
upayeme bhramiṁ nāma tat-sutau kalpa-vatsarau

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tęsė; *prajāpateḥ* – Prajāpačio; *duhitaram* – dukrą; *śiśumārasya* – Šišumāros; *vai* – tikrai; *dhruvaḥ* – Dhruva Mahārāja; *upayeme* – vedė; *bhramim* – Bhrami; *nāma* – vardu; *tat-sutau* – jos sūnūs; *kalpa* – Kalpa; *vatsarau* – Vatsara.

Didis išminčius Maitreya tarė: O Vidura, tapęs valdovu Dhruva Mahārāja paėmė į žmonas Prajāpačio Šišumāros dukrą Bhrami. Ji padovanojo jam du sūnus – Kalpą ir Vatsarą.

Komentaras: Iš posmo aiškėja, kad Dhruva Mahārāja vedė tapęs valdovu, po to, kai jo tėvas pasitraukė į mišką, paskutines savo gyvenimo dienas skirdamas dvasinei praktikai. Čia kyla labai svarbus klausimas: kodėl prieš palikdamas namus Mahārāja Uttānapāda nepasirūpino Dhruvos Mahārājos sutuoktuvėmis? Kuo greičiau apvesdinti sūnų ar ištekinti dukrą yra tėvo pareiga. Kodėl gi Mahārāja Uttānapāda, kuris visa širdimi mylėjo sūnų, neįvykdė savo tėviškos pareigos? Atsakytume, kad Mahārāja Uttānapāda buvo *rājarṣis,* šventasis valdovas. Nors karalystės valdymo metais jis buvo pasinėręs į valstybinius reikalus ir politinę veiklą, jam visada buvo svarbus dvasinis tobulėjimas. Kai tik Dhruva Mahārāja pakankamai subrendo, kad

galėtų perimti karalystės reikalus, Uttānapāda iškart pasinaudojo šia galimybe ir imdamas pavyzdį iš savo sūnaus, kuris būdamas penkerių vardan dvasinio tobulėjimo be baimės išėjo į mišką, paliko rūmus. Tai vienas tų retų pavyzdžių, įrodančių, kad dvasinė praktika yra svarbesnė už visas kitas priedermes. Karalius suprato, kad sūnaus Dhruvos Mahārājos jungtuvės nėra tokios svarbios, kad dėl jų vertėtų atidėti pasitraukimą į mišką.

2 TEKSTAS

इलायामपि भार्यायां वायोः पुत्र्यां महाबलः ।
पुत्रमुत्कलनामानं योषिद्रत्नमजीजनत् ॥ २ ॥

ilāyām api bhāryāyāṁ vāyoḥ putryāṁ mahā-balaḥ
putram utkala-nāmānaṁ yoṣid-ratnam ajījanat

ilāyām – savo žmonoje, vardu Ilā; *api* – taip pat; *bhāryāyām* – savo žmonoje; *vāyoḥ* – pusdievio Vāyu (oro valdovo); *putryām* – dukroje; *mahā-balaḥ* – galingasis Dhruva Mahārāja; *putram* – sūnų; *Utkala* – Utkala; *nāmānam* – vardu; *yoṣit* – mergaitę; *ratnam* – kaip brangakmenį; *ajījanat* – pradėjo.

Galingasis karalius Dhruva Mahārāja turėjo dar vieną žmoną, pusdievio Vāyu dukrą vardu Ilā. Ji pagimdė Druvai sūnų Utkalą ir gražuolę dukrą.

3 TEKSTAS

उत्तमस्त्वकृतोद्वाहो मृगयायां बलीयसा ।
हतः पुण्यजनेनाद्रौ तन्मातास्य गतिं गता ॥ ३ ॥

uttamas tv akṛtodvāho mṛgayāyāṁ balīyasā
hataḥ puṇya-janenādrau tan-mātāsya gatiṁ gatā

uttamaḥ – Uttama; *tu* – tačiau; *akṛta* – nebuvo; *udvāhaḥ* – vedęs; *mṛgayāyām* – medžioklėje; *balīyasā* – labai galingo; *hataḥ* – buvo nužudytas; *puṇya-janena – yakṣo; adrau* – Himalajuose; *tat* – jo; *mātā* – motina (Suruci); *asya* – savo sūnaus; *gatim* – keliu; *gatā* – sekė.

Jaunesnysis Dhruvos Mahārājos brolis Uttama dar nebuvo vedęs, kai kartą išvykęs medžioti į Himalajus žuvo nuo galingo yakṣo rankos. Jo motina Suruci išėjo paskui sūnų (pasitiko mirtį).

4 TEKSTAS

ध्रुवो भ्रातृवधं श्रुत्वा कोपामर्षशुचार्पितः ।
जैत्रं स्यन्दनमास्थाय गतः पुण्यजनालयम् ॥ ४ ॥

dhruvo bhrātṛ-vadhaṁ śrutvā kopāmarṣa-śucārpitaḥ
jaitraṁ syandanam āsthāya gataḥ puṇya-janālayam

dhruvaḥ – Dhruva Mahārāja; *bhrātṛ-vadham* – apie brolio žūtį; *śrutvā* – išgirdęs žinią; *kopa* – pykčio; *amarṣa* – troškimo atkeršyti; *śucā* – sielvarto; *arpitaḥ* – apimtas; *jaitram* – į pergalingą; *syandanam* – kovos vežimą; *āsthāya* – įšokęs; *gataḥ* – išvyko; *puṇya-jana-ālayam* – į *yakṣų* miestą.

Kai Dhruvą Mahārājį pasiekė žinia, kad yakṣai Himalajuose nužudė jo brolį, širdį jam pervėrė sielvartas ir jis užvirė pykčiu. Dhruva šoko į kovos vežimą ir patraukė nukariauti yakṣų miesto, Alakāpurio.

Komentaras: Pyktis, sielvartas ir neapykanta priešams – jausmai, užvaldę Dhruvą Mahārājį, – nėra svetimi ir tyram bhaktui. Tas, kuris mano, kad tokie jausmai, kaip pyktis, neapykanta ar netekties skausmas prieštarauja tyro bhakto prigimčiai, labai klysta. Dhruva Mahārāja buvo karalius ir sužinojęs apie žiaurų brolio nužudymą tiesiog privalėjo atsiteisti su Himalajuose gyvenusiais *yakṣais.*

5 TEKSTAS

गत्वोदीचीं दिशं राजा रुद्रानुचरसेविताम् ।
ददर्श हिमवद्द्रोण्यां पुरीं गुह्यकसङ्कुलाम् ॥ ५ ॥

gatvodīcīṁ diśaṁ rājā rudrānucara-sevitām
dadarśa himavad-droṇyāṁ purīṁ guhyaka-saṅkulām

gatvā – keliaudamas; *udīcīm* – šiaurės; *diśam* – kryptimi; *rājā* – karalius Dhruva; *rudra-anucara* – Rudros, Viešpaties Śivos, garbintojai; *sevitām* – kuriame gyveno; *dadarśa* – išvydo; *himavat* – Himalajų; *droṇyām* – slėnyje; *purīm* – miestą; *guhyaka* – į šmėklas panašių būtybių; *saṅkulām* – pilną.

Jis išvyko šiaurės kryptimi ir netrukus pasiekė Himalajų priekalnes. Ten, viename kalnų slėnyje, jis išvydo miestą, kuriame gyveno į šmėklas panašūs Viešpaties Śivos garbintojai.

Komentaras: Posme teigiama, kad *yakṣai* garbina Viešpatį Śivą. Tai verčia manyti, kad *yakṣai* yra Himalajuose gyvenančios tautos (tibetiečiai ir kt.)

6 TEKSTAS

दध्मौ शङ्खं बृहद्बाहुः खं दिशश्चानुनादयन् ।
येनोद्विग्नदृशः क्षत्तरुपदेव्योऽत्रसन् भृशम् ॥ ६ ॥

dadhmau śaṅkhaṁ bṛhad-bāhuḥ khaṁ diśaś cānunādayan
yenodvigna-dṛśaḥ kṣattar upadevyo 'trasan bhṛśam

dadhmau – papūtė; *śaṅkham* – kriauklę; *bṛhat-bāhuḥ* – tvirtarankis; *kham* – dangaus skliautu; *diśaḥ cā* – ir visomis pasaulio kryptimis; *anunādayan* – nuaidėjo; *yena* – dėl to; *udvigna-dṛśaḥ* – atrodė labai sunerimusios; *kṣattaḥ* – o Vidura; *upadevyaḥ* – *yakṣų* žmonos; *atrasan* – persigando; *bhṛśam* – labai.

Maitreya tęsė: O Vidura, pasiekęs Alakāpurio sienas Dhruva Mahārāja su tokiu įniršiu papūtė kriauklę, kad jos garsas sudrebino dangaus skliautą ir nusirito visomis pasaulio kryptimis. Jį išgirdusios yakṣų žmonos mirtinai išsigando. Baikštūs moterų žvilgsniai išdavė nerimą ir išgąstį.

7 TEKSTAS

ततो निष्क्रम्य बलिन उपदेवमहाभटाः ।
असहन्तस्तन्निनादमभिपेतुरुदायुधाः ॥ ७ ॥

tato niṣkramya balina upadeva-mahā-bhaṭāḥ
asahantas tan-ninādam abhipetur udāyudhāḥ

tataḥ – po to; *niṣkramya* – išėjo; *balinaḥ* – labai stiprūs; *upadeva* – Kuveros; *mahā-bhaṭāḥ* – didieji kariai; *asahantaḥ* – negalėdami pakęsti; *tat* – kriauklės; *ninādam* – gausmo; *abhipetuḥ* – užpuolė; *udāyudhāḥ* – įvairiais ginklais.

O narsusis Vidura, negalėdami pakęsti kriauklės gausmo stipriausieji iš yakṣų griebėsi ginklų ir išėjo už miesto sienų kautis su Dhruva Mahārāja.

8 TEKSTAS

स तानापततो वीर उग्रधन्वा महारथः ।
एकैकं युगपत्सर्वानहन् बाणैस्त्रिभिस्त्रिभिः ॥ ८ ॥

sa tān āpatato vīra ugra-dhanvā mahā-rathaḥ
ekaikaṁ yugapat sarvān ahan bāṇais tribhis tribhiḥ

saḥ – Dhruva Mahārāja; *tān* – visus juos; *āpatataḥ* – jį puolusius; *vīraḥ* – karžygys; *ugra-dhanvā* – neprilygstamas lankininkas; *mahā-rathaḥ* – galintis kautis vienas prieš daugelį kovos vežimų; *eka-ekam* – vieną po kito; *yugapat* – vienu metu; *sarvān* – visus; *ahan* – žudė; *bāṇaiḥ* – strėles; *tribhiḥ tribhiḥ* – po tris.

Dhruva Mahārāja, neprilygstamas lankininkas ir karžygys kovos vežime, ėmė triuškinti yakṣų kariauną, vienu lanko įtempimu paleisdamas tris strėles.

9 TEKSTAS

ते वै ललाटलग्नैस्तैरिषुभिः सर्व एव हि ।
मत्वा निरस्तमात्मानमाशंसन् कर्म तस्य तत् ॥ ९ ॥

te vai lalāṭa-lagnais tair iṣubhiḥ sarva eva hi
matvā nirastam ātmānam āśaṁsan karma tasya tat

te – jie; *vai* – tikrai; *lalāṭa-lagnaiḥ* – nutaikytomis į jų galvas; *taiḥ* – tomis; *iṣubhiḥ* – strėlėmis; *sarve* – visi; *eva* – tikrai; *hi* – neišvengiamai; *matvā* – galvojo; *nirastam* – pralaimės; *ātmānam* – jie; *āśaṁsan* – šlovino; *karma* – kovą; *tasya* – jo; *tat* – tą.

Matydami link jų skriejančias taiklias Dhruvos Mahārājos strėles, didvyriški yakṣų kariai suvokė, kad yra pasmerkti, kad pralaimėjimo jiems neišvengti, tačiau kaip tikri didvyriai negalėjo nesižavėti Dhruvos narsa.

Komentaras: Pažymėtina šiame posme aprašyta riteriška dvasia, būdinga senovės kariams. Šiame mūšyje Dhruva Mahārāja buvo *yakṣų* priešas ir sparčiai triuškino jų kariauną, tačiau tai netrukdė jiems žavėtis jo žygiais. Taip atvirai pripažinti priešininkų šaunumą tegali tikras *kṣatriyas.*

10 TEKSTAS

तेऽपि चामुममृष्यन्तः पादस्पर्शमिवोरगाः ।
शरैरविध्यन् युगपद् द्विगुणं प्रचिकीर्षवः ॥१०॥

te 'pi cāmum amṛṣyantaḥ pāda-sparśam ivoragāḥ
śarair avidhyan yugapad dvi-guṇaṁ pracikīrṣavaḥ

te – yakṣai; api – taip pat; *ca* – ir; *amum* – į Dhruvą; *amṛṣyantaḥ* – nepakęsdami; *pāda-sparśam* – paliesta kojos; *iva* – kaip; *uragāḥ* – gyvatė; *śaraiḥ* – strėlėmis; *avidhyan* – užpuolė; *yugapat* – tuo pat metu; *dvi-guṇam* – du kart daugiau; *pracikīrṣavaḥ* – mėgindami atkeršyti.

Kaip gyvatės, kurios neatleidžia užmynusiam joms ant uodegos, yakṣai neketino nusileisti Dhruvai Mahārājai ir atsakė jam tuo pačiu. Kiekvienas yakṣų karys vienu šūviu paleido į Dhruvą po šešias strėles – dusyk daugiau už Dhruvą Maharadžą – taip įrodydamas savo didvyriškumą ir narsą.

11–12 TEKSTAI

ततः परिघनिस्त्रिंशैः प्रासशूलपरश्वधैः ।
शक्त्यृष्टिभिर्भुशुण्डीभिश्चित्रवाजैः शरैरपि ॥११॥

अभ्यवर्षन् प्रकुपिताः सरथं सहसारथिम् ।
इच्छन्तस्तत्प्रतीकर्तुमयुतानां त्रयोदश ॥१२॥

tataḥ parigha-nistriṁśaiḥ prāsaśūla-paraśvadhaiḥ
śakty-ṛṣṭibhir bhuśuṇḍībhiś citra-vājaiḥ śarair api

abhyavarṣan prakupitāḥ sarathaṁ saha-sārathim
icchantas tat pratīkartum ayutānāṁ trayodaśa

tataḥ – po to; *parigha* – geležinėmis kuokomis; *nistriṁśaiḥ* – ir kardais; *prāsa-śūla* – trišakiais; *paraśvadhaiḥ* – ietimis; *śakti* – kartimis; *ṛṣṭibhiḥ* – žeberklais; *bhuśuṇḍībhiḥ – bhuśuṇḍī* ginklais; *citra-vājaiḥ* – su įvairiausiomis plunksnomis; *śaraiḥ* – strėlėmis; *api* – taip pat; *abhyavarṣan* – jie apipylė Dhruvą; *prakupitāḥ* – įniršę; *sa-ratham* – ir jo vežimą; *saha-sārathim* – ir jo vežėją; *icchantaḥ* – trokšdami; *tat* – Dhruvos žygius; *pratīkartum* – pranokti; *ayutānām* – po dešimt tūkstančių; *trayodaśa* – trylika.

Yakṣų kariauną sudarė 130 000 tvirtų, nirtingų karių, kurie troško žūtbūt įrodyti savo karinį pranašumą prieš Dhruvą Mahārājį. Apsupę Dhruvos Mahārājos kovos vežimą, jie apipylė jį ir jo vežėją strėlėmis, parighomis (geležinėmis kuokomis), nistrimśomis (kardais), prāsaśūlomis (trišakiais), paraśvadhomis (ietimis), śakti (kartimis), ṛṣṭi (žeberklais) ir bhuśuṇḍī ginklais.

13 TEKSTAS

औत्तानपादिः स तदा शस्त्रवर्षेण भूरिणा ।
न एवादृश्यताच्छन्न आसारेण यथा गिरिः ॥१३॥

auttānapādiḥ sa tadā śastra-varṣeṇa bhūriṇā
na evādṛśyatācchanna āsāreṇa yathā giriḥ

auttānapādiḥ – Dhruva Mahārāja; *saḥ* – jis; *tadā* – tuomet; *śastra-varṣeṇa* – dėl ginklų srautų; *bhūriṇā* – nesiliaujančių; *na* – ne; *evā* – tikrai; *adṛśyata* – buvo matomas; *ācchannaḥ* – užlietas; *āsāreṇa* – liūtimis; *yathā* – kaip; *giriḥ* – kalnas.

Į Dhruvą Mahārājį prapliupo nesiliaujantys strėlių bei kitų ginklų srautai, ir akimirką jo buvo nematyti, kaip per stiprią liūtį nematyti kalno.

Komentaras: Śrīla Viśvanātha Caravartis Ṭhākura pabrėžia, kad nors per priešininko strėlių liūtį Dhruvos Mahārājos nebuvo matyti, tai nereiškia, kad jis sudėjo ginklus. Šiame kontekste labai tinka pavyzdys apie liūtį ir kalną, kadangi per liūtį vanduo nuplauna nuo kalno visą purvą. Strėlės, kuriomis jį apipylė priešai, tik dar labiau paskatino Dhruvą Mahārājį siekti pergalės. Kitaip sakant, strėlių liūtis nuplovė viską, kas galėjo jam sutrukdyti kautis.

14 TEKSTAS

हाहाकारस्तदैवासीत्सिद्धानां दिवि पश्यताम् ।
हतोऽयं मानवः सूर्यो मग्नः पुण्यजनार्णवे ॥१४॥

hāhā-kāras tadaivāsīt siddhānāṁ divi paśyatām
hato 'yaṁ mānavaḥ sūryo magnaḥ puṇya-janārṇave

hāhā-kāraḥ – nusivylimo riksmas; *tadā* – tuomet; *eva* – tikrai; *āsīt* – pasigirdo; *siddhānām* – visų Siddhalokos gyventojų; *divi* – danguje; *paśyatām* – stebinčių kautynes; *hataḥ* – žuvo; *ayam* – šis; *mānavaḥ* – Manu vaikaitis; *sūryaḥ* – saulė; *magnaḥ* – nusileido; *puṇya-jana* – į *yakṣų; arṇave* – vandenyną.

Aukštesniųjų planetų sistemų gyventojai siddhos, visi kaip vienas, stebėjo iš dangaus šį susirėmimą. Kai Dhruva Mahārāja paskendo priešo strėlių debesyje, dangaus skliautą sudrebino jų riksmas: „Manu vaikaitis, Dhruva, žuvo!“ Siddhos su ašaromis kalbėjo, kad Dhruva buvo panašus į saulę, kuri dabar nusileido į yakṣų vandenyną.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *mānava.* Paprastai *mānava* reiškia „žmogus“. Dhruva Mahārāja posme taip pat pavadintas *mānava.* Jis toli gražu ne vienintelis Manu palikuonis. Manu yra visos žmonijos protėvis. Būtent Manu sukūrė įstatymus, pagal kuriuos žmonija gyveno vediškosios civilizacijos laikais. Induizmo sekėjai Indijoje iki šiol laikosi Manu įstatymų. Taigi žmonės yra Manu palikuonys, *mānava.* Tačiau Dhruva Mahārāja tarp Manu palikuonių užima ypatingą vietą, nes jis yra iškilus bhaktas.

Siddhalokos gyventojai, kurie gali skraidyti erdve be erdvėlaivių, labai jaudinosi dėl Dhruvos Mahārājos ir linkėjo jam pergalės kautynėse. Śrīla Rūpa Gosvāmis rašo, kad bhaktą saugo ne tik Aukščiausiasis Viešpats. Apsaugoti bhaktą nuo įvairiausių pavojų stengiasi ir pusdieviai bei paprasti mirtingieji. Neatsitiktinai Dhruva Mahārāja posme palygintas su saule, nusileidusia į vandenyno gelmes. Kai saulė nusileidžia už horizonto, nuo kranto atrodo, kad ji paskendo vandenyne, nors iš tikrųjų jai negresia pavojus nuskęsti. Lygiai taip ir Dhruvai Mahārājai negrėsė jokie pavojai, nors atrodė, kad jį pasiglemžė *yakṣų* kariauna, užplūdusi tarsi vandenynas. Po kiekvienos nakties saulė vėl pakyla – taip ir Dhruva Mahārāja, nors atrodė, kad jis turėjo sunkumų, nebuvo nugalėtas. Juk, galų gale, vyko mūšis, o koks mūšis apsieina be sunkių situacijų?

15 TEKSTAS

नदत्सु यातुधानेषु जयकाशिष्वथो मृधे ।
उदतिष्ठद्रथस्तस्य नीहारादिव भास्करः ॥१५॥

nadatsu yātudhāneṣu jaya-kāśiṣv atho mṛdhe
udatiṣṭhad rathas tasya nīhārād iva bhāskaraḥ

nadatsu – šūksniais; *yātudhāneṣu* – šmėklas primenantiems *yakṣams; jaya-kāśiṣu* – skelbiant apie pergalę; *atho* – tuomet; *mṛdhe* – kovos vietoje; *udatiṣṭhat* – išniro; *rathaḥ* – kovos vežimas; *tasya* – Dhruvos Mahārājos; *nīhārāt* – iš rūko; *iva* – kaip; *bhāskaraḥ* – saulė.

Laikiną pranašumą prieš Dhruvą Mahārāją įgiję yakṣai jau skelbė pergalę, kai ūmai tarytum saulė išsisklaidžius rūkui išniro Druvos kovos vežimas.

Komentaras: Dhruva Mahārāja posme palygintas su saule, o iš visų pusių puolanti *yakṣų* kariauna – su rūku. Rūkas ir saulė yra nelygiaverčiai priešininkai, ir nors kartais atrodo kad jis užgožia saulę, iš tikrųjų saulės neįmanoma užgožti. Debesys užgožia ne pačią saulę, bet mūsų regėjimą. Lygindamas Dhruvą Mahārājį su saule Maitreya nori pabrėžti jo nepranokstamą didybę.

16 TEKSTAS

धनुर्विस्फूर्जयन्दिव्यं द्विषतां खेदमुद्वहन् ।
अस्त्रौघं व्यधमद्बाणैर्घनानीकमिवानिलः ॥१६॥

dhanur visphūrjayan divyaṁ dviṣatāṁ khedam udvahan
astraughaṁ vyadhamad bāṇair ghanānīkam ivānilaḥ

dhanuḥ – jo lanko templės; *visphūrjayan* – skambėjimas; *divyam* – nuostabus; *dviṣatām* – priešų; *khedam* – sielvartą; *udvahan* – sukėlė; *astra-ogham* – įvairius ginklus; *vyadhamat* – bėrė; *bāṇaiḥ* – savo strėlėmis; *ghana* – debesų; *anīkam* – kariauną; *iva* – kaip; *anilaḥ* – vėjas.

Dhruvos Mahārājos lanko templės skambėjimas ir paleistų strėlių švilpimas privertė priešų širdis sudrebėti. Jo paleistų strėlių liūtis suardė yakṣų strėlių bei kitų ginklų sieną, kaip siautulingas vėjas išvaiko danguje debesis.

17 TEKSTAS

तस्य ते चापनिर्मुक्ता भित्त्वा वर्माणि रक्षसाम् ।
कायानाविविशुस्तिग्मा गिरीनशनयो यथा ॥१७॥

tasya te cāpa-nirmuktā bhittvā varmāṇi rakṣasām
kāyān āviviśus tigmā girīn aśanayo yathā

tasya – Dhruvos; *te* – tos strėlės; *cāpa* – iš lanko; *nirmuktāḥ* – paleistos; *bhittvā* – persmeigusios; *varmāṇi* – šarvus; *rakṣasām* – demonų; *kāyān* – kūnus; *āviviśuḥ* – smigo į; *tigmāḥ* – aštrūs; *girīn* – kalnus; *aśanayaḥ* – žaibai; *yathā* – kaip.

Aštrios Dhruvos Mahārājos strėlės per šarvus smigo į priešininkų kūnus tarsi žaibo smūgiai, kuriais dangaus karalius skaldo kalnus.

18–19 TEKSTAI

भल्लैः सञ्छिद्यमानानां शिरोभिश्चारुकुण्डलैः ।
ऊरुभिर्हेमतालाभैर्दोर्भिर्वलयवल्गुभिः ॥१८॥

हारकेयूरमुकुटैरुष्णीषैश्च महाधनैः ।
आस्तृतास्ता रणभुवो रेजुर्वीरमनोहराः ॥१९॥

bhallaiḥ sañchidyamānānāṁ śirobhiś cāru-kuṇḍalaiḥ
ūrubhir hema-tālābhair dorbhir valaya-valgubhiḥ

hāra-keyūra-mukuṭair uṣṇīṣaiś ca mahā-dhanaiḥ
āstṛtās tā raṇa-bhuvo rejur vīra-mano-harāḥ

bhallaiḥ – jo strėlėmis; *sañchidyamānānām* – į gabalus sudraskytų *yakṣų* kūnų; *śirobhiḥ* – galvomis; *cāru* – brangiais; *kuṇḍalaiḥ* – auskarais; *ūrubhiḥ* – kojomis; *hema-tālābhhaiḥ* – primenančiomis auksines palmes; *dorbhiḥ* – rankomis; *valaya-valgubhiḥ* – papuoštomis gražiomis apyrankėmis; *hāra* – girliandomis; *keyūra* – antrankoviais; *mukuṭaiḥ* – ir šalmais; *uṣṇīṣaiḥ* – turbanais; *ca* – ir; *mahā-dhanaiḥ* – labai brangiais; *āstṛtāḥ* – nusėtas; *tāḥ* – tais; *raṇa-bhuvaḥ* – mūšio laukas; *rejuḥ* – mirgėjo; *vīra* – didvyrių; *manaḥ-harāḥ* – supainiodamas protus.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, kautynių laukas buvo nusėtas Dhruvos Mahārājos strėlių suvarpytų yakṣų kūnais. Žuvusiųjų galvas puošė turbanai, o ausyse spindėjo brangūs auskarai. Jų kojos buvo tvirtos ir gražios kaip auksiniai palmių kamienai, rankas puošė aukso antrankoviai ir apyrankės, o galvas – brangūs paauksuoti šalmai. Mūšio lauke tviskančių papuošalų grožis galėjo apakinti bet kurį didvyrį.

Komentaras: Iš posmo aiškėja, kad senovės kariai ėjo į mūšį pasipuošę turbanais, brangiais šalmais ir aukso papuošalais. Jiems žuvus mūšyje visi šie turtai atitekdavo nugalėtojui. Narsuoliams tai buvo puiki proga pralobti.

20 TEKSTAS

हतावशिष्टा इतरे रणाजिराद्
रक्षोगणाः क्षत्रियवर्यसायकैः ।
प्रायो विवृक्णावयवा विदुद्रुवु-
र्मृगेन्द्रविक्रीडितयूथपा इव ॥२०॥

hatāvaśiṣṭā itare raṇājirād
rakṣo-gaṇāḥ kṣatriya-varya-sāyakaiḥ
prāyo vivṛkṇāvayavā vidudruvur
mṛgendra-vikrīḍita-yūthapā iva

hatā-avaśiṣṭāḥ – kariai, išvengę mirties; *itare* – kiti; *raṇa-ajirāt* – iš mūšio lauko; *rakṣaḥ-gaṇāḥ – yakṣai,* kurių; *kṣatriya-varya* – nuo geriausiojo *kṣatriyo,* karžygio; *sāyakaiḥ* – strėlių; *prāyaḥ* – didesnė dalis; *vivṛkṇa* – buvo suniokota; *avayavāḥ* – kūno dalių; *vidudruvuḥ* – leidosi bėgti; *mṛgendra* – liūto; *vikrīḍita* – nugalėti; *yūthapāḥ* – drambliai; *iva* – kaip.

Per stebuklą išvengę mirties didžio karžygio Dhruvos Mahārājos strėlių suvarpyti yakṣai leidosi bėgti, kaip bėga susirėmimą su liūtu pralaimėję drambliai.

21 TEKSTAS

अपश्यमानः स तदाततायिनं
महामृधे कञ्चन मानवोत्तमः ।
पुरीं दिदृक्षन्नपि नाविशद् द्विषां
न मायिनां वेद चिकीर्षितं जनः ॥२१॥

apaśyamānaḥ sa tadātatāyinaṁ
mahā-mṛdhe kañcana mānavottamaḥ

purīṁ didṛkṣann api nāviśad dviṣāṁ
na māyināṁ veda cikīrṣitaṁ janaḥ

apaśyamānaḥ – nematydamas; *saḥ* – Dhruva; *tadā* – tuomet; *ātatāyinam* – ginkluoto priešininkų kario; *mahā-mṛdhe* – didžiajame mūšio lauke; *kañcana* – bent vieno; *mānava-uttamaḥ* – geriausias iš žmonių; *purīm* – miestu; *didṛkṣan* – ketino pasigrožėti; *api* – nors; *na āviśat* – nenuėjo; *dviṣām* – priešų; *na* – ne; *māyinām* – mistikų; *veda* – žinodamas; *cikīrṣitam* – planus; *janaḥ* – kas nors.

Įsitikinęs, kad visame mūšio lauke neliko nė vieno tinkamai ginkluoto yakṣų kario, Dhruva Mahārāja, geriausiasis iš žmonių, jau ketino pasigrožėti Alakāpurio miestu, bet jam dingtelėjo: „Kas žino, kokių pokštų gali iškrėsti mistinių galių turintys yakṣai?“

22 TEKSTAS

इति ब्रुवंश्चित्ररथः स्वसारथिं
यत्तः परेषां प्रतियोगशङ्कितः ।
शुश्राव शब्दं जलधेरिवेरितं
नभस्वतो दिक्षु रजोऽन्वदृश्यत ॥२२॥

iti bruvaṁś citra-rathaḥ sva-sārathiṁ
yattaḥ pareṣāṁ pratiyoga-śaṅkitaḥ
śuśrāva śabdaṁ jaladher iveritaṁ
nabhasvato dikṣu rajo 'nvadṛśyata

iti – taip; *bruvan* – kalbėjosi; *citra-rathaḥ* – Dhruva Mahārāja, kurio kovos vežimas buvo labai gražus; *sva-sārathim* – su savo vežėju; *yattaḥ* – saugodamasis; *pareṣām* – priešų; *pratiyoga* – atsako; *śaṅkitaḥ* – nuogąstaudamas; *śuśrāva* – išgirdo; *śabdam* – garsą; *jala-dheḥ* – nuo vandenyno; *iva* – tarsi; *īritam* – pasigirdusį; *nabhasvataḥ* – nuo vėjo; *dikṣu* – visomis kryptimis; *rajaḥ* – dulkes; *anu* – tuomet; *adṛśyata* – pamatė.

Kai apimtas abejonių ir baimindamasis mistinių galių turinčio priešo klastos Dhruva Mahārāja kalbėjosi su savo vežėju, žemę staiga sudrebino kurtinantis riaumojimas, tarytum jie būtų atsidūrę šėlstančio vandenyno pakrantėje. Jie pamatė, kad iš visų pusių į juos artėja dulkių audra.

23 TEKSTAS

क्षणेनाच्छादितं व्योम घनानीकेन सर्वतः ।
विस्फुरत्तडिता दिक्षु त्रासयत्स्तनयित्नुना ॥२३॥

kṣaṇenācchāditaṁ vyoma ghanānīkena sarvataḥ
visphurat-taḍitā dikṣu trāsayat-stanayitnunā

kṣaṇena – akimoju; *ācchāditam* – uždengė; *vyoma* – dangų; *ghana* – tirštų debesų; *anīkena* – gausybė; *sarvataḥ* – visur; *visphurat* – blyksėjo; *taḍitā* – žaibai; *dikṣu* – iš visų pusių; *trāsayat* – aidėjo; *stanayitnunā* – griaustiniai.

Akimoju visą dangų aptraukė tiršti debesys, sublyksėjo žaibai, trenkė kurtinantis griaustinis ir prapliupo baisi liūtis.

24 TEKSTAS

ववृषू रुधिरौघासृक्पूयविण्मूत्रमेदसः ।
निपेतुर्गगनादस्य कबन्धान्यग्रतोऽनघ ॥२४॥

vavṛṣū rudhiraughāsṛk- pūya-viṇ-mūtra-medasaḥ
nipetur gaganād asya kabandhāny agrato 'nagha

vavṛṣuḥ – prapliupo; *rudhira* – kraujo; *ogha* – srautais; *asṛk* – gleivių; *pūya* – pūlių; *viṭ* – išmatų; *mūtra* – šlapimo; *medasaḥ* – ir kaulų čiulpų; *nipetuḥ* – ėmė kristi; *gaganāt* – iš dangaus; *asya* – Dhruvą; *kabandhāni* – sudarkytų lavonų gabalai; *agrataḥ* – priešais; *anagha* – o nuodėme nesusitepęs Vidura.

O nuodėme nesusitepęs Vidura, ant Dhruvos Mahārājos iš dangaus prapliupo krauju, pūliais, išmatomis, šlapimu, kaulų čiulpais ir sudarkytų lavonų gabalais.

25 TEKSTAS

ततः खेऽदृश्यत गिरिर्निपेतुः सर्वतोदिशम् ।
गदापरिघनिस्त्रिंशमुसलाः साश्मवर्षिणः ॥२५॥

tataḥ khe 'dṛśyata girir nipetuḥ sarvato-diśam
gadā-parigha-nistriṁśa- musalāḥ śāśma-varṣiṇaḥ

tataḥ – vėliau; *khe* – danguje; *adṛśyata* – radosi; *giriḥ* – kalnas; *nipetuḥ* – pasipylė; *sarvataḥ-diśam* – iš visų pusių; *gadā* – vėzdų; *parigha* – geležinių kuokų; *nistriṁśa* – kardų; *musalāḥ* – lazdų; *sa-aśma* – didžiulių akmenų; *varṣiṇaḥ* – kruša.

Danguje radosi milžiniškas kalnas, ir iš dangaus į žemę pasipylė iečių, vėzdų, kardų, geležinių kuokų ir didžiulių akmenų kruša.

26 TEKSTAS

अहयोऽशनिनिःश्वासा वमन्तोऽग्निं रुषाक्षिभिः ।
अभ्यधावन् गजा मत्ताः सिंहव्याघ्राश्च यूथशः ॥२६॥

ahayo 'śani-niḥśvāsā vamanto 'gniṁ ruṣākṣibhiḥ
abhyadhāvan gajā mattāḥ siṁha-vyāghrāś ca yūthaśaḥ

ahayaḥ – milžiniškos gyvatės; *aśani* – griausmingai; *niḥśvāsāḥ* – alsuojančios; *vamantaḥ* – besispjaudančios; *agnim* – ugnimi; *ruṣā-akṣibhiḥ* – pykčiu žaižaruojančiomis akimis; *abhyadhāvan* – metėsi link; *gajāḥ* – drambliai; *mattāḥ* – pasiutę; *siṁha* – liūtai; *vyāghrāḥ* – tigrai; *ca* – taip pat; *yūthaśaḥ* – pulkais.

Ūmai Dhruva Mahārāja išvydo jo link šliaužiančias ugnimi besispjaudančias milžiniškas gyvates pykčiu žaižaruojančiomis akimis, kurios taikėsi jį suryti. Iš visų pusių į jį artinosi pasiutę drambliai, liūtai ir tigrai.

27 TEKSTAS

समुद्र ऊर्मिभिर्भीमः प्लावयन् सर्वतो भुवम् ।
आससाद महाह्रादः कल्पान्त इव भीषणः ॥२७॥

samudra ūrmibhir bhīmaḥ plāvayan sarvato bhuvam
āsasāda mahā-hrādaḥ kalpānta iva bhīṣaṇaḥ

samudraḥ – jūra; *ūrmibhiḥ* – bangomis; *bhīmaḥ* – milžiniškomis; *plāvayan* – paskandindama; *sarvataḥ* – visomis kryptimis; *bhuvam* – žemę; *āsasāda* –

radosi; *mahā-hrādaḥ* – su didžiausiu trenksmu; *kalpa-ante* – (naikinimas) *kalpos* pabaigoje; *iva* – kaip; *bhīṣaṇaḥ* – grėsminga.

Tuomet prasidėjo tvanas, grėsmingas kaip visatos naikinimo metu. Į Dhruvą iš visų pusių su didžiausiu trenksmu ėmė ristis milžiniškos putojančios bangos.

28 TEKSTAS

एवंविधान्यनेकानि त्रासनान्यमनस्विनाम् ।
ससृजुस्तिग्मगतय आसुर्या माययासुराः ॥२८॥

evaṁ-vidhāny anekāni trāsanāny amanasvinām
sasṛjus tigma-gataya āsuryā māyayāsurāḥ

evam-vidhāni – panašius (reiškinius); *anekāni* – įvairiausius; *trāsanāni* – bauginančius; *amanasvinām* – neišmanėlius; *sasṛjuḥ* – jie sukūrė; *tigma-gatayaḥ* – iš prigimties piktavaliai; *āsuryā* – šėtoniškų; *māyayā* – kerų pagalba; *asurāḥ* – demonai.

Iš prigimties piktavaliai demonai yakṣai savo šėtoniškais kerais gali sukurti tokius nepaprastus reginius siekdami išgąsdinti neišmanėlius.

29 TEKSTAS

ध्रुवे प्रयुक्तामसुरैस्तां मायामतिदुस्तराम् ।
निशम्य तस्य मुनयः शमाशंसन् समागताः ॥२९॥

dhruve prayuktām asurais tāṁ māyām atidustarām
niśamya tasya munayaḥ śam āśaṁsan samāgatāḥ

dhruve – Dhruvai įveikti; *prayuktām* – paleistas; *asuraiḥ* – demonų; *tām* – tas; *māyām* – šėtoniškas galias; *ati-dustarām* – nepaprastai pavojingas; *niśamya* – išgirdę apie; *tasya* – jo; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *śam* – sėkmei; *āśaṁsan* – padrąsinti; *samāgatāḥ* – susirinko.

Išgirdę, kad bandydami įveikti Dhruvą Mahārājį demonai paleido į darbą savo šėtoniškas galias, narsųjį karžygį kaipmat apsupo didieji išminčiai kad padrąsintų jį savo palaiminimais.

30 TEKSTAS

मुनय ऊचुः
औत्तानपाद भगवांस्तव शार्ङ्गधन्वा
देवः क्षिणोत्ववनतार्तिहरो विपक्षान् ।
यन्नामधेयमभिधाय निशम्य चाद्धा
लोकोऽञ्जसा तरति दुस्तरमङ्ग मृत्युम् ॥३०॥

munaya ūcuḥ
auttānapāda bhagavāṁs tava śārṅgadhanvā
devaḥ kṣiṇotv avanatārti-haro vipakṣān
yan-nāmadheyam abhidhāya niśamya cāddhā
loko 'ñjasā tarati dustaram aṅga mṛtyum

munayaḥ ūcuḥ – išminčiai tarė; *auttānapāda* – o karaliaus Uttānapādos sūnau; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *tava* – tavo; *śārṅga-dhanvā* – ginkluotas Śārṅgos lanku; *devaḥ* – Viešpats; *kṣiṇotu* – Jis gali sunaikinti; *avanata* – atsidavusios Jam sielos; *ārti* – bėdas; *haraḥ* – pašalinantis; *vipakṣān* – priešus; *yat* – kurio; *nāmadheyam* – šventąjį vardą; *abhidhāya* – kartodami; *niśamya* – klausydamiesi; *ca* – taip pat; *addhā* – tučtuojau; *lokaḥ* – žmonės; *añjasā* – visiškai; *tarati* – išvengia; *dustaram* – neįveikiamos; *aṅga* – o Dhruva; *mṛtyum* – mirties.

Išminčiai tarė: O Dhruva, karaliaus Uttānapādos sūnau, tesunaikina Aukščiausiasis Dievo Asmuo Śārṅgadhanvā tavo klastingus priešus, nes Jis visada ištiesia pagalbos ranką į bėdą pakliuvusiems Savo bhaktams. Šventasis Viešpaties vardas yra visagalis kaip ir Pats Viešpats, todėl tiesiog jį kartodami ir klausydamiesi jo garsų žmonės gali nesunkiai ištrūkti iš negailestingos mirties nagų. Taip šventasis Viešpaties vardas gelbsti bhaktą.

Komentaras: Didieji *ṛṣiai* atėjo į pagalbą Dhruvai Mahārājai tuo metu, kai susidūręs su magiškomis *yakṣų* galiomis šis sutriko. Aukščiausiasis Dievo Asmuo visada globoja Savo bhaktą. Tai pats Viešpats paskatino išminčius ateiti Dhruvai Mahārājai į pagalbą, įkvėpti jam tvirtybės ir patikinti, kad visiškai Aukščiausiajam Viešpačiui atsidavusiai sielai niekas negresia. Jei Viešpaties malone bhaktas mirties akimirką ištaria Jo šventąjį vardą – Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – tiesiog šio *mahā-mantros* kartojimo dėka jis įveiks bekraštį materialaus pasaulio vandenyną ir pateks į dvasinę karalystę.

Jam daugiau niekada neteks gimti ir mirti materialiame pasaulyje. Jei šventasis vardas padeda įveikti mirties vandenyną, ką jau kalbėti apie iliuzinius *yakṣų* burtus, kurie akimirkai sutrikdė Dhruvos Mahārājos protą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dešimtąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dhruva Mahārāja susiremia su yakṣais“.

VIENUOLIKTAS SKYRIUS

Svāyambhuva Manu pataria Dhruvai Mahārājai nutraukti kautynes

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
निशम्य गदतामेवमृषीणां धनुषि ध्रुवः ।
सन्दधेऽस्त्रमुपस्पृश्य यन्नारायणनिर्मितम् ॥ १ ॥

maitreya uvāca
niśamya gadatām evam ṛṣīṇāṁ dhanuṣi dhruvaḥ
sandadhe 'stram upaspṛśya yan nārāyaṇa-nirmitam

maitreyaḥ uvāca – išminčius Maitreya tęsė; *niśamya* – išklausęs; *gadatām* – žodžius; *evam* – tokiu būdu; *ṛṣīnām* – išminčių; *dhanuṣi* – savo lanką; *dhruvaḥ* – Dhruva Mahārāja; *sandadhe* – užtaisė; *astram* – strėle; *upaspṛśya* – palietęs vandenį; *yat* – kuri; *nārāyaṇa* – Nārāyaṇos; *nirmitam* – buvo padirbta.

Śrī Maitreya tarė: O Vidura, didžių išminčių įkvėptas Dhruva Mahārāja palietė vandenį (atliko ācamaną) ir išsitraukęs Paties Viešpaties Nārāyaṇos padirbtą strėlę užtaisė ja lanką.

Komentaras: Dhruva Mahārāja turėjo ypatingą paties Viešpaties Nārāyāṇos padarytą ir jam dovanotą strėlę ir dabar, norėdamas išsklaidyti *yakṣų* burtus, būtent ja užtaisė savo lanką. „Bhagavad-gītoje“ (7.14) pasakyta: *mām eva ye prapadyante māyām etāṁ taranti te* – be Aukščiausiojo Dievo Asmens, Nārāyaṇos, pagalbos neįmanoma išsklaidyti iliuzinės energijos kerų. „Bhāgavatam“ pasakojama ir apie kitą ginklą, kurį mūsų epochos

žmonėms dovanojo Śrī Caitanya Mahāprabhu. *Nārāyaṇāstra* – ginklas, kuriuo naudodamasis šiuolaikinis žmogus gali pasipriešinti *māyai,* vadinamas *sāṅgopāṅgāstra.* Norint įveikti iliuzinės energijos burtus mūsų epochoje reikia sekant Advaitos Prabhu, Nityānandos, Gadādharos, Śrīvāsos ir kitų Viešpaties Caitanyos palydovų pavyzdžiu kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą.*

2 TEKSTAS

सन्धीयमान एतस्मिन्माया गुह्यकनिर्मिताः ।
क्षिप्रं विनेशुर्विदुर क्लेशा ज्ञानोदये यथा ॥ २॥

sandhīyamāna etasmin māyā guhyaka-nirmitāḥ
kṣipraṁ vineśur vidura kleśā jñānodaye yathā

sandhīyamāne – užtaisius lanką; *etasmin* – šia *nārāyaṇāstra; māyāḥ* – iliuzija; *guhyaka-nirmitāḥ – yakṣų* sukurta; *kṣipram* – kaip mat; *vineśuḥ* – išnyko; *vidura* – O Vidura; *kleśāḥ* – iliuzinės kančios ir džiaugsmai; *jñāna-udaye* – puoselėjant žinojimą; *yathā* – kaip.

Vos tik Dhruva Mahārāja užtaisė nārāyaṇāstra strėle savo lanką, yakṣų burtai išnyko, lygiai kaip išnyksta materialūs džiaugsmai ir kančios suvokus savo dvasinę prigimtį.

Komentaras: Kṛṣṇa – tai saulė, o *māyā,* iliuzinė Kṛṣṇos energija – tai tamsa. Tamsa viešpatauja, kai nėra šviesos, o *māyā* – kai nėra Kṛṣṇos sąmonės. Kṛṣṇos sąmonė ir *māya* egzistuoja lygia greta. Nubudus Kṛṣṇos sąmonei išsisklaido iliuziniai materialaus pasaulio džiaugsmai ir kančios. *Māyām etāṁ taranti te*: nuolat kartojant *mahā-mantrą* išsisklaido *māyos* iliuzinės energijos burtai.

3 TEKSTAS

तस्यार्षास्त्रं धनुषि प्रयुञ्जतः
सुवर्णपुङ्खाः कलहंसवाससः ।
विनिःसृता आविविशुर्द्विषद्बलं
यथा वनं भीमरवाः शिखण्डिनः ॥ ३॥

tasyārṣāstraṁ dhanuṣi prayuñjataḥ
suvarṇa-puṅkhāḥ kalahaṁsa-vāsasaḥ
viniḥsṛtā āviviśur dviṣad-balaṁ
yathā vanaṁ bhīma-ravāḥ śikhaṇḍinaḥ

tasya – vos tik Dhruva Mahārāja; *ārṣa-astram* – Nārāyaṇos Ṛṣio duotu ginklu; *dhanuṣi* – savo lanką; *prayuñjataḥ* – užtaisė; *suvarṇa-puṅkhāḥ* – (strėlės) auksiniais kotais; *kalahaṁsa-vāsasaḥ* – su plunksnomis, kaip gulbės sparnai; *viniḥsṛtāḥ* – pasirodė; *āviviśuḥ* – pasipylė į; *dviṣat-balam* – priešo kariauną; *yathā* – kaip; *vanam* – į mišką; *bhīma-ravāḥ* – triukšmingai; *śikhaṇḍinaḥ* – povai.

Vos tik Dhruva Mahārāja užtaisė lanką Narāyāṇos Ṛṣio sukurtu ginklu, į priešo kariauną pasipylė strėlių su auksiniais kotais ir baltomis, tarsi gulbės sparnai plunksnomis kruša. Šaižus švilpiančių strėlių gausmas buvo panašus į mišką tolstančių povų klykavimą.

4 TEKSTAS

तैस्तिग्मधारैः प्रधने शिलीमुखै-
रितस्ततः पुण्यजना उपद्रुताः ।
तमभ्यधावन् कुपिता उदायुधाः
सुपर्णमुन्नद्धफणा इवाहयः ॥ ४ ॥

tais tigma-dhāraiḥ pradhane śilī-mukhair
itas tataḥ puṇya-janā upadrutāḥ
tam abhyadhāvan kupitā udāyudhāḥ
suparṇam unnaddha-phaṇā ivāhayaḥ

taiḥ – šių; *tigma-dhāraiḥ* – su aštriais galais; *pradhane* – mūšio lauke; *śilī-mukhaiḥ* – strėlių; *itaḥ tataḥ* – čia ir ten; *puṇya-janāḥ – yakṣai; upadrutāḥ* – labai sujaudinti; *tam* – Dhruvą Mahārājį; *abhyadhāvan* – puolė; *kupitāḥ* – įtūžę; *udāyudhāḥ* – iškėlę ginklus; *suparṇam* – Garuḍą; *unnaddha-phaṇāḥ* – išpūstais gobtuvais; *iva* – kaip; *ahayaḥ* – gyvatės.

Aštrios Dhruvos Mahārājos strėlės sukėlė sumaištį priešo karių gretose. Nemažai yakṣų krito pasliki iš baimės, kiti įniršio pagauti griebėsi ginklų ir vėl puolė Dhruvą Mahārājį. Jie puolė karalių iškėlę ginklus, kaip Garuḍą puola jo suerzintosir gobtuvus išpūtusios gyvatės.

5 TEKSTAS

स तान् पृषत्कैरभिधावतो मृधे
निकृत्तबाहूरुशिरोधरोदरान् ।
निनाय लोकं परमर्कमण्डलं
व्रजन्ति निर्भिद्य यमूर्ध्वरेतसः ॥ ५ ॥

sa tān pṛṣatkair abhidhāvato mṛdhe
nikṛtta-bāhūru-śirodharodarān
ninaya lokaṁ param arka-maṇḍalaṁ
vrajanti nirbhidya yam ūrdhva-retasaḥ

saḥ – jis (Dhruva Mahārāja); *tān* – visus *yakṣus; pṛṣatkaiḥ* – savo strėlėmis; *abhidhāvataḥ* – puolančius; *mṛdhe* – mūšio lauke; *nikṛtta* – nukirsdamas; *bāhu* – rankas; *ūru* – kojas; *śiraḥ-dhara* – kaklus; *udarān* – ir pilvus; *ninaya* – siuntė; *lokam* – į planetą; *param* – aukščiausią; *arka-maṇḍalam* – Saulę; *vrajanti* – patenka; *nirbhidya* – prasiskverbdami pro; *yam* – į kurią; *ūrdhva-retasaḥ* – tie, kam niekada neišsiliejo sėkla.

Pamatęs, kad yakṣai vėl jį puola, Dhruva Mahārāja tučtuojau paleido į juos savo strėles, nuo kurių ritosi yakṣų galvos, krito rankos bei kojos, kurios kiaurai vėrė jų pilvus. Jis pasiuntė yakṣų sielas į virš Saulės esančią planetą, į kurią patenka tiktai geriausieji iš brahmacārių, nė karto gyvenime neišlieję sėklos.

Komentaras: Žūti nuo Viešpaties ar jo bhakto rankos nebhaktui yra didžiausia sėkmė. Dhruva Mahārāja guldė *yakṣus* vieną po kito, ir visi žuvusieji nuo Dhruvos Mahārājos rankos nukeliavo į planetų sistemą, į kurią patenka tiktai *brahmacāriai,* nė karto gyvenime neišlieję sėklos. *Jñāniai* impersonalistai ir nuo Viešpaties rankos kritę demonai patenka į Brahmaloką, dar vadinamą Satyaloka. Į Satyaloką patenka ir kritusieji nuo Viešpaties bhakto rankos. Satyaloka, apie kurią kalba posmas, yra iškilusi virš Saulės. Taigi žudymas nėra absoliutus blogis. Jei gyvoji esybė žūva nuo Aukščiausiojo Viešpaties ar Jo bhakto rankos, ar yra paaukojama didingo aukojimo metu, jai tai išeina tik į naudą. Prievartos nenaudojimas, kaip jis suprantamas čia, Žemėje, ir iš tolo neprilygsta išganingai prievartai, kurią naudoja Aukščiausiasis Dievo Asmuo ar Jo bhaktai. Net karaliaus ar vyriausybės paskelbtas mirties nuosprendis žmogžudžiui yra jam naudingas, nes mirties bausmė nuplauna visas jo nuodėmes.

Svarbi reikšmė tenka žodžiui *ūrdhva-retasaḥ,* kuris reiškia „*brahmacāris,*

nė karto gyvenime neišliejęs sėklos“. Skaistybė žmogui išganinga. Net jei jis nepraktikuoja asketizmo ir neatlieka Vedose nurodytų apvalomųjų apeigų, bet griežtai laikosi *brahmacaryos* įžadų ir neišlieja sėklos, po mirties patenka į Satyaloką. Seksas yra visų kančių materialiame pasaulyje priežastis. Todėl visuomenėje, gyvenančioje pagal Vedų normas, lytiniai santykiai griežtai ribojami. Iš visų socialinių grupių tiktai *gṛhasthoms* leidžiamas reguliatyvus lytinis gyvenimas. Visos kitos socialinės grupės privalo susilaikyti nuo lytinių santykių. Šiuolaikiniai žmonės nesupranta lytinio susilaikymo svarbos. Dėl šios priežasties žmonės mūsų laikais įgyja daugybę nepageidautinų materialių savybių ir jų gyvenimas virsta alinančia kova dėl būvio. *Ūrdhva-retasaḥ* visų pirma nurodo į *sannyāsius māyāvādžius,* kurie laikosi griežtų asketizmo normų. Tačiau „Bhagavad-gītoje“ (8.16) Viešpats sako, kad net pasiekusiems Brahmaloką anksčiau ar vėliau tenka sugrįžti į žemutines planetų sistemas (*ābrahma-bhuvanāl lokāḥ punar āvartino ‘rjuna*). Tikrąją *mukti,* išvadavimą, pelno tiktai tas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, nes tik pasiaukojimo tarnystė leidžia pakilti aukščiau Brahmalokos. Tik jam yra atviras kelias į dvasinį pasaulį, iš kur jam neteks grįžti atgal. *Sannyāsiai māyāvādžiai* labai didžiuojasi, kad pasieks išsivadavimą, tačiau tikrąjį išvadavimą tepasiekia tas, kuris per pasiaukojimo tarnystę užmezga ryšius su Aukščiausiuoju Viešpačiu. *Hariṁ vinā na sṛtiṁ taranti*: išvadavimas pelnomas tik Kṛṣṇos malone.

6 TEKSTAS

तान् हन्यमानानभिवीक्ष्य गुह्यका-
ननागसश्चित्ररथेन भूरिशः ।
औत्तानपादिं कृपया पितामहो
मनुर्जगादोपगतः सहर्षिभिः ॥ ६ ॥

tān hanyamānān abhivīkṣya guhyakān
anāgasaś citra-rathena bhūriśaḥ
auttānapādiṁ kṛpayā pitāmaho
manur jagādopagataḥ saharṣibhiḥ

tān – tuos *yakṣus; hanyamānān* – žūnant; *abhivīkṣya* – matydamas; *guhyakān – yakṣus; anāgasaḥ* – nekaltus; *citra-rathena* – nuo Dhruvos Mahārājos, turinčio puikų kovos vežimą, rankų; *bhūriśaḥ* – labai; *auttānapādim* – į Uttānapādos sūnų; *kṛpayā* – iš gailesčio; *pitāmahaḥ* –

senelis; *manuḥ* – Svāyambhuva Manu; *jagāda* – norėdamas pamokyti; *upagataḥ* – kreipėsi; *saha-ṛṣibhiḥ* – su didžių išminčių palyda.

Išgirdus apie tai, kad jo vaikaitis Dhruva Mahārāja žudo niekuo nenusikaltusius yakṣus, gailestis suspaudė Svāyambhuvos Manu širdį ir jis drauge su didžių išminčių palyda atskubėjo pamokyti Dhruvą.

Komentaras: Dhruva Mahārāja surengė *yakṣų* sostinės Alakāpurio antpuolį norėdamas atkeršyti *yakṣams* už tai, kad jų gentainis nužudė jo brolį. Bet iš tikrųjų tik vienas *yakṣas* buvo susitepęs jo brolio, Uttamos, krauju – kiti buvo nekalti. Be abejonės, Dhruva Mahārāja griebėsi labai griežtų priemonių. Jis paskelbė karą visai *yakṣų* genčiai ir juos užpuolė. Mūsų dienomis taip pat nutinka, kad dėl vieno žmogaus kaltės visai šaliai skelbiamas karas. Žmonijos pradininkas ir jos įstatymų kūrėjas Manu nepritaria tokioms masinėms žudynėms, todėl jis norėjo sulaikyti savo vaikaitį Dhruvą ir neleisti žudyti *yakṣų,* kurie niekuo nenusikalto.

7 TEKSTAS

मनुरुवाच
अलं वत्सातिरोषेण तमोद्वारेण पाप्मना ।
येन पुण्यजनानेतानवधीस्त्वमनागसः ॥ ७ ॥

manur uvāca
alaṁ vatsātiroṣeṇa tamo-dvāreṇa pāpmanā
yena puṇya-janān etān avadhīs tvam anāgasaḥ

manuḥ uvāca – Manu tarė; *alam* – pakanka; *vatsa* – mano berniuk; *atiroṣeṇa* – apimtas per didelio įniršio; *tamaḥ-dvāreṇa* – neišmanymo keliu; *pāpmanā* – nuodėmingu; *yena* – kuriuo; *puṇya-janān – yakṣus; etān* – visus juos; *avadhīḥ* – tu nužudei; *tvam* – tu; *anāgasaḥ* – nekaltus.

Viešpats Manu tarė: Sustok, mano berniuk! Nepagrįstas įniršis – tiesiausias kelias į pragarą. Skandindamas kraujyje niekuo nenusikaltusius yakṣus tu peržengi visas leistinas ribas.

Komentaras: Posmo žodis *atiroṣeṇa* reiškia „nepagrįstas įniršis“. Kai Dhruvos Mahārādžos įniršis peržengė leistinas ribas, pas jį atskubėjo senelis, Svāyambhuva Manu, norėdamas apsaugoti jį nuo tolimesnių nuodėmingų poelgių. Tai reiškia, kad žudymas pats savaime nėra blogis, tačiau, kai

žudoma ne iš būtinybės arba žudomas niekuo nenusikaltęs žmogus, toks veiksmas atveria kelią į pragarą. Nuo šios nuodėmės Dhruvą Mahārāją išgelbėjo tai, kad jis buvo iškilus bhaktas.

Kṣatriyai turi teisę žudyti, kad užtikrintų valstybėje teisėtvarką, tačiau jie negali griebtis smurto ir žudyti be pagrindo. Smurtas – tiesiausias kelias į pragarą, tačiau jis būtinas siekiant užtikrinti valstybėje teisėtvarką. Viešpats Manu uždraudė Dhruvai Mahārājai žudyti *yakṣus,* kadangi bausmės nusipelnė tik jo brolio Uttamos žudikas, bet ne kiti *yakṣai.* Šiuolaikiniame kare nekaltų civilių gyventojų naikinimas yra tapęs taisykle, tačiau pagal Manu įstatymus, dalyvavimas tokiuose kariniuose veiksmuose – didžiausia nuodėmė. Be to, šiuolaikiniai civilizuoti žmonės visiškai be reikalo steigia daugybę skerdyklų, kuriose žudomi nekalti gyvūnai. Todėl karai ir jų pasekmės, kai sunaikinamos ištisos tautos, yra tiesiog atpildas už žmonių padarytas nuodėmes. Toks gamtos įstatymas.

8 TEKSTAS

नास्मत्कुलोचितं तात कर्मैतत्सद्विगर्हितम् ।
वधो यदुपदेवानामारब्धस्तेऽकृतैनसाम् ॥ ८ ॥

nāsmat-kulocitaṁ tāta karmaitat sad-vigarhitam
vadho yad upadevānām ārabdhas te 'kṛtainasām

na – ne; *asmat-kula* – mūsų giminei; *ucitam* – tinka; *tāta* – mano sūnau; *karma* – veiksmas; *etat* – šis; *sat* – religijos įstatymų žinovų; *vigarhitam* – draudžiamas; *vadhaḥ* – žudymas; *yat* – kurį; *upadevānām* – *yakṣų; ārabdhaḥ* – atlikai; *te* – tu; *akṛta-enasām* – nenusidėjusių.

Mano sūnau, tavo veiksmams prieš nekaltus yakṣus nepritars niekas, kas išmano religijos įstatymus. Tavo poelgis nedaro garbės mūsų giminei, kuri pelnė šlovę kaip religijos įstatymų gynėja.

9 TEKSTAS

नन्वेकस्यापराधेन प्रसङ्गाद्बहवो हताः ।
भ्रातुर्वधाभितप्तेन त्वयाङ्ग भ्रातृवत्सल ॥ ९ ॥

nanv ekasyāparādhena prasaṅgād bahavo hatāḥ
bhrātur vadhābhitaptena tvayāṅga bhrātṛ-vatsala

nanu – suprantama; *ekasya* – dėl vieno (*yakṣo*); *aparādhena* – kaltės; *prasaṅgāt* – su juo susijusių; *bahavaḥ* – daugybę; *hatāḥ* – nužudei; *bhrātuḥ* – dėl savo brolio; *vadha* – mirties; *abhitaptena* – patyręs daug skausmo; *tvayā* – tu; *aṅga* – mano brangus sūnau; *bhrātṛ-vatsala* – mylintis savo brolį.

Sūnau, tu įrodei savo meilę broliui. Suprantama, kad brolio žūtis nuo yakṣo rankos sukėlė tau daug skausmo, tačiau pagalvok – dėl vieno yakṣo kaltės tu pasmerkei myriop daugybę nekaltų jo gentainių.

10 TEKSTAS

नायं मार्गो हि साधूनां हृषीकेशानुवर्तिनाम् ।
यदात्मानं पराग्गृह्य पशुवद्भूतवैशसम् ॥१०॥

nāyaṁ mārgo hi sādhūnāṁ hṛṣīkeśānuvartinām
yad ātmānaṁ parāg gṛhya paśuvad bhūta-vaiśasam

na – niekada; *ayam* – šis; *mārgaḥ* – kelias; *hi* – tikrai; *sādhūnām* – garbingiems žmonėms; *hṛṣīkeśa* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *anuvartinām* – pasirinkusiems kelią; *yat* – kuris; *ātmānam* – save; *parāk* – kūnu; *gṛhya* – laikant; *paśu-vat* – kaip gyvūnai; *bhūta* – gyvųjų esybių; *vaiśasam* – žudymas.

Žmogus neturėtų tapatinti savęs su kūnu ir kaip žvėris žudyti kitų būtybių kūnus. Šis draudimas, visų pirma, galioja šventiesiems, pasirinkusiems pasiaukojimo tarnystės Aukščiausiajam Dievo Asmeniui kelią.

Komentaras: Svarbi reikšmė šiame posme tenka žodžiams *sādhūnāṁ hṛṣīkeśānuvartinām. Sādhu* reiškia šventąjį, tačiau kokį žmogų galima pavadinti šventuoju? Šventasis yra tas, kuris eina pasiaukojimo tarnystės Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Hṛṣīkeśai, keliu. „Nārada-pañcarātroje“ pasakyta: *hṛṣīkeṇa hṛṣīkeśa-sevanaṁ bhaktir ucyate – bhakti,* pasiaukojimo tarnyste, vadinama tarnystė Aukščiausiajam Dievo Asmeniui su palankia nuostata, įtraukiant į tarnystę savo jusles. Todėl ar dera tam, kuris tarnauja Viešpačiui, siekti juslinių malonumų? Viešpats Manu posme sako Dhruvai Mahārājai, kad jam, tyram Viešpaties tarnui, nederėtų vadovautis kūniška būties samprata ir nusileisti iki gyvūnų lygio. Gyvūnas žvelgia į kitos gyvosios būtybės kūną kaip į maistą ir skatinamas kūniškos būties sampratos ją puola. Žmogus, ir visų pirma Viešpaties bhaktas, taip elgtis neturėtų. *Sādhu,* šventam bhaktui, nedera be reikalo žudyti gyvūnų.

11 TEKSTAS

सर्वभूतात्मभावेन भूतावासं हरिं भवान् ।
आराध्यापद दुराराध्यं विष्णोस्तत्परमं पदम् ॥११॥

sarva-bhūtātma-bhāvena bhūtāvāsaṁ hariṁ bhavān
ārādhyāpa durārādhyaṁ viṣṇos tat paramaṁ padam

sarva-bhūta – visose gyvosiose esybėse; *ātma* – Supersielą; *bhāvena* – medituodamas; *bhūta* – visos būties; *āvāsam* – buveinę; *harim* – Viešpatį Hari; *bhavān* – tu; *ārādhya* – garbindamas; *āpa* – pasiekei; *durārādhyam* – labai nelengva patenkinti; *viṣṇoḥ* – Viešpaties Viṣṇu; *tat* – tą; *paramam* – aukščiausią; *padam* – padėtį.

Nelengva pasiekti dvasinę Viešpaties Hari karalystę Vaikuṇṭhos planetose, bet tau nusišypsojo sėkmė – tau lemta patekti į Viešpaties buveinę, nes garbinai Jį kaip aukščiausią visų gyvųjų esybių prieglobstį.

Komentaras: Materialaus gyvosios esybės kūno egzistavimą užtikrina jame glūdinčios dvasinė siela ir Supersiela. Dvasinė siela yra priklausoma nuo kiekviename atome glūdinčios Supersielos. Kadangi visa būtis – tiek materija, tiek ir dvasia – yra visiškai priklausoma nuo Aukščiausiojo Viešpaties, posme Jis pavadintas *bhūtāvāsa.* Būdamas *kṣatriyas* Dhruva Mahārāja galėjo ir nenusileisti savo seneliui Manu, pareikalavusiam liautis žudžius *yakṣus,* ir priminti jam, kad *kṣatriyas* privalo kautis su priešu. Manu nurodė Dhruvai Mahārājai, kad Aukščiausiasis Viešpats glūdi kiekvienos gyvosios esybės širdyje, todėl jos kūnas laikytinas Viešpaties šventykla ir beprasmiškai žudyti gyvąsias esybes yra draudžiama.

12 TEKSTAS

स त्वं हरेरनुध्यातस्तत्पुंसामपि सम्मतः ।
कथं त्ववद्यं कृतवाननुशिक्षन् सतां व्रतम् ॥१२॥

sa tvaṁ harer anudhyātas tat-puṁsām api sammataḥ
kathaṁ tv avadyaṁ kṛtavān anuśikṣan satāṁ vratam

saḥ – to žmogaus; *tvam* – tavęs; *hareḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *anudhyātaḥ* – niekada nepamiršta; *tat* – Jo; *puṁsām* – bhaktų; *api* – taip

pat; *sammataḥ* – gerbiamas; *katham* – kodėl; *tu* – tuomet; *avadyam* – pasibjaurėtiną (poelgį); *kṛtavān* – tu atlikai; *anuśikṣan* – rodydamas pavyzdį; *satām* – šventųjų; *vratam* – įžado.

Tu esi tyras Viešpaties bhaktas, todėl Viešpats niekada tavęs nepamiršta ir prieš tave galvą lenkia artimiausi Viešpaties bhaktai. Tavo gyvenimas turi būti pavyzdys kitiems, todėl nesuprantu, kas pastūmėjo tave tokiam pasibjaurėtinam poelgiui?

Komentaras: Dhruva Mahārāja buvo tyras bhaktas ir mintimis nuolat gyveno su Viešpačiu. Savo tyram bhaktui, kuris be perstojo apie Jį galvoja, Viešpats atsilygina tuo pačiu ir niekada jo neužmiršta. Tyram bhaktui nėra nieko svarbiau už Viešpatį, o Viešpačiui nėra nieko svarbiau už tyrą bhaktą. Svāyambhuva Manu priminė apie tai Dhruvai Mahārājai: „Tu pats esi tyras bhaktas, be to, į tave lygiuojasi visi tyri Viešpaties bhaktai. Tu turi elgtis taip, kad kiti mokytųsi iš tavo poelgių. Todėl mane stebina tai, kad nužudei daugybę nekaltų *yakṣų.*“

13 TEKSTAS

तितिक्षया करुणया मैत्र्या चाखिलजन्तुषु ।
समत्वेन च सर्वात्मा भगवान् सम्प्रसीदति ॥१३॥

titikṣayā karuṇayā maitryā cākhila-jantuṣu
samatvena ca sarvātmā bhagavān samprasīdati

titikṣayā – pakantumu; *karuṇayā* – gailestingumu; *maitryā* – draugiškumu; *ca* – ir; *akhila* – visoms; *jantuṣu* – gyvosioms esybėms; *samatvena* – vienodu požiūriu; *ca* – taip pat; *sarva-ātmā* – Supersiela; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *samprasīdati* – patenkintas.

Viešpačiui džiugu matyti, kai jo bhaktas yra pakantus, gailestingas, draugiškas ir elgiasi vienodai su visais žmonėmis.

Komentaras: Antrąją tobulumo pakopą pasiekęs iškilus bhaktas turi elgtis taip, kaip nurodo šis posmas. Egzistuoja trys pasiaukojimo tarnystės pakopos. Žemiausioje pakopoje bhaktas mato tik Dievybes šventykloje, jis uoliai garbina Viešpatį ir laikosi nustatytų reguliatyviųjų principų. Antrojoje pakopoje bhaktas pradeda suvokti, kokie santykiai sieja jį su Aukščiausiuoju, su kitais bhaktais, su nekaltais žmonėmis ir su priešiškai nusitei-

kusiais žmonėmis. Kartais bhaktams tenka susidurti su priešiškumu, todėl posme sakoma, kad pažengęs bhaktas turi būti pakantus. Jis taip pat turi būti labai gailestingas nesusivokusiems, bet nekaltiems žmonėms. Bhakto gailestingumas pasireiškia tuo, kad pamokslaudamas jis padeda nekaltiems žmonėms stoti į pasiaukojimo tarnystės kelią. Iš prigimties kiekvienas mūsų yra amžinas Dievo tarnas. Todėl bhakto uždavinys – pažadinti žmonių širdyse snaudžiančią Kṛṣṇos sąmonę. Taip pasireiškia jo gailestingumas. Su sau lygiais bhaktais jis turėtų palaikyti draugiškus santykius. Iš esmės į kiekvieną gyvąją esybę jis turėtų žvelgti kaip į Aukščiausiojo Viešpaties dalelytę. Gyvosios esybės įsikūnija skirtingais išoriniais pavidalais, tačiau „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad tiesą patyręs žmogus į visas gyvąsias esybes žvelgia vienodai. Aukščiausiasis Viešpats labai vertina tokią bhakto poziciją. Neveltui yra pasakyta, kad šventasis visuomet yra pakantus, gailestingas, taikus, draugiškai nusiteikęs visų atžvilgiu ir niekam nejaučia priešiškumo. Tai tik kelios iš daugybės bhakto dorybių.

14 TEKSTAS

सम्प्रसन्ने भगवति पुरुषः प्राकृतैर्गुणैः ।
विमुक्तो जीवनिर्मुक्तो ब्रह्म निर्वाणमृच्छति ॥१४॥

samprasanne bhagavati puruṣaḥ prākṛtair guṇaiḥ
vimukto jīva-nirmukto brahma nirvāṇam ṛcchati

samprasanne – patenkinusi; *bhagavati* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *puruṣaḥ* – gyvoji esybė; *prākṛtaiḥ* – iš materialių; *guṇaiḥ* – gamtos *guṇų; vimuktaḥ* – išsivadavusi; *jīva-nirmuktaḥ* – taip pat ištrūkusi ir iš subtilaus kūno pančių; *brahma* – beribę; *nirvāṇam* – dvasinę palaimą; *ṛcchati* – pasiekia.

Jei Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra patenkintas gyvąja esybe, ji dar šį gyvenimą išsivaduoja tiek iš grubiosios, tiek ir iš subtiliosios materijos pančių. Ištrūkus iš materialių gamtos guņų nelaisvės jai atsiveria beribė dvasinė palaima.

Komentaras: Ankstesniame posme kalbėta apie tai, kad bhaktas turėtų būti pakantus, gailestingas, draugiškas ir vienodas visoms gyvosioms esybėms. Tokia laikysena teikia džiaugsmą Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, o kai Viešpats yra patenkintas, bhaktas labai greitai išsivaduoja iš materialios gamtos *guņų* poveikio. Viešpats patvirtina šią minti „Bhagavad-gītoje“:

„Kas visiškai atsideda pasiaukojimo tarnystei, tas išsyk pasiekia transcendentinį lygmenį ir patiria beribę dvasinę palaimą.“ Materialiame pasaulyje gyvenantys žmonės iš paskutiniųjų siekia laimės. Deja, jie nežino kaip ją pasiekti. Ateistai netiki Dievą, todėl negali Jo patenkinti. Čia aiškiai pasakyta, kad patenkinus Aukščiausiąjį Dievo Asmenį išsyk pasiekiamas dvasinis lygmuo ir patiriama beribė palaima. Išsivaduoti iš materialios būties reiškia atsikratyti materialios gamtos poveikio.

Šiame posme vartojamas žodis *samprasanne* reiškia „patyręs pasitenkinimą“. Turime galvoti ne apie savo malonumus, bet apie tai, kaip savo veikla patenkinti Viešpatį. Kai Viešpats patenkintas, savaime suprantama, patenkintas jaučiasi ir bhaktas. Tokia *bhakti-yogos* metodo paslaptis. Visi, išskyrus bhaktus, galvoja tik apie savo malonumus. Niekas net nesistengia suteikti džiaugsmo Viešpačiui. *Karmiai* trokšta patirti žemiausius juslinius malonumus, tačiau net ir dvasinių žinių turintys žmonės siekia patirti malonumą, nors jų malonumai yra subtilesnės formos. *Karmis* ieško pasitenkinimo žemiausiuose jusliniuose malonumuose, o *jñānis* patiria malonumą užsiimdamas subtilesne protine veikla – filosofine spekuliacija, įsivaizduodamas esąs Dievas. *Yogai* taip pat rūpinasi tik savimi, siekdami patirti malonumą, kurį jiems teikia mistinių galių valdymas. Tik bhaktai nori suteikti džiaugsmą Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Bhaktų praktikuojamas dvasinio susivokimo metodas iš esmės skiriasi nuo *karmių, jñānių* ir *yogų* dvasinės praktikos formų. Visi jie galvoja tik apie save, ir tik bhaktas siekia nudžiuginti Viešpatį. Pasiaukojimo tarnystė iš esmės skiriasi nuo kitų dvasinio tobulėjimo metodų. Visas savo jusles įtraukęs į meilės tarnystę Viešpačiui, skirtą Jo patenkinimui, bhaktas išsyk pasiekia transcendentinį lygmenį ir patiria beribę dvasinę palaimą.

15 TEKSTAS

भूतैः पञ्चभिरारब्धैर्योषित्पुरुष एव हि ।
तयोर्व्यवायात्सम्भूतिर्योषित्पुरुषयोरिह ॥१५॥

bhūtaiḥ pañcabhir ārabdhair yoṣit puruṣa eva hi
tayor vyavāyāt sambhūtir yoṣit-puruṣayor iha

bhūtaiḥ – iš materialių pradmenų; *pañcabhiḥ* – penkių; *ārabdhaiḥ* – sukurti; *yoṣit* – moteris; *puruṣaḥ* – vyras; *eva* – būtent taip; *hi* – tikrai; *tayoḥ* – po jų; *vyavāyāt* – lytinių santykių; *sambhūtiḥ* – tolimesnis kūrimas; *yoṣit* – moterų; *puruṣayoḥ* – ir vyrų; *iha* – šiame materialiame pasaulyje.

Materialaus pasaulio kūrimas prasideda nuo penkių pradmenų. Jie yra visos esamybės pagrindas ir iš jų sudaryti vyro bei moters kūnai. Per lytinius santykius vyras ir moteris sukuria kitus vyrus bei moteris ir taip gausina pasaulio gyventojų skaičių.

Komentaras: Įsitikinęs, kad Dhruva Mahārāja supranta vaišnavizmo filosofiją, tačiau sielvartas dėl brolio mirties tebekausto jo širdį, Svāyambhuva Manu paaiškino jam, kad materialus kūnas sudarytas iš penkių materialios gamtos pradmenų. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: *prakṛteḥ kriyamāṇāni* – viską sukuria, palaiko ir sunaikina materialios gamtos *guṇos.* Savaime suprantama, šiam procesui vadovauja nematoma Aukščiausiojo Dievo Asmens ranka, ir tai vėl gi patvirtinama „Bhagavad-gītoje“ (*mayādhyakṣeṇa*). Devintame „Bhagavad-gītos“ skyriuje Kṛṣṇa skelbia: „Materiali gamta veikia Mano priežiūroje.“ Svāyambhuva Manu leido suprasti Dhruvai Mahārājui, kad dėl jo brolio materialaus kūno žūties kaltas ne *yakṣas* – taip veikia materiali gamta. Aukščiausiasis Dievo Asmuo turi begalinę daugybę energijų, kurios veikia tiek grubiuoju, tiek ir subtiliuoju lygmeniu.

Būtent šios galingos energijos sukūrė visatą, nors atrodo, kad ją sudaro penki grubūs pradmenys: žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris. Iš tų pačių pradmenų sukurti ir visų rūšių gyvųjų esybių – žmonių, pusdievių, gyvūnų, paukščių – kūnai. Lytiniai santykiai padeda joms gausinti savo giminę. Viskas šiame pasaulyje gimsta, kurį laiką egzistuoja ir galiausiai žūva. Materialus pasaulis ir jo pokyčiai yra tarsi raibuliuojantis vandenynas, ir dėl jo raibuliavimo neverta krimstis. Svāyambhuva Manu užuolankomis sako Dhruvai Mahārājai, kad jam neverta sielotis dėl brolio mirties, nes mūsų santykis su kūnu yra grynai materialus. Tikrasis „aš“, dvasinė siela, yra nemari ir niekas negali jos nužudyti.

16 TEKSTAS

एवं प्रवर्तते सर्गः स्थितिः संयम एव च ।
गुणव्यतिकराद्राजन्मायया परमात्मनः ॥१६॥

evaṁ pravartate sargaḥ sthitiḥ saṁyama eva ca
guṇa-vyatikarād rājan māyayā paramātmanaḥ

evam – tokiu būdu; *pravartate* – vyksta; *sargaḥ* – kūrimas; *sthitiḥ* – palaikymas; *saṁyamaḥ* – naikinimas; *eva* – tikrai; *ca* – ir; *guṇa – guṇų; vyatikarāt* – sąveika; *rājan* – o karaliau; *māyayā* – iliuzine energija; *parama-ātmanaḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens.

Manu tęsė: Brangus karaliau, Dhruva, esamybės kūrimą, tvermę ir naikinimą lemia iliuzinė, materiali Aukščiausiojo Dievo Asmens energija ir trijų materialios gamtos guņų sąveika.

Komentaras: Iš pradžių kūrimo procese dalyvauja penki materialiosios gamtos pradmenys. Vėliau į jį įsijungia trys materialios gamtos *guņos,* kurioms sąveikaujant užtikrinama kūrinijos tvermė. Gimus kūdikiui tėvai tučtuojau ima juo rūpintis. Rūpinimasis palikuonimis įgimtas ne tik žmogui, bet ir gyvūnui. Savo palikuonimis rūpinasi net plėšrūs tigrai, mintantys kitais gyvūnais. Taigi pasaulio kūrimas, tvermė ir neišvengiamas sunaikinimas vyksta sąveikaujant trims materialios gamtos *guņoms,* tačiau visi šie procesai vyksta Aukščiausiojo Dievo Asmens priežiūroje. Viskas materialiame pasaulyje vyksta su Aukščiausiojo žinia. Kūrimas susijęs su aistros *guņa, rajo-guņa,* tvermė – su dorybės *guņa, sattva-guņa,* o naikinimas – su neišmanymo *guņa, tamo-guņa.* Nesuku pastebėti, kad dorybės *guņos* veikiami žmonės gyvena ilgiau už tuos, kuriuos veikia aistros ir neišmanymo *guņos.* Kitaip sakant, dorybės *guņos* įtakojami žmonės po mirties patenka į aukštesniąsias planetų sistemas, kuriose gyvosios būtybės gyvena labai ilgai. *Ūrdhvaṁ gacchanti sattva-sthāḥ*: didieji *ṛṣiai* (išminčiai) ir *sannyāsiai,* gyvenantys *sattva-guņos,* materialios dorybės *guņos,* lygmeniu, keliauja į aukštesnę planetų sistemą. Tačiau tie, kam pavyko iškilti aukščiau materialios gamtos *guņų* ir pasiekti grynos dorybės būvį, pelno amžiną gyvenimą dvasiniame pasaulyje.

17 TEKSTAS

निमित्तमात्रं तत्रासीन्निर्गुणः पुरुषर्षभः ।
व्यक्ताव्यक्तमिदं विश्वं यत्र भ्रमति लोहवत् ॥१७॥

nimitta-mātraṁ tatrāsīn nirguṇaḥ puruṣarṣabhaḥ
vyaktāvyaktam idaṁ viśvaṁ yatra bhramati lohavat

nimitta-mātram – gelminė priežastis; *tatra* – tuomet; *āsīt* – buvo; *nirguṇaḥ* – nesuteptas; *puruṣa-ṛṣabhaḥ* – Aukščiausiasis Asmuo; *vyakta* – išreikšto; *avyaktam* – neišreikšto; *idam* – šio; *viśvam* – pasaulio; *yatra* – kuris; *bhramati* – juda; *loha-vat* – kaip geležis.

O Dhruva, materialios gamtos guņos neturi jokio teršiamo poveikio Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, gelminei šio materialaus kosminio pasaulio atsiradimo priežasčiai. Jis suteikia pirmą postūmį, kuris pagimdo daugy-

bę antrinių priežasčių bei padarinių, ir visa visata sujunda tarsi magneto traukiama geležis.

Komentaras: Posme paaiškinta, kaip materialiame pasaulyje veikia išorinė Aukščiausiojo Dievo Asmens energija. Aukščiausiojo Viešpaties energijos veikimas lemia visus šio pasaulio procesus. Filosofai ateistai, nenorintys pripažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens pirmine kūrinijos priežastimi, mano, kad visi materialaus pasaulio reiškiniai yra materialių pradmenų sąveikos rezultatas. Paprasčiausias pradmenų sąveikos pavyzdys yra sodos reakcija su rūgštimi, kurios metu gausiai išsiskiria dujų burbuliukai. Tačiau cheminių medžiagų sąveika negali pagimdyti gyvybės. Egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių, ir visos jos turi savo norus ir elgsenos ypatumus. Vien cheminėmis reakcijomis neįmanoma paaiškinti materialios energijos veikimo. Materialios energijos veikimo mechanizmą gerai iliustruoja pavyzdys apie puodžių ir žiedimo ratą. Žiedimo ratu žiedžiamos įvairios molio puodynės. Jų atsiradimą sąlygoja daugybė priežasčių, tačiau pirminė priežastis yra puodžius, įsukantis žiedimo ratą. Ratas pradeda suktis tik todėl, kad to nori puodžius. Taip aiškinama ir „Bhagavad-gītoje“: už visų vidinių materialių procesų slypi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa. Kṛṣṇa sako, kad viską lemia Jo energija, o Jis Pats lieka nuošalyje. Puodynė yra tam tikros materialios energijos vidinės sąveikos rezultatas, tačiau tai nereiškia, kad puodžius yra puodynėje. Lygiai taip postūmį atsirasti materialiai kūrinijai suteikia Viešpats, tačiau Pats Jis lieka nuošalyje. Vedų žodžiais, Jis tiesiog nužvelgė materialią energiją ir ji akimoju atgijo ir sujudo.

„Bhagavad-gītoje“ taip pat pasakyta, kad Viešpats apvaisina materialią energiją Savo neatsiejamomis dalelėmis, *jīvomis,* ir ji bemat sujunda – ima rastis įvairios gyvybės formos. Įvairių tipų ir rūšių kūnų atsiradimą lemia gyvosios esybės, *jīvos,* norai ir jos karminė veikla. Darvino teorijoje gyvoji esybė nėra suvokiama kaip dvasinė siela, todėl jos autoriaus evoliucijos sampratos negalima laikyti išsamia. Įvairius mūsų visatoje vykstančius procesus lemia vidinė trijų materialios gamtos *guņų* sąveika, tačiau pirminis kūrėjas, jos priežastis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuris šiame posme vadinamas *nimitta-mātram,* gelmine priežastimi. Tarsi žiedimo ratą įsukantis puodžius Jis suteikia pirminį postūmį, kuris išjudina Jo energiją. Pasak *māyāvādos* filosofijos, Aukščiausiasis Brahmanas transformuojasi į įvairias formas, tačiau tai netiesa. Aukščiausiasis Brahmanas visada yra iškilęs virš materialių *guņų* sąveikos, nors būtent Jis yra visų priežasčių priežastis. Neveltui „Brahma-saṁhitoje“ (5.1) Viešpats Brahmā sako:

īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam

Egzistuoja daugybė priežasčių ir padarinių, tačiau pirminė priežastis yra Śrī Kṛṣṇa.

18 TEKSTAS

स खल्विदं भगवान् कालशक्त्या
गुणप्रवाहेण विभक्तवीर्यः ।
करोत्यकर्तैव निहन्त्यहन्ता
चेष्टा विभूम्नः खलु दुर्विभाव्या ॥१८॥

sa khalv idaṁ bhagavān kāla-śaktyā
guṇa-pravāheṇa vibhakta-vīryaḥ
karoty akartaiva nihanty ahantā
ceṣṭā vibhūmnaḥ khalu durvibhāvyā

saḥ – Jis; *khalu* – tačiau; *idam* – šią (visatą); *bhagavān* – Dievo Asmuo; *kāla* – laiko; *śaktyā* – galia; *guṇa-pravāheṇa* – gamtos *guņų* sąveika; *vibhakta* – įvairiausios; *vīryaḥ* – (kurio) galios; *karoti* – veikia; *akartā* – ne veikiantysis; *eva* – nors; *nihanti* – žudo; *ahantā* – nėra žudikas; *ceṣṭā* – energija; *vibhūmnaḥ* – Viešpaties; *khalu* – tikrai; *durvibhāvyā* – nesuvokiama.

Pasitelkęs į pagalbą Savo nesuvokiamąją aukščiausią energiją, laiką, Aukščiausiasis Dievo Asmuo suteikia postūmį trijų materialiosios gamtos guņų sąveikai, ir taip apsireiškia energijų įvairovė. Iš pažiūros Viešpats veikia, bet iš tikrųjų Jis nėra veikiantysis. Jis žudo, bet nėra žudikas. Kitaip sakant, viskas vyksta Jo nesuvokiama galia.

Komentaras: Žodis *durvibhāvyā* reiškia „nesuvokiamas mūsų ribotam protui“, o *vibhakta-vīryaḥ* – „padalintas į įvairias galias“. Šie du epitetai labai taikliai apibūdina įvairias kuriamosios energijos apraiškas materialiame pasaulyje. Štai pavyzdys, kuris padės geriau suprasti Dievo gailestingumą: iš esmės valstybė privalo būti gailestinga, bet kartais, siekdama išsaugoti viešąją tvarką, valstybė panaudoja policijos pajėgas ir griežtai baudžia nepaklusnius piliečius. Lygiai taip ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra labai gailestingas ir pasižymi kilniausiomis transcendentinėmis savybėmis, tačiau kai kurios individualios sielos pamiršo apie savo ryšį su Kṛṣṇa, panoro pavergti materialų pasaulį ir tokiu būdu įsivėlė į materialią veiklą. Neteisinga būtų teigti, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo kaip energijos šaltinis yra susijęs su materialia veikla. Ankstesniojo posmo žodis

nimitta-mātram nurodo, kad Aukščiausiasis Viešpats neturi nieko bendra su materialiame pasaulyje vykstančiais procesais. Čia iškyla klausimas: tai kaip viskas vyksta? Į šį klausimą atsako posme vartojamas žodis „nesuvokiamas“. Mūsų ribotas protas to nesuvokia ir, kol nepripažinsime nesuvokiamos Viešpaties energijos egzistavimo, negalėsime dvasiškai tobulėti. Postūmį gamtos jėgoms veikti, be jokių abejonių, suteikia Aukščiausiasis Dievo Asmuo, tačiau Pats Viešpats nuo jų sąveikos laikosi nuošalyje. Iš materialios gamtos jėgų sąveikos besirandančios energijos gimdo įvairias gyvybės rūšis, lemia jų daliai teksiančius malonumus ir kančias.

Kaip Viešpats veikia materialiame pasaulyje, tiksliai paaiškinta „Višnu Purāṇoje“: nors ugnis dega vienoje vietoje, jos šiluma ir šviesa veikia įvairiopai. Kitas pavyzdys yra elektros jėgainė: ji stovi vienoje vietoje, tačiau jos energija maitina įvairiausius mechanizmus ir įrenginius. Energijos poveikio rezultatas visada skiriasi nuo pirminio energijos šaltinio, tačiau energijos šaltinis, kaip pirminė to rezultato priežastis, sykiu yra jam tapatus. Taigi Viešpaties Caitanyos skelbta *acintya-bhedābheda-tattvos* doktrina leidžia iki galo suvokti Dievo santykį su materialiu pasauliu. Materialiame pasaulyje Viešpats reiškiasi trimis aspektais: Jis įsikūnija Brahma, Višnu ir Šiva. Šie Jo įsikūnijimai yra atsakingi už trijų materialios gamtos *guṇų* veikimą. Brahmos pavidalu Jis kuria, Višnu pavidalu palaiko kūriniją, o Šivos pavidalu ją naikina. Tačiau pirminis Brahmos, Višnu ir Šivos šaltinis, Garbhodakaśāyī Višnu, Pats lieka materialioje gamtoje vykstančių procesų nuošalyje.

19 TEKSTAS

सोऽनन्तोऽन्तकरः कालोऽनादिरादिकृदव्ययः ।
जनं जनेन जनयन्मारयन्मृत्युनान्तकम् ॥१९॥

so 'nanto 'nta-karaḥ kālo 'nādir ādi-kṛd avyayaḥ
janaṁ janena janayan mārayan mṛtyunāntakam

saḥ – Jis; *anantaḥ* – begalinis; *anta-karaḥ* – naikintojas; *kālaḥ* – laikas; *anādiḥ* – neturi pradžios; *ādi-kṛt* – visa ko pradžia; *avyayaḥ* – neišsenkamas; *janam* – gyvosios esybės; *janena* – iš gyvųjų esybių; *janayan* – gimimo priežastis; *mārayan* – žudydamas; *mṛtyunā* – mirtimi; *antakam* – žudikus.

O Dhruva, Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra amžina būtis, tačiau įsikūnijęs laiko pavidalu Jis imasi visuotinio naikintojo vaidmens. Jis neturi

pradžios, nors Pats yra visa ko pradžia. Jis – neišsenkamas, nors viskas pasaulyje anksčiau ar vėliau išsenka. Gyvosios esybės ateina į pasaulį su tėvo sėkla ir žūva, kai jų pasiimti ateina mirtis. Tik Viešpačiui nepažįstamas gimimo ir mirties skonis.

Komentaras: Remiantis šiuo posmu galima smulkiau išanalizuoti, kas yra Aukščiausiojo Dievo Asmens aukščiausioji valdžia ir Jo nesuvokiama galia. Dievas yra beribis. Tai reiškia, kad Jis neturi nei pradžios, nei pabaigos. Tačiau Jis Pats, kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, įsikūnijęs laiko pavidalu, sėja mirtį. Kṛṣṇa sako: „Esu mirtis. Gyvenimo pabaigoje Aš atimu iš žmogaus viską.“ Amžinas laikas taip pat neturi pradžios, bet tai Jis viso, kas sukurta, kūrėjas. Šią tezę gerai paaiškina analogija su filosofiniu akmeniu, kuris sukuria daugybę vertingų brangakmenių, bet nuo to jo galia nesikeičia. Lygiai taip materialus pasaulis atsiranda, tam tikrą laiką egzistuoja, žūva ir vėl iš naujo yra kuriamas, tačiau pirminio kūrėjo, Aukščiausiojo Viešpaties, pasaulio kūrimas ir žūtis nepakeičia, Jo galia nesumažėja. Brahmā įgyvendina antrinį kūrimą, tačiau Pats Jis yra Aukščiausiojo Viešpaties kūrinys. Viešpats Śiva naikina visatą, tačiau ir Jį patį galų gale sunaikina Viešpats Viṣṇu, nes po pasaulio žūties nelieka nieko, išskyrus Viešpatį Viṣṇu. Vedų himnuose sakoma, kad prieš kūrimą egzistavo tik Viešpats Viṣṇu ir kad po pasaulio žūties nelieka nieko išskyrus Jį.

Pateiksime pavyzdį, kuris padės geriau suprasti Aukščiausiojo Viešpaties nesuvokiamą galią. Ne taip seniai Jis sukūrė Hitlerį, o prieš jį – Napoleoną Bonapartą, kurie įėjo į šiuolaikinę karų istoriją tuo, kad nuvarė į kapus milijonus žmonių. Tačiau nei Bonapartas, nei Hitleris neišvengė mirties. Knygos apie Hitlerį ir Bonapartą bei apie jų sukeltus karus labai populiarios tarp skaitytojų. Kasmet išleidžiamos vis naujos knygos, pasakojančios apie tūkstančių žydų sunaikinimą koncentracijos stovyklose. Tačiau niekam neateina į galvą paklausti, nuo kieno rankos žuvo Hitleris, ir kas paleido į pasaulį šį milijonų žmonių krauju susitepusį pabaisą? Viešpaties bhaktus ne itin domina trumpalaikė šio pasaulio istorija. Juos tedomina materialaus pasaulio pirminis kūrėjas, saugotojas ir naikintojas. Jo pažinimas yra svarbiausias Kṛṣṇos sąmonės judėjimo tikslas.

20 TEKSTAS

न वै स्वपक्षोऽस्य विपक्ष एव वा
परस्य मृत्योर्विशतः समं प्रजाः ।

तं धावमानमनुधावन्त्यनीशा
यथा रजांस्यनिलं भूतसङ्घाः ॥२०॥

na vai sva-pakṣo 'sya vipakṣa eva vā
parasya mṛtyor viśataḥ samaṁ prajāḥ
taṁ dhāvamānam anudhāvanty anīśā
yathā rajāṁsy anilaṁ bhūta-saṅghāḥ

na – ne; *vai* – tačiau; *sva-pakṣaḥ* – sąjungininkas; *asya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *vipakṣaḥ* – priešas; *eva* – tikrai; *vā* – arba; *parasya* – Aukščiausiojo; *mṛtyoḥ* – įsikūnijusio laiko pavidalu; *viśataḥ* – įsikūnijęs; *samam* – vienodai; *prajāḥ* – gyvosiose esybėse; *tam* – Jam; *dhāvamānam* – judant; *anudhāvanti* – seka; *anīśāḥ* – priklausomos gyvosios esybės; *yathā* – kaip; *rajāṁsi* – smiltelės; *anilam* – vėjo; *bhūta-saṅghāḥ* – kiti materialūs pradai.

Materialiame pasaulyje Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnijęs amžino laiko pavidalu, o laikas yra vienodas visoms gyvosioms esybėms, neskirstydamas jų į sąjungininkus ar priešus. Visi laiko valdžioje ragauja saldžius arba karčius susikurtos karmos vaisius. It vėjo ore blaškomos smiltelės, gyvosios esybės kenčia arba džiaugiasi šiame pasaulyje pagal savo karmą.

Komentaras: Nors Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra pirminė visų priežasčių priežastis, Jis neatsakingas už gyvųjų esybių daliai išpuolusias materialias kančias ar džiaugsmus. Šiuo požiūriu Jis nešališkas. Neišmanėliai dažnai kaltina Aukščiausiąjį Viešpatį šališkumu, tvirtindami, jog Dievas atsakingas už tai, kad vieni materialiame pasaulyje yra laimingi, o kiti kenčia. Tačiau pastarajame posme pabrėžiama, jog Viešpats yra nešališkas gyvųjų esybių atžvilgiu. Nereikia pamiršti, kad gyvosios esybės yra priklausomos. Kai jos atsisako paklusti Aukščiausiojo valiai, Viešpats suteikia joms galimybę išbandyti savo laimę materialiame pasaulyje. Šiame pasaulyje, kuris buvo sukurtas specialiai tokioms paklydusioms sieloms, gyvosios esybės pačios kuria savo karmą, naudodamosi tomis galimybėmis, kurias joms suteikia laikas, todėl jos pačios yra savo likimo kalviai. Gyvoji esybė ateina į šį pasaulį, kurį laiką jame gyvena ir galų gale žūva. Šia prasme visos gyvosios esybės lygios prieš Dievą, jų kančias ir laimę lemia jų karma. Karma lemia ir jų socialinę padėtį. Šis gyvųjų esybių bruožas pastarajame posme apibrėžiamas žodžiu *anīśāḥ* – „priklausomi nuo savo karmos“. Štai pavyzdžiui, vyriausybė visiems šalies piliečiams suteikia vienodas galimybes veikti ir tvarkyti savo gyvenimą, tačiau žmogus savo valia sukuria situaciją, kuri trukdo jam pasinaudoti tomis galimybėmis. Pastarajame posme

pateikiama analogija apie vėjo blaškomas smilteles. Pakilus audrai blyksteli žaibas ir prapliumpa lietus. Po gausių kritulių liūčių sezono metu miške suveši augmenija. Viešpats gailestingas, jis suteikia visoms gyvosioms esybėms vienodas galimybes, tačiau gyvoji esybė pati renkasi, kaip jai veikti, ir jos sukaupta karma lemia kaip ji džiaugiasi arba kenčia materialiame pasaulyje.

21 TEKSTAS

आयुषोऽपचयं जन्तोस्तथैवोपचयं विभुः ।
उभाभ्यां रहितः स्वस्थो दुःस्थस्य विदधात्यसौ ॥२१॥

āyuṣo 'pacayaṁ jantos tathaivopacayaṁ vibhuḥ
ubhābhyāṁ rahitaḥ sva-stho duḥsthasya vidadhāty asau

āyuṣaḥ – gyvenimo trukmės; *apacayam* – mažinimas; *jantoḥ* – gyvųjų esybių; *tathā* – panašiai; *eva* – taip pat; *upacayam* – didinimas; *vibhuḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ubhābhyām* – nuo abiejų; *rahitaḥ* – laisvas; *sva-sthaḥ* – visada viešpataujantis dieviškoje aukštybėje; *duḥsthasya* – gyvąsias esybes, pavaldžias karmos dėsniui; *vidadhāti* – apdovanoja; *asau* – Jis.

Visagalis Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Višnu, visiems atlygina pagal jų karminę veiklą. Vieniems Jis dovanoja ilgą, kitiems – trumpą gyvenimą, tačiau Pats Jis viešpatauja dieviškoje aukštybėje, todėl Jo gyvenimo trukmė nei trumpėja, nei ilgėja.

Komentaras: Ir uodas, ir Viešpats Brahmā yra materialaus pasaulio gyvosios esybės – mikroskopinės dvasinės kibirkštys, Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės. Pagal karmą Viešpats dovanoja uodui labai trumpą, o Viešpačiui Brahmai – nepaprastai ilgą gyvenimą. Tačiau „Brahma-saṁhitoje“ sakoma: *karmāṇi nirdahati* – Viešpats sumažina ar visai sunaikina bhaktų karminės veiklos padarinius. Taip pasakyta ir „Bhagavad-gītoje“: *yajñārthāt karmaṇo 'nyatra* – veikdamas visada stenkis pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą, antraip pateksi į savo karminės veiklos pinkles. Pagal karmos dėsnį amžino laiko valdžioje esanti gyvoji esybė klajoja po visatą, gimdama tai uodu, tai Viešpačiu Brahma. Išmintingam žmogui akivaizdus šių klajonių po pasaulį beprasmiškumas. „Bhagavad-gītā“ (9.25) įspėja gyvąsias esybes: *yānti deva-vratā devān* – pusdievių garbintojai po mirties patenka į pusdievių planetas, garbinantys *pītas,* protėvius, eina pas *pītas.* Tie, kam prie širdies materiali veikla, lieka gyventi materialiame pasaulyje, o prak-

tikuojantys pasiaukojimo tarnystę patenka į Aukščiausiojo Dievo Asmens buveinę, kur nėra nei gimimo, nei mirties, nei karmos dėsnio nulemtos gyvųjų esybių įvairovės. Todėl geriausia išeitis gyvajai esybei – atsidėti pasiaukojimo tarnystei ir sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura pataria: „Mielas drauge, laiko bangos blaško tave po materialios gamtos vandenyną. Supraski pagaliau, kad esi amžinas Viešpaties tarnas, nes, kai tai suprasi, baigsis tavo kančios ir tu pažinsi amžiną laimę.“

22 TEKSTAS

केचित्कर्म वदन्त्येनं स्वभावमपरे नृप ।
एके कालं परे दैवं पुंसः काममुतापरे ॥२२॥

kecit karma vadanty enaṁ svabhāvam apare nṛpa
eke kālaṁ pare daivaṁ puṁsaḥ kāmam utāpare

kecit – vieni; *karma* – karminė veikla; *vadanti* – aiškina; *enam* – tai; *svabhāvam* – gamta; *apare* – kiti; *nṛpa* – o karaliau Dhruva; *eke* – kai kurie; *kālam* – laikas; *pare* – kiti; *daivam* – lemtis; *puṁsaḥ* – gyvosios esybės; *kāmam* – troškimas; *uta* – taip pat; *apare* – kiti.

Vieni teigia, kad gyvosios esybės, jų kūnai, džiaugsmai ir skausmai skirtingi todėl, kad tokia jų karma. Kiti įsitikinę, kad dėl visko kalta gamta, treti kaltina laiką, ketvirti kalba apie lemtį, o penkti aiškina, kad dėl visko kalti mūsų troškimai.

Komentaras: Pasaulyje daugybė filosofų – tai *mīmāṁsakai,* ateistai, astrologai, seksualistai ir dar visas būrys kitokių mėgėjų pasamprotauti ir paspėlioti. Tačiau vienintelis pagrįstas paaiškinimas, kodėl vergaujame materialiame pasaulyje, yra mūsų pačių poelgiai, kurie verčia mus nuolat įsikūnyti šiame pasaulyje įvairiomis gyvybės formomis. Vedos paaiškina gyvybės formų įvairovės priežastis. Šią įvairovę lemia gyvosios esybės troškimai. Gyvoji esybė nėra bedvasis akmuo, ji turi įvairių troškimų (*kāma*). *Kāmo 'karṣīt,* – sakoma Vedose. Gyvosios esybės yra tarsi iš laužo iššokusios kibirkštys. Savo prigimtimi jos yra Viešpaties dalelytės, kritusios į materialų pasaulį dėl pagundos viešpatauti jame. Iš tikrųjų kiekviena gyvoji esybė kiek įmanydama stengiasi pavergti gamtą ir naudotis materialiniais ištekliais.

Atsikratyti troškimų, *kāmos,* neįmanoma. Kai kurie filosofai teigia, kad išvadavimas pasiekiamas tik atsikračius visų troškimų. Tačiau atsikratyti

troškimų neįmanoma, nes troškimai yra vienas iš gyvybės požymių. Neturėdama troškimų, gyvoji esybė būtų panaši į bedvasį akmenį. Neveltui Śrīla Narottama dāsa Ṭhākura rašė, kad žmogus turėtų nukreipti savo troškimus į tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Troškimus nukreipęs į pasiaukojimo tarnystę žmogus dvasiškai apsivalo, o apsivalęs nusiplauna materijos suteptį. Apibendrinant galima pasakyti, kad visos filosofinės teorijos, aiškinančios biologinių rūšių atsiradimą, kančių ir džiaugsmo kilmę, yra toli gražu netobulos. Vienintelis pagrįstas atsakymas į klausimą, kodėl mes patiriame džiaugsmą ir kančias, tas, kad nors esame amžini Dievo tarnai, užmiršome apie savo ryšį su Viešpačiu, todėl atsidūrėme materialiame pasaulyje, kur skiname saldžius arba karčius savo veiklos šiame pasaulyje vaisius. Į šį pasaulį mus atvedė troškimai, tačiau jei mums pavyktų apsivalyti ir sutelkti savo troškimus į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, mes pasveiktume nuo nepaliaujamo blaškymosi po visatos platybes, įsikūnijant įvairiais pavidalais, ligos.

23 TEKSTAS

अव्यक्तस्याप्रमेयस्य नानाशक्त्युदयस्य च ।
न वै चिकीर्षितं तात को वेदाथ स्वसम्भवम् ॥२३॥

avyaktasyāprameyasya nānā-śakty-udayasya ca
na vai cikīrṣitaṁ tāta ko vedātha sva-sambhavam

avyaktasya – neišreikšto; *aprameyasya* – transcendentinio; *nānā* – įvairios; *śakti* – energijos; *udayasya* – Jo, iš kurio kyla; *ca* – ir; *na* – niekada; *vai* – tikrai; *cikīrṣitam* – planas; *tāta* – mano berniuk; *kaḥ* – kas; *veda* – gali žinoti; *atha* – todėl; *sva* – savo; *sambhavam* – šaltinį.

Absoliučios Tiesos, transcendentinio Viešpaties, pažinti nepadės nei netobulas juslinis suvokimas, nei tiesioginis patyrimas. Jis valdo begalinę daugybę energijų, viena kurių yra visybinė materialioji energija. Jo ketinimai ir darbai nesuvokiami, ir nors Jis yra pirminė visų priežasčių priežastis, pažinti Jį pasikliaujant vien minties jėga neįmanoma.

Komentaras: Čia gali kilti klausimas: „Turime ištisą būrį filosofų, kurių kiekvienas savaip aiškina tiesą. Tad kuris iš jų yra teisus?“ Atsakymas paprastas: Absoliučios Tiesos, Transcendencijos, pažinti nepadės nei tiesioginis patyrimas, nei teoriniai samprotavimai. Filosofas, kuris viliasi teoriškai pažinti Absoliučią Tiesą, yra kaip ta varlė, gyvenusi siaurame šulinyje

ir mėginusi įsivaizduoti Atlanto vandenyno platybes. Kad ir kaip ji stengėsi, nieko jai neišėjo. Net ir pats didžiausias mokslininkas, garsus profesorius ar akademikas neturi vilties pažinti Absoliučią Tiesą pasikliaudamas vien minties jėga, nes jo jutimo organų galimybės ribotos. Absoliučią Tiesą pažįsta tik tas, kuriam Ji atsiskleidžia Pati. Teorinis sprendimo būdas čia nepadės. Saulei nusileidus ar pasislėpus už debesų, ji niekur iš dangaus skliauto nedingsta, tačiau jokiomis fizinėmis ir protinėmis žmogaus pastangomis, jokiais moksliniais įrenginiais jos neįmanoma išvilkti į dienos šviesą. Ar atsiras pasaulyje žmogus, kuris galėtų pasigirti, jog sukūrė tokį galingą prožektorių, kuris naktį apšviestų saulę? Tokio prožektoriaus iš principo negali būti.

Posme vartojamas žodis *avyakta* („neišreikštas“) nurodo, kad jokie moksliniai „laimėjimai“ negali atskleisti Absoliučios Tiesos. Transcendencijos neįmanoma patirti tiesiogiai. Absoliučią Tiesą galima atskleisti tik jei Ji Pati to nori. Stengtis pažinti Absoliučią Tiesą per juslinį patyrimą yra tas pats kas stengtis išvysti saulę naktį arba kai ją dengia debesys. Saulę galima pamatyti tik tada, kai ji pati pateka ryte, tada pamatome ne tik Saulę, mums taip pat atsiveria mus supančio pasaulio vaizdas, galime pamatyti ir save. Ši dvasinė pažinimo samprata vadinama *ātma-tattva. Ātma-tattvos* nepažinęs žmogus yra toks pat neišmanėlis, koks buvo atėjimo į šį pasaulį dieną. Kitaip sakant, Aukščiausiojo Dievo Asmens ketinimai nesuvokiami. Pasak Vedų, Viešpats valdo daugybę energijų (*parāsya śaktir vividhaiva śrūyate*). Jis valdo ir amžino laiko energiją. Jis valdo ne tik materialią energiją, kurios veikimą mes kasdien stebime ir patiriame savo kailiu, bet ir daugybę rezervinių energijos formų, kuriomis Jis naudojasi, kai iškyla toks poreikis. Mokslininko materialisto akiratyje yra vos keletas Viešpaties energijų. Paprastai mokslininkai sutelkia savo dėmesį į vieną iš energijų ir stengiasi ją išstudijuoti, remdamiesi ribotomis žiniomis. Tačiau remiantis materialiu mokslu iki galo pažinti Absoliučią Tiesą neįmanoma. Nė vienas mokslininkas materialistas negali numatyti ateities įvykių. *Bhakti-yogos* metodas iš esmės skiriasi nuo vadinamųjų „mokslinio pažinimo metodų“. Bhaktas visiškai atsiduoda Aukščiausiajam, kuris iš Savo besąlyginės malonės Pats jam atsiskleidžia. „Bhagavad-gītoje“ sakoma: *dadāmi budhi-yogaṁ tam.* Viešpats sako: „Aš dovanoju jam išmintį.“ Apie kokią išmintį kalba Viešpats? *Yena mām upayānti te.* Aukščiausiasis dovanoja žmogui išmintį, kuri leidžia jam įveikti neišmanymo vandenyną ir sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Taigi Aukščiausiasis Brahmanas, visų priežasčių priežastis ir Absoliuti Tiesa, negali būti pažintas teoriniais samprotavimais. Jis Pats atsiskleidžia Savo bhaktui, kuris visiškai atsidavė Jo lotosinėms pėdoms. Todėl „Bhagavad-gītā“ laikytina apreikštuoju šventraščiu, kurį pasauliui

paskelbė Pati Absoliuti Tiesa, įsikūnijusi mūsų planetoje. Bet kuris išmintingas žmogus, siekiantis pažinti Dievą, turėtų studijuoti šį transcendentinį šventraštį, vadovaujamas *bona fide* dvasinio mokytojo, nes tai jam padės nesunkiai pažinti Kṛṣṇą tokį, koks Jis yra iš tikrųjų.

24 TEKSTAS

न चैते पुत्रक भ्रातुर्हन्तारो धनदानुगाः ।
विसर्गादानयोस्तात पुंसो दैवं हि कारणम् ॥२४॥

na caite putraka bhrātur hantāro dhanadānugāḥ
visargādānayos tāta puṁso daivaṁ hi kāraṇam

na – niekada; *ca* – taip pat; *ete* – visi šie; *putraka* – mano sūnau; *bhrātuḥ* – tavo brolio; *hantāraḥ* – žudikai; *dhanada* – Kuveros; *anugāḥ* – pasekėjai; *visarga* – gimimo; *ādānayoḥ* – mirties; *tāta* – mano sūnau; *puṁsaḥ* – gyvosios esybės; *daivam* – Aukščiausiasis; *hi* – tikrai; *kāraṇam* – priežastis.

Sūnau mano, šie yakṣai, Kuveros palikuonys, nekalti dėl tavo brolio mirties. Visų gyvųjų esybių gimimo ir mirties priežastis yra Aukščiausiasis, nes Jis yra pirminė visų priežasčių priežastis.

25 TEKSTAS

स एव विश्वं सृजति स एवावति हन्ति च ।
अथापि ह्यनहङ्कारान्नाज्यते गुणकर्मभिः ॥२५॥

sa eva viśvaṁ sṛjati sa evāvati hanti ca
athāpi hy anahaṅkārān nājyate guṇa-karmabhiḥ

saḥ – Jis; *eva* – tikrai; *viśvam* – visatą; *sṛjati* – sukuria; *saḥ* – Jis; *eva* – tikrai; *avati* – palaiko; *hanti* – sunaikina; *ca* – taip pat; *atha api* – be abejo; *hi* – tikrai; *anahaṅkārāt* – neturintis savimonės; *na* – ne; *ajyate* – supainioja; *guṇa* – materialios gamtos *guṇos; karmabhiḥ* – veikla.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo sukuria materialųjį pasaulį, saugo jį ir skirtą valandą sunaikina, bet, kadangi Jis yra aukščiau to, kas vyksta materialiajame pasaulyje, klaidinga savimonė ir materialios gamtos guṇos Jam galios neturi.

Komentaras: Pastarajame posme žodis *anahaṅkāra* reiškia „neturintis klaidingos savimonės“. Sąlygota siela turi klaidingą savimonę ir pagal karmą kaskart iš naujo gimsta materialiame pasaulyje vis kitokiu kūnu. Turėdama pusdievio kūną ji laiko save pusdieviu, o gavusi šuns kūną ji ima laikyti save šunimi, nes kūnas jai atstoja savąjį „aš“. Tačiau tarp Aukščiausiojo Dievo Asmens sielos ir Jo kūno nėra jokio skirtumo. Neveltui „Bhagavad-gītā“ tuos, kurie Kṛṣṇą laiko paprastu žmogumi, vadina visiškais kvailiais, nesuvokiančiais Jo transcendentinės didybės. Kṛṣṇa sako, kad veikla Jo nepančioja (*na māṁ karmāṇi limpanti*), nes Jo negali paliesti materialios gamtos *guṇų* suteptis. Vien tai, kad mes turime fizinį kūną, yra geriausias įrodymas, jog esame trijų materialios gamtos *guṇų* valdžioje. Viešpats sako Arjunai: „Ir tu, ir Aš esame gimę daugybę kartų, Aš menu visus Savo gyvenimus, o tu atminti jų negali.“ Štai tuo gyvoji esybė, t.y. sąlygota siela, skiriasi nuo Aukščiausiosios Sielos. Supersiela, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, neturi materialaus kūno, todėl veikla Jo nepančioja. Daugelis filosofų *māyāvādžių* laiko Kṛṣṇos kūną materialios dorybės *guṇos* dariniu ir tuo pačiu priešpriešina Kṛṣṇos sielą Jo kūnui. Tačiau iš tikrųjų fizinis kūnas, kuriame gyvena sąlygota siela, net jei ji yra padariusi daugybę doringų darbų ir jos kūnas spinduliuoja materialia dorybe, vis tiek yra materialus, o Kṛṣṇos kūnas su materija neturi nieko bendra, Jo kūnas yra transcendentinis. Kṛṣṇa neturi klaidingos savimonės, nes Jis netapatina savęs su laikinu fiziniu kūnu. Jo kūnas nemarus, į šį pasaulį Jis nužengia Savo pirminiu dvasiniu kūnu. „Bhagavad-gītoje“ Viešpaties prigimtis apibrėžta žodžiais *paraṁ bhāvam.* Žodžiai *paraṁ bhāvam* ir *divyam* yra labai svarbūs siekiant suvokti Kṛṣṇos asmenybę.

26 TEKSTAS

एष भूतानि भूतात्मा भूतेशो भूतभावनः ।
स्वशक्त्या मायया युक्तः सृजत्यत्ति च पाति च ॥२६॥

eṣa bhūtāni bhūtātmā bhūteśo bhūta-bhāvanaḥ
sva-śaktyā māyayā yuktaḥ sṛjaty atti ca pāti ca

eṣaḥ – ta; *bhūtāni* – visų sukurtųjų būtybių; *bhūta-ātmā* – visų gyvųjų esybių Supersiela; *bhūta-īśaḥ* – visų būtybių valdovas; *bhūta-bhāvanaḥ* – palaikantis kiekvieną; *sva-śaktyā* – Savo energijos dėka; *māyayā* – išorinės energijos; *yuktaḥ* – pagalba; *sṛjati* – sukuria; *atti* – sunaikina; *ca* – ir; *pāti* – palaiko; *ca* – ir.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visų gyvųjų esybių Supersiela. Viešpats yra viso, kas gyva, valdovas ir globėjas. Pasitelkęs į pagalbą Savo išorinę energiją Jis kuria, palaiko ir naikina visa, kas gyva, šiame pasaulyje.

Komentaras: Pasaulį kuria dviejų tipų energijos. Materialų pasaulį Viešpats kuria Savo išorine materialia energija, o dvasinis pasaulis yra Jo vidinės energijos apraiška. Viešpats artimai susijęs su Savo vidine energija, tačiau visada yra materialios energijos nuošaly. Todėl „Bhagavad-gītoje“ (9.4) Viešpats sako: *mat-sthāni sarva-bhūtāni na cāhaṁ teṣv avasthitaḥ* – „Visa, kas gyva, glūdi Manyje, Mano energijoje, tačiau tai nereiškia, jog Aš esu ištirpęs būtyje.“ Savo Asmens pavidalu Viešpats amžinai viešpatauja dvasiniame pasaulyje. Net ir tada, kai Viešpats nužengia į materialų pasaulį, ta vieta, kuria žengia Jo koja, yra laikytina dvasiniu pasauliu. Taip pat dvasiniu pasauliu laikytina šventykla, kurioje tyri bhaktai garbina Viešpatį.

27 TEKSTAS

तमेव मृत्युममृतं तात दैवं
सर्वात्मनोपेहि जगत्परायणम् ।
यस्मै बलिं विश्वसृजो हरन्ति
गावो यथा वै नसि दामयन्त्रिताः ॥२७॥

tam eva mṛtyum amṛtaṁ tāta daivaṁ
sarvātmanopehi jagat-parāyaṇam
yasmai baliṁ viśva-sṛjo haranti
gāvo yathā vai nasi dāma-yantritāḥ

tam – Jam; *eva* – tikrai; *mṛtyum* – mirtis; *amṛtam* – nemirtingumas; *tāta* – sūneli; *daivam* – Aukščiausiajam; *sarva-ātmanā* – visa siela; *upehi* – atsiduoda; *jagat* – pasaulio; *parāyaṇam* – aukščiausiasis tikslas; *yasmai* – Jam; *balim* – dovanas; *viśva-sṛjaḥ* – Brahmā ir kiti pusdieviai; *haranti* – atneša; *gāvaḥ* – buliai; *yathā* – kaip; *vai* – žinoma; *nasi* – per šnerves perverta; *dāma* – virve; *yantritāḥ* – valdomi.

Mano berniuk, Dhruva, atsiduok Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, nes Jis yra aukščiausiasis tikslas, į kurį juda pasaulis. Visa, kas gyva, pasaulyje, net Brahmā ir kiti pusdieviai, paklūsta Jam, tarsi bulius šeimininkui, tampančiam jį už per šnerves pervertos virvės.

Komentaras: Gyvąsias būtybes kamuoja materiali negalia, kuri reiškiasi tuo, kad jos nori būti nepriklausomos nuo aukščiausiojo valdovo. Iš esmės

materiali būtis prasideda tą akimirką, kai mes užmirštame apie aukščiausiojo valdovo egzistavimą ir mumyse nubunda noras viešpatauti materialiame pasaulyje. Kiekvienas materialiame pasaulyje žūtbūt stengiasi išsikovoti aukščiausiąją valdžią – pačiam sau, savo tautai, socialinei grupei ar bendruomenei, ar dar kam nors. Svāyambhuva Manu patarė Dhruvai Mahārājai nutraukti kautynes, nes jam buvo neramu dėl savo vaikaičio, kuris pataikaudamas puikybei nutarė išnaikinti visą *yakṣų* giminę. Norėdamas galutinai sunaikinti puikybės likučius savo vaikaičio širdyje Svāyambhuva Manu posme kalba jam apie tai, kad visas pasaulis yra aukščiausiojo valdovo rankose. Pažymėtini posmo žodžiai *mṛtyum amṛtam* („mirtis ir nemirtingumas"). „Bhagavad-gītoje" Viešpats sako: „Aš esu mirtis, Aš atimu iš demonų viską, ką jie turi." Demonai, trokštantys viešpatauti materialiame pasaulyje, be atilsio kovoja dėl būvio. Kaskart iš naujo gimdami ir mirdami šiame pasaulyje, jie vis labiau grimzta į materialaus pasaulio liūną. Todėl demonams Dievas įkūnija mirtį, o bhaktams – amžiną gyvenimą (*amṛtą*). Bhaktai savo nuolatine tarnyste Viešpačiui iš esmės jau užsitarnavo nemirtingumą, nes kitą gyvenimą jie toliau tęs savo pradėtus darbus ir vietoj materialaus gaus dvasinį kūną. Skirtingai nei demonams, jiems neteks persikūnyti iš vieno materialaus kūno į kitą. Todėl Viešpats sykiu įkūnija mirtį ir nemirtingumą. Demonams Jis reiškia mirtį, o bhaktams – nemirtingumą. Viešpats yra visų priežasčių priežastis, todėl Jis – galutinis visų mūsų gyvenimo tikslas. Neveltui Svāyambhuva Manu pataria Dhruvai Mahārājai atmesti savo puikybę ir besąlygiškai atsiduoti Viešpačiui. Kitas paklaus: „Jei taip, kodėl žmonės garbina pusdievius?" Pastarasis posmas atsako ir šį klausimą: pusdieviams lenkiasi neišmanėliai. Pusdieviai priima jiems atnašaujamas aukas, tačiau iš tikrųjų jos skirtos Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

28 TEKSTAS

यः पञ्चवर्षो जननीं त्वं विहाय
मातुः सपत्न्या वचसा भिन्नमर्मा ।
वनं गतस्तपसा प्रत्यगक्ष-
माराध्य लेभे मूर्ध्नि पदं त्रिलोक्याः ॥२८॥

yaḥ pañca-varṣo jananīṁ tvaṁ vihāya
mātuḥ sapatnyā vacasā bhinna-marmā
vanaṁ gatas tapasā pratyag-akṣam
ārādhya lebhe mūrdhni padaṁ tri-lokyāḥ

yaḥ – tas, kuris; *pañca-varṣaḥ* – penkiametis; *jananīm* – motiną; *tvam* – tu; *vihāya* – palikai; *mātuḥ* – motinos; *sa-patnyāḥ* – kitos tėvo žmonos; *vacasā* – žodžiais; *bhinna-marmā* – užgautas; *vanam* – į mišką; *gataḥ* – išėjai; *tapasā* – savitramda; *pratyak-akṣam* – Aukščiausiąjį Viešpatį; *ārādhya* – garbindamas; *lebhe* – pasiekei; *mūrdhni* – aukščiausią; *padam* – padėtį; *tri-lokyāḥ* – trijuose pasauliuose.

Mielas Dhruva, kai tau buvo vos penkeri metai, stipriai užgautas pamotės žodžių tu palikai motiną ir be baimės patraukei į mišką, kur norėdamas pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ėmeisi yogos pratybų. Tuo tu pelnei Viešpaties prielankumą ir Viešpats dovanojo tau aukščiausiąją trijuose pasauliuose buveinę.

Komentaras: Manu labai didžiavosi savo vaikaičiu Dhruva Mahārāja, nes jau penkerių metų jis ėmė medituoti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, o po pusės metų išvydo Viešpatį savo akimis. Dhruva Mahārāja yra Manu dinastijos pažiba, kitaip sakant, visos žmonių giminės, kurios pradininkas yra Manu, pasididžiavimas. Sanskrito žodis *manuṣya* paraidžiui reiškia „Manu ainis“. Taigi Dhruva Mahārāja yra ne tik Svāyambhuvos Manu šeimos, bet ir visos žmonijos pasididžiavimas. Kadangi Dhruva Mahārāja jau buvo atsidavęs Dievo Asmeniui, jo paprašė nesielgti taip, kas žemintų bhakto vardą.

29 TEKSTAS

तमेनमङ्गात्मनि मुक्तविग्रहे
व्यपाश्रितं निर्गुणमेकमक्षरम् ।
आत्मानमन्विच्छ विमुक्तमात्मदृग्
यस्मिन्निदं भेदमसत्प्रतीयते ॥२९॥

tam enam aṅgātmani mukta-vigrahe
vyapāśritaṁ nirguṇam ekam akṣaram
ātmānam anviccha vimuktam ātma-dṛg
yasminn idaṁ bhedam asat pratīyate

tam – Jį; *enam* – tą; *aṅga* – brangus Dhruva; *ātmani* – mintyse; *mukta-vigrahe* – neįtakojamas pykčio; *vyapāśritam* – esantį; *nirguṇam* – transcendentinį; *ekam* – vieną; *akṣaram* – nepuolantįjį Brahmaną; *ātmānam* – sielą; *anviccha* – pasistenk suvokti; *vimuktam* – nesuteptą; *ātma-dṛk* – žvelk

į Supersielą; *yasmin* – kurioje; *idam* – šios; *bhedam* – skirtybės; *asat* – netikros; *pratīyate* – atrodys.

O Dhruva, sutelk visą dėmesį į Aukščiausiąją Asmenybę, į nepuolantįjį Brahmaną. Stok prieš Aukščiausiąjį Dievo Asmenį savo pirminiu būviu ir per savęs pažinimą tu suvoksi materialių skirtybių efemeriškumą.

Komentaras: Priklausomai nuo dvasinio tobulumo lygio, gyvųjų esybių požiūris į pasaulį gali būti trejopas. Tie, kurie vadovaujasi kūniška būties samprata, regi skirtumus tarp gyvųjų esybių pagal jų fizinius apvalkalus. Persikūnijant iš kūno į kūną kinta gyvosios esybės fizinis pavidalas. Tačiau, nepaisant šių pokyčių, pati gyvoji esybė yra amžina. Taigi žvelgiant į gyvąsias esybes materialistų akimis, jos labai skiriasi viena nuo kitos. Viešpats Manu norėjo, kad Dhruva Mahārāja atsikratytų tokio požiūrio į pasaulį ir liautųsi žvelgęs į *yakṣus* kaip į savo priešus, kad galų gale įžvelgtų vieningą visų sielų prigimtį. Iš tikrųjų mes neturime nei priešų, nei draugų. Gyvųjų esybių kūnas keičiasi pagal karmos dėsnį, tačiau, kai tik žmogus suvokia savo dvasinę prigimtį, jis liaujasi skirstęs gyvąsias esybes pagal karmos nulemtus išorinius požymius. „Bhagavad-gītā“ (18.54) taip formuluoja šią mintį:

brahma-bhūtaḥ prasannātmā na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu mad-bhaktiṁ labhate parām

Dvasiškai susivokęs bhaktas nekreipia dėmesio į išorinius, fizinius, gyvųjų esybių skirtumus. Jis suvokia, kad visos gyvosios esybės pagal prigimtį yra dvasinės sielos, amžini Viešpaties tarnai. Viešpats Manu patarė Dhruvai Mahārājai būtent taip žvelgti į kitas gyvąsias esybes. Visų pirma, jis rėmėsi tuo, kad Dhruvai Mahārājai, iškilniam bhaktui, nederėjo traktuoti gyvosios esybės taip, kaip ją traktuoja paprastas žmogus. Manu užuolankomis priekaištavo Dhruvai Mahārājai dėl to, kad materialūs jausmai privertė jį laikyti savo brolį giminaičiu, o *yakṣus* – savo priešais. Kai žmogus suvokia savo pirminę prigimtį, t.y. esąs amžinas Aukščiausiojo Viešpaties tarnas, jis atsikrato šio požiūrio.

30 TEKSTAS

त्वं प्रत्यगात्मनि तदा भगवत्यनन्त
आनन्दमात्र उपपन्नसमस्तशक्तौ ।

भक्तिं विधाय परमां शनकैरविद्या-
ग्रन्थिं विभेत्स्यसि ममाहमिति प्ररूढम् ॥३०॥

tvaṁ pratyag-ātmani tadā bhagavaty ananta
ānanda-mātra upapanna-samasta-śaktau
bhaktiṁ vidhāya paramāṁ śanakair avidyā-
granthiṁ vibhetsyasi mamāham iti prarūḍham

tvam – tu; *pratyak-ātmani* – Supersielai; *tadā* – tuomet; *bhagavati* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *anante* – kuris yra beribis; *ānanda-mātre* – palaimos šaltinis; *upapanna* – valdančiam; *samasta* – visas; *śaktau* – galias; *bhaktim* – pasiaukojimo tarnyste; *vidhāya* – užsiimdamas; *paramām* – aukščiausias; *śanakaiḥ* – neilgai trukus; *avidyā* – iliuzijos; *granthim* – mazgą; *vibhetsyasi* – tu perkirsi; *mama* – „mano“; *aham* – „aš“; *iti* – tokiu būdu; *prarūḍham* – tvirtą.

Taip pakluseęs savo tikrajai prigimčiai ir ėmęsis tarnystės Aukščiausiajam Viešpačiui, kuris yra neišsemiamas palaimos šaltinis ir Supersielos pavidalu glūdi visų gyvųjų esybių širdyse, neilgai trukus tu atsisakysi iliuzinių „aš“ ir „mano“ sampratų.

Komentaras: Dhruva Mahārāja jau buvo išsivadavusi siela, nes sulaukus vos penkerių jam nusišypsojo laimė išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Tačiau iliuzinės energijos, *māyos,* paveiktas tą akimirką jis laikė save Uttamos broliu, kitaip sakant, vadovavosi kūniška būties samprata. Samprata „aš“ ir „mano“ yra ta ašis, apie kurią sukasi materialus pasaulis. Šios sampratos yra mūsų prisirišimo prie materialaus pasaulio pagrindas. Kol žmogus laikosi įsikibęs pamatinių iliuzinių „aš“ ir „mano“ sampratų, jis neištrūks iš materialaus pasaulio ir bus priverstas kaskart iš naujo gimti vis kitokiu kūnu, tai išaukštintoje, tai atgrasioje aplinkoje. Viešpaties Kṛṣṇos malone Svāyambhuva Manu ir kiti išminčiai priminė Dhruvai Mahārājai, kad jam nedera laikytis materialistinės „aš“ ir „mano“ pasaulio sampratos ir kad pats paprasčiausias ir lengviausias būdas atsikratyti visų iliuzijų – pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui.

31 TEKSTAS

संयच्छ रोषं भद्रं ते प्रतीपं श्रेयसां परम् ।
श्रुतेन भूयसा राजन्नगदेन यथामयम् ॥३१॥

saṁyaccha roṣaṁ bhadraṁ te pratīpaṁ śreyasāṁ param
śrutena bhūyasā rājann agadena yathāmayam

saṁyaccha – sutramdyk; *roṣam* – pyktį; *bhadram* – linkiu gero; *te* – tau; *pratīpam* – priešą; *śreyasām* – visos dorybės; *param* – svarbiausią; *śrutena* – klausydamas; *bhūyasā* – be atvangos; *rājan* – o valdove; *agadena* – gydymu; *yathā* – kaip; *āmayam* – ligas.

Brangus valdove, apsvarstyk mano žodžius, ir jie kaip vaistai išgydys tavo sielą. Sutramdyk savo pyktį, nes pyktis yra didžiausias dvasinio tobulėjimo priešas. Aš linkiu tau tik gero, todėl prašau – paklausyk mano patarimo.

Komentaras: Kaip išsivadavusi siela, Dhruva Mahārāja iš tikrųjų neturėjo širdyje pykčio. Bet Dhruva Mahārāja buvo ir valdovas, o valdovas privalo nukreipti savo rūstybės ugnį į tuos, kurie laužo valstybės įstatymus. Jo brolis Uttama nekaltai žuvo nuo *yakṣo* rankos, todėl Dhruvos Mahārājos, kaip valdovo, pareiga buvo nubausti nusikaltėlį (pagal principą akis už akį). Atsakydamas į jam mestą iššūkį Dhruva Mahārāja stojo į mūšį su *yakṣais* ir deramai juos nubaudė. Tačiau pykčio prigimtis klastinga ir, jei duoti jam valią, jis gali peržengti visas leistinas ribas. Kad valdovo, Dhruvos Mahārājos, rūstybė neperžengtų leistinos ribos, gerasis Manu nutarė sustabdyti savo vaikaitį. Dhruva Mahārāja, suvokdamas kilnius senelio ketinimus, jam pakluso ir nutraukė kovą. Šiame posme svarbiausia reikšmė tenka žodžiams *śrutena bhūyasā,* „be atvangos klausydamasis“. Be atvangos klausydamas pasakojimų apie Viešpatį ir pasiaukojimo tarnystę žmogus sutramdo pyktį, kuris trukdo dvasiniam gyvenimui. Śrīla Parīkṣitas Mahārāja teigė, kad pasakojimai apie Aukščiausiojo dieviškuosius žygius yra panacėja nuo visų materialių ligų. Štai kodėl mes turime stengtis nuolat klausytis pasakojimų apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Tai leis žmogui išlaikyti dvasios pusiausvyrą ir pašalins visas kliūtis, kurios iškyla dvasiniame gyvenime.

Dhruvos Mahārājos rūstybė, kurią jis nukreipė į įstatymo laužytojus, buvo visiškai pateisinama. Jo poelgį gerai iliustruoja trumpa istorija apie gyvatę, kuri paveikta pamokančių Nārados žodžių tapo bhaktu. Nārada Munis uždraudė jai gelti kitoms gyvosioms būtybėms. Paprastai gyvatės gelia ir jų įgėlimai yra mirtini. Bet tapusi bhaktu ji to negalėjo daryti. Deja, taikingumas gyvatei brangiai kainavo: žmonės ėmė tuo piktnaudžiauti. Ypač ją skriaudė vaikai, laidydami į ją akmenis. Tačiau gyvatė, prisimindama dvasinio mokytojo nurodymą, niekam negėlė. Po kurio laiko sutikusi Nāradą ji pasiskundė: „Aš atsikračiau blogo įpročio gelti nekaltoms gyvosioms esybėms, tačiau dabar žmonės mane skriaudžia, mėto į mane akme-

nis.“ Išklausęs skundą Nārada patarė jai: „Negelk, bet grėsmingai išpūsk savo gobtuvą, dėdamasi, jog rengiesi gelti, ir skriaudikai išsilakstys į šalis.“ Bhaktas, kaip toji gyvatė, yra taikaus būdo ir pasižymi didžiausiomis dorybėmis. Tačiau mes gyvename žiauriame pasaulyje, ir kai tvarkos laužytojai pakelia galvas bhaktas bent trumpam turi teisę į rūstybę, kad galėtų sutramdyti nedorėlius.

32 TEKSTAS

येनोपसृष्टात्पुरुषाल्लोक उद्विजते भृशम् ।
न बुधस्तद्वशं गच्छेदिच्छन्नभयमात्मनः ॥३२॥

yenopasṛṣṭāt puruṣāl loka udvijate bhṛśam
na budhas tad-vaśaṁ gacched icchann abhayam ātmanaḥ

yena – juo; *upasṛṣṭāt* – apimto; *puruṣāt* – žmogaus; *lokaḥ* – visi; *udvijate* – bijo; *bhṛśam* – labai; *na* – niekada; *budhaḥ* – išminčius; *tat* – pykčio; *vaśam* – įtakai; *gacchet* – turėtų pakliūti; *icchan* – trokšdamas; *abhayam* – bebaimiškumo, išvadavimo; *ātmanaḥ* – sielos.

Kas trokšta ištrūkti iš materialaus pasaulio į laisvę, privalo tramdyti savo pyktį, nes pykčio užvaldytas žmogus sėja aplink save baimę.

Komentaras: Bhaktas arba šventas žmogus nieko nebijo pats ir niekam negrasina. Atsisakę priešiškumo, neturėsime priešų. Tačiau net pats Jėzus Kristus turėjo priešų, kurie jį ir nukryžiavo. Šiame pasaulyje visada atsiras demoniškų žmonių, kurie suras dingstį nekaltai apkaltinti šventą žmogų. Tačiau šventieji nepasiduoda pykčiui, net jei pykti turi pagrindo.

33 TEKSTAS

हेलनं गिरिशभ्रातुर्धनदस्य त्वया कृतम् ।
यज्जघ्निवान् पुण्यजनान् भ्रातृघ्नानित्यमर्षितः ॥३३॥

helanaṁ giriśa-bhrātur dhanadasya tvayā kṛtam
yaj jaghnivān puṇya-janān bhrātṛ-ghnān ity amarṣitaḥ

helanam – nepagarba; *giriśa* – Viešpaties Šivos; *bhrātuḥ* – broliui; *dhanadasya* – Kuverai; *tvayā* – tavo; *kṛtam* – buvo parodyta; *yat* – todėl,

kad; *jaghnivān* – tu išguldei; *puṇya-janān – yakṣus; bhrātṛ* – brolio; *ghnān* – žudikus; *iti* – taip (galvodamas); *amarṣitaḥ* – įtūžęs.

O Dhruva, tu išguldei tuntus yakšų kaltindamas juos dėl brolio žūties, tačiau tavo poelgis sukėlė Viešpaties Šivos brolio Kuveros, pusdievių lobių saugotojo, pasipiktinimą. Turėk galvoje, kad savo elgesiu tu parodei nepagarbą Kuverai ir Viešpačiui Šivai.

Komentaras: Viešpats Manu teigia, jog Dhruva Mahārāja nusikalto Viešpačiui Šivai ir jo broliui Kuverai, nes jo nužudyti *yakṣai* priklausė Kuveros genčiai. Jie nebuvo paprasti žmonės. Norėdamas tai pabrėžti, Manu vadina juos posme *puṇya-janān* – doringais žmonėmis. Šiaip ar taip, sužinojęs apie jų žūtį Kuvera pasipiktino, todėl Manu patarė Dhruvai Mahārājai rasti būdą, kaip suminkštinti jo širdį.

34 TEKSTAS

तं प्रसादय वत्साशु सन्नत्या प्रश्रयोक्तिभिः ।
न यावन्महतां तेजः कुलं नोऽभिभविष्यति ॥३४॥

taṁ prasādaya vatsāśu sannatyā praśrayoktibhiḥ
na yāvan mahatāṁ tejaḥ kulaṁ no 'bhibhaviṣyati

tam – jį; *prasādaya* – nuraminki; *vatsa* – mano sūnau; *āśu* – negaišdamas; *sannatyā* – nusilenkdamas; *praśrayā* – pagarbiai; *uktibhiḥ* – švelniais žodžiais; *na yāvat* – kol ne; *mahatām* – didžiųjų asmenybių; *tejaḥ* – rūstybė; *kulam* – šeimą; *naḥ* – mūsų; *abhibhaviṣyati* – pasiekė.

Sakau tau, sūnau mano, tuojau pat nuraminki Kuverą, kreipkis į jį malda prašydamas atleidimo, kad jis nenukreiptų savo rūstybės į mūsų šeimą.

Komentaras: Kasdieniniame gyvenime mes turėtume palaikyti draugiškus santykius su visais, juo labiau juos derėtų palaikyti su tokiais galingais pusdieviais kaip Kuvera. Reikia elgtis taip, kad niekam nesukeltume pykčio, nes dėl jo gali nukentėti atskiri žmonės, mūsų šeimos ar visa visuomenė.

35 TEKSTAS

एवं स्वायम्भुवः पौत्रमनुशास्य मनुर्ध्रुवम् ।
तेनाभिवन्दितः साकमृषिभिः स्वपुरं ययौ ॥३५॥

evaṁ svāyambhuvaḥ pautram anuśāsya manur dhruvam
tenābhivanditaḥ sākam ṛṣibhiḥ sva-puraṁ yayau

evam – tokiu būdu; *svāyambhuvaḥ* – viešpats Svāyambhuva Manu; *pautram* – savo vaikaičiui; *anuśāsya* – išsakęs pamokančius žodžius; *manuḥ* – viešpats Manu; *dhruvam* – Dhruvai Mahārājai; *tena* – jam; *abhivanditaḥ* – pagarbiai nusilenkus; *sākam* – kartu; *ṛṣibhiḥ* – su išminčiais; *sva-puram* – į savo buveinę; *yayau* – iškeliavo.

Išklausęs pamokančių senelio, Svāyambhuvos Manu, žodžių Dhruva Mahārāja pagarbiai jam nusilenkė. Tuomet viešpats Manu ir didieji išminčiai sugrįžo į savo buveines.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti vienuoliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Svāyambhuva Manu pataria Dhruvai Mahārājai nutraukti kautynes“.

DVYLIKTAS SKYRIUS

Dhruva Mahārāja sugrįžta pas Dievą

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
ध्रुवं निवृत्तं प्रतिबुद्ध्य वैशसा-
दपेतमन्युं भगवान्धनेश्वरः ।
तत्रागतश्चारणयक्षकिन्नरैः
संस्तूयमानो न्यवदत्कृताञ्जलिम् ॥ १ ॥

maitreya uvāca
dhruvaṁ nivṛttaṁ pratibuddhya vaiśasād
apeta-manyuṁ bhagavān dhaneśvaraḥ
tatrāgataś cāraṇa-yakṣa-kinnaraiḥ
saṁstūyamāno nyavadat kṛtāñjalim

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *dhruvam* – Dhruva Mahārāja; *nivṛttam* – liovėsi; *pratibuddhya* – sužinojęs; *vaiśasāt* – žudęs; *apeta* – nurimo; *manyum* – pyktis; *bhagavān* – Kuvera; *dhana-īśvaraḥ* – lobių saugotojas; *tatra* – ten; *āgataḥ* – apsireiškė; *cāraṇa – cāraṇų; yakṣa – yakṣų; kinnaraiḥ* – ir *kinnarų; saṁstūyamānaḥ* – šlovinamas; *nyavadat* – tarė; *kṛta-añjalim* – Dhruvai, stovinčiam suglaustais delnais.

Didis išminčius Maitreya tarė: O Vidura, Dhruvos Mahārājos pyktis atlėgo ir jis liovėsi žudęs yakṣus. Sužinojęs šią naujieną prieš Dhruvą apsireiškė pusdievių lobių saugotojas Kuvera ir Dhruva pasitiko jį suglaustais delnais. Šlovinti Kuverą suskubo ir yakṣai, kinnarai bei cāraṇai.

2 TEKSTAS

धनद उवाच
भो भोः क्षत्रियदायाद परितुष्टोऽस्मि तेऽनघ ।
यत्त्वं पितामहादेशाद्वैरं दुस्त्यजमत्यजः ॥ २॥

dhanada uvāca
bho bhoḥ kṣatriya-dāyāda parituṣṭo 'smi te 'nagha
yat tvaṁ pitāmahādeśād vairaṁ dustyajam atyajaḥ

dhana-daḥ uvāca – lobių saugotojas (Kuvera) tarė; *bhoḥ bhoḥ* – o; *kṣatriya-dāyāda* – o *kṣatriyo* sūnau; *parituṣṭaḥ* – patenkintas; *asmi* – aš esu; *te* – tavimi; *anagha* – o nuodėme nesusitepęs; *yat* – todėl, kad; *tvam* – tu; *pitāmaha* – savo senelio; *ādeśāt* – pamokytas; *vairam* – priešiškumą; *dustyajam* – nors nelengva to išvengti; *atyajaḥ* – sutramdei.

Lobių saugotojas Kuvera tarė: O nuodėme nesusitepęs kṣatriyo sūnau, gerai, kad įsiklausei į senelio žodžius ir sutramdei priešiškus jausmus, nors tai padaryti išties nelengva. Esu labai patenkintas tavimi.

3 TEKSTAS

न भवानवधीद्यक्षान्न यक्षा भ्रातरं तव ।
काल एव हि भूतानां प्रभुरप्ययभावयोः ॥ ३॥

na bhavān avadhīd yakṣān na yakṣā bhrātaraṁ tava
kāla eva hi bhūtānāṁ prabhur apyaya-bhāvayoḥ

na – ne; *bhavān* – tu; *avadhīt* – nužudei; *yakṣān – yakṣus; na* – ne; *yakṣāḥ – yakṣai; bhrātaram* – brolį; *tava* – tavo; *kālaḥ* – laikas; *eva* – tikrai; *hi* – nes; *bhūtānām* – gyvųjų esybių; *prabhuḥ* – Aukščiausiasis Viešpats; *apyaya-bhāvayoḥ* – sunaikinimo ir sukūrimo.

Iš tikrųjų ne tu nužudei yakṣus ir ne yakṣai nužudė tavo brolį – tikroji gimimo ir mirties priežastis yra Aukščiausiasis Viešpats, įsikūnijęs amžinojo laiko pavidalu.

Komentaras: Kai lobių saugotojas pavadino Dhruvą Mahārājį nesusitepusiu nuodėme, Dhruva Mahārāja, laikęs save kaltu dėl *yakṣų* žūties, ko gero,

pamanė esąs nevertas tokio vardo, tačiau Kuvera patikino, kad iš esmės jis nieko nenužudė ir nepadarė nuodėmės. Jis tiesiog vykdė valdovo priedermę ir elgėsi taip, kaip lemia gamtos dėsniai. „Klysti, jei manai, kad tavo brolį nužudė *yakṣai,*“ – tarė Kuvera. – „Jam skirtu laiku mirčiai jį pasmerkė gamtos dėsniai. Tikroji gimimo ir mirties priežastis yra amžinasis laikas, vienas iš Aukščiausiojo Viešpaties aspektų. Dėl to, kas įvyko, nekaltink savęs, nes čia nėra tavo kaltės.“

4 TEKSTAS

अहं त्वमित्यपार्था धीरज्ञानात्पुरुषस्य हि ।
स्वाप्नीवाभात्यतद्ध्यानाद्यया बन्धविपर्ययौ ॥ ४ ॥

ahaṁ tvam ity apārthā dhīr ajñānāt puruṣasya hi
svāpnīvābhāty atad-dhyānād yayā bandha-viparyayau

aham – aš; *tvam* – tu; *iti* – taip; *apārthā* – suklaidintas; *dhīḥ* – protas; *ajñānāt* – iš neišmanymo; *puruṣasya* – žmogaus; *hi* – tikrai; *svāpni* – sapnas; *iva* – kaip; *ābhāti* – rodosi; *a-tat-dhyānāt* – dėl kūniškos būties sampratos; *yayā* – dėl kurios; *bandha* – vergija; *viparyayau* – ir kančios.

Klaidingas savojo „aš“ ir kitų gyvųjų būtybių tapatinimas su materialiu kūnu plaukia iš neišmanymo. Kūniška būties samprata verčia mus nuolat gimti bei mirti ir amžinai tūnoti materialios būties kalėjime.

Komentaras: Sampratos „aš“ ir „tu“ (*ahaṁ tvam*), kaip atskiros kategorijos, atsiranda mūsų sąmonėje todėl, kad užmirštame apie mūsų amžiną ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, yra kūrinijos ašis, o mes esame neatsiejamos Jo dalelės tarsi nuo kūno neatsiejamos kojos ir rankos. Kai suvoksime savo amžiną ryšį su Aukščiausiuoju Viešpačiu, liausimės vadovavęsi kūniška būties samprata ir mums atsivers visų gyvųjų būtybių prigimties vienovė. Šiame kontekste prisimintinas jau žinomas pavyzdys: ranka skiriasi nuo kojos, tačiau, jei ranka ir koja veikia išvien tarnaudamos visam organizmui, jų skirtingumo nėra prasmės akcentuoti, nes galūnės yra vieno organizmo dalys ir funkcionuoja kartu kaip vieninga sistema. Lygiai taip ir Kṛṣṇą įsisąmoninusioms gyvosioms esybėms neegzistuoja samprata „aš“ ir „tu“, nes visų jų tikslas vienas – tarnauti Viešpačiui. Viešpats yra absoliutas, vadinasi, ir tarnystė Jam yra absoliuti. Nors rankų ir kojų funkcijos skirtingos, jos tarnauja vienam tikslui – Aukščiau-

siajam Viešpačiui ir šiuo požiūriu jos nesiskiria viena nuo kitos. Ši samprata neturi nieko bendra su *māyāvādžių* filosofija, skelbiančia absoliučią būties vienovę. Žinoma, rankos, kojos ir apskritai visas kūnas, nėra viena ir tas pats, tačiau kartu paimti kūnas ir visos jo dalys sudaro vieningą visumą. Vos tik gyvoji esybė ima laikyti save visiškai nepriklausoma, ji patenka į materialų pasaulį, kur priversta egzistuoti nelaisvės sąlygomis. Vadinasi, jos suvokimas apie savo nepriklausomybę tėra tik svajos. Norint nusimesti materialios vergystės grandines, būtina įsisąmoninti Kṛṣṇą ir sugrįžti į savo pirminį būvį.

5 TEKSTAS

तद्गच्छ ध्रुव भद्रं ते भगवन्तमधोक्षजम् ।
सर्वभूतात्मभावेन सर्वभूतात्मविग्रहम् ॥ ५ ॥

tad gaccha dhruva bhadraṁ te bhagavantam adhokṣajam
sarva-bhūtātma-bhāvena sarva-bhūtātma-vigraham

tat – todėl; *gaccha* – prieik; *dhruva* – Dhruva; *bhadram* – sėkmės; *te* – tau; *bhagavantam* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *adhokṣajam* – kuris nesuvokiamas jusliniu patyrimu; *sarva-bhūta* – visų gyvųjų esybių; *ātma-bhāvena* – galvodamas apie jų vienovę; *sarva-bhūta* – visose gyvosiose esybėse; *ātma* – Supersielos; *vigraham* – turinčiam pavidalą.

Prieik arčiau, brangusis Dhruva. Telaimina tave Viešpats ir telydi tave visokeriopa sėkmė. Jusliniu patyrimu nesuvokiamas Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visų gyvųjų esybių Supersiela, todėl gyvąsias esybes sieja prigimties vienovė. Todėl atsidėk tarnystei Viešpaties, kuris yra galutinis visų gyvųjų esybių prieglobstis, transcendentiniam pavidalui.

Komentaras: Svarbi reikšmė tenka šio posmo žodžiui *vigraham* („turintis individualų pavidalą“). Jis rodo, kad Absoliuti Tiesa iš esmės yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Ši mintis paaiškinta „Brahma-saṁhitoje“: *sac-cid-ānanda-vigrahaḥ* – Jis turi pavidalą, tačiau Jo pavidalas skiriasi nuo materialių pavidalų. Gyvosios esybės yra aukščiausiojo pavidalo paribio energija, vadinasi, tam tikra prasme gyvosios esybės yra tapačios aukščiausiajam pavidalui, ir vis dėlto negali jam prilygti. Kuvera pataria Dhruvai Mahārājai tarnauti tam aukščiausiajam pavidalui, nes tarnaujant jam tarnaujama ir visoms kitoms individualioms būtybėms. Pavyzdžiui, medis turi

formą, ir kai vandeniu laistome medžio šaknis savaime pagirdome ir kitas jo formas – lapus, šakas, žiedus bei vaisius. Taigi posmas paneigia filosofų *māyāvādžių* teiginius esą Absoliuti Tiesa neturi pavidalo, nes Ji aprėpia visą būtį. Posmas nedviprasmiškai teigia, kad Absoliuti Tiesa turi pavidalą, nors drauge Ji yra visa persmelkianti. Visa esamybė yra nuo Jos priklausoma.

6 TEKSTAS

भजस्व भजनीयाङ्घ्रिमभवाय भवच्छिदम् ।
युक्तं विरहितं शक्त्या गुणमय्यात्ममायया ॥ ६ ॥

bhajasva bhajanīyāṅghrim abhavāya bhava-cchidam
yuktaṁ virahitaṁ śaktyā guṇa-mayyātma-māyayā

bhajasva – atsidėk pasiaukojimo tarnystei; *bhajanīya* – vertos garbinimo; *aṅghrim* – Jam, kurio lotosinės pėdos; *abhavāya* – kad išsivaduotum iš materialios būties; *bhava-chidam* – kuris sutrauko materialius pančius; *yuktam* – susijęs; *virahitam* – nuošalyje; *śaktyā* – Savo energijos; *guṇa-mayyā* – kurią sudaro materialios gamtos *guṇos; ātma-māyayā* – Savo nesuvokiamos energijos dėka.

Todėl visa savo esybe atsidėk pasiaukojimo tarnystei Viešpačiui, nes tik Jis gali sutraukyti mūsų materialios būties pančius. Nors materiali energija neatsiejama nuo Viešpaties, Jis neturi nieko bendra su jos veikimu. Viskas šiame materialiame pasaulyje vyksta nesuvokiamos Aukščiausiojo Dievo Asmens energijos dėka.

Komentaras: Tęsdamas ankstesnio posmo mintis, Kuvera pabrėžia, kad Dhruva Mahārāja turėtų atsidėti pasiaukojimo tarnystei. Aukščiausiojo Dievo Asmens beasmenis aspektas, Brahmanas, negali būti pasiaukojimo tarnystės objektas. Žodis *bhajasva* („atsidėk pasiaukojimo tarnystei“) net ir išplėštas iš konteksto visada suponuoja mintį apie tarno, tarnystės ir tarnystės objekto buvimą. Tarnystės objektas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, o veikla, kurios tikslas – suteikti džiaugsmą Aukščiausiajam Viešpačiui, yra tarnystė. Tas, kuris atlieka tokią tarnystę, vadinamas tarnu. Kita svarbi posmo mintis ta, kad tik Viešpats turėtų būti tarnystės objektas. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“ (*mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja*). Tarnauti pusdieviams nėra jokio reikalo, nes pusdieviai yra sulyginami su Aukščiausiojo Viešpaties galūnėmis. Tarnaudami Aukščiausiajam Viešpačiui mes savaime

tarnaujame ir Jo galūnėms. Atskirai joms tarnauti nebūtina. „Bhagavadgītoje“ (12.7) pasakyta: *teṣām ahaṁ samuddhartā mṛtyu-saṁsāra-sāgarāt.* Tai reiškia, jog bhakto širdyje glūdintis Viešpats, rodydamas jam ypatingą prielankumą, nukreipia jį tinkama linkme ir taip padeda galų gale išsivaduoti iš materialios būties. Niekas kitas, išskyrus Aukščiausiąjį Viešpatį, negali padėti gyvajai esybei ištrūkti iš materialaus pasaulio labirinto. Materiali energija tėra viena iš daugybės Aukščiausiojo Dievo Asmens energijų. *Parāsya śaktir vividhaiva śrūyate*: ji yra viena iš Aukščiausiojo energijos pasireiškimo formų, lygiai kaip šiluma ir šviesa yra ugnies energijos formos. Materiali energija tapati Aukščiausiajam Viešpačiui, tačiau Jis nieko bendro su ja neturi. Gyvoji esybė – tai Viešpaties paribio energija. Trokšdama viešpatauti materialiame pasaulyje gyvoji esybė patenka į materialiosios energijos spąstus. Aukščiausiasis čia niekuo dėtas. Tačiau, kai gyvoji esybė ima su pasiaukojimu tarnauti Viešpačiui, ji patraukia Viešpaties dėmesį. Šią situaciją gerai apibrėžia žodis *yuktam.* Bhaktas jaučia Viešpaties buvimą net materialioje energijoje. Tuo pasireiškia nesuvokiama Viešpaties galybė. Materiali energija veikia per tris materialios gamtos *guṇas,* kurios lemia patį veiksmą ir jo pasekmes materialiame pasaulyje. Neatsidavusios Dievui gyvosios esybės užsiima tokia materialia veikla, tačiau su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu artimai susijusių bhaktų materialios energijos veikla ir jos padariniai nesupančioja. Todėl Viešpats posme pavadintas *bhava-cchidam* („tas, kuris gali išvaduoti iš materialiosios būties pančių“).

7 TEKSTAS

वृणीहि कामं नृप यन्मनोगतं
मत्तस्त्वमौत्तानपदेऽविशङ्कितः ।
वरं वरार्होऽम्बुजनाभपादयो-
रनन्तरं त्वां वयमङ्ग शुश्रुम ॥ ७ ॥

vṛṇīhi kāmaṁ nṛpa yan mano-gataṁ
mattas tvam auttānapade 'viśaṅkitaḥ
varaṁ varārho 'mbuja-nābha-pādayor
anantaraṁ tvāṁ vayam aṅga śuśruma

vṛṇīhi – prašau, išsakyk; *kāmam* – troškimą; *nṛpa* – o karaliau; *yat* – kas tik; *manaḥ-gatam* – ateina į galvą; *mattaḥ* – manęs; *tvam* – tu; *auttānapade* –

O Mahārājos Uttānapādos sūnau; *aviśaṅkitaḥ* – nedvejodamas; *varam* – palaiminimą; *vara-arhaḥ* – nusipelnei palaiminimo; *ambuja* – lotoso žiedas; *nābha* – kurio bamba; *pādayoḥ* – prie Jo lotosinių pėdų; *anantaram* – nuolat; *tvām* – apie tave; *vayam* – mes; *aṅga* – brangus Dhruva; *śuśruma* – girdėjome.

O Mahārājos Uttānapādos sūnau, Dhruva, girdėjome, kad tu nuolat pasinėręs į transcendentinę meilės tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, kurio bamba kaip išsiskleidęs lotosas. Už tai tu nusipelnei palaiminimo ir aš pasirengęs patenkinti bet kurį tavo troškimą. Todėl drąsiai sakyk, ko trokšta tavo širdis.

Komentaras: Garsas apie tai, kad karaliaus Uttānapādos sūnus Dhruva Mahārāja yra iškilus Viešpaties bhaktas ir visos jo mintys nuolat sutelktos į Viešpaties lotosines pėdos, apskriejo visą visatą. Savo nesavanaudiška ir tyra tarnyste Viešpačiui jis užsitarnavo didžiausių pusdievių palaiminimus. Kad pelnytų pusdievių palaiminimus, Dhruvai Mahārājai nereikėjo atskirai garbinti pusdievių. Lobių saugotojas Kuvera pats pasisiūlė patenkinti bet kurį Dhruvos Mahārājos troškimą. Todėl Śrīla Bilvamaṅgala Ṭhākura rašo, kad materialios gėrybės pačios ateina pas tyrą bhaktą ir kaip ištikimos tarnaitės nuolankiai laukia jo nurodymų. Prie jo durų nuolankiai stovi pati Mukti-devi, bet kurią akimirką pasirengusi dovanoti jam išvadavimą ar dar didesnę malonę. Taigi Viešpaties bhaktas yra nepaprasta asmenybė. Transcendentinę meilės tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui praktikuojantis bhaktas gali pelnyti didžiausius pasaulio turtus, nors to ir nesiekia. Viešpats Kuvera sakė Dhruvai Mahārājai girdėjęs, kad Dhruva nuolat pasinėręs į *samādhi* ir visos jo mintys nukreiptos į Viešpaties lotosines pėdas. Kitaip sakant, pusdievis žinojo, kad Dhruva Mahārāja yra abejingas trijų materialių pasaulių turtams, ir numanė, kad jis paprašys tik palaiminimo nuolat atminti Aukščiausiojo Viešpaties lotosines pėdas.

8 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
स राजराजेन वराय चोदितो
ध्रुवो महाभागवतो महामतिः ।
हरौ स वव्रेऽचलितां स्मृतिं यया
तरत्ययत्नेन दुरत्ययं तमः ॥ ८ ॥

maitreya uvāca
sa rāja-rājena varāya codito
dhruvo mahā-bhāgavato mahā-matiḥ
harau sa vavre 'calitāṁ smṛtiṁ yayā
taraty ayatnena duratyayaṁ tamaḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *saḥ* – jis; *rāja-rājena* – karalių karaliaus (Kuveros); *varāya* – palaiminimo; *coditaḥ* – paklaustas; *dhruvaḥ* – Dhruva Mahārāja; *mahā-bhāgavataḥ* – iškilus ir tyras bhaktas; *mahā-matiḥ* – pats išmintingiausias; *harau* – apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *saḥ* – jis; *vavre* – paprašė; *acalitām* – nepalaužiamo; *smṛtim* – prisiminimo; *yayā* – kuriuo; *tarati* – įveikia; *ayatnena* – be vargo; *duratyayam* – neįveikiamą; *tamaḥ* – neišmanymą.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Brangus Vidura, yakšų karaliaus Kuveros, Yakšarajos, paragintas Dhruva Mahārāja, iškilus ir tyras bhaktas bei išmintingas valdovas, paprašė Kuveros palaiminimo nuolat prisiminti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir besąlygiškai Jį tikėti, nes žmogus, kurio mintyse karaliauja Viešpats, lengvai perplaukia kitiems, galima sakyti, neįveikiamą neišmanymo vandenyną.

Komentaras: Vedų apeigyno žinovai skiria keturias palaiminimo rūšis, kurios yra susijusios su įvairiomis veiklos sritimis: religija, ekonomika, jusliniais malonumais ir išsivadavimo siekimu. Šios keturios veiklos sferos vadinamos *catur-varga.* Iš *catur-vargos* kategorijai priklausančių palaiminimų materialiame pasaulyje vertingiausia dovana yra išvadavimas. Galimybė įveikti materialaus neišmanymo vandenyną laikoma aukščiausia *puruṣārtha,* aukščiausia dovana žmogui. Tačiau Dhruva Mahārāja kreipėsi į Kuverą prašydamas palaiminimo, kuris pranoksta net aukščiausią *puruṣārthą,* išvadavimą. Jis paprašė dovanoti jam galimybę nuolat atminti Viešpaties lotosines pėdas. Ši būsena vadinama *pañcama-puruṣārtha.* Kai bhaktas pasiekia *pañcama-puruṣārthos* būvį, kitaip sakant, kai jisai visiškai atsideda pasiaukojimo tarnystei Viešpačiui, ketvirtoji *puruṣārtha,* išsivadavimas, jo akimis praranda bet kokį patrauklumą. Śrīla Prabodhānanda Sarasvatis šiuo klausimu rašo, kad bhaktui išvadavimas yra pragaro kančia, o jusliniai malonumai rojaus planetose – dėmesio neverta fantasmagorija. Juslių sutramdymas reikalauja iš *yogų* daug pastangų, tačiau bhaktui sutramdyti jusles nėra sunku. Šventraščiuose juslės lyginamos su gyvatėmis, tačiau bhaktui juslės – gyvatės su išmuštais nuodingais dantimis. Išanalizavęs visus šiame pasaulyje prieinamus palaiminimus Śrīla Prabodhānanda Sarasvatis aiškiai sako, kad tyram bhaktui jie beverčiai. Dhruva Mahārāja taip pat buvo *mahā-*

bhāgavata, aukščiausio lygio tyras bhaktas, ir pasižymėjo neeiliniu intelektu (*mahā-matiḥ*). Pasiaukojimo tarnystės, Kṛṣṇos sąmonės, kelią renkasi tik patys sumaniausieji. Dabar aišku, kad aukščiausio lygio bhaktas turėtų būti labai išmintingas žmogus, abejingas šio pasaulio gėrybėms, turtams, spindesiui. Karalių karalius Kuvera pats pasisiūlė patenkinti bet kurį Dhruvos Mahārājos troškimą. Kuvera, kuris saugo pusdievių lobius ir dosnia ranka atseikėja įvairių gėrybių materialiame pasaulyje gyvenantiems žmonėms, vadinamas valdovų valdovu, nes tik su jo palaiminimu galima tapti valdovu. Taigi valdovų valdovas pats pasiūlė Dhruvai Mahārājai didžiausius pasaulio turtus, tačiau Dhruva jų atsisakė. Neveltui Maitreya posme vadina jį *mahā-matiḥ* – mąsliu ir labai išmintingu žmogumi.

9 TEKSTAS

तस्य प्रीतेन मनसा तां दत्त्वैडविडस्ततः ।
पश्यतोऽन्तर्दधे सोऽपि स्वपुरं प्रत्यपद्यत ॥ ९ ॥

tasya prītena manasā tāṁ dattvaiḍaviḍas tataḥ
paśyato 'ntardadhe so 'pi sva-puraṁ pratyapadyata

tasya – Dhruvos; *prītena* – labai patenkintas; *manasā* – nusiteikimu; *tām* – šį palaiminimą; *dattvā* – davęs; *aiḍaviḍaḥ* – Kuvera, Iḍaviḍos sūnus; *tataḥ* – po to; *paśyataḥ* – Dhruvai stebint; *antardadhe* – pranyko; *saḥ* – jis (Dhruva); *api* – taip pat; *sva-puram* – į savo miestą; *pratyapadyata* – sugrįžo.

Be galo patenkintas Druva Mahārāja Iḍaviḍos sūnus, Viešpats Kuvera, su džiaugsmu suteikė jam trokštą palaiminimą ir iškeliavo į savo buveinę, o Dhruva Mahārāja sugrįžo į savo karalystės sostinę.

Komentaras: Iḍaviḍos sūnus, Kuvera, labai nudžiugo, kad Dhruva Mahārāja nepaprašė jo materialių malonių. Kuvera yra vienas iš pusdievių, todėl čia gali kilti klausimas: „Kodėl Dhruva Mahārāja neatsisakė pusdievio palaiminimų?“ *Vaiṣṇavas* niekada neatsisako pusdievio palaiminimo, jei šis palaiminimas padeda jam plėtoti Kṛṣṇos sąmonę. Pavyzdžiui, *gopės* lenkėsi deivei Kātyāyanī, tačiau joms rūpėjo ne materialios malonės. Jos tetroško vieno – tapti Kṛṣṇos žmonomis. Paprastai *vaiṣṇavai* neprašo malonių nei iš pusdievių, nei iš Aukščiausiojo Dievo Asmens. „Bhāgavatam“ sakoma, kad Aukščiausiasis Viešpats gali dovanoti žmogui išvadavimą, tačiau jeigu Aukščiausiasis Viešpats siūlytų šią malonę tyram bhaktui, šis atsisakytų

ją priimti. Dhruva Mahārāja neprašė Kuveros perkelti jį į dvasinį pasaulį, t.y. išvaduoti jį. Jis prašė palaiminimo visada ir visur (dvasiniame ir materialiame pasauliuose) atminti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. *Vaiṣṇavai* gerbia visus, todėl Kuverai pasiūlius patenkinti bet kurį troškimą, Dhruva pagarbiai priėmė dovaną. Bet jis paprašė Kuveros tokio palaiminimo, kuris padėtų jam tobulėti dvasiškai.

10 TEKSTAS

अथायजत यज्ञेशं क्रतुभिर्भूरिदक्षिणैः ।
द्रव्यक्रियादेवतानां कर्म कर्मफलप्रदम् ॥१०॥

athāyajata yajñeśaṁ kratubhir bhūri-dakṣiṇaiḥ
dravya-kriyā-devatānāṁ karma karma-phala-pradam

atha – po to; *ayajata* – jis garbino; *yajña-īśam* – visų aukojimų valdovą; *kratubhiḥ* – aukų atnašavimais; *bhūri* – prabangiais; *dakṣiṇaiḥ* – labdara; *dravya-kriyā-devatānām* – įvairiai atliekamų ir skirtų įvairiems pusdieviams (aukojimų), kuriuose naudojami įvairūs atributai; *karma* – tikslas; *karma-phala* – veiklos rezultatus; *pradam* – tą, kuris dovanoja.

Valdydamas karalystę Dhruva Mahārāja atliko daugybę prabangių aukojimų Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, visų aukojimų objektui, patenkinti. Vedų nustatyti apeiginiai aukojimai visų pirma yra skirti Viešpačiui Viṣṇu, kuris yra visų šių aukojimų tikslas ir kuris dovanoja aukotojui jo prašomas malones.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (3.9) pasakyta: *yajñārthāt karmaṇo 'nyatra loko 'yaṁ karma-bandhanaḥ* – žmogus visada turi siekti patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį, antraip kiekvienas jo veiksmas vis labiau supančios jį pasekmių grandinėmis. Pagal *varṇāśramos* sistemos reikalavimus *kṣatriyams* ir *vaiśyams* privalu rengti prabangius aukojimus ir dosniai aukoti savo turtus. Dhruva Mahārāja kaip valdovas ir pavyzdingas *kṣatriyas* surengė daugybę apeiginių aukojimų ir dosniai dalino labdarą. *Kṣatriyų* ir *vaiśyų* pareiga – uždirbti pinigus ir kaupti turtus. Įgyvendinant šį tikslą kartais jiems tenka nusidėti. *Kṣatriyų* priedermė – valdyti šalį. Vykdant valdovo priedermę Dhruvai Mahārājai teko nužudyti daugybę *yakṣų*. Smurto naudojimas yra viena iš *kṣatriyo* pareigų – *kṣatriyas* negali būti bailys ar pacifistas. Valstybės valdyme prievarta neišvengiama.

Todėl *kṣatriyams* ir *vaiśyams* rekomenduojama aukų forma išdalinti bent pusę susikrautų turtų. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad niekam nevalia atsisakyti *yajños, dānos* ir *tapasyos,* net ir tiems, kurie davė atsižadėjimo įžadus. *Tapasya* yra gyvenančiojo atsižadėjime duona. Žmonės, pasitraukę iš žemiško gyvenimo, turi praktikuoja *tapasyą,* asketizmą. O tie, kurie gyvena žemišką gyvenimą, *kṣatriyai* ir *vaiśyai,* turėtų imtis labdaros. *Brahmacārių* pareiga pirmuosius gyvenimo dešimtmečius praktikuoti įvairias *yajñas.*

Dhruva Mahārāja, kuris įkūnija valdovo idealą, labdarai išleido beveik visą savo iždą. Valdovo pareiga – ne vien rinkti duokles ir leisti sukrautus turtus jusliniams malonumams bei pramogoms. Pasaulinės monarchijos žlugo būtent dėl to, kad valdovai rinko duokles ir leido iždo lėšas savo jusliniams malonumams. Beje, kaip ir jų pirmtakai, demokratinių valstybių vadovai šia prasme yra ne mažiau pagedę. Nors demokratinę vyriausybę sudaro įvairių partijų atstovai, jų nariai vis tiek stengiasi, kad jų partija kuo ilgiau išsilaikytų valdžioje ir jie neprarastų postų. Jiems nėra kada rūpintis nepakeliamos mokesčių naštos prislėgtų tėvynainių gerove. Pajamų, pridėtinės vertės ir kiti mokesčiai dažnai sudaro 80–90 procentų piliečių pajamų. O iš mokesčių mokėtojų surinktomis lėšomis išlaikoma gerai apmokama valdininkija ir administracinio aparato darbuotojai. Senovėje iš duoklių surinktos lėšos buvo skiriamos Vedų nustatytiems aukojimams surengti. Tačiau mūsų laikais iš esmės nė vienų apeigų atlikti neįmanoma. Todėl *śāstros* mūsų amžiuje rekomenduoja praktikuoti *saṅkīrtana-yajñą. Saṅkīrtana-yajñą* gali praktikuoti bet kuris šeimos žmogus, nepaisant jo materialinės padėties, nes ji nereikalauja jokių papildomų išlaidų. Tereikia su visais šeimos nariais susirinkti kartu ir giedoti Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą.* Kiekvienas gali rasti laiko ir lėšų surengti šią *yajñą* ir pavaišinti į ją susirinkusius žmones *prasāda.* Kali amžiuje ši *yajña* prieinama visiems, ir to daugiau negu pakanka. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas grindžiamas principu kuo daugiau laiko skirti Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimui, giedoti ją šventykloje arba gatvėje, ir pavaišinti *prasāda* kuo daugiau žmonių. Bendradarbiavimas su valstybės institucijomis ir su tais, kurie kuria šalies gerovę, gali labai pagelbėti šio tikslo įgyvendinimui. *Prasādos* dalinimas ir *saṅkīrtana-yajña* atneš pasauliui taiką ir gerovę.

Vedų nustatyti materialūs aukojimai paprastai skiriami ir pusdieviams, nors iš tikrųjų pusdievius garbina neišmanėliai, nes galų gale visų aukojimų objektas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Nārāyaṇa. Viešpats Kṛṣṇa „Bhagavad-gītoje“ (5.29) sako: *bhoktāraṁ yajña-tapasām* – iš tikrųjų visos atnašaujamos aukos tenka Jam, todėl Jį vadina *yajña-puruṣa.*

Dhruva Mahārāja buvo iškilus bhaktas, todėl rengti aukojimų jam nereikėjo. Tačiau norėdamas parodyti pavyzdį valdiniams jis surengė nemaža

aukojimų ir dalino savo turtus labdaringais tikslais. Nors jis buvo šeimos žmogus, jis nė cento neišleido jusliniams malonumams. Posme labai svarbūs žodžiai *karma-phala-pradam,* kurie reiškia, kad Viešpats įgyvendina gyvosios esybės troškimus pagal jos karmą. Jis glūdi kiekvienos gyvosios esybės širdyje Supersielos pavidalu ir iš Savo gailestingumo suteikia gyvosioms esybėms laisvę veikti ir skinti savo veiklos vaisius. Tam, kuris ieško laimės materialiame pasaulyje ir nori jame viešpatauti, Viešpats suteikia tokias galimybes, tačiau jų siekiantis žmogus įsipainioja į savo veiklos padarinius. Lygiai taip tiems, kurie trokšta pilnai pasinerti į pasiaukojimo tarnystę, Viešpats taip pat suteikia visas galimybes įgyvendinti šį troškimą ir patirti pasiaukojimo tarnystės vaisius. Todėl Viešpats ir vadinamas *karma-phala-prada.*

11 TEKSTAS

सर्वात्मन्यच्युतेऽसर्वे तीव्रौघां भक्तिमुद्वहन् ।
ददर्शात्मनि भूतेषु तमेवावस्थितं विभुम् ॥११॥

sarvātmany acyute 'sarve tīvraughāṁ bhaktim udvahan
dadarśātmani bhūteṣu tam evāvasthitaṁ vibhum

sarva-ātmani – Supersielai; *acyute* – nenuviliančiai, patikimai; *asarve* – beribei; *tīvra-oghām* – su neblėstamu pakilimu; *bhaktim* – pasiaukojimo tarnystę; *udvahan* – atlikdamas; *dadarśa* – jis suvokė; *ātmani* – Aukščiausioje Sieloje; *bhūteṣu* – visose gyvosiose esybėse; *tam* – Jį; *eva* – vienintelį; *avasthitam* – esant; *vibhum* – visagalį.

Dhruva Mahārāja tarnavo Aukščiausiajam, visos būties šaltiniui, su neblėstamu dvasiniu pakilimu. Pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui padėjo jam suvokti, kad viskas glūdi Jame ir kad Jis glūdi kiekvienoje gyvojoje esybėje. Viešpatį vadina Acyuta, nes Jis patikimai pildo Savo svarbiausią pareigą – globoti ir ginti Savo bhaktus.

Komentaras: Dhruva Mahārāja ne tik rengė didžius aukojimus, bet neužmiršo ir savo dvasinės priedermės – transcendentinės pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui. Paprastus *karmius,* geidžiančius savo darbo vaisių, tedomina *śāstrų* nustatyti aukojimai ir apeiginiai veiksmai. Norėdamas būti nepriekaištingu valdovu Dhruva Mahārāja taip pat surengė daugybę aukojimų, tačiau jis nė akimirkai neapleido pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui. Viešpats visada rūpinasi Jam atsidavusiais bhaktais. Bhaktas suvokia, kad

Viešpats glūdi kiekvienos gyvosios esybės širdyje. Taip sakoma „Bhagavad-gītoje“: *īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ hṛd-deśe 'rjuna tiṣṭhati.* Paprastas žmogus negali to suvokti, tačiau bhaktas iš tiesų mato Viešpatį. Maža to, dvasinis regėjimas leidžia jam suprasti, kad ir visa būtis glūdi Aukščiausiame Dievo Asmenyje. *Mat-sthāni sarva-bhūtāni,* – sakoma „Bhagavad-gītoje“. Taip pasaulį mato *mahā-bhāgavata.* Jis regi tą patį pasaulį kaip ir visi aplinkiniai, tačiau mato ne medžius, kalnus, miestus ar dangaus skliautą, bet visur mato tik jo garbinamą Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nes Viešpats – vienintelis būties šaltinis. Toks pasaulėvaizdis būdingas *mahā-bhāgavatai.* Taigi *mahā-bhāgavata,* iškilus tyras bhaktas, regi Viešpatį visur, taip pat ir gyvosios esybės širdyje. Šiuo gebėjimu yra apdovanoti pasiaukojimo tarnystės aukštumas pasiekę bhaktai. „Brahma-saṁhitoje“ (5.38) sakoma: *premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena* – norint išvysti Viešpatį visuose pasaulio daiktuose, nepakanka vien lakios vaizduotės ar vadinamosios meditacijos pratybų, tai pasiekiama tik tiems, kurių akys suvilgytos meilės Dievui balzamu.

12 TEKSTAS

तमेवं शीलसम्पन्नं ब्रह्मण्यं दीनवत्सलम् ।
गोप्तारं धर्मसेतूनां मेनिरे पितरं प्रजाः ॥१२॥

tam evaṁ śīla-sampannaṁ brahmaṇyaṁ dīna-vatsalam
goptāraṁ dharma-setūnāṁ menire pitaraṁ prajāḥ

tam – jį; *evam* – tokiu būdu; *śīla* – dorybėmis; *sampannam* – apdovanotą; *brahmaṇyam* – reiškiantį pagarbą brahmanams; *dīna* – vargšais; *vatsalam* – besirūpinantį; *goptāram* – gynėją; *dharma-setūnām* – religijos principų; *menire* – laikė; *pitaram* – tėvu; *prajāḥ* – gyventojai.

Dhruva Mahārāja buvo apdovanotas visomis įmanomomis dorybėmis. Jis reiškė pagarbą Aukščiausiojo Viešpaties bhaktams, padėjo vargstantiems ir nekaltiems, gynė religijos principus. Dėl šių dorybių visi karalystės gyventojai laikė jį savo tėvu.

Komentaras: Posme aprašytos Dhruvos Mahārājos savybės, ir jos visiškai atitinka valdovo idealą. Šios savybės būtinos ne tik valdovams, bet ir šiuolaikinių beasmenių demokratinių vyriausybių vadovams. Tai būtina visų valstybės piliečių laimingo gyvenimo sąlyga. Posme labai aiškiai pasakyta, jog valstybės piliečiai laikė Dhruvą Mahārāją savo tikru tėvu. Valstybė arba

jos valdovas turi rūpintis piliečiais, žiūrėti jų gerovės lygiai kaip rūpestingas tėvas žiūri savo vaiko gerovės. Tačiau mūsų laikais valdžia dažnai nesugeba vykdyti elementariausių pareigų savo valdinių atžvilgiu – užtikrinti piliečių saugumo ir apginti jų turto.

Šiame kontekste svarbi reikšmė tenka posmo žodžiui *brahmaṇyam.* Dhruva Mahārāja gerbė ir rūpinosi brahmanais, kurie studijavo Vedas ir to dėka turėjo ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Brahmanų rūpestis – skelbti žmonėms Kṛṣṇos sąmonės žinią. Valstybė turėtų gerbti ir vertinti žmones bei bendrijas, skleidžiančias Dievo sąmonę visame pasaulyje, tačiau mūsų laikais to nedaro nė viena vyriausybė. O dėl dorybių, tarp šiuolaikinių valdžios atstovų sunku surasti bent vieną padorų žmogų. Valdininkai naudojasi savo tarnyba ir į visus piliečių prašymus atsako neigiamai, tarsi piliečiai jiems mokėtų būtent už tai, kad jie sako „ne“. Kitas svarbus posmo žodis yra *dīna-vatsalam.* Valstybės valdovas pirmiausia turėtų rūpintis silpniausiais ir nekaltais, deja, mūsų laikais solidžius atlyginimus gaunantys valdininkai ir prezidentai tik dedasi kilniais, tačiau iš tiesų jie toleruoja tūkstančius skerdyklų, kuriose žudomi nekalti gyvūnai. Nė vienas iš šiuolaikinių valdovų nė iš tolo neprilygsta Dhruvai Mahārājai. Dhruva Mahārāja, kaip rodo tolimesni posmai, gyveno Satya-yugoje. Jis įkūnijo tos epochos valdovo idealą, tačiau mūsų laikais, Kali-yugoje, valstybių valdovai negali pasigirti jokiomis dorybėmis. Turint tai galvoje, mūsų laikais žmonėms nelieka kito pasirinkimo, kaip tik praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, jei jie apskritai nori išsaugoti religiją ir apginti savo gyvybę bei turtą.

13 TEKSTAS

षट्त्रिंशद्वर्षसाहस्रं शशास क्षितिमण्डलम् ।
भोगैः पुण्यक्षयं कुर्वन्नभोगैरशुभक्षयम् ॥१३॥

ṣaṭ-triṁśad-varṣa-sāhasraṁ śaśāsa kṣiti-maṇḍalam
bhogaiḥ puṇya-kṣayaṁ kurvann abhogair aśubha-kṣayam

ṣaṭ-triṁśat – trisdešimt šešis; *varṣa* – metų; *sāhasram* – tūkstančius; *śaśāsa* – valdė; *kṣiti-maṇḍalam* – žemės planetą; *bhogaiḥ* – malonumais; *puṇya* – dorybingos veiklos kraičio; *kṣayam* – išsekimą; *kurvan* – atlikdamas; *abhogaiḥ* – askezėmis; *aśubha* – nepalankių pasekmių; *kṣayam* – išsekimą.

Dhruva Mahārāja valdė šią planetą trisdešimt šešis tūkstančius metų. Gyvendamas karalystėje jis patyrė žemiškus džiaugsmus ir taip išsėmė

doringų praeities darbų kraitį, o savo asketiškais žygiais išpirko padarytas nuodėmes.

Komentaras: Posme sakoma, kad Dhruva Mahārāja valdė pasaulį trisdešimt šešis tūkstančius metų. Tai reiškia, kad jis gyveno Satya-yugoje, kai gyvenimo trukmę sudarė šimtas tūkstančių metų. Treta-yugoje gyvenimas sutrumpėjo iki dešimties tūkstančių metų, Dvāpara-yugoje – iki tūkstančio metų, o mūsų epochoje, Kali-yugoje, – iki šimto metų. Su kiekviena *yuga* žmogaus gyvenimas trumpėja, jo atmintis silpsta, nyksta gailestingumas ir kitos dorybės. Žmogaus poelgiai esti dviejų rūšių: doringi ir nuodėmingi. Doringi darbai leidžia žmogui patirti aukščiausius materialius džiaugsmus, o nuodėmės atneša kančias, tačiau bhaktas abejingas tiek džiaugsmams, tiek kančioms. Kai viskas klojasi gerai, jisai supranta, kad senka jo doringų darbų kraitis, o kai džiaugsmą keičia kančia, jis suvokia, jog taip atmoka už savo nuodėmes. Bhaktas išlieka ramus tiek kančios, tiek džiaugsmo akivaizdoje. Vienintelis jo troškimas – ištikimai tarnauti Viešpačiui. „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakoma, jog pasiaukojimo tarnystė neturi nieko bendra su materialia laime ar kančia (*apratihatā*). Bhaktai praktikuoja tam tikras asketizmo formas: jie pasninkauja per *ekādaśius* ar kitomis nustatytomis dienomis, susilaiko nuo draustinų lytinių santykių, nevartoja svaiginamųjų medžiagų, nežaidžia azartinių lošimų ir nevalgo mėsos. Taip jie išvengia neigiamų pasekmių už praeities nuodėmes. O kadangi jie praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, t.y. atlieka doringiausią veiklą, malonumai aplanko juos patys – bhaktams nereikia dėti jokių pastangų, kad juos patirtų.

14 TEKSTAS

एवं बहुसवं कालं महात्माविचलेन्द्रियः ।
त्रिवर्गौपयिकं नीत्वा पुत्रायादान्नृपासनम् ॥१४॥

evaṁ bahu-savaṁ kālaṁ mahātmāvicalendriyaḥ
tri-vargaupayikaṁ nītvā putrāyādān nṛpāsanam

evam – tokiu būdu; *bahu* – daug; *savam* – metų; *kālam* – laiko; *mahā-ātmā* – didi siela; *avicala-indriyaḥ* – sutramdžiusi jusles; *tri-varga* – trijų rūšių materiali veikla; *aupayikam* – palanki vykdymui; *nītvā* – praėjo; *putrāya* – savo sūnui; *adāt* – jis perdavė; *nṛpa-āsanam* – karaliaus sostą.

Taip sutramdęs jusles iškilus bhaktas Dhruva Mahārāja daugelį metų palankiai nusiteikęs vykdė trijų rūšių materialią veiklą: atliko religi-

nes apeigas, rūpinosi savo karalystės gerove ir tenkino visus materialius troškimus, o kai atėjo laikas, perdavė karaliaus sostą savo sūnui.

Komentaras: Žemiško gyvenimo idealą galima pasiekti laikantis religijos priesakų. Religijos priesakų laikymasis laiduoja materialinę gerovę, o ji leidžia žmogui patenkinti visus materialius troškimus. Kaip valdovas Dhruva Mahārāja buvo priverstas palaikyti savo *status quo,* priešingu atveju jis negalėtų valdyti, tačiau jis valdė nepriekaištingai. Tačiau kai tik jo sūnus subrendo ir galėjo perimti valdovo pareigas, jis perdavė sostą sūnui, o pats nusišalino nuo visų žemiškų reikalų.

Pažymėtinas posmo žodis *avicalendriyaḥ.* Jis reiškia, kad Dhruva Mahārāja sutramdė savo jusles ir, nors jis jau buvo senas, jo jutimo organai išlaikė jaunatvišką gyvybingumą. Dhruva Maharadža valdė pasaulį trisdešimt šešis tūkstančius metų, taigi galima drąsiai teigti, kad jis sulaukė garbaus amžiaus, tačiau net ir senatvėje Dhruvos Mahārājos juslės neatbuko, tačiau jisai buvo abejingas jusliniams malonumams. Kitaip sakant, jis mokėjo valdyti savo jusles. Dhruva pavyzdingai vykdė savo materialias priedermes, kaip ir dera didžiam bhaktui. Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmis, vienas iš tiesioginių Viešpaties Caitanyos mokinių, buvo labai turtingo žmogaus sūnus ir, nors jis buvo abejingas žemiškiems malonumams, kai jam teko tvarkyti savo tėvo turtą, darė tai nepriekaištingai. „Širdyje visada būk atsižadėjęs, bet savo žemiškas pareigas vykdyk nepriekaištingai," – sakė jam Śrīla Gaurasundara. Tiktai bhaktai pajėgūs pasiekti šį transcendentinį būvį. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje", *yogai* ir kiti transcendentalistai per prievartą stengiasi užgniaužti savo jusles, tuo tarpu bhaktai, nors visi jų jutimo organai funkcionuoja normaliai, ne bando juos užgniaužti, o įtraukia juos į aukštesnę dvasinę veiklą.

15 TEKSTAS

मन्यमान इदं विश्वं मायारचितमात्मनि ।
अविद्यारचितस्वप्नगन्धर्वनगरोपमम् ॥१५॥

manyamāna idaṁ viśvaṁ māyā-racitam ātmani
avidyā-racita-svapna- gandharva-nagaropamam

manyamānaḥ – suvokė; *idam* – šią; *viśvam* – visatą; *māyā* – išorinės energijos; *racitam* – sukurtą; *ātmani* – gyvajai esybei; *avidyā* – iliuzijos;

racita – sukurtas; *svapna* – sapnas; *gandharva-nagara* – fantasmagorija; *upamam* – tarsi.

Śrīla Dhruva Mahārāja suvokė, kad kosminis pasaulis yra tarsi sapnas ar miražas, paklaidinantis gyvąsias esybes, nes jį sukūrė išorinė iliuzinė Aukščiausiojo Viešpaties energija.

Komentaras: Kartais gūdžiame miške žmogus išvysta nuostabų miestą su didingais rūmais. Toks reginys sanskrite vadinamas *gandharva-nagara.* Sapne mūsų vaizduotė taip pat piešia daugybę iliuzinių paveikslų. Dvasiškai susivokusi siela, t.y. bhaktas, puikiausiai suvokia, kad materialusis kosminis pasaulis yra laikinas iliuzinis tikrovės atspindys. Tai miražas, tačiau šis miražas atspindi dvasinio pasaulio tikrovę. Bhaktui rūpi dvasinis pasaulis, o ne jo šešėlis. Kadangi bhaktas patyrė aukščiausiąją tiesą, jo nedomina laikinas tikrovės šešėlis. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“ (*paraṁ dṛṣṭvā nivartate*).

16 TEKSTAS

आत्मस्त्र्यपत्यसुहृदो बलमृद्धकोश-
मन्तःपुरं परिविहारभुवश्च रम्याः ।
भूमण्डलं जलधिमेखलमाकलय्य
कालोपसृष्टमिति स प्रययौ विशालाम् ॥१६॥

ātma-stry-apatya-suhṛdo balam ṛddha-kośam
antaḥ-puraṁ parivihāra-bhuvaś ca ramyāḥ
bhū-maṇḍalaṁ jaladhi-mekhalam ākalayya
kālopasṛṣṭam iti sa prayayau viśālām

ātma – kūnas; *strī* – žmonos; *apatya* – vaikai; *suhṛdaḥ* – draugai; *balam* – įtaka, kariauna; *ṛddha-kośam* – turtai; *antaḥ-puram* – gyvenamosios patalpos moterims; *parivihāra-bhuvaḥ* – pramogų vietos; *ca* – ir; *ramyāḥ* – nuostabios; *bhū-maṇḍalam* – visa žemė; *jala-dhi* – vandenynais; *mekhalam* – apjuosta; *ākalayya* – laikydamas tai; *kāla* – laiko; *upasṛṣṭam* – kūriniu; *iti* – todėl; *saḥ* – jis; *prayayau* – išėjo; *viśālām* – į Badarikāśramą.

Galiausiai pasaulio valdovas Dhruva Mahārāja paliko savo karalystę, kurią iš visų pusių skalavo didieji vandenynai. Jis suvokė, jog jo paties

kūnas, jo žmonos, vaikai, draugai, kariauna, turtai, jaukūs rūmai ir linksmybių sodai yra iliuzinės energijos kūrinys, todėl atėjus laikui išėjo į Badarikāśramą, mišką Himalajuose.

Komentaras: Vaikystėje Aukščiausiojo Dievo Asmens paieškos jau buvo atvedusios Dhruvą Mharajà į mišką, kur jis suvokė, jog kūniška būties samprata ir materialių malonumų troškimas yra iliuzinės energijos veikimo padarinys. Iki jam tai tapo aišku, berniukas troško paveldėti tėvo karalystę ir būtent dėl šios priežasties išsirengė į mišką ieškoti Aukščiausiojo Viešpaties. Tačiau vėliau jis galutinai įsitikino, jog būtis yra iliuzinės energijos kūrinys. Dhruvos Mahārājos pavyzdys įrodo, jog nepaisant priežasčių, dėl kurių žmogus pradeda praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, galų gale Viešpaties malone jam atsiskleidžia tiesa. Iš pradžių Dhruva Mahārāja geidė tėvo karalystės, tačiau tapęs iškiliu bhaktu, *mahā-bhāgavata,* žemiškiems džiaugsmams visiškai atšalo. Tiktai bhaktai gali pasiekti gyvenimo tobulumą. Jei žmogus stoja į pasiaukojimo tarnystės kelią ir padaro nors menką pažangą, tačiau suklumpa nepasiekęs tobulybės, jis vis tiek pranoksta tuos, kurie visa galva yra pasinėrę į karminę veiklą materialiame pasaulyje.

17 TEKSTAS

तस्यां विशुद्धकरणः शिववार्विगाह्य
बद्ध्वासनं जितमरुन्मनसाहृताक्षः ।
स्थूले दधार भगवत्प्रतिरूप एतद्
ध्यायंस्तदव्यवहितो व्यसृजत्समाधौ ॥१७॥

tasyāṁ viśuddha-karaṇaḥ śiva-vār vigāhya
baddhvāsanaṁ jita-marun manasāhṛtākṣaḥ
sthūle dadhāra bhagavat-pratirūpa etad
dhyāyaṁs tad avyavahito vyasṛjat samādhau

tasyām – Badarikāśrame; *viśuddha* – apvalė; *karaṇaḥ* – savo jusles; *śiva* – tyrame; *vāḥ* – vandenyje; *vigāhya* – maudydamasis; *baddhvā* – sustingęs; *āsanam* – sėdėjimo poza; *jita* – valdė; *marut* – kvėpavimą; *manasā* – protu; *āhṛta* – atitrauktos; *akṣaḥ* – jo juslės; *sthūle* – materialios; *dadhāra* – jis sutelkė; *bhagavat-pratirūpe* – į Viešpaties pavidalą; *etat* – mintis; *dhyāyan* – medituodamas; *tat* – tai; *avyavahitaḥ* – be perstojo; *vyasṛjat* – pasiekė; *samādhau* – transą.

Badakarikāśrame Dhruva Mahārāja kasdien maudėsi tyruose kaip krištolas šventuose vandenyse ir jo juslės visiškai apsivalė. Sustingęs yogos poza jis atsidėjo kvėpavimo pratyboms siekdamas suvaldyti gyvybės oro sroves savo kūne. Šios pratybos padėjo jam atitraukti jusles nuo išorinių objektų. Paskui sutelkęs mintis į arcā-vigrahą (Viešpaties formą, tiksliai atspindinčią Viešpaties pavidalą) Dhruva Mahārāja pasinėrė į meditaciją ir pasiekė visišką transą.

Komentaras: Pastarasis posmas aprašo *aṣṭāṅga-yogos* sistemą, su kuria Dhruva Mahārāja jau buvo susipažinęs. Prašmatnaus tirštai apgyvendinto miesto sąlygos netinka *aṣṭāṅga-yogos* pratyboms. Dhruva Mahārāja pasitraukė į Badarikāśramą, kad niekieno netrukdomas nuošalioje vietoje atsidėtų *yogai.* Jis sutelkė mintis į *ārca-vigrahą,* Viešpaties Dievybę, padarytą tiksliai pagal Aukščiausiojo Viešpaties pavidalą, ir nuolat Ją medituodamas paniro į transą. *Ārca-vigrahos* garbinimas nėra stabmeldystė, *ārca-vigraha* yra Viešpaties įsikūnijimas bhaktų suvokimui prieinama forma. Todėl bhaktai garbina Viešpatį šventykloje tarnaudami *ārca-vigrahai* – Viešpaties atvaizdui, padirbtam iš *sthūlos* (materijos), t.y. atvaizdui, iškaltam iš akmens, išlietam iš metalo, išskaptuotam iš medžio, padarytam iš brangakmenių ar nutapytam dažais. Visi šie atvaizdai yra *sthūla,* t.y. fiziniai Viešpaties įsikūnijimai. Bhaktai garbina šį Viešpaties atvaizdą laikydamiesi specialių taisyklių. Fizinis Viešpaties pavidalas, *ārca-vigraha,* yra tapatus Jo pirminiam dvasiniam pavidalui. Garbindamas *ārca-vigrahą* bhaktas gauna galimybę pasiekti aukščiausią gyvenimo tikslą – sutelkti visas savo mintis į Viešpatį. O tas, kuris nuolat mąsto apie Viešpatį, pasak „Bhagavad-gītos“, yra didžiausias iš *yogų.*

18 TEKSTAS

भक्तिं हरौ भगवति प्रवहन्नजस्र-
मानन्दबाष्पकलया मुहुरर्द्यमानः ।
विक्लिद्यमानहृदयः पुलकाचिताङ्गो
नात्मानमस्मरदसाविति मुक्तलिङ्गः ॥१८॥

bhaktiṁ harau bhagavati pravahann ajasram
ānanda-bāṣpa-kalayā muhur ardyamānaḥ
viklidyamāna-hṛdayaḥ pulakācitāṅgo
nātmānam asmarad asāv iti mukta-liṅgaḥ

bhaktim – pasiaukojimo tarnyste; *harau* – Hari; *bhagavati* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *pravahan* – be paliovos užsiimdamas; *ajasram* – visuomet; *ānanda* – palaimingas; *bāṣpa-kalayā* – ašarų upeliais; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *ardyamānaḥ* – užlietas; *viklidyamāna* – išsilydė; *hṛdayaḥ* – jo širdis; *pulaka* – pasišiaušusiais plaukais; *ācita* – padengtas; *aṅgaḥ* – jo kūnas; *na* – ne; *ātmānam* – kūnas; *asmarat* – jis prisiminė; *asau* – jis; *iti* – tokiu būdu; *mukta-liṅgaḥ* – išsivadavęs iš subtilaus kūno.

Jį užliejo transcendentinė palaima ir ašaros pasruvo iš jo akių, išsilydė širdis, ėmė krėsti virpulys ir pasišiaušė plaukai ant kūno. Paniręs į pasiaukojimo tarnystės transą, dvasiškai atgimęs Dhruva Mahārāja visiškai pamiršo apie savo kūną ir tą pat akimirką išsivadavo iš materijos nelaisvės.

Komentaras: Nuolat praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę – klausydamasis pasakojimų apie Kṛṣṇą, kartodamas šventąjį vardą, atsimindamas Viešpatį, garbindamas Dievybę ir t.t. – bhaktas pasineria į transą, kurį išduoda tam tikri fiziniai požymiai. Šie aštuoni transo požymiai liudija, kad bhaktas vidujai jau išsivadavo, ir vadinasi *aṣṭa-sāttvika-vikāra.* Kai bhaktas visiškai užmiršta apie savo fizinį kūną, tai reiškia, kad jis patyrė išsivadavimą. Kūnas liaujasi buvęs jo kalėjimu. Išsivadavimą iliustruoja pavyzdys apie kokoso riešutą. Kokoso riešutui visiškai išdžiūvus, išdžiūva ir nuo kiauto sienelių atsiskiria minkštimas. Supurtę išdžiūvusį kokoso riešutą jo viduje išgirsime barškėjimą. Lygiai taip ir į pasiaukojimo tarnystę visiškai pasinėrusi siela atsiskiria nuo dviejų kiautų – subtilaus ir grubaus savo kūno. Nuolatinė pasiaukojimo tarnystė padėjo Dhruvai Maharajai pasiekti *mahābhāgavatos,* t.y. aukščiausio lygio tyro Viešpaties bhakto, lygį. Apie tai liudija posme nurodyti ekstazės požymiai. Jie pasireiškė ir Viešpačiui Caitanyai, taip pat Ṭhākurai Haridāsai ir daugeliui kitų tyrų bhaktų. Imituoti juos nėra prasmės – pasiekus dvasinio tobulumo aukštumas jie pasireiškia savaime. Ekstazės požymiai yra akivaizdus ženklas, kad bhaktas išsivadavo iš materijos nelaisvės. Žinoma, kelias į išsivadavimą bhaktui atsiveria nuo pat tos akimirkos, kai tik jis pradeda pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, kaip kokoso riešutas, nuskynus jį nuo medžio, tuoj pat pradeda džiūti. Reikia tik truputį palaukti, kol minkštimas sukietės ir atsiskirs nuo kiauto.

Svarbi reikšmė posme tenka žodžiui *mukta-liṅgaḥ. Mukta* reiškia „išsivadavęs“, o *liṅga* – „subtilusis kūnas“. Mirdamas žmogus atsiskiria nuo grubaus kūno, tačiau subtilusis kūnas, sudarytas iš proto, intelekto ir savimonės, perkelia jį į naują kūną. Dar tame pačiame kūne žmogaus subtilusis kūnas, vykstant proto vystymosi procesams, perkelia jį iš vieno gyvenimo

etapo į kitą (pvz., iš vaikystės į jaunystę). Protinio išsivystymo ir mąstymo lygiu vaikas skiriasi nuo paauglio, paauglys – nuo jaunuolio, o jaunuolis – nuo senio. Mirties akimirką vykstantį persikėlimą iš vieno kūno į kitą taip pat sąlygoja subtilusis kūnas – protas, intelektas ir savimonė, perkeldamas sielą į kitą fizinį kūną. Šis tarpsnis vadinamas sielos persikūnijimu. Tačiau galima ir tokia būsena, kai siela išsivaduoja ir iš subtilaus kūno įtakos. Kas pasiekia šią būseną, tas yra visiškai pasirengęs keliauti į transcendentinį ar dvasinį pasaulį.

Dhruvos Mahārājos fizinių požymių aprašymas rodo, kad jis buvo visiškai pasirengęs persikelti į dvasinį pasaulį. Naktį miegodami visi patiriame subtilaus kūno atsiskyrimą nuo fizinio kūno. Tuo metu, kai grubusis kūnas guli lovoje, subtilusis kūnas perkelia sielą, gyvąją esybę, į kitą pasaulį. Tačiau grubiajam kūnui nustatyta konkreti gyvenimo trukmė, todėl subtilusis kūnas vėl sugrįžta į jį. Taigi norint pasiekti išvadavimą reikia nusimesti ne tik grubųjį, bet ir subtiląjį kūną. Ši laisvės būsena vadinama *mukta-liṅga.*

19 TEKSTAS

स ददर्श विमानाग्र्यं नभसोऽवतरद् ध्रुवः ।
विभ्राजयद्दश दिशो राकापतिमिवोदितम् ॥१९॥

sa dadarśa vimānāgryaṁ nabhaso 'vatarad dhruvaḥ
vibhrājayad daśa diśo rākāpatim ivoditam

saḥ – jis; *dadarśa* – išvydo; *vimāna* – erdvėlaivį; *agryam* – nepaprasto grožio; *nabhasaḥ* – iš dangaus; *avatarat* – besileidžiantį; *dhruvaḥ* – Dhruva Mahārāja; *vibhrājayat* – apšviečiantį; *daśa* – dešimt; *diśaḥ* – pasaulio pusių; *rākāpatim* – pilnas mėnulis; *iva* – kaip; *uditam* – matomą.

Pasireiškus išsivadavimo požymiams Dhruva išvydo iš dangaus besileidžiantį nepaprasto grožio erdvėlaivį, kuris skleidė tokį akinamą švytėjimą, kad rodės, jog iš padebesių leidžiasi pilnas mėnulis, apšviečiantis visas dešimt pasaulio pusių.

Komentaras: Egzistuoja keletas įgyjamų žinių kategorijų: empirinės žinios; žinios, įgytos iš autoritetų; transcendentinės žinios; juslėmis nepatiriamos žinios; ir dvasinės žinios. Kai žmogus iškyla virš iš autoritetų įgytų žinių lygio, jis išsyk pasiekia transcendentinį būvį. Atsikratęs materialios būties

sampratos Dhruva Mahārāja įgijo transcendentines žinias, kurios leido jam savo akimis išvysti transcendentinį erdvėlaivį, spindėjusį tarsi pilnas mėnulis. Empirinio ar teorinio pažinimo lygmenyje tai būtų neįmanoma. Toks žinojimas yra ypatingo Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumo ženklas. Pasirinkęs pasiaukojimo tarnystės, Kṛṣṇos sąmonės, kelią, kuris suteikia galimybę nuosekliai dvasiškai tobulėti, kiekvienas iš mūsų gali pasiekti šią transcendentinio pažinimo pakopą.

20 TEKSTAS

तत्रानु देवप्रवरौ चतुर्भुजौ
श्यामौ किशोरावरुणाम्बुजेक्षणौ ।
स्थिताववष्टभ्य गदां सुवाससौ
किरीटहाराङ्गदचारुकुण्डलौ ॥२०॥

tatrānu deva-pravarau catur-bhujau
śyāmau kiśorāv aruṇāmbujekṣaṇau
sthitāv avaṣṭabhya gadāṁ suvāsasau
kirīṭa-hārāṅgada-cāru-kuṇḍalau

tatra – ten; *anu* – tada; *deva-pravarau* – du nepaprasto grožio pusdievius; *catuḥ-bhujau* – keturrankius; *śyāmau* – juosvus; *kiśorau* – jaunus; *aruṇa* – į rausvus; *ambuja* – lotoso žiedlapius; *īkṣaṇau* – panašiomis akimis; *sthitau* – esančius; *avaṣṭabhya* – laikančius; *gadām* – vėzdus; *suvāsasau* – nuostabiais drabužiais; *kirīṭa* – šalmais; *hāra* – vėriniais; *aṅgada* – apyrankėmis; *cāru* – gražiais; *kuṇḍalau* – su auskarais.

Erdvėlaivyje Dhruva Mahārāja išvydo du Viešpaties Viṣṇu palydovus, kurie švytėjo nepaprastu grožiu ir jaunyste. Jie buvo keturrankiai, tamsaus gymio, į rausvus lotoso žiedlapius panašiomis akimis. Rankose jie laikė vėzdus ir vilkėjo nuostabius drabužius. Jų galvas puošė šalmai, o kūnus – brangūs vėriniai, apyrankės ir auskarai.

Komentaras: Viṣṇulokos gyventojai išoriškai panašūs į Viešpatį Viṣṇu. Kaip ir Viešpats Viṣṇu rankose jie laiko vėzdą, kriauklę, lotosą ir diską. Posme aiškiai nurodyta, kad jie buvo keturrankiai, vilkėjo puikius drabužius ir, sprendžiant iš aprašymo, buvo pasipuošę lygiai tokiais pat papuo-

šalais kaip Viešpaties Višnu. Taigi neabejotina, kad nematyti atvykėliai, išsilaipinę iš erdvėlaivio, atskriejo tiesiai iš Višnulokos – planetos, kurioje gyvena Viešpaties Višnu.

21 TEKSTAS

विज्ञाय तावुत्तमगायकिङ्करा-
वभ्युत्थितः साध्वसविस्मृतक्रमः ।
ननाम नामानि गृणन्मधुद्विषः
पार्षत्प्रधानाविति संहताञ्जलिः ॥२१॥

vijñāya tāv uttamagāya-kiṅkarāv
abhyutthitaḥ sādhvasa-vismṛta-kramaḥ
nanāma nāmāni gṛṇan madhudviṣaḥ
pārṣat-pradhānāv iti saṁhatāñjaliḥ

vijñāya – suvokęs; *tau* – jie; *uttama-gāya* – Viešpaties Višnu (kurio reputacija nepriekaištinga); *kiṅkarau* – du tarnai; *abhyutthitaḥ* – pašoko; *sādhvasa* – sumišęs; *vismṛta* – pamiršo; *kramaḥ* – deramą elgesį; *nanāma* – nusilenkė; *nāmāni* – vardus; *gṛṇan* – kartodamas; *madhu-dviṣaḥ* – Viešpaties (Madhu priešo); *pārṣat* – palydovams; *pradhānau* – svarbiausiems; *iti* – tokiu būdu; *saṁhata* – pagarbiai priėjo; *añjaliḥ* – sudėjęs delnus.

Suvokęs, kad šie nepaprasti nepažįstamieji yra Aukščiausiojo Dievo Asmens tarnai, Dhruva Mahārāja pašoko jų sveikinti, tačiau netikėtai užkluptas pamiršo, kaip dera pagerbti tokius svečius. Todėl sudėjęs delnus tiesiog nusilenkė atvykėliams ir ėmė šlovinti Viešpatį kartodamas Jo šventuosius vardus.

Komentaras: Šventųjų Viešpaties vardų kartojimas gali išgelbėti visomis aplinkybėmis. Išvydęs du keturrankius nuostabiais drabužiais vilkinčius Višnudūtus, Dhruva Mahārāja tuoj pat suprato, kad priešais jį stovi Viešpaties Višnu pasiuntiniai, bet iš netikėtumo akimirkai sutriko. Tačiau kadangi jis ėmė kartoti šventąjį Viešpaties vardą, Hare Krṣna *mantrą,* netikėtai Dhruvą Mahārāją užklupę nepaprasti svečiai liko juo patenkinti. Šventasis Viešpaties vardas yra tobulas. Net jei žmogus nežino, kaip įtikti Viešpačiui Višnu ar Jo palydovams, visiškai pakanka nuoširdžiai kartodamas

šventąjį Viešpaties vardą. Todėl ir džiaugsmo, ir pavojaus akimirką bhaktas nesiliauja kartojęs Hare Kṛṣṇa *mantrą.* Jei patenka į bėdą, Kṛṣṇa ištiesia jam pagalbos ranką, o jei jam nusišypso sėkmė savo akimis išvysti Viešpatį Viṣṇu arba Jo palydovą, kartodamas *mahā-mantrą* jis suteiks džiaugsmą Viešpačiui ir tikrai pelnys Jo prielankumą. Taip pasireiškia absoliuti *mahā-mantros* prigimtis. Ją be jokių apribojimų galima kartoti ir pavojaus akivaizdoje, ir tada, kai šypsosi laimė.

22 TEKSTAS

तं कृष्णपादाभिनिविष्टचेतसं
बद्धाञ्जलिं प्रश्रयनम्रकन्धरम् ।
सुनन्दनन्दावुपसृत्य सस्मितं
प्रत्यूचतुः पुष्करनाभसम्मतौ ॥२२॥

taṁ kṛṣṇa-pādābhiniviṣṭa-cetasaṁ
baddhāñjaliṁ praśraya-namra-kandharam
sunanda-nandāv upasṛtya sasmitaṁ
pratyūcatuḥ puṣkaranābha-sammatau

tam – prie jo; *kṛṣṇa* – apie Viešpaties Kṛṣṇos; *pāda* – lotosines pėdas; *abhiniviṣṭa* – paskendusi mintyse; *cetasam* – kurio širdis; *baddha-añjalim* – sudėjusio delnus; *praśraya* – nuolankiai; *namra* – nulenkusio; *kandharam* – kaklą; *sunanda* – Sunanda; *nandau* – ir Nanda; *upasṛtya* – prisiartino; *sasmitam* – šypsodamiesi; *pratyūcatuḥ* – kreipėsi; *puṣkara-nābha* – Viešpaties Viṣṇu, kurio bamba panaši į lotosą; *sammatau* – artimi tarnai.

Dhruvos Mahārājos mintys nė akimirksniu nesitraukė nuo Viešpaties Kṛṣṇos lotosinių pėdų ir jo širdis priklausė Kṛṣṇai. Kai du artimi Aukščiausiojo Viešpaties tarnai Nanda ir Sunanda maloniai šypsodamiesi prisiartino prie Dhruvos Mahārājos, šis pamaldžiai suglaudė delnus ir nuolankiai nusilenkė. Aukščiausiojo Viešpaties tarnai taip jam tarė.

Komentaras: Pažymėtini posmo žodžiai *puṣkaranābha-sammatau.* Kṛṣṇos, Viešpaties Viṣṇu, akys, bamba, pėdos ir delnai yra tarsi lotoso žiedai. Posme Jis pavadintas *puṣkara-nābha* – „Aukščiausiasis Viešpats, kurio bamba panaši į lotosą“, o žodis *sammatau* reiškia „du artimi arba labai paklusnūs tarnai“. Materialistinė gyvensena skiriasi nuo dvasinio gyvenimo

tuo, kad materialistinio gyvenimo pagrindas yra nepaklusnumas, o dvasinio gyvenimo – nuolankumas Aukščiausiojo valiai. Visos gyvosios esybės yra neatsiejamos Aukščiausiojo Viešpaties dalelės, todėl jos turėtų gyventi pagal Viešpaties priesakus ir paklusti Jo valiai. Tai sudaro vienovės su Viešpačiu pagrindą.

Visų Vaikuņthos gyventojų valia atitinka Aukščiausiojo valią, todėl jie niekada jai nenusižengia. Čia, materialiame pasaulyje, visos gyvosios būtybės yra maištininkės (*asammata*) ir nenori paklusti Viešpaties valiai. Gavusi žmogaus kūną kartu su juo gyvoji esybė gauna ir galimybę vykdyti Aukščiausiojo Viešpaties valią. Tokia yra ir Kŗšņos sąmonės judėjimo misija – mokyti žmones paklusnumo. Pasak „Bhagavad-gītos“, gamtos dėsniai yra labai griežti, jie galioja visiems. Tačiau tam, kuris atsidavė Aukščiausiajam Viešpačiui, nusilenkė Jo valiai, materialios gamtos įstatymai nebegalioja. Šia prasme Dhruvos Mahārājos pavyzdys yra labai pamokantis. Kai Dhruva Mahārāja nusilenkė Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai ir jo širdyje nubudo meilė Viešpačiui, jis savo akimis išvydo artimiausius Viešpaties Višņu tarnus. Tai, ką pasiekė Dhruva Mahārāja, prieinama kiekvienam. Kiekvienas, kuris rimtai atsideda pasiaukojimo tarnystės praktikai, po kurio laiko gali pasiekti tą patį žmogaus gyvenimo tobulumą.

23 TEKSTAS

सुनन्दनन्दावूचतुः
भो भो राजन् सुभद्रं ते वाचं नोऽवहितः शृणु ।
यः पञ्चवर्षस्तपसा भवान्देवमतीतृपत् ॥२३॥

sunanda-nandāv ūcatuḥ
bho bho rājan subhadraṁ te vācaṁ no 'vahitaḥ śŗņu
yaḥ pañca-varṣas tapasā bhavān devam atītŗpat

sunanda-nandau ūcatuḥ – Sunanda ir Nanda tarė; *bhoḥ bhoḥ rājan* – brangus valdove; *su-bhadram* – sėkmės; *te* – tau; *vācam* – žodžius; *naḥ* – mūsų; *avahitaḥ* – dėmesingai; *śŗņu* – klausyk; *yaḥ* – kuris; *pañca-varṣaḥ* – penkiametis; *tapasā* – askezėmis; *bhavān* – tu; *devam* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *atītŗpat* – prielankumą pelnei.

Nanda ir Sunanda, du artimi Viešpaties Višņu tarnai, tarė: O valdove, telydi tave sėkmė! Atidžiai išklausyk, ką mes tau pasakysime. Penkerių

metų tu ėmeisi griežtų askezių ir taip pelnei Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą.

Komentaras: Ką pasiekė Dhruva Mahārāja, gali pasiekti kiekvienas iš mūsų. Bet kuris penkiametis vaikas, jei jis tam rengiamas, gali sėkmingai įsisavinti Kṛṣṇos sąmonės mokslą. Deja, mūsų laikais tokia vaikų ugdymo sistema niekur pasaulyje neveikia. Todėl Kṛṣṇos sąmonės judėjimo vadovai privalo organizuoti mokymo įstaigas vaikams, kad jie jau nuo penkerių metų gautų dvasinį išsilavinimą. Dvasinį išsilavinimą gavę vaikai niekada netaps našta visuomenei ir netaps hipiais, nes jie turi galimybę tapti bhaktais, o tai, be jokių abejonių, padarys pasaulį geresnį.

24 TEKSTAS

तस्याखिलजगद्धातुरावां देवस्य शार्ङ्गिणः ।
पार्षदाविह सम्प्राप्तौ नेतुं त्वां भगवत्पदम् ॥२४॥

tasyākhila-jagad-dhātur āvāṁ devasya śārṅgiṇaḥ
pārṣadāv iha samprāptau netuṁ tvāṁ bhagavat-padam

tasya – Jo; *akhila* – visos; *jagat* – visatos; *dhātuḥ* – kūrėjo; *āvām* – mes; *devasya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *śārṅgiṇaḥ* – laikančio rankoje Šārṅgos lanką; *pārṣadau* – palydovai; *iha* – dabar; *samprāptau* – atėjome; *netum* – pasiimti; *tvām* – tave; *bhagavat-padam* – į Aukščiausiojo Dievo Asmens buveinę.

Mes esame Aukščiausiojo Dievo Asmens, visatos kūrėjo, laikančio rankoje Šārṇgos lanką, pasiuntiniai. Jis siuntė mus, kad pasiimtume tave į dvasinį pasaulį.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako, jog tas, kuris žino apie Jo transcendentinius žaidimus (nesvarbu, materialiame ar dvasiniame pasaulyje) ir suvokia Jo transcendentinę prigimtį, Jo nužengimo ir darbų esmę, pelno teisę sugrįžti į dvasinį pasaulį. Karaliaus Dhruvos gyvenimas akivaizdžiai įrodo šio „Bhagavad-gītoje“ suformuluoto principo teisingumą. Visą savo gyvenimą Dhruva Mahārāja stengėsi suvokti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį pasirinkęs asketizmo ir atgailos kelią. Galų gale jam teko garbė sugrįžti į dvasinį pasaulį, lydimam dviejų artimų Viešpaties palydovų.

25 TEKSTAS

सुदुर्जयं विष्णुपदं जितं त्वया
यत्सूरयोऽप्राप्य विचक्षते परम् ।
आतिष्ठ तच्चन्द्रदिवाकरादयो
ग्रहर्क्षताराः परियन्ति दक्षिणम् ॥२५॥

sudurjayaṁ viṣṇu-padaṁ jitaṁ tvayā
yat sūrayo 'prāpya vicakṣate param
ātiṣṭha tac candra-divākarādayo
graharkṣa-tārāḥ pariyanti dakṣiṇam

sudurjayam – labai sunkiai pasiekiamą; *viṣṇu-padam* – planetą, vadinamą Vaikuṇṭhaloka arba Viṣṇuloka; *jitam* – pasiekei; *tvayā* – tu; *yat* – kurios; *sūrayaḥ* – didieji pusdieviai; *aprāpya* – negali pasiekti; *vicakṣate* – tiktai mato; *param* – aukštesnę; *ātiṣṭha* – kviečiame vykti į; *tat* – ją; *candra* – Mėnulis; *diva-ākara* – Saulė; *ādayaḥ* – ir kitos; *graha* – devynios planetos (Merkurijus, Venera, Žemė, Marsas, Jupiteris, Saturnas, Uranas, Neptūnas ir Plutonas); *ṛkṣa-tārāḥ* – žvaigždės; *pariyanti* – sukasi aplink; *dakṣiṇam* – pagal laikrodžio rodyklę.

Patekti į Vaikuṇṭhą labai sunku, tačiau savo asketiškais žygiais tu pasiekei tai, ko negali pasiekti net iškiliausieji ṛṣiai ir pusdieviai. Saulė, Mėnulis, kitos planetos, žvaigždės, mėnulio namai ir visos planetų sistemos sukasi aplink šią aukščiausią buveinę, Viṣṇu planetą, kad nors akies krašteliu galėtų ją išvysti. Kviečiame tave vykti į ją drauge su mumis, esi ten laukiamas.

Komentaras: Netgi vadinamieji šio materialaus pasaulio mokslininkai, filosofai ir impersonalistai siekia susilieti su dvasine būtimi, tačiau jiems nepavyksta to padaryti. Bhaktai, atsidėję pasiaukojimo tarnystei, ne tik suvokia dvasinio pasaulio esmę, bet ir pelno amžiną, kupiną palaimos bei žinojimo gyvenimą jame. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas suteikia nepaprastas galimybes tiems, kurie vadovaujasi jo skelbiamais principais ir stengiasi išsiugdyti meilę Dievui – jie gali be vargo sugrįžti namo, į dvasinį pasaulį. Ryškus pavyzdys yra Dhruvos Mahārājos gyvenimas. Tuo metu, kai mokslininkai ir filosofai nesėkmingai stengiasi pasiekti Mėnulį ir jame įsikurti, bhaktai be vargo keliauja į kitas planetas ir galų gale sugrįžta pas Dievą. Bhaktams nerūpi pažintinės kelionės į kitas planetas, tačiau pakeliui į dvasinį pasau-

lį jie turi galimybę jas pamatyti, kaip į tolimą miestą keliaujantys žmonės pamato daugybę nedidelių tarpinių stotelių.

26 TEKSTAS

अनास्थितं ते पितृभिरन्यैरप्यङ्ग कर्हिचित् ।
आतिष्ठ जगतां वन्द्यं तद्विष्णोः परमं पदम् ॥२६॥

anāsthitaṁ te pitṛbhir anyair apy aṅga karhicit
ātiṣṭha jagatāṁ vandyaṁ tad viṣṇoḥ paramaṁ padam

anāsthitam – nebuvo pasiekę; *te* – tavo; *pitṛbhiḥ* – protėviai; *anyaiḥ* – kiti; *api* – netgi; *aṅga* – O Dhruva; *karhicit* – kada nors; *ātiṣṭha* – kviečiame ten gyventi; *jagatām* – visatos gyventojų; *vandyam* – garbinamą; *tat* – tą; *viṣṇoḥ* – Viešpaties Viṣṇu; *paramam* – aukščiausią; *padam* – padėtį.

Karaliau Dhruva, nė vienas iš tavo protėvių ir apskritai kas nors kitas dar nebuvo patekęs į šią transcendentinę planetą. Ši planeta, kuriai nėra lygių visoje visatoje, vadinama Viṣṇuloka, nes joje gyvena Pats Viešpats Viṣṇu. Ją garbina visų kitų visatos planetų gyventojai. Mes kviečiame tave ten gyventi amžinai.

Komentaras: Išsirengęs į mišką atsidėti asketizmui Dhruva Mahārāja buvo tvirtai pasiryžęs pasiekti tai, apie ką nesvajojo jo protėviai. Dhruvos Mahārājos tėvas buvo Uttānapāda, senelis – Manu, o prosenelis – pats Viešpats Brahmā. Dhruva norėjo valdyti visų įstabiausią karalystę, apie kurią nesvajojo net jo protėvis Brahmā. Kad pasiektų šį tikslą, jis kreipėsi pagalbos į Nāradą Munį. Viešpaties Viṣṇu pasiuntiniai priminė jam apie tai, jog ne tik jo protėviai, bet, apskritai, niekas kitas nebuvo įžengęs į Viṣṇuloką – planetą, kurioje gyvena pats Viešpats Viṣṇu. Ši planeta nepasiekiama materialaus pasaulio gyventojams, nes jos gyventojai yra arba *karmiai,* arba *jñāniai,* arba *yogai.* Tyrų bhaktų labai reta. Transcendentinė Viṣṇulokos planeta skirta tiktai bhaktams – nei *karmiai,* nei *jñāniai,* nei *yogai* į ją patekti negali. Didiesiems *ṛṣiams* ir pusdieviams sunkiai pasiekiama net Brahmaloka, o ir joje, anot „Bhagavad-gītos“, gyvenimas nėra amžinas. Brahmā gyvena taip ilgai, kad mums sunku įsivaizduoti, kiek trunka viena jo diena, tačiau, galų gale, kaip ir kiti planetos gyventojai, Brahmā miršta. „Bhagavad-gītā“ (8.16) sako: *ābrahma-bhuvanāl lokāḥ punar āvartino 'rjuna* – visiems, išskyrus tuos, kurie patenka į Viṣṇuloką, lemta gimti, kentėti nuo ligų, pasenti

ir galų gale mirti, nes tai neatsiejama materialaus gyvenimo dalis. Viešpats sako: *yad gatvā na nivartante tad dhāma paramaṁ mama* – „Kas pasiekia Mano transcendentinę buveinę, tas jau niekada nesugrįžta į materialų pasaulį.“ (BG 15.6). Višnudūtai priminė Dhruvai Mahārājai: „Mes kviečiame tave į planetą, iš kurios niekas nebegrįžta į materialų pasaulį.“ Mokslininkai materialistai planuoja keliones į Mėnulį ir į kitas Saulės sistemos planetas, tačiau jiems net mintis nekyla nukeliauti į Brahmaloką, aukščiausią visatos planetą. Tokia mintis negimsta net pačiose drąsiausiose jų fantazijose. Mokslininkų skaičiavimais, nuo aukščiausių visatos planetų mus skiria keturiasdešimt tūkstančių šviesmečių. Joks kosminis laivas negali nuskrieti į Brahmaloką, tačiau pasekus Dhruvos Mahārājos pavyzdžiu ir ėmus praktikuoti *bhakti-yogą* galima pasiekti ne tiktai mūsų visatos planetas, bet ir Višnuloką, kuri yra už visatos ribų. Apie tai pasakojama mūsų knygelėje „Anapus laiko ir erdvės“.

27 TEKSTAS

एतद्विमानप्रवरमुत्तमश्लोकमौलिना ।
उपस्थापितमायुष्मन्नधिरोढुं त्वमर्हसि ॥२७॥

etad vimāna-pravaram uttamaśloka-maulinā
upasthāpitam āyuṣmann adhiroḍhuṁ tvam arhasi

etat – šis; *vimāna* – erdvėlaivis; *pravaram* – nepaprastas; *uttamaśloka* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *maulinā* – visų gyvųjų esybių valdovo; *upasthāpitam* – siųstas; *āyuṣman* – o nemirtingasis; *adhiroḍhum* – sėsti į jį; *tvam* – tu; *arhasi* – nusipelnei.

O nemirtingasis, šį nepaprastą erdvėlaivį atsiuntė Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visų gyvųjų esybių valdovas, kurio garbei sukurta begalė iškiliausių posmų ir maldų. Tu nusipelnei juo skristi.

Komentaras: Pagal astronominius skaičiavimus, šalia Šiaurinės žvaigždės tviska kita žvaigždė, Šišumāra, kur gyvena Viešpats Višnu, materialaus kosminio pasaulio saugotojas. Į Šišumārą, kitaip vadinamą Dhruvaloka, patenka tik *vaišnavai,* apie tai bus kalbama tolesnėse *šlokose.* Viešpaties Višnu palydovai paaiškino Dhruvai Mahārājai atskrieję orlaiviu, kurį specialiai jo pasiimti siuntė Viešpats Višnu.

Erdvėlaiviai iš Vaikunthos nepriskirtini prie mechaninių skraidyklių

grupės. Egzistuoja trys būdai keliauti kosminėje erdvėje. Vienas iš jų yra žinomas šiuolaikiniams mokslininkams. Tai *ka-pota-vāyu. Ka* reiškia „kosmosas“, o *pota* – „laivas“. Kitas būdas taip pat vadinamas *kapota-vāyu.* Žodis *kapota* šiuo atveju reiškia „balandis“. Specialiai treniruoti balandžiai gali kosminėje erdvėje nuskraidinti žmogų iš vienos vietos į kitą. Trečiasis žymiai subtilesnis būdas vadinasi *ākāśa-patana.* Tai taip pat materialus keliavimo būdas, grindžiamas mūsų psichinėmis galimybėmis keliauti erdve nesinaudojant mechaninėmis priemonėmis. Todėl kosminiai laivai, sukurti vadovaujantis *ākāśa-patanos* principu, keliauja minties greičiu. Tačiau egzistuoja ir grynai dvasinis judėjimo erdve principas, kuriuo naudojamasi Vaikunṭhoje. Viešpaties Viṣṇu pasiųstas erdvėlaivis, turėjęs nuskraidinti Dhruvą Mahārāją į Śiśumārą, buvo būtent toks grynai dvasinis, transcendentinis skraidymo aparatas. Mokslininkai materialistai negali nei jo pamatyti, nei suprasti, kaip jis sklendžia erdvėje. Jie nieko nežino apie dvasinį pasaulį, nors apie jį kalbama „Bhagavad-gītoje“ (*paras tasmāt tu bhāvo 'nyaḥ*).

28 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
निशम्य वैकुण्ठनियोज्यमुख्ययो-
र्मधुच्युतं वाचमुरुक्रमप्रियः ।
कृताभिषेकः कृतनित्यमङ्गलो
मुनीन् प्रणम्याशिषमभ्यवादयत् ॥२८॥

maitreya uvāca
niśamya vaikuṇṭha-niyojya-mukhyayor
madhu-cyutaṁ vācam urukrama-priyaḥ
kṛtābhiṣekaḥ kṛta-nitya-maṅgalo
munīn praṇamyāśiṣam abhyavādayat

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *niśamya* – išklausęs; *vaikuṇṭha* – Viešpaties; *niyojya* – palydovų; *mukhyayoḥ* – svarbiausių; *madhu-cyutam* – saldžius it medus; *vācam* – žodžius; *urukrama-priyaḥ* – Dhruva Mahārāja, kuris buvo labai brangus Viešpačiui; *kṛta-abhiṣekaḥ* – atliko apeiginį apsiplovimą; *kṛta* – įvykdė; *nitya-maṅgalaḥ* – savo kasdienes dvasines pareigas; *munīn* – išminčiams; *praṇamya* – pagarbiai nusilenkęs; *āśiṣam* – palaiminimus; *abhyavādayat* – priėmė.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Dhruva Mahārāja buvo labai brangus Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Išklausęs malonius jo pasiimti atskridusių svarbiausių Vaikuņthos planetoje Viešpaties palydovų žodžius jis nedelsdamas atliko apeiginį apsiplovimą, užsidėjo iškilmingai progai tinkamus papuošalus ir įvykdė kasdienes dvasines pareigas. Po to pagarbiai nusilenkė ten buvusiems didiems išminčiams ir gavo jų palaiminimus.

Komentaras: Įsidėmėtina tai, kaip pareigingai Druva Mahārāja vykdė savo dvasines pareigas netgi tada, kai atėjo laikas palikti materialų pasaulį. Kiekvienas bhaktas turi keltis anksti ryte, nusimaudyti ir pažymėti kūną *tilakos* ženklais. Kali-yugoje nedaug kas gali leisti sau įsigyti aukso papuošalus ir brangakmenius. Mūsų dienomis norint pasipuošti ir dvasiškai pašventinti kūną, pakanka pažymėti jį dvylika *tilakos* ženklų. Tuo metu Dhruva Mahārāja gyveno Badarikāśramoje, kur buvo apsistoję daug didžių išminčių. Nors Pats Viešpats Višnu atsiuntė erdvėlaivį su dviem artimiausiais Savo palydovais iš Vaikuņthos, Dhruva Mahārāja nepasikėlė į puikybę, o nuolankiai, kaip ir dera *vaišņavui,* prieš pakildamas į jo laukiantį laivą paprašė visų išminčių palaiminimo.

29 TEKSTAS

परीत्याभ्यर्च्य धिष्ण्याग्र्यं पार्षदावभिवन्द्य च ।
इयेष तदधिष्ठातुं बिभ्रद्रूपं हिरण्मयम् ॥२९॥

parītyābhyarcya dhiṣṇyāgryaṁ pārṣadāv abhivandya ca
iyeṣa tad adhiṣṭhātuṁ bibhrad rūpaṁ hiraṇmayam

parītya – apėjęs ratu; *abhyarcya* – nusilenkęs; *dhiṣṇya-agryam* – transcendentiniam erdvėlaiviui; *pārṣadau* – dviems palydovams; *abhivandya* – pagarbiai nusilenkęs; *ca* – ir; *iyeṣa* – jis pamėgino; *tat* – į erdvėlaivį; *adhiṣṭhātum* – pakilti; *bibhrat* – švytėjo; *rūpam* – jo kūnas; *hiraṇmayam* – auksu.

Prieš pakildamas į erdvėlaivį Dhruva Mahārāja jam nusilenkė ir pagarbiai apėjo aplink jį ratu. Jis pagarbiai nusilenkė ir Viešpaties Višnu pasiuntiniams. Tą akimirką karaliaus kūnas ėmė spindėti tarsi lydytas auksas. Jis buvo visiškai pasirengęs pakilti į transcendentinį erdvėlaivį.

Komentaras: Absoliučiame pasaulyje viskas: erdvėlaiviai, Viešpaties Višnu palydovai ir Jis Pats – suverpta iš dvasios. Materialios sutepties jame nėra nė ženklo. Kokybės požiūriu dvasinis pasaulis yra vienalytis. Net tik Viešpats

Viṣṇu, bet ir Jo palydovai, Jo regalijos, erdvėlaivis ir buveinė taip pat yra šventi, garbintini, nes viskas, kas susiję su Viṣṇu, yra Jam tapatu. Būdamas tyras *vaiṣṇavas,* Dhruva Mahārāja puikiai tai žinojo, todėl prieš pakildamas į laivą pagerbė Viešpaties palydovus ir patį erdvėlaivį. Tą pačią akimirką jo kūnas dvasiškai atgimė ir ėmė spindėti tarsi lydytas auksas. Taip jis pasiekė kokybinę vienovę su dvasiniu Viṣṇulokos pasauliu.

Filosofai *māyāvādžiai* neįsivaizduoja, kad vienovė gali egzistuoti išvien su įvairove. Jų požiūriu, vienovė – tai įvairovės nebuvimas. Šis požiūris ir lėmė tai, kad jie tapo impersonalistais. Viṣṇu šventykla materialiame pasaulyje, lygiai kaip Śiśumāra, Viṣṇuloka ar Dhruvaloka, neturi nieko bendra su materialiu pasauliu. Reikia įsisąmoninti, kad įeidami į šventyklą mes peržengiame dvasinio pasaulio slenkstį. Šventykloje viskas: Pats Viešpats Viṣṇu, Jo sostas, Jo altorius, pats kambarys, viskas, kas susiję su šventykla, yra tarsi transcendentinės tikrovės dalis. Trys materialiosios gamtos *guṇos, sattva-guṇa, rajo-guṇa* ir *tamo-guṇa,* neturi šventyklai jokio poveikio. Neveltui sakoma, kad gyvenimas miške yra dorybė, gyvenimas mieste – aistra, o gyvenimas viešnamyje, bare, restorane ar skerdykloje – tamsa ir neišmanymas. Tačiau gyventi šventykloje tolygu gyventi Vaikuṇṭhalokoje. Viskas šventykloje yra garbintina kaip patsai Viešpats Viṣṇu arba Kṛṣṇa.

30 TEKSTAS

तदोत्तानपदः पुत्रो ददर्शान्तकमागतम् ।
मृत्योर्मूर्ध्नि पदं दत्त्वा आरुरोहाद्भुतं गृहम् ॥३०॥

tadottānapadaḥ putro dadarśāntakam āgatam
mṛtyor mūrdhni padaṁ dattvā ārurohādbhutaṁ gṛham

tadā – tuomet; *uttānapadaḥ* – karaliaus Uttānapādos; *putraḥ* – sūnus; *dadarśa* – pamatė; *antakam* – pačią Mirtį; *āgatam* – besiartinančią; *mṛtyoḥ mūrdhni* – ant Mirties galvos; *padam* – pėdą; *dattvā* – pastatęs; *āruroha* – pakilo; *adbhutam* – į nuostabų; *gṛham* – erdvėlaivį, primenantį didelį namą.

Kai Dhruva Maharadža jau žengė į transcendentinį erdvėlaivį, jis išvydo prie jo besiartinančią pačią Mirtį, tačiau nė kiek neišsigandęs koja pamynė Mirties galvą tarsi laiptelį ir pakilo į milžinišką tarytum namas erdvėlaivį.

Komentaras: Būtų klaidinga manyti, kad mirtis sulygina visus – ir bhaktą, ir bedievį. Lipdamas į transcendentinį erdvėlaivį Dhruva Mahārāja akis į akį susidūrė su Mirtimi, tačiau nė kiek neišsigando. Priešingai, jis pasinaudojo

Mirtimi kaip laiptu ir užlipo ant jos galvos. Neišmanėliai nesuvokia, kuo skiriasi bhakto ir nebhakto mirtis. Šį skirtumą gerai paaiškina katės, nasruose nešančios kačiukus, pavyzdys. Kai katė dantimis nutveria žiurkę, graužikas žino, kad jam atėjo galas, tačiau kačiukas, atsidūręs katės nasruose nė kiek neišsigąsta, priešingai, jaučiasi saugus. Lipdamas į erdvėlaivį Dhruva Mahārāja pasinaudojo Mirtimi, kuri atėjo išreikšti jam savo pagarbą, ir atsirėmęs koja į jos galvą įlipo į nuostabų erdvėlaivį, kuris, pasak posmo, buvo didelis kaip namas (*gṛham*).

„Bhāgavatam“ ir kituose Vedų raštuose apstu tokių pasakojimų. Norėdamas žmonai Devahūti parodyti visatą Kardama Munis sukūrė erdvėlaivį, kuris buvo tarsi didžiulis miestas: su namais, tvenkiniais ir parkais. Šiuolaikiniai mokslininkai taip pat sukūrė didelius lėktuvus, tačiau skrydžio metu šimtai susigrūdusių keleivių patiria daugybę nepatogumų.

Mokslininkai materialistai negali tobulai sukonstruoti net materialių skraidymo aparatų. Kad jų lėktuvai galėtų varžytis su Kardamos Munio erdvėlaiviu ar erdvėlaiviu, atvykusiu pasiimti Dhruvos Mahārājos, jie turėtų sukurti lėktuvą, kuris būtų tarsi miestas: su tvenkiniais, sodais, parkais ir t.t. Jų lėktuvas turėtų būti sukonstruotas taip, kad galėtų skrieti kosminėje erdvėje ir pasiekti bet kurią visatos planetą. Jei mokslininkams pavyktų sukurti tokį skraidymo aparatą arba erdvėlaivį, jiems nereikėtų leisti į kosmosą specialių kuro papildymo stočių kelionėms į tolimas planetas. Šios klasės kosminiai laivai privalo turėti neribotas degalų atsargas arba apskritai apsieiti be degalų, kaip erdvėlaivis, atskriejęs iš Viṣṇulokos.

31 TEKSTAS

तदा दुन्दुभयो नेदुर्मृदङ्गपणवादयः ।
गन्धर्वमुख्याः प्रजगुः पेतुः कुसुमवृष्टयः ॥३१॥

tadā dundubhayo nedur mṛdaṅga-paṇavādayaḥ
gandharva-mukhyāḥ prajaguḥ petuḥ kusuma-vṛṣṭayaḥ

tadā – tą akimirką; *dundubhayaḥ* – litaurai; *neduḥ* – sutratėjo; *mṛdaṅga* – būgnai; *paṇava* – būgneliai; *ādayaḥ* – ir kiti; *gandharva-mukhyāḥ* – vyriausi Gandharvalokos gyventojai; *prajaguḥ* – dainavo; *petuḥ* – bėrė; *kusuma* – gėles; *vṛṣṭayaḥ* – tarsi lietaus srautai.

Tą akimirką sutratėjo būgnai ir litaurai, vyriausi gandharvai ėmė dainuoti, o kiti pusdieviai – berti ant Dhruvos Mahārājos gėles, kurios krito nesibaigiančiu srautu.

32 TEKSTAS

स च स्वर्लोकमारोक्ष्यन् सुनीतिं जननीं ध्रुवः ।
अन्वस्मरदगं हित्वा दीनां यास्ये त्रिविष्टपम् ॥३२॥

sa ca svarlokam ārokṣyan sunītiṁ jananīṁ dhruvaḥ
anvasmarad agaṁ hitvā dīnāṁ yāsye tri-viṣṭapam

saḥ – jis; *ca* – ir; *svaḥ-lokam* – į rojaus planetą; *ārokṣyan* – pasirengęs pakilti; *sunītim* – Sunīti; *jananīm* – motiną; *dhruvaḥ* – Dhruva Mahārāja; *anvasmarat* – ūmai prisiminė; *agam* – sunkiai pasiekiamą; *hitvā* – palikęs; *dīnām* – vargšę; *yāsye* – aš keliausiu; *tri-viṣṭapam* – į Vaikuṇṭhos planetą.

Sėdėdamas transcendentiniame laive, kuris jau buvo pasirengęs pakilti, Dhruva Mahārāja ūmai prisiminė savo motiną Sunīti. „Kaip galiu keliauti į Vaikuṇṭos planetą vienas, palikęs savo vargšę motiną?“ – pamanė jis.

Komentaras: Dhruva buvo dėkingas savo motinai, Sunīti. Tai ji nurodė jam kelią, kuriuo eidamas Dhruva pelnė Viṣṇu dėmesį ir palydą, siųstą parskraidinti jį į Vaikuṇṭhos planetą. Jis prisiminė motiną ir norėjo, kad ji skristų drauge su juo. Motina Sunīti Dhruvai Mahārājai buvo *patha-pradarśaka-guru,* t.y. „*guru,* dvasinis mokytojas, nurodęs tiesos kelią“. Dažnai toks dvasinis mokytojas vadinamas *śikṣā-guru.* Dhruvos Mahārājos *dīkṣā-guru,* įšventinimą suteikiančiu dvasiniu mokytoju, buvo Nārada Munis, tačiau motina Sunīti pirmoji paaiškino Dhruvai, kaip pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą. *Śikṣā-guru* ir *dīkṣā-guru* pareiga nurodyti mokiniui tiesos kelią, o mokinio – vykdyti savo dvasinio mokytojo priesakus. Pasak *śāstrų, śikṣā-guru* ir *dīkṣā-guru* nesiskiria. Paprastai *śikṣā-guru* vėliau tampa ir *dīkṣā-guru,* tačiau Sunīti negalėjo tapti jo *dīkṣā-guru,* nes buvo moteris ir, be to, Dhruvos mama. Vis dėlto tai nė kiek nesumenkino jos nuopelnų. Kadangi Nārados Munio nereikėjo imti į Vaikuṇṭhaloką, Dhruva Mahārāja prisiminė savo motiną.

Bet kuris Aukščiausiojo Dievo Asmens sumanymas akimirksniu tampa realybe, pakanka Jam tik panorėti. Lygiai taip Viešpaties malone tikrove tampa savo sielą Aukščiausiojo Viešpaties globai patikėjusių bhaktų norai. Savo sumanymus Viešpats įgyvendina Pats, o Jo bhakto troškimai išsipildo todėl, kad jis pasikliauja Aukščiausiojo Dievo Asmens malone. Todėl, kai Dhruva Mahārāja prisiminė vargšę motiną, Viešpaties Viṣṇu palydovai tuoj jį patikino, kad Sunīti taip pat keliauja į Vaikuṇṭhaloką, tik kitu laivu. Dhruva Mahārāja manė, kad keliaudamas į Vaikuṇṭhaloką be motinos, Sunīti, kuri tiek daug dėl jo padarė, jis pasielgtų neteisingai ir žmonės

už tai jį pasmerktų. Sykiu Dhruva suprato, kad nėra visagalis ir jo troškimai išsipildys tik tuomet, jei tokia bus Kṛṣṇos valia. O Kṛṣṇa, perskaitęs jo mintis, užtikrino Dhruvą, jog motina keliaus kartu su juo. Šis epizodas liudija, jog tyro bhakto, kokiu buvo Dhruva Mahārāja, troškimai visada išsipildo. Viešpaties malone jis įgyja Viešpaties galių ir viskas, apie ką jis pagalvoja, bemat išsipildo.

33 TEKSTAS

इति व्यवसितं तस्य व्यवसाय सुरोत्तमौ ।
दर्शयामासतुर्देवीं पुरो यानेन गच्छतीम् ॥३३॥

iti vyavasitaṁ tasya vyavasāya surottamau
darśayām āsatur devīṁ puro yānena gacchatīm

iti – tokiu būdu; *vyavasitam* – mintis; *tasya* – Dhruvos; *vyavasāya* – supratę; *sura-uttamau* – du svarbiausi palydovai; *darśayām āsatuḥ* – parodė (jam); *devīm* – išaukštintą Sunīti; *puraḥ* – priešais; *yānena* – erdvėlaiviu; *gacchatīm* – skriejančią.

Iškilūs Viešpaties palydovai iš Vaikuṇṭhalokos, Nanda ir Sunanda, perskaitė Dhruvos Mahārājos mintis ir parodė jam kitą laivą, kuriuo skriejo jo motina Sunīti.

Komentaras: Šis epizodas įrodo, jog toks mokinys, kaip Dhruva Mahārāja, pasiekęs pasiaukojimo tarnystės aukštumas ir pranokęs savo mokytoją, gali pasiimti *śikṣā-guru* ar *dīkṣā-guru* su savimi į dvasinį pasaulį. Nors Sunīti nurodė Druvai Mahārājai dvasinės praktikos kelią, ji pati negalėjo išeiti į mišką, nes buvo moteris, ir negalėjo praktikuoti asketizmą taip, kaip jos sūnus. Tačiau Dhruva Mahārāja pasiėmė ją kartu su savimi į dvasinį pasaulį. Prahlāda Mahārāja taip pat išgelbėjo savo tėvą, demoną Hiraṇyakaśipu. Iš čia plaukia išvada, kad dvasinių aukštumų pasiekęs bhaktas gali pasiimti į Vaikuṇṭhaloką savo tėvą, motiną ar dvasinį mokytoją, *śikṣā-guru* arba *dīkṣā-guru.* Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura mėgo sakyti: „Jei man pavyktų sugrąžinti namo, atgal pas Dievą, bent vieną paklydusią sielą, jausčiausi, kad savo misiją, Kṛṣṇos sąmonės skleidimą, įvykdžiau.“ Šiandien Kṛṣṇos sąmonės judėjimas plinta po visą pasaulį ir kartais pagalvoju, kad, jei bent vienas iš mano mokinių taptų tokiu iškiliu bhaktu kaip Dhruva Mahārāja, jis galėtų pasiimti mane, nepaisant visų mano trūkumų, su savimi į Vaikuṇṭhaloką.

34 TEKSTAS

तत्र तत्र प्रशंसद्भिः पथि वैमानिकैः सुरैः ।
अवकीर्यमाणो ददृशे कुसुमैः क्रमशो ग्रहान् ॥३४॥

tatra tatra praśaṁsadbhiḥ pathi vaimānikaiḥ suraiḥ
avakīryamāṇo dadṛśe kusumaiḥ kramaśo grahān

tatra tatra – šen ir ten; *praśaṁsadbhiḥ* – tų, kurie šlovino Dhruvą Mahārāją; *pathi* – pakeliui; *vaimānikaiḥ* – skrendančių įvairiais erdvėlaiviais; *suraiḥ* – pusdievių; *avakīryamāṇaḥ* – apibertas; *dadṛśe* – galėjo matyti; *kusumaiḥ* – gėlėmis; *kramaśaḥ* – vieną po kitos; *grahān* – visas Saulės sistemos planetas.

Pakeliui į Vaikuṇṭhą Dhruva Mahārāja viena po kitos pamatė visas Saulės sistemos planetas ir visus pusdievius, kurie iš savo erdvėlaivių bėrė ant jo gėles.

Komentaras: Vedose yra sakoma: *yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātaṁ bhavati* – „bhaktui, kuris pažino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, atsiveria viskas.“ Lygiai taip pat keliaujant į Vaikuṇṭhą, Aukščiausiojo Dievo Asmens planetą, prieš akis praskrieja visos planetų sistemos. Be to, nereikia užmiršti, kad Dhruvos Mahārājos kūnas buvo kitoks nei paprastų mirtingųjų. Prieš pakylant į erdvėlaivį, jo kūnas dvasiškai atsinaujino ir įgavo aukso atspalvį. Su materialiu kūnu negalima pakilti virš aukščiausios visatos planetos, tačiau turint dvasinį kūną atsiveria kelias ne tik į aukščiausias materialios visatos planetas, bet ir į dvasines Vaikuṇṭhalokos planetas, kurios yra už šio pasaulio ribų. Gerai žinoma, kad Nārada Munis niekieno netrukdomas keliauja tiek materialiame, tiek dvasiniame pasaulyje.

Taip pat pažymėtina, kad prieš išvykdama į Vaikuṇṭhaloką Sunīti irgi įgijo dvasinį kūną. Śrī Sunīti pavyzdžiu turėtų sekti kiekviena motina ir auklėti savo vaikus taip, kad jie, kaip ir Dhruva Mahārāja, taptų bhaktais. Kai Dhruvai Mahārājai buvo penkeri, Sunīti jam patarė nepuoselėti potraukio žemiškam gyvenimui, o eiti į mišką ir ieškoti Aukščiausiojo Viešpaties. Sunīti nenorėjo, kad jos sūnus augtų prabangoje ir neturėtų galimybės asketiškais žygiais pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą. Sunīti pavyzdžiu kiekviena motina turėtų rūpintis sūnumi ir nuo penkerių metų auklėti jį kaip *brahmacārį,* kad pažinęs askezę ir išbandymus jis suvoktų savo dvasinę prigimtį. Išaugęs tokiu pat kilniu bhaktu, kaip Dhruva, sūnus ne tik pats išsivaduos iš materialaus pasaulio, bet pasiims su savimi į dvasinį Vaikuṇṭhalokos pasaulį dar ir motiną, net jeigu ji ir nesugebėjo atlikti askezių, susijusių su pasiaukojimo tarnystės praktika.

35 TEKSTAS

त्रिलोकीं देवयानेन सोऽतिव्रज्य मुनीनपि ।
परस्ताद्यद् ध्रुवगतिर्विष्णोः पदमथाभ्यगात् ॥३५॥

tri-lokīṁ deva-yānena so 'tivrajya munīn api
parastād yad dhruva-gatir viṣṇoḥ padam athābhyagāt

tri-lokīm – tris planetų sistemas; *deva-yānena* – transcendentiniu erdvėlaiviu; *saḥ* – Dhruva; *ativrajya* – praskriejęs; *munīn* – didžių išminčių; *api* – netgi; *parastāt* – anapus; *yat* – kurią; *dhruva-gatiḥ* – Dhruva, pelnęs amžinybę; *viṣṇoḥ* – Viešpaties Viṣṇu; *padam* – buveinę; *atha* – tada; *abhyagāt* – pasiekė.

Pakeliui į Vaikuṇṭhą Dhruva Mahārāja praskriejo septynias planetų sistemas, didžiųjų išminčių saptarṣių buveines, ir amžiams apsigyveno transcendentinėje planetoje, kur gyvena Viešpats Viṣṇu.

Komentaras: Erdvėlaivį, kuriuo skrido Dhruva, pilotavo du svarbiausi Viešpaties Viṣṇu palydovai, Nanda ir Sunanda. Tik tokie dvasiniai astronautai gali pakilti virš septynių planetų ir pasiekti amžinybės ir palaimos karalystę. „Bhagavad-gītoje“, be kita ko, teigiama, jog už mūsų visatos ribų plyti nemarus, palaima spinduliuojantis dvasinis pasaulis: *paras tasmāt tu bhāvo 'nyaḥ.* Šio pasaulio planetos vadinamos Viṣṇulokomis arba Vaikuṇṭhalokomis. Tik čia, šiose planetose, galima gyventi amžiną, palaimos ir išminties kupiną gyvenimą. Po Vaikuṇṭhalokomis dunkso materiali visata, kurią valdo Viešpats Brahmā. Viešpats Brahmā ir kiti Brahmalokos gyventojai gyvena tol, kol nežūva mūsų pasaulis, tačiau galų gale ir jų laukia mirtis. Tai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ (*ābrahma-bhuvanāl lokāḥ*). Taigi net aukščiausioje mūsų visatos planetoje neįmanoma gyventi amžinai. Amžiną ir palaimos kupiną gyvenimą pelno tik tie, kurie patenka į Vaikuṇṭhaloką.

36 TEKSTAS

यद् भ्राजमानं स्वरुचैव सर्वतो
लोकास्त्रयो ह्यनु विभ्राजन्त एते ।
यन्नाव्रजञ्जन्तुषु येऽननुग्रहा
व्रजन्ति भद्राणि चरन्ति येऽनिशम् ॥३६॥

yad bhrājamānaṁ sva-rucaiva sarvato
lokās trayo hy anu vibhrājanta ete
yan nāvrajañ jantuṣu ye 'nanugrahā
vrajanti bhadrāṇi caranti ye 'niśam

yat – planetą; *bhrājamānam* – nušviečiančią; *sva-rucā* – savo šviesa; *eva* – tik; *sarvataḥ* – visur; *lokāḥ* – planetų sistemas; *trayaḥ* – tris; *hi* – tikrai; *anu* – paskui; *vibhrājante* – šviečia; *ete* – šios; *yat* – planetos; *na* – ne; *avrajan* – pasiekė; *jantuṣu* – gyvosioms esybėms; *ye* – tie, kurie; *ananugrahāḥ* – nejaučia gailestingumo; *vrajanti* – pasiekia; *bhadrāṇi* – kitų gerove; *caranti* – rūpinasi; *ye* – tie, kurie; *aniśam* – nuolatos.

Švytinčios Vaikuṇṭhos planetos, kurios yra pirminis visų materialaus pasaulio šviesulių šviesos šaltinis, nepasiekiamos tiems, kurie nejaučia gailestingumo kitoms gyvosioms esybėms. Į Vaikuṇṭhas patenka tik tie, kurie nuolatos gausina gėrį kitų gyvųjų esybių labui.

Komentaras: Posmas nurodo du būdingus Vaikuṇṭhos planetų bruožus. Pirma, Vaikuṇṭhos planetos švyti pačios ir ten nereikalinga saulė ar mėnulio šviesa. Tai patvirtina *Upaniṣados* bei „Bhagavad-gītā“ (*na tad bhāsayate sūryo na śaśāṅko na pāvakaḥ*). Dvasinio pasaulio planetos, Vaikuṇṭhalokos, pačios skleidžia šviesą, todėl jų gyventojams nereikalinga saulės, mėnulio ir elektros šviesa. Iš esmės, materiali šviesa, apšviečianti mūsų pasaulį, tėra blausus Vaikuṇṭhos planetų šviesos atspindys. Saulės, šviečiančios milijarduose visatų, atspindi Vaikuṇṭhalokų šviesą, o saulių šviesą savo ruožtu atspindi mėnuliai ir žvaigždės. Kitaip sakant, visi materialaus pasaulio šviesuliai skleidžia atspindėtą Vaikuṇṭhalokos šviesą. Žmonės, kurie nuolatos aukojasi vardan kitų gyvųjų esybių gerovės, gali ištrūkti iš materialaus pasaulio ir patekti į Vaikuṇṭhaloką. Nuolat rūpintis kitų gyvųjų esybių gerove tegali Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus. Materialiame pasaulyje neįmanoma ištisą parą užsiimti jokia labdaringa veikla. Išimtis tėra pasiaukojimo tarnystė, Kṛṣṇos sąmonė.

Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus nuolat galvoja apie tai, kaip padėti kenčiančiai žmonijai ir grąžinti ją namo, atgal pas Dievą. Jei jam ir nepavyksta sugrąžinti pas Dievą visų puolusių sielų, Kṛṣṇos sąmonė bent jam pačiam atveria kelią į Vaikuṇṭhaloką. Bhaktas įgyja teisę sugrįžti į dvasinį pasaulį, ir kas seka jo pėdomis taip pat sugrįžta į Vaikuṇṭhaloką. Visi žmonės, išskyrus bhaktus, pavydi vienas kitam ir kenkia kitoms gyvosioms esybėms. Jie vadinami *karmiais.* Jų santykius nuodija nuolatinė nesantaika, dėl savo malonumo jie žudo milijonus nekaltų gyvūnų. *Jñāniai* yra mažesni nusidėjėliai už *karmius,* tačiau ir *jñāniai* nesistengia padėti kitiems sugrįžti pas

Dievą. Praktikuodami asketizmą jie rūpinasi vien savo išsigelbėjimu. *Yogai* taip pat rūpinasi vien savimi, jie stengiasi išsiugdyti mistinius gebėjimus, kad aplinkiniai imtų juos garbinti. Iš esmės, tiktai bhaktai, *vaiṣṇavai,* užsiima tikrai labdaringa veikla, Kṛṣṇos sąmone. Realizuodami Kṛṣṇos sąmonės tikslus, jie gelbsti puolusias sielas, todėl tik jie yra verti dvasinio pasaulio. Apie tai aiškiai kalbama pastarajame posme, taip pat „Bhagavad-gītoje“, kurioje Viešpats sako, kad Jis užvis labiausiai brangina tuos, kurie skelbia pasauliui „Bhagavad-gītos“ tiesas.

37 TEKSTAS

शान्ताः समदृशः शुद्धाः सर्वभूतानुरञ्जनाः ।
यान्त्यञ्जसाच्युतपदमच्युतप्रियबान्धवाः ॥३७॥

śāntāḥ sama-dṛśaḥ śuddhāḥ sarva-bhūtānurañjanāḥ
yānty añjasācyuta-padam acyuta-priya-bāndhavāḥ

śāntāḥ – taikūs; *sama-dṛśaḥ* – išliekantys pusiausvyroje; *śuddhāḥ* – švarūs kūnu ir siela; *sarva* – visoms; *bhūta* – gyvosioms esybėms; *anurañjanāḥ* – teikiantys džiaugsmą; *yānti* – pasiekia; *añjasā* – lengvai; *acyuta* – Viešpaties; *padam* – buveinę; *acyuta-priya* – Viešpaties bhaktų *bāndhavāḥ* – draugai.

Žmonės, kurie moka išlaikyti pusiausvyrą, kurie yra taikūs ir švarūs kūnu bei siela, kurie sugeba teikti visoms gyvosioms esybėms džiaugsmą, draugauja tik su Viešpaties bhaktais. Tik jie be vargo pasiekia aukščiausią tobulumą – sugrįžta namo, atgal pas Dievą.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo yra aišku, kad teisę patekti į Dievo karalystę nusipelno tik bhaktai. Pirmasis bruožas, kurį išskiria pastarasis posmas, yra bhaktų vidinė ramybė. Bhaktai nesiekia juslinių malonumų, vienintelis jų troškimas – pasitarnauti Viešpačiui. *Karmiai* neranda vidinės ramybės, nes beatodairiškai trokšta juslinių malonumų. Ramybė nepasiekiama ir *jñāniams,* nes jie svajoja apie išvadavimą ir siekia susilieti su Aukščiausiojo būtimi. Tas pats pasakytina ir apie *yogus,* kuriems ramybės neduoda mistinių galių troškimas. Tačiau bhaktas yra nurimęs, nes patikėjo savo likimą į Aukščiausiojo Dievo Asmens rankas, pripažindamas visišką savo bejėgiškumą. Jis ramus kaip vaikas, kuris visiškai pasitiki savo tėvu. Jo neslegia nerimas, nes jisai visiškai pasitiki Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir pasikliauja Jo malone.

Bhaktas visada išlaiko pusiausvyrą ir į visas gyvąsias būtybes žvelgia vienodomis akimis. Jis visame kame regi vieningą transcendentinę prigimtį ir aiškiai suvokia, jog kiekviena siela yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelytė, nors šiuo metu yra sąlygota ir turi fizinį kūną, kurį gavo dėl savo ankstesnės karminės veiklos. Įgijęs dvasinį regėjimą bhaktas nedaro skirtumo tarp gyvųjų esybių fizinio kūno pagrindu. Šios savybės įgyjamos tik bendraujant su bhaktais. Nebendraujant su bhaktais išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonės neįmanoma. Būtent ši aplinkybė ir paskatino mus įkurti Tarptautinę Krišnos sąmonės bendriją. Iš tikrųjų, kiekvienas, gyvenantis šioje bendrijoje, savaime išsiugdo Kṛṣṇos sąmonę. Aukščiausiasis Dievo Asmuo vertina ir brangina bhaktus, o bhaktai taip pat užvis labiau pasaulyje brangina Viešpatį. Tik tokia nuostata gyvenantis žmogus gali dvasiškai tobulėti ir ugdyti Kṛṣṇos sąmonę. Kṛṣṇą įsisąmoninę žmonės, Viešpaties bhaktai, suranda raktą į bet kurio žmogaus širdį. Tuo nesunku įsitikinti artimiau susipažinus su Kṛṣṇos sąmonės judėjimu. Mūsų šventyklos atviros visiems. Kiekvieną, kuris peržengia mūsų šventyklos slenkstį, mes kviečiame sėsti kartu ir giedoti Hare Kṛṣṇa *mantrą,* po to pagal galimybes pavaišiname *prasāda* ir žmonės išeina iš šventyklos patenkinti. Tai ir yra *sarva-bhūtānurañjanāḥ.* Bhaktas švarus ir siela, ir kūnu – čia jis neturi varžovų. Kiekvienas, kuris bent kartą ištaria Viešpaties Viṣṇu vardą, išsyk apsivalo tiek vidujai, tiek ir išoriškai (*yaḥ smaret puṇḍarīkākṣam*). Kadangi bhaktas be paliovos kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą,* materialaus pasaulio suteptis jo negali paliesti. Taigi Viešpaties bhaktas yra visiškai švarus tiek kūnu, tiek ir siela. *Muci haya śuci haya yadi kṛṣṇa bhaje.* Atsivertęs į Kṛṣṇos sąmonę brahmanu (*śuci*) gali tapti net kurpius ar kurpiaus vaikas. Nėra visam pasaulyje švaresnės sielos už tą, kuri yra visiškai įsisąmoninusi Kṛṣṇą ir kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą.*

38 TEKSTAS

इत्युत्तानपदः पुत्रो ध्रुवः कृष्णपरायणः ।
अभूत्त्रयाणां लोकानां चूडामणिरिवामलः ॥३८॥

ity uttānapadaḥ putro dhruvaḥ kṛṣṇa-parāyaṇaḥ
abhūt trayāṇāṁ lokānāṁ cūḍā-maṇir ivāmalaḥ

iti – taip; *uttānapadaḥ* – Mahārājos Uttānapādos; *putraḥ* – sūnus; *dhruvaḥ* – Dhruva Mahārāja; *kṛṣṇa-parāyaṇaḥ* – visa esybe pasinėrė į Kṛṣṇos sąmonę; *abhūt* – tapo; *trayāṇām* – trijų; *lokānām* – pasaulių; *cūḍā-maṇiḥ* – brangakmenis viršūnėje; *iva* – kaip; *amalaḥ* – tyras.

Iškilusis Mahārājos Uttānapādos sūnus Dhruva Mahārāja visa savo esybe pasinėrė į Kṛṣṇos sąmonę ir patikėjo savo sielą Kṛṣṇai. Taip jis pateko į planetą, kuri vainikuoja visus tris pasaulius.

Komentaras: Posme pavartotas tikslus sąvokos „Kṛṣṇos sąmonė“ sanskrito atitikmuo: *kṛṣṇa-parāyaṇaḥ.* Žodis *parāyaṇaḥ* reiškia „judėjimas pirmyn“. Kiekvienas, kuris žengia pirmyn į tikslą, link Kṛṣṇos, vadinasi *kṛṣṇa-parāyaṇa,* įsisąmoninusiu Kṛṣṇą iki galo. Dhruvos Mahārājos pavyzdys rodo, kad įsisąmoninus Kṛṣṇą galima tikėtis patekti į aukščiausią visatos planetą, vainikuojančią tris planetų sistemas. Taigi Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus pasiekia tokias aukštumas, kurios nesisapnavo net patiems ambicingiausiems materialistams.

39 TEKSTAS

गम्भीरवेगोऽनिमिषं ज्योतिषां चक्रमाहितम् ।
यस्मिन् भ्रमति कौरव्य मेढ्यामिव गवां गणः ॥३९॥

gambhīra-vego 'nimiṣaṁ jyotiṣāṁ cakram āhitam
yasmin bhramati kauravya meḍhyām iva gavāṁ gaṇaḥ

gambhīra-vegaḥ – veržliai; *animiṣam* – be paliovos; *jyotiṣām* – dangaus šviesulių; *cakram* – sfera; *āhitam* – susieti; *yasmin* – aplink kurią; *bhramati* – sukasi; *kauravya* – O Vidura; *meḍhyām* – aplink centre stovintį stulpą; *iva* – kaip; *gavām* – bulių; *gaṇaḥ* – kaimenė.

Šventasis Maitreya tęsė: O Kuru aini Vidura, visi dangaus šviesuliai, tarytum paklusdami kažkokiai nenugalimai jėgai be paliovos didžiuliu greičiu skrieja aplink Dhruvos Mahārājos planetą kaip bulių kaimenė, ratu pagal laikrodžio rodyklę besisukanti aplink stulpą.

Komentaras: Visi dangaus kūnai skrieja milžinišku greičiu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ duomenimis, Saulės judėjimo greitis yra dvidešimt šeši tūkstančiai kilometrų per sekundę, o vienoje „Brahma-saṁhitos“ *šlokoje* sakoma: *yac-cakṣur eṣa savitā sakala-grahāṇām,* t.y. kad Saulė yra Aukščiausiojo Dievo Asmens, Govindos, akis ir skrieja savo orbita. Kiti šviesuliai taip pat turi orbitas, tačiau visi jie sukasi aplink Šiaurinę žvaigždę, Dhruvaloką, Dhruvos Mahārājos buveinę, iškilusią virš trijų pasaulių. Sunku suvokti bhakto didybę, tačiau Aukščiausiojo Dievo Asmens didybės niekas negali suvokti iki galo.

40 TEKSTAS

महिमानं विलोक्यास्य नारदो भगवानृषिः ।
आतोद्यं वितुदञ्श्लोकान् सत्रेऽगायत्प्रचेतसाम् ॥४०॥

mahimānaṁ vilokyāsya nārado bhagavān ṛṣiḥ
ātodyaṁ vitudañ ślokān satre 'gāyat pracetasām

mahimānam – šlovę; *vilokya* – stebėjęs; *asya* – Dhruvos Mahārājos; *nāradaḥ* – didis išminčius Nārada; *bhagavān* – toks pat išaukštintas kaip ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ṛṣiḥ* – išminčius; *ātodyam* – savo muzikiniu instrumentu, *vīna; vitudan* – grodamas; *ślokān* – posmus; *satre* – surengtame aukojime; *agāyat* – giedojo; *pracetasām* – Pracetų.

Didis išminčius Nārada Munis, Dhruvos Mahārājos triumfo liudininkas, grodamas savo vīna atvyko į Pracetų surengtą aukojimą ir džiugesio kupina širdimi pagiedojo šiuos tris posmus.

Komentaras: Būdamas Dhruvos Mahārājos dvasinis mokytojas didis išminčius Nārada nepaprastai džiaugėsi savo mokinio laimėjimais. Dvasinis mokytojas džiaugiasi mokinio pažanga, lygiai kaip tėvas džiaugiasi sūnaus laimėjimais.

41 TEKSTAS

नारद उवाच
नूनं सुनीतेः पतिदेवताया-
स्तपःप्रभावस्य सुतस्य तां गतिम् ।
दृष्ट्वाभ्युपायानपि वेदवादिनो
नैवाधिगन्तुं प्रभवन्ति किं नृपाः ॥४१॥

nārada uvāca
nūnaṁ sunīteḥ pati-devatāyās
tapaḥ-prabhāvasya sutasya tāṁ gatim
dṛṣṭvābhyupāyān api veda-vādino
naivādhigantuṁ prabhavanti kiṁ nṛpāḥ

nāradaḥ uvāca – Nārada tarė; *nūnam* – tikrai; *sunīteḥ* – Sunīti; *pati-devatāyāḥ* – garsėjusios ištikimybe savo vyrui; *tapaḥ-prabhāvasya* – griežta askeze; *sutasya* – sūnaus; *tām* – tos; *gatim* – padėties; *dṛṣṭvā* – stebėję; *abhyupāyān* – priemones; *api* – nors; *veda-vādinaḥ* – griežtai besilaikantys Vedų priesakų, vadinamieji vedāntistai; *na* – niekada; *eva* – tikrai; *adhigantum* – pasiekti; *prabhavanti* – nusipelno; *kim* – nekalbant apie; *nṛpāḥ* – paprastus valdovus.

Didis išminčius Nārada tarė: Dvasine praktika ir griežta askeze Dhruva Mahārāja, ištikimybe vyrui garsėjusios Sunīti sūnus, pasiekė aukštumas, apie kurias griežtai Vedų priesakų besilaikantys vadinamieji vedāntistai, jau nekalbant apie paprastus žmones, gali tik pasvajoti.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *veda-vādinaḥ.* Griežtai Vedų priesakų besilaikantis žmogus vadinamas *veda-vādžiu.* Tačiau egzistuoja nemažai apsišaukėlių vedāntistų, kurie skelbiasi Vedāntos sekėjais, nors iš tikrųjų interpretuoja ją klaidingai. „Bhagavad-gītoje“ taip pat sutinkami žodžiai *veda-vāda-ratāḥ,* jais vadinami tie, kurie griežtai laikosi Vedų priesakų, bet nesuvokia jų prasmės. Jie gali valandų valandas postringauti apie Vedas ir, nors jie praktikuoja asketizmą, jiems nelemta pasiekti tai, ką pasiekė Dhruva Mahārāja. Dar menkesnes galimybes turi paprasti valdovai. Valdovai šiame posme paminėti neatsitiktinai, kadangi senovėje visi valdovai buvo *rajarṣiai,* t.y. ne tik puikūs valdovai, bet ir iškilūs išminčiai. Dhruva Mahārāja buvo karalius, bet Vedas išmanė neblogiau už didžiuosius išminčius. Tačiau nei galingas valdovas, *kṣatriyas,* nei griežtai besilaikantis Vedų priesakų ir puikiai išsimokslinęs brahmanas niekada nepasieks dvasios aukštumų, kurias pasiekė Dhruva Mahārāja, jei nepraktikuos pasiaukojimo tarnystės.

42 TEKSTAS

यः पञ्चवर्षो गुरुदारवाक्शरै-
भिर्न्नेन यातो हृदयेन दूयता ।
वनं मदादेशकरोऽजितं प्रभुं
जिगाय तद्भक्तगुणैः पराजितम् ॥४२॥

yaḥ pañca-varṣo guru-dāra-vāk-śarair
bhinnena yāto hṛdayena dūyatā

vanaṁ mad-ādeśa-karo 'jitaṁ prabhuṁ
jigāya tad-bhakta-guṇaiḥ parājitam

yaḥ – tas, kuris; *pañca-varṣaḥ* – būdamas penkių metų; *guru-dāra* – savo tėvo žmonos; *vāk-śaraiḥ* – žiaurių žodžių; *bhinnena* – užgautas; *yātaḥ* – išsirengė; *hṛdayena* – nes jo širdį; *dūyatā* – labai gėlė; *vanam* – į mišką; *mat-ādeśa* – pagal mano nurodymus; *karaḥ* – veikdamas; *ajitam* – nenugalimą; *prabhum* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *jigāya* – jis nugalėjo; *tat* – Jo; *bhakta* – bhakto; *guṇaiḥ* – savybėmis; *parājitam* – nugalimą.

Didis išminčius Nārada tęsė: Tik pamanykit, užgautas žiaurių pamotės žodžių Dhruva Mahārāja, nors jam tebuvo penkeri, išsirengė į mišką ir vykdydamas mano nurodymus ėmėsi griežtos askezės. Nors Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra nenugalimas, Dhruvai Mahārājai pavyko užkariauti Jo širdį, nes tik bhaktas turi tokių nepaprastų savybių, kurios priverčia Viešpatį prisipažinti nugalėtu.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats yra nenugalimas – niekas negali primesti Jam savo valios, tačiau Jo bhaktų dvasinės savybes Jį nuginkluoja. Pavyzdžiui, Viešpats Kṛṣṇa suteikė mamai Yaśodai teisę Jam nurodinėti, nes ji buvo iškilus bhaktas. Viešpats su malonumu laisva valia paklūsta Savo bhaktams. „Caitanya-caritāmṛtoje“ sakoma, jog paprastų žmonių išaukštintos maldos ir garbinimas neteikia Viešpačiui tiek džiaugsmo, kiek džiaugsmo Jam teikia tyri Jo bhaktai, kai laikydami Viešpatį pavaldžiu sau iš meilės Jį bara. Bendraudamas su Savo tyrais bhaktais Viešpats užmiršta esąs Dievas ir Savo noru paklūsta jų valiai. Dhruva Mahārāja pavergė Aukščiausiąjį Viešpatį tuo, kad vaikystėje, būdamas vos penkerių metų, ėmėsi praktikuoti pasiaukojimo tarnystę ir nepabūgo jo daliai tekusių išbandymų. Tačiau visų svarbiausia, kad pasiaukojimo tarnystę jis praktikavo, vadovaujamas didžio išminčiaus Nārados. Tai pirmasis pasiaukojimo tarnystės principas: *ādau gurv-āśrayam.* Pirmiausia, bhaktas turi surasti tikrą dvasinį mokytoją, ir jei uoliai vykdo visus savo dvasinio mokytojo nurodymus, kaip Dhruva Mahārāja vykdė Nārados Munio nurodymus, jis be vargo pelnys Viešpaties prielankumą.

Svarbiausias bhakto bruožas yra jo nesavanaudiška, tyra meilė Kṛṣṇai. Kad tokia meilė Kṛṣṇai nubustų mūsų širdyje, pakanka klausytis pasakojimų apie Kṛṣṇą. Šią tiesą skelbė ir Viešpats Caitanya: jei žmogus nuolankiai klausosi transcendentinio Kṛṣṇos žodžio ar pasakojimų apie Jį, jo sieloje, nepaisant jo kilmės ir padėties visuomenėje, palengva nubunda nesavanaudiška tyra meilė Kṛṣṇai, kuri leidžia jam nugalėti nenugalimąjį. Filosofai *māyāvādžiai* svajoja apie susiliejimą su Aukščiausiuoju, tačiau bhaktai

pasiekia kur kas daugiau. Jie pasiekia ne tik kokybinę vienovę su Aukščiausiuoju Viešpačiu, bet kartais netgi tampa Jo tėvu, motina ar šeimininku. Pavyzdžiui, Arjunai už ištikimybę Kṛṣṇa atsidėkojo tapdamas jo vežėju. Arjuna nurodinėjo Viešpačiui: „Vežk mane ten“, – ir Viešpats nuolankiai vykdė jo įsakymus. Tai tik keli pavyzdžiai, įrodantys, kad bhaktai gali nugalėti nenugalimąjį.

43 TEKSTAS

यः क्षत्रबन्धुर्भुवि तस्याधिरूढ-
मन्वारुरुक्षेदपि वर्षपूगैः ।
षट्पञ्चवर्षो यदहोभिरल्पैः
प्रसाद्य वैकुण्ठमवाप तत्पदम् ॥४३॥

yaḥ kṣatra-bandhur bhuvi tasyādhirūḍham
anv ārurukṣed api varṣa-pūgaiḥ
ṣaṭ-pañca-varṣo yad ahobhir alpaiḥ
prasādya vaikuṇṭham avāpa tat-padam

yaḥ – tas, kuris; *kṣatra-bandhuḥ* – *kṣatriyo* sūnus; *bhuvi* – žemėje; *tasya* – Dhruvos; *adhirūḍham* – išaukštintą padėtį; *anu* – po; *ārurukṣet* – gali mėginti pasiekti; *api* – net; *varṣa-pūgaiḥ* – po daugelio metų; *ṣaṭ-pañca-varṣaḥ* – penkių-šešerių metų amžiaus; *yat* – kuris; *ahobhiḥ alpaiḥ* – praėjus kelioms dienoms; *prasādya* – patenkinęs; *vaikuṇṭham* – Viešpatį; *avāpa* – pasiekė; *tat-padam* – Jo buveinę.

Nesulaukęs nė šešerių Dhruva Mahārāja per šešis askezės praktikos mėnesius pasiekė tokią išaukštintą padėtį, kurios neįstengia pasiekti netgi didieji kṣatriyai, ilgus metus marinę savo kūną.

Komentaras: Posme Dhruva Mahārāja pavadintas *kṣatra-bandhuḥ,* kas pažymi, kad pradėjęs praktikuoti asketizmą Dhruva dar nebuvo subrendęs *kṣatriyas,* nes jam tebuvo penkeri. Norint tapti tikru *kṣatriyu* ar brahmanu reikia tinkamai pasiruošti. Brahmano šeimoje gimusį vaiką brahmanu galima laikyti tik tada, kai jis išeina specialius mokslus ir atlieka apsivalymo apeigas.

Didis išminčius Nārada Munis nepaprastai didžiavosi turįs tokį mokinį kaip Dhruva Mahārāja. Iš daugybės savo mokinių Dhruvą Mahārājį jis itin

brangino, nes savo asketiškais žygiais ir atgaila jam pavyko per vieną gyvenimą pasiekti Vaikuṇṭhos planetą, į kurią iki jo dar nebuvo įkėlęs kojos nė vienas karališko kraujo *rajarṣis* mūsų visatoje. Net tokiam iškiliam bhaktui kaip karalius Bharata prireikė trijų gyvenimų, kad patektų į Vaikuṇṭhą. Pirmąjį gyvenimą, nepaisant asketiško gyvenimo miške, Bharata prisirišo prie elniuko ir kitą gyvenimą gimė elnio kūnu. Tačiau ir gimęs elniu jis neužmiršo savo dvasinės prigimties, tačiau, kad pratęstų savo dvasinį tobulėjimą ir galų gale pasiektų savo tikslą, jam teko laukti kito gimimo. Trečią kartą jis gimė Jaḍa Bharata ir šį kartą jam pavyko visiškai atsikratyti materialių prisirišimų, pasiekti tobulumą ir sugrįžti į Vaikuṇṭhaloką. Dhruvos Mahārājos pavyzdys rodo, kad panorėjus Vaikuṇṭhaloką galima pasiekti ir per vieną gyvenimą, visiškai nebūtina laukti keletą gyvenimų. Mano Guru Mahārāja, Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatis Gosvāmis Prabhupāda, dažnai kartodavo, kad visi jo mokiniai gali patekti į Vaikuṇṭhą dar šį gyvenimą – tam, kad praktikuotų pasiaukojimo tarnystę, jiems nereikia laukti kito gyvenimo. Norinti pasiekti šį tikslą reikia būti tokiam pat nuoširdžiam ir rimtam, koks buvo Dhruva Mahārāja, ir tada nesunkiai sugrįšime namo, atgal pas Dievą, per vieną gyvenimą.

44 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
एतत्तेऽभिहितं सर्वं यत्पृष्टोऽहमिह त्वया ।
ध्रुवस्योद्दामयशसश्चरितं सम्मतं सताम् ॥४४॥

maitreya uvāca
etat te 'bhihitaṁ sarvaṁ yat pṛṣṭo 'ham iha tvayā
dhruvasyoddāma-yaśasaś caritaṁ sammataṁ satām

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *etat* – tai; *te* – tau; *abhihitam* – aprašiau; *sarvam* – viską; *yat* – ko; *pṛṣṭaḥ aham* – manęs klausei; *iha* – čia; *tvayā* – tu; *dhruvasya* – apie Dhruvą Mahārāją; *uddāma* – pakelia dvasią; *yaśasaḥ* – kurio šlovė; *caritam* – savybės; *sammatam* – vertinamos; *satām* – didžių bhaktų.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, aš išsamiai atsakiau į visus tavo klausimus apie šlovingus Dhruvos Mahārājos darbus ir jo savybes. Šventieji išminčiai ir bhaktai su džiaugsmu klausosi pasakojimų apie Dhruvą Mahārāją.

Komentaras: Visos „Śrīmad-Bhāgavatam“ nagrinėjamos temos vienaip ar kitaip yra susijusios su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Pasakojimai apie Aukščiausiojo Viešpaties žygius bei darbus ir apie įstabias Jo bhaktų savybes, jų gyvenimą ir darbus dvasiniu požiūriu yra lygiaverčiai. Neofitai paprastai stengiasi suvokti Viešpaties žaidimų prasmę, o Viešpaties bhaktų darbai juos mažai domina, tačiau tikras bhaktas nedaro tokio skirtumo. Atsiranda neišmanėlių, kuriems rūpi tik Kṛṣṇos *rāsos* šokis, o kiti „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakojimai jų nedomina. Profesionalūs „Bhāgavatam“ deklamatoriai pradeda viešuosius skaitymus nuo apie *rāsa-līlą* pasakojančių skyrių, tarsi kiti „Śrīmad-Bhāgavatam“ skyriai būtų nereikšmingi. Tačiau *ācāryos* nepritaria tokiam dirbtinam atskirų „Śrīmad-Bhāgavatam“ dalių išskyrimui, pažeidžiančiam viso pasakojimo nuoseklumą. Nuoširdūs bhaktai turėtų skaityti „Śrīmad-Bhāgavatam“ nuosekliai, skyrių po skyriaus, ir kreipti dėmesį į kiekvieną „Śrīmad-Bhāgavatam“ žodį, nes pačioje „Bhāgavatam“ pradžioje sakoma, jog „Bhāgavatam“ yra nunokęs Vedų raštų medžio vaisius. Bhaktams turėtų būti svarbus kiekvienas „Śrīmad-Bhāgavatam“ žodis. Neveltui išminčius Maitreya pabrėžia posme, jog „Bhāgavatam“ yra *sammataṁ satām,* didžių bhaktų vertinamas ir mėgiamas.

45 TEKSTAS

धन्यं यशस्यमायुष्यं पुण्यं स्वस्त्ययनं महत् ।
स्वर्ग्यं ध्रौव्यं सौमनस्यं प्रशस्यमघमर्षणम् ॥४५॥

dhanyaṁ yaśasyam āyuṣyaṁ puṇyaṁ svasty-ayanaṁ mahat
svargyaṁ dhrauvyaṁ saumanasyaṁ praśasyam agha-marṣaṇam

dhanyam – suteikia turtus; *yaśasyam* – dovanoja gerą vardą; *āyuṣyam* – ilgina gyvenimo trukmę; *puṇyam* – šventa; *svasti-ayanam* – žada sėkmę; *mahat* – didelę; *svargyam* – dovanoja rojaus planetas; *dhrauvyam* – arba Dhruvaloką; *saumanasyam* – maloni protui; *praśasyam* – šlovinga; *agha-marṣaṇam* – išvaduoja iš visų nuodėmių.

Kiekvienas, išgirdęs Dhruvos Mahārājos gyvenimo istoriją, galės pelnyti turtus, gerą vardą ir ilgaamžiškumą, jei jų trokšta. Maža to, ji tokia palanki, kad tiesiog ją išklausius galima netgi pelnyti rojaus planetas arba pasiekti Dhruvaloką, Dhruvos Mahārājos buveinę. Didinga Dhruvos Mahārājos gyvenimo istorija turi tokią milžinišką apvalomąją galią, kad

kiekvienas, kuris ją išgirsta, pelno pusdievių prielankumą ir nusiplauna visas nuodėmes.

Komentaras: Pasaulyje gyvena įvairūs žmonės ir toli gražu ne visi yra tyri bhaktai. Vieni siekia pralobti (*karmiai*), kiti svajoja tik apie šlovę, treti nori patekti į rojaus planetas arba Dhruvaloką, o ketvirti, pelnę pusdievių prielankumą, tikisi materialios naudos. Pastarajame posme visiems, kurie nori įgyvendinti savo siekius, Maitreya rekomenduoja klausytis pasakojimą apie Dhruvą Mahārājį. „Śrīmad-Bhāgavatam" pataria visiems: bhaktams (*akāma*), *karmiams* (*sarva-kāma*) ir *jñāniams,* trokštantiems išvadavimo (*mokṣa-kāma*), garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nes tokiu būdu jie įgyvendins savo svajones. Istorijos apie Viešpaties bhaktų darbus yra ne mažiau veiksmingos, nes tarp Aukščiausiojo Dievo Asmens ir Jo tyrų bhaktų veiklos bei savybių nėra jokio skirtumo.

46 TEKSTAS

श्रुत्वैतच्छ्रद्धयाभीक्ष्णमच्युतप्रियचेष्टितम् ।
भवेद्भक्तिर्भगवति यया स्यात्क्लेशसङ्क्षयः ॥४६॥

śrutvaitac chraddhayābhīkṣṇam acyuta-priya-ceṣṭitam
bhaved bhaktir bhagavati yayā syāt kleśa-saṅkṣayaḥ

śrutvā – klausantis; *etat* – šios; *śraddhayā* – su tikėjimu; *abhīkṣṇam* – nuolat; *acyuta* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *priya* – brangios; *ceṣṭitam* – veiklos; *bhavet* – stiprėja; *bhaktiḥ* – atsidavimas; *bhagavati* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *yayā* – kurio įtakoje; *syāt* – bus; *kleśa* – kančių; *saṅkṣayaḥ* – visiškas sumažėjimas.

Tas, kuris nuolat klausosi šio pasakojimo apie Dhruvą Mahārājį ir su tikėjimu bei atsidavimu stengiasi perprasti jo iškilias savybes, taps tyru bhaktu ir pasiners į tyrą pasiaukojimo tarnystę, o tai padės išsivaduoti iš trejopų materialios būties kančių.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *acyuta-priya.* Dhruvos Mahārājos didybė ta, kad jis tapo brangus Acyutai, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Pasakojimai apie bhakto, kuris labai brangus Aukščiausiajam Viešpačiui, darbus turi tokią pat apvalomąją galią ir taip pat glosto ausį, kaip ir pasakojimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį. Kas nepasitenkina vienąkart perskaitęs šį skyrių ir nuolat klausosi pasakojimų apie šlovingus Dhruvos Mahārā-

jos darbus, tam šypsosis sėkmė visuose jo darbuose ir, visų svarbiausia, jis taps didžiu bhaktu, o tapus didžiu bhaktu išsivaduojama iš visų materialios būties kančių.

47 TEKSTAS

महत्त्वमिच्छतां तीर्थं श्रोतुः शीलादयो गुणाः ।
यत्र तेजस्तदिच्छूनां मानो यत्र मनस्विनाम् ॥४७॥

mahattvam icchatāṁ tīrthaṁ śrotuḥ śīlādayo guṇāḥ
yatra tejas tad icchūnāṁ māno yatra manasvinām

mahattvam – didybės; *icchatām* – tiems, kurie trokšta; *tīrtham* – kelias; *śrotuḥ* – klausytojui; *śīla-ādayaḥ* – išaukštintas charakteris ir t.t.; *guṇāḥ* – savybės; *yatra* – kur; *tejaḥ* – galybės; *tat* – tai; *icchūnām* – tiems, kurie troško; *mānaḥ* – garbės; *yatra* – kur; *manasvinām* – mąsliems žmonėms.

Besiklausant pasakojimų apie Dhruvą Mahārājį, įgyjamos jo dorybės. Tai kelias į didybę, galybę ir valdžią tiems, kurie to trokšta. Tai kelias mąsliems žmonėms, trokštantiems garbės ir šlovės.

Komentaras: Visi materialiame pasaulyje siekia turto, garbės bei šlovės ir svajoja apie aukštą padėtį visuomenėje. Visiems patinka klausytis pasakojimų apie garsių žmonių dorybes ir kilnius jų darbus. Norint įgyvendinti savo ambicingus troškimus ir įgyti savybių, kuriomis garsėja pasaulio didžiūnai, tereikia skaityti ir suvokti šį pasakojimą apie Dhruvos Mahārājos žygius.

48 TEKSTAS

प्रयतः कीर्तयेत्प्रातः समवाये द्विजन्मनाम् ।
सायं च पुण्यश्लोकस्य ध्रुवस्य चरितं महत् ॥४८॥

prayataḥ kīrtayet prātaḥ samavāye dvi-janmanām
sāyaṁ ca puṇya-ślokasya dhruvasya caritaṁ mahat

prayataḥ – susikaupus; *kīrtayet* – reikia pasakoti; *prātaḥ* – ryte; *samavāye* – draugijoje; *dvi-janmanām* – dusyk gimusiųjų; *sāyam* – vakare; *ca* – taip pat; *puṇya-ślokasya* – šventumu pagarsėjusio; *dhruvasya* – apie Dhruvos; *caritam* – charakterį; *mahat* – iškilnų.

Didis išminčius Maitreya patarė: Apie Dhruvos Mahārājos savybes ir didžius darbus susikaupus ir su didžiausia pagarba reikia pasakoti kas rytą ir vakarą brahmanų ar kitų dusyk gimusių draugijoje.

Komentaras: Šventraščiuose teigiama, kad tik bhaktų bendrijoje galima perprasti Aukščiausiojo Dievo Asmens ar Jo bhaktų savybių ir žygių prasmę. Neatsitiktinai pastarajame posme pabrėžta, jog kalbėti apie Dhruvos Mahārājos savybes būtina dusyk gimusiųjų, t.y. tikrų brahmanų, *kṣatriyų* ir *vaišyų* draugijoje. Ypač gerų rezultatų duoda bendravimas su tais brahmanais, kurie jau pasiekė *vaiṣṇavų* lygį. Greičiausiai norimas rezultatas pasiekiamas aptariant „Śrīmad-Bhāgavatam“, pasakojančią apie Viešpaties bhaktų savybes ir darbus, tokių brahmanų draugijoje. Būtent šiuo tikslu ir buvo sukurta Tarptautinė Kṛṣṇos sąmonės bendrija (ISKCON'as). ISKCON'o centruose mūsų bendruomenės nariai praktikuoja pasiaukojimo tarnystę ne tik ryte, dieną ir vakare, o ištisą parą. Kiekvienas, kam nusišypsojo laimė artimiau susipažinti su bendruomenės veikla, pats tampa bhaktu. Ne kartą esame girdėję kaip ISKCON'o šventyklose besilankantys *karmiai* ir kiti žmonės reiškia nusistebėjimą taikia šventyklos aplinka ir širdingu bendravimu. Posmo žodis *dvi-janmanām* reiškia „dusyk gimęs“. Į Kṛṣṇos sąmonės bendriją gali įstoti kiekvienas. Gavęs įšventinimus asmuo tampa dusyk gimusiu. Pasak Sanātanos Gosvāmio, dusyk gimusiu gali tapti bet kuris žmogus – jam tereikia išeiti specialų parengimo kursą dvasiniam mokytojui vadovaujant ir gauti įšventinimą. Už pirmąjį gimimą mes turime būti dėkingi tėvams, o antrąjį gimimą mums suteikia dvasinis mokytojas ir Vedų išmintis. Kol žmogus negimsta antrą kartą, jis negali suvokti transcendentinių Viešpaties ir Jo bhaktų savybių. Dėl šios priežasties *śūdroms* draudžiama studijuoti Vedas. Kad ir koks išsilavinęs būtų *śūdra,* jis niekada neperpras transcendentinių tiesų. Šiuolaikinė švietimo sistema ugdo vien *śūdras.* Net ir garsiausias inžinierius ar konstruktorius yra tikrų tikriausias *śūdra. Kalau śūdra-sambhavaḥ*: Kali-yugoje gimsta vien *śūdros.* Kadangi mūsų laikais pasaulyje gyvena vien *śūdros,* dvasinė kultūra degraduoja ir žmonės jaučiasi nelaimingi. Svarbiausias Kṛṣṇos sąmonės judėjimo atsiradimo tikslas – parengti kvalifikuotus brahmanus, kurie skelbtų dvasinę išmintį visame pasaulyje, taip žmonės vėl galėtų atrasti laimę.

49–50 TEKSTAI

पौर्णमास्यां सिनीवाल्यां द्वादश्यां श्रवणेऽथवा ।
दिनक्षये व्यतीपाते सङ्क्रमेऽर्कदिनेऽपि वा ॥४९॥

श्रावयेच्छ्रद्दधानानां तीर्थपादपदाश्रयः ।
नेच्छंस्तत्रात्मनात्मानं सन्तुष्ट इति सिध्यति ॥५०॥

paurṇamāsyāṁ sinīvālyāṁ dvādaśyāṁ śravaṇe 'thavā
dina-kṣaye vyatīpāte saṅkrame 'rkadine 'pi vā

śrāvayec chraddadhānānāṁ tīrtha-pāda-padāśrayaḥ
necchaṁs tatrātmanātmānaṁ santuṣṭa iti sidhyati

paurṇamāsyām – mėnulio pilnaties dieną; *sinīvālyām* – jaunaties dieną; *dvādaśyām* – dieną po *ekādaśio; śravaṇe* – patekėjus Šravaṇos žvaigždei; *athavā* – arba; *dina-kṣaye* – pasibaigus *tithi* (mėnulio diena vediškajame kalendoriuje, kuri prasideda patekėjus saulei ir baigiasi prieš saulės patekėjimą kitą dieną); *vyatīpāte* – ypatingą taip pavadintą dieną (apibūdinamą astrologijoje pagal tam tikrą saulės ir mėnulio išsidėstymą danguje vienas kito atžvilgiu); *saṅkrame* – mėnesio pabaigoje; *arkadine* – sekmadienį; *api* – taip pat; *vā* – arba; *śrāvayet* – turėtų pasakoti; *śraddadhānānām* – imliems klausytojams; *tīrtha-pāda* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *pada-āśrayaḥ* – radusiems prieglobstį prie lotosinių pėdų; *na icchan* – netrokštant atlygio; *tatra* – ten; *ātmanā* – siela; *ātmānam* – protas; *santuṣṭaḥ* – patenkintas; *iti* – tokiu būdu; *sidhyati* – pasiekia tobulumą.

Radusieji prieglobstį prie Viešpaties lotosinių pėdų turėtų pasakoti apie Dhruvos Mahārājos darbus ir nereikalauti už tai atlygio. Ypač palankus tam metas – pilnatis ir jaunatis, pasibaigus ekādaśiui, patekėjus Šravaṇos žvaigždei, pasibaigus tithi, vyatīpāta, taip pat mėnesio pabaiga ar sekmadienis. Be abejonės, Dhruvos Mahārājos istoriją galima pasakoti tik doringiems ir tikintiems žmonėms. Kas pasakoja šią istoriją ne dėl atlygio, pasiekia tobulumą pats ir padeda jį pasiekti besiklausiantiems.

Komentaras: Profesionalūs deklamatoriai skaito šventraščius, kad užgesintų skrandyje liepsnojančią ugnį, tačiau tai neskatina jų dvasinės pažangos ir nepadeda pasiekti tobulumo. Dėl šios priežasties kategoriškai draudžiama naudotis „Śrīmad-Bhāgavatam“ kaip priemone pelnytis pragyvenimui. Pasiekti tobulumą deklamuojant „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuri pasakoja apie Viešpatį ir Jo bhaktus, tegali tas, kuris rado prieglobstį prie Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinių pėdų ir pasikliauja tik Jo malone, tikėdamas, kad Viešpats būtinai pasirūpins Savo bhaktu ir jo šeimos nariais. Apibendrinant anksčiau išsakytas mintis, reikia pasakyti, kad auditoriją turi sudaryti tikintys „Bhāgavatam“ mokymu žmonės, o pasakotojas turėtų visiškai pasikliauti Aukščiausiojo Dievo Asmens malone. „Bhāgavatam“ skaitymo

nevalia paversti verslu. Įvykdžius minėtąsias sąlygas, dvasinį pasitenkinimą patirs ne tik „Bhāgavatam“ skaitovas, bet Viešpats taip pat bus patenkintas ir skaitovu, ir klausytojais, todėl tokia skaitymo praktika padės jiems išsivaduoti iš materialios vergijos.

51 TEKSTAS

ज्ञानमज्ञाततत्त्वाय यो दद्यात्सत्पथेऽमृतम् ।
कृपालोर्दीननाथस्य देवास्तस्यानुगृह्णते ॥५१॥

jñānam ajñāta-tattvāya yo dadyāt sat-pathe 'mṛtam
kṛpālor dīna-nāthasya devās tasyānugṛhṇate

jñānam – žinojimą; *ajñāta-tattvāya* – tiems, kurie nežino tiesos; *yaḥ* – tas, kas; *dadyāt* – suteikia; *sat-pathe* – tiesos kelyje; *amṛtam* – amžinybę; *kṛpāloḥ* – maloningas; *dīna-nāthasya* – vargšų globėjas; *devāḥ* – pusdieviai; *tasya* – jį; *anugṛhṇate* – laimina.

Dhruvos Mahārājos gyvenimo istorijoje slypi didi ir kelią į nemirtingumą atverianti išmintis. Absoliučios Tiesos neišmanančius galima pastūmėti į tiesos kelią, todėl tie, kurie iš transcendentinio gailestingumo imasi kilnios misijos globoti ir ginti visus kenčiančiuosius, atkreipia į save pusdievių dėmesį ir pelno jų palaiminimus.

Komentaras: Jñānam ajñāta reiškia „pasauliui beveik nežinoma išmintis“. Iš esmės, Absoliučios Tiesos neišmano niekas. Materialistai didžiuojasi savo laimėjimais švietimo, filosofijos ir mokslo srityse, tačiau jiems nelemta pažinti Absoliučios Tiesos. Neatsitiktinai didis išminčius Maitreya sako, kad bhaktai turėtų skelbti „Śrīmad-Bhāgavatam“ tiesas visame pasaulyje ir tokiu būdu atskleisti žmonėms Absoliučią Tiesą, *tattvą.* Didingas „Śrīmad-Bhāgavatam“ kūrinys yra transcendentinės išminties kvintesencija. Ją rašydamas jos autorius Śrīla Vyāsadeva siekė vienintelio tikslo – atskleisti Absoliučią Tiesą neišmanėliams. Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės pirmame posme išminčius Vyāsadeva teigia sukūręs šią įstabią „Bhāgavata Purāṇą“, kad padarytų galą tarp žmonių viešpataujančiam neišmanymui. Nārada nurodė Vyāsadevai sudėti „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakydamas, jog niekas pasaulyje neišmano Absoliučios Tiesos. Net ir trokštantieji pažinti tiesą paprastai renkasi spekuliatyviosios filosofijos kelią ir geriausiu atveju pažįsta beasmenį Brahmaną. Tik nedaugeliui pavyksta iki galo pažinti Dievo Asmenį.

Viešųjų „Śrīmad-Bhāgavatam“ skaitymų tikslas – papasakoti žmonėms apie Absoliučią Tiesą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Nors tarp beasmenio Brahmano, lokalizuotos Paramātmos ir Aukščiausiojo Asmens nėra esminio skirtumo, tikrasis nemirtingumas pelnomas tik asmeniškai bendraujant su Aukščiausiuoju Asmeniu. Tik pasiaukojimo tarnystė, suteikianti galimybę bendrauti su Aukščiausiuoju Asmeniu, suteikia nemirtingumą. Tyri bhaktai yra gailestingi puolusioms sieloms, todėl juos vadina *kṛpālu,* labai gailestingais paprastiems žmonėms. Skatinami gailestingumo žmonėms jie skelbia „Bhāgavatam“ tiesas visame pasaulyje. Geraširdis bhaktas vadinamas *dīna-nātha* – nelaimingų, tamsių žmonių gynėju. Viešpatį Kṛṣṇą taip pat neretai vadina *dīna-nātha* arba *dīna-bandhu* – visų nelaimingų gyvųjų esybių globėju ir tikru draugu. Jo tyri bhaktai irgi dažnai imasi *dīna-nāthų* vaidmens. *Dīna-nāthos,* Viešpaties Kṛṣṇos bhaktai, skelbiantys pasiaukojimo tarnystės idėjas, pelno didžiausią pusdievių prielankumą. Paprastai žmonės lenkiasi pusdieviams, visų pirma Viešpačiui Śivai, trokšdami materialių gėrybių, tačiau tyram bhaktui, skelbiančiam „Śrīmad-Bhāgavatam“ išdėstytus pasiaukojimo tarnystės pagrindus, nėra jokio reikalo garbinti dar ir pusdievius. Pusdieviai ir taip yra juo patenkinti ir pasirengę suteikti bet kokius palaiminimus. Laistant medžio šaknis vandens savaime gauna ir jo šakos bei lapai, lygiai taip, tyra širdimi tarnaudami Viešpačiui mes savaime patenkiname pusdievius, kurie yra Viešpaties šakos, šakelės bei lapai, ir jie neprašomi apipila mus įvairiomis malonėmis.

52 TEKSTAS

इदं मया तेऽभिहितं कुरूद्वह
ध्रुवस्य विख्यातविशुद्धकर्मणः ।
हित्वार्भकः क्रीडनकानि मातु-
र्गृहं च विष्णुं शरणं यो जगाम ॥५२॥

idaṁ mayā te ’bhihitaṁ kurūdvaha
dhruvasya vikhyāta-viśuddha-karmaṇaḥ
hitvārbhakaḥ krīḍanakāni mātur
gṛhaṁ ca viṣṇuṁ śaraṇaṁ yo jagāma

idam – šis; *mayā* – mano; *te* – tau; *abhihitam* – pasakojimas; *kuru-udvaha* – o didingasis Kuru aini; *dhruvasya* – apie Dhruvos; *vikhyāta* – labai garsūs; *viśuddha* – tyri; *karmaṇaḥ* – kurio darbai; *hitvā* – atsisakęs; *arbhakaḥ* – vaikas; *krīḍanakāni* – žaisliukų; *mātuḥ* – savo motinos; *gṛham* – namų; *ca* –

ir; *viṣṇum* – pas Viešpatį Viṣņu; *śaraṇam* – prieglobsčio; *yaḥ* – to, kuris; *jagāma* – iškeliavo.

Garsas apie nepriekaištingus transcendentinius Dhruvos Mahārājos darbus sklinda po visą pasaulį. Dar vaikas Druva atsisakė vaikiškų pramogų bei motinos globos ir išsirengė ieškoti prieglobsčio prie Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viṣņu, lotosinių pėdų. Brangusis Vidura, aš smulkiai papasakojau tau viską, kas nutiko Dhruvai Mahārājai, ir tuo baigiu savo pasakojimą.

Komentaras: Cāṇakya Paṇḍitas sako, jog žmogaus gyvenimas trumpas, tačiau kilnūs jo darbai išlieka gyventi ainių atmintyje. Viešpaties Kṛṣṇos bhakto šlovė neblėsta, kaip neblėsta Paties Viešpaties šlovė. Neatsitiktinai kalbėdamas apie Dhruvos Mahārājos darbus Maitreya vartoja du epitetus: *vikhyāta* – „labai garsūs“ ir *viśuddha* – „transcendentiniai“. Asketiškas Dhruvos Mahārājos žygis, kai vaikystėje ieškodamas Aukščiausiojo Dievo Asmens prieglobsčio jis išėjo į mišką, neturi lygių viso pasaulio istorijoje.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvyliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dhruva Mahārāja sugrįžta pas Dievą“.

TRYLIKTAS SKYRIUS

Mahārājos Dhruvos ainiai

1 TEKSTAS

सूत उवाच
निशम्य कौषारविणोपवर्णितं
ध्रुवस्य वैकुण्ठपदाधिरोहणम् ।
प्ररूढभावो भगवत्यधोक्षजे
प्रष्टुं पुनस्तं विदुरः प्रचक्रमे ॥१॥

sūta uvāca
niśamya kauṣāraviṇopavarṇitaṁ
dhruvasya vaikuṇṭha-padādhirohaṇam
prarūḍha-bhāvo bhagavaty adhokṣaje
praṣṭuṁ punas taṁ viduraḥ pracakrame

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *niśamya* – išklausius; *kauṣāraviṇā* – išminčiaus Maitreyos; *upavarṇitam* – papasakoto; *dhruvasya* – Dhruvos Mahārājos; *vaikuṇṭha-pada* – į Viṣṇu buveinę; *adhirohaṇam* – pakilimo; *prarūḍha* – sustiprėjo; *bhāvaḥ* – meilės jausmas; *bhagavati* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *adhokṣaje* – kurio neįmanoma pamatyti tiesiogiai; *praṣṭum* – paklausti; *punaḥ* – vėl; *tam* – Maitreyos; *viduraḥ* – Vidura; *pracakrame* – bandė.

Kreipdamasis į Śaunaką bei kitus ṛṣius Sūta Gosvamis taip tarė: Maitreyai Ṛṣiui papasakojus, kaip Dhruva Mahārāja pasiekė Viṣṇu buveinę, Vidurą užplūdo meilė Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir jis pasiteiravo Maitreyos.

Komentaras: Kaip rodo Viduros pokalbis su Maitreya, Aukščiausiojo Dievo Asmens ir bhaktų žygiai taip užvaldo klausytojo vaizduotę, kad nei bhaktas, pasakojantis apie Dievo Asmens bei bhaktų žygius, nei šių

pasakojimų besiklausantis bhaktas nejaučia nuovargio. Pokalbiai transcendentinėmis temomis tokie nuostabūs, kad jie nevargina nei kalbėtojo, nei klausytojo. Dievui neatsidavusiam žmogui gali kilti klausimas: „Kaip žmonėms neįgrįsta visą laiką kalbėtis apie Dievą?“ Tačiau bhaktui visada įdomu kalbėtis apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ar Jo bhaktus. Šia prasme jis yra nepasotinamas. Kuo daugiau kalbama šiomis temomis, tuo labiau stiprėja bhakto entuziazmas kalbėti apie tai. Hare Kṛṣṇa *mantrą* tesudaro trys nuolat kartojami žodžiai: Hare, Kṛṣṇa ir Rāma, – tačiau bhaktai gali nesustodami ištisą parą kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą* ir nė kiek nepavargti.

2 TEKSTAS

विदुर उवाच
के ते प्रचेतसो नाम कस्यापत्यानि सुव्रत ।
कस्यान्ववाये प्रख्याताः कुत्र वा सत्रमासत ॥ २ ॥

vidura uvāca
ke te pracetaso nāma kasyāpatyāni suvrata
kasyānvavāye prakhyātāḥ kutra vā satram āsata

viduraḥ uvāca – Vidura klausė; *ke* – kas buvo; *te* – jie; *pracetasaḥ* – Pracetai; *nāma* – vardu; *kasya* – kieno; *apatyāni* – sūnūs; *su-vrata* – o Maitreya, davęs gera lemiančius įžadus; *kasya* – kieno; *anvavāye* – šeimoje; *prakhyātāḥ* – žinomi; *kutra* – kur; *vā* – taip pat; *satram* – aukų atnašavimas; *āsata* – buvo atliktas.

Vidura klausė Maitreyos: O iškilus bhakte, kas yra Pracetai? Kokios jie giminės? Kieno jie sūnūs ir kur atliko didžius aukų atnašavimus?

Komentaras: Trys ankstesniojo skyriaus posmai, kuriuos didis Nārada progiesmiu sukalbėjo Pracetų aukojimo arenoje, sužadino Viduros susidomėjimą.

3 TEKSTAS

मन्ये महाभागवतं नारदं देवदर्शनम् ।
येन प्रोक्तः क्रियायोगः परिचर्याविधिर्हरेः ॥ ३ ॥

manye mahā-bhāgavataṁ nāradaṁ deva-darśanam
yena proktaḥ kriyā-yogaḥ paricaryā-vidhir hareḥ

manye – aš manau; *mahā-bhāgavatam* – pats iškiliausias iš visų bhaktų; *nāradam* – išminčius Nārada; *deva* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *darśanam* – tas, kuris savo akimis regėjo; *yena* – kurio; *proktaḥ* – apibūdinta; *kriyā-yogaḥ* – pasiaukojimo tarnystė; *paricaryā* – tarnystės; *vidhiḥ* – procedūra; *hareḥ* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Vidura tęsė: Aš žinau, kad didis išminčius Nārada yra iškiliausias iš visų bhaktų. Jis sudarė pāñcarātrikos apeigyną, nustatantį pasiaukojimo tarnystės taisykles, ir savo akimis regėjo Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Pas Aukščiausiąjį Viešpatį veda du keliai: *bhāgavata-mārgos* kelias, kurio gaires nubrėžia „Śrīmad-Bhāgavatam“, ir *pāñcarātrika-vidhi. Pāñcarātrika-vidhi* – tai garbinimo šventykloje taisyklės, o *bhāgavata-vidhi* yra dvasinė praktika, kurią sudaro devyni elementai, visų pirma klausymasis ir kartojimas. Kṛṣṇos sąmonės judėjime šios dvi dvasinės praktikos formos yra derinamos tarpusavyje ir tai sudaro prielaidas nuosekliai tobulėti ir pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Posme Vidura teigia, jog *pāñcarātrikos* praktiką įdiegė didis išminčius Nārada.

4 TEKSTAS

स्वधर्मशीलैः पुरुषैर्भगवान् यज्ञपूरुषः ।
इज्यमानो भक्तिमता नारदेनेरितः किल ॥ ४ ॥

sva-dharma-śīlaiḥ puruṣair bhagavān yajña-pūruṣaḥ
ijyamāno bhaktimatā nāradeneritaḥ kila

sva-dharma-śīlaiḥ – vykdė aukojimo apeigas; *puruṣaiḥ* – vyrai; *bhagavān* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *yajña-pūruṣaḥ* – visų aukojimų objektą; *ijyamānaḥ* – garbino; *bhakti-matā* – bhaktas; *nāradena* – Nārados; *īritaḥ* – aprašytas; *kila* – iš tikrųjų.

Kai Pracetai vykdė religines bei aukojimo apeigas ir garbino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį trokšdami Jį patenkinti, ten buvęs didis išminčius Nārada šlovino transcendentines Dhruvos Mahārājos dorybes.

Komentaras: Nārada Munis nepaliaujamai šlovina Viešpaties žygius. Posmas liudija, kad Nārada Munis neapsiriboja Viešpaties žygiais – jis

šlovina ir bhaktus. Didžio išminčiaus Nārados misija – propaguoti Viešpačiui skirtą pasiaukojimo tarnystę. Tuo tikslu jis ir sudarė pasiaukojimo tarnystės vadovą, „Nārada-pañcarātrą“, iš kurio bhaktai semiasi informacijos apie pasiaukojimo tarnystės praktiką, kad ja vadovaudamiesi galėtų be perstojo rengti aukojimus Aukščiausiojo Dievo Asmens džiaugsmui. Pasak „Bhagavad-gītos“, Viešpats suskirstė visuomenę į keturis luomus: brahmanus, *kṣatriyus, vaiśyus* ir *śūdras.* „Nārada-pañcarātroje“ labai aiškiai apibrėžiamos kiekvieno šių luomų atstovo priedermės, leidžiančios jiems pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą. „Bhagavad-gītā“ (18.45) skelbiama: *sve sve karmaṇy abhirataḥ saṁsiddhiṁ labhate naraḥ* – atlikdamas nustatytas pareigas pelnysi Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.2.13) antrina „Bhagavad-gītai“: *svanuṣṭhitasya dharmasya saṁsiddhir hari-toṣaṇam* – savo pareigas geriausiai atlieka tas, kuris jas vykdydamas suteikia džiaugsmo Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Nārada Munis džiaugėsi Pracetais, kurie atliko aukojimą siekdami patenkinti Viešpatį. Naudodamasis proga aukojimo arenoje jis pašlovino Dhruvą Mahārāją.

5 TEKSTAS

यास्ता देवर्षिणा तत्र वर्णिता भगवत्कथाः ।
मह्यं शुश्रूषवे ब्रह्मन् कात्स्न्र्येनाचष्टुमर्हसि ॥ ५ ॥

yās tā devarṣiṇā tatra varṇitā bhagavat-kathāḥ
mahyaṁ śuśrūṣave brahman kārtsnyenācaṣṭum arhasi

yāḥ – kokius; *tāḥ* – visus juos; *devarṣiṇā* – didžiojo išminčiaus Nārados; *tatra* – ten; *varṇitāḥ* – išsakytus; *bhagavat-kathāḥ* – pasakojimus apie Viešpaties veiklą; *mahyam* – man; *śuśrūṣave* – trokštančiam klausytis; *brahman* – o brahmane; *kārtsnyena* – ligi galo; *ācaṣṭum arhasi* – prašau papasakok.

O brahmane, kaip Nārada Munis šlovino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį? Apie kokius Jo žygius jis pasakojo per aukojimą? Degu iš nekantrumo juos išgirsti. Nieko nepraleisdamas papasakok, kaip jis šlovino Viešpatį.

Komentaras: „Śrīmad-Bhāgavatam“ surašyti pasakojimai apie Viešpaties žygius, *bhagavat-kathā.* Šiandien, praėjus penkiems tūkstantmečiams, mes irgi galime išgirsti tuos pasakojimus, kuriuos išgirsti iš Maitreyos lūpų taip nekantravo Vidura – jeigu labai norėsime jų klausytis.

6 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
ध्रुवस्य चोत्कलः पुत्रः पितरि प्रस्थिते वनम् ।
सार्वभौमश्रियं नैच्छदधिराजासनं पितुः ॥ ६ ॥

maitreya uvāca
dhruvasya cotkalaḥ putraḥ pitari prasthite vanam
sārvabhauma-śriyaṁ naicchad adhirājāsanaṁ pituḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *dhruvasya* – Dhruvos Mahārājos; *ca* – taip pat; *utkalaḥ* – Utkala; *putraḥ* – sūnus; *pitari* – po to, kai tėvas; *prasthite* – išėjo; *vanam* – į mišką; *sārva-bhauma* – ir visų žemių; *śriyam* – turtų; *na aicchat* – nepanoro; *adhirājā* – karaliaus; *āsanam* – sosto; *pituḥ* – tėvo.

Didysis išminčius Maitreya atsakydamas tarė: O Vidura, Mahārājai Dhruvai pasitraukus į mišką, jo sūnus Utkala nepanoro perimti klestinčios tėvo karalystės ir Žemės valdovo karūnos.

7 TEKSTAS

स जन्मनोपशान्तात्मा निःसङ्गः समदर्शनः ।
ददर्श लोके विततमात्मानं लोकमात्मनि ॥ ७ ॥

sa janmanopaśāntātmā niḥsaṅgaḥ sama-darśanaḥ
dadarśa loke vitatam ātmānaṁ lokam ātmani

saḥ – jo sūnus Utkala; *janmanā* – nuo pat gimimo; *upaśānta* – buvo viskuo patenkinta; *ātmā* – siela; *niḥsaṅgaḥ* – neprisirišusi; *sama-darśanaḥ* – išliekanti pusiausvyroje; *dadarśa* – suvokė; *loke* – po visą pasaulį; *vitatam* – pasklidusi; *ātmānam* – Supersiela; *lokam* – visas pasaulis; *ātmani* – Supersieloje.

Nuo pat gimimo Utkala buvo viskuo patenkintas ir abejingas materialiam pasauliui. Niekas neblaškė jo vidinės ramybės, nes jis suvokė pasaulį glūdint Supersieloje, o Supersielą – visų širdyse.

Komentaras: Pagal visus požymius Mahārājos Dhruvos sūnus Utkala buvo *mahā-bhāgavata.* „Bhagavad-gītoje“ (6.30) pasakyta: *yo māṁ paśyati*

sarvatra sarvaṁ ca mayi paśyati – dvasios aukštumų pasiekęs bhaktas regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį visur ir suvokia, jog viskas glūdi Jame. „Bhagavad-gītoje“ (9.4) taip pat sakoma: *mayā tatam idaṁ sarvaṁ jagad avyakta-mūrtinā* – Savo beasmeniu aspektu Viešpats Kṛṣṇa aprėpia visą pasaulį, viskas glūdi Jame, tačiau tai nereiškia, jog pasaulis yra Jis Pats. Dvasios aukštumų pasiekęs *mahā-bhāgavata* suvokia, jog ta pati Supersiela, Paramātmā, glūdi visų širdyse, nors gyvųjų esybių fiziniai pavidalai ir skiriasi. *Mahā-bhāgavata* jas suvokia kaip neatsiejamas Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelytes ir visame kame jaučia Aukščiausiojo Dievo Asmens buvimą. Jis nuolat yra Aukščiausiojo Viešpaties akiratyje, lygiai taip ir pats *mahā-bhāgavata* niekada neišleidžia iš akių Aukščiausiojo Viešpaties. Tai pasiekiama tik tiems, kurie iš visos širdies pamilo Dievą.

8–9 TEKSTAI

आत्मानं ब्रह्म निर्वाणं प्रत्यस्तमितविग्रहम् ।
अवबोधरसैकात्म्यमानन्दमनुसन्ततम् ॥ ८ ॥

अव्यवच्छिन्नयोगाग्निदग्धकर्ममलाशयः ।
स्वरूपमवरुन्धानो नात्मनोऽन्यं तदैक्षत ॥ ९ ॥

ātmānaṁ brahma nirvāṇaṁ pratyastamita-vigraham
avabodha-rasaikātmyam ānandam anusantatam

avyavacchinna-yogāgni- dagdha-karma-malāśayaḥ
svarūpam avarundhāno nātmano 'nyaṁ tadaikṣata

ātmānam – savasis „aš“; *brahma* – dvasia; *nirvāṇam* – materialios būties nutrūkimas; *pratyastamita* – liovėsi; *vigraham* – išsiskyrimas; *avabodha-rasa* – žinojimo dėka; *eka-ātmyam* – vienovė; *ānandam* – palaima; *anusantatam* – stiprėjo; *avyavacchinna* – nepaliaujamos; *yoga* – *yogos* praktikos; *agni* – ugnimi; *dagdha* – sunaikino; *karma* – troškimus, susijusius su karmine veikla; *mala* – nešvarius; *āśayaḥ* – savo prote; *svarūpam* – dvasinę prigimtį; *avarundhānaḥ* – suvokė; *na* – ne; *ātmanaḥ* – tik Supersielą; *anyam* – nieko kito; *tadā* – tada; *aikṣata* – regėjo.

Pažinęs Aukščiausiąjį Brahmaną Utkala nusimetė kūniškos vergystės pančius ir pasiekė išvadavimą, nirvāṇą. Jį užliejo transcendentinė palai-

ma, kuri nepaliaujamai stiprėjo. Nirvāṇos būvį jis pasiekė nepaliaujamai praktikuodamas bhakti-yogą, kuri tarsi ugnis sunaikina visą materijos suteptį. Suvokęs savo dvasinę prigimtį ir amžinus santykius su Aukščiausiuoju Utkala visur regėjo tik Aukščiausiąjį Viešpatį ir visiškai atsidėjo pasiaukojimo tarnystei.

Komentaras: Du pastarieji posmai atskleidžia vieno iš „Bhagavad-gītos“ posmų (18.54) prasmę:

brahma-bhūtaḥ prasannātmā na śocati na kāṅkṣati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu mad-bhaktiṁ labhate parām

„Pasiekus transcendentinį būvį patiriamas Aukščiausiasis Brahmanas, širdį užlieja beribis džiaugsmas, nelieka sielvarto ir užgęsta troškimai. Jį pasiekęs žmogus vienodai žvelgia į visas gyvąsias esybes ir tyra širdimi Man tarnauja.“ Tą pačią mintį kartoja ir Viešpats Caitanya Savo „Šikṣāṣṭakos“ pirmojo posmo pradžioje:

ceto-darpaṇa-mārjanaṁ bhava-mahā-dāvāgni-nirvāpaṇaṁ
śreyaḥ-kairava-candrikā-vitaraṇaṁ vidyā-vadhū-jīvanam

Bhakti-yoga, pasiaukojimo tarnystė, yra aukščiausia *yogos* forma, o šventųjų Viešpaties vardų kartojimas – aukščiausia jos forma. Kartojant šventuosius vardus pasiekiama *nirvāṇos* būsena, išsivaduojama iš materialios būties nelaisvės ir patiriama dvasinės būties palaima, kurią Viešpats Caitanya pavadino *ānandāmbudhi-vardhanam.* Pasiekusiajam *nirvāṇą* nerūpi žemiški turtai, valdovo karūna ir net pasaulinė hegemonija. Ši nuostata vadinama *viraktir anyatra syāt.* Ją suformuoja pasiaukojimo tarnystės praktika.

Kuo didesnę pažangą tarnaudamas Viešpačiui pasiekia bhaktas, tuo mažiau jam rūpi materialios gėrybės ir materiali veikla. Taip pasireiškia dvasinė būtis, spinduliuojanti palaimą. Tai aprašyta ir „Bhagavad-gītoje“ (2.59): *paraṁ dṛṣṭvā nivartate* – paragavęs aukštesniojo dvasinės palaimos skonio, žmogus liaujasi vaikęsis materialių malonumų. Dvasinis pažinimas – tai apvalomoji ugnies stichija, kurioje visi materialūs troškimai virsta pelenais. Mistinės *yogos* tobulumą tegali pasiekti tas, kuris per pasiaukojimo tarnystę užmezga nenutrūkstamus saitus su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Bhaktas visada ir bet kuriomis aplinkybėmis prisimena Aukščiausiąjį Viešpatį. Kiekvienos sąlygotos gyvosios esybės pečius slegia praeities darbų našta, tačiau pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui pelenais paverčia visas jo širdyje susikaupusias nešvarybes. Apie tai kalbama „Nārada-pañcarātroje“: *sarvopādhi-vinirmuktaṁ tat-paratvena nirmalam.*

10 TEKSTAS

जडान्धबधिरोन्मत्तमूकाकृतिरतन्मतिः ।
लक्षितः पथि बालानां प्रशान्तार्चिरिवानलः ॥१०॥

jaḍāndha-badhironmatta- mūkākṛtir atan-matiḥ
lakṣitaḥ pathi bālānāṁ praśāntārcir ivānalaḥ

jaḍa – kvailas; *andha* – aklas; *badhira* – kurčias; *unmatta* – beprotis; *mūka* – nebylys; *ākṛtiḥ* – išoriškai; *a-tat* – ne toks; *matiḥ* – jo intelektas; *lakṣitaḥ* – jį matė; *pathi* – kelyje; *bālānām* – neišmanėliai; *praśānta* – nurimusiais; *arciḥ* – liepsnų liežuviais; *iva* – kaip; *analaḥ* – ugnis.

Sutikę Utkalą kelyje neišmanėliai palaikydavo jį apakusiu silpnapročiu kurčnebyliu, tačiau jis nebuvo nei aklas, nei kurčias, nei nebylys, nei silpnaprotis. Jis buvo nematomas paprastai akiai kaip nematoma po pelenų sluoksniu rusenanti ugnis.

Komentaras: Norėdami išvengti kivirčų, rūpesčių ir nemalonumų, kuriuos sukelia kontaktas su materialistais, Jaḍa Bharata, Utkala bei kiti didieji šventieji buvo davę tylėjimo įžadus ir todėl neišmanėliai juos laikė silpnapročiais kurčnebyliais. Iš esmės kalbant, visi dvasios aukštumų pasiekę bhaktai vengia bendrauti su tais, kurie nelinkę atsiduoti Dievui, jie palaiko draugiškus santykius su bhaktais, o į nekaltuosius kreipiasi su pamokančiu žodžiu, stengdamiesi nurodyti jiems tiesos kelią. Visai natūralu, kad pasaulyje, kuriame daugumą sudaro Dievui neatsidavę žmonės, kai kurie bhaktai tampa *bhajanānandžiais.* Dalis bhaktų, *goṣṭhy-ānandžiai,* skelbia žmonėms šventraščių tiesas siekdami gausinti bhaktų būrį. Tačiau net ir tokie bhaktai pamokslininkai vengia tų, kurie nepalankiai nusiteikę dvasinio gyvenimo atžvilgiu.

11 TEKSTAS

मत्वा तं जडमुन्मत्तं कुलवृद्धाः समन्त्रिणः ।
वत्सरं भूपतिं चक्रुर्यवीयांसं भ्रमेः सुतम् ॥११॥

matvā taṁ jaḍam unmattaṁ kula-vṛddhāḥ samantriṇaḥ
vatsaraṁ bhūpatiṁ cakrur yavīyāṁsaṁ bhrameḥ sutam

matvā – laikydami; *tam* – Utkalą; *jaḍam* – kvaileliu; *unmattam* – pamišėliu; *kula-vṛddhāḥ* – vyresnieji šeimos nariai; *sa-mantriṇaḥ* – bei ministrai;

vatsaram – Vatsarą; *bhū-patim* – Žemės valdovu; *cakruḥ* – jie karūnavo; *yavīyāṁsam* – jaunesnįjį; *bhrameḥ* – Bhrami; *sutam* – sūnų.

Dėl šios priežasties vyresnieji šeimos nariai bei patarėjai laikė Utkalą kvaileliu ir net pamišėliu, todėl valdovu jie karūnavo Utkalos jaunesnįjį brolį Vatsarą, Bhrami sūnų. Taip jis tapo Žemės valdovu.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, monarcho valdžia tais laikais nebuvo absoliuti. Vyresnieji karališkos dinastijos nariai kartu su patarėjais reikalui esant galėjo daryti tam tikrus pakeitimus ir karūnuoti valdovu jų požiūriu tinkamą žmogų, tačiau jis privalėjo būti iš karališkos giminės. Mūsų dienomis šalyse, kuriose išlikusi monarchija, patarėjai ir įtakingi didikai taip pat dažnai nusprendžia, kuris iš pretendentų į karališkąjį sostą vadovaus valstybei.

12 TEKSTAS

स्वर्वीथिर्वत्सरस्येष्टा भार्यासूत षडात्मजान् ।
पुष्पार्णं तिग्मकेतुं च इषमूर्जं वसुं जयम् ॥१२॥

svarvīthir vatsarasyeṣṭā bhāryāsūta ṣaḍ-ātmajān
puṣpārṇaṁ tigmaketuṁ ca iṣam ūrjaṁ vasuṁ jayam

svarvīthiḥ – Svarvīthi; *vatsarasya* – karaliaus Vatsaros; *iṣṭā* – mylima; *bhāryā* – žmona; *asūta* – pagimdė; *ṣaṭ* – šešis; *ātmajān* – sūnūs; *puṣpārṇam* – Puṣpārṇą; *tigmaketum* – Tigmaketu; *ca* – ir; *iṣam* – Iṣą; *ūrjam* – Ūrją; *vasum* – Vasu; *jayam* – Jayą.

Karaliaus Vatsaros žmona Svarvīthi, kurią jis labai mylėjo, padovanojo jam šešis sūnūs: Puṣpārṇą, Tigmaketu, Iṣą, Ūrją, Vasu ir Jayą.

Komentaras: Vatsaros žmona posme pavadinta *iṣṭa* – „verta garbinimo“. Tai rodo, kad ši moteris turėjo daug dorybių: buvo ištikima, mylinti ir klusni žmona. Be to, ji buvo nepranokstama šeimininkė. Kai abu sutuoktiniai puoselėja gerąsias savybes ir gražiai sutaria, jie susilaukia puikių palikuonių ir jų šeimoje viešpatauja santarvė ir gerovė.

13 TEKSTAS

पुष्पार्णस्य प्रभा भार्या दोषा च द्वे बभूवतुः ।
प्रातर्मध्यन्दिनं सायमिति ह्यासन् प्रभासुताः ॥१३॥

puṣpārṇasya prabhā bhāryā doṣā ca dve babhūvatuḥ
prātar madhyandinaṁ sāyam iti hy āsan prabhā-sutāḥ

puṣpārṇasya – Puṣpārṇos; *prabhā* – Prabhā; *bhāryā* – žmona; *doṣā* – Doṣā; *ca* – irgi; *dve* – dvi; *babhūvatuḥ* – buvo; *prātaḥ* – Prātaras; *madhyandinam* – Madhyandinamas; *sāyam* – Sāyamas; *iti* – tokiu būdu; *hi* – tikrai; *āsan* – buvo; *prabhā-sutāḥ* – Prabhos sūnūs.

Puṣpārṇa turėjo dvi žmonas: Prabhą ir Doṣą. Prabhā pagimdė jam tris sūnūs: Prātarą, Madhyandinamą ir Sāyamą.

14 TEKSTAS

प्रदोषो निशिथो व्युष्ट इति दोषासुतास्त्रयः ।
व्युष्टः सुतं पुष्करिण्यां सर्वतेजसमादधे ॥१४॥

pradoṣo niśitho vyuṣṭa iti doṣā-sutās trayaḥ
vyuṣṭaḥ sutaṁ puṣkariṇyāṁ sarvatejasam ādadhe

pradoṣaḥ – Pradoṣa; *niśithaḥ* – Niśitha; *vyuṣṭaḥ* – Vyuṣṭa; *iti* – taip; *doṣā* – Doṣos; *sutāḥ* – sūnūs; *trayaḥ* – trys; *vyuṣṭaḥ* – Vyuṣṭa; *sutam* – sūnų; *puṣkariṇyām* – Puṣkariṇī įsčiose; *sarva-tejasam* – vadinamas Sarvatejā (visagalis); *ādadhe* – pradėjo.

Doṣa turėjo tris sūnūs: Pradoṣą, Niśithą ir Vyuṣṭą. Vyuṣṭos žmona Puṣkariṇī pagimdė stipruolį Sarvatejį.

15–16 TEKSTAI

स चक्षुः सुतमाकूत्यां पत्न्यां मनुमवाप ह ।
मनोरसूत महिषी विरजान्नड्वला सुतान् ॥१५॥

पुरुं कुत्सं त्रितं द्युम्नं सत्यवन्तमृतं व्रतम् ।
अग्निष्टोममतीरात्रं प्रद्युम्नं शिबिमुल्मुकम् ॥१६॥

sa cakṣuḥ sutam ākūtyāṁ patnyāṁ manum avāpa ha
manor asūta mahiṣī virajān naḍvalā sutān

puruṁ kutsaṁ tritaṁ dyumnaṁ satyavantam ṛtaṁ vratam
agniṣṭomam atīrātraṁ pradyumnaṁ śibim ulmukam

saḥ – jis (Sarvatejā); *cakṣuḥ* – vardu Cakṣuḥ; *sutam* – sūnų; *ākūtyām* – Ākūti įsčiose; *patnyām* – žmonos; *manum* – Cākṣuṣą Manu; *avāpa* – gavo; *ha* – tikrai; *manoḥ* – Manu; *asūta* – pagimdė; *mahiṣī* – karalienė; *virajān* – nesuteptus aistros; *naḍvalā* – Naḍvalā; *sutān* – sūnus; *purum* – Puru; *kutsam* – Kutsą; *tritam* – Tritą; *dyumnam* – Dyumną; *satyavantam* – Satyavāną; *ṛtam* – Ṛtą; *vratam* – Vratą; *agniṣṭomam* – Agniṣṭomą; *atīrātram* – Atīrātrą; *pradyumnam* – Pradyumną; *śibim* – Śibį; *ulmukam* – Ulmuką.

Sarvatejos žmona Ākūti padovanojo savo vyrui sūnų vardu Cākṣuṣa, kuris pasibaigus ankstesniojo Manu viešpatavimo epochai tapo šeštuoju Manu. Cākṣuṣos žmona Naḍvalā pagimdė nepriekaištingus sūnus: Puru, Kutsą, Tritą, Dyumną, Satyavāną, Ṛtą, Vratą, Agniṣṭomą, Atīrātrą, Pradyumną, Śibį ir Ulmuką.

17 TEKSTAS

उल्मुकोऽजनयत्पुत्रान् पुष्करिण्यां षडुत्तमान् ।
अङ्गं सुमनसं ख्यातिं क्रतुमङ्गिरसं गयम् ॥१७॥

ulmuko 'janayat putrān puṣkariṇyāṁ ṣaḍ uttamān
aṅgaṁ sumanasaṁ khyātiṁ kratum aṅgirasaṁ gayam

ulmukah – Ulmuka; *ajanayat* – pradėjo; *putrān* – sūnus; *puṣkariṇyām* – savo žmonos, Puṣkariṇī, įsčiose; *ṣaṭ* – šešis; *uttamān* – puikius; *aṅgam* – Aṅgą; *sumanasam* – Sumaną; *khyātim* – Khyātį; *kratum* – Kratu; *aṅgirasam* – Aṅgirą; *gayam* – Gayą.

Vienas iš dvylikos Cākṣuṣos Manu sūnų vardu Ulmuka kartu su žmona Puṣkariṇī susilaukė šešių puikių sūnų: Aṅgos, Sumanos, Khyāčio, Kratu, Aṅgiros ir Gayos.

18 TEKSTAS

सुनीथाङ्गस्य या पत्नी सुषुवे वेनमुल्बणम् ।
यद्दौःशील्यात्स राजर्षिर्निर्विण्णो निरगात्पुरात् ॥१८॥

sunīthāṅgasya yā patnī suṣuve venam ulbaṇam
yad-dauḥśīlyāt sa rājarṣir nirviṇṇo niragāt purāt

sunīthā – Sunīthā; *aṅgasya* – Aṅgos; *yā* – ta, kuri; *patnī* – žmona; *suṣuve* – pagimdė; *venam* – Veną; *ulbaṇam* – labai nedorą; *yat* – kurio; *dauḥśīlyāt* – dėl nedoro būdo; *saḥ* – jis; *rāja-ṛṣiḥ* – šventasis valdovas Aṅga; *nirviṇṇaḥ* – labai nusivylęs; *niragāt* – paliko; *purāt* – namus.

Aṅgos žmona Sunīthā pagimdė nedorėlį vardu Vena. Jausdamas didžiulį apmaudą dėl Venos nedoro būdo, šventasis valdovas Aṅga paliko savo rūmus bei karalystę ir pasitraukė į mišką.

19–20 TEKSTAI

यमङ्ग शेपुः कुपिता वाग्वज्रा मुनयः किल ।
गतासोस्तस्य भूयस्ते ममन्थुर्दक्षिणं करम् ॥१९॥

अराजके तदा लोके दस्युभिः पीडिताः प्रजाः ।
जातो नारायणांशेन पृथुराद्यः क्षितीश्वरः ॥२०॥

yam aṅga śepuḥ kupitā vāg-vajrā munayaḥ kila
gatāsos tasya bhūyas te mamanthur dakṣiṇaṁ karam

arājake tadā loke dasyubhiḥ pīḍitāḥ prajāḥ
jāto nārāyaṇāṁśena pṛthur ādyaḥ kṣitīśvaraḥ

yam – jį (Vena), kurį; *aṅga* – brangus Vidura; *śepuḥ* – jie prakeikė; *kupitāḥ* – užsirūstinę; *vāk-vajrāḥ* – kurių žodžiai trenkia kaip perkūnas iš dangaus; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *kila* – tikrai; *gata-asoḥ tasya* – po jo mirties; *bhūyaḥ* – be to; *te* – jie; *mamanthuḥ* – plakė; *dakṣiṇam* – dešine; *karam* – ranka; *arājake* – likęs be karaliaus; *tadā* – tada; *loke* – pasaulis; *dasyubhiḥ* – vagių ir plėšikų; *pīḍitāḥ* – kentėjo nuo; *prajāḥ* – visi gyventojai; *jātaḥ* – nužengė; *nārāyaṇa* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *aṁśena* – daline ekspansija; *pṛthuḥ* – Pṛthu; *ādyaḥ* – pirmasis; *kṣiti-īśvaraḥ* – pasaulio valdovas.

O Vidura, didžiųjų išminčių prakeikimas trenkia kaip perkūnas iš dangaus. Užrūstinti išminčiai prakeikė karalių Veną pasmerkdami jį myriop. Karaliui Venai mirus karalystė liko be valdovo ir galvas iškėlė vagys bei plėšikai, todėl karalystėje kilo chaosas ir jos gyventojams prasidėjo tikras pragaras. Pamatę, kas darosi, didieji išminčiai paėmė dešinę Venos ranką ir panaudoję ją kaip muštuvį ėmė plakti Venos kūną. Taip radosi karalius Pṛthu, kuris buvo dalinis Viešpaties Viṣṇu įsikūnijimas ir pirmasis pasaulio valdovas.

Komentaras: Stipri monarchija yra teisingumo ir tvarkos garantas, todėl monarchija yra nepalyginamai geresnė valdymo sistema už bet kokias demokratijos formas. Vos prieš šimtą metų Kašmyrą (Indijoje) tvirta ranka valdė karalius. Kai karaliui atvesdavo pagautą vagį, jis nieko nelaukdamas nukirsdavo jam abi rankas. Dėka tokios griežtos tvarkos karalystėje iš esmės buvo išgyvendintos vagystės. Niekam nekildavo mintis pasisavinti net gatvėje paliktą svetimą daiktą. Teisę į pamestą daiktą turėjo tik jo savininkas, niekas kitas negalėjo jo net paliesti. Vadinamosiose demokratinėse valstybėse įvykus vagystei į nusikaltimo vietą atvažiuoja policija, surašo protokolą, tačiau vagis dažniausiai nepagaunamas ir išvengia bausmės. Silpnos ir neveiksmingos vyriausybės nesusitvarko su vagimis, plėšikais ir sukčiais, kurių knibždėte knibžda šiuolaikiniame pasaulyje.

21 TEKSTAS

विदुर उवाच
तस्य शीलनिधेः साधोर्ब्रह्मण्यस्य महात्मनः ।
राज्ञः कथमभूद् दुष्टा प्रजा यद्विमना ययौ ॥२१॥

vidura uvāca
tasya śīla-nidheḥ sādhor brahmaṇyasya mahātmanaḥ
rājñaḥ katham abhūd duṣṭā prajā yad vimanā yayau

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *tasya* – jo (Aṅgos); *śīla-nidheḥ* – apdovanoto visomis dorybėmis; *sādhoḥ* – šventojo; *brahmaṇyasya* – brahmanizmo kultūros globėjo; *mahātmanaḥ* – didžios sielos; *rājñaḥ* – karaliaus; *katham* – kaip; *abhūt* – galėjo būti; *duṣṭā* – nenaudėlis; *prajā* – sūnus; *yat* – dėl kurio; *vimanāḥ* – praradęs domėjimąsi; *yayau* – jis pasitraukė.

Vidura paklausė išminčiaus Maitreyos: O brahmane, karalius Aṅga garsėjo savo kilnumu. Jis buvo apdovanotas šventojo dorybėmis ir globojo brahmanizmo kultūrą. Kaip galėjo atsitikti, kad šiai didžiai sielai gimė toks nenaudėlis kaip Vena, dėl kurio piktadaryščių karalius prarado domėjimąsi karalystės reikalais ir ją apleido?

Komentaras: Paprastai vedusiam žmogui šeimyninis gyvenimas ir santykiai su tėvais, žmona bei vaikais yra laimės šaltinis. Tačiau kartais tėvas, motina, žmona ar vaikas tampa tikrų tikriausiais priešais. Cāṇakya Paṇḍitas sakė, jog prasiskolinęs tėvas vaikui tampa priešu. Priešu tampa ir antrąsyk ištekėjusi motina, graži žmona ir kvailas arba nedoras sūnus. Jei namuose gyvena

priešas, gyvenimas juose virsta pragaru. Tokia situacija materialiame pasaulyje toli gražu nėra retenybė. Todėl pagal Vedų papročius, pasiekęs penkiasdešimties metų amžių vyras turėtų palikti šeimą ir likusį gyvenimą pašvęsti dvasinėms paieškoms – Kṛṣṇos sąmonei.

22 TEKSTAS

किं वांहो वेन उद्दिश्य ब्रह्मदण्डमयूयुजन् ।
दण्डव्रतधरे राज्ञि मुनयो धर्मकोविदाः ॥२२॥

kiṁ vāṁho vena uddiśya brahma-daṇḍam ayūyujan
daṇḍa-vrata-dhare rājñi munayo dharma-kovidāḥ

kim – kodėl; *vā* – taip pat; *aṁhaḥ* – nuodėmingą veiklą; *vene* – Venai; *uddiśya* – matydami; *brahma-daṇḍam* – brahmano prakeiksmą; *ayūyujan* – jie nutarė skirti; *daṇḍa-vrata-dhare* – kuris pats savo rankose laikė bausmės skeptrą; *rājñi* – karaliui; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *dharma-kovidāḥ* – išmanantys visus religijos principus.

Vidura klausinėjo toliau: Kodėl didieji išminčiai, gerai išmanę visus religijos principus, nutarė prakeikti valdovą Veną, kuris pats savo rankose laikė bausmės skeptrą, ir skirti jam pačią griežčiausią bausmę (brahma-śāpą)?

Komentaras: Paprastai valdovas baudžia savo valdinius, tačiau kalbamuoju atveju pats valdovas susilaukė didžių išminčių bausmės. Kokią mirtiną nuodėmę padarė karalius Vena, kad pakantumu ir puikiu religijos įstatymų išmanymu garsėjantys didieji išminčiai taip griežtai jį nubaudė? Šis faktas byloja ir apie tai, jog pagal brahmanizmo normas gyvenančioje visuomenėje valdovas nėra visiškai nepriklausoma figūra. Jo poelgius stebėjo brahmanai ir reikalui esant galėjo jį nušalinti nuo sosto ar net atimti gyvybę – ne ginklu, o *brahma-śāpos mantra.* Anuomet brahmanai turėjo tokių galių, kad jiems prakeikus žmogus tučtuojau mirdavo.

23 TEKSTAS

नावध्येयः प्रजापालः प्रजाभिरघवानपि ।
यदसौ लोकपालानां बिभर्त्योजः स्वतेजसा ॥२३॥

nāvadhyeyaḥ prajā-pālaḥ prajābhir aghavān api
yad asau loka-pālānāṁ bibharty ojaḥ sva-tejasā

na – niekada; *avadhyeyaḥ* – užgaulioti; *prajā-pālaḥ* – karalių; *prajābhiḥ* – valdiniai; *aghavān* – paskendusį nuodėmėse; *api* – netgi; *yat* – kadangi; *asau* – jis; *loka-pālānām* – daugybės karalių; *bibharti* – pasižymi; *ojaḥ* – galia; *sva-tejasā* – savo įtaka.

Valdiniai neturi teisės užgaulioti karaliaus net jei jiems atrodo, kad karalius smarkiai nusidėjo, nes savo galia karalius pranoksta visus kitus valdovus.

Komentaras: Vedų laikais karalius laikytas Aukščiausiojo Dievo Asmens vietininku Žemėje. Karaliaus titulas, *nara-nārāyaṇa,* byloja apie tai, kad karalius yra žmogaus pavidalu įsikūnijęs Nārāyaṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Todėl, pagal etiketo taisykles, paprastam žmogui buvo užginta įžeidinėti brahmanus ir valdovus *kṣatriyus.* Valdiniai neturi teisės smerkti karaliaus net jei valdovas, jų požiūriu, nusidėjo. Tačiau kalbamuoju atveju, kaip matome, *nara-devatos* prakeikė karalių Veną. Tai tegali reikšti, jog Venos nuodėmės buvo itin sunkios.

24 TEKSTAS

एतदाख्याहि मे ब्रह्मन् सुनीथात्मजचेष्टितम् ।
श्रद्दधानाय भक्ताय त्वं परावरवित्तमः ॥२४॥

etad ākhyāhi me brahman sunīthātmaja-ceṣṭitam
śraddadhānāya bhaktāya tvaṁ parāvara-vittamaḥ

etat – apie visą tą; *ākhyāhi* – prašau, papasakok; *me* – man; *brahman* – o brahmane; *sunīthā-ātmaja* – Venos, Sunīthos sūnaus; *ceṣṭitam* – veiklą; *śraddadhānāya* – visa siela; *bhaktāya* – atsidavusiam tau; *tvam* – tu; *para-avara* – praeitį ir dabartį; *vit-tamaḥ* – gerai žinai.

Vidura paprašė Maitreyos: O brahmane, tau žinoma viskas, kas nutiko praeityje ir kas mūsų dar laukia. Sakyk, kuo nusikalto karalius Vena? Aš visa siela ištikimas tau, todėl trokštu išgirsti apie karaliaus Venos veiklą iš tavo lūpų.

Komentaras: Vidura laikė Maitreyą savo dvasiniu mokytoju. Mokinys pateikia dvasiniam mokytojui klausimus, o mokytojas, jei mokinys yra nuolankus ir ištikimas, į juos atsako. Śrīla Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura rašo,

jog mokinys pelno Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą dvasinio mokytojo malone. Tačiau dvasinis mokytojas neskuba atskleisti transcendentinės išminties paslapčių tam, kuris negali pasigirti ištikimybe ir nuolankumu. Pasak „Bhagavad-gītos“, tam, kad dvasinis mokytojas perteiktų dvasinę išmintį savo mokiniui, mokinys turi būti nuolankus, tarnauti mokytojui ir jo klausinėti.

25 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
अङ्गोऽश्वमेधं राजर्षिराजहार महाक्रतुम् ।
नाजग्मुर्देवतास्तस्मिन्नाहूता ब्रह्मवादिभिः ॥२५॥

maitreya uvāca
aṅgo 'śvamedhaṁ rājarṣir ājahāra mahā-kratum
nājagmur devatās tasminn āhūtā brahma-vādibhiḥ

maitreyaḥ uvāca – Maitreya atsakė; *aṅgaḥ* – karalius Aṅga; *aśvamedham* – *aśvamedhos* aukojimą; *rāja-ṛṣirḥ* – šventasis karalius; *ājahāra* – atliko; *mahā-kratum* – didįjį aukojimą; *na* – ne; *ājagmuḥ* – atvyko; *devatāḥ* – pusdieviai; *tasmin* – į šį aukojimą; *āhūtāḥ* – pakviesti; *brahma-vādibhiḥ* – brahmanų, labai patyrusių aukų atnašautojų.

Śrī Maitreya atsakė: O Vidura, kartą didis karalius Aṅga sumanė atlikti didelį aukojimą, aśvamedhą. Aukojimą rengusieji prityrę brahmanai žinojo, kaip iškviesti pusdievius, tačiau nepaisant jų pastangų nė vienas iš pusdievių aukojime nepasirodė.

Komentaras: Aukojimas pagal Vedų taisykles nėra paprastas ritualinis veiksmas. Aukojime paprastai dalyvaudavo pusdieviai, o aukojamas gyvulys atgimdavo iš naujo. Kali amžiuje nebeliko savo reikalą išmanančių brahmanų, kurie galėtų iškviesti pusdievius ir suteikti gyvūnui naują kūną. Kitados brahmanai išmanė, kaip tarti Vedų *mantras,* ir galėjo praktiškai įrodyti *mantrų* galią. Tačiau mūsų laikais tokių brahmanų neliko, todėl ir aukojimai yra uždrausti. *Aśvamedha* – tai aukojimas, kurio metu aukojamas arklys. Kartais būdavo aukojama karvė (*gavālambha*), tačiau ne tam, kad vėliau ją būtų galima suvalgyti, o tam, kad ji gautų naują kūną ir tuo pačiu būtų įsitikinta *mantrų* galia. Tačiau mūsų epochoje vienintelė praktiškai įgyvendinama *yajña* yra *saṅkīrtana-yajña* – nepertraukiamas Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas.

26 TEKSTAS

तमूचुर्विस्मितास्तत्र यजमानमथर्त्विजः ।
हवींषि हूयमानानि न ते गृह्णन्ति देवताः ॥२६॥

tam ūcur vismitās tatra yajamānam athartvijaḥ
havīṁṣi hūyamānāni na te gṛhṇanti devatāḥ

tam – karaliui Aṅgai; *ūcuḥ* – pranešė; *vismitāḥ* – stebėdamiesi; *tatra* – ten; *yajamānam* – tam, kuris sumanė šį aukojimą; *atha* – paskui; *ṛtvijaḥ* – žyniai; *havīṁṣi* – lydyto sviesto auką; *hūyamānāni* – atnašavome; *na* – ne; *te* – jie; *gṛhṇanti* – priėmė; *devatāḥ* – pusdieviai.

Aukojime dalyvavę žyniai kreipėsi į valdovą Aṅgą sakydami: O valdove, mes tinkamai atlikome aukojimą ir pylėme į ugnį daug lydyto sviesto, tačiau nepaisant visų mūsų pastangų pusdieviai nepriėmė mūsų atnašautos aukos.

27 TEKSTAS

राजन् हवींष्यदुष्टानि श्रद्धयासादितानि ते ।
छन्दांस्ययातयामानि योजितानि धृतव्रतैः ॥२७॥

rājan havīṁṣy aduṣṭāni śraddhayāsāditāni te
chandāṁsy ayāta-yāmāni yojitāni dhṛta-vrataiḥ

rājan – o valdove; *havīṁṣi* – apeiginiai reikmenys; *aduṣṭāni* – nesuteršti; *śraddhayā* – kruopščiai, kupina tikėjimo širdimi; *āsāditāni* – parinkti; *te* – tavo; *chandāṁsi – mantros; ayāta-yāmāni* – nepriekaištingai; *yojitāni* – tariamos; *dhṛta-vrataiḥ* – kvalifikuotų brahmanų.

O valdove, mes žinome, kad tikėjimo kupina širdimi tu kruopščiai parinkai būtiniausius apeiginius reikmenis, nieko nesutepęs ir nesugadinęs, o mes, savo ruožtu, nepriekaištingai ištarėme visus Vedų himnus, nes aukojime dalyvaujantys brahmanai ir žyniai gerai išmano savo darbą ir griežčiausiai vykdo visus apeigyno reikalavimus.

Komentaras: Tardami Vedų *mantras* brahmanai griežtai laikosi kirčiavimo taisyklių ir išlaiko tinkamą intonaciją, o tai reikalauja nemaža išmanymo. Teisingas *mantrą* sudarančių sanskrito žodžių kirčiavimas yra *mantros* veiksmingumo prielaida. Šiuolaikiniai brahmanai negali pasigirti nei geru

sanskrito mokėjimu, nei griežtu apeigyno reikalavimų laikymosi kasdieniniame gyvenime. Tačiau Hare Kṛṣṇa *mantros* kartojimas niekuo nenusileidžia apeiginiams aukojimams. Hare Kṛṣṇa *mantra* turi tokią galią, kad net klaidos kartojant nemažina jos veiksmingumo.

28 TEKSTAS

न विदामेह देवानां हेलनं वयमण्वपि ।
यन्न गृह्णन्ति भागान् स्वान् ये देवाः कर्मसाक्षिणः ॥२८॥

na vidāmeha devānāṁ helanaṁ vayam aṇv api
yan na gṛhṇanti bhāgān svān ye devāḥ karma-sākṣiṇaḥ

na – ne; *vidāma* – galime aptikti; *iha* – sąryšyje su tuo; *devānām* – pusdieviams; *helanam* – įžeidimo, nepagarbos; *vayam* – mes; *aṇu* – menkiausio; *api* – net; *yat* – dėl kurio; *na* – ne; *gṛhṇanti* – priima; *bhāgān* – dalies; *svān* – savo; *ye* – kas; *devāḥ* – pusdieviai; *karma-sākṣiṇaḥ* – aukojimo liudininkai.

O valdove, mes nenutuokiame, kuo galėjome įžeisti pusdievius ar parodyti jiems nepagarbą, tačiau aukojimą stebėjusieji pusdieviai atstūmė savo aukų dalį. Nesuprantame kodėl.

Komentaras: Posmas rodo, kad dėl žynių aplaidumo pusdieviai gali atstumti savąją aukų dalį. Pasiaukojimo tarnystės praktikoje egzistuoja nusižengimai, vadinami *sevā-aparādhomis.* Rādhos ir Kṛṣṇos Dievybių šventykloje garbintojams nevalia daryti klaidų, apie jas pasakojama „Atsidavimo nektare“. Jei Dievybė garbinama dėl akių nevengiant *sevā-aparādhų,* tokių garbintojų negali vadinti bhaktais. Rādhā ir Kṛṣṇa atstums tokias aukas. Todėl bhaktas turi griežtai laikytis nustatytų asmens higienos ir dvasinių švaros reikalavimų, o ne išsigalvoti Dievybių garbinimo metodų, nes tik tada Viešpats priims atnašaujamą auką.

29 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
अङ्गो द्विजवचः श्रुत्वा यजमानः सुदुर्मनाः ।
तत्प्रष्टुं व्यसृजद्वाचं सदस्यांस्तदनुज्ञया ॥२९॥

maitreya uvāca
aṅgo dvija-vacaḥ śrutvā yajamānaḥ sudurmanāḥ
tat praṣṭuṁ vyasṛjad vācaṁ sadasyāṁs tad-anujñayā

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya atsakė; *aṅgaḥ* – karalius Aṅga; *dvija-vacaḥ* – brahmanų kalbą; *śrutvā* – išklausęs; *yajamānaḥ* – aukojimo atlikėjas; *sudurmanāḥ* – labai susirūpinęs; *tat* – dėl to; *praṣṭum* – norėdamas sužinoti; *vyasṛjat vācam* – jis tarė; *sadasyān* – žyniams; *tat* – jiems; *anujñayā* – leidus.

Maitreya paaiškino, kad žyniams baigus kalbėti karalius Aṅga labai susirūpino. Paprašęs žynių leidimo jis nutraukė tylėjimo įžadus ir kreipėsi į aukojimo arenoje esančius išminčius.

30 TEKSTAS

नागच्छन्त्याहुता देवा न गृह्णन्ति ग्रहानिह ।
सदसस्पतयो ब्रूत किमवद्यं मया कृतम् ॥३०॥

nāgacchanty āhutā devā na gṛhṇanti grahān iha
sadasas-patayo brūta kim avadyaṁ mayā kṛtam

na – ne; *āgacchanti* – atvyksta; *āhutāḥ* – nors ir kviesti; *devāḥ* – pusdieviai; *na* – ne; *gṛhṇanti* – priima; *grahān* – atnašaujamas aukas; *iha* – aukojimo metu; *sadasaḥ-patayaḥ* – garbieji žyniai; *brūta* – pasakykite, prašau, man; *kim* – koks; *avadyam* – nusižengimas; *mayā* – mano; *kṛtam* – buvo atliktas.

Valdovas Aṅga kreipėsi į žynius tokiais žodžiais: Garbieji žyniai, sakykit, kuo nusikaltau, kad nepaisydami kvietimo pusdieviai nepanoro dalyvauti aukojime ir nepriima savo aukų dalies.

31 TEKSTAS

सदसस्पतय ऊचुः
नरदेवेह भवतो नाघं तावन्मनाक्स्थितम् ।
अस्त्येकं प्राक्तनमघं यदिहेदृक्त्वमप्रजः ॥३१॥

sadasas-pataya ūcuḥ
nara-deveha bhavato nāghaṁ tāvan manāk sthitam
asty ekaṁ prāktanam aghaṁ yad ihedṛk tvam aprajaḥ

sadasaḥ-patayaḥ ūcuḥ – vyriausieji žyniai tarė; *nara-deva* – o valdove; *iha* – šiame gyvenime; *bhavataḥ* – tavyje; *na* – nėra; *agham* – nuodėmės; *tāvat manāk* – net menkiausios; *sthitam* – glūdi; *asti* – yra; *ekam* – viena; *prāktanam* – praeitame gyvenime; *agham* – nuodėminga veikla; *yat* – dėl kurios; *iha* – šiame gyvenime; *īdṛk* – toks; *tvam* – tu; *aprajaḥ* – neturintis sūnaus.

Vyriausieji žyniai tarė: O valdove, šį gyvenimą tu nenusidėjai net mintyse, todėl čia nėra tavo kaltės. Tačiau praeitą gyvenimą tu padarei nuodėmes, dėl kurių, nepaisant visų tavo dorybių, negali susilaukti sūnaus.

Komentaras: Vyras veda norėdamas susilaukti sūnaus, nes tik sūnus gali išgelbėti tėvą ir protėvius nuo pragaro ugnies. Neveltui Cāṇakya Paṇḍitas yra pasakęs: *putra-hīnaṁ gṛhaṁ śūnyam* – „šeiminis gyvenimas nesusilaukus sūnaus nevertas nė sudilusio skatiko.“ Karalius Aṅga garsėjo doringumu, bet dėl praeito gyvenimo nuodėmių jam nebuvo lemta susilaukti sūnaus. Iš čia kyla išvada, kad, jei žmogus nesusilaukia sūnaus, praeityje jis yra nusidėjęs.

32 TEKSTAS

तथा साधय भद्रं ते आत्मानं सुप्रजं नृप ।
इष्टस्ते पुत्रकामस्य पुत्रं दास्यति यज्ञभुक् ॥३२॥

tathā sādhaya bhadraṁ te ātmānaṁ suprajaṁ nṛpa
iṣṭas te putra-kāmasya putraṁ dāsyati yajña-bhuk

tathā – todėl; *sādhaya* – atlik aukų atnašavimą, kad gautum; *bhadram* – sėkmė telydi; *te* – tave; *ātmānam* – savo; *su-prajanam* – gerą sūnų; *nṛpa* – o valdove; *iṣṭaḥ* – tas, kurį garbinai; *te* – tu; *putra-kāmasya* – trokštantis turėti sūnų; *putram* – sūnų; *dāsyati* – Jis dovanos; *yajña-bhuk* – Viešpats, kuriam skiriami visi aukojimai.

O valdove, telydi tave sėkmė! Tu neturi sūnaus, bet jei su malda kreipsiesi į Aukščiausiąjį Viešpatį prašydamas dovanoti tau sūnų ir tuo tikslu surengsi aukojimą, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuriam skiriami visi aukojimai, išpildys tavo troškimą.

33 TEKSTAS

तथा स्वभागधेयानि ग्रहीष्यन्ति दिवौकसः ।
यद्यज्ञपुरुषः साक्षादपत्याय हरिर्वृतः ॥३३॥

tathā sva-bhāgadheyāni grahīṣyanti divaukasaḥ
yad yajña-puruṣaḥ sākṣād apatyāya harir vṛtaḥ

tathā – tuoj po to; *sva-bhāga-dheyāni* – savo atnašų dalį; *grahīṣyanti* – priims; *diva-okasaḥ* – visi pusdieviai; *yat* – kadangi; *yajña-puruṣaḥ* – aukščiausiasis visų aukų objektas; *sākṣāt* – tiesiogiai; *apatyāya* – kad dovanotų sūnų; *hariḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *vṛtaḥ* – yra pakviestas.

Kai Viešpats Hari, aukščiausiasis visų aukų objektas, atsilieps į tavo kvietimą ir meldimą dovanoti tau sūnų, kartu su Viešpačiu nužengs visi pusdieviai ir pasiims jiems skirtą aukų dalį.

Komentaras: Visų aukojimų tikslas yra Viešpats Višnu. Tai Jam skirtos visos aukos. Kai Viešpats Višnu sutinka dalyvauti aukojime, į aukojimą atvyksta ir pusdieviai, nes jie negali atsisakyti lydėti savo valdovo. Jie nužengia į aukojimo areną kartu su Viešpačiu ir pasiima jiems skirtą aukų dalį. Šis faktas liudija, kad aukojimais siekiama pelnyti ne pusdievių, o Viešpaties Višnu prielankumą.

34 TEKSTAS

तांस्तान् कामान् हरिर्दद्याद्यान् यान् कामयते जनः ।
आराधितो यथैवैष तथा पुंसां फलोदयः ॥३४॥

tāṁs tān kāmān harir dadyād yān yān kāmayate janaḥ
ārādhito yathaivaiṣa tathā puṁsāṁ phalodayaḥ

tān tān – tai; *kāmān* – ko trokšta; *hariḥ* – Viešpats; *dadyāt* – dovanos; *yān yān* – ko tik; *kāmayate* – panorėtų; *janaḥ* – žmogus; *ārādhitaḥ* – kurį garbina; *yathā* – kaip; *eva* – tikrai; *eṣaḥ* – Viešpats; *tathā* – panašiai; *puṁsām* – žmonių; *phala-udayaḥ* – rezultatas.

Aukotojas [pagal karma-kāṇḍos reikalavimus] gaus viską, ko prašo Viešpaties.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats žada išpildyti Savo garbintojų troškimus. Visoms sąlygotoms gyvosioms esybėms materialiame pasaulyje Aukščiausiasis Dievo Asmuo suteikia visišką veikimo laisvę. Tačiau Savo bhaktui Jis taip sako: „Aš tau suteikiu veikimo laisvę, bet tau pačiam bus geriau, jei atsiduosi Man. Tada Aš pažadu pasirūpinti tavimi“. Čia galima brėžti ribą tarp bhaktų ir *karmių. Karmiai* siekia pasimėgauti savo veiklos vaisiais, o Aukščiausiojo Viešpaties vadovaujamas bhaktas tobulėja praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę ir artėja prie aukščiausio gyvenimo tikslo – sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Šiame posme labai svarbus yra žodis *kāmān,* „juslinių malonumų siekimas“. Bhaktas nesiekia juslinių malonumų. Jis yra *anyābhilāṣitā-śūnya,* kitaip sakant, jis neturi troškimų, susijusių su jusliniais malonumais. Vienintelis jo gyvenimo tikslas – suteikti džiaugsmo Aukščiausiajam Viešpačiui, Jo jausmams. Tuo jis skiriasi nuo *karmio.*

35 TEKSTAS

इति व्यवसिता विप्रास्तस्य राज्ञः प्रजातये ।
पुरोडाशं निरवपन् शिपिविष्टाय विष्णवे ॥३५॥

iti vyavasitā viprās tasya rājñaḥ prajātaye
puroḍāśaṁ niravapan śipi-viṣṭāya viṣṇave

iti – taip; *vyavasitāḥ* – nutarę; *viprāḥ* – brahmanai; *tasya* – jo; *rājñaḥ* – karaliaus; *prajātaye* – kad susilauktų sūnaus; *puroḍāśam* – visą, ko reikia aukojimui atlikti; *niravapan* – atnašavo; *śipi-viṣṭāya* – Viešpačiui, kuris glūdi aukuro ugnyje; *viṣṇave* – Viešpačiui Viṣṇu.

Kad karaliui Aṅgai gimtų sūnus, brahmanai nutarė atnašauti auką Viešpačiui Viṣṇu – Tam, kuris glūdi visų gyvųjų esybių širdyse.

Komentaras: Kartais žyniai aukodavo gyvūnus, tačiau ne tam, kad juos nužudytų, bet kad dovanotų jiems naują gyvenimą. Tokio apeiginio veiksmo tikslas – įsitikinti, ar teisingai tariamos Vedų *mantros.* Mūsų dienomis tikrindami medicinos preparatų veiksmingumą mokslininkai numarina laboratorijose daugybę eksperimentinių gyvūnų, tačiau jie negali sugrąžinti jiems gyvybės. O štai aukojimų metu *mantrų* galia gyvūnams buvo grąžinama gyvybė. Posme vartojamas žodis *śipi-viṣṭāya. Śipi* reiškia „aukuro ugnis“. Sudėjus auką į aukuro ugnį Viešpats Viṣṇu įgyja ugnies pavidalą. Todėl Viešpats Viṣṇu vadinamas dar ir Śipiviṣṭa.

36 TEKSTAS

तस्मात्पुरुष उत्तस्थौ हेममाल्यमलाम्बरः ।
हिरण्मयेन पात्रेण सिद्धमादाय पायसम् ॥३६॥

tasmāt puruṣa uttasthau hema-māly amalāmbaraḥ
hiraṇmayena pātreṇa siddham ādāya pāyasam

tasmāt – iš tos ugnies; *puruṣaḥ* – žmogus; *uttasthau* – išniro; *hema-mālī* – su aukso vėriniu; *amala-ambaraḥ* – baltais drabužiais; *hiraṇmayena* – aukso; *pātreṇa* – su puodu; *siddham* – paruoštus; *ādāya* – nešdamas; *pāyasam* – ryžius, virtus piene.

Sudėjus auką į aukuro ugnį iš ugnies išniro baltai apsirengęs žmogus su aukso vėriniu, rankose laikantis aukso puodą su piene virtais ryžiais.

37 TEKSTAS

स विप्रानुमतो राजा गृहीत्वाञ्जलिनौदनम् ।
अवघ्राय मुदा युक्तः प्रादात्पत्न्या उदारधीः ॥३७॥

sa viprānumato rājā gṛhītvāñjalinaudanam
avaghrāya mudā yuktaḥ prādāt patnyā udāra-dhīḥ

saḥ – jis; *vipra* – brahmanams; *anumataḥ* – leidus; *rājā* – karalius; *gṛhītvā* – pasėmė; *añjalinā* – rieškučias; *odanam* – ryžių, virtų piene; *avaghrāya* – pauostęs; *mudā* – džiaugsmingai; *yuktaḥ* – dalį; *prādāt* – atidavė; *patnyai* – savo žmonai; *udāra-dhīḥ* – dosnusis.

Žyniams leidus dosnusis karalius pasėmė rieškučias šių ryžių ir juos pauostęs dalį atidavė savo žmonai.

Komentaras: Šiame kontekste pažymėtinas žodis *udāra-dhīḥ.* Kilnusis valdovas nedvejodamas pasiūlė žmonai Sunīthai paragauti piene virtų ryžių, *prasādos,* kurią gavo iš *yajña-puruṣos* rankų, nors karalienė to ir nebuvo verta. Be jokių abejonių, viskam yra Aukščiausiojo Dievo Asmens valia. Kaip parodys vėlesni posmai, šis karaliaus poelgis jam nebuvo itin naudingas. Žinodamas apie karaliaus Aṅgos kilnumą ir norėdamas dar labiau susilpninti jo prisirišimą prie materialaus pasaulio, Aukščiausiasis Dievo Asmuo pasirūpino, kad karalienė pagimdytų žiaurų sūnų, dėl kurio Aṅga

bus priverstas palikti namus. Kaip jau rašyta, Viešpats Viṣṇu tiksliai išpildo *karmių* troškimus. Tačiau bhaktų troškimus Jis išpildo taip, kad ilgainiui bhaktai sugrįžtų pas Jį. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“: *dadāmi buddhi-yogaṁ taṁ yena mām upayānti te.* Viešpats suteikia bhaktui visas sąlygas dvasiškai tobulėti, kad jis sugebėtų sugrįžti namo, atgal pas Dievą.

38 TEKSTAS

सा तत्पुंसवनं राज्ञी प्राश्य वै पत्युरादधे ।
गर्भं काल उपावृत्ते कुमारं सुषुवेऽप्रजा ॥३८॥

sā tat puṁ-savanaṁ rājñī prāśya vai patyur ādadhe
garbhaṁ kāla upāvṛtte kumāraṁ suṣuve 'prajā

sā – ji; *tat* – šio maisto; *pum-savanam* – kurį suvalgius galima susilaukti vyriškos lyties kūdikio; *rājñī* – karalienė; *prāśya* – paragavusi; *vai* – tikrai; *patyuḥ* – nuo vyro; *ādadhe* – susilaukė; *garbham* – nėštumo; *kāle* – skirtu laiku; *upāvṛtte* – gimė; *kumāram* – sūnus; *suṣuve* – pagimdė; *aprajā* – neturėjusi sūnaus.

Paragavusi ryžių valgio, kuris turėjo galią padėti susilaukti sūnaus, sūnaus neturėjusi karalienė pastojo ir skirtu laiku pagimdė berniuką.

Komentaras: Egzistuoja dešimt dvasinio apsivalymo apeigų, viena kurių yra *puṁ-savanam.* Apeigos metu moteris suvalgo *prasādos,* Viešpačiui Viṣṇu paaukoto maisto, kad vėliau po lytinių santykių su vyru galėtų pastoti.

39 TEKSTAS

स बाल एव पुरुषो मातामहमनुव्रतः ।
अधर्मांशोद्भवं मृत्युं तेनाभवदधार्मिकः ॥३९॥

sa bāla eva puruṣo mātāmaham anuvrataḥ
adharmāṁśodbhavaṁ mṛtyuṁ tenābhavad adhārmikaḥ

saḥ – šis; *bālaḥ* – vaikas; *eva* – tikrai; *puruṣaḥ* – vyriškos lyties; *mātāmaham* – jo senelio iš motinos pusės; *anuvrataḥ* – pasekėjas; *adharma* – bedievystės; *aṁśa* – dalies; *udbhavam* – gimęs iš; *mṛtyum* – mirties; *tena* – todėl; *abhavat* – jis tapo; *adhārmikaḥ* – bedieviu.

Šio vaiko gyslomis tekėjo bedievių kraujas. Jo senelis iš motinos pusės buvo įsikūnijusi mirtis. Atsigimęs į senelį berniukas nuo pat vaikystės augo visiškas bedievis.

Komentaras: Kūdikio motina, Sunīthā, buvo Mirties dukra. Paprastai dukra paveldi tėvo, o sūnus – motinos bruožus. Pasak žinomos aksiomos, jei du dėmenys yra lygūs trečiajam, tai jie lygūs ir vienas kitam, todėl karaliaus Aṅgos sūnus atsigimė į savo senelį iš motinos pusės. *Smṛti-śāstra* skelbia, kad berniukas paprastai linksta į savo giminaičius iš motinos pusės ir perima jų pasaulėjautą. *Narāṇāṁ mātula-karma*: berniukas paprastai paveldi savo motinos giminės bruožus. Jeigu moteris yra kilusi iš degradavusios nusidėjėlių šeimos, kad ir koks kilnus būtų jos vyras, sūnus paveldi ydas motiniškąja giminystės linija. Todėl Vedų laikais sudarant santuoką visada buvo kreipiamas dėmesys į būsimų žmonos ir vyro kilmę, ir ji įvykdavo tik tuomet, jei astrologiniai skaičiavimai bylodavo apie sėkmingą sąjungą. Tačiau kartais astrologiniai skaičiavimai pasirodo esą klaidingi ir santuoka būna nelaiminga.

Akivaizdu, jog paėmęs į žmoną Sunīthą, karalius Aṅga padarė nevykusį pasirinkimą, nes ji buvo Mirties dukra. Kartais Viešpats specialiai padaro, kad Jo bhakto šeiminis gyvenimas susiklostytų nesėkmingai ir aplinkinių spaudžiamas jis atšaltų žmonai bei šeimos židiniui ir visiškai atsidėtų pasiaukojimo tarnystei. Matyt, šiuo atveju Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo pasirūpino, kad karalius Aṅga, tyras Jo bhaktas, gautų į žmonas jo nevertą moterį Sunīthą, kuriai gimtų netikėlis Vena. Nesėkminga santuoka padėjo karaliui visiškai atsikratyti potraukio šeiminiam gyvenimui ir palikti namus, kad sugrįžtų atgal pas Dievą.

40 TEKSTAS

स शरासनमुद्यम्य मृगयुर्वनगोचरः ।
हन्त्यसाधुर्मृगान्दीनान् वेनोऽसावित्यरौज्जनः ॥४०॥

sa śarāsanam udyamya mṛgayur vana-gocaraḥ
hanty asādhur mṛgān dīnān veno 'sāv ity arauj janaḥ

saḥ – šis berniukas, vardu Vena; *śarāsanam* – savo lanką; *udyamya* – paėmęs; *mṛgayuḥ* – medžiotojas; *vana-gocaraḥ* – išėjęs į mišką; *hanti* – žudydavo; *asādhuḥ* – būdamas labai žiaurus; *mṛgān* – elnius; *dīnān* – nekaltus; *venaḥ* – Vena; *asau* – štai jis; *iti* – taip; *araut* – šaukdavo; *janaḥ* – visi žmonės.

Apsiginklavęs lanku ir strėlėmis žiaurusis vaikas traukdavo į gretimą mišką ir be jokio reikalo žudydavo nekaltus elnius. Vos jį pamatę žmonės imdavo šaukti: „Kraugerys Vena eina! Žiaurusis Vena eina!“

Komentaras: Kṣatriyams leidžiama medžioti žvėris, kad išmoktų žudyti, tačiau jie neturi teisės žudyti, kad pasisotintų žvėriena ar kitais tikslais. Karalius *kṣatriyas* prireikus turi mokėti nukirsti galvą nusikaltėliui, todėl privalo išmokti valdyti ginklą, taigi *kṣatriyams* buvo leista medžioti miške. Tačiau karaliaus Aṅgos sūnus Vena per motinos giminės liniją paveldėjo žiaurumą ir žudė nelaimingus gyvūnus be jokio reikalo. Jis taip pagarsėjo savo žiaurumu, kad jam pasirodžius apylinkių gyventojai drebėdami iš baimės imdavo šaukti: „Vena ateina! Vena ateina!“. Taigi nuo pat vaikystės jis kėlė baimę savo karalystės gyventojams.

41 TEKSTAS

आक्रीडे क्रीडतो बालान् वयस्यानतिदारुणः ।
प्रसह्य निरनुक्रोशः पशुमारममारयत् ॥४१॥

ākrīḍe krīḍato bālān vayasyān atidāruṇaḥ
prasahya niranukrośaḥ paśu-māram amārayat

ākrīḍe – žaidimų aikštelėje; *krīḍataḥ* – žaisdamas; *bālān* – berniukus; *vayasyān* – savo bendraamžius; *ati-dāruṇaḥ* – labai žiaurus; *prasahya* – jėga; *niranukrośaḥ* – negailestingasis; *paśu-māram* – tarsi gyvulius skerdykloje; *amārayat* – žudė.

Berniuko būta tokio žiauraus, kad žaisdamas su savo bendraamžiais negailestingai juos nužudydavo, tarsi jie būtų skersti išrinkti gyvuliai.

42 TEKSTAS

तं विचक्ष्य खलं पुत्रं शासनैर्विविधैर्नृपः ।
यदा न शासितुं कल्पो भृशमासीत्सुदुर्मनाः ॥४२॥

taṁ vicakṣya khalaṁ putraṁ śāsanair vividhair nṛpaḥ
yadā na śāsituṁ kalpo bhṛśam āsīt sudurmanāḥ

tam – jį; *vicakṣya* – stebėdamas; *khalam* – žiaurų; *putram* – sūnų; *śāsanaiḥ* – bausmėmis; *vividhaiḥ* – įvairiausiomis; *nṛpaḥ* – karalius; *yadā* – tačiau; *na* – ne; *śāsitum* – suvaldyti; *kalpaḥ* – sugebėjęs; *bhṛśam* – labai; *āsīt* – buvo; *sudurmanāḥ* – prislėgtas.

Matydamas, koks žiaurus ir beširdis auga jo sūnus Vena, karalius Aṅga bandė auklėti jį įvairiausiomis bausmėmis, tačiau greitai įsitikino, kad nesugrąžins sūnaus į doros kelią, ir gilus sielvartas apipynė jo širdį.

43 TEKSTAS

प्रायेणाभ्यर्चितो देवो येऽप्रजा गृहमेधिनः ।
कदपत्यभृतं दुःखं ये न विन्दन्ति दुर्भरम् ॥४३॥

prāyeṇābhyarcito devo ye 'prajā gṛha-medhinaḥ
kad-apatya-bhṛtaṁ duḥkhaṁ ye na vindanti durbharam

prāyeṇa – tikriausiai; *abhyarcitaḥ* – garbino; *devaḥ* – Viešpatį; *ye* – tie, kurie; *aprajāḥ* – neturi sūnų; *gṛha-medhinaḥ* – šeimos žmonės; *kad-apatya* – netikęs sūnus; *bhṛtam* – kurį sukelia; *duḥkham* – skausmo; *ye* – tie, kurie; *na* – ne; *vindanti* – kenčia; *durbharam* – nepakeliamo.

Karalius mąstė sau: Laimingi yra tie, kurie neturi sūnaus! Turbūt praeituose gyvenimuose jie garbino Aukščiausiąjį, todėl dabar jiems nereikia kentėti nepakeliamo skausmo dėl netikusio sūnaus.

44 TEKSTAS

यतः पापीयसी कीर्तिरधर्मश्च महान्नृणाम् ।
यतो विरोधः सर्वेषां यत आधिरनन्तकः ॥४४॥

yataḥ pāpīyasī kīrtir adharmaś ca mahān nṛṇām
yato virodhaḥ sarveṣāṁ yata ādhir anantakaḥ

yataḥ – dėl nedoro sūnaus; *pāpīyasī* – nusidėjėlio; *kīrtiḥ* – reputacija; *adharmaḥ* – bedievystė; *ca* – ir; *mahān* – didi; *nṛṇām* – žmonėse; *yataḥ* – iš kurios; *virodhaḥ* – nesantarvė; *sarveṣām* – tarp žmonių; *yataḥ* – iš kurios; *ādhiḥ* – rūpesčiai; *anantakaḥ* – nesibaigiantys.

Nedoras sūnus teršia gerą tėvo vardą. Savo nuodėmingais darbais jis sėja nesantarvę, bedievystę ir nesibaigiančias kančias.

Komentaras: Sakoma, kad santuoka beprasmė, jei sutuoktiniai nesusilaukia sūnaus, tačiau jei sūnus yra nedoras, iš jo naudos ne daugiau nei iš aklos akies. Tokia akis nemato ir, be to, sukelia daug skausmo. Todėl karalius jautėsi labai nelaimingas, kad susilaukė tokio nedoro sūnaus.

45 TEKSTAS

कस्तं प्रजापदेशं वै मोहबन्धनमात्मनः ।
पण्डितो बहु मन्येत यदर्थाः क्लेशदा गृहाः ॥४५॥

kas taṁ prajāpadeśaṁ vai moha-bandhanam ātmanaḥ
paṇḍito bahu manyeta yad-arthāḥ kleśadā gṛhāḥ

kaḥ – koks; *tam* – tokį; *prajā-apadeśam* – kuris tik vadinasi sūnumi; *vai* – tikrai; *moha* – iliuzijos; *bandhanam* – pančiai; *ātmanaḥ* – sielai; *paṇḍitaḥ* – išmintingas žmogus; *bahu manyeta* – brangins; *yat-arthāḥ* – dėl kurio; *kleśa-dāḥ* – kankinanti našta; *gṛhāḥ* – namai.

Koks išmintingas ir malonus žmogus norėtų turėti tokį niekam tikusį sūnų? Netikėlis sūnus tėvui tėra tik iliuzijos pančiai, neišsipildžiusi svajonė, paverčianti šeimyninį gyvenimą pragaru.

46 TEKSTAS

कदपत्यं वरं मन्ये सदपत्याच्छुचां पदात् ।
निर्विद्येत गृहान्मर्त्यो यत्क्लेशनिवहा गृहाः ॥४६॥

kad-apatyaṁ varaṁ manye sad-apatyāc chucāṁ padāt
nirvidyeta gṛhān martyo yat-kleśa-nivahā gṛhāḥ

kad-apatyam – blogas sūnus; *varam* – geriau; *manye* – aš manau; *sat-apatyāt* – nei geras sūnus; *śucām* – kančių; *padāt* – šaltinis; *nirvidyeta* – išsivaduoja nuo prisirišimų; *gṛhāt* – prie namų; *martyaḥ* – paprastas mirtingasis; *yat* – dėl kurio; *kleśa-nivahāḥ* – tampa pragaru; *gṛhāḥ* – namai.

Karalius guodėsi: Vis dėlto blogas sūnus geriau nei geras, nes turėdamas gerą sūnų žmogus prisiriša prie namų, o nevykėlis sūnus atgraso nuo šeimos židinio. Netikęs sūnus paverčia tėvo gyvenimą šeimoje pragaru ir, jei tėvas išmintingas, padeda jam atsižadėti namų.

Komentaras: Karalius ėmė svarstyti susiklosčiusią padėtį prisirišimo ir atsižadėjimo požiūriu. Prahlāda Mahārāja lygina šeiminį gyvenimą materialiame pasaulyje su apleistu šuliniu. Įkritus į apleistą šulinį labai sunku iš jo išsiropšti, išlikti gyvam. Todėl Prahlāda Mahārāja pataria stengtis kuo greičiau išlipti iš šeimos gyvenimo šulinio ir išeiti į mišką, pasikliovus Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Pagal Vedų visuomenės normas, sulaukęs tam tikro amžiaus vyras turi palikti namus ir duoti *vānaprasthos,* o vėliau ir *sannyāsio* įžadus. Tačiau dauguma žmonių yra taip stipriai prisirišę prie šeimos, kad negali su ja išsiskirti iki pat mirties. Svarstydamas apie pasitraukimą iš namų karalius Aṅga nutarė, kad nevykęs sūnus tik padės jam lengviau pasiryžti šiam žingsniui. Jis priėjo prie išvados, kad nevykęs sūnus iš tikrųjų yra jo sąjungininkas, nes padeda nutraukti ryšius su šeima. Juk galų gale visi mes turime atsikratyti materialių prisirišimų ir, jei nevykęs sūnus savo elgesiu skatina tėvą pasitraukti iš namų, tėvas turi laikyti tokį sūnų likimo dovana.

47 TEKSTAS

एवं स निर्विण्णमना नृपो गृहान्
निशीथ उत्थाय महोदयोदयात् ।
अलब्धनिद्रोऽनुपलक्षितो नृभि-
र्हित्वा गतो वेनसुवं प्रसुप्ताम् ॥४७॥

evaṁ sa nirviṇṇa-manā nṛpo gṛhān
niśītha utthāya mahodayodayāt
alabdha-nidro 'nupalakṣito nṛbhir
hitvā gato vena-suvaṁ prasuptām

evam – taip; *saḥ* – jis; *nirviṇṇa-manāḥ* – abejingas; *nṛpaḥ* – karalius Aṅga; *gṛhāt* – iš namų; *niśīthe* – nakties gūdumoje; *utthāya* – pakilo; *mahā-udaya-udayāt* – gavęs didžių sielų palaiminimus; *alabdha-nidraḥ* – negalėjęs užmigti; *anupalakṣitaḥ* – nepastebėtas; *nṛbhiḥ* – žmonių; *hitvā* – palikęs; *gataḥ* – išėjo; *vena-suvam* – Venos motiną; *prasuptām* – kietai įmigusią.

Tokios mintys karaliui Aṅgai neleido naktį sumerkti akių. Šeimos gyvenimas jo akyse prarado bet kokį patrauklumą. Todėl vieną gūdžią naktį jis pakilo iš guolio ir išėjo palikęs kietai įmigusią Venos motiną, savo žmoną. Tą akimirką jis atsižadėjo klestinčios karalystės bei prabanga spindinčių rūmų ir niekieno nepastebėtas tyliai išėjęs pro rūmų vartus patraukė į mišką.

Komentaras: Žodis *mahodayodayāt* posme nurodo į tai, jog didžios sielos palaiminimas gali atnešti žmogui materialius turtus, tačiau, jei žmogus suranda savyje jėgų atsisakyti materialių gėrybių, šis jo apsisprendimas laikytinas ypatingu didžių sielų prielankumo ženklu. Karaliui nebuvo lengva atsisveikinti su savo klestinčia karalyste ir jauna mylinčia žmona. Tik Viešpaties, Aukščiausiojo Dievo Asmens, malone jam pavyko atsisakyti visko, kas buvo brangu jo širdžiai, ir tyliai išeiti iš namų. Istorija žino nemažai pavyzdžių, kai didžios sielos, lygiai kaip karalius Aṅga, vidury nakties išeidavo iš namų, palikę savo žmonas, vaikus ir turtus.

48 TEKSTAS

विज्ञाय निर्विद्य गतं पतिं प्रजाः
पुरोहितामात्यसुहृद्गणादयः ।
विचिक्युरुर्व्यामतिशोककातरा
यथा निगूढं पुरुषं कुयोगिनः ॥४८॥

vijñāya nirvidya gataṁ patiṁ prajāḥ
purohitāmātya-suhṛd-gaṇādayaḥ
vicikyur urvyām atiśoka-kātarā
yathā nigūḍhaṁ puruṣaṁ kuyoginaḥ

vijñāya – sužinoję, kad; *nirvidya* – abejinga širdimi; *gatam* – paliko; *patim* – valdovas; *prajāḥ* – visi valdiniai; *purohita* – žyniai; *āmātya* – ministrai; *suhṛt* – draugai; *gaṇa-ādayaḥ* – ir paprasti žmonės; *vicikyuḥ* – ieškojo; *urvyām* – po visą pasaulį; *ati-śoka-kātarāḥ* – giliai sukrėsti; *yathā* – kaip; *nigūḍham* – slypinčios; *puruṣam* – Supersielos; *ku-yoginaḥ* – nepatyrę mistikai.

Žinia apie tai, kad valdovas abejinga širdimi paliko namus, sukrėtė miestelėnus, žynius, ministrus, karaliaus draugus ir valdinius. Jie puolė ieškoti valdovo po visą pasaulį, kaip nepatyrę mistikai ieško savyje Supersielos.

Komentaras: Šis pavyzdys apie nepatyrusius mistikus, širdyje ieškančius Supersielos, labai pamokantis. Absoliuti Tiesa turi tris aspektus: beasmenį Brahmaną, lokalizuotąją Paramātmą ir Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. *Kuyoginaḥ,* mistikai neišmanėliai, kuriems filosofiniais apmąstymais kartais pavyksta pasiekti beasmenį Bahmano lygį, nepajėgūs surasti Supersielos, glūdinčios kiekvienos gyvosios esybės širdyje. Valdovui išėjus valdiniai neabejojo, kad jis kažkur yra, tačiau niekas neturėjo nė menkiausio supratimo, kaip jį surasti, todėl jų paieškos buvo tokios pat bevaisės, kaip ir neišmanėlių mistikų.

49 TEKSTAS

अलक्षयन्तः पदवीं प्रजापते-
हतोद्यमाः प्रत्युपसृत्य ते पुरीम् ।
ऋषीन् समेतानभिवन्द्य साश्रवो
न्यवेदयन् पौरव भर्तृविप्लवम् ॥४९॥

alakṣayantaḥ padavīṁ prajāpater
hatodyamāḥ pratyupasṛtya te purīm
ṛṣīn sametān abhivandya sāśravo
nyavedayan paurava bhartṛ-viplavam

alakṣayantaḥ – neaptikę; *padavīm* – jokių pėdsakų; *prajāpateḥ* – karaliaus Aṅgos; *hata-udyamāḥ* – nusivylę; *pratyupasṛtya* – sugrįžo; *te* – šie valdiniai; *purīm* – į miestą; *ṛṣīn* – didiesiems išminčiams; *sametān* – susirinkusiems; *abhivandya* – pagarbiai nusilenkę; *sā-aśravaḥ* – su ašaromis akyse; *nyavedayan* – pranešė; *paurava* – o Vidura; *bhartṛ* – valdovo; *viplavam* – nėra.

Neaptikę jokių valdovo pėdsakų miestelėnai suvokė, kad jų pastangos bergždžios, ir nusivylę grįžo į sostinę, į kurią nelikus karaliaus iš visos šalies susirinko išmintingiausi žmonės. Išreiškę pagarbą išminčiams paieškose dalyvavę karalystės gyventojai su ašaromis akyse pranešė, kad niekur nerado savo valdovo.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti tryliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dhruvos Mahārājos ainiai“.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Karaliaus Venos gyvenimo istorija

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
भृग्वादयस्ते मुनयो लोकानां क्षेमदर्शिनः ।
गोप्तर्यसति वै नृणां पश्यन्तः पशुसाम्यताम् ॥ १ ॥

maitreya uvāca
bhṛgv-ādayas te munayo lokānāṁ kṣema-darśinaḥ
goptary asati vai nṝṇāṁ paśyantaḥ paśu-sāmyatām

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tęsė; *bhṛgu-ādayaḥ* – vadovaujami Bhṛgu; *te* – visi jie; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *lokānām* – žmonių; *kṣema-darśinaḥ* – kurie visada rūpinasi gerove; *goptari* – karaliui; *asati* – pasitraukus; *vai* – tikrai; *nṝṇām* – visų gyventojų; *paśyantaḥ* – suprato; *paśu-sāmyatām* – gyvulišką egzistenciją.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O narsusis Vidura, Bhṛgu vadovaujami didieji išminčiai visada rūpinosi paprastų žmonių gerove. Pasitraukus karaliui Aṅgai valstybės piliečiai neteko globėjo, ir išminčiai suprato, kad nesant valdovo gyventojai pamins įstatymus ir ims savivaliauti.

Komentaras: Didelė reikšmė tenka posmo žodžiui *kṣema-darśinaḥ.* Taip vadinami tie, kurie nuolat rūpinasi visuomenės gerove. Bhṛgu ir kitų didžių išminčių nuolatinis rūpestis buvo visatos gyventojų dvasinis tobulėjimas. Duodami patarimus įvairių planetų valdovams, jie ragino valdovus niekada neišleisti šio tikslo iš akių. Senų senovėje valdovai ir karaliai visais klausimais tardavosi su didžiais išminčiais ir valdė šalį vadovaudamiesi jų priesakais. Pasitraukus karaliui Aṅgai Žemėje neliko žmogaus, galinčio įvykdyti išminčių valią. Palikti likimo valiai žmonės tapo nevaldomi kaip

gyvulių banda. Pasak „Bhagavad-gītos“ (4.13), visuomenę turėtų sudaryti keturi luomai pagal žmogaus veiklos pobūdį ir materialios gamtos *guņų* jiems daromą įtaką. Bet kurioje visuomenėje egzistuoja intelektualų, valdovų, ūkininkų ir darbininkų klasės. Šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse ši mokslinė socialinės organizacijos sistema yra apversta aukštyn kojomis. *Śūdros,* paprasti darbininkai, balsų dauguma renkami į vadovaujančius postus. Jie nieko neišmano apie aukščiausią gyvenimo tikslą ir kuria įstatymus, vadovaudamiesi vien savo įnoriais. Todėl šiuolaikinėje visuomenėje niekas nesijaučia laimingas.

2 TEKSTAS

वीरमातरमाहूय सुनीथां ब्रह्मवादिनः ।
प्रकृत्यसम्मतं वेनमभ्यषिञ्चन् पतिं भुवः ॥ २॥

vīra-mātaram āhūya sunīthāṁ brahma-vādinaḥ
prakṛty-asammataṁ venam abhyaṣiñcan patiṁ bhuvaḥ

vīra – Venos; *mātaram* – motiną; *āhūya* – pakvietę; *sunīthām* – vardu Sunītha; *brahma-vādinaḥ* – didieji išminčiai, gerai išmanantys Vedas; *prakṛti* – ministrams; *asammatam* – nepritariant; *venam* – Veną; *abhyaṣiñcan* – karūnavo; *patim* – valdovu; *bhuvaḥ* – viso pasaulio.

Didieji išminčiai kreipėsi į karalienę motiną, Sunīthą, ir jai sutikus valdovu karūnavo Veną, kuriam perdavė valdyti visą pasaulį. Tačiau nė vienas iš ministrų nepritarė šiam sprendimui.

3 TEKSTAS

श्रुत्वा नृपासनगतं वेनमत्युग्रशासनम् ।
निलिल्युर्दस्यवः सद्यः सर्पत्रस्ता इवाखवः ॥ ३॥

śrutvā nṛpāsana-gataṁ venam atyugra-śāsanam
nililyur dasyavaḥ sadyaḥ sarpa-trastā ivākhavaḥ

śrutvā – išgirdę; *nṛpa* – apie tai, kad karaliumi; *āsana-gatam* – karūnuotas; *venam* – Vena; *ati* – labai; *ugra* – žiauriai; *śāsanam* – baudžiantis; *nililyuḥ* –

išsislapstė; *dasyavaḥ* – visi vagys; *sadyaḥ* – tučtuojau; *sarpa* – nuo gyvatės; *trastāḥ* – išsigandę; *iva* – kaip; *ākhavaḥ* – žiurkės.

Vena garsėjo savo žiaurumu, todėl, kai karalystę apskriejo žinia apie jo karūnavimą, plėšikai ir vagys be galo persigando ir išsislapstė po kampus kaip žiurkės pasirodžius gyvatei.

Komentaras: Valdžiai silpstant galvas iškelia vagys ir plėšikai. Tačiau jei valstybei vadovauja įtakingas valdovas, jie laikosi šešėlyje arba pasitraukia. Žinoma, Venos negalima pavadinti geru valdovu, bet, kadangi jis garsėjo žiaurumu, šalyje bent jau nebeliko plėšikų ir vagių.

4 TEKSTAS

स आरूढनृपस्थान उन्नद्धोऽष्टविभूतिभिः ।
अवमेने महाभागान् स्तब्धः सम्भावितः स्वतः ॥ ४ ॥

sa ārūḍha-nṛpa-sthāna unnaddho 'ṣṭa-vibhūtibhiḥ
avamene mahā-bhāgān stabdhaḥ sambhāvitaḥ svataḥ

saḥ – karalius Vena; *ārūḍha* – atsisėdęs į; *nṛpa-sthānaḥ* – karaliaus sostą; *unnaddhaḥ* – pakilęs į puikybę; *aṣṭa* – aštuonių; *vibhūtibhiḥ* – nuo didžiųjų galių; *avamene* – ėmė įžeidinėti; *mahā-bhāgān* – didžias asmenybes; *stabdhaḥ* – nepaisantis kitų; *sambhāvitaḥ* – laikydamas didžiu; *svataḥ* – save.

Atsisėdęs į sostą Vena paveldėjo aštuonias didžiąsias galias ir pasikėlė į puikybę. Apsvaigęs nuo savo paties didybės jis nutarė, kad pasaulyje nėra jam lygių, ir ėmė įžeidinėti didžius išminčius.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *aṣṭa-vibhūtibhiḥ* – „aštuonios didžiosios galios“. Valdovas turi pasižymėti aštuoniomis mistinėmis galiomis, kurios įgyjamos praktikuojant mistinę *yogą.* Valdovai mistikai vadinti *rājarṣiais* – karaliais, pasižyminčiais didžių išminčių dorybėmis. Praktikuodami mistinę *yogą rājarṣiai* įgydavo nepaprastų galių, jie galėdavo tapti mažesniais už mažiausią ar didesniais už didžiausią ir įgyvendinti bet kurį savo troškimą. Be to, *rājarṣiai* galėdavo sukurti ištisą karalystę, priversti žmones paklusti savo valiai ir juos valdyti. Tai tik dalis galių, kurias turėjo praeities valdovai. Vena niekada nepraktikavo mistinės *yogos,* tačiau tapęs valdovu pasikėlė į puikybę. Beširdis Vena ėmė piktnaudžiauti valdžia ir įžeidinėti didžiuosius išminčius.

5 TEKSTAS

एवं मदान्ध उत्सिक्तो निरङ्कुश इव द्विपः ।
पर्यटन् रथमास्थाय कम्पयन्निव रोदसी ॥ ५ ॥

evaṁ madāndha utsikto nirańkuśa iva dvipaḥ
paryaṭan ratham āsthāya kampayann iva rodasī

evam – taip; *madha-andhaḥ* – apakintas valdžios; *utsiktaḥ* – išdidus; *niraṅkuśaḥ* – nevaldomas; *iva* – kaip; *dvipaḥ* – dramblys; *paryaṭan* – žvalgėsi; *ratham* – į kovos vežimą; *āsthāya* – pakilęs; *kampayan* – versdamas krūpčioti; *iva* – tikrai; *rodasī* – dangų ir žemę.

Apakintas turtų ir valdžios karalius Vena pakilo į kovos vežimą ir leidosi žvalgytis po savo valdas. Jis lėkė tarsi nevaldomas laukinis dramblys, ir nuo jo ratų bildesio krūpčiojo žemė ir dangus.

6 TEKSTAS

न यष्टव्यं न दातव्यं न होतव्यं द्विजाः क्वचित् ।
इति न्यवारयद्धर्मं भेरीघोषेण सर्वशः ॥ ६ ॥

na yaṣṭavyaṁ na dātavyaṁ na hotavyaṁ dvijāḥ kvacit
iti nyavārayad dharmaṁ bherī-ghoṣeṇa sarvaśaḥ

na – ne; *yaṣṭavyam* – galima atlikti aukų atnašavimus; *na* – ne; *dātavyam* – galima dalinti labdarą; *na* – ne; *hotavyam* – galima atnašauti lydytą sviestą; *dvijāḥ* – o dusyk gimusieji; *kvacit* – kada nors; *iti* – tokiu būdu; *nyavārayat* – uždraudė; *dharmam* – bet kokias religines apeigas; *bherī* – litaurų; *ghoṣeṇa* – dūžiais; *sarvaśaḥ* – visur.

Vena uždraudė dusyk gimusiems (brahmanams) atlikti aukų atnašavimus, dalinti labdarą ir atnašauti aukuro ugniai lydytą sviestą. Litaurų dūžių palydėtas šis jo sprendimas buvo paskelbtas visuose šalies miestuose ir kaimuose. Kitaip sakant, Vena uždraudė savo karalystėje bet kokias religines apeigas.

Komentaras: Mūsų dienomis didieji valstybių valdovai visose pasaulio šalyse elgiasi lygiai taip pat, kaip prieš daugel metų elgėsi karalius Vena. Dabar situacija pasaulyje tokia įtempta, kad valstybė bet kuriuo momentu gali uždrausti vykdyti religines apeigas. Tai gali baigtis tuo, kad dorin-

giems žmonėms Žemėje neliks vietos. Todėl kiekvienas išmintingas žmogus turėtų labai rimtai praktikuoti Kṛṣṇos sąmonę, kuri padės jam sugrįžti namo, atgal pas Dievą, tuomet jam daugiau niekada neteks patirti materialaus pasaulio kančių.

7 TEKSTAS

वेनस्यावेक्ष्य मुनयो दुर्वृत्तस्य विचेष्टितम् ।
विमृश्य लोकव्यसनं कृपयोचुः स्म सत्रिणः ॥ ७ ॥

venasyāvekṣya munayo durvṛttasya viceṣṭitam
vimṛśya loka-vyasanaṁ kṛpayocuḥ sma satriṇaḥ

venasya – karaliaus Venos; *āvekṣya* – stebėję; *munayaḥ* – visi didieji išminčiai; *durvṛttasya* – piktadario; *viceṣṭitam* – veiksmus; *vimṛśya* – pamatę; *loka-vyasanam* – rimtą grėsmę žmonijai; *kṛpayā* – iš užuojautos; *ūcuḥ* – aptarė susidariusią padėtį; *sma* – praeityje; *satriṇaḥ* – atnašavę aukas.

Matydami Venos piktadarystes didieji išminčiai nutarė, kad pasauliui iškilo rimta grėsmė ir žmonija atsidūrė prie bedugnės krašto. Iš užuojautos žmonėms jie nutarė aptarti susidariusią padėtį, juo labiau, kad ir juos pačius palietė draudimas vykdyti aukojimus.

Komentaras: Didieji išminčiai karūnavo Veną valdovu rūpindamiesi paprastų žmonių gerove, tačiau įsitikinus, koks neatsakingas ir žiaurus yra jaunasis valdovas, jiems vėl teko susimąstyti dėl žmonių likimo. Tai rodo, kad išminčiai, šventieji ir bhaktai toli gražu neabejingi aplinkinių žmonių likimui, jiems rūpi jų laimė ir gerovė. *Karmiai* visas savo pastangas skiria praturtėjimui, o uždirbtus pinigus leidžia jusliniams malonumams, *jñāniai* paprastai rūpinasi vien išsivadavimu, todėl jie nesikiša į visuomenės gyvenimą. Tačiau tikri bhaktai ir šventieji nėra abejingi žmonių likimui, jiems rūpi tiek materiali, tiek dvasinė visuomenės gerovė. Štai kodėl didieji išminčiai tarėsi, kaip apsaugoti žmonės nuo pavojaus, iškilusio dėl karaliaus Venos kaltės.

8 TEKSTAS

अहो उभयतः प्राप्तं लोकस्य व्यसनं महत् ।
दारुण्युभयतो दीप्ते इव तस्करपालयोः ॥ ८ ॥

aho ubhayataḥ prāptaṁ lokasya vyasanaṁ mahat
dāruṇy ubhayato dīpte iva taskara-pālayoḥ

aho – deja; *ubhayataḥ* – iš abiejų pusių; *prāptam* – kilo; *lokasya* – žmonėms; *vyasanam* – pavojus; *mahat* – didelis; *dāruṇi* – rąstas; *ubhayataḥ* – iš abiejų pusių; *dīpte* – degantis; *iva* – kaip; *taskara* – nuo vagių ir plėšikų; *pālayoḥ* – ir nuo valdovo.

Pasitarę didieji išminčiai priėjo prie išvados, kad žmonėms gresia dvejopas pavojus. Jie tarsi skruzdės ant iš dviejų pusių degančio rąsto: iš vienos pusės grasina vagys ir plėšikai, o iš kitos – siautėjantis neatsakingas valdovas.

9 TEKSTAS

अराजकभयादेष कृतो राजातदर्हणः ।
ततोऽप्यासीद्भयं त्वद्य कथं स्यात्स्वस्ति देहिनाम् ॥ ९ ॥

arājaka-bhayād eṣa kṛto rājātad-arhaṇaḥ
tato 'py āsīd bhayaṁ tv adya kathaṁ syāt svasti dehinām

arājaka – gyvenimo be valdovo; *bhayāt* – baiminantis; *eṣaḥ* – šis Vena; *kṛtaḥ* – buvo karūnuotas; *rājā* – karaliumi; *a-tat-arhaṇaḥ* – nors tam nebuvo tinkamas; *tataḥ* – dėl jo; *api* – taip pat; *āsīt* – kilo; *bhayam* – pavojus; *tu* – tuomet; *adya* – dabar; *katham* – kaip; *syāt* – gali būti; *svasti* – laimė; *dehinām* – paprastiems žmonėms.

Svarstydami, kaip išgelbėti šalį nuo suirutės, išminčiai prisiminė, kad valdžią Venai, nors jis neatitiko valdovui keliamų reikalavimų, jie perdavė politinės krizės sąlygomis. Tačiau dabar žmonės kentėjo dėl paties karaliaus piktadarybių. Ar tokiomis aplinkybėmis žmonės gali būti laimingi?

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (18.5) sakoma, kad net davusiam atsižadėjimo įžadus nevalia atsisakyti aukojimo, asketizmo bei labdaringos veiklos. *Brahmacāriai* turėtų atnašauti aukas, *gṛhasthos* – dalinti labdarą, o davusieji atsižadėjimo įžadus (*vānaprasthos* ir *sannyāsiai*) – praktikuoti asketizmą. Šios trys veiklos formos padeda suvokti savo dvasinę prigimtį. Todėl, kai Vena uždraudė aukojimus ir kitokią dvasinę praktiką, išminčiai ir šventieji labai sunerimo, nes suprato, jog karalius atėmė iš žmonių galimybę dvasiškai tobulėti. Propaguodami Dievo pažinimą, Kṛṣṇos sąmonę, šventieji

stengiasi išgelbėti žmoniją nuo degradavimo, kad ji netaptų gyvulių banda. Vyriausybė privalo skatinti šią veiklą ir kontroliuoti, kad žmonės atliktų apeiginę praktiką. Kita vyriausybės pareiga – tramdyti vagis ir plėšikus. Jei vyriausybė atlieka priedermę, žmonės netrukdomi gali praktikuoti dvasinį gyvenimą ir gali pasiekti aukščiausią gyvenimo tikslą.

10 TEKSTAS

अहेरिव पयःपोषः पोषकस्याप्यनर्थभृत् ।
वेनः प्रकृत्यैव खलः सुनीथागर्भसम्भवः ॥१०॥

aher iva payaḥ-poṣaḥ poṣakasyāpy anartha-bhṛt
venaḥ prakṛtyaiva khalaḥ sunīthā-garbha-sambhavaḥ

aheḥ – gyvatė; *iva* – kaip; *payaḥ* – pienu; *poṣaḥ* – maitinama; *poṣakasya* – maitintojui; *api* – netgi; *anartha* – grėsme; *bhṛt* – tampa; *venaḥ* – karalius Vena; *prakṛtyā* – iš prigimties; *eva* – tikrai; *khalaḥ* – blogas; *sunīthā* – Sunīthos, Venos motinos; *garbha* – įsčių; *sambhavaḥ* – gimęs iš.

Išminčiai svarstė: Karalius Vena paveldėjo ydingą būdą iš savo motinos Sunīthos. Remti tokį netikėlį valdovą tolygu girdyti gyvatę pienu. Tai dėl jo karalystės gyventojus užgriuvo nelaimės.

Komentaras: Šventi žmonės paprastai nesikiša į politiką ir pasaulietinį gyvenimą. Remdami karalių Veną išminčiai tikėjosi, kad jis apgins savo valdinius nuo plėšikų ir vagių, tačiau atsisėdęs į sostą Vena ėmė kelti grėsmę patiems išminčiams. Šventieji savo pagrindine priederme laiko dvasinį tobulėjimą, kurio pagrindas – aukojimo ir asketizmo praktika, tačiau Vena, užuot atsidėkojęs išminčiams už jų paramą, tapo jų priešu, nes uždraudė vykdyti jiems kasdienines pareigas. Girdoma pienu ir maitinama bananais gyvatė tampa dar nuodingesnė ir tik laukia patogios progos įgelti savo maitintojui.

11 TEKSTAS

निरूपितः प्रजापालः स जिघांसति वै प्रजाः ।
तथापि सान्त्वयेमामुं नास्मांस्तत्पातकं स्पृशेत् ॥११॥

nirūpitaḥ prajā-pālaḥ sa jighāṁsati vai prajāḥ
tathāpi sāntvayemāmuṁ nāsmāṁs tat-pātakaṁ spṛśet

nirūpitaḥ – paskirtas; *prajā-pālaḥ* – karaliumi; *saḥ* – jis; *jighāṁsati* – nori kenkti; *vai* – tikrai; *prajāḥ* – valdiniams; *tathā āpi* – vis dėl to; *sāntvayema* – mes turime nuraminti; *amum* – jį; *na* – ne; *asmān* – mus; *tat* – jo; *pātakam* – nuodėmės; *spṛśet* – galėtų paliesti.

Mes pasodinome Veną į sostą, kad jis apgintų valdinius, tačiau dabar jis pats tapo savo valdinių priešu. Kol nevėlu, turime įkrėsti jam proto. Galbūt taip nusimesime nuo pečių atsakomybės naštą už jo piktadarystes.

Komentaras: Karalius Vena, kurį karūnavo išminčiai, pasirodė esąs piktadarys, todėl išminčiai baiminosi, jog atsakomybės našta už jo piktadarystes gulsis ir ant jų pečių. Pagal karmos įstatymą žmogus turėtų vengti bendrauti su nusidėjėliu. Perdavę sostą Venai išminčiai, be jokios abejonės, tapo jo bendrininkais. Galų gale, karalius Vena peržengė visas leistinas ribas ir šventieji išminčiai ėmė baimintis, kad jo nuodėmės suterš jų garbingą vardą. Tačiau prieš imdamiesi bausti valdovą jie nutarė paraginti Veną atsikvošėti ir pamokančiu žodžiu sulaikyti jį nuo naujų piktadarysčių.

12 TEKSTAS

तद्विद्वद्भिरसद्वृत्तो वेनोऽस्माभिः कृतो नृपः ।
सान्त्वितो यदि नो वाचं न ग्रहीष्यत्यधर्मकृत् ।
लोकधिक्कारसन्दग्धं दहिष्यामः स्वतेजसा ॥१२॥

tad-vidvadbhir asad-vṛtto veno 'smābhiḥ kṛto nṛpaḥ
sāntvito yadi no vācaṁ na grahīṣyaty adharma-kṛt
loka-dhikkāra-sandagdhaṁ dahiṣyāmaḥ sva-tejasā

tat – jo piktas būdas; *vidvadbhiḥ* – žinomas; *asat-vṛttaḥ* – ydingas; *venaḥ* – Vena; *asmābhiḥ* – mūsų; *kṛtaḥ* – buvo paskirtas; *nṛpaḥ* – karaliumi; *sāntvitaḥ* – (nepaisant) raminimo; *yadi* – jeigu; *naḥ* – mūsų; *vācam* – žodžių; *na* – ne; *grahīṣyati* – jis klausys; *adharma-kṛt* – didžiausias nenaudėlis; *loka-dhik-kāra* – žmonių prakeiksmu; *sandagdham* – sudegintas; *dahiṣyāmaḥ* – mes paversime pelenais; *sva-tejasā* – savo galiomis.

Išminčiai toliau svarstė: Be abejo, mes žinojome apie jo piktą būdą, tačiau patys savo rankomis atidavėme Venai valdžią. Jei Vena neišgirs mūsų

raginimų, žmonės jį prakeiks, o kartu su jais prakeiksime jį ir mes. Mums užteks galios paversti jį pelenais.

Komentaras: Nors paprastai šventieji nesikiša į politiką, jie neabejingi paprastų žmonių likimui, todėl kartais jiems tenka įsikišti ir tramdyti savivaliaujantį karalių ar vyriausybę. Deja, Kali-yugoje šventi žmonės nėra tokie galingi kaip ankstesniais laikais. Kitados išminčiai garsėjo be galo didelėmis dvasinėmis galiomis ir be vargo galėjo susidoroti su bet kokiu nusidėjėliu. Tačiau dėl Kali-yugos įtakos jie prarado anksčiau turėtas galias. Iš tikrųjų šiuolaikiniai brahmanai negali dorai atlikti netgi aukojimo, kad paaukotas gyvulys gautų naują gyvenimą. Tad, užuot aktyviai dalyvavus politikoje, šventiesiems mūsų dienomis vertėtų kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą.* Viešpaties Caitanyos malone žmonės gali pelnyti visą gėrį visiškai nesiveldami į politiką – jiems tiesiog reikia kartoti Hare Kṛṣṇa *mahā-mantrą.*

13 TEKSTAS

एवमध्यवसायैनं मुनयो गूढमन्यवः ।
उपव्रज्याब्रुवन् वेनं सान्त्वयित्वा च सामभिः ॥१३॥

evam adhyavasāyainaṁ munayo gūḍha-manyavaḥ
upavrajyābruvan venaṁ sāntvayitvā ca sāmabhiḥ

evam – taip; *adhyavasāya* – nutarę; *enam* – pas jį; *munayaḥ* – didieji išminčiai; *gūḍha-manyavaḥ* – slėpdami savo pyktį; *upavrajya* – atvykę; *abruvan* – kreipėsi; *venam* – į karalių Veną; *sāntvayitvā* – nuraminę; *ca* – taip pat; *sāmabhiḥ* – maloniais žodžiais.

Taip tarę, didieji išminčiai išsirengė pas karalių Veną. Slėpdami savo pyktį, jie švelniais žodžiais pamalonino karalių ir taip prabilo.

14 TEKSTAS

मुनय ऊचुः
नृपवर्य निबोधैतद्यत्ते विज्ञापयाम भोः ।
आयुःश्रीबलकीर्तीनां तव तात विवर्धनम् ॥१४॥

munaya ūcuḥ
nṛpa-varya nibodhaitad yat te vijñāpayāma bhoḥ
āyuḥ-śrī-bala-kīrtīnāṁ tava tāta vivardhanam

munayaḥ ūcuḥ – didieji išminčiai tarė; *nṛpa-varya* – o geriausias valdove; *nibodha* – prašome, pasistenk suprasti; *etat* – tai; *yat* – ką; *te* – tau; *vijñāpayāma* – mes patarsime; *bhoḥ* – o karaliau; *āyuḥ* – ilgą gyvenimą; *śrī* – turtus; *bala* – galią; *kīrtīnām* – šlovę; *tava* – tavo; *tāta* – brangus sūnau; *vivardhanam* – pagausins.

Didieji išminčiai tarė: O valdove, mes atėjome duoti tau gerą patarimą. Jei įsiklausysi į mūsų žodžius, nugyvensi ilgą gyvenimą, pagausinsi savo turtus ir pelnysi dar didesnę galią bei šlovę.

Komentaras: Pagal Vedų civilizacijos normas valdovas visais klausimais privalo tartis su išminčiais ir šventaisiais. Jei valdovas įsiklauso į išminčių patarimus, pelno didžiulę įtaką, užtikrina valdiniams laimę, santarvę ir klestėjimą. Visi didieji valdovai nepaprastai vertino didžiųjų išminčių priesakus. Jie visada įsiklausydavo į tokių didžiųjų išminčių, kaip Parāśara, Vyāsadeva, Nārada, Devala ir Asita, žodžius ir vykdė jų priesakus. Kitaip sakant, prieš priimdami sprendimą jie kreipdavosi patarimo į šventuosius. Deja, Kali-yugoje valstybės vadovai negirdi išminčių patarimų, todėl nelaimingi yra ne tik jie, bet ir jų valdiniai. Jie anksti miršta, skursta, neturi nei dvasinių, nei fizinių jėgų. Jei šio amžiaus, kai klesti demokratija, žmonės nori surasti laimę ir sukurti klestinčią visuomenę, jie neturėtų rinkti į aukščiausius valstybinius postus kvailių ir nedorėlių, ignoruojančių šventų asmenybių nuomonę.

15 TEKSTAS

धर्म आचरितः पुंसां वाङ्मनःकायबुद्धिभिः ।
लोकान् विशोकान् वितरत्यथानन्त्यमसङ्गिनाम् ॥१५॥

dharma ācaritaḥ puṁsāṁ vāṅ-manaḥ-kāya-buddhibhiḥ
lokān viśokān vitaraty athānantyam asaṅginām

dharmaḥ – religijos priesakų; *ācaritaḥ* – vykdymas; *puṁsām* – žmonėms; *vāk* – žodžiais; *manaḥ* – mintimis; *kāya* – kūnu; *buddhibhiḥ* – ir intelektu; *lokān* – planetas; *viśokān* – be kančių; *vitarati* – dovanoja; *atha* –

tikrai; *ānantyam* – beribį džiaugsmą, išsivadavimą; *asaṅginām* – tiems, kurie ištrūksta iš materialios energijos nelaisvės.

Tie, kurie laikosi religijos priesakų ir nenukrypsta nuo jų nei žodžiu, nei darbais, nei mintimis, patenka į rojaus planetas, kur gyvena nepažindami jokių kančių. Taip jie ištrūksta iš materialios energijos nelaisvės ir pelno beribį džiaugsmą.

Komentaras: Didieji išminčiai sako posme, jog karalius ar valstybės vadovas turėtų rodyti pavyzdį valdiniams ir laikytis religijos priesakų. Pasak „Bhagavad-gītos“, religijos esmė yra Aukščiausiojo Dievo Asmens garbinimas. Religiniame gyvenime svarbu ne parodomasis pamaldumas, bet nuosekli pasiaukojimo tarnystė žodžiu, mintimis, kūnu ir intelekto galiomis. Jei karalius ar valstybės vadovas nuoširdžiai laikosi religijos priesaikų, jis ne tik pats nusiplauna materialios gamtos *guṇų* poveikio sukeltą suteptį, bet ir padeda tai padaryti savo valdiniams. Anksčiau ar vėliau toks valdovas ir jo valdiniai pateks į Dievo karalystę, t.y. sugrįš namo, atgal pas Dievą. Šis posmas iš esmės nurodo valstybės valdovui, kaip valdyti šalį, kad jis būtų laimingas ne tik šį gyvenimą, bet ir po mirties.

16 TEKSTAS

स ते मा विनशेद्वीर प्रजानां क्षेमलक्षणः ।
यस्मिन् विनष्टे नृपतिरैश्वर्यादवरोहति ॥१६॥

sa te mā vinaśed vīra prajānāṁ kṣema-lakṣaṇaḥ
yasmin vinaṣṭe nṛpatir aiśvaryād avarohati

saḥ – šis dvasinis gyvenimas; *te* – tavo; *mā* – ne; *vinaśet* – tegu bus sunaikintas; *vīra* – o didvyri; *prajānām* – žmonių; *kṣema-lakṣaṇaḥ* – klestėjimo šaltinis; *yasmin* – kurį; *vinaṣṭe* – sunaikinus; *nṛpatiḥ* – karalius; *aiśvaryāt* – savo vertenybes; *avarohati* – praras.

Išminčiai tęsė: Todėl, o didvyri, tu neturi teisės trukdyti žmonėms gyventi dvasiškai. Jei dėl tavo kaltės valdiniai liausis dvasiškai tobulėję, tu neišvengiamai prarasi ir turtus, ir valdžią.

Komentaras: Kitados daugelyje pasaulio šalių viešpataujanti valdymo forma buvo monarchija. Kai valstybės gyvenimas ėmė vis labiau tolti nuo

šventraščių idealų, o monarchai, iškeitę religiją į juslinius malonumus, paskendo nuodėmėse, monarchijos, kaip valdymo sistemos, buvo atsisakyta daugelyje šalių. Tačiau monarchiją pakeitusi demokratija pati savaime negali būti naudinga žmonėms, jei valstybės veikėjai neims pavyzdžio iš didžiųjų išminčių bei šventųjų ir nesilaikys religijos normų.

17 TEKSTAS

राजन्नसाध्वमात्येभ्यश्चोरादिभ्यः प्रजा नृपः ।
रक्षन् यथा बलिं गृह्णन्निह प्रेत्य च मोदते ॥१७॥

rājann asādhv-amātyebhyaś corādibhyaḥ prajā nṛpaḥ
rakṣan yathā baliṁ gṛhṇann iha pretya ca modate

rājan – o valdove; *asādhu* – savivaliaujančių; *amātyebhyaḥ* – nuo valdininkų; *cora-ādibhyaḥ* – nuo vagių ir plėšikų; *prajāḥ* – valdinius; *nṛpaḥ* – karalius; *rakṣan* – gindamas; *yathā* – taip pat; *balim* – mokesčius; *gṛhṇan* – rinkdamas; *iha* – šiame gyvenime; *pretya* – po mirties; *ca* – taip pat; *modate* – mėgaujasi.

Šventieji tęsė: Valdovas, saugantis valstybės piliečius nuo valdininkų savivalės ir ginantis juos nuo plėšikų bei vagių, turi teisę už savo darbą rinkti iš valdinių mokesčius. Toks doringas valdovas, be jokių abejonių, nusipelno teisės būti laimingas ne tik šiame, bet ir pomirtiniame gyvenime.

Komentaras: Posmas vykusiai apibrėžia doringo valdovo pareigas. Svarbiausia jo pareiga – ginti visuomenę nuo plėšikautojų bei vagių išpuolių ir valdininkų, kurie dažnai elgiasi kaip tikri plėšikai, savivalės. Senovėje valdininkai nebuvo renkami, juos skirdavo karalius. Jei karalius būdavo nepakankamai griežtas ar doringas, valdininkai virsdavo tikrų tikriausiais plėšikais ir negailestingai engdavo nekaltus piliečius. Valdovas privalo pasirūpinti, kad plėšikai ir kyšininkai nepatektų į valstybines ar visuomenines institucijas. Jei valdovas nesugeba apginti piliečių nuo plėšikų, nesvarbu, ar jie būtų oficialūs asmenys, ar gatvės banditai, jis neturi teisės imti mokesčių iš piliečių. Kitaip sakant, karalius arba vyriausybė turi teisę imti mokesčius tik tuo atveju, jei pajėgia apsaugoti visuomenę nuo vagių ir plėšikų.

Dvyliktoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ (12.1.42) giesmėje pranašaujama, jog ateityje aukštus valstybinius postus užims vagys ir niekšai. *Prajās te bhakṣayiṣyanti mlechchhā rājanya-rūpinaḥ* – pasipūtę *mlecchos* (už *śūdras* žemesni žmonės) pasiskelbs karaliais ir išnaudos savo valdinius, o valdiniai

paskęs nuodėmėse ir praras sveiką protą, kitaip sakant, valdiniai bus verti savo valdovo. Čia kalbama apie tai, jog Kali amžiuje, demokratijos viešpatavimo epochoje, žmonija degraduos, nusiris iki *śūdrų* lygio. Šventraščiuose teigiama, jog Kali epochoje iš esmės visi žmonės bus *śūdros* (*kalau śūdra-sambhavaḥ*). *Śūdros* – tai ketvirtojo luomo atstovai, kurie tesugeba tarnauti trims aukštesniems luomams. Kaip ketvirtojo luomo atstovai, *śūdros* negali pasigirti dideliu protu. Kadangi demokratijos viešpatavimo epochoje visi žmonės yra *śūdros,* valdovais jie išsirenka į save panašius, tuos pačius *śūdras.* Bet argi *śūdrų* vyriausybė gali normaliai funkcionuoti? Valstybę turėtų valdyti antrasis luomas (*kṣatriyai*), kurie, savo ruožtu, privalo paisyti šventųjų brahmanų, intelektualinio visuomenės elito, patarimų. Ankstesniais amžiais, Satya-yugoje, Treta-yugoje, Dvapara-yugoje, kai žmonės dar nebuvo taip stipriai degradavę, o valstybės vadovai nebuvo renkami, valstybę valdė karalius, ir jei jis išaiškindavo valdininką imant kyšius ar vagiliaujant, valdininkas buvo išsyk baudžiamas mirtimi arba pašalinamas iš užimamų pareigų. Karalius privalėjo naikinti ne tik vagis ir plėšikus, bet ir savo valdžia piktnaudžiaujančius valdininkus. Griežtas ir budrus valdovas nepriekaištingai vykdė savo pareigas ir jo valdiniai gyveno laimingai. Apibendrinant čia išsakytas mintis, reikia dar kartą pabrėžti, kad valdovas, negalintis apginti valstybės piliečių nuo vagių ir plėšikų, neturi teisės imti iš jų mokesčių ir švaistyti juos jusliniams malonumams. Jei valdovas sugeba patikimai apsaugoti valdinius nuo nusikaltėlių, jis turi teisę naudoti mokesčių mokėtojų pinigus, gyventi taikiai ir laimingai iki pat mirties. Po mirties toks valdovas pateks į vieną iš rojaus planetų arba net į Vaikuṇṭhaloką, kur niekas netemdys jo laimės.

18 TEKSTAS

यस्य राष्ट्रे पुरे चैव भगवान् यज्ञपूरुषः ।
इज्यते स्वेन धर्मेण जनैर्वर्णाश्रमान्वितैः ॥१८॥

yasya rāṣṭre pure caiva bhagavān yajña-pūruṣaḥ
ijyate svena dharmeṇa janair varṇāśramānvitaiḥ

yasya – kurio; *rāṣṭre* – šalyje; *pure* – miestuose; *ca* – taip pat; *eva* – tikrai; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *yajña-pūruṣaḥ* – aukščiausias visų aukų atnašavimų objektas; *ijyate* – yra garbinamas; *svena* – savo; *dharmeṇa* – veikla; *janaiḥ* – žmonių; *varṇa-āśrama* – aštuonių socialinių sluoksnių sistema; *anvitaiḥ* – kurie seka.

Doringas yra toks valdovas, kurio šalyje visi miestų ir kaimelių gyventojai griežtai vykdo keturių varnų ir keturių āśramų socialinės sistemos nustatytas pareigas ir tokiu būdu garbina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Pastarajame posme labai aiškiai suformuluotos valstybės vadovų ir paprastų piliečių pareigos. Svarbiausia valstybės vadovo, karaliaus, o taip pat visų jo valdinių veiklos kryptis turėtų būti pasiaukojimo tarnystė Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Karalius ar valstybės valdovas, kaip Aukščiausiojo Dievo Asmens vietininkas, privalo rūpintis teisėtvarka, kad normaliai funkcionuotų moksliškai pagrįsta socialinė sistema, kurią sudaro keturios *varṇos* ir keturi *āśramai.* Pasak „Viṣṇu Purāṇos“, jei visuomenė tamsi, jei nėra padalinta į keturias *varṇas* (brahmanus, *kṣatriyus, vaiśyus, śūdras*) ir keturis *āśramus* (*brahmacārius, gṛhasthas, vānaprasthas, sannyāsius*), ji neverta vadintis žmonių visuomene. Tokios visuomenės nariams niekados nepavyks pasiekti aukščiausio gyvenimo tikslo. Todėl vyriausybė privalo rūpintis, kad visuomenėje būtų griežtai laikomasi *varṇų* ir *āśramų* socialinės organizacijos normų. *Bhagavān yajña-pūruṣaḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, pavadintas posme *yajña-pūruṣa.* „Bhagavad-gītoje“ (5.29) sakoma: *bhoktāraṁ yajña-tapasām* – aukščiausias visų aukojimų objektas yra Kṛṣṇa. Jam tenka visų aukojimų vaisiai, todėl jisai vadinamas *yajña-pūruṣa. Yajña-pūruṣa* vadintinas Viešpats Viṣṇu arba Viešpats Kṛṣṇa, taip pat bet kuris Dievo Asmens skleidinys, priklausantis *viṣṇu-tattvos* kategorijai. Tobuloje visuomenėje visi žmonės priklauso kuriai nors *varṇai* ar *āśramui* ir vykdydami numatytas pareigas tokios visuomenės nariai tarnauja Viešpačiui Viṣṇu, aukodami Jam savo darbo vaisius. Tai yra aukščiausias gyvenimo idealas. „Bhagavad-gītoje“ (18.46) sakoma:

yataḥ pravṛttir bhūtānāṁ yena sarvam idaṁ tatam
sva-karmaṇā tam abhyarcya siddhiṁ vindati mānavaḥ

„Tas, kuris garbina visa persmelkiantį Viešpatį, visų gyvųjų būtybių šaltinį, gali vykdydamas nustatytas pareigas pasiekti tobulumą.“

Taigi brahmanai, *kṣatriyai, vaiśyai* ir *śūdros* turėtų vykdyti *śāstrų* nustatytas pareigas. Jas vykdydamas kiekvienas visuomenės narys gali pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viṣṇu, prielankumą. Valdovas arba valstybės vadovas privalo žiūrėti, kad visi valdiniai vykdytų savo nustatytas pareigas. Kitaip sakant, vyriausybė neturi teisės atsiriboti nuo savo pareigos paskelbdama valstybę pasaulietine ir nekreipti dėmesio į tai, kaip visuomenėje laikomasi *varṇāśrama-dharmos* normų. Mūsų dienomis valstybės vadovai, žmonės, einantys oficialias pareigas, visiškai negerbia *varṇāśrama-dharmos* normų. Juos patenkina pasaulietinis valdymo modelis. Tačiau tokioje vals-

tybėje žmonės negali būti laimingi. Visi valstybės piliečiai turėtų vadovautis *varṇāśrama-dharmos* principais, o valdovas turėtų rūpintis, kad valdiniai jų nepažeistų.

19 TEKSTAS

तस्य राज्ञो महाभाग भगवान् भूतभावनः ।
परितुष्यति विश्वात्मा तिष्ठतो निजशासने ॥१९॥

tasya rājño mahā-bhāga bhagavān bhūta-bhāvanaḥ
parituṣyati viśvātmā tiṣṭhato nija-śāsane

tasya – juo; *rājñaḥ* – karaliumi; *mahā-bhāga* – o kilnusis; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *bhūta-bhāvanaḥ* – pirminė viso kosminio pasaulio priežastis; *parituṣyati* – bus patenkintas; *viśva-ātmā* – visos visatos Supersiela; *tiṣṭhataḥ* – esančiu; *nija-śāsane* – savo, valdovo, padėtyje.

O kilnusis valdove, jei karalius rūpinasi, kad valdiniai garbintų Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kosminio pasaulio pirminę priežastį ir kiekvienos gyvosios būtybės širdyje glūdinčią Supersielą, Viešpats bus juo patenkintas.

Komentaras: Vyriausybės pareiga rūpintis, kad tiek vyriausybė, tiek ir paprasti piliečiai savo darbais patenkintų Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Šalyje, kurioje valstybės vadovai ir paprasti žmonės nieko neišmano apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Bhagavāną, kosminio pasaulio pirminę priežastį, kitaip sakant, šalyje, kurios piliečiai neturi žalio supratimo apie *bhūta-bhāvaną, viśvātmą,* Supersielą, Aukščiausiąją visų sielų Sielą, laimė nepasiekiama. Jei paprasti žmonės ir valstybės nariai nepraktikuoja pasiaukojimo tarnystės, negyvena dvasiškai, jie negali būti laimingi. Mūsų dienomis nė vienas monarchas, nė vienos šalies vyriausybė nesirūpina, kad šalies piliečiai tarnautų Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Užuot tai darę, jie visas savo jėgas skiria pasilinksminimo industrijos plėtrai. Todėl jie vis labiau grimzta į neigiamų savo veiklos padarinių liūną ir atsiduria griežtų gamtos įstatymų valdžioje. Žmogus turėtų stengtis ištrūkti iš materialios gamtos *guṇų* nelaisvės, o tai įmanoma tiktai atsidavus Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. „Bhagavad-gītā“ kaip tik ir ragina mus tai padaryti. Deja, šiuolaikinės vyriausybės, taip pat ir didžioji šiuolaikinių žmonių dalis nieko nenutuokia nei apie šią problemą, nei apie pasiaukojimo tarnystę. Vieninteli jų gyvenimo tikslas yra kūniški malonumai ir materialinė gerovė šiame

gyvenime. Žodžiai *nija-śāsane* („pagal savo, valdovo, pareigas“) reiškia, kad *varṇāśrama-dharmos* normų turėtų nuosekliai laikytis ne tik paprasti piliečiai, bet ir vyriausybės nariai. Jei visuomenė laikysis šių normų, ji klestės ir gyvens visavertį gyvenimą ne tik šiame, bet ir kitame pasaulyje.

20 TEKSTAS

तस्मिंस्तुष्टे किमप्राप्यं जगतामीश्वरेश्वरे ।
लोकाः सपाला ह्येतस्मै हरन्ति बलिमादृताः ॥२०॥

tasmiṁs tuṣṭe kim aprāpyaṁ jagatām īśvareśvare
lokāḥ sapālā hy etasmai haranti balim ādṛtāḥ

tasmin – kai Jis; *tuṣṭe* – patenkintas; *kim* – ką; *aprāpyam* – neįmanoma pasiekti; *jagatām* – visatos; *īśvara-iśvare* – valdovų valdovui; *lokāḥ* – planetų gyventojai; *sa-pālāḥ* – juos valdantys pusdieviai; *hi* – todėl; *etasmai* – Jam; *haranti* – atnašauja; *balim* – aukas; *ādṛtāḥ* – labai džiaugsmingai.

Aukščiausiąjį Dievo Asmenį garbina net ir visatos gyvenimą tvarkantys didieji pusdieviai. Viskas įmanoma tam, kuris pelnė Viešpaties prielankumą. Todėl ir pusdieviai, valdantys įvairias planetas, ir jų planetų gyventojai su džiaugsmu garbina Viešpatį, atnašaudami Jam įvairias aukas.

Komentaras: Posmas glaustai formuluoja kertinį Vedų kultūros principą: visos gyvosios esybės tiek Žemėje, tiek kitose visatos planetose turėtų siekti pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą, vykdydamos savo pareigas. Jei Viešpats patenkintas gyvosiomis esybėmis, patenkinamos būtiniausios jų reikmės. Vedose taip pat teigiama: *eko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān* („Kaṭha Upaniṣada“ 2.2.13). Aukščiausiasis Viešpats patenkina kiekvienos gyvosios esybės reikmes, ir iš tikrųjų, stebėdami žvėris ir paukščius, galime įsitikinti, kad jie nemiršta iš bado, nors ir neužsiima verslu ir nevaikšto į darbą. Jie gyvena paklusdami gamtos dėsniams ir patenkina visus savo poreikius, t.y. miega, valgo, poruojasi ir ginasi nuo priešų.

Žmonės sukuria iškreiptą civilizacijos formą, kuri verčia juos užmiršti apie savo ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Maža to, šiuolaikinė visuomenė tiesiog skatina užmiršti apie Viešpaties gailestingumą ir Jo malonę. Todėl šiuolaikiniam „civilizuotam žmogui“ nepažįstamas laimės skonis, jis dažnai gyvena skurde. Žmonės nesuvokia, kad aukščiausias gyvenimo tikslas yra Viešpats Viṣṇu, Jo prielankumas. O laikydami materialis-

tinę gyvenseną vienintele ir teisinga, jie visa galva pasineria į materialią veiklą. Maža to, visuomenės lyderiai įtikinėja žmones pasirinkto kelio teisingumu, ir nieko apie Dievo įstatymus neišmanantys žmonės nuolankiai eina paskui aklus vedlius erškėčiais nusėtu keliu. Norėdami pakeisti susidariusią padėtį turime atsigręžti į Kṛṣṇą ir gyventi laikydamiesi *varṇāśramos* normų. Valstybė turėtų rūpintis, kad kiekvienas žmogus vykdytų savo pareigas ir suteiktų Aukščiausiajam Dievo Asmeniui pasitenkinimą. Tokia svarbiausia valstybės funkcija. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas buvo įkurtas siekiant supažindinti žmones su geriausiu dvasinio tobulėjimo metodu, kurį praktikuodami jie pelnytų Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą ir tuo pačiu išspręstų visas savo problemas.

21 TEKSTAS

तं सर्वलोकामरयज्ञसङ्ग्रहं
त्रयीमयं द्रव्यमयं तपोमयम् ।
यज्ञैर्विचित्रैर्यजतो भवाय ते
राजन् स्वदेशाननुरोद्धुमर्हसि ॥२१॥

taṁ sarva-lokāmara-yajña-saṅgrahaṁ
trayīmayaṁ dravyamayaṁ tapomayam
yajñair vicitrair yajato bhavāya te
rājan sva-deśān anuroddhum arhasi

tam – Jį; *sarva-loka* – visose planetose; *amara* – kartu su planetų valdovais, pusdieviais; *yajña* – atnašas; *saṅgraham* – kuris priima; *trayī-mayam* – įkūnijantį tris Vedas; *dravya-mayam* – visa ko valdovą; *tapaḥ-mayam* – galutinį savitramdos tikslą; *yajñaiḥ* – aukų atnašavimais; *vicitraiḥ* – įvairiais; *yajataḥ* – garbinti; *bhavāya* – pakylėjimui; *te* – tavo; *rājan* – o valdove; *sva-deśān* – tavo valdinius; *anuroddhum* – skatinti; *arhasi* – tu privalai.

O karaliau, Aukščiausiasis Dievo Asmuo kartu su visatos planetų valdovais, pusdieviais, mėgaujasi šių planetų gyventojų aukomis. Aukščiausiasis Viešpats įkūnija tris Vedas, Jis yra būties valdovas ir galutinis savitramdos tikslas. Todėl, jei šiame ar kitame gyvenime nori ko nors pasiekti, pasirūpink, kad tavo valdiniai atnašautų pusdieviams ir Viešpačiui aukas. Iš tiesų sakom, visokeriopai skatinti valdinius rengti aukojimus yra tavo tiesioginė pareiga.

22 TEKSTAS

यज्ञेन युष्मद्विषये द्विजातिभि-
र्वितायमानेन सुराः कला हरेः ।
स्विष्टाः सुतुष्टाः प्रदिशन्ति वाञ्छितं
तद्धेलनं नार्हसि वीर चेष्टितुम् ॥२२॥

yajñena yuṣmad-viṣaye dvijātibhir
vitāyamānena surāḥ kalā hareḥ
sviṣṭāḥ sutuṣṭāḥ pradiśanti vāñchitaṁ
tad-dhelanaṁ nārhasi vīra ceṣṭitum

yajñena – aukojimais; *yuṣmat* – tavo; *viṣaye* – karalystėje; *dvijātibhiḥ* – brahmanų; *vitāyamānena* – vykdytais; *surāḥ* – visi pusdieviai; *kalāḥ* – skleidiniai; *hareḥ* – Dievo Asmens; *su-iṣṭāḥ* – tinkamai pagerbti; *su-tuṣṭāḥ* – labai patenkinti; *pradiśanti* – suteiks; *vāñchitam* – trokštamą rezultatą; *tat-helanam* – nepagarbos jiems; *na* – ne; *arhasi* – tu turėtum; *vīra* – o didvyri; *ceṣṭitum* – parodyti.

Kai visi brahmanai tavo valdomoje karalystėje atnašaus aukas, daliniai Aukščiausiojo Viešpaties skleidiniai, pusdieviai , atsidėkodami už jas, mielai įvykdys bet kurį tavo troškimą. Todėl, o didvyri, tau nevalia trukdyti atlikti aukojimo apeigų, nes trukdydamas jas atlikti tu parodysi nepagarbą pusdieviams.

23 TEKSTAS

वेन उवाच
बालिशा बत यूयं वा अधर्मे धर्ममानिनः ।
ये वृत्तिदं पतिं हित्वा जारं पतिमुपासते ॥२३॥

vena uvāca
bāliśā bata yūyaṁ vā adharme dharma-māninaḥ
ye vṛttidaṁ patiṁ hitvā jāraṁ patim upāsate

venaḥ – karalius Vena; *uvāca* – atsakė; *bāliśāḥ* – nepatyrę kaip vaikai; *bata* – o; *yūyam* – visi jūs; *vā* – tikrai; *adharme* – bedievystės principus; *dharma-māninaḥ* – laikydami religija; *ye* – visi jūs, kurie; *vṛttidam* – kuris išlaiko; *patim* – vyrą; *hitvā* – išduodami; *jāram* – meilužį; *patim* – kaip vyrą; *upāsate* – garbinate.

Karalius Vena atsakė: Jūsų lūpomis kalba nepatyrimas. Savo nelaimei, jūs laikote religija tai, kas su ja neturi nieko bendra, ir nenorite pakeisti nuomonės. Jūs tarsi moteris, išduodanti savo teisėtą vyrą, kuris ją maitina, ir besižvalganti meilužio.

Komentaras: Karalius Vena buvo kvailas per visą pilvą, išdrįsdamas apkaltinti šventuosius išminčius visišku nenusimanymu ir lygindamas juos su nepatyrusiais vaikais. Kitaip sakant, pavadinęs išminčius neišmanėliais jis atmetė jų patarimus ir išdrįso palyginti juos su moterimi, nesirūpinančia ją išlaikančiu vyru ir trokštančia įtikti meilužiui, kuris jos neišlaiko. Šio palyginimo prasmė akivaizdi. *Kṣatriyai* išlaiko brahmanus, kurie jų labui atlieka įvairias religines apeigas. Taigi iš esmės kalbant, brahmanai gyvena išlaikomi valdovo ir, jei, užuot jį garbinę, lenkiasi pusdieviams, jie svetimauja kaip neištikima žmona.

24 TEKSTAS

अवजानन्त्यमी मूढा नृपरूपिणमीश्वरम् ।
नानुविन्दन्ति ते भद्रमिह लोके परत्र च ॥२४॥

avajānanty amī mūḍhā nṛpa-rūpiṇam īśvaram
nānuvindanti te bhadram iha loke paratra ca

avajānanti – negerbia; *amī* – tie (kas); *mūḍhāḥ* – per savo neišmanymą; *nṛpa-rūpiṇam* – karaliaus pavidalu; *īśvaram* – Dievo Asmens; *na* – ne; *anuvindanti* – patiria; *te* – jie; *bhadram* – laimės; *iha* – šiame; *loke* – pasaulyje; *paratra* – po mirties; *ca* – taip pat.

Kas per savo neišmanymą atsisako garbinti karalių, kuris, iš esmės, yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, tas nematys laimės nei šį gyvenimą, nei po mirties.

25 TEKSTAS

को यज्ञपुरुषो नाम यत्र वो भक्तिरीदृशी ।
भर्तृस्नेहविदूराणां यथा जारे कुयोषिताम् ॥२५॥

ko yajña-puruṣo nāma yatra vo bhaktir īdṛśī
bhartṛ-sneha-vidūrāṇāṁ yathā jāre kuyoṣitām

kaḥ – kas (yra); *yajña-puruṣaḥ* – visų aukojimų objektu; *nāma* – vadinamas; *yatra* – kuriam; *vaḥ* – jūsų; *bhaktiḥ* – pasiaukojimo tarnystė; *īdṛśī* – tokia iškili; *bhartṛ* – vyrui; *sneha* – meilės; *vidūrāṇām* – netekusi; *yathā* – kaip; *jāre* – meilužiui; *ku-yoṣitām* – palaida moteris.

Ko verti jūsų pusdieviai, kuriems jūs taip ištikimai tarnaujate? Išties garbindami juos jūs elgiatės kaip palaida moteris, kuri užmiršta savo santuokines pareigas ir visą dėmesį sutelkia į meilužį.

26–27 TEKSTAI

विष्णुर्विरिञ्चो गिरिश इन्द्रो वायुर्यमो रविः ।
पर्जन्यो धनदः सोमः क्षितिरग्निरपाम्पतिः ॥२६॥

एते चान्ये च विबुधाः प्रभवो वरशापयोः ।
देहे भवन्ति नृपतेः सर्वदेवमयो नृपः ॥२७॥

viṣṇur viriñco giriśa indro vāyur yamo raviḥ
parjanyo dhanadaḥ somaḥ kṣitir agnir apāmpatiḥ

ete cānye ca vibudhāḥ prabhavo vara-śāpayoḥ
dehe bhavanti nṛpateḥ sarva-devamayo nṛpaḥ

viṣṇuḥ – Viešpats Viṣṇu; *viriñcaḥ* – Viešpats Brahmā; *giriśaḥ* – Viešpats Śiva; *indraḥ* – Viešpats Indra; *vāyuḥ* – vėjų valdovas Vāyu; *yamaḥ* – mirties dievas Yama; *raviḥ* – Saulės dievas; *parjanyaḥ* – lietaus dievas; *dhanadaḥ* – rojaus lobių saugotojas Kuvera; *somaḥ* – Mėnulio dievas; *kṣitiḥ* – Žemės deivė; *agniḥ* – ugnies dievas; *apām-patiḥ* – vandenų valdovas Varuṇa; *ete* – visi jie; *ca* – ir; *anye* – kiti; *ca* – taip pat; *vibudhāḥ* – pusdieviai; *prabhavaḥ* – galintys; *vara-śāpayoḥ* – palaiminti ir prakeikti; *dehe* – kūne; *bhavanti* – glūdi; *nṛpateḥ* – karaliaus; *sarva-devamayaḥ* – visų pusdievių buveinė; *nṛpaḥ* – karalius.

Viešpats Viṣṇu, Viešpats Brahmā, Viešpats Śiva, Viešpats Indra, vėjų valdovas Vāyu, mirties dievas Yama, Saulės dievas, lietaus dievas, rojaus lobių saugotojas Kuvera, Mėnulio dievas, Žemės deivė, ugnies dievas Agnis, vandenų valdovas Varuṇa ir kiti galingi pusdieviai, galintys palaiminti žmogų ar jį prakeikti, glūdi karaliaus kūne. Štai kodėl karalių vadina pusdievių buveine, nes pusdieviai yra niekas kita kaip jo kūno dalys.

Komentaras: Pasaulyje nemažai demonų, kurie tiki savo dieviškumu ir teigia galį valdyti Saulę, Mėnulį ir kitas planetas. Dėl to kaltas jų pasipūtimas. Savo mąstysena karalius Vena, įtikėjęs esąs Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, niekuo nesiskyrė nuo demonų. Kali amžiuje tokių demonų galima sutikti kiekviename žingsnyje. Tačiau visi jie pažymėti didžių išminčių ir šventųjų prakeikimo ženklu.

28 TEKSTAS

तस्मान्मां कर्मभिर्विप्रा यजध्वं गतमत्सराः ।
बलिं च मह्यं हरत मत्तोऽन्यः कोऽग्रभुक्पुमान् ॥२८॥

tasmān māṁ karmabhir viprā yajadhvaṁ gata-matsarāḥ
baliṁ ca mahyaṁ harata matto 'nyaḥ ko 'gra-bhuk pumān

tasmāt – todėl; *mām* – mane; *karmabhiḥ* – apeiginiais aukojimais; *viprāḥ* – o brahmanai; *yajadhvam* – garbinkite; *gata* – be; *matsarāḥ* – pavydo; *balim* – aukas; *ca* – ir; *mahyam* – man; *harata* – neškite; *mattaḥ* – tik aš; *anyaḥ* – niekas kitas; *kaḥ* – kuris (yra); *agra-bhuk* – kuris turi pirmumo teisę į aukas; *pumān* – asmuo.

Karalius Vena tęsė: Todėl, o brahmanai, liaukitės man pavyduliavę ir savo apeiginius aukojimus skirkite man. Jei jūs turite galvą ant pečių, suprasite, kad pasaulyje nėra viršesnio už mane, todėl pirmumo teisė į visas aukas priklauso man.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje" Kṛṣṇa ne kartą sako, kad nėra aukštesnės tiesos už Jį. Mėgdžiodamas Viešpatį pasipūtėlis karalius Vena pasiskelbė esąs Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Toks elgesys labai būdingas demonams.

29 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्थं विपर्ययमतिः पापीयानुत्पथं गतः ।
अनुनीयमानस्तद्याां न चक्रे भ्रष्टमङ्गलः ॥२९॥

maitreya uvāca
itthaṁ viparyaya-matiḥ pāpīyān utpathaṁ gataḥ
anunīyamānas tad-yācñāṁ na cakre bhraṣṭa-maṅgalaḥ

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *ittham* – tokiu būdu; *viparyaya-matiḥ* – žmogus, praradęs protą; *pāpīyān* – nuodėmingiausias; *ut-patham* – iš tiesos kelio; *gataḥ* – išklydęs; *anunīyamānaḥ* – į kurį kreipėsi su didžiausia pagarba; *tat-yācñām* – išminčių prašymo; *na* – ne; *cakre* – priėmė; *bhraṣṭa* – netekęs; *maṅgalaḥ* – visos sėkmės.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Kai išklydęs iš tiesos kelio ir dėl savo nuodėmių praradęs paskutinius sveiko proto likučius karalius ištarė šiuos žodžius, nuo jo tą pačią akimirką nusisuko sėkmė. Atmetęs su didžia pagarba išsakytą didžių išminčių prašymą jis pasirašė mirties nuosprendį.

Komentaras: Demonai nepripažįsta jokių autoritetų ir netiki išminčių patarimais. Jie patys kuria religijos sistemas ir nenori paklusti Nārados, Vyāsos bei kitų išminčių nurodymams ir net Paties Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, valiai. Žmogus, atsisakęs pripažinti dvasios autoritetus, padaro didelę nuodėmę ir nuo jo nusisuka sėkmė. Akiplėša ir pasipūtėlis karalius išdrįso paniekinti šventuosius išminčius ir tokiu būdu pasmerkė save pražūčiai.

30 TEKSTAS

इति तेऽसत्कृतास्तेन द्विजाः पण्डितमानिना ।
भग्नायां भव्ययाायां तस्मै विदुर चुक्रुधुः ॥३०॥

iti te 'sat-kṛtās tena dvijāḥ paṇḍita-māninā
bhagnāyāṁ bhavya-yācñāyāṁ tasmai vidura cukrudhuḥ

iti – taip; *te* – visi didieji išminčiai; *asat-kṛtāḥ* – įžeisti; *tena* – karaliaus; *dvijāḥ* – brahmanai; *paṇḍita-māninā* – kuris tarėsi esąs labai mokytu; *bhagnāyām* – paneigtas; *bhavya* – gera lemiantis; *yācñāyām* – jų prašymas; *tasmai* – ant jo; *vidura* – o Vidura; *cukrudhuḥ* – užsirūstino.

Telydi tave visokeriopa sėkmė, o Vidura. Iki sielos gelmių įžeisti šių akiplėšiškų žodžių, didieji išminčiai užsirūstino ant kvailo karaliaus, kuris tarėsi esąs šventraščių žinovas.

31 TEKSTAS

हन्यतां हन्यतामेष पापः प्रकृतिदारुणः ।
जीवञ्जगदसावाशु कुरुते भस्मसाद् ध्रुवम् ॥३१॥

hanyatāṁ hanyatām eṣa pāpaḥ prakṛti-dāruṇaḥ
jīvañ jagad asāv āśu kurute bhasmasād dhruvam

hanyatām – mirtis jam; *hanyatām* – mirtis jam; *eṣaḥ* – šiam karaliui; *pāpaḥ* – nuodėmės įsikūnijimui; *prakṛti* – iš prigimties; *dāruṇaḥ* – pats žiauriausias; *jīvan* – gyvendamas; *jagat* – visą pasaulį; *asau* – jis; *āśu* – netrukus; *kurute* – pavers; *bhasmasāt* – pelenais; *dhruvam* – tikrai.

„Mirtis jam! Mirtis jam!“ – vienu balsu sušuko didieji išminčiai. – „Nėra pasaulyje labiau puolusio nusidėjėlio. Jei paliksime jį gyvą, netrukus visas pasaulis virs pelenais.“

Komentaras: Nors paprastai šventieji yra labai gailestingi, skorpiono ir gyvatės jie nesigaili. Šventiesiems nepritinka žudyti, tačiau jiems neuždrausta naikinti demonų, kurie, iš esmės kalbant, niekuo nesiskiria nuo skorpionų ir gyvačių. Štai kodėl didieji išminčiai vieningai pasmerkė myriop karalių Veną, kuris kėlė didžiulę grėsmę visai žmonijai. Šis epizodas rodo, kokią didžiulę galią anuomet turėjo brahmanai. Jei šalį valdo demoniškas valdovas ar vyriausybė, didieji išminčiai privalo nuversti vyriausybę ir atiduoti valdžią jos vertam žmogui, kuris griežtai laikysis doringų brahmanų patarimų ir nurodymų.

32 TEKSTAS

नायमर्हत्यसद्वृत्तो नरदेववरासनम् ।
योऽधियज्ञपतिं विष्णुं विनिन्दत्यनपत्रपः ॥३२॥

nāyam arhaty asad-vṛtto naradeva-varāsanam
yo 'dhiyajña-patiṁ viṣṇuṁ vinindaty anapatrapaḥ

na – niekada; *ayam* – šis žmogus; *arhati* – vertas; *asat-vṛttaḥ* – paskendęs nuodėmėje; *nara-deva* – karaliaus, kuris yra dievas žemėje; *vara-āsanam* – sosto; *yaḥ* – tas, kuris; *adhiyajña-patiṁ* – visų aukojimų valdovą; *viṣṇum* – Viešpatį Višnu; *vinindati* – įžeidė; *anapatrapaḥ* – begėdis.

Šventi išminčiai tęsė: Šis nedorėlis ir akiplėša nevertas sosto. Jis taip sužūlėjo, kad nepabūgo įžeisti Paties Aukščiausiojo Dievo Asmens, Višnu.

Komentaras: Niekada neturėtume taikstytis su šventvagystėmis ir įžeidimais Viešpaties Višnu ar Jo bhaktų adresu. Būdingiausias bhakto charakterio bruožas yra klusnumas ir nuolankumas. Tyras Viešpaties bhaktas

neieško progos susikivirčyti, niekam nepavydi ir nejaučia priešiškumo, tačiau išgirdęs Viešpačiui Viṣṇu ar Jo bhaktui skirtą įžeidimą jis duoda pykčiui valią. Tokiose situacijose bhaktas tiesiog negali nesupykti. Paprastai jis yra kuklus ir atlaidus, tačiau jam neleistina būti abejingam ir nereaguoti, kai jo akivaizdoje įžeidinėjamas Viešpats ar Jo bhaktas.

33 TEKSTAS

को वैनं परिचक्षीत वेनमेकमृतेऽशुभम् ।
प्राप्त ईदृशमैश्वर्यं यदनुग्रहभाजनः ॥३३॥

ko vainaṁ paricakṣīta venam ekam ṛte 'śubham
prāpta īdṛśam aiśvaryaṁ yad-anugraha-bhājanaḥ

kaḥ – kas; *vā* – iš tikrųjų; *enam* – prieš Viešpatį; *paricakṣīta* – piktžodžiautų; *venam* – karalius Vena; *ekam* – vienas; *ṛte* – tik; *aśubham* – nedorėlis; *prāptaḥ* – įgijęs; *īdṛśam* – panašius; *aiśvaryam* – turtus; *yat* – kurio; *anugraha* – malone; *bhājanaḥ* – gavęs.

Vargu ar atsiras kitas toks nedorėlis kaip karalius Vena, kuris išdrįs piktžodžiauti prieš Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuriam turime būti dėkingi už viską, ką turime!

Komentaras: Kai žmonės nusigręžia nuo Dievo ir atsisako pripažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens visavaldystę, jie pasmerkia save neišvengiamai pražūčiai, nes visuomenė, kuri nevertina Aukščiausiojo malonės, pati prisišaukia nelaimių ir bėdų.

34 TEKSTAS

इत्थं व्यवसिता हन्तुमृषयो रूढमन्यवः ।
निजघ्नुर्हुङ्कृतैर्वेनं हतमच्युतनिन्दया ॥३४॥

itthaṁ vyavasitā hantum ṛṣayo rūḍha-manyavaḥ
nijaghnur huṅkṛtair venaṁ hatam acyuta-nindayā

ittham – taip; *vyavasitāḥ* – nusprendę; *hantum* – nužudyti; *ṛṣayaḥ* – išmintingi; *rūḍha* – išliejo; *manyavaḥ* – savo pyktį; *nijaghnuḥ* – jie nužudė; *hum-kṛtaiḥ* – piktais žodžiais arba garsais *hum;* *venam* – karalių Veną;

hatam – miręs; *acyuta* – prieš Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *nindayā* – nuo piktžodžiavimo.

Išlieję iki tol tramdytą pyktį didieji išminčiai nutarė kuo skubiausiai susidoroti su karalium. Iš tikrųjų išdrįsęs piktžodžiauti prieš Aukščiausiąjį Dievo Asmenį karalius Vena pats pasirašė mirties nuosprendį. Išminčiams nereikėjo griebtis ginklo, kad nužudytų karalių – jie tai padarė magiškų mantrų skambesiu.

35 TEKSTAS

ऋषिभिः स्वाश्रमपदं गते पुत्रकलेवरम् ।
सुनीथा पालयामास विद्यायोगेन शोचती ॥३५॥

ṛṣibhiḥ svāśrama-padaṁ gate putra-kalevaram
sunīthā pālayām āsa vidyā-yogena śocatī

ṛṣibhiḥ – kai išminčiai; *sva-āśrama-padam* – į savo buveines; *gate* – sugrįžo; *putra* – sūnaus; *kalevaram* – kūną; *sunīthā* – karaliaus Venos motina, Sunīthā; *pālayām āsa* – išsaugojo; *vidyā-yogena* – pasinaudodama specialiais aliejais ir *mantromis; śocatī* – apraudodama.

Kai išminčiai išsiskirstė po savo buveines, nelaimės sugniuždyta Venos motina Sunīthā apraudojo žuvusį sūnų. Ji nutarė išsaugoti sūnaus palaikus, pasinaudodama specialiais aliejais ir mantromis (mantra-yogena).

36 TEKSTAS

एकदा मुनयस्ते तु सरस्वत्सलिलाप्लुताः ।
हुत्वाग्नीन् सत्कथाश्चक्रुरुपविष्टाः सरित्तटे ॥३६॥

ekadā munayas te tu sarasvat-salilāplutāḥ
hutvāgnīn sat-kathāś cakrur upaviṣṭāḥ sarit-taṭe

ekadā – kartą; *munayaḥ* – visi šie didieji šventieji; *te* – jie; *tu* – po to; *sarasvat* – Sarasvatī upės; *salila* – vandenyse; *āplutāḥ* – išsimaudę; *hutvā* – atnašavę aukas; *agnīn* – aukuro ugniai; *sat-kathāḥ* – pokalbius transcendentinėmis temomis; *cakruḥ* – pradėjo; *upaviṣṭāḥ* – sėdėdami; *sarit-taṭe* – upės pakrantėje.

Po kurio laiko tie patys išminčiai, nusimaudę Sarasvatī upėje, vykdė savo kasdienes pareigas. Jie atnašavo aukas aukuro ugniai, o po to įsitaisę upės pakrantėje ėmė aptarinėti transcendentines Aukščiausiojo Dievo Asmens savybes ir žygius.

37 TEKSTAS

वीक्ष्योत्थितांस्तदोत्पातानाहुर्लोकभयङ्करान् ।
अप्यभद्रमनाथाया दस्युभ्यो न भवेद्भुवः ॥३७॥

vīkṣyotthitāṁs tadotpātān āhur loka-bhayaṅkarān
apy abhadram anāthāyā dasyubhyo na bhaved bhuvaḥ

vīkṣya – pamatę; *utthitān* – kad kyla; *tadā* – tuomet; *utpātān* – tvarkos ir ramybės sutrikimai; *āhuḥ* – jie ėmė kalbėti; *loka* – tarp žmonių; *bhayam-karān* – sukėlę paniką; *api* – ar; *abhadram* – nelaimė; *anāthā-yāḥ* – neturint valdovo; *dasyubhyaḥ* – nuo vagių ir plėšikų; *na* – ne; *bhavet* – nutiks; *bhuvaḥ* – pasauliui.

Tuo metu karalystėje ėmė trikti tvarka ir ramybė, tarp gyventojų kilo panika. Žinodami apie tai išminčiai ėmė aptarinėti susidariusią padėtį: Kadangi karaliaus nebėra tarp gyvųjų ir šalis liko be gynėjo, plėšikai ir vagys gali tapti didele grėsme jos piliečiams.

Komentaras: Kai šalyje viešpatauja chaosas ir anarchija, kyla grėsmė piliečių turtui ir gyvybei. Neramiais laikais galvas ima kelti plėšikai ir vagys. Nusikalstamumo didėjimas yra akivaizdus ženklas, jog valstybė neteko valdovo. Didieji išminčiai labai susirūpino tuo, kad karaliaus Venos mirtis atnešė šaliai įvairiausias nelaimes, ir laikė savo pareiga pasirūpinti žmonių saugumu. Šis faktas byloja, kad šventieji, kurie paprastai nesivelia į politiką, visuomet yra kupini užuojautos paprastiems žmonėms. Nors į pasaulietinį gyvenimą jie stengiasi nesikišti, iš užuojautos paprastam mirtingajam jie rūpinasi, kad žmonės galėtų ramiai vykdyti savo pareigas ir laikytųsi *varṇāśrama-dharmos* normų. Kalbamuoju atveju kaip tik taip ir atsitiko. Kali epochoje pasaulyje įsiviešpatauja anarchija, todėl dori žmonės, *śāstrų* patarimu, turėtų kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą*:

harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalaṁ
kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā

Siekdamas dvasinės ir materialinės gerovės kiekvienas žmogus turėtų nuoširdžiai, su atsidavimu, kartoti Hare Kṛṣṇa *mantrą.*

38 TEKSTAS

एवं मृशन्त ऋषयो धावतां सर्वतोदिशम् ।
पांसुः समुत्थितो भूरिश्चोराणामभिलुम्पताम् ॥३८॥

evaṁ mṛśanta ṛṣayo dhāvatāṁ sarvato-diśam
pāṁsuḥ samutthito bhūriś corāṇām abhilumpatām

evam – taip; *mṛśantaḥ* – besikalbant; *ṛṣayaḥ* – didiesiems šventiesiems; *dhāvatām* – slinkimas; *sarvataḥ-diśam* – iš visų pusių; *pāṁsuḥ* – dulkių; *samutthitaḥ* – sukilo; *bhūriḥ* – daug; *corāṇām* – nuo vagių ir plėšikų; *abhilumpatām* – užsiėmusių grobstymu.

Išminčiams besikalbant, staiga iš visų pusių dangų užtemdė dulkių debesys. Dulkes sukėlė siautėjantys vagys ir plėšikai, kurie grobstė taikių gyventojų turtą.

Komentaras: Vagys ir plėšikai visuomet pasinaudoja politinėmis krizėmis, kad galėtų nusiaubti šalį. Norint to išvengti bet kuriai šaliai reikalinga stipri valdžia.

39–40 TEKSTAI

तदुपद्रवमाज्ञाय लोकस्य वसु लुम्पताम् ।
भर्तर्युपरते तस्मिन्नन्योन्यं च जिघांसताम् ॥३९॥

चोरप्रायं जनपदं हीनसत्त्वमराजकम् ।
लोकान्नावारयच्छक्ता अपि तद्दोषदर्शिनः ॥४०॥

tad upadravam ājñāya lokasya vasu lumpatām
bhartary uparate tasminn anyonyaṁ ca jighāṁsatām

cora-prāyaṁ jana-padaṁ hīna-sattvam arājakam
lokān nāvārayañ chaktā api tad-doṣa-darśinaḥ

tat – tuomet; *upadravam* – trikdymą; *ājñāya* – supratę; *lokasya* – žmonių; *vasu* – turtus; *lumpatām* – tų, kurie plėšia; *bhartari* – gynėjo; *uparate* – mirusio; *tasmin* – karaliaus Venos; *anyonyam* – vienas kitą; *ca* – ir; *jighāṁsatām* – ketinančių žudyti; *cora-prāyam* – knibždanti vagių; *jana-padam* – šalis; *hīna* – netekusi; *sattvam* – įstatymų ir tvarkos; *arājakam* – nesant karaliaus; *lokān* – vagis ir plėšikus; *na* – ne; *avārayan* – jie pažabojo; *śaktāḥ* – galintys tai padaryti; *api* – tačiau; *tat-doṣa* – tokio veiksmo trūkumus; *darśinaḥ* – įvertinę.

Išvydę dulkių debesis išminčiai suprato, kad karaliaus Venos mirtis pastūmėjo šalį į sumaištį. Pasitraukus valdovui šalyje neliko žmogaus, galinčio pasirūpinti teisėtvarka. Tai atrišo rankas žmogžudžiams, plėšikams ir vagims, besikėsinantiems į svetimą turtą. Nors didieji išminčiai turėjo pakankamai galių ir patys galėjo įvesti šalyje tvarką taip pat lengvai, kaip prieš tai susidorojo su karaliumi Vena, jie vis dėlto nutarė, kad jiems netinka to daryti ir nesiėmė priemonių sutramdyti nusikaltėlius.

Komentaras: Susidorodami su karaliumi Vena šventieji ir didieji išminčiai griebėsi kraštutinės priemonės, tačiau jie jokiu būdu neketino perimti valstybės valdymo funkcijų, kad sutramdytų nusikalstamumą, kurio mastas po karaliaus mirties ėmė grėsmingai didėti. Brahmanai ir šventieji neįpareigoti žudyti, nors susidarius ypatingoms aplinkybėms, jie gali ryžtis tokiam žingsniui. Jie buvo pajėgūs sunaikinti vagis ir plėšikus savo *mantrų* galia, tačiau nutarė, jog tai karaliaus, *kṣatriyo,* pareiga ir, nors dvejojo, atsisakė savo rankomis susidoroti su nusikaltėliais.

41 TEKSTAS

ब्राह्मणः समदृक्शान्तो दीनानां समुपेक्षकः ।
स्रवते ब्रह्म तस्यापि भिन्नभाण्डात्पयो यथा ॥४१॥

brāhmaṇaḥ sama-dṛk śānto dīnānāṁ samupekṣakaḥ
sravate brahma tasyāpi bhinna-bhāṇḍāt payo yathā

brāhmaṇaḥ – brahmanas; *sama-dṛk* – išliekantis pusiausvyroje; *śāntaḥ* – ramus; *dīnānām* – varguolius; *samupekṣakaḥ* – abejingai žvelgiantis į; *sravate* – praranda; *brahma* – dvasinę galią; *tasya* – savo; *api* – tikrai; *bhinna-bhāṇḍāt* – iš skilusios puodynės; *payaḥ* – vanduo; *yathā* – kaip.

Didieji išminčiai susimąstė, kad nors brahmanas, vienodas visoms gyvosioms esybėms, privalo būti ramus ir nešališkas, vis dėlto jis neturi teisės

abejingai žvelgti į žmonių vargus. Kaip iš skilusios puodynės išsilieja vanduo, taip ir abejingas brahmanas netenka savo dvasinės galios.

Komentaras: Paprastai aukščiausiosios visuomenės klasės atstovai, brahmanai, yra bhaktai. Dažniausiai jie nesikiša į materialaus pasaulio įvykius, nes yra atsidėję dvasinei veiklai, tačiau kai žmonijai iškyla mirtina grėsmė, jie negali likti nuošalyje. Jei jie nesiims priemonių įveikti visuomenę ištikusią krizę, jie, kaip teigiama posme, neteks savo dvasinės jėgos. Daugelis išminčių traukia į Himalajus, vildamiesi pasiekti išvadavimą, tačiau Prahlāda Mahārāja teigia nenoriąs išsivadavimo tik sau pačiam. Jis nutarė laukti palankios progos, kad galėtų padėti išsivaduoti visoms šio pasaulio puolusioms sieloms.

Dvasinio tobulėjimo aukštumų pasiekę brahmanai vadinami *vaiṣṇavais.* Brahmanai yra dviejų tipų – *brahmanai-paṇḍitai* ir *brahmanai-vaiṣṇavai.* Brahmanas gerai išmano šventraščius, bet, kai jo dvasinės žinios leidžia jam pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, jis tampa *brahmanu-vaiṣṇavu.* Brahmanas realizuoja save iki galo tik tada, kai pasiekia *vaiṣṇavo* lygį.

Šventieji išminčiai nutarė, kad Vena, nepaisant jo baisių nuodėmių, vis dėlto priklausė karališkajai giminei, kurios pradininkas buvo Dhruva Mahārāja. Vadinasi, jo šeimą globojo Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Keśava. Todėl išminčiai ėmėsi būtinų priemonių ištaisyti padėtį be valdovo likusioje visuomenėje, kurios pamatai buvo išklibinti ir kurioje įsiviešpatavo chaosas.

42 TEKSTAS

नाङ्गस्य वंशो राजर्षेरेष संस्थातुमर्हति ।
अमोघवीर्या हि नृपा वंशेऽस्मिन् केशवाश्रयाः ॥४२॥

nāṅgasya vaṁśo rājarṣer eṣa saṁsthātum arhati
amogha-vīryā hi nṛpā vaṁśe 'smin keśavāśrayāḥ

na – ne; *aṅgasya* – karaliaus Aṅgos; *vaṁśaḥ* – giminė; *rāja-ṛṣeḥ* – šventojo karaliaus; *eṣaḥ* – ši; *saṁsthātum* – nutrūkti; *arhati* – turėtų; *amogha* – nenuodėminga, galinga; *vīryāḥ* – jų sėkla; *hi* – kadangi; *nṛpāḥ* – karaliai; *vaṁśe* – giminėje; *asmin* – šioje; *keśava* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *āśrayāḥ* – globojami.

Išminčiai nutarė, kad šventojo valdovo Aṅgos giminė neturėtų nutrūkti, nes jo ainių gyslomis teka taurus kraujas ir šioje giminėje gimę vaikai paprastai tampa Viešpaties bhaktais.

Komentaras: Taurus kraujas yra paveldimas, *amogha-vīrya.* Norint išlaikyti jį tyrą, dusyk gimusiųjų šeimose, pirmiausia tarp brahmanų ir *kṣatriyų,* taip pat *vaišyų* šeimose, turėtų būti rengiamos apvalomosios apeigos, kurių pirmoji yra *garbhādhāna-saṁskāra,* vaiko pradėjimo apeiga. Jei žmonės, visų pirma brahmanai, nebevykdo apvalomųjų apeigų, jų ainiai pagenda ir galų gale tampa nusidėjėliais. Už savo taurią sielą Mahārāja Aṅga turėjo būti dėkingas apvalomosioms apeigoms, kurių laikytasi Mahārājos Dhruvos giminėje. Tačiau bendravimas su Sunītha, Mirties dukra, pagadino giminės kraują. Taip pasaulį išvydo karalius Vena, kurio gimimas sukėlė pražūtingus padarinius visai Dhruvos Mahārājos giminei. Šventieji ir išminčiai aptarė šį klausimą ir nutarė imtis ypatingų priemonių, apie kurias pasakoja tolesni posmai.

43 TEKSTAS

विनिश्चित्यैवमृषयो विपन्नस्य महीपतेः ।
ममन्थुरूरुं तरसा तत्रासीद्बाहुको नरः ॥४३॥

viniścityaivam ṛṣayo vipannasya mahīpateḥ
mamanthur ūruṁ tarasā tatrāsīd bāhuko naraḥ

viniścitya – nutarę; *evam* – taip; *ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai; *vipannasya* – mirusiojo; *mahī-pateḥ* – karaliaus; *mamanthuḥ* – plakė; *ūrum* – šlaunis; *tarasā* – iš visų jėgų (žinomu metodu); *tatra* – taip; *āsīt* – gimė; *bāhukaḥ* – vardu Bāhuka (neūžauga); *naraḥ* – žmogus.

Taip nutarę šventieji ir išminčiai pasinaudojo jiems žinomu metodu ir iš visų jėgų ėmė plakti mirusiojo karaliaus Venos šlaunis. Taip iš karaliaus Venos kūno pasaulį išvydo neūžauga.

Komentaras: Plakant karaliaus Venos šlaunis, į pasaulį atėjo naujas žmogus. Tai įrodo, kad siela yra individuali gyvoji būtybė, ji skiriasi nuo materialaus kūno. Iš karaliaus Venos kūno didieji išminčiai ir šventieji sukūrė naują žmogų, tačiau atgaivinti paties Venos jie negalėjo. Tuo metu Vena, ko gero, jau buvo gavęs naują kūną. Juos domino tik karaliaus Venos kūnas, nes jo gyslomis tekėjo Mahārājos Dhruvos kraujas ir jame buvo visi komponentai, reikalingi naujam kūnui suformuoti. Jie atliko specialią procedūrą, po kurios iš karaliaus Venos šlaunų atsirado naujas kūnas. Specialūs balzamai ir *mantros,* kurias kalbėjo Venos motina, padarė savo ir karaliaus kūnas nesuiro, išsilaikė ir visi komponentai, būtini kitam kūnui. Tai, kad iš

karaliaus Venos lavono atsirado naujas žmogus, Bāhuka, iš esmės, neturėtų nieko stebinti. Reikia tiesiog žinoti, kaip tai padaryti. Iš sėklos, kuri susiformuoja fiziniame kūne, atsiranda kitas kūnas, kuriame apsigyvena siela, ir kūnas atgyja. Klysta tas, kuris mano, jog iš Mahārājos Venos lavono negalėjo atsirasti kitas kūnas. Daugybę paslapčių žinantiems išminčiams šis uždavinys nebuvo sudėtingas.

44 TEKSTAS

काककृष्णोऽतिह्रस्वाङ्गो ह्रस्वबाहुर्महाहनुः ।
ह्रस्वपान्निम्ननासाग्रो रक्ताक्षस्ताम्रमूर्धजः ॥४४॥

kāka-kṛṣṇo 'tihrasvāṅgo hrasva-bāhur mahā-hanuḥ
hrasva-pān nimna-nāsāgro raktākṣas tāmra-mūrdhajaḥ

kāka-kṛṣṇaḥ – juodas kaip varnas; *ati-hrasva* – labai trumpos; *aṅgaḥ* – jo galūnės; *hrasva* – trumpos; *bāhuḥ* – jo rankos; *mahā* – didelis; *hanuḥ* – jo žandikaulis; *hrasva* – trumpos; *pāt* – jo kojos; *nimna* – plokščias; *nāsa-agraḥ* – jo nosies galas; *rakta* – rausvos; *akṣaḥ* – jo akys; *tāmra* – vario spalvos; *mūrdha-jaḥ* – jo plaukai.

Iš Venos šlaunų gimusį vaiką pavadino Bāhuka. Jo oda buvo juoda kaip varno sparnas, kūnas mažas, galūnės trumpos, o žandikaulis neproporcingai didelis. Jo nosis buvo plokščia, akių baltymai rausvi, o plaukai – vario spalvos.

45 TEKSTAS

तं तु तेऽवनतं दीनं किं करोमीति वादिनम् ।
निषीदेत्यब्रुवंस्तात स निषादस्ततोऽभवत् ॥४५॥

taṁ tu te 'vanataṁ dīnaṁ kiṁ karomīti vādinam
niṣīdety abruvaṁs tāta sa niṣādas tato 'bhavat

tam – jam; *tu* – tuomet; *te* – išminčiai; *avanatam* – nusilenkusiam; *dīnam* – paklusniam; *kim* – ką; *karomi* – turėčiau daryti; *iti* – taip; *vādinam* – paklaususiam; *niṣīda* – sėskis; *iti* – taip; *abruvan* – jie atsakė; *tāta* – brangus Vidura; *saḥ* – jis; *niṣādaḥ* – vardu Niṣāda; *tataḥ* – taip; *abhavat* – tapo.

Berniukas buvo labai paklusnus ir romus. Vos atėjęs į pasaulį jis nusilenkė išminčiams ir paklausė: „Kuo galiu jums pasitarnauti, gerbiamieji?“ „Prašom, sėskis [niṣīda]“, – atsakė didieji išminčiai. Taip į pasaulį atėjo Niṣāda, naiṣādų genties pradininkas.

Komentaras: Śāstrose sakoma, kad žmogaus galva simbolizuoja brahmanus, rankos – *kṣatriyus,* pilvas – *vaiśyus,* o kojos pradedant šlaunimis – *śūdras. Śūdras* dar vadina tamsiaodžiais, *kṛṣṇa.* Brahmanams prigijo *šuklų,* šviesiaodžių, vardas. *Kṣatriyai* ir *vaiśyai* yra tarpinė grandis tarp šviesiaodžių brahmanų ir tamsiaodžių *śūdrų.* Tačiau jei žmogaus oda yra nesveikai balta, tai reiškia, kad jis serga baltaisiais raupsais. Taigi pagal odos spalvą, jei ji šviesi arba auksaspalvė, galima spręsti, kad žmogus priklauso aukščiausiai kastai, ir priešingai, jeigu oda tamsi, jis skirtinas *śūdrų* kastai.

46 TEKSTAS

तस्य वंश्यास्तु नैषादा गिरिकाननगोचराः ।
येनाहरज्जायमानो वेनकल्मषमुल्बणम् ॥४६॥

tasya vaṁśyās tu naiṣādā giri-kānana-gocarāḥ
yenāharaj jāyamāno vena-kalmaṣam ulbaṇam

tasya – jo (Niśādos); *vaṁśyāḥ* – ainiai; *tu* – tuomet; *naiṣādāḥ* – vadinami *naiśādais; giri-kānana* – kalnuose ir miškuose; *gocarāḥ* – gyvenantys; *yena* – kadangi; *aharat* – jis prisiėmė; *jāyamānaḥ* – gimęs; *vena* – iš karaliaus Venos; *kalmaṣam* – visas nuodėmes; *ulbaṇam* – labai bauginantis.

Vos atėjęs į pasaulį Niśāda prisiėmė visas karaliaus Venos nuodėmes. Štai kodėl jo ainiai, naiśādai, nuo amžių verčiasi vagystėmis, plėšikavimu, medžiokle ir kita nuodėminga veikla. Dėl šios priežasties jiems leidžiama gyventi tiktai miškuose ir kalnuose.

Komentaras: Naiśādai iš prigimties yra nusidėjėliai, todėl jiems uždrausta keltis į miestus ir kaimus. Nuodėmingą šių žmonių prigimtį atspindi jų bjauri išorė ir būdai, kuriais jie pelnosi duoną. Tačiau nevalia užmiršti, jog tyrų bhaktų malone net ir šie puolę žmonės (kuriuos dažnai vadina *kirātais*) gali atsisakyti nuodėmingų darbų ir tapti tyrais *vaiṣṇavais.* Transcendentinė meilės tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui sudaro sąlygas kiekvienam, net ir pačiam didžiausiam nusidėjėliui, sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Norint sugrįžti pas Dievą, tereikia imtis pasiaukojimo tarnystės ir tokiu

būdu nusiplauti materijos suteptį. Kiekvienas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, gali sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Viešpats Pats tai patvirtina „Bhagavad-gītoje“ (9.32):

māṁ hi pārtha vyapāśritya ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā śūdrās te 'pi yānti parāṁ gatim

„O Pṛthos sūnau, net žemiausios kilmės žmonės – moterys, *vaišyai* (prekijai) ir *śūdros* (darbininkai), atsidavę Man gali pasiekti aukščiausiąją buveinę.“

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti keturioliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Karaliaus Venos gyvenimo istorija“.

PENKIOLIKTAS SKYRIUS

Karaliaus Pṛthu gimimas ir žengimas į sostą

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
अथ तस्य पुनर्विप्रैरपुत्रस्य महीपतेः ।
बाहुभ्यां मथ्यमानाभ्यां मिथुनं समपद्यत ॥ १ ॥

maitreya uvāca
atha tasya punar viprair aputrasya mahīpateḥ
bāhubhyāṁ mathyamānābhyāṁ mithunaṁ samapadyata

maitreyaḥ uvāca – Maitreya pasakojo toliau; *atha* – taip; *tasya* – jo; *punaḥ* – vėl; *vipraiḥ* – brahmanų; *aputrasya* – neturinčio sūnaus; *mahīpateḥ* – karaliaus; *bāhubhyām* – iš rankų; *mathya-mānābhyām* – plakamų; *mithunam* – pora; *samapadyata* – gimė.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, brahmanai ir didieji išminčiai vėl ėmė plakti mirusiojo karaliaus Venos rankas ir iš jų gimė vaikinas bei mergina.

2 TEKSTAS

तद् दृष्ट्वा मिथुनं जातमृषयो ब्रह्मवादिनः ।
ऊचुः परमसन्तुष्टा विदित्वा भगवत्कलाम् ॥ २ ॥

tad dṛṣṭvā mithunaṁ jātam ṛṣayo brahma-vādinaḥ
ūcuḥ parama-santuṣṭā viditvā bhagavat-kalām

tat – tai; *dṛṣṭvā* – pamatę; *mithunam* – porą; *jātam* – gimusią; *ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai; *brahma-vādinaḥ* – puikiai išmanantys Vedas; *ūcuḥ* – tarė;

parama – labai; *santuṣṭāḥ* – patenkinti; *viditvā* – žinojo; *bhagavat* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *kalām* – skleidinys.

Tai pamatę didieji išminčiai, puikiai išmanantys Vedas, buvo labai patenkinti, nes žinojo, kad iš Venos rankų šiame pasaulyje apsireiškę jaunuoliai yra Viṣṇu, Aukščiausiojo Dievo Asmens, pilnutinės dalies skleidinys.

Komentaras: Siekdami tikslo puikiai Vedas išmanantys didieji išminčiai pasirinko vienintelį teisingą kelią. Kaip žinome iš ankstesnio skyriaus, išminčių sumanymu, iš velionio karaliaus Venos kūno pirmasis užgimė Bāhuka, kuris prisiėmė visas jo nuodėmes. Kai karaliaus kūnas buvo tokiu būdu apvalytas, iš jo gimė jaunuoliai, ir tada didiems išminčiams tapo aišku, jog jie yra Viešpaties Viṣṇu skleidinys. Tačiau pastarasis Viṣṇu įsikūnijimas neskirtinas *viṣṇu-tattvos* kategorijai. Jaunuoliai buvo ypatingus įgaliojimus turintis Viešpaties Viṣṇu skleidinys, *āveśa.*

3 TEKSTAS

ऋषय ऊचुः
एष विष्णोर्भगवतः कला भुवनपालिनी ।
इयं च लक्ष्म्याः सम्भूतिः पुरुषस्यानपायिनी ॥ ३ ॥

ṛṣaya ūcuḥ
eṣa viṣṇor bhagavataḥ kalā bhuvana-pālinī
iyaṁ ca lakṣmyāḥ sambhūtiḥ puruṣasyānapāyinī

ṛṣayaḥ ūcuḥ – išminčiai tarė; *eṣaḥ* – šis jaunuolis; *viṣṇoḥ* – Viešpaties Viṣṇu; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *kalā* – įsikūnijimas; *bhuvana-pālinī* – visatos saugotojo; *iyam* – ši mergina; *ca* – taip pat; *lakṣmyāḥ* – sėkmės deivės; *sambhūtiḥ* – skleidinys; *puruṣasya* – Viešpaties; *anapāyinī* – nuolatinės palydovės.

Didieji išminčiai tarė: Šis jaunuolis yra visavertis visatos saugotojo Viešpaties Viṣṇu energijos įsikūnijimas, o mergina – nuolatinės Viešpaties palydovės, sėkmės deivės, pilnutinis skleidinys.

Komentaras: Posme pabrėžiama, jog sėkmės deivė yra nuolatinė Viešpaties palydovė. Materialiame pasaulyje žmonės garbina sėkmės deivę, tikėdamiesi užkariauti jos širdį ir pelnyti įvairių malonių. Tačiau reikėtų suprasti, kad sėkmės deivė yra nuolatinė Viešpaties Viṣṇu palydovė. Materialistai

turi įsikalti į galvą, kad garbinti sėkmės deivę galima tiktai sykiu su Viešpačiu Viṣṇu. Siekiantieji sėkmės deivės prielankumo ir norintieji užsitikrinti materialinę gerovę drauge su Lakṣmī turi garbinti ir Viešpatį Viṣṇu. Materialistas, kuris Rāvaṇos pavyzdžiu stengiasi atskirti Sītą nuo Viešpaties Rāmacandros, pasmerkia save pražūčiai. Sėkmės deivės prielankumu besinaudojantys pasaulio turtingieji turėtų skirti savo turtus Viešpaties tarnystei. Tiktai tokiu atveju jie galės naudotis savo turtais be baimės juos prarasti.

4 TEKSTAS

अयं तु प्रथमो राज्ञां पुमान् प्रथयिता यशः ।
पृथुर्नाम महाराजो भविष्यति पृथुश्रवाः ॥ ४ ॥

ayaṁ tu prathamo rājñāṁ pumān prathayitā yaśaḥ
pṛthur nāma mahārājo bhaviṣyati pṛthu-śravāḥ

ayam – šis; *tu* – tuomet; *prathamaḥ* – geriausias; *rājñām* – iš karalių; *pumān* – jaunuolis; *prathayitā* – įgaus; *yaśaḥ* – šlovę; *pṛthuḥ* – Mahārājos Pṛthu; *nāma* – vardu; *mahā-rājaḥ* – išaukštintu valdovu; *bhaviṣyati* – taps; *pṛthu-śravāḥ* – garsiu visame pasaulyje.

Jaunuolį pavadins Pṛthu ir garsas apie jį apskries pasaulį. Iš tiesų, jis taps geriausiuoju iš valdovų.

Komentaras: Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimai skirstomi į kelias kategorijas. *Śāstrų* teigimu, Viešpaties Viṣṇu nešėjas Garuḍa, taip pat Viešpats Śiva ir Ananta – tai ypatingų galių turintys beasmenio Aukščiausiojo Viešpaties aspekto, Brahmano, įsikūnijimai. Rojaus valdovas Śacīpati, arba Indra, įkūnija Viešpaties aistrą, Aniruddha – Jo protą, o karalius Pṛthu – Viešpaties valdžią. Taigi šventieji ir didieji išminčiai išpranašavo būsimus Pṛthu, kuris yra dalinis Viešpaties pilnaverčio skleidinio įsikūnijimas, darbus.

5 TEKSTAS

इयं च सुदती देवी गुणभूषणभूषणा ।
अर्चिर्नाम वरारोहा पृथुमेवावरुन्धती ॥ ५ ॥

iyaṁ ca sudatī devī guṇa-bhūṣaṇa-bhūṣaṇā
arcir nāma varārohā pṛthum evāvarundhatī

iyam – ši mergina; *ca* – ir; *su-datī* – kurios nuostabūs dantys; *devī* – sėkmės deivė; *guṇa* – dorybėmis; *bhūṣaṇa* – papuošalų; *bhūṣaṇā* – bus puošmena; *arciḥ* – Arci; *nāma* – vardu; *vara-ārohā* – gražuolė; *pṛthum* – karaliaus Pṛthu; *eva* – tikrai; *avarundhatī* – labai prisirišusi prie.

Mergina, tarsi perlai baltais dantimis, bus apdovanota tokiomis dorybėmis, kad ne jos papuošalai, o ji pati taps jų puošmena. Ji vadinsis Arci ir taps karaliaus Pṛthu žmona.

6 TEKSTAS

एष साक्षाद्धरेरंशो जातो लोकरिरक्षया ।
इयं च तत्परा हि श्रीरनुजज्ञेऽनपायिनी ॥ ६ ॥

eṣa sākṣād dharer aṁśo jāto loka-rirakṣayā
iyaṁ ca tat-parā hi śrīr anujajñe 'napāyinī

eṣaḥ – šis jaunuolis; *sākṣāt* – tiesiogiai; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *aṁśaḥ* – dalis; *jātaḥ* – gimęs; *loka* – visą pasaulį; *rirakṣayā* – trokšdamas apsaugoti; *iyam* – ši mergina; *ca* – taip pat; *tat-parā* – labai prisirišusi prie jo; *hi* – tikrai; *śrīḥ* – sėkmės deivė; *anujajñe* – gimė; *anapāyinī* – neatskiriama.

Sutelkęs dalį Savo galių Aukščiausiasis Dievo Asmuo Pats įsikūnijo karaliumi Pṛthu, kad apgintų šio pasaulio žmones. Drauge su Juo, kad taptų karaliaus Pṛthu žmona, nužengė ir dalinis sėkmės deivės įsikūnijimas Arci pavidalu, nes sėkmės deivė niekada nesiskiria su Viešpačiu.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako, kad nepaprastų galių turinti gyvoji būtybė yra dalinis Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas. Tokių Viešpaties įsikūnijimų yra be galo daug, tačiau toli gražu ne visi jie yra tiesioginiai Jo skleidiniai, skirtini *viṣṇu-tattvos* kategorijai. Daugelis jų priklauso *śakti-tattvos* kategorijai. Tokie įsikūnijimai ateina į pasaulį su tam tikra misija ir vadinasi *śaktyāveśa-avatāromis.* Viešpaties *śaktyāveśa-avatāros* kategorijai priklauso ir karalius Pṛthu, o jo žmona Arci yra sėkmės deivės *śaktyāveśa-avatāra.*

7 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
प्रशंसन्ति स्म तं विप्रा गन्धर्वप्रवरा जगुः ।
मुमुचुः सुमनोधाराः सिद्धा नृत्यन्ति स्वःस्त्रियः ॥ ७ ॥

maitreya uvāca
praśaṁsanti sma taṁ viprā gandharva-pravarā jaguḥ
mumucuḥ sumano-dhārāḥ siddhā nṛtyanti svaḥ-striyaḥ

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *praśaṁsanti sma* – aukštino ir šlovino; *tam* – jį (Pṛthu); *viprāḥ* – visi brahmanai; *gandharva-pravarāḥ* – geriausieji iš *gandharvų; jaguḥ* – giedojo; *mumucuḥ* – apibėrė; *sumanaḥ-dhārāḥ* – gėlių lietumi; *siddhāḥ* – Siddhalokos gyventojai; *nṛtyanti* – šoko; *svaḥ* – rojaus planetų; *striyaḥ* – moterys (*apsāros*).

Didis išminčius Maitreya tęsė: Tuomet, o Vidurajī, brahmanai ėmė aukštinti ir šlovinti karalių Pṛthu, geriausieji iš gandharvų ėmė giedoti jo garbei himnus, Siddhalokos gyventojai apibėrė jį gėlėmis, o rojaus planetų gražuolės ėmė džiaugsmingai šokti.

8 TEKSTAS

शङ्खतूर्यमृदङ्गाद्या नेदुर्दुन्दुभयो दिवि ।
तत्र सर्व उपाजग्मुर्देवर्षिपितृणां गणाः ॥ ८ ॥

śaṅkha-tūrya-mṛdaṅgādyā nedur dundubhayo divi
tatra sarva upājagmur devarṣi-pitṝṇāṁ gaṇāḥ

śaṅkha – kriauklės; *tūrya* – ragai; *mṛdaṅga* – būgnai; *ādyāḥ* – ir kiti; *neduḥ* – gaudė ir dundėjo; *dundubhayaḥ* – litaurai; *divi* – kosmose; *tatra* – ten; *sarve* – visi; *upājagmuḥ* – atvyko; *deva-ṛṣi* – pusdieviai ir išminčiai; *pitṝṇām* – prosenelių; *gaṇāḥ* – grupės.

Visatą sudrebino kriauklių ir ragų gaudimas, būgnų ir litaurų dundėjimas. Iš įvairių visatos planetų į Žemę nusileido didieji išminčiai, protėviai bei pusdieviai.

9–10 TEKSTAI

ब्रह्मा जगद्गुरुर्देवैः सहासृत्य सुरेश्वरैः ।
वैन्यस्य दक्षिणे हस्ते दृष्ट्वा चिह्नं गदाभृतः ॥ ९ ॥

पादयोररविन्दं च तं वै मेने हरेः कलाम् ।
यस्याप्रतिहतं चक्रमंशः स परमेष्ठिनः ॥१०॥

brahmā jagad-gurur devaiḥ sahāsṛtya sureśvaraiḥ
vainyasya dakṣiṇe haste dṛṣṭvā cihnaṁ gadābhṛtaḥ

pādayor aravindaṁ ca taṁ vai mene hareḥ kalām
yasyāpratihataṁ cakram aṁśaḥ sa parameṣṭhinaḥ

brahmā – Viešpats Brahmā; *jagad-guruḥ* – visatos valdovas; *devaiḥ* – pusdievių; *saha* – lydimas; *āsṛtya* – atvyko; *sura-īśvaraiḥ* – su visų rojaus planetų valdovais; *vainyasya* – Mahārājos Pṛthu, Venos sūnaus; *dakṣiṇe* – dešinėje; *haste* – rankoje; *dṛṣṭvā* – pamatęs; *cihnam* – ženklą; *gadā-bhṛtaḥ* – Viešpaties Viṣṇu, laikančio vėzdą; *pādayoḥ* – ant abiejų pėdų; *aravindam* – lotoso žiedą; *ca* – taip pat; *tam* – jis; *vai* – tikrai; *mene* – suprato; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *kalām* – pilnutinio skleidinio dalis; *yasyā* – kurio; *apratihatam* – nenugalimas; *cakram* – diskas; *aṁśaḥ* – dalinis įsikūnijimas; *saḥ* – jis; *parameṣṭhinaḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens.

Kartu su kitais lydimas pusdievių ir rojaus planetų valdovų į Žemę atvyko ir visatos valdovas Viešpats Brahmā. Pastebėjęs, kad dešiniosios karaliaus Pṛthu delno linijos atkartoja Viešpaties Viṣṇu delno linijas ir pamatęs lotoso ženklą ant jo pėdų, Viešpats Brahmā suprato, jog prieš jį stovi Aukščiausiojo Dievo Asmens dalinis įsikūnijimas. Kiekvienas, kurio delnas pažymėtas disko ir kitais dieviškais ženklais, laikytinas Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimu arba Jo daliniu skleidiniu.

Komentaras: Posme nurodomi požymiai, pagal kuriuos galima pažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimą. Šiandien paplito abejotina mada laikyti Dievu bet kurį nenaudėlį, tačiau sprendžiant iš posmo Viešpats Brahmā pats patikrino ženklus ant karaliaus Pṛthu delnų ir pėdų. Mokyti brahmanai ir didieji išminčiai savo pranašystėse paskelbė Mahārājį Pṛthu daliniu Viešpaties skleidiniu. Žemėje gyvenant Viešpačiui Kṛṣṇai, vienas iš karaliukų apsiskelbė Vāsudeva ir už tai žuvo nuo Viešpaties rankos. Prieš

pripažįstant kurį nors žmogų Dievo įsikūnijimu būtina patikrinti, ar ant jo kūno yra *śāstrose* nurodytų ženklų. Apsišaukėlis, neturintis šių dieviškos kilmės požymių, už tokią šventvagystę nusipelno būti nubaustas myriop.

11 TEKSTAS

तस्याभिषेक आरब्धो ब्राह्मणैर्ब्रह्मवादिभिः ।
आभिषेचनिकान्यस्मै आजह्रुः सर्वतो जनाः ॥११॥

tasyābhiṣeka ārabdho brāhmaṇair brahma-vādibhiḥ
ābhiṣecanikāny asmai ājahruḥ sarvato janāḥ

tasya – jo; *abhiṣekaḥ* – karūnavimas; *ārabdhaḥ* – parengtas; *brāhmaṇaiḥ* – mokytų brahmanų; *brahma-vādibhiḥ* – griežtų Vedų apeigyno šalininkų; *ābhiṣecanikāni* – įvairius reikmenis, reikalingus šiai ceremonijai; *asmai* – jam; *ājahruḥ* – surinko; *sarvataḥ* – iš viso pasaulio; *janāḥ* – žmonės.

Mokyti brahmanai, griežti Vedų apeigyno šalininkai, ėmė rengtis karūnavimui. Į ceremoniją nešini apeigoms reikalingais reikmenimis suplaukė žmonės iš viso pasaulio. Netrukus viskas buvo parengta.

12 TEKSTAS

सरित्समुद्रा गिरयो नागा गावः खगा मृगाः ।
द्यौः क्षितिः सर्वभूतानि समाजह्रुरुपायनम् ॥१२॥

sarit-samudrā girayo nāgā gāvaḥ khagā mṛgāḥ
dyauḥ kṣitiḥ sarva-bhūtāni samājahrur upāyanam

sarit – upės; *samudrāḥ* – jūros; *girayaḥ* – kalnai; *nāgāḥ* – gyvatės; *gāvaḥ* – karvės; *khagāḥ* – paukščiai; *mṛgāḥ* – žvėrys; *dyauḥ* – dangus; *kṣitiḥ* – Žemė; *sarva-bhūtāni* – visos gyvosios esybės; *samājahruḥ* – paruošė; *upāyanam* – įvairiausias dovanas.

Dovanas būsimam valdovui nešė upės ir jūros, kalnai ir kalvos, gyvatės, karvės, paukščiai ir žvėrys, rojaus planetos, Žemė ir visos kitos gyvosios esybės.

13 TEKSTAS

सोऽभिषिक्तो महाराजः सुवासाः साध्वलङ्कृतः ।
पत्न्यार्चिषालङ्कृतया विरेजेऽग्निरिवापरः ॥१३॥

so 'bhiṣikto mahārājaḥ suvāsāḥ sādhv-alaṅkṛtaḥ
patnyārciṣālaṅkṛtayā vireje 'gnir ivāparaḥ

saḥ – valdovas; *abhiṣiktaḥ* – karūnuotas; *mahārājaḥ* – Mahārāja Pṛṭhu; *su-vāsāḥ* – pasipuošęs iškilmių rūbais; *sādhu-alaṅkṛtaḥ* – ir brangiais papuošalais; *patnyā* – kartu su savo žmona; *arciṣā* – vardu Arci; *alaṅkṛtayā* – nusagstyta brangakmeniais; *vireje* – atrodė; *agniḥ* – ugnis; *iva* – kaip; *aparaḥ* – kita.

Taip didysis valdovas Pṛthu, pasipuošęs iškilmių rūbais ir brangiausiais papuošalais, buvo karūnuotas ir pakilo į sostą. Valdovas ir jo žmona Arci, taip pat nusagstyta brangakmeniais, tviskėjo tarsi žėrinti ugnis.

14 TEKSTAS

तस्मै जहार धनदो हैमं वीर वरासनम् ।
वरुणः सलिलस्रावमातपत्रं शशिप्रभम् ॥१४॥

tasmai jahāra dhanado haimaṁ vīra varāsanam
varuṇaḥ salila-srāvam ātapatraṁ śaśi-prabham

tasmai – jam; *jahāra* – dovanojo; *dhana-daḥ* – pusdievių iždininkas (Kuvera); *haimam* – nulietą iš aukso; *vīra* – o Vidura; *vara-āsanam* – karališką sostą; *varuṇaḥ* – pusdievis Varuṇa; *salila-srāvam* – iš kurio dulkė vanduo; *ātapatram* – skėtį; *śaśi-prabham* – kuris tviskėjo tarsi mėnuo.

Didis išminčius tęsė: O Vidura, Kuvera dovanojo didžiajam valdovui Pṛthu gryno aukso sostą, o vandenų valdovas Varuṇa – skėtį, iš kurio nuolat dulkė smulkučiai vandens lašeliai ir kuris tviskėjo tarsi mėnuo.

15 TEKSTAS

वायुश्च वालव्यजने धर्मः कीर्तिमयीं स्रजम् ।
इन्द्रः किरीटमुत्कृष्टं दण्डं संयमनं यमः ॥१५॥

vāyuś ca vāla-vyajane dharmaḥ kīrtimayīṁ srajam
indraḥ kirīṭam utkṛṣṭaṁ daṇḍaṁ saṁyamanaṁ yamaḥ

vāyuḥ – oro valdovas; *ca* – taip pat; *vāla-vyajane* – dvi iš plaukų paruoštas vėduokles, *cāmaras; dharmaḥ* – religijos gynėjas; *kīrti-mayīm* – šlovę nešančią; *srajam* – girliandą; *indraḥ* – dangaus valdovas; *kirīṭam* – šalmą; *utkṛṣṭam* – brangų; *daṇḍam* – skeptrą; *saṁyamanam* – pasauliui valdyti; *yamaḥ* – mirties valdovas.

Oro stichijos valdovas Vāyu dovanojo karaliui Pṛthu dvi vėduokles (cāmaras), religijos gynėjas Dharma uždėjo jam šlovę atnešiančią gėlių girliandą, dangaus valdovas Indra dovanojo brangų šalmą, o mirties dievas Yamarāja įteikė karaliui pasaulio valdovo skeptrą.

16 TEKSTAS

ब्रह्मा ब्रह्ममयं वर्म भारती हारमुत्तमम् ।
हरिः सुदर्शनं चक्रं तत्पत्न्यव्याहतां श्रियम् ॥१६॥

brahmā brahmamayaṁ varma bhāratī hāram uttamam
hariḥ sudarśanaṁ cakraṁ tat-patny avyāhatāṁ śriyam

brahmā – Viešpats Brahmā; *brahma-mayam* – iš dvasinės išminties išaustą; *varma* – apsauginį rūbą; *bhāratī* – mokslo deivė; *hāram* – vėrinį; *uttamam* – transcendentinį; *hariḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *sudarśanam cakram* – Sudarśanos diską; *tat-patnī* – Jo žmona (Lakṣmī); *avyāhatām* – neišsenkamus; *śriyam* – grožį ir turtus.

Viešpats Brahmā dovanojo karaliui Pṛthu iš dvasinės išminties išaustą apsauginį rūbą, Brahmos žmona Bhāratī (Sarasvatī) – transcendentinį vėrinį, Viešpats Viṣṇu – Sudarśanos diską, o Viešpaties Viṣṇu žmona, sėkmės deivė – neišsenkamus turtus.

Komentaras: Mahārāją Pṛthu dovanomis apibėrė visi pusdieviai. Hari, Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, kurį rojaus planetose vadina Upendra, dovanojo jam Sudarśanos diską. Tačiau tai ne tas Sudarśanos diskas, kurį turi Dievo Asmuo, Kṛṣṇa arba Viṣṇu. Kadangi Mahārāja Pṛthu buvo dalinis Aukščiausiojo Dievo Asmens galios įsikūnijimas, jam dovanotas Sudarśanos diskas taip pat turėjo tik dalį pirminio Sudarśanos disko galių.

17 TEKSTAS

दशचन्द्रमसिं रुद्रः शतचन्द्रं तथाम्बिका ।
सोमोऽमृतमयानश्वांस्त्वष्टा रूपाश्रयं रथम् ॥१७॥

daśa-candram asiṁ rudraḥ śata-candraṁ tathāmbikā
somo 'mṛtamayān aśvāṁs tvaṣṭā rūpāśrayaṁ ratham

daśa-candram – papuoštą dešimčia mėnulių; *asim* – kardą; *rudraḥ* – Viešpats Śiva; *śata-candram* – papuoštą šimtu mėnulių; *tathā* – taip; *ambikā* – deivė Durgā; *somaḥ* – Mėnulio valdovas; *amṛta-mayān* – sukurtus iš nemirtingumo eleksyro; *aśvān* – žirgus; *tvaṣṭā* – pusdievis Viśvakarmā; *rūpa-āśrayam* – puikų; *ratham* – kovos vežimą.

Viešpats Śiva įteikė karaliui kardą su dėklu, ant kurio buvo išraižyta dešimt mėnulių, jo žmona deivė Durgā – skydą, kuriame tviskėjo šimtas mėnulių. Mėnulio valdovas atvarė Mahārājai Pṛthu žirgus, sukurtus iš nemirtingumo eleksyro, o iš pusdievio Viśvakarmos rankų jis gavo puikų kovos vežimą.

18 TEKSTAS

अग्निराजगवं चापं सूर्यो रश्मिमयानिषून् ।
भूः पादुके योगमय्यौ द्यौः पुष्पावलिमन्वहम् ॥१८॥

agnir āja-gavaṁ cāpaṁ sūryo raśmimayān iṣūn
bhūḥ pāduke yogamayyau dyauḥ puṣpāvalim anvaham

agniḥ – ugnies dievas; *āja-gavam* – padirbtą iš ožio ir karvės ragų; *cāpam* – lanką; *sūryaḥ* – Saulės dievas; *raśmi-mayān* – tviskančias kaip saulė; *iṣūn* – strėles; *bhūḥ* – Bhūmi, Žemės deivė; *pāduke* – sandalus; *yoga-mayyau* – turinčius mistinių galių; *dyauḥ* – dangaus gyventojai, pusdieviai; *puṣpa* – gėlių; *āvalim* – srautus; *anu-aham* – kasdien.

Ugnies dievas Agnis įteikė karaliui iš ožio ir karvės ragų padirbtą lanką, Saulės dievas – tviskančias kaip saulė strėles. Bhūrlokos deivė atnešė valdovui stebuklingus sandalus, o dangaus gyventojai nenutrūkstamu srautu bėrė ant jo galvos gėles.

Komentaras: Posme sakoma, kad valdovui buvo padovanoti mistiniai sandalai (*pāduke yogamayyau*). Užsimovęs juos valdovas galėjo akimirksniu atsidurti kur panori. *Yogai* mistikai gali be kliūčių keliauti po visatą. Stebuklingi sandalai suteikė tokią galią ir karaliui Pṛthu.

19 TEKSTAS

नाट्यं सुगीतं वादित्रमन्तर्धानं च खेचराः ।
ऋषयश्चाशिषः सत्याः समुद्रः शङ्खमात्मजम् ॥१९॥

nāṭyaṁ sugītaṁ vāditram antardhānaṁ ca khecarāḥ
ṛṣayaś cāśiṣaḥ satyāḥ samudraḥ śaṅkham ātmajam

nāṭyam – artisto talentą; *su-gītam* – dainavimo meną; *vāditram* – sugebėjimą groti muzikos instrumentais; *antardhānam* – sugebėjimą būti nematomu; *ca* – ir; *khe-carāḥ* – pusdieviai, klajojantys kosmose; *ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai; *cā* – ir; *āśiṣaḥ* – palaiminimus; *satyāḥ* – kurie visada išsipildo; *samudraḥ* – vandenyno valdovas; *śaṅkham* – kriauklę; *ātma-jam* – jo gelmėse gimusią.

Pusdieviai – kosmoso klajūnai dovanojo karaliui Pṛthu artisto talentą, taip pat talentą dainuoti bei groti muzikos instrumentais ir panorėjus tapti nematomu. Didieji išminčiai apibėrė valdovą palaiminimais, kurie visada išsipildo, o vandenynas atplukdė jo gelmėse gimusią kriauklę.

20 TEKSTAS

सिन्धवः पर्वता नद्यो रथवीथीर्महात्मनः ।
सूतोऽथ मागधो वन्दी तं स्तोतुमुपतस्थिरे ॥२०॥

sindhavaḥ parvatā nadyo ratha-vīthīr mahātmanaḥ
sūto 'tha māgadho vandī taṁ stotum upatasthire

sindhavaḥ – jūros; *parvatāḥ* – kalnai; *nadyaḥ* – upės; *ratha-vīthīḥ* – kelius, kuriais galėtų važiuoti vežimas; *mahā-ātmanaḥ* – didžios sielos; *sūtaḥ* – pasakotojas; *atha* – tuomet; *māgadhaḥ* – dainius; *vandī* – himnų atlikėjas; *tam* – jį; *stotum* – pašlovinti; *upatasthire* – pasirodė norėdami.

Jūros, kalnai ir upės davė kelią karaliaus vežimui, o sūta, māgadha ir vandī giedojo bei skaitė jo garbei skirtas eiles. Jie stojo priešais karalių, pasirengę išpildyti savo pareigas.

21 TEKSTAS

स्तावकांस्तानभिप्रेत्य पृथुर्वैन्यः प्रतापवान् ।
मेघनिर्ह्रादया वाचा प्रहसन्निदमब्रवीत् ॥२१॥

stāvakāṁs tān abhipretya pṛthur vainyaḥ pratāpavān
megha-nirhrādayā vācā prahasann idam abravīt

stāvakān – siūlančius maldas; *tān* – tuos žmones; *abhipretya* – pamatęs, supratęs; *pṛthuḥ* – karalius Pṛthu; *vainyaḥ* – Venos sūnus; *pratāpa-vān* – labai galingas; *megha-nirhrādayā* – žemu tarsi griaustinio gausmas; *vācā* – balsu; *prahasan* – šypsodamasis; *idam* – taip; *abravīt* – prabilo.

Žvelgdamas į priešais jį susirinkusius dainius didis valdovas Pṛthu, Venos sūnus, nusišypsojo juos pasveikindamas ir žemu tarsi griaustinio gausmas balsu prabilo.

22 TEKSTAS

पृथुरुवाच
भोः सूत हे मागध सौम्य वन्दिँ-
ल्लोकेऽधुनास्पष्टगुणस्य मे स्यात् ।
किमाश्रयो मे स्तव एष योज्यतां
मा मय्यभूवन् वितथा गिरो वः ॥२२॥

pṛthur uvāca
bhoḥ sūta he māgadha saumya vandil̐
loke 'dhunāspaṣṭa-guṇasya me syāt
kim āśrayo me stava eṣa yojyatāṁ
mā mayy abhūvan vitathā giro vaḥ

pṛthuḥ uvāca – valdovas Pṛthu tarė; *bhoḥ sūta* – o *sūta; he māgadha* – o *māgadha; saumya* – kilnusis; *vandin* – o dainiau, giedantis man šlovę; *loke* – šiame pasaulyje; *adhunā* – dabar; *aspaṣṭa* – neišryškėjo; *guṇasya* –

kurio savybės; *me* – mano; *syāt* – gal būt; *kim* – kodėl; *āśrayaḥ* – prieglobstis; *me* – mano; *stavaḥ* – šlovinimas; *eṣaḥ* – šis; *yojyatām* – skirtas; *mā* – niekada; *mayi* – man; *abhūvan* – būtų; *vitathāḥ* – tušti; *giraḥ* – žodžiai; *vaḥ* – jūsų.

Karalius Pṛthu tarė: O kilnieji sūta, māgadha ir dainiau, giedantis man šlovę! Jūs šlovinate savybes, kurių aš, deja, neturiu. Kam liaupsinate mane už tai, ko nenusipelniau? Kam tuščiai švaistyti žodžius? Šlovinkite tuos, kurių dorybės vertos jūsų pagiriamojo žodžio.

Komentaras: Savo himnuose ir eilėse *sūta, māgadha* ir *vandī* šlovino dieviškas Mahārājos Pṛthu, Aukščiausiojo Dievo Asmens *śaktyāveśa* inkarnacijos, dorybes. Tačiau karalius dar nespėjo įrodyti jų turįs, todėl nuolankiai prašė dainių liautis jį liaupsinus. Jis nenorėjo būti giriamas už tas dorybes, kurių, kaip jam pačiam atrodė, jis neturėjo. Būdamas Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas Mahārāja Pṛthu, be jokių abejonių, buvo šlovintinas, tačiau tokiu elgesiu jis norėjo įspėti žmones, kad neturinčio dieviškų dorybių nedera laikyti Viešpaties įsikūnijimu. Šiandien atsiranda nemažai sukčių ir apsišaukėlių, kurie trimituoja pasauliui apie savo dievišką prigimtį, tačiau visi jie yra kvailiai ir nenaudėliai. Vis dėlto žmonės juos laiko Dievo inkarnacijomis, užmerkdami akis į tai, jog tos „inkarnacijos“ neturi jokių dieviškų savybių. Karalius Pṛthu norėjo, kad jam adresuotos liaupsės būtų sutvirtintos jo darbais. Nors dainiai nepadarė nieko smerktino, Mahārāja Pṛthu pabrėžė, jog nevalia liaupsinti nedoro žmogaus, besiskelbiančio Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimu.

23 TEKSTAS

तस्मात्परोक्षेऽस्मदुपश्रुतान्यलं
करिष्यथ स्तोत्रमपीच्यवाचः ।
सत्युत्तमश्लोकगुणानुवादे
जुगुप्सितं न स्तवयन्ति सभ्याः ॥२३॥

tasmāt parokṣe 'smad-upaśrutāny alaṁ
kariṣyatha stotram apīcya-vācaḥ
saty uttamaśloka-guṇānuvāde
jugupsitaṁ na stavayanti sabhyāḥ

tasmāt – todėl; *parokṣe* – kažkada ateityje; *asmat* – mano; *upaśrutāni* – jūsų šlovinamų savybių; *alam* – pakankamai; *kariṣyatha* – jūs galėsite išsakyti;

stotram – pagyrimo žodžius; *apīcya-vācaḥ* – o kilnieji dainiai; *sati* – tinkamas užsiėmimas; *uttama-śloka* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *guṇa* – savybes; *anuvāde* – pokalbiai apie; *jugupsitam* – nenaudėlį; *na* – niekada; *stavayanti* – šlovina; *sabhyāḥ* – kilnieji.

O kilnieji dainiai, negarbinkite manęs, kol neapreiškiau jūsų šlovinamų savybių. Kilnus ir doras žmogus, malda šlovinantis Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, niekada nepriskirs Viešpaties savybių paprastam mirtingajam, kuris jų neturi.

Komentaras: Kilnieji Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktai puikiausiai žino, kaip atskirti Dievą nuo paprasto žmogaus, o Dievui neatsidavę impersonalistai apie Dievą neturi nė menkiausio supratimo. Jie nesimeldžia Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir dažnai skuba Dievu pripažinti ir šlovinti paprastą žmogų. Demonai tuo ir skiriasi nuo bhaktų, kad arba patys sukuria stabus, arba, Rāvaṇos ir Hiraṇyakaśipu pavyzdžiu, apsiskelbia Dievais. Nors Pṛthu Mahārāja yra tikras Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, pašlovinimai jam pasirodė nepriimtini, nes jis dar nebuvo įrodęs turintis Aukščiausiojo Asmens dorybių, kurias jie kėlė į padanges. Taip pasielgdamas jis norėjo parodyti, kad neturinčiajam dieviškų dorybių nederėtų leisti savo pasekėjams ir mokiniams girti jį už tas savybes, kurias jis tikisi išsiugdyti ateityje. Jei žmogus, kuris neturi didžios asmenybės savybių, leidžiasi garbinamas, vildamasis, kad anksčiau ar vėliau tas savybes išsiugdys, jo gerbėjų liaupsės yra ne kas kita, kaip įžeidimas.

24 TEKSTAS

महद्गुणानात्मनि कर्तुमीशः
कः स्तावकैः स्तावयतेऽसतोऽपि ।
तेऽस्याभविष्यन्निति विप्रलब्धो
जनावहासं कुमतिर्न वेद ॥२४॥

mahad-guṇān ātmani kartum īśaḥ
kaḥ stāvakaiḥ stāvayate 'sato 'pi
te 'syābhaviṣyann iti vipralabdho
janāvahāsaṁ kumatir na veda

mahat – išaukštintas; *guṇān* – savybes; *ātmani* – savyje; *kartum* – apreikšti; *īśaḥ* – sugebantis; *kaḥ* – kas; *stāvakaiḥ* – gerbėjus; *stāvayate* – skatina

liaupsinti; *asataḥ* – nėra; *api* – nors; *te* – jų; *asya* – jo; *abhaviṣyan* – galėjo būti; *iti* – tokiu būdu; *vipralabdhaḥ* – apgautas; *jana* – žmonių; *avahāsam* – užgauliojimas; *kumatiḥ* – kvailys; *na* – ne; *veda* – žino.

Ar dera išmintingam žmogui klausytis gerbėjų liaupsių už dorybes, kurių jis dar jų neturi? Girti žmogų už tai, kad jis esą galįs tapti didžiu mokslininku, jei tik gaus išsilavinimą, reiškia jį apgaudinėti. Kvailys, tikintis tokiomis liaupsėmis, nesuvokia, kad iš tikrųjų yra užgauliojamas.

Komentaras: Pṛthu Mahārāja buvo Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas – tai patvirtino Viešpats Brahmā bei kiti pusdieviai įteikdami valdovui dangiškąsias dovanas. Mahārāja Pṛthu neseniai įžengė į sostą ir dar nesuspėjo apreikšti dieviškų dorybių, todėl nenorėjo klausytis jam skirtų liaupsių. Karaliaus Pṛthu elgesys šiomis aplinkybėmis turėtų būti pavyzdys žmonėms, besiskelbiantiems Dievo įsikūnijimais. Dieviškųjų savybių neturintiems demonams nevertėtų rimtai vertinti melagingų savo gerbėjų liaupsių.

25 TEKSTAS

प्रभवो ह्यात्मनः स्तोत्रं जुगुप्सन्त्यपि विश्रुताः ।
ह्रीमन्तः परमोदाराः पौरुषं वा विगर्हितम् ॥२५॥

prabhavo hy ātmanaḥ stotraṁ jugupsanty api viśrutāḥ
hrīmantaḥ paramodārāḥ pauruṣaṁ vā vigarhitam

prabhavaḥ – tas, kuris turi nepaprastas galias; *hi* – tikrai; *ātmanaḥ* – kai juos; *stotram* – šlovina; *jugupsanti* – nemėgsta; *api* – nors; *viśrutāḥ* – pagarsėję; *hrī-mantaḥ* – kuklūs; *parama-udārāḥ* – didžiadvasiai; *pauruṣam* – įtakinga veikla; *vā* – taip pat; *vigarhitam* – nederama.

Kaip savo garbę branginančiam žmogui nesmagu girdėti apie savo nederamus poelgius, taip ir tikrą šlovę bei galią pelniusiam žmogui nemalonu klausytis liaupsių.

26 TEKSTAS

वयं त्वविदिता लोके सूताद्यापि वरीमभिः ।
कर्मभिः कथमात्मानं गापयिष्याम बालवत् ॥२६॥

vayaṁ tv aviditā loke sūtādyāpi varīmabhiḥ
karmabhiḥ katham ātmānaṁ gāpayiṣyāma bālavat

vayam – mes; *tu* – tuomet; *aviditāḥ* – nežinomi; *loke* – pasaulyje; *sūta-ādya* – o jūs, vadovaujami *sūtos; api* – dabar; *varīmabhiḥ* – didingais, šlovintinais; *karmabhiḥ* – žygiais; *katham* – kaip; *ātmānam* – save; *gāpayiṣyāma* – aš leisčiau jums šlovinti; *bāla-vat* – kaip vaikams.

Karalius Pṛthu tęsė: O sūta ir kiti dainiai, aš nenusipelniau jūsų pagyrų, nes dar nepadariau nieko ypatingo. Kaip galiu leisti jums šlovinti neegzistuojančius mano žygius – taip šlovina tik vaikai.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti penkioliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Karaliaus Pṛthu gimimas ir žengimas į sostą“.

ŠEŠIOLIKTAS SKYRIUS

Dainiai šlovina karalių Pṛthu

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इति ब्रुवाणं नृपतिं गायका मुनिचोदिताः ।
तुष्टुवुस्तुष्टमनसस्तद्वागमृतसेवया ॥ १ ॥

maitreya uvāca
iti bruvāṇaṁ nṛpatiṁ gāyakā muni-coditāḥ
tuṣṭuvus tuṣṭa-manasas tad-vāg-amṛta-sevayā

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *iti* – taip; *bruvāṇam* – kalbėjusį; *nṛpatim* – karalių; *gāyakāḥ* – dainiai; *muni* – išminčių; *coditāḥ* – išklausę pamokymų; *tuṣṭuvuḥ* – šlovino, patenkino; *tuṣṭa* – patenkinti; *manasaḥ* – jų protai; *tat* – jo; *vāk* – žodžių; *amṛta* – it nektaras; *sevayā* – klausantis.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Karaliaus Pṛthu nuolankumas ir malonūs žodžiai sujaudino dainius ir jie vėl ėmė aukštinti valdovo dorybes kartodami tai, ką išgirdo iš didžių išminčių lūpų.

Komentaras: Posmo žodis *muni-coditāḥ* liudija, jog dainiai nieko neišsigalvojo ir kartojo ką girdėję iš didžių išminčių ar šventųjų lūpų. Nors Mahārāja Pṛthu ką tik įžengė į sostą ir dar nespėjo parodyti savo dieviškųjų galių, dainiai (*sūta, māgadha* ir *vandī*), paklausę didžių išminčių ir mokytų brahmanų žodžių, įžvelgė jame Dievo įsikūnijimą. Norint pažinti Dievo įsikūnijimą, reikia pasitarti su išmanančiais, autoritetingais žmonėmis. Mūsų asmeninė nuomonė čia mažai ką lemia. Pasak Narottamos dāsos Ṭhākuros, sprendžiant dvasinius klausimus remiamasi šventų asmenybių nuomone, autoritetingų šventraščių liudijimais ir dvasinių mokytojų žodžiais (*sādhu-śāstra-guru*). Dvasiniu mokytoju laikytinas tas, kuris griežtai laikosi savo pirmtakų, *sādhu,* arba šventųjų, priesakų. *Bona fide* dvasinio moky-

tojo žodžiai niekada neprasilenkia su autoritetingų šventraščių teiginiais. Paprasti žmonės turėtų vykdyti *sādhu, guru* ir *śāstrų* priesakus. *Śāstrų* priesakai, *bona fide sādhu* ar *guru* žodžiai neprieštarauja vienas kitam.

Sūta ir *māgadha* nė kiek neabejojo, kad karalius Pṛthu yra Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas ir, nors karalius nenorėjo, kad dainiai aukštintų dar neatsiskleidusias dieviškas jo dorybes, dainiai nesiliovė. Maža to, karaliaus, kuris buvo Dievo įsikūnijimu, kuklumas ir taktas juos dar labiau sužavėjo. Anksčiau (4.15.21) buvo sakyta, jog karalius Pṛthu prabilo į dainius maloniais žodžiais ir šypsojosi. Viešpats ir Jo įsikūnijimai Savo pavyzdžiu moko mus kuklumo ir gerų manierų. Savo elgesiu Mahārāja Pṛthu pavergė dainių širdis, todėl jie ir toliau gyrė valdovo dorybes ir net išpranašavo būsimus jo žygdarbius, apie kuriuos girdėjo iš *sādhu* ir išminčių lūpų.

2 TEKSTAS

नालं वयं ते महिमानुवर्णने
यो देववर्योऽवततार मायया ।
वेनाङ्गजातस्य च पौरुषाणि ते
वाचस्पतीनामपि बभ्रमुर्धियः ॥ २ ॥

nālaṁ vayaṁ te mahimānuvarṇane
yo deva-varyo 'vatatāra māyayā
venāṅga-jātasya ca pauruṣāṇi te
vācas-patīnām api babhramur dhiyaḥ

na alam – neįstengsime; *vayam* – mes; *te* – tavo; *mahima* – didybės; *anuvarṇane* – aprašyti; *yaḥ* – tu, kuris esi; *deva* – Dievo Asmuo; *varyaḥ* – pats geriausias; *avatatāra* – nužengęs; *māyayā* – Savo vidine galia arba besąlygine malone; *vena-aṅga* – iš karaliaus Venos kūno; *jātasya* – kilęs; *ca* – ir; *pauruṣāṇi* – šlovingi žygiai; *te* – tavo; *vācaḥ-patīnām* – didžių oratorių; *api* – net; *babhramuḥ* – sutrikdo; *dhiyaḥ* – protus.

Dainiai recitavo: O valdove, tu esi Aukščiausiojo Dievo Asmens, Viešpaties Viṣṇu, tiesioginis įsikūnijimas ir nužengei į Žemę Jo besąlygine malone, todėl neįstengsime pašlovinti visų iškilių tavo darbų. Nors į pasaulį tu atėjai iš karaliaus Venos kūno, tavo didybė žodžiais nenusakoma. Net tokie oratoriai, kaip Viešpats Brahmā ir kiti pusdieviai, neranda deramų žodžių tavo įstabiems darbams pašlovinti.

Komentaras: Posme vartojamas žodis *māyayā* reiškia „Tavo besąlygine malone“. Filosofai *māyāvādžiai* verčia žodį *māyā* „iliuzija“ arba „apgaulė“. Tačiau šiame kontekste žodis *māyā* vartojamas kita reikšme, čia jis reiškia „besąlyginė malonė“. *Māyā* yra dviejų tipų – *yogamāyā* ir *mahāmāyā. Mahāmāyā* yra *yogamāyos* ekspansija. Abu *māyos* tipai yra vidinės Viešpaties galios skirtingos formos. Pasak „Bhagavad-gītos“, Viešpats nužengia į materialų pasaulį Savo vidine galia (*ātma-māyayā*). Vadinasi, filosofų *māyāvādžių* teiginys, kad Viešpats įsikūnija išorinės materialios galios suformuotu pavidalu, yra visiškai nepagrįstas. Viešpats, kaip ir visi Jo įsikūnijimai, yra absoliučiai nepriklausomas ir panorėjęs Savo vidine galia gali įsikūnyti bet kur ir bet kada. Mahārāja Pṛthu atėjo į pasaulį iš negyvo karaliaus Venos kūno, bet, nepaisant to, jis buvo Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, nužengęs į šį pasaulį Savo vidine galia. Viešpats turi visišką pasirinkimo laisvę ir gali gimti bet kurioje šeimoje, bet kuriuo pavidalu. Kartais jis nužengia į materialų pasaulį žuvimi (*matsya-avatāra*), o kitąsyk – šernu (*varāha-avatāra*). Viešpats turi visišką veikimo laisvę ir Savo vidine galia gali įsikūnyti kur tik ir kada tik nori. Šventraščiai teigia, jog daugiagalvis Viešpaties įsikūnijimas Ananta nuo neatmenamų laikų be paliovos šlovina Jo nuostabius žygius ir negali baigti. Tad ar gali Brahmā, Viešpats Śiva ir kiti pusdieviai tinkamai pašlovinti visus Jo žygius? „Śrīmad-Bhāgavatam“ rašoma: *śiva-viriñci-nutam* – tokie didieji pusdieviai, kaip Viešpats Śiva ir Viešpats Brahmā, amžių amžiais šlovina Aukščiausiąjį Viešpatį. Jei net pusdieviai neranda tinkamų žodžių Viešpaties didybei atskleisti, ar gali jų rasti paprastas mirtingasis? Todėl visiškai nekeista, jog *sūta* ir *māgadha* jautėsi tokie bejėgiai.

Eilėmis ir malda šlovindamas Viešpatį žmogus nusiplauna materijos suteptį. Nors mūsų maldos Viešpačiui toli gražu nėra tobulos, melstis Jam ir šlovinti Jį yra mūsų pareiga, nes Jį girdami mes dvasiškai apsivalome. Tai, kad net Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva neįstengia tinkamai pašlovinti Aukščiausiojo, jokiu būdu nereiškia, jog mes neturime stengtis Jo šlovinti. Priešingai, pasak Prahlādos Mahārājos, kiekvienas pagal savo išgales turi šlovinti Viešpatį. Jei rimtai ir nuoširdžiai praktikuosime pasiaukojimo tarnystę, Viešpats padės mums surasti žodžių tinkamai maldai.

3 TEKSTAS

अथाप्युदारश्रवसः पृथोर्हरेः
कलावतारस्य कथामृतादृताः ।

यथोपदेशं मुनिभिः प्रचोदिताः
श्लाघ्यानि कर्माणि वयं वितन्महि ॥ ३ ॥

athāpy udāra-śravasaḥ pṛthor hareḥ
kalāvatārasya kathāmṛtādṛtāḥ
yathopadeśaṁ munibhiḥ pracoditāḥ
ślāghyāni karmāṇi vayaṁ vitanmahi

atha api – vis dėlto; *udāra* – kilnaus; *śravasaḥ* – kurio šlovė; *pṛthoḥ* – karaliaus Pṛthu; *hareḥ* – Viešpaties Viṣṇu; *kalā* – pilnutinio skleidinio dalis; *avatārasya* – įsikūnijimas; *kathā* – žodžiams; *amṛta* – it nektaras; *ādṛtāḥ* – dėmesingi; *yathā* – remiantis; *upadeśam* – pamokymais; *munibhiḥ* – didžiųjų išminčių; *pracoditāḥ* – įkvėpti; *ślāghyāni* – vertus pašlovinimo; *karmāṇi* – darbus; *vayam* – mes; *vitanmahi* – pamėginsime pašlovinti.

Nors neįstengiame deramai Tavęs pašlovinti, Tavo žygių apdainavimas teikia mums transcendentinį džiaugsmą. Nors mes niekada nerasime žodžių, kurie tinkamai atspindėtų Tavo didybę, ir toliau Tave šlovinsime sekdami didžiųjų išminčių bei šventraščių žinovų priesakais. O valdove, tu esi tiesioginis Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, todėl kilnūs tavo darbai nusipelno amžinos šlovės.

Komentaras: Net ir pats geriausias oratorius nepajėgus tinkamai pašlovinti Viešpaties žygių. Tačiau tie, kurie imasi šlovinti Aukščiausiąjį, turi stengtis padaryti tai kuo geriausiai. Aukščiausiasis Dievo Asmuo deramai įvertins jo pastangas. Viešpats Caitanya nurodė Savo sekėjams skelbti Viešpaties Kṛṣṇos mokymą visame pasaulyje, kiekviename Žemės kampelyje. Viešpaties Kṛṣṇos mokymo pagrindai išdėstyti „Bhagavad-gītoje“, todėl pamokslininkas privalo studijuoti ir perprasti jos prasmę, remdamasis didžiųjų išminčių ir mokytų bhaktų, priklausančių nenutrūkstamai mokinių sekai, komentarais. Pamokslininko žodžiai negali prasilenkti su *śāstrų,* mūsų pirmtakų *sādhu* ir *guru* žodžiais. Tai pats paprasčiausias būdas pašlovinti Viešpatį. Nepaisant paprastumo, tai kartu ir pats veiksmingiausias būdas, nes praktikuojantis pasiaukojimo tarnystę Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą gali pelnyti keliais žodžiais. Tačiau be pasiaukojimo tarnystės praktikos Viešpaties neįstengsime nudžiuginti net didžiausiais pluoštais tekstų. Tegul Kṛṣṇos sąmonę skelbiantys pamokslininkai ir nesugeba apdainuoti visų Viešpaties žygių, jie gali keliauti po visą pasaulį ir skatinti žmones kartoti Hare Kṛṣṇa.

4 TEKSTAS

एष धर्मभृतां श्रेष्ठो लोकं धर्मेऽनुवर्तयन् ।
गोप्ता च धर्मसेतूनां शास्ता तत्परिपन्थिनाम् ॥ ४ ॥

eṣa dharma-bhṛtāṁ śreṣṭho lokaṁ dharme 'nuvartayan
goptā ca dharma-setūnāṁ śāstā tat-paripanthinām

eṣaḥ – šis karalius Pṛthu; *dharma-bhṛtām* – iš gyvenančiųjų religingai; *śreṣṭhaḥ* – geriausias; *lokam* – visas pasaulis; *dharme* – religine veikla; *anuvartayan* – tinkamai juos užimdamas; *goptā* – gynėjas; *ca* – ir; *dharma-setūnām* – religijos principų; *śāstā* – baus; *tat-paripanthinām* – tuos, kurie nesilaiko arba neigia religijos principus.

Šis karalius, Mahārāja Pṛthu, yra geriausias tarp religingų žmonių, todėl jis nuosekliai puoselės religinį gyvenimą ir jo vadovaujami žmonės laikysis visų šventraščių priesakų. Jis gins teisiuosius ir griežtai baus bedievius ir ateistus.

Komentaras: Posmas puikiai atskleidžia karaliaus, arba valstybės vadovo, priedermes. Valdovas visų pirma turi rūpintis, kad jo valdiniai nuosekliai laikytųsi religijos įstatymų, ir griežtai bausti bedievius. Kitaip sakant, karaliui arba valstybės vadovui nevalia patikėti tvarkyti valstybės reikalų bedieviams. Bedievių nebuvimas vyriausybės kabinete yra kriterijus, kuris rodo, kad vyriausybė suformuota teisingai. Paskelbęs valstybę pasaulietine, karalius, arba valstybės vadovas, pasirenka nesikišimo į moralės reikalus poziciją, taip atverdamas kelią bedievystei. Kad ir kokia ekonomiškai klestinti būtų tokia valstybė, laimė joje yra nepasiekiama. Deja, išaušus Kali amžiui Žemėje nebeliko nė vieno doringo valdovo. Valstybėms vadovauja plėšikai ir vagys. Ar gali žmonės būti laimingi, jei jie nusigręžia nuo Dievo ir nesilaiko religijos įstatymų? Gavę valstybės įgaliojimus plėšikai renka iš gyventojų mokesčius savo jusliniams malonumams tenkinti ir galų gale, kaip teigia „Śrīmad-Bhāgavatam“, tokioje valstybėje žmonės bus priversti bėgti iš namų ir slėptis miške. Tačiau Kali-yugoje Kṛṣṇą įsisąmoninę žmonės gali būti išrinkti į demokratinę vyriausybę. Jei taip nutiktų, visos visuomenės gyvenimas būtų šviesesnis.

5 TEKSTAS

एष वै लोकपालानां बिभर्त्येकस्तनौ तनूः ।
काले काले यथाभागं लोकयोरुभयोर्हितम् ॥ ५ ॥

eṣa vai loka-pālānāṁ bibharty ekas tanau tanūḥ
kāle kāle yathā-bhāgaṁ lokayor ubhayor hitam

eṣaḥ – šis karalius; *vai* – tikrai; *loka-pālānām* – visų pusdievių; *bibharti* – talpina; *ekaḥ* – vienas; *tanau* – savo kūne; *tanūḥ* – kūnus; *kāle kāle* – laikui bėgant; *yathā* – atitinkamai; *bhāgam* – jų daliai; *lokayoḥ* – planetų sistemų; *ubhayoḥ* – abiejų; *hitam* – gerovė.

Ateis laikas ir karalius Pṛthu dar šiame kūne ims veikti kaip įvairių pusdievių įsikūnijimas ir vykdydamas jų pareigas aprūpins visas gyvąsias esybes viskuo, ko reikia, kad jos gyventų laimingai. Rūpindamasis aukštutinių planetų gyventojų gerove jis nurodys savo valdiniams rengti aukojimus pagal Vedų apeigas. Ateis laikas, kai jis pasirūpins ir Žemės gyventojais, siųsdamas virš sausringų dirvų gausų lietų.

Komentaras: Pusdieviai, atsakantys už visatos reikalų tvarkymą, tėra Aukščiausiojo Dievo Asmens pagalbininkai. Viešpačiui įsikūnijus Žemėje paprastai drauge su Juo nužengia ir Saulės bei Mėnulio dievai, dangaus valdovas Indra ir kiti pusdieviai. Taigi Viešpaties įsikūnijimas, nužengęs į šį pasaulį, rūpinasi pasaulio gerove ir vykdo jų funkcijas. Kad Žemėje neužgestų gyvybė, labai svarbu, kad laiku iškristų krituliai. Pasak „Bhagavadgītos“ ir kitų šventraščių, norėdami sukelti lietų žmonės turi atnašauti aukas pusdieviams, atsakingiems už kritulius.

annād bhavanti bhūtāni parjanyād anna-sambhavaḥ
yajñād bhavati parjanyo yajñaḥ karma-samudbhavaḥ

„Grūdai yra visų gyvųjų būtybių maistas, o kad augtų grūdai, reikia lietaus. Lietūs lyja, kai žmonės vykdo aukojimus (*yajñas*), o *yajños* pagrindas yra nustatytų pareigų vykdymas.“ (BG 3.14)

Posmas paaiškina, kodėl būtina rengti aukojimus, *yajñas.* Pasak šio posmo, karalius Pṛthu pats rūpinsis, kad jo valdiniai atnašautų aukas, todėl jo valdomai valstybei negrės badas ir joje žmonės gyvens laimingai. Tačiau Kali-yugoje vadinamosiose pasaulietinėse valstybėse vykdomoji valdžia yra niekšų ir kvailių rankose, kurie skelbiasi karaliais ir prezidentais, tačiau neturi žalio supratimo apie materialiosios gamtos įstatymus ir nesupranta aukojimo reikalingumo. Šie nedorėliai kuria neįgyvendinamus planus, kurių realizavimas atneša žmonėms nesibaigiančias nelaimes. *Śāstros* pataria, kaip reikėtų elgtis, kad padėtis pasaulyje pasikeistų:

harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam
kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā

Norint įveikti neigiamus nevykusio valdymo padarinius žmonėms patariama kartoti *mahā-mantrą*: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

6 TEKSTAS

वसु काल उपादत्ते काले चायं विमुञ्चति ।
समः सर्वेषु भूतेषु प्रतपन् सूर्यवद्विभुः ॥ ६ ॥

vasu kāla upādatte kāle cāyaṁ vimuñcati
samaḥ sarveṣu bhūteṣu pratapan sūryavad vibhuḥ

vasu – turtus; *kāle* – tinkamu laiku; *upādatte* – renka; *kāle* – tinkamu laiku; *ca* – ir; *ayam* – šis karalius Pṛthu; *vimuñcati* – grąžina; *samaḥ* – vienodas; *sarveṣu* – visoms; *bhūteṣu* – gyvosioms esybėms; *pratapan* – švytintis; *sūryavat* – kaip Saulės dievas; *vibhuḥ* – galingasis.

Karalius Pṛthu savo galia prilygs Saulės dievui ir tarytum saulė, kuri vienodai dosniai visiems dalija savo spindulius, jis bus vienodai maloningas visiems savo valdiniams. Lygiai kaip saulė aštuonis mėnesius garina vandenį, o liūčių laikotarpiu dosniai jį grąžina žemei, karalius Pṛthu rinks iš valdinių duoklę, kad vėliau prireikus grąžintų iš jų surinktas lėšas.

Komentaras: Posme gerai paaiškinta mokesčių sistemos esmė. Mokesčiai renkami ne tam, kad vadinamieji valstybės vadovai lobtų ir gyventų savo malonumui. Per mokesčius surenkamos lėšos iškilus reikalui – ištikus badui ar potvyniams – turi sugrįžti piliečiams. Mokesčių mokėtojų pinigai jokiu būdu neturi atitekti valdininkams, mokant jiems geras algas ar premijas. Tačiau Kali-yugoje mokesčių mokėtojai atsiduria nepavydėtinoje padėtyje, nes pinigais, kurie surenkami apdedant gyventojus įvairiais mokesčiais, apmokamas patogus valstybės pareigūnų gyvenimas.

Posme pateikiamas labai vykęs pavyzdys apie saulę. Nors Saulė nutolusi nuo Žemės milijonus kilometrų ir neturi su ja tiesioginio kontakto, garindama vandenį iš vandenynų ir jūrų ji formuoja Žemėje sausumą, o liūčių laikotarpiu sugrąžina drėgmę į dirvą ir daro ją derlinga. Būdamas idealus valdovas Mahārāja Pṛthu puikiai tvarkys valstybės reikalus kaip saulė, reguliuojanti gyvenimą Žemėje.

7 TEKSTAS

तितिक्षत्यक्रमं वैन्य उपर्याक्रमतामपि ।
भूतानां करुणः शश्वदार्तानां क्षितिवृत्तिमान् ॥ ७ ॥

titikṣaty akramaṁ vainya upary ākramatām api
bhūtānāṁ karuṇaḥ śaśvad ārtānāṁ kṣiti-vṛttimān

titikṣati – pakęs; *akramam* – įžeidimus; *vainyaḥ* – karaliaus Venos sūnus; *upari* – jo galvą; *ākramatām* – tų, kurie pamina; *api* – taip pat; *bhūtānām* – visoms gyvosioms esybėms; *karuṇaḥ* – labai geras; *śaśvat* – visada; *ārtānām* – nukentėjusiems; *kṣiti-vṛtti-mān* – kaip Žemė.

Karalius Pṛthu bus labai gailestingas visiems savo valdiniams. Net jei koks nevykėlis peržengs per valdovo galvą ir pamins valstybės įstatymus, iš savo besąlyginės malonės valdovas viską užmirš ir jam atleis. Viso, kas gyva Žemėje, globėjas, jis garsės Žemei būdingu pakantumu.

Komentaras: Aukštindami karaliaus Pṛthu pakantumą dainiai lygina jį su Žeme. Nors žmonės, žvėrys ir gyvūnai nuolat mindo ir trypia žemę, ji aprūpina juos maistu – grūdais, vaisiais ir daržovėmis. Idealus valdovas Mahārāja Pṛthu lyginamas su Žeme, nes pakęs net tuos, kurie nusižengė įstatymui, ir globos juos, aprūpindamas grūdais ir vaisiais. Kitaip sakant, valdovas turi rūpintis savo valdinių gerove net jei tas rūpestis sukeltų nepatogumų jam pačiam. Tačiau Kali-yugoje padėtis yra priešinga. Kali epochoje karaliai ir valstybės valdovai iš valdinių mokesčių forma surinktus pinigus eikvoja savo malonumams. Nepakeliama mokesčių našta priverčia žmones sukčiauti ir slėpti savo tikrąsias pajamas, kad jos nebūtų apdėtos mokesčiais. Galų gale valstybė taps nebepajėgi surinkti visų mokesčių ir padengti milžiniškų karinių ir valdymo išlaidų. Tai pastūmės valstybę į katastrofą, joje kils chaosas ir socialiniai neramumai.

8 TEKSTAS

देवेऽवर्षत्यसौ देवो नरदेववपुर्हरिः ।
कृच्छ्रप्राणाः प्रजा ह्येष रक्षिष्यत्यञ्जसेन्द्रवत् ॥ ८ ॥

deve 'varṣaty asau devo naradeva-vapur hariḥ
kṛcchra-prāṇāḥ prajā hy eṣa rakṣiṣyaty añjasendravat

deve – kai pusdievis (Indra); *avarṣati* – nesiųs lietaus; *asau* – šis; *devaḥ* – Mahārāja Pṛthu; *nara-deva* – karaliumi; *vapuḥ* – įsikūnijęs; *hariḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *kṛcchra-prāṇāḥ* – kenčiančias gyvąsias esybes; *prajāḥ* – valdinius; *hi* – tikrai; *eṣaḥ* – jis; *rakṣiṣyati* – apgins; *añjasā* – be vargo; *indra-vat* – kaip valdovas Indra.

Jei šalį ištiks sausra ir žmonėms iškils pavojus dėl vandens stygiaus, karalius Pṛthu, Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, tarsi pats dangaus valdovas Indra siųs į žemę lietų. Jis be vargo apgins savo valdinius nuo sausros.

Komentaras: Mahārāja Pṛthu vykusiai palygintas su Saule ir karaliumi Indra. Dangaus valdovas Indra yra atsakingas už vandens paskirstymą Žemėje ir kitose visatos planetose. Posme sakoma, kad pusdieviui Indrai užmiršus vykdyti savo tiesiogines pareigas jų imsis ir į Žemę lietų pasiųs pats karalius Pṛthu. Indra kartais užsirūstindavo ant Žemės gyventojų už tai, kad jie liaudavosi atnašavę jam aukas. Tačiau Mahārāja Pṛthu, būdamas Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, nepriklausė nuo dangaus valdovo malonės. Posme pranašaujama, kad pasitelkęs į pagalbą savo dieviškąsias galias karalius Pṛthu lengvai susidoros su sausra. Tokias galias parodė ir Viešpats Kṛṣṇa, gyvendamas Vṛndāvanoje. Kai Indra ištisas septynias dienas tvindė Vṛndāvaną nesibaigiančiomis liūtimis, Kṛṣṇa apsaugojo jos gyventojus tarsi milžinišką skėtį iškėlęs virš jų galvų Govardhanos kalvą. Po šio žygdarbio Kṛṣṇa imtas vadinti Govardhana-dhāriu.

9 TEKSTAS

आप्याययत्यसौ लोकं वदनामृतमूर्तिना ।
सानुरागावलोकेन विशदस्मितचारुणा ॥ ९ ॥

āpyāyayaty asau lokaṁ vadanāmṛta-mūrtinā
sānurāgāvalokena viśada-smita-cāruṇā

āpyāyayati – atneš ramybę; *asau* – jis; *lokam* – visam pasauliui; *vadana* – savo veidu; *amṛta-mūrtinā* – it mėnulis; *sa-anurāga* – meilės kupinais; *avalokena* – žvilgsniais; *viśada* – šviesia; *smita* – šypsena; *cāruṇā* – nuostabiu.

Švelni Mahārājos Pṛthu šypsena nuostabiame it mėnulis jo veide ir meilės valdiniams kupinas žvilgsnis atneš ramybę į žmonių gyvenimą.

10 TEKSTAS

अव्यक्तवर्त्मैष निगूढकार्यो
गम्भीरवेधा उपगुप्तवित्तः ।
अनन्तमाहात्म्यगुणैकधामा
पृथुः प्रचेता इव संवृतात्मा ॥१०॥

avyakta-vartmaiṣa nigūḍha-kāryo
gambhīra-vedhā upagupta-vittaḥ
ananta-māhātmya-guṇaika-dhāmā
pṛthuḥ pracetā iva saṁvṛtātmā

avyakta – nesuvokiami; *vartmā* – poelgiai; *eṣaḥ* – šio karaliaus; *nigūḍha* – slėpininga; *kāryaḥ* – jo veikla; *gambhīra* – slaptingi; *vedhāḥ* – jo pasiekimai; *upagupta* – laikomi paslaptyje; *vittaḥ* – jo turtai; *ananta* – beribiai; *māhātmya* – šlovės; *guṇa* – dorybių; *eka-dhāmā* – vienintelis šaltinis; *pṛthuḥ* – karalius Pṛthu; *pracetāḥ* – Varuṇa, jūrų ir vandenynų valdovas; *iva* – kaip; *saṁvṛta* – slepiantis; *ātmā* – save.

Dainiai recitavo: Karaliaus poelgių prasmė žmonėms bus nesuvokiama. Jo sprendimai bus tokie mįslingi ir slapti, jog niekas nesupras, kaip jam pavyksta taip sėkmingai tvarkytis. Niekas nežinos, kokius lobius slepia jo iždas. Mahārāja Pṛthu, kuris bus beribės šlovės ir nesuskaičiuojamų dorybių šaltinis, nesipuikuos savo turtais ir elgsis kaip jūrų valdovas Varuṇa, besislepiantis su savo lobiais vandenyno gelmėse.

Komentaras: Materialiąsias stichijas valdo atitinkami pusdieviai. Vandens stichijos valdovas, jūrų ir vandenynų viešpats yra Varuṇa, dar vadinamas Praceta. Iš pirmo žvilgsnio jūros ir vandenynai gali pasirodyti negyvenami, tačiau panirę į vandenį jų gelmėse išvysime knibždėte knibždant įvairiausių gyvųjų būtybių. Šią povandeninę karalystę valdo pusdievis Varuṇa. Taigi, kaip niekas nežino, kas iš tikrųjų vyksta jūros gelmėje, taip niekas nežinojo, kaip karaliui Pṛthu pavyksta taip sėkmingai tvarkytis karalystėje. Karaliaus Pṛthu poelgiai ir sprendimai buvo išties išmintingi, o jo sėkmingo valdymo prielaida buvo jo nesuskaičiuojamos dorybės.

Didelė reikšmė posme tenka žodžiams *upagupta-vittaḥ.* Jie liudija, kad Mahārājos Pṛthu turtai buvo nežinomi ir nematomi pašalinei akiai. Jo turtus gaubė paslapties skraistė. Ne tik valdovas, bet ir kiekvienas mūsų, neturėtų švaistytis tuo, kas uždirbta sūriu prakaitu, ir saugoti tai patikimoje

vietoje, kad prireikus visas savo santaupas būtų galima panaudoti kilniam ir naudingam darbui. Tačiau Kali-yugoje valstybės iždas yra blogai apsaugotas, todėl karaliai ir vyriausybė yra priversti leisti į apyvartą popierinius pinigus. Ištikus krizei vyriausybė dirbtinai sukuria infliaciją, spausdindama naujus beverčius piniginius ženklus, o tai savo ruožtu pakelia kainas ir žmonės atsiduria ant skurdo ribos. Taigi mes matome, kad santaupų saugojimo slaptoje vietoje tradicija turi ilgą istoriją. Sprendžiant iš visko, ši praktika egzistavo jau Mahārājos Pṛthu viešpatavimo laikais. Paprasti žmonės turėtų sekti karalius Pṛthu pavyzdžiu ir laikyti savo santaupas saugioje vietoje, nedemonstruodami jų pašalinėms akims. Tai yra visiškai pateisinama. Svarbiausia, kad žmonės būtų auklėjami pagal *varṇāśrama-dharmos* normas ir skirtų pinigus tik geriems darbams.

11 TEKSTAS

दुरासदो दुर्विषह आसन्नोऽपि विदूरवत् ।
नैवाभिभवितुं शक्यो वेनारण्युत्थितोऽनलः ॥११॥

durāsado durviṣaha āsanno 'pi vidūravat
naivābhibhavituṁ śakyo venāraṇy-utthito 'nalaḥ

durāsadaḥ – nepasiekiamas; *durviṣahaḥ* – nepakeliamas; *āsannaḥ* – priartėjus; *api* – nors; *vidūra-vat* – tarsi toli; *na* – niekada; *eva* – tikrai; *abhibhavitum* – įveikti; *śakyaḥ* – įstengs; *vena* – karaliaus Venos; *araṇi* – pliauskelės, kuriomis įžiebiama ugnis; *utthitaḥ* – kilusi iš; *analaḥ* – ugnis.

Karalius Pṛthu gimė iš negyvo karaliaus Venos kūno kaip ugnis, užsiplieskusi trinant araṇi medžio pliauskeles, ir visais atžvilgiais bus panašus į ugnį – joks priešas negalės jo paliesti. Priešai su apmaudu pripažins, kad netgi prisiartinę prie karaliaus per žingsnį negalės jo nė paliesti – net ir per žingsnį jis bus tarsi už tūkstančių mylių. Neatsiras pasaulyje jėgos, kuri įveiktų karalių Pṛthu.

Komentaras: Araṇi – tai medis, naudojamas ugniai įžiebti. Paprastai aukuras uždegamas trinant *araṇi* pliauskeles. Nors karalius Pṛthu gimė iš savo mirusio tėvo kūno, jis švietė lyg ugnis. Prie ugnies prisiartinti toli gražu nelengva, lygiai taip ir karaliaus Pṛthu priešams nepavykdavo prie jo prisibrauti, nors, rodės, jis yra ranka pasiekiamas.

12 TEKSTAS

अन्तर्बहिश्च भूतानां पश्यन् कर्माणि चारणैः ।
उदासीन इवाध्यक्षो वायुरात्मेव देहिनाम् ॥१२॥

antar bahiś ca bhūtānāṁ paśyan karmāṇi cāraṇaiḥ
udāsīna ivādhyakṣo vāyur ātmeva dehinām

antaḥ – iš vidaus; *bahiḥ* – iš išorės; *ca* – ir; *bhūtānām* – gyvųjų esybių; *paśyan* – matydamas; *karmāṇi* – darbus; *cāraṇaiḥ* – padedant slaptiesiems agentams; *udāsīnaḥ* – nešališkas; *iva* – kaip; *adhyakṣaḥ* – liudytojas; *vāyuḥ* – gyvybės oras; *ātmā* – gyvybės jėga; *iva* – kaip; *dehinām* – visų įkūnytų būtybių.

Karalius Pṛthu žinos ne tik apie visus savo valdinių darbus, bet ir apie jų ketinimus, nors niekas nesupras, kokių informatorių paslaugomis jis naudojasi. Būdamas nešališkas karalius Pṛthu išlaikys savitvardą tiek giriamas, tiek peikiamas. Jis bus tarsi oras, kūno gyvybės jėga, cirkuliuojantis ir fiziniame kūne, ir anapus jo, tačiau tiesiogiai nedalyvaujantis organizme vykstančiuose procesuose.

13 TEKSTAS

नादण्ड्यं दण्डयत्येष सुतमात्मद्विषामपि ।
दण्डयत्यात्मजमपि दण्ड्यं धर्मपथे स्थितः ॥१३॥

nādaṇḍyaṁ daṇḍayaty eṣa sutam ātma-dviṣām api
daṇḍayaty ātmajam api daṇḍyaṁ dharma-pathe sthitaḥ

na – ne; *adaṇḍyam* – nekaltą; *daṇḍayati* – baudžia; *eṣaḥ* – šis karalius; *sutam* – sūnų; *ātma-dviṣām* – savo priešų; *api* – net; *daṇḍayati* – jis baudžia; *ātma-jam* – savo sūnų; *api* – net; *daṇḍyam* – nusikaltusį; *dharma-pathe* – dorybei; *sthitaḥ* – ištikimas.

Ištikimas dorybei, jis visada bus vienodas tiek savo sūnums, tiek ir priešo vaikams. Karalius niekada nenubaus net priešo sūnaus, jei jis nekaltas, ir tučtuojau skirs pelnytą bausmę nusikaltusiam savo sūnui.

Komentaras: Tai valdovo nešališkumo pavyzdys. Valdovo pareiga – bausti nusikaltėlius ir ginti nekaltuosius. Karalius Pṛthu buvo toks nešališkas, kad nedvejodamas būtų nubaudęs savo sūnų, jei šis prasikalto. Kita vertus, jis niekada nebūtų baudęs nekaltą, net jei šis būtų jo priešo sūnus.

14 TEKSTAS

अस्याप्रतिहतं चक्रं पृथोरामानसाचलात् ।
वर्तते भगवानर्को यावत्तपति गोगणैः ॥१४॥

asyāpratihataṁ cakraṁ pṛthor āmānasācalāt
vartate bhagavān arko yāvat tapati go-gaṇaiḥ

asya – šio karaliaus; *apratihatam* – neribota; *cakram* – įtakos sfera; *pṛthoḥ* – karaliaus Pṛthu; *ā-mānasa-acalāt* – iki Mānasos kalno; *vartate* – liks; *bhagavān* – pats galingiausias; *arkaḥ* – Saulės dievas; *yāvat* – kaip; *tapati* – apšviečia; *go-gaṇaiḥ* – spinduliais.

Kaip Saulės dievo į Žemę siunčiami spinduliai nekliudomi pasiekia bet kurį jos kampelį, net pačią Arktį, karaliaus Pṛthu valdžia apims visas planetos sritis, iki pat Arkties, ir bus tvirta bei neginčijama iki pat jo mirties.

Komentaras: Daugumai žmonių Arktis nepasiekiama, tačiau saulės spinduliai ją lengvai pasiekia. Lygiai kaip niekas negali pasipriešinti visur esančiai Saulės šviesai, pasiekiančiai bet kurį visatos kampelį, nebuvo Žemėje žmogaus, kuris galėtų pasipriešinti karaliaus Pṛthu valdžiai. Iki pat mirties jo valdžia buvo tvirta ir neginčijama. Kitaip sakant, kaip iš Saulės dievo negalima paveržti jo skleidžiamos šviesos, taip iš Mahārājos Pṛthu nebuvo įmanoma paveržti jo karališkosios valdžios. Niekas nekėlė grėsmės jo pasaulinei valdžiai ir niekas negalėjo stoti jam skersai kelio.

15 TEKSTAS

रञ्जयिष्यति यल्लोकमयमात्मविचेष्टितैः ।
अथामुमाहू राजानं मनोरञ्जनकैः प्रजाः ॥१५॥

rañjayiṣyati yal lokam ayam ātma-viceṣṭitaiḥ
athāmum āhū rājānaṁ mano-rañjanakaiḥ prajāḥ

rañjayiṣyati – džiugins; *yat* – kadangi; *lokam* – visą pasaulį; *ayam* – šis karalius; *ātma* – savo; *viceṣṭitaiḥ* – veikla; *atha* – todėl; *amum* – jį; *āhuḥ* – jie vadina; *rājānam* – valdovu; *manaḥ-rañjanakaiḥ* – džiuginantis protą; *prajāḥ* – valdiniai.

Visi valdiniai džiaugsis karaliaus darbais bei sprendimais, todėl žmonės su džiaugsmu pripažins jį savo valdovu.

16 TEKSTAS

दृढव्रतः सत्यसन्धो ब्रह्मण्यो वृद्धसेवकः ।
शरण्यः सर्वभूतानां मानदो दीनवत्सलः ॥१६॥

dṛḍha-vrataḥ satya-sandho brahmaṇyo vṛddha-sevakaḥ
śaraṇyaḥ sarva-bhūtānāṁ mānado dīna-vatsalaḥ

dṛḍha-vrataḥ – veiks ryžtingai; *satya-sandhaḥ* – bus ištikimas tiesai; *brahmaṇyaḥ* – bus ištikimas brahmanizmo kultūrai; *vṛddha-sevakaḥ* – rūpinsis vyresnio amžiaus žmonėmis; *śaraṇyaḥ* – globos; *sarva-bhūtānām* – visas gyvąsias esybes; *māna-daḥ* – reikšdamas pagarbą kiekvienam; *dīna-vatsalaḥ* – malonus skurstantiems ir bejėgiams.

Karalius veiks ryžtingai ir bus ištikimas tiesai. Būdamas ištikimas brahmanizmo kultūros šalininkas, jis visada rūpinsis vyresnio amžiaus žmonėmis ir globos ištikimus valdinius. Gerbiantis valdinius karalius bus atlaidus ir gailestingas skurstantiems ir nekaltiesiems.

Komentaras: Labai svarbi reikšmė posme tenka žodžiams *vṛddha-sevakaḥ. Vṛddha* reiškia „vyresnysis“. Žmogus gali būti vyresnis pagal amžių arba pagal išmintį. Šis sanskrito žodis nurodo, kad žmogaus pranašumą lemia jo išmintis. Karalius Pṛthu gerbė brahmanus ir jais rūpinosi. Rūpinosi jis ir vyresniojo amžiaus žmonėmis. Jei karalius apsispręsdavo dėl kokio nors žingsnio, niekas negalėjo jo sustabdyti. Šis charakterio bruožas vadinamas *dṛḍha-saṅkalpa* arba *dṛḍha-vrata.*

17 TEKSTAS

मातृभक्तिः परस्त्रीषु पत्न्यामर्ध इवात्मनः ।
प्रजासु पितृवत्स्निग्धः किङ्करो ब्रह्मवादिनाम् ॥१७॥

mātṛ-bhaktiḥ para-strīṣu patnyām ardha ivātmanaḥ
prajāsu pitṛvat snigdhaḥ kiṅkaro brahma-vādinām

mātṛ-bhaktiḥ – toks pat pagarbus, kaip savo motinai; *para-strīṣu* – kitoms moterims; *patnyām* – žmoną laikys; *ardhaḥ* – puse; *iva* – kaip; *ātmanaḥ* – savo kūno; *prajāsu* – valdiniams; *pitṛ-vat* – kaip tėvas; *snigdhaḥ* – mylintis; *kiṅkaraḥ* – tarnas; *brahma-vādinām* – bhaktų, skelbiančių Viešpaties šlovę.

Visas moteris karalius gerbs kaip savo motiną, o žmoną laikys antrąja savo puse. Valdiniais jis rūpinsis kaip mylintis tėvas ir save laikys nuolankiu be paliovos Viešpaties žygius šlovinančių bhaktų tarnu.

Komentaras: Mokytas žmogus su visomis moterimis, išskyrus savo žmoną, elgiasi kaip su savo motina, svetimas turtas jam lyg gatvėje besimėtančios šiukšlės, ir artimam savo jis niekada nelinkės to, ko nelinkėtų sau pačiam. Taip mokytumą apibūdina Cāṇakya Paṇḍitas. Šių bruožų turintis žmogus laikytinas mokytumo etalonu. Svarbiausias išsimokslinusio žmogaus rodiklis yra ne mokslo laipsniai ar titulai, o tai, ar jis pritaiko įgytas žinias kasdieniame gyvenime. Karaliaus Pṛthu gyvenimas bylojo apie jo mokytumą. Būdamas valdovas, jis vis dėlto laikė save nuolankiu bhaktų tarnu. Pagal Vedų etiketą, bhaktui peržengus karališkųjų rūmų slenkstį valdovas tučtuojau pasiūlydavo jam užimti savo sostą. Pažymėtini posmo žodžiai *brahma-vādinām. Brahma-vādžiais* vadinami Viešpaties bhaktai. Brahmanas, Paramātmā, Bhagavānas – tai skirtingi Aukščiausiojo Brahmano vardai, o Aukščiausiasis Brahmanas yra Viešpats Kṛṣṇa. Apie tai „Bhagavad-gītoje“ (10.12) kalba ir Arjuna: *paraṁ brahma paraṁ dhāma.* Taigi žodžiai *brahma-vādinām* nurodo į Viešpaties bhaktus. Valstybė turėtų globoti Viešpaties bhaktus. Ideali valstybinė santvarka grindžiama jų priesakais. Karalius Pṛthu pagarsėjo tuo, kad griežtai laikėsi šios nuostatos.

18 TEKSTAS

देहिनामात्मवत्प्रेष्ठः सुहृदां नन्दिवर्धनः ।
मुक्तसङ्गप्रसङ्गोऽयं दण्डपाणिरसाधुषु ॥१८॥

dehināṁ ātmavat-preṣṭhaḥ suhṛdāṁ nandi-vardhanaḥ
mukta-saṅga-prasaṅgo 'yaṁ daṇḍa-pāṇir asādhuṣu

dehināṁ – visas įkūnytas esybes; *ātma-vat* – kaip save patį; *preṣṭhaḥ* – brangindamas; *suhṛdām* – savo draugams; *nandi-vardhanaḥ* – teikdamas džiaugsmą; *mukta-saṅga* – su tais, kurie apsivalę nuo materialios sutepties; *prasaṅgaḥ* – artimai bendraus; *ayam* – šis karalius; *daṇḍa-pāṇiḥ* – negailestingai baus; *asādhuṣu* – nusikaltėlius.

Karalius brangins kitų įkūnytųjų gyvųjų esybių gyvybę kaip savo paties ir visada teiks džiaugsmo draugams. Jis artimai bendraus su išsivadavusiomis sielomis ir negailestingai baus visus nedorėlius ir nusidėjėlius.

Komentaras: Žodis *dehināṁ* reiškia „įkūnytos gyvosios esybės“. Gyvosios esybės įsikūnija įvairiais fiziniais pavidalais, kurie priklauso vienai iš 8 400 000 gyvybės rūšių, ir visas jas karalius brangino ne mažiau už save patį. Mūsų laikais vadinamieji karaliai ir prezidentai negali tuo pasigirti. Dauguma jų maistui vartoja mėsą, tačiau net ir tie, kurie nevalgo mėsos ir demonstruoja savo dorą bei pamaldumą, leidžia žudyti karves savo valdose. Tokiems valstybės vadovams, nusidėjėliams, nelemta užsitarnauti savo valdinių meilės. *Mukta-saṅga-prasaṅgaḥ* – taip pat svarbus posmo žodis. Jis reiškia, kad karalius nuolat bendravo su išsivadavusiomis sielomis.

19 TEKSTAS

अयं तु साक्षाद्भगवांस्त्र्यधीशः
कूटस्थ आत्मा कलयावतीर्णः ।
यस्मिन्नविद्यारचितं निरर्थकं
पश्यन्ति नानात्वमपि प्रतीतम् ॥१९॥

ayaṁ tu sākṣād bhagavāṁs try-adhīśaḥ
kūṭa-stha ātmā kalayāvatīrṇaḥ
yasminn avidyā-racitaṁ nirarthakaṁ
paśyanti nānātvam api pratītam

ayam – šis karalius; *tu* – tada; *sākṣāt* – tiesiogiai; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *tri-adhīśaḥ* – trijų pasaulių valdovas; *kūṭa-sthaḥ* – nekintamas; *ātmā* – Supersiela; *kalayā* – Savo pilnaverčio skleidinio dalimi;

avatīrṇaḥ – nužengė; *yasmin* – kuriame; *avidyā-racitam* – neišmanymo prado pagimdytos; *nirarthakam* – beprasmiškumą; *paśyanti* – jie regi; *nānātvam* – materialaus pasaulio įvairovės; *api* – tikrai; *pratītam* – suvoktą.

Karalius Pṛthu yra trijų pasaulių valdovas – tokie įgaliojimai jam suteikti Paties Aukščiausiojo Viešpaties. Jo, kaip śaktyāveśa-avatāros (Viešpaties įsikūnijimo), niekas negali paveikti ir pakeisti. Jis yra tiesą patyrusi ir išsivadavusi siela, todėl suvokia neišmanymo prado pagimdytos materialaus pasaulio įvairovės beprasmiškumą.

Komentaras: Šiose maldose dainiai vardija transcendentines Pṛthu Mahārājos savybes. Jas galima apibendrinti dviem žodžiais *sākṣād bhagavān,* kurie liudija, jog Mahārāja Pṛthu buvo Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir pasižymėjo begaline daugybe dorybių. Niekas negalėjo prilygti Mahārājai Pṛthu dorybėmis, nes jis buvo Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Aukščiausiasis Viešpats pilnutinai pasižymi šešiomis vertenybėmis. Karaliui Pṛthu buvo suteikta tiek galių, kad jo asmenyje šios savybės atsispindėjo iki galo.

Žodis *kūṭa-stha,* „nekintamas“, vertas atskiro aptarimo. Gyvosios esybės skiriamos į dvi kategorijas: *nitya-mukta* ir *nitya-baddha. Nitya-mukta* niekada neužmiršta, kad yra amžinas Aukščiausiojo Dievo Asmens tarnas. Kas visada tai atsimena ir suvokia save kaip neatsiejamą Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelytę, vadinamas *nitya-mukta.* Tokia gyvoji esybė šiame pasaulyje atlieka Aukščiausiojo Dievo Asmens vietininko vaidmenį. Vedose teigiama: *nityo nityānām.* Amžinai išsivadavusi siela suvokia, jog yra aukščiausiojo *nityos,* amžino Aukščiausiojo Dievo Asmens, dalelytė. Šis žinojimas leidžia jai kitaip žvelgti į materialaus pasaulio įvykius. *Nitya-baddhai,* amžinai sąlygotai gyvajai esybei, atrodo, kad materialūs objektai ir reiškiniai iš tikrųjų skiriasi vienas nuo kito. Tačiau nevalia užmiršti apie tai, kad sąlygotos sielos kūnas yra jos savotiškas apdaras. Žmonės rengiasi skirtingai, tačiau tiesą patyręs žmogus nekreipia dėmesio į drabužius. „Bhagavadgītoje“ (5.18) pasakyta:

vidyā-vinaya-sampanne brāhmaṇe gavi hastini
śuni caiva śvapāke ca paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ

„Nuolankus ir tiesą patyręs išminčius vienodai žvelgia į mokytą bei romų brahmaną, karvę, dramblį, šunį ir šunėdą (neliečiamąjį).“

Taigi tiesą patyręs žmogus nekreipia dėmesio į išorinį gyvosios esybės kiautą. Jis mato skirtingais apdarais apsitaisiusią sielą. Taip pat jis suvokia, kad įvairūs gyvųjų esybių apdarai tėra neišmanymo išdava (*avidyā-racitam*).

Būdamas *śaktyāveśa-avatāra,* ypatingus įgaliojimus turintis Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas, Pṛthu Mahārāja išsaugojo savo dvasinį statusą, todėl kuo puikiausiai suvokė iliuzinę materialaus pasaulio prigimtį.

20 TEKSTAS

अयं भुवो मण्डलमोदयाद्रे-
गोप्तैकवीरो नरदेवनाथः ।
आस्थाय जैत्रं रथमात्तचापः
पर्यस्यते दक्षिणतो यथार्कः ॥२०॥

ayaṁ bhuvo maṇḍalam odayādrer
goptaika-vīro naradeva-nāthaḥ
āsthāya jaitraṁ ratham ātta-cāpaḥ
paryasyate dakṣiṇato yathārkaḥ

ayam – šis valdovas; *bhuvaḥ* – pasaulio; *maṇḍalam* – (Žemės) rutulį; *ā-udaya-adreḥ* – pradedant nuo kalnų, kur visų pirma matyti saulėtekis; *goptā* – gins; *eka* – nepaprastai; *vīraḥ* – galingas ir narsus; *nara-deva* – visų karalių, žmonijos dievų; *nāthaḥ* – valdovas; *āsthāya* – sėdėdamas; *jaitram* – pergalingame; *ratham* – savo kovos vežime; *ātta-cāpaḥ* – laikydamas lanką; *paryasyate* – jis apvažiuos; *dakṣiṇataḥ* – iš pietų; *yathā* – kaip; *arkaḥ* – saulė.

Šis nepaprastai galingas ir narsus valdovas neturės sau lygių varžovų. Ginkluotas nenugalimu lanku savo pergalingu kovos vežimu jis apkeliaus visą Žemę tarsi saulė, skriejanti savo orbita iš pietų į šiaurę.

Komentaras: Posmo žodis *yathārkaḥ* nurodo, kad Saulė nestovi vietoje, o skrieja Aukščiausiojo Dievo Asmens numatyta orbita. Šį faktą patvirtina „Brahma-saṁhitā“ ir kitos „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės. Penktoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje teigiama, jog Saulė skrieja savo orbita 20 tūkstančių kilometrų per sekundę greičiu. Analogišką teiginį randame ir „Brahma-saṁhitoje“: *yasyājñāya bhramati sambhṛta-kāla-cakraḥ* – Saulė skrieja savo orbita, paklusdama Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai. Šventraščių tekstai liudija, jog Saulė nėra statiškas dangaus kūnas. Sprendžiant iš šio posmo, Mahārāja Pṛthu valdė visą pasaulį. Himalajų kalnai, iš už kurių pakyla saulė, vadinami *udayācala* arba *udayādri.* Taigi Mahārājos Pṛthu valdose stūksojo Himalajai, jo karalystė turėjo išėjimą prie visų jūrų ir vandenynų. Kitaip sakant, karalius Pṛthu valdė visą planetą.

Kitas svarbus posmo žodis – *naradeva.* Kaip jau minėjome, idealus karalius, ar tai būtų Mahārāja Pṛthu, ar kitas nepriekaištingai valstybę valdantis karalius, laikytinas Dievu, įsikūnijusiu žmogaus pavidalu. Vedų laikais karalius buvo gerbiamas kaip Pats Viešpats, nes jis yra Nārāyaṇos vietininkas ir kaip Viešpats saugo bei globoja savo valdinius. Neatsitiktinai posme jis pavadintas *nātha,* „valdovas“. Netgi Sanātana Gosvāmis reiškė Navabui Huseinui Šachui tokią pagarbą kaip *naradevai,* nors šis buvo musulmonas. Monarchas ar valstybės vadovas privalo taip išmintingai tvarkytis valstybėje, kad valdiniai jį gerbtų ir laikytų žmogaus pavidalu įsikūnijusiu Dievu. Tik tokiu atveju jis laikytinas idealiu valdovu.

21 TEKSTAS

अस्मै नृपालाः किल तत्र तत्र
बलिं हरिष्यन्ति सलोकपालाः ।
मंस्यन्त एषां स्त्रिय आदिराजं
चक्रायुधं तद्यश उद्धरन्त्यः ॥२१॥

asmai nṛ-pālāḥ kila tatra tatra
baliṁ hariṣyanti saloka-pālāḥ
maṁsyanta eṣāṁ striya ādi-rājaṁ
cakrāyudhaṁ tad-yaśa uddharantyaḥ

asmai – jam; *nṛ-pālāḥ* – visi karaliai; *kila* – tikrai; *tatra tatra* – iš visur; *balim* – dovanas; *hariṣyanti* – teiks; *sa* – kartu su; *loka-pālāḥ* – pusdieviais; *maṁsyante* – laikys; *eṣām* – šių karalių; *striyaḥ* – žmonos; *ādi-rājam* – pirminiu valdovu; *cakra-āyudham* – kurio rankose yra diskas; *tat* – jo; *yaśaḥ* – šlovė; *uddharantyaḥ* – išliekanti ta pati.

Mahārājai Pṛthu keliaujant po valdas kiti karaliai, jo vasalai ir pusdieviai pasitiks jį su dovanomis. Jų žmonos laikys Mahārāją Pṛthu viršiausiu valdovu, kurio rankose yra valdžios simboliai – vėzdas ir diskas, ir šlovins Mahārājos Pṛthu žygius, nes jo pelnyta šlovė nenusileis Aukščiausiojo Dievo Asmens šlovei.

Komentaras: Jeigu kalbėsime apie karaliaus Pṛthu šlovę, tai jis, kaip žinoma, buvo Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas. Žodis *ādi-rājam* reiškia „pirminis karalius, pirmas tarp karalių“. Tačiau pats pirmasis ir viršiausias valdovas yra Nārāyaṇa, Viešpats Viṣṇu. Žmonės nežino, kad tai viršiausias valdovas, Nārāyaṇa, saugo ir globoja visas gyvąsias esybes. Vedos

skelbia: *eko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān* („Kaṭha Upaniṣada“ 2.2.13) – Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visų gyvųjų būtybių maitintojas. Karalius, *naradeva,* yra Jo vietininkas. Vadinasi, karalius turi asmeniškai kontroliuoti savo valstybėje gyvybiškai svarbių gėrybių paskirstymą, kad visoms gyvosioms esybėms nieko netrūktų. Jei jis laikysis šios taisyklės, savo šlove nenusileis Pačiam Nārāyaṇai. Žodžiai *tad-yaśaḥ* reiškia, kad Mahārājos Pṛthu šlovė nenusileido Aukščiausiojo Viešpaties šlovei, nes jis valdė Žemę kaip Dievo vietininkas.

22 TEKSTAS

अयं महीं गां दुदुहेऽधिराजः
प्रजापतिर्वृत्तिकरः प्रजानाम् ।
यो लीलयाद्रीन् स्वशरासकोट्या
भिन्दन् समां गामकरोद्यथेन्द्रः ॥२२॥

ayaṁ mahīṁ gāṁ duduhe 'dhirājaḥ
prajāpatir vṛtti-karaḥ prajānām
yo līlayādrīn sva-śarāsa-koṭyā
bhindan samāṁ gām akarod yathendraḥ

ayam – šis karalius; *mahīm* – Žemę; *gām* – karve įsikūnijusią; *duduhe* – melš; *adhirājaḥ* – nepaprastas karalius; *prajā-patiḥ* – žmonijos protėvis; *vṛtti-karaḥ* – teikdamas ko reikia pragyvenimui; *prajānām* – valdiniams; *yaḥ* – tas, kuris; *līlayā* – tarsi žaisdamas; *adrīn* – kalnus ir kalvas; *sva-śarāsa* – savo lanko; *koṭyā* – aštriais galais; *bhindan* – suskaldys; *samām* – lygia; *gām* – Žemę; *akarot* – padarys; *yathā* – kaip; *indraḥ* – rojaus valdovas Indra.

Šis nepaprastas karalius ir valdinių globėjas savo dorybėmis prilygsta pusdieviams Prajāpačiams. Kad aprūpintų valdinius maistu, jis melš karve įsikūnijusią Žemės planetą. Kaip rojaus valdovas Indra, galingais žaibais į šipulius paverčiantis uolas, jis aštriais savo lanko galais suskaldys kalnus bei kalvas ir išlygins Žemės paviršių.

23 TEKSTAS

विस्फूर्जयन्नाजगवं धनुः स्वयं
यदाचरत्क्ष्मामविषह्यमाजौ ।

तदा निलिल्युर्दिशि दिश्यसन्तो
लाङ्गूलमुद्यम्य यथा मृगेन्द्रः ॥२३॥

visphūrjayann āja-gavaṁ dhanuḥ svayaṁ
yadācarat kṣmām aviṣahyam ājau
tadā nililyur diśi diśy asanto
lāṅgūlam udyamya yathā mṛgendraḥ

visphūrjayan – skambant stemplei; *āja-gavam* – padaryto iš ožio ir buliaus ragų; *dhanuḥ* – jo lanko; *svayam* – pats; *yadā* – kai; *acarat* – keliaus; *kṣmām* – po Žemę; *aviṣahyam* – nenugalimo; *ājau* – kovoje; *tadā* – tada; *nililyuḥ* – išsislapstys; *diśi diśi* – pašalėse; *asantaḥ* – demoniški žmonės; *lāṅgūlam* – uodegą; *udyamya* – pakėlęs; *yathā* – kaip; *mṛgendraḥ* – liūtas.

Kai grėsmingai iškėlęs uodegą per džiungles žengia liūtas, smulkūs žvėreliai iš baimės sprunka į šalis ir slepiasi. Lygiai taip, kai karalius Pṛthu keliaus savo vežimu po karalystės valdas, jo pergalingo lanko, padirbto iš ožio ir buliaus ragų, stemplės vibravimas privers sprukti į pašales visus plėšikus ir vagis.

Komentaras: Mahārājos Pṛthu palyginamas su liūtu tiksliai atspindi jam būdingas savybes. Indijoje karalius *kṣatriyas* iki šių dienų tituluojamas *siṅgh,* „liūtas“. Valstybės valdovas turėtų valdyti šalį tvirta ranka. Jei plėšikai, vagys ir kiti nusikaltėliai nebijo karaliaus, paprasti piliečiai niekada nesulauks taikos ir klestėjimo. Blogiausia, kai valstybės vadovo poste, kuriame turi viešpatauti galingas kaip liūtas karalius, atsiduria moteris. Tokios valstybės žmones belieka tik užjausti.

24 TEKSTAS

एषोऽश्वमेधाञ्शतमाजहार
सरस्वती प्रादुरभावि यत्र ।
अहार्षीद्यस्य हयं पुरन्दरः
शतक्रतुश्चरमे वर्तमाने ॥२४॥

eṣo 'śvamedhāñ śatam ājahāra
sarasvatī prādurabhāvi yatra
ahārṣīd yasya hayaṁ purandaraḥ
śata-kratuś carame vartamāne

eṣaḥ – šis karalius; *aśvamedhān – aśvamedhos* aukojimų; *śatam* – šimtą; *ājahāra* – surengs; *sarasvatī* – Sarasvatī upės; *prādurabhāvi* – ištakos; *yatra* – kur; *ahārṣīt* – pavogs; *yasya* – jo; *hayam* – žirgą; *purandaraḥ* – Viešpats Indra; *śata-kratuḥ* – kuris atliko šimtą aukų atnašavimų; *carame* – kai paskutinis aukojimas; *vartamāne* – bus vykdomas.

Prie Sarasvatī upės ištakų karalius Pṛthu surengs šimtą aśvamedhos aukojimų, tačiau paskutinės yajños metu dangaus valdovas Indra pavogs aukojimui skirtą žirgą.

25 TEKSTAS

एष स्वसद्मोपवने समेत्य
सनत्कुमारं भगवन्तमेकम् ।
आराध्य भक्त्यालभतामलं त-
ज्ज्ञानं यतो ब्रह्म परं विदन्ति ॥२५॥

eṣa sva-sadmopavane sametya
sanat-kumāraṁ bhagavantam ekam
ārādhya bhaktyālabhatāmalaṁ taj
jñānaṁ yato brahma paraṁ vidanti

eṣaḥ – šis valdovas; *sva-sadma* – jo rūmų; *upavane* – sode; *sametya* – susitiks; *sanat-kumāram* – Sanat-kumārą; *bhagavantam* – garbintiną; *ekam* – vienintelį; *ārādhya* – garbindamas; *bhaktyā* – su atsidavimu; *alabhata* – jis pasieks; *amalam* – tyrą; *tat* – tą; *jñānam* – transcendentinį žinojimą; *yataḥ* – kuriuo; *brahma* – sielą; *param* – aukščiausią, transcendentinę; *vidanti* – jie patiria, jie žino.

Karališkame rūmų sode valdovas susitiks vieną iš keturių Kumarų, Sanat-kumārą, ir išreikš jam giliausią pagarbą ir ištikimybę. Karaliui teks didelė sėkmė išklausyti didžiojo išminčiaus pamokymus, kuriais vadovaujantis patiriama transcendentinė palaima.

Komentaras: Žodis *vidanti* reišia „ką nors išmanantis“ arba „kuo nors besimėgaujantis“. Tikrąjį gyvenimo džiaugsmą tegali patirti tas, kuris laikydamasis dvasinio mokytojo nurodymų patiria transcendentinės palaimos skonį. „Bhagavad-gītoje“ (18.54) sakoma: *brahma-bhūtaḥ prasannātmā na*

śocati na kāṅkṣati – Brahmaną patyrusį žmogų apleidžia troškimai ir sielvartas, jis nuolat skendi transcendentinėje palaimoje. Nors karalius Pṛthu buvo Paties Viṣṇu įsikūnijimas, jis paragino savo valdinius laikytis mokinių sekai priklausančio dvasinio mokytojo priesakų. Tik taip galima patirti laimę ir džiaugtis gyvenimu dar šiame materialiame pasaulyje. Posme vartojamas žodis *vidanti* kartais verčiamas kaip „pažįstantis“. Kitaip sakant, pažinus Brahmaną, pirminę būties priežastį, patiriamas tikras gyvenimo džiaugsmas.

26 TEKSTAS

तत्र तत्र गिरस्तास्ता इति विश्रुतविक्रमः ।
श्रोष्यत्यात्माश्रिता गाथाः पृथुः पृथुपराक्रमः ॥२६॥

tatra tatra giras tās tā iti viśruta-vikramaḥ
śroṣyaty ātmāśritā gāthāḥ pṛthuḥ pṛthu-parākramaḥ

tatra tatra – visur; *giraḥ* – kalbų; *tāḥ tāḥ* – galybę įvairiausių; *iti* – tokiu būdu; *viśruta-vikramaḥ* – jis, kurio didvyriški žygiai plačiai žinomi; *śroṣyati* – girdės; *ātma-āśritāḥ* – apie save; *gāthāḥ* – dainas, pasakojimus; *pṛthuḥ* – karalius Pṛthu; *pṛthu-parākramaḥ* – nepaprastai galingas.

Garsas apie didvyriškus jo žygius apskries pasaulį. Karalius Pṛthu visur girdės žmones pasakojant apie jį ir jo neregėtą galybę.

Komentaras: Garbėtroškos kaip tik įmanydami stengiasi atkreipti į save dėmesį, trokšdami šildytis pigios šlovės spinduliuose. O štai Mahārāja Pṛthu pagarsėjo pasaulyje savo žygdarbiais ir šlovę jis pelnė be savireklamos. Pelnyta šlovė aplanko žmogų nekviesta.

27 TEKSTAS

दिशो विजित्याप्रतिरुद्धचक्रः
स्वतेजसोत्पाटितलोकशल्यः ।
सुरासुरेन्द्रैरुपगीयमान-
महानुभावो भविता पतिर्भुवः ॥२७॥

diśo vijityāpratiruddha-cakraḥ
sva-tejasotpāṭita-loka-śalyaḥ
surāsurendrair upagīyamāna-
mahānubhāvo bhavitā patir bhuvaḥ

diśaḥ – visą pasaulį; *vijitya* – užkariavęs; *apratiruddha* – nesustabdoma; *cakraḥ* – savo įtaka ar galia; *sva-tejasā* – savo galia; *utpāṭita* – išnaikins; *loka-śalyaḥ* – žmonių kančias; *sura* – pusdievių; *asura* – demonų; *indraiḥ* – svarbiausių; *upagīyamāna* – šlovinamas; *mahā-anubhāvaḥ* – didi siela; *bhavitā* – jis taps; *patiḥ* – valdovu; *bhuvaḥ* – pasaulio.

Niekas nedrįs nepaklusti Mahārājos Pṛthu įsakymams. Užkariavęs Žemę jis apgins jos gyventojus nuo trejopų kančių ir garsas apie jį pasklis po visą pasaulį. Jis taps toks šlovingas, kad jo kilnius darbus šlovins ir suros, ir asurai.

Komentaras: Mahārājos Pṛthu viešpatavimo laikais pasaulį valdė vienas imperatorius, kurio valdžiai pakluso daugybė vasalinių valstybių. Senovėje pasaulio valstybės buvo panašios į šiuolaikines federacijas, jas sudarė daugybė smulkesnių valstybių, tačiau visas jas valdė vienas imperatorius. Kai kurioje nors iš valstybių nusižengdavo *varṇāśramos* normoms, imperatorius tučtuojau imdavo valdžią į savo rankas.

Žodis *utpāṭita-loka-śalyaḥ* reiškia, kad Mahārāja Pṛthu apsaugojo valdinius nuo visų negandų. *Śalya* reiškia „aštrus dyglys“. Žmogaus gyvenimo kelias nusėtas kančių dygliais, tačiau galingi valdovai Vedų laikais iki pat Mahārājos Yudhiṣṭhiros viešpatavimo eros sugebėdavo apginti savo valdinius nuo bėdų. Yra žinoma, jog Mahārājai Yudhiṣṭhirai valdant pasaulį Žemėje nebuvo kankinančio karščio ir šalčio ir žmonės gyveno be rūpesčių ir kančių. Tai požymis, pagal kurį galima spręsti apie valdovą. Mahārāja Pṛthu užtikrino valdiniams ramų ir taikų gyvenimą, todėl jo kilnius darbus šlovino ne tiktai rojaus, bet ir demoniškų planetų gyventojai. Žmonės ir tautos, besistengiančios primesti savo valią visam pasauliui, turėtų įsikalti sau į galvą, kad pretenzijų į pasaulinę valdžią tegali turėti tas, kuris yra pajėgus padaryti galą trejopoms kančioms ir užtikrinti laimingą valdinių gyvenimą. Valdžios siekimas negali būti grindžiamas vien noru įgyvendinti siaurus politinius ar diplomatinius tikslus.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti šešioliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Dainiai šlovina karalių Pṛthu“.

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Mahārāja Pṛthu užsirūstina ant Žemės

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
एवं स भगवान् वैन्यः ख्यापितो गुणकर्मभिः ।
छन्दयामास तान् कामैः प्रतिपूज्याभिनन्द्य च ॥ १ ॥

maitreya uvāca
evaṁ sa bhagavān vainyaḥ khyāpito guṇa-karmabhiḥ
chandayām āsa tān kāmaiḥ pratipūjyābhinandya ca

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya kalbėjo toliau; *evam* – taip; *saḥ* – jis; *bhagavān* – Aukščiausiasis Asmuo; *vainyaḥ* – karaliaus Venos sūnaus pavidalu; *khyāpitaḥ* – šlovinamas; *guṇa-karmabhiḥ* – už jo dorybes ir tikrus žygius; *chandayām āsa* – pamalonino; *tān* – tuos dainius; *kāmaiḥ* – įvairiausiomis dovanomis; *pratipūjya* – išreikšdamas pagarbą; *abhinandya* – išaukštindamas maldomis; *ca* – taip pat.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Taip dainiai su įkvėpimu pašlovino Mahārāją Pṛthu ir apdainavo jo dorybes bei kilnius žygius. Kai jie nutilo, Mahārāja Pṛthu juos dosniai apdovanojo ir deramai pagerbė.

2 TEKSTAS

ब्राह्मणप्रमुखान् वर्णान् भृत्यामात्यपुरोधसः ।
पौराञ्जानपदान् श्रेणीः प्रकृतीः समपूजयत् ॥ २ ॥

brāhmaṇa-pramukhān varṇān bhṛtyāmātya-purodhasaḥ
paurāñ jāna-padān śreṇīḥ prakṛtīḥ samapūjayat

brāhmaṇa-pramukhān – brahmanų vyresniuosius; *varṇān* – kitų luomų atstovus; *bhṛtya* – tarnus; *amātya* – ministrus; *purodhasaḥ* – žynius; *paurān* –

miestelėnus; *jāna-padān* – tėvynainius; *śreṇīḥ* – kitas bendrijas; *prakṛtīḥ* – gerbėjus; *samapūjayat* – jis tinkamai pagerbė.

Po to karalius Pṛthu pagerbė visus brahmanų ir kitų luomų vyresniuosius, savo tarnus, ministrus, žynius, miestelėnus, tėvynainius ir žmones iš kitų bendrijų, gerbėjus, taip suteikdamas jiems daug džiaugsmo.

3 TEKSTAS

विदुर उवाच
कस्माद्धार गोरूपं धरित्री बहुरूपिणी ।
यां दुदोह पृथुस्तत्र को वत्सो दोहनं च किम् ॥ ३ ॥

vidura uvāca
kasmād dadhāra go-rūpaṁ dharitrī bahu-rūpiṇī
yāṁ dudoha pṛthus tatra ko vatso dohanaṁ ca kim

viduraḥ uvāca – Vidura paklausė; *kasmāt* – kodėl; *dadhāra* – apsireiškė; *go-rūpam* – karvės pavidalu; *dharitrī* – Žemė; *bahu-rūpiṇī* – galinti įsikūnyti įvairiais pavidalais; *yām* – kurią; *dudoha* – melžė; *pṛthuḥ* – karalius Pṛthu; *tatra* – ten buvo; *kaḥ* – kas; *vatsaḥ* – veršelis; *dohanam* – melžtuvę; *ca* – ir; *kim* – į kokią.

Kreipęsis į didį išminčių Maitreyą Vidura paklausė: O brahmane, motina Žemė gali įsikūnyti įvairiais pavidalais, bet kodėl ji apsireiškė būtent karve? Kas buvo jos veršelis, kai karalius Pṛthu ją melžė ir į kokį indą karalius melžė pieną?

4 TEKSTAS

प्रकृत्या विषमा देवी कृता तेन समा कथम् ।
तस्य मेध्यं हयं देवः कस्य हेतोरपाहरत् ॥ ४ ॥

prakṛtyā viṣamā devī kṛtā tena samā katham
tasya medhyaṁ hayaṁ devaḥ kasya hetor apāharat

prakṛtyā – iš prigimties; *viṣamā* – nelygi; *devī* – Žemė; *kṛtā* – buvo padaryta; *tena* – jo; *samā* – lygia; *katham* – kaip; *tasya* – jo; *medhyam* – skirtą auko-

jimui; *hayam* – žirgą; *devaḥ* – pusdievis Indra; *kasya* – dėl kokios; *hetoḥ* – priežasties; *apāharat* – pavogė.

Nuo amžių Žemės paviršius buvo išvagotas kalnagūbrių ir tarpeklių. Kaip karaliui Pṛthu pavyko jį išlyginti? Papasakok mums, kodėl dangaus valdovas Indra pavogė aukojimui skirtą žirgą?

5 TEKSTAS

सनत्कुमाराद्भगवतो ब्रह्मन् ब्रह्मविदुत्तमात् ।
लब्ध्वा ज्ञानं सविज्ञानं राजर्षिः कां गतिं गतः ॥ ५ ॥

sanat-kumārād bhagavato brahman brahma-vid-uttamāt
labdhvā jñānaṁ sa-vijñānaṁ rājarṣiḥ kāṁ gatiṁ gataḥ

sanat-kumārāt – iš Sanat-kumāros; *bhagavataḥ* – paties galingiausio; *brahman* – o brahmane; *brahma-vit-uttamāt* – nepranokstamo Vedų žinovo; *labdhvā* – gavęs; *jñānam* – žinojimą; *sa-vijñānam* – skirtą pritaikyti gyvenime; *rāja-ṛṣiḥ* – didis šventas karalius; *kām* – kokį; *gatim* – tikslą; *gataḥ* – pasiekė.

Didis valdovas ir šventasis Mahārāja Pṛthu buvo nepranokstamo Vedų žinovo Sanat-kumāros mokinys. Papasakok, kaip laikydamasis jo priesakų šis šventas karalius pasiekė savo trokštamą tikslą?

Komentaras: Yra keturios *vaiṣṇavų sampradāyos* – tradicijos perimamumo sistemos. Vienos jų pradininkas yra Viešpats Brahmā, kitos – sėkmės deivė, trečios – keturi Kumārai priešakyje su Sanat-kumāra, o ketvirtosios – Viešpats Śiva. Visos jos gyvuoja ir mūsų dienomis. Karaliaus Pṛthu pavyzdys byloja ir apie tai, jog žmogus, siekiantis įgyti transcendentinę Vedų išmintį, turi pasirinkti vienai iš šių *sampradāyų* priklausantį *guru,* dvasinį mokytoją. Šventraščių teigimu, Kali-yugoje *mantrą* tegali perduoti vienos iš šių keturių *sampradāyų* atstovas, antraip ji bus neveiksminga. Mūsų dienomis kaip grybų po lietaus pridygo įvairių neautoritetingų *sampradāyų,* kurios akiplėšiškai apgaudinėja žmones ir dalina neautoritetingas *mantras.* Sukčiai iš šių *sampradāyų* nesilaiko Vedų priesakų ir neatsisako nuodėmingų įpročių, bet, nepaisant to, dalija žmonėms *mantras* ir juos apgaudinėja. Išmanantys žmonės supranta, kad šios *mantros* yra neveiksmingos ir neremia apsišaukėlių iš naujų dvasinių grupių. Šias fiktyvias *sampradāyas* reikia vertinti labai atsargiai. Deja, juslinių malonumų trokštantys Kali-yugos žmonės

susižavi apsišaukėlių *sampradāyų* dalijamomis *mantromis.* Mahārāja Pṛthu savo pavyzdžiu parodė, kad Vedų išminties reikia semtis tiktai iš autoritetingo šaltinio, iš *bona fide sampradāyos.* Būtent šiuo tikslu Maharāja Pṛthu dvasiniu mokytoju pasirinko Sanat-kumārą.

6–7 TEKSTAI

यच्चान्यदपि कृष्णस्य भवान् भगवतः प्रभोः ।
श्रवः सुश्रवसः पुण्यं पूर्वदेहकथाश्रयम् ॥ ६ ॥

भक्ताय मेऽनुरक्ताय तव चाधोक्षजस्य च ।
वक्तुमर्हसि योऽदुह्यद्वैन्यरूपेण गामिमाम् ॥ ७ ॥

yac cānyad api kṛṣṇasya bhavān bhagavataḥ prabhoḥ
śravaḥ suśravasaḥ puṇyaṁ pūrva-deha-kathāśrayam

bhaktāya me 'nuraktāya tava cādhokṣajasya ca
vaktum arhasi yo 'duhyad vainya-rūpeṇa gām imām

yat – kuriuos; *ca* – ir; *anyat* – kitus; *api* – tikrai; *kṛṣṇasya* – Kṛṣṇos; *bhavān* – o didžiadvasis; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *prabhoḥ* – galingojo; *śravaḥ* – šlovingus žygius; *su-śravasaḥ* – apie kurį taip malonu klausytis; *puṇyam* – doringo; *pūrva-deha* – Jo ankstesniojo įsikūnijimo; *kathā-āśrayam* – susijusio su pasakojimu; *bhaktāya* – atsidavusiam; *me* – man; *anuraktāya* – labai dėmesingai besiklausančiam; *tava* – tavęs; *ca* – ir; *adhokṣajasya* – Viešpaties, kuris vadinamas Adhokṣaja; *ca* – taip pat; *vaktum arhasi* – prašau, papasakok; *yaḥ* – kuris; *aduhyat* – melžė; *vainya-rūpeṇa* – tapęs karaliaus Venos sūnumi; *gām* – karvę, Žemę; *imām* – šią.

Kaip Viešpaties Kṛṣṇos energijų įsikūnijimas, Mahārāja Pṛthu turėjo nepaprastų galių, todėl pasakojimai apie jo žygius yra malonūs ausiai ir lemia besiklausančiajam sėkmę. O dėl manęs, tai aš esu visa siela atsidavęs tau kaip ir Aukščiausiajam, Adhokṣajai. Todėl prašau kuo išsamiau papasakoti apie Mahārāją Pṛthu, kuris, tapęs karaliaus Veņos sūnumi, melžė karvės pavidalą įgavusią Žemę.

Komentaras: Vienas iš Viešpaties Kṛṣṇos vardų yra *avatārī* – „visų įsikūnijimų šaltinis“. „Bhagavad-gītoje“ (10.8) Viešpats Kṛṣṇa sako: *ahaṁ sarvasya prabhavo mattaḥ sarvaṁ pravartate* – „Aš – visų dvasinių ir materialių pasaulių šaltinis. Visa būtis kyla iš Manęs.“ Taigi visos gyvosios būtybės turi

būti dėkingos Viešpačiui Kṛṣṇai už tai, kad išvydo šį pasaulį. Materialiame pasaulyje viešpataujantys Viešpats Brahmā, Viešpats Viṣṇu ir Viešpats Śiva yra Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimai. Juos vadina *guṇa-avatāromis.* Materialų pasaulį valdo trys materialios gamtos *guṇos* – dorybės, aistros ir neišmanymo galios, kurias atitinkamai valdo Viešpats Viṣṇu, Viešpats Brahmā ir Viešpats Śiva. O dėl Mahārājos Pṛthu, reikia pasakyti, kad jis įkūnijo tas Viešpaties Kṛṣṇos savybes, kurios leidžia jam valdyti sąlygotas sielas.

Didelė reikšmė posme tenka žodžiui *adhokṣaja,* kuris reiškia „nepasiekiamas materialių juslių suvokimui“. Aukščiausiojo Viešpaties neįmanoma pažinti spekuliatyvinės filosofijos metodu, todėl menko išmanymo žmogui Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra didžiausia mįslė. Remiantis materialiu jusliniu patyrimu tegalima pažinti beasmenį Aukščiausiojo aspektą, todėl Viešpats ir vadinamas Adhokṣaja.

8 TEKSTAS

सूत उवाच
चोदितो विदुरेणैवं वासुदेवकथां प्रति ।
प्रशस्य तं प्रीतमना मैत्रेयः प्रत्यभाषत ॥ ८ ॥

sūta uvāca
codito vidureṇaivaṁ vāsudeva-kathāṁ prati
praśasya taṁ prīta-manā maitreyaḥ pratyabhāṣata

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis kalbėjo; *coditaḥ* – įkvėptas; *vidureṇa* – Viduros; *evam* – taip; *vāsudeva* – Viešpatį Kṛṣṇą; *kathām* – pasakojimus; *prati* – apie; *praśasya* – pagirdamas; *tam* – jį; *prīta-manāḥ* – labai patenkintas; *maitreyaḥ* – šventas Maitreya; *pratyabhāṣata* – atsakė.

Sūta Gosvāmis tęsė: Viduros užsidegimas kuo daugiau sužinoti apie Viešpaties Kṛṣṇos ir įvairių Jo įsikūnijimų žygius įkvėpė Maitreyą Munį ir jis ėmė šlovinti Viduros dorybes.

Komentaras: Kṛṣṇa-kaṭha, pasakojimai apie Viešpatį Kṛṣṇą ir Jo įsikūnijimus, sukelia tokį stiprų dvasinį įkvėpimą, kad nei pasakotojas, nei klausytojai nejaučia jokio nuovargio. Tai būdingas dvasinių pokalbių bruožas. Mes patys turėjome galimybių įsitikinti, kad Viduros ir Maitreyos pokalbio galima klausytis be galo. Ir Vidura, ir Maitreya yra bhaktai, ir kuo daugiau Vidura klausinėja, tuo didesnį įkvėpimą atsakinėdamas į jo klausimus jaučia Maitreya. Dvasinis bendravimas tuo ir ypatingas, kad nesukelia

jokio nuovargio. Viduros klausimai nesukėlė Maitreyai susierzinimo, o tik sustiprino troškimą tęsti savo pasakojimą.

9 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
यदाभिषिक्तः पृथुरङ्ग विप्रै-
रामन्त्रितो जनतायाश्च पालः ।
प्रजा निरन्ने क्षितिपृष्ठ एत्य
क्षुत्क्षामदेहाः पतिमभ्यवोचन् ॥ ९ ॥

maitreya uvāca
yadābhiṣiktaḥ pṛthur aṅga viprair
āmantrito janatāyāś ca pālaḥ
prajā niranne kṣiti-pṛṣṭha etya
kṣut-kṣāma-dehāḥ patim abhyavocan

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *yadā* – kai; *abhiṣiktaḥ* – iškėlė į sostą; *pṛthuḥ* – karalių Pṛthu; *aṅga* – brangus Vidura; *vipraiḥ* – brahmanai; *āmantritaḥ* – paskelbė; *janatāyāḥ* – visų žmonių; *ca* – ir; *pālaḥ* – gynėju; *prajāḥ* – valdiniai; *niranne* – be maistinių grūdų; *kṣiti-pṛṣṭhe* – žemės paviršius; *etya* – kreipėsi; *kṣut* – bado; *kṣāma* – išsekinti; *dehāḥ* – jų kūnai; *patim* – gynėjui; *abhyavocan* – jie tarė.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, tuo metu, kai Mahārājį Pṛthu į sostą iškėlę didieji išminčiai ir brahmanai paskelbė jį visų karalystės gyventojų gynėju, Žemėje labai trūko maistinių grūdų. Sulysę nuo bado valdiniai kreipėsi į karalių ir papasakojo jam apie savo vargus.

Komentaras: Posmas liudija, kad Mahārājos Pṛthu laikais valdovą rinkdavo brahmanai. *Varṇāśrama-dharmos* socialinėje sistemoje brahmanai atstoja galvą, todėl jie užima aukščiausią laiptelį socialinėje hierarchijoje. Visuomenę į keturias *varṇas* ir *āśramus* dalijanti *varṇāśrama-dharmos* sistema yra pagrįsta moksliškai. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, jog *varṇāśrama-dharmą* sukūrė ne žmonės, o Pats Dievas. Mahārājos Pṛthu gyvenimo istorija liudija, kad kitados karališkoji valdžia buvo kontroliuojama brahmanų. Valstybės vadovo poste atsidūrus nedorėliui valdovui, tokiam, koks buvo Vena, brahmanai mistinėmis galiomis pasmerkdavo jį myriop ir pakeisdavo tinkamu valdovu, prieš tai įsitikinę, kad būsimas karalius turi visas būtinas savy-

bes valdyti šalį. Kitaip sakant, brahmanai, didieji išminčiai ir šviesuomenė kontroliavo monarchą. Posme, be kita ko, teigiama, jog brahmanai iškėlė karalių Pṛthu į sostą, kad jis gintų ir globotų savo valdinius. Bado išsekinti žmonės kreipėsi pagalbos į valdovą ir paprašė jo imtis neatidėliotinų priemonių. *Varṇāśrama-dharma* – visais atžvilgiais ideali socialinė sistema. Ji leidžia brahmanams kontroliuoti valstybės valdovo veiksmus ir stebėti, ar jis rūpinasi valdiniais. *Kṣatriyai* gina visus gyventojus, o *kṣatriyų* globojami *vaišyai* rūpinasi karvėmis, augina javus ir aprūpina kitus luomus maisto produktais. Darbininkai, *śūdros,* atlieka fizinį darbą ir tarnauja trims aukštesniesiems luomams. Tokia yra idealios visuomenės socialinės sistemos struktūra.

10–11 TEKSTAI

वयं राजञ्जाठरेणाभितप्ता
यथाग्निना कोटरस्थेन वृक्षाः ।
त्वामद्य याताः शरणं शरण्यं
यः साधितो वृत्तिकरः पतिर्नः ॥१०॥

तन्नो भवानीहतु रातवेऽन्नं
क्षुधार्दितानां नरदेवदेव ।
यावन्न नङ्क्ष्यामह उज्झितोर्जा
वार्तापतिस्त्वं किल लोकपालः ॥११॥

vayaṁ rājañ jāṭhareṇābhitaptā
yathāgninā koṭara-sthena vṛkṣāḥ
tvām adya yātāḥ śaraṇaṁ śaraṇyaṁ
yaḥ sādhito vṛtti-karaḥ patir naḥ

tan no bhavān īhatu rātave 'nnaṁ
kṣudhārditānāṁ naradeva-deva
yāvan na naṅkṣyāmaha ujjhitorjā
vārtā-patis tvaṁ kila loka-pālaḥ

vayam – mes; *rājan* – o valdove; *jāṭhareṇa* – bado ugnies; *abhitaptāḥ* – iškankinti; *yathā* – visai, kaip; *agninā* – nuo ugnies; *koṭara-sthena* – jų drevėse; *vṛkṣāḥ* – medžiai; *tvām* – pas tave; *adya* – šiandien; *yātāḥ* – mes atėjome; *śaraṇam* – prieglobsčio; *śaraṇyam* – esi patikimas prieglobstis; *yaḥ* –

kuris; *sādhitaḥ* – paskirtas; *vṛtti-karaḥ* – tuo, kuris duoda darbo; *patiḥ* – šeimininku; *naḥ* – mūsų; *tat* – todėl; *naḥ* – mums; *bhavān* – Jūsų didenybe; *īhatu* – prašome, pasistenkite; *rātave* – duoti; *annam* – maistinių grūdų; *kṣudhā* – bado; *arditānām* – kenčiantiems nuo; *nara-deva-deva* – o aukščiausias visų karalių valdove; *yāvat na* – priešingu atveju; *naṅkṣyāmahe* – mes žūsime; *ujjhita* – netekę; *ūrjāḥ* – maisto; *vārtā* – nustatytas pareigas; *patiḥ* – duodantis; *tvam* – tu; *kila* – tikrai; *loka-pālaḥ* – valdinių gynėjas.

O valdove, kaip medžiai, kurių drevėse liepsnoja ugnis, sudžiūna, taip ir mes mirštame iš bado, kuris tarsi ugnis dega mūsų skrandžiuose. Tu esi atsidavusių tau sielų gynėjas ir gavai valdžią tam, kad duotum mums darbo. Mes kreipiamės į tave prašydami užtarimo, nes tu ne paprastas valdovas, o Paties Dievo įsikūnijimas, visų valdovų valdovas. Tu – mūsų maitintojas ir tavo pareiga pasirūpinti, kad turėtume darbo. Todėl, o valdovų valdove, nuolankiai prašome tavęs tinkamai padalinti mums visiems grūdų ir išgelbėti mus nuo alkio. Nenusigręžk nuo mūsų, antraip, netrukus žūsime iš bado.

Komentaras: Karalius turėtų rūpintis, kad jo valdomoje valstybėje visų socialinių grupių atstovai (brahmanai, *kṣatriyai, vaiśyai* ir *śūdros*) turėtų darbo. Brahmanų pareiga – surasti tinkamą valdovą, o valdovas turi rūpintis, kad visų *varṇų* atstovai (brahmanai, *kṣatriyai, vaiśyai* ir *śūdros*) vykdytų nustatytas pareigas. Sprendžiant iš posmo, tuo metu žmonėms niekas netrukdė vykdyti savo pareigų, tačiau jie neturėjo darbo. Nors jie nebuvo veltėdžiai, jie neįstengė apsirūpinti maistu ir išlaikyti šeimų. Per sunkmetį valdiniai turi kreiptis į valstybės vadovą, prezidentą ar karalių, o valdovas privalo imtis visų būtiniausių priemonių ir padėti savo valdiniams.

12 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
पृथुः प्रजानां करुणं निशम्य परिदेवितम् ।
दीर्घं दध्यौ कुरुश्रेष्ठ निमित्तं सोऽन्वपद्यत ॥१२॥

maitreya uvāca
pṛthuḥ prajānāṁ karuṇaṁ niśamya paridevitam
dīrghaṁ dadhyau kuruśreṣṭha nimittaṁ so 'nvapadyata

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *pṛthuḥ* – karalius Pṛthu; *prajānām* – valdinių; *karuṇam* – užgriuvusias bėdas; *niśamya* – išklausęs;

paridevitam – skundus; *dīrgham* – ilgai; *dadhyau* – galvojo; *kuru-śreṣṭha* – o Vidura; *nimittam* – priežastį; *saḥ* – jis; *anvapadyata* – rado.

Išklausęs valdinių skundus ir sužinojęs apie juos užgriuvusias bėdas karalius Pṛthu ilgai galvojo, stengdamasis suprasti gelmines jų priežastis.

13 TEKSTAS

इति व्यवसितो बुद्ध्या प्रगृहीतशरासनः ।
सन्दधे विशिखं भूमेः क्रुद्धस्त्रिपुरहा यथा ॥१३॥

iti vyavasito buddhyā pragṛhīta-śarāsanaḥ
sandadhe viśikhaṁ bhūmeḥ kruddhas tripura-hā yathā

iti – taip; *vyavasitaḥ* – supratęs, kas įvyko; *buddhyā* – intelekto dėka; *pragṛhīta* – paėmęs; *śarāsanaḥ* – lanką; *sandadhe* – nutaikė; *viśikham* – strėlę; *bhūmeḥ* – į Žemę; *kruddhaḥ* – įtūžęs; *tri-pura-hā* – Viešpats Śiva; *yathā* – kaip.

Supratęs, kas įvyko, karalius čiupo lanką ir įtempęs strėlę nusitaikė į Žemę. Tą akimirką jis atrodė tarsi Viešpats Śiva, kurio rūstybė sunaikina visą pasaulį.

Komentaras: Karalius Pṛthu suprato, kodėl taip menkai užderėjo javai. Jam tapo aišku, kad žmonės čia nieko dėti, nes jie uoliai vykdė savo pareigas. Dėl nepakankamo javų derliaus buvo kalta Žemė. Tai rodo, jog protingai tvarkantis Žemė gali duoti žmogui pakankamai maisto produktų, tačiau kartais dėl vienokių ar kitokių priežasčių ji nenori to daryti. Teorija, pasak kurios, maisto stygių Žemėje sukelia gyventojų perteklius, yra niekuo nepagrįsta. Priežasčių, kodėl Žemė neduoda pakankamai maisto produktų arba derlius visiškai neuždera, reikia ieškoti visai kitur. Jas supratęs Pṛthu nieko nelaukdamas ėmėsi reikiamų žygių.

14 TEKSTAS

प्रवेपमाना धरणी निशाम्योदायुधं च तम् ।
गौः सत्यपाद्रवद्भीता मृगीव मृगयुद्रुता ॥१४॥

pravepamānā dharaṇī niśāmyodāyudhaṁ ca tam
gauḥ saty apādravad bhītā mṛgīva mṛgayu-drutā

pravepamānā – visa virpėdama; *dharaṇī* – Žemė; *niśāmya* – pamačiusi; *udāyudham* – kuris paėmė į savo rankas lanką ir strėlę; *ca* – ir; *tam* – karalių; *gauḥ* – karve; *satī* – pasivertusi; *apādravat* – spruko; *bhītā* – persigandusi; *mṛgī iva* – tarsi elnias; *mṛgayu* – medžiotojo; *drutā* – persekiojamas.

Pamačiusi, kad karalius Pṛthu užtaisė lanką ir rengiasi perverti ją strėle, Žemė ėmė drebėti iš baimės ir spruko tarsi medžiotojo persekiojamas elnias. Išsigandusi karaliaus Pṛthu Žemė pasivertė karve ir leidosi bėgti.

Komentaras: Žemė yra tarsi motina. Motina gimdo vaikus – berniukus ir mergaites, o iš Žemės įsčių į pasaulį ateina įvairių pavidalų gyvosios esybės. Tuo galima paaiškinti, kodėl Žemė gali įgyti įvairius pavidalus. Šįsyk, norėdama išvengti karaliaus Pṛthu rūstybės, ji pasivertė karve. Karvių nevalia žudyti, todėl Žemė sumetė, kad geriausia jai bus pasiversti karve ir tokiu būdu išsisukti nuo mirtinų karaliaus strėlių. Tačiau Mahārāja Pṛthu suprato Žemės kėslus ir puolė ją vytis.

15 TEKSTAS

तामन्वधावत्तद्वैन्यः कुपितोऽत्यरुणेक्षणः ।
शरं धनुषि सन्धाय यत्र यत्र पलायते ॥१५॥

tām anvadhāvat tad vainyaḥ kupito 'tyaruṇekṣaṇaḥ
śaraṁ dhanuṣi sandhāya yatra yatra palāyate

tām – Žemę, pasivertusią karve; *anvadhāvat* – jis sekė paskui; *tat* – tuomet; *vainyaḥ* – karaliaus Venos sūnus; *kupitaḥ* – įtūžęs; *ati-aruṇa* – paraudusiomis; *īkṣaṇaḥ* – akimis; *śaram* – strėle; *dhanuṣi* – lanką; *sandhāya* – užtaisęs; *yatra yatra* – kur tik; *palāyate* – ji bėgo.

Matydamas ją sprunkant, Mahārāja Pṛthu įtūžo. Jo akys iš pykčio paraudo tarsi tekanti saulė. Užtaisęs lanką jis puolė paskui karve pasivertusią Žemę ir persekiojo bėglę neleisdamas jai pasislėpti.

16 TEKSTAS

सा दिशो विदिशो देवी रोदसी चान्तरं तयोः ।
धावन्ती तत्र तत्रैनं ददर्शानूद्यतायुधम् ॥१६॥

sā diśo vidiśo devī rodasī cāntaraṁ tayoḥ
dhāvantī tatra tatrainaṁ dadarśānūdyatāyudham

sā – karve pasivertusi Žemė; *diśaḥ* – į keturias pasaulio puses; *vidiśaḥ* – įvairiomis kryptimis; *devī* – deivė; *rodasī* – link rojaus ir žemės planetų; *ca* – ir; *antaram* – tarp; *tayoḥ* – jų; *dhāvantī* – blaškėsi; *tatra tatra* – šen bei ten; *enam* – karalių; *dadarśa* – ji matė; *anu* – užpakalyje; *udyata* – nutaikiusį; *ayudham* – savo ginklus.

Pasivertusi karve Žemė bėgo, blaškydamasi tarp rojaus ir žemės planetų, o paskui ją nepaleisdamas jos iš akių sekė lanku ir strėlėmis ginkluotas karalius.

17 TEKSTAS

लोके नाविन्दत त्राणं वैन्यान्मृत्योरिव प्रजाः ।
त्रस्ता तदा निववृते हृदयेन विदूयता ॥१७॥

loke nāvindata trāṇaṁ vainyān mṛtyor iva prajāḥ
trastā tadā nivavṛte hṛdayena vidūyatā

loke – visuose trijuose pasauliuose; *na* – ne; *avindata* – rado; *trāṇam* – išsigelbėjimą; *vainyāt* – nuo karaliaus Venos sūnaus rankų; *mṛtyoḥ* – nuo mirties nagų; *iva* – kaip; *prajāḥ* – žmogus; *trastā* – persigandusi; *tadā* – tada; *nivavṛte* – pasuko atgal; *hṛdayena* – širdimi; *vidūyatā* – užgauta.

Pasprukti nuo Veṇos sūnaus buvo neįmanoma, kaip neįmanoma ištrūkti iš negailestingos mirties nagų. Galų gale supratusi beviltišką savo padėtį ir tirtėdama iš baimės prieš Mahārāją Pṛthu karve pasivertusi Žemė pasuko atgal.

18 TEKSTAS

उवाच च महाभागं धर्मज्ञापन्नवत्सल ।
त्राहि मामपि भूतानां पालनेऽवस्थितो भवान् ॥१८॥

uvāca ca mahā-bhāgaṁ dharma-jñāpanna-vatsala
trāhi mām api bhūtānāṁ pālane 'vasthito bhavān

uvāca – ji tarė; *ca* – ir; *mahā-bhāgam* – didžiam ir sėkmingam karaliui; *dharma-jña* – o religijos įstatymų žinove; *āpanna-vatsala* – o atsidavusių tau

sielų globėjau; *trāhi* – pasigailėk; *mām* – manęs; *api* – iš tikrųjų; *bhūtānām* – gyvųjų esybių; *pālane* – gynėjas; *avasthitaḥ* – esate; *bhavān* – Jūsų didenybe.

Pavadinusi galingąjį karalių Pṛthu didžiu religijos įstatymų žinovu ir atsidavusių jam sielų globėju Žemė kreipėsi į jį malda: Pasigailėk manęs! Dabar tu esi šios planetos valdovas ir privalai ginti visas gyvąsias esybes.

Komentaras: Karve pasivertusi Žemė pavadino karalių Pṛthu *dharma-jña,* religijos įstatymų žinovu. Pagal religijos įstatymus, karalius, kaip ir likusieji šalies gyventojai, turi rūpintis ir globoti moteris, karves, vaikus, brahmanus ir senelius. Būtent todėl motina Žemė ir pasivertė karve. Be to, ji buvo moteris. Norėdama tai priminti karaliui Žemė pavadina jį religijos įstatymų žinovu. Maža to, šventraščiai draudžia žudyti pasidavusius nugalėtojui. Ji primena karaliui Pṛthu, kad jis yra ne tik Dievo įsikūnijimas, bet ir Žemės valdovas ir todėl privaląs jai atleisti.

19 TEKSTAS

स त्वं जिघांससे कस्माद्दीनामकृतकिल्बिषाम् ।
अहनिष्यत्कथं योषां धर्मज्ञ इति यो मतः ॥१९॥

sa tvaṁ jighāṁsase kasmād dīnām akṛta-kilbiṣām
ahaniṣyat kathaṁ yoṣāṁ dharma-jña iti yo mataḥ

saḥ – tas pats žmogus; *tvam* – tu; *jighāṁsase* – nori nužudyti; *kasmāt* – kodėl; *dīnām* – nelaimingą; *akṛta* – neatlikusią; *kilbiṣām* – nė vienos nuodėmės; *ahaniṣyat* – galėtų nužudyti; *katham* – kaip; *yoṣām* – moterį; *dharma-jñaḥ* – religijos įstatymų žinovu; *iti* – taip; *yaḥ* – tas, kuris; *mataḥ* – laikomas.

Karve pasivertusi Žemė toliau maldavo karaliaus: Kodėl tu taip trokšti nužudyti nelaimingą ir nuodėme nesusitepusią moterį? Tu garsėji kaip religijos įstatymų žinovas, tai kodėl taip manęs nekenti? Kodėl trokšti nekaltos moters mirties?

Komentaras: Žemė, maldaudama karaliaus pasigailėjimo, pateikė du argumentus: visų pirma, karalius, besilaikantis religijos įstatymų, negali bausti nekalto žmogaus. Taip pat draudžiama žudyti moterį, tegu ir nusidėjusią. Žemė buvo moteris, be to, ji buvo nekalta, todėl karalius neturėjo teisės jos žudyti.

20 TEKSTAS

प्रहरन्ति न वै स्त्रीषु कृतागःस्वपि जन्तवः ।
किमुत त्वद्विधा राजन् करुणा दीनवत्सलाः ॥२०॥

praharanti na vai strīṣu kṛtāgaḥsv api jantavaḥ
kim uta tvad-vidhā rājan karuṇā dīna-vatsalāḥ

praharanti – kelti rankos prieš; *na* – niekada; *vai* – tikrai; *strīṣu* – moterį; *kṛta-āgaḥsu* – prasikaltusią; *api* – nors ir; *jantavaḥ* – žmonės; *kim uta* – ką jau kalbėti apie; *tvat-vidhāḥ* – tokias asmenybes, kaip tu; *rājan* – o karaliau; *karuṇāḥ* – gailestingas; *dīna-vatsalāḥ* – vargšų užtarėjas.

Niekam nevalia kelti rankos prieš moterį, net jei ji nusidėjo, juo labiau tau, o valdove, pagarsėjusiam gailestingumu. Tu esi visų gyvųjų esybių gynėjas ir vargšų užtarėjas.

21 TEKSTAS

मां विपाट्याजरां नावं यत्र विश्वं प्रतिष्ठितम् ।
आत्मानं च प्रजाश्चेमाः कथमम्भसि धास्यसि ॥२१॥

māṁ vipāṭyājarāṁ nāvaṁ yatra viśvaṁ pratiṣṭhitam
ātmānaṁ ca prajāś cemāḥ katham ambhasi dhāsyasi

mām – mane; *vipāṭya* – suskaldęs į šipulius; *ajarām* – labai tvirtą; *nāvam* – laivą; *yatra* – ant kurio; *viśvam* – visas pasaulis; *pratiṣṭhitam* – stovi; *ātmānam* – tu pats; *ca* – ir; *prajāḥ* – tavo valdiniai; *ca* – ir; *imāḥ* – visus juos; *katham* – kaip; *ambhasi* – vandenyje; *dhāsyasi* – tu išlaikysi.

Karve pasivertusi Žemė tęsė: Brangus valdove, aš – tarsi tvirtas laivas, kurio denis išlaiko visą pasaulį. Jei sunaikinsi mane, jūs visi galite paskęsti. Kaip išsigelbėsi pats ir kaip išgelbėsi savo valdinius?

Komentaras: Planetų sistemos yra išsidėsčiusios virš *garbhos* vandenyno. Iš Viešpaties Višnu, gulinčio jo paviršiuje, bambos išauga lotosas, ant kurio stiebo laikosi visos ore plaukančios planetos. Sunaikinus planetą, jos likučiai pabirtų į *garbhos* vandenyną. Todėl Žemė įspėjo karalių Pṛthu ir apie

tai, jog sunaikinęs Žemę jis nieko nelaimės. Iš tiesų, kaip sunaikinęs Žemę jis išvengs nuopuolio į *garbhos* vandenis ir apsaugos nuo to savo valdinius? Kitaip sakant, kosminę erdvę galima sugretinti su oro okeanu, o planetas – su jame plaukiančiais laivais, salomis. Neatsitiktinai planetas kartais vadina *dvīpomis,* „salos“, o kartais – laivais. Taigi pastarajame posme karve pasivertusi Žemė iš dalies apibūdino kosminio pasaulio sandarą.

22 TEKSTAS

पृथुरुवाच
वसुधे त्वां वधिष्यामि मच्छासनपराङ्मुखीम् ।
भागं बर्हिषि या वृङ्क्ते न तनोति च नो वसु ॥२२॥

pṛthur uvāca
vasudhe tvāṁ vadhiṣyāmi mac-chāsana-parāṅ-mukhīm
bhāgaṁ barhiṣi yā vṛṅkte na tanoti ca no vasu

pṛthuḥ uvāca – karalius Pṛthu atsakė; *vasu-dhe* – o Žeme; *tvām* – tave; *vadhiṣyāmi* – aš nužudysiu; *mat* – mano; *śāsana* – valiai; *parāk-mukhīm* – nepaklusai; *bhāgam* – savo dalį; *barhiṣi* – atnašų; *yā* – kuri; *vṛṅkte* – pasiėmei; *na* – ne; *tanoti* – davei; *ca* – ir; *naḥ* – mums; *vasu* – produkcijos.

Karalius Pṛthu atsakė Žemei: O Žeme, tu nepaklusai mano valiai ir priesakams. Sykiu su kitais pusdieviais tu pasiėmei atnašų dalį, bet nedavei mums pakankamai maistinių grūdų. Už tai tu nusipelnei mirties.

Komentaras: Žemės planeta, pasivertusi karve, įrodinėjo karaliui, kad jis neturįs teisės ją žudyti, nes ji moteris, be to niekuo nenusikalto ir nenusidėjo. Ji pabrėžė, kad kaip uolus tikintysis karalius neturįs nusižengti religijos įstatymams, kurie draudžia žudyti moterį. Atsakydamas Žemei Mahārāja Pṛthu priminė jai, jog ji padarė nusikaltimą: pirmoji jos nuodėmė – nepaklusimas jo valiai. Be to, karalius apkaltino Žemę, kad paėmusi savo apeiginių atnašų dalį ji neatsilygino pakankamu grūdų derliumi.

23 TEKSTAS

यवसं जग्ध्यनुदिनं नैव दोग्ध्यौधसं पयः ।
तस्यामेवं हि दुष्टायां दण्डो नात्र न शस्यते ॥२३॥

yavasaṁ jagdhy anudinaṁ naiva dogdhy audhasaṁ payaḥ
tasyām evaṁ hi duṣṭāyāṁ daṇḍo nātra na śasyate

yavasam – žalios žolės; *jagdhi* – tu gauni; *anudinam* – kasdien; *na* – niekada; *eva* – tikrai; *dogdhi* – tu duodi; *audhasam* – iš tešmens; *payaḥ* – pieno; *tasyām* – kai karvė; *evam* – taip; *hi* – tikrai; *duṣṭāyām* – nusikaltusi; *daṇḍaḥ* – bausmė; *na* – ne; *atra* – čia; *na* – ne; *śasyate* – patartina.

Tu kasdien gauni šviežios žolės, bet tavo tešmuo tuščias – žmonės negauna pieno. Tu sąmoningai nusikaltai, todėl, nors ir pasivertei karve, neišvengsi bausmės.

Komentaras: Kai karvė ganosi lauke, kuriame netrūksta šviežios žolės, jos tešmuo būna pilnas pieno ir šeimininkas gali karvę melžti. *Yajños* (aukojimai) rengiami tam, kad virš dirvos telktųsi debesys ir dosniai ją laistytų. Žodis *payaḥ* gali reikšti „pienas“ arba „vanduo“. Žemė kartu su kitais pusdieviais gavo savo atnašų dalį, kitaip sakant, ji gavo šviežios žolės, tačiau neatsilygino žmonėms. Ji nedavė grūdų derliaus – jos tešmuo buvo tuščias. Tad Mahārāja Pṛthu buvo visiškai teisus grasindamas nubausti karvę už jos padarytą nusikaltimą.

24 TEKSTAS

त्वं खल्वोषधिबीजानि प्राक्सृष्टानि स्वयम्भुवा ।
न मुञ्चस्यात्मरुद्धानि मामवज्ञाय मन्दधीः ॥२४॥

tvaṁ khalv oṣadhi-bījāni prāk sṛṣṭāni svayambhuvā
na muñcasy ātma-ruddhāni mām avajñāya manda-dhīḥ

tvam – tu; *khalu* – tikrai; *oṣadhi* – javų ir kitų augalų; *bījāni* – sėklas; *prāk* – prieš tai; *sṛṣṭāni* – sukurtas; *svayambhuvā* – Viešpaties Brahmos; *na* – ne; *muñcasi* – duodi; *ātma-ruddhāni* – kurios dabar glūdi tavo gelmėse; *mām* – man; *avajñāya* – nepaklususi; *manda-dhīḥ* – praradusi galvą.

Tu visai praradai galvą ir pamynusi mano valią neleidi augti žolėms ir derėti javams, kurių sėklas pasaulio priešaušryje sukūrė Brahma ir kurios dabar glūdi tavo gelmėse.

Komentaras: Kartu su gausybe visatos planetų Viešpats Brahmā sukūrė ir vaistažolių, javų, kitų augalų bei medžių sėklas. Jei lietus gausiai drėkina žemę, sėklos dygsta, išauga vaismedžiai, daržovės, javai ir t.t. Savo

veiksmais Mahārāja Pṛthu parodė, kaip turėtų elgtis valstybės vadovas, kurio karalystėje stinga maisto produktų. Visų pirma, jis turi išsiaiškinti, kodėl taip atsitiko, o po to imtis ryžtingų priemonių, kad pataisytų šalyje susiklosčiusią padėtį.

25 TEKSTAS

अमूषां क्षुत्परीतानामार्तानां परिदेवितम् ।
शमयिष्यामि मद्बाणैर्भिन्नायास्तव मेदसा ॥२५॥

amūṣāṁ kṣut-parītānām ārtānāṁ paridevitam
śamayiṣyāmi mad-bāṇair bhinnāyās tava medasā

amūṣām – visų jų; *kṣut-parītānām* – bado iškankintų; *ārtānām* – nelaimingų; *paridevitam* – aimanas; *śamayiṣyāmi* – aš numalšinsiu; *mad-bāṇaiḥ* – savo strėlėmis; *bhinnāyāḥ* – sukapotu; *tava* – tavo; *medasā* – kūnu.

Savo aštriomis strėlėmis aš sukaposiu tave į gabalėlius ir sumaitinsiu bado iškankintiems žmonėms, negavusiems grūdų. Taip aš pasotinsiu ir paguosiu ašaromis plūstančius savo karalystės gyventojus.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, tam tikromis aplinkybėmis valstybė gali leisti vartoti maistui jautieną. Posme teigiama, jog išimtinais atvejais, kai valstybėje trūksta duonos, valstybės vadovas gali leisti valdiniams maitintis mėsa. Jei žmonėms nestinga maisto, valstybei nevalia leisti vartoti jautieną, pataikaujant nesveikiems žmonių apetitams. Kitaip sakant, mėsos vartojimas leistinas tik tuo atveju, jei valstybėje yra nepakankamos grūdų atsargos. Jei padėtis nėra kritiška, valstybė jokiu būdu neturėtų skatinti gyvūnų naikinimo. Tai, kad žmonėms patinka mėsos skonis, nepateisina skerdyklų egzistavimo.

Ankstesniame posme sakoma, kad karvės ir kiti naminiai gyvuliai turi būti aprūpinti pašaru, tačiau, jei karvė, nors yra gerai šeriama, neduoda pieno, o žmonėms trūksta maisto, ją galima paskersti ir pamaitinti alkstančiuosius. Krizės atveju veikia ypatingi įstatymai; žmonės turėtų stengtis užauginti pakankamai grūdų ir daržovių, tačiau nederliaus metais jie turi teisę vartoti mėsą. Jei maisto pakanka, tai yra kategoriškai draudžiama. Šiuolaikinėmis žemės ūkio sąlygomis visame pasaulyje galima maistui išauginti pakankamai grūdų, todėl skerdyklų egzistavimas yra nepateisinamas. Kai kuriose šalyse neretai susidaro didžiulis grūdų perteklius ir jį tenka

išpilti į jūrą. Kartais kai kuriose šalyse valstybė netgi draudžia auginti grūdines kultūras. Tai rodo, jog žemė išaugina pakankamai grūdų visai žmonijai. Tačiau tinkamam žemės ūkio produktų paskirstymui trukdo prekybiniai draudimai ir žmonių godumas. Todėl vienur Žemėje grūdų trūksta, o kitur žmonės nežino, kur juos dėti. Jei Žemėje veiktų viena vyriausybė, kuri vadovautų maisto produktų paskirstymui, žmonės užmirštų, kas yra badas, ir atkristų poreikis masiškai steigti skerdyklas ir kurti melagingas teorijas apie gyventojų perteklių Žemėje.

26 TEKSTAS

पुमान् योषिदुत क्लीब आत्मसम्भावनोऽधमः ।
भूतेषु निरनुक्रोशो नृपाणां तद्वधोऽवधः ॥२६॥

pumān yoṣid uta klība ātma-sambhāvano 'dhamaḥ
bhūteṣu niranukrośo nṛpāṇāṁ tad-vadho 'vadhaḥ

pumān – vyras; *yoṣit* – moteris; *uta* – taip pat; *klībaḥ* – eunuchas; *ātma-sambhāvanaḥ* – kuris rūpinasi tiktai savo gerove; *adhamaḥ* – žemiausias tarp žmonių; *bhūteṣu* – kitoms gyvosioms esybėms; *niranukrośaḥ* – nejaučiantis gailesčio; *nṛpāṇām* – valdovui; *tat* – jo; *vadhaḥ* – nužudymas; *avadhaḥ* – nelaikytinas žmogžudyste.

Valdovas turi teisę myriop nubausti kiekvieną piktavalį – vyrą, moterį ar nevaisingą eunuchą, – kuris rūpinasi tiktai savo gerove ir neparodo gailestingumo kitoms gyvosioms esybėms. Toks valdovo poelgis nelaikytinas žmogžudyste.

Komentaras: Savo pirminiu pavidalu Žemės planeta yra moteris, todėl valdovas privalo ją ginti. Tačiau, jei jo valdinys, nesvarbu, ar tai būtų vyras, moteris ar eunuchas, neparodo gailestingumo savo artimam, sakė Mahārāja Pṛthu, karalius gali jį nubausti ir jo sprendimas nebus laikomas žmogžudyste. O dėl dvasinės veiklos, reikia pasakyti, kad pirmarūšiu bhaktu negalima laikyti to, kuris rūpinasi tik savimi ir vengia pasakoti kitiems apie Kṛṣṇos didybę. Kas iš užuojautos nekaltiems ir nieko apie Kṛṣṇą neišmanantiems žmonėms imasi misionieriškos veiklos, yra kur kas pranašesnis už žmogų, kuris nepropaguoja Dievo žodžio. Maldoje Viešpačiui Prahlāda Mahārāja teigia nesiekiąs išvadavimo ir nesutinkąs pasitraukti iš materialaus pasaulio tol, kol nebus išvaduotos visos puolusios sielos. Tačiau net ir materialiame

pasaulyje, jei žmogus nesirūpina kitų gyvųjų būtybių gerove, jis susilauks Aukščiausiojo Viešpaties arba vieno iš Jo įsikūnijimų, tokių kaip Mahārāja Pṛthu, bausmės.

27 TEKSTAS

त्वां स्तब्धां दुर्मदां नीत्वा मायागां तिलशः शरैः ।
आत्मयोगबलेनेमा धारयिष्याम्यहं प्रजाः ॥२७॥

tvāṁ stabdhāṁ durmadāṁ nītvā māyā-gāṁ tilaśaḥ śaraiḥ
ātma-yoga-balenemā dhārayiṣyāmy ahaṁ prajāḥ

tvām – tave; *stabdhām* – labai pasipūtusią; *durmadām* – netekusią proto; *nītvā* – atsidūrusią tokioje būklėje; *māyā-gām* – apsimetusią karve; *tilaśaḥ* – į smulkius kaip grūdai gabaliukus; *śaraiḥ* – strėlėmis; *ātma* – savo; *yoga-balena* – mistinių galių dėka; *imāḥ* – visus juos; *dhārayiṣyāmi* – galėsiu išlaikyti; *aham* – aš; *prajāḥ* – visus savo valdinius, arba visas gyvąsias esybes.

Puikybė aptemdė tau protą. Mistinių galių pagalba tu pasivertei karve, tačiau tai nesutrukdys man sukapoti tave į smulkius kaip grūdai gabaliukus. Pasitelkęs savo mistinę galią, aš pats tapsiu atrama visoms gyvosioms esybėms.

Komentaras: Žemė įspėjo karalių Pṛthu, kad karaliui ją nužudžius, ir jis pats, ir visi jo valdiniai nugarmės į *garbhos* vandenyną. Šiame posme karalius atsako į Žemės grasinimą. Norėdama išvengti Mahārājos Pṛthu bausmės Žemė pasinaudojo savo mistinėmis galiomis ir pasivertė karve, tačiau karalius perprato jos kėslus ir buvo kupinas ryžto sukapoti ją į smulkius kaip grūdai gabaliukus. O dėl grėsmės valdiniams, Mahārāja Pṛthu buvo įsitikinęs, kad jo mistinės galios padės juos apsaugoti ir neleis nugarmėti į *garbhos* vandenyną. Jis sakė apsieisiąs be Žemės pagalbos. Kaip Viešpaties Viṣṇu įsikūnijimas, Mahārāja Pṛthu turėjo Saṅkarṣaṇos galių, kitaip sakant, jis galėjo valdyti jėgas, kurias šiandien mokslininkai vadina gravitacija. Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir be atspirties taško be vargo išlaiko kosminėje erdvėje milijonus planetų – lygiai taip Mahārāja Pṛthu ir be Žemės pagalbos galėjo nesunkiai apsaugoti save ir savo valdinius ir neleisti jiems pulti į *garbhos* vandenyną. Aukščiausiąjį Viešpatį kartais vadina Yogeśvara, visų mistinių jėgų valdovu. Neatsitiktinai Karalius Pṛthu teigė apsieisiąs be Žemės pagalbos.

28 TEKSTAS

एवं मन्युमयीं मूर्तिं कृतान्तमिव बिभ्रतम् ।
प्रणता प्राञ्जलिः प्राह मही सञ्जातवेपथुः ॥२८॥

evaṁ manyumayīṁ mūrtiṁ kṛtāntam iva bibhratam
praṇatā prāñjaliḥ prāha mahī sañjāta-vepathuḥ

evam – taip; *manyu-mayīm* – įtūžio apimtą; *mūrtim* – pavidalą; *kṛta-antam* – mirties įsikūnijimas, Yamarāja; *iva* – tarsi; *bibhratam* – įgijusiam; *praṇatā* – pasidavė; *prāñjaliḥ* – sudėjusi delnus; *prāha* – tarė; *mahī* – Žemė; *sañjāta* – apimta; *vepathuḥ* – virpulio.

Ištaręs šiuos žodžius įtūžio apimtas karalius Pṛthu atrodė tarsi patsai Yamarāja. Tą akimirką jis tapo pykčio įsikūnijimu ir nuo jo žodžių Žemė sudrebėjo. Ji nusilenkė valdovo valiai ir sudėjusi delnus maldai kreipėsi į jį tokiais žodžiais.

Komentaras: Nusidėjėliams Aukščiausiasis Dievo Asmuo įkūnija mirtį, o bhaktams Jis yra mylimas Viešpats. „Bhagavad-gītoje“ (10.34) Kṛṣṇa skelbia: *mṛtyuḥ sarva-haraś cāham* – „Aš esu visa naikinanti mirtis.“ Dievo egzistavimą neigiantys ateistai akis į akį susiduria su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu mirties pavidalu. Kai Hiraṇyakaśipu metė iššūkį Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Viešpats pasirodė jam Nṛsiṁhadevos pavidalu ir jį nužudė. Lygiai taip ir Mahārāja Pṛthu Žemei atrodė kaip rūstybės įsikūnijimas, savo asmenyje įkūnijantis mirtį. Po Mahārājos Pṛthu žodžių Žemė ėmė drebėti. Kas sukyla prieš Aukščiausiojo Dievo Asmens visavaldystę, neliks nenubaustas. Todėl geriausia atsiduoti Jam ir pelnyti Jo globėjišką prielankumą.

29 TEKSTAS

धरोवाच
नमः परस्मै पुरुषाय मायया
विन्यस्तनानातनवे गुणात्मने ।
नमः स्वरूपानुभवेन निर्धुत-
द्रव्यक्रियाकारकविभ्रमोर्मये ॥२९॥

dharovāca
namaḥ parasmai puruṣāya māyayā
vinyasta-nānā-tanave guṇātmane
namaḥ svarūpānubhavena nirdhuta-
dravya-kriyā-kāraka-vibhramormaye

dharā – Žemė; *uvāca* – tarė; *namaḥ* – aš lenkiuosi; *parasmai* – Transcendencijai; *puruṣāya* – Asmenybei; *māyayā* – materialia energija; *vinyasta* – išsiskleidusiai; *nānā* – įvairiais; *tanave* – pavidalais; *guṇa-ātmane* – trijų materialios gamtos *guṇų* šaltiniui; *namaḥ* – aš pagarbiai lenkiuosi; *svarūpa* – tikrąjį pavidalą; *anubhavena* – pažinusi; *nirdhuta* – nepaliestą; *dravya* – materijos; *kriyā* – veikla; *kāraka* – veikėją; *vibhrama* – susipainiojimo; *ūrmaye* – materialios būties bangos.

Žemė tarė: O Viešpatie, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, amžinai būdamas transcendentiškas, per Savo materialią energiją Tu išsiskleidi nesuskaitoma daugybe gyvybės formų ir rūšių, kurios randasi iš trijų materialios gamtos guņų sąveikos. Tu nepanašus į kitus valdovus, nes visuomet išlieki transcendentinė esybė ir materialus pasaulis bei jo vidiniai virsmai nedaro Tau jokios įtakos. Tu niekada nepatenki į materialios veiklos pinkles.

Komentaras: Po grėsmingų karaliaus Pṛthu žodžių karve pasivertusi Žemė suprato, jog karalius yra ypatingų galių turintis Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas. Kaip Viešpaties įsikūnijimas, karalius žinojo viską, kas vyko praeityje, vyksta dabar ir atsitiks ateityje. Žemė negalėjo jo apgauti. Apkaltinta javų bei kitų augalų sėklų slėpimu, Žemė jau buvo pasiryžusi papasakoti, kokių priemonių reikia imtis, kad sėklos sudygtų. Bet ji puikiai suvokė, kad karalius įsiklausys į jos pasiūlymą tik tuo atveju, jei jai pavyks numalšinti jo pyktį. Todėl kreipdamasi į karalių ji visų pirma nuolankiai prisipažįsta esanti Aukščiausiojo Dievo Asmens kūno dalis. Ji sako, kad įvairios gyvybės formos materialiame pasaulyje yra Aukščiausiojo Viešpaties kosminio kūno dalys. Žemutinės planetos yra Viešpaties kojose, o aukštutinės – Jo galvoje. Viešpats kuria materialų pasaulį pasitelkęs į pagalbą Savo išorinę energiją ir tam tikra prasme ši energija yra tapati Jam. Tuo pat metu išorinė energija nėra tiesioginė Aukščiausiojo pasireiškimo forma, nes Viešpats visada glūdi Savo dvasinėje energijoje. „Bhagavad-gītoje“ (9.10) pasakyta: *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ* – materialios gamtos veikimui vadovauja Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Vadinasi Viešpats savotiškai yra susijęs su išorine energija. Pastarajame posme Žemė vadina Jį *guṇa-ātma* – trijų materialios gamtos *guṇų* šaltiniu. „Bhagavad-gītoje“ (13.15) sakoma:

nirguṇaṁ guṇa-bhoktṛ ca – „Viešpats yra išorinės energijos valdovas, nors ir nėra tiesiogiai su ja susijęs“. Įvertinant tai, nesunku suvokti Viešpaties Caitanyos doktriną, pasak kurios, Viešpaties sukurtas pasaulis sykiu skiriasi ir yra tapatus Jam (*acintya-bhedābheda-tattva*). Žemės planeta sako, kad Viešpats, nepaisant Jo sąsajų su išorine energija, yra *nirdhuta.* Išorinės energijos veikimas nedaro Jam jokios įtakos. Aukščiausiasis per amžius glūdi Savo vidinėje energijoje. Neatsitiktinai posme pasakyta: *svarūpa-anubhavena.* Glūdintis Savo vidinėje energijoje Viešpats iki galo pažįsta ne tiktai ją, bet ir išorinę energiją. Bhaktas, kaip ir Pats Viešpats, visada yra transcendentiškas šio pasaulio atžvilgiu, tarnauja Viešpačiui ir yra atsiribojęs nuo savo materialaus kūno. Śrīla Rūpa Gosvāmis rašo, kad nuolat Viešpačiui tarnaujantis bhaktas, nepaisant jo materialios padėties, jau pasiekė išvadavimą. Jei bhaktas visada išlieka transcendentiškas šio pasaulio atžvilgiu, kas gali sutrukdyti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui amžinai glūdėti Savo vidinėje energijoje ir atsiriboti nuo išorinės energijos? Tai suprasti visai nesudėtinga. Lygiai kaip bhaktui materialus kūnas neturi jokios galios, taip ir materialiame pasaulyje veikianti išorinė energija neturi galios Viešpačiui. Fizinio kūno gyvybinė veikla priklauso nuo daugelio veiksnių, jame cirkuliuoja penkios oro srovės, jį sudaro daugelis organų: rankos, kojos, liežuvis, lytiniai organai, tiesioji žarna ir t.t. Kiekvienas organas atlieka savo funkciją, tačiau tai nevaržo materialiame kūne gyvenančio bhakto ir nedaro įtakos jo veiksmams. Dvasinė siela, gyvoji esybė, kuri suvokia savo dvasinę prigimtį, nuolat kartoja Hare Kṛṣṇa *mantrą,* Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, ir nekreipia dėmesio į procesus, vykstančius jos fiziniame kūne. Nors Viešpats yra susijęs su materialiu pasauliu, Jis amžinai viešpatauja Savo dvasinėje energijoje ir į materialios energijos veiklą nesikiša. O dėl materialaus kūno, tai galima pasakyti, kad jį veikia šešios „bangos“, materialios būties požymiai – badas, troškulys, sielvartas, iliuzija, senatvė ir mirtis. Išsivadavusi siela nekreipia dėmesio į besikeičiančias materialias būsenas. Lygiai taip ir Aukščiausiasis Viešpats, visagalis visų energijų valdovas, yra tam tikru būdu susijęs su Savo išorine energija, tačiau materialiame pasaulyje vykstantys pokyčiai Jo nesaisto.

30 TEKSTAS

येनाहमात्मायतनं विनिर्मिता
धात्रा यतोऽयं गुणसर्गसङ्ग्रहः ।

स एव मां हन्तुमुदायुधः स्वरा-
डुपस्थितोऽन्यं शरणं कमाश्रये ॥३०॥

yenāham ātmāyatanaṁ vinirmitā
dhātrā yato 'yaṁ guṇa-sarga-saṅgrahaḥ
sa eva māṁ hantum udāyudhaḥ svarāḍ
upasthito 'nyaṁ śaraṇaṁ kam āśraye

yena – kurio; *aham* – aš; *ātma-āyatanam* – visų gyvųjų esybių prieglobstis; *vinirmitā* – buvau sukurta; *dhātrā* – Aukščiausiojo Viešpaties; *yataḥ* – kurio dėka; *ayam* – šis; *guṇa-sarga-saṅgrahaḥ* – įvairių materijos pradų derinys; *saḥ* – Jis; *eva* – tikrai; *mām* – mane; *hantum* – sunaikinti; *udāyudhaḥ* – pasirengęs su ginklais rankose; *sva-rāṭ* – visiškai nepriklausomas; *upasthitaḥ* – dabar stovintis prieš mane; *anyam* – kito; *śaraṇam* – prieglobsčio; *kam* – pas ką; *āśraye* – turėčiau kreiptis.

Žemė tęsė: O Viešpatie, tu esi visagalis materialaus pasaulio valdovas, tu sukūrei kosminį pasaulį ir tris materialios gamtos guņas, tu sukūrei ir mane, Žemės planetą, kurioje prieglobstį surado visos gyvosios esybės. Tačiau Tu Pats, o Viešpatie, visada išlieki nepriklausomas. Šiandien Tu stojai prieš mane su ginklu rankose, pasirengęs mane sunaikinti. Sakyk, kur man ieškoti prieglobsčio ir kas mane apgins.

Komentaras: Pastarajame posme Žemė išreiškia visišką nuolankumą Aukščiausiojo valiai. Šventraščiai teigia, kad niekas neišgelbės to, kurį Kṛṣṇa nutarė sunaikinti, ir niekas negali pražudyti to, kurį Kṛṣṇa ėmėsi globoti. Kadangi Viešpats nutarė susidoroti su Žeme, niekas negalėjo jos apginti. Visus mus globoja Viešpats ir todėl visiems derėtų atsiduoti Jam. „Bhagavad-gītoje“ (18.66) Viešpats sako:

sarva-dharmān parityajya mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ

„Atmesk visas religijas ir tiesiog atsiduok Man. Aš apsaugosiu tave nuo tavo nuodėmių pasekmių – tau nėra ko bijoti.“

Vienoje iš Śrīlos Bhaktivinodos Ṭhākuros giesmių yra tokie žodžiai: „O Viešpatie, viską, ką aš turiu: namus, kūną, artimuosius, turtą, net materialius troškimus gimdantį savo protą – aš aukoju Tau. Elkis kaip išmanai. Jei nori, gali mane sunaikinti, jei nori, gali išgelbėti. Kad ir kas atsitiktų, aš visada būsiu Tavo amžinas tarnas. Tau patikiu savo likimą.“

31 TEKSTAS

य एतदादावसृजच्चराचरं
स्वमाययात्माश्रययाविवर्क्यया ।
तयैव सोऽयं किल गोप्तुमुद्यतः
कथं नु मां धर्मपरो जिघांसति ॥३१॥

ya etad ādāv asṛjac carācaraṁ
sva-māyayātmāśrayayāvitarkyayā
tayaiva so 'yaṁ kila goptum udyataḥ
kathaṁ nu māṁ dharma-paro jighāṁsati

yaḥ – tas, kuris; *etat* – šias; *ādau* – kūrimo priešaušryje; *asṛjat* – sukūrė; *cara-acaram* – judančias ir nejudančias gyvąsias esybes; *sva-māyayā* – Savo galia; *ātma-āśrayayā* – Jo Paties globojamas; *avitarkyayā* – nesuvokiama; *tayā* – ta pačia *māya; eva* – tikrai; *saḥ* – Jis; *ayam* – šis valdovas; *kila* – tikrai; *goptum udyataḥ* – pasiryžęs apsaugoti; *katham* – kaip; *nu* – tuomet; *mām* – mane; *dharma-paraḥ* – tas, kuris griežtai seka religijos įstatymais; *jighāṁsati* – nori nužudyti.

Kūrimo priešaušryje pasitelkęs į pagalbą Savo nesuvokiamą energiją Tu sukūrei visas judančias ir nejudančias gyvąsias esybes ir šiandien, jos padedamas, esi pasiryžęs jas apsaugoti. Tu esi aukščiausiasis religijos įstatymų gynėjas, tad kodėl taip nori mane nužudyti nepaisydamas to, kad pasiverčiau karve?

Komentaras: Žemės planeta sutinka, jog kūrėjas turi teisę sunaikinti savo paties kūrinį. Ji nesuvokia vieno: kodėl ji turi žūti, jei Viešpats pasiryžęs apginti visas be išimties gyvąsias esybes, juk galų gale būtent Žemė suteikia prieglobstį visoms gyvosioms esybėms ir jas maitina.

32 TEKSTAS

नूनं बतेशस्य समीहितं जनै-
स्तन्मायया दुर्जययाकृतात्मभिः ।
न लक्ष्यते यस्त्वकरोदकारयद्
योऽनेक एकः परतश्च ईश्वरः ॥३२॥

nūnaṁ bateśasya samīhitaṁ janais
tan-māyayā durjayayākṛtātmabhiḥ
na lakṣyate yas tv akarod akārayad
yo 'neka ekaḥ parataś ca īśvaraḥ

nūnam – būtinai; *bata* – tikrai; *īśasya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *samīhitam* – veiklą, sumanymus; *janaiḥ* – žmonės; *tat-māyayā* – dėl Jo galios; *durjayayā* – neįveikiamos; *akṛta-ātmabhiḥ* – stokojantys patyrimo; *na* – niekada; *lakṣyate* – suvokia; *yaḥ* – tas, kuris; *tu* – tuomet; *akarot* – sukūrė; *akārayat* – paskatino kurti; *yaḥ* – tas, kuris; *anekaḥ* – daugybė; *ekaḥ* – vienas; *parataḥ* – Savo nesuvokiamomis galiomis; *ca* – ir; *īśvaraḥ* – valdovas.

O valdove, nors esi vienabūtis Viešpats, savo nesuvokiamomis galiomis Tu išsiskleidei daugybe pavidalų. Veikdamas per Brahmą Tu sukūrei šį pasaulį, tad neabejoju, kad būtent Tu esi Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Stokojantys patyrimo nesuvokia Tavo transcendentinių žygių esmės, nes jie yra Tavo iliuzinės energijos valdžioje.

Komentaras: Dievas yra vienas, tačiau Jis išsiskleidžia materialia, dvasine, paribio ir kitomis energijomis. Suvokti, kaip vienabūtis Aukščiausiasis Viešpats veikia pasitelkęs į pagalbą Savo įvairias energijas tegali tas, kuriam Viešpats suteikia ypatingą malonę. Gyvosios esybės skirtinos Viešpaties paribio energijai, o Brahmā kaip tik ir yra viena tokių gyvųjų esybių. Tačiau nuo paprastos gyvosios esybės jis skiriasi tuo, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo suteikia jam nepaprastas galias. Brahmą laiko šio pasaulio kūrėju, nors iš tikrųjų pasaulį sukūrė Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Pažymėtinas posmo žodis *māyayā,* kuris reiškia „energija“. Pats Viešpats Brahmā nėra energijos šaltinis, jis yra viena iš Viešpaties paribio energijos formų. Kitaip sakant, Brahmā tėra instrumentas Viešpaties rankose. Visi Viešpaties veiksmai, iš pirmo žvilgsnio net ir patys prieštaringiausi, yra iš anksto suplanuoti. Kas pelnė Viešpaties malonę ir turi pakankamą dvasinę patirtį, suvokia, jog viskas pasaulyje vyksta pagal aukščiausiąjį Viešpaties sumanymą.

33 TEKSTAS

सर्गादि योऽस्यानुरुणद्धि शक्तिभि-
र्द्रव्यक्रियाकारकचेतनात्मभिः ।

तस्मै समुन्नद्धनिरुद्धशक्तये
नमः परस्मै पुरुषाय वेधसे ॥३३॥

sargādi yo 'syānuruṇaddhi śaktibhir
dravya-kriyā-kāraka-cetanātmabhiḥ
tasmai samunnaddha-niruddha-śaktaye
namaḥ parasmai puruṣāya vedhase

sarga-ādi – kūrimo, palaikymo ir naikinimo; *yaḥ* – tas, kuris; *asya* – šio materialaus pasaulio; *anuruṇaddhi* – yra priežastimi; *śaktibhiḥ* – Savo galiomis; *dravya* – fiziniai pradai; *kriyā* – juslės; *kāraka* – valdantieji pusdieviai; *cetanā* – intelektas; *ātmabhiḥ* – sudarytas iš klaidingos savimonės; *tasmai* – Jam; *samunnaddha* – išreikšti; *niruddha* – neišreikšti; *śaktaye* – tam, kuris valdo šias energijas; *namaḥ* – lenkiuosi; *parasmai* – transcendentiniam; *puruṣāya* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *vedhase* – visų priežasčių priežasčiai.

O Viešpatie, pasitelkęs į pagalbą Savo galias, Tu sukūrei materijos pradus, materialios veiklos įrankius (jusles), juslių valdovus (pusdievius), intelektą, savimonę ir visa kita. Padedamas Savo energijos Tu sukūrei materialų kosminį pasaulį, užtikrini jo tvarumą ir jį sunaikini. Per Tavo energiją esamybė įgauna išreikštą pavidalą ir vėl panyra į neišreikštybę. Todėl Tu esi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visų priežasčių priežastis, ir aš pagarbiai lenkiu prieš Tave savo galvą.

Komentaras: Materialusis pasaulis atgyja atsiradus visuminei energijai, *mahat-tattvai.* Jai susiformavus tarpusavyje ima sąveikauti trys materialios gamtos *guṇos,* jų sąveika pagimdo grubiuosius materijos pradus, taip pat protą, ego ir pusdievius, kurie valdo juslių veiklą. Visus šiuos virsmus skatina nesuvokiama Viešpaties energija. Šiuolaikinė elektronika leidžia, paspaudus vieną vienintelį mygtuką, paleisti sudėtingą daugiaveiksmį procesą. Lygiai taip ir Aukščiausiam Dievo Asmeniui paspaudus kūrimo mygtuką įvairios Jo energijos sukuria materialius pradus, juos valdančius pusdievius, kurie, bendradarbiaudami tarpusavyje, ima veikti pagal nesuvokiamą Aukščiausiojo Dievo Asmens sumanymą.

34 TEKSTAS

स वै भवानात्मविनिर्मितं जगद्
भूतेन्द्रियान्तःकरणात्मकं विभो ।

संस्थापयिष्यन्नज मां रसातला-
दभ्युज्जहाराम्भस आदिसूकरः ॥३४॥

sa vai bhavān ātma-vinirmitaṁ jagad
bhūtendriyāntaḥ-karaṇātmakaṁ vibho
saṁsthāpayiṣyann aja māṁ rasātalād
abhyujjahārāmbhasa ādi-sūkaraḥ

saḥ – Jis; *vai* – tikrai; *bhavān* – Tu Pats; *ātma* – Tavo; *vinirmitam* – sukurtas; *jagat* – šis pasaulis; *bhūta* – fizinių pradų; *indriya* – juslių; *antaḥ-karaṇa* – proto, širdies; *ātmakam* – sudarytas iš; *vibho* – o Viešpatie; *saṁsthāpayiṣyan* – palaikantis; *aja* – o negimstantis; *mām* – mane; *rasātalāt* – iš pragaro srities; *abhyuj-jahāra* – ištraukei; *ambhasaḥ* – iš vandens; *ādi* – pirminis; *sūkaraḥ* – šernas.

O Viešpatie, Tu amžinas ir negimstantis. Kartą, man atsidūrus visatos vandenyno dugne, Tu apsireiškei pirminiu šernu ir išgelbėjai mane. Pasitelkęs į pagalbą Savo energijas Tu sukūrei visus fizinius pradus, jusles ir širdį, kad užtikrintum materialaus pasaulio tvarumą.

Komentaras: Posme Žemė prisimena, kaip Viešpats Kṛṣṇa nužengė į šį pasaulį įsikūnijęs šernu Varāha ir kaip ištraukė ją iš vandenyno gelmių į paviršių. Demonas Hiraṇyākṣa nubloškė Žemę iš jos orbitos į Garbhodakos vandenyną ir tada Viešpats, apsireiškęs pirminio šerno pavidalu, iškėlė ją iš vandens ir grąžino į savo vietą.

35 TEKSTAS

अपामुपस्थे मयि नाव्यवस्थिताः
प्रजा भवानद्य रिरक्षिषुः किल ।
स वीरमूर्तिः समभूद्धराधरो
यो मां पयस्युग्रशरो जिघांससि ॥३५॥

apām upasthe mayi nāvy avasthitāḥ
prajā bhavān adya rirakṣiṣuḥ kila
sa vīra-mūrtiḥ samabhūd dharā-dharo
yo māṁ payasy ugra-śaro jighāṁsasi

apām – vandens; *upasthe* – paviršiuje; *mayi* – mano; *nāvi* – laive; *avasthitāḥ* – yra; *prajāḥ* – gyvosios esybės; *bhavān* – Tu Pats; *adya* – dabar; *rirakṣiṣuḥ* – norėdamas apsaugoti; *kila* – tikrai; *saḥ* – Jis; *vīra-mūrtiḥ* – didžiojo herojaus pavidalu; *samabhūt* – tapai; *dharā-dharaḥ* – Žemės gynėju; *yaḥ* – tas, kuris; *mām* – mane; *payasi* – norėdamas gauti pieno; *ugra-śarah* – Savo aštriomis strėlėmis; *jighāṁsasi* – ketina nužudyti.

Brangus Viešpatie, kartą Tu jau išgelbėjai mane iškėlęs iš vandenyno gelmių ir nuo tada Tave vadina Dharādhara, laikančiu Žemę, bet šiandien Tu ėmeisi herojaus vaidmens ir rengiesi nužudyti mane Savo aštriomis strėlėmis. Tačiau neužmiršk, kad aš esu tarsi vandens paviršiuje plūduriuojantis laivas, kurio denyje glaudžiasi visa, kas gyva.

Komentaras: Viešpatį vadina Dharādhara – „tas, kuris įsikūnijęs šernu ant savo ilčių laiko Žemę“. Kitaip sakant, karve pasivertusi Žemė įžvelgia Viešpaties poelgių prieštaringumą. Kartą ją Viešpats išgelbėjo, o dabar nori pražudyti, nors ji yra tarsi vandens paviršiuje plūduriuojantis laivas. Viešpaties keliai nežinomi, todėl kartais neišmanėliams Jo poelgiai atrodo prieštaringi.

36 TEKSTAS

नूनं जनैरीहितमीश्वराणा-
मस्मद्विधैस्तद्गुणसर्गमायया ।
न ज्ञायते मोहितचित्तवर्त्मभि-
स्तेभ्यो नमो वीरयशस्करेभ्यः ॥३६॥

nūnaṁ janair īhitam īśvarāṇām
asmad-vidhais tad-guṇa-sarga-māyayā
na jñāyate mohita-citta-vartmabhis
tebhyo namo vīra-yaśas-karebhyaḥ

nūnam – be abejo; *janaiḥ* – paprastiems žmonėms; *īhitam* – veikla; *īśvarāṇām* – valdovų; *asmat-vidhaiḥ* – kaip aš; *tat* – Dievo Asmens; *guṇa* – materialių gamtos *guṇų; sarga* – kūrėjo; *māyayā* – pasinaudojusio Savo energija; *na* – niekada; *jñāyate* – suprantama; *mohita* – supainioti; *citta* – kurių protai; *vartmabhiḥ* – kelias; *tebhyaḥ* – jiems; *namaḥ* – nusilenkimai; *vīra-yaśaḥ-karebhyaḥ* – gausinantis herojų šlovę.

O Viešpatie, kaip ir viskas šiame pasaulyje, aš esu vienos iš Tavo energijų, kurią sudaro trys materialios gamtos guņos, kūrinių. Tavo poelgiai glumina mane. Jei nesuprantami net Tavo bhaktų poelgiai, kas supras Tavo dieviškuosius žygius? Štai kodėl visa, kas vyksta kosminiame pasaulyje, mus stulbina ir atrodo prieštaringa.

Komentaras: Įsikūnijęs įvairiais pavidalais Aukščiausiasis Viešpats dažnai elgiasi stulbinančiai ir neįprastai. Menkam žmogaus protui neįmanoma suvokti Viešpaties ketinimus, Jo tikslus. Neatsitiktinai Śrīla Jīva Gosvāmis sako, jog paaiškinti Aukščiausiojo Dievo Asmens poelgius įmanoma tik pripažinus, kad jie nesuvokiami žmogaus protu. Goloka Vṛndāvanoje Viešpats amžinai viešpatauja Kṛṣṇos, Aukščiausiojo Dievo Asmens, pavidalu ir sykiu Jis įsikūnija begaline daugybe pavidalų, tokių, kaip Viešpats Rāma, Viešpats Nṛsiṁha, Viešpats Varāha, kurie, kaip ir kiti Viešpaties įsikūnijimai, kyla iš Saṅkarṣaṇos. Saṅkarṣaṇa yra Baladevos, pirmojo Kṛṣṇos skleidinio, skleidinys. Todėl Viešpaties Saṅkarṣaṇos įsikūnijimus vadina *kala.*

Žodis *īśvarāṇām* apibūdina Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimus. „Brahma-saṁhitoje“ (5.39) sakoma: *rāmādi-mūrtiṣu kalā-niyamena tiṣṭhan.* „Śrīmad-Bhāgavatam“, be kita ko, teigiama, jog Viešpaties įsikūnijimai yra daliniai Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidiniai (*kalā*). Tačiau Kṛṣṇa yra pirminis Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Tai, kad žodis *īśvarāṇām* vartojamas daugiskaita, visai nereiškia, jog egzistuoja keletas Dievų. Dievas yra vienas. Jis yra amžinas. Jis pasireiškia begale formų ir veikia pačiais įvairiausiais būdais. Paprastą žmogų kartais tai glumina ir Viešpaties poelgiai jam atrodo prieštaringi, nors iš tikrųjų jokių prieštaravimų juose nėra. Visi Viešpaties poelgiai yra labai prasmingi.

Kad būtų aiškiau, kartais šventraščiai pateikia tokį pavyzdį. Kaip žinia, Viešpats glūdi tiek vagies, tiek namų šeimininko širdyje. Supersiela, glūdinti vagies širdyje, kužda jam: „Štai namai, kuriuos tu gali apvogti“, ir sykiu Viešpats namų šeimininkui sako: „Saugokis vagių ir plėšikų!“ Viešpaties elgesys gali pasirodyti prieštaringas, tačiau nevalia užmiršti, jog Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Supersiela, veikia pagal tam tikrą sumanymą, todėl prieštaravimų Jo poelgiuose ieškoti neverta. Geriausia be jokių išlygų atsiduoti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir pelnius Jo užtarimą gyventi be rūpesčių ir baimės.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti septynioliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Mahārāja Pṛthu užsirūstina ant Žemės“.

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Mahārāja Pṛthu melžia Žemę

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्थं पृथुमभिष्टूय रुषा प्रस्फुरिताधरम् ।
पुनराहावनिर्भीता संस्तभ्यात्मानमात्मना ॥ १॥

maitreya uvāca
itthaṁ pṛthum abhiṣṭūya ruṣā prasphuritādharam
punar āhāvanir bhītā saṁstabhyātmānam ātmanā

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya kalbėjo toliau; *ittham* – taip; *pṛthum* – karaliui Pṛthu; *abhiṣṭūya* – išsakiusi maldas; *ruṣā* – nuo pykčio; *prasphurita* – virpėjo; *adharam* – jo lūpos; *punaḥ* – vėl; *āha* – ji prabilo; *avaniḥ* – Žemė; *bhītā* – išsigandusi; *saṁstabhya* – nuraminusi; *ātmānam* – protą; *ātmanā* – intelektu.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, Žemė baigė savo maldą, bet karaliaus pyktis neatlėgo ir jo lūpos virpėjo iš pykčio. Nors ir labai išsigandusi Žemė sutelkė visas mintis, kad nugalėtų baimę, ir vėl prabilo, tikėdamasi suminkštinti karaliaus širdį.

2 TEKSTAS

सन्नियच्छाभिभो मन्युं निबोध श्रावितं च मे ।
सर्वतः सारमादत्ते यथा मधुकरो बुधः ॥ २॥

sanniyacchābhibho manyuṁ nibodha śrāvitaṁ ca me
sarvataḥ sāram ādatte yathā madhu-karo budhaḥ

sanniyaccha – prašau sutramdyk; *abhibho* – o valdove; *manyum* – pyktį; *nibodha* – pasistenk suvokti; *śrāvitam* – ką pasakiau; *ca* – ir; *me* – aš;

sarvataḥ – iš visur; *sāram* – esmę; *ādatte* – išgauna; *yathā* – kaip; *madhu-karaḥ* – bitė; *budhaḥ* – išmintingas žmogus.

O Viešpatie, prašau Tavęs sutramdyti pyktį ir kantriai mane išklausyti. Nenuleisk mano žodžių negirdomis. Tegul aš ir neišmanėlė, tačiau išmintingas žmogus randa ko pasimokyti net iš kvailio kaip bitė, kuri randa nektaro visose gėlėse.

3 TEKSTAS

अस्मिँल्लोकेऽथवामुष्मिन्मुनिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ।
दृष्टा योगाः प्रयुक्ताश्च पुंसां श्रेयःप्रसिद्धये ॥ ३ ॥

asmiṁ̃ loke 'thavāmuṣmin munibhis tattva-darśibhiḥ
dṛṣṭā yogāḥ prayuktāś ca puṁsāṁ śreyaḥ-prasiddhaye

asmin – šiame; *loke* – gyvenime; *atha vā* – arba; *amuṣmin* – kitame gyvenime; *munibhiḥ* – didieji išminčiai; *tattva* – tiesą; *darśibhiḥ* – tie, kurie suvokė; *dṛṣṭāḥ* – nurodė; *yogāḥ* – kelius; *prayuktāḥ* – taikomus; *ca* – ir; *puṁsām* – paprastų žmonių; *śreyaḥ* – gerovei; *prasiddhaye* – pasiekti.

Rūpindamiesi žmonėmis didieji išminčiai ir pranašai nurodė kelius, kaip pasiekti gerovę tiek šį, tiek kitą gyvenimą.

Komentaras: Vediškoji civilizacija yra grindžiama absoliučiomis žiniomis, kurių ji semiasi iš Vedų, didžiųjų išminčių ir brahmanų. Vedų priesakai išdėstyti *śruti,* o plėtojami jie didžiųjų išminčių sukurtuose papildomuose raštuose, *smṛti,* kurie visiškai atitinka Vedų raidę ir dvasią. Žmonės neturėtų ignoruoti *śruti* ir *smṛti* priesakų. Norint tobulėti dvasiškai būtina griežtai laikytis šventraščių priesakų ir jų nustatytų gairių. „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ Śrīla Rūpa Gosvāmis rašo, kad žmogus, laikantis save dvasinio gyvenimo žinovu, bet nesivadovaujantis *śruti* ir *smṛti* nustatytomis gairėmis, kelia grėsmę visuomenės gyvenimui. *Śruti* ir *smṛti* priesakais privalu vadovautis ne tik dvasiniame, bet ir materialiame gyvenime. Kalbant apie visuomenę apskritai, reikia pasakyti, kad kiekvienas jos narys turėtų vadovautis ir „Manu-smṛti“, nes šiame kūrinyje surinkti įstatymai, kuriuos paliko žmonijos protėvis Manu.

„Manu-smṛti“ rašoma, kad moteriai nevalia suteikti laisvės. Ją būtina globoti visą gyvenimą. Iš pradžių moterį globoja tėvas, vėliau – vyras, o senatvėje – suaugę sūnūs. Globa moteriai būtina. Šiuolaikinė moteris turi tiek pat laisvės, kaip ir vyrai, tačiau patirtis rodo, jog „emancipuotos moterys“

nė kiek ne laimingesnės už tas, kurias globoja vyrai. Jei žmonės vadovausis didžiųjų išminčių, *śruti* ir *smṛti* priesakais, jie suras laimę ne tik šį, bet ir kitą gyvenimą. Deja, įvairaus plauko apsišaukėliai ir niekšai ieško savo kelių į laimę. Kiekvienas iš mūsų siekia laimės pagal savo receptą, todėl žmonija jau nebesilaiko tų gairių ir tradicijų, kuriomis turėtų vadovautis tiek dvasiniame, tiek ir kasdieniame gyvenime. Žmonės išklydo iš tiesos kelio, todėl pasaulyje nėra nei santarvės, nei laimės. Siekiant išspręsti žmonijos problemas buvo įkurta net Jungtinių Tautų organizacija, tačiau ji pasirodė neveiksminga. Gyvendami šiuolaikinėje visuomenėje žmonės jaučiasi nelaimingi, nes nenori vadovautis amžinaisiais Vedų priesakais.

Pažymėtini posmo žodžiai *asmin* ir *amuṣmin. Asmin* reiškia „šį gyvenimą“, o *amuṣmin* – „kitą gyvenimą“. Deja, mūsų laikais net žymūs profesoriai ir mokslininkai netiki pomirtiniu gyvenimu ir mano, jog mirus fiziniam kūnui gyvybė užgęsta. Ar gali tokie nedorėliai ir kvailiai patarti žmogui ką nors doro? Nepaisant mokslininkų nemokšiškumo, jie laikomi žmonijos mokytojais. Žodis *amuṣmin* šiame kontekste turi vieną apibrėžtą reikšmę ir negali būti interpretuojamas kaip nors kitaip. Jis nedviprasmiškai nurodo, kad šį gyvenimą žmogus turėtų elgtis taip, kad užtikrintų sau šviesią ateitį kitą gyvenimą. Lygiai kaip mokinys ar studentas mokosi iš vadovėlio, kad gautų išsilavinimą ir galėtų apsirūpinti ateitį, taip kiekvienas iš mūsų turėtų mokytis šį gyvenimą, kad po mirties pelnytų amžiną gėrį. Siekdami gyvenimo tikslo, žmonės neturi kitos išeities kaip tik vadovautis *śruti* ir *smṛti* priesakais.

4 TEKSTAS

तानातिष्ठति यः सम्यगुपायान् पूर्वदर्शितान् ।
अवरः श्रद्धयोपेत उपेयान् विन्दतेऽञ्जसा ॥ ४ ॥

tān ātiṣṭhati yaḥ samyag upāyān pūrva-darśitān
avaraḥ śraddhayopeta upeyān vindate 'ñjasā

tān – tie; *ātiṣṭhati* – vadovaujasi; *yaḥ* – visi, kurie; *samyak* – pilnai; *upāyān* – priesakais; *pūrva* – praeityje; *darśitān* – nustatytais; *avaraḥ* – neturintys patyrimo; *śraddhayā* – tikėjimo; *upetaḥ* – kupini; *upeyān* – veiklos vaisiais; *vindate* – džiaugiasi; *añjasā* – be vargo.

Tas, kuris vadovaujasi didžių praeities išminčių nustatytomis gairėmis ir priesakais, gali naudingai juos pritaikyti. Toks žmogus džiaugiasi gyvenimu ir jo teikiamais malonumais.

Komentaras: Vedos ragina mus eiti didžių išsivadavusių sielų pėdomis (*mahājano yena gataḥ sa panthāḥ*). Tik taip galima pasiekti sėkmės tiek šį, tiek kitą gyvenimą ir pagerinti savo materialinę padėtį. Laikydamiesi didžiųjų praeities išminčių ir šventųjų priesakų, mes labai lengvai suvoksime gyvenimo tikslą. Pažymėtinas posmo žodis *avaraḥ* – „nepatyręs“. Šis epitetas tinka apibūdinti bet kurią sąlygotą sielą. Visi mes kvailiai ir nedorėliai nuo gimimo – *abodha-jāta.* Nepaisant to, šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse lemiamas žodis priklauso būtent kvailiams ir nedorėliams. Bet ką jie gali pakeisti? Ko verti jų sukurti įstatymai? Šiandien jie išleidžia įstatymą, o rytoj nesusimąstydami jį atšaukia. Iš pradžių viena politinė partija, siekdama savo interesų, naudojasi valdžios jai suteiktomis galimybėmis, o po jos į valdžią atėjusi kita partija vėl formuoja naują vyriausybę ir anuliuoja ankstesnės vyriausybės priimtus įstatymus. Toks nuolatinio atrajojimo procesas (*punaḥ punaś carvita-carvaṇānām*) negali atnešti žmonėms laimės. Kad žmonės pažintų laimės skonį, jie turi laikytis išsivadavusių iš materijos nelaisvės asmenybių nustatytų gairių.

5 TEKSTAS

ताननादृत्य योऽविद्वानर्थानारभते स्वयम् ।
तस्य व्यभिचरन्त्यर्था आरब्धाश्च पुनः पुनः ॥ ५ ॥

tān anādṛtya yo 'vidvān arthān ārabhate svayam
tasya vyabhicaranty arthā ārabdhāś ca punaḥ punaḥ

tān – tie; *anādṛtya* – nepripažįsta; *yaḥ* – visi, kurie; *avidvān* – niekšai; *arthān* – sumanymus; *ārabhate* – pradeda; *svayam* – patys; *tasya* – savo; *vyabhicaranti* – baigiasi nesėkme; *arthāḥ* – siekiai; *ārabdhāḥ* – mėginami įgyvendinti; *ca* – ir; *punaḥ punaḥ* – vėl ir vėl.

Tačiau kvailį, kuris pasitiki tik savo ribotomis mąstymo galiomis ir nepripažįsta nepriekaištingus priesakus paskelbusių išminčių autoriteto, nesėkmės persekioja kiekviename žingsnyje.

Komentaras: Šiandien tapo madinga nepaisyti nepriekaištingų priesakų, kuriuos paliko didieji praeities *ācāryos* ir kitos išsivadavusios sielos. Šiuolaikiniai žmonės taip degradavo, kad jau nebesugeba atskirti išsivadavusios sielos nuo sąlygotos. Bet kuriai sąlygotai sielai būdingos keturios ydos: ji klysta, gyvena iliuzijomis, yra linkusi apgaudinėti kitus ir turi netobulas jusles. Būtent todėl žmonės turėtų įsiklausyti į išsivadavusių sielų skelbiamas tiesas. Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dalyviai vykdo Aukščiausiojo Dievo

Asmens priesakus, kuriuos jiems atskleidžia nuosekliai jų besilaikantys Viešpaties tarnai. Tegu mokinys ir nėra išsivadavusi siela, jeigu jis griežtai laikosi absoliučią laisvę turinčio Aukščiausiojo Viešpaties nurodymų, jo veiksmams nedaro įtakos materialaus pasaulio suteptis. Neatsitiktinai Viešpats Caitanya yra pasakęs: „Įsakau tau tapti dvasiniu mokytoju.“ Kas šventai tiki transcendentiniais Aukščiausiojo Dievo Asmens žodžiais ir vykdo visus Jo nurodymus, laikytinas dvasiniu mokytoju. Materialistai nesidomi išsivadavusių sielų pamokymais, jiems įdomūs tik jų pačių samprotavimai, kurie lemia jiems vien nesėkmes. Kadangi mūsų laikais pasaulis vadovaujasi netobulomis idėjomis, kurias skelbia sąlygotos sielos, žmonija pasuko klystkeliais ir atsidūrė aklavietėje.

6 TEKSTAS

पुरा सृष्टा ह्योषधयो ब्रह्मणा या विशाम्पते ।
भुज्यमाना मया दृष्टा असद्भिरधृतव्रतैः ॥ ६ ॥

purā sṛṣṭā hy oṣadhayo brahmaṇā yā viśāmpate
bhujyamānā mayā dṛṣṭā asadbhir adhṛta-vrataiḥ

purā – kitados; *sṛṣṭāḥ* – sukurti; *hi* – tikrai; *oṣadhayaḥ* – augalai ir maistiniai grūdai; *brahmaṇā* – Viešpaties Brahmos; *yāḥ* – visus juos; *viśāmpate* – o valdove; *bhujyamānāḥ* – saugomus; *mayā* – mano; *dṛṣṭāḥ* – pamatė; *asadbhiḥ* – neatsidavę Dievui žmonės; *adhṛta-vrataiḥ* – neatliekantys dvasinės veiklos.

O valdove, sėklos, šaknys, žolės ir grūdai, kuriuos kitados sukūrė Viešpats Brahmā, šiandien atsidūrė dvasinės išminties neturinčių ir nuo Dievo nusigręžusių žmonių rankose.

Komentaras: Viešpats Brahmā sukūrė materialų pasaulį gyvosioms esybėms, kad jos naudotųsi materialiosios gamtos ištekliais ir tenkintų savo fizinius poreikius. Tačiau Aukščiausiojo sumanymu Viešpats Brahmā Vedose pateikia sąlygotoms sieloms nurodymus, kurie leidžia joms galų gale ištrūkti iš materialaus pasaulio ir sugrįžti namo, atgal pas Dievą. Žemės dovanojamos gėrybės – vaisiai, gėlės, medžiai, grūdai, gyvūnai ir jų veiklos produktai – sukurtos tam, kad žmogus aukotų jas Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Viṣṇu, ir per auką pelnytų Jo prielankumą. Tačiau sprendžiant iš karve pasivertusios Žemės žodžių valdovui, visi jos turtai ilgainiui atsidūrė dvasiniu gyvenimu nesidominčių nebhaktų rankose. Žemė iš esmės turi neribotas galimybes ir gali dovanoti pasauliui pakankamai grūdų, vaisių ir

gėlių, tačiau matydama, kad jos gėrybėmis naudojasi dvasinių tikslų nesiekiantys nebhaktai, ji nebenori jų maitinti. Pasaulis priklauso Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, todėl visos Žemės teikiamos gėrybės yra skirtos Jam. Gyvosios esybės neturi teisės naudotis jos teikiamomis gėrybėmis juslinіams malonumams. Vadinasi, tokia materialios gamtos reakcija yra visiškai natūrali ir atitinka tuos tikslus, vardan kurių materiali gamta ir buvo sukurta.

Pažymėtini posmo žodžiai *asadbhiḥ* ir *adhṛta-vrataiḥ.* Žodis *asadbhiḥ* reiškia „neatsidavęs Dievui“. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa tokius nebhaktus vadina *duṣkṛtinaḥ* (nusidėjėliais), *mūdhaḥ* (asilais arba niekšais), *narādhamāḥ* (žemiausiai puolusiais) ir *māyayāpahṛta-jñānāḥ* (žmonėmis, kurių išmanymą pasiglemžė iliuzija). Visi šių kategorijų žmonės yra *asat* – nebhaktai. Šventraščiai juos vadina dar ir *gṛha-vrata,* tuo tarpu bhaktus jie vadina *dhṛta-vrata.* Vedos yra sukurtos tam, kad padėtų paklydusioms, siekiančioms viešpatauti materialiame pasaulyje sąlygotoms sieloms tapti *dhṛta-vratomis.* Tai reiškia, kad jos turi pasižadėti savo džiaugsmą gyvenimu materialiame pasaulyje ir savo juslinių poreikių tenkinimą sieti su Aukščiausiojo Viešpaties patenkinimu. Veikla, kurios tikslas suteikti džiaugsmo Aukščiausiajam Viešpačiui, Kṛṣṇai, vadinasi *kṛṣṇārthe 'khila-ceṣṭāḥ.* Tai reiškia, kad žmogaus veiklos laukas labai platus, tačiau bet kurios veiklos tikslas turėtų būti suteikti džiaugsmo Kṛṣṇai. „Bhagavad-gītoje“ tokia doringa veikla vadinama *yajñārthāt karma.* Žodis *yajña* susijęs su Viešpačiu Viṣṇu. Žmogus turi darbuotis tik tam, kad suteiktų džiaugsmo Viešpačiui. Tačiau mūsų laikais, Kali-yugoje, žmonės visiškai pamiršo Viešpatį Viṣṇu ir galvoja tik apie juslinius malonumus. Jusliniais malonumais besirūpinantys žmonės pasmerkti skursti, nes jie neturi teisės naudotis Aukščiausiojo Viešpaties nuosavybe. Jei žmonės nekeis pasirinktos krypties, jų laukia badas ir nepriteklius, nes Žemė neparūpins jiems grūdų, vaisių ir gėlių. Neatsitiktinai dvyliktoje „Bhāgavatam“ giesmėje sakoma, jog besibaigiant Kali-yugai žmonija taip nusigyvens, kad neturės kviečių ir kitų maistinių grūdų, cukranendrių bei pieno.

7 TEKSTAS

अपालितानादृता च भवद्भिर्लोकपालकैः ।
चोरीभूतेऽथ लोकेऽहं यज्ञार्थेऽग्रसमोषधीः ॥ ७ ॥

apālitānādṛtā ca bhavadbhir loka-pālakaiḥ
corī-bhūte 'tha loke 'haṁ yajñārthe 'grasam oṣadhīḥ

apālitā – be priežiūros; *anādṛtā* – apleistas; *ca* – ir; *bhavadbhiḥ* – tokių, kaip tu; *loka-pālakaiḥ* – valdovų ar karalių; *corī-bhūte* – užpildytas vagimis; *atha* – todėl; *loke* – šis pasaulis; *aham* – aš; *yajña-arthe* – kad galima būtų atnašauti aukas; *agrasam* – paslėpiau; *oṣadhīḥ* – visus augalus ir grūdus.

O valdove, negana to, kad augalai bei grūdai atitenka nebhaktams, žmonės apskritai liovėsi rūpinęsi manimi. Valdovai nevykdo savo pareigų ir nebaudžia nenaudėlių, kurie virto vagimis ir naudoja grūdus savo juslinіams malonumams. Todėl aš nutariau paslėpti visas aukojimams skirtų augalų sėklas.

Komentaras: Šiandien Žemėje panaši padėtis į tą, kuri buvo Mahārājos Pṛthu ir jo tėvo karaliaus Venos valdymo laikais. Žmonės sukūrė milžiniškas pramonės įmones ir žemės ūkio bendroves, kurios masiškai gamina plataus vartojimo prekes bei maisto produktus, bet visa tai skirta juslinіams malonumams. Todėl, nepaisant milžiniškų gamybos apimčių, pasaulyje nuolat juntamas maisto produktų stygius. Taip atsitiko todėl, kad pasaulis šiandien dūsta nuo vagių ir plėšikų. Žodis *corī-bhūte* reiškia, kad Žemės gyventojai tapo plėšikais ir vagimis. Pasak Vedų, žmogus tampa vagimi tada, kai siekia materialinės gerovės, norėdamas patenkinti jusles. „Bhagavad-gītoje“ taip pat teigiama, kad Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Yajñai, maisto neaukojantis žmogus yra paprasčiausias vagis ir turi būti nubaustas. Pagal dvasinio komunizmo principus, visas Žemėje esantis turtas priklauso Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir juo žmonės turi teisę naudotis tik tada, kai atlieka aukojimą Aukščiausiajam. Viešpačiui paaukotos gėrybės tampa *prasāda.* Kas neaukoja maisto Viešpačiui, yra tikrų tikriausias vagis. Pasaulio galingieji privalo bausti tokius vagis ir taip užtikrinti teisėtvarką. Jei to nedaroma, Žemė neduos grūdų ir žmones ištiks badas. Maža to, stingant maisto jie gali tapti kanibalais. Jau šiandien žmonės maistui žudo gyvūnus, o ateityje, kai Žemėje nebeliks nei grūdų, nei vaisių, nei daržovių, kad nemirtų iš bado, jie ims žudyti savo vaikus ir tėvus.

8 TEKSTAS

नूनं ता वीरुधः क्षीणा मयि कालेन भूयसा ।
तत्र योगेन दृष्टेन भवानादातुमर्हति ॥ ८ ॥

nūnaṁ tā vīrudhaḥ kṣīṇā mayi kālena bhūyasā
tatra yogena dṛṣṭena bhavān ādātum arhati

nūnam – todėl; *tāḥ* – tie; *vīrudhaḥ* – augalai ir grūdai; *kṣīṇāḥ* – sugedo; *mayi* – manyje; *kālena* – laikui bėgant; *bhūyasā* – labai; *tatra* – todėl; *yogena* – nurodytu metodu; *dṛṣṭena* – autoritetingu; *bhavān* – Jūsų didenybe; *ādātum* – paimti; *arhati* – turėtumėt.

Ilgą laiką išgulėję žemėje mano slėpti grūdai pagedo, todėl privalai nedelsdamas paimti juos iš mano gelmių, sekdamas ācāryų ir śāstrų nurodytu metodu.

Komentaras: Stingant grūdų, vyriausybė privalo imtis *śāstrų* nurodytų ir *ācāryų* patvirtintų priemonių. Tai padės padidinti grūdinių kultūrų derlių ir išvengti bado. „Bhagavad-gītā“ rekomenduoja žmonėms rengti aukojimus – *yajña.* Atlikus *yajña* danguje susitelkia debesys ir krituliai gausiai drėkina dirvą. Taip iš esmės išsprendžiamos visos žemės ūkio problemos. Jei valstybėje nestinga grūdų, žmonės valgo jų iki soties, o karvės, ožkos ir kiti naminiai gyvuliai turi šieno ir minta žole bei pertekliniais grūdais. Vykdydami *śāstrų* rekomenduotus aukojimus, žmonės išvengs maisto stygiaus. Vienintelis aukojimas, kurį šventraščiai rekomenduoja Kali-yugoje, yra *saṅkīrtana-yajña.*

Pažymėtini posmo žodžiai *yogena* („pagal nustatytą metodą“) ir *dṛṣṭena* („kaip nurodė praeities *ācāryos*“). Klysta tas, kuris mano, jog grūdinių kultūrų derliui lemiamą reikšmę turi šiuolaikinės technikos, pavyzdžiui, traktorių panaudojimas. Jei su traktoriumi jis nuvyktų į dykumą ir ją suartų, dykumoje vis tiek derlius neužderėtų. Kad ir kokių techninių gudrybių imtųsi žmonės, jiems nevalia užmiršti apie tai, kad be aukojimų žemė neduos derliaus. Kaip sako pati Žemė, ji savo gelmėse paslėpė sveikas žemės kultūrų sėklas, kad išsaugotų jas aukojimams, nes jos teikiamos gėrybės atsidūrė nebhaktų rankose. Žinoma, mes nesitikime, kad ateistai patikės dvasinio grūdų auginimo metodo veiksmingumu, tačiau nepriklausomai nuo to, tiki jie tuo ar ne, faktai byloja, kad norint išauginti grūdinių kultūrų derlių vien žemės ūkio technikos nepakanka. Kalbant apie nustatytą metodą, reikia pasakyti, jog mūsų epochoje išmintingi žmonės jungsis prie *saṅkīrtanos* judėjimo ir garbins Aukščiausiąjį Dievo Asmenį – Viešpatį Caitanyą, aukso gymio Dievo įsikūnijimą, kurį lydi būrys artimiausių bendražygių, padedančių Jam skelbti Kṛṣṇos sąmonę visame pasaulyje. Šiuolaikinėmis sąlygomis tiktai Kṛṣṇos sąmonės judėjimas, *saṅkīrtana,* gali išgelbėti žmoniją nuo pražūties. Kaip sakoma ankstesniame posme, Kṛṣṇos neįsisąmoninęs žmogus laikytinas vagimi. Kad ir kokią materialinę gerovę jis pasiektų, ramybės gyvenime jis nesuras. Vagis yra vagis ir atpildo jis neišvengs. Kṛṣṇą užmiršę žmonės pasuko vagystės keliu, todėl materialios gamtos dėsniai negailestingai juos baudžia. Jokie labdaros fondai ir

humanitarinės organizacijos neįstengs palengvinti jų padėties. Kol žmonės nepasirinks Kṛṣṇos sąmonės, jiems lemta kęsti badą ir nesibaigiančias negandas.

9–10 TEKSTAI

वत्सं कल्पय मे वीर येनाहं वत्सला तव ।
धोक्ष्ये क्षीरमयान् कामाननुरूपं च दोहनम् ॥ ९ ॥

दोग्धारं च महाबाहो भूतानां भूतभावन ।
अन्नमीप्सितमूर्जस्वद्भगवान् वाञ्छते यदि ॥१०॥

vatsaṁ kalpaya me vīra yenāhaṁ vatsalā tava
dhokṣye kṣīramayān kāmān anurūpaṁ ca dohanam

dogdhāraṁ ca mahā-bāho bhūtānāṁ bhūta-bhāvana
annam īpsitam ūrjasvad bhagavān vāñchate yadi

vatsam – veršelį; *kalpaya* – liepk atvesti; *me* – man; *vīra* – o didvyri; *yena* – dėka kurio; *aham* – aš; *vatsalā* – su meile; *tava* – tavo; *dhokṣye* – patenkinsiu; *kṣīra-mayān* – pieno pavidalu; *kāmān* – norus ir poreikius; *anurūpam* – įvairių gyvųjų esybių; *ca* – ir; *dohanam* – melžtuvę; *dogdhāram* – melžėją; *ca* – taip pat; *mahā-bāho* – o tvirtaranki; *bhūtānām* – visas gyvąsias esybes; *bhūta-bhāvana* – o gynėjau viso kas gyva; *annam* – maistinių grūdų; *īpsitam* – norinčias; *ūrjaḥ-vat* – pamaitinti; *bhagavān* – gerbiamasis; *vāñchate* – nori; *yadi* – jeigu.

O šaunusis didvyri, gyvųjų esybių gynėjau, jei tu išties nori palengvinti savo valdinių dalią, jei nori, kad jiems netrūktų grūdų ir kad aš girdyčiau juos savo pienu, liepk surasti veršelį, melžtuvę ir melžėją. Kai mano širdyje nubus meilė veršeliui, tu gausi iš manęs tiek pieno, kiek tavo širdis geidžia.

Komentaras: Posmas moko kaip derėtų melžti karves. Pirmiausia karvė turi apsiveršiuoti, o tada iš meilės veršeliui ji duoda pieno. Be to, reikalingas patyręs melžėjas ir tinkama melžtuvė. Kaip karvė, neturinti veršelio neduos pieno, taip ir Žemė, jei joje neliko Kṛṣṇą įsisąmoninusių žmonių, nedovanos žmonijai pakankamai maisto produktų. Tad, jei manysime, jog Žemės pasivertimas karve yra gryniausia alegorija, tai ši alegorija labai tiksli. Lygiai kaip veršelis minta karvės pienu, taip ir visos gyvosios esybės – žvėrys, paukščiai, vabzdžiai, ropliai ir vandens gyviai – gauna viską, kas

būtina gyvybinėms reikmėms, iš motinos Žemės. Žinoma, kaip jau buvo rašyta, su sąlyga, kad žmonės nėra *adhṛta-vratos,* nėra *asat.* Kai žmonės tampa *asat,* bedieviais, kai užmiršta Dievą, Kṛṣṇą, kenčia visas pasaulis. Jei žmonės gyvena garbingai, maisto užtenka visiems, net gyvūnams, ir jie gyvena laimingai. Bedieviai, užmiršę, kad žmogaus pareiga – globoti gyvūnus ir rūpintis, kad jiems netrūktų pašaro, ima juos žudyti, norėdami kompensuoti grūdų stygių. Štai dėl ko mūsų dienomis niekas nėra laimingas ir pasaulio būklė apverktina.

11 TEKSTAS

समां च कुरु मां राजन्देववृष्टं यथा पयः ।
अपर्तावपि भद्रं ते उपावर्तेत मे विभो ॥११॥

samāṁ ca kuru māṁ rājan deva-vṛṣṭaṁ yathā payaḥ
apartāv api bhadraṁ te upāvarteta me vibho

samām – išlyginta; *ca* – ir; *kuru* – padaryk; *mām* – mane; *rājan* – o valdove; *deva-vṛṣṭam* – iškritęs lietumi, kurį siunčia karalius Indra; *yathā* – kad; *payaḥ* – vanduo; *apa-ṛtau* – pasibaigus liūčių sezonui; *api* – net; *bhadram* – palankios sąlygos; *te* – tau; *upāvarteta* – liktų; *me* – manyje; *vibho* – o Viešpatie.

O valdove, tu turi išlyginti Žemės rutulio paviršių. Tada aš galėsiu išlaikyti drėgmę dirvoje net ir pasibaigus liūčių sezonui. Liūtis siunčia karalius Indra, kai jis patenkintas. Jei žemės paviršius bus lygus, dirvoje ilgai išsilaikys drėgmė ir ji bus tinkama žemdirbystei.

Komentaras: Rojaus planetų valdovas Indra siunčia į Žemę liūtis ir žaibus. Žaibas trenkia į viršukalnes ir suskaldo jas į smulkiausius šipulius. Ilgainiui suskaldyti kalnai virsta lyguma ir Žemės rutulio paviršius tampa tinkamas žemdirbystei. Grūdinės kultūros geriausiai dera lygumose. Būtent todėl Žemė kreipėsi į Mahārāją Pṛthu, prašydama sutrupinti kalvas bei kalnus ir išlyginti žemės paviršių.

12 TEKSTAS

इति प्रियं हितं वाक्यं भुव आदाय भूपतिः ।
वत्सं कृत्वा मनुं पाणावदुहत्सकलौषधीः ॥१२॥

iti priyaṁ hitaṁ vākyaṁ bhuva ādāya bhūpatiḥ
vatsaṁ kṛtvā manuṁ pāṇāv aduhat sakalauṣadhīḥ

iti – taip; *priyam* – malonius; *hitam* – naudingus; *vākyam* – žodžius; *bhuvaḥ* – Žemės; *ādāya* – išklausęs; *bhū-patiḥ* – karalius; *vatsam* – veršeliu; *kṛtvā* – pavertęs; *manum* – Svāyambhuvą Manu; *pāṇau* – į rieškučius; *aduhat* – išmelžė; *sakala* – visus; *oṣadhīḥ* – augalus bei grūdus.

Išklausęs Žemę karalius sutiko su išminties ir pagarbos kupinais jos žodžiais. Pavertęs Svāyambhuvą Manu veršeliu, iš karve pasivertusios Žemės tešmenų jis išmelžė augalus bei grūdus – taip jie atsidūrė karaliaus rankose.

13 TEKSTAS

तथापरे च सर्वत्र सारमाददते बुधाः ।
ततोऽन्ये च यथाकामं दुदुहुः पृथुभावितām् ॥१३॥

tathāpare ca sarvatra sāram ādadate budhāḥ
tato 'nye ca yathā-kāmaṁ duduhuḥ pṛthu-bhāvitām

tathā – taip; *apare* – kiti; *ca* – taip pat; *sarvatra* – visur; *sāram* – esenciją; *ādadate* – paėmė; *budhāḥ* – išmintingi žmonės; *tataḥ* – po to; *anye* – kiti; *ca* – taip pat; *yathā-kāmam* – kiek širdis geidė; *duduhuḥ* – išmelžė; *pṛthu-bhāvitām* – iš Žemės, kurią valdė karalius Pṛthu.

Išmintingoms ir protu Mahārājai Pṛthu nenusileidžiančioms gyvosioms būtybėms taip pat pavyko pasinaudoti Žemės gėrybėmis. Išties, kiekvienas, kuris pasekė karaliaus Pṛthu pavyzdžiu, gavo iš Žemės visko, ko tik širdis geidė.

Komentaras: Šventraščiuose Žemė kartais vadinama *vasundhara. Vasu* reiškia „turtai“, o *dhāra* – „turintis“. Visos žemės paviršiuje ir jos gelmėse slypinčios gėrybės sukurtos tam, kad patenkintų žmogaus poreikius, jas galima išgauti naudojantis tinkamais metodais. Žemės žodžiais, su kuriais sutiko ir kurių paklausė karalius Pṛthu, visi iš jos gelmių, paviršiaus ar atmosferos paimti turtai laikytini Aukščiausiojo Dievo Asmens nuosavybe ir turėtų būti skiriami Yajñai, Viešpačiui Viṣṇu. Kai žmonės liaujasi rengę aukojimus, Žemė nebeduoda jiems savo gėrybių: gėlių, vaisių, daržovių, kitų žemės ūkio produktų, medžių, žolių ir mineralų. Pasak „Bhagavad-gītos“,

aukojimai, *yajña,* praktikuojami nuo pasaulio sukūrimo. Reguliariai aukodami, teisingai skirstydami turtus ir ribodami juslinius malonumus, žmonės pasieks taiką ir klestėjimą. Jau rašyta, jog Kali amžiuje miestų ir kaimų gyventojai turėtų atlikti *saṅkīrtana-yajñą,* rengti festivalius, kaip dabar tai daro Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės bendrijos nariai. Išmintingi žmonės savo pavyzdžiu turėtų įkvėpti kitus atlikti *saṅkīrtana-yajñą.* Tai reiškia, kad jie turi praktikuoti asketizmą – atsisakyti neleistinų lytinių santykių, mėsos vartojimo, azartinių žaidimų, narkotikų ir kitų svaiginamųjų medžiagų vartojimo. Jei išmintingi žmonės, brahmanai, laikysis šių priesakų, šiuolaikinis pasaulis, kuriame viešpatauja chaosas ir anarchija, be jokių abejonių pasikeis į gerąją pusę ir žmonės pagaliau ims gyventi taikiai ir laimingai.

14 TEKSTAS

ऋषयो दुदुहुर्देवीमिन्द्रियेष्वथ सत्तम ।
वत्सं बृहस्पतिं कृत्वा पयश्छन्दोमयं शुचि ॥१४॥

ṛṣayo duduhur devīm indriyeṣv atha sattama
vatsaṁ bṛhaspatiṁ kṛtvā payaś chandomayaṁ śuci

ṛṣayaḥ – didieji išminčiai; *duduhuḥ* – išmelžė; *devīm* – iš Žemės; *indriyeṣu* – į jusles; *atha* – po to; *sattama* – o Vidura; *vatsam* – veršeliu; *bṛhaspatim* – išminčių Bṛhaspatį; *kṛtvā* – pavertę; *payaḥ* – pieną; *chandaḥ-mayam* – Vedų himnų pavidalu; *śuci* – tyri.

Pavertę veršeliu Bṛhaspatį, o melžtuve – jusles, didieji išminčiai išmelžė į ją visą Vedų išmintį, kad ji švarintų mintį, žodį ir klausą.

Komentaras: Bṛhaspatis yra rojaus planetų žynys. Rūpindamiesi žmonijos gerove, didieji išminčiai Bṛhaspačio pagalba perėmė Vedų išmintį ir perteikė ne tik mūsų, bet ir kitų planetų gyventojams. Kitaip sakant, Vedų išmintis yra viena iš būtinų civilizacijos elementų. Jei žmonės rūpinsis vien tik savo fizinių poreikių tenkinimu ir jų veikla apsiribos grūdų ir gamtos išteklių eksploatavimu, Žemė niekada nesuklestės. Žmonėms reikia ne tik pakankamai maisto, bet ir dvasios peno. Jie turėtų teisingai naudoti savo kalbos dovaną. Transcendentiniai *mahā-mantros* garsai: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – visos Vedų išminties kvintesencija. Jeigu Kali-yugoje žmonės klausysis šios *mantros* ir ją kartos, kitaip tariant, praktikuos pasiaukojimo

tarnystės metodą (*śravaṇaṁ kīrtanam*), visų visuomenės sluoksnių atstovai apsivalys dvasiškai ir pasieks ne tik dvasinę, bet ir materialią laimę.

15 TEKSTAS

कृत्वा वत्सं सुरगणा इन्द्रं सोममदूदुहन् ।
हिरण्मयेन पात्रेण वीर्यमोजो बलं पयः ॥१५॥

kṛtvā vatsaṁ sura-gaṇā indraṁ somam adūduhan
hiraṇmayena pātreṇa vīryam ojo balaṁ payaḥ

kṛtvā – pavertę; *vatsam* – veršeliu; *sura-gaṇāḥ* – pusdieviai; *indram* – Indrą, rojaus valdovą; *somam* – nektarą; *adūduhan* – jie išmelžė; *hiraṇmayena* – į auksinį; *pātreṇa* – indą; *vīryam* – minties skaidrumą; *ojaḥ* – juslių jėgą; *balam* – fizinę jėgą; *payaḥ* – pieną.

Pusdieviai pavertė rojaus valdovą Indrą veršeliu ir išmelžė iš karvės nektarišką somos gėrimą. Supylę nektarą į auksinį indą jie įgavo minties skaidrumą, fizinę jėgą ir juslių jautrumą.

Komentaras: Šiame posme žodis *soma* reiškia „nektaras“. *Soma* – tai rojaus planetų gėrimas, kuriuo mėgaujasi mėnulio gyventojai ir aukštutinių planetų sistemų pusdieviai. *Soma* suteikia pusdieviams minties skaidrumą, atgaivina jų jusles, suteikia fizinių jėgų ir ištvermės. Žodžiai *hiraṇmayena pātrena* liudija, jog *soma* nėra įprastas alkoholinis gėrimas. Pusdieviai nevartoja alkoholio, tačiau *somos* negalima pavadinti ir gydomuoju gėrimu. Tai ypatingas gėrimas, kurio galima paragauti tiktai rojaus planetose. Jis neturi nieko bendra su alkoholiniais gėrimais, kuriuos vartoja demoniškos prigimties žmonės. Apie tai pasakojama kitame posme.

16 TEKSTAS

दैतेया दानवा वत्सं प्रह्लादमसुरर्षभम् ।
विधायादूदुहन् क्षीरमयःपात्रे सुरासवम् ॥१६॥

daiteyā dānavā vatsaṁ prahlādam asurarṣabham
vidhāyādūduhan kṣīram ayaḥ-pātre surāsavam

daiteyāḥ – Diti sūnūs; *dānavāḥ* – demonai; *vatsam* – veršeliu; *prahlādam* – Prahlādą Mahārāją; *asura* – demonų; *ṛṣabham* – vadą; *vidhāya* – pavertę; *adūduhan* – surinko; *kṣīram* – pieną; *ayaḥ* – į geležinį; *pātre* – indą; *surā* – vyną; *āsavam* – alų ir kitus fermentuotus skysčius.

Diti sūnūs ir demonai pavertė veršeliu Prahlādą Mahārāją, gimusį asurų šeimoje, ir išmelžė iš karvės įvairius svaigiuosius gėrimus, kuriuos supylė į geležinį indą.

Komentaras: Pusdieviai geria *soma-rasą,* o demonai malšina savo troškulį tokiais gėrimais, kaip vynas arba alus. Šie gėrimai labai mėgstami Diti ainių, demonų. Mūsų dienomis demoniškos prigimties žmonės labai mėgsta alkoholinius gėrimus. Šiame kontekste ypač pažymėtinas Prahlādos Mahārājos vaidmuo. Prahlāda Mahārāja, Hiraṇyakaśipu sūnus, atėjo į pasaulį demonų šeimoje, ir būtent jo malone demonai gavo ir iki šių dienų turi galimybę gauti vyno ir alaus. Pažymėtinas ir kitas posmo žodis *ayaḥ* – „geležinis“. *Somos* nektaras buvo supiltas į auksinį indą, o vynas ir alus, kaip žemesnės rūšies gėrimai, buvo supilti į geležinį indą.

17 TEKSTAS

गन्धर्वाप्सरसोऽधुक्षन् पात्रे पद्ममये पयः ।
वत्सं विश्वावसुं कृत्वा गान्धर्वं मधु सौभगम् ॥१७॥

gandharvāpsaraso 'dhukṣan pātre padmamaye payaḥ
vatsaṁ viśvāvasuṁ kṛtvā gāndharvaṁ madhu saubhagam

gandharva – Gandharvalokos gyventojai; *apsarasaḥ* – Apsaralokos gyventojai; *adhukṣan* – išmelžė; *pātre* – į indą; *padma-maye* – padarytą iš lotoso; *payaḥ* – pieną; *vatsam* – veršeliu; *viśvāvasum* – Viśvāvasu; *kṛtvā* – pavertę; *gāndharvam* – giesmes; *madhu* – melodingas; *saubhagam* – grožį.

Gandharvalokos ir Apsaralokos gyventojai pavertė veršeliu Viśvāvasu ir pieną supylė į iš lotoso pagamintą indą. Pienas pavirto melodingomis giesmėmis ir grožiu.

18 TEKSTAS

वत्सेन पितरोऽर्यम्णा कव्यं क्षीरमधुक्षत ।
आमपात्रे महाभागाः श्रद्धया श्राद्धदेवताः ॥१८॥

vatsena pitaro 'ryamṇā kavyaṁ kṣīram adhukṣata
āma-pātre mahā-bhāgāḥ śraddhayā śrāddha-devatāḥ

vatsena – veršelio; *pitaraḥ* – Pitṛlokos gyventojai; *aryamṇā* – Aryamos, Pitṛlokos valdovo, pagalba; *kavyam* – maistą, aukojamą protėviams; *kṣīram* – pieną; *adhukṣata* – gavo; *āma-pātre* – į nedegto molio indą; *mahā-bhāgāḥ* – labai sėkmingi; *śraddhayā* – su didžiausiu tikėjimu; *śrāddha-devatāḥ* – pusdieviai, viešpataujantys *śrāddhos* aukojimuose, rengiamuose pasitraukusių protėvių garbei.

Sėkmingieji Pitṛlokos gyventojai, laidojimo apeigų dievai, veršeliu pavertė Aryamą ir, paėmę nedegto molio indą, su didžiausiu tikėjimu primelžė į jį kavyos, protėviams aukojamo maisto.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje" (9.25) sakoma: *pitṝn yānti pitṛ-vratāḥ. Pitṛ-vratomis* vadinami tie, kurie rūpinasi savo šeimos narių gerove. Visatoje yra planeta Pitṛloka, kurią valdo Aryamā. Aryamā turi pusdievių galių ir suminkštinus jo širdį galima padėti giminaičiams, po mirties tapusiems vaiduokliais, vėl gauti grubų kūną. Nepataisomi nusidėjėliai, negalintys užmiršti savo šeimos, namų, kaimo arba šalies, po mirties neįgyja iš penkių materijos pradų sudaryto grubaus kūno, o egzistuoja subtiliuoju kūnu, kurį sudaro protas, intelektas ir ego. Gyvenančius subtiliuoju kūnu vadina vaiduokliais ir dvasiomis. Vaiduokliai labai kenčia, nes turėdami protą, intelektą ir ego jie trokšta materialių malonumų, tačiau be grubaus fizinio kūno negali patenkinti savo troškimų. Liedami apmaudą jie tik drumsčia žmonių ramybę. Todėl velionio giminaičiai, ypač sūnūs, turėtų atnašauti aukas pusdieviui Aryamai arba Viešpačiui Višnu. Pagal Indijoje nuo neatmenamų laikų egzistuojantį paprotį, velionio sūnus traukia į Gayą ir ten, Višnu šventykloje, sudeda auką. Tokiu būdu jis padeda mirusiam ir vaiduokliu virtusiam tėvui. Žinoma, tai nereiškia, jog po mirties visi mirusieji tampa vaiduokliais. Prie Viešpaties Višnu lotosinių pėdų sudedama šermenų auka, *piṇḍa,* norint apsidrausti, jei vienas iš giminaičių tapo vaiduokliu. Ši auka padeda jam gauti grubųjį kūną. Tačiau tiems, kurie maitinasi Viešpaties Višnu *prasāda,* negresia pavojus tapti vaiduokliais arba įgyti kūną, priklausantį žemesnei už žmogų gyvybės rūšiai. Vedų civilizacijos laikais žmonės atlikdavo *śrāddhos* apeigą mirusiam atminti, per kurią su meile maistas būdavo paaukojamas Viešpačiui arba vienam iš Jo vietininkų. Jei žmogus meilės ir ištikimybės kupina širdimi sudeda auką prie Viešpaties Višnu lotosinių pėdų arba aukoja Viešpaties atstovui Pitṛlokoje, Aryamai, jo giminaičiai įgyja fizinius kūnus ir sykiu galimybę patirti užtarnautus materialius malonumus. Kitaip sakant, jie netampa vaiduokliais.

19 TEKSTAS

प्रकल्प्य वत्सं कपिलं सिद्धाः सङ्कल्पनामयीम् ।
सिद्धिं नभसि विद्यां च ये च विद्याधरादयः ॥१९॥

prakalpya vatsaṁ kapilaṁ siddhāḥ saṅkalpanāmayīm
siddhiṁ nabhasi vidyāṁ ca ye ca vidyādharādayaḥ

prakalpya – pavertę; *vatsam* – veršeliu; *kapilam* – didįjį išminčių Kapilą; *siddhāḥ* – Siddhalokos gyventojai; *saṅkalpanā-mayīm* – kylančias iš valios; *siddhim* – mistines galias; *nabhasi* – į dangų; *vidyām* – žinias; *ca* – taip pat; *ye* – tie, kurie; *ca* – ir; *vidyādhara-ādayaḥ* – Vidyādharalokos ir kitų planetų gyventojai.

Po to Siddhalokos ir Vidyādharalokos gyventojai pavertė veršeliu didįjį išminčių Kapilą ir, pasinaudoję dangumi kaip melžtuve, išmelžė iš Žemės stebuklingas mistines galias, kurių pirmoji yra aṇimā. Taip Vidyādharalokos gyventojai išmoko skraidyti.

Komentaras: Siddhalokos ir Vidyādharalokos gyventojai nuo gimimo turi mistinių galių, kurios jiems leidžia ne tik pakilti į orą be skraidymo aparatų, bet valios pastangomis nuskrieti iš vienos planetos į kitą. Vidyādharalokos gyventojai oro vandenyne jaučiasi kaip žuvys vandenyje. Siddhalokos gyventojai apdovanoti visomis mistinėmis galiomis. Šios planetos gyventojai praktikuoja mistinę aštuonialypę *yogą*: *yama, niyama, āsana, prāṇāyāma, pratyāhāra, dhāraṇā, dhyāna* ir *samādhi.* Nuosekliai įveikę visas *yogos* pakopas jie įgyja įvairių mistinių galių, kurios jiems leidžia tapti mažesniais už mažiausią, sunkesniais už sunkiausią ir t.t. Jie gali sukurti ištisą planetą, gauti ko širdis geidžia ir primesti savo valią kam tik nori. Šias mistines galias Siddhalokos gyventojai turi nuo gimimo. Savo planetoje pamatę savarankiškai be skraidymo aparato dangumi skriejantį žmogų palaikytume tai stebuklu, tačiau Vidyādharalokoje šis reginys toks pat įprastas kaip skrendančio paukščio reginys Žemėje. Lygiai taip Siddhalokos gyventojai yra didieji *yogai* ir taip pat yra apdovanoti visomis mistinėmis galiomis.

Kapilos Munio vardas posme paminėtas neatsitiktinai. Jis sukūrė Sāṅkhyos filosofiją, o jo tėvas, Kardama Munis, buvo didis mistikas ir *yogas.* Savo laiku Kardama Munis sukūrė milžinišką sulig nedideliu miestu orlaivį, kuriame dunksojo daugybė nuostabių rūmų su tarnais bei tarnaitėmis ir žydėjo sodai. Nuostabiame erdvėlaivyje Kapiladevos motina Devahūti kartu su jo tėvu Kardama Muniu apkeliavo visą visatą ir aplankė daugybę planetų.

20 TEKSTAS

अन्ये च मायिनो मायामन्तर्धानाद्भुतात्मनाम् ।
मयं प्रकल्प्य वत्सं ते दुदुहुर्धारणामयीम् ॥२०॥

anye ca māyino māyām antardhānādbhutātmanām
mayaṁ prakalpya vatsaṁ te duduhur dhāraṇāmayīm

anye – kiti; *ca* – taip pat; *māyinaḥ* – magai, mistikai; *māyām* – mistines galias; *antardhāna* – išnykimą; *adbhuta* – nepaprastas; *ātmanām* – kūno; *mayam* – demoną vardu Maya; *prakalpya* – pavertę; *vatsam* – veršeliu; *te* – jie; *duduhuḥ* – išmelžė; *dhāraṇā-mayīm* – kylančias iš valios.

Kimpuruṣalokos gyventojai pavertė veršeliu demoną Mayą ir išmelžė iš Žemės mistines galias, kurios leidžia staiga išnykti aplinkiniams iš akių ir vėl pasirodyti jau kitu pavidalu.

Komentaras: Kimpuruṣalokos gyventojai garsėja savo mistinėmis galiomis, kurios jiems leidžia atlikti sunkiai įsivaizduojamus stebuklus. Šių planetų gyventojai gali įgyvendinti bet kurį savo kaprizą, gauti ko tik jų širdis geidžia. Šie gebėjimai taip pat skirtini prie mistinių galių kategorijos ir vadinasi *īśita.* Paprastai demonai įgyja tokių mistinių galių praktikuodami *yogą.* Dešimtoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje (*Daśama-skandhoje*) daug pasakojama apie demonus, kurie pasirodydavo Kṛṣṇai pačiais keisčiausiais pavidalais. Pavyzdžiui, Bakāsura pasirodė Kṛṣṇai ir Jo draugams piemenaičiams gigantiškos gervės pavidalu. Kai Kṛṣṇa gyveno Žemėje, Jam teko susiremti su daugybe demonų, kurie turėjo Kimpuruṣalokos gyventojams būdingų mistinių gebėjimų. Skirtingai nuo Kimpuruṣalokos gyventojų, kurie turi mistinių galių nuo gimimo, Žemės gyventojai išsiugdo šias galias praktikuodami įvairias *yogos* formas.

21 TEKSTAS

यक्षरक्षांसि भूतानि पिशाचाः पिशिताशनाः ।
भूतेशवत्सा दुदुहुः कपाले क्षतजासवम् ॥२१॥

yakṣa-rakṣāṁsi bhūtāni piśācāḥ piśitāśanāḥ
bhūteśa-vatsā duduhuḥ kapāle kṣatajāsavam

yakṣa – *yakṣai* (Kuveros ainiai); *rakṣāṁsi* – *rākṣasai* (žmogėdros); *bhūtāni* – šmėklos; *piśācāḥ* – raganos; *piśita-aśanāḥ* – visi, kurie įpratę valgyti mėsą;

bhūteśa – Viešpaties Śivos įsikūnijimas, Rudra; *vatsāḥ* – kurių veršelis; *duduhuḥ* – išmelžė; *kapāle* – į iš kaukolių padirbtą indą; *kṣata-ja* – iš kraujo; *āsavam* – fermentuotą gėrimą.

Yakṣai, rākṣasai, šmėklos ir raganos, mintantys mėsa, veršeliu pavertė vieną iš Viešpaties Śivos įsikūnijimų, Rudrą (Bhūtanāthą), ir išmelžę įvairių gėrimų iš kraujo, supylė juos į iš kaukolių padirbtą indą.

Komentaras: Tarp žmogaus išvaizdą turinčių gyvųjų esybių yra tokių, kurios gyvena purve ir minta pasibjaurėtinu maistu. Jų kasdieninis maistas – mėsa, o mėgstamiausias gėrimas – kraujo raugas, posme vadinamas *kṣatajāsavam.* Iš jų labiausiai išsiskiria *yakṣai, rākṣasai, bhūtai* ir *piśācos.* Juos valdo neišmanymo jėgos, o jų globėjas yra Rudra. Rudra – tai Viešpaties Śivos įsikūnijimas, materialios neišmanymo *guṇos* valdovas. Viešpatį Śīvą šventraščiai kartais vadina Bhūtanātha, „vaiduoklių valdovas“. Rudra gimė iš ant keturių Kumārų užsirūstinusio Brahmos tarpuakio.

22 TEKSTAS

तथाहयो दन्दशूकाः सर्पा नागाश्च तक्षकम् ।
विधाय वत्सं दुदुहुर्बिलपात्रे विषं पयः ॥२२॥

tathāhayo dandaśūkāḥ sarpā nāgāś ca takṣakam
vidhāya vatsaṁ duduhur bila-pātre viṣaṁ payaḥ

tathā – analogiškai; *ahayaḥ* – gyvatės be gobtuvų; *dandaśūkāḥ* – skorpionai; *sarpāḥ* – kobros; *nāgāḥ* – stambios gyvatės; *ca* – ir; *takṣakam* – Takṣaką, gyvačių vadą; *vidhāya* – pavertę; *vatsam* – veršeliu; *duduhuḥ* – išmelžė; *bila-pātre* – į gyvačių landų indą; *viṣam* – nuodus; *payaḥ* – kaip pieną.

Tuomet kobros, gyvatės be gobtuvų, stambios gyvatės, skorpionai ir kiti nuodingi padarai išmelžė iš Žemės nuodų ir paslėpė juos gyvačių landose. Veršeliu jie pavertė Takṣaką.

Komentaras: Materialiame pasaulyje knibždėte knibžda įvairių gyvių ir visų jų, taip pat skorpionų, daugybės posme paminėtų vabzdžių ir roplių gyvybinius poreikius taip pat tenkina Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Žemė duoda maisto visoms gyvosioms esybėms. Pagal materialių jėgų poveikį gyvoji esybė įgyja tas ar kitas savybes. *Payaḥ-pānaṁ bhujaṅgānām*: pienu girdoma gyvatė tampa dar nuodingesnė. Tačiau jeigu pienu pavaišinsime

kilnų žmogų, išminčių arba šventąjį, jo smegenyse susiformuos subtilūs audiniai, kurie padeda gilintis į aukštesnes materijas, dvasinį gyvenimą. Taigi Viešpats rūpinasi, kad maisto turėtų kiekvienas, o veikiama trijų materialios gamtos *guņų* gyvoji esybė įgyja jai būdingus būdo bruožus.

23–24 TEKSTAI

पशवो यवसं क्षीरं वत्सं कृत्वा च गोवृषम् ।
अरण्यपात्रे चाधुक्षन्मृगेन्द्रेण च दंष्ट्रिणः ॥२३॥

क्रव्यादाः प्राणिनः क्रव्यं दुदुहुः स्वे कलेवरे ।
सुपर्णवत्सा विहगाश्चरं चाचरमेव च ॥२४॥

paśavo yavasaṁ kṣīraṁ vatsaṁ kṛtvā ca go-vṛṣam
araṇya-pātre cādhukṣan mṛgendreṇa ca daṁṣṭriṇaḥ

kravyādāḥ prāṇinaḥ kravyaṁ duduhuḥ sve kalevare
suparṇa-vatsā vihagāś caraṁ cācaram eva ca

paśavaḥ – galvijai; *yavasam* – žalią žolę; *kṣīram* – pieną; *vatsam* – veršeliu; *kṛtvā* – pavertę; *ca* – ir; *go-vṛṣam* – bulių, Viešpaties Śivos nešėją; *araṇya-pātre* – į melžtuvę, kuria tapo miškas; *ca* – ir; *adhukṣan* – išmelžė; *mṛga-indreṇa* – liūto pagalba; *ca* – ir; *daṁṣṭriṇaḥ* – žvėrys su aštriomis iltimis; *kravya-adāḥ* – plėšrūnai; *prāṇinaḥ* – gyvųjų esybių; *kravyam* – mėsą; *duduhuḥ* – išmelžė; *sve* – savo; *kalevare* – į jų kūno indą; *suparṇa* – Garuḍa; *vatsāḥ* – jų veršelis; *vihagāḥ* – paukščiai; *caram* – judančias gyvąsias esybes; *ca* – taip pat; *acaram* – nejudančias gyvąsias esybes; *eva* – tikrai; *ca* – ir.

Karvės ir kiti keturkojai gyvūnai pavertė veršeliu Viešpaties Śivos nešėją bulių ir išmelžė iš Žemės šviežias žalias žoles, kuriomis jie minta. Melžtuve jiems pasitarnavo miškas. Tigrai ir kiti plėšrūnai pavertė veršeliu liūtą ir išmelžė šviežią skerdieną. O paukščiams, kurie veršeliu pavertė Garuḍą, Žemė davė pieno judančių vabzdžių bei nejudančių augalų ir žolių pavidalu.

Komentaras: Viešpaties Viṣṇu nešėjas Garuḍa yra plėšriųjų paukščių protėvis. Tarp plėšriųjų paukščių esama ir tokių, kuriems didžiausias gardėsis – beždžionės. Ereliui geriausias laimikis yra ožka, tačiau daugelis paukščių minta vien vaisiais ir uogomis. Neatsitiktinai posme vartojamas žodis

caram, apibūdinantis judančias gyvąsias esybes, ir *acaram,* apibūdinantis žoles, vaisius ir daržoves.

25 TEKSTAS

वटवत्सा वनस्पतयः पृथग्रसमयं पयः ।
गिरयो हिमवद्वत्सा नानाधातून् स्वसानुषु ॥२५॥

vaṭa-vatsā vanaspatayaḥ pṛthag rasamayaṁ payaḥ
girayo himavad-vatsā nānā-dhātūn sva-sānuṣu

vaṭa-vatsāḥ – veršeliu pavertę banjanmedį; *vanaḥ-patayaḥ* – medžiai; *pṛthak* – įvairių; *rasa-mayam* – syvų pavidalu; *payaḥ* – pieną; *girayaḥ* – kalnai ir kalvos; *himavat-vatsāḥ* – veršeliu pavertę Himalajus; *nānā* – įvairiausius; *dhātūn* – mineralus; *sva* – savo; *sānuṣu* – į viršukalnes.

Veršeliu pavertę banjanmedį, medžiai primelžė daugybę skaniausių syvų, o kalnai, veršeliu pavertę Himalajus, į melžtuvę, padirbtą iš viršukalnių, primelžė įvairių mineralų.

26 TEKSTAS

सर्वे स्वमुख्यवत्सेन स्वे स्वे पात्रे पृथक्पयः ।
सर्वकामदुघां पृथ्वीं दुदुहुः पृथुभाविताम् ॥२६॥

sarve sva-mukhya-vatsena sve sve pātre pṛthak payaḥ
sarva-kāma-dughāṁ pṛthvīṁ duduhuḥ pṛthu-bhāvitām

sarve – visi; *sva-mukhya* – savo vadus; *vatsena* – pavertę veršeliais; *sve sve* – į savo; *pātre* – indus; *pṛthak* – įvairius; *payaḥ* – pieną; *sarva-kāma* – visko ko geidė; *dughām* – aprūpino pienu; *pṛthvīm* – Žemė; *duduhuḥ* – išmelžė; *pṛthu-bhāvitām* – paklusni Mahārājai Pṛthu.

Žemė visiems davė reikiamo maisto. Mahārājos Pṛthu valdymo laikais Žemė visiškai pakluso karaliaus valiai, todėl jos gyventojai galėjo apsirūpinti maistu, sukūrę įvairius veršelius ir supylę pieną į tam tinkamus indus.

Komentaras: Posmas byloja apie tai, kad Viešpats aprūpina maistu visas gyvąsias esybes. Šiam teiginiui pritaria ir Vedos: *eko bahūnāṁ yo vidadhāti*

kāmān – nors Viešpats vienas, pasinaudodamas Žemės ištekliais, Jis patenkina visų mūsų poreikius. Visatos planetose gyvena įvairių rūšių gyvosios esybės ir visas jas maitina jų gyvenamos planetos. Įvertinus tai, ar galima sutikti su teiginiu, jog Mėnulyje nėra gyvybės? Kiekvieną planetą sudaro tie patys penki pradai, kaip ir Žemę. Kiekviena planeta patenkina specifinius jos gyventojų poreikius. Šventraščiai paneigia mokslininkų nuomonę neva Mėnulyje nėra gyvybės ir maisto produktų.

27 TEKSTAS

एवं पृथ्वादयः पृथ्वीमन्नादाः स्वन्नमात्मनः ।
दोहवत्सादिभेदेन क्षीरभेदं कुरूद्वह ॥२७॥

evaṁ pṛthv-ādayaḥ pṛthvīm annādāḥ svannam ātmanaḥ
doha-vatsādi-bhedena kṣīra-bhedaṁ kurūdvaha

evam – taip; *pṛthu-ādayaḥ* – karalius Pṛthu ir kiti; *pṛthvīm* – iš Žemės; *anna-adāḥ* – visos gyvosios esybės, norinčios valgyti; *su-annam* – reikiamų maisto produktų; *ātmanaḥ* – pragyvenimui; *doha* – melžimui; *vatsa-ādi* – panaudoję veršelius, melžtuves ir melžėjus; *bhedena* – įvairius; *kṣīra* – pieno; *bhedam* – įvairias rūšis; *kuru-udvaha* – o geriausiasis iš Kuru genties.

Mano brangus Vidura, o geriausiasis iš Kuru genties, karalius Pṛthu ir visos kitos nuo maisto priklausomos gyvosios esybės sukūrė veršelius ir išmelžė iš motinos Žemės jiems reikiamo maisto. Simboliniu pieno pavidalu jie gavo reikiamus maisto produktus.

28 TEKSTAS

ततो महीपतिः प्रीतः सर्वकामदुघां पृथुः ।
दुहितृत्वे चकारेमां प्रेम्णा दुहितृवत्सलः ॥२८॥

tato mahīpatiḥ prītaḥ sarva-kāma-dughāṁ pṛthuḥ
duhitṛtve cakāremāṁ premṇā duhitṛ-vatsalaḥ

tataḥ – po to; *mahī-patiḥ* – karalius; *prītaḥ* – labai patenkintas; *sarva-kāma* – viso ko troško; *dughām* – duodančios kaip pieną; *pṛthuḥ* – karalius Pṛthu; *duhitṛtve* – elgėsi kaip su dukra; *cakāra* – tapo; *imām* – Žemei; *premṇā* – iš meilės; *duhitṛ-vatsalaḥ* – mylintis savo dukrą.

Kai Žemė apsčiai aprūpino maistu įvairių rūšių gyvąsias esybes, karalius Pṛthu buvo labai ja patenkintas ir pamilo Žemę visa širdimi tarsi savo dukrą.

29 TEKSTAS

चूर्णयन् स्वधनुष्कोट्या गिरिकूटानि राजराट् ।
भूमण्डलमिदं वैन्यः प्रायश्चक्रे समं विभुः ॥२९॥

cūrṇayan sva-dhanuṣ-koṭyā giri-kūṭāni rāja-rāṭ
bhū-maṇḍalam idaṁ vainyaḥ prāyaś cakre samaṁ vibhuḥ

cūrṇayan – sutrupinęs; *sva* – savo; *dhanuḥ-koṭyā* – savo lanku; *giri* – kalnų; *kūṭāni* – viršūnes; *rāja-rāṭ* – imperatorius; *bhū-maṇḍalam* – visą Žemę; *idam* – šią; *vainyaḥ* – Venos sūnus; *prāyaḥ* – beveik; *cakre* – padarė; *samam* – lygia; *vibhuḥ* – galingasis.

Po to karalių karalius Mahārāja Pṛthu savo galingu lanku sutrupino kalnus bei uolas ir taip išlygino Žemės paviršiaus nelygumus. Jo malone beveik visas Žemės rutulio paviršius tapo lygus.

Komentaras: Paprastai kalnuotos vietovės tampa lygios, kai rojaus karalius Indra imasi trupinti uolas ir kalnus žaibo ginklu. Tačiau Mahārāja Pṛthu, Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, nelaukė, kol karalius Indra išlygins Žemės paviršių. Jis tai padarė pats savo galingu lanku.

30 TEKSTAS

अथास्मिन् भगवान् वैन्यः प्रजानां वृत्तिदः पिता ।
निवासान् कल्पयां चक्रे तत्र तत्र यथार्हतः ॥३०॥

athāsmin bhagavān vainyaḥ prajānāṁ vṛttidaḥ pitā
nivāsān kalpayāṁ cakre tatra tatra yathārhataḥ

atha – taip; *asmin* – Žemės planetoje; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *vainyaḥ* – Venos sūnus; *prajānām* – valdiniams; *vṛttidaḥ* – parūpinantis darbo; *pitā* – tėvas; *nivāsān* – vietas gyvenimui; *kalpayām* – tinkamas; *cakre* – sukūrė; *tatra tatra* – visur; *yathā* – kaip; *arhataḥ* – pagal pageidavimus, tinkamas.

Visiems valdiniams karalius Pṛthu buvo kaip tikras tėvas. Visi matė, kaip jis rūpinosi, kad jo valdiniai turėtų pragyvenimo lėšų ir darbo. Išlyginęs Žemės paviršių jis kiekvienam pagal norus skyrė žemės įsikurti.

31 TEKSTAS

ग्रामान् पुरः पत्तनानि दुर्गाणि विविधानि च ।
घोषान् व्रजान् सशिबिरानाकरान् खेटखर्वटान् ॥३१॥

grāmān puraḥ pattanāni durgāṇi vividhāni ca
ghoṣān vrajān sa-śibirān ākarān kheṭa-kharvaṭān

grāmān – kaimus; *puraḥ* – miestus; *pattanāni* – gyvenvietes; *durgāṇi* – tvirtoves; *vividhāni* – įvairius; *ca* – ir; *ghoṣān* – buveines piemenims; *vrajān* – galvijų tvartus; *sa-śibirān* – su stovyklomis; *ākarān* – kasyklas; *kheṭa* – žemdirbių gyvenvietes; *kharvaṭān* – kaimelius kalnuose.

Karalius statė kaimus, gyvenvietes, miestus, tvirtoves, taip pat buveines piemenims, tvartus galvijams, įrengė aikšteles karališkosioms stovykloms, numatė vietas kalnakasybai, įkūrė žemdirbių gyvenvietes ir kaimus kalnuose.

32 TEKSTAS

प्राक्पृथोरिह नैवैषा पुरग्रामादिकल्पना ।
यथासुखं वसन्ति स्म तत्र तत्राकुतोभयाः ॥३२॥

prāk pṛthor iha naivaiṣā pura-grāmādi-kalpanā
yathā-sukhaṁ vasanti sma tatra tatrākutobhayāḥ

prāk – iki; *pṛthoḥ* – karaliaus Pṛthu; *iha* – šioje planetoje; *na* – niekada; *eva* – tikrai; *eṣā* – toks; *pura* – miestų; *grāma-ādi* – kaimų ir t.t.; *kalpanā* – planavimas; *yathā* – kaip; *sukham* – patogu; *vasanti sma* – gyveno; *tatra tatra* – čia ir ten; *akutaḥ-bhayāḥ* – nedvejodami.

Prieš karaliui Pṛthu tampant valdovu, niekas nestatė miestų ir kaimų pagal išankstinį planą ir iš anksto neskyrė žemės laukams, ganykloms ir t.t. Miestai kilo stichiškai, visi statėsi sau būstus kaip panorėję. Tačiau

nuo karaliaus Pṛthu valdymo laikų miestus ir gyvenvietes imta statyti planingai.

Komentaras: Posmas liudija, kad planingas miestų užstatymas nėra jokia naujiena, jis vykdomas nuo karaliaus Pṛthu laikų. Indijoje senovės miestų užstatymo pobūdis rodo, kad juose buvo taikomi įprasti planavimo metodai. „Śrīmad-Bhāgavatam“ aprašo daugybę tokių senovės miestų. Viešpaties Kṛṣṇos karalystės sostinė Dvārakā dar prieš penkis tūkstantmečius buvo pastatyta pagal išankstinį planą. Taip statyti ir Mathurā bei Hastinapuras (šiuolaikinis Delis). Planinga didelių ir mažų miestų statyba nėra naujausių laikų laimėjimas – dideli ir maži miestai statyti pagal išankstinį architektūrinį planą jau senų senovėje.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti aštuonioliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Mahārāja Pṛthu melžia Žemę“.

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

Karalius Pṛthu rengia šimtą žirgo aukojimų

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
अथादीक्षत राजा तु हयमेधशतेन सः ।
ब्रह्मावर्ते मनोः क्षेत्रे यत्र प्राची सरस्वती ॥ १ ॥

maitreya uvāca
athādīkṣata rājā tu hayamedha-śatena saḥ
brahmāvarte manoḥ kṣetre yatra prācī sarasvatī

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *atha* – po to; *adīkṣata* – pradėjo; *rājā* – karalius; *tu* – tuomet; *haya* – žirgo; *medha* – aukojimų; *śatena* – šimtą; *saḥ* – jis; *brahmāvarte* – žinomoje Brahmāvartos vardu; *manoḥ* – Svāyambhuvos Manu; *kṣetre* – žemėje; *yatra* – kur; *prācī* – į rytus; *sarasvatī* – Sarasvatī upė.

Didis išminčius Maitreya tęsė: O Vidura, ten, kur Sarasvatī upė teka į rytus, kur driekiasi Brahmāvarta, kurią valdė Svāyambhuva Manu, karalius Pṛthu nutarė surengti šimtą žirgo aukojimų.

2 TEKSTAS

तदभिप्रेत्य भगवान् कर्मातिशयमात्मनः ।
शतक्रतुर्न ममृषे पृथोर्यज्ञमहोत्सवम् ॥ २ ॥

tad abhipretya bhagavān karmātiśayam ātmanaḥ
śata-kratur na mamṛṣe pṛthor yajña-mahotsavam

tat abhipretya – mąstydamas apie tai; *bhagavān* – galingasis; *karma-atiśayam* – pranokti karminėje veikloje; *ātmanaḥ* – jį; *śata-kratuḥ* – karalius Indra, atlikęs šimtą tokių aukojimų; *na* – ne; *mamṛṣe* – pakentė; *pṛthoḥ* – karaliaus Pṛthu; *yajña* – aukojimo; *mahā-utsavam* – iškilmingų apeigų.

Kai žinia apie ištaigingus Mahārājos Pṛthu aukojimus pasiekė galingąjį dangaus valdovą Indrą, jis nutarė, kad karalius Pṛthu ketina pranokti jį karminėje veikloje. Ši mintis Indrai buvo nepakeliama.

Komentaras: Kiekvienas, kuris ateina į materialų pasaulį mėgautis gyvenimu arba pavergti materialią gamtą, pavydi kitiems. Ne išimtis ir dangaus valdovas Indra. Šventraščiai liudija, kad pavydas ne sykį aptemdė Indrai protą. Didžiausią pavydo jausmą Indrai sukeldavo didingi aukojimai ir *yogų* įgytos *siddhi* galios. Negalėdamas susitaikyti su kitų laimėjimais, Indra kaišiojo pagalius jiems į ratus. Jis baiminosi, kad žmogus, rengiantis aukojimus ar praktikuojantis mistinę *yogą,* kėsinasi užimti jo vietą. Kadangi materialaus pasaulio gyventojų nedžiugina svetimi laimėjimai, juos šventraščiai vadina *matsara* („pavyduoliai“). Neatsitiktinai „Śrīmad-Bhāgavatam“ pradžioje teigiama, jog ši knyga skirta tiems, kurių negriaužia pavydas (*nirmatsara*). Kitaip sakant, neatsikračius pavydo neįmanoma tobulėti dvasiniame, tai yra Krsnos sąmonės, kelyje. Tarp Krsną įsisąmoninusių žmonių vyrauja visai kitokie santykiai. Kai vienas bhaktas kuo nors pralenkia kitą, pastarasis tik džiaugiasi jo laimėjimais. Visiškas pavydo nebuvimas yra vienas iš Vaikuṇṭhos gyventojams būdingų bruožų. Jei žmogus pavydi savo varžovui, tai reiškia, jog jo sąmonė yra materiali. Pavydas būdingas net ir pusdieviams, įgaliotiems tvarkyti materialios visatos reikalus.

3 TEKSTAS

यत्र यज्ञपतिः साक्षाद्भगवान् हरिरीश्वरः ।
अन्वभूयत सर्वात्मा सर्वलोकगुरुः प्रभुः ॥ ३ ॥

yatra yajña-patiḥ sākṣād bhagavān harir īśvaraḥ
anvabhūyata sarvātmā sarva-loka-guruḥ prabhuḥ

yatra – kur; *yajña-patiḥ* – visų aukojimų objektas; *sākṣāt* – tiesiogiai; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *hariḥ* – Viešpats Viṣṇu; *īśvaraḥ* – aukščiausias valdovas; *anvabhūyata* – buvo matomas; *sarva-ātmā* – Supersiela visų gyvųjų esybių širdyse; *sarva-loka-guruḥ* – visų planetų valdovas, arba visų mokytojas; *prabhuḥ* – savininkas.

Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Viešpačiui Viṣṇu, kuris Supersielos pavidalu glūdi visų gyvųjų esybių širdyse, priklauso visos planetos ir visų aukojimų vaisiai. Jis asmeniškai dalyvavo Mahārājos Pṛthu surengtose aukojimo apeigose.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *sākṣāt.* Pṛthu Mahārāja buvo Viešpaties Viṣṇu *śaktyāveśa-avatāra,* o tai reiškia, jog jis priklausė paprastų gyvųjų esybių kategorijai, bet buvo gavęs iš Viešpaties Viṣṇu ypatingus įgaliojimus. Viešpats Viṣṇu yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jis priklauso *viṣṇu-tattvos,* o Mahārāja Pṛthu – *jīva-tattvos* kategorijai. *Viṣṇu-tattva* – tai Pats Viešpats, o *jīva-tattva* yra Jo neatsiejama dalelė. Kai Viešpats suteikia Savo neatsiejamai dalelei ypatingus įgaliojimus, ji vadinama *śaktyāveśa-avatāra.* Viešpats Viṣṇu posme pavadintas *harir īśvaraḥ.* Viešpaties malonė begalinė, Jis išvaduoja Savo bhaktus nuo visų kančių. Todėl Jį vadina Hari. Kitas Jo vardas *īśvara,* nes, kaip aukščiausiasis valdovas, Jis turi neribotą veikimo laisvę. Aukščiausiasis *īśvara, puruṣottama* yra Viešpats Kṛṣṇa. Viešpats patvirtina esąs aukščiausiasis valdovas, *īśvara,* kai sako Savo bhaktui „Bhagavad-gītoje“ (18.66): „Atmesk visas religijas ir tiesiog atsiduok Man. Aš apsaugosiu tave nuo visų nuodėmių pasekmių – tau nėra ko bijoti.“ Kas atsidavė Viešpaties globai, išsyk nusiplauna nuodėmes. Aukščiausiasis posme pavadintas *sarvātma.* Tai reiškia, kad Jis Supersielos pavidalu glūdi visų gyvųjų esybių širdyse ir todėl yra aukščiausias jų mokytojas. Sėkmė lydės gyvenime tą, kuriam nusišypso laimė išgirsti Viešpaties Kṛṣṇos žodžius, užrašytus „Bhagavad-gītoje“, ir įsisavinti jos pamokas. Viešpats Kṛṣṇa yra neprilygstamas žmonijos dvasinis mokytojas.

4 TEKSTAS

अन्वितो ब्रह्मशर्वाभ्यां लोकपालैः सहानुगैः ।
उपगीयमानो गन्धर्वैर्मुनिभिश्चाप्सरोगणैः ॥ ४ ॥

anvito brahma-śarvābhyāṁ loka-pālaiḥ sahānugaiḥ
upagīyamāno gandharvair munibhiś cāpsaro-gaṇaiḥ

anvitaḥ – lydimas; *brahma* – Viešpaties Brahmos; *śarvābhyām* – ir Viešpaties Śivos; *loka-pālaiḥ* – visų visatos planetų valdovų; *saha anugaiḥ* – kartu su jų palydomis; *upagīyamānaḥ* – šlovinamas; *gandharvaiḥ* – Gandharvalokos gyventojų; *munibhiḥ* – didžiųjų išminčių; *ca* – ir; *apsaraḥ-gaṇaiḥ* – Apsaralokos gyventojų.

Viešpats Viṣṇu atvyko į aukojimo areną lydimas Viešpaties Brahmos, Viešpaties Śivos ir visų visatos planetų valdovų, kartu su jų palydomis. Jam pasirodžius Gandharvalokos bei Apsaralokos gyventojai ir didieji išminčiai ėmė Jį šlovinti.

5 TEKSTAS

सिद्धा विद्याधरा दैत्या दानवा गुह्यकादयः ।
सुनन्दनन्दप्रमुखाः पार्षदप्रवरा हरेः ॥ ५ ॥

siddhā vidyādharā daityā dānavā guhyakādayaḥ
sunanda-nanda-pramukhāḥ pārṣada-pravarā hareḥ

siddhāḥ – Siddhalokos gyventojai; *vidyādharāḥ* – Vidyādharalokos gyventojai; *daityāḥ* – demoniški Diti ainiai; *dānavāḥ – asurai; guhyaka-ādayaḥ – yakṣai* ir kiti; *sunanda-nanda-pramukhāḥ* – priešakyje su Nanda ir Sunanda, artimiausiais Viešpaties Viṣṇu palydovais Vaikuṇṭhoje; *pārṣada* – palydovai; *pravarāḥ* – pagarbūs; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens.

Viešpačiui iš paskos ėjo Siddhalokos ir Vidyādharalokos gyventojai, visi Diti ainiai, demonai ir yakṣai. Jo palydoje buvo artimiausi Viešpaties palydovai su Nanda ir Sunanda priešakyje.

6 TEKSTAS

कपिलो नारदो दत्तो योगेशाः सनकादयः ।
तमन्वीयुर्भागवता ये च तत्सेवनोत्सुकाः ॥ ६ ॥

kapilo nārado datto yogeśāḥ sanakādayaḥ
tam anvīyur bhāgavatā ye ca tat-sevanotsukāḥ

kapilaḥ – Kapila Munis; *nāradaḥ* – didis išminčius Nārada; *dattaḥ* – Dattātreya; *yoga-īśāḥ* – mistinių galių valdovai; *sanaka-ādayaḥ* – su Sanaka priešakyje; *tam* – paskui Viešpatį Viṣṇu; *anvīyuḥ* – sekė; *bhāgavatāḥ* – iškilūs bhaktai; *ye* – visi tie, kurie; *ca* – taip pat; *tat-sevana-utsukāḥ* – visuomet dega troškimu tarnauti Viešpačiui.

Į šį didingą aukojimą drauge su Viešpačiu Viṣṇu suėjo nuolat į tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui pasinėrę iškilūs bhaktai, didieji išminčiai Kapila, Nārada ir Dattātreya, taip pat Sanaka Kumāra bei kiti didieji mistikai.

7 TEKSTAS

यत्र धर्मदुघा भूमिः सर्वकामदुघा सती ।
दोग्धि स्माभीप्सितानर्थान् यजमानस्य भारत ॥ ७ ॥

yatra dharma-dughā bhūmiḥ sarva-kāma-dughā satī
dogdhi smābhīpsitān arthān yajamānasya bhārata

yatra – kur; *dharma-dughā* – duodanti tiek pieno, kiek reikia religiniams aukojimams rengti; *bhūmiḥ* – Žemė; *sarva-kāma* – visus troškimus; *dughā* – išmelžiant kaip pieną; *satī* – karvė; *dogdhi sma* – davė; *abhīpsitān* – trokštamus; *arthān* – dalykus; *yajamānasya* – atliekančiam aukų atnašavimą; *bhārata* – o Vidura.

O Vidura, pasivertusi melžiama karve, kāma-dhenu, į didingąjį aukojimą atvyko ir pati Žemė. Atlikus yajñą buvo patenkinti visi žmonių gyvybiniai poreikiai.

Komentaras: Ypatinga reikšmė tenka posmo žodžiui *dharma-dughā,* nes jis yra žodžio *kāma-dhenu* sinonimas. *Kāma-dhenu* – tai *surabhi* karvė. *Surabhi* gyvena dvasiniame pasaulyje ir, pasak „Brahma-saṁhitos“, Viešpats Kṛṣṇa Pats jas gano: *surabhīr abhipālayantam. Surabhi* galima melžti kiek tik nori kartų ir ji visada duos reikiamą pieno kiekį. Iš pieno gaunama daugybę vertingų produktų, visų pirma, tai lydytas sviestas, reikalingas didiesiems aukojimams atlikti. Jei žmonės liausis rengę nustatytus aukojimus, jie nebeįstengs patenkinti savo gyvybinių poreikių. „Bhagavad-gītā“ patvirtina, kad Viešpats Brahmā sukūrė žmones kartu su *yajña,* aukojimo aktu. *Yajña* – tai Pats Viešpats Viṣṇu, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, o *yajña* – tai Aukščiausiajam Dievo Asmeniui skirtas aukojimo aktas. Tačiau Kali-yugoje yra nepaprastai sunku surasti brahmanus, kurie išmanytų kaip atliktų aukojimą pagal visus Vedų reikalavimus. Todėl Kali amžiaus žmonėms „Śrīmad-Bhāgavatam“ pataria rengti *saṅkīrtana-yajñą* (*yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyaiḥ*). Jeigu dalyvaus *saṅkīrtana-yajñoje* žmonės

suteiks džiaugsmo *yajña-puruṣai,* Viešpačiui Caitanyai, ir pelnys didingų praeities aukojimų teikiamus vaisius. Vykdydami aukojimus karalius Pṛthu ir kiti Žemės gyventojai patenkindavo visus savo gyvybinius poreikius. Mūsų dienomis Tarptautinė Kṛṣṇos sąmonės bendrija pradėjo *saṅkīrtanos* judėjimą. Kiekvienas gali dalyvauti šiame didingame aukojime prisidėdamas prie mūsų bendrijos veiklos. Jeigu žmonės dalyvaus *saṅkīrtana-yajñoje,* jie užmirš kas yra nepriteklius. Atliekant *saṅkīrtana-yajñą* įveikiami sunkumai visose gyvenimo srityse, taip pat ir gamybos sferoje. Mūsų judėjimas turi aprėpti visas visuomenės gyvenimo sritis – socialinę, politinę, gamybinę, komercinę ir t.t. Jei tai atsitiks, visuomenė bus laiminga ir joje viešpataus santarvė.

8 TEKSTAS

ऊहुः सर्वरसान्नद्यः क्षीरदध्यन्नगोरसान् ।
तरवो भूरिवर्ष्माणः प्रासूयन्त मधुच्युतः ॥ ८ ॥

ūhuḥ sarva-rasān nadyaḥ kṣīra-dadhy-anna-go-rasān
taravo bhūri-varṣmāṇaḥ prāsūyanta madhu-cyutaḥ

ūhuḥ – atplukdė; *sarva-rasān* – visų rūšių skonius; *nadyaḥ* – upės; *kṣīra* – pieną; *dadhi* – rūgpienį; *anna* – įvairius maisto produktus; *go-rasān* – kitus pieno produktus; *taravaḥ* – medžiai; *bhūri* – milžiniškus; *varṣmāṇaḥ* – turintys kūnus; *prāsūyanta* – vedė vaisius; *madhu-cyutaḥ* – teikė medų.

Upių vandenys atplukdė saldų, aštrų, rūgštų bei kitus skonius, o milžiniški medžiai teikė vaisius ir gausybę medaus. Sočiai prisiskabiusios žalios žolės karvės davė žmonėms į valias pieno, rūgpienio, lydyto sviesto ir kitų pieno produktų.

Komentaras: Kai upės neužterštos, kai jos teka nevaržomai, periodiškai patvinsta ir išsiliedamos iš savo krantų patręšia dirvą, joje uždera gausus vaisių, daržovių bei grūdų derlius. Žodis *rasa* reiškia „skonis“. Iš tikrųjų *rasos* randasi iš Žemės. Patekusios į dirvą sėklos sudygsta, iš jų išauga medžiai ir augalai, kurie patenkina įvairiausius skonio pojūčius. Pavyzdžiui, cukranendrių sunka patenkina saldaus skonio poreikį, o apelsinų sultys – saldžiarūgščio skonio poreikį. Šį poreikį patenkina ir ananasų bei kitų vaisių skonis. Raudonieji pipirai patenkina aštraus skonio poreikį. Skirtingos sėklos iš tos pačios dirvos pasisavina atitinkamus skonius. „Bhagavad-gītoje“ (7.10) Kṛṣṇa sako: *bījaṁ māṁ sarva-bhūtānām* – „Aš esu

pirminė visa ko sėkla.“ Kaip teigiama „Īšopanišadoje“, materialiame pasaulyje yra viskas, kas būtina gyvybei: *pūrṇam idam.* Aukščiausiasis Dievo Asmuo pasirūpina, kad gyvosioms būtybėms nieko netrūktų. Todėl žmonės turėtų išmokti, kaip patenkinti *yajña-puruṣą,* Viešpatį Viṣṇu. Svarbiausia visų gyvųjų esybių pareiga – suteikti džiaugsmo Viešpačiui, nes gyvosios esybės yra Jo neatsiejamos dalelės. Taigi Aukščiausiojo Viešpaties sumanymu, gyvosios esybės turėtų vykdyti savo prigimtinę pareigą, antraip jos pasmerktos kančioms. Toks gamtos dėsnis.

Žodžiai *taravo bhūri-varṣmāṇaḥ* reiškia „didžiuliai medžiai su vešlia lapija“. Šie medžiai sukurti tam, kad duotų žmogui medaus ir įvairiausių vaisių. Kitaip sakant, miškas turėtų aprūpinti mus medumi, vaisiais ir gėlėmis. Deja, Kali-yugoje žmonės neatlieka aukojimų, todėl, nors miškuose auga daug aukštų medžių, jie nenokina pakankamai vaisių ir bitės juose nekaupia medaus. Taigi *yajña* yra pradžių pradžia, o geriausia *yajña* Kali-yugoje – *saṅkīrtanos* judėjimo skleidimas visame pasaulyje.

9 TEKSTAS

सिन्धवो रत्ननिकरान् गिरयोऽन्नं चतुर्विधम् ।
उपायनमुपाजह्रुः सर्वे लोकाः सपालकाः ॥ ९ ॥

sindhavo ratna-nikarān girayo 'nnaṁ catur-vidham
upāyanam upājahruḥ sarve lokāḥ sa-pālakāḥ

sindhavaḥ – vandenynai; *ratna-nikarān* – krūvas brangakmenių; *girayaḥ* – kalnai; *annam* – maisto; *catuḥ-vidham* – keturių rūšių; *upāyanam* – dovanas; *upājahruḥ* – sunešė; *sarve* – visi; *lokāḥ* – visų planetų gyventojai; *sa-pālakāḥ* – kartu su savo valdovais.

Visų visatos planetų gyventojai sykiu su jų valdovais pusdieviais gausiai apdovanojo karalių Pṛthu. Vandenynai ir jūros buvo turtingi brangakmenių ir perlų, o kalnai – dirvai reikalingų mineralų. Žemėje netrūko nė vienos iš keturių rūšių maisto.

Komentaras: Pasak „Īšopanišados“ materialus pasaulis taip sutvarkytas, kad gali aprūpinti viskuo, ko reikia ne tik žmonėms, bet ir žvėrims, ropliams, vandens gyviams ir medžiams. Vandenynuose ir jūrose formuojasi perlai, koralai ir brangakmeniai, kuriuos Dievo įstatymų besilaikantys žmonės gali naudoti savo reikmėms. Kalnai turtingi mineralų, o nuo kalnų tekančios upės neša juos į žemumas ir tręšia laukus, kurie duoda žmonėms

keturių rūšių maistą. Sanskrite keturios maisto rūšys vadinamos *carvya* (kramtomas), *lehya* (laižomas), *cūṣya* (čiulpiamas), *peya* (geriamas).

Išreiškę pagarbą karaliui Pṛthu planetų gyventojai kartu su jų valdovais pusdieviais gausiai jį apdovanojo ir pripažino, kad Mahārāja Pṛthu yra vertas pasaulio valdovo vardo, nes, būdamas išmintingas valdovas, pasirūpino, kad gyvosios būtybės būtų laimingos ir klestėtų. Posme aiškiai nurodyta, kad vandenynų ir jūrų paskirtis – formuoti brangakmenius, tačiau Kali-yugoje vandenynai ir jūros naudojamos žvejybai. Senovėje žvejoti buvo leidžiama tik *śūdroms* ir varguoliams, tuo tarpu aukštesniųjų luomų atstovai, *kṣatriyai* ir *vaišyai,* vandenyne ieškojo perlų, brangakmenių ir koralų. Varguoliai traukdavo pilnus tinklus žuvies, tačiau savo verte jų laimikis ir iš tolo neprilygo net vienam perlui ar koralui. Mūsų laikais žmonės pastatė daugybę fabrikų, trąšų gamyklų, tačiau, kai Aukščiausiasis Viešpats yra patenkintas Jo garbei surengtomis *yajñomis,* kalnuose savaime susiformuoja cheminės medžiagos, tinkamos trešti laukams. Galų gale viskas priklauso nuo to, ar žmonės atlieka aukojimus pagal Vedų priesakus.

10 TEKSTAS

इति चाधोक्षजेशस्य पृथोस्तु परमोदयम् ।
असूयन् भगवानिन्द्रः प्रतिघातमचीकरत् ॥१०॥

iti cādhokṣajeśasya pṛthos tu paramodayam
asūyan bhagavān indraḥ pratighātam acīkarat

iti – tokiu būdu; *ca* – taip pat; *adhokṣaja-īśasya* – kuris garbino Adhokṣają; *pṛthoḥ* – karaliui Pṛthu; *tu* – tuomet; *parama* – didžiausių; *udayam* – turtų; *asūyan* – pavydėjęs; *bhagavān* – nepaprastai galingas; *indraḥ* – dangaus valdovas; *pratighātam* – trukdyti; *acīkarat* – pradėjo.

Karalius Pṛthu visada laikė save Adhokṣajos, Aukščiausiojo Dievo Asmens, tarnu. Atlikęs daugybę aukojimų Aukščiausiojo Viešpaties malone jis įgijo antžmogiškų galių, tačiau dangaus valdovui Indrai karaliaus laimėjimai ir turtai kėlė nerimą ir jis nutarė žūtbūt sutrukdyti karaliui Pṛthu.

Komentaras: Pažymėtini trys posmo žodžiai: *adhokṣaja, bhagavān indraḥ* ir *pṛthoḥ.* Mahārāja Pṛthu buvo Viṣṇu įsikūnijimas ir sykiu iškilus Aukščiausiojo Viešpaties bhaktas. Nepaisant nepaprastų galių, kurias jam dovanojo Viešpats Viṣṇu, jis yra paprasta gyvoji būtybė, kurios pareiga tarnauti

Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Kitaip sakant, apie savo amžinus santykius su Aukščiausiuoju neturi teisės užmiršti net ypatingų galių turintis Viešpaties įsikūnijimas. Kali-yugoje atsiranda daug apsišaukėlių, besiskelbiančių Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. *Bhagavān indraḥ* reiškia, kad gyvoji esybė gali tapti tokia pat galinga, kaip pats karalius Indra, nes net karalius Indra yra paprasta šio pasaulio būtybė, kuriai, kaip ir kiekvienai sąlygotai sielai, būdingos keturios ydos. Karalius Indra posme pavadintas *bhāgavanu,* nors paprastai šis epitetas skiriamas Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Šiame kontekste karalius Indra vadinamas *bhāgavanu* pripažįstant jo valdžią ir įtaką, tačiau, kad ir būdamas *bhāgavanu,* Indra pavydėjo Viešpaties įsikūnijimui, Mahārājai Pṛthu. Materialistinė gyvensena daro tokią neigiamą įtaką, kad netgi karalius Indra užsiplieskia pavydu Dievo įsikūnijimui.

Kiekvienam iš mūsų reikėtų suvokti sąlygotos sielos nuopuolio priežastis. Karaliaus Pṛthu klestėjimą lėmė ne materialios aplinkybės. Pasak posmo, jis buvo didis Adhokṣajos tarnas. *Adhokṣaja* yra protu nesuvokiamo ir žodžiais nenusakomo Dievo Asmens epitetas, tačiau bhaktui Aukščiausiasis Dievo Asmuo pasirodo pirminiu pavidalu, kuris spinduliuoja amžina palaima ir išmintimi. Nors ribotos materialios juslės neleidžia paprastam žmogui patirti Dievą tiesiogiai, Savo bhaktui Aukščiausiasis Viešpats suteikia teisę regėti Jį savo akimis.

11 TEKSTAS

चरमेणाश्वमेधेन यजमाने यजुष्पतिम् ।
वैन्ये यज्ञपशुं स्पर्धन्नपोवाह तिरोहितः ॥११॥

carameṇāśvamedhena yajamāne yajuṣ-patim
vainye yajña-paśuṁ spardhann apovāha tirohitaḥ

carameṇa – paskutiniojo; *aśva-medhena* – *aśvamedhos* aukojimo metu; *yajamāne* – kai jis rengė aukojimą; *yajuḥ-patim* – *yajños* valdovo, Viṣṇu, patenkinimui; *vainye* – karaliaus Venos sūnus; *yajña-paśum* – aukojimui skirtą gyvulį; *spardhan* – iš pavydo; *apovāha* – pavogė; *tirohitaḥ* – tapęs nematomu.

Kai Mahārāja Pṛthu rengėsi paskutinei aśvamedha-yajñai, pavydo apakintas karalius Indra pasivertė nematomu ir pagrobė aukojimui skirtą žirgą.

Komentaras: Karalių Indrą šventraščiai vadina *śata-kratu,* nes jis atliko šimtą žirgo aukojimų (*aśvamedha-yajñų*). Neužmirškime, kad aukojamas gyvūnas nežūdavo. Teisingai sukartojus Vedų *mantras* paaukotas gyvūnas atgimdavo nauju kūnu. Tai liudijo apie tai, jog *yajña* atlikta sėkmingai. Kai karalius Pṛthu sumanė atlikti šimtą žirgo aukojimų, Indra, negalėdamas susitaikyti su tuo, kad karalius jį pranoks, nutarė žūtbūt jam sutrukdyti. Kadangi Indra buvo paprasta gyvoji esybė, jis užsiplieskė pavydu karaliui Pṛthu. Norėdamas, kad *yajña* neįvyktų, jis pasivertė nematomu ir pagrobė aukojimo žirgą.

12 TEKSTAS

तमत्रिर्भगवानैक्षत्त्वरमाणं विहायसा ।
आमुक्तमिव पाखण्डं योऽधर्मे धर्मविभ्रमः ॥१२॥

tam atrir bhagavān aikṣat tvaramāṇaṁ vihāyasā
āmuktam iva pākhaṇḍaṁ yo 'dharme dharma-vibhramaḥ

tam – karalių Indrą; *atriḥ* – išminčius Atris; *bhagavān* – pats galingiausias; *aikṣat* – galėjo matyti; *tvaramāṇam* – lekiantį; *vihāyasā* – išorinėje erdvėje; *āmuktam iva* – kaip išsivadavusi asmenybė; *pākhaṇḍam* – apsimetėlį; *yaḥ* – tas, kuris; *adharme* – bedievystę; *dharma* – su religija; *vibhramaḥaḥ* – supainioja.

Norėdamas pagrobti žirgą valdovas Indra apsirengė kaip išsivadavimą pasiekęs atsiskyrėlis. Tai buvo gryniausia apgavystė, nes Indros demonstruojamas religingumas buvo apsimestinis. Išvydęs Indrą su atsiskyrėlio rūbu didis išminčius Atris iškart suvokė, kas nutiko.

Komentaras: Žodis *pākhaṇḍa* kartais tariamas kaip *pāṣaṇḍa.* Šie žodžiai nurodo į apsimetėlį, kuris tik dedasi religingu žmogumi, nors iš tikrųjų yra nusidėjėlis. Indra persirengė šafrano spalvos drabužiais, norėdamas suklaidinti patiklius naivuolius. Daug yra sukčių ir apsišaukėlių, kurie persirengia šafrano drabužiais ir dedasi išsivadavusiais asmenimis ar Dievo įsikūnijimais, klaidindami nepatyrusius žmones. Jau buvo minėta, kad sąlygota siela yra linkusi apgaudinėti kitus. Ne išimtis ir valdovas Indra. Tai reiškia, kad materialios energijos neigiama įtaka paveikė ir jį. Štai kodėl šiame posme vartojami žodžiai *āmuktam iva* – „tariamai išsivadavęs“. Šafrano spalvos *sannyāsio* drabužiai yra visiško materialios veiklos atsižadėjimo simbolis.

Todėl juos turi dėvėti tik tie, kurie visas savo jėgas skiria pasiaukojimo tarnystei. Tokie bhaktai yra tikri *sannyāsiai,* išsivadavimą pasiekę žmonės. „Bhagavad-gītoje“ (6.1) sakoma:

anāśritaḥ karma-phalaṁ kāryaṁ karma karoti yaḥ
sa sannyāsī ca yogī ca na niragnir na cākriyaḥ

„Tikrasis *sannyāsis* ir mistikas yra tas, kuris yra abejingas savo veiklos vaisiams ir veikia iš pareigos jausmo, o ne tas, kuris nekuria aukuro ir nieko neveikia.“

Kitaip sakant, žmogus, kuris aukoja savo darbo vaisius Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, yra tikras *sannyāsis* ir *yogas.* Tariami *sannyāsiai* ir *yogai* egzistavo dar nuo tada, kai karalius Pṛthu surengė aukojimą. Pirmasis, pasiryžęs šiai apgavystei, buvo valdovas Indra. Taip pasielgdamas jis padarė didelę kvailystę. Vienais istorijos tarpsniais tokių apgavikų pasitaiko daugiau, kitais – jų pasitaiko vienetai. *Sannyāsis* turi būti labai apdairus. Viešpats Caitanya įspėja: *sannyāsīra alpa chidra sarva-loke gāya* – net mažiausia *sannyāsio* yda neliks žmonių nepastebėta ir bus išnarstyta iki kaulelio (Cc. *Madhya* 12.51). Todėl *sannyāsos* įžadus gali duoti tik nuoširdūs žmonės, turintys rimtų ketinimų atsižadėti pasaulio. *Sannyāsa* jokiu būdu neturi būti naudojamasi kaip būdu žmonėms apgaudinėti. Kali-yugoje *sannyāsa* apskritai nerekomenduojama, nes šioje epochoje sunku nepasiduoti pagundoms, kurios tyko žmogaus kiekviename žingsnyje. Tik patys iškiliausieji, suvokusieji savo dvasinę esmę, gali rizikuoti tapti *sannyāsiais.* Jokiu būdu *sannyāsa* neturi būti traktuojama kaip pasipelnymo šaltinis arba priemonė kažkokiems materialiems tikslams įgyvendinti.

13 TEKSTAS

अत्रिणा चोदितो हन्तुं पृथुपुत्रो महारथः ।
अन्वधावत सङ्क्रुद्धस्तिष्ठ तिष्ठेति चाब्रवीत् ॥१३॥

atriṇā codito hantuṁ pṛthu-putro mahā-rathaḥ
anvadhāvata saṅkruddhas tiṣṭha tiṣṭheti cābravīt

atriṇā – didžio išminčiaus Atrio; *coditaḥ* – paskatintas; *hantum* – nužudyti; *pṛthu-putraḥ* – karaliaus Pṛthos sūnus; *mahā-rathaḥ* – šaunusis didvyris; *anvadhāvata* – puolė paskui; *saṅkruddhaḥ* – baisiausiai įpykęs; *tiṣṭha tiṣṭha* – stok, stok; *iti* – taip; *ca* – ir; *abravīt* – jis šaukė.

Sužinojęs iš išminčiaus Atrio apie karaliaus Indros išdaigą karaliaus Pṛthu sūnus baisiausiai įpyko ir puolė paskui Indrą šaukdamas „Stok! Stok!“, ketindamas jį nužudyti.

Komentaras: Žodžiais *tiṣṭha tiṣṭha kṣatriyas* mesdavo iššūkį savo priešui. Kautynių metu *kṣatriyas* neturi teisės pasitraukti iš mūšio lauko. Jei pabūgęs jis vis dėlto puola bėgti, priešininkas meta jam pavymui *tiṣṭha tiṣṭha.* Tikras *kṣatriyas* niekada nežudys bėgančio priešininko ir jokiu būdu nepasitrauks iš mūšio lauko. Pagal *kṣatriyų* garbės kodeksą, *kṣatriyas* mūšio lauke turi arba nugalėti, arba žūti. Nepaisant privilegijuotos padėties, pavogdamas aukojimui skirtą žirgą, dangaus valdovas Indra, be jokių abejonių, padarė nuodėmę. Todėl, nusižengęs *kṣatriyų* įstatymams, jis puolė bėgti, o Pṛthu sūnus sušuko jam „*tiṣṭha tiṣṭha*“.

14 TEKSTAS

तं तादृशाकृतिं वीक्ष्य मेने धर्मं शरीरिणम् ।
जटिलं भस्मनाच्छन्नं तस्मै बाणं न मुञ्चति ॥१४॥

taṁ tādṛśākṛtiṁ vīkṣya mene dharmaṁ śarīriṇam
jaṭilaṁ bhasmanācchannaṁ tasmai bāṇaṁ na muñcati

tam – jį; *tādṛśa-ākṛtim* – taip apsirengusį; *vīkṣya* – pamatęs; *mene* – palaikė; *dharmam* – doringumo arba religingumo; *śarīriṇam* – įsikūnijimu; *jaṭilam* – susirišusį plaukus į kuodą; *bhasmanā* – pelenais; *acchannam* – apsibarsčiusį visą kūną; *tasmai* – į jį; *bāṇam* – strėlės; *na* – ne; *muñcati* – jis paleido.

Išvydęs karalių Indrą, apsirengusį sannyāsio drabužiais, susirišusį plaukus į kuodą ir apsibarsčiusį pelenais, karaliaus Pṛthu sūnus palaikė jį religingu žmogumi, šventu sannyāsiu ir todėl nepervėrė jo savo strėle.

15 TEKSTAS

वधान्निवृत्तं तं भूयो हन्तवेऽत्रिरचोदयत् ।
जहि यज्ञहनं तात महेन्द्रं विबुधाधमम् ॥१५॥

vadhān nivṛttaṁ taṁ bhūyo hantave 'trir acodayat
jahi yajña-hanaṁ tāta mahendraṁ vibudhādhamam

vadhāt – žudyti; *nivṛttam* – neketinusį; *tam* – Pṛthu sūnų; *bhūyaḥ* – vėl; *hantave* – nužudyti; *atriḥ* – didis išminčius Atris; *acodayat* – paskatino; *jahi* – nužudyk; *yajña-hanam* – tą, kuris sukliudė aukojimui; *tāta* – mano sūnau; *mahā-indram* – didįjį dangaus karalių Indrą; *vibudha-adhamam* – žemiausiąjį iš pusdievių.

Kai Indros apgautas Pṛthu sūnus jo nenužudė ir tuščiomis grįžo atgal, Atris Munis dar sykį įsakė jam surasti ir mirtimi nubausti dangaus valdovą, nes manė, jog nutraukęs Mahārājos Pṛthu aukojimą Indra nusipelnė žemiausiojo iš pusdievių vardo.

16 TEKSTAS

एवं वैन्यसुतः प्रोक्तस्त्वरमाणं विहायसा ।
अन्वद्रवदभिक्रुद्धो रावणं गृध्रराडिव ॥१६॥

evaṁ vainya-sutaḥ proktas tvaramāṇaṁ vihāyasā
anvadravad abhikruddho rāvaṇaṁ gṛdhra-rāḍ iva

evam – taip; *vainya-sutaḥ* – karaliaus Pṛthu sūnus; *proktaḥ* – gavęs nurodymą; *tvaramāṇam* – strimgalviais skuodžiantį Indrą; *vihāyasā* – danguje; *anvadravat* – ėmė persekioti; *abhikruddhaḥ* – įtūžio pagautas; *rāvaṇam* – Rāvaṇą; *gṛdhra-rāṭ* – grifų karalius; *iva* – kaip.

Išklausęs išminčiaus žodžius karaliaus Venos vaikaitis tučtuojau leidosi paskui Indrą, kuris strimgalviais skuodė dangumi. Įtūžio pagautas Mahārājos Pṛthu sūnus ėmė persekioti dangaus valdovą kaip grifų karalius persekiojo Rāvaṇą.

17 TEKSTAS

सोऽश्वं रूपं च तद्धित्वा तस्मा अन्तर्हितः स्वराट् ।
वीरः स्वपशुमादाय पितुर्यज्ञमुपेयिवान् ॥१७॥

so 'śvaṁ rūpaṁ ca tad dhitvā tasmā antarhitaḥ svarāṭ
vīraḥ sva-paśum ādāya pitur yajñam upeyivān

saḥ – karalius Indra; *aśvam* – žirgą; *rūpam* – šventojo drabužius; *ca* – ir; *tat* – tai; *hitvā* – palikęs; *tasmai* – jam; *antarhitaḥ* – tapo nematomu; *sva-rāṭ* –

Indra; *vīraḥ* – šaunusis didvyris; *sva-paśum* – savo žirgą; *ādāya* – paėmęs; *pituḥ* – savo tėvo; *yajñam* – į aukojimą; *upeyivān* – jis sugrįžo.

Pamatęs jį atsivejantį karaliaus Pṛthu sūnų Indra tučtuojau nusimetė sannyāsio drabužius ir palikęs žirgą dingo be pėdsakų, o Mahārājos Pṛthu sūnus pergalingai grįžo vedinas pagrobtu žirgu, kad tėvas galėtų pabaigti pradėtą aukojimą.

18 TEKSTAS

तत्तस्य चाद्भुतं कर्म विचक्ष्य परमर्षयः ।
नामधेयं ददुस्तस्मै विजिताश्व इति प्रभो ॥१८॥

tat tasya cādbhutaṁ karma vicakṣya paramarṣayaḥ
nāmadheyaṁ dadus tasmai vijitāśva iti prabho

tat – to; *tasya* – jo; *ca* – ir; *adbhutam* – nepakartojamo; *karma* – žygdarbio; *vicakṣya* – tapę liudininkais; *parama-ṛṣayaḥ* – didieji išminčiai; *nāmadheyam* – vardą; *daduḥ* – suteikė; *tasmai* – jam; *vijita-aśvaḥ* – Vijitāšvos (to, kuris atsikovojo žirgą); *iti* – taip; *prabho* – o brangus valdove, Vidura.

O brangus valdove, Vidura, tapę nepakartojamo Mahārājos Pṛthu sūnaus žygdarbio liudininkais didieji išminčiai vieningai nutarė suteikti jam Vijitāšvos vardą.

19 TEKSTAS

उपसृज्य तमस्तीव्रं जहाराश्वं पुनर्हरिः ।
चषालयूपतश्छन्नो हिरण्यरशनं विभुः ॥१९॥

upasṛjya tamas tīvraṁ jahārāśvaṁ punar hariḥ
caṣāla-yūpataś channo hiraṇya-raśanaṁ vibhuḥ

upasṛjya – sukūręs; *tamaḥ* – tamsą; *tīvram* – nepermatomą; *jahārā* – pagrobė; *aśvam* – žirgą; *punaḥ* – vėl; *hariḥ* – karalius Indra; *caṣāla-yūpataḥ* – nuo gyvuliams aukoti skirto medinio įtaiso; *channaḥ* – slapta; *hiraṇya-raśanam* – prirakintą aukso grandinėmis; *vibhuḥ* – nepaprastai galingas.

O Vidura, nepaprastai galingas dangaus valdovas Indra vėl griebėsi gudrybės ir apsiautė aukojimo areną juoda migla. Prisidengęs tamsa jis vėl pagrobė žirgą, prirakintą aukso grandinėmis greta gyvuliams aukoti skirto medinio įtaiso.

20 TEKSTAS

अत्रिः सन्दर्शयामास त्वरमाणं विहायसा ।
कपालखट्वाङ्गधरं वीरो नैनमबाधत ॥२०॥

atriḥ sandarśayām āsa tvaramāṇaṁ vihāyasā
kapāla-khaṭvāṅga-dharaṁ vīro nainam abādhata

atriḥ – didis išminčius Atris; *sandarśayām āsa* – nurodė; *tvaramāṇam* – paskubomis sprunkantį; *vihāyasā* – danguje; *kapāla-khaṭvāṅga* – atsiskyrėlio lazdą su ant jos užnerta kaukole; *dharam* – kuris rankoje laikė; *vīraḥ* – didvyris (karaliaus Pṛthu sūnus); *na* – ne; *enam* – dangaus karalių Indros; *abādhata* – nužudė.

Didis išminčius Atris ir vėl parodė Mahārājos Pṛthu sūnui Indrą, paskubomis sprunkantį danguje, ir karalaitis šoko jį vytis. Tačiau pamatęs, kad Indra vilki sannyāsio drabužiais ir rankoje laiko atsiskyrėlio lazdą su ant jos užnerta kaukole, narsusis didvyris nutarė jo nežudyti.

21 TEKSTAS

अत्रिणा चोदितस्तस्मै सन्दधे विशिखं रुषा ।
सोऽश्वं रूपं च तद्धित्वा तस्थावन्तर्हितः स्वराट् ॥२१॥

atriṇā coditas tasmai sandadhe viśikhaṁ ruṣā
so 'śvaṁ rūpaṁ ca tad dhitvā tasthāv antarhitaḥ svarāṭ

atriṇā – didžiojo išminčiaus Atrio; *coditaḥ* – pamokytas; *tasmai* – į karalių Indrą; *sandadhe* – nutaikė; *viśikham* – savo strėlę; *ruṣā* – įtūžęs; *saḥ* – karalius Indra; *aśvam* – žirgą; *rūpam* – *sannyāsio* rūbą; *ca* – ir; *tat* – tai; *hitvā* – palikęs; *tasthau* – jis pasiliko ten; *antarhitaḥ* – nematomas; *sva-rāṭ* – nepriklausomas Indra.

Išminčiaus Atrio pamokytas karaliaus Pṛthu sūnus įtūžo ir pakėlė lanką. Pamatęs į save nukreiptą lanką karalius Indra tučtuojau nusimetė apgaulingą sannyāsio rūbą ir paleidęs žirgą pasivertė nematomu.

22 TEKSTAS

वीरश्चाश्वमुपादाय पितृयज्ञमथाव्रजत् ।
तदवद्यं हरे रूपं जगृहुर्ज्ञानदुर्बलाः ॥२२॥

vīraś cāśvam upādāya pitṛ-yajñam athāvrajat
tad avadyaṁ hare rūpaṁ jagṛhur jñāna-durbalāḥ

vīraḥ – karaliaus Pṛthu sūnus; *ca* – taip pat; *aśvam* – žirgą; *upādāya* – parginė; *pitṛ-yajñam* – į tėvo surengto aukojimo areną; *atha* – nuo to laiko; *avrajat* – sugrįžo; *tat* – tą; *avadyam* – pasibjaurėtiną; *hareḥ* – Indros; *rūpam* – rūbą; *jagṛhuḥ* – naudojo; *jñāna-durbalāḥ* – neišmanėliai.

Karaliaus Pṛthu sūnus, šaunusis didvyris Vijitāśva vėl parginė žirgą į tėvo surengto aukojimo areną. Nuo to laiko sekdami karaliaus Indros pavyzdžiu kai kurie neišmanėliai persirenginėja pseudosannyāsių apdarais.

Komentaras: Nuo neatmenamų laikų *sannyāsiai* nešioja rankoje *tridaṇḍą.* Vėlesniais amžiais Śaṅkarācārya savo pasekėjams duodavo *ekadaṇḍa-sannyāsą. Tridaṇḍa-sannyāsiai* – tai *sannyāsiai vaiṣṇavai,* o *ekadaṇḍa-sannyāsiai* yra *māyāvādžiai.* Yra žinoma ir daugiau *sannyāsos* rūšių, tačiau jos prasilenkia su Vedų tradicija. Vieną iš *pseudosannyāsos* formų gelbėdamasis nuo Vijitāśvos, didžiojo Mahārājos Pṛthu sūnaus, rūstybės įvedė karalius Indra. Mūsų dienomis galima sutikti daug pačių įvairiausių *sannyāsių* – vieni jų vaikšto visiškai nuogi, kiti nešiojasi tiktai trišakį ir kaukolę. Pastarieji vadinami *kāpālika sannyāsiais.* Tačiau visos šios *sannyāsos* formos yra neautoritetingos, jų atsiradimą galima paaiškinti tiktai atsitiktinumu, tačiau menkesnės nuovokos žmonės linkę tokius *pseudosannyāsius* laikyti tikrais atsiskyrėliais, nepaisant to, kad jie nepajėgūs padėti žmonėms dvasiškai tobulėti. Šiandien kai kurios misionieriškos organizacijos, nusižengdamos Vedų priesakams, suteikia *sannyāsą* net ir nusidėjėliams. *Śāstros* draudžia turėti neteisėtus lytinius santykius, vartoti narkotikus ir kitas svaiginamąsias medžiagas, valgyti mėsą, žaisti azartinius lošimus, tačiau *pseudosannyāsiams* tai nė motais. Jie valgo viską: mėsą, žuvį, kiaušinius ir t.t. Kartais jie geria vyną ir teisinasi tuo, kad šiaurės šalyse, arčiau

Arkties, apsieiti be alkoholio, žuvies ir mėsos esą neįmanoma. Visą šia nuodėmingą veiklą jie reklamuoja kaip tarnystę vargšams, likimo nuskriaustiems žmonėms, dėl to nelaimingi gyvūnai yra žudomi ir atsiduria šių *pseudosannyāsių* pilvuose. Skaitant tolesnius posmus tampa aišku, kad tokie *pseudosannyāsiai* yra paprasčiausi *pākhaṇḍžiai.* Vedos teigia, jog tas, kuris tapatina Viešpatį Nārāyaṇą su Viešpačiu Śiva ar Viešpačiu Brahma, yra *pākhaṇḍis. Purāṇose* sakoma:

yas tu nārāyaṇaṁ devaṁ brahma-rudrādi-daivataiḥ
samatvenaiva vīkṣeta sa pāṣaṇḍī bhaved dhruvam

Kali-yugoje *pākhaṇḍžiai* yra dažnas reiškinys. Todėl Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu pradėjo *saṅkīrtanos* judėjimą, kad *pākhaṇḍžiai* būtų išgyvendinti. Kas dedasi prie šio *saṅkīrtanos* judėjimo, norėdamas tapti Tarptautinės Kṛṣṇos sąmonės bendrijos nariu, sėkmingai išvengs pragaištingos *pākhaṇḍžių* įtakos.

23 TEKSTAS

यानि रूपाणि जगृहे इन्द्रो हयजिहीर्षया ।
तानि पापस्य खण्डानि लिङ्गं खण्डमिहोच्यते ॥२३॥

yāni rūpāṇi jagṛhe indro haya-jihīrṣayā
tāni pāpasya khaṇḍāni liṅgaṁ khaṇḍam ihocyate

yāni – visi tie, kuriuos; *rūpāṇi* – pavidalai; *jagṛhe* – įgydavo; *indraḥ* – dangaus valdovas; *haya* – žirgą; *jihīrṣayā* – norėdamas pagrobti; *tāni* – visi jie; *pāpasya* – nuodėmingos veiklos; *khaṇḍāni* – išraiška; *liṅgam* – simbolis; *khaṇḍam* – žodis *khaṇḍa; iha* – čia; *ucyate* – pavartotas.

Persirengimas atsiskyrėliu ir visos gudrybės, kurių ėmėsi Indra siekdamas pagrobti aukojimui skirtą žirgą, įkūnija skirtingus bedievybės aspektus.

Komentaras: Pagal Vedų civilizacijos tradicijas, *sannyāsa* yra vienas iš svarbiausių *varṇāśrama-dharmos* elementų. *Sannyāsos* įžadai duodami laikantis *paramparos* normų, kurias nustatė *ācāryos.* Tačiau mūsų laikais daugelis vadinamų *sannyāsių* neturi žalio supratimo apie Dievą. Pirmuoju tokiu *sannyāsiu* apsimetėliu tapo pats Indra, apimtas pavydo Mahārājai Pṛthu, ir Kali-yugoje jis susilaukė daugybės pasekėjų. Kali-yugoje *bona fide*

sannyāsius galima suskaičiuoti ant pirštų. Niekas neturi teisės keisti Vedų nustatytų gyvenimo normų. Kas turėdamas piktų kėslų jas keičia, tas yra bedievis – *pāṣaṇḍis.* „Vaiṣṇava-tantroje“ pasakyta:

yas tu nārāyaṇaṁ devaṁ brahma-rudrādi-daivataiḥ
samatvenaiva vīkṣeta sa pāṣaṇḍī bhaved dhruvam

Nepaisydami šventraščių draudimų šiuolaikiniai *pāṣāṇḍžiai* sukūrė tokias sąvokas, kaip *daridra-nārāyaṇa* arba *svāmi-nārāyaṇa,* užmiršę, kad netgi Brahmā, Śiva ir kiti didieji pusdieviai negretintini su Nārāyaṇa.

24–25 TEKSTAI

एवमिन्द्रे हरत्यश्वं वैन्ययज्ञजिघांसया ।
तद्गृहीतविसृष्टेषु पाखण्डेषु मतिर्नृणाम् ॥२४॥

धर्म इत्युपधर्मेषु नग्नरक्तपटादिषु ।
प्रायेण सज्जते भ्रान्त्या पेशलेषु च वाग्मिषु ॥२५॥

evam indre haraty aśvaṁ vainya-yajña-jighāṁsayā
tad-gṛhīta-visṛṣṭeṣu pākhaṇḍeṣu matir nṛṇām

dharma ity upadharmeṣu nagna-rakta-paṭādiṣu
prāyeṇa sajjate bhrāntyā peśaleṣu ca vāgmiṣu

evam – tokiu būdu; *indre* – kai dangaus karalius; *harati* – pagrobė; *aśvam* – žirgą; *vainya* – karaliaus Venos sūnaus; *yajña* – aukojimui; *jighāṁsayā* – norėdamas sutrukdyti; *tat* – jis; *gṛhīta* – įgijo; *visṛṣṭeṣu* – atmetė; *pākhaṇḍeṣu* – smerktiniems drabužiams; *matiḥ* – potraukį; *nṛṇām* – paprastų žmonių; *dharmaḥ* – religiją; *iti* – taip; *upadharmeṣu* – pseudoreligija; *nagna* – nuogi; *rakta-paṭa* – dėvintys raudonais rūbais; *ādiṣu* – ir kiti; *prāyeṇa* – dažniausiai; *sajjate* – susižavi; *bhrāntyā* – neišmanyme; *peśaleṣu* – patyrę; *ca* – ir; *vāgmiṣu* – gražbyliai.

Taigi norėdamas pagrobti Mahārājos Pṛthu aukojimo žirgą karalius Indra persirengė įvairiais sannyāsiais. Vieni sannyāsiai vaikšto nuogi, kiti dėvi raudonus apdarus ir vadina save kāpālikais. Tačiau jų apdarai ir atributai įkūnija vien jų padarytas nuodėmes. Pseudosannyāsius labai gerbia nusidėjėliai, nes pseudosannyāsiai patys yra bedieviai ir gali logiškai ir įtikinamai pateisinti bet kokius savo nusižengimus. Tačiau turime suprasti,

kad tokie žmonės nėra religijos gynėjai, o tik jais dedasi. Deja, paklydusieji laiko juos pamaldžiais žmonėmis ir imdami iš jų pavyzdį tiesia sau kelią į pražūtį.

Komentaras: „Śrīmad-Bhāgavatam“ sako, jog Kali-yugoje žmonių padėtis nepavydėtina: jie gyvena trumpai, neturi dvasinių žinių ir išpažįsta melagingus religinius mokymus. Todėl žmonės neranda proto ramybės. Vedų raštai iš esmės draudžia Kali-yugoje duoti *sannyāsos* įžadus. Šis draudimas saugo neišmanėlius nuo pagundos piktnaudžiauti *sannyāsio* privilegijomis. Iš tikrųjų egzistuoja viena religija, kurios esmė – tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui ir nuolankiai paklusti Jo valiai. Mes turime įsisąmoninti Kṛṣṇą ir Jam tarnauti. Visos kitos *sannyāsos* ir religijos formos yra melagingos. Tačiau Kali-yugoje žmonės priima jas už gryną pinigą, ir todėl yra verti užuojautos.

26 TEKSTAS

तदभिज्ञाय भगवान् पृथुः पृथुपराक्रमः ।
इन्द्राय कुपितो बाणमादत्तोद्यतकार्मुकः ॥२६॥

tad abhijñāya bhagavān pṛthuḥ pṛthu-parākramaḥ
indrāya kupito bāṇam ādattodyata-kārmukaḥ

tat – tai; *abhijñāya* – suvokęs; *bhagavān* – Dievo įsikūnijimas; *pṛthuḥ* – karalius Pṛthu; *pṛthu-parākramaḥ* – šlovingas savo galybe; *indrāya* – ant Indros; *kupitaḥ* – labai supykęs; *bāṇam* – strėlę; *ādatta* – paėmęs; *udyata* – kilstelėjo; *kārmukaḥ* – lanką.

Mahārāja Pṛthu, apie kurio galybę kalbėjo visas pasaulis, tučtuojau griebėsi lanko ir strėlių pasirengęs pats nužudyti Indrą, nes šis davė pradžią netikroms sannyāsos tradicijoms.

Komentaras: Valdovo pareiga – kovoti su visomis bedievystės pasireiškimo formomis. Kaip Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, karalius Pṛthu privalėjo kovoti su bedievyste dar aršiau. Valstybių vadovai turėtų imti pavyzdį iš karaliaus Pṛthu ir būti tikri Dievo atstovai, t.y. nesitaikstyti su religijos normų laužymu. Deja, mūsų laikais valdovai iš bailumo skelbia savo valstybes pasaulietinėmis. Tokia politika ištrina ribas tarp religijos ir bedievystės, ir žmonės praranda bet kokį susidomėjimą dvasiniu tobulėjimu. Supasaulėjimas skatina žmonių degradaciją ir pasaulis pamažu virsta pragaru.

27 TEKSTAS

तमृत्विजः शक्रवधाभिसन्धितं
विचक्ष्य दुष्प्रेक्ष्यमसह्यरंहसम् ।
निवारयामासुरहो महामते
न युज्यतेऽत्रान्यवधः प्रचोदितात् ॥२७॥

tam ṛtvijaḥ śakra-vadhābhisandhitaṁ
vicakṣya duṣprekṣyam asahya-raṁhasam
nivārayām āsur aho mahā-mate
na yujyate 'trānya-vadhaḥ pracoditāt

tam – karalius Pṛthu; *ṛtvijaḥ* – žyniai; *śakra-vadha* – nužudyti dangaus valdovą; *abhisandhitam* – pasiruošęs; *vicakṣya* – pamatę, kad; *duṣprekṣyam* – bauginančiai atrodantis; *asahya* – buvo nepakeliama; *raṁhasam* – kurio greita reakcija; *nivārayām āsuḥ* – jie uždraudė; *aho* – o; *mahā-mate* – didžiadvasi; *na* – ne; *yujyate* – tinka tau; *atra* – šioje aukojimo arenoje; *anya* – kitus; *vadhaḥ* – žudyti; *pracoditāt* – ne tuos, kuriuos nurodo šventraščiai.

Matydami, kad karalius Pṛthu ne juokais įpyko ir ketina nužudyti Indrą, žyniai ir kiti aukojimo dalyviai ėmė jo maldauti: „O didžiadvasi, nežudyk Indros! Yajños metu leistina žudyti tik aukojimui skirtus gyvūnus. Tokie šāstros priesakai.“

Komentaras: Gyvūnų aukojimas iš esmės nelaikytinas žudymu. Aukojimo tikslas yra visai kitas. Gyvūnai aukojami norint įsitikinti, ar Vedų *mantros* aukojimo metu recituojamos teisingai. Sėkmingai atlikus aukojimą, aukurui paaukoti gyvūnai išeidavo iš liepsnų nauju kūnu. Viešpačiui Viṣṇu skirto aukojimo metu niekas neturi mirti, tad išminčiai ir žyniai įspėjo karalių Pṛthu, jog kėsintis į Indros gyvybę negalima, nes šiam, kaip Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelei, skirta atnašų dalis. Todėl žyniai paprašė karalių Pṛthu nežudyti Indros.

28 TEKSTAS

वयं मरुत्वन्तमिहार्थनाशनं
ह्वयामहे त्वच्छ्रवसा हतत्विषम् ।

अयातयामोपहवैरनन्तरं
प्रसह्य राजन् जुहवाम तेऽहितम् ॥२८॥

vayaṁ marutvantam ihārtha-nāśanaṁ
hvayāmahe tvac-chravasā hata-tviṣam
ayātayāmopahavair anantaraṁ
prasahya rājan juhavāma te 'hitam

vayam – mes; *marut-vantam* – karalių Indrą; *iha* – čia; *artha* – įgyvendinti tavo siekius; *nāśanam* – sutrukdžiusį; *hvayāmahe* – mes pakviesime; *tvat-śravasā* – tavo šlovės įtakoje; *hata-tviṣam* – jau praradusį savo galybę; *ayātayāma* – kurios dar niekada prieš tai nebuvo ištartos; *upahavaiḥ* – atitinkančiomis *mantromis; anantaram* – nedelsiant; *prasahya* – priverstinai; *rājan* – o karaliau; *juhavāma* – mes pasiųsime į aukurą; *te* – tavo; *ahitam* – priešą.

O valdove, pabandęs sutrukdyti tavo aukojimą Indra prarado turėtą galybę. Vedų mantromis, kurios niekada prieš tai dar nebuvo ištartos, mes priversime jį čia atvykti ir pasiųsime į aukurą, nes jis tapo tavo priešu.

Komentaras: Teisingai per aukojimo apeigas ištartos Vedų *mantros* daro stebuklus, tačiau Kali-yugos amžiuje pasaulyje nebeliko kompetentingų brahmanų, galinčių teisingai jas recituoti. Todėl žmonės neturėtų rengti prašmatnių Vedų apeigų. Vienintelė aukojimo forma, kurią *šāstros* rekomenduoja Kali-yugoje, yra *saṅkīrtana-yajña.*

29 TEKSTAS

इत्यामन्त्र्य क्रतुपतिं विदुरास्यर्त्विजो रुषा ।
स्रुग्घस्ताञ्जुह्वतोऽभ्येत्य स्वयम्भूः प्रत्यषेधत ॥२९॥

ity āmantrya kratu-patiṁ vidurāsyartvijo ruṣā
srug-ghastāñ juhvato 'bhyetya svayambhūḥ pratyaṣedhata

iti – taip; *āmantrya* – tarę; *kratu-patim* – karaliui Pṛthu, surengusiam aukojimą; *vidura* – o Vidura; *asya* – Pṛthu; *ṛtvijaḥ* – žyniai; *ruṣā* – labai supykę; *sruk-hastān* – su aukojimo šaukštu rankoje; *juhvataḥ* – aukų atnašavimą

ugnyje; *abhyetya* – pradėjusių; *svayambhūḥ* – Viešpats Brahmā; *pratyaṣedhata* – paprašė neatnašauti aukos.

O Vidura, taip tarę karaliui apeigas vykdę žyniai apimti pykčio iškvietė dangaus valdovą Indrą. Žyniai jau norėjo įpilti į aukurą lydyto sviesto, bet staiga prieš juos apsireiškė Viešpats Brahmā ir paliepė aukojimą nutraukti.

30 TEKSTAS

न वध्यो भवतामिन्द्रो यद्यज्ञो भगवत्तनुः ।
यं जिघांसथ यज्ञेन यस्येष्टास्तनवः सुराः ॥३०॥

na vadhyo bhavatām indro yad yajño bhagavat-tanuḥ
yaṁ jighāṁsatha yajñena yasyeṣṭās tanavaḥ surāḥ

na – ne; *vadhyaḥ* – dera žudyti; *bhavatām* – jums visiems; *indraḥ* – dangaus valdovo; *yat* – kadangi; *yajñaḥ* – Indros vardas; *bhagavat-tanuḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens kūno dalis; *yam* – kurį; *jighāṁsatha* – jūs norite nužudyti; *yajñena* – atlikdami aukojimą; *yasya* – Indros; *iṣṭāḥ* – kuriuos norite patenkinti; *tanavaḥ* – neatsiejamos dalelės; *surāḥ* – pusdieviai.

Viešpats Brahmā tarė žyniams: O žyniai, jūs negalite nužudyti dangaus valdovo Indros – tai ne jūsų darbas. Neužmirškite, kad Indra yra vienas galingiausių Aukščiausiojo Viešpaties pagalbininkų. Jis – tarsi patsai Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Šia yajña jūs norite patenkinti visus pusdievius, bet neužmirškite, jog visi šie pusdieviai yra neatsiejamos dangaus valdovo Indros dalelės. Patys pagalvokite, ar turite teisę nužudyti jį per šį didingą aukojimą?

31 TEKSTAS

तदिदं पश्यत महद्धर्मव्यतिकरं द्विजाः ।
इन्द्रेणानुष्ठितं राज्ञः कर्मैतद्विजिघांसता ॥३१॥

tad idaṁ paśyata mahad- dharma-vyatikaraṁ dvijāḥ
indreṇānuṣṭhitaṁ rājñaḥ karmaitad vijighāṁsatā

tat – tuomet; *idam* – į tai; *paśyata* – pažvelkite; *mahat* – didelį; *dharma* – religiniams principams; *vyatikaram* – nusižengimą; *dvijāḥ* – o didieji brahmanai; *indreṇa* – Indros; *anuṣṭhitam* – atliktą; *rājñaḥ* – valdovo; *karma* – veiklai; *etat* – atlikti šį aukojimą; *vijighāṁsatā* – norinčio sutrukdyti.

Norėdamas sutrukdyti Mahārājai Pṛthu atlikti aukojimą karalius Indra griebėsi gudrybių, kurios ilgainiui iškreips tiesaus religinio kelio esmę. Įsiklausykite į mano žodžius. Jei priešinsitės jam, jis ir toliau piktnaudžiaus savo valdžia ir sukurs dar daugiau bedievystės formų.

32 TEKSTAS

पृथुकीर्तेः पृथोर्भूयात्तर्ह्येकोनशतक्रतुः ।
अलं ते क्रतुभिः स्विष्टैर्यद्भवान्मोक्षधर्मवित् ॥३२॥

pṛthu-kīrteḥ pṛthor bhūyāt tarhy ekona-śata-kratuḥ
alaṁ te kratubhiḥ sviṣṭair yad bhavān mokṣa-dharma-vit

pṛthu-kīrteḥ – visur žinoma; *pṛthoḥ* – karalius Pṛthu; *bhūyāt* – tebūnie; *tarhi* – todėl; *eka-ūna-śata-kratuḥ* – tas, kuris surengė devyniasdešimt devynias *yajñas; alam* – kam; *te* – tau; *kratubhiḥ* – rengti aukojimus; *su-iṣṭaiḥ* – tinkamu būdu; *yat* – kadangi; *bhavān* – tau; *mokṣa-dharma-vit* – žinomas kelias į išsivadavimą.

„Mahārāja Pṛthu surengė devyniasdešimt devynis aukojimus, ir to pakanka," – tarė žyniams Viešpats Brahmā, o tada kreipėsi į Mahārājį Pṛthu: „Tu žinai kelią į išsivadavimą, tad kam atlieki aukojimus?"

Komentaras: Viešpats Brahmā apsireiškė aukojimo arenoje norėdamas nuraminti karalių Pṛthu, kuriam niekaip nesisekė atlikti šimtąjį žirgo aukojimą. Karaliaus Pṛthu ryžtas įgyvendinti savo tikslą ne juokais išgąsdino Indrą, nes Indra buvo vienintelis atlikęs šimtą tokių aukojimų. Pavydas varžovui būdingas visoms gyvosioms esybėms, gyvenančioms materialiame pasaulyje. Net pats dangaus valdovas Indra užsiplieskė pavydu Mahārājai Pṛthu ir norėjo žūtbūt sužlugdyti jo šimtąjį aukojimą. Trokšdamas užkirsti varžovui kelią ir būti nepranokstamas, t.y. norėdamas patenkinti savo jusles, karalius Indra sukūrė įvairias bedievystės formas. Kad padarytų tam galą, Viešpats Brahmā pats atvyko į aukojimo areną. Iš esmės kalbant, Mahārāja Pṛthu buvo iškilus Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktas, todėl jam nebuvo

būtina atlikti Vedų apeigas. Tokios ceremonijos skirtinos karminės veiklos kategorijai ir transcendencijos būvį pasiekusiam bhaktui jų atlikti nebūtina. Tačiau kaip pavyzdingas valdovas Mahārāja Pṛthu privalėjo atlikti šiuos aukojimus. Taigi čia reikėjo rasti kompromisą. Viešpačiui Brahmai palaiminus, Mahārājos Pṛthu šlovė turėjo užtemdyti valdovo Indros šlovę. Taip Viešpaties Brahmos malone, karalius Pṛthu netiesiogiai pasiekė tikslą, kurį buvo sau išsikėlęs, kai sumanė atlikti šimtą žirgo aukojimų.

33 TEKSTAS

नैवात्मने महेन्द्राय रोषमाहर्तुमर्हसि ।
उभावपि हि भद्रं ते उत्तमश्लोकविग्रहौ ॥३३॥

naivātmane mahendrāya roṣam āhartum arhasi
ubhāv api hi bhadraṁ te uttamaśloka-vigrahau

na – ne; *eva* – tikrai; *ātmane* – tapatų tau; *mahā-indrāya* – į dangaus valdovą, Indrą; *roṣam* – pyktį; *āhartum* – nukreipti; *arhasi* – tau reikėtų; *ubhau* – jūs abu; *api* – tikrai; *hi* – taip pat; *bhadram* – linkiu geros kloties; *te* – tau; *uttama-śloka-vigrahau* – Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimai.

Viešpats Brahmā tęsė: Linkiu geros kloties jums abiem, nes judu esate neatsiejamos Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelės. Todėl tau nepridera pykti ant karaliaus Indros, kuris, iš esmės kalbant, yra tapatus tau.

34 TEKSTAS

मास्मिन्महाराज कृथाः स्म चिन्तां
निशामयास्मद्वच आदृतात्मा ।
यद्ध्यायतो दैवहतं नु कर्तुं
मनोऽतिरुष्टं विशते तमोऽन्धम् ॥३४॥

māsmin mahārāja kṛthāḥ sma cintāṁ
niśāmayāsmad-vaca ādṛtātmā
yad dhyāyato daiva-hataṁ nu kartuṁ
mano 'tiruṣṭaṁ viśate tamo 'ndham

mā – ne; *asmin* – tame; *mahā-rāja* – o valdove; *kṛthāḥ* – daryk; *sma* – kaip darei anksčiau; *cintām* – proto neramumo; *niśāmaya* – paklausyk; *asmat* – mano; *vacaḥ* – žodžių; *ādṛta-ātmā* – su didžia pagarba; *yat* – kadangi; *dhyāyataḥ* – to, kuris mąsto; *daiva-hatam* – apie tai, kam sukliudė apvaizda; *nu* – tikrai; *kartum* – daryti; *manaḥ* – protas; *ati-ruṣṭam* – užvaldytas pykčio; *viśate* – pasineria; *tamaḥ* – į tamsą; *andham* – nepermatomą.

O valdove, nenusimink ir nesipiktink, kad tau nebuvo lemta užbaigti sumanyto aukojimo. Paklausyk mano žodžių ir atmink, kad dėl to, kas lemta apvaizdos, neverta sielvartauti. Žmogus, maištaujantis prieš savo lemtį, tik dar giliau pasineria į materialistinės mąstysenos tamsybę.

Komentaras: Net šventiesiems ir labai religingiems žmonėms kartais tenka patirti likimo smūgių. Į savo nelaimes reikia žiūrėti kaip į apvaizdos siunčiamus išbandymus. Net jei turime priežasčių liūdėti, mums nevalia mėginti apgauti likimą, nes tokie bandymai tik nublokš mus į žemiškų rūpesčių prarają. Taip kalbėjo ir Viešpats Kṛṣṇa. Kokia prasmė be reikalo jaudintis? Likimo smūgius reikia išmokti pakęsti.

35 TEKSTAS

क्रतुर्विरमतामेष देवेषु दुरवग्रहः ।
धर्मव्यतिकरो यत्र पाखण्डैरिन्द्रनिर्मितैः ॥३५॥

kratur viramatām eṣa deveṣu duravagrahaḥ
dharma-vyatikaro yatra pākhaṇḍair indra-nirmitaiḥ

kratuḥ – aukojimas; *viramatām* – tegu bus nutrauktas; *eṣaḥ* – šis; *deveṣu* – tarp pusdievių; *duravagrahaḥ* – nepageidaujami polinkiai; *dharma-vyatikaraḥ* – nukrypimai nuo religijos principų; *yatra* – kur; *pākhaṇḍaiḥ* – dėl nuodėmių; *indra* – dangaus valdovo; *nirmitaiḥ* – atliktų.

Viešpats Brahmā tęsė: Nutrauk šiuos aukojimus, nes jie paskatino Indrą sukurti daugybę bedievystės formų. Juk tu žinai, kad net ir pusdieviai turi daug nepageidaujamų troškimų.

Komentaras: Kasdienis žmogaus gyvenimas persmelktas konkurencinės dvasios, ir net Vedų priesakai, išdėstyti *karma-kāṇḍos* skyriuje, neretai tarp *karmių* sukelia priešiškumą ir pavydą. Taip atsitinka todėl, kad *karmis* siekia patirti kuo daugiau malonumų. Tai materialios būties liga. *Karmiai*

nuolat varžosi dėl teisės pirmauti: ir kai tvarko verslo reikalus, ir kai atlieka *yajñas.* Viešpats Brahmā norėjo padaryti galą nesantarvei tarp Viešpaties Indros ir Mahārājos Pṛthu. Kadangi karalius Pṛthu buvo didis bhaktas ir Dievo įsikūnijimas, Viešpats Brahmā paprašė jį nutraukti aukojimą, kad Indra neturėtų dingsties kurti naujas bedievystės formas, kurias mielai perima įstatymų laikytis nenusiteikę žmonės.

36 TEKSTAS

एभिरिन्द्रोपसंसृष्टैः पाखण्डैर्हारिभिर्जनम् ।
ह्रियमाणं विचक्ष्वैनं यस्ते यज्ञध्रुगश्वमुट् ॥३६॥

ebhir indropasaṁsṛṣṭaiḥ pākhaṇḍair hāribhir janam
hriyamāṇaṁ vicakṣvainaṁ yas te yajña-dhrug aśva-muṭ

ebhiḥ – šia; *indra-upasaṁsṛṣṭaiḥ* – dangaus valdovo, Indros; *pākhaṇḍaiḥ* – nuodėminga veikla; *hāribhiḥ* – patrauklia; *janam* – paprasti žmonės; *hriyamāṇam* – susidomės; *vicakṣva* – tik pažvelk; *enam* – į šią; *yaḥ* – to, kuris; *te* – tavo; *yajña-dhruk* – sutrukdė aukojimą; *aśva-muṭ* – kuris pagrobė žirgą.

Tik pažvelk, kokią sumaištį sukėlė karalius Indra pagrobęs aukojimui skirtą žirgą ir nutraukęs tavo aukojimą! Indros nuodėmės daugybei paprastų žmonių taps užkrečiamu pavyzdžiu.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (3.21) pasakyta:

yad yad ācarati śreṣṭhas tad tad evetaro janaḥ
sa yat pramāṇaṁ kurute lokas tad anuvartate

„Kaip pasielgia didis žmogus, taip elgiasi ir paprasti žmonės. Visas pasaulis seka jo pavyzdžiu.“

Trokšdamas patenkinti jusles karalius Indra norėjo sutrukdyti Mahārājai Pṛthu atlikti šimtą žirgo aukojimų. Jis pagrobė žirgą ir persirengęs *sannyāsiu* įsiliejo į bedievių ir atsimetėlių minią. Tokie poelgiai yra labai pavojingi, nes blogas pavyzdys užkrečiamas. Todėl Viešpats Brahmā nutarė, kad *yajñą* reikia sustabdyti ir neleisti Indrai toliau laužyti religijos normų. Lygiai taip pat pasielgė Viešpats Buddha, kai žmonės perdėm dažnai ir be jokio pagrindo ėmė vykdyti Vedų rekomenduojamus gyvūnų aukojimus.

Viešpačiui Buddhai svarbiausiu religijos įstatymu teko paskelbti smurto atsisakymą. Tačiau jo skelbiamas principas prieštaravo Vedų priesakams, reglamentuojantiems aukojimų atlikimą. Senų senovėje atlikdami aukojimus žyniai suteikdavo paaukotam gyvūnui naują gyvenimą. Tačiau ilgainiui žmonės nebeteko galios prikelti gyvūnus ir Vedų ritualai virto beprasmišku nekaltų gyvūnų žudymu. Dėl šios priežasties Viešpats Buddha tuo metu paneigė Vedų autoritetą. Žmonės neturi teisės atlikti aukojimų, kurie sukelia priešingą rezultatą negu nurodyta Vedose. Tokiems aukojimams reikia užkirsti kelią.

Kaip ne kartą rašyta, Kali-yugoje iš esmės neliko kvalifikuotų žyniųbrahmanų, kurie galėtų atlikti Vedų nurodytus ritualus. Todėl mūsų laikų žmogui *śāstros* rekomenduoja *saṅkīrtana-yajñą.* Atlikdami šį aukojimą mes garbiname Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Viešpaties Caitanyos pavidalu ir Jis yra patenkintas. Visų aukojimų tikslas – suteikti džiaugsmą Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Viṣṇu. Viešpats Viṣṇu, arba Viešpats Kṛṣṇa, apsireiškia Viešpačiu Caitanya, todėl išmintingi žmonės turėtų stengtis suteikti Jam malonumą atlikdami *saṅkīrtana-yajñą. Saṅkīrtana-yajña* – pats lengviausias būdas patenkinti Viešpatį Viṣṇu Kali amžiuje. Užuot išradinėję naujas religijos formas ir tokiu būdu kūrę papildomas problemas, kurių ir taip nuodėmingoje Kali-yugoje per akis, žmonės turėtų tiesiog laikytis šventraščių priesakų ir atlikti mūsų amžiui skirtus aukojimus. Kali-yugoje žmonės steigia tūkstančius skerdyklų, kur maistui žudomi gyvūnai. Senosios religinės apeigos, jei jos būtų atkurtos savo pirmykščiu pavidalu, suteiktų žmonėms dar vieną dingstį žudyti gyvūnus. Kalkutoje apstu mėsos krautuvėlių, kuriose garbinama deivė Kālī, ir mėsą valgantys žmonės mano, jog pirkdami ir valgydami mėsą iš šių krautuvėlių jie niekuo nenusikalsta, nes valgo likučius nuo Deivės Kālī altoriaus. Tačiau jie nežino, kad deivė Kālī, kaip ištikima Viešpaties Šivos žmona, mėsos nevalgo. Didis *vaiṣṇavas* Viešpats Śiva valgo tik vegetarišką maistą, o deivė Kālī valgo jo maisto trupinius, tad neįmanoma net įsivaizduoti, kad ji valgytų mėsą arba žuvį. Žuvies ir mėsos aukas pasiima deivės Kālī palyda: *bhūtai, piśācos* ir *rākṣasai.* Tie, kurie valgo mėsą ir žuvį laikydami šį maistą deivės Kālī *prasāda,* iš tikrųjų valgo ne deivės Kālī pašventintą maistą, o *bhūtų* ir *piśācių* išėdas.

37 TEKSTAS

भवान् परित्रातुमिहावतीर्णो
धर्मं जनानां समयानुरूपम् ।

वेनापचारादवलुप्तमद्य
तद्देहतो विष्णुकलासि वैन्य ॥३७॥

bhavān paritrātum ihāvatīrṇo
dharmaṁ janānāṁ samayānurūpam
venāpacārād avaluptam adya
tad-dehato viṣṇu-kalāsi vainya

bhavān – Jūsų didenybe; *paritrātum* – kad pateiktum; *iha* – į šį pasaulį; *avatīrṇaḥ* – nužengei; *dharmam* – religiją; *janānām* – žmonijai; *samaya-anurūpam* – atitinkamai laikui ir aplinkybėms; *vena-apacārāt* – dėl karaliaus Venos piktadaryscių; *avaluptam* – beveik sunaikintą; *adya* – dabar; *tat* – jo; *dehataḥ* – kūno; *viṣṇu* – Viešpaties Viṣṇu; *kalā* – pilnutinio skleidinio dalis; *asi* – tu esi; *vainya* – o karaliaus Venos sūnau.

O Venos sūnau, valdove Pṛthu, tu esi dalinis Viešpaties Viṣṇu skleidinys. Dėl karaliaus Venos piktadaryscių religijos įstatymai visuomenėje buvo beveik užmiršti ir tada tu nužengei į šį pasaulį kaip Viešpaties Viṣṇu įsikūnijimas. Tu apsireiškei iš karaliaus Veṇos kūno tam, kad apsaugotum religijos principus.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (4.8) pasakojama, kaip Viešpats Viṣṇu naikina demonus ir gina tikinčiuosius:

paritrāṇāya sādhūnāṁ vināśāya ca duṣkṛtām
dharma-saṁsthāpanārthaya sambhavāmi yuge yuge

„Kad apginčiau doringuosius, susidoročiau su piktadariais ir atkurčiau religijos įstatymus epocha po epochos Aš apsireiškiu Pats.“

Dviejose rankose Viešpats Viṣṇu visada laiko vėzdą ir *cakrą,* kuriais naikina demonus, o kitose dviejose – kriauklę ir lotosą, kuriais saugo bhaktus. Viešpaties misija įsikūnijus Žemėje ar kitoje visatos planetoje – bausti demonus ir globoti bhaktus. Kartais Viešpats Viṣṇu nužengia į materialų pasaulį asmeniškai, įsikūnijęs Viešpačiu Kṛṣṇa arba Viešpačiu Rāma. Visos Jo inkarnacijos aprašytos *śāstrose.* Kartais Jis nužengia į Žemę kaip *śaktyāveśa-avatāra,* pavyzdžiui, įsikūnijęs Viešpačiu Buddha. Kaip jau rašyta, *śaktyāveśa-avatāra* – tai gyvoji esybė, kuriai Viešpats Viṣṇu suteikia ypatingų galių. Paprastos gyvosios esybės yra neatsiejamos Viešpaties Viṣṇu dalelytės, tačiau jos neturi Viešpačiui būdingų galių. O štai į materialų pasaulį nužengusios gyvosios esybės, Viešpaties Viṣṇu inkarnacijos, turi ypatingus įgaliojimus.

Kai karalius Pṛthu vadinamas Viešpaties Viṣṇu įsikūnijimu, turima omenyje tai, jog jis yra *śaktyāveśa-avatāra* – ypatingų įgaliojimų turinti Viešpaties Viṣṇu dalelė. Bet kuri Viešpaties įsikūnijimo vaidmenį atliekanti gyvoji esybė turi ypatingų galių, kurios reikalingos *bhakti* praktikai propaguoti. Tokia gyvoji esybė atlieka Viešpaties Viṣṇu misiją. Ji nugali demonus savo argumentų jėga ir skelbia *bhakti* filosofiją, remdamasis *śāstrų* priesakais. Sprendžiant iš cituoto „Bhagavad-gītos“ posmo, žmogus, ypač sėkmingai skelbiantis *bhakti* idėjas, turi Viešpaties Viṣṇu arba Viešpaties Kṛṣṇos įgaliojimus. Ši mintis patvirtinta „Caitanya-caritāmṛtoje“ (*Antya* 7.11): *kṛṣṇa-śakti vinā nahe tāra pravartana* – atskleisti Viešpaties šventojo vardo didybę tegali tas, kuriam Viešpats suteikia ypatingų galių. Dėl šios priežasties žmogus, kritikuojantis tokį ypatingomis galiomis apdovanotą pamokslininką arba ieškantis jame ydų, nusižengia Pačiam Viešpačiui Viṣṇu ir nusipelno bausmės. Nei *vaiṣṇavo* drabužis, nei *tilaka,* nei *mālā* neapsaugos nuo Viešpaties rūstybės to, kuris išdrįs įžeisti tyrą bhaktą. *Śāstrose* apstu tai patvirtinančių pavyzdžių.

38 TEKSTAS

स त्वं विमृश्यास्य भवं प्रजापते
सङ्कल्पनं विश्वसृजां पिपीपृहि ।
ऐन्द्रीं च मायामुपधर्ममातरं
प्रचण्डपाखण्डपथं प्रभो जहि ॥३८॥

sa tvaṁ vimṛśyāsya bhavaṁ prajāpate
saṅkalpanaṁ viśva-sṛjāṁ pipīpṛhi
aindrīṁ ca māyām upadharma-mātaraṁ
pracaṇḍa-pākhaṇḍa-pathaṁ prabho jahi

saḥ – į tai, kas buvo minėta; *tvam* – tu; *vimṛśya* – atsižvelk; *asya* – pasaulio; *bhavam* – būvį; *prajā-pate* – o žmonijos gynėjau; *saṅkalpanam* – siekius; *viśva-sṛjām* – pasaulio kūrėjų; *pipīpṛhi* – kuo greičiau įgyvendink; *aindrīm* – dangaus karaliaus pagimdytą; *ca* – ir; *māyām* – iliuziją; *upadharma* – *pseudosannyāsos,* kuri yra viena iš bedievystės formų; *mātaram* – motiną; *pracaṇḍa* – pasiutišką, pavojingą; *pākhaṇḍa-patham* – nuodėmių kelią; *prabho* – o Viešpatie; *jahi* – įveik.

O žmonių giminės gynėjau, prisimink, kokiu tikslu Viešpats Viṣṇu siuntė tave į šį pasaulį. Bedievystės įstatymai, kuriuos sukūrė Viešpats Indra,

gali pagimdyti daugybę melagingų tikėjimų, todėl prašau tavęs tučtuojau padaryti galą šiai ydingai praktikai.

Komentaras: Viešpats Brahmā vadina karalių Pṛthu *prajāpate* norėdamas priminti jam, kad jis privaląs rūpintis taika pasaulyje ir savo valdinių gerove. Būtent su šia misija Aukščiausiasis Viešpats siuntė Mahārāją Pṛthu į Žemę ir suteikė jam ypatingų įgaliojimų. Doringo valdovo pareiga – rūpintis, kad jo valdiniai laikytųsi religijos įstatymų. Todėl Viešpats Brahmā paprašė karalių Pṛthu išrauti karaliaus Indros sukurtą bedievystę su šaknimis. Kitaip sakant, karalius ir vyriausybė privalo kovoti su visais melagingais mokymais, kuriuos sukūrė nesąžiningi žmonės. Nuo amžių pradžios egzistavo viena religija, kurią dovanojo žmonijai Dievo Asmuo ir kurios idėjos pasiekia mus mokinių seka dviem pavidalais. Viešpats Brahmā paprašė Mahārājos Pṛthu atsisakyti beprasmiškos priešpriešos su Indra, kuris žūtbūt nutarė sužlugdyti karaliaus šimtąjį žirgo aukojimą. Karalius buvo paragintas nutraukti aukojimą, kad būtų išvengta neigiamų pasekmių, galinčių sutrukdyti misijai, su kuria jis apsireiškė šiame pasaulyje. Jo misijos esmė buvo sutvirtinti vyriausybės pamatus ir įvesti valstybėje tvarką.

39 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इत्थं स लोकगुरुणा समादिष्टो विशाम्पतिः ।
तथा च कृत्वा वात्सल्यं मघोनापि च सन्दधे ॥३९॥

maitreya uvāca
itthaṁ sa loka-guruṇā samādiṣṭo viśāmpatiḥ
tathā ca kṛtvā vātsalyaṁ maghonāpi ca sandadhe

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya kalbėjo toliau; *ittham* – taip; *saḥ* – karalius Pṛthu; *loka-guruṇā* – Viešpaties Brahmos, pirmojo visos žmonijos mokytojo; *samādiṣṭaḥ* – pamokytas; *viśām-patiḥ* – karalius, žmonių valdovas; *tathā* – tokiu būdu; *ca* – ir; *kṛtvā* – atlikęs; *vātsalyam* – su geriausiais jausmais; *maghonā* – su Indra; *api* – net; *ca* – ir; *sandadhe* – sudarė taiką.

Didis išminčius Maitreya tęsė: Po šių pamokančių aukščiausiojo visatos mokytojo, Viešpaties Brahmos, žodžių karalius Pṛthu atsisakė savo ketinimo atlikti šimtąjį žirgo aukojimą ir geriausių jausmų skatinamas sudarė su Indra taiką.

40 TEKSTAS

कृतावभृथस्नानाय पृथवे भूरिकर्मणे ।
वरान्ददुस्ते वरदा ये तद्बर्हिषि तर्पिताः ॥४०॥

kṛtāvabhṛtha-snānāya pṛthave bhūri-karmaṇe
varān dadus te varadā ye tad-barhiṣi tarpitāḥ

kṛta – atlikus; *avabhṛtha-snānāya* – apsiplovimą, atliekamą *yajñai* pasibaigus; *pṛthave* – karaliui Pṛthu; *bhūri-karmaṇe* – pagarsėjusiam daugybe doringų žygių; *varān* – palaiminimus; *daduḥ* – teikė; *te* – visi jie; *vara-dāḥ* – pusdieviai, teikiantys palaiminimus; *ye* – kurie; *tat-barhiṣi* – tokios *yajños* atlikimu; *tarpitāḥ* – buvo patenkinti.

Tada, kaip įprasta pasibaigus yajñai, Mahārāja Pṛthu atliko religinį apsiplovimą ir išklausė jo žygdarbiais sužavėtų pusdievių palaiminimus ir palinkėjimus.

Komentaras: Yajña yra Pats Viešpats Viṣṇu, nes visi aukojimai skirti Jam, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Todėl, kai žmonės atlieka *yajñas,* pusdieviai yra patenkinti ir siunčia jiems savo palaiminimus. Laistant medžio šaknis vandens gauna kamienas, šakos, šakelės, žiedai ir lapai. Pamaitinus skrandį, pamaitinami ir visi kūno organai. Lygiai taip, atlikdamas *yajñas* žmogus patenkina Viešpatį Viṣṇu, o tuo pačiu ir pusdievius. Savo ruožtu dėkingi pusdieviai apipila jį įvairiais palaiminimais. Štai kodėl tyras bhaktas niekada nesikreips į pusdievį prašydamas jo malonės. Jis yra visa galva pasinėręs į tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, todėl nė neprašydamas gauna visas gėrybes, kuriomis žmogų gali apdovanoti pusdieviai.

41 TEKSTAS

विप्राः सत्याशिषस्तुष्टाः श्रद्धया लब्धदक्षिणाः ।
आशिषो युयुजुः क्षत्तरादिराजाय सत्कृताः ॥४१॥

viprāḥ satyāśiṣas tuṣṭāḥ śraddhayā labdha-dakṣiṇāḥ
āśiṣo yuyujuḥ kṣattar ādi-rājāya sat-kṛtāḥ

viprāḥ – visi brahmanai; *satya* – nuoširdūs; *āśisāḥ* – kurių palaiminimai; *tuṣṭāḥ* – labai patenkinti; *śraddhayā* – su didžiausia pagarba; *labdha-*

dakṣiṇāḥ – kurie buvo apdovanoti; *āśiṣaḥ* – palaiminimus; *yuyujuḥ* – teikė; *kṣattaḥ* – o Vidura; *ādi-rājāya* – pirminiam karaliui; *sat-kṛtāḥ* – pagerbti.

Su didžiausia pagarba pirmasis planetos valdovas Mahārāja Pṛthu gausiai apdovanojo į aukojimą susirinkusius brahmanus, o dėkingi brahmanai nuoširdžiai palaimino valdovą.

42 TEKSTAS

त्वयाहूता महाबाहो सर्व एव समागताः ।
पूजिता दानमानाभ्यां पितृदेवर्षिमानवाः ॥४२॥

tvayāhūtā mahā-bāho sarva eva samāgatāḥ
pūjitā dāna-mānābhyāṁ pitṛ-devarṣi-mānavāḥ

tvayā – tavo; *āhūtāḥ* – pakviesti; *mahā-bāho* – o tvirtaranki; *sarve* – visi; *eva* – tikrai; *samāgatāḥ* – susirinkusieji; *pūjitāḥ* – pamaloninti; *dāna* – dovanomis; *mānābhyām* – ir pagarba; *pitṛ* – Pitṛlokos gyventojai; *deva* – pusdieviai; *ṛṣi* – didieji išminčiai; *mānavāḥ* – o taip pat paprasti žmonės.

Didieji išminčiai ir brahmanai tarė: O visagalis valdove, į tavo aukojimą susirinko margiausias gyvųjų esybių būrys – visi, ką kvietei. Jame dalyvavo Pitṛlokos ir rojaus planetų gyventojai, didieji išminčiai ir paprasti žmonės. Visi jie yra labai patenkinti tavo elgesiu ir gausiomis dovanomis.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti devynioliktąjį ketvirtosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Karalius Pṛthu rengia šimtą žirgo aukojimų“.

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Kilnybė A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) – oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama retą Śrīlos Prabhupādos išprusimą ir atsidavimą Viešpačiui, Gauḍīyos *vaiṣṇavų* bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* – duoda atsiskyrėlio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāsos* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Amerikos Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam pavedė dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais krovininiu laivu atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją,

kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų,* mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virdžinijoje Śrīla Prabhupāda įkūrė pirmąją Kṛṣṇos sąmonės žemės ūkio bendruomenę. Be to, Vakarų šalyse jis įvedė Vedų švietimo sistemą – *gurukulą*.

Śrīla Prabhupāda – taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 50 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygoms publikuoti, šiuo metu yra pati stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Cituoti šaltiniai

Čia nurodyti knygoje cituojami arba minimi šventraščiai. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

Knygoje naudojami sutrumpinimai dažniausiai cituojamiems šventraščiams: „Bhagavad-gītā“ – BG, „Śrīmad-Bhāgavatam“ – SB.

„Bhagavad-gītā“ 1.5, 1.30, 2.27, 2.31, 2.33–35, 3.23, 4.10–11, 4.16–17, 4.20, 5.12, 6.3, 6.30, 6.49, 6.53, 7.20, 7.27, 7.31, 7.34, 7.38, 7.45–46, 7.49–51, 7.53, 8.28, 8.43, 8.45, 8.54, 8.78, 9.10, 9.13, 9.15, 9.19, 9.21, 9.26, 9.29, 9.32, 11.1, 11.5, 11.15, 11.21, 11.23, 11.26, 11.29, 12.6, 12.10–11, 12.15, 12.26–27, 12.35–36, 12.41, 13.4, 13.7, 13.9, 13.37, 14.1, 14.9, 14.18, 14.46, 16.5, 16.17, 16.19, 16.25, 17.6–7, 17.28, 17.29, 17.30, 18.6, 18.18, 19.3, 19.8, 19.12, 19.36, 19.37

„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 8.61

„Brahma-saṁhitā“ 8.57, 8.78, 9.2, 9.14, 11.17, 11.21, 12.5, 12.11, 12.39, 16.20, 17.36

„Caitanya-ąandrāmṛta“ 8.81

„Caitanya-caritāmṛta“ 7.43, 8.25, 19.12, 19.37

„Hari-bhakti-sudhodaę“7.36

„Hari-bhakti-vilāsa“ 8.54

„Īśopaniṣad“ 9.36

„Kaṭha Upaniṣad“ 9.15, 14.20, 16.21

„Mukunda-mala-stotra“ 9.29

„Nārada-pañcarātra“ 11.10, 13.9

„Padma-purana“ 2.28

„Wikwawtaka“ 6.47, 9.29, 13.9

„Śrīmad-Bhāgavatam“ 2.31, 2.35, 4.6, 4.21, 4.27–28, 6.25, 6.45, 6.53, 7.37, 7.41, 7.43, 9.11, 9.29, 13.4, 14.17, 19.7

„Vedānta-sūtra“ 2.26, 7.50

Žodynėlis

Ācamana – prieš aukojimą atliekama apvalomoji apeiga, kurios metu kartojant Viešpaties vardus gurkštelima vandens.
Ācārya – idealus mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu; dvasinis mokytojas.
Adhokṣaja – Aukščiausiasis Viešpats, kurio neįmanoma pažinti materialiomis juslėmis.
Advaita Prabhu – Mahā-Viṣṇu inkarnacija, vienas svarbiausių Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu palydovų.
Agnis – ugnies stichiją valdantis pusdievis.
Ajāmila – puolęs brahmanas, kuris buvo išgelbėtas nuo pragaro, nes mirties akimirką kartojo Viešpaties Nārāyaṇos vardą.
Ākūti – viena iš trijų Svāyambhuvos Manu dukterų, Ručio žmona.
Ananta – Viešpaties apsireiškimas tūkstantgalve gyvate. Atlieka Viṣṇu guolio vaidmenį ir palaiko planetas ant Savo gobtuvų.
Aṅga Mahārāja – karaliaus Venos tėvas.
Aṇimā – mistinė galia, kurios dėka tampama mažesniu už mažiausią.
Aniruddha – vienas keturių pirminių Viešpaties Kṛṣṇos skleidinių dvasiniame pasaulyje; taip pat Viešpaties Kṛṣṇos vaikaitis.
Ārati – sveikinimo ceremonija, kurios metu Viešpačiui giedamos giesmės, aukojamas maistas, lempelė, vėduoklė, gėlės ir smilkalai.
Arcana – viena iš pasiaukojimo tarnystės rūšių; Dievybės garbinimas šventykloje.
Arci – karaliaus Pṛthos žmona.
Aryamā – pusdievis, valdantis Pitṛloką, kurioje gyvena doringi protėviai.
Arjuna – vienas iš penkerių Pāṇḍavų. Kṛṣṇa tapo jo vežėju ir papasakojo jam „Bhagavad-gītą“.
Asita – garsus praeities išminčius, Vedų žinovas.
Āśrama – viena iš dvasinio tobulėjimo pakopų; *žr. taip pat Brahmacarya; Gṛhastha; Vānaprastha; Sannyāsa.*
Aṣṭāṅga-yoga – aštuonialypė *yogos* sistema, kurią propagavo Patañjalis.
Asura – demonas ateistas; primityvus materialistas.
Aśvatthāmā – nedorasis didžiojo karo mokytojo Droṇācāryos sūnus; nužudė brolių Pāṇḍavų sūnus.

Atris – vienas iš septynių didžiųjų Brahmos sūnų; jo sūnumi tapo Viešpats, apsireiškęs Dattātreya.
Avatāra – Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimas arba inkarnacija.
Āveśa – *žr. Śakty-āveśa.*

Bāhuka – karaliaus Venos nuodėmių įsikūnijimas.
Balarāma (Baladeva) – pilnutinis Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidinys; Rohini sūnus ir vyresnysis Viešpaties Kṛṣṇos brolis.
Bhagavad-gītā – Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos ir Jo atsidavusio pasekėjo Arjunos dialogas, apibūdinantis pasiaukojimo tarnystę kaip svarbiausią priemonę siekiant dvasinio tobulumo ir galutinį dvasinio tobulumo tikslą.
Bhāgavata – viskas, kas turi sąsajų su Bhagavānu, Aukščiausiuoju Viešpačiu; visų pirma Viešpaties bhaktas ir „Śrīmad-Bhāgavatam“.
Bhajanānandis – bhaktas, kuris nesistengia pamokslauti ir nuošalioje vietoje atlieka pasiaukojimo tarnystę.
Bhaktas – atsidavęs Aukščiausiojo Viešpaties pasekėjas.
Bhakti-yoga – jungtis su Aukščiausiuoju per pasiaukojimo tarnystę.
Bhaktisiddhānta Sarasvatis Ṭhākura – (1874–1937) knygos autoriaus, Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupados, dvasinis mokytojas, taigi dabartinio Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dvasinis senelis. Įtakingas pamokslautojas, įsteigęs šešiasdešimt keturias šventyklas Indijoje.
Bhaktivinoda Ṭhākura – (1838–1915) dabartinio Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dvasinis prosenelis. Śrīlos Gaurakiśoros dāsos Bābādžio dvasinis mokytojas, Śrīlos Bhaktisiddhāntos Sarasvačio tėvas.
Bharata Mahārāja – didis Viešpaties bhaktas, kuris dėl prisirišimų turėjo gimti elnio kūne, tačiau kitą gimimą, tapęs brahmanu Jaḍa Bharata, pasiekė dvasinį tobulumą.
Bhāratī – *žr.* Sarasvati.
Bhṛgu – galingiausias tarp išminčių, Brahmos sūnų.
Bilvamaṅgala Ṭhākura – didis bhaktas rašytojas, „Kṛṣṇa-karṇāmṛtos“ autorius.
Brahmā – pirmoji sukurta gyvoji būtybė, pavaldusis materialios visatos kūrėjas.
Brahma-śāpa – brahmano prakeikimas.
Brahmacarya – skaistybės įžado besilaikančio mokinio gyvenimas; pasak Vedų, pirmoji dvasinio tobulėjimo pakopa.
Brahmaloka – aukščiausioji planeta šioje visatoje, pusdievio Brahmos buveinė.

Brahmanas – Absoliuti Tiesa; dažniausiai beasmenis Absoliuto aspektas.
Brahmanai (brāhmaṇai) – išminčiai, šventikai; pirmoji Vedų socialinės sistemos klasė.
Bṛhaspatis – karaliaus Indros dvasinis mokytojas ir vyriausiasis pusdievių šventikas.

Caitanya Mahāprabhu – (1486–1534) Aukščiausiasis Viešpats, apsireiškęs Jo Paties iškilaus bhakto pavidalu kad mokytų meilės Dievui, pagrindinai *saṅkīrtanos* proceso dėka.
Cakra (Sudarśana) – diskas, Aukščiausiojo Viešpaties ginklas.
Cāmara – vėduoklė iš jako uodegos, naudojama Dievybių garbinime.
Cāṇakya Paṇḍitas – brahmanas, kuris patarinėjo valdovui Candraguptai, sutrukdžiusiam Aleksandrui Didžiajam užkariauti Indiją.
Caṇḍāla – žmogus, nepriklausantis jokiai kastai, neliečiamasis; šunėda.
Candana – kosmetinė santalmedžių pasta, naudojama Dievybių garbinime.
Cāturmāsya – keturi liūčių sezono Indijoje mėnesiai. Tuo metu bhaktai laikosi papildomų savitramdos įžadų.

Daivī-māyā – dieviškoji klaidinanti Viešpaties energija, materiali energija.
Dakṣa – Brahmos sūnus, svarbiausias visatos gyventojų protėvis.
Dākṣāyaṇī – Satī, Dakṣos dukra ir Viešpaties Śivos žmona.
Daridra-nārāyaṇa – „vargšas Nārāyaṇa“; įžeidžiamas terminas, kurį vartoja *māyāvādžiai,* lygindami vargšus su Aukščiausiuoju Viešpačiu.
Dattātreya – Aukščiausiasis Viešpats, nužengęs Atrio sūnumi, kad mokytų mistinės *yogos* praktikos.
Devahūti – Svāyambhuvos Manu dukra, Kardamos Munio žmona ir Viešpaties Kapilos motina.
Devala – garsus praeities išminčius, Vedų žinovas.
Dharma – religija, priedermė; paprastai žymi svarbiausią gyvų būtybių prigimtinį bruožą – amžinąją tarnystę Viešpačiui.
Dhruva Mahārāja – didis bhaktas, dar vaikystėje atlikęs rūsčias askezes kad galėtų susitikti su Viešpačiu ir gauti karalystę. Viešpats dovanojo jam visą planetą ir Dievo suvokimą.
Droṇācārya – brolių Pāṇḍavų karo mokytojas; Kurukṣetros mūšyje buvo priverstas kautis prieš Pāṇḍavus.
Durgā – Viešpaties Śivos žmona, materialios energijos įasmeninimas.

Durvāsā Munis – galingas *yogas* mistikas, pagarsėjęs savo baisiais prakeiksmais.

Ekādaśis – ypatinga diena, skirta daugiau prisiminti Viešpatį; vienuoliktoji diena po mėnulio pilnaties ir jaunaties. Šią dieną maistui nevartojami grūdiniai ir ankštiniai produktai.

Gadādhara – vienas artimiausiųjų Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu palydovų.
Gāñjā – marihuana.

Garbhādhāna-saṁskāra – vediškoji apsivalymo ceremonija, kurią tėvai atlieka prieš pradėdami vaiką.
Garuḍa – amžinasis Viešpaties Viṣṇu nešėjas, bhaktas, turintis paukščio kūną.
Gauḍīya vaiṣṇavai – vaišnavizmo mokykla, sekanti Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu tradicija.
Gaurakiśora dāsa Bābājis – Śrīlos Bhaktivinodos Ṭhākuros mokinys, Śrīlos Bhaktisiddhāntos Sarasvačio Ṭhākuros dvasinis mokytojas.
Gaurasundara – nuostabaus grožio aukso gymio Viešpats, Śrī Caitanya Mahāprabhu.
Goloka Vṛndāvana (Kṛṣṇaloka) – aukščiausioji dvasinė planeta, Viešpaties Kṛṣṇos buveinė.
Gopės – Kṛṣṇos draugės piemenaitės, labiausiai atsidavusios ir artimiausios Viešpaties pasekėjos.
Govinda – Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, džiuginantis žemę, karves ir jusles.
Gṛha-vrata – jaučiantis prieraišumą materialių šeiminio gyvenimo pareigų atlikimui.
Gṛhastha – gyvenimas šeimoje vadovaujantis Vedų nurodymais; antroji dvasinio tobulėjimo pakopa.
Guru – dvasinis mokytojas.

Harā (Harā) – *žr.* Rādhārāṇī.
Hare Kṛṣṇa mantra – *žr. Mahā-mantra.*
Hari – Aukščiausiasis Viešpats, pašalinantis visas kliūtis dvasinės pažangos kelyje.

Haridāsa Ṭhākura – didis Viešpaties Śrī Caitanos Mahāprabhu bhaktas ir palydovas, kasdien kartojęs tris šimtus tūkstančių šventųjų vardų.
Hiraṇyakaśipu – demoniškas valdovas, kurį nužudė Viešpats Nṛsiṁhadeva.

Indra – svarbiausias iš valdančiųjų pusdievių, dangaus planetų valdovas.
ISKCON – Tarptautinė Kṛṣṇos sąmonės bendrija.

Yajña – aukojimas; Aukščiausiasis Viešpats, kuriam skiriamos visos aukos; galutinis aukų objektas.
Yajña-puruṣa – visų aukų atnašavimų Viešpats.
Yakṣai – pusdievio Kuveros palydovai vaiduokliai.
Yamarāja – mirtį valdantis pusdievis, baudžiantis nuodėmingas gyvąsias esybes.
Yaśodā – Viešpaties Kṛṣṇos įmotė; Vrajos karalienė ir Nandos Mahārājos žmona.
Yogamāyā – vidinė, dvasinė Aukščiausiojo Viešpaties energija; apsireiškė kaip Kṛṣṇos jaunesnė sesuo.
Yogas – transcendentalistas, siekiantis jungties su Aukščiausiuoju.
Yudhiṣṭhira – vyriausiasis iš brolių Pāṇḍavų; pasibaigus Kurukṣetros mūšiui valdė Žemę.
Yugos – cikliškai besikartojantys keturi amžiai (epochos), galiojantys visoje visatoje.

Jaḍa Bharata – paskutinis Bharatos Mahārajos įsikūnijimas atsižadėjusiojo brahmano pavidalu. Davė nuostabius dvasinius pamokymus Mahārājai Rahūgaṇai.
Jagannātha – „visatos Viešpats“; Aukščiausiasis Viešpats, apsireiškęs ypatinga Dievybe.
Jīva (jīvātmā) – gyvoji esybė, amžina siela. Ji nors ir individuali, tačiau yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelė.
Jīva Gosvāmis – vienas iš šešių dvasinių mokytojų *vaiṣṇavų,* tiesioginių Viešpaties Śrī Caitanos Mahāprabhu pasekėjų, metodiškai pateikusių Jo mokymą.
Jñānis – tas, kuris praktikuoja filosofinį pažinimą.

Kalā – Viešpaties pavidalas, pirminio Viešpaties pavidalo skleidinys.
Kali-yuga (Kali amžius) – dabartinis amžius, kuriam būdinga

nesantaikos dvasia. Paskutinysis iš keturių *yugų.* Prasidėjo prieš 5 000 metų.

Kāma – geismas.

Kapila – Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija, apsireiškusi Kardamos Munio ir Devahūti sūnumi, mokė tikrosios *sāṅkhyos* filosofijos.

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu – Mahā-Viṣṇu; Aukščiausiojo Viešpaties skleidinys, iš kurio kyla visos materialios visatos.

Karatālai – lėkštelės, kuriomis grojama *kīrtanos* metu.

Kardama Munis – Viešpaties Kapilos tėvas, vienas svarbiausių visatos gyventojų protėvių.

Karma – materiali karminė veikla, sukurianti pasekmes.

Karma-kāṇḍa – Vedų dalis aprašanti ritualus, kurių tikslas materialinė nauda.

Karmis – žmogus, užsiimantis karmine veikla, materialistas.

Kārttikeya – jaunesnysis Viešpaties Śivos ir Parvatī sūnus; karo dievas.

Kaśyapa – didis išminčius, daugelio pusdievių, o taip pat Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacijos Vāmanadevos tėvas.

Keśava – Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, nuostabiais juodais plaukais.

Kīrtana – pasiaukojimo tarnystės metodas, Aukščiausiojo Viešpaties vardų giedojimas ir šlovinimas.

Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, apsireiškęs Savo pirminiu dvirankiu pavidalu.

Kṛṣṇadāsa Kavirāja – didis *vaiṣṇava,* dvasinis mokytojas, „Caitanya-caritāmṛtoje“ aprašęs Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu biografiją ir mokymą.

Kṛṣṇaloka – *žr.* Goloka Vṛndāvana.

Kṣatriyai – kariai arba valdovai; antroji Vedų socialinės visuomenės klasė.

Kṣattā – *žr.* Vidura.

Kuntī – Viešpaties Kṛṣṇos teta ir Pāṇḍavų motina.

Kuru – Pāṇḍavų ir jų pagrindinių varžovų, Dhṛtarāṣṭros sūnų, dinastijos pradininkas.

Kuvera – pusdievių iždininkas; Nalakūvaros ir Maṇigrīvos tėvas.

Lakṣmī – sėkmės deivė, Aukščiausiojo Viešpaties Nārāyaṇos amžinoji sutuoktinė.

Loka – planeta.

Madhvācārya – *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, gyvenęs XIII amžiuje. Skelbė „grynojo dualizmo“ teistinę filosofiją.

Mahā-mantra – didžioji išsivadavimo giesmė: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“.

Mahā-Viṣṇu – Aukščiausiojo Viešpaties skleidinys, iš kurio kyla visos materialios visatos.

Mahābhārata – Vyāsadevos užrašytas epas, didžiosios Indijos istorija. Jame pasakojama apie įvykius Kurukṣetros mūšyje, pateikiama „Bhagavad-gītā“.

Mahāmāyā – iliuzinė, materiali Aukščiausiojo Viešpaties energija.

Maheśvara – *žr.* Śiva.

Maitreya Munis – didis išminčius, papasakojęs Vidurai „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Māyā – žemesnioji, iliuzinė Aukščiausiojo Viešpaties energija, valdanti materialią kūriniją; savo amžinojo ryšio su Kṛṣṇa užmiršimas.

Maya Dānava – demonų architektas.

Māyāvāda – impersonalistinė teorija apie besąlygišką gyvųjų esybių, gamtos ir Aukščiausiojo vienovę.

Māyāvādžiai – Māyāvādos filosofijos pasekėjai.

Mantra – transcendentinis garsas arba Vedų himnas, išvaduojantis protą iš iliuzijos.

Mathurā – Viešpaties Kṛṣṇos buveinė; Vṛndāvanos apylinkės. Čia Jis gimė ir grįžo, kai baigėsi Jo vaikystės žaidimai Vṛndāvanoje.

Mīmāṁsakos – filosofai ateistai, teigiantys, kad netgi jei Dievas ir yra, Jis privalo atlyginti mums už mūsų darbus.

Mṛdaṅga – molinis būgnas, kuriuo grojama garbinant Viešpatį.

Mukti-devī – išsivadavimą įkūnijanti deivė.

Nanda – vienas svarbiausių Viešpaties Nārāyaṇos asmeninių tarnų Jo dvasinėje buveinėje, Vaikuṇṭhoje.

Nara-Nārāyaṇa – Aukščiausiasis Viešpats, įsikūnijęs dviem išminčiais kad parodytų asketizmo praktikos pavyzdį.

Nārada Munis – tyras Viešpaties bhaktas, turintis amžiną kūną. Keliauja po visatas šlovindamas pasiaukojimo tarnystę. Vyāsadevos ir daugelio kitų iškilių bhaktų dvasinis mokytojas.

Nārāyaṇa – Viešpats Viṣṇu, Viešpaties Kṛṣṇos skleidinys. Aukščiausiasis Viešpats, visų gyvųjų esybių atilsio vieta.

Narottama dāsa Ṭhākura – *vaiṣṇava,* dvasinis mokytojas, priklausantis Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokinių sekai. Lokanāthos dāsos Gosvāmio mokinys, parašė daug Kṛṣṇą šlovinančių giesmių bengalų kalba.

Nityānanda Prabhu – Viešpaties Balarāmos inkarnacija, svarbiausias Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu palydovas.

Pañcarātra – Vedų šventraštis, aprašantis Dievybės garbinimą ir skirtas šio amžiaus bhaktams.
Pāṇḍavai – Yudhiṣṭhira, Bhīma, Arjuna, Nakula ir Sahadeva, penki broliai kariai, artimi Viešpaties Kṛṣṇos bičiuliai ir bhaktai.
Paramparā – mokinių seka, kuriai priklauso *bona fide* dvasiniai mokytojai.
Parāśara – didis išminčius, Śrīlos Vyāsadevos tėvas.
Parīkṣitas Mahārāja – viso pasaulio imperatorius, pasiekęs tobulumą klausydamasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš Śukadevos Gosvāmio.
Pārvatī – Satī, Viešpaties Śivos sutuoktinė, kitą gyvenimą gimusi Himalajų kalnų karaliaus dukra.
Piṇḍa – speciali maisto auka mirusiems protėviams.
Prabodhānanda Sarasvatis – didis *vaiṣṇavų* poetas ir filosofas, Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu bhaktas. Gopālos Bhaṭṭos Gosvāmio dėdė.
Prahlāda Mahārāja – bhaktas, kurį nuo jo demoniško tėvo persekiojimų apgynė ir išgelbėjo Viešpats, apsireiškęs Nṛsiṁhadevos pavidalu.
Prajāpačiai – pusdieviai, atsakingi už visatos apgyvendinimą.
Prasādam – Viešpaties malonė; maistas ar daiktai, sudvasinti paaukojus juos Aukščiausiajam Viešpačiui.
Prasūti – Svāyambhuvos Manu dukra, ištekėjusi už Dakṣos.
Priyavrata – Svāyambhuvos Manu sūnus ir Uttānapādos, visatos valdovo, brolis.
Pṛthu Mahārāja – ypatingomis galiomis pasižymintis Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimas, parodęs tobulo valdovo pavyzdį.
Purāṇos – aštuoniolika istorinių šventraščių, kurie papildo Vedas.

Rādhārāṇī – pati artimiausia amžina Viešpaties Kṛṣṇos palydovė, Jo vidinės, dvasinės galios įasmeninimas.
Raghunātha dāsa Gosvāmis – vienas iš šešių Vṛndāvanos Gosvāmių; *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, tiesioginis Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokymo skelbėjas.
Rājarṣis – šventasis karalius.
Rāmacandra – Aukščiausiojo Viešpaties apsireiškimas, atliekantis tobulo valdovo vaidmenį.
Rāmānanda Rāya – artimas Viešpaties Caitanyos palydovas.

Rāmānujācārya – didis *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, gyvenęs XI amžiuje. Śrī-sampradāyos *ācārya.*

Rāsa-līlā – tyri meilės santykiai tarp Kṛṣṇos ir dvasiniu požiūriu kilniausių, artimiausių Jo tarnaičių – Vṛndāvanos piemenaičių *gopių.*

Rāvaṇa – demoniškas valdovas, kurį nužudė Viešpats Rāmacandra.

Ṛṣis – išminčius.

Rudra – *žr.* Śiva.

Rūpa Gosvāmis – svarbiausias tarp šešių dvasinių mokytojų *vaiṣṇavų,* tiesioginių Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu pasekėjų, metodiškai pateikusių Jo mokymą.

Sac-cid-ānanda-vigraha – amžinas, spinduliuojantis palaimą bei išmintį transcendentinis Viešpaties pavidalas.

Sahasra-śīrṣā – *žr.* Ananta.

Sālokya – išsivadavimas, suteikiantis teisę gyventi Aukščiausiojo Viešpaties planetoje.

Sāmīpya – išsivadavimas, leidžiantis tapti asmeniniu Aukščiausiojo Viešpaties palydovu.

Sampradāya – mokinių seka, sudaryta iš dvasinių mokytojų ir tos tradicijos pasekėjų.

Sanātana Gosvāmis – vienas iš šešių dvasinių mokytojų *vaiṣṇavų,* tiesioginių Viešpaties Śrī Caitanos Mahāprabhu pasekėjų, metodiškai pateikusių Jo mokymą.

Saṅkarṣaṇa – vienas keturių pirminių Viešpaties Kṛṣṇos skleidinių dvasiniame pasaulyje; kitas Balarāmos vardas, kurį Jam suteikė Garga Munis.

Saṅkīrtana – kongregacinis arba viešas Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos šlovinimas, paprastai giedant Viešpaties šventuosius vardus.

Sannyāsa – gyvenimas atsižadėjus; pasak Vedų, ketvirtoji dvasinio tobulėjimo pakopa.

Sarasvatī – mokslo deivė, Viešpaties Brahmos žmona.

Sārṣṭi – išsivadavimas, dovanojantis tokius pačius kaip ir Aukščiausiojo Viešpaties turtus.

Sārūpya – išsivadavimas, kurio dėka įgyjamas toks pat kaip ir Aukščiausiojo Viešpaties pavidalas.

Satī – Dakṣos dukra, ištekėjusi už Viešpaties Śivos.

Satyabhāmā – viena svarbiausių Viešpaties Kṛṣṇos karalienių Dvārakoje.

Siddhi – mistinės jėgos, įgaunamos *yogos* praktika.

Sītā – amžinoji Viešpaties Rāmacandros sutuoktinė.

Smṛti – apreikštieji šventraščiai, papildantys *śruti,* pirminius Vedų raštus – Vedas ir *Upaniṣadas.*
Somarāja – Candra, mėnulio dievas.
Sunanda – vienas svarbiausių Viešpaties Nārāyaṇos asmeninių tarnų Jo dvasinėje buveinėje, Vaikuṇṭhoje.
Sunīthā – karaliaus Aṅgos žmona ir Venos motina.
Sunīti – Dhruvos Mahārājos motina.
Suruci – Dhruvos Mahārājos pamotė.
Svāyambhuva Manu – pirmasis Brahmos dienoje gimęs Manu, Dhruvos Mahārājos senelis.
Svāmi-nārāyaṇa – klaidingas impersonalistų suvokimas, kad tiesiog apsirengus *sannyāsio* apdaru galima prilygti Dievui.
Svāmis – tas, kuris valdo jusles ir protą; atsižadėjimo įžadus davusio žmogaus (*sannyāsio*) titulas.

Śacīpatis – *žr.* Indra.
Śakty-āveśa – gyvoji esybė, kuriai Aukščiausiasis Viešpats dovanojo vieną ar daugiau Savo vertenybių.
Śaṅkara – *žr.* Śiva.
Śaṅkarācārya – Viešpaties Śivos inkarnacija kaip žymus filosofas, kuris Aukščiausiojo Viešpaties paliepimu mokė Vedomis pagrįsto impersonalizmo.
Śāstra – apreikštieji šventraščiai; pavyzdžiui, Vedų raštai.
Śeṣa Nāga – *žr.* Ananta.
Śiva – ypatinga Viešpaties inkarnacija kaip neišmanymo *guṇą* valdantis ir materialų pasaulį naikinantis pusdievis.
Śyāmasundara – nepaprasto grožio juosvo gymio Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa.
Śravaṇaṁ kīrtanaṁ viṣṇoḥ - pasiaukojimo tarnystės metodas; pasakojimų apie Viešpatį Viṣṇu, arba Kṛṣṇą, klausymasis ir Jo šlovinimas giesmėmis.
Śrīdhara Svāmis – vienas pirmųjų *vaiṣṇavų,* komentavusių „Bhagavad-gītą“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“.
Śrīvāsa Ṭhākura – vienas svarbiausių Viešpaties Caitanyos palydovų.
Śruti – žinios, gautos klausantis; pirminiai Vedų raštai (Vedos ir *Upaniṣados*), kurias apreiškė Patsai Aukščiausiasis Viešpats.
Śūdros – darbininkai; ketvirtoji Vedų socialinės sistemos klasė.
Śukadeva Gosvāmis – didis bhaktas išminčius, papasakojęs karaliui Parīkṣitui „Śrīmad-Bhāgavatam“ prieš pat šio mirtį.
Śukrācārya – demonų dvasinis mokytojas.

Takṣaka – gyvačių valdovas.
Tapasya – askezė; savanoriškas apsiribojimas aukščiausiajam gyvenimo tikslui pasiekti.
Tilaka – palankūs molio ženklai, kuriais bhaktai žymisi kaktą ir kitas kūno vietas.
Tithi – diena pagal vediškąjį kalendorių, skiriama atsižvelgiant į Mėnulio fazes.

Uddhava – artimas Viešpaties Kṛṣṇos draugas Vṛndāvanoje.
Upendra – Vāmanadeva, kartais nužengiantis kaip jaunesnysis Indros brolis.
Utkala – vyresnysis Dhruvos Mahārājos sūnus.
Uttama – Dhruvos Mahārājos brolis.
Uttānapāda – karalius, Svāyambhuvos Manu sūnus ir Dhruvos Mahārājos tėvas.

Vaikuṇṭha – dvasinis pasaulis, kur nėra rūpesčių.
Vaiśyai – ūkininkai ir prekijai; trečioji Vedų socialinės sistemos klasė.
Vaiṣnava – Aukščiausiojo Viešpaties Viṣṇu, arba Kṛṣṇos, atsidavęs pasekėjas; bhaktas.
Vāmana – Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija mažylio brahmano pavidalu, kuriam Balis Mahāraja paaukojo viską.
Vānaprastha – atsižadėjęs šeimyninio gyvenimo; pasak Vedų, trečioji dvasinio tobulėjimo pakopa.
Varāha – Aukščiausiojo Viešpaties apsireiškimas šerno pavidalu.
Varṇa – viena iš keturių Vedų socialinės sistemos klasių. Priklausomybę *varṇai* lemia žmogaus veiklos pobūdis ir gamtos *guṇų* įtaka jam. *Žr. taip pat Brahmanai; Kṣatriyai; Vaiśyai; Śūdros.*
Varṇāśrama-dharma – vediškoji sistema, skirianti visuomenę į keturias klases ir keturis dvasinio tobulėjimo etapus; *žr. taip pat Varṇa; Āśrama.*
Varuṇa – vandens stichiją valdantis pusdievis.
Vedos – pirminiai šventraščiai, išėję iš Paties Viešpaties Kṛṣṇos lūpų.
Vena – demoniškas karaliaus Aṅgos sūnus, karaliaus Pṛthu tėvas.
Vidura – didis Kṛṣṇos bhaktas, Vyāsadevos sūnus, Yamarājos inkarnacija ir Pāṇḍavų dėdė.
Vijitāśva – vyriausiasis karaliaus Pṛthos sūnus; dar vadinamas Antardhāna.
Vīṇā – styginis muzikos instrumentas.
Vīrarāghava Ācārya – *vaiṣṇavų* tradicijos dvasinis mokytojas, priklausęs

Rāmānujācāryos *sampradāyai.* Žymus „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentatorius.

Virāṭ-rūpa – koncepcija apie fizinės visatos ir Viešpaties kūno panašumą.

Viṣṇu – Aukščiausiasis Viešpats; Viešpaties Kṛṣṇos ekspansijos, tiek egzistuojančios Vaikuṇṭhos pasaulyje, tiek kuriančios ir palaikančios materialias visatas.

Viṣṇu-tattva – Dievo būvis arba kategorija; žymi pirmines Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijas.

Viṣṇudūtai – Viešpaties Viṣṇu pasiuntiniai, pasirodantys tobuliems bhaktams mirties akimirką ir palydintys juos atgal į dvasinį pasaulį.

Viṣṇuloka – Viešpaties Viṣṇu, Aukščiausiojo Dievo Asmens, buveinė.

Viśvakarmā – pusdievių architektas.

Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura – didis *vaiṣṇava,* dvasinis mokytojas, priklausęs Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokinių sekai. Komentavo „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Viśvāvasu – *gandharvų*, rojaus planetų dainių, vadovas.

Vyāsadeva – Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimas, dovanojęs žmonijai Vedas, Purāṇas, „Vedānta-sūtrą“ ir „Mahābhāratą“.

Vṛndāvana – Kṛṣṇos amžinoji buveinė, kurioje iki galo atsiskleidžia Jo patrauklūs bruožai; kaimelis Indijoje, kuriame prieš 5 000 metų vyko Viešpaties vaikystės žaidimai.

Kaip tarti sanskritą

Įvairiais istorijos tarpsniais sanskritui užrašyti vartotos skirtingos abėcėlės. Labiausiai paplitusi iš jų tebėra *devanāgarī* (pažodžiui „raštas, vartojamas pusdievių miestuose“). *Devanāgarī* abėcėlėje keturiasdešimt aštuonios raidės: trylika balsių ir trisdešimt penkios priebalsės. Senovės sanskritologai sudarė *devanāgarī* abėcėlę atsižvelgdami į praktinius kalbos poreikius, vėliau šią rašto sistemą perėmė Vakarų pasaulio mokslininkai.

Šiame leidime sanskrito žodžiai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai atkartoja sanskrito rašybą. Kiekvieną *devanāgarī* simbolį žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Taigi knygoje rašoma: **Kṛṣṇa** (o tariama *krišna*), **Caitanya** (*Čaitanja*), **Śrīla Prabhupāda** (*Šryla Prabhupada*), **Arjuna** (*Ardžuna*), **ācārya** (*ačarja*), **prakṛti** (*prakriti*), **yoga** (*joga*) ir pan. Žemiau pateikiamas smulkesnis rašybos ir tarimo paaiškinimas.

Balsės

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ऋ ṛ

ॠ ṝ ऌ ḷ ए e ऐ ai ओ o औ au

Priebalsės

Guturalinės:	क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
Palatalinės:	च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
Cerebralinės:	ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
Dentalinės:	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
Labialinės:	प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
Pusbalsės:	य ya	र ra	ल la	व va	
Sibiliantai:	श śa	ष ṣa	स sa		
Aspirata:	ह ha	Anusvāra: ं ṁ		Visarga: ः ḥ	

Skaitmenys

०–0 १–1 २–2 ३–3 ४–4 ५–5 ६–6 ७–7 ८–8 ९–9

Balsės, einančios po priebalsių, rašomos taip:

ा ā ि i ी ī ु u ू ū ृ ṛ ॄ ṝ ऌ ḷ े e ै ai ो o ौ au

Pavyzdžiui: क ka का kā कि ki की kī कु ku कू kū

कृ kṛ कॄ kṝ कॢ kḷ के ke कै kai को ko कौ kau

Paprastai kelios viena po kitos einančios priebalsės susilieja ir virsta nauja raide (vadinamąja ligatūra), pvz.: क्ष kṣa त्र tra

Jeigu po priebalsės nerašoma jokia balsė, laikoma, kad po šios priebalsės eina balsė **a**.

Virāma (्) nurodo, kad žodis baigiasi priebalse: क्

Avagraha (ऽ) – apostrofas (').

Balsiai tariami:

a – kaip trumpasis **a** žodyje „k**a**d“
ā – kaip ilgasis **a** žodyje „l**a**šas“
ai – kaip dvibalsis **ai** žodyje „m**ai**stas“
au – kaip dvibalsis **au** žodyje „**au**ka“
e – kaip ilgasis **e** žodyje „k**e**lias“
i – kaip trumpasis **i** žodyje „t**i**k“
ī – kaip ilgasis **y** žodyje „l**y**ja“
ḷ – kaip junginys **lri**
o – kaip dvibalsis **ou** žemaičių žodyje „d**uo**na“ [douna]
ṛ – kaip **ri** žodyje „**ri**mas“
ṝ – kaip **ry** žodyje „**ry**tas“
u – kaip trumpasis **u** žodyje „k**u**r“
ū – kaip ilgasis **ū** žodyje „d**ū**mai“

Priebalsiai tariami:

Guturaliniai
(galinė liežuvio dalis prispaudžiama prie minkštojo gomurio)
g – kaip **g** žodyje „**g**aiva“
k – kaip **k** žodyje „**k**ulti“
ṅ – kaip **n** žodyje „di**n**go“
gh – kaip junginys **gh**
kh – kaip junginys **kh**

Labialiniai
(tariami lūpomis)
b – kaip **b** žodyje „**b**anga“
m – kaip **m** žodyje „**m**ama“
p – kaip **p** žodyje „**p**ora“
bh – kaip junginys **bh**
ph – kaip junginys **ph**

Dentaliniai
(liežuvio priešakinė dalis liečia dantis)
d – kaip **d** žodyje „**d**alia“
n – kaip **n** žodyje „**n**ašta“
t – kaip **t** žodyje „**t**iesa“
dh – kaip junginys **dh**
th – kaip junginys **th**

Palataliniai
(liežuvio vidurys pakeliamas prie kietojo gomurio)
c – kaip **č** žodyje „**č**ia“
j – kaip **dž** žodyje „**dž**ius“
ñ – kaip **n** žodyje „po**n**ia“
ch – kaip junginys **čh**
jh – kaip junginys **džh**

Pusbalsiai
y – kaip **j** žodyje „**j**au“
l – kaip **l** žodyje „**l**inas“
r – kaip **r** žodyje „**r**asa“
v – kaip **v** žodyje „**v**alia“

Sibiliantai
s – kaip **s** žodyje „**s**aulė“
ś – kaip minkštasis **š** žodyje „**š**iaudas“
ṣ – kaip **š** žodyje „**š**altis“

Aspirata
h – kaip **h** žodyje „**h**alė“

Visarga
ḥ – stipri aspirata, paprastai stovinti žodžio gale; eilutės pabaigoje **aḥ** tariama kaip **aha,** o **iḥ** kaip **ihi**.

Anusvāra
ṁ – grynas nosinis garsas, tariamas kaip **n** prancūzų žodyje „bo**ṅ**“.

Cerebraliniai (ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ) tariami panašiai kaip dentaliniai, tačiau liežuvio smaigalys neliečia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: ya**jñ**a – kaip ja**gj**a).

Skaitant sanskritą nėra griežtų nurodymų, kaip kirčiuoti skiemenis, taip pat nereikia daryti pauzių tarp žodžių, esančių vienoje eilutėje. Paprastai skiemenys skiriami pagal ilgumą. Ilgieji skiemenys yra tie, kurių balsis ilgas (**ā, ai, au, e, ī, o, ṝ, ū**) arba kurių trumpasis balsis stovi prieš kelis priebalsius (įskaitant **ḥ** ir **ṁ**). Šiuo atveju aspiruoti priebalsiai (po kurių eina **h**) laikomi vienu priebalsiu.

Sanskrito posmų rodyklė

Rodyklę sudaro pirmos ir trečios „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų eilutės. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

abādhanta munīn anye 5.16
ab-bhakṣa uttamaślokam 8.74
ābhiṣecanikāny asmai 15.11
abhivandya pituḥ pādāv 9.45
abhyadhāyi mahā-bāho 7.54
abhyadhāvan gajā mattāḥ 10.26
abhyarcitas tvayā nūnaṁ 9.52
abhyavarṣan prakupitāḥ 10.12
ābhṛtātmā muniḥ śānto 8.56
abhūt trayāṇāṁ lokānāṁ 12.38
ābrahma-ghoṣorjita-yajña- 4.6
ādhāraṁ mahad-ādīnāṁ 8.78
adharmāṁśodbhavaṁ mṛtyuṁ 13.39
adhi puṇyajana-strīṇāṁ 6.30
adhvaryuṇā hūyamāne 4.33
adhvaryuṇātta-haviṣā 7.18
āgneyya iṣṭayo yajñe 1.62
agnir āja-gavaṁ cāpaṁ 15.18
agniṣṭomam atīrātraṁ 13.16
agniṣvāttā barhiṣadaḥ 1.63
ahayo 'śani-nihśvāsā 10.26
ahaṁ brahmā ca śarvaś ca 7.50
ahaṁ ca tasmin 3.9
ahaṁ tvam ity apārthā dhīr 12.4
ahaniṣyat kathaṁ yoṣāṁ 17.19
ahārṣīd yasya hayaṁ 16.24
aher iva payaḥ-poṣaḥ 14.10
aho anātmyaṁ mahad asya 4.29
aho bata mamānātmyaṁ 9.31
aho me bata daurātmyaṁ 8.67
aho tejaḥ kṣatriyāṇāṁ 8.26
aho ubhayataḥ prāptaṁ 14.8
āhvayantam ivoddhastair 6.13
aindrīṁ ca māyām upadharma- 19.38
aiṣyaty acirato rājan 8.69
ayaṁ bhuvo maṇḍalam odayādrer 16.20
ayaṁ mahīṁ gāṁ duduhe 16.22
ayaṁ tu deva-yajana 2.18
ayaṁ tu loka-pālānāṁ 2.10
ayaṁ tu prathamo rājñāṁ 15.4
ayaṁ tu sākṣād bhagavāṁs try- 16.19
ayaṁ tvat-kathā-mṛṣṭa-pīyūṣa- 7.35
ayātayāmopahavair anantaraṁ 19.28
āyatiṁ niyatiṁ caiva 1.44
āyuḥ-śrī-bala-kīrtīnāṁ 14.14
āyuṣo 'pacayaṁ jantos 11.21
ajaṁ loka-guruṁ natvā 2.7
ājñapta evaṁ kupitena manyunā 5.5
ajo 'dhyatiṣṭhat khalu 8.20
akalpa eṣām adhiroḍhum añjasā 3.21
ākarṇyātma-jam āyāntaṁ 9.37
ākramyorasi dakṣasya 5.22
ākrīḍe krīḍato bālān 13.41
ākūtiṁ rucaye prādād 1.2
ākūtir devahūtiś ca 1.0
alabdha-nidro 'nupalakṣito 13.47
alakṣayantaḥ padavīṁ 13.49
alaṁ te kratubhiḥ sviṣṭair 19.32
alaṁ vatsātiroṣeṇa 11.7
amaṅgalānāṁ ca tamisram 6.45
āma-pātre mahā-bhāgāḥ 18.18
amarṣayitvā tam asahya- 5.11
amogha-vīryā hi nṛpā 14.42
aṁśāṁśās te deva marīcy- 7.43
āmuktam iva pākhaṇḍaṁ 19.12
amūṣāṁ kṣut-parītānām 17.25
anādṛtā yajña-sadasy 4.9
anāhutā apy abhiyanti 3.13
ananya-bhāvaika-gatiṁ 7.59
ananya-bhāve nija-dharma- 8.22
ananta-māhātmya-guṇaika-dhāmā 16.10
ananvitaṁ te bhagavan 7.34
anāsthitaṁ te pitṛbhir 12.26
aṅgaṁ sumanasaṁ khyātiṁ 13.17
aṅga-saṅgād utpulakāv 9.48
aṅgena sandhyābhra-rucā 6.36
aṅgo dvija-vacaḥ śrutvā 13.29
aṅgo 'śvamedhaṁ rājarṣir 13.25
anicchann apy adāṁ bālāṁ 2.13
āninye sva-gṛhaṁ putryāḥ 1.5

anyāṁś ca hasta-caraṇa- 9.6
anye ca māyino māyām 18.20
annam īpsitam ūrjasvad 18.10
antar bahiś ca bhūtānāṁ 16.12
anunīyamānas tad-yācñāṁ 14.29
anurakta-prajaṁ rājā 9.66
anvabhūyata sarvātmā 19.3
anvadhāvata saṅkruddhas 19.13
anvadravad abhikruddho 19.16
anvasmarad agaṁ hitvā 12.32
anveṣantī vanaṁ mātā 9.23
anvīyamānaḥ sa tu rudra- 5.6
anvito brahma-śarvābhyāṁ 19.4
apālitānādṛtā ca 18.7
apām upasthe mayi nāvy 17.35
apare jagṛhur devān 5.16
apartāv api bhadraṁ te 18.11
apaśyamānaḥ sa tadātatāyinaṁ 10.21
apy abhadram anāthāyā 14.37
apy anāthaṁ vane brahman 8.66
apy arvāg-vṛttayo yasya 7.24
apy evam arya bhagavān 9.17
āpyāyayaty asau lokaṁ 16.9
āplutyāvabhṛthaṁ yatra 2.35
aprauḍhaivātmanātmānam 1.66
apsaro-muni-gandharva- 1.22
ārādhayādhokṣaja-pāda-padmaṁ 8.19
ārādhito yathaivaiṣa 13.34
ārādhya bhaktyālabhatāmalaṁ 16.25
ārādhyāpa durārādhyaṁ 11.11
arājaka-bhayād eṣa 14.9
arājake tadā loke 13.20
araṇya-pātre cādhukṣan 18.23
arcanti kalpaka-taruṁ 9.9
arcir nāma varārohā 15.5
arcitvā kratunā svena 7.55
arhitārhaṇako rājñā 8.63
āropya kariṇīṁ hṛṣṭaḥ 9.53
arudra-bhāgaṁ tam avekṣya 4.9
āruhya śibikāṁ sārdham 9.41
arvāk patantam arhattama- 7.15
asahantas tan-ninādam 10.7
āsan kṛta-svastyayanās 3.4
āsanāni mahārhāṇi 9.61
āsasāda mahā-hrādaḥ 10.27
asyāpratihataṁ cakraṁ 16.14
asmai nṛ-pālāḥ kila tatra 16.21
asmil loke 'thavāmuṣmin 18.3
āsthāya jaitraṁ ratham ātta- 16.20
asty ekaṁ prāktanam aghaṁ 13.31
astraughaṁ vyadhamad bāṇair 10.16
āstṛtās tā raṇa-bhuvo 10.19
asūyan bhagavān indraḥ 19.10
asūta mithunaṁ tat tu 8.2
āśāsānā jīvitam adhvarasya 6.6
āśiṣo yuyujuḥ kṣattar 19.41
atas tavotpannam idaṁ 4.18
aṭaty unmattavan nagno 2.14
atha deva-gaṇāḥ sarve 6.27
atha mātropadiṣṭena 8.30
atha tasya punar viprair 15.47
athābhiṣṭuta evaṁ vai 9.18
athādīkṣata rājā tu 19.33
athāyajata yajñeśaṁ 12.10
athājighran muhur mūrdhni 9.44
athāmum āhū rājānaṁ 16.15
athāpi bhaktyeśa 7.38
athāpi hy anahaṅkārān 11.25
athāpi yūyaṁ kṛta-kilbiṣā 6.5
athāpi me 'vinītasya 8.36
athāpy udāra-śravasaḥ pṛthor 16.3
athartvijo yajamānaḥ sadasyāḥ 5.7
athāsmad-aṁśa-bhūtās te 1.31
athāsmin bhagavān vainyaḥ 18.30
athātaḥ kīrtaye vaṁśaṁ 8.6
ātiṣṭha jagatāṁ vandyaṁ 12.26
ātiṣṭha tac candra- 12.25
ātiṣṭha tat tāta vimatsaras 8.19
atiṣṭhad eka-pādena 1.19
ātma-yoga-balenemā 17.27
ātma-māyāṁ samāviśya 7.51
ātmanaḥ sadṛśaṁ putraṁ 1.65
ātmānam anviccha vimuktam 11.29
ātmānaṁ brahma nirvāṇaṁ 13.8
ātmānaṁ ca prajāś cemāḥ 17.21
ātmānaṁ ca pravayasam 9.67
ātmānaṁ toṣayan dehī 8.33
ātmārāmaṁ kathaṁ dveṣṭi 2.2
ātma-stry-apatya-suhṛdo 12.16
ātma-vṛtty-anusāreṇa 8.72
ātmeśvara upadraṣṭā 7.50
ato nivartatām eṣa 8.32
ātodyaṁ vitudaṁ ślokān 12.40
atrāgatās tanu-bhṛtāṁ manaso 1.28
atreḥ patny anasūyā trīṁ 1.15
atrer gṛhe sura-śreṣṭhāḥ 1.16
atriḥ sandarśayām āsa 19.20
atriṇā coditas tasmai 19.21

atriṇā codito hantuṁ 19.13
autkaṇṭhyād bāṣpa-kalayā 7.11
auttānapāda bhagavāṁs tava 10.30
auttānapādiḥ sa tadā 10.13
auttānapādiṁ kṛpayā pitāmaho 11.6
avabodha-rasaikātmyam 13.8
avaghrāya mudā yuktaḥ 13.37
avajānanty amī mūḍhā 14.24
avakīryamāṇo dadṛśe 12.34
avamene mahā-bhāgān 14.4
avaraḥ śraddhayopeta 18.4
avaruhya nṛpas tūrṇam 9.42
avidyā-racita-svapna- 12.15
avyaktasyāprameyasya 11.23
avyakta-vartmaiṣa nigūdha- 16.10
avyavacchinna-yogāgni- 13.9

bāhubhyām aśvinoḥ pūṣṇo 7.5
bāhubhyāṁ mathyamānābhyāṁ 15.47
bāhuṁ prakoṣṭhe 'kṣa-mālām 6.38
bahv evam udvigna-dṛśocyamāne 5.12
bālasya paśyato dhāma 9.26
baliṁ ca mahyaṁ harata 14.28
bāliśā bata yūyaṁ vā 14.23
bālo 'py ayaṁ hṛdā dhatte 8.26
bālo 'si bata nātmānam 8.12
bhāgaṁ barhiṣi yā vṛṅkte 17.22
bhagasya netre bhagavān 5.20
bhagavān svena bhāgena 7.49
bhagavān vāsudevas taṁ 8.40
bhagnāyāṁ bhavya-yācñāyāṁ 14.30
bhajasva bhajanīyāṅghrim 12.6
bhaktāya me 'nuraktāya 17.7
bhaktiṁ harau bhagavati 12.18
bhaktiṁ muhuḥ pravahatāṁ 9.11
bhaktiṁ vidhāya paramāṁ 11.30
bhallaiḥ sañchidyamānānāṁ 10.18
bhāra-vyayāya ca bhuvaḥ 1.59
bhartary uparate tasminn 14.39
bhartṛ-sneha-vidūrāṇāṁ 14.25
bhava-cchidaḥ pāda-mūlaṁ 9.31
bhava-cchidam ayāce 'haṁ 9.34
bhavaṁ bhavāny apratipūruṣaṁ 4.2
bhavāṁs tu puṁsaḥ paramasya 6.49
bhavān paritrātum ihāvatīrṇo 19.37
bhavantv adhvaryavaś cānye 7.5
bhavasya patnī tu satī 1.65
bhava-vrata-dharā ye ca 2.28
bhave śīlavatāṁ śreṣṭhe 2.67
bhaved bhaktir bhagavati 12.46
bhavitāro 'ṅga bhadraṁ te 1.31
bhavo bhavānyā nidhanaṁ 5.35
bho bho rājan subhadraṁ te 12.23
bho bhoḥ kṣatriya-dāyāda 12.2
bhogaiḥ puṇya-kṣayaṁ kurvann 12.13
bhoḥ sūta he māgadha saumya 15.22
bhrājamānaṁ vitimiraṁ 2.5
bhrātur vadhābhitaptena 11.9
bhṛgoḥ śmaśrūṇi rohantu 6.51
bhṛgor luluñce sadasi 5.19
bhṛguḥ khyātyāṁ mahā-bhāgaḥ 1.43
bhṛguḥ pratyasṛjac chāpaṁ 2.27
bhṛguṁ babandha maṇimān 5.17
bhṛgv-ādayas te munayo 14.50
bhṛtyānurakto bhagavān 9.18
bhūḥ pāduke yogamayyau 15.18
bhūyān anugraha aho bhavatā 7.13
bhūyas tad deva-yajanaṁ 7.7
bhujyamānā mayā dṛṣṭā 18.6
bhuktvā cehāśiṣaḥ satyā 9.24
bhū-maṇḍalam idaṁ vainyaḥ 18.29
bhū-maṇḍalaṁ jaladhi- 12.16
bhūrjair oṣadhibhiḥ pūgai 6.17
bhūtaiḥ pañcabhir ārabdhair 11.15
bhūtānāṁ karuṇaḥ śaśvad 16.7
bhūtāni cātmany apṛthag- 6.46
bhūta-preta-piśācānāṁ 5.25
bhūteśa-vatsā duduhuḥ 18.21
bhūteṣu niranukrośo 17.26
brahmā brahmamayaṁ varma 15.16
brahma ca brāhmaṇāṁś caiva 2.30
brahma dhārayamāṇasya 8.78
brahmā jagad-gurur devaiḥ 15.9
brahmaṇā coditaḥ sṛṣṭāv 1.17
brāhmaṇaḥ sama-dṛk śānto 14.41
brāhmaṇaiḥ kula-vṛddhaiś ca 9.39
brāhmaṇa-pramukhān varṇān 17.2
brahma-rudrau ca bhūtāni 7.52
brahmāvarte manoḥ kṣetre 19.33
brahmovāca 6.42
brahmovāca 7.40
bṛhaspati-savaṁ nāma 3.3
brūhy asmat-pitṛbhir brahmann 8.37
buddhir medhā titikṣā hrīr 1.50
buddhyā parābhidhyāyinyā 2.23

caṇḍeśaḥ pūṣaṇaṁ devaṁ 5.17
carameṇāśvamedhena 19.11

carantaṁ viśva-suhṛdaṁ 6.35
caranti dakṣiṇī-kṛtya 9.21
caṣāla-yūpataś channo 19.19
caturtham api vai māsaṁ 8.75
chandayām āsa tān kāmaiḥ 17.28
chandāṁsy ayāta-yāmāni 13.27
chindann api tad uddhartuṁ 5.22
chindyāt prasahya ruśatīm 4.17
citā-bhasma-kṛta-snānaḥ 2.15
citraketuḥ surociś ca 1.41
citraketu-pradhānās te 1.40
cittis tv atharvaṇaḥ patnī 1.42
codito vidureṇaivaṁ 17.8
cora-prāyaṁ jana-padaṁ 14.40
corī-bhūte 'tha loke 'haṁ 18.7
cūrṇayan sva-dhanuṣ-koṭyā 18.29
cūtaiḥ kadambair nīpaiś ca 6.15
cūta-pallava-vāsaḥ-sraṅ- 9.55

dadarśa deho hata-kalmaṣaḥ 4.27
dadarśa himavad-droṇyāṁ 10.5
dadarśa loke vitatam 13.7
dadarśātmani bhūteṣu 12.11
dadhyañcam aśvaśirasaṁ 1.42
dadhmau śaṅkhaṁ bṛhad-bāhuḥ 10.6
dadṛśuḥ śivam āsīnaṁ 6.33
dadṛśus tatra te ramyām 6.23
daiteyā dānavā vatsaṁ 18.16
daivīṁ māyām upāśritya 9.33
daivopasāditaṁ yāvad 8.29
dakṣāya brahma-putrāya 1.11
dakṣāya śāpaṁ visasarja 2.20
dakṣaṁ babhāṣa ābhāṣya 7.49
dakṣaṁ sa-yajñaṁ jahi mad- 5.4
dakṣaṁ tat-pārṣadā hantum 4.31
dakṣo gṛhītārhaṇa- 7.25
dakṣo 'thāpa upaspṛśya 2.17
daṇḍayaty ātmajam api 16.13
daṇḍa-vrata-dhare rājñi 13.22
darśayām āsatur devīṁ 12.33
darśanīyatamaṁ śāntaṁ 8.49
darśitaḥ kṛpayā puṁsāṁ 8.35
dāruṇy ubhayato dīpte 14.8
daśa-candram asiṁ rudraḥ 15.17
dattā bata mayā sādhvī 2.16
dattaṁ durvāsasaṁ somam 1.15
dattāṁ saparyāṁ varam āsanaṁ 4.8
dehe bhavanti nṛpateḥ 14.27
dehinām ātmavat-preṣṭhaḥ 16.18
devā brahmādayaḥ sarve 1.55
devāḥ prakṛta-sarvāṅgā 7.4
devahūtim adāt tāta 1.10
devakulyāṁ hareḥ pāda- 1.14
deva-māyābhibhūtānāṁ 7.2
devānāṁ bhagna-gātrāṇām 6.52
deve 'varṣaty asau devo 16.8
dhanyaṁ yaśasyam āyuṣyaṁ 12.45
dhanur visphūrjayan divyaṁ 10.16
dharma ācaritaḥ puṁsāṁ 14.15
dharma eva matiṁ dattvā 7.57
dharma ity upadharmeṣu 19.25
dharmārtha-kāma-mokṣākhyaṁ 8.41
dharma-vyatikaro yatra 19.35
dharmo 'gniḥ kaśyapaḥ śukro 9.21
dharmopalakṣaṇam idaṁ trivṛd 7.27
dhātāraṁ ca vidhātāraṁ 1.43
dhāvantī tatra tatrainaṁ 17.16
dhiyā viśuddhayā dadhyau 7.18
dhyāyan bhagavato rūpaṁ 8.77
dhyāyan brahma padaikena 8.76
dhokṣye kṣīramayān kāmān 18.9
dhruvāya pathi dṛṣṭāya 9.58
dhruvaṁ nivṛttaṁ 12.36
dhruvasya cotkalaḥ putraḥ 13.6
dhruvasyoddāma-yaśasaś 12.44
dhruve prayuktām asurais 10.29
dhruvo bhrātṛ-vadhaṁ śrutvā 10.4
dina-kṣaye vyatīpāte 12.49
dīrghaṁ dadhyau kuruśreṣṭha 17.12
dīrghaṁ śvasantī vṛjinasya 8.17
diśo vijityāpratiruddha- 16.27
divy avādyanta tūryāṇi 1.54
dyauḥ kṣitiḥ sarva-bhūtāni 15.12
dogdhāraṁ ca mahā-bāho 18.10
dogdhi smābhīpsitān arthān 19.7
doha-vatsādi-bhedena 18.27
doṣān pareṣāṁ hi guṇeṣu 4.12
drakṣye cirotkaṇṭha-manā 3.10
dravya-kriyā-devatānāṁ 12.10
dṛḍha-vrataḥ satya-sandho 16.16
dṛgbhyāṁ prapaśyan prapibann 9.3
dṛśyād adabhra-karuṇena 1.57
dṛṣṭā yogāḥ prayuktāś ca 18.3
dṛṣṭaḥ kiṁ no dṛgbhir asad- 7.37
dṛṣṭvā saṁjñapanaṁ yogaṁ 5.24
dṛṣṭvā sva-nilayābhyāśe 3.7
dṛṣṭvābhyupāyān api veda- 12.41
druhyaty ajñaḥ pṛthag-dṛṣṭis 2.21

drumaiḥ kāma-dughair hṛdyaṁ 6.28
druma-jātibhir anyaiś ca 6.18
duhitṛtve cakāremāṁ 18.28
durāsado durviṣaha 16.11
duruktau kalir ādhatta 8.4
durvāsāḥ śaṅkarasyāṁśo 1.33
dvandva-śvabhre khala-mṛga- 7.28
dvitīyaṁ ca tathā māsaṁ 8.73

ebhir indropasaṁsṛṣṭaiḥ 19.36
ekadā munayas te tu 14.36
ekadā suruceḥ putram 8.9
ekaikaṁ yugapat sarvān 10.8
ekaṁ hy eva hares tatra 8.41
ekas tvam eva bhagavann idam 9.7
eke kālaṁ pare daivaṁ 11.22
eko mayeha bhagavān vividha- 1.28
eṣa bhūtāni bhūtātmā 11.26
eṣa dharma-bhṛtāṁ śreṣṭho 16.4
eṣa eva hi lokānāṁ 2.31
eṣa kardama-dauhitra- 1.46
eṣa me śiṣyatāṁ prāpto 2.11
eṣa sākṣād dharer aṁśo 15.6
eṣa sva-sadmopavane sametya 16.25
eṣa te rudra bhāgo 'stu 6.53
eṣa vai loka-pālānāṁ 16.5
eṣa viṣṇor bhagavataḥ 15.3
eṣo 'śvamedhāñ śatam ājahāra 16.24
etad ākhyāhi me brahman 2.3
etad ākhyāhi me brahman 13.24
etad bhagavataḥ śambhoḥ 7.60
etad vimāna-pravaram 12.27
etas tat-pravaṇaṁ yuñjann 1.26
etat te 'bhihitaṁ sarvaṁ 12.44
etāvad uktvā virarāma 4.26
ete cānye ca vibudhāḥ 14.27
etena dharma-sadane ṛṣi- 1.56
evam adhyavasāyainaṁ 14.13
evaṁ bahu-savaṁ kālaṁ 12.14
evaṁ bhagavatādiṣṭaḥ 7.55
evaṁ bhagavato rūpaṁ 8.52
evaṁ dākṣāyaṇī hitvā 7.58
evaṁ giritraḥ 3.15
evam indre haraty aśvaṁ 19.24
evaṁ kāyena manasā 8.59
evaṁ kāma-varaṁ dattvā 1.32
evaṁ madāndha utsikto 14.5
evaṁ manyumayīṁ mūrtiṁ 17.28
evaṁ mṛśanta ṛṣayo 14.38
evaṁ pravartate sargaḥ 11.16
evaṁ pṛthv-ādayaḥ pṛthvīm 18.27
evaṁ sa bhagavān vainyaḥ 17.28
evaṁ sa nirviṇṇa-manā nṛpo 13.47
evaṁ sañjalpitaṁ mātur 8.24
evaṁ sura-gaṇais tāta 1.58
evaṁ sva-dehaṁ mahatāṁ 4.26
evaṁ svāyambhuvaḥ pautram 11.35
evaṁ vainya-sutaḥ proktas 19.16
evaṁ-vidhāny anekāni 10.28

gadā-parigha-nistriṁśa- 10.25
gambhīra-vego 'nimiṣaṁ 12.39
gandharva-mukhyāḥ prajaguḥ 12.31
gandharvāpsaraso 'dhukṣan 18.17
garbhaṁ kāla upāvṛtte 13.38
garbhe tvaṁ sādhayātmānaṁ 8.13
gatāsos tasya bhūyas te 13.19
gatvodīcīṁ diśaṁ rājā 10.5
gauḥ saty apādravad bhītā 17.14
gavayaiḥ śarabhair vyāghrai 6.20
gāvo na kālyanta idaṁ kuto 5.8
ghoṣān vrajān sa-śibirān 18.31
giraḥ śrutāyāḥ puṣpiṇyā 2.25
girayo himavad-vatsā 18.25
gītāyanair dundubhi-śaṅkha- 4.5
goptā ca dharma-setūnāṁ 16.4
goptāraṁ dharma-setūnāṁ 12.12
goptary asati vai nṝṇāṁ 14.50
gotraṁ tvadīyaṁ bhagavān 4.23
grāmān puraḥ pattanāni 18.31
gṛheṣu kūṭa-dharmeṣu 2.22
gṛhītvā mṛga-śāvākṣyāḥ 2.12
guṇādhikān mudaṁ lipsed 8.34
guṇāṁś ca phalgūn bahulī- 4.12
guṇa-vyatikarād rājan 11.16

hāhā-kāras tadaivāsīt 10.14
haṁsa-kāraṇḍava-kulair 9.64
hanyamānā diśo bhejur 4.34
hanyatāṁ hanyatāṁ eṣa 14.3
hanta priyā daivatamasya devī 4.28
hanty asādhur mṛgān dīnān 13.40
hāra-keyūra-mukuṭair 10.19
harau sa vavre 'calitāṁ 12.8
hariḥ sudarśanaṁ cakraṁ 15.16
hataḥ puṇya-janenādrau 10.3
hatāvaśiṣṭā itare raṇājirād 10.20
hato 'yaṁ mānavaḥ sūryo 10.14

havīṁṣi hūyamānāni 13.26
helanaṁ giriśa-bhrātur 11.33
hiraṇmayena pātreṇa 13.36
hiraṇmayena pātreṇa 18.15
hitvā yakṣeśvara-puriṁ 6.28
hitvā miṣantaṁ pitaraṁ sanna- 8.14
hitvārbhakaḥ krīḍanakāni 12.52
hrasva-pān nimna-nāsāgro 14.44
hriyamāṇaṁ vicakṣvainaṁ 19.36
hrīmantaḥ paramodārāḥ 15.25
hṛt-padma-karṇikā-dhiṣṇyam 8.50
hutvāgnīn sat-kathāś cakrur 14.36

icchantas tat pratīkartum 10.12
idam apy acyuta viśva- 7.32
idaṁ mayā te 'bhihitaṁ 12.52
idaṁ pavitraṁ param īśa- 7.61
idhmaḥ kavir vibhuḥ svahnaḥ 1.7
iyaṁ ca lakṣmyāḥ sambhūtiḥ 15.3
iyaṁ ca sudatī devī 15.5
iyaṁ ca tat-parā hi śrīr 15.6
iyeṣa tad adhiṣṭhātuṁ 12.29
ijyamāno bhaktimatā 13.4
ijyate svena dharmeṇa 14.18
ilāyām api bhāryāyāṁ 10.2
indraḥ kirīṭam utkṛṣṭaṁ 15.15
indrāya kupito bāṇam 19.26
indreṇānuṣṭhitaṁ rājñaḥ 19.31
iṣṭas te putra-kāmasya 13.32
iṣṭvā māṁ yajña-hṛdayaṁ 9.24
iṣṭvā sa vājapeyena 3.3
iṣṭvābhipede duravāpam anyato 8.21
īśvarāt kṣīṇa-puṇyena 9.35
iti bruvaṁś citra-rathaḥ sva- 10.22
iti bruvāṇaṁ nṛpatiṁ 16.27
iti cādhokṣajeśasya 19.10
iti dakṣaḥ kavir yajñaṁ 7.48
iti devarṣiṇā proktaṁ 8.70
iti nyavārayad dharmaṁ 14.6
iti priyaṁ hitaṁ vākyaṁ 18.12
iti tasya vacaḥ śrutvā 1.29
iti te 'sat-kṛtās tena 14.30
iti vyavasitā viprās 13.35
iti vyavasitaṁ tasya 12.33
iti vyavasito buddhyā 17.13
ity adhvare dakṣam anūdya 4.24
ity ajenānunītena 7.54
ity āmantrya kratu-patiṁ 19.29
ity arcitaḥ sa bhagavān 9.26
ity udāhṛtam ākarṇya 8.39
ity uktas taṁ parikramya 8.62
ity uttānapadaḥ putro 12.38
itthaṁ pṛthum abhiṣṭūya 18.37
itthaṁ sa loka-guruṇā 19.39
itthaṁ viparyaya-matiḥ 14.29
itthaṁ vyavasitā hantum 14.34

ya etad ādāv asṛjac carācaraṁ 17.31
ya etan martyam uddiśya 2.21
yā nirvṛtis tanu-bhṛtāṁ tava 9.10
yā strī sā dakṣiṇā bhūter 1.4
yac cānyad api kṛṣṇasya 17.6
yad asau loka-pālānāṁ 13.23
yad ātmānaṁ parāg gṛhya 11.10
yad bhrājamānaṁ sva-rucaiva 12.36
yad dhyāyato daiva-hataṁ nu 19.34
yad dvy-akṣaraṁ nāma 4.14
yad yajña-puruṣaḥ sākṣād 13.33
yadā na śāsituṁ kalpo 13.42
yadābhiṣiktaḥ pṛthur aṅga 17.9
yadābhiṣikto dakṣas tu 3.2
yadaika-pādena sa 8.79
yad-aṅgajāṁ svāṁ puruṣa-dviḍ 4.30
yad-anudhyāyino dhīrā 9.52
yad-buddhy-avasthitim 9.15
yad-dauḥśīlyāt sa rājarṣir 13.18
yadi racita-dhiyaṁ māvidya- 7.29
yadi vrajiṣyasy atihāya mad- 3.25
yāḥ kardama-sutāḥ proktā 1.12
yaḥ kṣatra-bandhur bhuvi 12.43
yaḥ pañca-varṣas tapasā 12.23
yaḥ pañca-varṣo guru-dāra- 12.42
yaḥ pañca-varṣo jananīṁ tvaṁ 11.28
yayau madhuvanaṁ puṇyaṁ 8.62
yayau sva-dhiṣṇyān nilayaṁ 6.8
yayoḥ sura-striyaḥ kṣattar 6.25
yayor janmany ado viśvam 1.53
yayos tat-snāna-vibhraṣṭa- 6.26
yaj jaghnivān puṇya-janān 11.33
yajamāna-paśoḥ kasya 5.24
yajña-ghna-ghnena yajuṣā 4.32
yajñair vicitrair yajato 14.21
yajñas te rudra bhāgena 6.53
yajñena yuṣmad-viṣaye 14.22
yajño 'yaṁ tava yajanāya 7.33
yakṣa-rakṣāṁsi bhūtāni 18.21
yam aṅga śepuḥ kupitā 13.19
yāṁ dudoha pṛthus tatra 17.3

yaṁ jighāṁsatha yajñena 19.30
yaṁ pūrve cānusantasthur 2.31
yaṁ sapta-rātraṁ prapaṭhan 8.53
yan māyayā gahanayāpahṛtātma- 7.30
yan na gṛhṇanti bhāgān svān 13.28
yan nāvrajaṅ jantuṣu ye 12.36
yāni rūpāṇi jagṛhe 19.23
yan-nābhi-sindhu-ruha- 9.14
yan-nāmadheyam abhidhāya 10.30
yānty añjasācyuta-padam 12.37
yās tā devarṣiṇā tatra 13.5
yas tayoḥ puruṣaḥ sākṣād 1.4
yas tv anta-kāle vyupta-jaṭā- 5.10
yāsāṁ vrajadbhiḥ śiti-kaṇṭha 3.12
yasya yad daiva-vihitaṁ 8.33
yasya prasanno bhagavān 9.47
yasya rāṣṭre pure caiva 14.18
yasyāṅghri-padmaṁ paricarya 8.20
yasyāpratihataṁ cakram 15.10
yasmai baliṁ viśva-srjo 11.27
yasmin bhramati kauravya 12.39
yasmin yadā puṣkara-nābha- 6.48
yasmin vinaṣṭe nṛpatir 14.16
yasmin viruddha-gatayo hy 9.16
yasminn avidyā-racitaṁ 16.19
yat paśyantīnāṁ duhitṝṇāṁ 5.9
yat tvaṁ pitāmahādeśād 12.2
yataḥ pāpīyasī kīrtir 13.44
yathā gatir deva-manuṣyayoḥ 4.19
yathā kṛtas te saṅkalpo 1.30
yathā pumān na svāṅgeṣu 7.53
yathā-mati gṛṇanti sma 7.24
yathā-sukhaṁ vasanti sma 18.32
yathopadeśaṁ munibhiḥ 16.3
yatiṣyati bhavān kāle 8.32
yato hi vaḥ prāṇa-nirodha 8.82
yato virodhaḥ sarveṣāṁ 13.44
yat-pāda-padmaṁ mahatāṁ mano- 4.15
yat-prasādaṁ sa vai puṁsāṁ 8.30
yatra dharma-dughā bhūmiḥ 19.7
yatra graharkṣa-tārāṇāṁ 9.20
yatra yajña-patiḥ sākṣād 19.3
yatra sphaṭika-kuḍyeṣu 9.62
yatra tejas tad icchūnāṁ 12.47
yat-tejasāhaṁ susamiddha-tejā 7.41
yāvan na naṅkṣyāmaha 17.11
yavasaṁ jagdhy anudinaṁ 17.23
ye 'bhyāgatān vakra- 3.18
ye tv abja-nābha bhavadīya- 9.12
ye vṛttidaṁ patiṁ hitvā 14.23
yena proktaḥ kriyā-yogaḥ 13.3
yena puṇya-janān etān 11.7
yenāham ātmāyatanaṁ vinirmitā 17.30
yenāharaj jāyamāno 14.46
yenāñjasolbaṇam uru-vyasanaṁ 9.11
yenodvigna-dṛśaḥ kṣattar 10.6
yenopasṛṣṭāt puruṣāl 11.32
yo 'dhiyajña-patiṁ viṣṇuṁ 14.32
yo līlayādrīn sva-śarāsa- 16.22
yo māyayā viracitaṁ 1.56
yo mṛgyate hasta-gṛhīta- 8.23
yo nārada-vacas tathyaṁ 9.32
yo nityadākarṇya naro 7.61
yo 'ṅkaṁ premṇārurukṣantaṁ 8.67
yo 'ntaḥ praviśya mama vācam 9.6
yo 'sau mayāvidita-tattva- 7.15
yo viśvasṛg-yajña-gataṁ 3.24
yogaṁ kriyonnatir darpam 1.51
yuktaṁ virahitaṁ śaktyā 12.6

jaḍāndha-badhironmatta- 13.10
jagad-udbhava-sthiti-layeṣu 7.39
jagarha sāmarṣa-vipannayā 4.10
jagdhasya mohād dhi 4.18
jahāv asūn yad-vimatātmajā 4.29
jahi yajña-hanaṁ tāta 19.15
jaitraṁ syandanam āsthāya 10.4
jāye uttānapādasya 8.8
jajñe himavataḥ kṣetre 7.58
jāmātuḥ śvaśurasyāpi 3.36
janaṁ janena janayan 11.19
jananyābhihitaḥ panthāḥ 8.40
jāne tvām īśaṁ viśvasya 6.42
janmauṣadhi-tapo-mantra- 6.9
japaś ca paramo guhyaḥ 8.53
jaṭilaṁ bhasmanācchannaṁ 19.14
jāto nārāyaṇāṁśena 13.20
jihāsatī dakṣa-ruṣā manasvinī 4.26
jīvañ jagad asāv āśu 14.3
jīvatād yajamāno 'yaṁ 6.51
jñānam ajñāta-tattvāya 12.51
jñānasya cārthasya guṇasya 7.31
juhāvaitac chiras tasmin 5.26
juhvataḥ sruva-hastasya 5.19
juṣṭaṁ kinnara-gandharvair 6.9
juṣṭāṁ puṇyajana-strībhir 6.27

kadalī-khaṇḍa-saṁruddha- 6.21

kad-apatya-bhṛtaṁ duḥkhaṁ 13.43
kad-apatyaṁ varaṁ manye 13.46
kāyān āviviśus tigmā 10.17
kāka-kṛṣṇo 'tihrasvāṅgo 14.44
kāla eva hi bhūtānāṁ 12.3
kalahaṁsa-kula-preṣṭhaṁ 6.29
kāle kāle yathā-bhāgaṁ 16.5
kalpānta etad akhilaṁ 9.14
kāñcī-kalāpa-paryastaṁ 8.49
kapāla-khaṭvāṅga-dharaṁ 19.20
kapilo nārado datto 19.6
karāla-daṁṣṭrābhir udasta- 5.11
karāla-daṁṣṭro jvalad-agni- 5.3
kariṣyaty uttamaślokas 8.57
karma pravṛttaṁ ca nivṛttam 4.20
karma santānayām āsa 7.16
karmabhiḥ katham ātmānaṁ 15.26
karmaṇodavasānena 7.56
karmaśreṣṭhaṁ varīyāṁsaṁ 1.38
karma-tantraṁ vitanute 2.22
karṇāntraikapadāśvāsyair 6.21
karṇau pidhāya nirayād yad 4.17
karoty akartaiva nihanty 11.18
kas taṁ carācara-guruṁ 2.2
kas taṁ prajāpadeśaṁ vai 13.45
kasyānvavāye prakhyātāḥ 13.2
kasmād dadhāra go-rūpaṁ 17.3
kaśyapaṁ pūrṇimānaṁ ca 1.13
kathaṁ sutāyāḥ pitṛ-geha- 3.13
kathaṁ tv avadyaṁ kṛtavān 11.12
kaustubhābharaṇa-grīvaṁ 8.48
kaviś ca bhārgavo yasya 1.45
ke te pracetaso nāma 13.2
kecid babhañjuḥ prāg-vaṁśaṁ 5.14
kecit karma vadanty enaṁ 11.22
kharjūrāmrātakāmrādyaiḥ 6.18
kim āśrayo me stava eṣa 15.22
kim uta tvad-vidhā rājan 17.20
kiṁ vā na riṣyate kāmo 8.64
kiṁ vā śivākhyam aśivaṁ na 4.16
kiṁ vāṁho vena uddiśya 13.22
kiñcic cikīrṣavo jātā 1.16
kirīṭinaṁ kuṇḍalinaṁ 8.48
kīrtyamāne hṛṣīkeśe 7.48
kīrtyamāne nṛbhir nāmni 7.47
ko yajña-puruṣo nāma 14.25
ko vainaṁ paricakṣīta 14.33
krator api kriyā bhāryā 1.39
kratur viramatām eṣa 19.35
kravyādāḥ prāṇinaḥ kravyaṁ 18.24
kṛcchra-prāṇāḥ prajā hy eṣa 16.8
kṛcchrāt saṁstabhya ca manaḥ 7.12
kṛḍā-bhāṇḍaṁ viśvam idaṁ 7.43
kṛḍanti puṁsaḥ siñcantyo 6.25
kṛpālor dīna-nāthasya 12.51
kṛpāvalokena hasad- 1.25
kṛtābhiṣekaḥ kṛta-nitya- 12.28
kṛtāñjaliṁ brahmamayena 9.4
kṛtāvabhṛtha-snānāya 19.40
kṛtvā samānāv anilau jitāsanā 4.25
kṛtvā vatsaṁ sura-gaṇā 18.15
kṛtvocitāni nivasann 8.43
kṛtvorau dakṣiṇe savyaṁ 6.38
kruddhaḥ sudaṣṭauṣṭha-puṭaḥ 5.2
kṣamāpyaivaṁ sa mīḍhvāṁsaṁ 7.16
kṣaṇenācchāditaṁ vyoma 10.23
kṣemāya tatra sā bhūyān 6.4
kṣipraṁ vineśur vidura 11.2
kṣipto 'py asad-viṣaya- 7.44
kubjakair mallikābhiś ca 6.16
kūja-dvihaṅga-mithunair 9.63
kumudotpala-kahlāra- 6.19
kuṇḍeṣv amūtrayan kecid 5.15
kurv adhvarasyoddharaṇaṁ 6.50
kurvanti tatra hy anukampayā 6.48

labdhāvalokair yayatur 1.58
labdhvā dravyamayīm arcāṁ 8.56
labdhvā jñānaṁ sa-vijñānaṁ 17.5
labdhvāpy asiddhārtham 9.28
lājākṣataiḥ puṣpa-phalais 9.57
lakṣayāmaḥ kumārasya 8.27
lakṣitaḥ pathi bālānāṁ 13.10
lālito nitarāṁ pitrā 9.60
lālyamānaṁ janair evaṁ 9.53
liṅgaṁ ca tāpasābhīṣṭaṁ 6.36
lokā nirucchvāsa-nipīḍitā 8.80
loka-dhikkāra-sandagdhaṁ 14.12
lokāḥ sapālā hy etasmai 14.20
lokān nāvārayañ chaktā 14.40
lokān viśokān vitaraty 14.15
lokasya yad varṣati kāśiṣo 4.15
loke nāvindata trāṇaṁ 17.17
lupta-kriyāśucaye 2.13

mā bhaiṣṭa bālaṁ tapaso 8.82
mā mā śucaḥ sva-tanayaṁ 8.68
mā vaḥ padavyaḥ pitar asmad- 4.21

mahad-guṇān ātmani kartum 15.24
mahāmaṇi-vrātamaye 9.60
mahattvam icchatāṁ tīrthaṁ 12.47
mahimānaṁ vilokyāsya 12.40
mahyaṁ śuśrūṣave brahman 13.5
maitrīṁ samānād anvicchen 8.34
māyā hy eṣā bhavadīyā hi 7.37
mayaitat prārthitaṁ vyarthaṁ 9.34
mayaṁ prakalpya vatsaṁ te 18.20
mayūra-kekābhirutaṁ 6.12
māṁ vipāṭyājarāṁ nāvaṁ 17.21
māmaṅgalaṁ tāta pareṣu 8.17
mamanthur ūruṁ tarasā 14.43
maṁsyanta eṣāṁ striya ādi- 16.21
manāṁsi kakubho vātāḥ 1.53
mandāraiḥ pārijātaiś ca 6.14
maṇi-pradīpā ābhānti 9.62
manyamāna idaṁ viśvaṁ 12.15
manye mahā-bhāgavataṁ 13.3
manor asūta mahiṣī 13.15
manos tu śatarūpāyāṁ 1.0
mantreṇānena devasya 8.54
marīci-miśrā ṛṣayo 1.8
mārkaṇḍeyo mṛkaṇḍasya 1.45
māsair ahaṁ ṣaḍbhir amuṣya 9.30
māsmin mahārāja kṛthāḥ sma 19.34
mathnā conmathitātmānaḥ 2.25
matir vidūṣitā devaiḥ 9.32
mātṛ-bhaktiḥ para-strīṣu 16.17
mātuḥ sapatnyā vāg-bāṇair 9.29
mātuḥ sapatnyāḥ sa durukti- 8.14
matvā nirastam ātmānam 10.9
matvā taṁ jaḍam unmattaṁ 13.11
medhā smṛtiṁ titikṣā tu 1.52
meḍhyāṁ go-cakravat sthāsnu 9.21
megha-nirhrādayā vācā 15.21
mene-tadātmānam asaṅga- 5.5
mithunaṁ brahma-varcasvī 1.3
mitrasya cakṣuṣekṣeta 7.3
mṛd-dārv-ayaḥ-kāñcana-darbha- 4.6
mṛgaiḥ śākhāmṛgaiḥ kroḍair 6.20
mṛṣādharmasya bhāryāsīd 8.2
mṛṣṭa-catvara-rathyāṭṭa- 9.57
mṛtyor mūrdhni padaṁ dattvā 12.30
mukta-saṅga-prasaṅgo 'yaṁ 16.18
mumucuḥ sumano-dhārāḥ 15.7
munayaḥ padavīṁ yasya 8.31
munayas tuṣṭuvus tuṣṭā 1.54
mūrdhnā dhṛtāñjali-puṭā 7.23
mūrtiḥ sarva-guṇotpattir 1.52
muṣṇaṁs teja upānītas 7.19

na bhavān avadhīd yakṣān 12.3
na brahma-bandhuṣu ca vāṁ 7.13
na budhas tad-vaśaṁ gacched 11.32
na caite putraka bhrātur 11.24
na evādṛśyatācchanna 10.13
na gṛhīto mayā yat tvaṁ 8.11
na yasya loke 'sty 4.11
na yaṣṭavyaṁ na dātavyaṁ 14.6
na yatra bhāgaṁ tava bhāgino 6.50
na yāvan mahatāṁ tejaḥ 11.34
na jñāyate mohita-citta- 17.36
na lakṣyate yas tv akarod 17.32
na muñcasy ātma-ruddhāni 17.24
na vadhyo bhavatām indro 19.30
na vai cikīrṣitaṁ tāta 11.23
na vai mukundasya 9.36
na vai satāṁ tvac- 6.46
na vai sva-pakṣo 'sya 11.20
na vatsa nṛpater dhiṣṇyaṁ 8.11
na veda-vādān anuvartate 4.19
na vidāmeha devānāṁ 13.28
na vidur mṛgayanto 'pi 8.31
nādaṇḍyaṁ daṇḍayaty eṣa 16.13
nadatsu yātudhāneṣu 10.15
nādhunāpy avamānaṁ te 8.27
nāgacchanty āhutā devā 13.30
nāghaṁ prajeśa bālānāṁ 7.2
nāhaṁ na yajño na ca yūyam 6.7
naicchan mukti-pater muktiṁ 9.29
naitādṛśānāṁ sva-jana- 3.18
naitat svarūpaṁ bhavato 'sau 7.31
naite gṛhān brahma-sutā 8.62
naitena dehena hare kṛtāgaso 4.22
naivābhibhavituṁ śakyo 16.11
naivaṁ vidāmo bhagavan prāṇa- 8.81
naivātmane mahendrāya 19.33
nāyam arhaty asad-vṛtto 14.32
nāyaṁ mārgo hi sādhūnāṁ 11.10
nājagmur devatās tasminn 13.25
nālaṁ vayaṁ te 16.2
nalinīṣu kalaṁ kūjat- 6.19
nāmadheyaṁ dadus tasmai 19.18
namaḥ parasmai puruṣāya 17.29
namaḥ svarūpānubhavena 17.29
namas te śrita-sattvāya 7.40
namaskṛtaḥ prāha śaśāṅka- 6.41

nānā-druma-latā-gulmair 6.10
nanāma mātarau śīrṣṇā 9.45
nanāma nāmāni gṛṇan 12.21
nanāma tatrārdham ibhendra- 8.79
nānāmala-prasravaṇair 6.11
nānā-maṇimayaiḥ śṛṅgair 6.10
nandā cālakanandā ca 6.24
nāṅgasya vaṁśo rājarṣer 14.42
nānyair adhiṣṭhitaṁ bhadra 9.20
nānyaṁ tataḥ padma-palāśa- 8.23
nānuvindanti te bhadram 14.24
nanv ekasyāparādhena 11.9
nāradāya pravocantaṁ 6.37
nāradas tad upākarṇya 8.25
nara-deveha bhavato 13.31
nārāyaṇaś ca viśvātmā 6.3
nāsmat-kulocitaṁ tāta 11.8
nāścaryam etad yad asatsu 4.13
naṣṭa-śaucā mūḍha-dhiyo 2.29
nāṭyaṁ sugītaṁ vāditram 15.19
nātman-śritaṁ tava vidanty 7.30
nāvadhyeyaḥ prajā-pālaḥ 13.23
necchaṁs tatrātmanātmānaṁ 12.50
niyatenaika-bhūtena 8.51
nijaghnur huṅkṛtair venaṁ 14.34
nililyur dasyavaḥ sadyaḥ 14.3
nimitta-mātraṁ tatrāsīn 11.17
ninīya lokaṁ param arka- 11.5
nipetur gaganād asya 10.24
nirgatena muner mūrdhnaḥ 1.21
nirguṇāya ca yat-kāṣṭhāṁ 7.40
nirūpitaḥ prajā-pālaḥ 14.11
nirvāsitaḥ pañca-varṣaḥ 8.65
nirvidyeta gṛhān martyo 13.46
nirvṛtyā parayā tūrṇaṁ 8.52
niśamya gadatām evam 11.31
niśamya kauṣāraviṇopavarṇitaṁ 13.53
niśamya tasya munayaḥ 10.29
niśamya tat-paura-mukhān 8.15
niśamya vaikuṇṭha-niyojya- 12.28
niścakrāma purāt tūrṇam 9.40
niścakrāma tataḥ kiñcid 2.33
niṣīdety abruvaṁs tāta 14.45
niṣidhyamānaḥ sa sadasya- 2.19
nivārayām āsur aho mahā-mate 19.27
nivāsān kalpayāṁ cakre 18.30
nṛpa-varya nibodhaitad 14.14
nṛtyanti sma striyo devya 1.55
nūnaṁ bateśasya samīhitaṁ 17.32
nūnaṁ bhavān bhagavato 8.38
nūnaṁ janair īhitam īśvarāṇām 17.36
nūnaṁ sunīteḥ pati-devatāyās 12.41
nūnaṁ tā vīrudhaḥ kṣīṇā 18.8
nūnaṁ veda bhavān yasya 8.12
nūnaṁ vimuṣṭa-matayas tava 9.9

oṁ namo bhagavate vāsudevāya 8.54

pādayor aravindaṁ ca 15.10
padaṁ tri-bhuvanotkṛṣṭaṁ 8.37
padbhyāṁ nakha-maṇi-śreṇyā 8.50
payaḥ stanābhyāṁ susrāva 9.50
payaḥ-phena-nibhāḥ śayyā 9.61
pāṁsuḥ samutthito bhūriś 14.38
panasodumbarāśvattha- 6.17
pañcame māsy anuprāpte 8.76
paṇḍito bahu manyeta 13.45
pāṇiṁ viprāgni-mukhataḥ 2.11
pāpacyamānena hṛdāturendriyaḥ 3.21
pārakya-buddhiṁ kurute 7.53
parān duruktair vitudanty 6.47
parastād yad dhruva-gatir 12.35
paricaryā bhagavato 8.58
paricaryamāṇo bhagavān 8.59
parirebhe 'ṅgajaṁ dorbhyāṁ 9.43
pariṣvajyāha jīveti 9.46
parītyābhyarcya dhiṣṇyāgryaṁ 12.29
parituṣyati viśvātmā 14.19
parituṣyet tatas tāta 8.29
parituṣṭātmabhis tāta 7.6
paryak-kṛtācala-cchāyo 6.32
paryastaṁ nandayā satyāḥ 6.22
paryaṭan ratham āsthāya 14.5
parjanyo dhanadaḥ somaḥ 14.26
pārṣadāv iha samprāptau 12.24
pārśva-bhramad-vyajana- 7.21
pāṣaṇḍinas te bhavantu 2.28
paśavo yavasaṁ kṣīraṁ 18.23
paśya prayāntīr abhavānya- 3.12
paśyato 'ntardadhe so 'pi 12.9
pāṭalāśoka-bakulaiḥ 6.15
patiḥ pramatha-nāthānāṁ 2.15
patiṁ bhūta-patiṁ devam 3.7
patnī marīces tu kalā 1.13
patnyārciṣālaṅkṛtayā 15.13
paurāṅ jāna-padān śreṇīḥ 17.2
paurṇamāsyāṁ sinīvālyāṁ 12.49
pāvakaṁ pavamānaṁ ca 1.60

pavitra-kīrtiṁ tam alaṅghya- 4.14
piṅgaiḥ piśaṅgair 5.13
pitary apratirūpe sve 1.66
pitṛbhya ekāṁ yuktebhyo 1.49
pitror agāt straiṇa-vimūḍha- 4.3
plāvitai rakta-kaṇṭhānāṁ 6.12
prabhavo hy ātmanaḥ stotraṁ 15.25
pradoṣo niśitho vyuṣṭa 13.14
praharanti na vai strīṣu 17.20
prāyacchad yat-kṛtaḥ sargas 1.11
prayataḥ kīrtayet prātaḥ 12.48
prāyeṇa sajjate bhrāntyā 19.25
prāyeṇābhyarcito devo 13.43
prāyo vivṛkṇāvayavā 10.20
prajā niranne kṣiti-pṛṣṭha 17.9
prajām ātma-samāṁ mahyaṁ 1.20
prajāpater dagdha-śīrṣṇo 7.3
prajāpater duhitaraṁ 10.68
prajāpates te śvaśurasya 3.8
prajāpatiḥ sa bhagavān 1.3
prajāpatīnāṁ sarveṣām 3.2
prajāsu pitṛvat snigdhaḥ 16.17
prājñaiḥ parasmai puruṣāya 3.22
prāk pṛthor iha naivaiṣā 18.32
prakalpya vatsaṁ kapilaṁ 18.19
prākārair gopurāgāraiḥ 9.56
prakṛtyā viṣamā devī 17.4
prakṛty-asammataṁ venam 14.2
prāṇāyāmena saṁyamya 1.19
prāṇāyāmena tri-vṛtā 8.44
praṇamya daṇḍavad bhūmāv 1.24
praṇatā prāñjaliḥ prāha 17.28
praṇatāśrayaṇaṁ nṛmṇaṁ 8.46
praṇemuḥ sahasotthāya 7.22
prāṅ-niṣaṇṇaṁ mṛḍaṁ dṛṣṭvā 2.8
prāpya saṅkalpa-nirvāṇaṁ 9.27
prāpta īdṛśam aiśvaryaṁ 14.33
prāptaṁ kimpuruṣair dṛṣṭvā 6.31
prarūḍha-bhāvo bhagavaty 13.53
prasādābhimukhaṁ śaśvat 8.45
prasādayadhvaṁ pariśuddha- 6.5
prasādya jagad-ātmānaṁ 9.34
prasahya niranukrośaḥ 13.41
prasthite tu vanaṁ pitrā 9.22
prasūtiṁ mānavīṁ dakṣa 1.47
prasūti-miśrāḥ striya 5.9
praśaṁsanti sma taṁ viprā 15.7
praśasya taṁ prīta-manā 17.8
prātar madhyandinaṁ sāyam 13.13
pratilabdhaś ciraṁ naṣṭo 9.51
pratyāhuḥ ślakṣṇayā vācā 1.29
pratyudgama- 3.22
pratyutthānābhivādārhe 2.12
pravepamānā dharaṇī 17.14
preyān na te 'nyo 'sty 7.38
pretāvāseṣu ghoreṣu 2.14
priyavratottānapādau 1.9
priyavratottānapādau 8.7
prītaḥ pratyāha taṁ bālaṁ 8.39
pṛthag-dhiyaḥ karma-dṛśo 6.47
pṛthuḥ prajānāṁ karuṇaṁ 17.12
pṛthu-kīrteḥ pṛthor bhūyāt 19.32
pṛthur nāma mahārājo 15.4
pūjitā dāna-mānābhyāṁ 19.42
pulahasya gatir bhāryā 1.38
pulastyo 'janayat patnyām 1.36
pumān yoṣid uta klība 17.26
pumān śeṣe siddhair hṛdi 7.42
puṁsām amāyināṁ samyag 8.60
puṁso moham ṛte bhinnā 8.28
punar āhāvanir bhītā 18.37
puṇyaṁ madhuvanaṁ yatra 8.42
purā kalpāpāye sva-kṛtam 7.42
purā sṛṣṭā hy oṣadhayo 18.6
purā viśva-srjāṁ satre 2.4
purīṁ didṛkṣann api nāviśad 10.21
pūrṇimāsūta virajaṁ 1.14
puroḍāśaṁ niravapan 7.17
puroḍāśaṁ niravapan 13.35
puruṁ kutsaṁ tritaṁ dyumnaṁ 13.16
pūṣā tu yajamānasya 7.4
pūṣṇo hy apātayad dantān 5.21
puṣpārṇaṁ tigmaketuṁ ca 13.12
puṣpārṇasya prabhā bhāryā 13.13
putram utkala-nāmānaṁ 10.2
putrikā-dharmam āśritya 1.2

racitātma-bheda-mataye sva- 7.39
rājā na śraddadhe bhadram 9.37
rāja-lakṣmīm anādṛtya 8.70
rājan havīṁṣy aduṣṭāni 13.27
rājan kiṁ dhyāyase dīrghaṁ 8.64
rājann asādhv-amātyebhyaś 14.17
rājñaḥ katham abhūd duṣṭā 13.21
rājovāca 8.65
rakṣan yathā baliṁ gṛhṇann 14.17
rakta-kaṇṭha-khagānīka- 6.29
ramaṇaṁ viharantīnāṁ 6.11

rañjayiṣyati yal lokam 16.15
rāvaṇaḥ kumbhakarṇaś ca 1.37
ṛbhavo nāma tapasā 4.33
ṛṣayaś cāśiṣaḥ satyāḥ 15.19
ṛṣayo duduhur devīm 18.14
ṛṣibhiḥ svāśrama-padaṁ 14.35
ṛṣīn sametān abhivandya 13.49
ṛṣīn ṣaṣṭi-sahasrāṇi 1.39
ṛte svasṝr vai jananīṁ ca 4.7
ṛte viriñcāṁ śarvaṁ ca 2.6
rudraṁ ca svena bhāgena 7.56
rūpaṁ sthaviṣṭham aja te 9.13
rurujur yajña-pātrāṇi 5.15

sa ārūḍha-nṛpa-sthāna 14.4
sa bāla eva puruṣo 13.39
sā brahmaṇi sva-mahimany api 9.10
sa ca svarlokam ārokṣyan 12.32
sa cakṣuḥ sutam ākūtyāṁ 13.15
sa dadarśa vimānāgryaṁ 12.19
sā diśo vidiśo devī 17.16
sa eva māṁ hantum udāyudhaḥ 17.30
sa eva viśvaṁ sṛjati 11.25
sa ittham ādiśya surān ajas 6.8
sa yojana-śatotsedhaḥ 6.32
sa janmanopaśāntātmā 13.7
sa khalv idaṁ bhagavān kāla- 11.18
sa prasīda tvam asmākam 7.47
sa rāja-rājena varāya codito 12.8
sa śarāsanam udyamya 13.40
sa taṁ vivakṣantam atad- 9.4
sa tān āpatato vīra 10.8
sa tān pṛṣatkair abhidhāvato 11.5
sā tat puṁ-savanaṁ rājñī 13.38
sa te mā vinaśed vīra 14.16
sa tūpalabhyāgatam ātma-yoniṁ 6.40
sa tvaṁ harer anudhyātas 11.12
sa tvaṁ jighāṁsase kasmād 17.19
sa tvaṁ vimṛśyāsya bhavaṁ 19.38
sa vai bhavān ātma- 17.34
sa vai dhiyā yoga-vipāka- 9.2
sa vai tadaiva pratipāditāṁ 9.5
sa viprānumato rājā 13.37
sa vīra-mūrtiḥ samabhūd 17.35
sabhājitās tayoḥ samyag 1.32
sada āgnīdhra-śālāṁ ca 5.14
sadā vidviṣator evaṁ 3.36
sadasas-patayo brūta 13.30
sadasas-patibhir dakṣo 2.7
sad-aśvaṁ ratham āruhya 9.39
sadbhir ācaritaḥ panthā 2.10
sādhūnāṁ bruvato vṛttaṁ 2.9
sādhu-vādas tadā teṣāṁ 5.25
sadyaḥ supta ivottasthau 7.9
sāgnayo 'nagnayas teṣāṁ 1.63
saha bhāgaṁ na labhatāṁ 2.18
saha patnyā yayāv ṛkṣaṁ 1.17
sahasraśīrṣāpi tato garutmatā 9.83
sāyaṁ ca puṇya-ślokasya 12.48
salilaiḥ śucibhir mālyair 8.55
sa-loka-pālā munayo manūnām 6.39
samādhinā naika-bhavena yat 9.30
samaḥ sarveṣu bhūteṣu 16.6
samāhitaḥ paryacarad 8.71
samāṁ ca kuru māṁ rājan 18.11
samatvena ca sarvātmā 11.13
sambhāvitasya sva-janāt 3.25
saṁyaccha roṣaṁ bhadraṁ te 11.31
samprasanne bhagavati 11.14
saṁsarantv iha ye cāmum 2.24
saṁsmārito marma-bhidaḥ 3.15
saṁsthāpayiṣyann aja māṁ 17.34
samudra ūrmibhir bhīmaḥ 10.27
saṁvidhāya maheṣvāsa 2.34
sanakādyā nāradaś ca 8.62
sanandanādyair mahā-siddhaiḥ 6.34
sanat-kumārād bhagavato 17.5
sañchinna-bhinna-sarvāṅgāḥ 6.28
sandadhe 'stram upasparśya 11.31
sandadhe viśikhaṁ bhūmeḥ 17.13
sandadhuḥ kasya kāyena 7.8
sandhīyamāna etasmin 11.2
sandhīyamāne śirasi 7.9
saṅgraheṇa mayākhyātaḥ 8.5
sanniyacchābhibho manyuṁ 18.2
sanniyamyātmanātmānaṁ 8.24
sāntvito yadi no vācaṁ 14.12
sānurāgāvalokena 16.9
saparyāṁ vividhair dravyair 8.54
sa-pārṣada-yakṣā maṇiman- 4.4
sargādi yo 'syānuruṇaddhi 17.33
sarit-samudrā girayo 15.12
sarva evartvijo dṛṣṭvā 5.18
sarva-bhakṣā dvijā vṛttyai 2.26
sārvabhauma-śriyaṁ naicchad 13.6
sarva-bhūtātma-bhāvena 11.11
sarva-bhūtātma-bhāvena 12.5
sarva-bhūtātmanāṁ brahman 7.54

sarva-kāma-dughāṁ pṛthvīṁ 18.26
sarvataḥ sāram ādatte 18.2
sarvātmany acyute 'sarve 12.11
sarvato 'laṅkṛtaṁ śrīmad- 9.56
sarvato mana ākṛṣya 8.77
sarve sva-mukhya-vatsena 18.26
sasṛjus tigma-gataya 10.28
satī dākṣāyaṇī devī 3.5
saty uttamaśloka-guṇānuvāde 15.23
satyaṁ surucyābhihitaṁ 8.18
satyāśiṣo hi bhagavaṁs tava 9.17
sat-saṅkalpasya te brahman 1.30
sattvaṁ viśuddhaṁ vasudeva- 3.23
sattve ca tasmin bhagavān 3.23
saudarya-sampraśna-samartha- 4.8
savṛndaiḥ kadalī-stambhaiḥ 9.54
serṣyaṁ mahāpūruṣa-pāda- 4.13
setuṁ vidhāraṇaṁ puṁsām 2.30
siddhā vidyādharā daityā 19.5
siddhārthākṣata-dadhy-ambu- 9.58
siddhiṁ nabhasi vidyāṁ ca 18.19
sindhavaḥ parvatā nadyo 15.20
sindhavo ratna-nikarān 19.9
sinīvālī kuhū rākā 1.34
smayamānam abhidhyāyet 8.51
smṛtau hatāyāṁ bhṛta-māna- 3.17
snāpayām āsa tanayaṁ 9.44
snātvānusavanaṁ tasmin 8.43
so 'bhiṣikto mahārājaḥ 15.13
so 'yaṁ durmarṣa-hṛdayo 4.30
so 'yaṁ sthiti- 1.57
so 'yaṁ śamo bhagavatā 8.35
so 'nanto 'nta-karaḥ kālo 11.19
so 'nya-janmani dahrāgnir 1.36
so 'pi saṅkalpajaṁ viṣṇoḥ 9.27
so 'śvaṁ rūpaṁ ca tad dhitvā 19.17
so 'śvaṁ rūpaṁ ca tad dhitvā 19.21
somo 'bhūd brahmaṇo 'ṁśena 1.33
somo 'mṛtamayān aśvāṁs 15.17
sotsṛjya dhairyaṁ vilalāpa 8.16
spṛṣṭvā jalaṁ pīta-dukūla- 4.24
spṛṣṭvā mūrdhany agha-ghnena 8.25
sravate brahma tasyāpi 14.41
srjan rakṣan haran viśvaṁ 7.51
sṛṣṭvānuviśya puruṣas tad- 9.7
srug-ghastāñ juhvato 'bhyetya 19.29
stanyena vṛddhaś ca 8.18
stāvakāṁs tān abhipretya 15.21
sthitāv avaṣṭabhya gadāṁ 12.20
sthūle dadhāra bhagavat- 12.17
strī-kāmaḥ so 'stv atitarāṁ 2.23
stūyamāno nadal līlayā 7.46
sudurjayaṁ viṣṇu-padaṁ jitaṁ 12.25
sudurlabhaṁ yat paramaṁ 9.28
suduṣkaraṁ karma kṛtvā 8.69
suhṛd-didṛkṣā-pratighāta- 4.2
suhṛd-didṛkṣuḥ pariśaṅkitā 4.26
sunanda-nandādy-anugair 7.25
sunanda-nanda-pramukhāḥ 19.5
sunanda-nandāv ūcatuḥ 12.23
sunanda-nandāv upasṛtya 12.22
sunāsaṁ subhruvaṁ cāru- 8.45
sunīthā pālayām āsa 14.35
sunīthāṅgasya yā patnī 13.18
sunītiḥ suruciś cāsya 9.41
sunītir asya jananī 9.49
suparṇa-vatsā vihagāś 18.24
surāsurendrair upagīyamāna- 16.27
sura-vidviṭ-kṣapaṇair 7.32
surucih preyasī patyur 8.8
surucih śṛṇvato rājñaḥ 8.10
surucis taṁ samutthāpya 9.46
surucyā durvaco-bāṇair 8.36
suto me bālako brahman 8.65
sūto 'tha māgadho vandī 15.20
sva-dharma-śīlaiḥ puruṣair 13.4
svāgataṁ te prasīdeśa 7.36
svāhābhimāninaś cāgner 1.60
svāyambhuvasyāpi manor 8.6
svayambhuve namaskṛtya 6.28
svāyambhuvo mudā yukto 1.5
svānāṁ yathā vakra-dhiyāṁ 3.19
sva-pārṣada-sainyaṁ ca tad- 5.35
svāpnīvābhāty atad-dhyānād 12.4
svārājyaṁ yacchato mauḍhyān 9.35
svargyaṁ dhrauvyaṁ 12.45
svarṇārṇa-śata-patraiś ca 6.16
svarūpam avarundhāno 13.9
svarvīthir vatsarasyeṣṭā 13.12
sva-śaktyā māyayā yuktaḥ 11.26
sva-tejasā bhūta-gaṇān 4.10
svecchāvatāra-caritair 8.57
sviṣṭāḥ sutuṣṭāḥ pradiśanti 14.22

śakteḥ śivasya ca paraṁ 6.42
śakty-ṛṣṭibhir bhuśuṇḍībhiś 10.11
śamayiṣyāmi mad-bāṇair 17.25
śanair hṛdi sthāpya 4.25

śanair vyudasyābhidhyāyen 8.44
śaṅkhābja-cakra-śara-cāpa- 7.20
śaṅkha-cakra-gadā-padmair 8.47
śaṅkha-dundubhi-nādena 9.40
śaṅkha-tūrya-mṛdaṅgādyā 15.8
śāntāḥ sama-dṛśaḥ śuddhāḥ 12.37
śāntiḥ sukhaṁ mudaṁ tuṣṭiḥ 1.51
śapyamāne garimaṇi 5.21
śarair avidhyan yugapad 10.10
śaraṁ dhanuṣi sandhāya 17.15
śaraṇaṁ taṁ prapadye 'haṁ 1.20
śaraṇyaḥ sarva-bhūtānāṁ 16.16
śastāṅkurāṁśukaiś cārcet 8.55
śastrair astrānvitair evam 5.23
śaśaṁsa nirvyalīkena 7.12
śata-kratur na mamṛṣe 19.2
ṣaṭ-pañca-varṣo yad ahobhir 12.43
ṣaṭ-triṁśad-varṣa-sāhasraṁ 9.22
ṣaṭ-triṁśad-varṣa-sāhasraṁ 12.13
śivāpadeśo hy aśivo 2.15
śivāvalokād abhavac 7.10
śyāmo hiraṇya-raśano 'rka- 7.20
ślakṣṇayā sūktayā vācā 1.26
śraddadhānāya bhaktāya 13.24
śraddhā maitrī dayā śāntis 1.49
śraddhā tv aṅgirasaḥ patnī 1.34
śraddhāya vākyaṁ devarṣer 9.38
śraddhāsūta śubhaṁ maitrī 1.50
śrāntaṁ śayānaṁ kṣudhitaṁ 8.66
śravaḥ suśravasaḥ puṇyaṁ 17.6
śrāvayec chraddadhānānāṁ 12.50
śreyo diśaty abhimataṁ 8.60
śrīvatsāṅkaṁ ghana-śyāmaṁ 8.47
śṛṇvaṁs tad-valgu-gītāni 9.59
śṛṇvataḥ śraddadhānasya 1.47
śroṣyaty ātmāśritā gāthāḥ 16.26
śrūyatāṁ brahmarṣayo me 2.9
śrutaṁ bhāgavatāc chiṣyād 7.60
śrutena bhūyasā rājann 11.31
śrutvā dṛṣṭvādbhutatamaṁ 9.65
śrutvā nṛpāsana-gataṁ 14.3
śrutvaitac chraddhayābhīkṣṇam 12.46
śuddhaṁ sva-dhāmny 7.26
śūla-paṭṭiśa-nistriṁśa- 6.27
śuśrāva śabdaṁ jaladher 10.22

ta ete munayaḥ kṣattar 1.46
ta evaikonapañcāśat 1.61
ta evam utsanna-bhayā 9.83
tā mantra-hṛdayenaiva 8.58
tābhyāṁ krodhaś ca hiṁsā ca 8.3
tābhyāṁ tayor abhavatāṁ 1.44
tad abhijñāya bhagavān 19.26
tad abhipretya bhagavān 19.2
tad ākarṇya vibhuḥ prāha 6.4
tad avadyaṁ hare rūpaṁ 19.22
tad brahma paramaṁ śuddhaṁ 2.32
tad brahma viśva-bhavam ekam 9.16
tad brāhmaṇān parama sarva- 7.14
tad dṛṣṭvā mithunaṁ jātam 15.2
tad gaccha dhruva bhadraṁ te 12.5
tad idaṁ paśyata mahad- 19.31
tad upadravam ājñāya 14.39
tad upaśrutya nabhasi 3.5
tadā dundubhayo nedur 12.31
tadā nililyur diśi diśy 16.23
tadā sarvāṇi bhūtāni 7.6
tadā sva-prabhayā teṣāṁ 7.19
tadā vṛṣadhvaja-dveṣa- 7.10
tadābhiṣicyamānābhyāṁ 9.50
tad-anna-tṛptair asu- 4.21
tad-darśanenāgata-sādhvasaḥ 9.3
tad-deva-yajanaṁ dagdhvā 5.26
tad-gṛhīta-visṛṣṭeṣu 19.24
tadottānapadaḥ putro 12.30
tad-rociṣā pratihate 1.25
tad-vidvadbhir asad-vṛtto 14.12
tair alātāyudhaiḥ sarve 4.34
tair ardyamānāḥ subhṛśaṁ 5.18
tais tigma-dhāraiḥ pradhane 11.4
tayā hatātmasv anukarma- 6.49
tayaiva so 'yaṁ kila goptum 17.31
tayoḥ samabhaval lobho 8.3
tayor vyavāyāt sambhūtir 11.15
tayoś ca mithunaṁ jajñe 8.4
tam abhyadhāvan kupitā 11.4
tām āgatāṁ tatra na 4.7
tām anvadhāvat tad vainyaḥ 17.15
tām anvagacchan druta- 4.4
tam anvīyur bhāgavatā 19.6
tam āśu devaṁ priyayā vihīnaṁ 6.6
tam atrir bhagavān aikṣat 19.12
taṁ bhakti-bhāvo 'bhyagṛṇād 9.5
taṁ brahma-nirvāṇa-samādhim 6.39
taṁ dhāvamānam anudhāvanty 11.20
taṁ dṛṣṭvopavanābhyāśa 9.42
tam enam aṅgātmani mukta- 11.29
tam eva dayitaṁ bhūya 7.59

tam eva mṛtyum amṛtaṁ tāta 11.27
tam eva vatsāśraya bhṛtya- 8.22
tam evaṁ śīla-sampannaṁ 12.12
taṁ yajñiyaṁ pañca-vidhaṁ ca 7.41
tāṁ kāmayānāṁ bhagavān 1.6
taṁ kiṁ karomīti gṛṇantam āha 5.4
taṁ kṛṣṇa-pādābhiniviṣṭa- 12.22
taṁ nas tvaṁ śava-śayanābha- 7.33
taṁ niḥśvasantaṁ 8.15
taṁ nirantara-bhāvena 8.61
taṁ prasādaya vatsāśu 11.34
tam ṛtvijaḥ śakra- 19.27
tāṁ sārikā-kanduka- 4.5
taṁ sarva-lokāmara-yajña- 14.21
tāṁ śaśaṁsur janā rājñīṁ 9.51
taṁ tādṛśākṛtiṁ vīkṣya 19.14
taṁ tu te 'vanataṁ dīnaṁ 14.45
tam ūcur vismitās tatra 13.26
tam upāgatam ālakṣya 7.22
taṁ vicakṣya khalaṁ putraṁ 13.42
tamaḥ kim etat kuta etad 5.7
tamālaiḥ śāla-tālaiś ca 6.14
tāṁs tān kāmān harir dadyād 13.34
tān anādṛtya yo 'vidvān 18.5
tān ātiṣṭhati yaḥ samyag 18.4
tān hanyamānān abhivīkṣya 11.6
tan me prasīdedam amartya 3.14
tan no bhavān īhatu rātave 17.11
tāni pāpasya khaṇḍāni 19.23
tan-mālya-bhasma-nṛkapāly 4.16
tapasārādhya puruṣaṁ 8.13
tapyamānaṁ tri-bhuvanaṁ 1.21
tapye dvitīye 'py asati 9.33
tapo-vanaṁ gate tasmin 8.63
tāra-hema-mahāratna- 6.27
taravo bhūri-varṣmāṇaḥ 19.8
taruṇaṁ ramaṇīyāṅgam 8.46
tāsāṁ prasūti-prasavaṁ 1.12
tasya yakṣa-patir devaḥ 1.37
tasya medhyaṁ hayaṁ devaḥ 17.4
tasya prītena manasā 12.9
tasya rājño mahā-bhāga 14.19
tasya śīla-nidheḥ sādhor 13.21
tasya te cāpa-nirmuktā 10.17
tasya vaṁśyās tu naiṣādā 14.46
tasya vyabhicaranty arthā 18.5
tasyābhiṣeka ārabdho 15.11
tasyaivaṁ vadataḥ śāpaṁ 2.27
tasyaivaṁ vadataḥ śāpaṁ 2.33
tasyākhila-jagad-dhātur 12.24
tasyām evaṁ hi duṣṭāyāṁ 17.23
tasyāṁ sasarja duhitṝḥ 1.48
tasyāṁ viśuddha-karaṇaḥ śiva- 12.17
tasyāpavargya-śaraṇaṁ tava 9.8
tasyārṣāstraṁ dhanuṣi 11.3
tasmā apy anubhāvena 7.57
tasmā unmāda-nāthāya 2.16
tasmād viniṣkramya vivṛddha- 2.19
tasmai jahāra dhanado 15.14
tasmai namanti bhūtāni 9.47
tasmai samunnaddha-niruddha- 17.33
tasmān māṁ karmabhir viprā 14.28
tasmāt parokṣe 'smad- 15.23
tasmāt puruṣa uttasthau 13.36
tasmiṁs tuṣṭe kim aprāpyaṁ 14.20
tasmin bhaginyo mama 3.9
tasmin brahmaṇy advitīye 7.52
tasmin brahmarṣayaḥ sarve 3.4
tasmin mahā-yogamaye 6.33
tasmin prasūna-stabaka- 1.18
tasmin samastātmani mukta- 4.11
tasminn abhidhyāyati viśvam 8.80
tat paśyatāṁ khe bhuvi 4.28
tat prayacchāmi bhadraṁ te 9.19
tat praṣṭuṁ vyasṛjad vācaṁ 13.29
tat tasya cādbhutaṁ karma 19.18
tat tāta gaccha bhadraṁ te 8.42
tat te nirīkṣyo na pitāpi 3.24
tataḥ khe 'dṛśyata girir 10.25
tataḥ parigha-nistriṁśaiḥ 10.11
tataḥ sva-bhartuś 4.27
tathā ca kṛtvā vātsalyaṁ 19.39
tathā cikīrṣamāṇaṁ taṁ 8.10
tathā manur vo bhagavān 8.21
tathā sādhaya bhadraṁ te 13.32
tathā sva-bhāgadheyāni 13.33
tathāhayo dandaśūkāḥ 18.22
tathāmara-gaṇāḥ sarve 2.4
tathāpare ca sarvatra 18.13
tathāpare siddha-gaṇā 6.41
tathāpi mānaṁ na pituḥ 3.20
tathāpi sāntvayemāmuṁ 14.11
tathāpy ahaṁ yoṣid atattva- 3.11
tathāribhir na vyathate 3.19
tato gantāsi mat-sthānaṁ 9.25
tato mahīpatiḥ prītaḥ 18.28
tato mīḍhvāṁsam āmantrya 7.7
tato niṣkramya balina 10.7

tato 'nye ca yathā-kāmaṁ 18.13
tato 'py āsīd bhayaṁ tv adya 14.9
tato 'tikāyas tanuvā spṛśan 5.3
tato viniḥśvasya satī vihāya 4.3
tat-prabhāvam avijñāya 8.68
tat-prādurbhāva-saṁyoga- 1.23
tat-putra-pautra-naptṝṇām 1.9
tat-putrāv aparāv āstāṁ 1.35
tatra yogena dṛṣṭena 18.8
tatra praviṣṭam ṛṣayo 2.5
tatra sarva upājagmur 15.8
tatra svasṝr me nanu bhartṛ- 3.10
tatra tatra giras tās tā 16.26
tatra tatra praśaṁsadbhiḥ 12.34
tatra tatropasaṅklptair 9.54
tatrābhiṣiktaḥ prayatas 8.71
tatrāgataś cāraṇa-yakṣa- 12.36
tatrānu deva-pravarau catur- 12.20
tat-sambandhi śruta-prāyaṁ 1.10
tat-tejasā hata-rucaḥ 7.23
tattvaṁ na te vayam anañjana 7.27
tāv imau vai bhagavato 1.59
tava varada varāṅghrāv 7.29
tāvat sa rudrānucarair mahā- 5.13
te brahma-viṣṇu-giriśāḥ 1.27
te yady anutpādita-doṣa- 3.16
te na smaranty atitarāṁ 9.12
te 'pi cāmum amṛṣyantaḥ 10.10
te 'pi viśva-sṛjaḥ satraṁ 2.34
te 'syābhaviṣyann iti 15.24
te vai lalāṭa-lagnais tair 10.9
tebhyo dadhāra kanye dve 1.64
tebhyo 'gnayaḥ samabhavan 1.61
tenābhivanditaḥ sākam 11.35
teṣām āpatatāṁ vegaṁ 4.32
tiryaṅ-naga-dvija-sarīsṛpa- 9.13
tirohitaṁ sahasaivopalakṣya 9.2
tīrthapāda-padāmbhoja- 6.24
tiṣṭhaṁs tayaiva puruṣatvam 7.26
titikṣayā karuṇayā 11.13
titikṣaty akramaṁ vainya 16.7
toṣaḥ pratoṣaḥ santoṣo 1.7
trāhi mām api bhūtānāṁ 17.18
trayāṇām eka-bhāvānāṁ 7.54
trayodaśādād dharmāya 1.48
trastā tadā nivavṛte 17.17
triḥ śrutvaitat pumān puṇyaṁ 8.5
tri-lokīṁ deva-yānena 12.35
tri-rātrānte tri-rātrānte 8.72
tri-vargaupayikaṁ nītvā 12.14
tṛṇa-parṇādibhiḥ śīrṇaiḥ 8.73
tṛṣārto 'vagāḍho na sasmāra 7.35
tṛtīyaṁ cānayan māsaṁ 8.74
tuṣitā nāma te devā 1.8
tuṣṭāyāṁ toṣam āpanno 1.6
tuṣṭuvus tuṣṭa-manasas 16.27
tvad-bhrātary uttame naṣṭe 9.23
tvad-dattayā vayunayedam 9.8
tvayāhūtā mahā-bāho 19.42
tvayaiva loke 'vasitāś ca 6.44
tvayātmano 'rdhe 'ham 3.14
tvayy etad āścaryam ajātma- 3.11
tvayoditaṁ śobhanam eva 3.16
tvām adya yātāḥ śaraṇaṁ 17.10
tvam eva bhagavann etac 6.43
tvam eva dharmārtha- 6.44
tvaṁ karmaṇāṁ maṅgala 6.45
tvaṁ khalv oṣadhi-bījāni 17.24
tvaṁ kratus tvaṁ havis tvaṁ 7.45
tvaṁ nitya-mukta-pariśuddha- 9.15
tvaṁ pratyag-ātmani tadā 11.30
tvaṁ purā gāṁ rasāyā mahā- 7.46
tvām ṛte 'dhīśa nāṅgair 7.36
tvaṁ sadasyartvijo dampatī 7.45
tvāṁ stabdhāṁ durmadāṁ nītvā 17.27
tvan-māyayārtham abhipadya 7.44

ubhābhyāṁ rahitaḥ sva-stho 11.21
ubhāv api hi bhadraṁ te 19.33
ubhe te brahma-vādinyau 1.64
udāsīna ivādhyakṣo 16.12
udatiṣṭhad rathas tasya 10.15
udatiṣṭhan sadasyās te 2.6
udavasya sahartvigbhiḥ 7.56
udyamya śūlaṁ jagad- 5.6
udyānāni ca ramyāṇi 9.63
ūhuḥ sarva-rasān nadyaḥ 19.8
ujjahāra sada-stho 'kṣṇā 5.20
ulbaṇo vasubhṛdyāno 1.41
ulmuko 'janayat putrān 13.17
upagīyamāno gandharvair 19.4
upaguhya jahāv ādhiṁ 9.49
upāyanam upājahruḥ 19.9
upayeme bhramiṁ nāma 10.68
upajahruḥ prayuñjānā 9.59
upalabhya puraivaitad 6.3
upariṣṭād ṛṣibhyas tvaṁ 9.25
upāsyamānaṁ sakhyā ca 6.34

upaskṛtaṁ prati-dvāram 9.55
upasṛjya tamas tīvraṁ 19.19
upasthāpitam āyuṣmann 12.27
upaviṣṭaṁ darbhamayyāṁ 6.37
upavrajyābruvan venaṁ 14.13
ūrjāyāṁ jajñire putrā 1.40
ūrubhir hema-tālābhair 10.18
utathyo bhagavān sākṣād 1.35
utkṛtya rudraḥ sahasotthito 5.2
utpatty-adhvany aśaraṇa uru- 7.28
utpetur utpātatamāḥ sahasraśo 5.12
uttamaṁ nārurukṣantaṁ 8.9
uttamas tv akṛtodvāho 10.3
uttamaś ca dhruvaś cobhāv 9.48
uttānapādo rājarṣiḥ 9.65
utthāya cakre 6.40
uttiṣṭhann eka-pādena 1.23

vadaty evaṁ jane satyā 4.31
vadhān nivṛttaṁ taṁ bhūyo 19.15
vadho yad upadevānām 11.8
vaidūrya-kṛta-sopānā 6.31
vainyasya dakṣiṇe haste 15.9
vainye yajña-paśuṁ spardhann 19.11
vaiṣṇavaṁ yajña-santatyai 7.17
vaitānike karmaṇi yan- 1.62
vayaṁ ca tatrābhisarāma vāma 3.8
vayaṁ marutvantam ihārtha- 19.28
vayaṁ rājañ jāṭhareṇābhitaptā 17.10
vayaṁ tv aviditā loke 15.26
vāyu-bhakṣo jita-śvāso 8.75
vāyuś ca vāla-vyajane 15.15
vākyaṁ sapatnyāḥ smaratī 8.16
vakṣasy adhiśrita-vadhūr 7.21
vaktum arhasi yo 'duhyad 17.7
vana-kuñjara-saṅghṛṣṭa- 6.30
vanaṁ gatas tapasā pratyag- 11.28
vanaṁ mad-ādeśa-karo 'jitaṁ 12.42
vanaṁ saugandhikaṁ cāpi 6.23
vanaṁ viraktaḥ prātiṣṭhad 9.67
vāñchanti tad-dāsyam ṛte 9.36
vāpyo vaidūrya-sopānāḥ 9.64
varaṁ varārho 'mbuja-nābha- 12.7
varān dadus te varadā 19.40
vārbhiḥ sravadbhir udghuṣṭe 1.18
vārtā-hartur atiprīto 9.38
vartate bhagavān arko 16.14
varuṇaḥ salila-srāvam 15.14
vasu kāla upādatte 16.6
vāsudevasya kalayā 8.7
vasudhe tvāṁ vadhiṣyāmi 17.22
vātā na vānti na hi santi 5.8
vaṭa-vatsā vanaspatayaḥ 18.25
vatsaṁ bṛhaspatiṁ kṛtvā 18.14
vatsaṁ kalpaya me vīra 18.9
vatsaṁ kṛtvā manuṁ pāṇāv 18.12
vatsaṁ viśvāvasuṁ kṛtvā 18.17
vatsaraṁ bhūpatiṁ cakrur 13.11
vatsena pitaro 'ryamṇā 18.18
vavṛṣū rudhiraughāsṛk- 10.24
vedāhaṁ te vyavasitaṁ 9.19
venaḥ prakṛtyaiva khalaḥ 14.10
venāṅga-jātasya ca pauruṣāṇi 16.2
venāpacārād avaluptam adya 19.37
venasyāvekṣya munayo 14.7
vibhrājayad daśa diśo 12.19
vibhūtaye yata upasedur 7.34
vicikyur urvyām atiśoka- 13.48
vidhāya kārtsnyena ca tad 7.8
vidhāya vatsaṁ duduhur 18.22
vidhāyādūduhan kṣīram 18.16
vidhehi tan no vṛjinād 8.81
vidyā-buddhir avidyāyāṁ 2.24
vidyā-tapo-yoga-patham 6.35
vidyā-tapo-vitta-vapur-vayaḥ- 3.17
vidyā-tapo-vrata-dharān 7.14
viduḥ pramāṇaṁ bala-vīryayor 6.7
vidveṣam akarot kasmād 2.67
vidveṣas tu yataḥ prāṇāṁs 2.3
vigarhya yāta pāṣaṇḍaṁ 2.32
vijñāya nirvidya gataṁ patiṁ 13.48
vijñāya śāpaṁ 2.20
vijñāya tāv uttamagāya- 12.21
vikalpe vidyamāne 'pi 8.28
viklidyamāna-hṛdayaḥ 12.18
vīkṣyoḍha-vayasaṁ taṁ ca 9.66
vīkṣyotthitāṁs tadotpātān 14.37
vilokya bhūteśa-giriṁ 6.22
vimāna-yānāḥ sa-preṣṭhā 3.6
vimṛśya loka-vyasanaṁ 14.7
vimukto jīva-nirmukto 11.14
viniḥsṛtā āviviśur dviṣad- 11.3
vinindyaivaṁ sa giriśam 2.17
viniścityaivam ṛṣayo 14.43
viprāḥ satyāśiṣas tuṣṭāḥ 19.41
vīraḥ sva-paśum ādāya 19.17
virajenātmanā sarve 2.35
viraktaś cendriya-ratau 8.61

vīra-mātaram āhūya 14.2
vīraś cāśvam upādāya 19.22
virodhi tad yaugapadaika- 4.20
visargādānayos tāta 11.24
vismayaṁ param āpanno 5.23
visphurat-taḍitā dikṣu 10.23
visphūrjayann āja-gavaṁ 16.23
viśantu śiva-dīkṣāyāṁ 2.29
viṣṇur viriñco giriśa 14.26
viṣvaksenāṅghri-saṁsparśa- 9.43
viśvaṁ sṛjasi pāsy atsi 6.43
viśvodbhava-sthiti-layeṣu 1.27
vitāyamāna-yaśasas 1.22
vitatya nṛtyaty uditāstra- 5.10
vitṛṣo 'pi pibanty ambhaḥ 6.26
vitta-dehendriyārāmā 2.26
vitudann aṭate vīṇāṁ 8.38
vyaktaṁ tvam utkṛṣṭa-gateḥ 3.20
vyaktāvyaktam idaṁ viśvaṁ 11.17
vyapeta-narma-smitam āśu 4.23
vyuṣṭaḥ sutaṁ puṣkariṇyāṁ 13.14
vrajantam iva mātaṅgair 6.13
vrajantīḥ sarvato digbhya 3.6
vrīḍā mamābhūt kujana- 4.22
vṛṇīhi kāmaṁ nṛpa yan mano- 12.7
vṛṣa-haṁsa-suparṇa-sthān 1.24

Cituotų posmų rodyklė

Rodyklėje norodyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentarai, kuriuose pateiktos kitų šventraščių citatos. Pastorintu šriftu atspausdinti skaičiai rodo, kad cituojamas visas šventraščio posmas.

abhyāsa-yoga yuktena, 3.23
ābrahma-bhuvanāl lokāḥ, 11.5, 12.26, 12.35
aham ādir hi devānām, 7.50
ahaṁ sa ca mama priyaḥ, 7.38
ahaṁ sarvasya prabhavaḥ, 2.31, 7.50, 17.6–7
ahaṁ tvāṁ sarva-pāpebhyo, **17.30**
amāninā mānadena, **6.47**
nādir ādir govindaḥ, **11.17**
ānanda-cinmaya-rasa, 8.57
anāśritaḥ karma-phalaṁ, **19.12**
aṇḍāntarastha-paramāṇu, 8.78
annād bhavanti bhūtāni, **16.5**
ante nārāyaṇa-smṛtiḥ, 9.24
anyābhilāṣitā-śūnyam, 8.61
aprāṇasyaiva dehasya, **7.36**
asaṅgo hy ayaṁ puruṣaḥ, 3.23
āśrāvayeti catur-akṣaraṁ, 7.41
athāto brahma-jijñāsā, 2.26
bhagavad-bhakti-hīnasya, **7.36**
bhaktyā mām abhijānāti, 7.31, 9.13
bhogaiśvarya-prasaktānām, 9.19
bhoktāraṁ yajña-tapasām, 2.34, 4.10, 7.49, 12.10, 14.18
bhuñjāna evātma-kṛtaṁ vipākam, **6.45**
bījaṁ māṁ sarva-bhūtānām, 19.8
brahma-bhūtaḥ prasannātmā, 8.28, **11.29, 13.8–9,** 16.25
cetasā nānya-gāminā, 3.23
ceto-darpaṇa-mārjanaṁ, 13.8–9
dadāmi buddhi-yogaṁ tam, 11.23, 13.37
daivī hy eṣa guṇamayī, **6.49,** 9.15
daivīṁ prakṛtiṁ āśritāḥ, 5.12
dharma-saṁsthāpanārthāya, **19.37**
dhyānāvasthita-tad-gatena, 7.22
ekale īśvara kṛṣṇa, 7.43
eko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān, 14.20, 16.21, 18.26
guru-kṛṣṇa-prasāde pāya, 8.25
hare kṛṣṇa, hare kṛṣṇa, **10.30, 17.29, 18.14**
harer nāma harer nāma, **14.37, 16.5**
hariṁ vinā na sṛtiṁ taranti, 9.31, 11.5
hṛṣīkeṇa hṛṣīkeśa-sevanaṁ, 3.23, 11.10
īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ, **11.17**
īśvaraḥ sarva-bhūtānāṁ, 12.11
janmādy asya yataḥ, 7.50, 9.15
jīva-bhūtāṁ mahā-bāho, 7.51
jīveta yo mukti-pade sa, **6.45**
jñānaṁ sāttvikaṁ kaivalyam, 3.23
kalau nāsty eva nāsty eva, **14.37, 16.5**
kalau śūdra-sambhavaḥ, 12.48, 14.17
kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ, 2.35
krodha bhakta-dveṣi jane, 4.10
kṛṣṇa-śakti vinā nahe tāra pravartana, 19.37
kṛṣṇas tu bhagavān svayam, 7.43
kṣīne punye martya-lokaṁ viśanti, 9.10, 9.32
loko 'yaṁ karma-bandhanaḥ, 6.53
mad-bhakta-pūjābhyadhikā, 3.3
mahājano yena gataḥ sa panthāḥ, 18.4
mahātmānas tu māṁ pārtha, 5.12
mahīyasāṁ pāda-rajo-, 4.13
mama māyā duratyayā, **6.49**
māṁ ca yo 'vyabhicāreṇa, **3.23**
mām ekaṁ śaraṇaṁ vraja, 12.6
mām eva ye prapadyante, 2.27, **6.49,** 11.1
māṁ hi pārtha vyapāśritya, **14.46**
man-manā bhava mad-bhakto, 3.21
mat-sthāni sarva-bhūtāni, 11.26, 12.11
mattaḥ sarvam pravartate, 2.31
mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ, 17.29
māyām etāṁ taranti te, 2.27, **6.49,** 11.2
mayā tatam idaṁ sarvaṁ, 13.7
māyāvādam asac-chāstram, 2.28
mṛtyuḥ sarva-haraś cāham, 17.28

muci haya śuci haya yadi kṛṣṇa bhaje, 12.37
na māṁ karmāṇi limpanti, 7.34, 11.25
narāṇāṁ mātula-karma, 13.39
nārāyaṇaḥ paro 'vyaktāt, 7.31, 7.50
na tad bhāsayate sūryo, 12.36
nirguṇaṁ guṇa-bhoktṛ ca, 17.29
nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām, 9.15
oṁ namo bhagavate vāsudevāya, 9.31
oṁ tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ, 9.20–21
paṇḍitāḥ sama-darśinaḥ, 2.3, 7.53
paraṁ brahma paraṁ dhāma, 16.17
paraṁ dṛṣṭvā nivartate, 6.30, 12.15, 13.8–9
paras tasmāt tu bhāvo 'nyaḥ, 12.27, 12.35
parāsya śaktir vividhaiva, 7.59, 11.23, 12.6
paritrāṇāya sādhūnām, 7.20, **19.37**
patitānāṁ pāvanebhyo, **6.49**
patraṁ puṣpaṁ phalaṁ toyaṁ, 7.49
payaḥ-pānaṁ bhujaṅgānām, 18.22
pitṝn yānti pitṛ-vratāḥ, 18.18
prajās te bhakṣayiṣyanti, 14.17
prakṛteḥ kriyamāṇāni, 11.15
premāñjana-cchurita-bhakti-vilocanena, 9.2, 12.11
priyo hi jñānino 'tyartham, 7.38
punaḥ punaś carvita-carvaṇānām, 18.4
putra-hīnaṁ gṛhaṁ śūnyam, 13.31
rāmādi-mūrtiṣu kalā-niyamena tiṣṭhan, 17.36
sac-cid-ānanda-vigrahaḥ, 12.5
sadā paśyanti sūrayaḥ, 7.22
sa guṇān samatītyaitān, **3.23**
samaḥ sarveṣu bhūteṣu, **11.29, 13.8–9**
samatvenaiva vīkṣeta, **19.22, 19.23**
sambhavāmy ātma-māyayā, 3.23
samo 'haṁ sarva-bhūteṣu, 4.11
sannyāsīra alpa chidra sarva-loke gāya, 19.12
sarva-dharmān parityajya, **17.30**
sarvaṁ khalv idaṁ brahma, 7.50
sarvopādhi-vinirmuktaṁ, 13.8–9
sa sannyāsī ca yogī ca, **19.12**
satāṁ prasaṅgān mama vīrya-samvido, 9.11
sattvaṁ viśuddhaṁ vasudeva-, 4.14
sa vai puṁsāṁ paro dharmaḥ, 4.28
sa yat pramāṇaṁ kurute, **19.36**
sevonmukhe hi, 7.24
śiva-hīna-yajña, 7.7
striyo vaiśyās tathā śudrāḥ, 4.17, **14.46**
śuni caiva śvapāke ca, **16.19**
sva-karmaṇā tam abhyarcya, **14.18**
svanuṣṭhitasya dharmasya, 13.4
sve sve karmaṇy abhirataḥ, 13.4
tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ, 7.22
tasmin tuṣṭe jagat tuṣṭaḥ, 2.35
tena tyaktena bhuñjīthāḥ, 9.36
tene brahma hṛdā, 2.31
teṣām ahaṁ samuddhartā, 12.6
tīrthī-kurvanti tīrthāni, 6.25
tṛṇād api sunīcena, **6.47**
ūrdhvaṁ gacchanti sattva-sthāḥ, 11.16
vaiṣṇavānāṁ yathā śambhuḥ, 2.2, 4.10, 4.22, 6.35
vāñchā-kalpatarubhyaś ca, **6.49**
vartamānāni cārjuna, 6.3
vāsudevaḥ sarvam iti, 1.21, 3.23
vedāhaṁ samatītāni, 6.3, 9.15, 9.29
vedaiś ca sarvair aham eva, 2.31, 7.46
veda-vāda-ratāḥ pārtha, **7.27**
vidyā-vinaya-sampanne, **16.19**
viṣṇur mahān sa iha yasya kalā-viśeṣo, **9.14**
viṣṇu-śaktiḥ parā proktā, 9.7
viṣṭabhyāham idaṁ kṛtsnam, 8.78
viśvaṁ pūrṇa-sukhāyate, 8.81, 9.11
yac-cakṣur eṣa savitā sakala-grahāṇām, 12.39
yad gatvā na nivartante, 9.26, 12.26
yad yad ācarati śreṣṭhas, **19.36**
yaḥ smaret puṇḍarīkākṣam, 12.37
yajante śraddhayānvitāḥ, 2.35
yajanti hi sumedhasaḥ, 2.35, 4.6, 6.53
yajñād bhavati parjanyo, **16.5**
yajñaiḥ saṅkīrtana-prāyaiḥ, 2.35, 4.6, 6.53, 7.41, 19.7
yajñārthāt karmaṇo 'nyatra, 1.5, 6.53, 11.21, 12.10
yaṁ brahmā varuṇendra-rudra, 7.22
yām imāṁ puṣpitāṁ vācaṁ, **7.27**
yānti deva-vratā devān, 4.16, 9.10, 11.21
yasmin vijñāte sarvam evaṁ vijñātaṁ bhavati, 9.14, 12.34
yas tu nārāyaṇaṁ devaṁ, **19.22**
yasyaika-niśvasita-kālam athāvalambya, **9.14**
yasyājñayā bhramati sambhṛta-kāla--cakraḥ, 16.20

yasya prasādād bhagavat-prasādaḥ, 9.23
yataḥ pravṛttir bhūtānāṁ, **14.18**
yat-kīrtanaṁ yat-smaraṇaṁ, 4.27
yato bhaktir adhokṣaje, 4.28
yato vā imāni bhūtāni, 1.20, 7.50
yayātmā suprasīdati, 4.28
yena mām upayānti te, 11.23
ye 'py anya-devatā-bhaktā, 2.35
yogināṁ api sarveṣām, 8.78
yo māṁ paśyati sarvatra, 13.7
yo me bhaktyā prayacchati, 7.49

Abėcėlinė-dalykinė rodyklė

Skaičiai nuorodų pabaigoje nurodo skyrių ir tekstą. Pastorintu šriftu atspausdinti numeriai nurodo posmo vertimą, paprastu – komentarą. Jei antraštės žodis nuorodose kartojasi, vietoj jo rašomas ženklas △.

A

Abhaya (Dharmos sūnus) **1.52**
Abhiṣeka 9.50
Abhodha-jāta, apibrėžimas 18.4
Absoliuti tiesa 2.26
  asmeninis ir beasmenis △ aspektai 9.16
  ateistai nesuvokia △ 9.14
  nesuvokiama teoriniais samprotavimais **11.23**, 11.23
  saulė ir △, palyg. 11.23
  trys △ aspektai 13.48
  Viešpats kaip △ 12.5
  žr. taip pat Aukščiausiasis Brahmanas; Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa; Tiesa
Ācāryos. Žr. Dvasinis mokytojas
Acintya-bhedābheda-tattva 7.54, 11.18, 17.29
Adharma (bedievystė) **8.2**, 8.5
Adhokṣaja, apibrėžimas 3.23, 4.28
Ādi-puruṣa, apibrėžimas 9.15
Ādi-rājam, apibrėžimas 16.21
Advaita Prabhu 6.39
Agastya (Pulastyos sūnus) **1.36**
Agnis (išminčius) **9.21, 15.18**
Agnis, Viešpats 15.18
  impersonalistai garbina △ **1.62**
  maldos Viṣṇu **7.41**
  palikuonys **1.60–62**
  pasakoja apie aukojimus **7.41**
  šeima **1.60–62**
Agniṣṭoma **13.16**
Ahaitukī, apibrėžimas 9.17
Ahaṁ brahmāsmi, apibrėžimas 2.30, 4.14
Aistra 2.19. *Žr. taip pat* Geismas; Troškimas
Aistros *guṇa* (*rajo-guṇa*)
  Brahmā kaip △ valdovas 17.7
  kūrimas vyksta △ įtakoje 11.16
Ajāmila 6.45
Ākāśa-patana, apibrėžimas 12.27
Akys, kuriomis galima pamatyti Dievą 7.18, 7.37
Ākūti (Sarvatejos žmona) **13.16**
Ākūti (Svāyambhuvos dukra)
  ištekinta už Ručio su viena sąlyga **1.2**
  Manu dukra **1.1–2**
  vaikai **1.3–5**
Alakanandā, ežeras **6.22–23**
Alakanandā, upė **6.24**
Alakāpuris 6.23
  Dhruva užpuolė △ **10.4–6, 10.21**, 11.6
Alkoholis, „*sannyāsiai*“ geria △ 19.22
Alus, demonų gėrimas 18.16
Amaraloka 9.63
Ambikā. *Žr.* Satī
Amogha-vīrya, apibrėžimas 14.42
Amuṣmin, apibrėžimas 18.3
Amžinas gyvenimas
  kaip žmogaus misija 18.3
  Vaikunṭhoje 12.35
  žr. taip pat Amžinybė
Amžinybė
  pasiekiama pasiaukojimo tarnyste 11.27, 12.51
  Viešpats dovanoja △ 9.31
  žr. taip pat Amžinas gyvenimas
Anahaṅkāra, apibrėžimas 11.25
Analogijos
  artėjimas prie miesto ir Absoliučios Tiesos pažinimas 9.16
  astronautai ir pusdievių garbintojai 9.10
  bitės ir iškilios asmenybės 4.12
  brahmanas ir studijuojantis teisę 2.13

Analogijos (tęsinys)
brangakmenis ant gyvatės galvos ir materialūs laimėjimai 3.17
bronzos pavertimas auksu ir iniciacija 8.54
Dhruva ir dramblys **8.79**, 8.79
Dhruva ir gyvatė **8.14**
drabužiai ir kūnas 16.19
elektros jėgainė ir Viešpats 11.18, 17.33
filosofinis akmuo ir Viešpats 11.19
galūnės tarnauja kūnui ir gyvosios esybės tarnauja Viešpačiui 12.4, 12.6
gyvatė ir Dhruva **8.14**
gyvatė ir piktavaliai 3.17
gyvatė ir Vena **14.10**
gyvatės ir juslės 12.8
gulbė ir *paramahaṁsa* 9.28
įelektrintas varis ir pasiaukojimo tarnystė 3.23
įkaitęs geležinis strypas ir Dievybės pavidalas 8.54
įkaitusi geležis ir pasiaukojimo tarnystė 8.54
įstatymo įgyvendinimas ir Viešpaties malonė 11.18
jaučiai eina ratu ir planetos skrieja aplinkui **9.21, 12.39**
kačiukai ir bhaktai 12.30
kalnas ir Dhruva **10.13**
karvė ir Viešpats **9.17**, 9.17
karvė ir Žemė 18.10
konstruktorius ir Viešpats 1.26
kūnas ir visybė **7.53–54**
kūnas ir visuomenė 7.36, 8.36, 14.45
kūno dalys ir sielos **7.53–54**
kokoso riešuto džiūvimas ir bhakto tarnystė 12.18
ligotos kūno dalys ir sąlygotos sielos **7.53–54**
liūtas ir Pṛthu **16.23**
mango ir pasiaukojimo tarnystė 9.11
medžio šaknų laistymas ir tarnystė Viešpačiui 7.43, 8.82, 12.5, 12.51, 19.40
moteris turinti meilužį ir brahmanai garbinantys pusdievius **14.23**, 14.23, **14.25**

Analogijos (tęsinys)
pasiutęs dramblys ir nusižengimas bhaktui 2.19
piemenukas ir Śiva **7.14**
pienas bei jogurtas ir Viešpats bei gyvosios būtybės 7.54
puodžius ir Viešpats 11.17
pusdieviai ir transcendentalistai **4.19**
orlaivis ir visuminė energija 8.80
rudens liūtys ir apsivalymas 7.10
salos ir planetos 17.21
sapnas ir materialus pasaulis 9.33, **12.15**, 12.15
saulė ir Absoliuti Tiesa 11.23
saulė ir Dhruva **10.14–15**
saulė ir Kṛṣṇa 11.2
saulė ir Nārada 8.38
saulė ir Viešpats 1.57
saulės valdovas ir Pṛthu **16.6, 16.14**
skrandis ir Viešpats 2.35
skrandžio pripildymas ir Viešpaties patenkinimas 19.40
šaknis ir Viešpats 2.35
širdis ir molinis indas 8.36
tamsa ir *māyā* 11.2
teisėsaugos ministerija ir neišmanymo *guṇa* 6.43
tėvas ir Śiva 7.15
tėvo sūnus ir dvasinio mokytojo mokinys 12.40
tigrai ir piktavaliai 3.18
ugnis ir materiali kūrinija **9.11**, 9.11
ugnis ir Pṛthu **16.11**
ugnis ir Viešpats 7.45, 11.18
ugnis malkose ir Viešpaties energija gamtoje **9.7**, 9.7
upės bangos ir pasiaukojimo tarnystė **9.11**, 9.11
užnuodytas pienas ir nedorėlio turtai 3.17
užžėlęs šulinys ir gyvenimas šeimoje 13.46
vabzdys ir Brahmā 9.29
vaikas ir bhaktas 12.37
valtis ir Žemė **17.35**
valtys ir planetos 17.21
vandenynas ir išorinė erdvė 17.21
vandenynas ir materiali kūrinija **9.11**, 9.11

Analogijos (tęsinys)
vargšo prašymas ir Dhruvos noras **9.35**
varnos ir apeigų vykdytojai 4.21
varškė ir Śiva 4.16
vėmimas ir savižudybė **4.18**
veršelis ir bhaktas **9.17**, 9.17
vienetas priešais nulius ir pasiaukojimo tarnystė 3.17
vyriausybės tarnautojai ir pusdieviai 2.35, 3.1
Žemė ir motina 17.14
Ananta, Viešpats 7.24, 15.4, 16.2
Anasūyā (Kardamos dukra) **1.15**
Anatmya, apibrėžimas 9.31
Aṅga, karalius
apie netikusį sūnų **13.43–46**
atsižada karalystės **13.18, 13.21, 13.47–49**
duoda Sunīthai *prasādos* **13.37–38**
pusdieviai nedalyvavo △ surengtame aukojime **13.25–28**
Sunīthā įtakojo △ sėklą 14.42
Sunīthos vyras **13.18**, 13.39
susilaukė netikusio sūnaus 13.39
tėvai **13.16–17**
Aṅgirā **13.17**
palikuonys **1.34–35**
Aniruddha (Kṛṣṇos anūkas) **5.21**, 5.21
Aniruddha, Viešpats 15.4
Anīśāḥ, apibrėžimas 11.20
Anyābhilāṣitā-śūnya, apibrėžimas 9.31
Anucarāḥ, apibrėžimas 4.4
Anumati (Aṅgiros dukra) **1.34**
Apauruṣeya, Vedos kaip △ 2.31
Apavarga (išsivadavimas) 8.61. *Žr. taip pat* Išsivadavimas
Apeigos, numatytos Vedose
atlikėjai 7.14, **7.27**, 7.27
bhaktams nebūtinos 19.32
Dievybių maudymui 9.50
nepilnavertės 7.14
nėra tikroji religija 8.41
žr. taip pat Aukų atnašavimai
Apratihatā, apibrėžimas 12.13
Apsaros **6.9, 18.17**, 19.3
Apsauga
Kṛṣṇos △ patikimiausia 7.47
moteriai 18.3
Śiva suteikia △ brahmanams **7.14**
Apsauga (tęsinys)
šeimininko teikiama △ 4.31
Viešpaties △
atsidavusioms Jam sieloms 7.30, 7.42, 8.68
bhaktams 7.20, 7.42, 7.47, **9.17**, 9.17, 9.52, **10.29–30, 12.11**, 19.37
brahmanams 7.47
miške 8.68
nuo nuodėmių 7.42
visiems 17.32
Apsivalymas (apvalymas)
aṣṭāṅga-yogos praktikoje 8.43
bhaktų △ 4.27, 12.13
Dhruvos △ 12.17
garbinant Viešpatį 8.23
ir rudens liūtys, palyg. 7.10
išsimaudžius Yamunoje 8.43
yogos dėka 4.27, 8.43
juslių △ 3.23, 6.35, 9.6
klausantis apie Dakṣos *yajñą* 7.61
klausantis apie naikinimo priežastis 8.5
klausantis apie Viešpatį 3.23
Kṛṣṇos sąmonės dėka 3.23, 7.5, 12.37
maudymasis ir *tilaka* △ 12.28
medituojant Viešpatį 4.27
meldžiantis Viešpačiui 4.27
pamačius Śivą 7.10
pasakojant apie Viešpatį 3.23, 4.27, 7.17
proto △ 3.23, 8.5
puṁ-savanam △ apeigos 13.38
sąmonės △ 7.5
saṁskāra apeigos △ 8.26
šeimos △ 14.42
širdies arba proto △ 3.23, 8.5
šlovinant Viešpatį 16.2
troškimų △ 11.22
Viešpaties lotosinės pėdos ir △ 6.25
žr. taip pat Hare Kṛṣṇa *mantra*
Apvaizda ir piktavalių mirtis **6.47**
Araṇi mediena **16.11**
Arcanā. Žr. Dievybių garbinimas
Arcā-vigraha. Žr. Dievybės
Arci **15.2–3, 15.5–6**, 15.6, **15.13**
Aryamā **18.18**, 18.18

Arjuna
apie Kṛṣṇą kaip Aukščiausiąjį Brahmaną 16.17
atleidžia Aśvatthāmai 7.13
kaip Nara **1.59**
Kṛṣṇa vadeliojo △ kovos vežimą 12.42
Kṛṣṇos mokinys 8.40
Arkties regionas, Pṛthu valdžios siekė △ **16.14**
Artha (Dharmos sūnus) **1.52**
Ārta-bandhu, apibrėžimas 9.8
Arthadam, apibrėžimas 7.44
Artha-vit, apibrėžimas 9.28
Arundhatī (Kratu žmona) **1.40**, 1.41
Aruṇi (Brahmos sūnus) **8.1**
Asadbhiḥ, apibrėžimas 18.6
Āsana (vieta sėdėjimui) 8.43
Āsanos (*yogos* pozos) 4.25, **6.38**
yoga-kakṣām 6.39
Asat-śāstra, apibrėžimas 2.28
Asita 14.14
Askezės (asketiškumas, savitramda)
Atrio Munio △ **1.19, 1.21**
atsižadėjusiųjų atliekamos △ 12.10, 14.9
bhakto △ 12.13
Dhruvos △ **8.72–77**, 9.65, **12.23**, 12.24, **12.25**, 12.26, **12.42–43**, 12.42
keturių tipų △ 18.13
Kṛṣṇos sąmonės judėjime 9.67
pasiaukojimo tarnystės praktikoje 8.72
pusdieviai bauginasi kitų atliekamų △ 9.32
reikalingos 8.20
Šivos △ 6.35, **6.36**
žmogaus gyvenimas skirtas △ 9.67
Asmin, apibrėžimas 18.3
Astrologija ir vedybos 13.39
Asurai, pavydi Viešpačiui 6.38. *Žr. taip pat* Ateistai; Demonai
Aṣṭāṅga-yoga
Dhruva ir △ 8.43
ir kvėpavimo pratimai **8.44**, 8.44
kaip meditacijos į Višnu priemonė 8.43
maudymasis prieš △ praktiką 8.43
sėdėjimo pozos △ 6.38
tikslas 8.43–44
Aṣṭa-sāttvika-vikāra, apibrėžimas 12.18
Aṣṭa-vibhūtibhiḥ, apibrėžimas 14.4
Aṣṭottara-śata, apibrėžimas 3.23
Aśutoṣa, apibrėžimas 6.5
Aśvamedhos (arklio) aukojimai
Aṅgos atlikti △ **13.25**
Indros atlikti △ 19.11
Pṛthu atlikti △ **16.24, 19.1–11, 19.17, 19.19, 19.22, 19.24, 19.32, 19.34–36**
Aśvatthāmā 7.13
Aśvinī-kumāra **7.5**
„Aš ir mano“ samprata 11.30–31
Ašaros, dviejų tipų △ 9.44
Ateistai
bendravimas su △ 4.26
nepripažįsta maisto stygiaus dvasinio šalinimo būdo 18.8
nepripažįsta Vedų 2.30–31
nesupranta materialios kūrinijos 11.17
nesupranta Viešpaties 9.14
pavydi Viešpačiui 3.21
Šivos pasekėjai **2.28**, 2.28, **2.30**
Viešpats apsireiškia △ mirties pavidalu 17.28
vyriausybė turėtų bausti △ 16.4
žr. taip pat Demonai; Materialistai; Nebhaktai; *Pāṣaṇḍī*
Atharvā **1.42**
Atīrātra **13.16**
Atlaidumas 6.47–48. *Žr. taip pat* Pakantumas
Ātmā, apibrėžimas 1.15, 9.31. *Žr. taip pat* Siela
Ātma-māyā, apibrėžimas 3.23, 9.15
Ātma-tattva, apibrėžimas 11.23
Atmintis, celibatas palankus △ puoselėjimui 8.1
Atris Munis
askezės **1.19, 1.21**
ir dievų pasirodymas **1.23–32**
klausia apie Viešpatį **1.27–28**
kvietė *jagad-īśvarą* 1.27
maldos dievams **1.27–28**
nepažino Dievo 1.20, 1.27, 1.30
nėra tyras bhaktas 1.20
pastebi Indros suktybę **19.12–13**
pataria Pṛthu sūnui **19.13, 19.15, 19.20**
sūnūs **1.15**
troškimas 1.20, **1.31**

Atris Munis (tęsinys)
ugnis pasirodė iš △ **1.21**
Atsidavimas Aukščiausiajam Viešpačiui
atleidžia nuo nuodėmių 19.3
bhakto △ 11.23
ir atsidavimas kitiems, palyg. 8.46
ir troškimų išpildymas 8.41
įveikia prakeikimus 2.26
kaip Asmenybei 3.23
kaip nepriklausomybė nuo *māyos* 6.49
kaip tikroji religija 19.25
miške 8.24
padeda įveikti gamtos dėsnius 12.22, 14.19
paskatintas Viešpaties grožio 8.46
prasmė 8.68
suteikia apsaugą 7.30, 7.42, 8.68
Atsižadėjimas
bhaktui △ padeda įgyti Viešpats 13.39
ir Dhruvos pavyzdys 8.8
įgyjamas Vedų dėka 4.20
išvaduotoms sieloms 3.15
išvaduotų sielų bruožas **4.21**
kaip turtas **4.21**
nuo šeiminio gyvenimo 13.46–47
pasiaukojimo tarnystės dėka 13.9
Uttānapādos △ **9.67**, 9.67
Vedų pagalba 4.20
Viešpaties △ Jo žygiuose **7.34**
Viešpaties veikloje **7.34**
žr. taip pat Pasitraukimas; *Sannyāsiai; Vānaprasthos*
Auksas
puodas ir *soma* 18.16
pusdievių orlaiviai pagaminti iš △ 9.56
Uttānapādos rūmuose **9.61**
Aukščiausiasis Brahmanas
impersonalistai neteisingai suvokia △ 11.17
Kṛṣṇa kaip △ 16.17
pažinimas 13.9, 16.25
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats
Aukščiausiasis Viešpats
absoliuti △ prigimtis 9.2
Absoliuti Tiesa 12.5
ācāryos pripažino △ 2.31
Acyuta 12.11
Adhokṣaja 3.23, 17.6, 17.6, 19.10, 19.10
ādi-puruṣa 9.15
akiñcana-gocara 3.17
amṛta 7.36
Ananta apdainuoja △ šlovę 7.24
Ananta pasakoja apie △ 7.24
anapus
dorybės *guṇos* 7.40
gamtos *guṇų* **11.17**, 11.17, **11.25**, 11.25
impersonalaus Brahmano 12.51
juslinio patyrimo 17.7, 19.10
materialaus pasaulio 2.31, 7.31
materialaus žinojimo **7.31**, 7.31
materialistų 6.39
materialių ypatybių 1.27, **7.39**, 7.39, **7.40**
materialių juslių 3.23, 6.39, **7.31**, 7.31
prisirišimų **7.34**
sutepties 9.15
antaḥ-praviṣṭaḥ śāstā 8.78
apie Dhruvą **8.82**
apie Dhruvos apdovanojimą **9.20**
apie Kṛṣnos žodžių klausymąsi iš tyrų bhaktų 9.11
apsireiškia Hare Kṛṣṇa *mantroje* 8.53
apsireiškia niekieno neverčiamas 8.57
apsireiškimas
anapus *guṇų* įtakos 7.39
ir gyvosios esybės gimimas, palyg. 9.15
siekiant išvaduoti bhaktus ir sunaikinti demonus 19.37
transcendentinis ir laisva valia 8.57
vidinės △ energijos dėka 7.39, 16.2
žr. taip pat Inkarnacijos
aštuoniarankis △ pavidalas 7.20, 7.32, 7.32
ateistai ir △ 9.14, 17.28
atomuose 8.78
atsidavimas △. *Žr.* Atsidavimas Aukščiausiajam Viešpačiui
atsidavimo tarnystė △. *Žr.* Pasiaukojimo tarnystė
atsiskleidžia
bhaktams 7.31
Hare Kṛṣṇa *mantroje* 8.53
meilės dėka 7.18–19
Savo valia 3.23
tyrai sąmonei **3.23**, 3.23
vidinėje galioje 3.23

Aukščiausiasis Brahmanas (tęsinys)
aukojimo arenoje 7.18–20
aukojimų tikslas 4.10
aukščiausia valia 6.45, 6.45
aukščiausias dvasinis mokytojas 8.44
bendravimas su △ 12.51
beribė △ šlovė 7.24
besimėgaujantis aukų atnašavimais 4.10
„Bhagavad-gītā“ atskleidžia △ 11.23
bhaktai. *Žr.* Bhaktai
bhakta-vatsala 7.38
bhava-cchidam 12.6
bhṛtya-vatsala 8.22
bhūtāvāsa 11.11
Brahmā
gavo pamokymus iš △ **9.8**
gavo △ nurodymus 2.31
ir Śiva gerbia △ 8.23
kaip △ įrankis **17.32**, 17.32
pavaldus △ 19.22
Brahmano pagrindas 8.78
Brahmos ir Šivos šaltinis 7.50
buveinėje auga troškimų medžiai 6.28
buveinėje nėra materialių *guņų* įtakos 7.39
buvimas kaip dvasinis pasaulis 11.26
buvo dar prieš atsirandant kūrinijai 1.27, 7.36, 7.50–51
Caitanya kaip △ 7.41
caitya-guru 8.44
Dakṣos aukojime 4.6
dalyvavimo aukojimuose svarba 7.6
demonai, žuvę nuo △ rankos 6.46, 7.20, 19.37
Dharādhara 17.35
Dhruva ir △. *Žr.* Dhruva, Viešpats ir △
didžiausias mistikas 17.27
Dievybė. *Žr.* Dievybė
Dievybių garbinimas 8.54, 8.56
dīna-nātha 12.51
dovanoja nemirtingumą 9.31
draugiška △ nuostata 7.49
dvasinis pasaulis pasiekiamas △ dėka 12.24
ekspansijos 15.2, 15.6, 16.19, 17.32, 17.36
elgsena gera 6.46

Aukščiausiasis Brahmanas (tęsinys)
energijos. *Žr.* Energija, Aukščiausiojo Viešpaties
esantis nuošaliai materialaus pasaulio 7.45, 7.50, 7.54, 11.17–18, 11.26, 12.6, 12.6, 17.29, 17.29
gamta „slepia“ △ 1.57
gamtos *guņos* pavaldžios △ 9.15, 17.29
Ganga kyla iš △ pėdų 1.14, 6.24, 6.25
garbinimas. *Žr.* Garbinimas, Viešpaties
garbintojai. *Žr.* Bhaktai
„gimimas“. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats, apsireiškimas
ginklai 19.37
gyvosios esybės ir △. *Žr.* Gyvosios esybės, Viešpats ir △
gyvosios esybės kūnas kaip △ šventykla 3.21
Govinda 9.15–16
grožis **7.19–21, 8.45–51**
skatina atsiduoti △ 8.46
guṇa-ātmā 17.29
Hari 19.3
idealus sutuoktinis 1.6
įkvepia garbinti pusdievius 4.16
ir materialistiški garbintojai 8.23
īśvara 19.3
išpildo bhakto troškimus 8.35, 8.41, 8.59
išpildo troškimus 8.35, 8.41, 8.59, 13.34, 13.34
išsprendžia visas problemas 8.81
išvaduoja mus iš materialios būties 12.6, 12.6
išvaduota asmenybė 9.15, 18.5
įtraukia visatą į Save 7.42
Yajñapuruṣa 12.10, 14.18
Yogeśvara 17.27
kaip asmenybė 3.23, 9.6
kaip *ātmā* 1.15
kaip aukų atnašavimas 7.45
kaip Brahmā 4.16, 8.6
kaip esantis vidujai ir išorėje 9.13, 12.11
kaip gyvenimo tikslas 9.17, 11.27
kaip laikas 11.19–20, 12.3
kaip mirtis 11.19, 11.27, 17.28
kaip prieglobstis 6.25, **7.28,** 8.24

Aukščiausiasis Brahmanas (tęsinys)
kaip priežastis ir pasekmė 7.50
kaip savininkas 18.7, 18.13
kaip visų garbinimo objektas 7.22
kaip vyras 7.59, 8.46
karalius kaip △ atstovas 13.23, 14.18, 16.20
klausymasis apie △ žaidimus 11.31, 12.44, 12.46
knygos (dvi) apie △ 7.44
kreipiasi į Atrį Munį **1.30–31**
kreipiasi į Dakṣą **7.50**
kreipiasi į pusdievius sąryšyje su Dhruva **8.82**
Kṛṣṇa kaip △ 7.43, 17.36, 19.3
kūno spindesys 7.19, 7.23
kūrėjas 9.7, 11.17–19, 17.30–32, 17.32
kūrėjas, palaikytojas ir naikintojas 11.16, 11.18–19, 11.25–26, 17.33
lotosinės △ pėdos
apvalo sąmonę 6.25
bhaktų meditacijos objektas 4.27
Gangos šaltinis **1.14, 6.24**, 6.25
ir šventos vietos 6.25
Kailāsos upių šaltinis **6.24**, 6.25
malonumo šaltinis 4.27
meditacijos objektas 4.27, 8.44
Šivos meditacijos objektas **7.29**
tīrtha-pāda 6.25
lotosiniai △ bruožai 9.36, 9.36, 12.22
maistas, pasiūlytas △. *Žr.* Prasāda
maldos △. *Žr.* Maldos, Viešpačiui; Maldos, Viṣṇu
malonė
bausmės pavidalu 7.15
bhaktui 8.22, 9.8, **9.17**, 9.17, 9.31, 11.23, 12.37
būtina norint susilaukti sėkmės 8.20, **8.21**
gaunamas žinojimas 9.6, 9.14
ir įsakymo vykdymas, palyg. 11.18
pasiekiamas išsivadavimas 11.5
pasireiškia sunkumų pavidalu 8.29
per dvasinį mokytoją 13.24
maloningas bhaktams 8.22
matomas
apvalytomis juslėmis 3.23
bhaktams 9.2
meilės dėka 7.18, 7.37, 12.11, 13.7

Aukščiausiasis Brahmanas
matomas (tęsinys)
po sunkių askezių 9.30
vasudevos lygyje 9.29
mažina kančias 8.22–23
meditacija į △. *Žr.* Meditacija
meilė △. *Žr.* Meilė, Dievui
mokė Brahmą 2.31
mokslininkai pavydi △ 3.21
moteriškoji △ savybė 8.47
mukti-pati 9.29
Mukunda 9.36
Nārada šlovina △ 13.4
Nara-Nārāyaṇa kaip △ 1.59
negimstantis 9.15
nelengvai pasiekiamas 8.22
nelengvai patenkinamas 8.69
nepriklausomas 16.2, 17.30, 17.30
nėra *jñāni-vatsala* 7.38
nešališkas 4.11, 11.20, 11.20
nešėjas 1.24, 1.24
niekas negali sukliudyti △ 7.47
niekas nėra nepriklausomas nuo △ 7.52
nimitta-mātra 11.17–18
nirguṇa 7.40
norėjo aplankyti Dhruvą 8.82
nukreipia visus 7.32
nusižengimai △ 14.32–33, 19.37
palaiko visus 9.15, 9.15, 14.20, 16.21
palaiminimai ir pusdievių palaiminimai, palyg. 8.23
palaiminimai pranoksta visus lūkesčius 8.40
palankus bhaktams 7.38
palyginamas su
bhaktu 17.29
elektros jėgaine 11.18, 17.33
filosofiniu akmeniu 11.19
karve **9.17**, 9.17
puodžiumi 11.17
saule 1.57
saulės patekėjimu 7.20
skrandžiu 2.35
šaknimi 2.35
troškimų medžiu **9.9**
ugnimi 7.45, 11.18
valdovu arba šeimininku 6.53
vienetu priešais nulius 3.17

Aukščiausiasis Brahmanas
- palyginamas su (tęsinys)
  - visu kūnu 12.4
- papuošalai 8.47–49
- pasakojimai apie △ 13.5, 17.8
- pasekėjai. *Žr.* Bhaktai
- patenkinamas
  - bhakto savybėmis 11.14
  - darbu 6.53
  - nelengvai 8.69
  - skiriant atnašų dalį **7.49**
  - šlovinimu 16.3
  - vykdant pareigas pagal *varṇāśramos* santvarką 6.44
- patenkinimas
  - aukojimo dėka **2.34, 7.49**
  - bhakto siūloma auka 7.49
  - būtinas 7.36
  - darbu 6.53
  - ir šaknų laistymas, palyg. 8.82
  - kaip pareiga 6.53
  - kaip žmogaus pareiga 12.10, 13.4, 14.20
  - nėra lengvas 8.69
  - patenkina pusdievius 6.53
  - patenkina visus 2.35, 8.82
  - *varṇāśramos* santvarkoje 6.44
- pavidalai
  - aprašyti Indros **7.32**
  - apsireiškia Hare Kṛṣṇa *mantroje* 8.53
  - atsiskleidžia pasiaukojimo tarnyste 9.13
  - Brahmano pagrindas 8.78
  - grožis **8.45–51**
  - keturrankiai ir aštuoniarankiai **7.32**, 7.32
  - keturrankis Nārāyaṇa **8.47**, 8.47
  - meditacijos objektas 6.39, **8.45–51**, 8.58, 8.78
  - nėra pramanyti 8.46
  - paveiksluose 8.46
  - tapatūs 9.2
- piktžodžiavimas prieš △ 4.10
- pirminė priežastis 7.50
- pyktis ir palaiminimai lygiaverčiai 6.46
- planas 17.32–33, 17.36
- *prasāda* duodama pusdieviams 7.55, 7.56

Aukščiausiasis Brahmanas (tęsinys)
- Prasūti kaip △ teta 7.36
- priima atnašas 7.25
- priima Savo dalią, ne kitų 8.82
- priima tai, kas aukojama su meile 8.82
- prisiminimai apie △ 12.8, 12.8–9, 12.51. *žr. taip pat* Prisiminimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį
- pritaria kitų palaiminimams 8.41
- Pṛthu kaip dalinis △ skleidinys 15.6, 15.10
- *puruṣa* 7.24
- pusdieviai
  - garbina △ **14.20**, 16.2
  - kaip △ tarnai **7.42**, 7.42–43
  - kyla iš △ 9.1
  - lenkiasi △ **7.22**
  - padeda △ 16.5
  - paklūsta △ 9.31, **11.27**, 11.27, 13.33
  - prašo △ pažvelgti į juos 1.57
- pusdievių šaltinis 7.50
- *puṣkara-nābha* 12.22
- ryšys su Lakṣmī 1.4, 7.36
- rodo pavyzdį 7.34
- sąlygotos sielos ir △, palyg. 1.15, 8.57
- sankcionuoja pusdievius 8.41
- santykiai su Lakṣmī, amžini 1.4, 7.36
- saulė kaip △ akis 12.39
- savybės, transcendentinės 7.40
- sėkmė priklauso nuo △ 8.20, 8.21
- sėkmės deivė niekada nepalieka △ 1.4, 7.36, 15.3
- simboliai 7.20, 8.47
- siunčia atstovą (*guru*) 8.25
- skiriama bausmė kaip malonė 7.15
- sudvasinantis △ poveikis 6.25
- Supersiela **9.7, 9.15, 11.26, 14.19**, 17.36, **19.3**, 19.3 *žr. taip pat* Supersiela
- susiliejimas su △ kaip juslių tenkinimas 8.61
- sustabdo gimimo ir mirties ciklą 9.31
- suteikia išvadavimą 6.49, 9.29
- suteikia karmą 12.10
- suteikia veiklos rezultatus 11.21
- *svaṁśa* ir *vibhinnāṁśa* △ ekspansijos 7.43
- Šipivišta 13.35
- Šiva ir △ 6.42, 8.23, 19.22

Aukščiausiasis Brahmanas (tęsinys)
śiva-viriñci-nutam 8.23
Śyāmasundara 9.2
„Śrīmad-Bhāgavatam“ kaip pasakojimai apie △ 13.4
šalina kančias 8.22–23
širdyje 9.2, 9.4, 12.11, 19.3, 19.3
šlovė 12.52
šlovė beribė 7.24
šlovinimas. *Žr.* Šlovinimas, Aukščiausiojo Viešpaties
šventieji mato △ 9.2
tarnystė △. *Žr.* Pasiaukojimo tarnystė
teikia maistą 18.22
transcendentinė priežastis 7.31
transcendentinis 1.27, 2.31, 7.26, 7.31, 7.39–40, 8.57, 9.15, 11.21, 11.24, 17.29, 17.29
try-adhīśa 9.15
užmirštas mūsų dienomis 14.20
vadovauja gamtai 11.15–17, 17.29
valdo
dorybės *guņą* **7.40**, 7.51
pradhāną ir *prakŗti* 8.78
turtus 8.23
vidinę energiją 3.23
visus 7.51–52
valdovas 11.27, 19.3
valia aukščiausia 6.45
vargšų draugas 9.8, 12.51
Vāsudeva 3.23
vatsala 7.38
Vedų autorius 2.31
Vedų tikslas 7.46
veidas ir šypsena 7.21, 8.45
veikla
ir △ energijos **9.7**, 11.17, **11.18**, 11.18, **11.26**, 17.32
„prieštaringa“ 17.35, **17.36**, 17.36
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, žaidimai
Vena pamėgdžiojo △ 14.26
vienovė
ir skirtybė **9.7**, 17.29
su visomis būtybėmis 7.38, **7.50**, 7.50–55
su △ energijomis 7.38, **7.45**, 7.51
visa ko pagrindas 2.31, 7.50
visa ko pradžia 2.31, 7.50, 9.16, 17.6
Aukščiausiasis Brahmanas (tęsinys)
visa ko šaltinis 2.31, 7.50
visa persmelkiantis 8.78, 13.7
visa žinantis 6.3, 9.15, 9.29
visagalis 9.6
visatos naikinimo metu 7.42
visatos pagrindas 1.56, 1.57
visatos pavidalas 6.44
viskas kyla iš △ 12.11
Viṣņu kaip △ 7.22
visos būtybės kaip △ ekspansijos 7.43
visų priežasčių priežastis 9.16, 11.17–19, 11.20, 11.25, 17.33
visų tėvas 2.31
visuomenė kaip △ kūnas 7.14
visuomet palaimingas 3.15
žaidimai
aprašyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ 13.4
bhaktų pokalbių objektas 12.48
meditacijos objektas 8.57
ne visų pripažįstami 7.32
visiems būtini žinoti 7.32
visuomet gėrio šaltinis 6.46
visuomet džiugina 3.15
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, veikla
žinojimas apie △. *Žr.* Žinojimas, apie Viešpatį
žmonės ir △, palyg. 7.34
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Brahmanas; Kŗṣṇa; Nārāyaṇa; Viṣņu
Aukų atnašavimai
apeiginiai △, smerktini 4.20–21
apibrėžimas 6.53
atlikėjai 7.14, 7.27, 7.27
atnašos 4.9
bhaktai ir △ 7.35, 7.41–42
brahmacāriams 12.10, 14.9
Bŗhaspati-sava 3.3, 3.4
būtini reikmenys △ 7.41
būtinumas 6.53, 7.41
dabartinėje epochoje 2.35, 4.6, 4.32, 6.53, 7.41, 7.45
dėl materialių siekių 4.10, 4.21
Dhruvos atlikti △ 12.10, 12.10
gyvūnai △ 13.25, 13.35, 19.11, 19.27, 19.36

Aukų atnašavimai (tęsinys)
Hare Kṛṣṇa kartojimas kaip △ 6.53, 7.45
impersonalistų atliekami △ 1.62
ir palankūs ženklai 3.4
ir *saṅkīrtana* 2.35, 4.6, 6.53, 7.41, 7.45
ir Śiva 7.7
iššaukia lietų 16.5, 17.23, 18.8
įtaka ekonomikos plėtrai 19.7, 19.7, 19.9
kaip nepilnaverčiai 7.14
Kali-yugoje 9.24, 13.25
labdara △ 9.24
naudojamos *mantros* 19.28
neįmanomi šiame amžiuje 2.35, 4.6, 4.32, 6.53
padeda išsivaduoti 7.41
Pracetų atlikti △ 13.4, 13.4
prasāda, △ likučiai 6.53, 7.55–56
pusdieviai ir △ 6.53, 14.22, 19.31
pusdieviams 2.35, 6.53
siūlomas maistas 4.21
šventųjų vardų kartojimas ir △, palyg. 7.45
tinkami ir netinkami △ 4.10
vājapeya 3.3
vardan taikos ir klestėjimo 6.53
Vena uždraudė △ 14.6
Viešpačiui likučiai 4.21, 6.53
Viešpats (ies)
kaip △ tikslas 1.5, 2.34, 3.3, 4.10, 6.53, 7.36, 7.41, 7.49
kaip besimėgaujantis △ **7.49, 12.10**, 12.10, **13.33**, 13.34, **14.21**
kaip △ objektas **7.41, 7.49**
patenkinimui 18.6, 19.7, 19.36, 19.40
Viṣṇu ir △ kitoms asmenybėms, palyg. 4.21
Viṣṇu kaip △ tikslas 3.3, 4.10, 7.36, 7.41, 7.49
žr. taip pat Apeigos, numatytos Vedose; Garbinimas
Autoritetai, dvasiniai
demonai negerbia △ 14.29
žr. taip pat Bhaktai; Brahmanai; Dvasinis mokytojas
Avatāra
guṇa-△ 17.7
Matsya △ 16.2
śaktyāveśa-△ 15.6, 19.3, 19.37
Avatāra (tęsinys)
Varāha △ 16.2
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, apsireiškimas; Inkarnacijos
Avidyā, apibrėžimas 9.16
Avyakta, apibrėžimas 11.23

B

Badarikāśrama, Dhruva pasitraukia į △ **12.16–17**
Badarī-nārāyaṇa 8.42
Bāhuka (Niṣāda)
gimė iš Venos kūno **14.43–44**, 15.2
Naiṣādų genties protėvis **14.45–46**
Baimė
ir dvasinio mokytojo prieglobstis 8.71
įveikimas **7.35**, 7.35
pavydas iššaukia △ 6.47
Baimė (Brahmos palikuonis) **8.4**
Bakāsura, demonas 18.20
Balarāma (Baladeva) **5.21**, 17.36
Banjanmedis Kailāsoje **6.31–32**
Barhis, karalius 5.8
Batsiuvys gali tapti brahmanu 12.37
Bausmė
Aśvatthāmai 7.13
brahmanams 7.13
Dakṣai, tikslas 7.13–15
dviejų tipų △ 7.2
gamtos dėsnių skirta △ 18.8
gyvulius primenantiems žmonėms 7.14
naudingumas 6.4
nusikaltusiems Šivai **5.20–21, 5.25, 7.3–5**
už piktžodžiavimą **4.17**, 4.17
Bedievystė
Indra kaip △ pradininkas **19.31**, 19.32, **19.35, 19.38**
naikinimo priežastis 8.5
palikuonys **8.2**, 8.2–5
vadovai turėtų išsklaidyti △ 19.24
žr. taip pat Ateistai; Demonai
Bedievystė (Brahmos sūnus) **19.31**, 19.32
Bendravimas
perduoda nuodėmingas reakcijas 14.11
su bhaktais **9.11**, 9.11, **9.12**, 9.14, **12.37**, 12.37, 12.48

Bendravimas (tęsinys)
su Viešpačiu 12.51
vardan dvasinės arba materialios pažangos 4.26
žr. taip pat Bhaktai, bendravimas su; Materialistai, bendravimas su
Bhadra (Yajños sūnus) **1.7**
Bhaga
atgauna regėjimą **7.3**
Śivos tarnai suima △ **5.17, 5.20**
Bhagālino dievybė 7.55
„Bhagavad-gītā“
apauruṣeya 2.31
neturi trūkumų 2.31
padeda pažinti Dievą 11.23
pagrindinė knyga apie Kṛṣṇą 7.44
pavyduoliai komentuoja △ 3.21
pripažįstama *ācāryų* 2.31
tiesų skleidimas atveda į išvadavimą 7.44
„Bhagavad-gītā“ apie
aṣṭāṅgą-yogą 8.42
atsidavimą po daugelio gyvenimų 9.8
atsidavimą Viešpačiui 2.27, 3.21, 6.49, 12.6, 17.30,19.3
atsidavusią sielą, esančią anapus gamtos dėsnių 12.22
aukas protėviams 18.18
aukas Viešpačiui 7.49
aukojimus, labdarą ir askezę 14.9
aukojimus, skirtus Viešpačiui 18.6
aukščiausią *yogą* 8.78, 12.17
aukščiausiąją buveinę 9.26, 12.26, 12.36
Brahmaloką 12.26
Brahmos dieną 9.62
bhaktus 7.39
bhaktus ir *yogus* 12.14
bhaktus kaip išvaduotas sielas 9.29
demonišką prigimtį 9.29
darbą ir garbinimą 12.10, 13.4, 14.18
darbą, skirtą Višnu 1.5
dvasinį dangų 12.27, 12.35
dvasinį pasaulį 6.30
dvasinį požiūrį 9.33, 11.29, 13.8, 16.19
gamtos nugalėjimą 6.49
garbinimo vaisius 1.30
gyvenimą atsižadėjus 12.10
yajñą 6.53
karmą 11.21
„Bhagavad-gītā“ apie (tęsinys)
kiekvieno galimybę kreiptis į Aukščiausiąjį 14.45
Kṛṣṇą (os)
Aukščiausiąjį Brahmaną 16.17
bhaktus 3.21
kaip aukščiausią tiesą 14.28
kuriam skirtos atnašaujamos aukos 12.10, 14.18
pirminę sėklą 19.8
transcendentinę gamtą 11.25
lietų ir aukojimus 16.5, 18.8
mahātmas 5.12
materialios gamtos *guṇas* 9.15, 11.15
materialius troškimus, trukdančius pasiaukojimo tarnystei 9.19
mokyto žmogaus požiūrį 11.13
moteris ir *śūdras* 4.17
mūḍhas 7.31
nebhaktus 18.6
nešališkumą 2.33, 7.53
niekšus ir Kṛṣṇą 7.31
nuopuolį iš rojinių planetų 9.10
paklusnumą dvasiniam mokytojui 13.24
pamokslautojus 12.36, 19.37
pareigos vykdymą 8.22
pasiaukojimo tarnystę 3.23, 7.31, 11.14, 13.9, 16.25
pyktį, geismą ir aistrą 2.19
pusdievių garbinimą 2.35, 7.42
pusdievių garbintojus 9.10, 11.21
pusdievių gimimą Žemėje 9.32
religiją 14.15
Supersielą 17.29
šventuosius karalius, priklausančius mokinių sekai 9.65
tikrą atsižadėjimą 19.12
transcendentinę padėtį 4.20, 8.28
valgymą 8.72, 18.7
varṇāśrama-dharmą 17.9
Vāsudevą 1.21, 3.23
Vedas ir materialistus 2.22
Vedų pasekėjus 7.27, 12.41
Viešpatį (ies)
apsireiškimo ir veiklos pažinimą 12.24
energijas 7.38
esantį visur 8.78, 11.26, 12.11, 13.7

„Bhagavad-gītā“ apie
Viešpatį (ies) (tęsinys)
išvaduojantį bhaktą iš materialaus pasaulio 12.6
kaip besimėgaujantįjį, valdovą ir draugą 9.36
kaip Brahmaną 8.78
kaip mirtį 11.19, 11.27, 17.28
kaip Vedų tikslą 7.46
misiją 7.20
nešališkumą 4.11
nužengimą vidinės energijos dėka 16.2
pažinimą 7.31
pažinimą pasiaukojimo tarnyste 9.13
pildantį troškimus 13.34
širdyje 12.11
visa ko pirminį šaltinį 2.31
vadovaujantį gamtai 11.15, 17.29
vedantį bhaktą 9.4, 9.8, 9.17, 11.23, 13.37
vidujai ir išorėje 9.13
žudantį demonus ir ginantį bhaktus 19.37
visuomenės skyrius 6.44, 13.4, 14.1
žmones, kurie kreipiasi į Dievą 1.20
Bhagavānas. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa
„Bhāgavata Purāṇa“. *Žr.* „Śrīmad-Bhāgavatam“
Bhagavata-kathā, apibrėžimas 13.4
Bhāgavata-vidhi, apibrėžimas 13.3
Bhaktai
abejingi šlovei ir nešlovei 9.45
anapus
brahmano lygio 2.26
doringos ar nedoros veiklos 7.35
materialių savybių 7.29, 7.39
mėgavimosi ar atsižadėjimo 4.20
Vedų 4.20
apārakya-buddhi 7.53
askezės 12.13
atleidžia įžeidėjams 6.47–48
atlieka pasiaukojimo tarnystę 9.6–8, 9.36, 12.13
atsiduoda Viešpačiui 11.23
atsisako Viešpaties siūlomų palaiminimų 12.9
Bhaktai (tęsinys)
bendravimas su △ 4.26, **9.11**, 9.11, **9.12**, 9.14, **12.37**, 12.37, 12.48
brahmanai 4.34, 14.41
brangūs Viešpačiui 7.38
brangūs visiems 10.14
Caitanya padeda tapti △ 8.72
Caitanyos patarimai △ 7.44, 9.45
didybė 9.50, 12.7, 12.52
Dhruva kaip įkvėpimo šaltinis △ 8.8
draugauja su lygiais sau **8.34**
dvasiniai mokytojai 2.26
dvasinis △ požiūris 11.29, 12.11, 12.37
gailestingi 6.47–49, 7.53, 17.26
gali būti nuskurdę 4.21
gali įtakoti pasaulį 8.80
gali stokoti žinojimo 7.38
garbina Dievybes 8.52, 8.56, 12.17
garbina Šivą 4.15
Gauḍīyos *vaiṣṇavai* Vṛndāvanoje 8.24
gerbia pusdievius 2.35, 7.49
gerbia visus 7.55
geriausi kiekvieno draugai 7.28
gimę dar kartą lieka △ 7.9
grįžta namo, atgal pas Dievą 12.36
indai turi pamokslauti 8.54
ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ 12.44, 12.51
ir šventos vietos 6.25
išvaduoja piktavalius 6.47
išvaduoja puolusias sielas 6.47, 6.49
išvaduoti 8.41, 9.29, 12.18, 17.29
kaip Viešpaties dalelės 3.3
karalius tarnavo △ 16.17
kartoja Hare Kṛṣṇa 12.21, 12.37, 13.1
kartoja *praṇava* (*oṁ*) *mantrą* 8.54
kiekvienas gali tapti △ 8.54
kitų kančios rūpi △ 6.47
klausymasis apie △ 12.44, 13.1
klausosi apie Viešpatį 9.11, 13.1
kontroliuoja jusles 12.8
kūnas △ netrikdo 9.12, 17.29
labai svarbu patenkinti △ 3.3
lyginami su
demonais 15.23
gyvūnais 11.10
impersonalistais 7.31, 12.42
yogais 9.10, 9.12, 9.36, 11.14, 12.14, 12.26, 12.36–37

Bhaktai
lyginami su (tęsinys)
jñāniais 7.38, 9.10, 9.36, 11.14, 12.26, 12.36, 12.45, 14.7
kačiuku katės nasruose 12.30
karmiais 9.10, 9.36, 11.14, 12.26, 12.36, 12.45, 13.34, 13.37, 14.7
kokoso riešuto džiūvimu 12.18
nebhaktais 9.7, 12.30, 13.1, 15.23
vaiku 12.37
veršeliu **9.17**, 9.17
lygūs visiems 2.33, 6.46, 7.53, 12.37
māyā negali suklaidinti △ 4.10
materialistai nusižengia △ **4.13**, 4.13–14
materialus pasaulis △ nevilioja 12.15
mato Viešpatį 9.2, 12.11, 19.10
maudymasis kaip △ pareiga 12.28
mažiau pažengę lyginant su labiau pažengusiais 17.26
medituoja Viešpaties pėdas 4.27
mirtis 12.30
myli Viešpatį 9.3, 17.28
nedemonstruoja savo stiprybės **6.48**
neįtakojami materialių *guņų* 7.29
negali pamėgdžioti Dhruvos 8.72
nemato Viešpatyje trūkumų 6.46
neofitai 2.20, 12.44
neprivalo atlikti ritualines apeigas 7.42, 19.32
netikri △ 19.37
netraukia pusdievių teikiami palaiminimai 19.40
neturi materialių troškimų 13.34
neturi problemų 8.81
niekada nepamiršta Viešpaties 9.8
niekada nepavydi 8.82
nieko neprakeikia 2.28
nieko nežudo 6.47
„nugali“ Viešpatį 12.42
nuoširdumas △ būtinas 9.17
nusižengimai △ 2.19, 9.23, 14.32, 19.37
pakantūs 6.47–48
palaima aukščiausia **8.61**
palaimingi 11.14
pamokslautojai
geriausi geradariai 7.28
išvaduoja materialistus 6.47, 6.49
Nārada 8.38
skirtos knygos (dvi) 7.44

Bhaktai
pamokslautojai (tęsinys)
susilaukia priekaištų 8.54
turėtų būti kiekvienas 7.44
turi pamokslauti visur 8.54
panaudoja pyktį 10.4, 11.31
para-duḥkha-duḥkhī 6.47
pareigos 14.32
pasaulėžiūra 9.11
pasiekia dvasinį pasaulį 12.25, 12.36
pasiekia nemirtingumą 11.27
patenkina kiekvieną 12.37
pažinę Brahmaną 7.29
pažįsta Viešpatį per tarnystę 7.31
pažįsta Viešpaties savybes 7.40
piktžodžiavimas △ atžvilgiu 4.10
požiūris į išvadavimą 9.29, 12.8
požiūris į juslių tenkinimą 12.8
pranoksta *yogus* 8.78
prie Viešpaties lotosinių pėdų 6.25, **9.36**, 9.36
priklauso nuo Viešpaties 7.30, 12.37
pusdieviai patenkinti △ 7.49, 12.51
ramūs 12.36–37
regi Viešpatį meilės dėka 7.19
ryžtas 8.69, 8.72
sannyāsiai 19.22
savybės **11.13**
seka Caitanyos pavyzdžiu 7.28
Siddos kaip △ 7.35
stebina pasaulį 8.78–79
sunkumus vertina kaip malonę 6.46, 7.15, 8.29
Śiva kaip išikiliausias △ 2.2, 2.33, 4.10, 4.15, 6.35
šiuolaikinė istorija nedomina △ 11.19
šventos vietos skirtos △ 8.42
tapti △ nelengva 8.72
tarnystė △ 9.23
tilaka apvalo △ 12.28
tinkami dvasiniam pasauliui 6.45
tīrtha-pāda 6.25
tyri △. *Žr.* Tyri bhaktai
tobuli △ 8.61, 12.16
transcendentalistai 4.20, 7.20, 7.29, 12.14, 17.29
trijų tipų △ 11.13
troškimai 8.35, 8.37, 8.41, **8.59**

Bhaktai (tęsinys)
turi atsisakyti materialių troškimų 9.17, 9.19, 9.31, 9.36
valgis 8.56, 8.72
vieninteliai tegali pažinti Viešpatį 7.40
Viešpaties dvasinėje energijoje 9.7
Viešpats
duoda △ netikusią žmoną 13.39
gailestingas △ 8.22
gelbsti △ 12.6
ir △, palyg. 17.29
išpildo △ troškimus 12.32, 13.37
išvaduoja △ iš kančių 19.3
palankus △ 9.29, 9.31
panaikina △ karmą 11.21
saugo △ 7.20, 7.42, 7.47, 8.68, **9.17**, 9.17, 9.52, **10.30**, 10.30, **12.11**, 19.37
skatina △ atsižadėjimą 13.39
sunaikina △ nuodėmes 19.3
suteikia △ žinojimą 9.32
vadovauja △ 9.4, 9.8, 9.17, 13.37
visi gerbia △ 9.47
viską mato sąsajoje su Viešpačiu 7.55
viskuo patenkinti 8.81
vyriausybė turėtų klausyti △ 16.17
žr. taip pat Išminčiai; Šventieji; Transcendentalistai
Bhakta-vatsala, Viešpats kaip △ 7.38
Bhakti
apibrėžimas 9.6, 11.10
pamokslininkai 19.37
žr. taip pat Krṣṇos sąmonė; Meilė, Dievui; Pasiaukojimo tarnystė
Bhakti-bhāva, apibrėžimas 9.5. *Žr. taip pat* Pasiaukojimo tarnystė
Bhakti-yoga. Žr. Pasiaukojimo tarnystė
„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ apie
Dievybių garbinimą 7.17
dvasinę praktiką, nepagrįstą *śruti* ir *smṛti* 18.3
medituojantį brahmaną 8.58
troškimų nebuvimą 8.61
Bhaktisiddhānta Sarasvatis Gosvāmis 1.1, 2.18
apie bent vienos sielos išgelbėjimą 12.33
apie Vaikuṇṭhos pasiekimą dar šiame gyvenime 12.43
Bhaktivinoda Ṭhākura apie
atsidavimą Viešpačiui 17.30
gyvosios esybės paskendimą materialioje gamtoje 11.21
pabudimą dvasinei savivokai 9.6
Bharata Mahārāja 7.9, 12.43
Bhāratī **15.16**
Bhavāpyaya, apibrėžimas 9.10
Bhīti (Baimė) **8.4**
Bhrami **13.11**
Bhṛgu Munis **14.1**, 14.1
apie iliuziją **7.30**
gauna ožio barzdą **7.5**
ir Śiva, palyg. 5.3
iškviečia pusdievius pagalbon **4.33**
meldžiasi Viṣṇu **7.30**
pakviečia Śivą **7.7**
palikuonys **1.43–45**
patyręs *mantrų* kartojime **4.32**
prakeikia Śivos sekėjus **2.27–32**
prašo Viešpaties atleidimo **7.30**
Śivos tarnai suima △ **5.17–19**
Bhūrlokos dievybė **15.18**
Bhūtos 2.32, 19.36. *Žr. taip pat* Šmėklos
Bhuvaneśvara 7.55
Bilvamaṅgala Ṭhākura apie pasiaukojimo tarnystę lyginant su išsivadavimu 12.7
Bitės ir geriausi žmonės, palyg. 4.12
„Blogis“ ir „gėris“ kaip žmonių vaizduotės vaisius 9.33
Brahmā, Viešpats
aistros *guṇos* valdovas 17.7
ant lotoso žiedo **9.14**
apie Krṣṇą kaip visų priežasčių priežastį 11.17
bijo Šivos 6.41
Dakṣa ignoravo △ 3.3
Dakṣa kritikuoja △ 2.16
Dhruva norėjo pranokti △ 9.19, 9.29
Dhruvos prosenelis 9.29
diena 9.62
dovanojo Pṛthu šarvus **15.16**
gerbia Šivą **4.16**, 4.16
gimė iš Viṣṇu 3.12, 7.50
gulbė kaip △ nešėjas **1.24**, 1.24
Hiraṇyakaśipu ir △ 9.31
įgaliotas Viešpaties 8.6
įrankis Viešpaties rankose **17.32**, 17.32

Brahmā, Viešpats (tęsinys)
išaukštintą padėtį pasiekė Viešpaties malone **8.20**
kaip sukurtoji būtybė 2.31
kalba Atriui Muniui **1.30–31**
kalba apie
paklydusius materialistus 6.47–48
piktžodžiavimą **6.4**
Šivą **6.5–7, 6.44–45**
Šivą ir aukojimą **6.50–53**
Šivos padėtį **6.42–43, 6.49**
kalba Šivai **6.42–53**
Kumārai supykdė △ 6.34
kūniškoje būties sampratoje **7.30**
kūrėjas 1.1, 11.18–19, **17.24**, 17.32, 18.5–6, 19.7
kuśos žolė kaip △ simbolis **1.24**, 1.24
lenkiasi Višnu 7.22
maldos Višnu **7.31**
mirtingas 12.26, 12.35
mokinių seka 17.5
naikinimas △ miego metu 7.42
Nārāyaṇa aukščiau △ 19.22
nedalyvavo Dakšos aukojime **6.3**
nesiskiria nuo Viešpaties **7.50**, 7.50, **7.52–55**
netikę △ sūnūs **8.2–4**, 8.5
pasiūlė ištekinti Satī už Šivos **2.16**
patarė pusdieviams **6.4–7**
pataria Pṛthu apie Indrą ir žirgo aukojimus **19.32–38**
pataria Pṛthu žyniams **19.30–32**
pilnutinis Viešpaties skleidinys 8.6
planeta. *Žr.* Brahmaloka
prižiūri materialistus 2.15
skaistybės įžadų besilaikantys △ sūnūs **8.1**, 8.1
sukūrė „gėrį“ ir „blogį“ 8.2
suvokė, kas yra Pṛthu **15.10**
svayambhū 3.12
Svāyambhuva Manu kaip △ sūnus **8.6**
Šiva gimė iš △ 6.34, 18.21
Šiva kreipiasi į △ **7.2–5**
Šiva lenkiasi △ **6.40**
šlovina Viešpatį **16.2**, 16.2
tapatus ir skirtingas nuo Višnu 7.54–55
vabzdys ir △, palyg. 9.29
Vāsudeva (Supersiela) vadovauja △ 1.21–22
Brahmā, Viešpats (tęsinys)
Viešpats gali užimti △ vietą 4.16, 8.6
Viešpats moko △ **9.8**
visatos naikinimas △ gyvenimo metu 9.21
visatos valdovas 1.30
Višnu inkarnacija 7.51
Višnu kaip △ valdovas 7.22
Brahma-bandhu
apibrėžimas 4.30, 7.13
Dakša kaip △ 7.13
menkesnio intelekto 1.3
negali suvokti Vedų 1.3
Brahma-maya, apibrėžimas 9.4
„Brahma-saṁhitā“ apie
Brahmano spindesį 9.16
galimybę matyti Viešpatį 7.18, 7.37
Govindą 9.15
Kṛṣṇą ir karves *surabhi* 19.7
Kṛṣṇą kaip visų priežasčių priežastį 11.17
Mahā-Višnu 9.14
Satī galią 5.1
saulės orbitą 16.20
Šivą 4.16
Šivą ir Višnu 6.42
troškimų medžius 6.28
vienovę skirtybėje 7.54
Viešpatį (ies)
atomuose 8.78
atsiskleidžiantį tik meilės dėka 9.2, 12.11
inkarnaciją 8.57
pavidalus 12.5
skleidinius 17.36
sunaikinantį bhakto karmą 11.21
Brahma-śāpa mantra 13.22
Brahma-tejas 4.34, 5.4
Brahma-vādis, apibrėžimas 16.17
Brahmacāriai 8.1
buvimo △ nauda 8.1
nuo penkerių metų amžiaus 12.34
pareigos 14.9
pasiekia Satyaloką 11.5
Brahmajyoti. Žr. Brahmanas (beasmenis Absoliuto aspektas)
Brahmaloka (Satyaloka) 11.5, 12.26, 12.35
Brahmanai
amerikiečiai tampa △ 8.36

Brahmanai (tęsinys)
apibūdina Viṣṇu kaip aukojimą **7.45**
atnašavo gyvūnus 4.6
batsiuviai gali tapti △ 12.37
bausmė △ neturėtų būti labai griežta 7.13
bhaktai 14.41
bijojo Dakṣos 4.7–8
brahma-bandhu ir △ 1.3, 4.30, 7.13
būtinas apmokymas 12.43
Caitanya ir △ 2.26
Dakṣos aukojime **4.6**, 4.6, 4.9
dvasia nebūdinga *kṣatriyams* 8.36
dviejų tipų △ 14.41
dvija (dusyk gimusieji) 4.12
galia ir Śivos galia, palyg. 5.4
gimė iš Viešpaties burnos 7.14
gimimas neteikia △ vardo 1.3, 2.26
ignoruoja Satī 4.7
impersonalistai garbina ugnies dievus **1.62**
ir *varṇāśrama* **6.44**
Kali-yugoje 14.12, 19.7, 19.28, 19.36
kastiniai △ 8.54
kilmė 4.34, 8.36
kritikuoja kandidatus į △ 2.26, 8.54
kritikuoja *praṇavos* kartojimą 8.54
kritikuoja Śivos sekėjus 7.47
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas sukuria △ 12.48
kṣatriyai ir △, palyg. 8.36
kūniškoje būties sampratoje 2.26
labdara ir pamokslavimas kaip △ veikla 7.14
maldos Viṣṇu **7.27, 7.45–47**
mantrų kartojimas kaip △ galios šaltinis 4.32–34
Nandīśvara prakeikia △ **2.26**
netikri △ 2.26
pagarba △ 13.23
pakantūs 4.30
pareigos 17.11
Parīkṣitas pakantus △ 6.48
pataria karaliams *kṣatriyams* 13.22, 14.17, 17.9
pažįsta Brahmaną 2.26
prakeikimai 2.26–27, 13.22
Pṛthu pamalonina △ **19.41**
recituoja *mantras* 4.6, 4.32, 8.54
Brahmanai (tęsinys)
Rucis kaip △ **1.3**, 1.3
Sanātana palaimina △ 7.6
skleidžia Kṛṣṇos sąmonę 12.12
Śiva saugo △ **7.14**
šiuolaikiniai △ 2.26, 8.36, 8.54, 13.25–26
šlovina Pṛthu **15.7**
taisyklės ir apribojimai, taikomi △ 18.13
vediškieji △ ir šiuolaikiniai, palyg. 13.25–26
Vena uždraudžia △ rengti aukojimus **14.6**
Viešpaties visatos pavidalos dalis 6.44, 7.14
visuomenei būtini 8.36
visuomenės „galva“ 8.37
Viṣṇu globoja △ 7.47
žr. taip pat Išminčiai; Šventieji
Brahmānanda (*brahma-nirvāṇa*), apibrėžimas 4.15, 6.39, **9.10**, 9.10, 9.16
Brahmanas (beasmenis Absoliuto aspektas)
apibrėžimas 8.78
bhaktai suvokia △ 7.29
brahmanai turėtų pažinti △ 2.26
energijos **9.16**, 9.16
impersonalistai pasiekia △ ir puola 9.29
materialaus pasaulio šaltinis **9.16**
meditacija į △ ir į Viešpatį, palyg. 8.45
meditacija į △ sunki 8.45
nuolatos plečiasi 8.78
pasiaukojimo tarnystė △ lygyje 3.23
pasiekiamas teorinių samprotavimų dėka 13.48
pažinimas neišbaigtas 4.14
Śiva suteikia △ pažinimą 4.14
Viešpats kaip △ pagrindas 8.78
Viešpats kaip △ šaltinis **9.16**, 12.51
visa būtis kaip △ 7.50
žmonės turėtų pažinti △ 2.26
Brahmanas, Aukščiausiasis. *Žr.* Aukščiausiasis Brahmanas
Brahmāvarta **19.1**
Brahmi **10.1**

Brangakmeniai
Uttānapādos rūmuose **9.60–62, 9.64**
vandenynas teikia △ 19.9
Bṛhaspatis **1.35, 18.14**, 18.14
Bṛhaspati-sava aukojimas **3.3–4**
Britanijos muziejus, Raudonojo forto brangakmeniai △ 9.62
Buddha, Viešpats 2.28, 2.30
śaktyāveśa-avatāra 19.37
uždraudžia aukoti gyvūnus 19.36
Buddhi (Dakṣos dukra) **1.52**
Buddhi-yoga, apibrėžimas 4.20
Budistai 2.30
Buliai sukasi ratu ir planetos skrieja orbitomis, palyg. **9.21, 12.39**
Bulius, Šivos nešėjas **1.24**, 1.24, **18.23**
Būtybės. *Žr.* Gyvosios esybės; Gyvūnai; Žmonės

C

Caitanya, Viešpats 12.18, 14.12
Advaita pakvietė △ nužengti 6.39
apie
budistus 2.30
gyvąsias esybes kaip Viešpaties tarnus 9.29
klausymąsi apie Kṛṣṇą 7.44
Kṛṣṇos pamokymų skleidimą 16.3
meilę Kṛṣṇai 12.42
nuolankumą 9.45
nusižengimą bhaktams 2.19
pakantumą 6.47
pasiaukojimo tarnystės siekimą 9.29
proto valymą 3.23
sannyāsius 19.12
tapimą dvasiniu mokytoju 18.5
transcendenciją 13.9
bhaktai seka △ 6.39, 7.28
dovana šiame amžiuje 4.34
duoda Hare Kṛṣṇa *mantrą* 11.1
garbinamas šiame amžiuje 4.6, 7.41
filosofija 11.18, 17.29
kaip Viṣṇu 7.41
malone dvasinė praktika tapo lengva 8.72
Caitanya, Viešpats (tęsinys)
moko tyros pasiaukojimo tarnystės 9.17
pataria Raghunāthai dāsai 12.14
pyksta ant įžeidėjų 4.10
prašo indų pamokslauti 8.54
rekomendavo kartoti šventuosius vardus 4.6
saṅkīrtana patenkina △ 18.8, 19.7, 19.36
saṅkīrtanos pradininkas 19.22
smerkia impersonalistus 8.57
„Caitanya-caritāmṛta“ apie
guru ir Kṛṣṇą 8.25
Kṛṣṇą kaip šeimininką 7.43
prakeikimus ir palaiminimus 2.27
Viešpatį ir tyrus bhaktus 12.42
Caitya-guru, Viešpats kaip △ 8.44
Cākṣuṣa Manu **13.16**
Cāṇakya Paṇḍitas apie
mokytą žmogų 16.17
pavydą 3.17
priešus šeimoje 13.21
sūnų ir vedybas 13.31
trumpą gyvenimą ir ilgam išliekančią reputaciją 12.52
vedybinį gyvenimą 1.6
Caṇḍālai 8.54
Caṇḍeśa **5.17**
Cāraṇai **12.1**
Carvya, apibrėžimas 19.9
Cāturmāsya 2.22, 7.41
Catur-vargas, apibrėžimas 12.8
Celibatas 8.1. *Žr. taip pat Brahmacāriai; Sannyāsiai*
Citraketu (Vasiṣṭhos sūnus) **1.40–41**
Citti (Atharvos žmona) **1.42**
Civilizacija, žmonių
pagrįsta Vedomis 2.30–31
šiuolaikinė △ bedieviška ir nelaiminga 14.20
šiuolaikinė △ ir senoji, palyg. 9.62
šiuolaikinėje △ žudomi guvuliai 11.7
žr. taip pat Vediškoji kultūra; Visuomenė, žmonių
Cūṣya, apibrėžimas 19.9

D

Dabartinis amžius. *Žr.* Kali-yuga
Dahrāgni **1.36**
Dayā (Dakṣos dukra) **1.49**
Dakṣa
  apgailestauja kad ištekino Satī už Śivos **2.13, 2.16**
  apsivalo pamatęs Śivą **7.10**
  atsidūrė pavojuje dėl savo nusižengimų **5.9**, 5.10
  aukojimas
    apgynė pusdieviai **4.32–34**
    apvalymas **7.17**
    be Brahmos ir Viṣṇu **6.3**
    bevertis 4.10
    grėsmę kelianti tamsa **5.7–8**
    ignoruojamas Śiva 3.1–4, **4.9**, 4.9, 6.53
    ir mirę gyvūnai **7.33**
    ir Viṣṇu pasirodymas **7.18–20**
    meldžiamasi Viṣṇu **7.25–47**
    metu giedamos *mantros* 4.6
    nariai kreipiasi į Brahmą **6.2**
    nusiaubė Śivos tarnai **5.13–19**
    pabaiga **7.56–57**
  bausmės △ prasmė 6.4, 7.13–15
  Brahmā prašo malonės △ **6.51**
  didybė 2.2, 4.17
  didžios sielos įžeidėjas **4.13–14, 4.22**
  dukros **1.48–52**
    palikuonys **1.49, 1.60–65**
    žr. taip pat Satī
  durātmā 5.12
  garbina Śivą **7.55–56**
  ieško trūkumų **4.11**, 4.11
  ignoruoja Śivą aukojimo metu 3.1–4, **4.9**, 4.9
  ir Śivos galia, palyg. 5.10
  išdidumas **3.2**, 3.2, 3.17
  kaip netikęs brahmanas 4.30, 7.13
  kietaširdis 4.29, **4.30**, 5.9, 5.12
  klausymasis apie △ aukojimą **7.61**
  kraitis Satī 1.66
  kritikavo Brahmą 2.16
  kritikavo Śivą **2.10–16**
  kūniškoje būties sampratoje 2.21, 3.16, 4.13
Dakṣa (tęsinys)
  kūno spindesys **2.5–6**
  laikė Śivą nuskurdėliu 4.21
  lytinė △ galia 4.30
  mahātmā 5.12
  maldos Śivai **7.13–15**
  maldos Viṣṇu **7.25–26**
  materialistiškas 2.21, 3.16, 4.13, 4.21
  miręs nors dar kvėpuoja 4.29
  mirtis **5.24–26,** 6.4, 7.14
    kaip malonė △ 7.13–15
  Nandīśvara prakeikia △ **2.23**
  nekreipia dėmesio į Satī **4.30**, 5.9
  nepakvietė Śivos 3.1–3
  nėra dvasiškai susivokęs 3.21
  nesuprato Śivos **4.21**, 4.21
  nešlovė **4.30**
  nusivylęs Satī 1.66
  ožio galva △ 7.5, **7.8**
    neįtakojo △ sąmonės 4.16, **4.19**
  pagrindinis Prajāpatis **3.2**
  pasakojimų apie △ klausymasis **7.61**
  pavydas Śivos atžvilgiu
    ilgalaikis 2.9, 3.21
    nusižengimas didžiai sielai **4.13–14**
    pagrindas **3.21**, 3.21
    pykčio priežastis 3.21
    užteršė △ gerąsias savybes 3.17
  pavydo ir nusižengimų įsikūnijimas 4.23
  pyktis suklaidina △ 2.16, 2.19
  Prajāpatis 4.17, 4.29
  prakeikia Śivą **2.18**
  pusdieviai laimina △ **7.57**
  Satī apkaltina △ **4.11–23**
  sekėjai bijo △ 4.7–8
  sekėjai neišmanėliai 2.21
  sekėjai prakeikiami 2.21
  supyksta dėl Śivos abejingumo 2.8, 3.21
  Śiva atgaivina △ **7.9**
  Śiva kalba apie △ **3.16**, 3.16–22, **3.24–25**
  Śiva perspėja dėl △ **3.16, 3.18, 3.24–25**
  Śivos pagarba △ 3.22
  Uddhava pasakoja apie △ **7.60**
  vardo apibrėžimas 4.30
  Vīrabhadra užpuola △ **5.17, 5.20–24**
  Viṣṇu kreipiasi į △ **7.50**

Dakṣa (tęsinys)
žmona
meldžiasi Viṣṇu **7.36**
prašo Viešpaties malonės 7.36
Viṣṇu teta 7.36
žinojo apie △ kilusį pavojų **5.9**, 5.10
žinojo Šivos galią **5.10**
Dakṣiṇā
išteka už Yajños 1.4, **1.6**
sėkmės deivė **1.5**
Dalinimas į luomus
amžinas 2.31
berniukų mokyme 8.36
svarbu išlaikyti △ 8.26
šiuolaikinėje visuomenėje 8.36
žr. taip pat Varṇāśramos santvarka; Vediškoji kultūra
Ḍamaru 1.24
Dambha (Apgavystė) **8.2–3**
Daṇḍavat, apibrėžimas 1.24
Dantavakra **5.21**, 5.21
Darbas
priklausomybė △ įtakoje 6.53
tarnaujant Viešpačiui 8.22
Viešpaties labui 1.56, 6.53
žr. taip pat Doringa veikla; Pareigos; Karma
Darpa (Dharmos sūnus) **1.49**
Darvino teorija apie evoliuciją 11.17
Dattātreya **1.15, 1.33, 19.6**
Dehinam, apibrėžimas 16.18
Delis, Raudonasis Fortas △ 9.62
Delnas, dieviški ženklai ant △ **15.10**
Demokratinė santvarka
Kṛṣṇos sąmonė ir △ 9.66, 16.4
korupcija △ 12.10
monarchija ir △ 13.20
valdininkai △ 14.1
Demonai
geria vyną 18.15–16
ir bhaktai, palyg. 15.23
Kali-yugoje 14.27
Kṛṣṇa kaunasi su △ 18.20
negerbia autoritetų 14.29
pasiekia Brahmaloką 11.5
pasižymi mistinėmis galiomis 18.20
pavydi Viešpačiui 3.21
Pṛthu aukojime **19.5**
sukurti Brahmos 8.2
Demonai (tęsinys)
sukurti Šivos **5.2–5**
Śiva kaip △ dvasinis mokytojas 2.2
Śiva stengiasi išvaduoti △ 6.39
šventieji žudo △ 14.31
Viešpats žudo △ 6.46, 7.20, 11.27, 19.37
vyrauja materialiame pasaulyje 7.20
žr. taip pat Ateistai; Impersonalistai; Materialistai; Nebhaktai
Devahūti **1.1, 1.10**, 12.30, 18.19
Devakulyā (Pūrṇimos sūnus) **1.14**
Deva-yajña 2.35
Devala 14.14
Dhāma, apibrėžimas 8.42
Dhāriṇī (Pitų dukra) **1.64**
Dharma **9.20, 15.15**
Nara-Nārāyaṇa Ṛṣis kaip △ sūnūs **1.53–56**
sūnūs ir žmonos **1.53**
Dharma-jña, apibrėžimas 17.18
Dhātā (Bhṛgu sūnus) **1.43–44**
Dhṛta-vrata, apibrėžimas 18.6
Dhruva Mahārāja
ācārya 8.69, 8.72
apie
beasmenį Brahmano aspektą **9.16**
bendravimą su tyrais bhaktais **12.23–27**
Garbhodakaśāyī Viṣṇu **9.14**
pasiaukojimo tarnystę ir Viešpatį **9.17**
transcendentinę palaimą **9.10**
Viešpatį ir atsidavusias Jam sielas **9.8**
Viešpatį ir gyvąsias esybes **9.13, 9.15**
Viešpatį kaip siekiančiųjų juslinių malonumų garbinimo objektą **9.9**
Viešpatį kaip visagalį **9.6**
apimtas ektazinės meilės Dievui 9.3
askezės 8.72–77, 9.65, 12.23, 12.24, 12.25, 12.26, 12.42, 12.42, 12.43
atlikta pasiaukojimo tarnystė 9.5, 12.11, 12.28
atmeta Nārados pamokymus 8.35–38
atsižada karalystės 12.14, 12.16
aukojimai 12.10, 12.10
Badarikāśramoje 12.16–17

Dhruva Mahārāja (tęsinys)
Brahmā kaip △ protėvis 8.20, 9.29
džiaugiasi susitikęs Nāradą 8.37–38
garbino Viešpatį 9.52
gerbė pamotę 9.45
ir Yakšai 10.4–30, 11.1–7
ir *praṇava* (*oṁ*) *mantra* 8.54
išdidumas 8.26–27, 8.36
išminčiai padrąsina △ 10.29–30
išmoko suvaldyti kvėpavimą 8.75–76, 8.80, 8.81
yogos transe 12.17–18
kaip įkvėpiantis pasiaukojimo tarnystei pavyzdys 8.8
kaltina pusdievius užteršus jo intelektą 9.32
keliauja į Madhuvanos giraitę 8.62–63
kelionė kosmosu 12.34–35
klausymasis apie △ 8.8, 12.45–50
kreipiasi į Nāradą 8.35–38
kṣatriya 8.25–26, 8.36, 11.11, 12.43
kūnas, sudvasintas 12.29, 12.34
Kuvera laimina △ **12.7–8**
Kuvera pataria △ **12.3–7**
Kuvera patenkintas △ **12.2, 12.9**
lyginamas su
gyvate **8.14**
į vandenyną besileidžiančia saule **10.14**, 10.14
iš už rūko pasirodančia saule **10.15**
liūtimis užlietu kalnu **10.13**
sunkiu drambliu **8.79–81**
maistas miške 8.72–75
mato Viešpatį 9.1–3, 9.5
meditacijos vieta 8.42, 8.42
motina moko △ 8.17–23
Nanda ir Sunanda nuramina △ dėl Sunīti 12.32, 12.33
Nanda ir Sunanda pakviečia △ į Viṣṇuloką 12.23–27
Nārada
dvasinis △ mokytojas 9.5, 9.31–32, 12.26, 12.43
galėjo patenkinti △ 8.36, 8.38, 8.40
gali išpildyti △ troškimą 8.37–38, 8.40
išbando △ 8.30, 8.32
mėgina atkalbėti △ 8.30–32
moko △ **8.27–34, 8.40–61**

Dhruva Mahārāja
Nārada (tęsinys)
šlovina △ **13.4**, 13.4
nedaro skirtumų tarp motinų 8.12
nusižengia Kuverai 11.33
orlaivis, kuriuo △ grįžo į dvasinį pasaulį 12.19, 12.29–30
palieka namus 8.24
pasiekia amžiną buveinę 12.35
paveiktas māyos 11.30
pavergė Viešpatį (Brahmaną) 8.78
pyktis 8.14–15, 11.7, 11.7, 11.31
prabhu 8.69
pranoksta mirtį 12.30, 12.30
prašo didžiausios karalystės 8.37–38
prašo Nārados pagalbos 8.37–38
prašo palaiminimo prisiminti Viešpatį 12.8, 12.8–9
pusdieviai išreiškia pagarbą △ 9.56, 12.31, 12.34
pusdieviai negali patenkinti △ troškimo 8.40
reiškė pagarbą Viṣṇu palydovams 12.21–22, 12.29
Satya-yugoje 9.62, 12.12–13
savybės 12.12, 12.12
siekia Viešpaties prieglobsčio 12.52, 12.52
sielojasi dėl savo materialių troškimų 9.9, 9.19, 9.27–29, 9.29, 9.30–35
slegia Žemę 8.79, 8.79
strėlės 10.8, 10.16–20, 11.1–2
sukelia visiems dusulį 8.80–81
Sunīti lydi △ į dvasinį pasaulį 12.32, 12.33, 12.34
Sunīti sūnus 9.50, 9.52, 12.32, 12.32, 12.33, 12.34
Suruci ižeidžia △ 8.11–13
Suruci laimina △ 9.46, 9.47
sutapatintas su visumine energija 8.80
sutelkia mintis į Viešpatį 8.77–78, 8.82
Svāyambhuva Manu ir △ **8.21**, 11.28
Svāyambhuvos Manu patarimai △ **11.7–33**
šlovė 12.52, 12.52
šventasis karalius 12.12, 12.12
tyras bhaktas 11.12, 12.7, 12.8, 12.8, 12.16, 12.18

Dhruva Mahārāja (tęsinys)
trokšta
bhaktų bendrijos **9.11**, 9.11
didesnės karalystės 8.36, **8.37**, 8.37, 8.40
karalystės 9.19, 9.27
Nārados palaiminimų 8.37
Utkala nenori valdyti △ karalystę 13.6
Uttānapāda ir △ 9.37–40, 9.41, 9.43–45, 9.66
užpuola Alakāpurį 10.4–6, 10.21, 11.6
vaikystėje 12.52, 12.52
veikė vykdydamas Nārados paliepimus 8.71
Vena kaip △ palikuonis 14.41–42
viešpatavimas 9.22, 9.29, 9.62, 12.12, 12.12, 12.13–14
Viešpats
išpildo △ troškimą **9.19**, 9.27, 9.29
laimina △ **9.20–25**
„nugalėtas“ △ **12.42**
patenkintas △ 8.82
saugo △ 8.68
suteikia △ žinojimą **9.4–6**, 9.13
žino Nārados galybę 8.37
žmonos 10.1–2
Dhruvaloka
Šiśumāra 12.27
Šiaurinė žvaigždė 9.5, 9.21, 9.25, 12.39
Viešpats dovanoja △ Dhruvai **9.21**
Viešpats sukūrė △ 9.1, 9.5
visatos naikinimas nesunaikina △ 9.5, **9.21**, 9.25
Viṣṇu buveinė 9.25–26, 12.27
žvaigždės ir planetos sukasi aplinkui △ **9.21, 12.39**
Didžios sielos
bendravimas su △ 4.26
nusižengimai △ **4.13**, 4.14
„Dievai“. *Žr.* Pusdieviai
Dievas. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa; Supersiela; Viṣṇu
Dievybė, Aukščiausiojo Viešpaties
aukojimas △ 13.28
bhaktai garbina △ 12.17
ir įkaitęs geležinis strypas, palyg. 8.54
ir Vedos 7.46
maudymo apeigos 9.50
meditacija į △ 8.56, 8.58
Dievybė, Aukščiausiojo Viešpaties (tęsinys)
nesiskiria nuo Viešpaties 8.54
pagaminta iš molio ir vandens **8.56**
Dievybių garbinimas
atsižvelgiant į laiką ir vietą **8.54**, 8.54, 8.56
būtinas 8.55
Gangos ar Yamunos vanduo △ 8.55
gėlių siūlymas △ **8.54–55**, 8.55
kaip *samādhi* (transas) 8.52
Kṛṣṇos sąmonės judėjime 8.54
maisto aukojimas △ **8.54**, 8.54, **8.55**, 8.55
mantrų kartojimas lydi △ **8.54**, 8.55
meditacijos būdu 8.58
nusižengimai △ metu 7.17
prilygsta Vedų studijoms 7.46
reikia sekti autoritetais 8.55
susilaukia kritikos 8.54
švaros svarba △ 7.17
šventųjų vardų kartojimas lydi △ **8.54**, 8.54, 8.56
tulasī lapeliai △ **8.55**, 8.55
vanduo △ 8.55
Dievo karalystė. *Žr.* Dvasinis pasaulis; Vṛndāvana
Dievo sąmonė
ir laimė 16.4
šiuolaikiniai vadovai ignoruoja △ 12.12
šventieji skleidžia △ 14.9
žr. taip pat Kṛṣṇos sąmonė
Dievo tarnai. *Žr.* Bhaktai
Dīkṣā-vidhāna, apibrėžimas 8.54
Diti palikuonys **18.16**, 18.16, **19.5**
Dyumānas (Kratu sūnus) **1.41**
Dyumna **13.16**
Doringa veikla
būtinybė pakilti virš △ 8.33
Dhruva pavyzdingai atliko △ 8.8
Kṛṣṇos sąmonė pranoksta △ 7.35
laimė mažina △ 8.33
Maitreya norėjo apibūdinti △ 8.8
Manu palikuonių △ 8.6
nedora veikla ir △, palyg. 12.13
pakilimas į rojų mažina △ 9.10

Dorybė
kūrinijos pagrindas 8.5
tyros △ nėra materialiame pasaulyje 5.4
žr. taip pat Śuddha-sattva
Dorybės *guṇa*
ir Kṛṣṇos kūnas 11.25
neišmanymas ir △, palyg. 5.4
reikia pakilti virš △ 7.40
religijos, žinojimo šaltinis 7.40
tobulėjimas △ įtakoje 11.16
Viṣṇu valdo △ **7.40**, 7.51, 17.7
Dorybingumas 7.55
Doṣā **13.13–14**
Drabužiai, kūnas lyginamas su △ 16.19
Drambliai Kailāsoje **6.13**
Draugai, lankymo etiketas **3.13–14, 3.16, 3.18–19**
Dṛḍha-vrata, apibrėžimas 16.16
Duktė paveldi tėvo savybes 13.39
Durātmā, apibrėžimas 5.12
Durgā, deivė 7.59, **15.17.** *Žr. taip pat* Satī
Durukti (Šiurkšti kalba) **8.3**
Durvāsā Munis **1.15**, 1.15, **1.33**
Durvibhāvyā, apibrėžimas 11.18
Dusyk gimusieji 4.12, **12.48**, 12.48
žr. taip pat Brahmanai; *Kṣatriyai; Vaišyai*
Duṣkṛtinaḥ, apibrėžimas 18.6
Dvāpara-yuga, gyvenimo trukmė △ 9.62, 12.13
Dvārakā 8.42, 9.20, 18.32
Dvasia. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats; Brahmanas; Dvasinis pasaulis; Kūnas, dvasinis; Siela
Dvasinė savivoka 4.14, 10.1
ir pavydas 3.21
Šivos malone 4.14
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Dvasinis gyvenimas; Kṛṣṇos sąmonė; Pasiaukojimo tarnystė; Žinojimas
Dvasinis gyvenimas
gyvenimo kulminacija 8.32
palaimingas 13.9
materialus gyvenimas ir △, palyg. 12.22
Dvasinis gyvenimas (tęsinys)
moteris kaip kliūtis △ 3.11
žr. taip pat Dvasinė savivoka; *Yoga;* Kṛṣṇos sąmonė; Pasiaukojimo tarnystė
Dvasinis mokytojas
aṣṭottara-śata 3.23
bhaktas kaip △ 2.26
būtinas praktikuojant pasiaukojimo tarnystę 12.42
caitya-guru 8.44
dīkṣā ir *śikṣā* 12.32–33
kilmė nesvarbi 2.26
mokinys ir △ 12.32–33, 12.40, 13.24
netikri △ ir *bona fide,* palyg. 17.5
pamokymai 16.25
pareigos 8.40
perduoda *mantrą* 8.53–54
prabhupāda 8.69
pripažįsta Kṛṣṇą ir *Gītą* 2.31
pripažįsta Kṛṣṇos žygius 7.32
seka *sādhu* ir *śāstromis* 16.1
Šiva kaip visų △ 2.2, 2.2
śuddha-sattva lygyje 3.23
tikrina mokinį 8.30, 8.32
tobulumas pasiekiamas sekant △ 8.71–72
turi priklausyti mokinių sekai 8.54
Vedų žinios gaunamos iš △ 9.5
vidujai ir išorėje 8.44
Viešpaties atstovas 8.69
Viešpats atsiunčia △ 8.25, 8.44
Viešpats patenkinamas △ dėka 9.23
visi turėtų pasirinkti △ 8.54
visi turėtų tapti △ 7.44
žr. taip pat Tyri bhaktai
Dvasinis pasaulis
absoliuti △ prigimtis 12.29
amžinas 9.21
anapus materialių *guṇų* įtakos 7.39, 7.39
bhaktai pasiekia △ 6.45, 12.25, 12.36
būtybės △ 6.30, 8.81
demonų nėra △ 7.20
gyvenimas skirtas △ pasiekti 12.43
gyventojai 6.30, 8.81
gyvosios esybės △ 12.22
ir materialus pasaulis, palyg. 3.15, 8.81, 9.45, 12.15, 12.35

Dvasinis pasaulis (tęsinys)
kaip tikrovė anapus iliuzijos 3.11
karvės △ 19.7
lytinis gyvenimas △ 6.30
materialus pasaulis atspindi △ šviesą 12.36
materialus pasaulis kaip △ atspindys 3.11, 3.15
mokslininkai negali pasiekti △ 12.25, 12.27
moterys △ 6.30
pasiekimas. *Žr.* Išsivadavimas
planetos △ 12.36
šventųjų vardų kartojimas △ 6.30
transcendentalistai pasiekia △ 11.16
Viešpaties buvimas kaip △ 11.26
Viešpaties šlovinimas △ 6.30
žr. taip pat Vṛndāvana
Dvija, apibrėžimas 4.12
Dvilypumas, materialus △ kyla iš priešiškumo 9.45
Dvīpa, apibrėžimas 17.21

E

Ekadaṇḍi-sannyāsis, apibrėžimas 19.22
Ekādaśis, pasninkas △ dieną 12.13
Elementai, materialūs
Dievybės įsikūnija △ 12.17
naudojami kūrimo metu **11.15**, 11.15–16
sukūrimas 17.33, **17.34**
žr. taip pat Energija, materiali; Materiali gamta
Elnias **6.19–21**
Bharata △ kūne 12.43
Energija (Energijos), Aukščiausio Viešpaties
Brahmano △ **9.16**, 9.16
dvasinė △ 9.6, 17.29
ir *mahātmos* 5.12
ir pasiaukojimo tarnystė 3.23
ir Viešpaties apsireiškimas 7.39, 8.57
kaip gyvosios esybės 7.38
padeda suvokti Viešpatį 3.23
tiesioginis Viešpaties noras 3.23
gyvoji esybė kaip △ 7.51
Energija (Energijos), Aukščiausio Viešpaties (tęsinys)
iliuzinė △ **11.16**
ir ugnis malkose, palyg. **9.7**, 9.7
išorinė △ 11.17, **11.26**, 17.29
įvairovė 11.23, 17.32
kaip energija ir energijos šaltinis 1.59
materiali △ 9.6, 9.33, 11.1, 12.6, **12.16, 17.29**, 17.29
apreiškia pusdievius 7.39
ir dvasinė △, palyg. 9.7
įvairovės 1.56
kaip Durgā 7.59
kaip Satī 5.1
kaip visata **1.56**
menkesnė už dvasinę palaimą 13.9
negali įtakoti Viešpaties **7.39**, 7.39
neįtakoja bhaktų 7.39
neįtakoja dvasinio pasaulio 7.39
„moteriška“ 7.59
Nara kaip △ 1.59
nesiskiria nuo Aukščiausiojo Viešpaties 7.38, **7.45**, 7.50–51
nesuvokiamos **11.18**, 11.18–19, 12.6
paribio △ 9.33, 12.5
vidinė △ 11.26, 17.29
Viešpats valdo △ 7.39
Viešpats veikia per △ **9.7**, 11.17, **11.18**, 11.18, **11.26**
visa ko pagrindas 7.50
žemesnioji ir aukštesnioji △ 7.51
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, galia; Elementai, materialūs; *Māyā;* Materiali gamta
Etiketas
lankantiems savo draugus **3.13, 3.16, 3.18**, 3.18
pranašesniam, lygiam ir mažiau pažengusiam **8.34**
reiškiant pagarbą bhaktams 3.22
visuomenėje 2.31

F

Filosofai
manu (mąstantys) 6.39
nepasiekia dvasinio pasaulio 12.25

Filosofai (tęsinys)
spekuliatyvūs △ 7.39, 9.6, 11.22–23
tuštumos filosofijos pasekėjai 9.7
žr. taip pat Bhaktai; Impersonalistai; *Jñāniai;* Mokslininkai
Filosofija
apie vienovę ir skirtybę 7.53–54
Caitanyos △ 11.18, 17.29
empirinė △ nepadės pažinti Viešpatį **7.31**, 7.31
prieštaraujanti šventraščiams **2.28**, 2.28
Sāṅkhyos △ 18.19
vaiṣṇavų △ 9.31. *Žr. taip pat* Pasiaukojimo tarnystė
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Žinojimas
Filosofinis akmuo 7.7, 11.19
Forma, Viešpaties. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats, pavidalai

G

Gadādhara 11.1
Gaya **13.17**
Gāyatrī mantra 4.33
Galia kaip Viešpaties atstovas 15.6
Gamta, materiali. *Žr.* Materiali gamta
Gamtos dėsniai
atsidavusi Viešpačiui siela įveikia △ 12.22
baudžia vagis 18.8
ir gyvulių skerdyklos 11.7
ir kančios 19.8
Gamtos *guṇos*
aistros *guṇa. Žr.* Aistros *guṇa*
atsidavimas Viešpačiui išvaduoja iš △ 14.19
dorybės *guṇa. Žr.* Dorybės *guṇa*
išsivadavimas iš △ įtakos Kṛṣṇos sąmonėje 7.29
įtakoja charakterį 18.22
kūrimas, palaikymas ir naikinimas △ dėka 11.15, **11.16**
neišmanymo *guṇa. Žr.* Neišmanymo *guṇa*
neįtakoja bhaktų 7.39
neįtakoja Viešpaties 1.26, **7.39–40, 9.15, 11.17**, 11.17, **11.25**, 11.25, 17.29
Gamtos *guṇos* (tęsinys)
šventykla anapus △ įtakos 12.29
teisėtvarkos departamentas ir △, palyg. 6.43
valdančios dievybės **1.26**, 2.15, 6.43, 7.51
valdo gyvąsias būtybes 7.51
varžosi tarpusavyje 5.4
vasudevos lygis anapus △ įtakos 9.29
žr. taip pat Aistra; Dorybė; Neišmanymas
Gandharva-nagara, apibrėžimas 12.15
Gandharvai **1.22, 1.53–55, 12.31**
Kailāsoje **6.9**
kalba apie pusdievius **7.43**
maldos Viṣṇu **7.43**
melžė muziką **18.17**
Pṛthu aukojimuose **19.4**
šlovino Pṛthu **15.7**
Gangos upė
ant Śivos galvos 6.22
atsiranda iš Viešpaties pėdų **1.14, 6.24**, 6.25
Devakulyā kaip △ Dievybė **1.14**
ir Satī ežeras 6.22
Kailāsoje 6.22
vanduo naudojamas Dievybių garbinime 8.55
Gāñjā (marichuana) 2.28–29, 3.9
Garbė
kaip netikra **8.28**
nulemta 8.28
Garbhādhāna-saṁskāra 14.42
Garbhodakaśāyī Viṣṇu 1.30, 9.1, **9.14**, 11.18
Garbhodakos vandenynas 17.21, 17.34
Garbinimas
aukščiausia △ išraiška 3.3, 4.14
bhaktų △ 3.3
dabartiniame amžiuje 4.6
Dievybių △. *Žr.* Dievybės
Kṛṣṇos △
apima viską 7.43
apvalo materialistus 8.23
atliekamas Manu 8.21
atliekamas pusdievių 15.6
atliktas Brahmos 8.20
atnašaujant aukas 7.49
atsietai nuo pusdievių 2.35

Garbinimas
Kṛṣṇos △ (tęsinys)
dabartiniam amžiui 4.6
dėl materialių turtų 15.3
ir religija 14.15
išpildo troškimus 8.59
kaip Caitanyos 18.8
kaip tyras ir netyras 9.17
kartojant *oṁ namo bhagavate vāsudevāya* 8.54, 8.54
laimės šaltinis 8.21
meditacijos būdu 8.58
nepaisant materialių troškimų 8.35
padeda pasiekti išvadavimą 8.21
patenkina pusdievius 2.35
prilygsta Vedų studijoms 7.46
prilygsta Vedų studijoms 7.46
siekiant juslinių malonumų 9.9
siekiant naudos 8.40–41
siekiant palaiminimų 8.23
Śivos pasekėjams 4.14
šventose vietose 8.42
teikiama nauda pranoksta bet kokius lūkesčius 8.40
varṇāśramos santvarkoje 14.18, 14.18
žr. taip pat Dievybių garbinimas
Pitų △ 11.21
pusdievių △ 9.10, 11.21, 12.10, 12.51
aukojimų metu 4.9
dabar neįmanomas 2.35
įkvėptas Viešpaties 4.16
impersonalistų praktikoje **1.62**
ir kyšininkavimas, palyg. 2.35
ir Viešpaties garbinimas, palyg. 2.35, 7.42, 8.21, 8.23
ir Viṣṇu *prasāda* 7.55–56
materialistų gyvenime 2.35
naudojamos *mantros* 4.9
nėra būtinas 2.35
„nereguliarus“ 2.35
sėkmės deivės △ **8.23**, 8.23
Śivos △
atliktas Dakṣos **7.55–56**
atliktas materialistų 7.6
aukojimų metu 4.9
ir Satī 4.21
yaśoghna 2.10
naudojama *viṣṇu-prasāda* 7.55–56
Garbinimas
Śivos △ (tęsinys)
naudojamos *mantros* 4.9
procesas 2.29
teikia materialią naudą 4.15, 4.21, 7.6
vaiṣṇavų praktikoje 4.15
švaros svarba △ 7.17
Viṣṇu △
geriausias 4.14
ir nusižengimai 7.17
ir pusdievių garbinimas, palyg. 7.42
svarbi švara 7.17
Śivos pasekėjams 4.14
visiems 7.22
žr. taip pat Aukų atnašavimai; Maldos; Pasiaukojimo tarnystė
Garuḍa **1.24**, 1.24, **7.19, 9.1, 9.26**
Brahmano inkarnacija 15.4
plėšrieji △ palikuonys 18.23
veršelio pavidalu **18.23**
Gati (Pulahos žmona) **1.38**
Gauḍīyos *vaiṣṇavai* 8.24. *Žr. taip pat* Bhaktai
Gaurakiṣora dāsa Bābājis 2.18
Geismas
maloni aplinka gimdo △ 6.30
reikia vengti 2.19
žr. taip pat Juslių tenkinimas; Lytinis gyvenimas; Troškimai
Gėlės
kapittha 9.72
lietus Dhruvai **12.31, 12.34**
naudojamos garbinant Dievybes 8.54, 8.58
Gimimas
dvasinis △ 12.48
gamtos įtakoje 8.57
išdidumo priežastis 3.17
karmos pasekmė 8.2
žr. taip pat Sielų persikūnijimas
Gimimas ir mirtis, besikartojantys
kūniškos būties sampratos pasekmė **12.4**
Viešpats sustabdo △ 9.10, **9.31**
žr. taip pat Gimimas; Mirtis; Priklausomybė; Sielų persikūnijimas

Gimimų ir mirčių ciklas. *Žr.* Gimimas ir mirtis, pasikartojantys; Sielų persikūnijimas
Ginklai
  Hare Kṛṣṇa *mantra* kaip △ 11.1
  Yakṣų △ **10.10–12, 10.24–25**
  Viešpaties rankose **7.20**
Gyvatė
  gauna nuodus **18.22**
  Nārada ir △ 11.31
  pagiežinga 3.17
  su brangakmeniu 3.17
  Vena ir △, palyg. **14.10**
Gyvenimas
  amžinas △. *Žr.* Amžinas gyvenimas
  materialus △. *Žr.* Materialus gyvenimas
  nesėkmingas △ 9.31
  tikslas. *Žr.* Gyvenimo tikslas
  trukmė gyvenant dorybėje 11.16
  trukmė įvairiose *yugose* 9.62, 12.13
  trukmė Žemėje ir rojinėse planetose 9.63
  Viešpaties △ ir gyvosios esybės, palyg. **11.21**
Gyvenimas atsižadėjus (*sannyāsa*)
  gyvenimo kulminacija 8.32
  šeiminis gyvenimas ir △, palyg. 4.20
  žr. taip pat Brahmacāriai; Sannyāsiai; Vānaprasthos
Gyvenimo tikslas
  Vaikuṇṭha 12.43
  Viešpaties atminimas kaip △ 12.17
  Viešpaties patenkinimas kaip △ 14.20
  Viešpats kaip △ 9.17, **11.27**
  žr. taip pat Tobulumas
Gyvenimo skyriai. *Žr. Varṇāśrama-dharma*
Gyventojai 12.48, 14.17, 17.13, 17.45, 18.6, 19.24
Gyvybė
  cheminės medžiagos negali sukurti △ 11.17
  kaip dvasinė energija 9.7
  Mėnulyje ir kitose planetose 18.26
  oras kontroliuojamas *yogos* pagalba 4.25
  rūšys 9.13, 11.17, 11.22, 16.18
  žr. taip pat Gyvosios esybės; Siela
Gyvybės oras 4.25. *Žr. taip pat* Kvėpavimas; *Prāṇāyāma*
Gyvybės rūšys
  ir troškimai 11.17, 11.22
  skaičius 9.13, 16.18
Gyvosios esybės
  anapus skausmo ir malonumų 8.28
  du △ tipai 16.19
  dvasinės sielos 11.29
  gamtos *guṇos* įtakoja △ 9.15, 18.22
  gimimą lemia karma 8.2
  įkūnytosios △ 16.18–19
  išnaudoja gamtą 11.22
  įvairūs △ lygiai 1.15
  jīvos 1.15
  kaip ligotos Viešpaties dalys 7.53
  karma įtakoja △ 11.20–21, 11.25
  Kṛṣṇa kaip △ tėvas 2.31
  Kṛṣṇos tarnai 7.43
  laiko save „nepriklausomomis“ 11.20, 11.27, 12.4
  materialiame ir dvasiniame pasauliuose 12.22
  „moteris“ Viešpaties atžvilgiu 7.59
  nesiskiria nuo Viešpaties 7.50, 7.50–51, 7.52, 7.52–54, 8.65
  puruṣa 8.78
  sąmonė 1.15
  tarnystė Viešpačiui kaip △ pareiga 7.59
  tyros iš prigimties 3.23
  troškimai kaip △ požymis 9.36, 11.22
  trūkumai, keturi 7.24
  turėtų atsisakyti juslių tenkinimo 18.6
  Vedos skirtos △ 2.31
  Viešpats (ies)
    energija 7.38, 7.51
    gelbsti △ 12.6
    ir △, palyg. **9.15**, 9.15, 11.25, 12.5
    maitina △ 18.22, 18.26
    neatsiejamos dalelės 1.15, 7.54, 9.2, 9.33, 9.35, 11.13, 11.21–22, 12.4, 19.37
    paribio energija 9.33, 17.32
    skleidiniai 7.43
    sūnūs 2.31
    tarnai 9.15, 9.29
    valdiniai 11.11

Gyvosios esybės (tęsinys)
visuomet priklausomos nuo Viešpaties 7.52
žr. taip pat Gyvybė; Gyvūnai; Siela; Žmonės
Gyvūnai (gyvuliai)
atjaunėja *mantrų* dėka 4.6, 5.24, 7.33
atnašaujami kaip auka 13.25, 13.35, 19.11, 19.27, 19.36
gimsta iš naujo 4.6, 5.24, 7.33
ne tam, kad juos valgytų 5.24
žr. taip pat Aśvamedhos aukojimas
bhaktai ir △, palyg. 11.10
Kailāsoje **6.20–21**
kūniškoje būties sampratoje **11.10**
naudojami *mantrų* veiksmingumui patikrinti 4.6, 7.33
naudojami medicinos eksperimentuose 13.35
rūpinasi savo palikuonimis 11.16
šviežia mėsa △ **18.23**
Vena žudė △ **13.40**
Viešpats rūpinasi △ 14.20
žmonės ir △, palyg. 11.10
žuvo dėl Śivos kaltės **7.33**
žr. taip pat Karvės
Gyvūnų žudymas
Buddha sustabdė △ 19.36
Kali-yugoje 19.36
„*sannyāsiai*“ prisideda prie △ 19.22
smerktinas 17.25
šiuolaikiniai vadovai leidžia △ 12.12, 16.18
žr. taip pat Medžioklė; Mėsos valgymas
Godumas (Brahmos sūnus) **8.3**
Goloka Vṛndāvana 9.11, 9.35, 17.36
neįtakoma materialių *guṇų* 7.39
troškimų medžiai △ 6.28
žr. taip pat Dvasinis pasaulis; Vṛndāvana
Gopės, garbino Kātyāyanī 12.9
Goṣṭhy-ānandī, apibrėžimas 13.10
Gosvāmiai, šeši 2.26, 9.47
Govardhanos kalva 7.32, 16.8
Govinda 6.25. *Žr. taip pat* Kṛṣṇa
Gravitacijos dėsnis 17.27
Gṛhasthos
ir *sannyāsiai,* palyg. 4.20
Gṛhasthos (tęsinys)
kartoja Hare Kṛṣṇa 12.10
lytinis gyvenimas △ 11.5
pareigos 14.9
vagis ir △ 17.36
žr. taip pat Motina; Santuoka; Sutuoktinis; Šeima; Tėvas; Žmona
Grįžimas atgal pas Dievą
bhaktams 12.25, 12.36
dar šiame gyvenime 12.43
Kṛṣṇos sąmonės dėka 14.7
pasiaukojimo tarnystės dėka 14.46
Vedų pagalba 18.6
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats; Dvasinis pasaulis; Kṛṣṇa; Vṛndāvana
Grožis kaip pasididžiavimo priežastis **3.17**
Gulbė ir *paramahaṁsa,* palyg. 9.28
Gulbė, Brahmos nešėja **1.24**, 1.24
Guṇa-avatāros 6.43, 7.51, 17.7
Guṇos. Žr. Gamtos *guṇos*
Guru. Žr. Dvasinis mokytojas

H

Haṁsa (Brahmos sūnus) **8.1**
Hardvaras 8.42
Hare Kṛṣṇa kartojimas 6.47
Caitanya garbinamas △ 4.6
Caitanyos dovana 4.34
didžiausias palaiminimas 7.6–7
ir kiti aukojimai, palyg. 7.45
kaip meditacija į Viešpatį 8.44, 8.53, 8.57
Kṛṣṇos sąmonės judėjime 8.72
nekeičiant gyvenimo būdo 7.44
padeda pasiekti nemirtingumą 10.30
pakantumo svarba △ 6.47
pasiaukojimo tarnystėje 13.9
pasiekiamas išsivadavimas 7.44
pažaboja protą 8.44
prasmė 7.45
priešais Caitanyos pavidalą 7.41

Hare Kṛṣṇa kartojimas (tęsinys)
rekomenduojamas dabartiniam amžiui 2.35, 4.6, 4.32–34, 6.53, 7.41, 7.45, 7.47, 8.57
Sanātana moko brahmaną △ 7.6–7
tobulumas pasiekiamas △ dėka 4.34, 7.44, 12.21
transcendentiniai virpesiai 4.6
Viešpats apsireiškia △ 8.53
žr. taip pat Hare Kṛṣṇa *mantra*
Hare Kṛṣṇa *mantra*
absoliuti △ prigimtis 12.21
bhaktai kartoja △ 12.21, 12.37, 13.1
išsklaido *māyą* 11.2
kreipinys į Viešpaties dvasinę energiją 9.6
nemateriali 9.4
padeda pasiekti išvadavimą 9.67
palanki kiekvienam 14.12, 14.37
tinkamas aukojimo metodas 12.10, 13.25
žr. taip pat Saṅkīrtana-yajña; Šventųjų vardų kartojimas
Hare Kṛṣṇa judėjimas. *Žr.* Kṛṣṇos sąmonės judėjimas
„Hari-bhakti-vilāsa“ apie tapimą *vaiṣṇavu* 8.54
Haridāsa Ṭhākura 2.26, 6.47, 12.18
Hastināpuras 18.32
Havirbhū (Pulastyos žmona) **1.36**
Himalajai
Dhruva iškeliauja į △ **12.16**
išminčiai keliauja į △ 14.41
Yakṣų buveinė 10.5
Satī kaip △ dukra 7.59
veršelio pavidalu **18.25**
Hiṁsā (Pavydas) **8.3**
Hiraṇyakaśipu 7.47, 15.23
Brahmā ir △ 9.31
Nṛsiṁhadeva užmušė △ 17.28
Prahlāda ir △ 12.33, 18.16
Hiraṇyākṣa 17.34

I

Iḍaspatis (Yajños sūnus) **1.7**
Iḍaviḍā (Viśravos žmona) **1.37, 12.9**
Idhma (Yajños sūnus) **1.7**
Ilā **10.2**
Iliuzija
įtakota *māyos* 7.44
materialus pasaulis kaip △ 3.11
nepasitenkinimas kaip △ **8.28**
pamirštant apie savo dvasinę prigimtį 7.44
paveikta laimė pasibjaurėtina 7.44
pripažįstant pasaulį tikru 3.11
visi yra apimti △ **7.30**
žr. taip pat Kūniškoji būties samprata; *Māyā;* Neišmanymas
Impersonalistai
Brahmano spindesyje tik laikinai 9.29
garbina Agnį 1.62
ir bhaktai, palyg. 12.42
ir personalistai, palyg. 7.31
„išsivadavimas“ 11.5
įžeidėjai Viešpaties atžvilgiu 8.57
mano, kad Dhruva įsiliejo į Viešpatį 8.82
mano, kad Viešpats yra žemiškas 7.31, 8.57
meditacija 8.56
negali pažinti Viešpaties 7.31
neteisingai suvokia Viešpaties kūną 11.25, 16.2
netiki Viešpaties žygių tikrumu 7.32
sannyāsiai 19.22
Śivos pasekėjai 2.28
stokoja žinojimo 9.8
suvokimas apie vienovę 12.4, 12.29
Impersonalizmas 2.28. *Žr. taip pat* Vienovė
Indija
atnašaujamos aukos protėviams 18.18
bausmė už vagystę △ 13.19
gyventojai sekdavo Manu dėsniais 10.14
miestai senovėje 18.32
politikai 9.67
Indra, viešpats
apibūdina Viešpaties pavidalą **7.32**
apimtas pavydo 19.2
apsimetęs *sannyāsiu* 19.12, **19.13, 19.20–22, 19.23–25**
bedievystės pradininkas **19.30–31**, 19.32, **19.35, 19.38**

Indra, viešpats (tęsinys)
dovana Pṛthu **15.15**
geismo inkarnacija 15.4
grasino Pṛthu **19.26–27**
Yajña kaip △ **1.8**
kaip sąlygota siela 19.10–11
maldos Viṣṇu **7.32**
pavydi Pṛthu **19.2, 19.10**, 19.10–11, 19.32
pavogė Pṛthu aukojimo arklį **19.11–12**, 19.13, **19.19, 19.25, 19.36**
Pṛthu ir △, palyg. **16.8, 16.22**
teikia lietų **16.8, 18.11**
užtvindė Vṛndāvaną 16.8
veršelio pavidalu **18.15**
Inkarnacija šerno pavidalu **7.46**, 8.57, **17.34–35**
Inkarnacijos, Aukščiausiojo Viešpaties
Brahmā kaip △ 7.51
Dattātreya kaip △ **1.33**
įgaliotos gyvosios esybės kaip △ 19.37
Yajña **1.4–5**
Kṛṣṇa kaip △ šaltinis 17.6
kūrimo, palaikymo ir naikinimo tikslais 11.18
Nara-Nārāyaṇa **1.52–56**
nužengia savo valia 8.57
nužengimai 16.2
Pṛśnigarbha 9.1
pusdieviai lydi △ 16.5
Sahasraśīrṣā **9.1–2**
Śiva kaip △ 4.11, 7.51
šerno pavidalu. *Žr.* Varāha
tipai 15.4
valdančios materialias *guṇas* 6.43, 7.51
Vāmanadeva **6.40**
žuvies pavidalu 16.2
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, nužengimai; Aukščiausiasis Viešpats, skleidiniai; *Avatāros*
Intelektas
ir Viešpaties garbinimas 7.9
reikalingas pasiaukojimo tarnystei atlikti 12.8
smegenys ir △ 7.5
ISKCON'as (Tarptautinė Kṛṣṇos Sąmonės Bendrija) 7.44
žr. taip pat Kṛṣṇos sąmonės judėjimas
Iṣa **13.12**
Īśa, Śiva kaip △ 1.15
Īśitā, apibrėžimas 18.20
„Īšopaniṣada" apie
pasitenkinimą savo dalimi 9.36
Viešpatį kaip neužsiteršiantį 9.15
Viešpaties rūpinimąsi gyvybinėmis reikmėmis 19.8–9
žinojimą ir neišmanymą 9.16
Īśvarāṇām, apibrėžimas 17.36
Išdidumas (pasipūtimas)
Dakṣos △ **3.2**, 3.17
Dhruvos △ 8.36
kṣatriyų △ **8.26**
poveikis 3.2, **3.17**
savęs gyrimas kaip △ 16.26
Śiva apie △ **3.17**
Venos △ **14.4–5**, 14.27
žr. taip pat Kūniškoji būties samprata; Savimonė, klaidinga
Išminčiai
apie
aukų atnašavimus **14.21–22**
doringą valdovą **14.15–18**
Veną **14.31–33**
Viešpaties atsižadėjimą **7.34**
Viešpaties garbinimą **14.19–20**
apsaugoti Viešpaties 8.68
Bṛhaspatis kaip △ šventikas 18.14
dovanos Pṛthu **15.19**
ir Dhruva **10.29–30, 12.28**
karaliai kaip △ 12.41, 14.4
karaliai paklūsta △ 14.1, 14.14, 14.31
Kratu sūnūs (Vālakhilyos) **1.39**
maldos Viṣṇu **7.34**
mokė Veną **14.14–22**
naudingi visuomenei **18.3**, 18.3, **18.4–5**
nužudė Veną **14.34**
plakė Venos galūnes **14.43, 15.1**
prakeikė Veną **13.20, 13.22**
prakeikimai **13.20**
Pṛthu patenkino △ **19.42**
Pulahos sūnūs **1.38**
septynios △ planetos **12.35**, 12.35
sunerimo pasigedę Aṅgos **14.1**
svarstė apie Veną **14.7–12**
teikia pirmenybę Himalajams 14.41
Vasiṣṭhos sūnūs **1.40–41**
žr. taip pat Brahmanai; Dvasinis mokytojas; Šventieji

Išsivadavimas (*mukti*)
anapus laimės ir kančių **8.33**
apibrėžimas 6.33
bhaktai dovanoja △ 6.47, 6.49
bhaktai pasiekia △ 6.45, 8.41
Dhruva pasiekė △ **12.18**
impersonalus △ kaip jusliniai malonumai 8.61
kaip laisvė nuo kančių 6.33
nusivylusieji siekia △ 4.15
pasiaukojimo tarnystė aukščiau △ 8.61, 12.7–8
pasiekiamas
apvalant troškimus 11.22
atnašaujant aukas 7.41
bendraujant su bhaktais 4.27
garbinant Viešpatį 8.21
yogos praktika 4.25
klausantis apie Viešpatį **7.44**, 7.44
medituojant Viešpatį 6.33
nekenčiant naikinimo priežasčių 8.5
pakenčiant laimę ir kančią **8.33**
pasakojant apie Viešpatį **7.44**, 7.44, 13.9
pasiaukojimo tarnystės dėka 9.29, 11.5, 11.22, 12.18
patenkinus Viešpatį **11.14**
Vedų pagalba 2.30–31
Viešpaties malone **6.45**, 6.45
Śiva dovanoja △ 4.15
tipai 9.29
tyras bhaktas atmeta △ 12.9
Viešpats dovanoja △ 9.29
žmogaus gyvenimas kaip galimybė △ 7.44
žr. taip pat Laisvė; Nepriklausomybė
Išsivadavimas iš materialaus pasaulio 11.14. *Žr. taip pat* Išsivadavimas; Nepriklausomybė
Išvaduotos sielos
bhaktai kaip △ 9.29, 17.29
kūnas neįtakoja △ 14.19
materialistai ignoruoja △ 18.4–5
sekant △ pavyzdžiu **18.4**, 18.4
Įžeidimas (užgaulė)
kaip iliuziniai **8.28**
pamotės △ Dhruvos atžvilgiu **8.11–13**
vaikai nekreipia dėmesio į △ 8.28

Y

Yajña. Žr. Aukų atnašavimai
Yajña, Viešpats
Akūti sūnus **1.4**
atiduotas Manu **1.5**
idealus vyras 1.6
kaip Indra **1.8**
palikuonys 1.8–9
pusdievių vadovas **1.8**, 1.9
vaikai **1.8–9**
vardas 1.5
vedė Dakṣiṇą 1.4, **1.6**
„Yajur Veda“, Bhṛgu kartoja △ himnus **4.32**, 4.33
Yakṣai **4.4**, 10.5
demoniški **10.28**
Dhruva prieš △ **10.4–30, 11.1–7**
doringi 11.33
karinė galia **10.10–12**
mėsėdžiai **18.21**
nužudė Uttamą **10.3–4**, 11.6
Pṛthu aukojimuose **19.5**
Yakṣeśvara. *Žr.* Kuvera
Yamarāja, Viešpats **15.15**
Yamunos upė **8.42**, 8.42–43, 8.55
Yaśodā 12.42
Yātanā (Veriantis skausmas) **8.4**
Yatis (Brahmos sūnus) **8.1**
Yoga
apsivalymas △ dėka 4.27
āsanos 4.25, 6.38, 6.39
aṣṭāṅga-△ 12.17
Dhruvai **8.43–44**
ir kvėpavimo valdymas 8.44
ir maudymasis 8.43
ir sėdėjimo pozos 6.38
skirta medituoti Viṣṇu 8.43
aštuoni △ tobulumai 8.53
aštuonialypė △. *Žr. Yoga, aṣṭāṅga*-△
aukščiausia △ 4.25, 8.78
bhakti-△ 4.25. Žr. taip pat Kṛṣṇos sąmonė; Pasiaukojimo tarnystė
buddhi-△ 4.20
Dhruva praktikavo △ 12.17
gyvenimo pabaigoje 8.32
ir Viešpaties atminimas 6.33
kaip meditacija į Viešpatį 6.33, 8.78

Yoga (tęsinys)
kvėpavimo valdymas △ 8.44, 8.44
mahā-△ 6.33
mistinė △
karalių praktikoje 14.4
procesai 18.19
Siddhų ir Vidyādharų praktikoje **18.19**
žr. taip pat Mistinės galios
naudojama kūno sveikatai gerinti 4.25
nepraktiška šiame amžiuje 4.25
padeda pasiekti išsivadavimą 4.25
padeda valdyti oro sroves kūne 4.25
prāṇāyāma 1.21
proto kontrolė △ 8.44
Satī savižudybė ir △ 4.24–27
sėdėjimo pozos △ 4.25, 6.38, 6.39
Siddhos pasiekė tobulumą △ 7.35
sielos persikūnijimas △ dėka 4.24–25
šiuolaikinė △ lyginant su tikrąja 4.24–25
žr. taip pat Dvasinė savivoka; Krṣṇos sąmonė
Yoga (Dharmos sūnus) **1.52**
Yoga-kakṣām 6.39
Yogai
apsišaukėliai △ ir *bona fide,* palyg. 19.12
aukščiausi △ 12.17
bhaktai ir △, palyg. 9.10, 9.12, 9.36, 11.14, 12.14, 12.26, 12.37
celibato svarba △ 8.1
ir prisiminimas apie Viṣṇu 6.33
ir sielos persikūnijimas 4.24–25
kūniškoje būties sampratoje 9.12
medituoja Viešpatį 6.33, 8.44–52, 8.61
mistikai
galios 18.19
kelionės 15.18
mažiau nuovokūs, neranda Supersielos 13.48
žr. taip pat Mistinės galios
pasirenka mirties valandą 4.24
Śiva kaip geriausias iš △ 4.24
tobuliausi △ 8.78
trokšta išsivadavimo 6.33
žr. taip pat Bhaktai; Išminčiai; Transcendentalistai
Yogamāyā, galia 16.2. *Žr. taip pat* Energija (Aukščiausiojo Viešpaties), dvasinė
Yogeśvara, Kṛṣṇa kaip △ 6.38
Yogīśvara, Śiva kaip △ **6.38**
Yoṣit, apibrėžimas 3.11
Yudhiṣṭhira Mahārāja 16.27
Yugos, keturios
degradacija △ laikotarpiu 12.13
gyvenimo trukmė △ 9.62
vyriausybės vadovai △ 14.17
žr. taip pat Dvāpara-yuga; Kali-yuga; Satya-yuga; Tretā-yuga

J

Jaḍa Bharata 12.43, 13.10
Jagadīśvara 1.27
Jagājus ir Mādhājus 4.10
Jagannātha Puris 7.55, 8.42
Jaya **13.12**
Jėzus Kristus 6.47, 11.32
Jīva 1.15. *Žr. taip pat* Gyvosios esybės; Siela
Jīva Gosvāmis apie
Atrį Muni 1.21
Dhruvą 8.78
Satī 4.27
śuddha-sattvą 3.23
Viešpatį kaip Brahmaną 8.78
Viešpaties žygius 17.36
Jīva-tattva, apibrėžimas **19.3**
Jñāna. *Žr.* Žinojimas
Jñāna-miśra-bhaktai, apibrėžimas 9.16
Jñānam ajñāta, apibrėžimas 12.51
Jñāniai 8.61
bhaktai ir △, palyg. 9.10, 9.36, 11.14, 12.26, 12.36–37, 12.45, 14.7
pasiekia Brahmaloką 11.5
žr. taip pat Filosofai; Impersonalistai
Jungtinės Amerikos Valstijos 8.36
Jungtinės Tautos 18.3
Juslės
Absoliuti Tiesa nepažini △ 11.23
apvalymas 9.6
apvalomos pasiaukojimo tarnyste 3.23
bhaktas kontroliuoja △ 12.8, 12.14

Juslės (tęsinys)
Dhruvos △ 12.14
gyvatės ir △, palyg. 12.8
materialios △ ir dvasinės, palyg. 9.6
negali pažinti Viešpaties 7.31
Viešpats anapus △ 3.23, 6.39, 7.31, 7.31, 17.7, 19.10
žr. taip pat Kūnas, materialus
Juslių tenkinimas
bhakto požiūris į △ 12.8
gyvosios esybės turėtų atsižadėti △ 18.6
mažina dorybingumo rezultatus 8.33
moteris kaip paskata △ 3.9
nėra pasiaukojimo tarnystėje 8.61
nulemtas 8.28–29
sąlygotos sielos varžosi dėl △ 9.29
Satī troško △ 3.9
siela anapus △ 8.28
susiliejimas su Viešpačiu kaip △ 8.61
valgymas kaip △, bhaktai vengia 8.72
Viešpaties garbinimas siekiant △ 9.9
vyriausybės vadovai siekia △ 14.19
žr. taip pat Kūniškoji būties samprata; Laimė; Lytinis gyvenimas; Malonumai; Troškimai

K

Kačiukai ir bhaktas, palyg. 12.30
Kailāsa (Śivos buveinė)
Alakos regionas 6.22
beveik prilygsta Kṛṣṇos buveinei 6.28–29
Ganga △ 6.22
gyventojai 6.9–10
gyvūnai △ 6.19–21
grožis ir turtai 6.9–31
lotosai △ 6.23, 6.23, 6.29
medžiai △ 6.13–18
paukščiai △ 6.12, 6.19, 6.29
prie Kuveros buveinės 6.28
troškimų medžiai △ 6.28
upės △ 6.25
Kaivalya, apibrėžimas 3.23
Kalā (Kardamos dukra) **1.13**
Kali (Brahmos palikuonis) **8.5**
Kālī, deivė 19.36
Kali-yuga (dabartinis nesantarvės amžius)
aukų atnašavimas, skirtas △ 4.6, 6.53, 7.41, 7.45
„beklasė“ visuomenė △ 6.44
brahmanai △ 2.26, 14.12, 19.7, 19.28, 19.36
gyvenimo trukmė △ 9.62, 12.13
Hare Kṛṣṇa *mantra* ypač reikalinga △ 14.37
„inkarnacijos“ △ 19.10
mantros △ 17.5
mažėja maisto 18.6
mokesčiai △ 16.6–7
neįmanoma tinkamai recituoti *mantras* 4.32–34
nėra brahmanų 4.33–34
pākhaṇḍžiai (netikri *sannyāsiai*) △ 19.22–23
rekomenduojama kartoti šventuosius vardus 4.6, 6.53, 7.41, 7.45, 8.57
sannyāsa △ 19.12, 19.26
sunku rengti aukojimus 4.6, 4.32, 6.53, 7.45
šventieji △ 14.12
visi gyventojai △ yra *śūdros* 4.34
vyriausybės vadovai △ 12.12, 14.14, 14.17, 16.4, 16.6–7, 16.10, 16.18
žmonės nuolat sunerimę 19.24
žr. taip pat Visuomenė
Kalpa **10.1**
Kāma, apibrėžimas 11.22
Kāma-dhenu karvės **19.7**, 19.7
Kāmān, apibrėžimas 13.34
Kančios
bedievystė kaip △ priežastis 18.10
gera vyriausybė šalina △ 16.27
įvertinimas kaip Viešpaties malonė **8.29**, 8.29–30
Yudhiṣṭhira šalina △ 16.27
Kṛṣṇa gali pašalinti △ 8.22–23
lytinis gyvenimas kaip △ priežastis 11.5
materialios △ ir dvasinės, palyg. 3.15
mažina nedorybingumo rezultatus 8.33
nulemtos **8.28–29**
nuo artimųjų užgauliojimų 3.19–20, 3.24

Kančios (tęsinys)
pareigų nepaisymas sukelia △ 19.8
Pṛthu šalina △ **16.27**
siela anapus △ 8.28
šalinamos pasiaukojimo tarnyste 7.29, 7.42
Viešpats pašalina bhaktų △ 19.3
Kāpālika sannyāsis 19.22
Kapila Munis
Pṛthu surengtuose aukojimuose **19.6**
teta 7.36
tėvai 18.19
veršelio pavidalu **18.19**
Kapittha, gėlė 8.72
Kapota-vāyu, apibrėžimas 12.27
Karalius (karaliai)
baudžia vagis 13.20, 14.17, 18.7
brahmanai aukščiau už △ 13.22, 17.9
doringi △ **14.17**, 14.17, **14.18**
gina valdinius 14.17–18
kaip šventieji išminčiai 9.65, 12.41, 14.4
Kali-yugoje 14.17
pareigos 14.17, 16.4, 16.7, 16.21, 17.11, 18.7, 19.26, 19.38
piliečiai privalo gerbti △ **13.23**
praktikavo mistinę *yogą* 14.4
religingi △ 14.16
skiria mokesčius **14.17**, 14.17–18
stiprūs △ arba silpni 5.8
Viešpaties atstovas 13.23, 14.18, 16.20
žr. taip pat Kṣatriyai; Monarchija; Politikai; Valdžia, vadovai
Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu. *Žr.* Mahā-Viṣṇu; Viṣṇu
Karas
Hitleris ir Napoleonas vedė △ 11.19
šiuolaikiniai △ 11.6–7
žr. taip pat Kṣatriyai
Kardama Munis **1.10**
Kapilos tėvas 7.36, 18.19
orlaivis 12.30, 18.19
palikuonys **1.12–15, 1.33–45**
Karma
blogos bendrijos pasekmė 14.11
įtakoja gyvąsias būtybes 8.57
kūnai skiriami atsižvelgiant į △ 11.29
Viešpats suteikia △ **11.21**, 12.10
žr. taip pat Darbas; Doringa veikla; Nuodėmingas veikla
Karma-kāṇḍos procesas 8.22
Karmaśreṣṭha (Pulahos sūnus) **1.38**
Karmiai (žmonės, siekiantys veiklos rezultatų) 8.61
bhaktai ir △, palyg. 9.10, 9.36, 11.14, 12.26, 12.36, 12.45, 13.34, 13.37, 14.7
ISKCON ‘o šventyklose 12.48
pavydūs 19.35
siekia pakilti į rojines planetas 9.10
žr. taip pat Materialistai; Nebhaktai; Sąlygotos sielos
Karminė veikla
Vedų pasekėjai atlieka △ **2.22, 2.25**
žr. taip pat Darbas; Doringa veikla; Karma
Karttikeya 7.59
Karvės
duoda pieną 17.23, 18.10, **18.12–13**
galima valgyti tik kritiškoje padėtyje 17.25
globa 17.9
surabhi 19.7
šviežia žolė △ **18.23**
Viešpats ir △, palyg. **9.17**, 9.17
Žemė △ pavidalu **17.2–3, 17.14–19, 17.21–23, 17.27,** 17.29, 18.10, **18.12**
„Kastų sistema“. *Žr. Varṇāśramos* santvarka
Kaśyapa **1.13, 9.21**
Kašmyras, bausmė △ už vagystę 13.20
Kātyāyanī, *gopės* garbino △ 12.9
„Kaṭha Upaniṣada“ apie Viešpatį kaip besirūpinantį visomis gyvomis esybėmis 9.15, 14.20, 16.21
Kavis (Yajños sūnus) **1.7**
Kavis (Prāṇos sūnus) **1.45**
Kavya, apibrėžimas **18.18**
Kelionės kosmose
Dhruvos △ **12.34–35**
mechaninėmis priemonėmis ir *yogų* △, palyg. 12.26
mistiniais orlaiviais 12.30
mokslininko △ ir bhakto, palyg. 12.25
Nārados Munio △ 12.34
siddhų ir *vidyādharų* △ 18.19
trys △ rūšys 12.27
„Kesava-śruti“ apie *yogą* 4.25
Keśinī (Viśravos žmona) **1.37**

Khyāti **13.17**
Khyāti (Bhṛgu žmona) **1.43**
Kimpuruṣos **18.20**
Kinnarai **1.54, 6.9, 12.1**
Kirātos 14.46
Kīrtana. Žr. Saṅkīrtana; Šventųjų vardų kartojimas
Klaidinga savimonė. *Žr.* Savimonė, klaidinga
Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį
  bhaktai mėgsta △ 9.11
  bhaktų bendrijoje 9.11, 12.48
  Caitanya rekomenduoja △ 7.44
  knygos (dvi), skirtos △ 7.44
  Kṛṣṇos sąmonės judėjimas skirtas △ 7.44
  nepabosta 13.1
  padeda pasiekti
    išvadavimą **7.44**, 7.44
    meilę Dievui 12.42
    tobulumą 7.44
  tariamas ir *bona fide,* palyg. 12.44
  vertė 11.31
  žr. taip pat Kṛṣṇa-kathā
Komunizmas, dvasinis 18.7
Konkurencija
  karmių tarpe 19.35
  materiali △ ir dvasinė, palyg. 19.2
Kosminė apraiška. *Žr.* Kūrimas; Materiali gamta; Materiali kūrinija; Materialus pasaulis; Visata
Kraitis vediškoje kultūroje 3.9
Kratu **1.39, 13.17**
Kriyā (Dakṣos dukra) **1.52**
Kriyā (Kratu žmona) **1.39**
Krodha (Pyktis) **8.3**
Kṛṣṇa, apibrėžimas 14.45
Kṛṣṇa, Viešpats
  ācāryos pripažino △ 2.31
  akiñcana-gocara 3.17
  apie tarnystę bhaktams 3.3
  apsauga atsiduodant △ 7.42
  apsaugo bhaktą 7.47
  apsireiškia Hare Kṛṣṇa *mantroje* 8.53
  apsireiškia Savo valia 8.57
  apsireiškia tyroje sąmonėje **3.23**, 3.23
  Arjunos vežėjas 12.42
  atsidavimas △ padeda įveikti prakeikimus 2.26–27
Kṛṣṇa, Viešpats (tęsinys)
  atsiminimo apie △ svarba 4.27
  aukščiausias dvasinis mokytojas 8.44
  Aukščiausiasis Brahmanas 16.17
  Aukščiausiasis Viešpats 14.28, 17.36, 19.3
  avatārī 17.6
  buveinė neįtakojama materialių ypatybių 7.39
  buveinėje auga troškimų medžiai 6.28
  caitya-guru 8.44
  demonai kovėsi su △ 18.20
  Dievas 7.43
  gano *surabhi* karves 19.7
  gopės norėjo ištekėti už △ 12.9
  inkarnacijų šaltinis 17.6
  ir Viṣṇu 7.43, 8.45
  įžengia ir valdo viską 8.78
  yogeśvara 6.38
  kaip geriausias prieglobstis 7.47
  kaip Nārāyaṇa **1.59**, 8.47
  kūnas 11.25
  lyginamas su saule 11.2
  lyginamas su vienetu prieš nulius 3.17
  lotosinės pėdos
    apvalo 6.25
    bhaktų meditacijos objektas 4.27
    ir šventos vietos, palyg. 6.25
    malonumo šaltinis 4.27
    šventųjų prieglobstis 6.25
    tīrtha-pāda 6.25
  maloningas bhaktams 8.22
  matomas apvalytomis juslėmis 3.23
  meilė △ 12.42
  mokė Brahmą 2.31
  mokė pagarbos 6.40
  moko visuomenę 19.3
  mokslininkai pavydi △ 3.21
  niekas negali sukliudyti △ 7.47
  nužengia kad palengvintų pasaulio naštą 1.59
  nužengia vidinės △ energijos dėka 8.57
  nužengimas bhakto akimis 8.57
  nužengimas transcendentinis 8.57
  nužudė apsišaukėlį Vāsudevą 15.10
  pakėlė Govardhanos kalvą 16.8
  pārijāta lila 9.63
  pasakojimai apie △ 17.8

Kṛṣṇa, Viešpats
pasakojimai apie (tęsinys)
Kṛṣṇos sąmonės judėjime 7.44
padeda išsivaduoti **7.44**, 7.44
padeda įveikti kliūtis 7.47
padeda pasiekti tobulumą **7.44**, 7.44
rekomenduojama praktika šiame amžiuje 6.53
žr. taip pat Hare Kṛṣṇa *mantra; Saṅkīrtana;* Šventųjų vardų kartojimas
pavidalai 7.32, 8.53, 8.78
pirminė sėkla 19.8
pradhānos ir *prakṛti* valdovas 8.78
pusdieviai kaip △ tarnai 7.43
pusdieviai patenkinti kai △ patenkintas 6.53
pusdievių šaltinis 7.50
svāṁśa ir *vibhinnāṁśa* skleidiniai 7.43
šalina kančias 8.22–23
transcendentinis 2.31
varṇāśramos įkūrėjas 6.44
Vāsudeva 3.23
Vedų autorius 2.31
vienintelis Dievas 7.43
virš visko 7.43
visa ko pagrindas 2.31, 7.50
visa ko pradžia 2.31, 7.50
visa persmelkiantis 8.78
visos būtybės kaip △ skleidiniai 7.43
visų priežasčių priežastis 11.17
visų tėvas 2.31
žaidimai 7.32
žinojimas apie △. *Žr.* Žinojimas, apie Viešpatį
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats
Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmis apie materialią sąmonę 9.33
Kṛṣṇaloka (Goloka)
materialios ypatybės neįtakoja △ 7.39
troškimų medžiai △ 6.28
Kṛṣṇa-kathā (pasakojimai apie Kṛṣṇą) 7.35, 8.54, 17.8
Kṛṣṇa-parāyaṇaḥ, apibrėžimas 12.37
Kṛṣṇos sąmonė
amerikiečiai △ 8.36
anapus doringos ir nedoros veiklos 7.35
apvalo sąmonę 7.5
Kṛṣṇos sąmonė (tęsinys)
atsižadėjimas gyvenimo šeimoje vardan △ 13.21
aukščiausia šalpos veikla 7.28
brahmanai skleidžia △ 12.12
Dievybių garbinimas △ 8.54
dvasinis mokytojas išbando mokinio tinkamumą △ 8.30, 8.32
galima pasiekti Dievą 14.6
indai kritikavo △ 8.54
ir vediškosios apeigos 7.14, 7.41
išaukštinta 12.38
išlieka ir po mirties 7.9
išsklaido kūnišką būties sampratą 12.4
išvaduoja piktavalius 6.47
įtakoja pasaulį 8.80
kaivalyos lygyje 3.23
leidžia atlikti nepaprastus žygius 8.78–79
lyginama su įelektrintu variu 3.23
lyginama su įkaitusia geležimi 3.23
lyginama su vienetu nulių priešakyje 3.17
māyā ir △, palyg. 11.1
materialus išsekimas palankus △ puoselėjimui 3.17
materialūs troškimai △ atmetami 9.31
materialūs turtai kaip kliūtis △ puoselėjimui 3.17
padeda pažinti tiesą 12.16
padeda pažinti Viešpatį 7.31
pasekmių △ nėra 1.5
pavydas kliudo puoselėti △ 19.2
poreikis 12.12
puoselėjimas kaip neatidėliotina veikla 8.32
reguliaciniai △ principai 8.72
sekant Caitanyos pavyzdžiu 7.28
Šiva △ **3.23**
śuddha-sattva 3.23
tikslas 7.44
tyros △ lygio pasiekimas 3.23
tobulėjimas △ 12.9, 12.37
transformuoja materialią sąmonę 3.23
vaikus reikėtų mokyti △ 12.23
Viešpats atsiskleidžia △ dėka **3.23**, 3.23
Viešpats atsiskleidžia tyrame △ lygyje **3.23**, 3.23

Kṛṣṇos sąmonė (tęsinys)
visiems žmonėms 8.54
visos žmonijos labui 8.54, 12.36
visuomenė be △ yra negyva 7.36
žr. taip pat Kṛṣṇos sąmonės judėjimas; Pasiaukojimo tarnystė
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas (ISKCON'as)
askezės △ 9.67
bendravimas su bhaktais △ 9.11, 12.37
festivaliai △ 18.13
ir *saṅkīrtana-yajña* 9.24, 19.7
nurodymas mokiniams △ 12.33
pagrindas 12.10
pamokymai △ lyderiams 12.23
paskirtis 11.19, 12.22, 12.48, 14.20
perteikia nurodymus 18.5
šventyklos 12.48
viltis pasauliui 18.8
žr. taip pat Saṅkīrtana-yajña
Kṣatriyai
amerikiečiai nėra △ 8.36
apibrėžimas 2.32
apmokymo būtinybė 12.43
berniukai, auklėjami kaip △ 8.36
brahmanai ir △, palyg. 8.36
brahmanai kaip △ vadovai 14.17
gynė žmones 17.9
išdidumas △ **8.26**
kaunasi vestuvių metu 5.21
kvalifikacija 8.26
leidžiama medžioti 13.40
lyginami su liūtu 16.23
pareigos 12.10
Viešpaties kosminio pavidalo dalis 6.44
visuomenės „rankos" 8.36
žr. taip pat Karaliai; Politikai; Valdžia, vadovai
Kṣema (Dharmos sūnus) **1.52**
Kṣema-darśinaḥ, apibrėžimas 14.1
Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu 1.30, 9.1, 9.29. *Žr. taip pat* Supersiela
Kuhū (Aṅgiros dukra) **1.34**
Kuyoginaḥ, apibrėžimas 13.48
Kulaśekhara apie norą atlikti pasiaukojimo tarnystę 9.29
Kultūra. *Žr.* Civilizacija, žmonių; *Varṇāśramos* santvarka; Vediškoji kultūra; Visuomenė, žmonių
Kumārai, keturi
brahmacāriai **8.1**, 8.1
matė Viešpatį 9.30
mokinių seka 17.5
Sanaka **7.42, 7.46**
sėdėjo su Śiva **6.34**, 6.34
supykdė Brahmą 6.33–34, 18.21
žr. taip pat Sanaka-kumāra; Sanandana-kumāra; Sanat-kumāra; Sanātana-kumāra
Kumbhakarṇa **1.37**
Kūnas, dvasinis
Kṛṣṇos △ 11.25
Vaikuṇṭha pasiekiama △ 12.34
Kūnas, materialus
aukojimai padeda gauti △ protėviams, tapusiems šmėklomis 18.18
dalys lyginamos su gyvosiomis esybėmis 12.4
dalys lyginamos su visuomenės skyriais 14.45
drabužiai ir △, palyg. 16.19
dvasinė energija suteikia jėgų △ 9.7
gaunamas karmos įtakoje 8.57
yogos įtaka △ sveikatai 4.25
kaip Viešpaties šventykla 3.21–22
karma nulemia △ 8.57, 11.29
laikinas 7.44
neįtakoja bhakto 9.12, 17.29
numirėlio △ puošimas **7.36**
požymiai 17.29
primetamas gyvosioms būtybėms 8.57
pusdieviai valdo △ 9.32
sąlygotai sielai 11.25
sąmonė nuošaly △ 7.9
Satī gauna △ 4.27
Satī gėdijasi △ **4.22–23**
sėkla kaip △ šaltinis 14.43
siela
ir △ 14.43, 16.19, 17.29
ir Supersiela △ 11.11
išlaiko △ 4.25
subtilusis △
ir sielų persikūnijimas 12.18
miego metu 12.18
šmėkloms 18.18
žr. taip pat Intelektas; Klaidinga savimonė

Kūnas, materialus (tęsinys)
tapatinimas su △. *Žr.* Kūniškoji būties samprata
tilakos poveikis △ 12.28
tinkamas dvasinei praktikai 4.25
valgymo poreikis △ 8.72
visuomenė lyginama su numirėlio △ **7.36**
žmogaus △
ir iliuziniai potraukiai **7.44**
leidžia išsivaduoti 7.44
žr. taip pat Žmonės
žr. taip pat Juslės; Kūniškoji būties samprata
Kūniškoji būties samprata
apibūdinama Vedose **2.22**
būdinga
Dakṣai 3.16
Dakṣos pasekėjams 2.21
gyvūnams **11.10**
sąlygotoms sieloms 11.25
šiuolaikiniams brahmanams 2.26
visiems **7.30**
kaip iliuzija 7.44, 12.16
Kṛṣṇa išsklaido △ 12.4
neįtakoja bhakto 9.12
nusižengimų didžioms sieloms priežastis **4.13**, 4.13–14
pakilimas virš △ 4.27
pamirštama tarnaujant Kṛṣṇai 4.27
pasaulėžiūra, įtakota △ 11.29
pasireiškia *yoguose* 9.12
pasireiškia Satī 3.9, **3.10–11**
pasireiškia Vedų pasekėjuose 2.22
santykių △ lygmenyje nepatvarumas 4.8
Śiva išsklaido △ 4.14
trukdo pažinti Viešpatį **7.30**
žr. taip pat Iliuzija; Klaidinga savimonė; *Māyā;* Materializmas
Kuṅkuma **6.26**
Kuntīdevī 3.17
Kūrimas, kilmė (materialios kūrinijos komponentų)
Brahmos atliktas △ **17.24**
dvipakopis △ 1.1
karma nenutrūksta △ metu 8.2
materialaus ir dvasinio pasaulių △ 11.26
Kūrimas, kilmė (materialios kūrinijos komponentų) (tęsinys)
penkiais pradmenimis **11.15**, 11.15–16
Viešpaties energijos dėka **11.17**, 11.17, **11.18**, 11.18, **17.33–34**
Kuśa, Brahmos žolė **1.24**, 1.24
Kutsa **13.16**
Kuvera, viešpats
apie Aukščiausiąjį Viešpatį **12.5–6**
apie kūniškąją būties sampratą **12.4**
apie laiką **12.3**
buveinė **6.28**
Dhruva užgavo △ **11.33**
dovana Pṛthu **15.14**
mokė Dhruvą **12.3–7**
patenkintas Dhruva **12.2, 12.9**
pusdievių iždininkas 12.8
suteikė Dhruvai palaiminimus **12.7–8**
tėvai **1.37**
Kvėpavimas
Dhruva sulaiko △ **8.80–81**
kaip *yogos* praktikos dalis (*prāṇāyāma*) **1.21, 8.44, 8.75–76, 8.80**, 8.81

L

Labdara
aukojimų metu 9.24
gṛhasthos teikia △ 14.9
kṣatriyai ir *vaiśyai* teikia △ 12.10
Laghimā-siddhi, apibrėžimas 8.53
Laikas
dabartinis △ 9.62
ir gyvatė, palyg. 7.35
nutraukia rojinius malonumus **9.10**
Viešpats kaip △ **11.19–20, 12.3**
Laimė
dorybės *guṇos* △ 7.40
iliuzinė △ 7.44
ir Dievo sąmonė 16.4
ir doringumo vaisiai 8.32
ir sunkumai **8.29**, 8.29
klausantis apie Viešpaties žaidimus **7.35**, 7.35
materiali △
ir moterys 3.9

Laimė
materiali △ (tęsinys)
ir neišmanymas 2.22
neįmanoma 4.27–28
sielai svetima 8.28
materialiame pasaulyje ir dvasiniame, palyg. 3.15
medituojant į Viešpatį 4.27
pasibjaurėtinose gyvenimo sąlygose 7.44
piliečių △ 14.14, 14.19
priklausant nuo Viešpaties **8.29**, 8.29
reikia pakilti virš △ **8.33**
šeimoje 13.12
šventojo valdovo dėka 9.66
tarnaujant Viešpačiui 4.28
tinkamai elgiantis su kitais **8.34**
Vedų pamokymai siekiant △ 18.3–4
Viešpaties bhaktų △ 4.27
Viešpaties malone 8.21
vyriausybės vadovų △ 14.15, **14.17**, 14.18–19
žr. taip pat Juslių tenkinimas; Palaima
Lakṣmī
Dakṣiṇā kaip △ inkarnacija 1.5–6
garbinama siekiant turtų 8.23
gimė kartu su Yajña **1.4**, 1.4–5
Nārāyaṇos sutuoktinė 1.6
niekada nepalieka Viešpaties 1.4, 7.36
pusdieviai garbina △ **8.23**, 8.23
Viešpaties moteriška ypatybė 8.47
Viešpats neprisirišęs prie △ **7.34**
visuomet tarnauja Viešpačiui **8.23**, 8.23
žr. taip pat Sėkmės deivė
Lakṣmī-Nārāyaṇa 1.6
Lehya, apibrėžimas 19.9
Lietus
Indra siunčia △ **18.11**
ir aukojimai 16.5, 17.23, 18.8
ir maistas 16.5, 17.24, 18.8
mistinis △ užklupo Dhruvą **10.22–25**
Pṛthu siųstų △ jei Indra atsisakytų siųsti **16.8**
Liežuvis, panaudojimas 7.24
Likimas
džiaugsmai ar kančios pagal △ **8.28–29**
Viešpaties valia ir △ **6.45**, 6.45
žr. taip pat Karma
Liūtas **18.23**
Lytinis gyvenimas
kančių priežastis 11.15
kliūtis dvasiniam tobulėjimui 4.26
maloni aplinka skatina △ **6.30**
materialaus gyvenimo pagrindas 4.26
materialiame pasaulyje ir dvasiniame, palyg. 6.30
pusdieviai paniūra po △ 6.25
tarp brolio ir sesers 8.2
vediškoji kultūra riboja △ 11.5
žr. taip pat Juslių tenkinimas; Troškimai
Lobha (Godumas) **8.3**
Lotosas
Kailāsoje **6.23**, 6.23, **6.29**
Viešpaties ir sėkmės deivės rankose 8.23
Viešpaties veidas lyginamas su △ 8.23
stiebas iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu **9.14**
stiebas palaiko planetas 17.21

M

Mada 4.4
Madhyandinam **13.13**
Madhuvanos giraitė **8.42**, 8.42, **8.62, 9.1**
Madhvācārya 2.31
Māgadha (poetas) **15.20–22**
Magija. *Žr.* Mistinės galios
Mahā, apibrėžimas 6.33
Mahā-bhāgavata, apibrėžimas 12.8
„Mahābhārata“ 1.3
Mahāmāyā 16.2
Mahā-mantra. Žr. Hare Kṛṣṇa *mantra*
Mahat-tattva 8.78, 17.33
Mahātmā 5.12
Mahā-Viṣṇu, Viešpats 1.30
Maistas
atnašaujamas aukojimuose 4.21
atstumiantis △ 7.24
bhaktams 8.56, 8.72
brahmanams 2.26
Dhruvai gyvenant miške **8.72–75**
Kali-yugoje △ mažėja 18.6
keturių tipų △ 19.9
kūnui palaikyti 8.72

Maistas (tęsinys)
lietus kaip △ šaltinis 17.24, **18.11**
neskirtas juslių tenkinimui 8.72
planetos teikia △ 18.26
siūlomas Dievybėms 8.54, **8.55**, 8.55, **8.56**, 8.58, 8.72
siūlomas protėviams 18.18
stygiaus sprendimas 18.8
tobulėjimas arba nuopuolis △ dėka 7.24
vaiśyai teikia △ 17.9
Viešpats teikia △ 18.22, 18.26
vyriausybės pareiga 17.24–25
Žemė teikia arba neduoda △ 17.13, 18.8–10, 18.13
žr. taip pat Mėsos valgymas; *Prasāda*
Maitreya Munis
įkvėptas Viduros **17.8**
klausėsi Uddhavos **7.60**
norėjo apibūdinti dorybę 8.8
Viduros dvasinis mokytojas **13.24**
Maitreya apie
Dhruvą **12.44**
išminčių susirūpinimą Aṅgai pasitraukus **14.1**
Pṛthu
Brahmą ir Indrą **19.39**
ir jį šlovinusius dainius **16.1**
ir valdinius **17.9**
ir Žemę **18.1**
surengtus aukojimus **19.1**
Veną **14.29**
Maitrī (Dakṣos dukra) **1.52**
Māyā
apibrėžimas 9.7, 17.32
bhaktai gelbsti iš △ 6.47, 6.49
bhaktai įveikia △ 6.49
Dhruva ir △ 11.30
du △ tipai 16.2
Hare Kṛṣṇa *mantra* išsklaido △ 11.2
neįtakoja Viešpaties 1.27
netikri malonumai ir △ 7.44
sąlygotos sielos grumiasi su △ 9.35
tamsa ir △, palyg. 11.2
žr. taip pat Energija (Aukščiausiojo Viešpaties), materiali; Kūniškoji būties samprata; Materiali gamta
Māyā (Apgaulė) **8.2–3**
Maya, demonas **18.20**
Māyayāpahṛta-jñānāḥ, apibrėžimas 18.6
Māyāvādos filosofija, Śiva mokė △ 2.28
Māyāvādžiai. *Žr.* Impersonalistai
Maldos
Atrio Munio △ trims dievams **1.26–28**
aukojimo dalyvių △ Viešpačiui **7.25–47**
Bhṛgu △ Śivai **7.30**
brahmanų △ Viṣṇu **7.45, 7.47**
Brahmos △ Viṣṇu **7.31**
Dakṣos △ Śivai **7.13–15**
Dakṣos žmonos △ Viṣṇu **7.36**
Dhruvos △. *Žr.* Dhruva, maldos
Gandharvų △ Viṣṇu **7.43**
Indros △ Viṣṇu **7.32**
išminčių △ Viṣṇu **7.34**
mistikų △ Viṣṇu **7.36**
planetų valdovų △ Viṣṇu **7.37**
pusdievių △ Nara-Nārāyaṇa Ṛṣiui **1.56–57**
pusdievių △ Viṣṇu **7.42**
Siddhų △ Viṣṇu **7.35**
Vidyādharų △ Viṣṇu **7.44**
Viešpačiui kažko tai siekiant 7.9
Viešpačiui visada nepakankamos 7.24–25
žynių žmonų △ Viṣṇu **7.33**
žr. taip pat Garbinimas, Viešpaties
Maldos karoliai, Śivos △ **6.38**
Malonė, bhaktų 6.47–49
Malonė, Viešpaties. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats, malonė
Malonumai
bhaktams 4.27
būtinybė pakilti virš △ **8.33**
dorybės *guṇoje* 7.40
iliuziniai △ pragariškose gyvenimo sąlygose 7.44
klausantis pasakojimų apie Viešpatį **7.35**, 7.35
materialiame pasaulyje 3.15
materialūs △
ir moterys 3.9
ir neišmanymas 2.22
neįmanomi 4.27
Vedų pagalba **2.22, 2.25**
mažina dorybingumo rezultatus 8.33
Viešpaties malone 8.21
žr. taip pat Juslių tenkinimas; Laimė

Mānava, apibrėžimas 10.14
Maņimānas **4.4, 5.17**
Mantros
aukojant Śivai 4.9
aukojimo apsaugojimui **4.32**
bhaktai gali kartoti △ 8.54
Bhṛgu naudotos △ **4.32**, 4.33
brahma-śāpa 13.22
dvasinis mokytojas duoda △ 8.53–54
gyvūnų aukojimams 13.25, 13.35, 19.27
Hare Kṛṣṇa *mantra. Žr.* Hare Kṛṣṇa *mantra*
įgalinančios pamatyti skraidančias būtybes **8.53**
išbandytos su gyvūnais 4.6, 5.24, 7.33
kartojimas 4.32–33, 8.54, 13.27
kvalifikacija △ kartojimui 8.54
mokinių seka būtina sėkmingam △ kartojimui 8.53–54
naudojamos garbinant Dievybes 8.56
naudojamos garbinant Viešpatį 8.58
oṁ namo bhagavate vāsudevaya 8.58
orlaivių valdymui 6.27
pagalba atgyja gyvūnai 4.6, 7.33
praṇava (*oṁ*) 8.54
skirtos patenkinti Viṣṇu 7.41
svāhā 4.9
tik brahmanai gali kartoti △ 8.54
Venos kūnas buvo išlaikytas △ dėka **14.34**, 14.43
viṣṇu-△ 9.31
žr. taip pat Garsas, transcendentinis; Hare Kṛṣṇa *mantra*
Mantrų giedojimas
atnašaujant aukas 4.9
aukojimams apsaugoti 4.32
bhaktams 8.54
Bhṛgu atlieka △ **4.32**, 4.33
brahmanų sugebėjimai △ 4.32, **4.34**
būtina kvalifikacija △ 8.53–54
dabartiniame amžiuje 2.35, 4.6, 4.32–34, 6.53, 7.41, 7.45, 7.47, 8.57
Dakṣos aukojime **4.6**, 4.6
dvasiniame pasaulyje 6.30
dvasinis mokytojas moko △ 8.53–54
garbinant Dievybes 8.56
gyvūnai naudoti △ veiksmingumui patikrinti 4.6, 5.24, 7.33
ir orlaivių skraidymas 6.27
Mantrų giedojimas (tęsinys)
kastiniai brahmanai atlieka △ 8.54
Kṛṣṇos sąmonės judėjime 8.72
mokinių seka būtina △ 8.53–54
norint pamatyti skraidančias būtybes **8.53**
oṁ namo bhagavate vāsudevāya **8.54**, 8.54, 8.58
pakantumo svarba △ 6.47
praṇava (*oṁ*) **8.54**, 8.54
skirtas patenkinti Viṣṇu 7.41
svāhā 4.9
taisyklės 8.54
tik brahmanams 8.54
vediškųjų △ 13.27, 13.35
Viešpaties garbinimas △ 8.58
Manu
Cākṣuṣa △ **13.16**
dėsniai 10.14, 11.7, 18.3
Svāyambhuva △. *Žr.* Svāyambhuva Manu
žmonės kaip △ palikuonys 10.14, 11.28
Manu, apibrėžimas 6.39
„Manu-smṛti“ apie pareigas šeimoje 8.65
Manuṣya, apibrėžimas 11.28
Marīcis **1.8, 1.13, 1.15**
Marihuana (*gāñjā*) 2.28–29, 3.9
Mārkaṇḍeya Munis **1.45**
Materiali energija. *Žr.* Energija (Aukščiausiojo Viešpaties), materiali
Materiali gamta
dėsniai. *Žr.* Gamtos dėsniai
guṇos. Žr. Gamtos *guṇos*
puolusios sielos siekia viešpatauti △ 9.29, 11.22
„uždengia“ Viešpatį 1.57
verčia gimti 8.57
Viešpats vadovauja △ 11.15–17, 17.29
Materiali kūrinija
Viešpats egzistuoja iki △ 1.27
Viešpats tapatus ir skirtingas △ 17.29
žr. taip pat Kūrimas; Materiali gamta; Materialus pasaulis; Visata
Materialistai
Absoliuti Tiesa △ nepasiekiama 12.51
apsivalo garbindami Viešpatį 8.23
bendrijos derėtų vengti 2.19, 4.26
Brahmā apie △ **6.47–49**

Materialistai (tęsinys)
garbina pusdievius 2.35
gyvatės ir △, palyg. 3.17
ignoruoja išvaduotas sielas 18.5
jau dabar mirę **6.47**
kaip Vedų pasekėjai **2.22, 2.25**
Nandīśvara prakeikė △ **2.21–26**
negali pažinti Viešpaties **7.31**, 7.31, 7.37
nusivylę △ siekia išvadavimo 4.15
nusižengia didžioms sieloms **4.13**, 4.14
pasipūtę 3.17
pavydūs 3.17, 3.21, **6.47**
privalo atnašauti aukas 6.53, 7.41
pusdieviai kaip △ 2.18
siekia sėkmės deivės malonės 15.3
Śiva padeda △ **4.15**
šventieji vengia △ 13.10
žr. taip pat Ateistai; Demonai; *Karmiai;* Nebhaktai; Sąlygotos sielos
Materializmas
Dakṣos △ 3.16
gimdo išdidumą **3.17**
moteris kaip △ pagrindas 3.9
Vedų pasekėjų △ **2.22, 2.25**
Materialus gyvenimas
dvasinis gyvenimas ir △, palyg. 12.22
kaip užmarštis apie aukščiausiąjį valdovą 11.27
keturi △ principai 4.15
lyginamas su sapnu 9.33
šiuolaikiniai žmonės siekia △ 14.20
žr. taip pat Materialistai; Materializmas
Materialus kūnas. *Žr.* Kūnas, materialus
Materialus pasaulis
apsaugą △ suteikia atsidavimas Viešpačiui 7.30
„Aš ir mano“ sąvoka △ 11.30
bhakto požiūris į △ 9.11, 12.15
demonų △ daugiau 7.20
dvasinio pasaulio atspindys 3.11, 3.15
dvasinis pasaulis ir △, palyg. 9.45, 12.15, 12.35
dvasinis pasaulis nušviečia △ **12.36**
gyvosios esybės △ 12.22
išsivadavimas iš △ 11.14. *Žr. taip pat* Išsivadavimas
įvairovė 1.56
Materialus pasaulis (tęsinys)
kaip iliuzija 3.11
kaip Viešpaties energija **1.56**, 7.51
kyla iš Brahmano **9.16**
kūrimas 1.1
kūrimas, palaikymas ir naikinimas △ 7.39
lyginamas su
dvasiniu pasauliu 3.15, 8.81
sapnu **12.15**, 12.15
ugnimi **9.11**, 9.11
vandenynu **9.11**, 9.11
moterys △ ir dvasiniame pasaulyje, palyg. 6.30
Nārados kelionės △ 8.38
nuodėmės △ neišvengiamos 7.42
pasiaukojimo tarnystė, atliekama △ 9.11
paskirtis 18.5–6
pavojai △ **7.28**
problematiškas 8.81
savanaudiškas darbas kaip pančiai △ 6.53
valdovas 1.30
Viešpaties visatos pavidalas 1.56
Viešpats kaip △ pagrindas **1.56**, 7.50–51
žr. taip pat Kūrimas; Materiali gamta; Materiali kūrinija; Rojinės planetos; Žemė
Materialūs troškimai. *Žr.* Troškimai
Materialūs turtai 3.17
Materija, subtili (*pradhāna*) 8.78
Mathurā 8.42, 9.21, 18.32
Matsara, apibrėžimas 19.2
Maudymasis
aṣṭāṅga-yogos praktikoje 8.43
avabhṛtha-snāna **2.35**
bhaktui būtinas 12.28
pasibaigus aukojimui **2.35**
pusdievių moterų △ **6.25–27**
Vṛndāvanoje 8.42
žr. taip pat Apsivalymas; Švara
Medhā (Dakṣos dukra) **1.52**
Meditacija
aṣṭāṅga-yogos sistemoje 8.43
Atrio Munio △ į Supersielą 1.21
brahmanas, garbinęs Viešpatį △ 8.58
Dhruvos △ į Viešpatį **8.76–78, 8.82**

Meditacija (tęsinys)
garbinimas △ dėka 8.58
Hare Kṛṣṇa kartojimas kaip △ 8.44, 8.53, 8.57
į Brahmaną 8.45
į Dievybę 8.56, 8.58
į Viešpatį (ies)
apvalo 4.27
atmenant Viešpatį 6.53
aukščiausia *yoga* 8.78
Hare Kṛṣṇa kartojimo dėka 8.44, 8.53
ir *brahmānanda* 6.39
ir impersonali meditacija, palyg. 8.45
išvaduoja 6.33
yogų praktikoje 6.33
kaip △ tikslas 8.44
lotosines pėdas 4.27, 8.44
naikinimo metu **7.42**
pavidalą 8.58
samādhi (transo) būsenoje 6.39, 8.53
sekant autoritetų pavyzdžiu 8.51
stulbina pasaulį 8.78–79
Śivos praktikoje 3.23, **7.29**
širdyje 8.44–52
žaidimus 8.57
į Viṣṇu *aṣṭāṅga-yogos* praktikoje 8.43
į Viṣṇu atminimo dėka 6.33
į Viṣṇu Śivos praktikoje **7.29**
impersonali △ ir meditacija į Viešpatį, palyg. 8.45
impersonali △ nerekomenduojama 8.56
impersonali △ sunki 8.82
išgalvota △ ir autoritetinga, palyg. 8.51
yoga kaip △ 6.33
lengviausia △ forma 8.53
mistinė △ **8.30–31**
padeda pasiekti išvadavimą 6.33
rekomenduojama Vedų raštuose 8.45
samādhi būsenoje 4.20, 6.39
kartojant Hare Kṛṣṇa 8.44
Viešpaties valioje 3.23
Satī △ į Šivą **4.27**
Śivos △ į Supersielą 3.21, 3.23
Śivos △ į Viešpaties lotosines pėdas **7.29**
Meditacija (tęsinys)
sunkus procesas **8.30–31**
tikslas 8.44
žr. taip pat Yoga; Kṛṣṇos sąmonė; Transas
Medžiai
Kailāsoje **6.13–18**
Kali-yugoje 19.8
Pṛthu aukojimuose **19.8**
syvai △ **18.25**
Śivos banjanmedis **6.31–32**
šaknų laistymas ir tarnystė Viešpačiui, palyg. 12.5, 12.51, 19.40
troškimų △ **6.28**
Žemėje ir rojinėse planetose 9.63
Medžioklė 13.40
Meilė
pamiršta materialiame gyvenime 4.8
Viešpačiui
bhakto asmenybėje 9.3, 9.19
padeda pamatyti Viešpatį 9.2, 12.11, 13.7
pasiekiama klausantis apie Viešpatį 12.42
žr. taip pat Kṛṣṇos sąmonė; Pasiaukojimo tarnystė
Melas (Brahmos dukra) **8.2**
Menakā (Menā) 4.27, **7.58**
Mėnulis
gyvybė △ 18.26
kelionė į △ 12.25
valdovas **15.17**. *Žr. taip pat* Soma
Meru, dukros **1.44**
Mėsos valgymas
gyvūnų aukojimas ir △, palyg. 4.6
Yakṣams, Rākṣasams, vaiduokliams ir raganoms įprastas **18.21**
paukščių tarpe 18.23
„*sannyāsių*“ tarpe 19.22
tik išskirtiniais atvejais 17.25
žr. taip pat Maistas; *Prasāda*
Miegas
materiali veikla palyginama su △ 9.6, 9.8
pabudimas iš △ 7.9
žr. taip pat Sapnas
Miestai senovėje 18.32
Miesto pavyzdys Absoliučios Tiesos suvokimui 9.16

Mineralinės trašos 19.9
Mirtis
  bhakto △ ir nebhakto, palyg. 12.30
  Dhruva įveikia △ **12.30**, 12.30
  ir įžeidimai, palyg. **3.25**
  yogai kontroliuoja △ 4.24
  kaip atgaila už piktžodžiavimo klausymąsi **4.17**, 4.17
  pavyduoliams **6.47**
  politikai nepalieka savo posto iki pat △ 9.67
  prisiminti Viešpatį △ akimirką 9.24
  Satī △ **4.24–27**
  Sunīthos tėvas kaip △ įsikūnijimas 13.39
  tinkama bausmė įžeidėjams 6.4
  Viešpaties šventųjų vardų kartojimas apsaugo nuo △ **10.30**
  Viešpats kaip △ 11.19, 11.27, 17.28
  visiems tenka susidurti su △ 12.26
  žr. taip pat Gimimas ir mirtis, besikartojantys; Sielų persikūnijimas
Mirtis (Brahmos palikuonis) **8.4**
Mistikai
  maldos Viṣṇu **7.38–39**
  mato vienovę 7.38
  žr. taip pat Yogai
Mistinė meditacija **8.30–31**
Mistinės galios
  aštuonių rūšių △ 8.53
  demonų △ 18.20
  yogų △ 18.19
  Kimpuruṣų △ **18.20**
  Pṛthu △ **17.27**
  Pṛthu apavo △ **15.18**
  Siddhų △ **18.19**
  Vidyādharų △ **18.19**
  žr. taip pat Yoga; Yogai
Miškas
  Yamunos pakrantėse **8.42**, 8.42
  Kailāsoje (Saugandhika) **6.23**, 6.23, **6.28–29**
  Madhuvanos △ labai palankus **8.62**
  miražas △ 12.15
  Suruci sudegė △ **9.23**
  Viešpaties globa △ 8.68
  Vṛndāvana kaip △ 8.24
  Vṛndāvanos △, sąrašas 8.42
Mitra (Kratu sūnus) **1.41, 7.3**
Mogolų periodo turtingumas 9.62
Mokesčiai 12.10, **14.17**, 14.17, 16.6–7
Mokiniai
  dvasinis mokytojas išbando △ 8.30, 8.32
  dvasinis mokytojas užima △ 8.40
  ir dvasinis mokytojas 12.32–33, 12.40, 13.24
  Šivos △. *Žr.* Šiva, sekėjai
Mokinių seka
  būtina kad *mantros* būtų veiksmingos 8.53–54
  netikra △ ir *bona fide* △, palyg. 17.5
  padeda suvokti Viešpatį 8.46
  perduoda religijos principus 19.38
  prasidedanti nuo Šivos 2.2, 6.39
  žr. taip pat Dvasinis mokytojas
Mokymas (išsimokslinimas)
  berniukų △ 8.36
  brahmanų △ būtinas 8.36
  dvasinis △
    Kṛṣṇos sąmonėje, vaikams 12.23
    nuosmukis 12.48
    padeda pasiekti amžiną gyvenimą 18.3
    pranoksta akademinius laipsnius 16.17
  ir brangakmenis ant gyvatės galvos, palyg. 3.17
  materialus △ kaip neišmanymas **2.24**
  puikavimasis △ **3.17**
  žr. taip pat Žinojimas
Mokytojai, dvasiniai. *Žr.* Brahmanai; Dvasinis mokytojas
Mokslininkai
  materialistai
    išnaudoja gamtą 9.29
    keliauja kosmosu 12.25–26
    negali pasiekti dvasinio pasaulio 12.25, 12.27
    nepažįsta Absoliučios Tiesos 11.23
  šiuolaikiniai △ nepripažįsta gyvenimo po mirties 18.3
  šiuolaikiniai △ priešiški Kṛṣṇai 3.21
Mokṣa. Žr. Išsivadavimas
Monarchija
  demokratija ir △, palyg. 13.20
  sunykimas 12.10, 14.17

Monarchija (tęsinys)
šeimos įtaka △ 13.11
teisingas suvokimas apie △ ir klaidingas 9.66
žr. taip pat Karalius
Monistai
požiūris 7.38
Šivos pasekėjai 2.28
žr. taip pat Impersonalistai
Monizmas 7.38. *Žr.* Vienovė
Moteris (moterys)
apsauga △ 18.3
išmintingojo požiūris į △ 16.17
yoṣit 3.11
kaip kliūtis dvasiniam gyvenimui 3.11
kaip vyriausybės vadovas 16.23
kaip žmona 1.6, 3.4, 8.65
aukojimų metu **3.4–7**
turi paklusti vyrui 4.3
žr. taip pat Santuoka
materialaus gyvenimo pagrindas 3.9
materialiame pasaulyje ir dvasiniame, palyg. 6.30
menkesnės išminties 1.3
minkštos širdies 4.7–8
nebaudžiamumas **17.19–20**
prisirišimas prie △ 8.65
pusdievių △ maudosi Kailāsoje **6.25, 6.26–27**
siekia aukščiausio tikslo 14.46
silpnumas 4.3
strī 3.9
śūdrų lygyje 4.17
trokšta gražiai rengtis 3.7, 3.9–10
trokšta materialių malonumų 3.9, 3.11
Vedos nesuprantamos △ 1.3
Žemė kaip △ 17.26
žr. taip pat Gopės; Motina; Žmona
Motina
kaip priešas 13.21
sūnus ir △ 12.34, 13.39
Žemė ir △, palyg. 17.14
žr. taip pat Gṛhastha; Šeima
Mṛkaṇḍa (Dhātos sūnus) **1.44**
Mṛṣā (Melas) **8.2**
Mṛtyu (Mirtis) **8.4**
Mṛtyum amṛtam, apibrėžimas 11.27
Muda (Dharmos sūnus) **1.52**
Mūḍha, apibrėžimas 7.31, 18.6
Mudrikāṣṭaka 2.29
Mukta-liṅgaḥ, apibrėžimas 12.18
Mukti 8.61. *Žr.* Išsivadavimas
„Mukunda-mālā-stotra“ apie pasiaukojimo tarnystės siekimą 9.29
Muni-coditāḥ, apibrėžimas 16.1
Mūrti (Dakṣos dukra) **1.52**

N

Nāgai **1.22**
Nagna-mātṛkā logika 8.79
Naiṣādų gentis **14.45–46**
Namaḥ śivāya svāhā 4.9
Nanda (Viṣṇu tarnas) **7.25**
Nanda ir Sunanda (Viṣṇu palydovai)
kūno bruožai **12.20**
kviečia Dhruvą į Viṣṇuloką **12.23–27**
patikina Dhruvą dėl Sunīti 12.32, **12.33**
Pṛthu rengtuose aukojimuose **19.5**
Nandā, upė **6.25**
Nandis **4.4**
Nandīśvara **2.20, 5.17**
prakeikimai **2.20–26**
Šivos pasekėjas **2.20**
Napoleonas 11.19
Nara **1.59**
Nara-Nārāyaṇa Ṛṣis
apsireiškimas **1.52–56**
dovanota Dhruvai strėlė **11.1**
kaip Arjuna ir Kṛṣṇa **1.59**
pusdieviai meldžiasi △ **1.56–57**
tėvai **1.52**
Nārada Munis 14.14, 14.29
apie
aṣṭāṅga-yogą **8.43–44**
Dhruvą **8.68–69**
Dievybių garbinimą **8.55–56**
įžeidimus **8.26–28**
kṣatriyus 8.25–28
mantrą Dhruvai **8.53–54**
meditaciją į Viešpaties žaidimus **8.57**
pakantumą **8.33**
praṇava (*oṁ*) *mantrą* **8.54**
tinkamą etiketą **8.34**
Viešpaties teikiamą apsaugą **8.68**

Nārada Munis (tęsinys)
atnešė naujienas **5.1**, 5.1
atstovauja Viešpatį 8.46
Bhagavānas 8.40
brahmacāris **8.1**
Dhruvos dvasinis mokytojas 9.5, 9.31–32, 12.26, 12.43
galėjo išpildyti Dhruvos troškimą 8.37–38, 8.40
gali laiminti lygiai kaip Dievas 8.40
gyvatė ir △ 11.31
kosmoso klajūnas 12.34
lankėsi pragare 8.42
moko Dhruvą **8.27–34, 8.40–61**
pasigaili Dhruvos **8.39**
patikrina Dhruvą 8.30–32
Pṛthu rengtuose aukojimuose **19.6**
saulė ir △, palyg. 8.38
siųstas Viešpaties 8.25
supažindino su *pāñcarātrikos* procesu **13.3**, 13.3
Śiva mokė △ **6.37**
šlovino Dhruvą **13.4**, 13.4
šlovino Viešpatį 13.4
tri-kāla-jña 8.25
visa žinantis 8.25
„Nārada-pañcarātra“ 2.28
apie pasiaukojimo tarnystę 11.10, 13.9
pasiaukojimo tarnystės vadovėlis 13.4
Naradeva, apibrėžimas 16.21
Narādhamāḥ, apibrėžimas 18.6
Nārāyaṇa, Viešpats
apsireiškia aukojimo arenoje **7.18–20**
aštuoniarankis △ pavidalas **7.20**
grožis **7.19–21**
kaip energija ir energijos šaltinis 1.59
Kṛṣṇa ir △ 8.47
kūno spindesys **7.19, 7.23**
Lakṣmī sutuoktinis 1.6
nedalyvavo Dakṣos rengtame aukojime 6.3
nesuvokiamas materialiu žinojimu 7.31
papuošalai **7.20–21**
saulės patekėjimas ir △, palyg. 7.20
svarbiausia priežastis 7.50
veidas ir šypsena **7.21**
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats; Viṣṇu
Nārāyaṇāstra, apibrėžimas 11.1
Nārāyaṇa-śilā 8.41
Narottama dāsa Ṭhākura apie
keliones po šventas vietas 6.25
pyktį 4.10
šventuosius, dvasinį mokytoją ir šventraščius 16.1
troškimą tarnauti Viešpačiui 11.22
Nāstikos, apibrėžimas 2.30
Naujasis Delis 18.32
Navabas Huseinas Šachas 16.20
Nebhaktai (bedieviai, neatsidavę Viešpačiui žmonės)
bendravimas su △ 4.26
„Bhagavad-gītā“ apie △ 18.6
bhaktai ir △, palyg. 9.7, 12.30, 13.1, 15.23
mirtis 12.30
neteisingai naudoja Žemės produktus **18.6**, 18.6
pasaulis pilnas △ 13.10
pelė katės nasruose ir △, palyg. 12.30
veikiami Viešpaties išorinės energijos 9.7
žr. taip pat Ateistai; Demonai; Impersonalistai; Materialistai
Neišmanymas (nežinojimas)
apie Absoliučią Tiesą 12.51
apie Dievo vardus 1.20
Brahmane **9.16**, 9.16
gyvoji esybė △ 9.15
kūniškos sampratos priežastis **12.4**
materialus išsilavinimas kaip △ **2.24**
Ṛṣabhadeva apie △ 9.31
Śiva pašalina △ 4.14
Vedų pasekėjų △ **2.22**
žr. taip pat Iliuzija; Kūniškoji būties samprata; *Māyā;* Neišmanymo *guṇa*
Neišmanymo *guṇa*
ir dorybė, palyg. 5.4
ir teisėsaugos ministerija 6.43
naikinimo priežastis 11.16
Śiva valdo △ 3.15, 6.43, 17.7, 18.21
Nepriklausomybė
gyvųjų esybių △ netikra 11.20, 11.27, 12.4
pasiaukojimo tarnystė kaip △ 9.35
žr. taip pat Išsivadavimas; Laisvė
Niekšai (*mūḍhos*) 7.31

Niḥspṛha, apibrėžimas 9.36
Niyati (Meru dukra) **1.44**
Nikṛti (Klasta) **8.3**
Niraya (Pragaras) **8.4**
Nirguṇa, Viešpats kaip △ 7.40
Nirṛti (demonas) **8.2**
Nirvāṇa **13.9**
Nirvindhyā, upė **1.18**
Niṣāda (Bāhuka) **14.43–46**
Niśita **13.14**
Niṣkāma, apibrėžimas 9.36
Nitya-baddha, apibrėžimas 16.19. *Žr. taip pat* Sąlygotos sielos
Nitya-mukta, apibrėžimas 16.19. *Žr. taip pat* Išvaduotos sielos
Nityānanda, Viešpats 6.47, 11.1
Nṛsiṁhadeva, Viešpats 17.28, 17.36
Nuodai
  gyvatės gauna △ **18.22**
  ir pienas, analogija 3.17
  Śiva išgėrė △ 3.12
Nuodėminga veikla
  apsauga nuo △ 7.42
  bloga bendrija kaip △ 14.11
  gyvulių žudymas kaip △ 11.7
  kančios mažina △ rezultatus 8.33
  keturios △ rūšys 19.22
  klausymasis apie Dhruvą neutralizuoja △ **12.45–46**
  neišvengiama materialiame pasaulyje 7.42
  neleidžia susilaukti sūnaus 13.31
  pasiaukojimo tarnystė išsklaido △ 14.46
Nuopuolis
  iš Brahmano spindesio 9.29
  iš rojinių planetų **9.10**
  žr. taip pat Nusižengimai
Nusilenkimai
  Atrio Munio △ trims dievams **1.24**
  Brahmos ir Šivos △ Viešpaties pėdoms 8.23
  daṇḍavat (išsitiesus visu ūgiu ant žemės) 1.24
  dvasinio mokytojo △ mokiniui 3.22
  jei Viešpats apsireiškia Pats 3.23
  kūnu 3.21–22
  pusdievių △ Šivai **6.39–41**
  pusdievių △ Viṣṇu 7.22
Nusilenkimai (tęsinys)
  Šivos △ Brahmai **6.40**
  Šivos △ Supersielai 3.21, **3.23**, 3.23
  Vāmanos △ tėvui **6.40**
  Viešpačiui kaip asmenybei 3.23
  Viešpaties △ vyresniesiems 6.40
  žr. taip pat Maldos
Nusižengimai
  bhaktai pakenčia △ 6.47–49
  bhaktų atžvilgiu 2.19, **4.13**, 4.14, 9.23, 14.32, 19.37
  didžioms sieloms **4.13**, 4.14
  garbinant Dievybes 7.17, 13.28
  laikant Viešpatį paprasta esybe 8.57
  lyginami su pasiutusiu drambliu 2.19
  materialistų atlikti △ **4.13**, 4.14
  piktžodžiaujant **4.17**, 4.17, 6.47
  reikia vengti 11.34
  Viešpačiui 14.32–33, 19.37

O

Oṁ namo bhagavate vāsudevāya
  garbinant Dievybes **8.54**, 8.54
  įgalina pamatyti skraidančias būtybes **8.53**
  kartoja brahmanai ir *vaiṣṇavai* 8.54
  perduodama mokinių seka 8.53
  slėpininga *mantra* 8.53
Orlaivis (orlaiviai)
  Dhruvos laikais 9.56
  dvasiniai △
    ir Dhruva **12.19, 12.29–30**, 12.30
    pilotuojami Nandos ir Sunandos 12.35
    siųsti Viešpaties **12.27**
  Kardamos Munio △ 12.30, 18.19
  pusdievių △ **3.7, 3.12, 6.27**, 6.27
  šiuolaikiniai △ 9.56, 12.30
Ožio galva Dakṣai **7.5**, 7.5, **7.8–9**

P

„Padma Purāṇa“ apie išsivadavimą 9.29
Payaḥ, apibrėžimas 17.23

Pakantumas
kartojant šventuosius vardus 6.47
Kṛṣṇos sąmonės dėka 7.29
laimės ir kančios atžvilgiu **8.33**
Parīkṣito bruožas 6.48
pavyzdžiai 6.47–48
transcendentiniame lygmenyje 8.27
Viešpaties bhaktų bruožas 6.47–48
visiems **8.33**
Pākhaṇḍis, apibrėžimas 19.12, 19.22
Palaima, transcendentinė
dvasinė kančia kaip △ 3.15
dvasinis gyvenimas kaip △ 13.9
klausantis pasakojimų apie Viešpaties žygius **7.35**, 7.35, 9.16
pasiekus Brahmano lygį 16.25
patenkinus Viešpatį 11.14
Utkala apimtas △ **13.9**
žr. taip pat Ekstazė; Jusliniai malonumai; Laimė
Palaiminimai
bhaktas siekia △ 8.36
Dhruva prašo △ iš Nārados **8.37–38**
dvasiniai △ iš Śivos 7.6
gauti △ iš Śivos nesunku 7.6
Hare Kṛṣṇa *mantra* kaip △ 7.6
pasiaukojimo tarnystė pranoksta materialius △ 12.7–8
pusdievių △ 8.23, 12.9, 19.40
Viešpačiui leidus 8.41
Sanātanos △ brahmanui 7.6
suteikiami klausantis apie
Dakṣos *yajñą* **7.61**
Kardamos palikuonis **1.47**
naikinimo priežastis **8.5**
Viešpaties △ 8.35, 8.41
lyginant su pusdievių △ 8.23
pranoksta visus lūkesčius 8.40
Pamokslautojai, Kṛṣṇos sąmonės skleidėjai
aukštesnio lygio bhaktai 17.26
bhaktai kaip △ 12.51
brangūs Viešpačiui 12.36
Caitanyos patarimai △ 7.44
didžiausi geradariai 7.28
gelbsti žmones 14.9
indai turėtų būti △ 8.54
išvaduoja materialistus 6.47, 6.49
knygos (dvi) △ 7.44
Pamokslautojai, Kṛṣṇos sąmonės skleidėjai (tęsinys)
kreipiasi į nekaltus ir vengia priešiškai nusiteikusių 13.10
Nārada kaip △ 8.38
pareiga 16.3
turėtų lankytis visur 8.54
Viešpats įgalina △ 19.37
visi turėtų būti △ 7.44
žr. taip pat Dvasinis mokytojas; *Saṅkīrtana-yajña; Sannyāsiai*
Pañcama-puruṣārtha, apibrėžimas 9.17, 12.8
Pāñcarātrika-vidhi, apibrėžimas 13.3
Pāñcarātrikos sistema 4.34
Papuošalai
moterys nori △ 3.7, 3.9
parduodami norint gauti *gāñjos* 3.9
pusdievių moterų △ **3.4–7**
Satī gavo △ iš tėvo 3.9
Paramahaṁsa
apibrėžimas 9.28
Śiva kaip △ 4.20
žr. taip pat Tyri bhaktai
Paramātmā. *Žr.* Supersiela
Paramparā 8.46. *Žr. taip pat* Mokinių seka
Parāśara 14.14
Para-upakāra, Kṛṣṇos sąmonė kaip △ 8.54
Pareigos
bhaktų △ 14.32
brahmanų △ 17.11
dvasinio mokytojo △ mokinio atžvilgiu 8.40
gyvosios esybės △ 19.8
ir kritikavimas **4.19**
karaliaus △ 14.17, 16.4, 16.7, 16.21, 17.10, 18.7, 19.26, 19.38
pamokslaujančiųjų Kṛṣṇos sąmonę △ 16.3
piliečių △ 14.18
Prajāpačių △ **4.29**
sannyāsio △ 19.12
Satī palydovų △ 4.31
skirtos patenkinti Viešpatį 1.5, 6.53, 13.4
šeimos narių △ 18.18

Pareigos (tęsinys)
šiuolaikiniai brahmanai apleidžia △ 2.26
šventųjų △ 14.31
tėvo △ išlaikant šeimą 8.65
valdininkų △ 14.18–20, 16.13
varnāśramos santvarkoje 14.9
visų △ tarnauti Viešpačiui 7.59
Pārijāta, Kṛṣṇa pagrobė △ 9.63
Parīkṣitas Mahārāja 6.48
Pārvatī. *Žr.* Satī
Pasakojimai apie Viešpatį
apvalomasis △ poveikis 3.23, 4.27, **7.17**, 7.17
dvasiniame pasaulyje 6.30
išsivadavimas pasiekiamas △ dėka **7.44**, 7.44
kaip *yajña* (aukojimas) 7.41, 7.45
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas skirtas △ 7.44
liežuvis panaudojamas △ 7.24
nekeičiant gyvenimo būdo 7.44
padeda įveikti kliūtis 7.47
rekomenduojami dabar 6.53, 7.41, 7.45
tobulumas pasiekiamas △ dėka 7.44, 8.78
žr. taip pat Hare Kṛṣṇa kartojimas; Hare Kṛṣṇa *mantra*
Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*)
anapus mėgavimosi ir atsižadėjimo 4.20
apibrėžimas 12.5
apsaugo nuo nuodėmių 7.42
apvalo protą 3.23
apvalomasis △ poveikis 3.23, **6.25–26**
atliekama apvalytomis juslėmis 6.36
atsižadėjimas △ dėka 13.9
aukščiausias vediškasis žinojimas 6.37
bendravimas su bhaktais atliekant △ **9.11**, 9.11
bhaktai atlieka △ 9.6–8, **9.36**, 9.36, 12.13
Caitanyos malone 8.72
Dhruva atlieka △ 9.5, **12.11**, 12.28
Dhruva skatina atlikti △ 8.8, 8.72
dovanoja nemirtingumą 12.51
dvasinis mokytojas
būtinas △ atlikti 12.42
patikrina △ 8.30, 8.32
Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*)
dvasinis mokytojas (tęsinys)
skatina △ 8.40
gyvenimo pabaigoje 8.32
gyvosios būtybės pareiga 7.59
ir šventos vietos 8.42
iškiliausia *yoga* 4.25, 13.9
išpildo troškimus 8.36, 8.41, **8.59**
išvaduoja iš prisirišimų 6.53
išvaduoja nusidėjėlius 14.46
išvaduotoms asmenybėms 8.61
įtakoja pasaulį 8.80
juslių panaudojimas △ 9.6
kaip Brahmano pažinimas 7.29
kaip išsivadavimas iš materialių *guņų* įtakos 7.29
kaivalyos lygyje 3.23
kelionės erdve △ dėka 12.26
kiekvienam 7.43, 8.54
Kṛṣṇos sąmonės judėjime 9.11, 12.48
lengva Caitanyos malone 8.72
liežuvio panaudojimas △ 7.24
lyginama su
elektra 3.23
įkaitinta geležimi 3.23
karma-kaṇḍa 8.21–22
mango vaisiumi 9.11
medžio šaknų laistymu 12.5, 12.51
savanaudišku darbu 6.53
ugnimi 3.23
upės bangomis **9.11**, 9.11
vienetu prieš daugelį nulių 3.17
materialūs troškimai stabdo △ 9.19
materialūs turtai panaudojami △ 3.17
„Nārada-pañcarātra“ kaip △ vadovas 13.4
nekintanti 9.11
nežinant Dievo vardo 1.20
noras atlikti △ yra dvasinis 8.36
nusižengimai atliekant △ 13.28
padeda pamatyti Viešpatį 7.18, 9.2
padeda pasiekti Goloka Vṛndāvaną 9.11
padeda pasiekti išvadavimą 9.29, 11.5, 11.22, 12.18
padeda pasiekti tobulumą 12.22
padeda pasiekti transcendenciją 11.14
padeda pažinti Viešpatį 7.31, 7.40, 9.13
patenkina pusdievius 2.35

Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*) (tęsinys)
patenkina Viešpatį 16.3
pyktis kliudo △ 11.31
pranoksta išvadavimą 8.61
prasideda nuo liežuvio 7.24
reguliatyvieji △ principai 8.72
reikalingas intelektas 12.8
ryžtas △ 8.69, 8.72
samādhi △ praktikoje 4.20
sėkmės deivės △ **8.23**, 8.23
smaraṇam procesas △ 6.33
sudvasinantis △ poveikis 6.25
sunki 8.69
suteikia pasitenkinimą 4.28
Śiva kaip △ idealas 6.36
Śiva moko △ **6.37**
śuddha-sattva 3.23
šventųjų △ **11.10**
teikiama palaima 9.10
teikiami rezultatai pranoksta visus lūkesčius 8.40
tyra △ 9.17, 13.9, 16.25
transformuoja materialią sąmonę 3.23
vaikas gali atlikti △ 8.22
veikla, sąrašas 8.57
vidinės Viešpaties energijos įtakoje 3.23
Viešpats saugo atliekant △ 8.68
vimukti 8.61
visoms būtybėms 7.43, 8.54
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats, garbinimas; Bhaktai; Garbinimas, Viešpaties; Kṛṣṇos sąmonė
Pasitenkinimas
ir sunkumai **8.29**, 8.29
karmių, jñānių, yogų ir bhaktų △ 11.14
laimėje ar kančioje **8.33**
materialiai neįmanomas 4.28
pasibjaurėtinose gyvenimo sąlygose 7.44
pasiekiamas priklausant nuo Viešpaties **8.29,** 8.29
santuokoje 1.6
tarnaujant Viešpačiui 4.28
žr. taip pat Laimė; Malonumai
Pasitraukimas
iš šeimos 13.46–47
Pasitraukimas (tęsinys)
Uttānapādos △ **9.67**, 9.67
žr. taip pat Atsižadėjimas; *Sannyāsiai; Vānaprasthos*
Pasninkas 8.72, 12.13
Pāṣaṇḍa, apibrėžimas 2.34
Pāṣaṇḍis, apibrėžimas 19.12
Paśupatis, Śiva kaip △ 7.14
Patha-pradarśaka-guru, apibrėžimas 12.32
Paukščiai
Kailāsoje **6.12, 6.19, 6.29**
plėšrieji △ 18.23
Uttānapādos rūmuose **9.64**
Pāvaka (Agnio sūnus) **1.60**, 1.60
Pavamāna (Agnio sūnus) **1.60**, 1.60
Pavydas (Brahmos palikuonis) **8.3**
Pavydas (priešiškumas)
ateistų ir demonų bruožas 3.21
didžių sielų atžvilgiu **4.13**, 4.13
kaip nusižengimų didžioms sieloms priežastis **4.13**, 4.13
kaip trūkumų ieškojimas **4.11**, 4.11–12
karmių bruožas 19.35
kliudo Kṛṣṇos sąmonės puoselėjimui 19.2
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas susiduria su △ 6.47
materialiame pasaulyje 19.2–3
materialistų bruožas 3.21, **4.13, 6.47**
mirties priežastis **6.47**
mokslininkų △ Kṛṣṇos atžvilgiu 3.21
nerimo priežastis 6.47
susivokusiųjų atžvilgiu **3.21**, 3.21
Viešpaties ar bhaktų atžvilgiu 4.10
Viešpaties bhaktai neturi △ 8.82
žmonių ir gyvačių bruožas 3.17
žr. taip pat Pyktis
Pažanga, dvasinė
bendraujant su bhaktais 12.37
pavydas stabdo △ 19.2
śruti ir *smṛti* įtaka △ 18.3
žr. taip pat Pasiaukojimo tarnystė
Peya, apibrėžimas 19.9
Pienas
gulbės ir *paramahaṁsos* analogijoje 9.28
karvės △ 17.23, 18.10
produktai 19.7
surabhi karvių △ 19.7

Pienas (tęsinys)
užnuodytas △, analogija 3.17
vandenynas 9.25, 9.29
Piktžodžiavimas
bhaktas nepakenčia △ 6.47
kaip elgtis △ atveju 4.10, **4.17**, 4.17
mirtis už △ **4.17**, 4.17
nelaimių šaltinis **6.4**
pareiga ir △ **4.19**
Satī apie △ **4.17**
Vedų atžvilgiu 2.30–31, **2.32**
žr. taip pat Nusižengimai
Piliečiai
gera vyriausybė padeda △ 16.27, 17.11
karalius globoja △ 14.17, 16.20
laimė 14.14, 14.19
pareigos 14.18–19
prašo Pṛthu **17.9–11**
Pṛthu karalystėje **18.30–31**
šventieji karaliai patenkina △ 9.65–66, 12.12
turi gerbti karalių **13.23**
žr. taip pat Gyventojai
Piligrimystės vietos (šventos vietos)
bhaktai sukuria △ 6.25
dhāmos 8.42
Yamunos pakrantės kaip △ **8.42**
lengva kreiptis į Viešpatį 8.42
patariama gyventi △ 8.42
privalumas 8.42
sąrašas 8.42
Vṛndāvana kaip geriausia △ 8.42
Pinigai
dalinimas nepraktiškas 9.24
ir vyriausybės sukelta infliacija 16.10
laikomi slapčia 16.10
Viešpaties tarnystei 15.3
žr. taip pat Auksas; Turtai
Piśācos 19.36–37
Pitos 1.30, **1.52, 1.63–64**, 4.9
Pyktis
bhakto △ 10.4
blogos △ pasekmės 2.16, 2.19–20
Dakṣos △ Śivos atžvilgiu **2.8**, 3.16, 3.21
pražūtingas △ ir tinkamas, palyg. 11.31
Pṛthu △ **17.28**, 17.29, **18.1**
reikia vengti △ 2.19
Satī △ Dakṣos atžvilgiu **4.9**, 4.9
Satī △ Śivos atžvilgiu **4.2–3**
Pyktis (tęsinys)
Śiva nuspėja Dakṣos △ **3.16**, **3.18**, 3.18–19
Śivos △ sužinojus apie Satī mirtį **5.1–2**
šeimininkų △ **3.16, 3.18**
šventieji neturi △ 11.32
tinkamas △ panaudojimas 4.10
užvaldo Dhruvą **8.14–15**
Viešpaties ar bhakto įžeidėjų atžvilgiu 4.10
Vīrabhadra kaip △ įsikūnijimas **5.5**
Pyktis (Brahmos palikuonis) **8.3**
Planeta (planetos)
bhaktai pakyla virš materialių △ 12.25
Garbhos vandenys po △ 17.21
lyginamos su valtimis arba salomis 17.21
materialios △ ir dvasinės, palyg. 12.35
Nārada lankosi pragaro △ 8.42
rojinės △. *Žr.* Rojinės planetos
septynių išminčių △ **12.35**, 12.35
sukasi aplinkui Dhruvaloką 9.21, 12.39
Vaikuṇṭha **12.36**
valdovai **7.37**
visatos pavidalo dalys 17.29
Viṣṇu △ 9.25, **12.25**
Žemės △. *Žr.* Žemė
žemesniųjų △ sunaikinimas 7.41
žr. taip pat Rojinės planetos; Visata; Žemė
Politikai
kuria „nepriklausomybės“ planus 9.35
senovėje ir šiuolaikiniai, palyg. 9.67
šventieji neturėtų būti △ 14.12
žr. taip pat Karaliai; *Kṣatriyai*
Prabhā **13.13**
Prabhu, apibrėžimas 8.69
Prabhupāda, apibrėžimas 8.69
Prabhodhānanda Sarasvatis apie bhakto požiūrį 9.29, 12.8
Pracetai **13.4**, 13.4
Pradhāna 18.78
Pradoṣa **13.14**
Pradyumna **13.16**
Pragaras 8.42, **11.7**, 11.7
Pragaras (Brahmos palikuonis) **8.4**
Prahlāda Mahārāja
apie
brahmānandą 6.39

Prahlāda Mahārāja
apie (tęsinys)
klausymąsi apie Viešpaties žaidimus 7.35
šeiminį gyvenimą kaip užžėlusį šulinį 13.46
tobulumą 7.44
Viešpaties šlovinimą 16.2
išgelbėjo Hiranyakaśipu 12.33
veršelio pavidalu **18.16**
Prayāga 8.42
Prajāpačiai **3.2**
Prakeikimai
Bhṛgu △ Śivos sekėjų atžvilgiu **2.27–32**
brahmanų △ 2.27, 13.22
Dakṣos △ Śivos atžvilgiu **2.18**
Dakṣos sekėjų atžvilgiu **2.21**
išminčių △ **13.20**
Nandīśvaros △ brahmanų atžvilgiu **2.26**, 2.26
Nandīśvaros △ Dakṣos atžvilgiu 2.24
Nandīśvaros △ poveikis **2.24**, 2.24–26
netekti žinojimo **2.21**
Prakṛti 8.78. *Žr. taip pat* Materiali gamta
Pralaya, Śivos šokis **5.10**
Pramonė, didelė 18.7
Prāṇa (Vidhātos sūnus) **1.44**
Prāṇāyāma **1.21**
Prasāda
bhaktai valgo △ 8.56, 8.72
dalinimas 6.53, 9.24, 12.10
Dievybių garbinime 8.56
iš Aṅgos aukojimo 13.37
Kṛṣṇos sąmonės judėjime 8.72
maistą galima valgyti tik kai jis yra △ 18.7
pusdieviams 6.53, 7.55
Śivai nedavė △ 6.53
Prasāda (Dharmos sūnus) **1.52**
Prasūti **1.1, 1.11**
Dakṣos žmona **1.47–48**
dukros **1.48–52**
maldos Viṣṇu **7.36**
prašo Viešpaties malonės 7.36
Viṣṇu teta 7.36
žinojo Śivos galią **5.10**
žinojo, koks pavojus gresia Dakṣai **5.9**, 5.9
Praśraya (Dharmos sūnus) **1.50**
Prātaras 13.13
Pratyāhāra, apibrėžimas 8.44
Pratoṣa (Yajños sūnus) **1.7**
Prekijai. *Žr. Vaiśyai*
Priešai
kaip kūniškoji būties samprata 11.29
materiali sąmonė išgalvoja △ 9.33
Pṛthu įveikia △ **16.11**
Pṛthu nešališkas △ atžvilgiu **16.13**, 16.13
šeimoje 13.21
Prievartos atsisakymas 11.5
Priežastis, aukščiausioji
laikas kaip △ **12.3**
Viešpats kaip △ 9.16, **11.17**, 11.17, **11.18**, 11.20, **11.24**
Priežastis ir pasekmė, Viešpats kaip △ 7.50
Prigimtis (tapatumas). *Žr.* Savęs pažinimas; Siela
Priyavrata **1.9, 8.7**
Priklausomybė, materiali
ir darbas 6.53
nuo kūniškos būties sampratos **12.4**
Viešpats gali išvaduoti mus iš △ **12.6**, 12.6
žr. taip pat Gyvenimas, materialus; Kančios; *Māyā;* Materialios gamtos *guṇos*
Prisiminimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį **4.27**, 4.27–29, 6.32–33
Dhruvos noras **12.8**, 12.8–9
mirties akimirką 9.24
Prisirišimai (materialūs)
prie moterų 8.65
žr. taip pat Kūniškoji būties samprata; Troškimai
Protas
apvalymas 8.5
naudojamas pasiaukojimo tarnystėje 3.23
pažabojamas kartojant Hare Kṛṣṇa 8.44
pažabojamas kvėpavimo kontrole 8.43
sutelktas į Viešpatį △ 8.21
veidrodis ir △, palyg. 3.23
žr. taip pat Meditacija
Pṛśnigarbha, Viešpats 9.1

Pṛthu Mahārāja
Brahmā patarė △ **19.32–38**
brahmanai patenkinti △ **19.41**
dovanos △ **15.14–20**
galia **16.22–23**
gerbė visus **16.16–17, 17.2**
gimė iš Venu kūno **13.20, 16.11**
grasino Indrai **19.26–27**
grasino Žemei **17.22–28**
Indra pavydėjo △ **19.2, 19.10**, 19.10–11, 19.32
Indra pavogė aukojimo žirgą **19.11–12**, 19.13, **19.19, 19.24, 19.36**
ir miestų planavimas **18.32**
išlygino Žemę **17.4, 18.29**
įveikė priešus **16.11**
lyginamas su
Indra **16.8, 16.22**
liūtu **16.23**
saulės pusdieviu **16.6, 16.14**
ugnimi **16.11**
Varuṇa **16.10**
Žeme **16.7**
mistinės △ galios **17.27**
mistinis △ apavas **15.18**
nešališkas priešams **16.13**
nuolankus **16.1**
pakantus **16.7**
pašalino kančias **16.27**
patenkino aukojimo dalyvius **19.40–42**
patenkino išminčius **19.34**
pyktis **17.28**, 17.29, **18.1**
pranašystės apie △ **16.3–27**
religingumas **16.4, 17.18–20**
reputacija **16.21, 16.26–27**
Sanat-kumāra ir △ **16.25, 17.5**
savybės **16.19**
siuntė lietų **16.8**
skyrė mokesčius **16.6**
sūnus ir Indra **19.13–22**
turtai **19.10**
užpuolė Žemę **17.13–17**
vainikavimas valdovu **15.11–13**
valdinių prašymas △ **17.9–11**
valdymas **16.14, 16.20, 18.31–32**
Viešpats apsilankė △ aukojimuose **19.3–6**
Žemė △ valdymo laikotarpiu **18.26**
Pulahos sūnūs **1.38**
Pulastyos sūnūs **1.36**
Puṁ-savanam, apibrėžimas 13.38
Puodžius ir Viešpats, palyg. 11.17
Purāṇos apie Nārāyaṇą, Šivą, Brahmą ir *pākhaṇḍžius* 19.22
Pūrṇimā (Marīcio sūnus) **1.13**
Puru **13.16**
Puruṣa
apibrėžimas 8.78
Viešpats kaip △ 7.59
Puruṣa-avatāros. Žr. Garbhodakaśāyī Viṣṇu; Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu; Mahā-Viṣṇu
Puruṣārtha, apibrėžimas 9.17, 12.8
Pusdieviai
atnašų likučiai △ 6.53
atrodo „pranašesniais“ už Dievą 4.16
atsisako dalyvauti Aṅgos aukojime 13.25–28
aukojimai △ **1.60**, 1.60, 4.9
aukojimai patenkina △ 6.53, **14.22**, 19.40
aukojimuose reikia kad dalyvautų △ 3.1, 6.53
bhaktai patenkina △ 12.51
bhaktų nedomina △ palaiminimai 19.40
bijo Dakṣos 4.7–8
Brahmā pataria △ **6.4–7**
Brahmā prašo △ vardu **6.52**
Dakṣa ignoruoja △ 3.3
dalyvauja aukojimuose 3.1, 6.53
dalyvauja Dakṣos aukojime **3.4–9**
Dhruva kaltina △ suteršus jo intelektą **9.32**
dovanos Pṛthu 15.16, **15.17–18**
dūsta nuo Dhruvos askezių **8.80–81**
garbina sėkmės deivę **8.23**, 8.23
garbina Viešpatį **14.20**, 16.2
garbinimas. *Žr.* Garbinimas, pusdievių
garbintojai 9.10, 11.21, 12.10, 12.51
geria *somą* 18.16
gyvenimo trukmė 9.63
ignoravo Satī 4.7
ir Viešpaties galūnės, palyg. 12.6
ir vyriausybės tarnautojai, palyg. 2.35
Yajña kaip △ vadovas **1.8**, 1.8
kreipiasi į Brahmą **6.1**
kreipiasi į Šivą **6.33–39**

Pusdieviai (tęsinys)
laimina Dakšą 7.57
lenkiasi Šivai **6.39–40**
lenkiasi Višnu **7.22**
maldos Nara-Nārāyaṇai Ṛšiui **1.56–57**
maldos Višnu **7.42**
materialistiški 2.18
negali pakenkti Viešpaties bhaktui 7.47
negali patenkinti Dhruvos 8.40
negali sutrukdyti Kṛšnos valiai 7.47
orlaiviai **3.7, 3.12, 6.27**, 6.27
padėtis laikina 9.32
pagerbia Dhruvą 9.56, **12.31, 12.34**
pakviečia Šivą į aukojimą **7.7**
palaiminimai 8.23, 12.9
palikuonys, šešių tipų 1.8
patenkinami garbinant Viešpatį 2.35
patenkinti △ būtina 3.1, 6.53
patenkinti Viešpaties bhaktais 7.49
pavaldūs Kṛšnai 7.43
Pṛthu patenkina △ **19.40**
Ṛbhu **4.33**
reakcija į Satī mirtį **4.28**, 4.29
Satī mato △ **3.7**
Šiva atleidžia △ **7.2**
Šiva kalba apie △ **7.2–4**
Šivos buveinėje **6.9–31**
šlovina Pṛthu **15.7–8**
tyro bhakto požiūris į △ 9.29
turi pavydo jausmą 19.3
Tušitai **1.8**, 1.8
ugnies △ **1.60–62**
upadevos 3.7
valdo kūną 9.32
valdomi gamtos *guņų* 7.39
Venos nuomonė apie △ **14.27**
Viešpaties bhaktai gerbia △ 7.49
Viešpaties padėjėjai 16.5
Viešpaties tarnai **7.42**, 7.42–43
Viešpats kaip △ šaltinis 7.50
Viešpats pataria △ dėl Dhruvos **8.82**
Viešpats pranoksta △ 9.31, **11.27**, 11.27, 13.33
Višnu kaip △ Viešpats 7.22
Višnu kūne 3.3
Višnu *prasāda* duodama △ 7.55–56
žmonos maudosi Kailāsoje 6.25, **6.26**
žmonų papuošalai **3.4–7**
Pūšā
Brahmā prašė △ vardu **6.51**
neteko dantų **5.21, 7.4**
Šiva pasigailėjo △ **7.4**
Šivos tarnai suėmė △ **5.17**
Puškariņī (Ulmukos žmona) **13.17**
Puškariņī (Vyušțos žmona) **13.14**
Puspārņa **13.12**
Pušți (Dakšos dukra) **1.52**
Putrikā-dharma, apibrėžimas 1.2

R

Rādhā-Kṛšņa Dievybės 13.28
Rādhārāņī (Rādhā)
prieglobstis 8.24
Viešpaties moteriška ypatybė 8.47
Raganos **18.21**
Raghunātha dāsa Gosvāmis 12.14
Rājaršis, apibrėžimas 9.65, 14.4
Rākā (Aṅgiros dukra) **1.34**
Rākšasai (žmogėdros) **18.21**, 19.36
Rāmacandra, Viešpats 15.3, 17.36, 19.37
Rāmananda Rāya 2.26, 9.50
Rāmānujācārya, Šrīla 2.31
Rāmešvara 8.42
Rasa (skonis) 19.8
Rāsos šokis 12.44
Raudonasis Fortas Delyje 9.62
Rāvaņa **1.37**, 7.47, 15.3, 15.23
Ṛbhu (Brahmos sūnus) **8.1**
Ṛbhu pusdieviai **4.33–34**
Realybė, dvasinis pasaulis kaip △ 3.11
Reguliaciniai principai
ir Viešpaties garbinimas 2.35
keturi △ 18.13
pasiaukojimo tarnystėje 8.72
Reinkarnacija. *Žr.* Gimimas ir mirtis, pasikartojantys; Sielų persikūnijimas
Religija
atsidavimas Dievui kaip △ 8.41, 19.26
ir Viešpaties garbinimas 14.15
pinigai kaip △ objektas 4.15
principai
gaunami mokinių seka 19.38
ir ekonomikos plėtra 12.14

Religija
principai (tęsinys)
ir vyriausybė 14.9, 14.15
susiję su apsauga 17.18
susiję su žudymu 17.18–19
žr. taip pat Reguliaciniai principai; Vedų priesakai
Śiva kaip △ valdovas **4.17**, 4.17
vyriausybės keliama grėsmė △ 14.6
žr. taip pat Aukų atnašavimai; Garbinimas; Kṛṣṇos sąmonė; Pasiaukojimo tarnystė
Ṛg-mantra 4.33
Ryžtas
atliekant pasiaukojimo tarnystę 8.69, 8.72
įtakoja rezultatus 1.30
patenkinti Viešpatį 8.69
Ṛkṣos kalnas **1.17–18**
Rocana (Yajños sūnus) **1.7**
Rojinės planetos
yogai pasiekia △ 4.25
karmiai siekia △ 9.10
Kṛṣṇa pargabena *pārijātos* medelį iš △ 9.63
laikas △ ir Žemėje, palyg. 9.63
medžiai △ 9.63
nuopuolis iš △ **9.10**, 9.32
orlaiviai △ **6.27**, 6.27
pasiekiamos doringa veikla **6.45**, 6.45
somos gėrimas △ 18.15
vilioja materialistus 2.22
žr. taip pat Dvasinis pasaulis; Visata
Ṛṣabha, karalius 8.7
Ṛṣabhadeva apie neišmanymą 9.31
Ṛṣiai **1.8**, 1.8. *Žr. taip pat* Išminčiai
Ṛta **13.16**
Rucis **1.2–5**, 1.3, 1.5
Rudra. *Žr.* Śiva
Rudra-sampradāya 2.2, 6.39
Rūpa Gosvāmis apie
bhaktą kaip išvaduotą asmenybę 17.29
bhakto apsaugą 10.14
dvasinį gyvenimą nepagrįstą *śruti* ir *smṛti* 18.3
Rūmai, Uttānapādos **9.60–62**, 9.62, **9.63–64**

S

Sadāśiva 6.39
Sādhu. Žr. Bhaktai; Išminčiai; *Ṛṣiai;* Šventieji
Sahasraśīrṣā **9.1**
Sahiṣṇu (Pulahos sūnus) **1.38**
Sāyam **13.13**
Sāyujya-mukti, apibrėžimas 9.29
Sąlygotos sielos
apgaudinėja 19.12
atsiduodamos Viešpačiui yra apsaugotos 7.30
įkūnytosios 16.19
Indra kaip △ 19.10, 19.12
išnaudoja gamtą 9.29
išvaduojamos bhaktų malone 6.49
kenčia materialių *guṇų* įtakoje 1.15
kūnas 11.25
ligotos Viešpaties dalys 7.53
lyginamos su dvasinėmis būtybėmis 8.81
lyginamos su Viešpačiu 8.57
mokymas 18.6
negali sekti transcendentalistais 4.19
neteisingai suvokia nepriklausomybę 9.35
patiria nuopuolį pataikaudamos liežuvio įgeidžiams 7.24
puruṣa 8.78
Śiva pergyvena dėl △ 6.39
trūkumai 18.5
Viešpats neriboja △ laisvos valios 13.34
žr. taip pat Gyvosios esybės; Gyvūnai; *Nitya-baddha;* Žmonės
Samādhi
apibrėžimas 4.20, 6.39, 12.7
Dievybių garbinimas kaip △ 8.52
kaip mąstymas apie Viešpatį 4.20
pasiekiama kartojant Hare Kṛṣṇa 8.44
Śiva paniręs į △ 3.23, **6.39**, 6.39
žr. taip pat Meditacija
Sąmonė
bhakto △ dar kartą gimus 7.9
gradacijos gyvosiose būtybėse 1.15
individuali ir nekintama 7.5, 7.9
ir šviesa, palyg. 1.15

Sąmonė (tęsinys)
ir žvakė, palyg. 1.15
materiali △, atsisakymas 8.44
nepriklausoma nuo kūno 7.5, 7.9
skyrium nuo smegenų 7.5
tyra △
kaip *kaivalya* 3.23
Kṛṣṇos sąmonė **3.23**, 3.23
padeda suvokti Viešpatį **3.23**, 3.23
žr. taip pat Siela; Žinojimas
Sampradāya. Žr. Mokinių seka
Samprasanne, apibrėžimas 11.14
Saṁsāra. Žr. Gimimas ir mirtis, pasikartojantys; Sielų persikūnijimas
Saṁskāra 8.26
Sanaka-kumāra **7.42, 7.46**, 9.8, 9.30, **19.6**
Sanandana-kumāra **9.30**
Sanātana Gosvāmis
apie tapimą dusyk gimusiuoju 12.48
apie tapimą *vaiṣṇavu* 8.54
apie Viešpatį Pṛśnigarbhą 9.1
gerbė Navabą Husainą Shahą 16.20
ir skurdžius brahmanas 7.6
Sanātana-dharma 2.31
Sanātana-kumāra 9.8, 9.30
Sanat-kumāra 9.30, **16.25, 17.5**
Saṅkarṣaṇa, Viešpats 17.27, 17.36. *Žr. taip pat* Balarāma
Sāṅkhyos filosofija 18.19
Saṅkīrtana-yajña
Caitanya pradėjo △ 19.22
dabartinėje epochoje **2.35**, 4.6, 4.32, 6.53, 7.41, 7.45
ir kiti aukų atnašavimai, palyg. 7.45
ir Kṛṣṇos sąmonės judėjimas 9.24, 19.7
naudinga visuomenei 19.7
patenkina Caitanyą 18.8, 19.7, 19.36
praktiškas aukojimas 12.10, 13.25
prieš Caitanyos pavidalą 7.41
skirta Kali-yugai 18.8, 18.13, 19.8, 19.28, 19.36
žr. taip pat Kṛṣṇos sąmonės judėjimas; Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties); Šventųjų vardų kartojimas
Sannyāsa (gyvenimas atsižadėjus) 8.32
Sannyāsiai
apsimetėliai △ ir *bona fide,* palyg. 19.12, 19.22, **19.24**, 19.24
askezės △ 12.10
impersonalistai △ 11.5, 19.22
ir *gṛhasthos,* palyg. 4.20
Kali-yugoje 19.12, 19.24
negyvena „namie“ 8.1
pareigos 14.9, 19.12
vaiṣṇavai 19.22
Santykiai
kūniški △ 4.27
nesunkiai nutraukiami 4.8
Santoṣa (Yajños sūnus) **1.8**
Santuoka
Dhruvos △ **10.1**
idealus gyvenimas △ 1.6
ir skyrybos 4.3
Lakṣmī-Nārāyaṇa kaip △ idealas 1.6
siekiant susilaukti sūnaus 13.31, 13.44
Šivos ir Satī △ patarė Brahmā **2.16**
vediškoje kultūroje 13.39
žmonos patenkinimas △ 1.6
žr. taip pat Gṛhasthos; Šeima
Sapnas
gyvosios esybės nepriklausomybė lyginama su △ 12.4
kūnas ir siela △ metu 12.19
materialus pasaulis lyginamas su △ 9.33, **12.15**, 12.15
Sarasvatī, deivė **15.16**
Sarasvatī, upė **14.36, 16.24, 19.1**
Sarvatejā **13.14–16**
Satī (Šivos žmona)
amžina Šivos sutuoktinė 4.26, **7.59**
apie piktžodžiavimą **4.16**, 4.16
apie Šivą **4.11–16**
apie Šivos turtus **4.21**, 4.21
apsivalė nuo sutepties 4.26, **4.27**
bebaimė 4.4
Dakṣa ignoravo △ **4.8–9, 4.30**, 5.9
Dākṣāyaṇī (Dakṣos dukra) 3.7, 4.23
Dakṣos mylimiausia dukra 4.8, 5.1
dovanoja turtus 4.21
ežeras **6.22–23**
galėjo nužudyti Dakṣą 5.1
galėjo sunaikinti visatą 4.18
galia 4.18, 5.1
gėda, kad jos tėvas yra Dakṣa **4.22–23**

Satī (Śivos žmona) (tęsinys)
gynė Šivą 4.17
Himalajų dukra **7.58**, 7.59
įgijo materialų kūną 4.27
išmanė *yogą* 4.24
kaip išorinė (materiali) energija 4.18, 5.1, 7.59
kaip materialistiška 3.9, 3.11
kaip paribio ir išorinė energija 7.59
kaltina Dakšą **4.11–23**
keliauja į Dakšos aukojimą **4.4–5**
kitas △ gimimas 4.26–27, **7.58–59**
kraitis 3.9
kreipiasi į Šivą **3.14, 4.2–3**
meditavo Šivą **4.27**
mirtis **4.27**
ir pusdievių reakcija **4.28**
yogos dėka **4.24–27**
pačios pasirinkta 4.17, **4.18**, **4.22**, 4.22–24
siekiant apsivalyti 4.26
motina ir seserys **4.7–8**
motyvai 4.16
negalinti apsispręsti **4.1**, 4.1
nešmeižė Dakšos 4.17
neturėjo vaikų **1.65–66**, 1.66
norėjo
dalyvauti aukojime **3.8–14**
įtikinti Dakšą 4.16
mėgautis 3.9, 3.11
pasipuošti **3.9**, 3.9
nusprendžia nusižudyti 4.17, **4.18, 4.22**, 4.22–24
palanki Šivos garbintojams 4.21
palieka Šivą **4.3**
palydovai 4.31, **4.33–34**
pergyveno dėl Šivos garbės 4.9
pyksta ant Dakšos **4.9**, 4.9–10
pyksta ant Šivos **4.2–3**
prilyginama *šūdrai* 4.17
santuoka **2.13, 2.16**, 2.16
sėdėjo Šivai ant kelių **4.26**
silpnumas 4.3
Šiva gerbė △ **4.26**
Šiva gerbia △ kūną **4.26**
Šiva įspėjo △ **3.16, 3.18**, 3.18, **3.20**, 3.20, **3.24**, 3.24
Šiva moko △ **3.16–25**
skaisti 2.2
Satī (Śivos žmona) (tęsinys)
Uddhava pasakojo apie △ **7.60**
„vargšė moteris“ **3.11**
Satī ežeras (Alakanandā) **6.22–23**
Saulė
ir Absoliuti Tiesa, palyg. 11.23
greitis 12.39, 16.20
kaip Viešpaties akis 12.39
Kṛṣṇa ir △, palyg. 11.2
Satyaloka virš △ 11.5
šviesa ir jos šaltinis 12.36
Saulės dievas
„Bhagavad-gītā“ papasakota △ 9.65
dovana Pṛthu **15.17**
Pṛthu ir △, palyg. **16.6, 16.14**
Savimonė, klaidinga 11.25
pavydo priežastis **3.21**, 3.21
žr. taip pat Iliuzija; Išdidumas; Kūniškoji būties samprata
Satya-yuga
Dhruva gyveno △ 9.62, 12.12–13
gyvenimo trukmė △ 9.22, 9.62, 12.13
Satyabhāmā, karalienė 9.63
Satyaloka. *Žr.* Brahmaloka
Satyavānas **13.16**
Sattva-guṇa. Žr. Dorybės *guṇa*
Saugandhikos miškas **6.23**, 6.23, **6.29**
Save pažinusios sielos. *Žr.* Bhaktai; Dvasinis mokytojas; Tyri bhaktai
Savižudybė
girdėjus piktžodžiavimą **4.17**, 4.17
ir vėmimas, palyg. **4.18**
Satī △ *yogos* būdu **4.24–27**
Satī ryžtasi △ 4.17, **4.18, 4.22**, 4.22–24
Sėdėjimo pozos 4.25, **6.38**, 6.39
yoga-kakṣām 6.39
Sėkmė **8.20**
Sėkmės deivė
ant Viešpaties krūtinės 7.21
Arci kaip dalinis △ įsikūnijimas **15.6**
Dakšiņā kaip △ įsikūnijimas **1.4**, 1.4–5
dovanos Pṛthu **15.16**
garbinama siekiant turtų 8.23
materialistai siekia △ malonės 15.3
mokinių seka 17.5
neatskiriama nuo Viešpaties 1.4, 7.36
pusdieviai garbina △ **8.23**, 8.23
Viešpaties moteriškas bruožas 8.47
Viešpats neprisirišęs prie △ **7.34**

Sėkmės deivė (tęsinys)
visuomet tarnauja Viešpačiui **8.23**, 8.23
Seni žmonės, du △ tipai 16.16
Sevā-aparādha, apibrėžimas 13.28
Sevonmukha, apibrėžimas 9.6
Siddhos **1.22**
apie Viešpaties žaidimų nektarą **7.35**
maldos Viṣṇu **7.35**
mistinės △ galios **18.19**
Pṛthu aukojimuose **19.5**
skraido be orlaivių 6.27, 8.53
šlovino Pṛthu **15.7**
Viešpaties bhaktai 7.35
Siela
anapus skausmo ir malonumo 8.28
Dievo dalelė 1.15
gyvoji esybė kaip △ 11.29
ir *yoga* 4.24–25
ir Supersiela 8.82, 9.5
jīva 1.15
kenčia materialiose *guṇose* 1.15
kūnas gyvas △ dėka 11.15
kūne 14.43, 16.19, 17.29
materialiame pasaulyje 8.81. *Žr. taip pat* Sąlygotos sielos
miego metu 12.19
palaiko kūno šviežumą 4.25
persikūnijimas. *Žr.* Sielų persikūnijimas
priklauso nuo Supersielos 11.11
puruṣa 8.78
smegenys nesvarbios △ 7.5
tyras △ būvis 3.23
Sielų persikūnijimas
bhaktams 7.9
į pasibjaurėtinas formas 7.44
ir sąmonė 7.9
išsivadavimas iš △. *Žr.* Išsivadavimas
yogos proceso dėka 4.24–25
karmos įtakoje 8.2, 8.57
priverstinis 8.57
subtilaus kūno dėka 12.18
žr. taip pat Gimimas ir mirtis, besikartojantys
Sielvartas
bevertis 8.16
dėl giminaičio žodžių 3.19
poveikis 8.16
Sielvartas (tęsinys)
Viešpats šalina △ 8.22–23
Sielvartavimas
bevertis 8.16, 8.28
siela anapus △ 8.28
Siṅgh, apibrėžimas 16.23
Sinīvālī (Aṅgiros dukra) **1.34**
Sītā 15.3
Skaistybė, Satī △ pavyzdys 2.2
Skausmas
materialus △ ir dvasinis, palyg. 3.15
nuo giminaičio žodžių 3.19, 3.24
žr. taip pat Kančios
Skausmas (Brahmos palikuonis) **8.4**
Skyrybos 4.3
Skoniai, Žemė sukuria △ 19.8
Skurdas kaip dvasinis privalumas 3.17
Smaya (Dharmos sūnus) **1.52**
Smaraṇam, apibrėžimas 6.33
Smṛti (Dharmos sūnus) **1.52**
Smṛti, apibrėžimas 18.3
Soma (Mėnulio dievas) **1.15, 1.33, 4.33**
Soma, gėrimas 7.41, **18.15**, 18.15–16
Smegenys, intelektas slypi ne △ 7.5
Spėlionės (teoriniai apmąstymai)
Absoliuti Tiesa nepažini △ **11.23**, 11.23
bergždžios **18.5**, 18.5
dvasinis pasaulis nepasiekiamas △ 12.25
impersonalus Brahmanas pasiekiamas △ 13.48
Spėlionės, filosofinės **7.31**, 7.31
Sthūla, apibrėžimas 12.17
Strī, apibrėžimas 3.9
Subtilusis kūnas. *Žr.* Kūnas, materialus
Sudarśana *cakra* 15.16
Sudeva (Yajño sūnus) **1.7**
Sukčiavimas 19.12
Sukha (Dharmos sūnus) **1.52**
Suktybė (Brahmos vaikaitis) **8.3**
Sumanā **13.17**
Sunanda (Viṣṇu tarnas) **7.25**
Sunīthā, karalienė
Aṅga davė △ aukojimo metu gautos *prasādos* **13.37–38**
Aṅgos žmona **13.18**, 13.39
įasmenintos mirties dukra 13.39
išsaugojo Venos kūną **14.34–35**, 14.43

Sunīthā, karalienė (tęsinys)
suteršė Aṅgos sėklą 14.42
Venos motina **14.10**
Sunīti, karalienė **8.8**
Dhruvos motina 9.50, 9.52, **12.32–33**, 12.34
didybė 9.41
garbino Viešpatį 9.52
keliavo į dvasinį pasaulį paskui Dhruvą 12.32, **12.33**, 12.34
kūnas, sudvasintas 12.34
lyginama su pridegusiu lapu **8.16**
moko Dhruvą **8.17, 8.23**
Uttānapāda ignoravo △ **8.18, 8.65**, 8.65
Sunkumai 8.81
Sūnus (sūnūs)
Aṅgai trūko △ **13.31–32**
blogas △ **13.43–46**
kaip priešas 13.21
motina ir △ 12.34, 13.39
santuoka kad susilauktum △ 13.31, 13.43
tėvas ir △ 12.40
Supersiela (Paramātmā)
Atris meditavo △ 1.21
aukščiausias dvasinis mokytojas 8.44
caitya-guru vidujai 8.44
Dattātreya kaip △ inkarnacija **1.15**, 1.15
kaip *ātmā* 1.15
nenuovokūs mistikai negali rasti △ 13.48
pasakinėja iš vidaus 7.50
patenkinta Dhruva 8.82
siela ir △ 8.82, 9.5, 11.11
siunčia dvasinį mokytoją 8.25
Śiva medituoja △ 3.21
Śiva reiškia pagarbą △ 3.22, **3.23**
širdyje 13.7
transcendentinė 17.29
vadovauja Brahmai ir Śivai 1.21–22
vadovauja visiems 7.51–52
Viešpats kaip △ **9.7, 9.15, 11.26, 14.19**, 17.36, **19.3**, 19.3
Viṣṇu kaip △ 7.50
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats; Viṣṇu
Surabhi karvės 19.7
Surocis (Kratu sūnus) **1.41**
Suruci
įžeidžia Dhruvą **8.11–13**
laimino Dhruvą **9.46**, 9.47
likimas **9.23, 10.3**
mėgiama Uttānapādos karalienė **8.8**, 8.10
nustebino Dhruvos veikla 8.79
Sunīti pasigailėjo △ 9.41
Susiliejimas su Viešpačiu
impersonalistai patiria nuopuolį po △ 9.29
pasiaukojimo tarnystė pranoksta △ 9.10
Sūta **15.21–22**, 16.1
Sūta Gosvāmis apie Vidurą ir Maitreyą **17.8**
Sutuoktinis (vyras) 13.12
žr. taip pat Gṛhasthos; Santuoka; Šeima; Tėvas
Svadhā (Dakṣos dukra) **1.63–64**
Sva-dhāmnā 9.6
Svāhā 4.9
Svāhā (Dakṣos dukra) **1.60–61**
Svahna (Yajños sūnus) **1.7**
Svaigalų vartojimas
prakeikimas, susijęs su △ 2.28
pusdievių ir demonų tarpe, palyg. 18.16
Śivos garbinime 2.29
Śivos sekėjų tarpe 2.28–29, 2.31, 6.37
Svāyambhuva Manu
Brahmāvartos valdovas **19.1**
Brahmos sūnus **8.6**
Dhruva kaip △ palikuonis 9.19, 11.28
dukros **1.1, 1.10–11**
garbino Viešpatį **8.21**
gavo Rucio sūnų (Yajñą) **1.5**
įstatymai, susiję su bausme **8.6**
palikuonys **8.6–7**
pamokė Dhruvą **11.7–33**
troško, kad Viešpats taptų jo sūnumi **1.2**
veršelio pavidalu **18.12**
žinojo, kad Viešpats apsireikš 1.2
Svāyambhuva Manu apie
geras bhakto savybes **11.13**
išsivadavimą **11.14**
kūniškąją būties sampratą **11.10**

Svāyambhuva Manu apie (tęsinys)
laiką ir karmą **11.20**
pyktį **11.7, 11.31–32**
Viešpatį kaip
kūrėją, palaikytoją ir naikintoją **11.17, 11.25**, 11.26
nesuvokiamą **11.23**
pirminę priežastį **11.17–18, 11.25**
transcendentinį **11.19, 11.21, 11.25**
valdovą **11.26–27**
Svāmis, apibrėžimas 8.69
Svāṁśa 1.15, 7.43
Svārājyam, apibrėžimas 9.35
Svarvīthi **13.12**

Ś

Śakti, apibrėžimas 7.59
Śakti-tattva, apibrėžimas 15.6
Śaktyāveśa-avatāros, apibrėžimas 15.6, 19.3, 19.37
Śālagrāma-śilā 8.41
Śalya, apibrėžimas 16.27
Šaṅkarācārya 2.30
apie Nārāyaṇos padėtį 7.31, 7.50
pripažino Kṛṣṇą 2.31
Šānti (Atharvos žmona) 1.42
Šānti (Dakšos dukra) **1.52**
Šānti (Yajños sūnus) **1.8**
Śaraṇāgati, apibrėžimas 8.68
Šārṅga, lankas **12.24**
Šāstros. Žr. Šventraščiai
Šatarūpā (Manu žmona) **1.1, 8.7**
Śat-cakra, apibrėžimas 4.25
Šeša (Ananta) **7.42**, 9.14. *Žr. taip pat* Balarāma
Šibis **13.16**
„Šikšāštaka“ apie
pakantumą 6.47
pasiaukojimo tarnystės siekimą 9.29
transcendenciją 13.9
Šipi, apibrėžimas 13.35
Šišumāra (*prajāpatis*) **10.1**
Šišumāra, žvaigždė 12.27
„Šiva Purāṇa“ apie
bhaktų garbinimą 3.3
Šivos mokymą 2.28
„Šiva Purāṇa“ apie (tęsinys)
Višnu garbinimą 4.14
Šiva, Viešpats
abhava 3.12
adhīšvara 6.35
aja 3.11
„akys“ **2.12**
amžinai susijęs su Satī 7.59
anapus iliuzijos 3.11
anapus *varṇāšramos* 4.20
anapus Vedų priesakų 4.19–20
apgailestauja kad pyko ant Dakšos **7.29**
apie
Daksą **3.16**, 3.16–22, **3.24–25**
Dakšos pavydą **3.24**
išdidumą **3.17**
svečiavimąsi pas draugus **3.16–18**
Āšutoša 2.10, 4.12, 6.5, 7.6
ātmā 4.2
ātmārāma 3.15
atstovauja Aukščiausiąjį 7.59
aukščiausias iš mąstytojų 6.39
aukštesnė △ padėtis **4.16**, 4.16, 6.42
banjanmedis **6.31–32**
bausmė tėviška 7.2
Bhūtanātha 2.2, **18.21**
Bhūtarāṭ 2.32
Brahmano inkarnacija 15.4
būgnelis **1.24**
bulius nešėjas **1.24, 4.4**
buveinė **6.8–31**
beveik prilygsta Kṛṣṇalokai 6.28
gyventojai **6.9–10**
gyvūnai **6.19–21**
ir Kuveros buveinė **6.28**
medžiai **6.13–18, 6.28**
miškas **6.28**
paukščiai **6.12, 6.19, 6.29**
upės 6.22, **6.25**
Dakša
kaip △ uošvis 2.8, **2.11–12**
kritikavo △ **2.9–16**
menkesnis už △ 2.8
prakeikė △ **2.17**
Dakšos prakeikimas △ buvo palankus 2.18
Dakšos žmona apie △ **5.10**
dalyvauja aukojime **7.7**

Śiva, Viešpats (tęsinys)
didžios asmenybės gerbia △ **4.16**, 4.16
dovana Pṛthu **15.17**
Durvāsa kaip △ inkarnacija **1.15**, 1.15, **1.33**
galia prieš brahmanų galią 5.4
Ganga iš △ 6.22
garbintojai 12.51
gėrė nuodus 3.12
geriausias iš *yogų* 4.24
geriausias iš *vaiṣṇavų* 2.2, 4.10, 4.15, 4.22, 6.35
gimė iš Brahmos 3.12, 6.33–34, 7.50, 18.21
gina brahmanus **7.14**
gina gyvūnus ir gyvūnus primenančius žmones 7.14
gina religiją **4.17**, 4.17
gyvūnai žuvo dėl △ kaltės **7.33**
ir visata **6.42–43**
ir Viṣṇu 4.14, 6.42
īśa 1.15
įspėja Satī **3.16, 3.18, 3.20, 3.24–25**
išaukštinta △ padėtis **4.16**
„išprotėjęs“ **2.15**, 2.15
išsivadavimas △ dėka 4.15
išvaizda **6.36**, 6.36
Yakṣai tarnauja △ 10.5
kaip Advaita Prabhu 6.39
kaip Dievas ir ne Dievas 4.16, 6.42
kokybinė Viṣṇu inkarnacija 7.51
kreipiasi į Brahmą **7.2–5**
kreipiasi į Nāradą **6.37**
kreipiasi į Satī **3.16–25**
krematoriumuose **4.16**
Kṛṣṇa kaip △ šaltinis 17.7
Kṛṣṇos sąmonėje **3.23**
Kuveros brolis **11.33**
lengvai patenkinamas 6.5, 6.7, 7.6
lenkiasi Brahmai **6.40**
lenkiasi Supersielai 3.22, **3.23**
lenkiasi Viṣṇu 7.22
lyginamas su
piemenuku **7.14**
pienu jogurte 6.42
saule 4.19
tėvu 7.2, 7.15
Vāmanadeva **6.40**
varške 4.16

Śiva, Viešpats
lyginamas su (tęsinys)
voru **6.43**
loka-maṅgala 6.35
maldos karoliai **6.38**
maldos Viṣṇu **7.29**
maṅgala (palankus) 4.14
materialistai garbina △ 7.6
mediuoja Supersielą (Vāsudevą) 3.21, 3.23
mediuoja Viešpatį **6.39**
mīḍhuṣṭama 7.6
mokė impersonalizmo 2.28
mokinių seka 6.39, 17.5
moko Nāradą **6.37**
moko pasiaukojimo tarnystės **6.37**
naikintojas 11.18–19
Nārāyaṇa pranašesnis už △ 19.22
negali pakenkti Viešpaties bhaktui 7.47
negali sukliudyti Kṛṣṇos valiai 7.47
„negimusis“ 3.12
nekreipia dėmesio į nusižengimus 7.2
„nepalankios“ △ ypatybės **4.16**
neprisirišęs prie materialių malonumų 3.9, 3.11
nesiskiria nuo Viešpaties **7.50, 7.52–53**
nešališkas 2.33, 4.2, **4.11**
neturi blogų ypatybių 4.12
niekada nėra nepriklausomas nuo Viešpaties **7.52**
niekas nesuvokia △ galybės **6.7**
nīlakaṇṭha 3.12
nirapatra 2.10
nuspėjo Dakṣos elgesį 3.16
pakantus 2.33, **7.29**
pakentė Dakṣos užgauliojimus 2.20
palaiminimai 7.6
palankus 2.15, 4.14, **6.36**
paniręs į *samādhi* 3.23, **6.39**, 6.39
paniręs į transą 3.23, **6.39**
paramahaṁsa 4.20
„pareiga“ gerbti Daksą 3.22
pasekėjai
ateistai **2.29–30**
imituoja △ 6.37
impersonalistai (monistai) 2.28
ir Vedų pasekėjai, palyg. 2.32

Šiva, Viešpats
pasekėjai (tęsinys)
kaunasi su pusdieviais po Satī mirties **4.33–34**
kūnai **5.13**
Nandīśvara **2.20, 5.17**
nešvarūs 7.17
pareigos Satī atžvilgiu 4.31
pasižymi blogais įpročiais 2.28–29, 2.31, 7.17
prakeikti Bhṛgu **2.27–32**
pralaimėjo pusdieviams **4.33–34**
turėtų garbinti Viṣṇu 4.14
turtai 4.21
užpuola aukojimą **5.13–19**
žinojo Šivos mintis 4.4
paśupati 7.14
patarė brahmanui susitikti su Sanātana 7.6
pavyzdingas Viešpaties tarnystėje 6.35
religijos kontrolierius **4.17**, 4.17
ryšys su Kumārais 6.34
Sadāśiva 6.39
Satī apie △ **4.11–16**
Satī galvoja apie △ lotosines pėdas **4.27**
sekti △ pavyzdžiu 4.14
su kaukolių girlianda **4.16**
sukūrė demoną **5.2–5**
supykęs dėl Satī mirties **5.1–2**
susimąstęs 6.39
šlovino Viešpatį 16.2
šokis pasaulio naikinimo metu **5.10**
taikingas **2.1–2**
„trūksta“ sąžiningumo **2.11**, 2.11
turtai **4.21**, 6.34
Uddhava pasakojo apie △ **7.60**
valdo neišmanymo *guną* 17.7
valdo savo jusles **6.35**, 6.35
vardas apvalo sąmonę **4.14**
vegetaras 19.36
vengė materialistų 2.18
veršelio pavidalu **18.21**
visatos viešpats 1.30
Viṣṇu kaip △ kilmės šaltinis 7.50
Viṣṇu kaip △ Viešpats 7.22
visų draugas 4.15
visų dvasinis mokytojas **2.2**, 2.2
visų geradaris **4.15, 6.35**, 6.35
Šiva, Viešpats (tęsinys)
visų tėvas 7.2
visuose mato gera 4.11, **4.12**
vyriausias tarp pusdievių 2.8
„Śiva-āgama“ 2.29
Śiva-śakti, apibrėžimas 6.43
Śiva-tejas ir *brahma-tejas,* palyg. 5.4
Śraddhā (Aṅgiros žmona) **1.34–35**
Śraddhā (Dharmos žmona) **1.52**
Śrāddhos apeigos 18.18
Śravaṇa, žvaigždė **12.49**
Śravaṇaṁ kīrtanam, apibrėžimas 9.10
Śrī (Bhṛgu dukra) **1.43**
„Śrī-bhāgavata-candra-candrikā“ apie Satī ežerą 6.22
Śrīdhara Svāmis apie *viṣṇu-prasādą* 7.56
„Śrīmad-Bhāgavatam“
aprašo senovės miestus 18.32
bhaktai turėtų skaityti △ 12.44
bhaktai turėtų skleisti △ 12.51
civilizacijos studijos △ 9.62
kaip svarbiausia knyga apie Kṛṣṇą 7.44
klausymasis, *bona fide* ir netikras 12.44, 12.49
materialisto požiūris į △ 7.32
nekompetentingi △ komentarai 1.3
padeda pasiekti Viešpatį 13.3
pokalbiai apie △ bhaktų bendrijoje 12.48
profesionalūs △ skaitovai 12.44, 12.49
sudarė Vyāsadeva 12.51
Viešpaties žaidimų aprašymai △ 13.4
„Śrīmad-Bhāgavatam“ apie
ginklą, skirtą šiam amžiui 11.1
Kali-yugos žmones 19.24
karalius Kali-yugoje 14.17
Kṛṣṇą ir demonus mistikus 18.20
Kṛṣṇą kaip Dievą 7.43
Kṛṣṇos žodžių klausymąsi iš tyro bhakto lūpų 9.11
maisto mažėjimą Kali-yugoje 18.6
nuopuolį iš Brahmano spindesio 9.29
papuošalus ant numirėlio 7.36
pasiaukojimo tarnystę 12.13
saṅkīrtaną 4.6, 6.53, 7.41, 19.7
saulės orbitą 16.20
Šivos garbintojus 4.21
„Śrīmad-Bhāgavatam“ ir nepavydžius žmones 19.2

„Śrīmad-Bhāgavatam“ apie (tęsinys)
šventas vietas 6.25
tyrą bhaktą, Viešpatį ir išsivadavimą 12.9
Viešpatį vidujai 7.50
Viešpaties inkarnacijas 17.36
Viešpaties patenkinimą 6.53
Viešpaties patenkinimą kaip pareigą 13.4
Vyāsadevą kaip autorių 12.51
žmonių bėgimą į mišką 16.4
Śrīnivāsa Ācārya apie šešis Gosvāmius 9.47
Śrīvāsa Ṭhākura 11.1
Śrīvatsa, apibrėžimas 8.46
Śrutena bhūyasā, apibrėžimas 11.31
Śruti, apibrėžimas 18.3
Śubha (Dharmos sūnus) **1.52**
Śucis (Agnio sūnus) **1.60–61**
Śuddha-sattva
apibrėžimas 3.23
nėra materialiame pasaulyje 5.4
Śūdros
amerikiečiai kaip △ 8.36
apibrėžimas 2.31
dalis Viešpaties kosminio pavidalo 6.44
kaip brahmanai 2.26
kaip dvasiniai mokytojai 2.26
Kali-yugos žmonės kaip △ 12.48, 14.17
moterys kaip △ 4.17
nekvalifikuoti klausytis Vedų 1.3, 2.13
socialinė padėtis 14.17, 14.45, 17.9
Vedų studijos neskirtos △ 12.48
visuomenės „kojos“ 8.37
žvejyba skirta △ 19.9
žr. taip pat Varṇāśrama-dharma
Śukla, apibrėžimas 14.45
Śukra **9.21**
Śukrācārya **1.45**
Śvetadvīpa 9.21, 9.25

Š

Šeima
atsižadėjimas nuo gyvenimo △ 13.21, 13.46–47
Šeima (tęsinys)
ir skyrybos 4.3
laiminga △ 13.12
lyginama su užžėlusiu šuliniu 13.46
materialistiška △ 2.22
nepaklusnumas △ 8.65
pagarba tėvams △ 6.40
pasitenkinimas △ 1.6
pasitraukimas iš △ Viešpaties labui 8.24
priešai △ 13.21
tėvo pareiga išlaikyti △ 8.65
vaidmuo monarchijai 13.11
žmona kaip △ pagrindas 8.1
žr. taip pat Gṛhasthos; Santuoka
Šeimininkas, pareiga apginti △ 4.31
Šeimos žmonės. *Žr. Gṛhasthos*
Šeši Gosvāmiai 9.47
Šiaudiniai patiesalai 6.37
Šiaurinė žvaigždė
Dhruvaloka 9.5, 9.21, 9.25, 12.39
Šiśumāra netoliese △ 12.27
žvaigždės ir planetos sukasi apie △ **9.21**, 12.39
Širdis
ir molinis indas, palyg. 8.5, 8.36
meditacija į Viešpatį △ 8.44–52
sudaužyta △ 8.36
valymas 8.5
žr. taip pat Protas
Šiurkšti kalba (Brahmos palikuonis) **8.4**
Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties)
apvalomasis △ poveikis 16.2
bhakto atliekamas △ 9.4
ir vidinė Viešpaties energija 9.6
kai Viešpats suteikia Savo įgaliojimus 9.5, 19.37
patenkina Viešpatį 16.3
žr. taip pat Saṅkīrtana-yajña; Šventųjų vardų kartojimas
Šmėklos
atnašos △ 18.18
mėsėdžiai **18.21**
Šiva kaip △ valdovas 2.2, 2.32
Šulinys (aklas) ir gyvenimas šeimoje, palyg. 13.46
Švara 7.17, 13.28
Šventi žmonės. *Žr.* Bhaktai; Dvasinis mokytojas; Išminčiai; Šventieji

Šventieji
atlaidūs 6.47–48
atlieka pasiaukojimo tarnystę **11.10**
dvasinis mokytojas seka △ 16.1
gailestingi 14.38
Kali-yugoje 14.12
kvailiai nesupranta △ 13.10
neturi pykčio 11.32
pareigos 14.31
politika netinka △ 14.12
skleidžia Dievo sąmonę 14.9
žr. taip pat Bhaktai; Brahmanai; Dvasinis mokytojas; Išminčiai; Tyri bhaktai
Šventieji Viešpaties vardai. *Žr.* Hare Kṛṣṇa *mantra;* Šventųjų vardų kartojimas
Šventikai **7.33**. *Žr. taip pat* Brahmanai
Šventykla, Aukščiausiojo Viešpaties Dievybės △. *Žr.* Dievybė
ISKCON'e 12.48
kaip dvasinis pasaulis 11.26
kaip transcendentinė 12.29
kūnas kaip △ 3.21
žr. taip pat Garbinimas; Maldos
Šventraščiai
dvasinis mokytojas seka △ 16.1
Šivos pasekėjai ir △ 2.28
žr. taip pat „Bhagavad-gītā"; *Śāstra;* „Śrīmad-Bhāgavatam"
Šventųjų vardų kartojimas
Ajāmila atlieka △ 6.45
ir Dievybių garbinimas **8.54**, 8.54, 8.56
padeda įveikti kliūtis 7.47
priešais Caitanyos pavidalą 7.41
senovėje ir dabar 4.6
Šviesa
materialiame ir dvasiniame pasauliuose **12.36**
sąmonė ir △, palyg. 1.15
žr. taip pat Brahmanas; Saulė

T

Taika (santarvė)
aukų atnašavimai būtini siekiant △ 6.53
Taika (santarvė) (tęsinys)
dorybės *guṇos* dėka 7.40
ir Viešpats **1.57**
saṅkīrtana-yajños dėka 12.10
pasiekiama viską siejant su Viešpačiu **7.53**
Takṣaka **18.22**
Tamo-guṇa. Žr. Neišmanymo *guṇa*
Tamsa, lyginama su *māya* 11.2
Tapasya 12.10. *Žr. taip pat* Askezės
Tarnystė Dievui. *Žr.* Pasiaukojimo tarnystė
Tėvas
duktė ir △ 13.39
išlaiko šeimą 8.65
kaip priešas 13.21
sūnus ir △ 12.40
žr. taip pat Gṛhastha; Šeima
Tėvai
pareigos dukrų atžvilgiu 2.16
Viešpats moka pagarbos △ 6.40
žr. taip pat Šeima
Tibetiečiai 10.5
Tiesa
Kṛṣṇos sąmonė atskleidžia △ 12.16
tikra △ ir šešėlis 12.15
žr. taip pat Absoliuti Tiesa; Žinojimas
Tigmaketu **13.12**
Tilaka 12.28, 19.37
„*Tiṣṭha tiṣṭha*" iššūkis 19.13
Titikṣā (Dakṣos dukra) **1.52**
Tyra pasiaukojimo tarnystė
besąlyginė 3.23
pasiekimas 3.23
Viešpats atsiskleidžia △ dėka **3.23**, 3.23
Tyri bhaktai
atmeta išsivadavimą 12.9
brangūs Viešpačiui 11.12
dvasinis △ požiūris 12.11, 13.7
dviejų tipų △ 13.10
gali įtakoti visą pasaulį 8.80
ir šventos vietos 6.25
kilnūs 9.45
kūno bruožai 12.18
malonūs 12.51
neturi materialių troškimų 9.29
palaimingi 9.10
pyksta dėl piktžodžiavimo 14.32

Tyri bhaktai (tęsinys)
požiūris į pusdievius 9.29
pranoksta *yogus* 8.78
stulbina pasaulį 8.78–79
Viešpats išpildo △ troškimus 12.32
žr. taip pat Dvasinis mokytojas
Tobulumas
lygiai, priklausomai nuo tikslų 8.61
pasiekiamas
kartojant šventuosius Viešpaties vardus 4.34, 12.21
klausantis apie Dhruvą 12.46
pasiaukojimo tarnyste 12.16, 12.22
sekant dvasinio mokytojo nurodymais 8.71
žr. taip pat Gyvenimo tikslas
Toṣa (Yajños sūnus) **1.8**
Traktorius dykumoje, pavyzdys 18.8
Transas **12.17–18**. *Žr. taip pat Samādhi*
Transcendencija
klausymasis apie △ 13.1
pasiekiama pasiaukojimo tarnyste 11.14
žr. taip pat Dvasinis pasaulis; Išsivadavimas
Transcendentalistai
bhaktai kaip △ 4.20
ir pusdieviai ore, palyg. **4.19**
pasiekia dvasinį pasaulį 11.16
vediškosios reguios △ negalioja **4.19–20**, 4.20
žr. taip pat Bhaktai; Išminčiai; *Yogai*
Transcendentinis garsas 4.6
Trąšos 19.9
Tretā-yuga, gyvenimo trukmė △ 9.62, 12.13
Tridaṇḍi-sannyāsis, apibrėžimas 19.22
Trita **13.16**
Try-adhīśa, apibrėžimas 9.15
Troškimai (norai)
bhaktai neturi materialių △ 9.29, 13.34
bhaktai turėtų atsisakyti materialių △ 9.17, 9.19, 9.31, 9.36
gyvybės požymis 9.36, 11.22
materialūs △
apvalomi garbinant Viešpatį 8.23
bhaktams išpildo Viešpats 8.35, 8.41, 8.59
demoniški 9.29
garbinant Viešpatį 8.35, 8.41, **8.59**
Troškimai (norai)
materialūs △ (tęsinys)
ir dvasiniai △, palyg. 8.35
ir pasiaukojimo tarnystė 8.61
išpildomi Šivos valia **4.15**
įtakoja gyvybės rūšių įvairovę 11.17, 11.22
kaip geismas 2.19, 6.30
nelieka išsivadavus 8.61, 8.64
pasekmės 1.30
žr. taip pat Juslių tenkinimas; Lytinis gyvenimas
Troškimų medis **6.28, 9.9**
Trūkumai, keturi 18.5
Trūkumų ieškojimas **4.11**, 4.11–12
Tulasī **8.55**, 8.55
Turtai
bloga △ įtaka 3.17
brangakmenis ant gyvatės galvos ir △, palyg. 3.17
Dhruvos laikais 9.56
didžiavimasis △ **3.17**
gaunami garbinant Śivą 4.21
gaunami garbinant Viešpatį 8.23
materialūs △
atsižadėjimas 13.47
garbinant Lakṣmī ir Viṣṇu 15.3
neįtakoja tyro bhakto 9.19
žr. taip pat Auksas; Mistinės galios; Pinigai
nepasitenkinimas △ 4.28
Pṛthu △ **19.10**, 19.10
Satī teikia △ 4.21
senovėje, lyginant su dabartiniais 9.62
skirti labdarai 12.10
Šivos △ **4.21**, 6.34
tarnaujant Viešpačiui 3.17
Viešpaties valioje 8.23
žr. taip pat Auksas; Pinigai
Tuṣitos (pusdieviai) **1.8**
Tuṣṭi (Dakṣos dukra) **1.52**

U

Uddhava **7.60**
Ugnis
aukos atnašaujamos △ 4.9

Ugnis (tęsinys)
aukuro △ 13.35
ir materiali būtis, palyg. **9.11**, 9.11
ir pasiaukojimo tarnystė, palyg. 3.23
ir Pṛthu, palyg. **16.11**
ir Viešpats, palyg. 11.18
kilusi iš Atrio Munio **1.21**
malkose ir Viešpaties energija gamtoje, palyg. **9.7**, 9.7
Suruci žuvo △ **9.23**
Ugnies dievas. *Žr.* Agnis
Ulbaṇa (Kratu sūnus) **1.41**
Ulmuka **13.16**
Unnati (Dakṣos dukra) **1.52**
Upadeva-vara, apibrėžimas 3.8
Upendra, Viešpats 15.16
Upė (s)
Alakanandā **6.25**
Gangos △. *Žr.* Gangos upė
Kailāsoje **6.25**
Nandā **6.25**
Nirvindhyā **1.18**
patręšia žemę 19.8
vanduo naudojamas Dievybių garbinime 8.55
Uragos 3.7
Ūrdhva-retāḥ, apibrėžimas 8.1, 11.5
Ūrja **13.12**
Ūrjā (Vasiṣṭhos žmona) **1.40**, 1.40
Uśanā (Vedaśiros sūnus) **1.45**
Utathya (Aṅgiros sūnus) **1.35**
Utkala
artimieji nesuprato △ **13.11**
Dhruvos karalystė △ nerūpėjo **13.6**
kvailiai nesuprato △ **13.10**
tėvai **10.2**
transcendentalistas **13.7–9**
Uttama
Dhruva vėl susitinka su △ **9.48**
yakṣa nužudė △ 11.6
mirtis **9.23, 10.3**
Sunīti malonė △ 9.41
Uttānapāda, karalius 9.19
abejojo, kad Dhruva išgyvens **9.37**, 9.52
atgailauja **8.65–67**
atsižadėjo ir iškeliavo į mišką **9.67**, 9.68
galvojo apie Dhruvą **8.70**
Uttānapāda, karalius (tęsinys)
įgaliotas Viešpaties **8.7**
ignoravo Dhruvą **8.8**, 8.10, **8.65**
ignoravo Sunīti **8.65**
karalienės. *Žr.* Sunīti; Suruci
Manu sūnus **1.9, 8.7**
Nārada kreipiasi į △ **8.64, 8.68–69**
paskelbė Dhruvą karaliumi **9.66**
patenkintas Dhruva **9.65**
pergyveno dėl Dhruvos **8.66**, 8.68
prielankumas 8.10, **8.18**, 8.65
rūmai **9.60–64**
šventasis karalius 9.65–66, 10.1
Užuojauta
mažiau patyrusiam **8.34**
Nārados △ Dhruvos atžvilgiu **8.39**
Viešpaties bhaktai turi △ 6.47–48, 7.53

V

Vadovai, vyriausybės △. *Žr.* Valdžia, vadovai
Vagys 5.8
gṛhastha ir △ 17.36
karaliai baudžia △ 13.20, 14.17, 18.7
nubausti ir nenubausti 13.20
šiuolaikiniai žmonės kaip △ 18.9
vyriausybė ir △ 14.17, **14.37–40**, 16.23
Vaikai
bhaktai ir △, palyg. 12.37
elgesys 8.27
laimingoje šeimoje 13.10
mokymas 8.36
mokomi Kṛṣṇos sąmonės 12.23
motinos giminaičių įtaka △ 13.39
Vaikuṇṭha. *Žr.* Dvasinis pasaulis
Vaisiai
Dhruvos valgyti △ **8.72**
siūlomi Dievybėms **8.55**, 8.55–56
Vaiṣṇavai. *Žr.* Bhaktai
„Vaiṣṇavīya Purāṇa“ apie Dievą ir pusdievius 4.14
Vaiśyai (žemdirbiai, prekijai)
apibrėžimas 2.31
dalina labdarą 12.10
renka brangakmenius 19.9
siekia aukščiausio tikslo 14.46

Vaiśyai (žemdirbiai, prekijai) (tęsinys)
šeimos tradicijos 8.26
vaidmuo visuomenėje 14.45, 17.9
Viešpaties visatos pavidalo dalis 6.44
visuomenės „pilvas“ 8.37
Vāyu **10.2, 15.15**
Vayunā (Pitų dukra) **1.64**
Vājapeya aukojimas **3.3**
Vālakhilyos **1.39**, 1.39
Valdžia (vyriausybė)
bhaktai turi mokyti △ 16.17
departamentai ir materialios *guṇos,* palyg. 6.43
grėsmė religijai 14.6
pareigos 14.18–20, 16.13
pasaulietinė △ 14.18–19, 16.4–5, 19.26
stipri △ ir silpna, palyg. 14.3, 16.23
vadovai
akli 14.20
demokratinėje santvarkoje 14.1
Dhruvos laikais ir šiuolaikiniai, palyg. 9.66, 12.10, 12.12
ir piliečiai, santykis 16.20, 16.25, 17.11
įtakoja ekonomiką 16.10
Kali-yugoje 14.14, 16.4–7, 16.10, 16.18
religinės pareigos 14.9, 14.15–16
siekia juslinių malonumų 14.19
turėtų šalinti kančias 16.27
uždeda mokesčius 16.6–7
žr. taip pat Karaliai; *Kṣatriyai;* Politikai
vagys ir △ 14.16, **14.37–40**, 16.23
žr. taip pat Civilizacija, žmonių; Karaliai; *Kṣatriyai*
Valtis
planetos lyginamos su △ 17.21
Žemė lyginama su △ **17.35**
Vāmanadeva **6.40**
Vānaprasthos 14.9. *Žr. taip pat* Pasitraukimas
Vandenynas
brangakmeniai iš △ 19.9
„Dr. Varlė“ negalėjo išmatuoti △ 11.23
išorinė erdvė ir △, palyg. 17.21
Kali-yugoje 19.9
lyginamas su Yakṣais **10.14**, 10.14
materiali būtis ir △, palyg. **9.11**, 9.11
Varuṇos karalystė 16.10
Vandī **15.20–21**, 15.21, 16.1
Vanduo
Dievybių garbinime **8.55**, 8.55
gulbės ir *paramahaṁsos* analogijoje 9.28
medžio šaknims ir tarnystė Viešpačiui, palyg. 12.5, 12.51, 19.40
„Vāraha Purāṇa“ apie Viešpaties dalis 1.15
Varāha, Viešpats **7.46**, 8.57, **17.34–35**
Vardai, Viešpaties. *Žr.* Hare Kṛṣṇa *mantra;* Šventųjų vardų kartojimas
Varīyānas (Pulahos sūnus) **1.38**
Varṇāśramos santvarka
brahmanai seka △ 6.44
dabar ignoruojama 6.44
ir Viešpaties garbinimas **14.18**, 14.18
kaip amžina 2.31
kaip etiketo standartas 2.31
kaip Viešpaties kūnas 7.14
patenkina Viešpatį 6.44
pinigai △ 16.10
sannyāsa △ 19.23
socialinis △ vaidmuo 14.18–19
sukurta Viešpaties 6.44
visuomet egzistuoja 2.31
žr. taip pat Brahmacāriai; Brahmanai; *Gṛhasthos; Kṣatriyai; Sannyāsiai; Śūdros; Vaiśyai; Vānaprasthos;* Visuomenė, žmonių
Varuṇa, Viešpats
dovana Pṛthu **15.14**
Pṛthu ir △, palyg. **16.10**
vandenyno valdovas 16.10
Vasiṣṭhos sūnūs **1.40–41**
Vasu **13.12**
Vasubhṛdyānas (Kratu sūnus) **1.41**
Vasudeva, lygis 9.29
apibrėžimas 3.23
dvasinis mokytojas △ 3.23
Viešpats apsireiškia △ 3.23
Vāsudeva, Viešpats
apibrėžimas 3.23
Śiva medituoja △ 3.23
turi pavidalą 3.23
vadovauja Brahmai ir Šivai 1.21–22
vidinės energijos valdovas 3.23
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats
Vatsala, Viešpats kaip △ 7.38
Vatsara **10.1, 13.11–12**

„Veda Upaniṣada“ apie aukų atnašavimus 7.41
„Vedānta-sūtra“ apie
Brahmano pažinimą 2.26
sąmonę būtybėse 1.15
šaltinį 7.50, 9.15
„Vedāntistai“ **12.41**
Vedaśirā (Prāṇos sūnus) **1.45**
Veda-vāda-ratāḥ, apibrėžimas 12.41
Veda-vādžiai, apibrėžimas 12.41
Vediškoji kultūra
gyvenimo skyriai △ 8.30, 8.32
ir kastos 8.26
karaliai △ 13.23, 14.14, 16.17, 16.20–21
kraitis △ 3.9
lytinis gyvenimas △ 11.5
Manu padėtis △ 10.14
saṁskāra △ 8.26
sannyāsa △ 19.23
santuokinis gyvenimas △ 1.6
skirta patenkinti Viešpatį 14.20
skyrybos △ 4.3
śrāddhos apeigos △ 18.18
vedybos △ 4.3, 5.21, 13.39
žinojimas △ 18.3
žr. taip pat Varṇāśramos santvarka; Vedų priesakai; Visuomenė, žmonių
Vedos
amžinos 2.31
apauruṣeya 2.31
apie visuomenės padalijimą 2.30–31
autoritetas 2.31
Brahmā nėra △ autoriumi 2.31
Buddha atmetė △ 2.30, 19.36
civilizacijos pagrindas 2.30–31
Dievybių pavidalas kaip △ 7.46
gėlės ir △, palyg. 2.25
himnai. *Žr. Mantros*
įasmenintų △ maldos **7.41**
ir etiketas 2.31
istorija 2.31
„Yajur Veda“ 1.5
kaip motina 2.30
Kṛṣṇa kaip △ autorius 2.31
Kṛṣṇos garbinimas prilygsta △ 7.46
kvalifikacija, būtina norint pažinti △ 1.3, 2.13
Vedos (tęsinys)
materiali laimė, pasiekiama △ pagalba **2.22, 2.25**
moko apie Brahmaną 2.30
padeda pasiekti išsivadavimą 2.30–31
pasekėjai
buvo prakeikti **2.22, 2.25**
ir Šivos pasekėjai, palyg. 2.31–32
materialistiški **2.22, 2.25**
nepažįsta Viešpaties **7.27**, 7.27
pažįstamos Viešpaties ir dvasinio mokytojo dėka 9.5
piktžodžiavimas prieš △ 2.30–31, **2.32**
pranašumas, įrodytas nukrypusiųjų nuo normos 2.31
Šiva anapus △ 4.19–20
śūdros negali suvokti △ **2.13**, 12.48
sugrįžimas pas Dievą △ pagalba 18.6
tikslas 4.20, 7.46
tiltas (*setu*) 2.31
tobulėjimas △ dėka 2.30–31
traiguṇya-viṣayā 7.27
transcendentalistai anapus △ **4.19–20**, 4.20
veiklos aprašymas △ **4.20**, 4.20
Viešpats anapus △ 7.40
žinojimas △ 18.3
žr. taip pat Vedų raštai
Vedų priesakai
apie pabudimą dvasinei savivokai 9.6
apie sekimą didžių sielų pavyzdžiu 18.4
śruti 18.3
žr. taip pat Religijos principai
Vedų raštai
aiškina visatos atsiradimą 1.57
kvalifikacija, norint suvokti △ 1.3
padeda pažinti Viešpatį **1.57**
pagrindinės knygos apie Kṛṣṇą 7.44
rekomenduoja meditaciją 8.45
smerkia blogą bendriją 4.26
žr. taip pat Vedos
Veikla
Dievo △. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats, žaidimai; Aukščiausiasis Viešpats, veikla
doringa △. *Žr.* Doringa veikla
materiali ir dvasinė △ 9.6

Veikla (tęsinys)
materialistų ir atsižadėjusiųjų △ **4.20**, 4.20
nuodėminga △. *Žr.* Nuodėminga veikla
rūšys **4.20**, 4.20
žr. taip pat Darbas; Doringa veikla; Karma; Pareigos
Vena, karalius
Aṅga nusivylęs △ **13.18, 13.21**
Bāhuka gimė iš △ kūno **14.43–44**, 15.2
Dhruvos palikuonis 14.41
ir gyvatė, palyg. **14.10**
išminčiai
apie △ padėtį **14.7–12**
nužudė △ **14.34**
paskelbė △ karaliumi **14.2**
patarė △ **14.14–18, 14.20–22**
plakė △ rankas **15.1**
plakė △ šlaunis **14.43**
prakeikė △ **13.20, 13.22**
nepagrįstai didžiavosi **14.4–5**, 14.27–29
pamėgdžiojo Viešpatį 14.27–28
piktavalis **14.10**, 14.11, **14.12**
požiūris į pusdievius **14.27**
Sunīthā išsaugojo △ kūną **14.35**, 14.43
Sunīthos sūnus **14.10**
uždraudė atnašauti aukas **14.6**
vagys bijojo △ **14.3**
žiaurumas **13.40–42, 14.3**
Veriantis skausmas (Brahmos palikuonis) **8.4**
Verksmas 4.2, 9.44
Veršelis
bhaktas lyginamas su △ **9.17**, 9.17
karvės ir Žemės analogijoje 18.10
virto
Aryamā **18.18**
banjanmedis **18.25**
Bṛhaspatis **18.14**
demonas Maya **18.20**
Garuḍa **18.23**
Himalajai **18.25**
Indra **18.15**
Kapila **18.19**
liūtas **18.23**
Prahlāda **18.16**
Śiva (Rudra) **18.21**
Śivos bulius **18.23**
Veršelis
virto (tęsinys)
Svāyambhuva Manu **18.12**
Takṣaka **18.22**
Viśvāvasu **18.17**
Vestuvės
ir kraitis 3.9
Yajños ir Dakṣiṇos △ **1.6**
kṣatriyų kautynės △ metu 5.21
pasipuošusios žmonos atvyksta į △ **3.4–7**
tėvų pareiga 2.16
Vibhakta-vīryaḥ, apibrėžimas 11.18
Vibhinnāṁśa, ekspansija 1.15, 7.43
Vibhīṣaṇa (Rāvaṇos brolis) **1.37**
Vibhu (Yajños sūnus) **1.8**
Vidanti, apibrėžimas 16.25
Vidhātā (Bhṛgu sūnus) **1.43–44**
Vidura
apie
Aṅgą **13.21**
išminčius, prakeikiančius Veną **13.22**
Nāradą **13.3**
Pṛthu **17.2–4**
įkvėpė Maitreyą **17.8**, 17.8
klausia apie Atrio sūnus **1.16**
klausia apie Dakṣą ir Śivą **2.1–3**
neįžeidė pusdievių 7.49
Maitreyos mokinys **13.24**
Vidyā. Žr. Žinojimas
Vidyādharai **1.22, 18.19, 19.5**
Vienovė
bhakto suvokimas apie △ 7.54–55
impersonalisto suvokimas apie △ 8.57, 12.29
įvairovėje 7.54
sielos ir Supersielos △ *māyāvādžių* požiūriu 8.82
susiliejant su Viešpačiu 8.61
tikroji △ ir menama 12.4
tobulumas 12.22
Viešpaties ir visų gyvųjų esybių △ 7.38, 7.45, **7.50**, 7.50–54, 11.18, 17.29
žr. taip pat Susiliejimas su Viešpačiu
Viešpaties žaidimai. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats, žaidimai

Vijayadhvaja Tīrtha apie tai, kaip pusdieviai šlovino Dhruvą 9.56
Vīrabhadra, demonas
apibūdinimas **5.2–4, 5.11**
kaip įasmenintas pyktis 5.4
Śiva sukūrė △ **5.2–4**
užpuola Dakṣą **5.17, 5.21–24**
Virajā (Kratu sūnus) **1.41**
Viraja (Pūrṇimos sūnus) **1.14**
Vīrarāghava Ācārya apie
alaką 6.23
caṇḍalų įšventinimą 8.54
Dakṣą 5.12
Vīrāsana **6.37**
Virāṭ-rūpa 6.44
Visata
Brahmā kaip antrinis △ kūrėjas 1.1
duso Dhruvos įtakoje **8.80–81**
dvasinio pasaulio atspindys 1.56, 3.11
glūdi Viešpatyje **1.56**
išnykimas **9.14, 9.21**, 9.25
įvairovė △ 1.56
kaip iliuzinė 3.11
kaip Viešpaties energija 1.56, 7.51
kaip Viešpaties visatos pavidalas 1.56
kelionės po △ ir anapus 12.26
krizės metu 9.29
kūrimas. *Žr.* Kūrimas
Narada keliauja po △ 8.38
šviesos △ šaltinis 12.36
valdovas 1.30
Viešpats kaip △ pagrindas **1.56**, 7.50
Viešpats kaip △ priežastis 1.57
žr. taip pat Materiali gamta; Materiali kūrinija; Materialus pasaulis; Planetos; Rojinės planetos
Visatos naikinimas
Brahmai miegant 7.42
Śiva △ metu 5.10
Viešpats △ metu 7.42
žemutinės planetos △ metu **7.42**
Visatos pavidalas 6.44
Visuomenė, žmonių
bedievė △ 14.33, 18.10
beklasė △ neįmanoma 6.44
bhaktai gali įtakoti △ 8.80
brahmanai būtini △ 8.36
brahmanų pareigos △ 14.41
būtina atnašauti aukas 6.53
Visuomenė, žmonių (tęsinys)
gyvenimo △ principai, keturi 4.15
Hare Kṛṣṇa *mantra* △ 18.14
ir kūnas, palyg. 8.36
ir *sanātana-dharma* 2.31
išminčiai naudingi △ **18.3**, 18.3, **18.4–5**
kaip Viešpaties kūnas 7.14
keturi △ principai 4.15
keturių tipų veikla △ 8.64
Kṛṣṇa moko △ 19.3
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas △ 12.22
laiminga △ ir nelaiminga 18.3–4
maistas △ 17.25
Manu dėsniai △ 18.3
mirusi, jei nėra Kṛṣṇos sąmonės 7.36
nėra brahmanų 4.34
padaliniai
kaip Viešpaties kūnas 7.14
kastos 2.30–31, 7.14
pagal Vedas 2.30–31
pastovūs 2.31
sukurti Viešpaties 6.44
pasaulietinė △ kaip pragariška 19.26
priešiškumas △ 6.47
saṅkīrtana-yajña palanki △ 19.7
sutrikusi 18.5
šventųjų vardų kartojimas rekomenduojamas △ 4.6
transcendentalistai anapus △ 4.20
Vedų tiesos △ 18.14
visi △ nariai yra *śūdros* 4.34
žr. taip pat Civilizacija, žmonių; Kali-yuga; *Varṇāśramos* santvarka; Vediškoji kultūra; Žmonės
Viṣṇu, Viešpats
amṛta 7.36
anapus materialių ypatybių **7.40**
apgynė brahmanus 7.47
apsauga pati patikimiausia 7.47
apsaugo nuo nuodėmių 7.42
aštuoniarankis △ pavidalas **7.20, 7.32**, 7.32
aukojimai, skirti △ 1.5, 4.10, **7.41, 7.49**
aukojimų tikslas 1.5, 4.10, **7.41, 7.49**
buveinė. *Žr.* Dhruvaloka; Viṣṇuloka
Caitanya kaip △ 7.41
Dattātreya kaip △ inkarnacija **1.15**, 1.15, **1.33**
dovana Pṛthu **15.16**

Viṣṇu, Viešpats (tęsinys)
draugiška △ nuostata 7.49
egzistavo prieš pasaulio atsiradimą 7.36, 7.50–51
energija
kaip priežastis ir pasekmė 7.50
kaip visa ko pagrindas 7.50–51
kaip viskas **7.45**, 7.45
žr. taip pat Energija, Aukščiausiojo Viešpaties
Garbhodakaśāyī △ 1.30
Garbhos vandenyse 17.21
garbinimas. *Žr.* Garbinimas, Viṣṇu
garbintojai gali būtų ir nuskurdę 4.21
grožis **7.19–21**
inkarnacijos 7.51
ir brahmanai **7.13**, 7.13, 7.47
ir saulės patekėjimas, palyg. 7.20
ir ugnis, palyg. 7.45
Yajña 1.5, 7.41
Yajñeśa 4.10
Yajñeśvara 7.36
ypatybės transcendentinės 7.40
kaip *ātmā* 1.15
kaip aukščiausioji priežastis 7.50
kaip aukų atnašavimas **7.45**
kaip Brahmā 4.16
kaip *guṇa-avatāra* 7.51
kaip palaikytojas 11.18–19
keturrankis △ pavidalas **7.32**, 7.32
kreipiasi į Atrį Munį **1.30–31**
kreipiasi į Dakṣą **7.50**
Kṛṣṇa anapus △ 7.43
Kṛṣṇa kaip △ 8.45
Kṛṣṇa kaip △ šaltinis 7.43, 17.7
Kṣīrodakaśāyī △ 1.30
kūno spindesys **7.19, 7.23**
laiko keturis simbolius 19.37
lotosinės pėdos kaip Śivos meditacijos objektas **7.29**
Mahā-△ 1.27
meditacija į. *Žr.* Meditacija, į Viṣṇu
nešėjas **1.24**, 1.24
neturi trūkumų 2.31
nirguṇa 7.40
palydovai **12.20**, 12.29
pamatyti galima meilės dėka 7.18
papuošalai **7.20–21**
pasakojimai apie △ 7.17
Viṣṇu, Viešpats (tęsinys)
pasekėjai 3.3
pasirodo aukojimo arenoje **7.18–20**
patenkinimas
atnašų dalimi **7.49**
bhakto siūloma auka 7.49
būtinas 7.36
patenkina visus 2.35
piktžodžiavimas prieš △ 4.10
planeta. *Žr.* Viṣṇuloka
prasāda siūloma pusdieviams 7.55–56
Prasūti kaip △ teta 7.36
prieglobstis nuo negandų sklidino gyvenimo **7.28**
priima tai, kas pasiūlyta su meile 7.49
priima tik Savo dalį 7.49
pusdievių šaltinis 7.50
sėkmės deivė niekuomet nepalieka △ 7.36
simbolių paskirtis 7.20
sulyginimas su kitais 4.14
Supersiela vidujai 7.50
tarnystė △. *Žr.* Pasiaukojimo tarnystė
transcendentinė △ padėtis **7.26, 7.40**
valdo dorybės *guṇą* **7.40**, 7.44, 17.7
Vedų pasekėjai nepažįsta △ **7.27**, 7.27
veidas ir šypsena **7.21**
vengė Dakṣos aukojimo **6.3**
vertas visų garbinimo 7.22
visa ko pagrindas 7.50
visa ko šaltinis 7.50
visa žinantis 6.3
visatos Viešpats 1.30
visus pranokstantis Dievas 7.22
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats; Garbhodakaśāyī Viṣṇu; Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu; Nārāyaṇa; Supersiela
Viṣṇuloka
gyventojai 12.20
retai pasiekiama **12.25–26**
transcendentinė planeta **12.26**, 12.26
žvaigždės sukasi apie △ **12.25**
Viṣṇu-mantra, apibrėžimas 9.31
„Viṣṇu-Purāṇa“ apie
aukų atnašavimus 7.41
gyvąsias būtybes 1.15
varṇāśrama-dharmą 14.18
Viešpaties energijas 7.45

Viṣṇu-tattva 1.15, 19.3
Viśravā (Pulastyos sūnus) **1.37**
Viśvaga (Pūrṇimos sūnus) **1.14**
Viśvakarmā **15.17**
Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura apie
apeigų atlikėjus 4.21
Dhruvą ir Yakṣus 10.13
Dhruvaloką 9.25
dvasinį mokytoją ir Aukščiausiąjį Viešpatį 9.24, 13.24
impersonalų Brahmaną 9.16
mahātmą 5.12
Manu 1.2
Satī 4.27
sekimą dvasiniu mokytoju 8.71
Šivą 3.15
Šivos prakeikimą 2.18
Viśvāvasu **18.17**
Vyāsadeva, Śrīla 12.51, 14.14, 14.29
Vynas 18.15–16
Vyuṣṭa **13.14**
Vrata **13.16**
Vṛndāvana
Gaudiyos *vaiṣṇavams* 8.24
Goloka △. *Žr.* Goloka Vṛndāvana
Kṛṣṇa apsaugojo △ nuo Indros sukelto potvynio 16.8
miškai ir *ghāṭos* 8.42
piligrimystės vieta 8.42
žr. taip pat Dvasinis pasaulis

Ž

Žaibai ir žemės paviršiaus išlyginimas 18.11, 18.29
Žemė (planeta)
apie Pṛthu ir △ **17.18–21, 17.30–31, 17.34–36**
apie Viešpatį **17.29, 17.32–33**
atsidavė Viešpačiui 17.30
kaip skonių šaltinis 19.8
karvės pavidalu **17.3, 17.14–19, 17.21–23, 17.27**, 17.29, 18.10, **18.12**
Kṛṣṇos sąmonės judėjimas kaip △ viltis 18.8
lietus reikalingas △ 16.5
Žemė (planeta) (tęsinys)
lyginama su
karve 18.10
motina 17.14
valtimi **17.35**
nebhaktai netinkamai panaudoja △ produktus **18.6**, 18.6
Pṛthu
grasino △ **17.22–25, 17.26–28**
ir △, palyg. **16.7**
išlygina △ paviršių **17.4, 18.29**
melžė △ **17.3, 18.12**
patenkino △ **18.12, 18.28**
užpuola △ **17.13–17**
valdymo laikotarpiu **18.26**
pusdieviai puola į △ 9.32
šventi karaliai valdė △ 9.65, 16.27
teikia gyvenimo reikmes 18.22, 18.26, 19.7
Varāha išgelbėjo △ **17.34**, 17.34
vasundharā 18.13
Žiaurumas smerktinas 17.26
Žinojimas (išmintis, žinios)
apie Absoliučią Tiesą 11.23
apie beasmenį Absoliutą 9.16
apie Brahmaną, skirtas žmonėms 2.26
apie Dievą. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats, žinojimas apie
apie materialų pasaulį kaip iliuziją 3.11
apie Viešpatį (ies)
įgyjamas tik pasiaukojimo tarnyste 7.31
ir bhaktai 7.31, 7.38, 7.40
ir gyvosios esybės palyginimą 9.15
kaip vieną su būtybėmis 7.38
kaivalyos lygyje 3.23
prieinamas visiems 7.32
savybes 7.40
śuddha-sattvoje 3.23
vasudevos lygyje 3.23
Vedų raštų dėka **1.57**
virš dorybės *guṇos* 7.40
žaidimus 7.32
brangakmenis ant gyvatės ir △, palyg. 3.17
didžiavimasis △ 3.17
dvasinis △ Šivos malone 4.14. *Žr. taip pat* Kṛṣṇos sąmonė

Žinojimas (išmintis, žinios) (tęsinys)
lygiai 12.19–20
materialiu △ Viešpats nesuvokiamas **7.31**, 7.31
pasiaukojimo tarnystei △ reikalingas 6.35
pasireiškia atsidavimu Viešpačiui 9.8
Supersiela skatina △ 7.50
vediškasis △ 18.3, 18.14
Vedos kaip △ šaltinis 2.30
Vedų sekėjai stokoja △ **2.22**
Viešpats atskleidžia △ bhaktui 9.14, 9.32
žr. taip pat Filosofija; Mokymas; Vedos
Žydai, Hitleris žudė △ 11.19
Žmogžudystė, bausmė už △ 6.4
Žmona
bhakto △ 13.39
gera △ 13.12
kaip priešas 13.21
žr. taip pat Motina; Santuoka
Žmonės (žmogus)
asilas arba karvė ir △, palyg. 3.11
askezės △ 9.67
bedieviai △ 18.10
bhaktai išvaduoja △ 6.47, 6.49
demoniški △. *Žr.* Demonai
dusyk gimusieji △, apibrėžimas 4.12
dvasinė savivoka △ 9.6
gyvenimas
arthadam 7.44
galimybė išsivaduoti 7.44
padeda pasiekti tobulumą 7.44
principai, keturi 4.15
gyvuliški △ atmeta Vedas 2.31
ir gyvūnai, palyg. 11.10
įvairiose *guṇose* 2.15
keturių tipų veikla △ 8.64
kūniškoje būties sampratoje 3.11
liežuvis kaip △ nuopuolio priežastis 7.24
Manu palikuonys 10.14, 11.28
Žmonės (žmogus) (tęsinys)
misija 18.3
negali pamėgdžioti Šivos 4.19
negali pamėgdžioti transcendentalistų 4.19
nusivylę △ siekia išvadavimo 4.15
nusižengusieji didžioms sieloms **4.13**, 4.13–14
pagiežingi △ 3.18
pavydūs △ 3.21, 6.47
pavojingoje padėtyje **7.28**
prieglobstį △ įgyja atsiduodami Viešpačiui 7.30
privalo atnašauti aukas 6.53
savaip aiškina „Śrīmad-Bhāgavatam“ 7.32
skirstymas
į demonus ir bhaktus 7.20
į materialistus ir siekiančius išsivadavimo 4.15
pagal troškimus 8.35
Šiva naudingas △ 2.15, **4.15**
tinkamas etiketas △ **8.34**
turintys iliuzinių potraukių **7.44**, 7.44
Viešpaties planai △ nesuvokiami 17.36
visi △ gali tapti bhaktais 8.54
žr. taip pat Sąlygotos sielos; Visuomenė, žmonių
Žmonija. *Žr.* Visuomenė, žmonių; Žmonės
Žolė, *kuśa* **1.24**, 1.24
Žudymas
atliekamas karalių 17.26
bhaktai vengia △ 6.47
„inkarnacijų“ △ 15.9
įžeidėjų △ **4.17**, 4.17
kaip būtinas ir nebūtinas 11.7, 11.11
pavyduolių △ nulemtas apvaizdos 6.47
šventųjų atliktas △ 14.31, 14.40
Viešpaties atliktas △ 6.46, **11.19**, 17.30
Žvaigždės 9.21, **12.25**
Žvakė ir sąmonė, palyg. 1.15
Žvejyba kaip skurdžių amatas 19.9